

שם דף ב' ע"א ברש"י ד"ה גזילות.

דמשלח בו יד: ק"ל דכפר בפקדון אמאי לא מקרי גזלן אפילו עדיין לא שלח בו יד שיקרי אמרינו ב"ק (דף ק"ה) הכופר בפקדון פסול לעדות מטעם גזלן ולא בעינו שפכר שלח בו יד ומה שכתב רש"י לקמן (ע"ב) ד"ה ונקרב וזה טעמו ששלח יד בפקדונו דהיינו גזילות עכ"ל זה איירי בשומר חנם שפוטר עצמו במה שנגנב ממנו והאמת פן אבל מ"מ חייב לשלם פינון ששלח בו יד נעשה גזלן עליו וחיוב לשלם אע"פ שאינו ברשותו אבל כשהוא ברשותו וכופר שאינו ברשותו למה לא יקרא גזלן אפילו עדיין לא שלח בו יד ולולא דמסתפינא ה"ה נ"ל שפנל טעות בהעתקת רש"י ומה שכתב דמשלח צ"ל או ששלח ונקט רש"י תרי מיני גזילות בפקדון.

שוב ראיתי בחידושי הר"ן שכתב וז"ל ולשון גזילות כולל כל מה שאדם זוכה לעצמו משל חבירו וכו' הן שחטף איזה חפץ או שלח יד או פכר בפקדון עכ"ל וזה פדברינו ולכן נלע"ד גם ברש"י יש להגיה פן או ששלח בה יד: שם ד"ה מ'אונין.

כעין דאורייתא תקון: בשו"ת נודע ביהודה מת' חלק אה"ע (סימן קי"ד) מפרש דברי רש"י דכעין דאורייתא היינו דמ'און הוי דומיא דגט ושדעת רש"י דגט צריך ג"כ ב"ד של שלשה והקשה עליו דמגמרא לא משמע פן.

אמנם לא ראה שפכר קדמו בזה המהר"ם שיף שהקשה פן ולכן מפרש דברי רש"י דכעין דאורייתא הוי דומיא דחליצה שהיא באמירה לא חפצתי לקחתה וכל מ'און הוא באמירה אי אפשי בפלוני אבל גט ל"צ ב"ד: שם ד"ה ו'אין דנין.

רובו של שבט: המהרש"ל תימה על זה דזה לא כמקשן ולא כתרצן לקמן (דף ט"ו): והמהרש"א תירץ דמה שכתב רש"י רובו היינו פולו דרובו פכולו ע"ש ולענ"ד זה דוחק אבל לענ"ד דרש"י בדיוק כתב פן רובו של שבט דלקמן (שם) אמרינו ר' יונתן אמר ממאה ועד רובו של שבט והנה מדברי הרמב"ם שהביא המהרש"א נראה דס"ל דמה שצאמר ועד רובו עד ולא עד בכלל דאם הוא רובו גדונים פ'חידים ולא פ'אנשי עיר הנדחת אבל מרש"י נראה דס"ל דעד ועד בכלל שעל מה דקאמר ר' יאשיה מעשרה ועד מאה פירש"י וטפי ממאה נפקי מתורת עיר והוי להו צבור עכ"ל ומדכתב וטפי ממאה משמע הא מאה דינו פפחות ממאה וא"כ לר' יאשיה דקאמר ועד מאה עד ועד בכלל ולפ"ז גם מה דקאמר ר' יונתן ועד רובו של שבט הוי עד ועד בכלל ולכן מה שכתב רש"י רובו של שבט הוא כר' יונתן דהלכה פמותו פמו שפסק גם הרמב"ם ומה שכתב רובו של שבט הוא בדיוק ולאפוקי יותר מרובו דנדונין פ'חידים: שם ד"ה במלחמת לבד ממלחמת יהושע: ק"ק למה לא מחשב גם מלחמת עמלק מלחמת חובה.

והרמב"ם והברטנורא באמת נקטו גם מלחמת עמלק. והנה בסוטה (דף מ"ד) אמר רבא מלחמת יהושע לכפ"ש ד"ה חובה כו' הרי דלא נקט ג"כ רק מלחמת יהושע והרמב"ם גם שם נקט מלחמת עמלק בהדי.

אכן י"ל דנקט מלחמת יהושע נגד מלחמת בית דוד לרונחה דתרנייהו הוי לכפ"ש ולהרחיב גבול הארץ אבל הלשון לבד ממלחמת יהושע ודאי צ"ע. ואולי דעת רש"י דמלחמת עמלק אין צריך הסכמת ב"ד של ע"א פינון דהציוי מפורש בפסוק לכל עת אבל מלחמת

א"י לא היתה בקל עת דהא כתיב מעט מעט אנרשנו מלפניו והיה צריך הסכמת פי סנהדרין מתי יעשו מלחמה: שם דף ג' ע"א בתוס' ד"ה אלא מעתה אינו מתישב: לענ"ד יש לומר דהכי קאמר אם אתה חושש לנעילת דלת פשמצריה מןמחים כל שפן שיש לחוש לזה פשלא יצרכו לשלם בשטעו דלזה נדאי המלנה חושש יותר אבל פפירש התוס' לא רצה רש"י לפרש דקשיא ליה מה שהקשו ה' לא מתייב רק פשנשא ונתן ביד ותירוצו הנה נראה לו דחוק דאיך יקשה לר' אבנה מהך מ"ד דמתייב בלא נתן ביד דלמא ר' אבנה לא ס"ל פנותיה פינן דפלוגתא דאמוראי היא: שם ד"ה ומדאורייתא.

עירוב פרישיות קאמר: לענ"ד הוצרך רש"י לפרש דלית ליה עירוב פרישיות דאם אית ליה עירוב פרישיות בעינן מןמחים פדמוכח בסוגין וא"כ אף דגלי קרא בצדק תשפוט דבחד סגי אפתי יצטרך להיות חד מןמחה ונהרי מה דקאמר אי אפשר דליכא חד דגמיר משמע האשקה.

האה שאינו מןמחה: שם ע"ב בגמרא אלא ה"ט דרבי: בהגהות ר"ע הקשה ל"ל טעמא דילפינן למעלה מלמטה תיפוק ליה דירשיעון משמע שנים ואין ב"ד שקול הרי ג' וכי פתיב שוב אלהים הוי ד' ואין ב"ד שקול הוי ה' והניח בקושיא.

ולענ"ד י"ל דבאמת אם הנה פתיב ירשיעון למעלה ואלהים למטה הנה אפשר לומר פן אבל השתא דכתיב אלהים ברישא דמשמע אחד ושוב פתיב ירשיעון לא הוי מרבינן מירשיעון רק שנים דהוי עם אלהים דרישא ג' ולא הוי ב"ד שקול וממילא לא ידענו רק ג' ולא ה' ולכן צריך לומר דטעם דרבי דילפינן למעלה מלמטה: שם דף ד' ע"א בגמרא לאחר שיצאו יצא ומחזיר אחריהו: י"ל וכי לא ידע ר' יהודה פן רועץ מתחלה שיש אם למקרא ולמה לא השיב להם מיד פן ושהה עד אחר שיצאו.

ויש לומר דהתוס' בנבחים (דף ל"ח) העירו למה לא השיב ר' יהודה פן רועץ פדאמרין שם פנדתה פתיב. ולענ"ד י"ל דרק התם דפריה שגדרוש מקרא ומסורת שנייה למילף מפנדתה דלא אמרינן פן שתהא טמאה חצי שבעים שאין זה פנדתה אבל הכא שהקשו דלא נדרוש רק המסורת דתהא טמאה שבעים זה לא ממועט מפנדתה דיש לפרש שתהא טמאה שבעים פעמים פנדתה דהיינו שבעים שבועות ולכן הוצרך ריב"ר להשיב דילפינן מהיקוש דזכר ונחשב אולי ישאלו דאפתי נדרוש תרנוייהו מקרא ומסורת פהקושיא בנבחים ואז הנה משיב מפנדתה אבל פשראה שיצאו ולא הקשו פן אז החזיר אותם נאמר אם קושיתכם שגדרוש רק ממסורה לזה אין צריך דרשה דנדאי יש אם למקרא יותר מלמסורה: שם בתוס' ד"ה ורבנן נפשת פתיב.

ל"ל תרי קראי: לענ"ד אולי י"ל דר' ישמעאל באמת ס"ל ג"כ כר"ע דמשני מתים מטמא באהל רק שר"ע יליף פן מדס"ל יש אם למקרא ור' ישמעאל יליף פן מאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דכיון דס"ל יש אם למסורת א"כ נפשת ממעט מב' מתים והנוגע במת בפנש ג"כ ממעט ולכן מרבינן דמשני מתים ג"כ מטמא ומה דאמרין בחולין (דף ע"ב) ר"ע לטעמיה כו' היינו דאזיל לטעמיה דיליף דמשני מתים מטמא מינש אם למקרא ולא צריך לזה קרא דבמת בפנש: שם ע"ב בתוספת ד"ה פדרף.

דְּשִׁכְיָנָה תְּמִיד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: לַעֲנִיד אֵין זֶה קְוֹשִׁיאַ עַל פִּירֵשׁ רִשׁ"י דְּמַמָּה דְּאֶמְרִינוּ סוֹפָה (דָּף נ"ב) שְׁאָמַר הִלֵּל בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה אִם אַתָּה תְּבֵא אֶל בֵּיתִי וְכו' שְׁנֹאֲמַר בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲזַפִּיר שְׁמִי אָבֵא אֵלַיָּהּ וּבִרְכַתֶּיהָ מִשְׁמַעֲשֵׁהֶשְׁכִּינָה הִיָּה בָּא בְּעַת עֲלִיָּת הַשְּׁבִטִים בְּהַשְׁפָּעָה יוֹתֵר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְעַיִן מַה שְׁפִירֵשְׁתִּי שְׁם בְּסִפְרֵי ע"ל: שְׁם דָּף ה' ע"א בְּגִמְרָא וְכֵן אָמַר ר' חֲזִיָּא.

קִשְׁיָה דְקַחְשִׁיב רַב נַחְמָן קוֹדֵם ר' חֲזִיָּא דְקַשִּׁישׁ מִיְנֵיהּ טוֹבָא וְלִכְאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּמָה דְאָמַר וְכֵן אָמַר ר' חֲזִיָּא הוּא מְדַבְּרֵי רַב נַחְמָן גּוֹפֵא שְׁהִבִּיא רְאִיָּה מַר' חֲזִיָּא דְאָמַר ג"כ הִכִּי אָבֵל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּכַתְּבוּ דְלֹא אֲדַבְּרֵי רַב נַחְמָן אֲלֵא אֲדַבְּרֵי ר' חֲזִיָּא קִיאִי מִשְׁמַע דְּמִמְרוֹת חֲלוּקוֹת הֵם.

וְלָכֵן נִלְע"ד דְּהָדָּף ר' חֲזִיָּא דְהִכָּא אֵינוּ ר' חֲזִיָּא הַגְּדוֹל תְּלַמִּיד רַבִּי אֲלֵא מְאֻמְוֹרָאִים שְׁהִיוּ בְּיָמָיו אוֹ אַחַר רַב נַחְמָן וְאוּלַי הוּא ר' חֲזִיָּא בְּרַב אָבֵא. וּבְזֵה יִתְיַשְׁבׁ מַה שְׁהִקְשָׁה הַמְהַר"ם שִׁיף לָמָּה לֹא פָּשִׁיט מַה דְּמַבְעִי' לִיָּה אֲלֵיבָא דַר' חֲזִיָּא אֵי דְלֹא נִקְיֵט רְשׁוּתָא דִּינְי' דִּינָא אֵי לֹא מְדַבְּרֵי ר' חֲזִיָּא גּוֹפֵא דְאָמַר לְקַמֵּן לְרַבָּה בְּרַחֲמָא זִיל שְׁלִים דְּמַהֲכָא לְהַתֵּם לֹא מְהַנִּי רְשׁוּתָא אֲלֵמָּא דְדִינָא דִּינָא דְאֵי הַדָּר דִּינָא לָמָּה יִשְׁלַם אָבֵל לַפ"ז דְּזֵה ר' חֲזִיָּא אַחַר הַנִּי לַק"מ: שְׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְהָאֵמַר רַב י"ח חֲדָשִׁים: ק"ק דְלֵמָּא הִיָּה זֶה אַחַר שְׁנַסְמָה מְרַבִּי וְכִינּוּן דְלֹא נָתַן לוֹ רַבִּי רְשׁוּת לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת מְדָלָא בְּקִיאִי בְּמוֹמֵי הַלָּף אֲצֵל הַרוּעָה.

וּי"ל דְּמְדַקְאָמַר גְּדֻלְתִּי אֲצֵל הַרוּעָה וְלֹא אָמַר יִשְׁבְּתִי אוֹ שְׁהִיָּתִי מִשְׁמַע שְׁאֵז עֲדִינּוּ קְטוֹן הִיָּה שְׁעָלְיוּ שְׁיָיָף לְשׁוֹן גִּידוּל: שְׁם וְטַעַם נְמִי בְּהָא: ק"ק לָמָּה צָרִיף לְזֵה וְכִי לֹא מִיְנֹשְׁבׁ טַעוּתָם בְּמַה שְׁאָמַר הַתְּלַמִּיד וְעוֹד דְּזֵה סְתִירָה לְמַה דְּקִאָמַר דְלִכְפָּה תִקְנוּ דְצָרִיף לִיטוּל רְשׁוּת לְהוֹרוֹת לְמַעַן דְּקִדְקַם בְּלִשׁוֹנוֹ מִשׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה שְׁהִיָּה לֹא מִשׁוּם דְּקִדְוִק הַלְשׁוֹן לְבַד טַעַם.

וְיֵשׁ לִזְמַר דְּבְזֵה רְצָה הַגְּמֵרָא לְתַרְזַן מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' תִּימָה הִיאָף טַעַם בֵּין בִּיְצִים לְבַצְעִים לְכֵן אָמַר שְׁטַעַם נְמִי בְּהָא. פְּרוּשׁ דְּבַאֲמַת אִם לֹא שְׁטַעַם נְמִי מִכַּח דְּבְרֵי הַמְשַׁנָּה לֹא הָיוּ טוֹעִים ע"י דְּבְרֵי הַתְּלַמִּיד אַעפ"י שְׁלֹא דִּינִיק בְּלִשׁוֹנוֹ כ"כ דְּמַהֲכִי תִיָּתִי לִזְמַר דְּמִי בְּצַעִים לֹא יִכְשִׁירוּ אָבֵל אַחַר שְׁהַתְּלַמִּיד לֹא דִּינִיק לִזְמַר בְּבִירוֹר לְשׁוֹן בִּיְצִים סְבָרוּ דְּנִדְאֵי בְּצַעִים רְצָה לִזְמַר כִּינּוּן דְּמַצְאָנוּ גַם בְּמַשְׁנָה דְלֹא נַחֲשָׁבוּ כְּמִים אָבֵל לְתִירוּז ר"ת קִשְׁיָה שְׁאֵם טַעַם בֵּין בִּיְצִים לְבַצְעִים הִיאָף שְׁיָיָף שְׁטַעַם נְמִי בְּהָא שְׁהִיָּה בְּמַתְנִיתוֹן מִי בְּצַעִים כְּתִיב וְמַה עֲנִין בִּיְצִים לְבַצְעִים: שְׁם בְּרִשׁ"י ד"ה כְּנָגַד מַחְנָה יִשְׂרָאֵל.

אֵע"ג דְּהַמְחַנָּה ג' פְּרָסְאוֹת הָיוּ: א"ל הָרִי מִשָּׁה חֲנָה בְּמַחְנָה לוּיָהּ שְׁהִיָּה בְּאֲמַצַּע מַחְנָה יִשְׂרָאֵל וְא"כ מְכַל צַד לֹא הִיָּה רַק פְּרָסָה נַחֲצִי אֶל מִשָּׁה וְלָמָּה צָרִיף לִזְמַר רְבוּתָא דְּמִשָּׁה שְׁאֵנִי דִּי"ל שְׁהִיָּה הַפְּסוּק וְהִיָּה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' כְּתִיב כְּשֹׁנְטָה מִשָּׁה אֶהְלוּ הַרְחַק מִן הַמְחַנָּה.

אָבֵל אֶפְתִּי צ"ע שְׁהִיָּה הַרְחַק מִן הַמְחַנָּה לֹא הִיָּה רַק אֲלֵפִים אָמָה כַּמֶּש"כ רִשׁ"י בְּחֻמְשׁ שְׁהוּא שְׁיַעוֹר מִיֵּל וְא"כ כָּל מַחְנָה יִשְׂרָאֵל הִיָּה תוֹף ג' פְּרָסְאוֹת לְאוּהֵל מִשָּׁה חוּץ מְאֻשָּׁר חָנוּ בְּמִיל הָאֲחֵרוֹן וְהָיוּ צָרִיכִים לְבֵא לְמִשָּׁה וְמַה קְוֹשִׁיאַ מִמִּשָּׁה וְאוּלַי דְּלִרִשׁ"י הַקִּשְׁיָה מְדַכְּתִיב וְהִיָּה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' כָּל דִּינִיקָא דְּמִשְׁמַע כָּל מְבַקֵּשׁ מְכַל יִשְׂרָאֵל וְגַם הַדָּרִים בְּמִיל הָאֲחֵרוֹן בְּכָלֵל: שְׁם דָּף ו' ע"א בְּגִמְרָא דִּינִינָת לֵן דִּין תּוֹרָה: הַמְהַר"ם פְּרוּשׁ דְּאָמְרוּ לִיָּה

וכי דיינות לן ד"ת בלשון בתמיה דהיינו לאחר שפסקו דין אומרים להם כן ובאמת משמע כן מלשון דיינות לשון עבר דאם משמיה שדנו הו"ל למימר דונו לן דין תורה וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה יפה אבל ק"ק דאחר גמר דין ודאי לא שואל כן רק מי שנתחייב בדין דמי שיצא זכאי לא ישאל כן וא"כ למה נקט לשון רבים דאמרו ליה דיינות לן ה"ל דאמר ליה דיינות לי והנה מדברי רש"י לעיל (דף ה' ע"א) ד"ה ואי לא נראה דמפרש דיינות לן ד"ת שקודם שפסקו אמרו כן.

אבל ברא"ש הביאו המהרש"ל נראה דמפרש פמהר"ם ע"ש. שוב ראיתי בירושלמי מפני דאיירי שאמרו לו כן קודם פסק דין וכפירש רש"י ויש נפקותא לדינא דאם לא אמרו לו קודם פסק דין אם צריף לשלם דעפ"י פירוש הרא"ש ומהר"ם צריף לשלם דאומרים לו פוננתינו הנה כן שתדון לנו דין תורה אף שלא אמרנו לה בפירוש כן.

אבל לפירוש רש"י וכפי הנראה מירושלמי לא צריף לשלם רק בשאמרו ליה קודם פס"ד: שם אמר לו רב ספרא לרבי אבא. ק"ק היאף שיף קושיא.

לכאן שהוא על מתניתן דבכורות. בסוגיא דשם הו"ל לסדר קושיא זו.

וי"ל כיון דרבי אבא הקשה לר' אבהו ממתניתן זו ותירץ לו דאיירי בקבלו עלוניה ואעפ"כ חייב לשלם דאמרו ליה דיינות לן דין תורה ומשמע דרבי אבא קבל תירוץ זה מדלא השיב וע"ז הקשה לו רב ספרא תירוץ זה מי ניתא דאי טעו בדבר משנה הרי חוזר ולא צריכים לומר שלא דן דין תורה ואי טעה בשיקול הדעת היאף יכולים לומר לו שלא דן דין תורה כיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר הרי יכול להשיב שדן דין תורה וזהו פוננת רב ספרא שהקשה כאן לרב אבא אבל באמת צ"ל דאעפ"כ יכול לומר לו שע"מ כן לא קבלוהו שידון נגד סוגיא דעלמא: שם בתוס' ד"ה בצוע.

עד דאמרו בי תלתא: לא ידעתי מאין פשיטא להו להתוס' דפשרה דמי לאמרי בי תלתא ולא לדכשימי בי תלתא: שם ע"ב בגמרא שנאמר פוטר מים: ק"ק שהרי זה יש לדרוש מסיפא דקרא דלפני התגלע לחוד או מפוטר מים לחוד ותתמי ל"ל וכבר העיר גם המהרש"א ע"ז.

ולענ"ד י"ל דלכף נקט ר"ש בן מנסיא תתמי עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם כו' והנה די לומר עד שאי אינו יודע להיכן הדין נוטה כו'. אבל י"ל דרצה לפרש בזה הפסוק פוטר מים וגו' דרצה לומר דמן המוכח הוא בראשית מדון דהיינו מיד פשבאו לדין תהיה פוטר מים ע"י פשרה ואם לא עשית כן ועכ"פ יהיה זה לפני התגלע הריב קודם שתדע להיכן הדין נוטה וגם אידך דרשה דר"י בן לקיש דדרש על הדין שיכול לומר איני נזקק לכם ג"כ דרש מפוטר מים ראשית מדון דהיינו בתחלה קודם שהתחיל הריב מיד פשבאו לדין תוכל להיות פוטר מים שתפטור עצמה מן הדין ואם לא עשית כן יהיה עכ"פ לפני התגלע הריב דהיינו קודם שתדע להיכן הדין נוטה דאם לא תוכל לומר כן דכתיב לא תגורו מפני איש ולכן נקט גם הך תנא תתמי עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע כו' ובזה מתורץ מה שהקשה בתורת חיים היאף משמע מלא תגורו דוקא קודם שתדע להיכן הדין נוטה דזה לא מלא תגורו ליהף אלא מקרא דפוטר מים: שם זכות לעני וחובה לעשיר: ודאי גם ברואה חובה לעני וזכות

לְעִשִׂיר לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה וְהָא דְנִקְט זְכוּת לְעִנִי מְשׁוּם דְרַצְחָה לְדַרְוֵשׁ קָרָא דְלֹא תִגְוֵרוּ דַע"כ לֹא כְּתִיב אֲלֵא בְּהָא דְרוּאָה חוּב לְעִשִׂיר שְׁלֵא יִתִּירָא מִפְּנֵי הָעִשִׂיר אֲבָל בְּרוּאָה חוּב לְעִנִי לֹא צָרִיךְ הַפְּתוּב לְהַזְהִיר דְּמִפְּנֵי הָעִנִי בְּלֹא הֶכִי לֹא יִתִּירָא: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה נִגְמַר: לַעֲנִי ד' י"ל עפ"י מֵה שְׁפָתָבו הַתּוֹס' ב"ק (דף ס"ט) ד"ה חֲזִיב דְּבִאֲמִירָה אִישׁ פְּלוּנִי אֲתָה חֲזִיב עֲדִינן אִינוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם עַד שְׂיֵאמְרוּ לוֹ ב"ד צֵא וְתַן לוֹ וְלִכְּנֵן אֶפְתִּי שְׁנִיךְ פְּשָׁרָה דְּמִתִּירָא הַזּוֹכָה שְׁמֵאלָא יֵאמְרוּ לוֹ הַב"ד תַּן לוֹ: שָׁם דף ו' ע"ב בְּגִמְרָא אִם בְּרוּר לֵךְ הַדְּבָר פְּאַחוּתָה: מֵה דְנִקְט פְּאַחוּתָה דְנִקְט יֵשׁ לְבָאָר עפ"י מֵה דְאֲמַרִינן בְּמִפּוֹת (דף ה' ע"ב) אִין לִי אֲלֵא אַחוּתוֹ בַּת אָבִיו שְׁלֵא בַת אָמוּ וְכו' עַד שְׁלֵא יֵאמֵר יֵשׁ לִי מִן הַדִּין כּו' הָא לְמִדַּת שְׁאִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין ע"ש וְהַטַּעַם שְׁאִין מְזַהִירִין נֵאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין כְּתִב הַר"ש בְּסִפּוּר כְּרִיתוֹת דְלֵמָּא טַעֲמָה בְּשַׁכְּלוֹ וְהַק"ו אִית לֵיה פִּירְכָּא הֲרִי שְׁגִילָה הַפְּתוּב ע"י שְׁפָתָב אַחוּתָה יִתִּירָה לְבַת אָבִיו וּבַת אָמוּ שְׁלֵא נִסְמָךְ עַל שְׁפָלְנֵנוּ וְזֵהוּ שְׁאֲמַר אִם בְּרוּר לֵךְ הַדְּבָר פְּאַחוּתָה שְׁנִסְמָךְ עַל הַפְּסוּק וְלֹא עַל הַשְּׁכָל אֲמַרְהוּ וְאִם לֹא אַל תֵּאמְרֵהוּ וְלֹא תִסְמָךְ עַל שְׁכָלָה: שָׁם קוֹלָר תְּלוּי בְּצִנּוּר בְּנִלְוֹן פְּשִׁיטָא: ק"ק דְאֲדַרְבֵּה יִקְשָׁה מֵה יַעֲשֶׂה הַמִּיעוּט שְׁדָן כְּרֵאוּי אִם הָרוּב לֹא דָנוּ כֵּן וְיֵצֵא הַפְּסָק אַחַר הָרוּב.

וי"ל דְזֵה פְּשִׁיטָא דְבַנָּה אִין קוֹלָר תְּלוּי בְּצִנּוּרָם דְמָה לְהֵם לַעֲשׂוֹת וַע"כ אִיירִי שְׁפָלוּם הַסְּפִימוּ בְּהַטָּיָה וְלִכּוּ פְּרִיךְ פְּשִׁיטָא דְהִי מִיַּנְיָיָהוּ מִפְּקַת: שָׁם פְּאֵלוּ נוֹטַע אַשְׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל: הַדְּמִיוֹן הַזֶּה דְאִיסוּר גְּטִיעַת אַשְׁרָה הוּא אֶפְּלוּ קוֹדֵם שְׁעַבְדָּה כְּמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בַּחֲנוּמֵשׁ ע"פ לֹא תִטַּע לֵךְ עפ"י הַסְּפָרִי וְכֵן הַמַּעֲמִיד דִּינָן עַל הַצִּיבּוּר אֶפְּלוּ אִם עֲדִינן לֹא דָן שְׁלֵא כְּרֵאוּי מ"מ הֵנִי הַחֲטָא מְשַׁעַת מִיַּנְוִי: שָׁם בְּשַׁבְּתָא דְרִיגְלָא: רַש"י פִּירֵשׁ שַׁבַּת שְׁשׂוּאֲלִין בּוּ בְּהַלְכוֹת הַרְגֵל וְהִינְנוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם קוֹדֵם הַרְגֵל עכ"ל וַע"ע בְּסוּפָה (דף כ"ו ע"א) מוֹכַח דְשַׁבְּתָא דְרִיגְלָא נִקְרָא הַשַּׁבַּת שַׁבְּתוּף הַרְגֵל דְמִיַּתָּא הַתָּם עַל מֵה דְגָנוּ חוּץ לְסוּפָה: שָׁם דף ח' ע"א בְּתוֹסְפֹת ד"ה פְּסִילָנָא.

צָנָא דְפִירָא: מֵה דְפְּשִׁיטָא לְהַתּוֹס' כֵּן הוּא מִמָּה דְאֲמַרִינן מִכּוֹת (דף כ"ד ע"א) וְשׁוֹחַד עַל נְקִי לֹא לְקַח כְּגוֹן ר' יִשְׁמַעֲלֵאל בְּר' יוֹסִי וְכֵן פִּירֵשׁ הַרִיב"ן שָׁם אֶפְּלוּ שׁוֹחַד שְׁהִיָּה רַשְׁאִי לְקַח: שָׁם ד"ה מִפְּקִינָא.

אִינוּ מְגוֹדָה לְרַב: לֹא הַבְּנֵתִי מֵאִי קִשְׂיָא לְהוּ דְהָא לְפִי הַמְּבּוֹאָר בַּמ"ק שָׁם דְנִקְט לְרַב אִינוּ מְגוֹדָה אֲבָל לַכ"ע מְגוֹדָה וְא"כ אֶפְּלוּ אִינוּ מְגוֹדָה לְרַב מ"מ יַעֲנֵשׁ בְּמָה שְׁמְגוֹדָה לַכ"ע וְא"ל שְׁאֵז הִיָּה בּוֹטַח שְׂרַב יִתִּיר לוֹ לוֹ הַנִּיזְדוּי דו"א דַּא"כ אֶפְּלוּ מְגוֹדָה לְרַב וְאֶפְּלוּ גְדוּל אַחַר שְׁאִינוּ רַבּוּ ג"כ יְכוּל לְהַתִּיר הַנִּיזְדוּי וְעוֹד דְעַל זֵה לֹא שְׁנִיךְ תִּירוּץ הַתּוֹס' דְאֶפְּלוּ מְגוֹדָה מִתְּלַמִּיד לְשֵׁם שְׁמִים ג"כ יְכוּל הָרַב לְהַתִּיר: שָׁם ד"ה מוֹצִיא.

דְּמוּכַחִי מִלְּתָא דְאֶסְהָדִי שְׁיִקְרָא מְהַדַּר הַבַּעַל: כֵּן פְּתָבוּ הַתּוֹס' גַּם לְקַמֵּן ד"ה וְהִבִּיא. דָּאִם הִבִּיא הַבַּעַל עֲדִים וְהוֹזְמוּ לֹא מְקַבְּלִין עוֹד עֲדִים כִּינּוּ שְׁרֵאוּנוּ שְׁמַהדַּר אֶסְהָדִי שְׁיִקְרָא וְכֵן כְּתִב גַּם רַש"י לְקַמֵּן ד"ה וּבְמִקּוּם ע"ש.

וְלַעֲנִי ד' צ"ע מִמָּה דְאֲמַרִינן בְּמִכּוֹת (דף ה' ע"ב) הִיא אֲתָתָא וְכו' כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הַחֲזוֹקוּ ע"ש הֲרִי דְלַר' יוֹחֲנָן דִּהְלָכָה כְּנֻתְיָה לְגַבִּי ר"ל ס"ל דְּמְקַבְּלִין עֲדוּת אַחַר הַזְּמָה וְלֹא זוּ בְּלִבָּד אֲלֵא דְמִשְׁמַע הַתָּם דְּגַם לַר"ל רַק אַחַר שְׁהִבִּיאָה הָאִשָּׁה ב' פְּתוֹת וְהוֹזְמוּ לֹא רַצְחָה לְקַבֵּל כַּת שְׁלִישִׁי דַס"ל דְּבַתְרֵי זִמְנֵי הֵנִי חֲזָקָה אֲבָל אַחַר שְׁהוֹזְמוּ כַּת אַחַת גַּם לַר"ל

מקבלין שְׁנֵיה שְׁהָרֵי שְׁם קִיבֵּל ר"ל פת שְׁנֵיה וא"כ לָמָּה לֹא שִׁינָה פָּאן לעז אחר הַנְּמָה: שְׁם דָּף ט' ע"ב בְּתוֹס' ד"ה לְרִצּוֹנוֹ לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוֹ: הִנֵּה לְפִי תִירוּץ אִי נָמִי הֵתָם כְּשֶׁר, וכו' ס"ל הַתּוֹסְפוֹת דְּחֲשׂוֹד עַל הָעֲרִיזוֹת הוּא יוֹתֵר לְתִיאָבוֹן מֵאֲכָל גְּבִילוֹת וְכִשֶׁר מִטַּעַם אֲנוֹס אָבֵל נִרְבַּע לְרִצּוֹנוֹ דוֹמָה לְאֲכָל לְתִיאָבוֹן וְלְתִירוּץ אִי נָמִי ה"נ יִצְרוּ תִקְפוֹ וכו' גַּם נִרְבַּע לְרִצּוֹנוֹ הוּא אֲנוֹס יוֹתֵר מֵאֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן וְאֵפ"כ אִינוּ נֶאֱמָן עַל רְבִיעָה מִטַּעַם חֲשׂוֹד עַל הַדָּבָר וּא"כ כִּש"כ בְּאֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן מִקְרֵי חֲשׂוֹד וְאִינוּ נֶאֱמָן לְהַעֲיֵד עַל אוֹתוֹ דְּבָר שְׁחֲשׂוֹד עָלָיו וְלָכֵן ק"ל עַל מַה שֶּׁפִּסְק הָרַמְ"א בִּי"ד (סִימָן קי"ט ס' ב') דְּעוֹבֵר עֲבִירָה לְתִיאָבוֹן לֹא מִקְרֵי חֲשׂוֹד ע"ש שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְהַט"ז הַקִּשָּׁה עָלָיו שֶׁאִין רְאִיָּה מִהַרְשֵׁב"א.

ולענ"ד בְּיוֹתֵר קִשָּׁה מִהַתּוֹס' דְּהִקָּא דְּמוֹכַח דְּעוֹבֵר עֲבִירָה לְתִיאָבוֹן מִקְרֵי חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מוֹכַח מִהַתּוֹס' שְׁמִי שֶׁאֲנוֹסוֹ נִכְרִי לְאֲכָל גְּבִילוֹת נִקְרָא חֲשׂוֹד וְלֹא נֶאֱמָן עוֹד עַל אוֹתוֹ דְּבָר שֶׁאֲכָל בְּאֲנוֹס.

אֲכָן יֵשׁ לְחֻלְק שְׁאָף שִׁס"ל שִׁיִּצְרוּ תוֹקְפוֹ מִקְרֵי אֲנוֹס מ"מ לֹא מִקְרֵי כ"כ פְּאֲנוֹס גְּמוֹר שְׁהָרֵי בָּא עַל הָעֲרָנָה וְנִרְבַּע בְּרִצּוֹן חֲזִיב מִיָּתָה וְאֵם נֶאֱנוֹס לְזָה פְּטוֹר אֲלֵא וְדֹאֵי שְׁהַתּוֹס' לֹא דָמוּ אוֹתוֹן לְאֲנוֹס רַק נִגְדֵּי אֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן שֶׁאִין זֶה אֲנוֹס כ"כ וְלָכֵן שֶׁפִּיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּאֲנוֹס מִמֶּשׁ לֹא מִקְרֵי חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר אָבֵל וְדֹאֵי מוֹכַח מִדְּבִירָהֶם דְּעוֹבֵר בְּמִזִּיד לְתִיאָבוֹן מִקְרֵי חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר וְלָכֵן פִּסְק רַמְ"א צ"ע: שְׁם דָּף י' ע"א בְּגִמְרָא פְּלוֹנִי בָּא עַל נְעִרָה הַמְּאֹרְסָה: נִקְטָה נְעִרָה הַמְּאֹרְסָה וְלֹא עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ דֹּא"כ לֹא הָוִי שִׁינָה בְּסִיפָא בְּהַעֲיָדוֹ עַל בְּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי דְּמִשְׁלָמִין מְמוֹן דְּכִינּוֹן דְּנִשְׁוֹאָה כְּתוּבָתָה שְׁלָה הָוִי מִיָּתָה וּמְמוֹן בְּשִׁבְלָה דְּלֹא מְחִיבֵי אָבֵל כְּשֶׁהִיא נְעִרָה הַמְּאֹרְסָה כְּתוּבָתָה שֶׁל אָבִיהָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַש"י וְאֵע"ג דָּאֵם נִגְמַר דִּין בּוֹעֵל תְּחִלָּה וְהוֹזְמוּ הָעֲדִים חֲזִיבִים מִיָּתָה בְּשִׁבְלוֹ וְלֹא בְּשִׁבְלָה מְכָל מְקוֹם פִּינּוֹן שֶׁנִּגְמַר גַּם דִּינָה אַח"כ עַל עֲדוּתָם מִקְרֵי מִיָּתָה וְתִשְׁלוּמִין בְּשִׁבְלָה וְלָכֵן נִקְטָה נְעִרָה הַמְּאֹרְסָה.

אָבֵל יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם הַעֲיָדוֹ פְּלוֹנִי בָּא עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ פְּלוֹנִי וְהִיא בְּתַת כְּהֵן וְהוֹזְמוּ דְּאֲמַרִּין לְקַמּוֹ (דָּף צ') שְׁחֲזִיבִים מִיָּתָה הַבּוֹעֵל חֲנֹק וְלֹא מִיָּתָה שְׁרַפָּה אִם נִימָא גַּם בְּזָה דְּהוּי מִיָּתָה וּמְמוֹן לְחַד וְלֹא מִשְׁלָמִין אוֹ נִימָא פִּינּוֹן דְּהִקָּא חֲזִיבִים מִיָּתָה רַק בְּשִׁבְלֵי הַבּוֹעֵל וְלֹא בְּשִׁבְלָה הָוִי גַּם בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ מִיָּתָה לְזָה וּמְמוֹן לְזָה וּלְפ"ז לֹא הָוִי לְרַבָּא לְמִינִקְטָה דִּינוֹ בְּנְעִרָה הַמְּאֹרְסָה דְּלֹא שִׁינָה רַק לְמ"ד אַרוֹסָה יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה אֲלֵא בְּבֵת כְּהֵן דְּשִׁינָה לְכ"ע וְלְכַאוּרָה יְהִיָּה קִצָּת רְאִיָּה מְזָה דְּגַם בְּכַה"ג מִקְרֵי מְמוֹן לְזָה וּמִיָּתָה לְזָה וְצ"ע: שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְכָל לָאו.

וְאִי לָאו וְהָיָה אִם בֵּין: הַקִּשָּׁה בְּחִידוּשֵׁי ר' עֲקִיבָא אֵיגֵר דְּמְכָל מְקוֹם גַּם אִם לֹא כְּתִיב וְהַצְּדִיקוֹ וְהַרְשִׁיעוֹ מְכָל מְקוֹם מְנוּהָה אִם בֵּין הַכּוֹת יִלְפִינּוּ בֵּין מִבּוֹן דְּמִיָּרֵי בְּמִלְקוֹת וְיִלְפִינּוּ מוֹצִיא שְׁם רַע מִן וְיִסְרוּ דְּהוּי בְּמִלְקוֹת וְיִדְעִינוּ דְּלָאוּ שֶׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה לּוֹקִין עָלָיו וְשֶׁפִּיר יִלְפִינּוּ מְמוֹצִיא ש"ר דְּלוֹקִין עַל טַעֲנָה וְהִנֵּיחַ בְּצ"ע וְלֹא הַבְּנֵי דְּהָרֵי בְּמִכּוֹת (דָּף ד') מְסַקִּינוּ דְּמִן מִש"ר לְחַד לִיכָּא לְמִלְפָּי דִּישׁ לְפָרוּךְ שְׁכֵן לּוֹקָה וּמְשַׁלֵּם וְעַל זֶה הַשִּׁיב עֲדִים זוֹמְמִין יוֹכִיחַ וְאִי לָאו הָוִי כְּתִיב וְהַצְּדִיקוֹ וְהַרְשִׁיעוֹ דְּמִיָּנָה יִלְפִינּוּ דְּאֵינִי קָרָא בְּעֲדִים זוֹמְמִים הָוִי אֲמִינָא דְּאֵינִי בְּמוֹצִיא שְׁם רַע וְאִשְׁמַעִינוּ קָרָא אֵיךְ וְכַמָּה מְלַקִּין אוֹתוֹ וְאִכְתִּי

לא הוי ידענין דגם עדים זוממין לוקין על לאו שאין בו מעשה: שם ע"ב בגמרא בין בזמנו בין שלא בזמנו אין מקדשין אותו שנאמר וקדשתם כו': וכתב הר"ן דמהא דהתמישים דריש פן וצ"ע דבר"ה (דף ח' ע"ב) משמע דמעיקר קרא קא דריש ע"ש: שם ברש"י ד"ה שלשה.

ועיבור שנה מטכסיסי מלכות שמים: לענ"ד י"ל דסמכו במנין המעברים עלמספר רואי פני המלה פיון דניסן ר"ה למלכים פדאמרין ריש ר"ה לכן עיבור שנה הוא דבר שנוגע למלכות דאם אין מעברין אז החודש שאחר אדר הוא למלה שנה אחרת אבל אם מעברין הוא לו שנה זו שעומד בה.

שם בתוספת ד"ה חישוב. משמע דחד תנא תני תרנוניהו: לענ"ד י"ל דממה דקתני במתניתין עיבור החודש בשלשה ובברייתא קתני קידוש החודש ועיבור השנה בשלשה דברי ר"מ משמע דר"מ לא תניש למיתני עיבור החודש אידי עיבור השנה וא"כ מה דקאמר אידי דקבעי למיתני עיבור שנה כו' לא על ר"מ קאי אלא על ת"ק דמתניתין או על רבי שסידר המשנה דנקט לשון עיבור החודש אידי דבעי למיתני אחר זה עיבור שנה ומה דכתיב במתניתין דברי ר"מ לא קאי רק על עיבור שנה דר"מ לא ס"ל כר"א אלא ס"ל דמקדשין החודש: שם דף י"א ע"א בגמרא אני הוא שעליתי שלא ברשות: הקשה המהרש"א בח"א א"י א"מ שמואל הקטן פן ורצה לירד הלא עי"ז מנה העולה באמת שלא ברשות עם השבעה ויתעבר השנה שלא במזמנים ולענ"ד י"ל דשמואל הקטן ידע שאם יאמר פן גם העולה באמת שלא ברשות אלא ללמוד הלכה ג"כ יאמר אני עליתי שלא ברשות שלא לבייש שמואל הקטן או שפולקם יאמרו פן וכמעשה של ר"מ לקמן ועי"ז יבטל הזימון של אותו יום.

שוב ראיתי בירושלמי שכתוב פן ואפילו פן לא עברוה בהאי יומא ואפליגיהו במילי דאורייתא ועברוה ביומא דבתרא עכ"ל ולא מפרש למה לא עברוה ומסתמא היה מטעם זה מפני שלא ידעו מי גזמן או י"ל דר"ג בעצמו לא רצה לעבר כי לא האמין לשמואל הקטן שלא היה מן המזמנים וא"כ יש פאן שאינו מזמן ומה שלא שאל לשלוחו שזימן את הז' את מי זמן היה שלא לבייש את מי שעלה שלא ברשות ולא ירד פשאל מי הוא שעלה שלא ברשות שאם ענה מיד כמו שענה שמואל הקטן ללמוד תורה באתי אין זה ביוש אבל פשאל ענה פן ולא ירד ורצה להחזיק פאלו הוא מן המזמנים: היה נתפס על דבר שקר ולא רצה ר"ג לביישו ולכן ביטל העיבור באותו יום והזמין ז' ליום אחר.

וביותר י"ל פן לפי דעת הי"מ שהביא הר"ן שר"ג בעצמו זימנם וידע מי שעלה שלא ברשות ורק שלא לביישו אמר פן שיירד מעצמו ע"ש ולכן פיון שלא ירד בעל פרוח היה צריך לבטל עיבור של אותו יום ומתורץ גושית המהרש"א: שם אתה הוא שצערת את אבא.

המהרש"א הקשה היאך חשדו ר"ש בכף מאחר שיצאו פולקם. ולענ"ד י"ל דלעולם סבר דר"ח היה באמת מדיצא תחלה ומה שיצאו האחרים סבר שעשו פן מפני פבודו של ר"ח שלא יחשדוהו שהוא היה ממה שיצא לבדו: שם ור"ח היכי גמיר לה מר"מ.

עיינו בַּמְהַרְשָׁ"ל וּמְהַרְשָׁ"א וּלְעַנ"ד י"ל דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ סְבָרָא שְׁלֵא לְהַעִיר חֻשְׁד אַחֲרֵימָּ שְׁיִכְשׁוּל אוֹתָם לְהִיּוֹת חוֹשֵׁד בְּכַשְׂרִים וּלְזַה קְאָמַר דַּר"ח עֲשֵׂה פֶן דְּגַמַּר מַר"מ דַּאֲע"ג דְּהִיָּה יָכוֹל לְבַרַּר מִי הוּא שְׁרִיחוּ נוֹדָף ע"י שְׁרִיחוּ בְּפִי עכ"ו יֵצֵא שְׁהִיָּה מְנוֹבְטָח שְׁעִי"ז יֵצֵאוּ גַם הַבְּלִתִּי נְחֻשְׁדִּים וְלֹא יִבְנִישׁ אָדָם שְׁהָרִי ר"מ ג"כ לֹא הִיָּה בְּכֻלָּל הַחֻשְׁד שְׁהָרִי אֲמָרָה אֶחָד מִכֶּם קוֹדֶשְׁנִי בְּבִיָּאָה וְלֹא אֲמָרָה אֶתָּה וְאֵעִפ"כ הַכְּנִיס ר"מ עֲצֻמוּ בְּחֻשְׁד ע"י שְׁכַתְב גִּט אֶכֶן גַּם מַר"מ לֹא הִיָּה בְּרוּר כ"כ שְׁלֵא נְחֻשְׁד פִּינּוּ דַּעֲכ"פ אֲמָרָה אֶחָד מִכֶּם אֲבָל לְמַד מִשְׁמוּאֵל הַקָּטָן שְׁזָה נִדְאִי לֹא הִיָּה בְּכֻלָּל חֻשְׁד לַר"ג לֹא בְּלִבְד לְפִירֵשׁ הִי"מ שַׁר"ג עֲצֻמוּ זִמְנָם הָרִי יָדַע שְׁזִימְן לְשְׁמוּאֵל הַקָּטָן וְאֶפִּילוּ לְפִירוּשׁ הָר"ן שְׁהַשְׁלִיחַ זִמְנָם הָרִי יָדַע שְׁיֵישׁ לְהַתְּבַרַּר ע"י שְׁלִיחַ וְאֵעִפ"כ יָרַד וְגַם מִשְׁמוּאֵל הַקָּטָן אֵין רְאִיָּה כ"כ דַּעֲכ"פ הִיָּה נְחֻשְׁד לְשָׂאָר הַמְּזֻמְנִים אֲבָל בִּיּוֹתֵר רְאִיָּה מִיְהוֹשֻׁעַ שְׁוֹדָאִי בְּא לִידֵי בְּרוּר ע"י גּוֹרֵל אֵעִפ"כ לֹא רָצָה הַקַּב"ה לְגַלּוֹת: שֵׁם שְׁמַעוֹן וְיִשְׁמַעְאֵל לְחַרְבָּא: מְזָה מוֹכַח דַּר"ג דְּלַעִיל שְׁהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה דְשְׁמוּאֵל הַקָּטָן בְּיָמָיו אֵין זֶה ר"ג דְּיִבְנָה כְּמוֹ בְּמַעֲשֵׂים דַּר"ג שְׁמַבִּיא לְקַמּוּן כַּמ"ש הָר"ן אֲלֵא ר"ג זֶה הִיָּה ר"ג הַזְּקֵן שְׁהָרִי שְׁמוּאֵל הַקָּטָן שְׁהִיָּה בְּיָמָיו נִיבָא בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ עַל רִשְׁב"ג שְׁיִהְרַג וְזֶה הִיָּה אָבִיו שֶׁל ר"ג דְּיִבְנָה וְהִיָּה נְשִׂיא לְפָנָיו וְאִיָּה אֶפְשָׁר שַׁר"ג בְּנוֹ עֵיבַר הַשְּׁנָה בְּיָמָיו וְהוּא הִיָּה הַנְּשִׂיא אֵע"כ ר"ג זֶה הוּא ר"ג הַזְּקֵן אָבִיו שֶׁל רִשְׁב"ג הַנְּהָרַג וּמְזָה רְאִיָּה לְמָה שְׁפִירֵשׁ הַרִשְׁב"ג נְדָה (דָּף ו' ע"ב) בְּמַעֲשֵׂה בְּשַׁפְּחָתוֹ שֶׁל ר"ג שְׁהוּא ר"ג הַזְּקֵן וְהַתּוֹס' הַשִּׁיגוּ עָלָיו שְׁהִיָּכָא שְׁוֹזְכַר סְתָם ר"ג הוּא ר"ג דְּיִבְנָה וְהָרִי הִכָּא מוֹכַח דְּגַם סְתָם ר"ג לְפַעְמֵים הוּא ר"ג הַזְּקֵן: שֵׁם כְּמָה עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה ל' יוֹם רִשְׁב"ג אֲמַר חוֹדֶשׁ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק דְּעִיקַר פְּלוּגְתָּא חֲסַר מִן הַסְּפָר דַּה"ל לֹאמַר כ"ט יוֹם דְּהָא גַם לַת"ק הָרִי חֻדָּשׁ.

וְמָה גַם שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּחֻדָּשׁ מִשְׁמַע ל' יוֹם. וְעוֹד י"ל הָא אֲמַרִּינּוּ בַר"ה (דָּף י"ט) אֲדַר הַסְּמוּף לְנִיסָן לְעוֹלָם חֲסַר.

וְדוֹחַק לֹאמַר דַּהַת"ק יִפְלוֹג עַל זֶה. וְנ"ל דְּחֻדָּא מְתוּרָץ בְּחֻבְרָו דְּוֹדָאִי גַם ת"ק סְבַר דָּאֵין עוֹשִׂין אֶת חֻדָּשׁ עֵבּוֹר רַק כ"ט יוֹם פִּינּוּ דְהוּא סְמוּף לְנִיסָן.

וּמ"מ סְבַר דְּמַעְבְּרִין ל' יוֹם דְּמִשׁוּם דְּמוֹסִיפִין גַּם אֲאָדַר רַאשׁוֹן עוֹד יוֹם א' דָּאִי אֵין מַעְבְּרִין הָרִי אֲדַר רַאשׁוֹן סְמוּף לְנִיסָן וְלֹא יִהְיָה רַק כ"ט יוֹם וְהַשְּׁתָּא ה"ל ל' יוֹם. אֲבָל הַשְּׁתָּא עַכ"פ חֻדָּשׁ הָעֵבּוֹר אֵינּוּ רַק כ"ט יוֹם.

וְאֵפ"ה פְּלִיג רִשְׁב"ג וְסְבַר דָּאֵין מַעְבְּרִין אֲלֵא חֻדָּשׁ דְּהֵיִינוּ חֻדָּשׁ אֲדַר שְׁנִי וְלֹא ג"כ עוֹד יוֹם א' בְּתוּף אֲדַר רַאשׁוֹן וְכִינּוּ דְאֲדַר הַסְּמוּף לְנִיסָן לְעוֹלָם חֲסַר מִמִּילָא הָרִי חֻדָּשׁ זֶה רַק כ"ט יוֹם. אֲבָל לֹא שְׁיִהְיָה בְּמַשְׁמַעוֹת חֻדָּשׁ כ"ט יוֹם דְּוִקָּא דְזָה לֹא רָצָה רִשְׁב"ג לְמִימַר.

וּמְתוּרָץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' גַּם שְׂאָר קוֹשְׁיַת הַנְּ"ל: שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא דְזִמְן בִּיעוּרָא מְטָא: הַמְהַרְשָׁ"א ח"א הַקְשָׁה וְכִי לֹא יָדַע ר"ג וּז' לְשִׁמְיָה הִיָּה וְתִירָץ בְּדוֹחַק. וְלֹא הַכְּנִתִּי מֵאִי הַקּוֹשְׁיָא הָרִי הֵיִינוּ הָךְ דְּתַנּוּ (בַּפ' בְּתַרָּא) דַּמ"ש בְּתַחֲלָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֲצֵל בַּעַה"ב וְכו' כְּמוֹ שְׁהַבִּיאוּ הַתּוֹס' דַּאֲע"ג שְׁהָיוּ יוֹדְעִים אֵיזָה שְׁנָה בְּשִׁמְיָה הִיָּה מ"מ לֹא נִזְכְּרוּ שְׁצָרִיכִים לְבַעַר: שֵׁם בְּרַש"י ד"ה עַל הָאָבִיב.

וקְשָׁה לִי דְאָמְרִינוּ לְקַמֵּן: לַעֲנֵ"ד י"ל דְּמָה דְאָמְרִינוּ עַל שְׁתֵּי מַעֲבָרִין הֵינְנוּ אִם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא נִתְבַּשְׁלוּ בְשֵׁתִים מְהֵם אִף שְׁבִיהוּדָה נִתְבַּשְׁלוּ אוֹ אִם הָאָבִיב לֹא בָּא בִיהוּדָה וּבְגִלְלִי אִף שְׁבַעֲבָר הֵינְדֵן נִתְבַּשְׁל אָבִל אִם הָאָבִיב בָּא בִיהוּדָה לְבַד אֶפְשָׁר שְׁבַאֲמַת מַעֲבָרִין.

שׁוֹב רְאִיתִי בְרַמְבַּ"ם (ה' קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ פ"ד) שֶׁפִּי' עַל הָאָבִיב מִפְּנֵי הָעֲנָמָר כִּפִּי הִי"מ וּבְשֵׁלֶשׁ אַרְצוֹת אוֹ שְׁתֵּי מְהֵן מַעֲבָרִין דֵּיִיק בְּלִשׁוֹנוֹ הִטְהוּר אִם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא בָּאוּ וְהֵינְנוּ לְתַרְץ קוֹשֵׁית רַש"י: שֵׁם בְּתוֹס' ד"ה אוֹ דְלָמָּא.

וקְשָׁה דְאָבִיב נְמִי דְאוֹרְיִתָּא: לַעֲנֵ"ד י"ל דְּחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה דְדַרְשִׁינוּ מְנִיָּה שְׁתָּהָא הַתְּקוּפָה בְּחַג זֶה פְּתִיב בְּפִי' אָבִל שְׁיִהְיֶה הַתְּבוּאָה מִתְבַּשְׁלַת בְּתַחֲלַת נִסָּן זֶה לֹא פְתוּב בְּפִירוּשׁ דְּגַם אִם בְּסוּף הַחֹדֶשׁ בָּא הָאָבִיב נִקְרָא נִסָּן חֹדֶשׁ הָאָבִיב וּמָה דְדַרְשִׁינוּ לְקַמֵּן (דף י"ג) שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב שְׁיִהְיֶה אָבִיב שֶׁל תְּקוּפָה בְּחֹדֶשׁ נִסָּן דֵּהֵינְנוּ בְּחֻצֵי חֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן זֶה בְּאֲמַת בְּכָלֵל תְּקוּפָה שָׁנָה כּוֹלָל שְׁנֵיהֶם תְּקוּפַת נִסָּן וְתְּקוּפַת תְּשָׁרִי וּמָה שְׁהִקְשׁוּ הַתוֹס' דְּגַם פִּירוֹת הָאֵילָן הוּא דְאוֹרְיִתָּא מְדַכְתִּיב וְחַג הַקְּצִיר בְּפוּרֵי מַעֲשִׂיף לֹא הַבְנִתִּי דְהָרִי בְּזֶה לֹא גִילָה קְרָא רַק שְׁיִהְיֶה שְׁתֵּי הַלְחָם מִבְּפוּרִים אָבִל שְׁיִבְכְּרוּ גַם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא מְרַנְמֵז בְּזֶה וּמָה שְׁמַעֲבָרִין מִשׁוּם פִּירוֹת הָאֵילָן הֵינְנוּ שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ לַעֲלוֹת פַּעַם שְׁנִית לְהִבִּיא בְּפוּרֵי הָאֵילָן וְזֶה נִדְאִי לְאוֹ דְאוֹרְיִתָּא: שֵׁם ד"ה אֵין מַעֲבָרִין.

וקְשָׁה קֶצֶת דְּבִבְרָכוֹת: לַעֲנֵ"ד י"ל דֵּינֵשׁ לְהִבִּין דְּמַקְשָׁה מ"ט דְחַנְנִיָּא אִישׁ אוֹנוֹ וּמְתַרְץ מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ וְהָרִי הַפְּלוּגְמָא שְׁבִין ת"ק וְחַנְנִיָּא אִינְהָ רַק אִם בְּדִיעֵבַד אִם עֲבָרָה בְּגִלְלִי מַעֲוָבָר אוֹ לֹא אָבִל לְכַתְחֻלָּה גַם ת"ק ס"ל דְאֵין מַעֲבָרִין רַק בִּיהוּדָה וּא"כ הִיאֵף מִיִּיתִי טַעַם לְחַנְנִיָּא מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ שְׁהָרִי זֶה ע"כ גַם ת"ק ס"ל דְאֵל"כ מִנ"ל דְלְכַתְחֻלָּה אֵין מַעֲבָרִין אֶלָּא בִיהוּדָה אָכֵן י"ל דְּוִדְאִי אִם אֲתִי הַדְרָשָׁה מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ מַעֲכַב דְּכָל מָה שְׁצִנָּה הַפְּתוּב מַעֲכַב דְּרַק בְּקִדְשִׁים בְּעֵינֵן שְׁנִיָּה עָלֵיו הַפְּתוּב לַעֲכַב וְלָכֵן שְׁפִיר מִיִּיתִי מְקָרָא זֶה טַעַם לַעֲכַב לְחַנְנִיָּא אָבִל ת"ק י"ל דְּלָא דְרַשׁ לְשַׁכְּנוֹ לְדַרְשָׁה זֹו אֶלָּא לְדַרְשָׁה דְסַפְרֵי שְׁהִבִּיא רַש"י בְּחֻנְמֵשׁ וּמָה שְׁלַכְתְּחֻלָּה אֵין מַעֲבָרִין אֶלָּא בִיהוּדָה יְלִיף מִצִּיּוֹן תַּצַּא תוֹרָה דְמִזֶּה לִיכָּא לְמִילַף עֵיפּוּב פִּינּוֹ דְלָא פְתוּב בְּתוֹרָה וְלָכֵן בְּבִרְכוֹת אֲזִיל אֶלִיכָּא דַת"ק וּמִיִּיתִי קְרָא דְמִצִּיּוֹן תַּצַּא תוֹרָה אָבִל צ"ע עַל הַרְמַבַּ"ם דְּפָסַק ה' קו"ח פ"ד כַּת"ק וּמִיִּיתִי קְרָא דְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ: דף י"ב ע"א בְּגִמְרָא וּמִפְּנֵי מָה לֹא עֲבָרָה אֶלִישְׁעַ שְׁשַׁנַּת בְּצוּרַת הַיְתָה: הַקְשָׁה מְהַרְש"א דְלָמָּא שְׁבִיעִית אוֹ מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית הַיְתָה שְׁאֵין מַעֲבָרִין בּוֹ וְהִנֵּה לַעֲנֵנּוּ מו"ש י"ל דְסָבַר רַבִּי פְּבִית ר"ג שְׁהִיּוּ מַעֲבָרִין בְּמו"ש.

אָבִל לַעֲנֵנּוּ שְׁבִיעִית לְכַאוּרָה קְשָׁה וִי"ל ע"פ מָה דְאָמְרִינוּ בְּכַתְּוִבוֹת (דף ק"ה ע"ב) וְכִי אֶלִישְׁעַ אוֹכֵל בְּפוּרִים הָיָה אֶלָּא כָּל הַמְבִיא דוֹרוֹן לַת"ח כו' ע"ש דְּמַתְּיַבַת בְּכוּרִים דְרִישׁ כֵּן. וּלפ"ז ע"כ מוֹכַח דְלָא שְׁבִיעִית הָיָה דְאִי הָיָה שְׁבִיעִית לֹא שְׁיָף מְבִיא דוֹרוֹן פִּינּוֹ דְהַפְקָר הוּא.

וְעוֹד לְפִי מָה דְאָמְרִינוּ בְּמַסְכַּת שְׁבִיעִית דְאֵין אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה וְלר' יְהוּדָה שֵׁם אֶפְלוּי ב"ה סוּבָר כֵּן. וּא"כ אִיף מְחַזִּיקִין טוֹבָה לְהַמְבִּיא כְּאֵלוֹ הַקְרִיב בְּפוּרִים אַע"כ דְלָאוּ שְׁבִיעִית הָיָה וְלַעֲנֵנּוּ קוֹשֵׁיתוֹ מְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית י"ל עוֹד דְהָא מ"ד אֵין מַעֲבָרִין ה"ט דְלָא יוֹכֵל לְהִבִּיא מְחוּץ לְאֶרֶץ מִפְּנֵי הַגּוֹשִׁים וּע"ז נִדְאִי בְּאוֹתוֹ פַּעַם עֲדִינּוּ לֹא גְזָרוּ דְגִזְרָה

דַּרְבָּנָן הוּא: שְׁם שְׁשֵׁנַת בְּצוּרַת הַיְתָה: הַרְמַב"ם ה' קה"ח (פ"ד) כְּתַב יִרְאָה לִי שְׁזָה
שְׁאָמְרוּ חֻקִּים אֵין מְעַבְרִין בְּשֵׁנַת רְעִבּוֹן כּו' מִפְּנֵי תְּקוּפָה וּמִפְּנֵי הָאָבִיב וּפְיִרוֹת הָאֵילָן
מְעַבְרִין לְעוֹלָם ע"ש וְהַרְמ"ה הַשִּׁיג עָלָיו מְסוּגָיָא זֹו שְׁהָרִי בְּאַלְיִשְׁעָ הִנֵּה רָאוּי לְהַתְּעַבֵּר
מִפְּנֵי הָאָבִיב וּפְיִרוֹת הָאֵילָן וְאֵפ"כ לֹא עָבַר וְלֵעֲנַ"ד לֹא קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁהָרִי מַה
דְּתַנִּיָּא דְעַל הָאָבִיב מְעַבְרִין פְּיִרְשׁ הַרְמַב"ם שְׁם (פ"ג) כְּדִי שְׁיִהֵא הָאָבִיב מְצוּי לְהַקְרִיב
מִמֶּנּוּ עוֹמֵר הַתְּנוּפָה וְכַפְּנִי אֵית דְּמִפְּרָשִׁי שְׁהִבִּיא רַש"י לְעִיל וְהֵלֵא בְּאַלְיִשְׁעָ הַקְרִיבּוֹ
הָעוֹמֵר כְּדָאֵמַר בְּגִמְרָא וְא"כ לֹא הָיו צָרִיךְ לְעַבֵּר מִפְּנֵי הָאָבִיב: שְׁם בְּרַש"י ד"ה לֹא
בְּשִׁבְעִית.

אִיסוּר עֲבוּדַת קֶרֶקַע: הַרְמַב"ם (פ"ד מה' קה"ח) כְּתַב הַטַּעַם שֶׁע"י שְׁמַאֲרִיכִין חוֹדֵשׁ אַחַד
יֵאָכְלוּ הַסְּפִיחִים וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם לְהַקְרִיב עוֹמֵר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם ע"ש. וְלֵעֲנַ"ד קָשָׁה שְׁהָרִי תַנּוּ
בְּשִׁקְלִים שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים בְּשִׁבְעִית הָיוּ נוֹטְלִין שְׁכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה וְא"כ הָרִי לֹא הִנֵּה
לָהֶם לִירָא עַל זֶה שְׁלֹא יִמְצְאוּ עוֹד כִּינּוּן שְׁאֲפָשֶׁר לְשִׁמּוֹר ע"י שׁוֹמְרִים: שְׁם ד"ה שְׁעִיבֵר.

שְׁנַטְמָאוּ בִּימֵי אַחַז מַע"ז שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה: הַלְּשׁוֹן קָשָׁה דְּפָשִׁיטָא אִם עָבְדוּ ע"ז שְׁלֹא
חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וְעוֹד קָשָׁה אִם מְטוֹמְאָת ע"ז לְמָה צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שְׁנַטְמָאוּ בִּימֵי אַחַז תִּיפּוּק
לִיָּה דְהִנֵּה הַע"ז בְּמַקְדָּשׁ וְלֹא יָכְלוּ לְהוֹצִיאָם עַד יוֹם ט"ז בְּנִיסָן כְּדַכְתִּיב בְּפִסּוּק בַּד"ה.

וְלָכֵן לֵעֲנַ"ד הַתִּיבָה מַע"ז הוּא ט"ס וּמַה שְׁהָיוּ טְמֵאִים הִינּוּ שְׁבִימֵי אַחַז נְטָמָאוּ שְׁלֹא
חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה לְטַהַר עֲצָמָם מְטוֹמְאָת מַת וְגַם הָר"ן הִבִּיא לְשׁוֹן רַש"י כִּן שְׁנַטְמָאוּ בִּימֵי
אַחַז שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וְלֹא הִזְכִּיר מַע"ז וְכֵן נִרְאָה מִדְּבַרֵי רַש"י בְּפִסְחִים (דף נ"ו ע"א)
ד"ה עוֹבֵר שְׁפֶתַב לֹא הִנְטְהָרוּ עַדִּינּוּ מְטוֹמְאָת שְׁהִחְזִיקוּ בָהֶן בִּימֵי אַבִּיב אַחַז הַרְשָׁע עַכ"ל
וְלֹא הִזְכִּיר שְׁם מְטוֹמְאָת ע"ז וְא"כ י"ל דְּגַם רַש"י ס"ל דְּטוֹמְאָת ע"ז לֹא נִהַג אֶז דְּעַדִּינּוּ
לֹא גָזְרוּ וּמִתּוֹרַץ קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' עַל רַש"י.

וְהָר"ן שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם ר"נ גָּאוֹן שְׁהִיָּה שְׁם טוֹמְאָת ע"ז בְּאַמְת לֹא כְּתַב שְׁנַטְמָאוּ בִּימֵי אַחַז
אַלֵּא שְׁהִיָּה ע"ז בְּמַקְדָּשׁ וְלֹא יָכְלוּ לְטַהַר קוֹדֶם הַפִּסּוּחַ וְלָכֵן גַּם הַתּוֹס' לֹא הִקְשׁוּ קוֹשֵׁיַתָּם
שְׁהָרִי בַט"ו יוֹם הָיוּ יְכוּלִים לְטַהַר רַק עַל הִירוּשְׁלַמִי שְׁהִטְוִמְאָה הַיְתָה טוֹמְאָת מַת
דְּגִלְגָּלַת אַרְנוֹנָה.

אַבְל לְפִירוּשֵׁם הִרְאִישׁוֹן שְׁהִיָּה מִפְּנֵי טוֹמְאָת ע"ז וְשְׁכַבְר גָּזְרוּ אֶז לֹא קָשָׁה שְׁיְכוּלִים לְטַהַר
שְׁהָרִי הַעִיד הַכְּתוּב שְׁלֹא כְּלוּ עַד יוֹם ט"ז בְּנִיסָן וְאַפְשָׁר לֹאֵמַר ג"כ שְׁחִסֵּר בְּרַש"י תִּיבַת
אוּ וְצָרִיךְ לְהִיָּוֵת שְׁנַטְמָאוּ בִּימֵי אַחַז אַבִּיב מַע"ז אוּ שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וּלְפ"ז שְׁנִיָּהֶם אַמְת
מַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם רַש"י וּמַה שְׁפֶתַב הָר"ן בְּשִׁמּוֹ אַבְל בְּיוֹתֵר נִרְאָה שְׁתִּיבַת מַע"ז
מִיּוֹתֵר: שְׁם בְּתוֹסֶפֶת ד"ה וְלֹא שְׁלֵשׁ.

וּלְפִי זֶה לֹא יִתְּכּוּ: הַמְּהַרְש"א הַקָּשָׁה הָרִי לְפִירוּשֵׁם דָּאִין מְחַשְׁבִּין מִשְׁנָה לְחִבְרַתָּה לְסִמּוּךְ
עַל אוֹתוֹ חֲשׁוֹבּוֹן לְת"ק גַּם פְּירוּשׁ רַש"י הִרְאִישׁוֹן לֹא יִתְּכּוּ שְׁהָרִי הַשִּׁיבּוֹ רַבָּנּוּ דְהִינּוּ ת"ק
ב"ד יִשְׁבוּ וְקִבְעוּ כָּל אַחַד בְּזִמְנוֹ מִשְׁמַע שְׁסִמְכוּ עַל אוֹתוֹ חֲשׁוֹבּוֹן אֶפְיָלוּ לֵג' שְׁנִים.

וְלֵעֲנַ"ד י"ל דְּמַה שְׁסִמְכוּ עַל הַחֲשׁוֹבּוֹן שֶׁל ר"ע הִינּוּ מִפְּנֵי שְׁחִכְם גְּדוֹל הִנֵּה וּשְׁעַת הַדְּחַק
הִנֵּה כַּמ"ש רַש"י דְּבִשְׁעַת הַדְּחַק חֲשׁוֹבֵי מְחַשְׁבִּינּוּ וּמַה דְּאִמְרִינּוּ וְלֹא מִשְׁנָה לְחִבְרַתָּה הִינּוּ
שְׁלֹא בְּשְׁעַת הַדְּחַק: שְׁם ד"ה שְׁעוֹבֵר.

ובירושלמי אמר: פן איתא בירושלמי סנהדרין אבל בירושלמי סוטה פ"ה נאמר דבימי חגי הנביא נמצא גולגולת של ארונה וכבר העיר המפרש שם על סתירה זו אכן בלא"ה צ"ע איך אפשר שנקברה גולגולת זו תחת המזבח שהרי דוד קנה הגרון זו בחייו ממנו והקים שם מזבח ומאז לא פסקה הקדושה משם ששם נבנה המקדש ובנדאי נשמרו מפל טומאה ואפילו נדחוק שאין זה גולגולת של ארונה שקנה דוד ממנו הגרון אלא של ארונה אהד מאבותיו של זה מ"מ קשה לומר שמאז נבנה בהמ"ק הקריבו בטומאה עד חזקיהו ונלע"ד שבימי אהז שפגר בית ה' ולא השגיחו עליו אז יורשי ארונה קברו גולגולתו תחת המזבח ונמצאה מיד בימי חזקיהו: שם ע"ב בגמרא היינו ת"ק: המהרש"א הקשה לס"ד דמקשן דר"ש דס"ל אין מעברין אמאי הרי ס"ל טומאה דחויא בצבור.

ותירץ די"ל דר"ש ס"ל טומאה הותרה בצבור ע"ש ודבריו תמוהים דבפסחים (דף ע"ז ע"א) אמרינו בפירוש דר"ש ס"ל טומאה דחויא הוא בצבור. אכן לענ"ד מלבד מה שי"ל ביישוב קושיותו דהגמרא בלא"ה פריך שפיר דהיינו ת"ק יש לומר ג"כ דממה דפשיטא להגמרא מדס"ל ר' יהודה מעברין ס"ל טומאה דחויא היא בצבור אפתי לא מוכח דנימא ג"כ איפכא דמ"ד דס"ל טומאה דחויא ס"ל ג"כ דמעברין על הטומאה די"ל דיותר קשה לעבר ולדחות כל המועדות מלהקריב פסח בטומאה אף שטומאה דחויא בצבור ולא הותרה: שם בתוספת ד"ה שטומאה.

וחגיגה דקרפן צבור הם: מה שקראו התוס' לחגיגה קרפן צבור הוא עפ"י הגמרא פסחים (דף ע') ויכר העירו התוס' שם על הסתירה דבחגיגה (דף ו') קרו ליה קרפן יחיד ואין להקשות הרי מה דקרי לחגיגה קרפן צבור היינו משום דאתי בכינופאי כמ"ש התוס' שם וא"כ איך פתבו דפסח קרפן יחיד הוא הרי ג"כ אתי בכינופאי די"ל דכנונתם על פסח שני דלא אתי בכינופאי כדאמרינו ביומא (דף נ"א) אבל ק"ק איך פתבו דדוחין שבת וטומאה הרי פסח שני לא דחה טומאה וצ"ל דהך וטומאה לא קאי רק אפר וחביתין: שם ד"ה ונשים.

וה"מ לישנויי: דבריהם צריכים ביאור דאם הנה טענת חזקיהו שדבר בתחלה נשים בראשון א"כ לא צרפם לטהורים והיו טמאים הרוב. וע"כ דהורה להם שכולם יעשו פסח ראשון בטומאה וא"כ איך אפשר לאוקמיה בזה מה שאמר ר"ש שטעה על שהשיא את ישראל לעשות פסח שני.

ולכאורה הנה אפשר לפרש דבריהם דהוי מצי לאוקמיה שהיו הנשים משלימות לטמאים ועודפות עליהם ומעיקרא סבר נשים בראשון רשות ולא צרפם לטמאים והיו הטהורים רוב ודחה הטמאים לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון חובה והנה לו לצרפם על המיעוט טמאים והנה להם לעשות פסח ראשון בטומאה ובזה לכל האוקמתות אתי שפיר.

אבל לפ"ז לא מובן מה שפתבו התוס' בפסחים (דף ע"ט ע"ב) ביישוב קושיותו זו דניחא ליה לאוקמא שגם מה שלא עשו הראשון הנה שלא כדין ע"ש ונהרי לפי אוקימתא זו ג"כ מה שלא עשו הראשון הנה שלא כדין שהרי עם הנשים היו רובן טמאים והנה להם לעשות הראשון עם רוב הנשים בטומאה ועיין מה שפתבתי בזה בשו"ת בגין ציון (סי' קפ"ד): שם בתוספת ד"ה מקדי.

הגוי מצי לאקשויני: ונלע"ד לתרץ דנדאי אמתניתן דשם לא הנה יכול להקשות דלמה לא יאמינו הגולה לשלוחים הא גם הם יודעים שמדינתא מעברין עד כ"ט אדר ואף שפבר התחילו לדרוש בה' פסח מה בכך כשהתחילו לדרוש עדיין לא היו יודעים דמעובר.

אבל לר"נ דאמר דבעבר ועברו ביום ל' ג"כ מעובר מקשה שפיר דזה לא יאמינו בגולה שעברו הב"ד על הדין שלא לעבר ביום ל' והם עברו וע"ז מתרץ דאמרינו דלא עלה לב"ד הקשבון עד יום ל' ולכך הוצרכו לעבר גם ביום ל' דזה הגוי פדיעבד.

ולכן רבא לר"נ רק אמירא דעולא פריה ולא אמתניתן דעדיות: שם דף י"ג ע"א בגמרא רבי יוסי אומר אהד ועשרים יום: לא ראיתי להרב"ם שהביא דמעברין מפני תקופת תשרי ולא הזכיר אם פוסק כר' יהודה או כרבי יוסי ומה שמצוין בעין משפט שפסק כר' יהודה הוא טעות (שבפ' ד' ה' קה"ח ה"ב) לא הזכיר רק תקופת ניסן שאם חל בט"ז בניסן מעברין וזהו פאחרים לקמן (ע"ב) שמור את חודש האביב שמור אביב של תקופה שיהי' בחודש ניסן אבל תקופת תשרי לא הזכיר ונלענ"ד שע"פ של התקופה שהוא צ"א יום מיום תקופת ניסן עד יום תקופת תשרי הם קפ"ב יום כמו שכתב רש"י לקמן והימים של נשעה חדשים פסידרו אהד מלא ואהד חסר הם קע"ז יום ולפ"ז אם חל תקופת ניסן ביום ט"ו של חודש חל תקופת תשרי בעשרים לחודש וכינון דקיימא לן ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי כדאמרינו בערויבין ועוד דאחר דסליק שמואל בקשיא גם ר' יהודה ס"ל כן.

ממילא לא משפחת כלל דצריה לעבר מפני תקופת תשרי דאם תחול תקופת ניסן בט"ז או משם ואילך כבר מעברין מפני תקופת ניסן ואם חל תקופת ניסן בט"ו תחול תקופת תשרי בד' ולא צריה לעבר וכל שכן אם תחול קודם ט"ו ור' יוסי דהוצרה להשמיענו דאם תחול תקופת תשרי בכ"ד מעברין היינו משום דלא ס"ל דרשה דאחרים דבעינו תקופת ניסן בחודש חודש ניסן כדמוכח ממה דקאמר לקמן ט"ז לפני הפסח מעברין אבל ט"ו לא אבל הרב"ם דפסק פאחרים לא הוצרה להביא רק דמעברין מפני תקופת ניסן וממילא ליכא נפקותא בתקופת תשרי פנין דפסק כר' יוסי ור"י דרק מקצת חג בעינו בתקופה חדשה וזה הגוי לעולם פשהל תקופת ניסן קודם ט"ז בניסן: שם בתוס' ד"ה ורבי יוסי סבר.

וכן למ"ד שלשים יום לחסר חד מירחי קייטא: צ"ע דזה שייך רק אם בלא יעבור הנה חל ר"ח אדר ביום ו' דאם אין מעברין חל ר"ח ניסן ביום שבת דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר ואז יחול ר"ה ביום ב' שיכול לחול בו אבל ע"י שמוסיפין חודש אדר שני בשלשים יום חל ר"ח ניסן ב' ימים אחר קביעתו הראשון דהיינו ביום ב'.

ואז חל ר"ה ביום ד'. ולכן צריה לחסר יום א' שיחול ביום ג' אבל אי יחול ר"ה בלא עיבור בימי גה"ז גם לאחר עבור לא מצרכינן לחסר חד חדש פנין דקביעות ר"ח ניסן יאחר ב' ימים.

גם ר"ה יחול מג' על ה' ומה' על ז' ומז' על ב' ואדרבה אי מחסרינן יחול בימי אד"ו ולכן צ"ע דהא התוס' לא איירי כאן רק אם חל ר"ה בא' מימי גה"ז בלא עבור ולא בחל ביום ב' דבחל ביום ב' בלא"ה לא מקשו התוס' מידי למ"ד דחדש העיבור כ"ט יום דלא צריכין

לחפורי דגם אי נדחה הא לא נדחה רק יום א' ונדחה מיום ב' על יום ג' ונשפיר יכול לחול בו.

וצ"ל דהתוס' לצדדין קאמרי ל"ד כ"ט יום בחל ר"ה בימי גה"ז צריכים למלאותם יום א' ובחל ביום ב' לא צריכים לכלום ול"ד שלשים יום בחל ביום ב' צריכים לחסר יום א' ובחל בימי גה"ז אין צריכים לכלום: שם ע"ב בגמרא חג הבא בזמן אסיפה.

קשה לפי מה דאמרינן בתגיגה (דף י"ח ע"א) אלא חג הבא בזמן אסיפה כו' ע"ש ובתוס' הרי דמוכח דהשתא דכתיב באספה ליכא למימר עוד חג הבא בזמן אסיפה והאי באספה ע"כ דרשה גמורה היא אליבא דכ"ע דאל"כ גם התוס' לא מקשו שם מידי כמובן.

וא"כ איך סברי אחרים דהאי חג האסיף פירושו חג הבא בזמן אסיפה וצ"ע: שם מאי על בסמוך. ור"י גמר ראש ראש מעולה ע"ש: ולכאורה קשה ע"פ מה דאמרינן במנחות (דף צ"ו ע"א) אבא שאול אומר שם היו נותנים כו' אמרו לו ונהרי כפר נאמר כו' ע"ש.

והאי אמרו לו הם ר' יהודה דתנינא שם במתניתן הרי דר' יהודה סבר דעל הוא על ממש ולא בסמוך וכן פתבו התוס' בפ"י בסוטה (דף ל"ז ע"א) גבי הר גריזים ע"ש. וא"כ ל"ל לר' יהודה הגז"ש דראש ראש.

הא גם לר"ש הי' נסמכו מיותר גם בלא גז"ש אי לאו דאמרינן על בסמוך וכיון דר' יהודה בכ"מ סובר דעל ממש שפיר מיותר נסמכו לדרשה גם בלא גז"ש. דא"ל דלמא מהכא גילף ר' יהודה דעל ממש מדדרשינן גז"ש דראש.

דל"ל דרשה לזה והא ודאי גם ל"ד על בסמוך איכא על דפירושו על ממש. כדמוכח מהא דאמרינן במנחות (דף כ"ו ע"ב) אברים שסדרן בצדי המערכה מהו.

ומה עדיף על דנסמכו מעל המזבח דנוקא מעל דנסמכו גילף דבעלמא ג"כ על ממש. ולא גילף בן מעל המזבח וצ"ע: שם בתוספת בד"ה ולעבר' לאדר.

ותימה מאי קושיא: דוקא לפי ר"ת הקשו בן אבל לרש"י אף דלדידיה קושית הגמרא ג"כ אליבא דאחרים קאי מ"מ לא קשה בן פינן דפי' דמעברינן בקייטא חד ירחא א"כ לא נשארים רק ד' ימים בין ר"ה לר"ה אבל לפי פי' ר"ת דקאי קושית הגמרא גם אשאר תנאי ולית להו דאין ר"ה חל באד"ו א"כ לדידיה לא מעברינן בקייטא.

דלפי שאר תנאי לא מהני זה כלל. ומלשון הגמרא מוכח דקושיא ולעבר' לאדר גם אליב' דאחרים לכן שפיר הקשו אחרים אהדדי דאחרים בכל הש"ס הם אחד.

דר"מ הוא כדאמרינן בהוריות (דף י"ג ע"ב) ע"ש בן גלענ"ד פוננת התוס' והמש' דבריהם: שם דף י"ד ע"א בגמרא אין סמיכה בח"ל והא דאמרינן לעיל (דף ה' ע"א) מהכא להתם נמי מהני היינו פשטמכו ריש גלותא בארץ ישראל וכן נמי מהכא להכא דקתני התם: שם אלא מעתה ויצאו שנים: צ"ע איך שייך קושיא לכאן דלא דרשי ר"י ור"ש רק זקנה ושופטיה ולא שכתוב המצנה בלשון רבים הלא על דרשה דלעיל נסמכו שנים הל"ל להקשות בן ואיך שייך הכא אלא מעתה: שם אלא מעתה ויצאו שנים ומדדו שנים.

קִשָּׁה מִמַּאי פְּרִיָּה אִי מְעִיקָר קָרָא דְּוִיָּצָאוּ וּמְדָדוּ אֵלּוּ וְדָאִי לֹא מְיֻתְרִין דְּמַצְרִינֵן אֶלְגֻּנְפָּא.
וְכַדְאָמְרִינֵן לְעִיל לְעֵנֵן וְסִמְכוּ זְקֻנֵי הַעֲדָה וְאִי פְּרִיָּה מִיְתוּרָא דְּנִי"ו קָמָא דְּוִמְדָדוּ וּמְצָאוּ
דֵּהמ"ל בְּלֹא ו' כְּמוֹ דְּדְרִישׁ ו' דְּנִשְׁוֹפְטִיָּה.

אִפְתִּי מַאי פְּרִיָּה לִר"ש שְׁבַעָה. הָא אָמְרִינֵן דִּר"ש נִי"ו לֹא דְרִישׁ וְאִי חֲשִׁיב נִי"ו בְּתָרָא
לְיִתוּרָא דֵּהמ"ל וְנִצָּא וּמְדָד בְּלֹא נִי"ו וְסִבֵּר דְּנִי"ו זֶה גַּם ר"ש דְרִישׁ א"כ גַּם לְעִיל גְּבִי
וְסִמְכוּ הָאִי נִי"ו מְיֻתְרָא דֵּהמ"ל וְסִמְדָּה וְאִפְתִּי יְקֻשָּׁה לִר"ש לְמָה לֹא דְרִישׁ עוֹד שְׁנַיִם וצ"ע:
שָׁם הֵן וְלֹא שְׁלוּחֵן.

עֵינֵן מִש"כ הַתּוֹס' בְּזָה ר"פ מְצֻנֹת חֲלִיצָה (דָּף ק"א ע"ב) וּמָה שְׁכַתְּבִי בְּסִפְרֵי ע"ל שָׁם
בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה ור"ש. לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא דְרִישׁ לִי כָּלֵל: לְכַאוּרָה יֵשׁ
לְהַעֲרִיר דָּא"כ מִי הַכְרִיחַ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ד' ע"ב) בְּד"ה לְטַטְפַת לּוֹמֵר וְנ"ל וְאֵע"ג דִּר"ש
לֹא דְרִישׁ נִי"ו כּו' י"ל דְרִישׁ הָא בְּפִשְׁטוֹת ס"ל דְלֵעֲנֵן טַטְפַת דְרִישׁ אָכֵן בְּלֹא"ה דַּעַת
הַתּוֹס' שָׁם צ"ע דָּאִי כְּנֻנְתָּם לְהַקְשׁוֹת דְּלִפְר"ת דִּר"ש לֹא דְרִישׁ ו' מִנ"ל ד' פְּרִישׁוֹת הָא
י"ל דְּסִבֵּר כִּר"ע דְּפִלִּיג אֶל יִשְׁמַעְאֵל וְדִרְשׁ מְדַרְשָׁה אַחְרֵינָא שָׁם.

וְאִי כְּנֻנְתָּם כִּינֵן דִּר"ש לֹא דְרִישׁ נִי"ו אִיָּה י"ל דִּר' יִשְׁמַעְאֵל דְרִישׁ נִי"ו. גַּם זֶה אֵינֹו דְלֹא
זֶה בְּלִבְד דְּכָבֵר מְצִינֵוּ פְּלֻגְתָּא בְּזָה אֲשֶׁר ע"כ י"ל דִּר' יִשְׁמַעְאֵל סִבֵּר כִּמ"ד דְּדְרִישׁ נִי"ו
אֶלָּא אֲפִילוּ הַגְּמָרָא לְקַמֵּן (דָּף נ"א ע"ב) קְאָמְרָה בְּפִירוּשׁ דִּר' יִשְׁמַעְאֵל דְרִישׁ נִי"ו וצ"ע:
שָׁם וְלֹא שְׁלוּחֵן.

אֵינִי לּוֹמֵר דָּא"כ גַּם וְסִמְכוּ צְרִיָּה לְהֵן וְלֹא שְׁלוּחֵן דִּי"ל דְּמָמָה דְּכַתִּיב יְדִיָּהֵם ג"כ מְמוֹעֵט
שְׁלוּחֵן כְּדְרִישֵׁינֵן בְּמִנְחֹות (דָּף צ"ג) יְדֹו וְלֹא יֵד שְׁלוּחֹ: שָׁם ע"ב בְּגְמָרָא אֵלִימָא מְקַצְתָּן
דְּלִמָּא הִנֵּה דְאִיָּפָא גְּנוּאִי קִיָּימִי כְּנֻנְתֵּי: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּין דְּאִימָא שְׁיָצָאוּ רֹב סְנֵהֲדֵרִין
לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת בְּאֻנְפֵן שְׁנִישְׁאָרוּ עוֹד כ"ג בְּמִקּוּמוֹ.

וְכִינֵן דְּהֵם הוֹרוּ לּוֹ כֵּן מָה מְהַנִּי לּוֹ אִם הָאֲחֵרִים שְׁנִישְׁאָרוּ בְּלִשְׁכָּה יִסְכִּימוּ עִמּוֹ הָא מְכ"מ
הוּא זְקֵן מְמָרָא כִּינֵן דְּהוֹלְכִין אַחַר רַבִּים. וְא"ל דְּמְכ"מ לֹא מְקַרִי זְקֵן מְמָרָא כָּל זְמַן שְׁלֹא
הַמְרָה עַל הַב"ד כְּשֶׁהֵם כּוֹלֵם בְּיַחַד.

א"כ מִי דְחִיק הַגְּמָרָא לּוֹמֵר דְּלִמָּא הִנֵּה דְאִיָּפָא גְּנוּאִי קִיָּימִי כְּנֻנְתֵּיהּ וצ"ל עִפְמִש"כ הַתּוֹס'
בְּד"ה אֵלִימָא דְלֹא מְתַרְמִי שְׁיָמְצָאוּ כּוֹלֵן בְּיַחַד א"כ ה"ה י"ל ג"כ דְלֹא מְתַרְמִי שְׁיָמְצָאוּ
הַרֹב בְּיַחַד: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה מְתַנִּיתָן.

לְמִתְנֵי בְּהַדְנִי: לְעַנ"ד תִּירוּץ זֶה אֵינֹו מְסַפִּיק דְּגַם בְּעִרְיָפָה י"ל דְּמְתַנִּיתָן לֹא אֵיָּרִי רַק
מְדִיָּנִים וְלֹא מָה שְׁצָרִיָּה לְעִרְיָפָה וְלֹא דְבִרְיָה הִיָּה גְלַעַנ"ד לְתַרְץ קֻוֹשִׁיתָם דַּעֲכ"פ
מְתַנִּיתָן דְלֹא כִרָאב"י מְדָלָא חֲשִׁיב לִיָּה הָכָא וְלֹא בְּסוּטָה מְלָךְ וְכֵה"ג אָבֵל דְּמוֹסִיפִין הָרִי
חֲשִׁיב שָׁם בְּשַׁבּוּעוֹת וְכֵן מוֹצִיאִין לְמַלְחַמַת הַרְשׁוֹת דְּנִפְקִי דְּבַעֲי מְלָךְ וְכֵה"ג וְסְנֵהֲדֵרִין
מָמָה דְּכַתִּיב בְּאוּרִים וְתוֹמִים וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹוד כְּדָאָמְרִינֵן לְקַמֵּן (דָּף ט"ז) וְהָרִי
זֶה נִשְׁנָה בְּמְתַנִּיתָן סוּף פ"ז דְּיוֹמָא אָבֵל לְעֵנֵן מְדִידָה לֹא נִשְׁנָה בְּשׁוּם מְקוּם וְלָכֵן מוֹכַח
דְּמְתַנִּיתָן לֹא ס"ל כִּרָאב"י: שָׁם ד"ה בְּשִׁלְשָׁה.

יֵשׁ מְפָרְשִׁים: הָר"ן מְסַפִּים עִם פִּי זֶה אָכֵן לְעַנ"ד קֻשָּׁה מַאי אֲפִילוּ עִפּו"ם אֲפִילוּ בְּעֵלִים
מַאי אֲפִילוּ שְׁיָיָה זֶה דְּמָה לִי אִם עִפּו"ם אוֹ בְּעֵלִים אוֹ יִשְׂרָאֵל הוּא הַנּוֹתָן וּבִיּוֹתֵר קֻשָּׁה מָה

דקאמר נאפילו בעלים אדרבה בעלים יותר סבא דהא אמרינו בערכין דבפדין שדה
מקנה פותחין בפעלים תחלה דרוצה אדם בקב שלו: שם בא"ד.

ופי' הקונטרס עיקר דאיש וב' נשיו: וקר"ן הביא ראיה לפי' הי"מ משלשה מטילין לתוך
פיס א'. דלפי' הקונטרס מ"ש שנתפין משאינו שנתפין.

אכן גם לפי' הי"מ צ"ע. דמה השיב דלמא פגון רב פפא ובית אבא סורא דמה בקבא הא
מ"מ נפשטה האיבעי' דאי איש ואשתו פודין כל אחד משלו ולא חיישינו שיעשו טובה זו
לזו כש"כ שנתפין דהא לפי' פי' הי"מ ג' ומטילין לתוך פיס א' ע"כ הפי' דפודין כל אחד
ממון שלו ועיין במהרש"א: שם דף ט"ו ע"א בגמרא רב חסדא אמר אבימי לכאורה יש
להעיר למה לא קיים רב חסדא תירוץ רב דהא לדידן צריך לסרס דברי המתניתן
מטלטליו של ערכין וגם להוסיף של ולתירץ רב דברי המתניתן פדקוימי קיימי ואין
מוסיפין רק של וי"ל לפי' מה שכ' התוס' דרב סבר כר"מ.

א"כ כפי' תירץ רב אתיא מתניתן כר"מ ולא פרבנו ולכן שפיר מיימי רב חסדא בתירוץ
לאוקמא מתניתן פדברי הכל: שם הנה הווי מיעוט אחר מיעוט: לכאורה קשה לפי' מש"כ
רש"י בהוריות (דף ג' ע"א) בשם הירושלמי דכללא דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות
לא אמרינו רק בב' מיעוטים.

אבל בג' מיעוטים אמרינו פולהו למיעוטו. א"כ היאך אמרינו הכא דהוי מיעוט אחר
מיעוט ואף אם תאמר דרש"י לא מייירי התם אלא היכי דכתיבי ג' מיעוטים בחד קרא
אפתי לחשבי' ג' הפהו דכתיבי גבי ערכין למיעוט דתלתא בחד קרא כתיבי וצ"ע וא"ע
ראיתי שבתוס' בהוריות שם הקשו כן: שם דאפילו תשעה ישראל ואחד פהו: לכאורה
קשה לפי' מה דאמרינו בחולין (דף קל"ב ע"א) תנא פהו נאפילו פהנת הוי מיעוט אחר
מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וא"כ מ"ש התם דמרבין פהנת ומ"ש הכא
דמרבין ישראל נימא גם שם נאפילו ישראל או גם הכא פהנת דוקא.

ונלענ"ד דנדאי מפהו ממעטינו תרונניהו פהנת וישראל וכי כתיב מיעוט אחר לרבות
מרבין ג"כ תרונניהו. ולכן א"ש דאמרינו הכא נאפילו ישראל.

אבל התם נדאי ליכא למימר דמרבין ג"כ ישראל דא"כ לא לכתוב פהנים פלל באותה
פרשה אבל הכא ליכא למימר כן דהא ע"כ צריך למכתב חד פהו אלגופא. ולכן הוצרך
לכתוב באחריתי ג"כ פהו למיהוי מיעוט אחר מיעוט פי' היכי דלא נימא אי הוי כתיב איש
תחת פהו דכולהו אפהו קמא קאי ועשרה פהנים בעינן: שם תשעה ישראל ואחד פהו:
במגילה (דף כ"ג ע"ב) הקשו התוס' דהא בכל דבר שתלוי בשיקול הדעת אין ב"ד שקול
ואיך סגי הכא בעשרה ליבעי יא' והניחו בקושא.

ונלענ"ד דהנה לעיל אמרינו דמעשר שני פודין אותו בג' לקוחות. והקשה הר"ן דבשלמא
בערכין והקדשות ג' כתיבי בפ'רשה אבל במעשר שני ג' מנלן ותירץ דמעשר שני כתיב
כפ' דהקדש ויילפינן מהקדש.

ולפ"ז פון דמ"ש מהקדש ילפינן. ואמרינו דפודין אותו בג' לקוחות א"כ גבי הקדש ג"כ
לקוחות בעינן דאל"כ עדיף מעשר מהקדש ואי בהקדש לא בעינן במעשר מנ"ל וא"כ

התשעה וכהן גבי קרקעות ג"כ לקוחות בעינן דהא ביהם נכללו הג' דהקדש ואי התם פירושו לקוחות א"כ ה"ה ג"כ גבי קרקעות.

וכינן דבלקוחות פירושו הי"מ לעיל בתוס' ד"ה בג' לקוחות דיקח מי שימתן יותר א"כ לא שייך בזה שיקויל הדעת וא"ש דלא בעינן י"א. ולכאורה ראיה מזה לפי הי"מ: שם בשערו העומד לגזוז פליגי: לכאורה לרשב"ג גם לענין שבת לא לחייב אם גזוז שערו העומדות לגזוז וזה תימא דלא מצינו פלוגתא בזה בשום מקום אכן זה א"ש עכמ"ש התוס' בשבועות (דף מ"ב ע"א) ע"ש אבל אפתי לענין גלות נזיר צ"ע בזה ואין להאריך: שם ע"ב בגמרא קטל איהו בסייף ממונו בסקילה: לכאורה קשה לפי מה דאמרין לקמן (דף נ"ב ע"ב) אלא רוצח מנ"ל כו' ע"ש עד סוף הסוגיא א"כ ל"ל קרא דואתה תבער דרוצח בהרג ולא בתנק הא בלא"ה ע"כ מוכח פן דאל"כ ל"ל הכא קרא דרוצח הוא דאינו נהרג על רציחת שורו הא בלא"ה ע"כ מוכח פן דאל"כ לכתוב וגם בעליו ולא בעי יומת דלאפוקי מסייף לתנק ליפא למימר מהיכי תיתי סייף אי כל רוצח בתנק אע"כ מדאצטריף רוצח הוא דאינו נהרג ע"כ מוכח דמאצטריף יומת לא הוי מצי למידק דאינו במיתה דה"א דקרא אתי לאפוקי מסייף לתנק וא"כ הרי ע"כ מוכח דרוצח בסייף וא"כ קרא דואתה תבער ל"ל.

אכן באמת זה אינו דהא קרא דואתה תבער לא מצרכינן התם רק למ"ד חנק חמור כמבואר. ומ"ד חנק קל ע"כ דריש אלגופא (ועיין בר"ן) ונהרי למ"ד חנק חמור באמת לא ממעטינן פאן מרוצח הוא דלא מצרכינן פן רק למ"ד חנק קל כמבואר בסוגיא.

אכן אפתי יש להעיר ל"ל לקמן ק"ו קטל עבדא בסייף בר חורין בתנק וכינן דזה לא קאי רק למ"ד חנק קל ולדידן בלא"ה מוכח דרוצח בסייף מדאצטריף רוצח הוא. וא"ל דמזה לא הי' יכול להוכיח דלעולם ה"א דבעלים במיתה והא דכתיב יומת להוציא מסייף לתנק ואעפ"כ לא הנה מוכח דרוצח בסייף דה"א דאתי לאפוקי היכי דקטיל השור עבד דבזה הבעלים בסייף דזה אינו דהא קרא לא איירי כלל בעבד דלאחר פן כתיב דין עבד אם עבד יגח השור או אמה וגו' וי"ל דלעולם שפיר מצרכינן ק"ו להורות דרוצח בסייף דאי מדאצטריף רוצח הוא לא הוי מוכח מידי דלעולם ה"א דהבעלים נהרגין וא"ל דא"כ לא לכתוב לא רוצח הוא ולא יומת דזה אינו דאי תרנוייהו לא הוי כתיבי הוי טעינו איפכא דהוי דייקינן מדאצטריף יומת דרוצח בסייף וקרא אתי לאפוקי מסייף לתנק אבל לעולם ה"א דהבעלים במיתה ולכן אצטריף רוצח הוא דאינם במיתה וכינן דע"כ מצרכינן רוצח הוא שפיר יש לטעות איפכא דרוצח בתנק לכן שפיר מצרכינן ק"ו: שם מי גמר שעה מדורות או לא: לפי מה שפשוט מקרא דאם בהמה אם איש ע"כ מוכח דלא גמרינן שעה מדורות דאל"כ קרא זה ל"ל לילף משור הנסקל ואי ל"ל קרא דגם בעליו יומת גבי שור הנסקל גילף מסיני אע"כ דלא ילפינן שעה מדורות ולא דורות משעה ובזה מוכן פוננת התוס' במנחות (דף י"ט ע"ב) דכתבו דלמ"ד ילפינן דורות משעה דרשה דהכא אסמכתא בעלמא הוא והשתא א"ש דכוננתם על דרשה דאם בהמה אם איש: שם מה איש בכ"ג: לפי מה שכ' התוס' לעיל בד"ה אימא דלא דרשינן מיתה וגם הקישא רק היכי דכתיב איש ברישא כמו גבי נהרגת או היכי דמותר קרא כמו גבי שור הנסקל דיומת מותר הוא וא"כ הכא דכתיב ברישא בהמה ואם"כ איש וגם לא מותר קרא איף דריש הקישא

מינייה וי"ל דשפיר גם קרא מינתר קרא דלגבי מיתת אדם פבר פתיב פרישא דקרא סקול
יסקל דקאי אתרונןיהו ואם פן לא יחיה מינתר הוא להקישא ואין להקשות דא"כ מאן
דיליף שעה מדורות קרא דלא יחיה מאי עביד ליה דלא מצריף ליה להקישא די"ל
במכילתא דריש ליה ר"ע לגז"ש ללמד על מכשפה לא תחיה שהיא בסקילה וכן איתא
ג"כ בגמרא לקמן (דף ס"ז ע"א) אמן שם עוד שאר תנאי איכא דילפי פן ממקום אחר
ולכן י"ל דרמי בר יחזקאל פאן תני אליבא דשאר תנאי חוץ מר"ע ומ"ד ילפינן דורות
משעה דריש ליה קרא זה דלא יחיה כר"ע: שם ברש"י ד"ה מה איש.

מיתרו ואילה: ק"ק הרי פשנצטווי אם בהמה וגו' לא יחיה עדיין לא היו סנהדרין לא מבעי
למ"ד בפ' י"ד דזבחים דיתרו אחר מ"ת בא אלא אפילו למ"ד לנדם מ"ת בא לא נתמנו
סנהדרין אלא לאחר שינד משה מן החר פדכתיב ויהי ממחרת יוה"כ פדאיתא במכילתא
הובאה ברש"י: שם בתוספת ד"ה אימא לקטלא.

וכ"ת משום דתדא מיתה פתיב אתרונןיהו: לא הבנתי איה יתורץ בזה קושיתם דאפתי
לפ"ז מה מתרץ בש"ס לכתוב וגם בעליו ולשתוק דכש"כ דיקשה פו. דאי הוי פתיב פן
הוי דרשינן מיתה והיקש פמו גבי והרגת לכן פתיב מיתה בכל חד באפי נפשא להורות
דרך לקטלא הוא ולא להיקש: שם בא"ד.

וי"ל דהתם בהמה פתיב בתריה: לכאורה בשבועות (דף כ"א ע"ב) ובשאר מקומות
בש"ס פתבו התוס' איפכא מזה דכתבו דסברא הוא למדרש קרא מסיפא לרישא וי"ל
דהחילוק הוא בין דרכי הדרשה דההיקש דנדאי אי דרשינן ההיקש מה שיש בזה יש בזה
פמו פאן בזה נדאי סברא דהראשון עיקר ומהשני נקיש לו.

אבל אי הפי' הוא דנקיש ב' הדברים דבמקום שדבר זה נוהג גם דבר זה נוהג פמו
בהנדונים שהביאו התוס' שם בזה סברא לומר דסיפא פירושא דרישא הוא לומר לה
במה אמרתי לא תלבש שעטנז במה שאמרתי לה גדילים תעשה או לא אמרתי לא תאכל
חמץ אלא במי שאני מצנה שיאכל מצות ולכן סברא שם לדרוש קרא מסיפא לרישא:
שם ד"ה שור סיני בכמה.

מאי נפקא מינייה מאי דהוי הוי: הר"ן בחידושיו תירץ על קושית התוס' דנפקא מינייה
לענין נודר בנזיר אם יחיה בקף אף בזה צ"ע דא"כ גם ביומא (דף ה' ע"ב) ובחגיגה (דף
ו' ע"ב) לא מקשה הגמרא וכן בכל מקום דמקשה בש"ס הלכתא למשיחא ואי אמרת
דבכ"מ לא מקשה בש"ס רק היכי שיש לה לתרץ אחר יותר טוב מזה א"כ מתורץ תמיתה
התוס' במנחות (דף נ"ב ע"ב) ד"ה הלכה דעכ"פ לענין נודר אם הלכה פו.

והנה בחגיגה שם תירצו התוס' עוד תירוצ אחר דלכף לא פריף הקא פן משום דבעי
לאלופי דורות משעה וכוונתם נראה פיון דהאיבעי הוא אי ילפינן שעה מדורות וא"כ
ה"ה ג"כ איפכא אי ילפינן דורות משעה ובזה שפיר יש נפקא מינייה גם לדידן כגון לענין
קמיצת מנחה במנחות (דף י"ט ע"ב): שם ד"ה ור"י אמר אעפ"י.

ושמא יש לחלק: במה שכתבו התוס' ושמא יש לחלק כו' גם קושיתם הראשונה מתורצת
ולא מצרכינן לגרוס ר"א. אכן הר"ת שגרוס ר"א לשיטתו אזיל דלא ס"ל לחלק בין פל
הקודם להרגו ולענין נזקי שלם דהא מתרץ גם אקושיא שני' תירוצ אחר ולכן א"ש ג"כ

למה דלא תירצו התוס' אקושייתם הראשונה דתרבות דהתם איירי בקשורים בשלשלאות
והקא שגדלם בביתו דכיון שהתוס' אלו אליבא דר"ת וא"כ ע"כ ליפא לתרוצי אקושיא
קמא פן דא"כ קושיא השני' במקומה עומדת ולכן א"ש ג"כ למה דלא הקשו התוס' דרבנן
אדרבנן וכמו שהקשה הר"ן דבזה שפיר יש לחלק פיון דהתם איירי שגדלם בביתו והקא
איירי בקשורים בשלשלאות וכמו שתירץ ר"ת על קושיא שני'.

אכן רש"י נראה שרצה לתרץ קושיית התוס' שניה במה שכתב בד"ה א"ב נחש בר מנחש
כדאמרין נחש מועד לעולם דברי הפל וכיון דלא אמרינן בפירוש שם בב"ק דדברי הפל
היא רק כתוב שם סתם במתניתין הנחש מועד לעולם דמשמע דמודו ביה כ"ע וא"כ י"ל
דהאי תנא שם ר"ע הוא דפליג גם הקא לענין נחש את"ק אבל ת"ק באמת ס"ל דנחש
אינו מועד.

ובזה יש ליתן טעם למה דהרמב"ם פסק כר"ע בה' סנהדרין אשר הראב"ד השיג עליו
ע"ש: שם דף ט"ז ע"א בגמרא שורו של כה"ג בכמה: י"ל למה מבעיא ליה דוקא לענין
שורו של כה"ג ולא ג"כ לענין בהמה שנובעת מכה"ג דהא גם נרבעת ילפינן דהיא בכ"ג
מהקישא דואיש אשר יתן שקבתו כו' ואת הבהמה תהרגו כדאמרין לעיל (דף ט"ו ע"א)
מה שוכב הוא ובהמתו בכ"ג וכו'.

וי"ל דלכאורה יש לדקדק מאי קא מבעיא ליה אי למיתת בעלים דידיה מדמינן ליה אי
למיתת בעלים דעלמא פשיטא דלמיתת בעלים דידיה מדמינן ליה דהא כתיב וגם בעליו
ואי לבעלים דעלמא לכתוב בעלים.

אבל נראה דשפיר קא מב"ל ע"פ מה שכתבו התוס' לעיל (דף ט"ו ע"ב) בד"ה אימא
דעיקר קרא דגם בעליו יומת אתיא למיתה בידי שמים והקישא אתי מדכתיב יומת ולכן
א"ש דצריך לכתוב בעליו משום מיתה בידי שמים אבל לעולם לענין הקישא י"ל
דלבעלים דעלמא מדמינן ליה או אי נימא מדכתיב בעליו דדוקא לבעלים דידיה מ"ל
והיינו דקא מבעיא ליה ולכן א"ש דלענין נרבעת פיון דלא כתיב בפירוש דאתקשה
לרובעה לא קא מבעיא ליה כלל דנדאי לאיש אחר מדמה לה ולא לרובעה דגם לענין
שוה"נ לא קא מבעיא ליה אלא מדכתיב בעליו: שם ע"ב בגמרא כל הפלים שעשה משה
משיחתו מקדשן: לכאורה יש לדקדק למה קא חשיב דוקא משיחה ולא ג"כ מלך וכה"ג
ונביא ואו"ת כמו במשפן דבעי כל הני ועל זה לא שייכי תירוצי הגמרא ואי נימא
דמשיחתו לאו דוקא אלא ה"ה כל הני ולא חש להזכירן א"כ גם לענין עבודתן מחנכתן
נימא הכי.

ומה הקשו התוס' בד"ה את תבנית וא"ת וכלים נמי נבעי ע"א. דאימא ה"נ דבעי הכי ולא
הזכירן כמו שלא הזכירן בכלים שעשה משה.

וי"ל דהתוס' דייקי שפיר דע"כ לא בעי ע"א מדלא הזכירן המשנה גבי אין מוסיפין על
העיר והעזרות. אבל לענין פלים שעשה משה לא שייך דניחשבם מתנייתו דלא חשיב רק
מה שנוהג לדורות: שם בתוספת ד"ה את תבנית.

מה"ט נמי ניבעי מלך ונביא בהעמדת סנהדראות: המהרש"א הקשה בזה ב' קושיות. הא'
דלמא באמת בעי הכי ולא הזכירן כמו שלא הזכירן גבי מוסיפין על העיר.

ועוד למה מקשה התוס' דוקא אסנהדרין ולא אמינוי כה"ג דמוקדם במתניתו ומירץ בלוחס. ונראה דתדא קשיא מתורצת בתכרחה דהתוס' בשבועות (דף ט"ו) פתבו דלקף לא תני במתניתו דהקא לענו מוסיפין על העיר ולענו יוצאין למלחמת הרשות רק דיני דסנהדרין ולא ג"כ דבעי מלה וכה"ג משום דמסכתא דהקא לא איירי רק בדיני דסנהדרין.

ולפ"ז א"ש דנדאי אכה"ג לא היו התוס' יכולים להקשות די"ל דבאמת בעי והא דלא תנא ליה במתניתו משום דלא איירי רק בדיני דסנהדרין אבל אי בסנהדרין בעי שפיר הוי צריף למיתני פינו דמתניתו איירי בסנהדרין וא"כ זהו מקומו אע"כ מדלא תנא ליה ע"כ דלא בעי ושפיר הקשו התוס': שם בא"ד.

ועוד קשה: בשבועות (שם) הקשו התוספות עוד קושיא אחת דהא במשפן עדיין לא הנה פהו ולא אורים ותומים דלא נתחנכו עדיין. אכן נראה עפ"מ"ש התוס' בע"ז (דף ל"ד ע"א) דמשה שימש בימי המלואים בלא בגדי כהונה פינו שיהיה מעמיד המשפן ומפרקו לא הנה לו עדיין דין משפן רק דין במה.

ועוד דעדיין הנה טעון הנה כל ז' הימים וא"כ לא נתחנף המשפן בקדושתו עד יום ח' למלואים שעבד אהרן בבגדי כהונה גדולה וא"כ שפיר הו' כה"ג ואורים ותומים. עוד הקשו שם התוס' דליבעי משפן ג"כ משיחה מכן תעשו ע"ש.

אכן לפי מה דאמרינו בשבועות (דף י"ז) אם נאמר משפן ולא מקדש ה"א משפן שנמצא בשמן המשחה חייב מקדש שאינו נמשח בשמן המשחה לא חייב לכה נאמר מקדש ע"ש. וא"כ מדאצטריף קרא דמקדש י"ל דמוכח דלא בעי משיחה: שם ד"ה שופטים.

אם יש בעיר אחת מב' שפטים: א"כ לר"ל דס"ל לקמן (דף ק"א ע"ב) דאין חולקים מעיר א' לב' שפטים וגם מברייתא זו המ"ל. אכן בתירוץ הגמרא שם מתורץ גם זה: שם ד"ה אחת או ב'.

פירוש אחת בב"ד אחת או ב' בב' בתי דינין: המהרש"א דייק מנ"ל פן דבב' בתי דינין דוקא הא כתיב סתם עריף. י"ל דאתיא פן מדכתיב אחת דמיותר הוא אלא ע"כ דאתי לאשמועינן דאחת דוקא בב"ד אחד ושנים דאתיא מעריף בב' בתי דינין.

ובזה מתורץ קושית התוס' בד"ה אחת ולא שלש: שם דף י"ז ע"א בגמרא עמה משום שכינה: כאן פירש רש"י ז"ל ב' פירושים ובהוריות (דף ד' ע"ב) פירש עוד פירש ג' ונ"ל עמה משום שכינה כלומר בדור צדיקים גמורים שאני רוצה להשרות שכינה עליהם עכ"ל ובסנהדרין (דף ל"ו ע"ב) פירש עוד פירש אחר ע"ש היטיב ובמהרש"א: שם לא סייעו קמיה: לכאורה צריף ביאור דהא נדאי האי משה מת לא הוי גיחא ליה יותר מיהושע מכניס את ישראל לארץ ומה בכך דלא סייעו קמיה דהא היתה חלה קשה יותר מן הסוף.

ונ"ל על פי מה דאמר בסוטה פ"א למה נתאנה משה ליכנס לארץ ישראל וכי מפרגה הנה מתאנה לאכול אלא לקיים מצות התלויים בארץ ע"ש. והשתא א"ש דנדאי פאשר נתנבאו משה מת לא חרה לו פי נדאי משה לא חפץ בחיים כהמון העם שמתגראים מן המיתה וכמו דמקשה גם הגמרא שם למה נתאנה משה ליכנס לא"י ולא מתרץ שרצה לחיות עוד זמן מה עד שיהיה בא"י וינחלו אותו ולכן חשב משה דכל נבואתם הוא שתשלקט בו

מיתה ולא יעלה חי לשמים פאליהו וריב"ל וכדומה ולכן לא תרה לו אבל אי הוי סינימי קמיה דיהושע מכניס את ישראל לארץ והיה ידוע לו דאין מלכות נוגעת בתורתה אפילו כמלא נימא וכדאמרין בסוטה לענן משה ויהושע וא"כ ע"כ דימות קודם שיפנסו לארץ ולא יוכל לקיים מצות התלויות בארץ זה ודאי היטב תרה לו ולכן משני דלא סימו קמיה לומר גם הנבואה דיהושע מכניס את העם לארץ: שם ברש"י ד"ה בדומין לה.

מיוחסין ומגוקין ממום: י"ל דהא בהוריות (דף ד') גליף מבדומין לה שצריכים שיהיו בעלי הוראה כמשה ואיך פתב רש"י פירוש אחר דהיינו מיוחסים ומגוקין ממום. וי"ל דרש"י ז"ל פאן פירש עפ"י גמרא דסנהדרין (דף ל"ו) דילפינו שם פן הכי.

אכן בעלי הוראה ממילא מוכח ג"כ מניה דהא בעינו שיצמו לו בכלו. אכן אפתי י"ל איך פתב מיוחסין ומגוקין ממום הא בגמרא (שם) משמע דדוקא מגוקין מפל מום אתיא מניה ומיוחסין אתיא ממום אין בה.

ונ"ל דבלא"ה י"ל שם בדברי רש"י דפירש בד"ה מפל מום פגם משפחה עכ"ל הרי דפירש אדרשת ר' יוסף דפגם משפחה רצה לילף וא"כ כי מקשה התם ודלמא מום ממש הפירוש ומנ"ל אפתי פגם משפחה וע"ז תירץ ראב"י דמום אתיא מעמך בדומה לה וכי מקשה דלמא התם משום שכינה פירש רש"י דלמא משום שכינה בעינו מיוחסים.

ונה צ"ב לכאורה דהא לפי פירושו פגם משפחה מדתני ר' יוסף ורק מום ממש רצה לילף מעמך ואי נימא דהפירוש הוא דראב"י חזר בו מתירוץ אמרימר וסבר דמום אין בה באמת אתיא למום ממש ופגם משפחה אתיא מעמך.

אפתי קשה הא ביבמות (דף ק"א) מיייתי הא דתני ר"י לענן לפסול סומא לדון הרי לענן מום ממש. ובקדושין (דף ע"ו) מיייתי ליה לענן ממזר דהיינו פגם משפחה הרי דתרתתי אתיא מניה ומדברי התוספות ביבמות באמת נראה שהם פירשו פנ"ל ואעפ"י שראב"י לא אמר אלא מכ"מ חזר מתירוץ אמרימר.

אכן דעת רש"י נלענ"ד שפירש מדאמר מגוקים מפל מום היינו בין מום ממש ובין פגם משפחה ולכן פירש אמפל מום פגם משפחה ופשיטא ג"כ מום ממש דהא אין דבר יוצא מידי פשוטו ואמרימר רצה להביא סמך לזה ממום אין בה וע"ז הקשה פיון דלא כתיב כל מום אין בה דלמא דוקא מום ממש קאמר וע"ז תירץ ראב"י דע"כ מוכח דמגוקים מתרתתי בעינו מדכתיב עמך בדומין לה הרי דבכולו בעינו שיצמו לו לכן שפיר מסמכינן גם תרתתי אקרא דמום אין בה אכן על זה הקשה אפתי גם מקרא זה מנ"ל פגם משפחה דלמא דוקא התם משום שכינה ומתירץ דפונשאו אתה נפקא וא"כ באמת דתרתתי אתיא ממום אין בה לענן אסמכתא ומבדומין לה לענן דרשה גמורה.

ובזה מתורץ מה שהקשו התוס' שם בד"ה אתה בדומין לה ולכן א"ש למה דפירש רש"י פאן דמאתה מיוחסים ומגוקים ממום אתיא. ועיין עוד מש"כ בספרי ע"ל ביבמות (שם): שם ד"ה על עסקי שליו.

צורף שעה היתה: נ"ל די"ל דכיון דבגמרא יהיב טעמא למ"ד על עסקי גוג מנ"ל פן וגם למ"ד דמשה מת כדאמר בשלמא למ"ד משה מת היינו דכתיב אדוני משה פלאם ולא יהיב טעמא למ"ד על עסקי שליו ולכן פירש רש"י טעמו פשוט דצורף שעה הנה נבואה

זאת דְּהָא תִּיבְרָא אַח"כּ הַוְּזָרָו עֲנִינֵי שְׁלִי לְכֹן לֹא הַוְּזָרְכָּה הַגְּמָרָא לְפָרֵשׁ טַעַם מ"ד זֶה:
שֵׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה שְׁיֹדַע לְטַהַר: וְקִשְׁיָה לר"ת דְּמָה לְנוּ בְּחֵרִיפּוֹת שְׁל הַבֵּל לְטַהַר שְׁרִי
שְׁהַתוֹרָה טְמֵאָתוּ: וּבְעֵרוּבֵין פְּרָק קַמָּא (דָּף י"ג) הַקְּשׁוּ הַתוֹסְפּוֹת גַּם כֵּן קוֹשְׁיָא זֶה וּבִיזְרָו
יֹתֵר דְּעַתָּם בְּהוֹסְפּוֹת תִּיבְתַּ טְמֵאָתוּ בְּהִדְיָא וְעִינֵין בְּכָל דְּבָרֵי הַתוֹסֵ' דְּלֹאֲחַר שְׁדַּחוּ פִּירוּשׁ
ר"ת א"כ נִשְׁאַרְהָ קוֹשְׁיָתוּ בְּתִימָה.

ולענד"נ לְתַרְץ דְּנֻדָּי לֹא לְטַהַר שְׁרִי שְׁהַתוֹרָה טְמֵאָתוּ בְּהִדְיָא אֲתִי לְמִילָף בַּק"ו אֲלֵא
דְּבָר אַחַר ע"פ מַה שִׁי"ל דְּהָא הַק"ו מְנַחֵשׁ פְּרִיכָא הוּא דְּבַהֲמָה תוֹכִיחַ שְׁאִינְהָ מְמִיתָה
וּמְרַבָּה טְוִמְאָה וְאֵעֵפ"כּ טְמֵאָה מְשׁוּם גְּבֻלָּה.

אֲכֹן נִרְאָה דְּלְכָאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין אֵהָא דְּקֹאֲמַר וּמַה נְּחָשׁ כּו' טְהוֹר דְּהָא גַּם נְּחָשׁ טְמֵאָה הוּא
מְשׁוּם גְּבֻלָּה לְשִׁיטַת הַתוֹסֵ' אֲפִילוּ בְּמַשְׁאָא מְטַמָּא וּלר"ת עכ"פּ בְּמַגְעָ וְאִיךָ רְצָה לִילָף לְעֵנִין
שְׁרַצִּים שְׁמַטְהָרוּ לְגַמְרֵי.

אֲבָל נִרְאָה דְּנֻדָּי לֹא לְטַהַר לְגַמְרֵי רְצָה לִילָף שְׁרִי מְנַחֵשׁ אֲלֵא לְעֵנִין שְׁיַעוּרָא דְּהָא שְׁרִי
מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה פְּדֹאֲמֵרִינוּ בְּנִזְרֵי בְּפָרָק כה"ג וּבְכַמְהָ דּוֹכְתֵי וּנְבִילָה אִינְהָ מְטַמְאָה אֲלֵא
בְּכַזִּית וְהִינְנוּ דְּרְצָה לִילָף מְנַחֵשׁ דְּטַהַר בְּשִׁיעוּר כַּעֲדָשָׁה וּכש"כ שְׁרִי שְׁיַטְהַר בְּשִׁיעוּר
כְּזֶה וְלְכֹן לֹא שְׁיַיְךָ לְמִימַר בְּהִמָּה תוֹכִיחַ דְּהָא גַּם גְּבֻלַת בְּהִמָּה אִינוּ מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה רַק
בְּכַזִּית וּכְמוֹ כֵּן יְטַמָּא בְּאַמַּת ג"כ שְׁרִי.

וְהִנֵּה בְּחֻגִיגָה (דָּף י"א ע"א) אֲמַרִינוּ טְמֵאוֹת מְכַתֵּב כְּתִיבֵן לֹא נִצְרְכָּה אֲלֵא לְכַעֲדָשָׁה מִן
הַשְׁרִי דְּלֹא כְּתִיבֵן ע"ש וּבְהִכִּי נִלְעַנ"ד דַּא"ש מַה שִׁי"ל לְכָאוּרָה עוֹד בְּגַמְרָא דְּקֹאֲמַר אִין
מוֹשִׁיבֵין בְּסִנְהֶדְרִין אֲלֵא מִי שְׁיֹדַע לְטַהַר שְׁרִי מִן הַתוֹרָה וְיִלְיָף לָהּ רַב בַּק"ו וְזֶה לְכָאוּרָה
תְּמוּנָה מַה רְצָה לְדִיִּיק בְּזֶה לִימָא בְּקִיצוּר מִי שְׁיֹדַע לְדוֹן בַּק"ו עוֹד וְכִי מְפַנֵּי זֶה שְׁיֹדַע
לְדוֹן ק"ו חֲכָם גְּדוֹל יִקְרָא וְרֹאזֵי לְהַשִּׁיבּוּ בְּסִנְהֶדְרִין הָא אָדָם דִּן ק"ו מְעַצְמוּ וְגַם מַה רְצָה
לְדִיִּיק בְּזֶה שְׁיֹדַע לְטַהַר שְׁרִי מִן הַתוֹרָה לִימָא בְּקִיצוּר שְׁיֹדַע לְטַהַר שְׁרִי.

וּנִלְעַנ"ד ע"פ גְּמָרָא דְּחֻגִיגָה שֵׁם הָא דְּשְׁרִי מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה לֹא כְּתִיבָא וְלֹא אֲתִי רַק מְסַמָּךְ
דְּמַהֵם וּבְהֵם וַא"כ אִם יֵשׁ לְנוּ ק"ו לְטַהַר כַּעֲדָשָׁה יֵשׁ לְבַעַל הַדִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְּמִי עֲדִיפָא
סְמָךְ זֶה מִק"ו שְׁהוּא עֲקָרוּ שְׁל תוֹרָה וּכְמוֹ דְּכְתִיבָא בְּהִדְיָא דְּמִי דְּכָל דְּבָר הַנְּלַמֵּד בִּי"ג
מִדּוֹת נְחָשֵׁב כְּמוֹ דְּכְתוּב בְּפִירוּשׁ בְּהַתוֹרָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּסִפְר הַמְּצוֹת שְׁרֵשׁ א' וְהִינְנוּ
דְּקֹאֲמַר אִם יוֹדַע לְטַהַר שְׁרִי מִן הַתוֹרָה דִּיִּיקֵי פִירוּשׁ ע"י ק"ו דְּנִחְשֵׁב מִן הַתוֹרָה וְגַם
לְטַהַר שְׁרִי דְּהִינְנוּ כַּעֲדָשָׁה מְמַנּוּ דְּלֹא כְּתִיבָא בְּהִדְיָא וְאֵעֵפ"כּ אִינוּ סוּמָךְ עַל דְּעַתּוּ נִגְד
קְבֻלַת הַחֲכָמִים זֶהוּ רֹאזֵי לְהוֹשִׁיבּוּ בְּסִנְהֶדְרִין וּנְקַט לְטַהַר שְׁרִי דְּנִקָּא דְּהוּא הוּא מַה
דְּאֲמָרָה הַגְּמָרָא בְּחֻגִיגָה שֵׁם דְּהֵם גּוֹפֵי תוֹרָה וְאִין לְהֵם רַק סְמָךְ וּבְזֶה מְתוֹרְצִים כָּל
הַקּוֹשְׁיּוֹת וּבְרוּר הוּא לְפַעַנ"ד: פְּרָק שְׁנֵי שֵׁם דָּף י"ח ע"ב בְּגַמְרָא אִימָא לֹא לִיגְלֵי קמ"ל:
לְכָאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין לְפִי מַה דְּאֲמַרִינוּ בְּבִרְכוֹת (דָּף כ"ב) דְּכִהּוֹן שְׁהַרְגַּ אֶת הַנֶּפֶשׁ לֹא יִשְׂא
אֶת פְּפִיו דְּכְתִיב יְדִיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ וְהִינְנוּ אֲפִילוּ בְּשׁוּגַג כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע א"ח (ס' קכ"ח)
וּכש"כ דְּפָסוּל לְעַבּוּדָה דְּמִי ס"ד דְּכַה"ג יַעֲמֹד בֵּיה"כ לְפָנֵי וּלְפָנִים וְלֹא יוֹכֶשֶׁר לִישְׂא כְּפִיו
וְכִינּוּן דְּכֹן ע"כ צְרִיךְ לְמִנּוֹת כה"ג אַחַר בְּמִקּוּמוּ שְׁל זֶה וְאִיךָ ס"ד דְּלֹא לִיגְלֵי הָא אִם אַחַר
כְּהָ נְתַמְנָה כה"ג אַחַר בְּמִקּוּמוּ יֵהָא רֹאזֵי לִיְצָא בְּמִיתָתוּ וְיִהְיֶה לוֹ תַקְנָה בְּחֻזְרָה אַע"כ יִהְיֶה

מוכח פדעת הריטוב"א במפות שם דפליג אשיטת התוספת דכאן בד"ה אינו יוצא נאשיטת רש"י שם וסובר דגם אם מינו אחר קודם שנגמר דינו אינו יוצא במיתתו.

וי"ל דה"א דב"ד יתנו וישאו בדינו תיכף וכינן דעתה אין לו תקנה בחזרה בעוד שלא נתמנה כה"ג אחר יפטרו אותו מגלות וא"כ אף שאח"כ יתמנה כה"ג ויהיה לו תקנה בחזרה מ"מ יפטר מגלות כיון שפטר יצא זכאי מב"ד לכה"ל דגם באין לו תקנה בחזרה גולה.

ועיין במ"ל סוף ה' ביאת מקדש אי פהו שהרג פשר לעבודה: שם אם עבר על עשה ול"ת: האי עשה לכאורה קשה דמה עונש ב"ד שייך לענן עשה ואף אם תאמר לענן שפנין אותו עד שתצא נפשו היינו לענן שייכים אותה בעוד שיש בידו לקיים אבל בברייתא דקתני אם עבר לא שייך עונש גבי עשה וצ"ל דאגב ל"ת נקט נמי עשה: שם פהדיוט לכל דבריו פשיטא: לכאורה הני מצי למימר דאצטריף לר' ישמעאל דיליף לעיל (דף י' ע"א) מלקות מדיני נפשות דליהוי בכ"ג וא"כ ה"א דבכה"ג דדיני נפשות שלו בע"א גם במלקות ע"א בעינן לכן קמ"ל בברייתא דאינו רק בכ"ג בפהדיוט והא דלא קאמר פן משום דרצה לאוקמא ברייתא אפילו פרבנו.

או אפשר דלר' ישמעאל באמת ע"א בעינן לענן מלקות כיון דיליף לעיל בגז"ש מלקות מדנ"פ: שם מעיד למלה: הרמב"ם ה' פלי מקדש פסק פן דמעיד למלה ישראל והכ"מ הקשה עליו דהרי זה נגד מסקנת הסוגיא דהכא ע"ש שנדחק בישובו.

ולענ"ד לק"מ שהרי על מה דמקשה הכא על תירוץ זה והתנן לא דן ולא דנין אותו הקשו התוס' דלמא מיירי במלכי ב"ד דדן ודנין אותו ותרוצו דמתניתין איירי במלכי ישראל ונהרי ידוע דהרמב"ם לא מביא דינים רק שיתנהגו לעתיד פשיבוא משיח צדקנו ולעתיד נבא הנביא שלא יהיו עוד ב' ממלכות כ"א מלכים מבית דוד וכיון שדן ודנין אותם שפיר כתב הרמב"ם דמעיד למלה.

ומה שכתב הרמב"ם מעיד למלה ישראל פוננתו ע"כ המלה שיימלן על ישראל שהרי לע"ל לא יהיה רק מלה מבית דוד: שם חולץ וחולצין קא פסיק ותני כו': מה שי"ל בסוגיא זו ובפרט בדברי הר"ן פתבתי בספרי ע"ל יבמות דף כ': שם ברש"י ד"ה והא לא דנין אותו.

מאי סהדותא בעי: ק הא דלא פירש בקיצור דקושית הגמרא מולא מעידין אותו משום דהא י"ל כיון דהטעם דאין מעידין אותו משום פבודו של מלה א"כ זה לא שייך רק פשמעיד נגדו דבזה פוגם פבודו וכן משמע לשון מעידין אותו אבל שפיר היה יכול לומר דמעיד דמתניתין מיירי שמעיד לטובת המלה דכן פירש ג"כ רש"י בדבור הקדום וכה"ג יודע לו עדות עכ"ל דמשמע לו לטובתו לכן פירש דהקושיא היא מאין דנין אותו ולכן אפילו עדות של טובה אינו צריף: שם בתוס' ד"ה מעיד.

ה"מ ממונא אבל במידי דאיסורא לא: הכי אמרינן שם בבב"ב (דף י"ט) דליפא למילף פלאים מוהתעלמות דאיסורא מממונא לא ילפינן. אכן קשה לכאורה דהא שם מקשה ג"כ דנילף מולאחותו ומתריץ שב ואל תעשה שאני וכלאים קום ועשה הוא ע"ש וא"כ שלא להעיד דשב ואל תעשה הוא שפיר יש לילף מולאחותו.

וי"ל לפי מה שפיתבו התוס' בב"מ (דף ל' ע"ב) דכבוד הבריות דמת מצוה גדול מהא דוהתעלמת ורק הא דכלאים שנה לו ע"ש א"כ דוקא לענין פלאים מקשה התם ולגמר מיניה אבל לענין מעיד ליכא למילף ממת מצוה ורק מוהתעלמת יש ללמוד פן דלא שנה בענין כבוד הבריות וע"ז שפיר הקשו התוספת דאיסורא מממונא לא ילפינו ואפ"ש דלזה פונו התוספת בתיבת כדפריש': שם ד"ה והא אין מושיבין מלה.

וי"ל דהא דאין מלה דן ה"מ לבדו: ולקמן (דף י"ט ע"א) בד"ה אבל מלכי ב"ד פתבו התוס' דהא דאין מושיבין מלה היינו דוקא בדיני נפשות אבל בדיני ממונות מושיבין ולפ"ז בדיני ממונות לדון עם אחרים גם מלה ישראל דן דהא לא משום לא דן איכא ולא משום אין מושיבין איכא וא"כ י"ל לכאורה מי דחק הגמרא למימר מקבלי ניהלין לסהדותא קאי הוא ואזיל לימא דאיירי בדיני ממונות והמלה גופא דן עמהם.

וי"ל עפ"מ שפיתב רש"י וכן סברו גם התוס' דגם לפי מה שמתרץ אלא מעיד בפני מלה איירי ג"כ ב"בן מלה וטעמם נראה פיון דבגמרא קאמר דהמלה בא משום יקרא דכה"ג לדון שיעיד כה"ג בפניו אבל אי לאו משום יקרא דמלה גם כה"ג אינו צריך להעיד א"כ למה בא מלה פלל לא יבא הוא ולא יוצרף הכה"ג לבא לכן פירשו דאיירי ב"בן מלה והמלה רצה להוציא משפט בנו לאור לכן בא בשביל כבוד הכה"ג שיבא גם הוא להעיד ולכן צריף הגמרא ג"כ לומר דקאי הוא ואזיל דהא ל אין לו לדון בדין בנו: שם בא"ד.

ובהכי ניחא דלא פריף: גם קושיתם ועוד מה קמ"ל מתניתן היא ה"ל בהכי ניחא: שם דף י"ט ע"א בגמרא שפיר קאמר ר"י וכו' דלמא מקרי ואתי ונגע עיין שם: לכאורה י"ל דלר"י דקאמר במתניתן אינו יוצא מן המקדש משום שנגאמר ומן המקדש לא יצא וא"כ קשה כדקאמר ר"מ אי הכי לביתו נמי לא.

ועוד היכי קאמר ור"י אגב מרריה דלמא מקרי ואתי ונגע הא לר"י יש טעם פשוט פיון דסבר דמקדש ממש הוא וכי בגמרא טעמא דקרא אתי לפרושי ועוד הקשה הר"ן הביאו הרמב"ן דאייף יליף ר"י מקרא זה דמן המקדש לא יצא הא מצרכינו קרא זה לענין שמקריב אונן.

ונלענ"ד דנדאי גם ר"י סובר דהאי מן המקדש לא יצא פירוש מקדושתו לא יצא כר"מ דאל"כ יקשה אפילו לביתו נמי לא וגם דאין לפרש קרא כפשוטו דהא מצרכינו לענין שמקריב אונן דהינו ג"כ דרשה דמקדושתו לא יצא פדמוכח מדברי הרמב"ן דלא פתב דהוי אסמכתא רק לר' יהודה ולא לר"מ ע"ש והא דקאמר ר' יהודה במתניתן דאינו יוצא מן המקדש אינו מדאורייתא רק מדרבנן משום דלמא מקרי ואתי ונגע והא דקאמר טעמא דכתיב ומן המקדש לא יצא ה"פ דכתיב מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא כר"מ נאי יצא מן המקדש אגב מרריה אתי לנגוע אפילו היכי דאית ליה הפירא לכן לא יצא מן המקדש פלל ללכת אחרי המטה אבל לביתו ודאי יכול לילף דהא קרא לא קאמר שלא יצא מן המקדש ולפ"ז הא דכתב רש"י במתניתן בד"ה ר' יהודה דריש מן המקדש דוקא לפי הס"ד פירש פן דנדאי בתחלת הגמרא ה"א דטעמא דר"י פן מדקאמר אמר לה ר' מאיר אי הכי לביתו נמי לא: שם סגן ומשוח שעבר בימינו: סגן הוא אותו שעובד תחת כה"ג ביוה"כ כשאירע בו פסול כדאמרינן ביומא ריש פ"ק ט"ר בקלפי ומשוח שעבר הוא שפבר שימש תחתיו כמו שפרש"י וכשימות כה"ג יכנס זה תחתיו לשמש בכה"ג

כמו שפכת הרמב"ם (פ"א מהל' עבודת יה"כ) וא"כ הפהן משוח שעבר הוא בעצמו הסגן לכה"ג דהא אם אינרע עוד פעם אחר פסול משמש עוד תחתיו ואיך משפחת שיהיו סגן ומשוח שעבר וא"ל דהסגן הוא אותו שהיה סגן לכהן משוח שעבר בפעם שעבר א"כ השתא פושב כה"ג לעבודתו המשוח שעבר חזר להיות סגן והסגן שהיה לו חזר להיות עבר וה"ל למיתני הסגן והמשוח שעברו דהא גם הסגן עבר הוא ואפשר לומר פיון דמשוח שעבר פל מצות כה"ג עליו א"כ גנאי הוא לו לשמש שמוש הסגן פגון להטיל פניסות בכל יום במקדש פדאמרין פ"ב דיומא דמנונה הוא הסגן פדאמרין בשמעתין לכן גם כה"ג זה צריך לסגן אחר והיינו הסגן דתני פאן: שם שיהיו נשים מספרות בבית הפסא משום יחוד: לשון נשים מספרות לשון רבים פירש"י זו עם זו ולא נשים דעלמא.

אך לכאורה צ"ע דהא חשש יחוד שייך גם באשה אחת ותשמיע קולה שלא תביא לידי יחוד וי"ל: שם תנו עיניכם בו ונדוננו: י"ל הא אמרין בפירק שלשה שאכלו דאשת ינאי המלך היתה אחות שמעון בן שטח ואיך אמר ונדוננו הא בעל אחותו הוא מן הקרובים דקתני לקמן (דף כ"ז) במתניתין.

ולפירוש התוס' לעיל (דף ט"ז ע"ב) בד"ה אחד ממנוה דאחד ממנוה הוא מופלא שבב"ד והוא לא היה מחשבון הסנהדרין א"כ י"ל דשמעון בן שטח שהיה ראש ב"ד פדאמרין בחגיגה דנשנה עם הזוגות שם דלשם מופלא היה עם הב"ד ואמר ונדוננו ולא שהיה דן עמהם אבל לפירוש רש"י שם קשה וצ"ל דבאותה פעם שדנו לינאי המלך אפתי לא היה נשוי אחות שמעון בן שטח: שם בתוספת ד"ה היינו סגן.

ולפיכא למימר דהיינו משוח שעבר: עוד יש לומר דלכאורה יש להבין דבברייתא קתני סגן ומשוח שעבר ובמתניתין לא קתני משוח שעבר. אבל י"ל פיון דמשוח שעבר אינו בכל עת רק אם אינרע פסול בכה"ג לכן לא קתני במתניתין רק סגן דהוא בכל עת דמוכרח להיות סגן ולא מוכרח להיות משוח שעבר אבל בברייתא קתני אם יש פאן ג"כ משוח שעבר אז הוא ג"כ מימין הכה"ג אכן זה שייך דוקא אם ממנוה דמתניתין הוא סגן אבל אם הוא משוח שעבר ודאי דה"ל למיתני גם סגן דהוא בכל גוונא ולכן שפיר מוכיח בש"ס דהיינו סגן דהיינו ממנוה: והא דלא קתני במתניתין ג"כ ראש בית אב משוח דלא דייק במתניתין סדר הליכתו רק שהכה"ג הוא באמצע בין סגן והעם אבל אי גם משוח שעבר הוי בהדיהו ודאי דה"ל למיתני ג"כ: שם ד"ה ושמע מינה.

פירוש דתנן ממצעו בינו לבין העם: הא דלא פירשו בפירוש רש"י דהראיה היא מדקאי האבל לשמאלו של כה"ג שהוא מן המנחמים די"ל דהיינו משוח פבודו של כה"ג שיהיו האבלים וכל העם לשמאל דהא גם השתא דאמרין לשמאל המנחמים הם עומדים אפתי צ"ל פן דכשהוא מתנחם מאחרים קתני שפל העם משמאלו אף שהוא האבל וראוי להיות לשמאל העם אע"כ דמשוח פבודו הוא בימין וה"נ צ"ל לענין פשהוא מנחם אחרים אע"כ פירשו התוס' דאתיא מהא דתנן ממצעו בינו לבין העם: שם ד"ה אבל מלכי בית דוד.

וא"ת וכי איך יכול לדון: לפי מה שפכת הר"ן לעיל אהא דאמרין דאין מושיבין מלך בסנהדרין משום לא תענה על ריב דהפירוש הוא אם יאמר המלך דעתו לא יוכלו לחלוק עליו הסנהדרין אבל אם הוא ממנין הסנהדרין פגון מלכי בית דוד ודאי הוא יודע שבדיני נפשות מתחילין מן הצד והוא לא מגלה דעתו עד שיאמרו פולן וזהו פבודו פי כף הוא

הדין אבל פשאינו מן המנגן פעמים ירצה לחלוק עם אחד מן הסנהדרין ואיכא משום לא תענה על ריב עכ"ל.

ובנדאי שכן מוכרח דאל"כ מ"ש מלך דלא דן בסנהדרין ומ"ש שאם מןפלא שבב"ד דון ואומר דעתו באחרונה כמו כן מלך ידון אע"כ דלא איירי הכא אלא לענין שלא ידון עמהם וכן מתנרץ קושית התוס' פאן דנדאי מלכי בית דוד דנין שפיר בסנהדרין וגם דוד דן שפיר פינו דון עם הסנהדרין ועל זה לא קאמר דאין מושיבין מלך בסנהדרין: שם בא"ד.

וי"ל דהכא מיירי דוקא לדון דיני ממונות: לכאורה י"ל דא"כ לקמן (דף ל"ו ע"ב) דתני עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות ע"ש ליתני נמי הא ולהוי י"א ותני ושניר ליכא למימר דהא עשרה קתני וכדאמרין בקדושין (דף ט"ז) והא ארבעה קתני.

וי"ל דהא אמרינן שם דאין הפל כשרים ועשרים ושלשה חדא היא משום דחדא טעמא לשניהם וכיון דטעמא הוא דאין מושיבין מלך בסנהדרין בדיני נפשות משום לא תענה על ריב ומה"ט נמי מתחילין בדיני נפשות מן הצד וכיון דזה תני ליה במתניתין ה"מ לא חשיב הא דאין מושיבין מלך בסנהדרין: שם ע"כ בגמרא באותו שעה אמרו: י"ל בשלמא לא דן א"ש דגזרו מטעם זה פינו דלא דנין אותו ג"כ אינו דן משום התקוששו וקשוו והא דאין מעידין אותו הוא ג"כ מטעם זה פינו דאין דנין אותו עדות זה למאי אהני.

אבל הא דאין מעיד לכאורה קשה דאיך שייך למעשה שהיה ואי הטעם משום כבודו של מלך ואפילו להעיד לכה"ג אין זה כבודו אף שכה"ג מעיד לו כדמשמע לעיל א"כ אף בלא אותו מעשה שייך טעם זה וי"ל דנדאי בדבר מצוה היה לו למלך להעיד דאין חכמה לגד ה' והיכי דנוגע לכבוד ה' אין כבוד המלך נחשב לכלום וכמו שפכתבו התוס' לעיל בד"ה ינאי.

ועיין בר"ן שפיאר זה ביותר וגם הריטב"א בשבועות רק פינו שהוצרכו לגזור משום מעשה שהיה שלא לדון את המלך ממילא הוצרכו ג"כ לגזור דאין מעיד וכיון דאם הו"מ לא נוכל לקיים בו דין הנזמה דאין דנין אותו וא"כ ה"ל עדות שאי אתה יכול להזימו דלאו שמה עדות: שם מצוה שאני: הר"ן הקשה בזה מ"ש גבי פרשת המלך בסוטה סברו גם רבנן הכי והכא פליגי ומירץ דדוקא כבודו יכול למחול גבי מצוה לרבנן ולא בזיון וחליצה בזיון הוא אבל לעמוד ולקחת אינו בזיון ועוד פינו דהוא עצמו נוהג בזיון זה בעצמו ואין אחר מביזה אותו זה מותר במקום מצוה לרבנן אבל לא חליצה ע"ש.

אף דלכאורה קשה אפתי למה פליגי רבנן לקמן במתניתין לר' יהודה וסברו דאין המלך רשאי לצאת אחר המטה הא גם הלכות המת מצוה היא ואינו רק מחילת כבוד ולא בזיון. אכן לענ"ד י"ל בשוב קושיות האלה דשאני מצוה דהכא שאינה המוטל על המלך אלא שהיבמה לא תנשא לשוק בלא יבום או חליצה אבל עליו אינו מוטל לחלוץ לה ולכן לא מקרי זה לרבנן מצוה אבל במצוה גמורה י"ל דגם רבנן מודו: שם דף כ' ע"א במתניתין וכשםברין אותו: יש שינוי פירושים בסוגיא זו בנדרים (דף נ"ו) ומ"ק (דף כ"ז) גם נפלאתי שם ארש"י ורא"ש ור"ן וז"ל בפירושיהם בנדרים דכולם ענו כאחד אהא דכשםברין אותו גבי כה"ג תניא והרי בפירוש דגבי מלך תני כן וגבי כה"ג תני במתניתין

קמיינתא ספסל וְלֹא תִגִּי דְרַגְשׁ וְזֶה וְדַאי ג"כ א"ל שְׁגָרְסוּ גַם גְּבִי כה"ג דְרַגְשׁ וּפְיָרְשׁוּ כֹן הַסְנוּגְיָא אַכְה"ג דְהָא בַמ"ק שֵׁם אֲמַרְיִן בְּפִירוּשׁ וְהָא תַנּוּ גְבִי מְלָךְ וּכְשִׁמְכָרִין אוֹתוֹ כּו' לְכֹן דַּעְתָּם צ"ע: שֵׁם בְּגַמְרָא עַרְסָא דְגַדָּא: לְפִי מַה שִׁפְיָרֵשׁ הֲר"ן שֶׁהוּא סִימָן עֲשִׂירוֹת לְמִי שִׁישׁ לוֹ מְטָה שְׂאִין צְרִיף לֶה וְזֶה אֵינּוּ שִׁינְיָה לְכַאוּרָה גְּבִי מְלָךְ שְׂאִינּוּ מְדַרְכּוֹ לְהִרְאוֹת עֲשִׂירוֹת בְּמְטָה מְנוֹצְעַת וּא"כ הָאִי מְטָה דְגַדָּא דְגְּבִי מְלָךְ יִהְיֶה הַפִּירוּשׁ כְּמוֹ מְטָה דְגַדָּא דִּישׁ לְאַנְשֵׁי דְעֻלְמָא כְּגוֹן עַל זֶה יֵשֵׁב הַמְלָךְ כְּשִׁמְכָרִין אוֹתוֹ.

אִף דַּלְפ"ז לֹא יִקְשֶׁה הַגְּמָרָא מִיֵּדִי מִי אֵיכָא מִיֵּדִי דַּעַד הָאֵיִדְנָא לֹא מוֹתְבִינָן כּו' דְהָא לַפ"ז שִׁפִּיר הוּא מוֹשֵׁב הַמְלָךְ גַם מְלַפְנִים. וּצ"ל דְהַגְּמָרָא סְבָרָה מְדַקְרִי לִיה הַגְּמָרָא עַרְסָא דְגַדָּא גְּבִי מְלָךְ ע"כ גַם לְגַבִּיָּה הוּא עַרְסָא דְגַדָּא אֲכֹן זֶה יִהְיֶה רְאִיָּה לְפִירוּשׁ רְש"י דְלְפִירוּשׁ הֲר"ן זֶה דְחֹק בְּאֲשֶׁר בִּיאָרְנוּ: שֵׁם עַרְסָא דְגַדָּא קַרְבִּיטִין מִי אֵית לִיה: הָא דְפְשִׁיטָא לִיה כָּל כֹּף דְלִית לִיה קַרְבִּיטִין פִּירֵשׁ רְש"י בְּנִדְרִים דְהִכִּי קִים לֵהוּ דְלִית לִיה קַרְבִּיטִין וְהֲר"ן פִּירֵשׁ כְּאֵן דְמְדַקְאָמַר מִתִּיר אֶת הַקַּרְבִּיטִין מְשַׁמַּע דְלֹא סָגִי בְלָאוּ הִכִּי וְלִיתָא דְבְּכָל מִינֵי מְטָה עוֹשִׂין עַד"ג כְּפִי רְצוֹן הַבַּעַה"ב וּמַש"ה מְקַשֶּׁה מִי אֵית לִיה קַרְבִּיטִין דְנוֹקָא עַכ"ל.

אֲכֹן דַּעַת רְש"י דְכָאֵן נִרְאֶה שִׁפְיָרֵשׁ בְּדַרְךָ יוֹתֵר פְּשׁוּט דְהַגְּמָרָא מְקַשֶּׁה דַּע"כ דְרַגְשׁ צוּרָה מִיְנוֹחַדַּת אֵית לִיה דַּאי הוּא מְטָה כְּשִׁאָר הַמְטוֹת א"כ מ"ש דְקָאָמַר מִתִּיר אֶת הַקַּרְבִּיטִין הֲלֵא הוּא מְטָה כְּשִׁאָר מְטוֹת וְלִימָא דְרַגְשׁ צְרִיף כְּפִיָּה וְאִי רְצָה לְאַשְׁמַעִינוּ דְמְטָה שֶׁל קַרְבִּיטִין מִתִּיר אֶת הַחֲבָלִים לִימָא זֶה בְּאַנְפֵי נְפִשָׁא בְּכָל הַמְטוֹת מ"ש דְנוֹקָא גְּבִי דְרַגְשׁ דְנוֹקָט כֹּן אֵלָא ע"כ דְלֹא שִׁינְיָה זֶה רַק גְּבִי דְרַגְשׁ וּכְדַמְתַּרְץ רַבְּנָן דְדְרַגְשׁ הוּא עַרְסָא דְצֻלָּא: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה מְכַדִּי מְחֻנֵּי.

כְּאֵדָם חֲשׁוּב: זֶה מְחֻסַּר פִּירוּשׁ וְלְכֹן מְגִיָּה הַב"ח דַּצ"ל כְּאֵדָם שְׂאִינּוּ חֲשׁוּב וְהַמְהַרְשׁ"א מְגִיָּה בְּאֲוֹן אַחַר שְׁתִּיבַת אֵלָא מִיְנוֹתָר עֵינֵן שֵׁם. וְלַעַנ"ד יֵשׁ לְהַגִּיָּה בְּפִשְׁטוֹת שְׂאִין כְּאֵן רַק עִירוּב אוֹתִיּוֹת חֲשׁוּב צ"ל חֲבוּשׁ וּר"ל שְׂרִש"י מְפָרֵשׁ יְדִיף לֹא אֲסוּרוֹת וְנִרְגְּלִיף לֹא לְנַחֲשׁוֹשִׁים הַנְּגָשׁוּ שְׂלֵא נִהְגַּת עֲצָמָה כְּאֵדָם חֲבוּשׁ בִּיְדֵיו וּבְרַגְלָיו אֵלָא בְּכָל כְּתָף גְּלִית דַּעְתָּה: שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא תַנִּינָא חֲדָא זִימְנָא: וְדַאי הָא דְמְלָךְ מוֹצִיא לְמַלְחָמַת הַרְשׁוֹת אַפְתִּי לֹא תַנִּינָא וְלְכֹן פִּירֵשׁ הֲר"ן דְכָל הַקְּוִשָׁא הִיא דַּעַל פִּי ב"ד שֶׁל ע"א לֹא לִיתְנֵי אִף דְלְפִי זֶה צ"ב מֵאֵי מְתַרְץ בְּש"ס אֵיִדִּי דְתַנִּי כָּל מִילֵי דְמְלָךְ: שֵׁם תַנִּינָא ר"א אָמַר זְנָגִים שְׂבִדוֹר כַּהוֹגֵן שְׂאֵלוֹ: צ"ב דְהָא הֵם אָמְרוּ כְּכָל הַגּוֹיִם וְדַבְרִיָּהֶם נִרְעוּ בְּעֵינֵי שְׂמוּאֵל וְגַם דְבַר ה' הָיָה לוֹ לֹא אֲוִתָּה מְאֹסוּ כִּי אִם אוֹתִי כְּמַבְנוֹאָר בְּכַתוּב וְאִיף אָמַר ר"א שְׂשִׂאֵלוּ כַּהוֹגֵן: שֵׁם בְּתוֹס' ד"ה מְלָךְ מוֹתֵר.

וְעוֹד דְבַפְרָק הַכּוֹנֵס קָאָמַר דְדוֹד שְׂאֵל: אִי כְּנוֹנַת קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְלָמָּה הַנּוֹצְרָף דוֹד לְשִׂאוֹל כִּינּוּן דְמִדֵּינֵי מַלְכוּת הוּא עַל זֶה יִקְשֶׁה הָא וְדַאי לִיכָא מִדֵּינֵי מַלְכוּת רַק לְקַחַת שְׂדוֹת וּכְרָמִים וְלֹא הַגְּדִישִׁים דְמִזְנָה לֹא הַנּוֹזֵפֵר בְּפִרְשַׁת מְלָךְ וְאִדְרַבָּה כְּתִיב זִרְעֵכֶם וּכְרַמֵּיכֶם יַעֲשׂוּר אֲבָל לֹא לִיקַח כָּל הַגְּדִישׁ וְעוֹד דְזֶה לֹא יִתְנַרֵץ בְּכָל תִּירוּצֵי הַתּוֹס' דְתִירוּץ הִרְאִשׁוֹן לֹא שִׁינְיָה דְהָא לֹא רְצָה לְהַדְלִיקָם לְהַנְּאֹתוֹ רַק לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים הַנְּחַבָּאִים שֵׁם וְאִין לֶה צוֹרָף צְבוּר גְּדוֹל מְזֶה.

גַּם תִּירוּץ הַשְּׂנֵי לֹא שִׁינְיָה אִף שֶׁהִיָּה דוֹד רְצָה לְשַׁלֵּם מְגַרְנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְדַאֲפְתִי יִקְשֶׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְלִישְׁנָא קָמָא דַּב"ק דְדוֹד רְצָה לְהַדְלִיקָם וְלֹא לְשַׁלְמָם וּשְׂאָר תִּירוּצֵי הַתּוֹס'

פְּשִׁיטָא דְלֵא שְׂיִיכִי כְּמוּבָן וְעוֹד מַה יִּקְשֶׁה מְדוּד הָא סְנֵהֲדָרִין בְּאַמַּת הַשִּׁיבּוּ לוֹ דְמִוְתָר לוֹ לְעִשׂוֹת כּוֹן דְמַלְךָ פּוֹרֵץ גְּדָר וְאִין מוֹחִין בְּיָדוֹ.

וְלָכֵן נִרְאֶה דְכַוֵּנַת קִנְשֵׁי תִּתּוּס' הִיא לְהַקְשׁוֹת גַּם מְהָא דְשָׂאֵל דְּוֹד שְׁם וּתְשׁוּבַת סְנֵהֲדָרִין אֲאַחְזָב דְנִעְנַשׁ עַל נְבוֹת הָא גַּם מְהֵתָם מוֹכַח דְלְמַלְךָ יֵשׁ רְשׁוֹת לְהַפְסִיד שְׂדֵה חֲבִירוֹ וְאִין מוֹחִין בְּיָדוֹ וְאִם כּוֹן הִיָּה נְבוֹת מוֹרֵד בְּמַלְכוּת וְלָמָּה נִעְנַשׁ אַחְזָב עַל הִרְיָגָתוֹ: שְׁם בֵּא"ד.

אִי נִמְי דְפְרָשַׁת הַמְּלָךְ לֹא נֶאֱמָרָה רַק עַל מְלָךְ שְׁנֵמְלָךְ כּוֹ: עֵינִין בְּר"ן שְׁחוּלֵק עַל זֶה. וְכַוֵּנַת תִּתּוּס' וְדֵאִי אִינוּ דְכִינֵן דְלֵא מְלָךְ מֵאַת הַמְּקוֹם עַל יְהוּדָה לֹא הִיָּה לוֹ דִּין מְלָךְ דְהָא אֲלֵיָּהוּ שְׁרָץ לְפָנֵי אַחְזָב אֲמָרִינוּ בְּמַכִּילְתָּא שְׁחַלֵּק כְּבוֹד לְמַלְכוּת וּמִיָּתִי רְאֵיהּ מִמְשָׁה שְׁחַלֵּק כְּבוֹד לְפָרְעָה ע"פ הַדְּבוּר הַרִי דְהִיָּה לוֹ דִּין מְלָךְ.

וְעוֹד אֲמָרִינוּ בְּהוֹרִיּוֹת (דָּף י"א ע"ב) דְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי בֵּית דְּוֹד אֱלוֹ מְבִיאִין לְעַצְמָן כּוֹ וְאֲמָרִינוּ שְׁם (דָּף י') בְּמַתְנִיתָן דְאִיזְהוּ נְשִׂיא זֶה מְלָךְ הַרִי דְגַם לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַת מְלוּךְ מַלְכֵי בֵּית דְּוֹד הִיָּה לָהֶם דִּין מְלָךְ.

וְע"כ צ"ל דְכַוֵּנַת תִּתּוּס' הִיא דְדוֹקָא דִּינָא דְפְרָשַׁת הַמְּלָךְ לֹא שְׂיִיכִי רַק בְּמִי שְׁנֵמְלָךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּמֵאַת הַמְּקוֹם אֲבָל לֹא שְׂלֵא יְהִיָּה לוֹ דִּין מְלָךְ בְּלֵא כּוֹ. וּבְעֵיקָר קִנְשֵׁי תִּתּוּס' עֵינִין בְּזוֹהַר סוּף פְּרָשָׁה וַיִּשָּׁב שְׁפַתְבּ שְׁם יִישׁוּב לְזֶה: שְׁם דָּף כ"א ע"א בְּגִמְרָא וְצָדוּק גּוֹפִיָּה מְנַלְן: בְּיוֹמָא (דָּף י"ז) פְּלִיגִי רַבְּנָן עַלִי דְרַבִּי וּמְדַסְבֵּר סְתָם מַתְנִיתָן דְהִכָּא דְהַמְלָךְ נוֹטֵל חֵלֶק בְּרֵאשׁ וְהִיָּנוּ הַמְּחַצָּה כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ בְּבִרְיָתָא וְזֶה אֲתִיָּא מְדַרְבֵּי ע"כ דְהִלְכָה כְּרַבִּי וְזֶה רְאֵיהּ לְפָסֵק הַרְמַב"ם (ספ"ד מה' תְּמִידִין) שְׁפָסֵק כְּרַבִּי נֶגֶד רַבְּנָן וְע"ש בִּלְח"מ: שְׁם בְּמַתְנִיתָן לֹא יִרְבֶּה לוֹ נְשִׁים אֲלֵא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה: אִי הַת"ק הוּא דְעָה ג' הִיא פְּלוּגְתָא בֵּין הַרְאִשׁוֹנִים הַבִּיאָם הַר"ן וְדַעַת הַרְמַב"ם נִרְאֶה שֶׁהִיא דְעָה שְׁלִישִׁית אֲכֵן לֹא כּוֹן דַּעַת תִּתּוּס' בְּפָסְחִים וּבְעֵרוּבִין כְּאֲשֶׁר כָּבֵר הָאֲרַכְתִּי בְּמַקוֹם אַחֵר: שְׁם בְּגִמְרָא כְּהִנֵּה שִׁית: אָף דְהִיָּה לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה ג"כ בַּת שְׁבַע מ"מ לֹא חֲשִׁיב אוֹתָהּ פִּינֵן דְעֵלְיָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַנְּבִיא לָמָּה לְקַח אִשְׁת אוֹרִי? הֲלֹא הִיָּה בְּיַד ה' לְהוֹסִיף עוֹד לוֹ נְשִׁים כְּהִנֵּה וְכְהִנֵּה וּא"כ וְדֵאִי א"א לְמַנּוֹת ג"כ בַּת שְׁבַע וּמְהַרְש"א בַּח"א לֹא תִּירֵץ כּוֹן: שְׁם דְהוּוּ לְהוּוּ תַּמְנִי סְרִי: לְכַאוּרָה קִשָּׁה לר' יְהוּדָה דְסָבֵר אִינֵן מְסִירוֹת מוֹתָר לְהוֹסִיף עַל י"ח א"כ לָמָּה דוֹקָא כְּהִנֵּה וְכְהִנֵּה הָא נְשִׂי דְוֹד וְדֵאִי צְדֻקְנִיּוֹת הִיוּ וּא"כ מוֹתָר לְהוֹסִיף רַבּוֹת כְּהִנֵּה.

וְצ"ל דְקָרָא זֶה רַק אֲסַמְכְתָּא הוּא לְהוֹצִיא מִמְּנֻ מִנֵּין י"ח: שְׁם ד' מֵאוֹת יְלָדִים הִיוּ לוֹ לְדוֹד כּוֹ: לְכַאוּרָה תְּמוּזָה דְאִיף אֲפָשָׁר שְׂיִהִיוּ לוֹ מַח"י נְשִׁים אֲשֶׁר לֹא הִיוּ כּוֹלָם אִשְׁת יִפַת תְּנוֹאֵר שְׂיִהִיוּ לוֹ מְנַשְׂיו יפ"ת ד' מֵאוֹת יְלָדִים וְרֵאִיתִי בְּרַש"י בְּקַדוּשִׁין (דָּף ע"ו) שְׁנַשְׁמַר מְזֵה וְכַתֵּב דְלֵאוּ בְּנֵי דְוֹד אֲלֵא בְּנֵי שְׂאָר אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל הִיוּ ע"ש.

אֲכֵן תִּתּוּס' רִי"ד בְּקַדוּשִׁין (דָּף כ"ב) הִבִּיא בְּשֵׁם א' מְגִדוּלֵי הַרְאִשׁוֹנִים פִּי אַחֵר דְוֹדֵאִי בְּנֵי דְוֹד הִיוּ מֵאוֹתָן יפ"ת שְׂבָא עֲלִיהֶן בְּמַלְחָמָה וְלֹא לְקַחֵם לְנָשִׁים וְהֵם לֹא הִיוּ בְּכֻלָּל י"ח וְהוֹתָרוּ לוֹ ע"ש: שְׁם וְעִשְׂאָתוּ כְרוֹת שְׁפָכָה: צָרִיף טַעַם תְּמָר וְדֵאִי שְׁבַת דְוֹד וְצָדֻקַת הִיָּתָה כְּדֵאֲמָרִינוּ גְּדָר גְּדוּל גְּדָרָה תְּמָר מָה רְאֵתָה לְעִשׂוֹתוֹ כְרוֹת שְׁפָכָה וְכִי לְנִקּוּם מִמְּנֻ עֲשִׂתָה כּוֹן וְהָא אֲדַרְבֵּה רְצָתָה לְהִיּוֹת אֲצִלוּ כְּנִרְאָה מְהַכְתוּבִים שֶׁהַתְּחַנְנָה מִמְּנֻ לְבַל יִשְׁלַחְנָה.

ונלענ"ד דְּכַל מַגְמַת תְּמַר הָיָה לְהִיּוֹת תַּחֲתָיו דְּהֵינּוּ שְׂיִקְיָיִם מְצֻנָּת וְלוֹ תְּהִיָּה לְאִשָּׁה כְּדִין אֲנוּסָה אִף יִרְאֶה שְׂלֵא יִרְצָה לְקַיִּים בָּהּ מְצֻנָּה זֹו וְלִקְחָתָהּ לְאִשָּׁה מִשׁוּם דְּהֵי בֶּן מְלָךְ וּבְנֵדָאֵי לֹא יִרְצָה לִיקַח גִּינֹרֶת אֲלֵא אִשָּׁה מִמְשַׁפְּחָה מִיְּנוּחָסֵת מִיִּשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר כָּבֵר הָרְאָה דַּעֲתוֹ שְׂלֵא הָטָה אֲזִנּוֹ אֶל אֲשֶׁר בְּקִשָּׁה מִמֶּנּוּ לְדַבֵּר אַנְדוּתָהּ אֶל הַמְּלָךְ וְלֹא אָבָה וְלָכֵן הִתְחַכְמָה וְעָשְׂתָהוּ כְּרוּת שְׂפָכָה וְלֹא יְהִיָּה מְנוֹתֵר עוֹד בְּבֵת יִשְׂרָאֵל כְּמְצֻנָּת הַפְּתוּב אֲבָל בָּהּ יְהִיָּה מְנוֹתֵר דְּגִינֹרֶת הִיא וְקַהֲל גָּרִים לֹא אֶקְרִי קַהֲל כְּדִאֲמַרִּינּוּ רִישׁ פְּרָק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין וּבִיבְמוֹת (דף ע"ו ע"א).

וּבְזָה יוֹבֵן פִּי הַפְּתוּב כְּשֶׁאֲמַר לָהּ אֲמַנּוֹן קוּמִי לְכִי כְּתִיב וְתֹאמַר לוֹ עַל אוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת מֵאֲחֶרֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתְ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי דְלִכְאוּרָה אֵין לוֹ מוֹבֵן פְּלֵל וְכֹל הַמְּפָרְשִׁים נִדְחָקוּ בְּפִירוּשׁוֹ דְּהָא דְתַמַּר הִתְרַה לְאֲמַנּוֹן מִשׁוּם דְּנִתְעַבְרָה אִמָּה בְּנִכְרִיּוּתָהּ אִף זֶה לֹא הָיָה יְדוּעַ לְכֹל אִם קוֹנְדֵם גִּינֹרֶתָהּ אוֹ לֵאח"כ וְהֵנָּה אִם לֹא יִשְׁלַחָהּ אֲלֵא תְּהִיָּה אֲצִלוֹ כְּמִשְׁפֹּט הַפְּתוּב וְדוּד לֹא יִקַּח אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ אִזְ יְהִיָּה יְדוּעַ לְכֹל דְּבֵת נְכָרִית הִיא וְלֹא אֲחוֹת אֲמַנּוֹן דֵּאל"כ דוּד נִדָּאֵי לֹא הֵנִיחַ אֲחוֹת אֲצִל אֲחִיָּה אֲבָל אִם יִשְׁלַחָהּ אִזְ נִדָּאֵי יִשְׁפֹטוּ הַשׁוֹמְעִים כִּי לֹא מִשׁוּם כְּרוּת שְׂפָכָה שְׁלַחָהּ דְלֵא אֲסוּרָה לוֹ דְקַהֲל גָּרִים לֹא אֶקְרִי קַהֲל רַק דְלֵא הַשְׂקָה אוֹתָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ דְכְּשֶׁכָּבֵר נִתְגַּיְרָה נִתְעַבְרָה.

וּא"כ הַעֲמִיס עָלָיו הָאִשְׁמָה רַבָּה שְׂבָא עַל אֲחוֹתוֹ וְזֶה אֲשֶׁר דְּבָרָה לוֹ בְּחֻקְמָתָהּ וְתֹאמַר לוֹ עַל אוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר יִצְמַח לוֹ מֵאֲחֶרֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּה לְשַׁלְּחָהּ כִּי אִזְ יִשְׁפֹטוּ הָעַם שְׂאֲחוֹתוֹ הִיא וְשְׂאֲחוֹתוֹ עֵינָה וְאוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שְׂיַעֲמֹס עָלָיו בְּעֵינֵי הָעַם אִיסוּר כְּרֵת דְאֲחוֹתוֹ נָא אֶל יִשְׁלַחָהּ וְהָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת הָיָה אוֹדוֹת דְּהֵינּוּ תוֹכֵן דְּבָרֵי אֲשֶׁר אָמְרָה לוֹ: שֵׁם ע"ב בְּמִתְנִיתֵן לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים אֲלֵא כְּדִי מְרַבְּתוּ: לְכֹאוּרָה לר' יְהוּדָה דְסָבֵר לְעִיל מְדַכְתִּיב טַעְמָא דְקָרָא הֵיכִי דְלֹא שְׂיִיף הַטַּעַם גַּם הִלְאוּ אֵינּוּ וְכִינּוֹן דְלֵא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים הַטַּעַם הוּא שְׂלֵא יִשִּׁיב הָעַם מְצָרִימָה וּא"כ כְּשֶׁלֵּא יִבִּיאֵם מְצָרִים יְהִיָּה מְנוֹתֵר לְהַרְבוֹת וְכִמוֹ שְׂאֲמַר שְׁלֵמָה לְקַמֵּן בְּסוּגִין אֲנִי אֲרַבָּה וְלֹא אֲשִׁיב וּא"כ לְכֹאוּרָה י"ל דְּפִלִּיג ר' יְהוּדָה גַּם אֲסוּסִים כְּמוֹ דְּפִלִּיג אֲנָשִׁים: שֵׁם יוֹשֵׁב בְּדִין הִיא עֲמוּ: הַקְּשָׁה הָר"ן הָא אֲמַרִּינּוּ לְעִיל דְּמְלָךְ לֹא דֵן וְלֹא דֵנִין אוֹתוֹ וְתִירַץ דְאִיְרִי כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת.

וְתִירוּץ זֶה צ"ב לְכֹאוּרָה דְּהָא כֹּל הַחִילּוּק שְׂבִין מְלָכֵי בֵּית דוּד וּמְלָכֵי יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ רַק בְּד"מ כְּדִינֵי נְפִשׁוֹת אִף מְלָכֵי ב"ד לֹא דֵן דְאֵין מוֹשִׁיבֵין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין כְּדִאֲמַרִּינּוּ לְעִיל. וּא"כ הָא דְאֲמַרִּינּוּ הַמְּלָךְ לֹא דֵן רַק כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הוּא וּצ"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ דְדֵן עִם אֲחֵרִים בְּד"מ דְכָה"ג מְנוֹתֵר גַּם לְמְלָךְ יִשְׂרָאֵל כְּמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דף י"ח ע"ב) אֲכֹן לְפִי מַה שְׂכַתְבְּנוּ לְעִיל לְתַרְץ קוּשִׁית הַתּוֹס' (דף י"ט ע"א) בְּמַה שְׂכַתְבֵּן הָר"ן דְאֵין מוֹשִׁיבֵין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא שְׂיִיף אֲלֵא דְלֹא דֵן בְּהַדְיָהוּ וְזֶה מְנוֹכְרַח לְכֹאוּרָה דְלְתִירוּץ הַתּוֹס' לְעִיל דְכִינּוֹן דְנִבְל מוֹרְד בְּמַלְכוּת הָיָה שְׂפִיר דְיִיגִיָּה דוּד וְאֶכְתִּי יִקְשָׁה אִיף דְיִיגִיָּה שְׁלֵמָה לְיוֹאֵב עַל רְצִיחַת עֲמָשָׂא וְאֲבָנֵר אִף דְלְקַמֵּן (דף מ"ט ע"א) מְסִיק דְמִשׁוּם מוֹרְד בְּמַלְכוּת דְיִיגִיָּה מ"מ הַתְּחַלַּת דֵּינּוּ הָיָה עַל רְצִיחַת הָאֵלוּ כְּדִאֲמַרִּינּוּ שֵׁם אַע"כ דְעַם הַסַּנְהֶדְרִין שְׂפִיר מְלָךְ דֵּן וְשְׁלֵמָה שְׁדֵן עִם הַסַּנְהֶדְרִין כְּנֹרָאָה שֵׁם שְׂפִיר דֵּן.

וְכִינּוֹן שְׂכֵן אֵין אִיסוּר רַק לְמְלָךְ יִשְׂרָאֵל לְדִין דֵּינֵי מְמוֹנוֹת יְחִידֵי אֲבָל עִם אֲחֵרִים דֵּן בֵּין מְלָךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין מְלָךְ יְהוּדָה בֵּין דֵּינֵי מְמוֹנוֹת בֵּין דֵּינֵי נְפִשׁוֹת וְהַשְׂתָּא א"ש דְקַתְנֵי כְּשִׁיּוֹשֵׁב

בדין היא פנגדו וְלֹא אֶצְטְרִיף לְאוּקְמָא בְּמִלְךָ ב"ד או בד"מ דְּנֻקָּא: שְׁם בְּגִמְרָא טַעְמָא דְכַתְּב רַחֲמֵנָא לו': י"ל לְמַה דְיִיק מְסִיפָא דְבְרִינְתָא וְלֹא מְקַשָּׁה מְרִישָׁא דְבְרִינְתָא דְכַתִּיב בְּפִירוּשׁ יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבֵתוּ וּפְרָשִׁיו וי"ל דְּכִבְר פְּתַבְנוּ לְעֵיל דְלַר' יְהוּדָה דְדַרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא הִיכִי דְכַתִּיב וּא"כ גְּבִי סוּסִים דְכַתִּיב וְלֹא יִשְׁיב הָעַם מְצַרְיָמָה א"כ אִם לֹוּקַח סוּסִים מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת זֶה יִהְיֶה מְנוֹתָר וְלִכְּוֹן לֹא יִקְשָׁה אִיף אֶפְשָׁר דְאַפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבֵתוּ וּפְרָשִׁיו לֹא יִרְבֵּה מְלָכוֹת בְּלֹא רִכָּב וּפְרָשִׁים מִי חֲשִׁיבָא דו"א דְהָא יָכוֹל לְהַרְבוֹת כְּדִי מְרַפְּבֵתוּ מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת מְבַלִּי שְׁיִשְׁיב אֶת הָעַם מְצַרְיָמָה וְלִכְּוֹן מְלִשׁוֹן הַבְּרִינְתָא לֹא הִנֵּה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת דִּי"ל דְבְרִינְתָא ר"י הִיא וְלִכְּוֹן מְקַשָּׁה מְלוֹ דְזֶה לַת"ק דְלֹא דַרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא אוֹ לר"ש דְלִדְיָדִיָּה מְנוֹתָר טַעְמָא א"כ קָרָא דְלוֹ מְנוֹתָר הוּא דְאִיף אֶפְשָׁר דְאַפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבֵתוּ לֹא יִרְבֵּה דְאִי לֹא דַרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא אֶפִּילוּ מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת לֹא יִרְבֵּה וְכֵן י"ל גְּבִי פְסָף וְזֶה לֹא יִרְבֵּה דְמְקַשָּׁה בְּגִמְרָא ג"כ מְדִיוּקָא דְלוֹ וְלֹא מְרִישָׁא דְבְרִינְתָא דְכַתִּיב בְּפִי יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא דְהָא י"ל דְבְרִינְתָא ר"ש הִיא דְדַרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא אֶפִּילוּ דְלֹא פְתִיב וּא"כ הַטַּעַם דְלֹא יִרְבֵּה הוּא מְשׁוּם רוּם לְבַב וְכִמוֹ שְׁפַתְב הֶרְמִב"ם וְגַם הֶר"ן בְּשִׁמְעֵתִין וְזֶה לֹא שְׁיִיף בְּאַסְפְּנִיא שְׁצַרְיָה לְמַלְחָמָתוּ רַק בְּאוֹתָן שְׁהֵם שְׁלֹא לְצֻנְרָה וְרַק מְשׁוּם גְּדוּלָּה וּבְהֵם שְׁפִיר ה"א שְׁלֹא יִרְבֵּה לִיתֵן לְהֵם וְלִכְּוֹן מְקַשָּׁה מְלוֹ דְמִנְתָּר הוּא לְמֵאֵן דְלֹא דַרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא מַה"ת דְלֹא יִרְבֵּה אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא: שְׁם יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא: עֵינֵן בְּר"ן שְׁפַתְב דְלֹא יִרְבֵּה הוּא דְנֻקָּא לְגִבּוֹת מִס מְהָעַם זֶה אֲסוּר אֲבָל לְהַרְבוֹת בְּשִׁלּוֹ זֶה מְנוֹתָר לְמִלְךָ כְּמוֹ לְכָל א' מִיִּשְׂרָאֵל וּא"כ מוֹכַח מְשִׁמְעֵתִין דְהִקָּא דְאַסְפְּנִיא מְשַׁלֵּם הַמֶּלֶךְ מִמֶּס שְׁגוּבָה מְהָעַם וְלֹא מְשַׁלּוּ וּלְפ"ז אִיף אֶמְרִינֵן לְעֵיל (דף י"ח ע"ב) לֹא מְלָךְ בְּעֵיבוֹר הַשָּׁנִים מְשׁוּם אֶסְפְּנִיא וְכִי מַה אֵיכְפַת לִיָּה לְמִלְךָ הִלֵּא הוּא אִינוּ מְרוּיַח בְּזֶה פְלוּם אֶלָּא הָעַם שְׁגוּבָה מְמַנּוּ הַמֶּס דָּאִם יִבְצֹר חֲדָשׁ הָעֵבוֹר צְרִיף לְגִבּוֹת מִס מוּעַט לְבַל יַעֲבֹר אֶלְאוּ דְלֹא יִרְבֵּה.

וי"ל דְבְרִינְתָא גוּפָא הֵם ב' שְׁיִטוֹת אִי שְׁיִיף לֹא יִרְבֵּה רַק בְּמַה שְׁגוּבָה מִן הָעַם אוֹ לֹא וּא"כ י"ל דְאוֹתָן הַשְׁיִטוֹת דְסָבְרוּ דְדוּקָא בְּמִס שְׁיִיף סוּבְרִים לְעֵיל דְלֹא כְפִי רָש"י רַק כְּפִי הֶרְמִב"ם (פ"ד מה' קה"ח) דְכַתְּב דְהַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל מְלַחְמוֹתֵיו וְחִילוֹתֵיו פְּעַם יִרְצָה לְעַבֵּר וּפְעַם שְׁלֹא לְעַבֵּר וְרָש"י י"ל דְסוּבְר כְּשִׁיטָה הָאֲחֶרֶת שֶׁל הֶר"ן דְגַם בְּכִסְפוֹ וּזְהָבוֹ שְׁיִיף לֹא יִרְבֵּה וּא"כ לֹא מוֹכַח מְהָכָא דְהַמֶּלֶךְ פּוֹרַע חִילוֹתֵיו מִהֶמֶס.

וְהֶרְמִב"ם י"ל דְסוּבְר כְּשִׁיטָה אֲחֶרֶת מִהֶר"ן וְלִכְּוֹן הוֹכִיחַ לְעֵיל נִגְדַּד פִּי רָש"י הַיּוֹתֵר פְּשוּט. אוֹ י"ל דְשִׁיטָה זוֹ שֶׁל הֶר"ן ס"ל כְּפִי הָעֵרוּף לְעֵיל דְמִלְךָ לֹא רוּצָה שְׁיִתְעַבֵּר דְחֲדָשׁ הָעֵבוֹר צְרִיף לְשַׁלֵּם מְשַׁלּוּ אִם לֹא יִסְפֹּק הַמֶּס: שְׁם לְמַעוּטֵי הַדְּיוֹטוֹת: עֵינֵן בְּר"ן שְׁהַקְשָׁה לְמַה לֹא מְצַרְכִּינֵן גַּם גְּבִי אַחְרֵינָא לְמַעוּטֵי הַדְּיוֹטוֹת.

וּנְלַעַנ"ד דְלְכֹאוּרָה י"ל לְמַה לִי לְמַעוּטֵי וְכִי מַה"ת דְצִיּוּי דְכַתִּיב גְּבִי מְלָךְ יִהְיֶה קָאִי ג"כ אַהֲדִיוֹטוֹת דֹּא"כ גְּבִי מְצַנֵּת פְּהֵנִים ג"כ נִצְרָה מְיַעוּט אַהֲדִיוֹטוֹת. אֲכֵן הַתִּירוּץ פְּשוּט דְבִשְׁלָמָא גְּבִי מְצַנֵּת פְּהֵנִים כְּגוֹן שְׁלֹא לְטַמָּא וְשְׁלֹא לִישָׂא פְסוּלוֹת הַטַּעַם מְשׁוּם קְדוּשָׁה יִתִּירָא דְנִהוּג בְּהוּ יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵל וְלִכְּוֹן לֹא מְצַרְכִּינֵן מְיַעוּט לְמַעַט יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּרִיבּוּי נְשִׁים דְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם הַסֶּרֶת לְבַב וְטַעַם זֶה שְׁיִיף ג"כ גְּבִי יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר ה"א דְהִלְאוּ קָאִי ג"כ אִיִּשְׂרָאֵל וְלִכְּוֹן אֶצְטְרִיף מְיַעוּטָא וְהַשְׁתָּא פִּינֵן דְכִבְר מְמַעֲטִינֵן הַדְּיוֹטוֹת מְנָשִׁים

ממילא אמרינו דגם לאונו דלא ירבה סוסים וכסף וזהב אינם רק גבי מלך אף דהטעמים שייכים גם גבי ישראל דשאני מלך דריבה בו הפתוב פבר מצות יתירות דנשים וכעין מה דאמרינו במכות (דף כ') ואין לי אלא בפנהים שריבה בהן הפתוב מצות יתירות ע"ש.

ובזה י"ל מה שי"ל בשמעתי למה שינה התנא סדר הקרא והקדים לאו דנשים ללא דסוסים ולפי דברינו י"ל דסדר הדרשה נקט דאי נקוט ברישא לא ירבה לו סוסים אלא פפי מרפבתו יקשה מנ"ל דכדי מרפבתו מותר.

דא"ל מלו דיקשה דלמא אצטריף לו למעוטי הדיוטות אבל לאחר שפבר הביא לאו דלא ירבה לו נשים לענן מלך דוקא והינו ע"כ דממעטינו הדיוטות מלו ממילא מותר לו גבי סוסים לדרשה דכדי מרפבתו מותר ולכן שפיר קאמר אלא פדי מרפבתו: שם ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב: י"ל דבשלמא גבי נשים שייף לומר אני ארבה ולא אסור דבשעת לקיחה אפתי לא הסירו לבבו רק אחרי כן אבל גבי סוסים איף שייף לומר ולא אשיב הא הוא שלחם למצרים לקנות סוסים ולאו דלא ירבה לא עבר עד שהביאו אותם.

וא"כ אדרבה קדם ההשבה למצרים ללא ירבה. וי"ל דהרמב"ם בה' מלכים פסק ע"פ הירושלמי דלאו דלא תנסיון לשוב בדרך הזה עוד אינו רק בשיושב שם אבל אם הולך שם לסחורה ולפרקמטיא זה מותר ע"ש ולפ"ז לכאורה קשה איף קאמר קרא דלא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה הא בכה"ג שמשביב אותם לקנות סוסים ליפא איסור כלל.

וצ"ל דפי' המקרא הוא דע"י שיוליכם שם לקנות סוסים אפשר שיושיב שם קצתם להיות מצוי שם בכל עת לקנות סוסים וכמו שמשמע קרא גבי שלמה שהיה שם מקנה סוחרים והינו דקאמר שלמה אני ארבה ולא אשיב דהינו לא אשיב אותן להיותן שם תמיד רק שייחזרו הנה אחרי קנותן ואעפ"כ נכשל: שם איתביה אב"י וכתב לו: יש לדקדק אב"י דאפתי לא ס"ד דמלך צריף ב' תורות אם פן קרא דנכתב לו גבי מלך למאי אתא הא פבר פתיבא מצוה זו אבל ישראל ועוד מאי ס"ד דמלך אם הדיוט לא מ"ש וכתב לו את משנה כו' מועתה כתבו לכם וארבה גופא קשה איף דריש מקרא זה שמצוה לכתוב משלו מ"ש גבי מזוזה דכתיב ג"כ וכתבתם על מזוזות ולא מצרכינן שייכתבו לשמו.

אכן זה פשוט דדרשת רבא הוא כמו דדרשינן גבי גט וכתב לה לשמה ולא לשם אשה אחרת ה"נ דריש הקא ועתה כתבו לכם לשמכם מה שלא שייף במזוזה דלא כתיב שם לכם. אכן לכאורה י"ל לפי מה שהקשו התוס' בסופה (דף כ"ז ע"ב) בד"ה כל האזרח גימא ונלקחתם לכם דאתרוג אתי להכשיר אתרוג דשנתפין ותירצו דלכם צריף לכתוב לשון רבים משום דכתיב ולקחתם לשון רבים לדרשה ע"ש וכן כתב ג"כ הרשב"ם בב"ב וא"כ לכאורה מנ"ל לרבא למילף מלכם שיהיה לשמו דלמא אתי להכשיר שנתפין דהינו אמ ב' בנים ירשו ספר תורה מאביהם ששניהם קיימו בזה המצוה דנעיתה כתבו ולהכי פתיב לכם ולא שייכתוב לשמו הא גם גבי בגדיכם ועריסותיכם לא בעינן שיהיה עשוין לשמו רק שעיתה יהיה שלו עם שנתף אחר.

אכן י"ל ע"פ מה דאמרינו נדרים (דף ל"ח ע"א) ועתה כתבו לכם השירה הזאת כו' אלא פלפולא בעלמא ע"ש. וא"כ צריף עכ"פ פכתבו לשון רבים להורות דנתנה תורה גם

לישראל וממילא צריף לכתוב ג"כ לכם לשון רבים ולא נוכל לרבות שותפים מלכם ולכן אי לא נדרוש לשמכם האי לכם מיותר הוא ולכן דריש ליה רבא פן והיינו משום דרבא דריש דרשה דריב"ח שם בנדורים אכן אביי הקשה לו מהאי ברייתא דמשמע מלף אין הדיוט לא והיינו דע"כ דנקא האי לו דגבי מלף דדרשינן אלשמו ולא האי לכם דאתי לשנותפין או לדרשה אחריןא ולכן פתבה התורה מצוה זו גבי מלף לחודא להורות דבעינן לשמו משא"כ בישראל ולכן א"ש קושית אביי: עוד י"ל אמה שהקשינו דלאביי דלא ס"ד ב' תורות למלף ציווי המלף למאי אתי הא הוא בכלל כל ישראל ע"פ מה שיש לתמונה לכאורה על הרמב"ם (ר"פ ג' מה' מלכים) דהמלף כותב לו ס"ת יתר על אותו שהניחו לו אבותיו ואם לא הניחו לו אבותיו או שנאבד כותב לו ב' ס"ת ע"ש דגם אם הניחו לו אבותיו ה"ל למכתב ב' ס"ת דהא גם משום ס"ת שצריף כל איש מישראל אינו יוצא בשהניחו לו אבותיו כממרא דרבא דכאן וכמו שפסק הרמב"ם (פ"ז מה' ס"ת) והוא תימה גדולה לכאורה וכן הקשה בכ"מ שם.

ועוד קשה עליו דהא בפ"א אמרינן בברייתא פותב לשמו ב' תורות. אכן נלענ"ד דגם בברייתא גופא י"ל למה בברייתא א' קתני וכותב לו ס"ת א' לשמו ובברייתא אחרת קתני ב' תורות.

וע"כ צ"ל דהאחת איירי בשפכר יש לו ס"ת דישאל וזה איירי בעוד שאין לו אותו ס"ת שצריף כ"א מישראל אף כיון דבברייתא זו דריש שתיים מלשון משנה א"כ למה אמרינן בברייתא ראשונה א' דוקא ונ"ל כיון דבגמרא איתא פלוגתא בין רבי לרשב"א אי משנה לשון שתיים או עשוי להשתנות א"כ י"ל דברייתא דנקט רק ס"ת אחת אתיא פרבי דדריש לשון משנה עשוי להשתנות ולא שתיים א"כ שפיר לישא דקרא נקטי והנפ"מ בין ב' הברייתות הוא זה דאי משנה לשון ב' א"כ לכאורה זה מיותר הוא דמה"ת לא יחייב מלף גם בס"ת דישאל ולא לכתוב אלא המצוה לכתוב ס"ת שלו.

אע"כ דקרא אתי להורות דה"א דאם עדיין אין לו ס"ת פלל פשמלף דתסגי לו בא' לשמו ובא' שלא לשמו אף דבשל ישראל פתיב דרשה לשמו ובשל מלף ג"כ ה"א דזה דוקא אם פותב כל אחת לחודא אבל אם פותב שניהם ביחד דהיינו פשמלף הא' חז לשמו תסגי לתרנוייהו לכן פתיב וכתב לו את משנה התורה להורות דאפילו פשהיא משנה ג"כ בעינן לו דהיינו לשמו אכן הברייתא ראשונה דלא דרשה משנה לשון ב' סברה באמת דלא בעינן רק חזא לשמו אכן אביי רצה לדייק דשל הדיוט לא בעינן לשמו פלל מדקתני בברייתא גבי מלף דוקא לשמו וע"ז מתרץ לא נצרכה אלא לב' תורות.

פ"י דהברייתא לא אתי למעט של הדיוט אלא האחרת של מלף דלא בעינן דהיינו אם יצטרף לכתוב שתייהן ביחד לא בעינן רק חזא לשמו ולאפוקי מברייתא האחרת דקתני בה דבעינן ב' ס"ת לשמו והשתא א"ש דגם אביי ידע שפיר דמלף בעי ס"ת של ישראל ג"כ ודלא כפ"י רש"י והשתא כיון דהרמב"ם פסק כמר זוטרא דהכתב נשתנה דהתורה נתנה בכתב ליבונאי פאשר נבאר לקמן א"כ משנה לשון נשתנה ולא לשון ב' ולכן פסק ג"כ בהא בברייתא ראשונה דדוקא ס"ת א' בעי לשמו ולכן אם הניחו לו אבותיו ס"ת לא בעי למכתב זה הס"ת דישאל רק סגי ליה באותה של אבותיו.

ועיין ברמב"ם פ"ז מה' ס"ת: שם וקרא בו מקום הראוי: י"ל מה פשיט ליה טפי שאסור לקרות בבית הכסא ממה שאסור להכניס ספר תורה לשם. הא גם בזוי מצוה דאורייתא הוא מושפף וכסה כדאמרינן בשבת (דף כ"ב) ומטעם בזוי מצוה אסור להכניס תפילין לביה"כ וא"כ ה"ה ספר תורה.

וי"ל פיון דאמרינן במתניתין דבכל עת תהיה ספר תורה עמו דכתיב והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו הרי דבכל ימי חייו דוקא הוא ומ"ש דקאי דוקא אוהיתה עמו ולא ג"כ אוקרא בו דסמיה ליה טפי וצ"ל פיון דע"כ אי אפשר לקרות בו בכל עת א"כ האי כל ימי חייו אוהיתה בו דוקא קאי.

וכה"ג צ"ל ג"כ לענין הנפרת יציאת מצרים דאמרינן מפל ימי חייו בפ"א דברכות ולא מצרכינן שינפיר אותו בכל עת רק פעם א' ביום ופעם אחת בלילה והיינו ג"כ משום דאי אפשר וע"כ פוננת הכתוב פה הוא אבל לענין והיתה עמו דלא נתנה התורה שיעור כמה יהיה עמו ע"כ האי כל ימי חייו דוקא הוא ולכן לא מצרכינן אפילו שיקרא בס"ת פעם אחת שחרית ופ"א ערבית כמו הנפרת יצי"מ דכיון דהאי כל ימי חייו לענין והיתה עמו דוקא הוא וע"כ לא קאי כלל אוקרא בו דלענין קריאה א"א אף לפ"ז למה הקדים קרא וקרא בו קודם כל ימי חייו פיון דלא עליו קאי וזה מתרץ הכרייתא פיון דכתיב והיתה עמו כל ימי חייו ה"א דמצות הכתוב דאפילו בבה"כ יהיה עמו ולא יחוש לביזוי מצוה דגזירת הכתוב הוא פן וע"ז מתרץ לכה סמיה וקרא בו לנהיגה, עמו להורות דמצות והיתה עמו אינו אלא בזמן שראוי לקרות בו וזה שייך בכל עת חוץ משעת ביה"כ וביה"מ מדשינה קרא להקדים וקרא בו לימי חייו דריש פן: שם בתוספת ד"ה כתב ליבונאה.

ועוד אמאי לא פהלן כתבא למקרא: וכן הקשה הר"ן בשם הראשונים לפי רש"י ולענ"ד אינה קושיא כ"כ דהא פרכינן לקמן לר"ש פן ומתריצין בגימטריא אפתיב והכי י"ל ג"כ למר זוטרא נאי קושיתם מדפריה לר"ש הכי ולא למר זוטרא זה נדאי לאו קושיא היא דר"ש אמר בפ"א כה דכתיב זה לא נשתנה אבל למר זוטרא אינו פתוב בפ"א פן רק למאי דפריש רב חסדא ולכן יותר רצה להקשות על תנא דאמר בפ"א פן מלהקשות אמרימרא דמר זוטרא לבתר דפריש ר"ח: שם דף כ"ב ע"א בגמרא ואומר נאל היהודים: בכ"מ דייקין מאי ואומר והכא לא דייקין פן משום דמקרא דווי העמודים נדאי לאו ראיה ברורה היא דהא שמות האותיות לא נתנו בסיני וא"כ י"ל דלכה אנו קוראין אותו עתה וי"ו מפני שעשוי פצורת ווי העמודים ולכן מיייתי ואומר: שם ואידך האי שניתי מאי דריש ביה: עיין במהרש"א שכ' על פשט המהרש"ל בקושיא זו דדחוק הוא.

אף לפענ"ד פי' המהרש"א עוד יותר דחוק דלפי פירושו אליבא דהאי תנא מצות פתיבת ס"ת לישאל ליכא מצוה כלל ולא מצוה פלוגתא בזה אכן לפענ"ד לפי פירש"י הפי' פשוט בקושית הגמרא דנדאי אליבא דכ"ע מלך בעי ס"ת חוץ מישאל דהיינו שצריך שיהיה לו ב' ס"ת מדכפל אצלו המצוה והאי ואידך אמרימרא דלעיל קאי דאמר מר זוטרא בתחלה נתנה תורה לישאל בכתב עברית ומפרש רב חסדא דהיינו כתב ליבונאי ולפי פי' רש"י הוא אותיות גדולות ועיין בר"ן שרבים מהראשונים הבינו דעת רש"י דהיינו צורת אותיות שלנו רק גדולות משלנו וא"כ פיון דנתנה התורה לכתוב באותיות גדולות דוקא א"כ גם על המלך היה ציווי זה דהא כתב זה לא נשתנה עד עזרא וא"כ אין לומר

דכמין קמיע הנה תלוי בזרועו וע"ז קאמר דוד שויתי ה' לנגדי תמיד דכמין קמיע הוא קטנה בכתב דק כמו שפי' רש"י.

ונה א"א דהא לא הנה אז רק פתב ליבונאה דהם אותיות גדולות לפי פ"א רש"י. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הכ"מ על הרמב"ם (פ"ז מה' ס"ת ופ"ג מה' מלכים) למה השמיט הוא דעושה אותה פמין קמיע והניח בצ"ע ע"ש אכן לפי הנ"ל א"ש פיון דלמר זוטרא ע"כ לא ס"ל הא דעושה אותה פמין קמיע ולכן מדבתיראי הוא וגם מדשקיל וטרי בש"ס אליביה פסק הרמב"ם פנותיה וממילא לא יכול לפסוק הא דעושה אותה פמין קמיע: שם פאילו שכינה פנגדו: המהרש"א הקשה בזה דדרשה דתולה בזרועו אתיא מימיני בל אמוט ודרשה דשכינה פנגדו משויתי ה' לנגדי תמיד וא"כ אפתי קושית הגמרא דאידיך לא מתורצת.

אכן י"ל דלכאורה י"ל למה נחשוב דהשכינה פנגדו ולא לפניו דהא וראית את אחורי פתיב. אכן י"ל דזה מתרץ סיפא דקרא פי ידוע דבימין מכונה מדת הטוב ובשמאל מדת הרע והחטאת כמ"ד לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו וא"כ אם תהיה השכינה לפניו אז יהיה ימינו לימין השכינה ושמאלו פנגד שמאלה אבל אם היא פנגדו אז יהיה ימין השכינה הנאדרי בכח נגד שמאלו דצריך חזוק יותר לבל אמוט ופול ברע והיינו דקאמר שויתי ה' לנגדי דוקא ולא לפני פי מימיני בל אמוט ולכן ימיני אינו צריך חזוק כ"כ ולכן גם סיפא דקרא שייכא לדרשה זו: שם אמרה ליה חסרא לגנבא: י"ל מה ראתה אבישג לקנטר המלה דוד בדברים ומה הנה מבוקשה בזה.

ונ"ל דלכאורה י"ל פיון דאבישג היתה אסורה לדוד ולא לקחה אלא להיות לו סוכנת ולחממו א"כ מה ראה לבקש נערה יפה בכל גבול ישראל ולגרות יצה"ר בפנשו הא בבתולה פל דהו סגי ליה אף אם אינה יפה כ"כ.

אכן זה א"ש עפ"י מה דאמרינו בירושלמי פרק זה הביאו ג"כ הפרשת דרכים דאותן י' פילגשים שפא אליהן אבשלום העביר דוד בכל יום מקושטות לפניו ואמר ליצרו הרע תאבת דבר האסור לה ח"יך שאני מתעבה דבר המותר.

הרי דכל מגמת דוד הנה לשוב על חטא דבת שבע באותו דבר עצמו. וכעין מה דאמרינו באותו מקום ובאותה אשה ולכן ג"כ הואיל בדבר לבקש נערה יפה דוקא להגדיל תשובתו בכך אף אבישג לא ידעה זאת רק סברה מדמבקשין נערה יפה דוקא למען תהיה לו לאשה ולכן אמרה ננסבן וכשאמר לה אסירת לי וא"כ ע"כ הא דבקשו נערה יפה דוקא משום תשובה ולהיות לו לסוכנת ולא להיות לו לאשה וזה לא רצתה דהא אפילו להיות לו פלגש לא רצתה כמ"ש הר"ן אף אם תמנע שמושה ממנו שלא ברצונו תהיה מורדת במלכות ובהא רשות המלה הוא ליקח בנות ישראל לשפחותיו כמו שכתוב בפ' המלה ובכולם המלה מותר כמו דאמרינו לעיל ולכן התחכמה בדבריה ואמרה דלענין תשובה לא אהני לה מידי דכבר זקנת ותשש פחה ולכן דמית לגנב שחסר ונפשיה בשלמא נקיט וכיון דפיותי לא מהני לה מידי א"כ שלחני וקח לה אחרת תחתי וזה הנה מכונן דבריה.

אכן המלה דוד הראה דעדיין יש לו פת וא"כ צריף הוא לה להגדיל תשובתו: שם באותה שעה קנחה ב"ש ביי"ג מפות: י"ל לפי מה דאמרינו בנדה (דף ט"ז ע"ב) אמר ר"ח בר אשי אמר רב בידקה בעד ואבד כו' אלו איתא מי לא משמשה כו' ע"ש הרי דפשיטא להש"ס שם דרב ס"ל כב"ה דאין צריף בדיקה על כל ביאה וביאה ואיך אמר רב גופא קא דקנחה ביי"ג מפות על שפא עליה י"ג ביאות.

וי"ל עפ"מ"ש התוספת שם בד"ה ב"ש לפי פ"א רש"ב"ם דגם לב"ה מצריף בדיקה על כל תשמיש ותשמיש רק לא בבגד חדש וסיימו שם ואפשר דאפילו צנועות לא בעי חדש לאחר תשמיש עכ"ל. והשתא יש להוכיח אפכא דצנועות גם לב"ה מצריף חדש ולכן בת שבע נהגה כצנועה.

אכן גם לפי פ"א רש"י שם יש לפרש ע"פ מה דאמרינו שם אמר ר"ז מדברי פולם גלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה וא"כ דוד דנדאי בעל נפש הנה הצריכה פן ואפילו לרבא דאמר פי תניא היא לטהרות ג"כ א"ש דמשום טהרות הצריכה י"ג מפות דנדאי עסקה בטהרות בכל עת פי כל מאכלם הנה חולין בטהרה או קדשים: שם אפילו מזבח מוריד עליו דמעות: המהרש"א בח"א פירש משום דכשגרשה לא תביא עוד קרבן זיבה ולידה ע"ש ומה שכתב קרבן זיבה הוא תמוה שהרי קרבן זיבה אינו להתיירה לבעלה דבלא קרבן ג"כ מותרת והקרין הוא להתיירה בקדשים ולכנוס למקדש וזה תביא גם אחר שנתגרשה.

ולענ"ד יש לפרש דמזבח מרמז על ספירת מלכות כידוע שנתגרשה מבעלה. שם מבקשין ממנו ממון ואין לו: בזבחים (דף כ"ט) פרש"י דלענין ממון שגזל איירי והקשו שם בתוס' עליו הא בשבת (דף כ"ב) אמרינו בפ"א מקרא זה דבעון נדרים אשתו של אדם מתה והא דאמרינו ב"ה ולא באשתה לענין ב"ת דוקא איירי.

ולפע"ד אדרבה מזה ראיה לפי רש"י דהא בשבת תניא בשם ר' נתן ובזבחים ור"ה והכא אמר בשם ר"י ור"א אותה מימרא גופא דאמר ר' נתן ועכ"פ הו"ל למימר הכא תניא פנותיה דר"י (ואין זה מדריף הש"ס שיאמר אמורא מה שכתב אמר התנא בשנינו לשון קצת) ועוד הנה קשה לרש"י קושית התוס' דכיון דאמרינו דבעון נדרים אשתו מתה איך אמרינו ב"ה ולא באשתה ועוד למה מיייתי שם סד"א מדאמר ר"י ולא ס"ד מדאמר ר' נתן ולכן פירש רש"י דר"י לענין ממון שגזל איירי ודלא כר"נ דאוקי קרא זה לענין נדרים ולר"נ באמת ליכא למימר ב"ה ולא באשתה.

אף גם אליבא דר"י ה"א פמו דאשתו מתה אם מבקשים ממנו ממון שגזל פמו כן ה"א ג"כ אם מבקשין ממון שגזר ולכן כתיב קרא ב"ה ולא באשתה: שם קשה לזונוגם פקריעת ים סוף: יש לפרש עפ"י מה דאמרינו פ"ב דנדה ואלו צדיק ורשע לא קאמר משום דהפל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

הרי אף דהקב"ה יודע עתידות לא רצה לגלות מחשבתו בזה והנה ביים סוף אמרינו בגמרא דסוטה דקטרג מד"ה הללו עובדין ע"ז כו' והציל אותן הקב"ה משום שידע שסופן לחזור למוטב ויקבלו התורה והצריף בזה לגלות דעתו לענין צדיק ורשע וכמו כן הוא לענין זונוג לפי מעשיו דאם היום צדיק ולמחר נעשה רשע א"כ צריף זונוג רשעת לפי

מעשיו וכן איפכא אם עכשיו רשע ולבסוף נעשה צדיק צריף צדקת לפי מעשיו וא"כ גם בזה צריף הקב"ה לגלות עתידות מענין רשע וצדיק ולכן קשה פקריעת ים סוף: שם בתוספת ד"ה ארבעים יום.

ומ"מ מועיל תפלה להפכו: הא דמהפכי בזה תפלה אף שגם אז לא יקניים הבת קול נ"ל דה"ט משום דהב"ק אינו מכריז רק על תנאי שאם ישא פלוני אשה זאת תהיה זיווגו ולכן אם נהפך הוא לנזקק או היא לזכר הרי לא נשא אשה כלל וגם היא לא נשאת כלל לאיש ואין בזה ביטול ב"ק.

וכן מוכח מהא דאמרין במ"ק (דף ח') דאין נושאין נשים במועד שמה יקדמנו אחר ברחמים פי הא דרבא כו' עיין שם ופי' רש"י דשמה יקדמנו אחר ברחמים הוא שתמות היא והיגו משום דעל תפלתו שהתפלל בראשונה א"ל רבא דזה לא אהני ליה ועל תפלתו השנייה שימות הוא או היא לא אמר פן ש"מ דלזה תפלה שפיר מהני אף דלפ"ז מ"ש תפלה ראשונה לא מהני פיון דכבר הכריז הב"ק אותה לפלוני ובנדאי לא יעשה נגד הב"ק א"כ גם תפלה שתמות היא לא תהני דהא אם תמות ג"כ לא נתקיים הב"ק אע"כ דה"ט דהב"ק לא הכריז אלא שבת פלוני מיוחדת לפלוני ולא תנשא לאחר אבל אפשר ג"כ שלא תנשא כלל כגון אם תמות משא"כ בתפלתו הראשונה שבזה יבטל הב"ק וא"כ ה"ה ג"כ גבי נהפך לזכר או לנזקק לא מהני ביטול ב"ק: שם ע"ב בגמרא הואיל ומשמרות מתחדשות ופי' רש"י שיראנו ביופי: אף שאין צריף כה"ג בחילוף המשמרות וא"כ אפשר שלא יראו אותו כלל מ"מ זה א"ש עפמ"ש התוס' בתגיגה (דף יז ע"א) גבי אין כה"ג מתלבש בכליו בשם הירושלמי דכה"ג הנה רגיל לעבוד בשבת ויו"ט ולכן שפיר שייך שיראו אותו בנפיו כשיעבוד בשבת: שם וילף פ"רע פ"רע מנזיר: לכאורה קשה ל"ל למילף פ"רע דיתזקאל מנזיר הא במ"ק (דף י"ט ע"ב) יליף גז"ש זו לענין פהגים גופא דילף מקרא דראשיכם אל תפרעו בגז"ש דפרע דאבל נוהג אבלותו ל' יום וא"כ מהאי קרא גופא מוכח דכהגים לא ישלחו פ"רע למ"ד יום.

וי"ל דזה א"ש עפמ"ש הר"ן בשמעתין למה דמצרכינן לקמן קרא לפרועי ראש דבמיתה ולא יליף פן מראשיכם אל תפרעו ולא תמותו משום די"ל דצנאזה זו לא היתה אלא הוראת שעה לבני אהרן שלא יהיו פורעין בשביל שהיו מחנכין הבית בימי המלוואים עיין שם ולפ"ז גם פאן אתי שפיר דלא יוכל לילף שיעור פ"רע לכהן הדיוט מראשיכם אל תפרעו.

אכן אכתי קשה לפי מה שכ' התוס' בנזיר (דף ה' ע"א) בד"ה מ"ט גבי פהגים דלא מסתבר ללמוד קדושת עולם מקדושת שעה ולפיכך יליף מפהגים אע"ג דלמד מן הלמד עיין שם א"כ ה"א למה ילפינן פהגים מנזיר גילף פהגים דיתזקאל מפהגים דראשיכם אל תפרעו בגז"ש דפרע אף דהם גופא לא ילפינן רק בגז"ש דפרע במ"ק פנ"ל מ"מ יותר טוב למילף למד מן הלמד מלמילף דבר הנוהג לעולם ממה שאינו נוהג לעולם דהיינו פהן מנזיר וי"ל: שם אי הכי האידנא נמי: הר"ן הקשה למה קאמר אי הכי הא גם בלא מימרא דרב פפא לאב"י ומה שהשיב לו קשה פן.

אף בתירוצו לא מתורץ זה לפענ"ד ונ"ל קונשיתו ע"פ מה שי"ל לכאורה אהא דאמרין בגזיר (דף ה') מ"ט גבי כהנים משום דאיכא פוךד עיין שם. הא לפי מה דאמרין הכא לאו משום פוךד אלא דמקרא ילפינן ל' יום וכי טעמא דקרא דרשינן.

ונ"ל דלפי מה דמתרץ הכא פירע ליהוי שלוחי לא לישלחי א"כ פ"ה הקרא פה הוא דראשם לא יגלחו ופרע דהיינו שלא יגלחו הפרע תוך ל' יום אכן ג"כ לא ישלחו וכן משמע פ"ה רש"י פאן דכתב ונ"ל משמע פירע דל' יום ליהוי עכ"ל.

אכן התוס' לא פתבו פן רק משמע טפי מפרע לא ישלחו עכ"ל. והיינו משום דאזלי לשיטתם דכתבו בתענית (דף י"ז) דאין הפי' שבתוך ל' לא יגלח.

רק שלא ישלח טפי מל' יום עיין שם. אכן דעת רש"י לא נראה פן פדכתבנו.

וא"כ לפי שיטת רש"י דציווי הוא לגדל פירע למד יום מנ"ל דלא ישלחו תיכף לאחר ל' הוא ולא יגדל שער דלמא מפאן ואילף רשות ולמה אמרה הכרייתא דמגלח ללמ"ד יום דמשמע מצוה לגלח כמו לענין כה"ג.

אף לענין זה מפרש בגמרא דגזיר שם הטעם משום דאיכא פוךד דהיינו ניוול כמו שפי' רש"י ודמי לטעם של כה"ג והשתא מתורץ דזה לא אתיא מקרא רק שלא יגלח תוך למ"ד אבל לא שיגלח ביום ל' דוקא פיון דלענין לא יגלח לא נתנה התורה שיעור וזה נדאי דטעם דניוול לא שייך רק בזמן המקדש שעובד הפהו וכמ"ש ג"כ הר"ן והשתא א"ש דפריה אי הכי דבשלמא לפי מה דס"ד מעיקרא דל' יום אתיא מפרע לא ישלחו דהיינו שלא יגלח ל' יום וכמו שהבין רב פפא לא יקשה אי הכי האידינא נמי די"ל פיון דהציווי הוא שלא יגדל שער א"כ הטעם הוא משום ניוול וזה לא שייך רק בזמן המקדש פשעובד עבודה אבל לא בזמן הזה.

אבל לאחר שתירץ שהציווי הוא פירע ליהוי דהיינו שלא יגלח פחות מל' יום א"כ לא שייך זה משום ניוול דעבודה דאדרבה איכא הוא וע"כ זה א' כמו שאר מצות הכהנים דנוהגים גם בזמן הזה ולכן שפיר פריה האידינא נמי וע"ז מתרץ דומיא דז"ו מה ז"ו דהיינו שלא לשחות ז"ו רק בזמן ביאה אסור אף פרוע ראש דהיינו שלא לגלח הפרע דוקא בזמן ביאה הוא דאסור והציווי האחר שלא לגדל יותר מל' יום פשיטא דלא שייך האידינא פיון דאינו רק משום ניוול כמבואר בגזיר וכנ"ל: שם מפלל דרבנן אסרי: הקשה רש"י בתענית דף י"ז וכן הקשה הר"ן בשמעתין ל"ל להקשות מסיפא מדיוקא ליקשי מרישא דפליגי רבנן בפ"ה ועיין בתירוציהם והוא תמוה מאוד לכאורה.

עוד יש להבין דאב"י גופא מה קמ"ל בזה דפשיטא דכהני פריי ס"ל ולא היה לו לומר רק הלקה פריי או נהגי כהני פריי. עוד קשה המקשן דאפתי לא ס"ד הטעם משום מהרה יבנה בהמ"ק רק סבר דמדאורייתא שלא בזמן ביאה אסור תקשי לדידיה ברייתא גופא דאם מפיר משמרתו ובית אב שלו אינו אסור אלא באותו יום ובאינו מפיר בית אב שלו אסור כל אותו שבת ורק באם אינו מפיר משמרתו לעולם אסור ואי אפילו שלא בזמן ביאה אסור למה מותר במפיר משמרתו בשאר הימים וא"כ אדרבה איכא הוי ליה לדייק מהברייתא דשלא בזמן ביאה שרי.

ועוד י"ל דאיה ס"ד דשלא בזמן ביאה ג"כ יהא אסור דהא בפירוש פתיב בקרא גבי יין
בבואם דמשמע שלא בשעת ביאה שרי וכמו שכתב רש"י בד"ה דומיא. עוד י"ל
דבברייתא שם בתענית קתני כל כהן שמפיר משמרתו ויודע שפתי אבותיו קבועין שם
דהאי קבועין שם צ"ב דהא בזמן הגה קמיירי ולא קבועין כהנים כלל.

ורש"י נדחק בפירושו פנראה שם ועיין ברמב"ם (פ"א מ"ה ביאת מקדש ה"ז) שכ' כל
כהן שיודע מאיזה משמר ומאיזה בית אב הוא ויודע שפתי אבותיו קבועים בעבודה היום
אסור לו לשנות יין כל אותו היום וכו' ע"ש.

שהראב"ד השיג עליו בב' השגות ומלבד השגותיו עוד דברי הרמב"ם סתומין דלא פירש
כלל בדבריו דלעגנו זמן הגה קמיירי רק כתב אותו שם בתוך הדינים דכולם הם בזמן
המקדש.

לכן נלענ"ד דהכא בקרא דבבואם יש לפרש ב' פרושים או דבבואם אחי למעט דשלא
בשעת ביאה מותר לגמרי או דבזמן ביאה דוקא בשעת ביאה אסור שלא בשעת ביאה
שרי אבל שלא בזמן ביאה לעולם אסור פיון דאייתקש לפרועי ראש דיהיה נוהג האידנא
אי לא משום דאייתקוש ליין.

והיינו דפריה המקשן ויין שלא בזמן ביאה שרי והתניא כו' וא"כ ע"כ בבואם לא אחי
רק למעט בזמן ביאה דהיינו בזמן שבהמ"ק קיים שיהיה מותר שלא בשעת ביאה דהיינו
שלא בשעת עבודה אבל שלא בזמן ביאה נשאר ההיקש לפרועי ראש לאסור לעולם כן
נלע"ד ברור בדעת המקשן.

ולפ"ז גם לסברת המקשן בזמן ביאה שלא בשעת ביאה מותר לשנות דהא זה ע"כ
ממעטינו מבבואם. והנה רש"י בד"ה רבי אומר כתב וז"ל אסור ביין כל אותו היום אף
בזמן הגה.

אכן האי אף בזמן הגה אינו מלשון הברייתא שם רק כף פירש רש"י דברי הברייתא עיין
שם. ולכן נלע"ד לומר דהרמב"ם לא פ' כן רק פ' דכל הברייתא אבזמן המקדש קאי
וה"פ אם מפיר משמרתו ובית אב שלו ויודע שבית אב שלו קבוע שם דהיינו שעובד
היום במקדש אינו אסור רק אותו יום אבל אם אינו מפיר בית אב שלו ומפיר משמרתו
אז אסור כל אותו השבוע דבכל יום איכא לספוקי שמא היום הוא שעת ביאה שלו ואסור
ביין ככל אחד מן הבית אב דהא אף שיש בהם רבים שאינם עובדים מ"מ כולם אסורים
או שמא יצטרכו להם או משום דהיום מקרי שעת ביאה שלהם וטעמים אלו שייכים גם
באותו שאינו מפיר בית אב שלו דהא אפשר שיתברר הדבר היום שהוא מבית האב
שעובד היום ועוד פיון דאינו מפיר בית אב שלו יכול לעבוד בכל יום כדאמרינן ביבמות
(דף ק"א ע"א) עולה במשמרו של זה ושל זה עיין שם.

ולכן בגם אם אינו מפיר משמרתו לעולם אסור אכן רבי פליג פיון דאתה צריה לאוסרו
לעולם מותר לעולם דתקנתו קלקלתו אף דטעם זה לא שייך רק היכי דאינו מפיר גם
משמרתו אבל היכי דמפיר משמרתו לא שייך טעם זה פיון דיוכל לשנות יין לעולם חוץ
מבשבווע הזאת ולכן לא פליג רבי באמת לפי פירושו זה רק אאינו מפיר משמרתו וכיון
דאמר אב"י דנהגי כהני כרבי א"כ הלכה כרבי ולכן פסק הרמב"ם כפונתיה וכפ'י זה פ'י

הרמב"ם והוה הו דבריו הפאים על נכון ומתורצים בזה השגות הרמב"ם דדוקא לפי פי' רש"י שפי' רק הברייתא על זמן הזה והקלקלה הוא לפי פירושו דהרי כמה שנים שלא חזרה בירה בזה פליג רבי גם ארישא דברייתא דהא אותו קלקלה שנייה ג"כ במפיר משמתו.

אכן לפי פירוש הרמב"ם דכל הברייתא איירי בזמן המקדש וע"כ האי קלקלתו ע"כ הפי' פינו דאינו מפיר משמתו אסור פינו לעולם וזה תקנתו דלכך מותר לעולם דלא רצו להחמיר עליו כ"כ ולכן ברישא דאינו מקולקל בכך דאין חילוק פינו לשאר אנשי המשמר דהא פולם אסורים לשמות יין באותה שבווע פדקתני ברישא דברייתא ולכן שפיר מודה רבי ברישא ולא פליג רק אסיפא וזה הוא דעת הרמב"ם ובה מתורצים כל הקושיות הנ"ל דהשתא שפיר אבני חידוש דבר.

פינו דרב לא איירי רק מאותו שלא ידעו משמתו בזמן המקדש ואתי אבני וחידוש דגם בזמן הזה הא דשתי פהני חמרא כרבי דוקא דאם אין אתה מתיר להם אסורים לעולם פינו דאינם מפירין משמתו וא"כ תקנתו קלקלתו והשתא אתי שפיר דפריה מדיוקא דוקא דמרישא דברייתא לא היה יכול להקשות הא ע"כ שלא בזמן ביאה אסרי רבנו דזה אינו דהא הברייתא בזמן ביאה לפי פי' הרמב"ם אבל מדאבני פריה שפיר פינו דאמר דנהגי כרבי דוקא ומנ"ל פן דלמא רבנו מודו ג"כ בהא פינו דבזמן הזה הוא ולא אסרי רבנו רק בזמן ביאה אע"כ דפסיקא ליה לאבני דשלא בזמן ביאה ג"כ אסרי רבנו משום דבבואם לא ממעט רק בזמן ביאה ושללא בשעת ביאה וא"כ קשה דאבני אדאבני דלעיל תירץ פירע להוי שלוחי לא לישלחי ולדידיה פריה בש"ס אי הכי האינדנא נמי וצריה לתרץ דאימקש לניו והשתא פריה דהא ע"כ אבני גופא סבר דשלא בזמן ביאה אסור מדלא מותר לכהני האינדנא רק משום דכרבי ס"ל.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה הר"ן מאי קא מקשה מפלל דרבנו אסרי לימא דאין ה"ב דרבנו אסרי אבל אנו סמכינן ארבי והשתא מתורץ דאלישנא דאבני פריה דקאמר דינו שלא בזמן ביאה מותר והא הוא ע"כ ס"ל דלכ"ע אסור רק דלרבי משום תקנתו קלקלתו שרינו ליה דאל"כ אפשר דגם רבנו מודו בזמן הזה ולא אסרו רק בזמן ביאה וע"ז קאי בבואם: שם ובענין פהו הראוי לעבודה: אף דבלא"ה אינם ראויים לעבודה דכולם טמאי מתים הם מ"מ הרי אמרינו לענין פסח הרי שהיו הפהנים טמאים יעשו בטומאה א"כ ה"ה גם פן תמיד דבא ג"כ בטומאה כמו שפסק הרמב"ם פ"ד מה' ביאת מקדש וא"כ משום טומאה אפשר להו לעבוד אבל פשהם שתויי יין או פרועי ראש לא אבל קשה פינו דלא הותר בצבור רק טומאת מת אבל לא טומאת נדה ושרץ ונבלה וכדומה א"כ כמו דגזור רבנו שלא לשמות יין משום מהרה רבנה בהמ"ק כמו כן לגזור ג"כ שלא יטמא הפהו עצמו במגע שרץ ונבלה ונדה וכדומה.

דאין לתירץ קמא דהטעם דגזרינו פינו יותר מבפרועי ראש משום דלא אפשר פינו לתקן את עצמו במהרה כמו בפרועי ראש דהא גם בטומאת שרץ לא יוכל נתקן במהרה דהא פעי טבילה והערב שמש ולא יוכל עוד להקריב קרבן דאין קרבן פלילה ובין לתירוצ רב אשי דבפרוע ראש לא גזור משום דלא מיחל עבודה דהא גם טומאה מיחל עבודה.

וצ"ע: שם פהן הראוי לעבודה: אפתי קנשה למה קאמרי רבנן דבאינו מפיר משמרתו אסור לשמות יין לעולם. בלילה עכ"פ לישתרי וכמו דתנן שם בתענית (דף ט"ו) לענן אנשי משמר שמתרין בלילות ואסורים בימים דהא כל הטעם דאנשי בית אב אסורים בלילות הוא משום הקטרת אמורין שנוהג גם בלילה אכן אם עדיין לא נבנה בהמ"ק ולא הקריבו עוד קרבנות ביום א"כ בלילה לישתרי דגם אם יבנה בהמ"ק עתה לא יהיה להם לעבוד עבודה עד הבקר ובשלמא לפי מה שפירשנו לעיל דעת הרמב"ם דברייטא לענן זמן הבית איירי ולכן לא מקשה רק מדאב"י א"ש דלענן זמן הבית ודאי דשייך טעמא דמתניתן דהקטרת אמורין ובזמן הזה אפשר דבאמת רק ביום אסרי רבנן והא דאמר אב"י דכהני דשתו חמרא כרבי משום דשתי גם ביום אבל לפי רש"י וראב"ד דברייטא איירי לענן בזמן הזה קשה כן למה אסור גם בלילה וא"ל דהחשש הוא שפא ישתה סמוך לבקר וישתפר ואי יבנה בהמ"ק בבקר עדיין לא יסיר יינו מעליו ולא יוכל להקריב תמיד של שחר דא"כ ל"ל לרש"י פלל טעם זה באנשי בית אב שלא ישתו יין בלילות משום הקטרת אמורין לימא משום שפא יהיה עוד שכור בבוקר.

וי"ל דלענן בית אב ליפא למימר טעם זה וכינן דבתי אבות היו מתחלפות בקל יום בבוקר קודם תמיד של שחר כדמוכח מהא דאמרינן ביומא (דף כ"ו ע"א) אין מפייסין על תמיד של בין הערבים ומוקמינן ברייתא דקתני מפייסין בשבת דוקא שמשמרות מתחלפות בין תמיד של שחר לשל בין הערבים משמע הא בחול מתחלפות בתי אבות קודם לתמיד של שחר ועובד עד למחר קודם תמיד של שחר וא"כ יום ולילה של אנשי בית אב הוא הלילה שלאחר יום עבודתם ובזה לא שייך החשש שלמחר יהיה עדיין שכור דהא למחר אין צריך לעבוד עוד דבית אב אחר יעבוד ולכן צריך רש"י לפרש הטעם משום הקטרת אמורין משא"כ לענן יבנה ביהמ"ק שייך שפיר טעם זה שפא עדיין יהיו שכורים ולא יוכלו לעבוד בבוקר.

אף דלפ"ז קשה על הרמב"ם (פ"א מה' ביאת מקדש הלכה ו') דהטעם דאנשי בית אב אסורים לשמות יין בלילות שפא ישכים לעבודתו ונמצא עדיין לא סר יינו מעליו דהרי למחר לא יעבוד עוד כדהוכחנו דבשלמא הא לא קשה לשיטתו מהא דאמרינן בברייטא בתענית (דף ט"ז ע"א) דלקף אנשי בית אב לא שותין לא ביום ולא בלילה משום דעסוקים בעבודה תמיד דמשמע כפי רש"י דעסוקים בעבודה תמיד דגם בלילה יש להם עבודה להקטיר אמורין דגם לשיטת הרמב"ם יש לפרש דהברייטא רצתה לתרץ פיון דביום גם אנשי משמר אסורים שפא יצטרכו לסייע לאנשי בית אב וגם בלילה אנשי בית אב אסורים משום שפא ישכים שכור לעבודתו א"כ מה"ט אסרו גם אנשי משמר בלילה שפא יצטרכו לסייע לאותן העובדים בבוקר ויהיו שפורין וע"ז מתרץ הברייטא דלקף דוקא באנשי בית אב חיישינן שפא ישפמו שפורים פיון דעסוקים בעבודה תמיד בין אם יהיה עבודה רב או מעט אבל אנשי משמר דאינן עסוקים בעבודה תמיד אם רבה עבודה אף שאסורים לשמות ביום שפא יצטרכו לסייע לאנשי בית אב מ"מ לא מחמרינן בהו כ"כ לגזור שאפילו בלילה לא ישתו שפא יהיו עדיין שכורים ולכן לשון הברייטא גם לפי שיטת הרמב"ם ז"ל אתי שפיר אבל זה קשה לשיטתו דהא למחר לא יעבדו עוד.

ונ"ל דהראב"ד שם השיג על הרמב"ם וכתב דהטעם הוא משום הקטרת אמורין ובאמת יש ליתן טעם למה שהרמב"ם נתן טעם אחר ונ"ל דע"כ להרמב"ם לשיטתו טעם זה אינו דלכאורה קשה איהו אפשר לומר דהטעם משום הקטרת אמורין הוא במתניתין סתמא קתני דאנשי ב"א אינן שותין לא ביום ולא בלילה ולמה יאסרו אותן שעובדים בליל שבת בין הא ביהם לא שינה טעם דהקטרת אמורין דאין הקטרת אמורין בשבת דחלבי חול לכ"ע אינן קרבים בשבת כדאמרין בשבת (דף קי"ד).

וי"ל דרש"י פתב ב' טעמים למה אב"א אסורין אחד משום הקטרת אמורין ואחד משום אברים שפקעו מעל גבי המזבח שצריכין הפהגים להחזירן וביומא (דף מ"ו ע"א) פתבו התוס' בשם ריב"א דהיכא דמשלה בהו האור מבעוד יום מותר להחזירן בשבת וא"כ שפיר שינה גם בשבת טעם דהקטרת אברים שפקעו שמוותר להחזירן לשיטת ר"י וריב"א.

וי"ל דרש"י וראב"ד ס"ל פנותיהו אבל הרמב"ם דכתב (בפ"א מה' תמידין) סתמא דאברי תמיד של חול אינן קרבים בשבת ולא חילק בין משלה בהו האור או לא לשיטתו לא שינה טעם דהקטרת אמורין בשבת ולכן צריה ליתן טעם אחר.

עוד יש לתרץ זה לשיטת רש"י וראב"ד דנדאי גם הם ס"ל פדעת הרמב"ם פדהוכחנו לעיל דאל"כ למה יהיו הפהגים בזמן הזה אסורים בלילה לרבנן והא דהוצרכו לטעם דהקטרת אמורין משום דלענין ב"א לא שינה טעם זה של הרמב"ם דהא למחר אינו עובד עוד כפאשר פתבנו אה זה לא שינה רק לענין ימי חול אבל לא לענין שבת כפאשר נפרש דרש"י בתענית (דף ט"ו ע"ב) בד"ה אנשי בית אב פתב ונ"ל המשמרה מתחלקת לשבעה בתי אבות פנגד ז' ימי השבוע אב ליום עכ"ל.

ואף דבמנחות (דף ק"ו ע"ב) אמרינן פנגד ו' בתי אבות היינו משום דבשבת לא הנה מעות נדכה אכן רש"י פתב שם משום דבשבת פולן שוין וזה צ"ע דסתר מ"ש פאן (ועי' מ"ש בפסחים ס"פ מקום שנהגו) וגם דעת הרמב"ם (פ"ג מהל' פלי המקדש ה' ט' ופרק ד' ה' י"א) נראה שז' בתי אבות היו ע"ש וכן מוכח בתוספתא (ר"פ ב' דתענית) עיין שם.

ועיין מה שפכתבתי בספרי ע"ל ביבמות (דף ק"א). ולכאורה קשה דהא ע"כ שמונה בתי אבות בעינן לפי מה דאמרין (סוף סנפה) שמשמר הנכנס מקריב תמיד של בין הערבים והיוצא תמיד של שחר עם המוספים וא"כ הרי הקריבו בשבת ב' בתי אבות הנכנס תמיד של בה"ע והיוצא תמיד של שחר והוי ליה ח' בתי אבות בכל משמר.

אבל י"ל דרש"י סובר דתמיד של שחר של שבת לא הקריב ב"א חדש אלא אותו שעבד ביום ו' עבד ג"כ תמיד של שחר בשבת והכריח פן דאל"כ למה לא היו שותין בליל שבת הא אז ליכא הקטרת אמורין פנ"ל אלא ע"כ דאותו בית אב של יום ו' הקריב גם ביום השבת שחרית ולכן לא יכלו לשתות יין שמא ישפיימו למחרת פשהם שכורים ויעבדו דהא גם לרש"י ס"ל לטעם זה כפאשר הוכחו.

אבל הרמב"ם ו"ל דסובר דאותו בית אב שעבד בשבת זה בתמיד של בה"ע עבד בשבת האחרת פשיצא בתמיד של שחרית להשלים עבודת יומו וא"כ לא שינה לענין שבת לא

טעם דהקטרת אמורים ולא טעם דינשכים פשהוא שכוור דהא ליל ב"א זה הנה במוצאי שבת ולא עבד למחר.

ולכן פירש הרמב"ם דלילה ויום דאמרינו בבתי אבות פירושו הלילה שהיא קודם יומו שעובד בו ובזה שינה שפיר טעם שמא ישפם פשהוא שכוור לעבודתו גם בליל שבת ולכן פירש הרמב"ם פן ולא משום הקטרת אמורין ומינשבת השגת הראב"ד: פרק שלישי שם דף כ"ג ע"א בגמרא ואפילו לנה מצי מעכב: לכאורה קשה איך קאי הקושא דוקא הקא בלא"ה אמתניתן יכול להקשות פן אר"מ דאמר זה פוסל דיינו של זה דמשמע ג"כ אפילו לנה.

ועוד תקשה דרבנן אדרבנן דברי שא מודו לפי תירוץ הגמרא דיכול לפסול ב"ד של חבירי ובסיפא פליגי. אכן ע"ז י"ל (וא"ע מצאתי ג"כ בר"ן) דסיפא איירי היכי שרצה לפסול את הדיינים מפח פסול ובזה סברי רבנן דאינו נאמן אבל רישא איירי שאינו רוצה לדון לפנייהם ולא שיפסלם בפסול דבזה גם רבנן מודו ולכן א"ש ג"כ דאמתניתן לא הנה יכול להקשות דהיינו אדברי ר"מ דהא ר"מ איירי בפסול ממש ובזה נדאי גם הלנה מצי מעכב ולכן מקשה אתירוץ הגמרא דע"כ איירי ג"כ שאינו רוצה לדון לפנייהם ולא שפוסלם בפסול ממש דאל"כ תקשי רבנן אדרבנן כמ"ש הר"ן ובזה אין הלנה מצי מעכב לפי מימרא דר"א ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו הפהרש"א לפי תירוץ הגמרא דבערפאות שבסוריא שנו מאי קמ"ל בסיפא הא מרישא שמעינן לה ע"ש דהשתא נדאי לאו מרישא שמעינן דברי שא דאיירי בשאינו רוצה לדון לפנייהם גם רבנן מודו ובסיפא דאיירי ברצה לפסול פליגי והא דפירש רש"י לקמן בד"ה זה פוסל דאיירי באומר לא אדון לפניו אלמא דגם סיפא איירי פן ולא בפסול ממש לפי האמת פירש פן אבל לפי הס"ד דבגמרא פאן דזה בורר איירי בב"ד וע"כ סיפא בפסול ממש איירי וכמ"ש הר"ן: שם בערפאות שבסוריא שנו: לפי מ"ש הר"ן ריש פירקן דמתניתן זו אתיא לפרש האי דיני ממונות בשלשה דתני בריש מסכתין א"כ קשאי לר' אבהו דאוקי לעיל (דף ב' ע"ב) האי דיני ממונות בג' בגזילות וחקלות דבעי ג' מןמחין א"כ איך אפשר לאוקמי מתניתן בערפאות שבסוריא הא גפי גזילות וחקלות מןמחין בעינן וצ"ל דלענין מתניתן זו גם ר' אבהו מודה דאיירי גם בהודאות והלואות ולא בגזילות וחקלות ומה שחסר במתניתן דלעיל גלה פאן ורק אלקבא דשאר מ"ד במתניתן דלעיל גם בהודאות והלואות איירי הוצרה הר"ן לפרש דלפרושי מתניתן דלעיל אתי: שם בתוספות ד"ה זה בורר לו.

ולא פריך אלא מלישא דמתניתן: עיין בפהרש"א. ולפי עניות דעתי גם לשיטת התוספות נשארה הקושא דועוד מאי זה בורר לו אחד כמו לפירוש רש"י מדלא פירשו בה פירוש אחר ואעפ"כ לא הוי פקושא ראשונה דקושא הראשונה היתה בפשיטות מלשון דמתניתן ואחרי שתירץ לו דהפירוש הוא פשנה בורר לו אחד הקשה לו הא קתני זה בורר לו כו' ולא קתני פשנה והלשון זה משמע דהכי דינא דהא ע"כ גם לפירוש רש"י צריך לפרש פה דלאחר שפבר תירץ פשנה בורר כו' הקשה לו עדיין ועוד מאי זה בורר וע"כ דמהלשון פריך מדלא קתני פשנה בורר וגם מדקתני ושניהם בני"ו וא"כ גם לפי פירוש התוספות יש לפרש פה.

ולפ"ז י"ל דגם רש"י מפרש כפירוש התוס' ויתיישב פל הקושיות שהקשו התוס' וגם הר"ן על פירוש רש"י: שם ע"ב בגמרא וסיפא עדיו אלמא דוקא הוא: פירוש דבלא"ה הייתי יכול לומר דעדיו דקתני היינו עדים דעלמא אבל לעולם בחדא איירי אבל לאחר שתני גם דיינו דוקא ולא קתני דיינים למימר דיינים דעלמא וא"כ גם עדיו לא הל"ל אי הפירוש עדו: שם פגון שקרא עליו ערעור: הא דצ"ל בקא הוא ואחר לפסלן משום דאזלא אליבא דר' יוחנן דסבר בכתובות (דף כ"ו) ובקדושין (דף ע"ג) דאין ערעור פחות משנים ואף דלחד תירוצא שם בלא הנה לו חזקת פשרות גם אחד נאמן מכ"מ ביותר רצה לפרש האי זה פוסל דמתניתין עם אחר מלפרוש דעד מייירי בלא הנה להם חזקת פשרות או דרצה לאוקמי גם לפי תירוצ הראשון שם בקדושין: שם סוף סוף נוגע בעדותו הוא: הקשה אחד מן התלמידים הא בכתובות (דף כ"ב ע"א) קאמרין דפגם משפחה גילוי מלתא בעלמא הוא ולא מקרי נוגע בעדות ודחוק לומר דגמרא שם אזלא לפי תירוצ רב דימי אמר"י לקמן דמנ"ל דפליג בזה וי"ל דהטעם דפגם גילוי מלתא הוא פירש"י שם משום דצריך לקרר בב"ד.

אכן זה לא שייך רק אם יכול לקרר דבריו בב"ד פגון אם הוא הנה עבד וזה יכול לקרר אבל אם אומר עליו שידע בו שהוא משפחה עבד באופן שאינו יכול לקרר דבריו ע"י ראיה פי איך יביא עתה ראיה על אבות אבותיו שהיו עבדים ואין מעיד רק ע"פ דיעתו זה נדאי עדות גמור הוא ולא גילוי מלתא וא"כ לכאורה מה מקשה בגמרא שם לימא דאיירי שם בכהאי גוונא דלא הוי גילוי מלתא בעלמא.

אכן באמת לק"מ פינן דכבר פריך מקודם אי ערעור דגזלנותא אוקי תרי להדי תרי וא"כ מקשה ממנ"פ אי איירי בערעור משפחה שאינו יכול לקרר בב"ד א"כ היינו כמו ערעור דגזלנותא ואוקי תל"ת נאי איירי בערעור שמברר בב"ד א"כ גילוי מלתא הוא ולכן א"ש דקאמרין הקא לרבנן דנוגע בעדות הוא דנדאי איפא גם ערעור שנוגע בעדות דהיינו פשאנו יכול לקרר בב"ד ורק אעדוהו סמכינן ובכה"ג אוקי למתניתין דהקא והיינו דדייק רש"י בלישנא דהקא פירש בד"ה פגם משפחה עבד הוא משפחה עבדים כו' והתם פירש סתם דעבד הוא משום דאי אומרים עליו שהוא עבד זה מן הסתם יכול לקרר בב"ד אבל משפחה עבד מסתמא אינו יכול לקרר פנ"ל: שם בתוספות ד"ה ואמר רב דימי.

וי"ל דאי לאו דרב דימי: לכאורה קשה אפתי הא דרב דימי ל"ל דע"כ ליפא למימר דדוקא בתרתי לריעותא סבר ר"מ דיכול לחזור דהא במתניתין קאמרין רבנן אימתי בזמן שהביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרים אינו יכול לפוסלן וכיון דלפי מה דקיימינן השתא איירי מתניתין בדקבל עליהו א"כ מה בין קרובין ופסולין לפשרים.

וע"כ צ"ל דה"ט דבקרובין דאיפא תרתי לריעותא גם רבנן מודו ורק בכשרין פליגי באיפא חדא לריעותא וא"כ ע"כ מוכח דר"מ גם בחדא לריעותא פליג ואפתי הא דרב דימי ל"ל. אכן זה אינו דהא לפי מה דקיימינן השתא בתירוצ התוס' לא ליתני מתניתין דהקא פלל וא"כ נדאי בלא רב דימי שפיר ה"א דר"מ דוקא בתרתי לריעותא פליג פינן דלפי קושית הגמרא מתניתין דהקא לא ליתני.

אכן אפתי קשה דליקשי לעולם בלא רב דימי וליקשי איפכא דמתניתין דלקמן לא ליתני ובמתניתין דהקא ליפא לטעות פלל. ועוד קשה לפי שיטת הר"ן שכתב דהאי דרועי בקר

הוא ג"כ תרתי לריעותא ותירץ בזה מה שהקשה גם המהרש"א א"כ לשיטתו ע"כ רבנן גם בתרתי לריעותא פליגי וכן נראה שיטת רש"י לקמן דרק התוס' לקמן ד"ה אומר רב דימי פתבו דרבנן מודו לר"מ בתרתי לריעותא א"כ קשיא פנ"ל מ"ט דרבנן במתניתן דחלקו בין הביא ראיה שהן קרובים לשהן פשרים.

וי"ל דטעמא דרבנן לאו משום דחלקו בין חדא או תרתי לריעותא אלא משום דסברי דאפילו בתרתי לריעותא אינו יכול לחזור. אכן זה דוקא היכא שאינו נוטן אמתלא לדבריו אבל אם נוטן אמתלא לדבריו דהיינו שאמר פשקבל העד פבי תרי סבר דכשר הוא נעתה שמע שקרוב ופסול הוא אז פשמביא ראיה שכן הוא יכול לחזור אפילו לרבנן אבל בלא"ה לא: דף כ"ד ע"א בגמרא דמר סבר אמרינן מגו: ועיין בפירוש רש"י.

לכאורה קשה מה בכך דלא אמרינן מגו הא אנו רבנן פסקינן דפליגי אר"מ ולית להו מגו וכן קשה איפכא למ"ד אמרינן מגו ולולי פירוש רש"י הנה נלענ"ד לפרש איפכא דרבנן סברי לא אמרינן מגו ולכן מוקי לרבנן פו דפסקינן פנותייהו אבל רב דימי סבר אמרינן מגו ולכן לא יוכל לתרץ פתירוץ רבין: שם איבעי' להו באתן לך מחלוקת: לכאורה קשה לפי מה דאוקי ריש לקיש לעיל (דף כ"ג) מתניתן דלעיל בדקבל עליו פבי תרי ופליגי ר"מ ורבנן אי יכול לחזור בו או לא א"כ ע"כ מוכח דבין בזו ובין בזו מחלוקת דהא קתני זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל כו' הרי דהמלנה והלנה שניהם יכולים לחזור בדקבלו עליהו וכמו דמוכח בגמרא דלעיל ואפילו לנה מצי מעכב הרי בפירוש דאחד קאי אמלנה ואחד קאי אלוה וא"כ ע"כ מוכח דבין בזו ובין בזו מחלוקת.

אכן זה לק"מ דהא אליבא דר' יוחנן מפעיא ליה בגמרא הכי ור' יוחנן בפירוש לא מתרץ לעיל כדר"ל דרב דימי אומר ר' יוחנן מתרץ בב' פתי עדים ורבין אומר ר' יוחנן מתרץ בד"א פמבואר לעיל ולכן אליבא דר' יוחנן שפיר קמבעיא ליה.

אכן זה קשיא לכאורה פיון דלפי המבואר בפוגיא אין במתניתן דנאמן עלי אבא הברע אי במחול לך אי באתן לך או בתרנוייהו פליגי דהא פליגי בזה שמואל ור"י ורבא ובנדאי אין לאחד מהם ראיה מדלא מקשה בגמרא פו ולפי אוקימתא דר"ל דלעיל ע"כ מוכח דבתרנוייהו פליגי דהא פליגי במלנה ובלנה וא"כ מאי פריה בש"ס אליבניה מקמ"ל דמצי הדר ביה תנינא אומר לו נאמן עלי אבא וכו' דהקושא היא בנדאי ל"ל למתני מתניתן דלעיל וכמו שמוכח ממה שפתבו התוס' לעיל בד"ה ואמר רב דימי והשתא מה פריה הא שפיר מצרכינן מתניתן לעיל לאשמעינן דבתרתי פליגי וצ"ע: שם ברש"י ד"ה במחשכים הושיבני: עיין בחגיגה (דף י' ע"א) דשם לא פירש רש"י פו: שם ע"ב בגמרא אבל תולה בדעת עצמו אימא מודו: בזה א"ש מה שקשה לכאורה אגמרא דלעיל (דף כ"ג ע"ב) דקאמרינן צריכא אי תני אבא ואביה כו' דלמא לא חזי אימא מודו להו לר"מ ואיך אפשר לומר פו והא מסיפא דמתניתן מוכח דבדעלמא לא חזי ג"כ פליגי דהא דור לי בחיי ראשה ג"כ לעלמא לא חזי ואעפ"כ פליגי אבל לפי מה דעבדינן הקא צריכותא א"ש דאפתי מצרכינן מתניתן דלעיל לאשמעינן דהכי דהוי תרנוייהו גפי הודי דהיינו לעלמא לא חזי וגם תולה בדעת אחרים ג"כ פליגי רבנן דמאבא ואביה לא הוי ידעינן רק תולה בדעת אחרים דפליגי רבנן אבל אפתי לא הוי ידעינן אי פליגי ג"כ בדהוי ג"כ לעלמא לא חזי ומדור לי לא הנה ידעינן רק בדלעלמא לא חזי אבל לא בתולה ג"כ בדעת אחרים

ולכן אשמענו מתניתן דנה פוסל עדיו של זה דהוי ג"כ תולה בדעת אחרים ולעלמא לא חזי ואעפ"כ פליגי רבנן, אף דנה אפתי קשה לפי מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה ואמר רב דימי וי"ל דאי לאו דרב דימי כו' עיין שם.

ואפתי בלא רב דימי ג"כ קשה דמתניתן דלעיל ל"ל דא"ל דהוי אמינא דבבבא לריעותא מודה ר"מ דהא דור לי בחיי ראשון ג"כ לא הוי אלא חבא לריעותא ואעפ"כ פליגי ואין לומר דאפתי הוי טעינו לרבנן אי לא תני מתניתן לעיל וה"א דוקא בדור לי בתולה בדעת עצמו בהא סברי רבנן בבבא לריעותא דאינו יכול לחזור בו אבל אפתי לא הוי ידעינו דגם בתולה בדעת אחרים סברי כן דנה אינו פינו דכבר אשמענו ברישא דנאמן עלי אפא בתולה בדעת אחרים דאפילו בתרתי לריעותא לא יכול לחזור בו כש"כ בבבא לריעותא.

וי"ל דלפי מ"ש המהרש"א לעיל דלכך ה"א דבתרתי לריעותא דוקא פליגי אי לאו דרב דימי אף דלכאורה מוכח דגם בבבא לריעותא פליגי ר"מ מג' רועי בקר דלא הוי אלא חבא לריעותא דניחא ליה להביא דברי רב דימי להקשות גם מרישא א"כ בזה מתורץ ג"כ קושיתנו כמוכח.

אכן אפתי קשה כן לפי דברי הר"ן שהקשה ג"כ קושית המהרש"א ותיירץ בדרה אחר דהיינו דג' רועי בקר הוי ג"כ תרתי לריעותא הרי דלא סבר פסברת המהרש"א וא"כ קושיתנו במקומה עומדת ונ"ל דלהר"ן לשיטתו בלא"ה לק"מ דלכאורה יש לתרץ בפשטות דמדור לו בחיי ראשון לא הוי מוכח מידי דגם בבבא לריעותא פליגי ר"מ דהוי מצינו לאוקמא ג"כ בתרתי לריעותא וכגון שהלוח שהיה דינו לישיבע ולא לשלם אמר למלנה שיזור בחיי ראשו ויטול דהוי ג"כ תרתי לריעותא חבא דישבע ויטול וכל הנשבעים שבתורה נשבעים ולא משלמים חוץ מאותן הנפרטים במתניתן דשבועות ועוד דנודר בחיי ראשו לאו שבועה היא כלל ולכך פליגי ר"מ ואפתי ה"א בבבא לריעותא לא פליגי ר"מ.

וא"ל דאיך אפשר לפרש כך דדור לי תרתי לריעותא הוא דא"כ היאך פליגי רבנן דהא לפי מ"ש התוס' בד"ה אמר רב דימי דבתרתי לריעותא גם רבנן מודו ז"א דהא השתא לפי שיטת הר"ן קיימינן והוא ע"כ לא סבר פשיטת התוס' רק פריש"י מדסבר דג' רועי בקר הוי תרתי לריעותא ואעפ"כ פליגי רבנן וכמו שכתב ג"כ בפ"י בבבא דישו דסובר פשיטת רש"י.

ועוד דהא השתא קיימינן אי לו דרב דימי ואז ה"א בבבא לריעותא מודה ר"מ וא"כ בתרתי לריעותא פליגי רבנן דאל"כ ר"מ ורבנן במאי פליגי ולכן תירוצ זה גם לפי שיטת התוס' אתי שפיר: שם מאי בינייהו: ודאי דנפקא מנה טובא איפא בין ב' הטעמים פגון דמשחק בקוביא ומעות שניהם ע"פ הדר דמשום אסמכתא ליפא כמ"ש התוספת בד"ה כל כי ומשום ישוב פשיטא דאיפא.

ועוד איפא נפ"מ כמשחק בקוביא משום אסמכתא ליפא ומשום ישוב איפא. ואפילו להך שיטה דגם משום ישוב ליפא באינו מתפרנס מן השחוק רק שיש לו פרנסה במקום אחר דנה הוא פלוגתא בין הרמב"ם והטור (עיין פ"י מה' עדות) מ"מ נפ"מ טובא איפא בכה"ג

גופא פֿשֿמשֿחק בְּמַעוֹת וַיֵּשׁ לוֹ פֿרַנְסָה מִמְּקוֹם אַחַר דְּמִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא אֵיפָא וּמִשׁוּם יִשׁוּב לֵיפָא אֲלֵא בַּגְמָרָא חֲדָא מִנְיָהּוּ נִקְט: שָׁם בְּרִישׁ"י ד"ה רְבָא דְאָמַר פֿמֵאוּן.

וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר הֶכָּא: וְכֵן פֿתְּבוּ גַם הַתּוֹס' וּלְפַעַנ"ד בְּלֹא"ה לֵיפָא לְמִימַר דְּרְבָא ס"ל דְּבִתְרִיתִי פְּלִיגִי פִּינּוֹן דְּהוּא תִּיגְרִץ לְעִיל לְרַב אַחָא בְּרַתְּחֵלִיפָא שְׁהַקְשָׁה לוֹ מִמְתְּנִיתוֹן דְּדוֹר לִי בְּסִי רֵאשֶׁה דְּמִתְנִיתוֹן אֵיגְרִי בְּאַתָּוּ וּע"ז הַקְשָׁה בַּגְמָרָא וְהָא תְּנִי לִיָּה רִישָׁא וְעֵבִיד צְרִיכוּתָא דְּאֵי תְּנָא תּוֹלָה בְּדַעַת אַחֲרִים ה"א בְּהָא קְאָמַר ר"מ דְּמִי יִימַר דְּמוֹפִי לִיָּה.

וּפִי רִשׁ"י וְאֵי הָוִי יַדַּע דְּמוֹפִי לִי לֹא הָוִי אָמַר הַלְּפָהּ הֲדַר וְלִכְאוּרָה קְשָׁה אֵיף אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן וְהָא חוֹזֵר קוֹדֵם גְּמַר דִּין דְּאָז לֹא יַדַּע דְּמוֹפִי לִיָּה הָרִי ע"כ דְּלֹא הָוִי הִטְעַם דְּמַצִּי הֲדַר מִשׁוּם דְּמוֹפָה נֶגֶד דַּעַתוֹ דְּהָא אַכְתִּי לֹא זָכָה.

אָכֵן זֶה לִק"מ דְּרְבָא לְשִׁיטְתוֹ שְׁפִיר תִּיגְרִץ כֵּן דְּהָא אוֹקִי פְּלוּגְתִּיָּהּ לְאַחַר גְּמַר דִּין וְכַדְמִסְקִינּוּ בְּשִׁמְעִיתוֹן. וְלָכֵן ע"כ מוֹכַח דְּדוֹנְקָא לְאַחַר גְּמַר דִּין פְּלִיג לְרְבָא דְּאֵי ג"כ לְפָנֵי גְמַר דִּין א"כ לֹא שְׁיִיף צְרִיכוּתָא דְּלַעִיל דְּלֹא שְׁיִיף הִטְעַם דְּמִי יִימַר בְּלִפְנֵי גְמַר דִּין.

וּא"כ מְלַפְנֵי גְמַר דִּין מוֹכַח תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוֹ וְאַכְתִּי יִקְשָׁה לְרְבָא לְעִיל תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוֹ ל"ל אַע"כ דְּלְרְבָא לְאַחַר גְּמַר דִּין דְּוֹנְקָא פְּלִיגִי: שָׁם בְּתוֹסְפֵת ד"ה שְׁלַח לִיָּה. תִּימָא דְּהֶכָּא מִשְׁמַע דְּלְאַחַר גְּמַר דִּין לְכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין מֵאֵי קוּשְׁיָא דְּלִמָּא הָא דְּשְׁלַחוֹ לִיָּה הֶתֶם ס"ל לְהוּ כר"ל דְּהֶכָּא דְּוֹנְקָא בְּלִפְנֵי גְמַר דִּין מְחֻלְוֹת.

וּצ"ל דְּדוֹסֵק לְהוּ לְהַתּוֹס' לְמִימַר דְּמִפְּלִגוֹ אֲמוּרָאֵי בְּתָרָאֵי אֵלִיפָא דְּהִלְכְתָּא בְּזָה. וְעוֹד י"ל פִּינּוֹן דְּלִפִּי מֵאֵי דְּמִתְרִץ שָׁם דְּאַתָּוּ לְאַשְׁמַעִינּוּ דְּבְּאַתָּוּ לְהַ מְחֻלְוֹת א"כ קְשָׁה קוּשְׁיָת הַגְמָרָא דְּלַעִיל תְּרִיתִי אַתָּוּ לְהַ ל"ל וּע"כ צ"ל הַצְרִיכוּתָא דְּלַעִיל דְּבִתּוֹלָה בְּדַעַת אַחֲרִים ה"א בְּהָא קְאָמַר ר"מ מִשׁוּם דְּאָמַר מִי יִימַר דְּמוֹפִי לִיָּה וּא"כ ע"כ מוֹכַח דְּלְאַחַר גְּמַר דִּין מְחֻלְוֹת דְּזָה לֹא שְׁיִיף רַק בְּלְאַחַר גְּמַר דִּין פְּנ"ל.

אֵף דְּלִפ"ז לֹא הִיל"ל לְהַקְשׁוֹת אֲשֻׁלַח לִיָּה. אָכֵן בְּאַתָּת זֶה אֵינּוּ רְאָיָה כְּלָל דְּהָא אֶפְשָׁר דַּס"ל כר' יוֹחֲנָן דְּסִבְרַ בֵּין בֵּין בְּזוֹ מְחֻלְוֹת.

וְלֹא אֲצָרְכִינּוּ לְהֵאֵי צְרִיכוּתָא דְּלַעִיל כְּלָל דִּי"ל חֲדָא אֵיגְרִי בְּאַתָּוּ לְהַ וְחֲדָא בְּמַחוּל לְהַ וּמ"מ צְרִיף לְאַשְׁמַעִינּוּ שָׁם בְּאַתָּוּ לְהַ מְחֻלְוֹת דְּלֹא נִימָא פֿשְׁמוּאַל דְּוֹנְקָא בְּמַחוּל לְהַ מְחֻלְוֹת וּע"כ צ"ל דְּקוּשְׁיָת הַתּוֹס' מֵהִלְכְתָּא הִיא פְּנ"ל: שָׁם בַּא"ד.

לְהִכִּי גְרַס ר"ת וְנִשְׁבַּע: לְכְאוּרָה קְשָׁה לִפ"ז מֵאֵי פְּרִיף בִּש"ס שָׁם בַּב"ב מֵאֵי קַמ"ל תְּנִינָא נְאָמָן עָלֵי אַבָּא כו'. הָא טוֹבָא קַמ"ל דְּוֹנְקָא מִשׁוּם דְּנִשְׁבַּע דְּלִהוּי פְּלְאַחַר גְּמַר דִּין אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ הָא בְּלֹא"ה יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ דְּבִמְתְּנִיתוֹן דְּנִימָא עָלֵי אַבָּא אֵינּוּ הִכְרַע אֵי בְּקוֹדֵם גְמַר דִּין אֵי לְאַחַר גְמַר דִּין אֵיגְרִי מְדִפְלִיגִי ר"י ור"ל בְּהִכִּי וּצ"ל דְּבִלֹא"ה מְשַׁנֵּי הֶתֶם שְׁפִיר.

אוּ אֵי רַק הָא אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ לִימָא רַק אֲמִתְנִיתוֹן דְּנִימָא עָלֵי אַבָּא וְהוּא שְׁגָמְרוּ הַדִּין וְכֵן אֲמִתְנִיתוֹן דְּדוֹר לִי וְהוּא שְׁנִשְׁבַּע אַע"כ דְּגַם דְּבַר אַחַר אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ וּע"ז מְתַרְץ דְּאֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ ג"כ דְּבְּאַתָּוּ לְהַ מְחֻלְוֹת וְכִינּוֹן דְּתְרִיתִי אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ מֵהַ שְׁלֵא הוֹזְכַר בְּמִשְׁנֵה נִקְט זֶה בְּמַעֲשֵׂה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ: שָׁם ד"ה וְאֵלוֹ מִן הַפְּסוּלִין.

וְכָל פְּסוּלֵי דַמְתַּנִּיתָן פְּסוּלִים דְּרַבְּנָן נִינְהוּ: ע"ש שְׁהַתּוֹס' הָאֲרִיכוּ לִיתָן טַעַם בְּכָל א' וְא' אֲכַן לְפִי מ"ש רש"י בְּשַׁבּוּעוֹת (דָּף ל"ד) לְעֵינַן מְשַׁחַק בְּקוּבְיָא דְלֹא מְקַרֵי גִזְלָן מְדַאֲרֵינְתָא רַק הֵיכִי דְגִזְלָן מִיָּדוּ בְּחִזְקָה כְּמוֹ נִיגְזוּל אֶת הַתְּנִית מִיָּד הַמְצָרִי וְכֵן פָּתַב ג"כ רִישׁ פ' יוה"כ בלא"ה א"ש דְּכַלְהוּ דְּרַבְּנָן נִינְהוּ: שָׁם בַּא"ד.

מְדַאֲרֵינְתָא נִינְהוּ ק"ו מְאֻשָּׁה: הַאי ק"ו בַּב"ק(דָּף פ"ח) פְּרִיכָא הוּא וּלְפִי הַמְסַקְנָא יְלִיף שָׁם דְּלֹא יוֹמְתוּ אַבוֹת עַל בְּנִים ע"ש: שָׁם ד"ה כָּל פִּי. וּמִיָּהוּ קָשָׁה עַל פִּי ר"ת: הָא דְהִקְשׁוּ הַתּוֹסֶפֶת מְהָא דְמַסִּיק אֶלְיָבָא דַר"י דְהֵינְנוּ מְשׁוּם דְקֶאֱמַרִינָן דְטַעְמָא דַר' יוֹסִי מְשׁוּם דְאֶסְמַכְתָּא קִנְיָא מְפָלֵל דְטַעְמָא דַר' יְהוּדָה מְשׁוּם דְסָבַר לֹא קִנְיָא וְלֹא הִקְשׁוּ בְּקִיצוּר מְדַאֲרֵינָן דְטַעְמָא דַר' יוֹסִי מְשׁוּם אֶסְמַכְתָּא מְפָלֵל דַּכָּה"ג מְקַרֵי אֶסְמַכְתָּא דִּי"ל דְהִגְמָרָא קוּשְׁטָא נִקְיֵט דְהָא בְּאַמְתַּת ר' יוֹסִי סָבַר דְאֶסְמַכְתָּא קִנְיָא וְלָכֵן הִקְשׁוּ מַדַּר' יְהוּדָה דְוָקָא.

אֲכַן לַפַּע"ד י"ל פִּינּוֹן דְמַסְקִינָן הֵכָא הֵהִיא ר' יְהוּדָה מְשׁוּם ר"ט אֲמַרְהָ וּכְפִי הַנְרָאָה מִפִּי רש"י מַה דְאָמַר ר' יְהוּדָה בְּמַתְנִיתָן אֵינּוּ אֶלָּא לְפָרוּשׁ דְּבַרֵי חֲכָמִים אֲבָל מַה שְּׁאָמַר מְשׁוּם ר"ט הוּא סְבַרְתָּ עֲצָמוֹ וְא"כ לְדִידְיָה וְדָאִי שְׁפִיר מְקַרֵי אֶסְמַכְתָּא גַם בְּשִׁשְׁנֵיהֶם מְקַנִּין זֶה לְזֶה וְכִסְבַּרְתָּ רְמִי בַר חֲמָא אֲבָל ר"ת קֶאֱמַר אֶלְיָבָה דַר"ש וּלְדִידְיָה בַכָּה"ג לֹא מְקַרֵי אֶסְמַכְתָּא וּמַתְוָרֵץ בְּזֶה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס': שָׁם דָּף פֶּה ע"א בְּגִמְרָא בַר בִּינִיתוֹס אֶסְהִידוּ בֵּי: הַר"ן הוֹכִיחַ מְזֵה דְמַלְוָה בְּרַבִּית קְצוּצָה ע"כ פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה דָּאִי לֹא פְּסִיל אֶלָּא מְדַרְבְּנָן מֵאִי מְקַשָּׁה וְהָא רְבָא הוּא דְאָמַר כּו' הָא כָּל מַה דְלֹא אֲכָרִיז עָלֶיהָ כְּפֶשֶׁר הוּא עֵינָן שָׁם.

אַף דַּלְפ"ז אֶפְתִּי קָשָׁה מֵאִי מְקַשָּׁה בְּש"ס דְלָמָּא אֵינְרִי בְּאַבְק רַבִּית דְּרַבְּנָן וְאֶפְתִּי לֹא אֲכָרִיז עָלֶיהָ. וְהִנֵּה הַמ"ל (פ"ד מַה' מַלְוָה וְלוֹהָ) הֵבִיא פְּלוּגְתָּא בֵּין הָרֵאשׁוֹנִים אִי בְּאַבְק רַבִּית גַּם הַלְוָה עוֹבֵר אוֹ לֹא.

וְכַתּוּב שָׁם דְלִהָף שִׁטְהָ דָאִין הַלְוָה עוֹבֵר ע"כ צ"ל דַּמ"מ בְּלָאוּ דְלַפְנֵי עוֹר עוֹבֵר. דַּל"כ לֹא מְקַשָּׁה בְּש"ס הֵכָא מִיָּדֵי עֵינָן שָׁם אַף דְאֶפְתִּי קָשָׁה כַּנ"ל וְצ"ע: שָׁם אִי תַקְדְּמִיהָ יוֹנָף לִיוֹן: עֵינָן בְּר"ן שְׁהוֹכִיחַ דַּמ"ד כֵּן ע"כ סָבַר כְּרַמִּי ב"ח לְעִיל וְרַב שְׁשֵׁת ע"כ סָבַר כַּמ"ד אָרָא.

אֲכַן לְכַאוּרָה קָשָׁה לְפִי מַה שְּׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי הַרְמְב"ם (פ' יו"ד מַה' עֲדוּת) וְכַמ"ש הַכ"מ שָׁם דְאֵימְתִי דַר' יְהוּדָה אֲכַל הֵנִי דַמְתַּנִּי בְּמַתְנִיתָן קָאִי א"כ לַר"ש דְסָבַר לְעִיל דְאֵימְתִי לְפָרוּשֵׁי מְלִתָּא דְרַבְּנָן אֵתִי אִיף אֶפְשֵׁר לִוְמַר דְטַעְמָא מְשׁוּם אָרָא דַא"כ לְמַה כְּפֶשֶׁר אִם יֵשׁ לוֹ אֲנֻמְנוֹת שְׁלֹא הוּא נְאִי סוֹבֵר דְאָרָא גּוּפָא הוּא מְשׁוּם שְׁאִינּוּ עוֹסֵק בִּישׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם וְא"כ גַּם לְדִידְיָה קוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא בְּמַקוּמָה עוֹמְדַת וְהֵינְנוּ מְשַׁחַק בְּקוּבְיָא וְלֹא שְׁיִיף תִּירוּץ הַגְּמָרָא כַּמִּש"כ הַר"ן.

וּי"ל דְקוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא לֹא שְׁיִיף אֶלָּא אִם הוּא ג"כ מִיָּן מְמִינֵי הַשְּׁחֹק אֲבָל אִם הוּא אָרָא מַכ"מ תְּנִי שְׁפִיר גַּם מְשַׁחַק בְּקוּבְיָא אַף דְחָדָא טַעְמָא הוּא כְּמוֹ דְתַנִּי גַם אַחֲרֵינִי בְּמַתְנִיתָן אַף דְבְּכּוֹלָן הַטַּעַם דָּאִין עוֹסְקִים בִּישׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם מְדַחִילָק ר' יְהוּדָה בֵּין יֵשׁ לָהֶם אֲנֻמְנוֹת לֵאמֹר לָהֶם לְדַעַת הַרְמְב"ם שְׁאֵימְתִי קָאִי אֲכַל הֵנִי דַמְתַּנִּי בְּמַתְנִיתָן.

וְהַלַּח"מ רָצָה לְפָרֵשׁ שָׁם דְּבַרֵי הַרְמְב"ם בְּדַרְף אַחַר אֲבָל לֹא מְשַׁמַּע כֵּן מְלִשׁוֹנוֹ: שָׁם אָרָא מְשׁוּם דְרַכִּי שְׁלוֹם בְּעֵלְמָא. וְמ"ד אָרָא סָבַר דְּגַם מְשׁוּם דְרַכִּי שְׁלוֹם מְקַרֵי גִזְלָן וּפְסוּל

אָבֵל לִיפֵא לְמִימֵר דְסִבֵּר דְאַרְא גְזֵל גְמוּר הוּא דְהָא בְּבִרְיִיתָא הֵתֵם קִתְּנֵי דְגִזְל מְשׁוּם דְרַכֵּי שְׁלוֹם הוּא וְהִרְאַיָה דַּל"כ לֹא מְקִשׁוּ הַתּוֹס' מִיַּדֵּי לְקַמְן בַּד"ה אֵי נָמִי: שְׁם בְּתוֹסְפֵת ד"ה הֵהִיא ר' יְהוּדָה.

וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר הֵהִיא ר' יְהוּדָה הִיא: וַא"ל דְאַפְתִּי מֵאֵי מוֹכִיחַ דְלָמָּא לְעוֹלָם בְּעֵלְמָא סְבֵר ר' יְהוּדָה דְלֹא הוּי אֶסְמַכְתָּא וְהָא דְדַרְיֵשׁ הֵכָא לְמַעַט דְאִין אֶחָד מֵהֶם נְזִיר פִּינּוּ דְקָרָא ע"כ אֲתִי לְמַעַט סָפֵק דִּי"ל דְאֵי אֶסְמַכְתָּא קִנְיָא בְּעֵלְמָא א"כ הוּי פִּאן כְּמוֹ וְדֹאֵי וְהוּי לִיָּה לְאוֹקְמָא קָרָא לְמַעַט סָפֵק אַחֵר.

אָכֵן לִפ"ז קָשָׁה מֵאֵי פְרִיָּה בְּנְזִיר (דָּף ס"ב) אֵלָּא לְרַבְּנָן דְפְלִיגֵי אַר"ט וְסִבְרוּ דְכּוֹלָן נְזִירִים הֵאֵי פִי יִפְלִיא מֵאֵי עֶבִיד לִיָּה דְלָמָּא אוֹקְמָא לִיָּה ג"כ כַּר"ט וְהָא דְסִבְרוּ דְכּוֹלָם נְזִירִים מְשׁוּם דְסִבְרוּ הֵכָא דְכֵהִאי גְוֹנָא לֹא אֶסְמַכְתָּא הוּא דְהָא גַם ר"ט הוּי מוֹקִי לִיָּה הֵכִי אֵי לֹא דְסִבֵּר דְאַסְמַכְתָּא הִיא וְכַדְמוּכַח בְּגִמְרָא וַא"כ דְלָמָּא אֲפְתִי קָרָא דְיִפְלִיא לְמַעוּטֵי סָפֵק אֲתִי.

וַצ"ל דְקִוְשִׁית הִגְמָרָא שְׁם אֲלִיבָיָה דְרַמִּי בַר חָמָא אֲתִיָּא דְסִבֵּר דְלְרַבְּנָן שְׁפִיר הוּי אֶסְמַכְתָּא וְלָכֵן ע"כ לֹא דְרָשִׁי יִפְלִיא לְעַנְיָן שְׁלֹא נִתְּנָה נְזִירוּת אֵלָּא לְהַפְלָאָה דַּא"כ לְמָה אֲמָרוּ דְמִסְפֵּק הֵם נְזִירִים: שְׁם ע"ב בְּגִמְרָא סֵתֵם רוּעָה פְסוּל: אַף דְכִבֵּר שְׁמַעִינּוּ כּוֹ מָהָא דְחִילְקַ רְבָא בֵּין מְגִדֵּל דְקָה לְגִסָּה דְאֵי דְנֹקָא בְּדִידְעִינּוּ שְׁרוּעָה בְּהֵמוֹת בְּשָׂדוֹת אַחֲרוֹת מַה לִּי דְקָה וּמַה לִּי גִסָּה מ"מ אֲשַׁמְעִינּוּ רַב יְהוּדָה שְׁפִיר דְהוּא הִיָּה תַלְמִיד רַב וְשְׁמוּאֵל וַא"כ הִיָּה קוֹדֵם רְבָא וְאַרְבָּא וְדֹאֵי לֹא קָשָׁה מָה אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ פִּינּוּ דְכִבֵּר אֲמַר ר' יְהוּדָה דְהָא הוּא לֹא לְהֵכִי נַחִית רַק דְזָה מְשַׁתְּמַע מִמִּילָא מְדַבְּרִי: שְׁם בְּתוֹס' ד"ה מְעִיקְרָא סְבֵר.

דְכֵן הוּא הֵאָמֵת: בַּב"מ שְׁם הַקְּשׁוּ עַל זֶה וְהָא אֵיפֵא לֹא דְלֹא תִגְזוֹל וְתִירְצוּ לְעֵבֹר עָלְיּוּ בְּשִׁנֵּי לְאוּיָן. אָכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה לְפִי מַש"כ בְּרִישׁ פְּרָק אֵיזְהוּ נְשִׂיָּה דְלִכְהָ מוֹקְמִינּוּ לֹא דְלֹא תִגְזוֹל בָּאֵם אֵינּוּ עַנְיָן אַעֲוֹשֶׁק שְׁכֵר שְׁכִיר לְעֵבֹר עָלְיּוּ בַב' לְאוּיָן וְלֹא אֵלָּא תִגְזוֹל גּוֹפֵא מְשׁוּם דְאַלָּא תִגְזוֹל אֵינּוּ לּוֹקִין דְנִיִּתְקַ לְעֵשָׂה.

פִּי וְלִיפֵא נַפ"מ בַּב' לְאוּיָן וְאִיָּה פְתִבּוּ פִּאן לְעֵבֹר עָלְיּוּ בַב' לְאוּיָן וַי"ל דְדוֹקָא לְעַנְיָן לֹא תִגְזוֹל פְתִבּוּ שְׁפִיר דְלִיפֵא לְאוֹקְמָא לְעַנְיָן לֹא יִתְּרָה דְאִין לּוֹקִין עָלְיּוּ אָבֵל אֵלָּא תַחֲמֹד שְׁפִיר לּוֹקִין וְשְׁפִיר הוּי נַפ"מ בְּהֵאֵי לֹא דְלֹא תַחֲמֹד דְלֹא תַחֲמֹד וְדֹאֵי דְלֹא מְנוֹתַק בּוֹהֲשִׁיב אֵת הַגְזוּלָה וְגַם אֵי מְנוֹתַק בּוֹ הָא אֵינּוּ עֲשֵׂה מְנַתַּק ב' לְאוּיָן וְנִשְׂאֵר הֵלָּאוּ הָאֶחָד פְּדֹאֲמֵרִינּוּ בְתַמּוּרָה (דָּף ד') וְעֵינּוּ בְרַמְב"ם רִישׁ ה' תַּמּוּרָה.

אָכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה דְאַפְתִּי אֵינּוּ לּוֹקִין אֵלָּא תַחֲמֹד פְּדֹאֲמֵרִינּוּ בְמַפּוֹת (דָּף ט"ז ע"א) דְאִין לּוֹקִין אֲגַזוּלָה פִּינּוּ דְגִבְרָא בַר תַּשְׁלוּמִין הוּא אֵינּוּ לּוֹקִין וּמְשַׁלְמִין וּבְשַׁלְמָא לְפִי פִי הַתּוֹס' שְׁם דְפִרְשׁוּ דְלְעַנְיָן בְּטָלוּ קָאֵי אֲתִי שְׁפִיר דְזָה לֹא שְׁיָיָה רַק לְעַנְיָן גְזוּלָה אָבֵל אֵלָּא תַחֲמֹד דְלֹא מְנוֹתַק לּוֹקִין שְׁפִיר.

אָכֵן לְפִי פִי הַר"מ הַלּוּי שְׁהִבִּיא הַרִיטְב"א שְׁם שְׁפִי דְאִין לּוֹקִין אֲגַזוּלָה פִּינּוּ שְׁצָרִיָּה לְשֵׁלֵם א"כ גַם מְשׁוּם לֹא תַחֲמֹד אֵינּוּ לּוֹקִין מַה"ט. וַא"כ אַף שִׁי"ל שְׁהַתּוֹס' לְשִׁטְתֵּם פְתִבּוּ שְׁפִיר לְעֵבֹר עָלְיּוּ בַב' לְאוּיָן מ"מ לְשִׁטְתֵּת ר"מ הַלּוּי קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת.

וי"ל דר"מ סובר פתירוץ השני של התוס' דכאן דלפ"ז לא צריף קלל להך תירוץא דלעבור עליו בב' לאוין וזהו שיטת הראב"ד בפ"א מה' גזילה ע"ש דכתב דאין לוקין אלא תחמוד פנין דמשלם ממון ומ"מ ל"ק לדידה לאו דלא תחמוד ל"ל די"ל דאתי לאומר לא רוצה כמ"ש הראב"ד גופא שם.

אכן לשיטת הרמב"ם שם דלא תחמוד שייף גם בדיהיב דמי ובאמר רוצה אני קושית התוס' בכאן במקומה עומדת דלא שייכי בו תירוץ התוס' פמובן. ועוד קשה דבב"ק (דף ס"ב ע"א) אמרינן בפ"י דתמסן לא מקרי אלא בלא אמר רוצה אני ובאומר אפילו תמסן לא הוי דמוכח בפ"י פשיטת הראב"ד ועוד קשה דהרמב"ם (פ"י מה' עדות) כתב דתמסן דיהיב דמי לא הוי אלא מדרבנן וא"כ סתם דברי עצמו דכתב בה' גזילה דעבר ע"ז משום לא תחמוד וצ"ע: שם ד"ה מגדלי אתמר.

אבל גסה מגדלין: עיין במהרש"א דליקשי מבחויץ לארץ פשרים וזה אפילו בתירוץ התוס' לא מתורץ. ונלענ"ד דנדאי זהו סדר התנא או בעל המאמר לומר דבר והפוכו ולכן כמו דתני במתניתן דב"ק אין מגדלין בא"י אבל מגדלין בסוריא ולא מקשינן דהאי אבל בסוריא מנותר דמדייקא דרישא שמעינן דסדר התנא הוא כף לומר גם דנשמע מדייקא דרישא כמו כן תני גם רבא בחויץ לארץ פשרים.

אבל אהא דרועי בהמה גסה מקשו התוס' שפיר כמו דלא תני ליה במתניתן שם פנין דכבר תני הפוף דרישא בהא דאבל מגדלין בסוריא כמו כן גם רבא לא הוי ליה למיתני פנין דאין חדוש בדבר ומשום הפוף דרישא כבר תני בחויץ לארץ פשרין שם דף כ"ו ע"א בגמרא דתנן סאה תרומה: נראה דגרסינן דתניא כי אין זה משנה בשום מקום: שם נחשדו פהנים לשביעית: הא דעובר על עשה דלאכלה ולא להפסד כדאמרינן ספ"א דבכורות מקמי האי עשה גופא דשמא יעבור הפהן עלי' וכי ספק זה מוציא מידי נדאי צ"ל דעשה דולא להפסד לא שייף רק אם מפסיד אותן בידיים ולא בשמניחו לירקב וליפסד: שם נאי קרו לכו רועי צאן: פ"י דרועי צאן גרע טפי מרועי בקר דברועי בקר יכול לתרץ דבריו דמגדלי בקר קאמר כמו דגם רבא לעיל קרי למגדלי בקר רועי בקר ובמגדלי בקר אין שמץ פסול דהא פשרים הם לעדות כמימרא דרבא דלעיל דרועי בהמה גסה פשרים אלא אפילו קרו לכו רועי צאן דממנ"פ איפא שמץ פסול דגם מגדלי בהמה דקה פסולים וכ"ש רועים ג"כ לא ידעתי מה אמינא ליה: שם בתוספת ד"ה משרבו האונסין.

וי"ל דמייירי בשביעית בזמן הזה: הראב"ד פ"א מה' שמטה כתב דמייירי במקומות דלא אסור רק מדרבנן ובנה ג"כ מתורץ קושית התוס' אכן דעת הרמב"ם שם נראה דסובר פתירוץ השני של התוס' דכאן ובנה מנושב השגת הראב"ד שם ולכן פירש ארנונא על חילות המלה שבנה שייף ספנת נפשות כי יתגוהו אם לא יתן להם די חקם אבל במס לא שייף ספנת נפשות אם לא כמו שנדחקו התוס' לומר דימות בתפיסת המלה אבל הראב"ד שפירש אותו על מס דבנה ליכא פקוח נפשות פירש דאייירי בחו"ל: שם ע"ב בגמרא אר"א אר"א הלקה כר' יהודה: מהא דהצריף לפסוק כר' יהודה פנין דליכא מאן דפליג דהא אימתי לפרש בא כדאמרינן לעיל מכ"מ הוצרף להשמיענו דלא נימא אימתי

לחלוק בא וכמו שסבר רמי בר חמא לעיל: שם דבסתמא מכרזינו ליה: לכאורה קשה לפ"ז מה פריה בב"מ (דף ה' ע"ב) ותיפוק ליה דסתם רועה פסול.

דלמא לכה לא פריה אבני אר"ז הכי דדלמא ידע ר' זירא דאפתי לא אפרזו עלוהי נסובר כמ"ד דצריה הכרזה ולכה לא מקשו אלא מהא דגזלן הוא. וי"ל דהגמרא סובר מדאמרין הך דבסתמא מכרזינו ליה א"כ למה אמר ר' זירא אם איתא לדרבי חייא הא הדין הוא שצריה הכרזה א"כ יכריזו עליה ויפסל לשבועה: שם דכתיב מים גנובים ימתקו: לכאורה הא הוא ידע דשקורי קמשקר וא"כ אצלו אין זה מים גנובים.

וי"ל דפירוש הגמרא כה הוא דאי פנויה היא יכול לבוא אל ביתה בפרהסיא אבל אי מחזיק אותה לאשת איש משום לזות שפתיים צריה לבוא אליה בהגנב ובהחבא וה"א דהא עדיפא ליה דתהוי אסורה עלי' בעיני העולם ולא תהוי שכיחא ליה כ"כ דע"י זה יהיה אצלו מים גנובים קמ"ל דכמה דקיימי הכי שכיחא ליה והיינו דנקט לשון שכיחא ליה ולא ש א לשון ניקח ליה: שם בתוס' ד"ה הלכה כר' יהודה.

ודנקא כשמעות שניהם על הדף: דבריהם צל"ע דהא רמי בר חמא נרב ששת לעיל ע"כ לא אוקמי' מתניתן בשהוא על הדף דאי בשאינו על הדף מודה ר"ש דאסמכתא הוא מי דחקו לאוקמא מתניתן בשהוא על הדף דנקא ומשום ישובו של עולם לוקמי כמו רב"ח דטעמא משום אסמכתא ומתניתן איירי בשאינו על הדף אלא על פרוה דגם בשאינו על הדף סובר ר"ש דכה"ג לאו אסמכתא הוא ועוד דאל"כ מי דחקו לרש"י לחלק בין אסמכתא דהכא להא דמשליש את שטרו והר"ת בחילוק אחר דהא לפ"ז טובא איפא בינייהו דהכא לאו אסמכתא היא משום דמונח על השלחן ושם לא איירי פן וגם מאי פריה לעיל מברייתא בין שיש לו אפנות לוקמי בשאינו מונח על השלחן אלא ע"כ דגם באינו מונח על השלחן סובר ר"ש דלאו אסמכתא הוא וכיון דפסקינן כר"ש בהא דאמרין דהלכה כר' יהודה וכנ"ל א"כ איך אפשר לומר דמשחק באמונה לא קני וצ"ע: שם דף כ"ז ע"א בגמרא דאסהידו ביה תרי בחד: הרמב"ם ריש פט"ז מהל' עדות פסק שאף אותן שאין עושין בהם דין הנזמה לענין פסול עדות דין עדים זוממים יש להם שפסולים גם לעדות אחרות ולא דין עדי הכחשה שפשרים לעדות אחרות והכ"מ לא הראה מקומו.

ונ"ל מסוגיא זו ראיה לשיטת הרמב"ם לפי מה דאמרין במכות (דף ג' ע"א) אין עדים זוממים משלמין ממון עד שיזומו שניהם א"כ איך אמרין הך הכי דאם העידו תרי בחד מיפסל משום עד זומם הא ודאי לא נוכל לקיים בו דין הנזמה אף שגם האחר הזומם מפתה אחרת דהא בשעה שהזומם הראשון ה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה דאם יזומו הזוממים יכולים לומר לא רצינו לחייב העד שהזמנו דהא אין חייב כשהזומם רק אחד ואנחנו רק אותו הזמנו וכשהזומם העד האחר ג"כ פטור כינו דאין מקיימין בראשון דין הנזמה ובעד אחד אין עושין דין הנזמה וא"כ איך קרי ליה עד זומם לענין דין הנזמה אלא ע"כ דגם באין מקיימין דין הנזמה פסול לעדות משום עד זומם.

וכן מוכח ממה דאמרין לקמן עד זומם פסול לכל התורה כולה דר"מ רי"א בד"א שהזומם בדיני נפשות וכו' והשתא איך משכחת בהזומם בדיני נפשות שיפסל לשאר עדות הא מקטל ובעוד שלא נקטל פשיטא דפסול כינו דעומד למיתה ה"ל עדות שאי אתה יכול

להזימו דהא ע"כ פְּכָר נגמר דינו מדקרי ליה עד זומם אלא ע"כ דגם באין עושין דין הנזמה מיפסל לעדות כמו עד זומם דעלמא וכמ"ש הרמב"ם: שם ומאי שבועות שבועות דעלמא: י"ל למה לא קאמר דשבועות הוא שבועת העדות ושבועת הפקדון דהא גם שבועת העדות מקרי פפירת ממון כדמוכח מהא דאמרינן בשבועות (דף מ"ד ע"א) וְלֹא מִבְּעֵינָא הִנֵּי דְאִית בְּהוּ פְּפִירַת מְמוֹן אֲלֵא אֲפִילוּ שְׂבוּעַת שְׁוֹא כו' וְהָרִי גַם שְׂבוּעַת הָעֵדוּת קַתְנֵי הֵתָם אֲלֵא ע"כ דגם הוא מקרי פפירת ממון וא"כ רשע דחמס הוא ומי דחק הגמרא לומר דשבועות הוא שבועות דעלמא וי"ל: שם ברש"י ד"ה שבועת שווא.

על העמוד של אבן: לכאורה קשה הא בשבועות (דף כ"ט ע"א) אמרינן דשבועת שווא הוא הרי שנושבע לשנות את הידוע מה דקרי לרש"י שבועת שקר ושבועת שקר הוא כגון אוכל ולא אוכל כדאמרינן שם (דף כ' ע"ב).

וי"ל עפ"י מה דאיתא בירושלמי דשבועות וכמו שפסק גם הרמב"ם (פ"א מהלכות שבועות) דתרי גונוי שבועות שווא איפא לשנות את הידוע ולקניי את הידוע וא"כ שפיר כתב רש"י כן עפ"י הירושלמי.

וגם מה דקרי לשנות את הידוע שבועת שקר אתי נמי שפיר ע"פ מה דאמרינן שם (דף כ"ה ע"ב) לא ניקר לג' ב"א עובר משום שבועת שקר וא"כ איירי רש"י הקא בלא ניקר. אכן לא ידעתי מי דחקו לפרש כן: שם בתוספת ד"ה אין לה בו.

היינו ללישנא דפסידא דלקוחות: לכאורה קשה דלפ"ז קושית התוס' לעיל בד"ה רבא במקומו עומד לפי המקשן שהקשה שם לימא רבא דאמר פרב הווא דהא לדידיה ליפא לתרץ דאותן ב' עדות הוי כמו עדות אחת דהא זהו תירוץ התרצון שם.

והמקשן אפתי לא הוי ס"ד הכי ובשלמא בלא דברי התוס' דכאן י"ל דהמקשן סבר פהאי לישנא דחדוש הוא ולהאי לישנא בלא"ה לא קשה קושית התוס' דלעיל כמ"ש המהרש"א לעיל בשם התוספת דב"ב אבל לפי מה שתיירץ התוס' דהמקשן ע"כ סבר פהאי לישנא דפסידא דלקוחות קשה.

וי"ל דנדאי גם המקשן שם פכר אסיק אדעתיה דאותן ב' עדיות הם כמו עדות אחת רק דזה לא אסיק דבאותו עדות מודה רב הווא דפסולין וכמו דמשמע לישנא דגמרא שם דזהו מה שחידש לן בתירוץ: שם בא"ד.

משום דאיפא בו חדוש בהתירא: לכאורה זה סותר למה שכתבו במועד קטן (דף ח' ע"א) בד"ה נפקא ליה וזה לשונו וקשה קצת אליבא דר' יהודה כו' ע"ש הרי דכתבו משמע פשהאיסור חדוש אין ללמוד הימנו קולא דמשמע מניה דהאיסור הוא החדוש והקא פתבו דההיתר הוא החדוש.

ועוד קשה דסתרי דברי עצמם שם דכתבו ברישא וזה חדוש אינו מן האיסור ונהדר סיימו משמע פשהאיסור חדוש כו' ועוד קשה קושית המהרש"א שם דכתבו אין ללמוד הימנו קולא דהא לאו קולא רצינו למילף אלא חומרא דטעם פעיקר.

ולכן נ"ל דפירוש דבריהם פה הוא דבתחלה הקשו מדברי יהודה דלמה לא נלמוד קולא משום דהחומרא חדוש ואח"כ כתבו אלא דבאמת מצינו כה"ג גבי בב"ח פירוש דשם לא

גלמד חומרא משום דהקנלא חדוש וא"כ ה"ה איפכא פשהאיסור חדוש אין ללמוד הימנו קנלא ולפ"ז האי משמע שפתבו התוס' לאו אבב"ח דסיימו מניה קאי אלא פללא הוא ודיוקא לעצמו דכמו דאמרינן גבי בב"ח פשההיתר חדוש אין ללמוד איסור הוא הדין ג"כ פשהאיסור חדוש אין ללמוד קנלא ולכן א"ש הא דרבי יהודה וגם מה שפירש ריב"א גבי עדים זוממים.

כן נלע"ד שיעור דבריהם ובנה מתנרצים הקנשיות: שם בד"ה דאסהידו ביה תרי. ונראה לר"ת דגרסינן דאסהידו תרי בחד: עיין במהרש"ל ובמהרש"א אכן לפי מה שפתיב הר"ן בשם ר"ת דלא איירי בא' ראה מחלון זה וא' מחלון זה וגם גרס שם אי נמי דפסלינהו א"כ לא שייך לא כפי' מהרש"א ולא כפי' מהרש"ל ולפ"ז קנשית המהרש"ל במקומה עומדת ע"ש: שם ד"ה מאי שבועות.

ועכשיו שפופר ממון הו"ל נמי רע לבריות: והא דאמרינן התם לא מבעי קאמר הרי דמתקלינן בין שבועת הפקדון לשבועת שוא ונהרי לפי דברי התוס' אין חילוק דמתרונניהו רשע דחמס ורע לשמים ולבריות הוי מ"מ שפיר איפא חדוש טפי בשבועת שוא פיון דאפתי לא עשה מעשה שהוא רע לשמים ורע לבריות ביחד כמו שיהיה אם ישבע לשקר ואעפ"כ לא מהמנינן ליה בשבועה משא"כ גבי חשוד אשבועת הפקדון דכבר עשה מעשה א' דיש בו רע לשמים ורע לבריות: שם ע"ב במתניתן אבל משנה ראשונה דודו וכן דודו עיין בר"ן שהראשונים האריכו כפי' משנה זו למה נקט דוקא דודו וכן דודו.

ולענ"ד נראה לפי מה דאמרינן לקמן אנשפחן אבות לבנים ובנים לאבות וכש"כ אבות להדדי. בנים לבנים מנ"ל.

א"כ לכתוב קרא כו' הרי דבקרא לא פתיב כפי' רק אבות לבנים שהוא דודו ובנים שהוא בן דודו ובנים לאבות שהוא בן אחיו דאבות להדדי שהוא אחיו לא פתיב כפי' רק אתי מפח כ"ש ולכן נקטה משנה ראשונה דודו וכן דודו פי' לאותו דודו וכן דודו דכתיב כפי' בקרא מרבינן עוד אותן הראוין ליורשו ולא נקט ג"כ בן אחיו אף דכתיב ג"כ כפי' משום דאתי מפללא דודו כמו דלא חשיב גם במשנה אחרונה חתנו משום דאתי מפלל חמיו וכמו שפתיב רש"י: שם אפילו מתה בתו ויש לו בנים: א"ל דא"כ מ"ט דת"ק דהא ראוי ליורשו הוא די"ל דזה ודאי דראוי ליורשו בלא קרוב לא פסיל דאל"כ גם רביעי בראשון יפסל וכמו שכ' הר"ן אלא ודאי גם קרוב בעינן ולכן ת"ק ור' יהודה בהא פליגי דר"י סבר דלאחר מיתת אשתו עדיין קרוב הוא ולכן פשיש לו בנים שראוי עדיין ליורשו פסול לו ות"ק סבר דלאו קרוב הוא ולכן אפילו פשראוי ליורשו פשר וכן נראה ממש"כ הרמב"ם רפי"ד מה' עדות: שם בגמרא ובנים בעון אבות לא: י"ל בלא האי ברייתא דמיייתי ג"כ קשה קראי אהדדי וצריך לתרץ פתרוץ הגמרא וי"ל דבלא הברייתא הייתי יכול לפרש דקרא דלא יומתו אתי ללאו לב"ד שלא ימיתו האבות בעון בנים וכדכתיב גבי אמציה ואת בניהם לא המית פכתוב וגו' ועיין בר"ן וקרא דפוקד עון אבות איירי בידי שמים.

אבל לאחר דמיייתי הברייתא דתני הרי כבר נאמר איש בחטאו ימותו ומאי קושיא דלמא אתי ללאו לב"ד דמאיש בחטאו ימותו לא אתי אלא ע"כ דהברייתא סברה דקרא דלא ימיתו ג"כ איירי בידי שמים לכן מקשה שפיר מקרא דפוקד עון אבות.

ובזה אחי שפיר ג"כ הא דמקשה לקמן ולא והקתיב וכשלו איש באחיו איך שיניף זה דוקא למה שתיגרץ פשאוחזין מעשה אבותיהן כו' ליקשי בקיצור קרא דנכשלו אקרא דאיש בכתא ומותו ועוד למה צריף למייתי הדרשה דכולן ערבים זה בזה לקנשיתו במה דמפרש הקרא איש בעון אחיו ג"כ קשה פן ועוד לתרץ ג"כ פשאוחז מעשה אחיו בידו.

ועל ב' קושיות האחרונות י"ל דמקשה מדדרשינו שפולם ערבים זה בזה א"כ ע"כ לא איירי פשאוחז דוקא דא"כ למה קאמר קרא פוקד עון אבות על בנים דוקא הא על פולם פוקד. אכן לפי דברינו הנ"ל בלא"ה הפל אחי שפיר דבלא הך תירוץ לא הנה קשה קראי אהדדי דה"א דאיש בכתא ומותו איירי בידי אדם וקרא דנכשלו בידי שמים אבל לבתר דמייתי הברייתא דמוכח דאיש בכתא ג"כ איירי בדיני שמים והקשה מקרא דפוקד ותגרץ דאיש בכתא מיירי פשאוחז אוחז מקשה מהברייתא דקתני איש בעון אחיו מלמד שפולם ערבים זה בזה ומנ"ל שפולם ערבים זה בזה דמשמע אפילו הצדיקים דלמא רק הרשעים אלא ע"כ דדריש לשון איש דהוא בכ"מ לשון צדיק ונחשיב כמו והאיש משה עניו מאד וכדדרשינו בכמה מקומות לכן פריף שפיר הרי דאפילו צדיקים נכשלים בעון הרשעים וע"ז מתרץ דזה דוקא בשניה בידם למחות ולא מיחו וכדדרשינו בגמרא אקרא דוהתוית תיו ק על מצחות האנשים האלה: שם ע"ב ברש"י ד"ה בעל אחותו.

דילפינו בעל פאשתו: א"ל למה לו קרא להכי פיון דילפינו דבעל פאשתו א"כ קרובי האם ממילא הם פקרובי האב דהא האם היא פאב די"ל דהא דאמרינו דאשה כבעלה אין זה רק לגבי דידה כדאמרנו לקמן דאשת חורגו היא פחורגו אבל לא שנאמר שגם קרוביה יחשבו פקרוביו אי לאו דדרשינו לרבות קרובי האם פקרובי האב: שם בד"ה לבדו.

משפחת להו בהדיא בר מן אחי אשתו: לכאורה גם הא דתני ר"נ לקמן אחי תמותו בן אחי תמותו או אחות תמותו וכן הא דאמר ר"א אחי תמיו בן אחי תמיו בן אחות תמיו לא משפחת להו בהדיא רק מפללא דמתניתן כדאמרנו לקמן.

וי"ל: שם לא נחשדו. דכיון דסגי ליה: מדברי רש"י פאן וילקמן (דף כ"ט ע"א) בד"ה חד בדיין משמע דדוקא שונא פסול לדון לרבנן ולא אוהב אכן לא כן דעת הרמב"ם (פט"ז מה' עדות) וגם מהתוספות (גדה דף נ' ע"א) משמע דגם אוהב פסול: שם דף כ"ח ע"א בגמרא נמצא עד זומם נהרג בעדות אחיו: לכאורה קשה לפ"ז איף אמרינו במכות (דף ו' סוף ע"ב) מה שנים נמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה כו' ולמה נפסל העדות פשהו ג' הא שם אין עד זומם נהרג בעדות אחיו רק בעדות אחד מן השוק שפעיד עמו ואדרבה אותו עד קרוב לא יכול להועיל רק לפטור שאם לא הוזה עמם פולם אין נהרגין אבל שיועיל לחיוב זה לא משפחת.

וא"ל דהאי נמצא אחד מהן קרוב דקתני התם הפי' שהם קרובים לרוצח או לנרצח ולא שהם קרובים להדדי דהא רבי קאמר התם מה יעשו ב' אחים כו' אלמא בכה"ג איירי התם וצ"ל דעדיפא מינה פריף ממתניתן דב"ב הקודמת: שם אי נמי הם על האבות: לפי מה דדריש רב ור"א לקמן ובנים לרבות דור אחר לא הוי שיניף למדריש פן אי הוי פתיב הם על אבות וצ"ל דא"נ קאי להך שיטה דג' בראשון פשר ולמ"ד פסול קאי התירוץ

הראשון דלכתוב וכן על אבות: שם תנהו ענגן לקרובי האם: לפי שיטת רש"י במתניתין דלפי משנה ראשונה קרובי האם פשר א"כ ל"ל.

ועיין שם בר"ן. וצ"ל דלדידיה לא תשיב ותורא א"נ משום פסול דהבנים לאחי אמן דראויים לנורשם: שם הני תלתין ותרתי הוינו: לפי מה שפיתבו התוס' בד"ה מאי חתנו דלפי האי תירוץא חורגו לאו למעוטי בן חורגו וא"כ לימא תלתין וסמנשא הוויין דהא איפא גם חורגו ובנו נחתנו ובלא"ה י"ל דלא תשיב חורגו פדאמרין לקמן פיון דהוא לבדו ואין לו בנו נחתנו אבל לפי מה שפיתבו התוס' קשה וי"ל פיון דלפי האי שיטה פריד דליתני גם בן בנו א"כ א"ש דלא יכול ליתני חורגו פיון דאין לו בני בנים כמו דלא תני לפי האמת משום דאין לו בנים: שם ברש"י ד"ה ה"ג אלא רב.

והלכתא פנותיה דרב דמפתראי הוא: לכאורה דבריו סותרים דהא רב הוא דאית ליה שלישי בראשון פסול ועוד דהא רב מקדמאי הוא ולא מפתראי. ועוד צ"ע דרש"י הביא ראיה מפרק יש נוהלין דכשר ור"ת הביא ראיה משם דפסול ולכן נ"ל להגיה בדברי רש"י במקום פנותיה דרב פנותיה דרבא דהוא דאמר שם ג' בראשון פשר.

וכבר כתב הרשב"ם שם כמו רש"י דהכא דהלכתא פנותיה ואהא דשלח ליה ר' אבא פתב שם הרשב"ם דגם ר' אבא מודה לרבא דג' בראשון פשר. ולכן פסק פנותיה.

אכן הר"ת שם פי' דר' אבא פליג ארבא ולכן פסק דפסול והם הם דברי הר"ת דהכא: שם ע"ב בגמרא אר"י לא נצרכה אלא לאחי האח: ולפ"ז האי ובנו דקתני במתניתין לא איירי אלא בשיש לאמו בנים מבעלה זה דאל"כ לא הוי אחי האח אבל לפי אוקימתא דרב חסדא איירי גם באין לה בנים: שם ברש"י ד"ה ואין מטמא לה.

ול"ד דנשים דכהונה לא כא הוזהרו על הטומאה: עיין ביבמות (דף כ"ט) דפי' רש"י וגם התוס' דדוקא הוא וברגל איירי דמנוהר לטהר עצמו. וע' מש"כ בספרי ע"ל ובגישוב פסקי הרמב"ם שם: שם דף כ"ט ע"א בגמרא ולא מבקש רעתו דינו: צ"ע למה מצרכינו הכא תרי קראי לעדות ולדון ולענגן קרוב לית לן אלא חד קרא וילפינו דין מעדות: שם במתניתין ומוציאין את כל האדם לחוץ: בכלל כל אדם ע"כ בעלי דינים לא נכללו דהטעם דמוציאין כל אדם לחוץ נראה שהוא שלא יבשו העדים להודות שפאו להעיד עדות שקר וזה לא שייך במלנה ולנה דהא הם יודעים בלא"ה אם אמת מעידים או לא.

ועוד דלקמן (דף ל' ע"א) תניא בברייתא דר"נ כף הנה מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבע"ד כו' ומכניסין לעדים כו' ומוציאין אותן לחוץ ומדקתני מוציאין לחוץ אחר מכניסין לעדים משמע שבפני בעלי דינים העידו העדים וכן הדין נותן דאין אדם מעיז כ"כ להעיד שקר בפני מי שיודע בו ובזה אחי שפיר מאי דפריד בש"ס לקמן שם אהא דקתני גמרו את הדבר היו מכניסין למאן אלימ' לבע"ד התם קיימי הזכירו גם רש"י במתניתין ולא קאמר דהוציאו אותן כשהיו מוציאין כל אדם לחוץ: שם בגמרא ואינש בלא שני לא שכיב: לא קאמר רק דהם יחשבו זה אבל האמת אינו פן דהא מסקינן בחגיגה (דף ד' ע"ב) יש נספה בלא משפט ע"ש.

וכן אמרינו בפ"ה דאבות דבר בא לעולם כו' ואי אינו מת רק מי שכלו שניו איך שייך בזה עונש: שם מסייע ליה לר' יהודה: דאין לפרש האי בפנינו הודה ששמענו מאחורי

הגדר דא"כ הל"ל שמענו שהודעה לו אבל לשון בפנינו הודעה משמע שהיה נגד פנינו וידע ממנו אכן מה דאמר ר"י שצריך שיאמר אתם עדי והיינו משום דבלא"ה יכול לומר משטה אני בה זה לכאורה לא נרמז בהאי בפנינו הודעה וי"ל דמוכח פן מדלא סגי בשמיעת האדם אלא שיאמר בפניהם והיינו ע"כ למען לא יכול לומר משטה אני בה ולכן ע"כ איירי דאמר אתם עדי דאל"כ אפתי יכול לומר משטה אני בה: שם ע"ב בגמרא לא היו דברים מעולם הוחזק כפרו: לכאורה קשה לפי מה דאמרין בשבועות (דף מ' ע"ב) אשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה ומטעם זה משבעינן ליה לכופר הפל וגם הכופר במלנה פשר לעדות אף שפאו עדים וא"כ מ"ש דהאי דהקא הוחזק כפרו ולא נאמן אפילו בשבועה הא שייך ג"כ האי טעמא דמתירא להודות בפני עדים או ב"ד מה שהודעה לו בינו לבין עצמו דאין לו עתה לשלם ואשתמוטי קא משתמיט.

ונ"ל עפ"י מה דאמרין בב"מ (דף ו' ע"א) אבני אמר חיישינן שמא מלנה ישנה כו' ע"ש בפ"י רש"י הרי דאבני אית ליה דאמרין מגו דחשוד אממונא חשוד נמי אשבועתא. וא"כ ע"כ פליג אהא דר"נ דמשביעין אותה שבועת היסט כמבואר שם וגם אשתמוטי לא שייך לפי פ"י רש"י שם בד"ה נמא מגו רק במודה במקצת ולא בכופר הפל ולכן אבני לשיטתו סבר שפיר הקא הוחזק כפרו ולא נאמן עוד בשבועה.

אכן דלפ"ז עדיין יקשה דא"כ למה אמרין ריש פרק פל הנשבעים וכשפנגדו חשוד על השבועה אפילו שבועת הפקדון כו' ול"ל שנשבע לשקר אפקדון גם בלא שבועה יפסל לאבני לשבועה דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועה לפי מה דאמר הקא הוחזק כפרו.

ולכן נלענ"ד עפ"מ"כ התוס' בשבועות (דף ל"ד ע"ב) בד"ה אתי סהדי וי"ל דהקא דאמר לא עברתי כו' ע"ש. ועפ"ז גם הקא א"ש דכיון שפפר שהודעה לו נעשה כמו שאומר לו אם הייתי מודה לה אני חייב ולכך הוחזק כפרו ומחוייב לשלם אבל זה שייך דוקא לענין אותה תביעה אבל לשבועה אחרת פשר אם לא שידעין בו שנשבע לשקר: שם אתו תבעינהו ליורשים: פ"י מספק תבעו ליורשים כיון דאביהם הודה אבל הם לא ידעו אי חייב להם או לא.

דאל"כ למה אמרו לר"ח גיזל ונהדר ממנ"פ אי ידעו בודאי שהי' חייב להם למה רצו להחזיר ואי ידעו בודאי שלא היה חייב להם מ"ש דברישא לקחו החצי שלא כדין ואחרי שדן ר"ח שלא צריכים היו לשלם החצי האחר רצו להחזיר גם חצי הראשון אלא ע"כ דהם היו מסופקים ולצאת ידי שמים רצו להחזיר החצי: שם ורב אסי אמר אין פותבין: לפ"ז הא דדייק רב אשי לעיל (דף ז' ע"א) ש"מ פשרה צריכה קנן כו' ע"ש.

ע"כ פרב אמי פאן ס"ל דלרב אסי גם בג' צריף קנן דהא סבר הקא אין פותבין וא"כ אפתי ליכא חילוק בין ב' לג' וכיון דפסקין הקא פרב אסי משום דרב עביד פנותיה לכו א"ש הא דלא משגחינן לעיל בראיות רב אשי ופסקין שם הלכתא דפשרה צריכה קנן: שם בתוספת ד"ה הודעה בפני ב'.

וי"ל דלא ניתא ליה דליפשו שטרי: פ"י ולעולם דשטר מתנה הוא דאי שטר מקר הוא מה שייך לומר פסבורים שהם שטרי חוב דהא באמת הוא פן. והכי איכא בפ"י בתוספת

בחוקת הבהרים שם וא"ל דאפתי לפ"ז מה נפקא לן אי כותבין אי אין כותבין דהא הכא הודה בעדים ועדים אית ליה קלא כמו שטר דהא אמרינן דגובה מנכסים משועבדים וכ"ש דקשיא הכי לפי מה דאמרינן לקמן דפליגי גבי מקרקעי ולא קנו מידו מה נפקא מינה בנה אי איכא שטר אי לא דהא הודה בעדים ועדים אית ליה קלא כמו שטר.

דזה אינו דהא אמרינן שם בב"ב (דף מ"ב ע"א) דזה דוקא גבי מכר אבל גבי מלנה ע"פ בעדים לית ליה קלא ולכן אתי שפיר דהא הכא במלנה איירי דלית לה קלא בעדים בלא שטר: שם דף ל' ע"א בגמרא א"ב לשלומי איהו מנתא בהדיניהו: י"ל בין לאוקימתא קמייתא בין לאוקימתא מציעתא לא מפרש מאי איכא בין ר' יוחנן לרבי אליעזר עד לאוקימתא בתרייתא.

וי"ל: שם ואידך אמנה תרנוניהו קמסהדי: יש להסתפק אי חייב שבועה על מנה השני משום עדות עד א' דהא נדאי גם לר' יהושע בן קרחה תרנוניהו לאו אחד מנה קמסהדי וכדאמרינן בפירושו לקמן (דף ל"א ע"א) אימר דשמעת ליה לריב"ק היכי דלא מכחשי אהדדי ע"ש בפ"י רש"י ואי נאמר דבאמת חייב שבועה א"כ פשוט בע להכחיש העד אין על מנה אחרת אלא עד אחד וישבע ולא ישלם: שם זה בנה אב כל מקום שצאמר עד: במכות (דף ו' ע"ב) אמרינן מניין לעדות מיוחדת שהיא פסולה כו' אלא מאי אחד אחד אחד עיין שם.

א"כ מנ"ל הכא למילף מהאי א' בגין אב דלמא אתי לפסול א' א' כמו התם וא"ל דלהכי לא מצרכינן דמהתם נפקא דהא קרא דהתם בדיני נפשות איירי כדאמר רב נחמן שם עדות מיוחדת כשר בד"מ ודלמא אתי קרא דהכא לד"מ.

וי"ל דבשלמא השתא דאמרינן דעד פרושו ג"כ שנים שפיר שייך לדרוש מעד אחד שנים שראו אחד אחד אבל אי לא הוי דרשינן דעד פירושו שנים לא הוי שייך למידרש כן ולכן שפיר דרשינן הכא לבגין אב: שם עד דחזו תרנוניהו לחד: י"ל למה לא דרשינן הכא דוקא שיראו העדים את המעשה פאחת ולא שיראו זה את זה ושם (במכות דף ו') דרשינן מעד אחד שאפילו העדים צריכים שיראו זה את זה.

וי"ל פיון דקרא דהכא בשבועות העדות פתיב דלא הוי רק גבי תביעת מומן כדאמרינן בשבועות א"כ אפתי לית לן קרא שיראו העדים את המעשה כא' ואוקמינן קרא להכי אבל התם דקרא דלא ימות גבי ד"נ פתיב וא"כ לא מצרכינן שיראו העדים את המעשה כא' דמכש"כ הוא מד"מ ולכן אוקמינן קרא לעדות מיוחדת.

אכן לפ"ז יקשה לריב"ק דסבר הכא או ראה או ידע מ"מ א"כ לית לן קרא בד"מ ודלמא קרא גבי דנ"פ אתיא על זה ולא על עדות מיוחדת. וא"ל דלריב"ק באמת דרש כן והברייתא דדרשה שם עדות מיוחדת אתיא פרבנן דא"כ יקשה רב אדרב דדרש התם עדות מיוחדת ולקמן בשמעתין סבר דהלכה כריב"ק.

וי"ל פיון דלקמן פליגי אמוראי אליבניה דרב א"כ י"ל דמר זוטרא ב"ט שם במכות סבר כמ"ד לקמן דרב סובר פרבנן: שם בתוספת ד"ה דלמא רבנן. כדאמר לעיל הודה בפני שנים: לכאורה קשה מאי ראייה דהא אפילו הודה בפני ג' ולא פנפניהו איהו אמרינן לעיל דלכ"ע לא פתבינן דלא כב"ד חשיבי אלא פעדים כ"ש היכי דלא ישובו פלל לשם ב"ד

התם דלא תשיביי כב"ד אכל היכי שהודעה בפני ב' וקבלם עליו לב"ד אימא ה"נ דלשמואל כותבין דהא לכל מילי דיניהם דין וי"ל עפ"מ ש' התוס' לעיל (ד"ה ע"א) ד"ה דן אפילו יחידי דהא דשמואל איירי שדנין בע"כ דאי בדקביל עלניהו אמאי הוי ב"ד תצוה ע"ש.

וכיין שפן שפיר הוכיחו התוס' דע"כ לענין הודעה ליפא הלכה פמותו דאל"כ למה אין כותבין בדלא קנו פינו דגם בדלא קביל נחשבו כב"ד אלא דלפ"ז יקשה אפתי למה אמרינן לעיל דאפילו בג' אין כותבין בדלא קביל הא ג' ודאי לכ"ע דנין אפילו בע"כ אלא ע"כ דצריך לחלק דזה שייך דוקא לענין היכי שפסק הדין שפא לפניהם אכל היכי שהפל תלוי בהודעתו יכול לומר לא הודיתי לפניהם אלא לשם עדים ולא לשם ב"ד וכמו שפיאר רש"י בד"ה פניפי ויתבי וא"כ גם דעת התוס' צ"ע לפענ"ד דלא הוכיחו מידי מהא דלעיל דהודה בפני שנים: שם ד"ה כל שאין בידו ליפא למימר: פי' לדבריהם דבעדותו מעיד ב' דברים הא' להוציא הפמון מידי היורשים והא' להכניסן ברשות פלוני שמעידין עליו וע"ז הקשו התוס' דליהמנו להוציא מרשות יורשים במגו דאי בעי שתיק ולא בא לידיהם כלל וע"ז תירצו דאע"ג דלהוציא מרשותם איפא מגו אכל להכניסו לרשות פלוני לא שייך מגו: שם בד"ה ואם פמוסר.

אין שייך פאן: פי' פינו דלא הנה שם אדם נכרי ורק לבניו אומר פו ואף דגם בבניו שייך שלא להשביע את עצמו בפניהם כדאמרינן בסיפא דאם פמערים לא אמר פלום הרי פירש רש"י שהוא מתירא שלא ירבו יציאותיו או שיקחו בחייו וזה לא שייך פמוסר דמסתמא אז הוא שכיב מרע נוטה למות ואינו מתירא אז מזה.

אכל ליפא לפרש פנונת התוס' דלכה אין שייך פאן שלא להשביע פינו דשכיב מרע הנה ואמר פמוסר דהא לעיל אמרינן פי קא שכיב אמר פלגיא ופלגיא מסקי פי זוזי דהוי ודאי ג"כ פמוסר פינו דבשעת מיתה אמר פו ואעפ"כ פטר ר"ח ליורשים מהאי טעמא דאדם עשוי שלא להשביע פניו ואם לא נחלק פינו שלא פירש שם פמה חייב להם לא מקרי פמוסר: שם בד"ה משום דמחזי פשיקרא.

ומשום לא תלה רכיל אין פאן: עיין במהרש"א שהגיה דברי התוס' ודבריו דחוקים לפענ"ד אכן נראה פנונת התוס' עפ"מ ש' הר"ן בשם הירושלמי וזה לשונו וא"ת והיאך אמרו דר"ל לית ליה לא תלה רכיל וזה מתנימן היא וא"א ליה לאפלוגי עלה.

וי"ל שלא אמרו במשנתנו אלא שלא יחזיק הדין טובה לעצמו בפני הבעל דין שזהו ודאי ענין רכילות אכל פאן שכותבין את הדין לפי תנאם אפשר שאין בזה משום לא תלה רכיל דחששא דמחזי פשיקרא עדיפא ליה וכן אמרו בירושלמי עכ"ל.

הרי דכתב ג"כ ממש פלשון התוס' שאין בזה משום לא תלה רכיל וזהו ג"כ פנונת התוס' רק שקצרו: שם ע"ב בגמרא באקושי הגדה לראיה קמפלגי: הא דלא קאמר דכ"ע מקשינן הגדה לראיה וקא מיפלגי בפלוגתת ריב"ק ורבנן דא"כ ליפלגי בראיה פמו ר"נ ורבנן ואי לאשמעינן דמקשינן הגדה לראיה הא בזה כ"ע מודו ומה צריך להשמיענו זה גבי פלוגתתם: שם מודים חכמים לריב"ק בעדות קרקע: י"ל הא תינח לתירוץ קמא דלעיל דפליגי בסברא וסברת רבנן לא שייך גבי קרקע אכל אי פליגי בקרא וטעמיהו

דברבנו מנהגא עד מנ"ל לחלק בין מטלטלים לקרקע ואפשר דב' תירוצייהם דלעיל פליגי בהך פלוגתא דפליגי אמוראי אליביה דרב.

עוד י"ל עפמ"ש התוס' בשבועות (דף כ"ב סע"ב) בד"ה איבעית אימא דפעמים שאין הסברא פשוטה כ"כ וצריך הפסוק להשמיענו הסברא עיין שם וא"כ גם כאן דאמרין אב"א קרא ואב"א סברא ג"כ קשה פקושית התוס' וצ"ל ג"כ פתירוץ שם דאתי קרא להשמיענו הסברא וא"כ לא מוקמינו קרא רק היכי דשייך הסברא וכתירוץ זה נראה פי' רש"י לקמן בד"ה בקרקעות עיין שם: שם אבל לא במטלטלין: האי אבל לא במטלטלין ל"ד דהא בהודאה אחר הודאה והודאה אחר הלואה מצטרפין.

וצ"ל דהפירוש הוא בקרקעות עכ"פ אבל לא במטלטלין עכ"פ הלכה כריב"ק: שם לא היינו הודאה אחר הלואה: המהרש"ל ומהרש"א הקשו למה לא קשה פן אמירא דרב בלא רב הונא והמהרש"א השיג על תירוץ מהרש"ל.

אכן לפענ"ד גם בתירוץ לא מיושב שפיר פיראה למעיין מתוך דברינו דלקמן ולכן לענ"ד פירוש הגמ' כדלכאורה קשה אמירא דרב דהודאה אחר הודאה מכ"ש הוא מהודאה אחר הלואה וכיון דזה אפילו עדות אחת איכא וכן איכא בסיפא הלואה אחר הודאה הוא מכ"ש מהלואה אחר הלואה כיון דאפילו ב' עדות הם וא"כ תרתי בבי דמכ"ש הם לא ליתני פלל.

ונה לפי תירוץ המהרש"א ג"כ במקומו עומד. אכן י"ל אידי דתני ברישא הודאה אחר הלואה תני ג"כ בסיפא הלואה אחר הודאה דתמי ליה דשניהם ב' עדות הם וכן איכא אידי דצריך למיתני בסיפא הלואה אחר הלואה לאשמעינו דאפילו בעדות א' לא מצרפי תני ג"כ ברישא עדות אחד דהודאה אחר הודאה אע"ג דכ"ש הוא מהודאה אחר הלואה אכן זה שייך שפיר אמירא דרב דוקא בלא פירוש רב הונא דאז הודאה אחר הודאה הוא מהודאה אחר הלואה.

אבל לאחר שפי' רב הונא בדר"י דבשניהם ה' הודאה דהיינו שגם אותו דמעיד על הלואה מעיד ג"כ שאמר בפניו שמנה שהוויף בפניו הודאה קמי פלניא וא"כ אותו שמעיד על הלואה מעיד ג"כ על הודאה וא"כ הוי איכא דהודאה אחר הלואה כש"כ הוא מהודאה אחר הודאה דהא גם ב' איכא עדות א' פי' ששניהם מעידים על הודאה ג"כ ועוד נוסף בו שא' מעיד ג"כ על ההלואה מה דליכא בהודאה אחר הודאה וא"כ שפיר קשה דהודאה אחר הלואה לא ליתני פלל דמכ"ש הוא מהודאה אחר הודאה והשתא ליכא למימר דתני אידי דתני בסיפא הלואה אחר הודאה דאדרבה השתא הא גופא קשיא דגם הלואה אחר הודאה לא ליתני בסיפא דכש"כ הוא מהלואה אחר הלואה וא"כ באמת לא ליתני רק הודאה אחר הודאה והלואה אחר הלואה פן נלפענ"ד פירוש קושית הגמרא: שם ברש"י ד"ה בגבה.

בין קשרי אצבעותיה: פי' כיון דצריכים להיות באותו מקום וכמו שפי' גם שם בב"ב (דף נ"ו) א' אומר בכריסה שהוא באותו מקום לכן פי' גם אגבה שהוא באותו מקום וקשרי אצבעות הוא פינוי לרגלים: שם דף ל"א ע"א בגמרא גברא אגברא קא רמית: לפי מאי דאמרין לקמן (דף מ"א ע"א) דר"ח ע"כ פרבנו דפליגי אר"י בן זכאי וא"כ

רָבָא דְסַבְרָא אֲלִיבֵי דְרַב יְהוּדָה הֵכָא דְבִאֲרַנְקֵי שְׁחֹר וְאֲרַנְקֵי לְבָן בְּד"מ דְּנֹקָא מְצַטְרַף אֲבָל לֹא בְּדִנְיָה פ"ע כ"כ סַבְרָא כְּרִיב"ז וְא"כ י"ל דֵּה"ל לְהַגְמָרָא לְמִימַר לִימָא כְּתַנְיָא אוּ כְּתַנְיָא וְע' לְעִיל (דָּף ט' ע"ב) דְּהוּבָא בַּגְמ' ג"כ פְּלוּגְתָּא דְרִיב"ז וְרַבְּנָן: שָׁם וּא' אוֹמַר מְנָה לְבָן מְצַטְרַפִּים: וּלפ"ז אֵין בּוֹדְקִין בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת בְּבִדְיוֹת פְּלִל אֲפִילוּ מְדַאֲרִינְתָּא דְלִמְאֵי נפ"מ בְּבִדְיוֹת פִּינּוֹן דְּאֲפִילוּ הִכְחָשָׁה לֹא פָּסִיל בְּהוּ וּלפ"ז הָא דְקָאֵמַר ר' אֲבָהוּ לְקַמְּנוּ (דָּף נ"ו ע"ב) י' דְּבָרִים יֵשׁ בֵּין ד"מ לְד"נ וְלֹא חָשִׁיב ג"כ הָא דְאֵין צָרִיף בְּדִיקָה.

י"ל דְּכָרְבָא ס"ל וְלֹא פְּנֵהֲרָדְעֵי אֲכֹן לְפִי מַה דְּמִתְרַץ שָׁם הָא אִיכָא אַחֲרִיתֵי הָא דְתַנְיָא הָוֵי מְצִי לְמִימַר ג"כ דְּסַבְרָא פְּנֵהֲרָדְעֵי וְאִיכָא הָד דְּבִדְיוֹת אֲלָא דְעֵדִיפָא מִינְהּ מְשַׁנֵּי: שָׁם בְּמִתְנִיתוֹן רָאָה שְׁמַתְחִיב בְּדִין: פִּי שֶׁב"ד גְּמָרוּ דִּינוֹ לְחֹב.

וְכֹן הוּא בְּרַמְב"ם אֲכֹן י"ל ל"ל דְּגָמְרוּ דִּינוֹ דְּנֹקָא גַם בְּלֹא גְמָרוּ דִּינוֹ לֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן פְּשַׁפְּכָר אֲמַר שְׂאִין לוֹ עֵדִים וְרָאָה דְּהָא טַעְמָא דְרִשְׁב"ג הוּא דְאֲמַרִּינוּ שְׂלֵא הִי יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ לוֹ רָאָה וְנִהְרֵי אֵין זֶה שְׂיֵיף בְּהִבֵּיא מִיָּד לְאַחַר שְׂאֲמַר אֵין לוֹ וְאֲפֹשֶׁר דְּאֲוֹרְחָא דְמַלְתָּא נִקְיֵט דְּמִסְתַּמָּא מְבִיא עֵדִים שְׁפַכָּר רָאָה שְׁנִתְחִיב: שָׁם בְּרִש"י ד"ה וְצִירַף עֵדוּתוֹן כְּרִיב"ק: לְכַאֲוֶרָה צ"ע דְּהָא רִיב"ק לֹא אֲיִירֵי פְּלִל הִיכִי דְמַכְחָשִׁי אֲהַדְדִּי וְאֲפֹשֶׁר דְּבִזְזָה גַם רַבְּנָן דְרִיב"ק מוֹדוֹ דְּהָא לֹא בְּעוּ אֲלָא דְחֹזֵי תְרַנּוּיָיהוּ פְּחַד מְוַהֲנָא עַד וְנִהְרֵי הֵכָא חֲזוּ תְרַנּוּיָיהוּ פְּחַד רַק דְּמַכְחָשִׁי אֲהַדְדִּי וּמְכַשְׁרִינּוּן לר' יְהוּדָה מְשׁוּם דְאֲמַרִּינוּ דְלֹא דִּיקוּ שְׁפִיר וּבִזְזָה אֲפֹשֶׁר דְּגַם רַבְּנָן מוֹדוּ: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה שֶׁב"ש אוֹמְרִים.

וּי"ל דְּהֵינּוּ דְּנֹקָא כְּשֶׁהַפְּסוּל יָדוּעַ: וּכְתִירוּץ הַתּוֹס' זֶה נִרְאֶה ג"כ שִׁיטַת רִש"י וְרִי"ף וְרַמְב"ם דְּפִירְשׁוּ הָא דְקָאֵמַר רַב הוּנָא בְּשִׁבְעוֹת (דָּף מ"ד) גְּבִי ב' כְּתִי עֵדִים הַמְכַחֲשִׁים זֹא"ז דְּזוֹ בָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה וּמַעֲיָדָה וְזוֹ בָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּמַעֲיָדָה דְאֲתִי לְמַעוּטֵי א' מִפְּתַת זֹו וְא' מִפְּתַת זֹו בְּעֵדוּתֵי א' וְלֹא פִירְשׁוּ דְאֲתִי לְמַעוּטֵי אֲפִילוּ לְהַעֲיֵד בְּנֹלָם כֹּא' בְּעֵדוּתֵי א' מְשׁוּם דְּשִׁנִּים וְדֹאֵי פְּסוּלִים הֵם וְלָכֵן מְשַׁמַּע דְּבַכָּה"ג לֹא מִיְפְּסֵל פִּינּוֹן דְאֵין הַפְּסוּל יָדוּעַ: שָׁם ד"ה מְמִילָא יְדַעִינוּ.

וְהֵכָא לִיכָא לְמִימַר: עֵינּוּ בְּר"ן שְׁתִּירַץ קוֹנְשִׁיא זֹו. וּלְפַעַנ"ד עוֹד י"ל דְּזֶה וְדֹאֵי דְאֵי בְּרִישָׁא כְּשֶׁלֹּא הִבִּיא בְּתוֹף הַזְּמַן שְׁקַבַּע לוֹ ב"ד הִלְכָה פְּחֻכְמִים דְלֹא אֲמַרִּינוּ שְׁמַצָּא רָאָה לְאַחַר זְמַן אֲף שְׂלֵא גְלָה דְעָתוֹ בְּפִי שְׂאִין לוֹ רָאָה אֲלָא אֲמַרִּינוּ שְׁזִינְיָא אוּ שְׁכַר עַדִי שְׁקַר כֶּש"כ דְּבִסִּיפָא דְאֲמַר בְּפִי אֵין לִי דְהִלְכָה פְּחֻכְמִים דְּהִרֵי גְלָה בְּפִי שְׂאִין לוֹ וְשְׂאֲפִילוּ סְפַק אֵין אֲצִלוּ וְכֶש"כ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ שְׁמָא לֹא יָדַע אֲז וְאֵח"פ נִתְיָדַע לוֹ אֲלָא אֲמַרִּינוּ דְרָאִיתוּ וְעֵדוּתוֹ שְׁקַר וּלְפִי"ז שְׁפִיר הִקְשָׁה בְּגָמְרָא דְלֹא לִימָא רַבָּה בַר רַב הוּנָא דְאֵין הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג דל"ל ג"כ דְאֵי לֹא הָוֵי אֲמַר אֲלָא חַד דְּהֵינּוּ דְהִלְכָה פְּחֻכְמִים ה"א דְּנֹקָא לְכַתְחֻלָּה אֲבָל אֵי עֵבַד פְּרִשְׁב"ג עֵבַד דֹּא"ל כְּקוֹנְשִׁית הַגְּמָרָא דְלְעִיל בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת דְלֹא לִימָא רַבָּה בַר רַב הוּנָא בְּרִישָׁא רַק הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג וְיָדַעְנָא מְמִילָא דְאֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד דְאֵין לוֹמַר רַק לְכַתְחֻלָּה דֹּא"ל לֹא לִימָא פְּלִל הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג דְלְכַתְחֻלָּה כְּבָר שְׁמַעִינוּ מְדֹאֵמַר בְּסִיפָא הִלְכָה פְּחֻכְמִים וְלֹא אֲמַר כֹּן אֲרִישָׁא דִּיהֵי הַסִּיפָא כֶּש"כ.

אֲלָא ע"כ הָוֵי יְדַעִינוּ מְדֹאֵמַר דְּנֹקָא בְּסִיפָא הִכִּי דְבְרִישָׁא הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג לְכַתְחֻלָּה וְלָמָּה צָרִיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְהִלְכָה פְּרִשְׁב"ג אֲלָא ע"כ הָוֵי יְדַעִינוּ דְהִלְכָה פְּרִשְׁב"ג אֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד וְזֶה לֹא הָוֵי יְדַעִינוּ מְדֹאֵמַר דְּנֹקָא בְּסִיפָא הִלְכָה פְּחֻכְמִים דְּהָוֵי אֲמַרִּינוּ דְּנֹקָא בְּסִיפָא

לכתחלה הלכה פתחמים אבל ברישא לכתחילה הלכה פרש"ג אבל אפתי לא הוי ידעינן
דגם בדיעבד הלכה פתחמים לכן צ"ל הלכה פרש"ג ולפ"ז פבר שמעינן מהלכה פרש"ג
לחוד דאפילו דיעבד א"כ קושית הגמרא דלעיל במקומה עומדת דאין הלכה פתחמים
ל"ל אע"כ יהיה מוכח דהאי הלכה פתחמים דסיפא פירושו אפילו בדיעבד ולכן שפיר
צריך למיתני תרתי דאי לא הוי תני אלא חד ה"א דוקא לכתחלה הלכה פרש"ג וכתירוץ
הגמרא דהשתא ל"ל דנה פבר שמעינן מהא דאמר אסיפא דהלכה פתחמים מכלל דברישא
אין הלכה פתחמים דשפיר ה"א דדוקא בסיפא הלכה פתחמים בין לכתחלה בין דיעבד אבל
ברישא דוקא לכתחלה אבל דעבד פרש"ג עבד לכן צריך לומר ברישא דהלכה פרש"ג
לכתחלה ואפתי ה"א דבדיעבד הלכה פתחמים לכן שפיר צ"ל ג"כ דאין הלכה פתחמים
הרי עכ"פ מוכח מדאמר ארישא תרתי דהלכה פתחמים דאמר אסיפא פירושו אפילו
בדיעבד ולכן פריך שפיר אין הלכה פרש"ג אסיפא ל"ל.

כן י"ל בדרף חדוד קושית רש"י: שם בתוס' ד"ה הוא דאמר כי האי תנא. ותימא דבחקוקת
הפתים ולפענ"ד י"ל דנהרדעי ג"כ אליבא דר' יהודה מפרש מילתא דר' יהודה אפילו
במנה שחור ומנה לכו.

וכן משמע מדפריף בש"ס היכי דמכחשי אהדדי מי אמר ומאי קושיא דלמא נהרדעי איירי
היכי דלא מכחשי אהדדי כגון שמעידין אב' הלואות והא דנקט מנה שחור ומנה לכו
לאשמעינן דאפילו בכהאי גוונא דאיכא חלוק עדות והוי דומיא דהודאה אחר הלואה
מצטרפין אלא דע"כ דהגמרא סברה פיון דאמילתא דרב יהודה קאי א"כ אתו לפרש האי
עדות המכחשת זו את זו דקאמר וא"כ ע"כ בהכחשה איירי הרי משמע דאתו לפרושי
מלתא דרב יהודה וכן משמע מדברי רש"י לקמן ד"ה וצירף עדותן דכתב ואע"ג
דאתכחשו בבדיקות פדרב יהודה ומנ"ל דסבר פרב יהודה דלמא רק פנהרדעי דהא האי
בדיוטא עליונה ודאי יותר בגוף העדות הוא ממנה שחור ומנה לכו דהא אפילו חקירה
מקרי לגבי דיני נפשות וכמש"כ הר"ן והנ"י ע"ש.

אלא ע"כ דרש"י סובר דנהרדעי ג"כ אליבא דרבא קאמרי ולפ"ז יתורץ קושית התוס'
דארבא לא קשה איף קאמר אליבא דרב יהודה דבמנה שחור ומנה לכו אין מצטרפין הא
סבר פר"ש בן אלעזר דלרבא י"ל דלא אמר רב יהודה פן מעולם ונהרדעי דוקא אתנו
אליבא דר"י הכי אף דתני שם סתמא אליבא דר"י פן דטובא איכא הכי פדאמרינן לעיל
דרב תימא בר אבין ור"א אמר רב הונא פליגי אליבא דרב אי הלכה כריב"ק אי לא
ותרנוייהו ע"כ פליגי אהא דתני שם סתמא בשם רב דהודאה א"ה והלואה מצטרפי פמוכן
וכן פליג שם ר' יוסף אליבא דעולא אהא דתני שם סתמא בשם עולא דהלכה כריב"ק
בקרקות דוקא אכן אפתי אנו צריכים לתירוץ התוספת דבלא תירוץ ע"כ סבר רבא
כת"ק דרש"י דבב' פתי עדים פליג וכיון דנהרדעי פרש"ג א"כ הו"ל להש"ס
לומר פתנאי: שם ע"ב בגמרא נהא אמר רבב"ח אר"י פל מקום ששנה: לא מקשה מרב
דימי אר"י ארבה בב"ח אר"י דהא גם רבה בר רב הונא פליג לעיל אהא דרבב"ח ואמר
ג"כ משום ר"י.

ועוד דא"כ לא הוי מתרץ מידי בהא דאמר אלא פי אתי רב שמואל אר"י דאפתי קשה
ארב דימי אלא דקושית הגמרא הנה דלפ"ז הוי צריך למימר לרבה בב"ח דלא אמר ר'

יוחנן מימרא דרב דימי מעולם וזה הנה דחוק להגמרא דבשלמא בזה אפשר דפליגי אמוראי אליבא דחד אמורא אי אמר הכי או הכי אבל שיפלוגו אי אמר דבר א' כלל או לא בזה לא מציינו ולכן מתרץ שפיר דרב שמואל באמת פליג ארב דימי בעיקר מימרא דר"י דלא אמר הכי אלא הכי ולכן רבה בב"ח פרב שמואל ס"ל: שם שלחו ליה למ"ע: פ"א ששלחו מטבריא שהוא בא"י למ"ע שקהיה בחו"ל שעוקבו הבבלי קבל בפניהם על ירמני אחיו שהוא ג"כ בחו"ל ולכן אמרו לו להתפייס עם עוקבו שם בחו"ל דהיינו לדון בפניהם והשיאוהו ויראה פנינו בטבריא דהיינו שעוד בקשנו מכם שתפכו את ירמיה לבוא ולדון בפנינו בטבריא וע"ז הקשה הא גופא קשיא: שם ברש"י ד"ה התוקף את חברו.

בעל דין קשה: עיין במהרש"ל. אכן לפי פ"א רש"י קשיא מאי מיימי לקמן ראיה לר' אלעזר מהא דאמר רב ספרא שנים שנתעצמו בדין דלמא דוקא בשהמלוה איש אלם כדאמר התוקף את חברו בזה קאמר ר' יוחנן דציינתו ללוה אבל בהא דשנים שנתעצמו דלא הוזכר זה דלוה מתירא לדון עמו בב"ד שאינו מומחה כ"כ בזה י"ל דגם ר"י מודה דעבד ליה לאיש מלוה וציינתו למלוה לדון בעירו ומזה ראיה לכאורה לפי מהרש"ל: שם ד"ה עוקבו הבבלי.

אבד ממנו דרף בני אדם שפירסו: לכאורה קשה דא"כ איך אמרינו ה"ק אמרו ליה דיינו אתון הא אין דיני גזילות וחקלות בח"ל וכיון שפירסו תביעתו היתה חבלה ועוד היכי קאמר רב אשי דיני קנסות הוי הא בחבלות אינו משלם יתר על מה שהזיק ואין זה קנס אכן זה מיושב ע"פ מש"כ התוס' לעיל (דרף ג' ע"א) בד"ה שלא תנעול וא"ת והא אשכחן כו' וי"ל דבכל הנהו כו' וי"מ דוקא גזילות ע"ש ולפ"ז אתי שפיר.

וגם הא דאמר ר"א דיני קנסות א"ש ע"פ מש"כ שם דגזילות וחקלות קרי ליה נמי קנסות. אף דאפתי קשה אהא דאמר ר"א דיני קנסות הוי דהא גם סתם גמרא סברה פן רק דסברה דיכול לדון בחו"ל עפ"מ"ש לפי התוס' הנ"ל וא"כ העיקר מה דפליג ר"א חסר מן הספר ודחוק לומר דרב אשי חידש זה דהפ"י הנה שפירסו וסתם גמרא לא סברה פן ולכן פירש"י האחרון יותר מחנור לפענ"ד: שם בתוספת ד"ה אין עליו עדים.

דומיא דיוצא אחר חתום שטרות: לא שיוצא אחר חתום שטרות איירי דוקא בדאמתחוק דמאן לימא לן שכתוב בו הנפק לפי פ"א רש"י או שראוהו ב"ד בידו לפי פ"א התוס' ולכן שיעור דברי התוס' כף הוא דכמו שיוצא אחר חתום שטרות איירי ודאי שהשטר והסמפון ביד המלוה באופן דקשר משום דלא למיפסל משום אבע"ל קלת' כמו כן יוצא מתחת ידי שלישי איירי ג"כ שהשטר והסמפון יוצא מתחת ידו ובאמתחוק דלא שייך בו אי בעי קלת': שם ד"ה ויוצא מנה על מנה.

מכאן למתחייב: ולפענ"ד לכאורה אין זה ראיה דהא האי על מנה דקאמר היינו אותו שהוציא בהלואה א"נ האי יוציא מנה דקאמר ג"כ דרף הלואה קאמר דהרי עכ"פ צריף להלוות עוד מנה ליציאותיו עד שישלם לו הלואה ואפשר דפשיטא דלשון יוצא מנה לא שייך רק היכא דאינם חוזרים לו: פ"ק רביעי שם דף ל"ב ע"א במתניתן הטומאות והטהרות: צ"ב למה תשיב טומאות וטהרות דוקא בבבא זו גבי ד"מ ולא בבבות הקודמות: שם ברש"י ד"ה ודיני נפשות מטיין.

וכש"כ שְׁאָר דִּינֵי מְמוֹנוֹת: הָרִ"ן הַקְּשָׁה דְּאִיָּה אֶפְשָׁר לְאוּקְמָא כְּלָל בְּד"מ דְּהָא לָא מִשְׁפַּחַת לְעוֹלָם הַטְּיָה לְשָׁנִים דְּאִי דְג' מְסַפִּימִין לְדַעַת א' אוּ דְמַטְיִין עַפ"י אֶחָד פִּינֵן דְג' דִּינֵינִים מִן הַתּוֹרָה הוּא. וּלְפַעַנ"ד לָא זְכִיתִי לְהַבִּין קוּשְׁיָתוֹ דַּא"כ גַּם לְגַבֵּי דְנ"פ לָא מִשְׁפַּחַת כְּלָל שְׁיָהִיָּה הַטְּיָה ע"פ שָׁנִים דְּהָא כ"ג בְּעֵינֵן.

אָכּוּ בְּאַמַּת כְּבָר הַקְּשָׁה פּוּ בְּגַמְרָא לְעֵיל (דָּף י"ז ע"א) וְתִירֵץ ר' אַבְהוּ אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא בְּמוֹסִיפִין וְדָבְרֵי הַפֶּל כו' עֵינֵן שָׁם וְזֶה שְׁיָיָה ג"כ לְעֵנֵן ד"מ דְּהָא גַּם גַּבֵּי מוֹסִיפִין פְּדָאֲמֵרִינֵן לְעֵיל (דָּף כ"ט ע"א) וְלָכֵן שְׁפִיר הִוְצָרָה רַש"י לְטַעְמָא דְשְׁפִיר הָוֵי מְצִינֵן לְאוּקְמָא לָא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים גַּם לְעֵנֵן ד"מ.

וְהַמְהַרְשָׁ"א הַקְּשָׁה עַל תִּירוּץ רַש"י תִּיפּוּק לֵיה דְבַד"מ לָא מִשְׁפַּחַת זְכוּת וְחוּבָה כְּלָל דְזְכוּת לְזֶה הוּא חוּב לְזֶה. וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל בַּפ"ק וּבְזֶה י"ל פִּינֵן דְּנִדְאֵי דְלְעֵנֵן שׁוּה"נ שְׁפִיר מְצָרְכִינֵן קָרָא דְלָא תִטָּה דְשָׁם הוּא רַק חוּב וְלֹא זְכוּת וְלָכֵן פִּינֵן דְבַלֵּא"ה מְצָרְכִינֵן קָרָא דְלָא תִטָּה כְּתַב רַש"י אֲשָׁאֲר דִּינֵי מְמוֹנוֹת הַטַּעַם הַיּוֹתֵר פְּשׁוּט דְאֵטַעַם דְּמָה שְׁהוּא חוּב לְזֶה הוּא זְכוּת לְזֶה אֶפְתִּי הֵייתִי יָכוֹל לְהַשִּׁיב ע"פ מַש"כ הָרִ"ן בְּסוּגִין וּבְשָׁלְמָא נְמִי בְּד"מ דְּהַפֶּל מְלַמְדִין זְכוּת כו' וְאֵעַפ"י שְׁזָכוּתוֹ שָׁל נִתְבָּע יוֹתֵר חָשׁוּב שְׁהוּא הַמְחַזֵּיק וְהַמוֹצֵא מִחֲבִירוֹ עֲלִיו הִרְאָה מ"מ לָא עֲדִיף פְּלוֹי הָאֵי שְׁלֵא יוּכְלוּ לְלַמּוֹד זְכוּת וְחוּבָה לְאִיזוֹ שְׁיָרְצָה עַכ"ל.

הָרִי שְׁיֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק גַּם בְּד"מ לְעֵנֵן זְכוּת וְחוּבָה וְא"כ שְׁפִיר הֵייתִי יָכוֹל לְאוּקְמָא קָרָא דְלָרְעוֹת אַד"מ שְׁלֵא לְחַיִּיב הַנִּתְבָּע ע"פ הַטְּיָיִת א' וְקָרָא דְאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת לְבַטֵּל תְּבִיעַת הַתּוֹבֵעַ וְלִפְטוֹר הַנִּתְבָּע ע"פ א' וְלָכֵן כְּתַב רַש"י הַטַּעַם הַיּוֹתֵר מְבֹאָר דַּכ"ש הוּא מְשׁוּה"נ שָׁם ד"ה חֵיִישֵׁינֵן שְׁמָא אַחֲרוּהוּ.

וְהֵיא עֲצָה טוֹבָה קַמ"ל: עֵינֵן בְּהַרְשָׁ"א שְׁפִי לִידֵי חֲשֵׁשׁ הַנְּזָמָה דְּהָא הַנְּזָמָה לִיכָא שְׁמָא אַחֲרוּהוּ וְכַתְבוּהוּ. וְלַעֲנַד"נ לְפָרֵשׁ דְּנִדְאֵי הַנְּזָמָה מִמֶּשׁ מִשְׁפַּחַת ע"פ מַש"כ הַרְמַב"ם (פ"ט מַה' עֲדוּת) שְׁהִיכִי שְׁאָמְרוּ הָעֲדִים בְּפִי לָא אַחֲרָנוּ וְכַתְבוּהוּ וְהוֹזְמוּ דִין עֲדִים זוֹמְמִין יֵשׁ לְהֵם א"כ שְׁפִיר שְׁיָיָה חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִשְׁאָלוּם אִם אַחֲרוּהוּ וְכַתְבוּהוּ בְּמָקוֹם א' אוּ אַחֲרָ זְמַן הַפְּתוּב בְּשִׁטְרָה וְהֵם לָא יָרְעוּ לְדַבּוּרָם קָמָא וְיִאֲמְרוּ לָא וְאַח"כ יִזוּמוּ.

וְא"ל א"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּש"ס וְאִי ס"ד בְּעֵינֵן דו"ח כו' דְּהָא אִיכָא נַפ"מ הִיכָא דְאָמְרוּ עֲדִים שְׁלֵא אַחֲרוּהוּ דַּמ"מ אִי חֵיִישֵׁינֵן לְהַכְחָשָׁה דְּבִדְיָקָה גַּם בְּלֹא טַעְנוּ הָעֲדִים שְׁלֵא אַחֲרוּהוּ לָא הָוֵי לָן לִיחֻוּשׁ לְזֶה וְאֶדְרַבָּה מְזָה רְאָיָה לְדַעַת הַרְמַב"ם מְדַפְרִיָּה בְּגַמְרָא וְאִי ס"ד כו' הִיכִי חֵיִישֵׁינֵן וְלָא פְּרִיָּה בְּקִיצוֹר לְמֵאֵי נַפ"מ כְּלָל בְּדו"ח דְּגַם אִי הִוְכַחְשׁוּ אוּ הוֹזְמוּ יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר שְׁמָא אַחֲרוּהוּ אֶלָּא ע"כ הִיכִי דְאָמְרֵי הָעֲדִים בְּפִי לָא חֵיִישֵׁינֵן שְׁמָא אַחֲרוּהוּ וְלָכֵן שְׁפִיר נִפְקָא מִיָּנָה הִיכִי דְהָעִידוּ עַל פֶּה וְלֹא ע"י שְׁטָר אוּ שְׁאָמְרוּ בְּפִי שְׁלֵא אַחֲרוּ לְכַתְּבָה הַשְּׁטָר: שָׁם בַּא"ד.

שְׁלֵא יְבִיאוּהוּ לִידֵי הַנְּזָמָה: לְפִי מַה שְׁפִי הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דָּף פ') שָׁם דְּמַהִינֵי לְשִׁילֵי יְכוּלִים לְבוֹא בְּיוֹם א' לָא שְׁיָיָה בְּזֶה חֲשֵׁשׁ הַנְּזָמָה וְצ"ל דְּעֲצָה טוֹבָה הוּא שְׁלֵא יִשְׁקְרוּ: שָׁם ד"ה דְּלָא שְׁכִיחֵי אִינְשֵׁי.

דלא מרעי לשטרנייהו שהפל מרגנין אחריו: לכאורה צ"ב דלמה לא נחוש דלמא המלנה היתה באמת בשנת השמטה וא"כ למה לא נאמר שמא אחרוהו דמה הנה להם לעשות דגם אי יכתבו יום ההלואה באמת ג"כ הוא בשנת השמטה וג"כ איפא רנון ואי יכתבו יום שקודם שנת השמטה מתיראים שמא ישמע בב"ד דשטר מוקדם הוא ויפסידו אותו ממנו ולכן נראה דהפ"י הוא דלא מרעי לשטרנייהו לכתוב מאחר כיון דבלא"ה איפא רינון על שטר זה משום ההלואה דשמטה לכן אין מוסיפין עוד ריעותא שלא לכתוב יום ההלואה באמת: שם בתוספת ד"ה אחד דיני ממונות.

אע"ג דשוין בחקירה: ועיין לעיל (דף ב' ע"ב) דהניחו התוס' (שם בד"ה דברי הפל) קושיא זו בצ"ע. ונלענ"ד לתרץ דלכאורה קשה דלפי מה שהוכיחו שם דלר"א ור"י אחי משפט א' יהיה לכם גם להשוות דיני ממונות להדדי א"כ ל"ל למילף הכא במתניתן דיני ממונות מדיני נפשות תיפוק ליה דבד"מ גופא פתיב דרישה וחקירה גבי עדים זוממין דמזון כמש"כ התוס' לעיל (דף ג' סע"א) בד"ה שנגאמר וכיון דידעינו כן בחד דין מזון לפיכך נקלהו ממשפט א' יהיה לכם.

ועוד קשה אי משפט א' קאי ג"כ להשוות הדינים גופא להדדי ל"ל לקמן (דף מ' ע"ב) למילף נחנקין בק"ו וכן נשרפים תיפוק ליה ממשפט א' דהוקשוו כל דיני נפשות להדדי. ונלענ"ד דנדאי דמשפט א' אחי ג"כ להשוות דינים גופייהו והיינו אי מצינו דין א' גבי א' מדיני ממונות ודין זה נוהג בכל דיני נפשות בזה אמרינו שפיר משפט א' יהיה לכם דכמו דלא חלקת בדין זה בין א' מדיני נפשות לאחרינא אלא נוהג בכלהו כמו כן לא תחלוק בין א' מדיני ממונות לאחרינא ונוהג ג"כ בכלהו וזהו הדמיון שכתבו התוס' לעיל לר' אבהו ור"י לענין דבעינן ג' מומחין דכמו דלא חלקת בדיני נפשות דבכולהו בעינן לפחות כ"ג מומחין כמו כן לא תחלוק בד"מ וכמו דגלה התורה דבעינן ג' מומחין גבי גזילות נחבלות כמו כן בעינן בכלהו וזהו הדמיון ג"כ לענין דרישה וחקירה כמו דבעינן דו"ח בכל דנ"פ ולא תחלוק בין אותן דכתיב בהו לאותן דלא פתיב בהו כמו כן לא תחלוק בד"מ וא"כ לא אתיא משפט א' אלא להורות דכמו דכל דנ"פ יש להם דין א' כן כל ד"מ אבל לא שילפינו דנ"פ או ד"מ מהדדי וגם לא שילפינו אחד מאידך לענין דבר שלא הונזר אצלו כלל ובזה מתורצים קושיות הג"ל גם מה שהקשו התוס' עוד לעיל בד"ה דברי הפל דלר"א ור"י גז"ש דהיטב ל"ל.

עיינן שם: שם בא"ד. לענין מילי דתלו בזכות וחובה: עיינן ב"ר"ן שהקשה על זה דאפתי גילף הא דמתחילין מן הצד לענין ד"מ.

ולפענ"ד לק"מ דזה תלוי ג"כ בזכות וחובה לפי מה שכתב רש"י לקמן (דף ל"ו ע"א) בד"ה לא תענה הלכך לא מתחילין מיניה דלמא חזי ליה חובה ולא פלגינן עלה עכ"ל. הרי דלא חיישינן רק דלמא יסכימו עמו לחובה ולא משום שמא יסכימו עמו ולא ידונו לפי דעתם ואנן דעתם בעינן וכיון דאין הטעם רק שמא יסכימו לחובה א"כ הטעם דחיישינן לזה הוא משום והצילו העדה וזה לא שייך בד"מ: שם ד"ה חיישינן.

וא"ת מאי איירא משום דאחרוהו: ופי' מהרש"א דקושיתם היא דע"כ הבריייתא דקאמר שמא אחרוהו לא פנונה לזה דא"כ מאי רבותא משמטה ע"ש. אף דלפ"ז אפתי יקשה דלמא לכך לא קאמר הבריייתא הכי לאשמעינן דאפילו בשמטה חיישינן שמא אחרוהו

ואי הוי נקוט בכה"ג ש'הקשו התוס' לא הוי שביעית רבותא פלל אכן י"ל דזה באמת
קושית התוס' פין דג"כ ס"ל דהוי בכה"ג והשטר פשר א"כ מאי רבותא דשביעית דגם
אי לא הוי חיישינן לשמא אחרוהו מ"מ הוי פשר דשמא נעשה בכה"ג ש'הקשו התוס'.

ומה ש'הקשו התוס' על רש"י פתבתי יישוב לשיתתו בחידושי לר"ה דף ב'. עיין שם: שם
ע"ב בגמרא טעו לא ישלמו: הר"ן הקשה על פירש"י ופי' דהקושא היא אהא דחיישינן
לנעילת דלת בפני לווין.

ואזיל בזה לשיתתו דכן פי' גם לעיל (דף ג' ע"א) דמקשה בגמ' שם ג"כ הכי ורש"י פי'
גם שם פי' אחר ומה ש'הקשה על פי' רש"י י"ל דמה ש'הקשה הא שייך תשלומין בדבר
שאינו נוגע לדרישה נחקירה פלל י"ל דהא לא חיישינן ואמרינן בכ"מ דטעו ישלמו ולא
מחלקינן בין טעות שאפשר שיבנר ע"י דו"ס לאפשר לא יבנר.

גם מה ש'הקשה עוד איך שייך קושא זו דוקא אפירוש ר"ח בלא ר"ח יקשו ליה אמתניתן
ובריייתא פן דמכשירין שטר מאוחר גם בזה י"ל שתייר רש"י במתק לשונו במה שכתב
דדלמא אי שבקת להו כו' דהיינו דאמתניתן ובריייתא נדאי לא מצינו לכתוב לכתחלה
מאוחרין רק אי אירע פן פשר ולכן י"ל דהב"ד הנה להם לבדוק בד"וח אם נסתפקו
בדבר ולכן אתי שפיר דישלמו אם טעו אבל לבתר דתייר ר"ח משום נעילת דלת א"כ
תקנתא הוא שלא לבדוק פלל וכינן דאנן לא שבקינן לבדוק בד"וח שפיר פריה אלא
מעשה טעו לא ישלמו: שם אחר ר' יהושע לגולה: נראה דזה ר"י הוא ריב"ק דהרי כבר
קתני אחר ר"י לפקיעין אבל ר' יהושע ב"ק ש'היה בן ר"ע כמ"ש התוס' במ"א זה הנה
אחר חורבן דגם ר"ע חי' עוד אחר החורבן וכדאמרינן (במגלה דף כ"ח) שאל רבי את
ריב"ק וע' בתוס' שבת (דף ק"ד ע"א): שם אחר חכמים ללשפת הגזית: צ"ע למה תני
בסוף לשפת הגזית הא זה הנה קודם לכל התנאים פאשר עוד הי' סנהדרי גדולה במקומה
וגם למה צריך לילף זה מצדק צדק הא קרא פתיב וקמת ועלית אל המקום ודחוק לומר
דאתי למצוה לדון אצל סנהדרי גדולה אפילו פשיש סנהדרי קטנה במקומה: שם והא
חמסינן להו: י"ל דהא בפירוש אמרינן לקמן במתניתן דמאיימין על עדי נפשות שלא
יעידו שקר כדאמרינן שדמו נדם ורעיותיו תלויין בו הרי דלא חיישינן לחסימה ואין
לומר דחסימה לא שייך רק היכי שפכר העידו העדים פי אם אז נראה להם שמסופקים
אנחנו באמת עדותם בזה שייך חשש חסימה אבל לא פשעדין לא העידו פי אין זה
חשד רק התראה בעלמא ולכן לקמן דאייירי שמאיימין קודם ש'העידו לא שייך חסימה
אבל הכא דאייירי לאחר ש'העידו שפיר שייך דא"כ מאי פריה מהא דרשב"א דמסיעין את
העדים דמייירי ג"כ קודם ש'העידו כמו שפירש רש"י ובשלמא לפי מה שפירש רש"י
בסוטה דרשב"א איירי בשפכר העידו ובאין לחקור אותן בד"וח פריה שפיר אבל
לפירושו פאן קשה.

וי"ל דהש"ס סברה דארף דלענן חשש דחסימה ע"י חשד מחלקינן בין קודם ש'העידו
לאחר ש'העידו לענן חשש דחסימה ע"י יגיעה שמייגעין העדים אין לחלק בזה: שם
ברש"י ד"ה והא קא חמסינן.

ויחזרו בהן בתוך פדי דיבור: מדכתב הכי אלמא ס"ל דבעינן שתהא פתיחה זו מועלת
ודלא פהתוס' וא"כ לכאורה קשה איך מאמינן להו אם יחזרו בעדותן והא עושין עצמן

רשעים באגמם שהעידו שקר ואין אדם משים עצמו רשע ובמכות (דף ג' ע"א) אהא דאמרין שם העדנו והוזמנו פתב רש"י גופא דאין זה מרשיע את עצמו פנין דאין אומרים רק דהרשיעום ב"ד וזה לא שייך הקא.

גם מש"כ הריטב"א שם אהא דאומר עדות שקר העדתי דלא מקרי זה אין אדם משים עצמו רשע דפלגינן דבורא ומאמינים לו לענן ממון לא שייך פאן דהא הקא לענן עדות נפשות איירי ואיך שייך בזה פלגינן דבורא.

וי"ל פנין דמבטלים עדותם תוף כדי דבור לא מקרי רשעות פלל מה שהעידו תחלה עדות שקר דלא נקרא עליו שם עדות פלל מאחר שמבטלים אותו: שם בתוספת ד"ה הכי אמר להו. הא מי יזמר פדאמריתו טפי מתוף כדי דבור: היינו לפי מ"ד בב"ק (דף צ"ג ע"ב) ובשאר דוכתי דשאלת שלום דרב לתלמיד הוא שיעור של כדי דבור דלמ"ד שם כדי שאלת תלמיד לרב דהינו שיאמר שלום עליה רבי ומורי מי יזמר לא הוי יותר כדי דבור או אפשר דהתוס' סברי דמי יזמר לחוד לא סגי אלא צריכין למימר להו מהו החשד דהינו שפא בעצה באתם וכמ"ש רש"י וזה הוי יותר מדי דבור: שם דף ל"ג ע"א בגמרא ר"ח אמר פאן שנטל ונתן: א"ל לפי מש"כ התוס' בד"ה השתא דר"ט ע"כ לא האכילו בינדים לפלבים וכן פתב רש"י א"כ למה מקשה דוקא לר"ש מתנייתן דבכורות גם לר"ח יקשה פן פנין דלדידיה בלא נשא ונתן ביד הדין חוזר וא"כ לימא ר"ע לר"ט טועה אתה והדין חוזר פנין דלא נתת ביד וכמו שהוכיח הרא"ש בשמעתין מפת קושיא זו נגד פירוש הרי"ף מדלא מקשה בגמרא אר"י ור"נ פן.

וי"ל דבשלמא הרא"ש הוכיח שפיר דלמה נטר המקשן להקשות עד תירוצ ר"ש ולא מקשה אתירוצ ר"נ ור"י המוקדמין אבל השתא שתיירץ חזא ועוד קאמר א"ש דלא מקשה אר"ח דגם עליו שייך תירוצ זה.

ועוד י"ל דאר"ח לא הנה יכול להקשות פן דהוי קשה פקושית הגמרא הרי האכילה לכלבים וליתא דתייהדר דבזה לא שייך פתירוצ הגמרא דזה שייך דוקא לענן טעה בדבר משנה ותירוצ ראשון נראה עיקר: שם פאן שלא נטל ונשא ביד: לכאורה קשה לפ"ז איך בעי לאוקמא שם בבכורות (דף כ"ח) מתנייתן דדן את הדין כר"מ דאיירי בלא נטל ונתן ביד דא"כ קושית הגמרא דכאן במקומה עומדת דקשה מתנייתן דשם אמתנייתן דהא דהא לפי אוקימתא זו מתנייתן דשם איירי בלא נטל ונתן ביד.

ואי לפי האוקימתא שם סבר המקשן אחד משאר תירוצי הגמרא דכאן גם לפי האמת נימא פן ולמה מתירץ ר"ח תירוצ אחר וצ"ל דסוגית הגמרא שם באמת לא אתיא אליביה דר"ח רק אליבא דא' משאר אמוראי דשמעתין: שם בתוספת ד"ה מה שעשה.

וא"ת למאי דס"ד בפךק עד כמה: ובבכורות שם הקשו התוספת דאפתי תנו סתמא דבכור שנשחט ע"פ חכם כר"מ דלענן זה לא שייך תירוצ הגמרא דנתן ונשא ביד ע"ש שהניחו בתימה ולפ"ז י"ל דחזא קושיא מתורצת בתברתה.

דלכאורה י"ל למה דחק הגמרא לאוקמא סתם מתנייתן דשם דלא כר"מ עד דמקשה לימא תנו סתמא הא אמרינן לקמן (דף כ"ג) דסתם מתנייתן ר"מ וגם פבר אשפחין סתמא כר"מ פמבנאר בב"ק שם.

אָבֵל י"ל דְקַנְשֵׁיט הַגְמָרָא שָׁם הִיא בְּאַמְת קַנְשֵׁיט הַתּוֹס' דְכָאן דְאִיף אֶפְשָׁר לְאֻקְמָא כּר"מ
הָא לר"מ לָא מְשַׁכַּחַת כְּלָל דְטִיְהָר אֶת הַטְּמָא מֵהַשְׁעָשָׂה עֲשׂוּי וְהִינּוּ דְמִקְשָׁה שָׁם לִימָא
תָּנּוּ סְתָמָא כּר"מ לְעֵנּוּ דִּינָא דְגְרָמִי וְהָרִי מִתְּנִיתּוּ ע"כ לָא אֶתְיָא כְּוֹנִתָּהּ וְלָכֵן לָא מִקְשָׁה
אֶרִישָׁא דְמִתְּנִיתּוּ אֶבְכּוֹר דְבָזָה בְּאַמְת י"ל דְאֶתְיָא כּר"מ: [שָׁם בּא"ד.

וּי"ל פִּינּוּ דְעַל פִּי חֲכָם: הַט"ז בִּי"ד (סִי' צ"ט) כְּתִב לְהִבִּיא רְאִיָּה מֵהַתּוֹס' דְבְּכּוֹרוֹת (דָּף
כ"ג) דְאֶפִּילוּ לְמ"ד קְנָסִינּוּ שׁוּגְג אִטּוּ מְזִיד מוֹדָה בְּאוֹמֵר שְׁמִינְתָּר לְבַטֵּל שְׁזָה עֲדִיף מְשׁוּגְג
וּמִתָּר ע"ש. אָכֵן לְפִי הַנְּרָאָה מֵהַתּוֹס' שָׁם לָא כְּתִבוּ רַק דְדִינּוּ כְּשׁוּגְג וְלֹא דְעֲדִיף מִינְיָה
וְצָרִיכִים לְאַשְׁמְעִינּוּ כֵּן מְשׁוּם דְאִיפָּא מ"ד דְאוֹמֵר מְוִתָּר קְרוֹב לְמְזִיד הוּא (בְּפָרְק ב'
דְּמַפּוֹת) אָבֵל לָא דְעֲדִיף מִינְיָה.

אָכֵן מְדַבְּרִי תּוֹס' דְכָאן לְכַאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְדַבְּרִי דְהִיכִי דְהִתִּיר לוֹ חֲכָם וְעֲשָׂה ג"כ ע"פ
חֲכָם דְמִי קֶצֶת לְאוֹמֵר מְוִתָּר: שָׁם ד"ה פָּאן בְּמִוּמָחָה. אִמָּאִי לָא הָנִי חוֹזֵר: פִּי' אִמָּאִי לָא
הָנִי חוֹזֵר וְיִפְטֵר מְלִשְׁלָם וְלָמָּה חִיִּיבּוּ ר"י לְשַׁלֵּם בְּלֹא קְבֵל דְמַדְלָא חוֹזֵר לְחוּד לָא יִקְשָׁה
דְהָא אֶפְשָׁר לְאֻקְמָא בְּאִין שָׁם גְּדוּל מְמַנּוּ שְׁמַחְזִיר דְבְּרִי דְמָה שְׁחִיִּיבּוּ ר"י לְשַׁלֵּם זֶה לָא
מִקְרִי מִחְזִיר דְבְּרִי דַּל"כ יִקְשָׁה גַם לר"נ וּר"י מֵהַשְׁעָשָׂה בְּש"ס לְקַמְן לר"ש מִמִּתְּנִיתּוּ
דְהִלְכָה חֲמוּרָה טְרַפּוֹן וְכִמוּ שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁא אֶלָּא ע"כ דִּישׁ שָׁם גְּדוּל שְׁמַחְזִיר דְבְּרִי
לָא אִינְרִי רַק הִיכִי שְׁבִיטֵל הַדִּין אָבֵל אִי הוֹרָה לוֹ רַק שְׁטַעָה וְלֹא בִיטֵל הַדִּין בְּפִנֵּי בְעַלִּי
דִּינִים לָא: שָׁם הַשְׁתָּא נְמִי.

נִימָא פִּינּוּ דַּלּוֹ לָא עֲרָבּוּ הָנִי הַדֵּר: לְכַאוּרָה קֶשָׁה הָא לָא אֶמְרִינּוּ דְהָנִי הַדֵּר אֶלָּא מְשׁוּם
דְטוּעָה בְּדַבְּרַ מְשָׁנָה חוֹזֵר דְהָא מַדְלָא אֶמֶר ר"ע הִכִּי רְצָתָה הַגְמָרָא לְהוֹכִיחַ דְטוּעָה בְּדַבְּרַ
מְשָׁנָה אִינוּ חוֹזֵר וְהָרִי מִתְּנִיתּוּ דְשָׁם אֻקְי ר"ש בְּטַעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת וּבָזָה לָא הָנִי הַדֵּר
וּמָה שְׁיִיף לְהַקְשׁוֹת כֵּן.

אָכֵן לְק"מ דְנֻדָּאִי בְּש"ס קְאָמְרִינּוּ שְׁפִיר בְּאַסֵּר אֶת הַמְּוִתָּר בְּטַעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת לָא חוֹזֵר
דִּינָא רַק נְשָׂאֵר בְּאִיסוּרוֹ אָבֵל שָׁם בְּטִיְהָר אֶת הַטְּמָא וְנָדָאִי גַם בְּטַעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת חוֹזֵר
הַדִּין דְנֻדָּאִי לָא נִטְהָר אֶת הַטְּמָא מִפְּנֵי שְׁטִיְהָר זֶה בְּטַעָה וְהָרִי מְטַעֵם זֶה צָרִיכִים הַתּוֹס'
לְעֵיל לְאֻקְמָא בְּעִירָב עִם פִּירוּתִיו הַטְּהוּרִים וְאֶהָא מִקְשׁוֹ שְׁפִיר פִּינּוּ דַּלּוֹ עֲדִינּוּ לָא עִירָב
לָא אֶפְסָדָה מִידי דְהַדֵּר הַדִּין וְנִשְׂאָרוּ הַפִּירוּת בְּטוּמְאַתָּן א"כ הַשְׁתָּא שְׁעִירָבּוּ לוֹ לָאוּ מִידי
חֲסָרָם: שָׁם בּא"ד.

וּי"ל דְסוּגְיָא דְהִכָּא כְּרַבְנָן: לְכַאוּרָה קֶשָׁה לְפ"ז מֵאִי פְרִיף בְּש"ס אר"ש לְמָה לָא אֶמֶר
ר"ע לר"ט טוּעָה בְּדַבְּרַ מְשָׁנָה אֶתָּה וְדַלְמָא סְבַר ר"ע כּר"מ דְדָן דִּינָא דְגְרָמִי וּא"כ פִּינּוּ
דְלִיכָא דְלִיְהַדֵּר חִיִּיב לְשַׁלֵּם פִּינּוּ דְגְרָם לוֹ הִיזְק ע"י שְׂאָסְרוֹ וְעִינּוּ בְּמַהֲרִי"ט שְׁפִירֵשׁ דְבְּרִי
הַתּוֹס' הִיטֵב.

אָכֵן זֶה גַם לְפִי פִירוּשׁוֹ לָא אֶתְיָא שְׁפִיר וּמָזָה רְאִיָּה לְכַאוּרָה לְשִׁיטַת הָרִי"ף הַבִּיאַה גַם
הָר"ן בְּשְׁמַעְסוֹן דְדִינּוּ דְטַעָה לָא דִּינִינּוּ גְבִיָּה דִּינָא דְגְרָמִי אֶפִּילוּ לר"מ פִּינּוּ דְגְמִיר וְסְבִיר
א"כ מָה שְׁטַעָה לְבִיָּה אֲנָסִי' עִינּוּ שָׁם.

דְלִפ"ז א"ש הָא דְפְרִיף לר"ש דְבְּהִיא גּוּנָא גַם ר"מ מוֹדָה דְלָא דִּינִינּוּ דִּינָא דְגְרָמִי: שָׁם
ע"ב בְּגְמָרָא מְשׁוּם חוֹבְתָא דְגּוּאֵל הַדָּם קְטֵלִינּוּ לִיָּה לְהִיא: אִין לְפָרֵשׁ דְלִכּוּ לָא אֶמְרִינּוּ

הכי פנין דחיובא דגואל הדם קילא טובא מחיובא דידיה דהקא ע"כ צ"ל פנין דכולהו י' דברים דחשיב במתניתן שפין דיני ממונות לדיני נפשות הטעם משום דבדנ"פ תליא בזכות וחובה מה שלא שניף בד"מ וכמ"ש התוס' ריש פירקן א"כ ע"כ חובה דגואל הדם לא דמי לחוב של רוצח דאל"כ ישנה דין רוצח לד"מ אבל מ"מ הקא בגמרא ע"כ הפירוש דמאי חזית לחייב זה שלא פדין פדי שלא לחייב הגואל הדם פדין דהא אם רצו להחזיר ע"כ דינדעו דטעו ולמה לא יחזירו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב דאל"כ אפתי יקשה דלוקמא פגון שעדים העידו על אחד או ב' שעברו עבירה שחייבים עליה מיתה והוזמו ונגמר דינו למיתה ועתה ראו ב"ד שטעו פדין פגון באחד מן הדינים אם המזומים פסולים היו או לא שבתחלה סברו שאינם פסולים ועכשיו ידעו שפסולים הם ובזה קאמר שאין מחזירין דין העדים לזכות שהוא חיוב לאותן שהעידו עליו דאם אינם זוממין א"כ יעשה הדין בעוברי עבירה שנגמר על פיהם ובזה לא שניף קושית הגמרא דמשום חובתא דהאי קטלינו להאי דבהא בכה"ג דין חיובם שנה אלא ודאי פדאמרין דהקושית היא דלא נחייב את הזכאי שלא לחייב את החייב וזה שניף גם בכה"ג: שם טימא את הטהור דאגעי ביה שרץ: לכאורה קשה דאיף שניף זה לפי תירוץ רבינא גם לפי מאי דס"ד מעיקרא אליבא דר"ח דהיינו כמו שסובר סתם גמרא אליבא דזיפה את החייב מקרי נשא ונתן ביד פנין דא"ל פטור אתה ג"כ ע"כ צריף לאוקמא טימא את הטהור וטיהר את הטמא בכה"ג דמוקמא ליה רבינא וא"כ איף שניף זה דוקא לתירץ רבינא ובשלמא לענין טימא את הטהור שפיר י"ל דלפי אוקימתא דגמרא לא צריכא לאוקמיה בנגע ביה שרץ פנין דבטעה בשיקול הדעת איירי דאין הדין חוזר.

וא"כ האי טעמא גופא דאמרין לענין זיפה את החייב דמקרי נשא ונתן ביד פנין דמה שהפסידו הנה ע"י דבורו שפסק הדין משא"כ לענין חייב את הזכאי דההפסד בא ע"י הנתבע ששילם שלא פדין האי טעמא גופא שניף ג"כ לענין טימא את הטהור דהתם ג"כ בא ההפסד ע"י שהוא טימא לא יחזור עוד לטהרותו דבטעה בשיקול הדעת מה שעשה עשוי ולכן א"ש דישלם מביתו כמו שנטל ונתן ביד ולכן דוקא רבינא דרצה לתרץ לענין זיפה החייב דהפסד שפא ע"י דבורו לא מקרי נטל ונתן ביד ואוקי בנטל המשפון גם לענין טימא את הטהור צריף לאוקמא באגע ביה שרץ שהוא ג"כ ע"י מעשה ממש.

אבל אפתי קשה לענין טיהר את הטמא איף שניף זה לפי תירוץ רבינא דע"כ גם לפי אוקימתא קמייתא דר"ח צריף לאוקמא בעירבון הדנין עם פירותיו דאי בעירבון בעה"ב עם פירותיו וכמ"ש התוס' לפי ס"ד דמקשן דבכורות דמי זה ממש לחייב את הזכאי באמירה בעלמא ולא לקח מהנתבע לתת לתובע דלא מקרי נטו"נ ביד פנין דע"י דבורו לא בא ההפדש רק ע"י ששילם ואיהו דאפסיד אנפשיה וא"כ ה"נ ע"י שטיהר לא אפסדיה מידי רק איהו דאפסיד אנפשיה ע"י שעירבן עם פירות טהורות ולמה יתחייב הדנין לשלם אלא ע"כ דאסירי גם לפי אוקימתא דסתם גמרא אליבא דר"ח בעירבון הדנין עם פירותיו ואיף שניף זה דוקא לתירוץ רבינא ואפשר לומר דבאמת לא שניף זה לתירוץ רבינא רק הגמרא בתחלה מפרש האי דזיפה את החייב דתני במתניתן דבכורות ברישא עד דסלקי ליה בקושיתא ורבינא מתרץ לה דאיירי בנטל משפון ואח"כ מסיים ג"כ פירושא דאחרניא דתני במתניתן שם בבתרייתא.

אכן מה שיותר נראה בזה הוא ע"פ מה שנלע"ד לתרץ קושית התוס' לעיל ע"א בד"ה מה שעשה עשוי שהקשו דאיה שיהיה זה לגבי טיהר את הטמא ועוד אמאי משלם עיין שם. פיון דזה ברור מדלא הקשו התוס' ג"כ מטמא את הטהור דבזה אעפ"י שיזעונו בבירור שטעה מ"מ פיון שטעותו בשיקול הדעת הוא אזלינו להחמיר ונשאר בטומאתו פדיו חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר וכן מוכח ג"כ מהא דאמרין בגמרא לעיל דאי טעה בדבר משנה אינו חוזר אף אי הפרה שטיהר ר"ט בטעות לפנינו לא היתה מותרת עוד רק שהתוס' הקשו דזה נדאי שלא יועיל טעותו להקל לטהר את הטמא ידוע.

אכן לפ"ז אם ע"י שטיהר את הטמא יצא לנו חומרא מצד אחר נדאי דצריכין להחמיר פיון שהחכם החמיר אף שהיה בטעות וכמו בטמא את הטהור וצריכים לשמור בו חומרת הטהור וחומרת הטמא וכמו שהדין בכמה ספקים דמספק נחמיר חומרת ב' הצדדים וידוע מה דאמרין בכמה מקומות בש"ס דתרומה טהורה נתנה לאכילה וסיכה שהם הנאת הגוף ונקא ותרומה טמאה לשריפה וכן כתב גם הרמב"ם (ריש פי"א וריש פי"ב מה' תרומות) ולכן כתב שם דתרומה שנטמאת בספק לא אוכלים ולא שורפים אלא תהיה מונחת עד שתטמא טומאה נדאית ותשרף ע"ש.

ולפ"ז זה שטהר את התרומה טמאה שהיתה ראוי מקודם לכן להסיקה תחת תבשילו או אם היה שמן להדליק בו את הגר ע"י שטהר אותה אסר תשמישים אלו דאסורין בתרומה טהורה פיון שאינם הנאות גופניים פאכילה וסיכה וא"כ השתא שנודע שטעה לא יותר עוד לשריפה פיון שפבר אסר וכמו באסר את המותר פנ"ל וגם לאכילה אינו מותר פיון דבאמת טמא הוא וא"כ ע"כ צריך להניח אותה עד שתפסיד וכמו בגמרא מספק אם לא תטמא טומאה אחרת מעצמה וא"כ הפסיד לבטלים במה שטהר מה שהיתה שנה התרומה להדלקת הגר או להיסק וזה מה דקאמר במתניתין מה שעשה עשוי היינו דנשארה בטהרתה לחומרא ומאי דאפסיד ישלם מביתו פן היה הפירוש דמתניתין מקמי דאסיק דאיירי בנטו"נ ביד ומתורצים קושיות התוס' וא"כ לא צריכא לתירוץ דהוי ס"ד דאיירי בעירבן בעה"ב ומתורצים בזה הג' קושיות שהקשו על תירוץ בזה בשמעתין הא' בד"ה מה שעשה והב' בד"ה השתא נמי והג' בד"ה שעירבן עם פירותיו וממילא מתורץ ג"כ הא דדוקא לתירוץ רבינא צריך לאוקמא טיהר את הטמא בעירבן עם פירותיו דלפי אוקמתא דסתם גמרא אליבא דר"ח בלא"ה א"ש דכמו בזיפה את החייב פיון דע"י דיבורו גרים ההפסד דינו כמו בנטו"נ ביד וחיוב לשלם כמו כן ג"כ לענין טמא את הטהור וטיהר את הטמא דבשניהם הוא גרים ההפסד ע"י טעותו ולא ע"י הכעלים ולכן חייב לשלם כמו בנטו"נ ביד אבל לפי אוקמתא דרבינא דדיבור לא מקרי נטו"נ ביד אף שע"י נעשה ההפסד גם הא דטיהר את הטמא וטמא את הטהור צריך לאוקמא ע"י מעשה ממש ואתי שפיר: שם ת"ל צדיק אל תהרוג: לכאורה קשה פיון דע"כ מן הדין בלא שום קרא אמרינו דמתזירין בין לזכות בין לחובה.

דהא אמרינו הכא בד"מ בלא שום דרשה א"כ ל"ל קרא דנקי אל תהרוג שמחזירין לזכות מה"ת דלא יחזיר פיון דאפילו בד"מ מחזירין כש"כ דמחזירין לזכות להציל נפש ועוד מדאצטריך קרא דצדיק אל תהרוג שאין מחזירין לחובה ע"כ דלזכות מחזירין ול"ל קרא.

ואין לומר דאי לא הוי פתיב רק צדיק אל תהרוג לא הוי מוקמינו לנצטדק בדין אלא
אשלא חטא דהיינו נגמר דינו לחובה שמחזירין זכות אבל אפתי לא הוי ידעינו שאין
מחזירין לחובה פינו דבלא קרא מחזירין כמו בד"מ דזה אינו דע"כ לא מוקמינו להכי
דא"כ לא לכתוב גם צדיק אל תהרוג דהא בלא קרא ג"כ ידעינו שמחזירין וי"ל דאי לא
הוי פתיב רק צדיק אל תהרוג באמת הוי מוקמינו למחזירין לזכות וה"א באמת דבלא
קרא אין מחזירין פינו שפבר נפסק הדין וגם בד"מ אין מחזירין ולכן מצרכינו קרא
דמחזירין לזכות.

ולכן פתיב נקי ג"כ וא"כ צדיק ע"כ אחי להורות שאין מחזירין לחובה וכיון דמצרכינו
קרא להכי ע"כ מוכח דבלא קרא ה"א דמחזירין וכיון דאפילו לחובה מחזירין בדנ"פ
בלא קרא כש"כ דמחזירין בד"מ וא"ש דמצרכינו ב' קראי: שם מפי הרג תהרגנו: לרב
כהנא קרא דלא תחמול לא מותר הוא דנדרוש עוד לענון שמסית אין צריף התראה
לקמן (דף ס"ד ע"א) ולענון דברים אחרים ולרב שימי ב"א הרוג תהרגנו לא מותר
דסבר כמ"ד דברה תורה פלשון בנ"א.

ועיין מש"כ התוס' במנחות (דף י"ז ע"ב): שם אתיא רוצח רוצח אתיא רשע רשע: קשה
פינו דאין גז"ש למחצה א"כ למה ילפינו מגז"ש דוקא הך דינא דמחזירין לזכות ולא
לחובה ולא ג"כ לענון שאר דברים שפין ד"מ לדנ"פ שהונקרו במתניתין ונהרי בגמרא לא
הונקרו זה רק לענון הך דינא.

ונלע"ד דגז"ש דרוצח ורשע לא שייף אלא לאחר גמר דין דגלות ודמלקות או לענון גמר
דין פי קודם שנגמר דינו לגלות או למלקות לא איקרי רוצח ולא רשע ולא נכלל זה כולל
בהגז"ש.

ולכן לענון שסותרין מחובה לזכות דהיינו אחר שפבר נעשה רוצח ורשע או שאין סותרין
מזכות לחובה דהיינו לגמור דינו לחובה ולעשותו רוצח ורשע זה שפיר ילפינו בגז"ש
דכמו שלא נעשה רשע לענון ד"נ אלא היכי דנגמר דינו מתחלה לחוב כמו כן לענון
מלקות אבל בכל הני דמתניתין שהם קודם גמר דין ולא שייכי כולל לענון רשע ורוצח
ואף דגומרין ביום וגומרים ביום של אחריו הוא ג"כ לענון גמר דין מכ"מ לא שייף בהו
גז"ש דרשע ורוצח דלענון גומרין ביום לא שייף פן דהא אפתי לא ידעינו אם יהיה זכאי
או חייב וכיון דלא איירינו מגמר דין דרוצח ודרשע לא שייף למילף פן בגז"ש.

ולענון גומרים ביום שלאחריו לחובה ג"כ ליכא למילף בגז"ש דהא עיקר דרשה גבי
דנ"פ גופא לא אתיא אלא מקרא דישעיהו ואיף שייף למילף זה בגז"ש ולכן א"ש דכל
הנהו דמתניתין לא ילפינו בגז"ש רק האי דמחזירין לזכות ולא לחובה.

ובזה א"ש ויתורצו כל קושיות התוס' בד"ה אתיא רשע רשע דסברא זו שאמרנו דלא
שייף מגז"ש דרשע ורוצח אלא מה שנוהג אחר גמר דין דוקא זה שייף דוקא אליבא
דרבא. וי"ל דסוגיא דגמרא דכאן אליבא קיימי אבל אביי דיליף לעיל (דף י') דמלקות
בכ"ג מגז"ש דרשע ע"כ דסובר דל"ד בעינו שיהיה רשע אלא פינו דאשכחן דחייב מלקות
מקרי רשע א"כ דין מלקות מקרי דין דרשע ולכן מה שקודם גמר דין ג"כ ילפינו בגז"ש
אליבא ולכן פליג רבא לעיל ויליף מלקות בכ"ג ממלקות תחת מיתה עומדת דלענון מה

שְׁקוּדָם גַּמ"ד לֹא יִלְיָף בַּגז"ש אֲבָל לְעֵנָן לְאַחַר גַּמ"ד ג"כ יִלְיָף גז"ש וְלִכְּנֹן לֹא קִשְׁיָא אֲלִיבָיָה מִבְּרִייתָא דְכָאן וְגַם א"ש אֲלִיבָיָה הָא דִּילְפִינָן שְׁדִין עֲדִים זִוּמְמִין אִינוּ רַב אַחַר שְׁנַגְמַר הֵדִין מַגז"ש זֹו בְּמַכּוֹת (דָּף ה') דְּבַה"ג מוֹדָה וְגַם הָא דְדִרְשִׁינָן בְּב"ק (דָּף פ"ו ע"ב) מַגז"ש זֹו דְסוּמָא אִינוּ נִלְקָה וְאִינוּ נִהְרַג אֲתִי ג"כ שְׁפִיר אֲלִיבָיָה דְהוּא לְאַחַר גְּמַר דִּין.

אֲבָל בְּמַכּוֹת (דָּף ה' ע"א) לְעֵנָן אִין מְשַׁלְשִׁין בְּמַכּוֹת שְׁהוּא קוּדָם גַּמ"ד דְּהִינּוּ אִם נִגְמַר דִּינוּ וְאֲכַתִּי לָאו רְשַׁע הוּא זֶה לֹא שְׁיָיָה לְמִילָף מַגז"ש לְרַבָּא וְלִכְּנֹן פְּלִיג שָׁם וְיִלְיָף מִפְּאַשְׁרָא זָמַם וְכִינּוּ דְלֵאבְיֵי יִלְפִינּוּ מְרֻשַׁע כָּל דִּינֵי מַלְקוֹת וְלְרַבָּא דְוָקָא מַה שְׁהוּא לְאַחַר גְּמַר דִּין שְׁאֵז נִקְרָא רְשַׁע בְּאַמַּת א"כ א"ש ג"כ מַה דְּפְלִיגֵי לְעֵנָן חֲזִיבֵי מַלְקוֹת שׁוּגְגִין דְּלֵאבְיֵי הָוִי בְּכֻלָּל גז"ש וְלְרַבָּא לֹא הָוִי בְּכֻלָּל פִּינּוּ דְלֹא נִקְרָא רְשַׁע בְּאַמַּת דְּשׁוּגְגֵי הוּא אֲבָל לְאֲבִי עַכ"פ דִּין מַלְקוֹת הָוִי וְלִכְּנֹן שְׁפִיר מְצָרִיף רַבָּא שָׁם בְּכַתְּוֹבוֹת גז"ש דְּמַכָּה מַכָּה וְגַם ר"י סָבָא בְּעֵינָן גז"ש דְּרְשַׁע וְרוֹצֵחַ פְּרָבָא וְגַם א"ש הָא דְּמְצָרְכִינּוּ פְּדִי רְשַׁעְתּוֹ וְלֹא יִלְפִינּוּ בַּגז"ש דְּרְשַׁע דְּאֲלִיבָא דְרַבָּא וּר' יוֹחָנָן אֲזֵלָא הַש"ס שָׁם וְכַמוֹ שְׁהוּא ג"כ לְפִי תִירוּץ הַתּוֹס': שָׁם בֵּא' מִן הַתְּלִמִּידִי וְדַבְרֵי הַפֶּל: קִשְׁיָה אִם הָוִי ד"ה מֵאֵן לִימָא לָן דְּלֵר' יוֹסִי בֵּר"י תְּלִמִּיד אִינוּ מְלַמֵּד חוֹבָה פִּינּוּ דְלִדְיָדִיָּה קִרָּא דְלֹא יַעֲנֶה לְמוֹת גְּבִי עֲדִים פְּתִיב דְּהָא גַם לְרַבְּנָן שְׁנֵי לָן בֵּין עֲדִים לְתִלְמִידִים.

וּי"ל דְּהַסְבְּרָא דְמַסְלְקֵי רַבְּנָן הוּא מְשׁוּם נוֹגַע בְּעֲדוֹת וּבְזָה וְדֹאֵי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין עֲדִים לְתִלְמִידִים אֲבָל לֵר"י בֵּר"י פִּינּוּ דְסוּבְרָ דְעֲדִים מְלַמְדִין זְכוּת א"כ לִית לֵיהּ הָאִי סְבָרָא דְנוֹגַע וְא"כ הָא דֵאִין מְלַמְדִין חוֹבָה ע"כ מְשׁוּם וְהַצִּילוּ הָעֲדִים דְמַהֲדִרִינּוּ אֲזַכּוּתָא וּבְזָה לִיכָּא לְחַלְקָא בֵּין עַד לְתִלְמִיד דְכִינּוּ דְעַד אִין מְלַמֵּד ה"ה תְּלִמִּיד: שָׁם בְּתוֹסְפַת ד"ה שְׁעִירְבָן.

וְגַבֵּי חֲכָם בְּעַל הוֹרָאָה אִין לְפִטְוֹר מְטַעֵם: עֵינָן בְּגִיטִין (דָּף נ"ג) שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' טַעַם אַחַר בְּזָה דְמַסְתְּמָא אַחֲרִים הוֹדִיעּוּ לוֹ טַעְוֹתוֹ וְלֹא שְׁיָיָה בְּזָה פְּדִי שְׁיִוְדִיעוּהוּ: שָׁם ד"ה אֲתֵיָא רְשַׁע. וּי"ל דְּרַבָּא אִית לֵיהּ גז"ש: עֵינָן בְּמַהֲרָ"ם וּבְמַכ"ה נְעַלְמוּ מִפְּנֵי דְבְרֵי הַתּוֹס' בְּב"ק (דָּף פ"ו ע"ב) דְשָׁם הִקְשׁוּ הֵם גּוֹפָא קוֹשְׁיָתוֹ וְלֹא תִירְצוּ פְתִירוּצוֹ: שָׁם בְּד"ה טַעְוָה בְּנוֹאֵף.

אוּ שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה: צ"ע דְאִיף שְׁיָיָה חֲזָרָה לְחוּב בְּזָה דְהָא בְּאַמַּת בְּעֵינָן שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה לְקַמָּן (דָּף מ"א) וְלִיכָּא מֵאֵן דְּפְלִיג וְאֲפָשֵׁר דְּבַחְבֵּר קַמְיָרִי דְלֹא בְּעֵי שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם: שָׁם בֵּא"ד.

וּי"ל דְּמַבְעֵי לֵיהּ: לְפִי זֶה הָא דְקֶאֱמַר בְּגַמְרָא ה"ד אִין חוֹזְרִין וּמְפָרֵשׁ בְּשִׁלָּא פְדִרְפָּה ה"ה דְּהוּי מְצִי לְפָרֵשׁ ג"כ בְּכַה"ג שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפַת אֲלֵא דְרַצָּה לְפָרֵשׁ טַעְוֹת שְׁהוּא מְשׁוּם גּוּף הַדְּבָר שְׁחָטָא בָּהּ וְלֹא מַה שְׁשִׁיף לְעֵנָן עוֹנֵשׁ דְוָקָא.

וּבְזָה אֲתִי שְׁפִיר מַה שְׁקִשְׁיָה לְכַאוּרָה אֲתִירוּץ הָר"ן שְׁתִּירֵץ עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְקַמָּן בְּד"ה שְׁטַעוּ דְדוּקָא לְעֵנָן שְׁלֵא פְדִרְפָּה בֵּא"א לֹא מוֹדוּ הַצְּדוּקִים מְדַכְתִּיב לֹא תַתֵּן שְׁכַבְתָּהּ לְזַרְע ע"ש. וּלְפ"ז אֲכַתִּי יִקְשֶׁה קוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא ה"ד שְׁלֵא פְדִרְפָּה לְעֵנָן שְׁאָר עֲרִיּוֹת דְהָא אִין מְחִזְרִין לְחוֹבָה סְתָמָא קַתְנֵי בְּמַתְנִיתוֹן וְכוּלֵי עֲרִיּוֹת נְמִי בְּמִשְׁמַע.

אֲכֹן לְפִי הַנְּ"ל א"ש דְּהָא מְשַׁפְּחַת בְּכַה"ג שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס': שָׁם ד"ה אֲחַד מִן הַתְּלִמוּדִים. תִּימָה כו' נִהְדַּר אֲמַר טַעְמָא: בְּיִישׁוּב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' י"ל ע"פ מַה שְׁפִירֵשׁ רַש"י לְעֵיל (דָּף

י"ז) כי לפענ"ד לא פירש פפירוש התוס' דכאן דכתיב שם בד"ה ואי אמר טעמא דמראה פנים לזכות וחובה ומשום הכי מספקא ליה עכ"ל.

ונהרי לפי פירוש התוס' בהאי אי אמר טעמא הפירוש דחזר מספקי נרצה להחליט לזכות או לחובה. ולכן נראה דרש"י סבר כה פירוש הגמ' דזה מבואר משמעתי דלקמן דהמזפין וכן המחייבין צריכין ליתן טעם לדבריהם דשנים שאין להם אלא טעם אחד לא יחשבו אלא לאחד למנן הדיינים והנה אינו יודע שייה ג"כ בטעם ובלא טעם בטעם שמראה פנים לזכות ולחוב ושקולים אצלו הסברות ובלא טעם היינו שלא ידע טעם לחייב או לזכות ומשום הכי אמר אינו יודע והיינו דקאמר הש"ס שם מ"ד האי דקאמר א"י כמאן דאיתא דמי דהיינו כשאמר א"י והוסיפו שנים ה"א דהאי דאמר א"י נחשב ג"כ למנן הדיינים לענן שאם רצה ליתן טעם למה אמר א"י דהיינו שרצה להסביר פנים לזכות וחובה שמענין מיניה כמו טעם המזפין והמחייבים וא"כ הוא דין כשאמר הדיינים ולא הוי בתחלת הדין ב"ד שקול רק בגמר דין קמ"ל ר"א דאי אמר טעמא למה אמר א"י לא שמענין מיניה דנחשב כמאן דליתא ולכן בתחלת הדין ג"כ הוי כב"ד שקול וזה קמ"ל ר"א דאין שומעין את טעמו כמו טעם האחרים וקרוב לזה פירש ג"כ המהרש"א עיין שם.

ולפ"ז לא שמענין מהתם אלא שאין שואלין לטעם מי שאמר איני יודע אבל אם רצה לחזור ולהחליט לזכות או לחיוב זה נדאי יכול כמו תלמיד דהכא. ולכן לפי פירוש רש"י שם מתרץ גושית התוס' דכאן.

ובפולוגתא דפירוש הגמרא הנ"ל בין רש"י ותוס' נראה דפליגי ג"כ הרמב"ם והראב"ד בפ' ט' מה' סנהדרין ה"ב דכתב שם הרמב"ם באחד אומר א"י יוסיפו הדיינים ב' נמצא ה' נושאים ונותנים בדבר אמרו ג' מהם זכאי ושנים אומרים חייב ה"ז זכאי.

ע"י שם דמוכח שם מדבריו דאותו דאמר א"י יחשב ממנן הדיינים ואי אמר לזכות או לחובה ויחזור ממה שאמר א"י שמענין ליה דכן מוכח ממה שכתב שם בין שהיה זה שאמר א"י הוא שאמר א"י בתחלה בין שאמר אחר כו' הרי ע"כ דזה שאמר בתחלה יכול לחזור בו וע"ז השיג הראב"ד שם וז"ל אני רואה בגמרא שאותו שאמר איני יודע אינו מן המנן ואי אמר טעמא לא שמענין ליה נמצא שאחר שהוסיפו אינו אלא ארבעה כו' עיין שם בדבריו וכן השיג ג"כ שם (פ"י ה"ב) אמה שכתב שם הרמב"ם היו אלו פנגד אלו ואחד אמר א"י וזה לשונו שם זה אי אפשר עכ"ל.

והיינו ג"כ לפי שסובר דאותו שאמר א"י לא נחשב כלל ממנן הדיינים. ונלע"ד דהרמב"ם והראב"ד בפירוש גמרא הנ"ל פליגי דהראב"ד סובר בפירוש התוס' דהפירוש אי אמר טעמא לא שמענין ליה הוא שלא יוכל לחזור עוד ממה שאמר איני יודע ולכן לא נחשב ממנן הדיינים ולכן שפיר השיג על הרמב"ם בשני מקומות הנ"ל דאיך יחשב עוד למנן הדיינים וגם איך יכול לחזור מדבריו עוד.

אבל הרמב"ם נראה שסובר כפירש"י דכן מוכח ממה שכתב שם (פ"ט ה"ג) כל מי שאמר א"י אינו צריך לתת טעם לדבריו כו' פנדרך שמראה המזכה כו' והמחייב כו' עיין שם. והכס"מ לא הראה מקומו שם מניין לו זה ולכן נראה דמפרש פפירוש רש"י.

ולכן זה הוא מה שהשמיענו ר"א דאי אמר טעמא לא שמעינן ליה דהיינו שאין שואלין את טעמו ולכן לא נחשב ממנין הב"ד וכבר הרגיש קצת בזה בלחם משנה שם. אבל במחכ"ה לא הרגיש בזה שהרמב"ם ורש"י פירשו פן פירוש הגמרא נגד פירוש הראב"ד הרי בפירוש שהרמב"ם פירש בפירוש רש"י.

ולכן שפיר פסק דאותו שאמר א"י נחשב ממנין הדיינים לענין שאחר שהוסיפו שומעין את דבריו אם עדיין אומר א"י או אם חזר וקלט לזכות או לחובה דשפיר יכול לחזור לפי פירוש זה ומיושבים ב' השגות הראב"ד הנ"ל וגם קושית התוס' ל"ק לפי פירוש זה כנ"ל ורק התוס' שפירשו דאין שומעין לו שאינו יכול לחזור עוד הם הנוצרכו לתירוץ.

אכן אפתי קושיתם לשיטת הראב"ד במקומה עומדת כיון שהוא פירש ג"כ שאינו יכול לחזור עוד בפירוש התוס' כנ"ל א"כ לא שייך מה שתיירצנו לפירוש רש"י ורמב"ם. וגם תירוץ התוס' לא שייך כיון שהוא השיג על הרמב"ם לענין ד"מ דהא לענין ג' איירי הרמב"ם שהוא ד"מ הרי שסובר שאפילו בד"מ לא יוכל לחזור עוד ממה שאמר איני יודע ונהרי אהז מן התלמידים יוכל לענות בד"מ.

ונראה שהראב"ד סובר בפירוש היש סוברים שהביא הר"ן בשמעתין דהפל מלמדים זכות וחובה דקתני במתניתו לאו לענין מנין איירי רק לענין שאין משתקין אותו וכיון דלא נחשב דעתו לענין מנין א"כ בלא"ה קושית התוס' לק"מ דגם לענין א"י לא קאמרין רק שלא נחשב דעתו עוד לענין מנין אם יחזור ולא שמשתקין אותו.

אבל דעת הרמב"ם בפ"י מהל' סנהדרין היא דלענין מנין קאמרין. וכן נראה ג"כ דעת רש"י ממה שכתב לקמן (דף ל"ד ע"א) בד"ה רואים אותו לענין מנין א"כ לא שייך לשיטתם מה שתיירצנו לשיטת הראב"ד.

וגם תירוץ התוספת נראה לפענ"ד דחוק קצת דאי דוקא לענין חובה לא יכול לחזור בו אבל לענין זכות יכול א"כ אפתי איך אמר ר"א במוסיפין עושין ב"ד שקול הא ליכא ב"ד שקול כיון דלזכות יכריע אם יענה אותו שאמר מתחלה א"י אם לא שצאמר דלענין זה לא נחשב לדיין רק לתלמיד ש"יכול ג"כ לענות לזכות ולא לחובה ולכן הוכיחו הרמב"ם ורש"י בפירושים וממילא ל"ק קושית התוס' וכנ"ל.

ועיין עוד מה שכתבתי לקמן בזה: שם דף ל"ד ע"א בגמרא ולטעמיה למחרת משא ומתן מי ליכא: האי ולטעמיה צ"ב דאינו כשאר ולטעמיה שבש"ס שפירשו שאף לפי שיטתה קשה קושית א' נהרי הקא לק"מ וגם למה פשוט לו כ"כ דלמא באמת משא ומתן ליכא.

ונ"ל עפמש"כ הר"ן דמאן דפליג ארב דהיינו המקושן שהקשה עליו ורצה להוכיח דאינו יכול לחזור ממה שזיכה טעמו מנקי אל תהרוג כמו גבי זיכה ב"ד ולכן אם טעה בדבר שצדוקים מודים בו יכול לחזור כמו ב"ד ע"ש.

וכתב עוד דלהך מ"ד לכה היו פותבים דברי המזפים פדי לידע אם טעה בדבר שהצדוקים מודים בו והשתא א"ש דשפיר מוכח דהיה למחרת משא ומתן כיון דהלנת לילה הנה לאותן שחייבו שפא ימצאו טעם לזכות כדלקמן במתניתו וכיון דכן ע"כ היו צריכים כיום שני לשמוע טעם אותן שחזרו ולכתוב טעמם לראות שלא טעו בדבר שהצדוקים מודים בו וזה דקאמר ולטעמיה דאת סבר שלא היה ביום שני רק גמר דין דהיינו למנות

דעות המזכים והמחייבים ולא לישא וליתן עוד בדיני' למקרת מו"מ מי ליפא פירוש הא
ע"כ איפא דאל"כ הלנה ל"ל וכיון דע"כ מו"מ איפא א"כ כי קתני בשעת מו"מ: שם
ונימא אלו הוי קנים הוי הדר ביה: מסנגיא זו הוכיחו הרמב"ן והר"ן לעיל דהא דאמרין
דאחד מן התלמידים מלמד זכות ואין מלמד חובה פירוש שהוא נמנה עם שאר הדיינים
לענן מנן וכמו שכתב גם רש"י בד"ה רואין אותו לענן מנן עכ"ל.

אכן לכאורה קשה לפ"ז איך קאמר ר"א לעיל (דף י"ז ע"א) אי אתה מוצא אלא במוסיפין
וד"ה או בסנהדרין ואליפא דר"י הא שפיר משפחת עוד אליפא דד"ה בלא מוסיפין פגון
שאחד מן התלמידים זיפה ונמנה עם הדיינים שהיו כ"ג ונעשו כ"ד ועכשיו איפא י"ג
מחייבין וי"א מזכין ואיפא הטיה ע"פ ב'.

והנה נלענ"ד דהא דאמרין דאותו תלמיד אינו יורד משם לעולם ודאי אין הפירוש
שיאמר בכל דין שיבא לפני ב"ד דעתו פאחד מן הדיינים דהא ב"ד של כ"ג בעינן ובלא
הוא פבר הם כ"ג אלא ודאי הפירוש דוקא שיושב בשורת הדיינים ולא שיענה עמהם
בשאר דינים שיבא לפניהם רק בדין זה כיון שפבר ענה נחשב דעתו ג"כ לענן מנן ולכן
הדין נותן שלא יחשב עם מנן הדיינים אלא אם דעתו הכריע או לזכות פגון שי"א מזכין
וי"א מחייבין ואחד אמר איני יודע והועילה דעתו להכריע לזכות או שלא לחייב פגון
שי"ב מחייבין וי"א מזכין ואחד אמר א"י והוסיפו ב' פדינו ועתה נחלקו השנים שהוסיפו
ואמר אחד לזכות ואחד לחוב והוי י"ג מחייבים וי"א מזכים ואי לא דעת התלמיד הנה
נגמר הדין לחוב ע"פ ב' היתרים דלאחר שהוסיפו הולכים אחר הרוב לכ"ע ועתה שגם
התלמיד אמר לזכות אינו הכרעה לחוב אלא עפ"י אחד וצריכים להוסיף (וכדדף הראשון
דהיינו שהכריע לזכות פתב ג"כ הר"ן ע"ש) והרי עכ"פ שפיר משפחת שהכריע דעת
התלמיד אבל אם דעתו לא הכריע פלום אין הדין נותן שישחב מפלל הב"ד ולכן בהא
דלעיל שהכריעו ב' לחובה לא משפחת אלא בי"ג מסנהדרין מחייבים וי"א מזכין וגם
התלמיד זיפה דהוי י"א וכיון דדעת התלמיד לא הכריע פלום דבלא"ה חייב כמו עתה
א"כ לא נחשב מפלל הדיינים והוי הכרעה ע"פ ג' ולא עפ"י ב'.

אכן אפתי יקשה כיון דרב ס"ל דבגמר דין יכול ללמד חובה וזה ע"כ גם התלמיד יכול
מדמקשה ארב מהא דאחד מן התלמידים שזיפה ומת וא"כ שפיר משפחת ב' לחובה ע"י
צירוף אחד מן התלמידים באופן שדעת התלמיד מכריע דאז ודאי נחשב מן הב"ד וכגון
שי"א מן הדיינים מזכים וי"ב מחייבין והתלמיד ג"כ מחייב בשעת גמר דין דשפיר הוי
הכרעה עפ"י ב' ע"י התלמיד.

ולכן נלפענ"ד לומר דלכאורה קשה מאי מקשה מהא דאחד מן התלמידים ארב דבשלמא
פאחד מן הדיינים שזיפה שפיר י"ל דבגמר דין כיון דהטעם דבתחלת הדין אינו חוזר
הוא משום והצילו העדה כדפירש רש"י במתניתן וא"כ הדין נותן דמשום והצילו לא
נגמר דינו לזכות ע"פ דעת המחייבין ולכן יכול לחזור בו אבל בתלמיד דפירש קרא
בפירוש דלא יענה בנפש למות כדאמרין לעיל א"כ איך שייך למימר פלל שבשעת גמר
דין חוזר לחובה הא לא יענה שייך בגמר דין כמו בתחלת דין ואף שדעתו לא יכריע עוד
לזכות כיון שנוטה לחובה מ"מ איך יכריע לחובה הא בפירוש מעטיה קרא מחובה וא"כ

רב דקאמר דחזור ומלמד חובה ע"כ לענגן דיין ולא לענגן תלמיד ומאי מקשה הש"ס מאחד מן התלמידים.

ולכן נלענ"ד דבאמת גם אליבא דרב אין דעת התלמיד מכריע לחובה כמו דעת אחד מהדיינים. ומ"מ מקשה שפיר מאחד מן התלמידים פיון דזה ודאי מוכח מהא דרב דתלמיד בשעת גמר דין יכול לחזור מהא שזיפה אם נראה לו שטעה כמו אחד מהדיינים דהא לענגן חזרה מזכות ליפא לחלק בין דיין לתלמיד דבמה שצותה התורה שלא ידון לחובה לא נכללה האזהרה שלא יחזור ממה שזיפה לומר נסתפקתי במה שהחלטתי לזכות וא"כ דעתו לא נחשב לכלום ואיך רואין אותו פאלו הוא חי ומזפין ע"פ דעתו נימא דלמא אי הוי קיים הוי הדר ביה ולא נחשב דעתו לכלום.

ולפ"ז דגם בשעת גמר דין אין דעת התלמיד מכריע לחובה א"ש דלא משפחינו לעיל הכרעה ע"פ ב' לחובה ע"י אחד מן התלמידים: שם א' מן התלמידים: ודאי דלאו דוקא א' מן התלמידים וכש"כ אחד מן הדיינים אלא רבותא קמ"ל דאפילו א' מן התלמידים שלא נקבע עדיין כא' מן הדיינים ששייכים למנין כ"ג אעפ"כ רואין אותו פאלו עומד במקומו וכ"ש א' מן הדיינים דנקבע במקומו ונכלל פכר עם הב"ד דרואים אותו פאלו עדיין עומד במקומו: שם והא שלחו מתם לדברי ר"י ב"ח מוצא מפלל רבינו: לכאורה צ"ע המקשן מתחלה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר פיון דינע האי שלחו מתם א"כ פכר ידע דרב פליג אריב"ח ומאי מקשה ממנו וגם קשה איך שייך להקשות מריב"ח ארב הא שניהם אמוראים הם ומי דחק להגמרא לתרץ דאין מוצא אתמר.

גם י"ל בסוגין דבשלמא הא דמקשה מתחלה ממתניתין דממחרת ואח"כ ממתניתין דדין היינו פסדר המתניתין דפ' היו בודקים ולבסוף דסיים ממתניתין מקשה מממרא דריב"ח זהו ג"כ פסדר אבל האי דמקשה באחרונה ממתניתין דשני סופרי הדיינים צ"ב דבתחלה ה"ל למנות דמתניתין היא סוף פירקון ומקדמת להנה דמתניתין דפ' היו בודקין וכש"כ לממרא דריב"ח.

ונלענ"ד דלכאורה קשה לפי מש"כ הר"ן דגם לפי המקשן דפליג ארב בטעה בדבר שהצדוקים מודים בו ודאי דיכול לחזור וכמו דמוכח ג"כ ממה שפכתב רש"י ותוס' לקמן בד"ה אלא דברי המזפין וא"כ קשה מאי מקשה דוקא אדרב מהא דא' מן התלמידים הא גם לדין יקשה פן דלמא אי הוי קיים הוי הדר ביה דדלמא טעה בדבר שהצדוקים מודים בו.

אכן זה פשוט דלק"מ די"ל דינדעינן טעמו לזכות או שכתבו אותו וראינו שלית ביה טעות בדבר שהצדוקים מודים בו ולכן דוקא לרב מקשה שפיר אף דלפ"ז אפתי קשה מאי מקשה לקמן ארב ממתניתין דב' סופרי הדיינים דלמא לעולם יכול לחזור בו והא דכותבים דברי המזפנים דניחוש שמא ימות א' מן המזפנים ואי לא ידעינן טעמו לא נחשוב אותו פאלו חי ועומד במקומו דניחוש שמא טעה בדבר שהצדוקים מודים בו והוי הדר ביה אבל פשידעינן טעמו שפיר נחשוב אותו פאלו הוא חי.

אכן באמת לק"מ פיון דכבר תירץ השתא מיהא לא הדר ביה ופי' דלא תישינו דלמא
כבר הדר ביה קודם שמת רק דעדיין לא יוכל לומר שטעה עד שעת גמר דין דכיון דעדיין
לא הדר אין לנו לדון אלא על מה שלפנינו והרי זיכה.

וה"ה ג"כ הקא פיון דבעת שזיפה הדיין שמת ודאי לא ידע דטעה בדבר שהצדוקים מודים
בו ולא הדר ביה מה לנו לחוש לזה ואין לנו לדון אלא על מה שזיפה ולכן מקשה שפיר:
אכן זה שינה דוקא אחר שתיירץ הסברא דהשתא מיהא לא הדר ולכן אתי שפיר דקודם
שהקשה מהא דריב"ח לא היה יכול להקשות ממתניתן דב' סופרי הדיינים די"ל פתירו צנו
הנ"ל ורק אחר שהקשה מריב"ח והוצרך לתרץ השתא מיהא לא הדר ביה מקשה שפיר
ולכן א"ש ג"כ הא דמקשה מריב"ח אדרב אף דב' אמוראים הם דשפיר הוכיח דרב ע"כ
אית ליה הא דריב"ח דרואין אותו פאלו הוא חי ועומד במקומו דאל"כ לא שינה טעם
הנ"ל למה פותבין טעם המזפנים וקשה קושית הגמרא ממתניתן דב' סופרי הדיינים ולכן
א"ש ג"כ דנדאי מתחלה סבר המקשן דמוצא מכלל רבינו וע"כ אין מוצא אתמר וכתירוץ
הגמרא דרב ע"כ סובר כריב"ח דאל"כ יקשה ממתניתן דב' סופרי ולכן שפיר הקשה
אליבא דרב דאפתי מה הועיל לן זה דלמא הוי הדר ביה ואחר שתיירץ דהשתא מיהא לא
הדר ביה והיינו טעמא דריב"ח מקשה שפיר דלפ"ז ע"כ מוצא מכלל רבינו אתמר דרב
ע"כ לית ליה סברא זו דהשתא והדין דריב"ח ע"כ אית ליה דאל"כ יקשה ממתניתן דב'
סופרי ואיך אפשר לומר כן הא קשה דלמא הוי הדר ביה ומתירץ דבאמת אין מוצא אתמר
דרב הדין דריב"ח אית ליה וגם הסברא דהשתא ולכן מקשה שפיר ממתניתן דב' סופרי
הדיינים: שם אין מוגין להם אלא א': לכאורה קשה דלפ"ז שפיר משפחת הכרעה לחיוב
ע"פ שנים כגון שי' מזפין וי"ב מחייבין וא' אומר טעם של א' מהמזפין מפסוק אחר
דדעתו לא נחשבה וקמה אמר ר' אבהו לעיל (דף י"ז) דלא משפחת אלא במוסיפין או
בסנהדרין גדולה ואלבא דר' יהודה וא"ל דכה"ג פיון דלא הוי אז כ"ג"כ צריכין להוסיף
אפתי קשה דמשפחת בכה"ג כשל"ד מסנהדרין גדולה מזפין ול"ו מחייבין וא' אמר טעם
א' מהמזפין מפסוק אחר דלא נחשב פלל דבב"ד של ע"א לכ"ע אין מוסיפין עוד כמש"כ
הרמב"ם (פ"ט מה' סנהדרין ה' ג') וכן קשה דמשפחת בסנהדרין גדולה כשא' אמר איני
יודע ולא אצטריך לאוקמא במוסיפין או אלבא דר' יהודה דוקא.

והנה באמת כבר הקשה המ"ל שם על שיטת הרמב"ם ממה דאמרינן הוריות (דף ג')
אר"י מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן דהיכי משפחת לה מאה שישבו
להורות דהא ה"מ בסנהדרין גדולה איירי וכיון דקיי"ל דאם נחלקו אין מוסיפין על ע"א
מכש"כ דבתחלה אין מוסיפין על ע"א וא"ל דכוננת ר"י דאם עברו וישבו דא"כ היכי
גליף הך מילתא מקרא עיין שם שהניח בצ"ע.

אכן זה נלענ"ד לישב דשפיר משפחת אפילו בלא הוספה דהא זה פשוט דא' מן התלמידים
שלמד זכות נמנה עם הדיינים גם אם כבר נשלמה מגין הדיינים ובנדאי דגם תלמידים
רבים יוכלו לענות ואם יש ממש בדבריהם נמנו עם הדיינים וכמש"כ הר"ן בשמעטין
דרקאם פל הדיינים הסכימו לדבר א' והתלמידים שהם רבים מהם חולקין עליהם בהא
לא אמרינן שייבטלו דעות הדיינים מפני התלמידים אבל היכי דנחלקו הדיינים אזלינן
בתר הרוב עם מגין הדיינים ע"ש וגם זה פשוט דהיכי דענו התלמידים בדיני טומאות

וטהרות או שאר הוראות שעולין ג"כ עם מנין הב"ד וכדאמרין לקמן (דף ל"ו) הטומאות והטהרות הרב ותלמידו מונין אותן בשנים וזה איירי לשיטת הרמב"ם ג"כ בענה א' מן התלמידים שמעלין אותו כמה שכתב שם (פי"א הלכה ז') וא"כ שפיר משפחת מאה שישבו להורות ע"י תלמידים שענו והעלו אותן ועולין למנין אבל מגמ' די"ז הנ"ל לכאורה קשה לשיטת הרמב"ם וצ"ע: שם והא דהתם מפלג פליגי: קשה דמה בכך דפליגי הא ע"כ בכה"ג ג"כ אין נחשב אלא דעת א' דאע"ג דיש חילוק בין הדרשות ע"כ מאן דדרש חד מינייהו לא צריך לאידך וכמו ששקיל וטרי בזבחים (דף פ"ג) ולר"ג ור"י פל אחד קרא דאידך ל"ל וא"כ ע"כ תדא מינייהו טעי והוי שפיר דמי לטעם א' מב' מקראות וכן קשה ממה דפריך אפלוגתא דריה"ג ורע"ק לקמן פן וצ"ל דאף דכה"ג באמת ג"כ דאין נחשב אלא לחד מ"מ פריך אלישנא דקאמר דהיכי דמי טעם א' מב' מקראות והביא זה לדמיון הא זה עכ"פ לאו טעם א' הוא דחלוק יש ביניהם: שם ברש"י ד"ה דנין אלו.

דאיכא הטעיה ע"פ שנים: לאו דוקא ע"פ שנים דהא ע"פ שלשה איכא וכן כ' רש"י גופא לקמן ריש פ' היו בודקין ולא פתב ע"פ שנים אלא לומר דאז איכא אותה הטעיה ע"פ ב' דבעינו לענין חובה: שם ד"ה אלא דברי המזכין.

ונימא ליה שמה בדבר שהצדוקים מודים בו הייתי טועה האי שמה צ"ע למה לא פי בקיצור שיאמר בנדאי שטעמו טעות הנה בדבר שהצדוקים מודים בו וכמו שכתבו גם התוס' וא"ל דרש"י רצה לפרש דנדאי לאו בדיין שופטני עסקינן שישקר במזיד להרוג גפש ולפיכך פי' שמה גם ממנו ישפח טעמו ויטעון באמת שמה בדבר שהצדוקים מודים בו הייתי טועה דא"כ מאי פריך אדרב דלמא לעולם יכול לחזור בו אם יראה טעם לחוב והא דהוצרכו לכתוב טעם המזכה פי' היכי דלא לשפח טעמא מניה ויחוש שמה טעה בדבר שהצדוקים מודים בו אלא ע"כ דהגמרא סובר דחיישינן במזיד שמה ישקר ויאמר שטעה בדבר שצדוקים מ"ב לחזור ולכן מקשה שפיר לרב לא הועיל זו כלום דאפתי יכול לחזור אף שלא נראה לו טעם לחוב כיון דע"כ בשופטני עסקינן וא"כ ע"כ לא חיישינן לשמה אלא לנדאי.

וא"ל באמת מנ"ל להגמ' להקשות דלמא באמת לא חיישינן שישקר במזיד אלא שישפח ממנו וצריכין אנו לחוש שמה בדבר שצדוקים מודים בו הנה טועה די"ל דהגמרא סבר כיון דאתמול בעת שזיכה נדאי לא הנה סבר שטועה בדבר שצדוקים מודים בו א"כ לא נחוש לזה וכדאמרין לעיל השתא מיהא לא הדר ביה ומזה ראיה למה שזכרנו בדבור הקדום וא"כ דעת רש"י שכתב שיאמר שמה בדבר שהצדוקים מ"ב הייתי טועה צ"ע.

ושמה טעות סופר הוא דהרי התוס' לא הביאו פן בשמו: שם ד"ה אין מונין להם אלא אחד. הלכך חד מינייהו מטעי טעה: טעם זה לא שייך רק מב' מקראות אבל טעם ממקרא א' לכאורה מונין לשנים דהא אפשר דלא טעי שום חד מינייהו ולכן מש"כ הרמב"ם בפ"י הלכה ה' אפילו מב' מקראות צ"ע וכוונת הכס"מ בזה לא זכיתי להבין: שם בד"ה העולה על מוקדה.

ומשום פשרה לא אצטרף: פי' דאי אצטרף אכשרה א"כ אין למילף פסולים דאם עלו לא ירדו די"ל דאתיא להורות דשאר פשרות חוץ מעולה ג"כ יוקדו פל הלילה על המזבח אבל השתא דלא אצטרכינן אכשרה דכבר אתו בלא מוקדה מזאת תורת העולה תורה

אחת לכל העולים או מזה תעשה על המזבח וכמ"ש התוס' בנבחים (דף פג סע"ב) שפיר אתי לרבנות פסולין: שם בתוספת ד"ה מה פטיש זה.

היינו הא דכתיב וכפטיש יפוצץ סלע: ולפ"ז הפי' הוא וכפטיש יפוצץ אותו סלע וסלע הוא הפועל ופטיש הפעול ואף דקדים במקרא דכן מצינו בכתוב עוד פעמים בתנ"ך והוא מים תבעה אש דפירושו ג"כ תבעה אותו וכן אבנים שחקו מים דפירושו שחקו אותו וכמ"ש הראב"ע במאוננים וכן פקש תאכל לשון אש ודלא כמקור"ם שכ' דסרס המקרא ודרשהו דלאו סרוס הוא אלא מדרגה הלשון לכתוב פן: שם ע"ב בגמרא הא אתמר עלה אמר אביי.

לכאורה קשה דאפתי איפא בינייהו טובא לפי מה דמסיק בנבחים (דף כ"ז ע"א) דלר"ע ע"כ מוקטרי פנים שחקרו והעלו בחוץ חייב ולר' ישמעאל פטור וכן איפא בינייהו לפי מה דמסיק עוד שם דר"ע דריש גז"ש דזה הדבר ור"י לא דריש א"כ לפי מסקנת הגמרא דב"ב (דף ק"כ ע"ב) ע"כ ר"ע סבר כב"ה דיש שאלה בהקדש ור"י ע"כ סבר כב"ש דאין שאלה בהקדש כיון דלית ליה גז"ש ע"ש בסוגית אלו.

וי"ל דלא חשיב איפא בינייהו אלא מה שהוא באותו טעם גופא שלומדים מב' מקראות אבל מה שהוא בדבר אחר לא חשיב לעשותו ב' טעמים: שם ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות: עיין בר"ן שכ' דה"ה דהוי יכול ג"כ למימר דזורק ומעלה איפא בינייהו מיהו בתירוץ הגמ' מתורץ גם זה ולפי דבריו גם זורק ומעלה לכ"ע אין חייב אלא א'.

ותמהני דהא אדרבה אביי מסיק שם דלכ"ע חייב ב' כיון דפרט קרא עליה לחודא ובהך הוא דמתרץ א"ב דזורק ומעלה אבל לא בתירוץ גמרא דכאן. וי"ל דבריו בדוחק: שם אף ריבים שלא בסומין: ק"ל למה לי קרא להכי תיפוק ליה מהא דתני ר"י כולך יפה רעיתי ומום אין בך וכמו דמקשה בש"ס ביבמות ריש פ' מצות חליצה (דף ק"א) ע"ש דמוכח אי בעינן מומחין לא בעינן קרא למעט סומין והא ה"א גבי ריבים מומחין בעינן דבכ"מ שהתנזר בתורה דין ריב דהיינו גזילות וחקלות מומחין פתיב ועוד דקאמר אי מה ריבים בג' כו' ודאי היכי דבעינן ג' מדאורייתא צריכין להיות מומחין.

וא"ל לפי מה שכתב הרשב"א ביבמות שם דהא דמקשה דלא לכתוב קרא ולסמוך אפסוק שאמר שלמה משום דנדאי שלמה לא חידש זה או דאתנא פן מקרא או דהלכה למשה מסיני הוא וא"כ דלמא באמת מהכא אתנא דבעלי מומין פסולין לדין מדפסלינן הכא סומין דאיך יש לילף פן דלמא דוקא סומין כמו גבי נגעים ועוד דע"כ לאו מהכא אתנא דא"כ מנ"ל לרבנן פן דהא לית להו הקישא לנגעים וצ"ע.

ואפשר לומר דלא ממעטינן ב"מ רק לענן סנהדרין ולא לענן ב"ד של ג' וכן הוא ברמב"ם אכן לענן חליצה אי הוי בעינן מומחין סנהדרין גבאי. ועיין עוד מה שכתבתי בזה בספרי ע"ל לנגדה (דף ו'): שם ומה ענן ריבים אצל נגעים: ע' מה שכתבתי בש"ט שהו בספרי ע"ל לנגדה (דף נ) וביבמות (דף ק"ד): שם לאתויי יום המעונן.

הא דנקט דוקא יום המעונן ולא ג"כ שחרית וביין הערביים וצ"הרים בשלמא לענן לא בתוך הבית י"ל דלא מצרכינן רבויא דפסול דידיה לאו משום עת היא רק דאינו ראוי לראית נגע ולדון דין שפיר ראוי ועכ"פ הרי ליפא לרבויי מבכל עת אבל לענן שחרית

וביה"ע דלא חשוב יום לענגן ראית נגע שפיר בעינן רבויא דבכל עת לרבנות עתים הללו
לדין וא"כ למה נקט בגמרא דוקא יום המעונן.

די"ל דלענגן עתים הללו לא צריף קרא לרבנות דכבר ידעינן פן מדכתיב וישב משה
לשפט את העם מן הבקר עד הערב הרי דדן בבקר ובערב וגם בצוקרים ולכן לא מצרכינן
בכל עת רק לרבנות יום המעונן: שם והוקע אותם לה' נגד השמש: ק"ל לר"מ הו קרא
ל"ל דנדאי לא יגרע דנ"פ מד"מ.

אכן זה י"ל דמד"מ לא ידעינן רק שהב"ד יפסקו הדין ביום ולא שיעשה הדין ביום דהיינו
שישלם אותו שחיבבו הב"ד ביום דוקא ולכן גם לענגן דנ"פ לא הוי ידעינן רק דפסק
סנהדרין צ"ל ביום ולא שידונו הדין מיתה ביום דוקא ולכן מצרכינן גם לר"מ קרא
דוהוקע.

אכן אעיקר מילתא ק"ל מנ"ל לרבנן מוהוקע הא דגומרינן ביום דלמא דוקא דין מיתה
צ"ל ביום ולא גמ"ד. ואין לומר דהראיה היא פינו דדין מיתה צ"ל ביום א"כ ע"כ גם
גמ"ד דאין מענגן את הדין.

דאף דנדאי מקרי בזמן קצר ג"כ עינוי הדין כדמוכח ממאי דאמרין בערכין (דף ז' ע"א)
דאין ממתניין לו עד שישחט חטאתו ואשמו משום ע"ד מכ"מ לא נ"ל דאסור עינוי הדין
מדאורייתא הוא ועוד אי מן התורה היא א"כ קושיתנו לר"מ במקומה עומדת קרא ל"ל
וגם לא נ"ל לומר דהא דאין גומרינן בלילה באמת לא הוי רק מדרבנן ומשום עה"ד ולא
מיייתי הו קרא דוהוקע אלא להורות דשייף בזה עה"ד דמדאמר אביגיל לזוד פן
כדאמרין במגלה (די"ד) משמע דמדאורייתא הוא.

גם י"ל פינו דמנגד השמש אתיא א"כ לבעי ג"כ זריחת השמש דוקא דהיינו מנץ החמה
עד שקיעת החמה ונהרי אמרינן במתניתן גומרים ביום ויום מקרי מעלות השחר עד צאת
הכוכבים וצ"ע: שם ברש"י ד"ה אף לר"ע.

הואיל ואין בהם אלא אזהרה א': מפירוש רש"י נראה דפי' ערבינהו רחמנא לכולא
עשיות דלקו אינו חייב אלא א' פינו דליכא אלא אזהרה א'. וזה תימה דלפ"ז גם זורק
ומעלה לא ליחשב אלא א' וכן שוחט ומעלה ובפרוש מסקינן שם בזבחים דמיחייב תרתי
ועוד דאיה פתב דליכא אלא אזהרה אחת פינו דאתיא מהקישא דמעלה הא בכריתות (דף
ג' ע"ב) חייב ליה להו דשוחט ומעלה לב' אזהרות דדבר דאתיא בהקישא כמו דכתיב
בגופא דמ"א ע"ש וא"כ גם זורק דאתיא משוחט לר"ע ומעלה ב' אזהרות וב' פרייתות הם
אלא ע"כ דפי' הגמרא הוא דלענגן פרת פליג רחמנא עליה לחודא ואסרינא לחודא ולכן
שוחט וזורק לכ"ע אינו חייב אלא א' ומעלה עם חד מהנהו לכ"ע חייב ב' פן הוא לאפיי
וקמו שפירש רש"י גופא שם ולכן פירושו פאן צ"ב: שם ד"ה בלילה.

דומיא דסומא עכ"ל: קשה הרי לפי מה דאמרין חולין (דף י"ג ע"ב) לא אמרינן דלילה
הוי דומיא דסומא אלא כשהוא בחושף ואין אבוקה פנגדו אבל באבוקה פנגדו הוי דומיא
דיום ע"ש וא"כ מה פריף הקא ממה דתנו וגומרים בלילה דלמא זה איירי באבוקה פנגדו
דלא הוי דומיא דסומא אבל מ"מ תחלת דין אין בלילה אפילו לאור הצר דבכל מקום
דמעט קרא ביום בעינן יום ממש.

וי"ל פנין דסתמא קתני וגומרים בלילה משמע אפילו אין אבוקה פנגדו. וכו' מתורץ מה שהקשה התורת חיים ל"ל קרא וביום הראות בו דאין רואין נגעים בלילה תיפוק ליה ממה דממעטינן סומא מלכל מראה עיני הפהו ולילה דומיא דסומא והניח בקושיא.

ולפי דברינו א"ש דאצטריה מיעוט וביום למעט אפילו לילה באבוקה פנגדו דלא הוי דומיא דסומא ועיין בראשונים שהאריכו בזה אי הוי לילה דומיא דסומא דרי"ף ס"ל פ"ש"י דהוי דומיא והראב"ד והר"ן חולקין עליו ותימה שלא הזכירו מסוגיא דחולין: שם ד"ה בלילה דומיא דסומא: ע' ב"ר"ן שפ"ן ג"כ שיטת הרי"ף וביאר יותר דכש"כ הוא אי לילה פשר לגמ"ד כש"כ סומא בא' מעיניו דיותר גרע סומא מלילה.

אכן לכאורה ק"ל לפ"ז ל"ל גבי ראית נגעים קרא דלכל מראה עיני למעט סומא הא כש"כ הוא מדמעטינן לילה מביום הראות א"כ כש"כ סומא ומזה לכאורה ראיה להשיטות שחולקים על שיטה זו דלילה כש"כ מסומא הוא שהביאם הר"ן עיין בספרי ע"ל (שם).

שם בתוספת ד"ה יום לתחלת דין. קבלת עדות הוא דהוי כתחלת דין: לעיל (דף י"ט) בד"ה נבאי המלך כתבו דהוי שעת גמר דין.

אכן נראה דב' שיטות הם אי מקרי תחלת דין או גמר דין ופליגי בזה הב' תירוצים דשם ודקא דשבועות (דף ל' ע"א) כתבו הם גופא אהו קשיא דהוי כתחלת דין וכן כתב ג"כ הר"ן לעיל (דף י"ט ע"ש): שם ד"ה דכתיב וביום הראות בו.

מפנגע נראה לי דרש ליה רבא: פן כתבו ג"כ במ"ק אכן הקשו שם דאי אתיא מפנגע נראה לי א"כ לא הוי רק תחלת דין ומנ"ל דפליג ר"מ וסבר דגם גמר דין צריף להיות ביום ע"ש. אכן כפר הקשה פעין זה הר"ן בשמעתין ותירץ ב' תירוצים הא' דגמר דין בפנגעים ידעין מלהורות ביום הטמא וביום הטהור והב' דלא שייף לחלק בין תחלת דין לגמ"ד רק משום דכתיב ושפטו את העם וכיון דר"מ מוקי ליה ליום המעונן א"כ לא שייף לחלק בין תחלת דין לגמ"ד ע"ש.

ובתירוצי הר"ן אלו מתורצת קושית התוס' שם פמוכן. אכן תירוצי הר"ן גופא צ"ב דלפ"ז מאי מקשה בגמ' לקמן ור"מ האי ביום הנחילו את בניו מאי עביד ליה דלמא אי לא הוי פתיב לא הוי מוקמינן ושפטו ליום המעונן כר"מ אלא לרבות לילה לגמ"ד ומהקישא הוי מרבינן תחלת דין שצריף להיות ביום אבל השתא דכתיב והיה ביום הנחילו ע"כ דאתי לרבות גמ"ד שצריף ג"כ להיות ביום וא"כ ע"כ אתי ושפטו ליום המעונן וא"כ שפיר מצריף ר"מ והיה ביום הנחילו ובשלמא לפי תירוץ ראשון של הר"ן י"ל פנין דלענין נגעים פתיבי ב' קראי א' לתחלת דין ואחד לסופו וא"כ פנין דר"מ יליף הקישא ואין הקישא למחצה לא הוי אמרינן דושפטו אתי לרבות לילה לגמר דין נגד הקישא אלא שפיר הוי מוקמינן לרבות יום המעונן אבל לפי תירוץ ב' של הר"ן דלכא לא מצרכינן קרא לחודא אתחלת דין בפנגעים משום דליכא מיעוט למעט סוף דין א"כ אי מוקמינן ושפטו לגמר דין לא אשמעינן קרא נגד הקישא אדרבה גמרינן נגעים מריבים דכשר גם בהם הגמר בלילה וא"כ שפיר קשה מאי מקשה בש"ס לר"מ ומזה לכאורה ראיה לתירוץ ראשון דהר"ן: שם בד"ה סתמא אחרינא.

תימיה דלמא טעמא דמתניתין: נ"ל די"ל דאם איתא דרבנן אית להו היקשא רק דושפטו
אתי לגמ"ד א"כ יקשה דלשתוק קרא מגיה פינו דלרבנן אתי והיה ביום הנחילו לתחלת
דין ולא לדרשה דביום אפה מפיל נחלות א"כ ע"כ מוכח דרבנן לא אית להו היקשא
דאל"כ לשתוק מושפטו דמדכתיב והיה ביום הנחילו לתחלת דין ע"כ מוכח דגמ"ד פשר
בלילה דאל"כ דוהיה ביום הנחילו אתי בין לתחלת דין בין לגמ"ד לשתוק קרא מגיה
ונילף הפל מהיקשא אלא ע"כ מדאצטריף והיה ביום הנחילו לתחילת דין להורות דגמ"ד
לא בעינו ביום וא"כ ל"ל ופשטו.

דא"ל דאי רבנן דרשי היקשא באמת לא אוקמינן עוד והיה ביום הנחילו לתחלת דין אלא
לדרשה דביום אפה מפיל נחלות כר"מ דאם י"ל כן דרבנן בענו אוקמא קרא כר"מ ס"ל
בלא"ה לא מקשו התוס' מידי דלמה נאמר דושפטו אתו להורות נגד ההיקש אדרבה נימא
דאתיא ליום המעונן כר"מ אלא ע"כ דהתוס' סמכו אהא דאמרין לעיל דרבנן אוקמא
ושפטו לגמ"ד וא"כ כמו כן נאמר כן דאוקמא והיה ביום הנחילו לתחילת דין ודלא כר"מ
וא"כ אתי שפיר דברינו הנ"ל דע"כ מוכח דרבנן לא אב דרשי היקשא: שם דף ל"ה ע"א
בגמרא וכתוב ותקח רצפה בת איה: ופירש"י אלמא מגולין היו אכן מדקדקו מגולין אפתי
אין זה ראיה שיהיו תלויין על העץ.

ולוא פירש"י הייתי מפרש דדייק כן מדכתיב בהאי קרא שלא נתנו לקבורה כל ימי
הקיץ ואף דכתיב לא תלין והיינו ע"כ פדי שיתקדש שם שמים בפרהסיא פדאמרין
ביבמות שם ופרסום לא הוי רק בתליה וכדאמרין לקמן (דף מ"ה ע"ב) דלכך תלה
שמעון ב"ש פ' נשים משום פרסום ע"ש: שם ואידך אשרו חמוץ ולא חומץ: צ"ע אפתי
למה צריף קרא לזה הא בב"ק (דף מ"ו) יליף כן ממי בעל דברים יגש אליהם: שם
ולקטליה לאורתא נגד השמש בעינו: ק"ל דלמא ג"כ משום עינוי, הדין פדאמרין לקמן
דנדאי שייף בזמן כזה עה"ד דהא אפילו לשחוט קרבנותיו העומדים ליקרב אמרין
בערכין (דף ז') דאין ממתנין ליה משום עה"ד.

וצ"ל דמשום עה"ד לא הוי מצי למימר דאפתי מצינו לגמור דין סמוך ללילה ולקטליה
בלילה דבזמן כזה לא שייף עה"ד: שם לבא דאינשי אינשי. לכאורה לא שייף נפקותא
בשכחת טעמו אלא לענון שפא יחזור למחר ויראה טעם א' מהמחייבים מפני שלא ידע
טעם זכותו עוד והרי בגמ"ד יכול לחזור אפילו לחובה כמימרא דרב לעיל (דף ל"ד)
וא"ל דלפ"ז אפתי יקשה למאן דפליג ארב וכמו שהקשה הר"ן לעיל קושיא אחרת למאן
דפליג דהא באמת לא מצינו פלוגתא כלל בדברי רב וגם הר"ן שהסביר סברת החולקים
לא פנון אלא לדעת המקשן דהקשה ארב או.

לפי מאי דס"ד דמוצא מפלל רבינו אתמר: שם ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מ"מ
דוחה אותה: י"ל באמת מנ"ל דקבורת מ"מ דוחה אותה דדלמא באמת פינו דאין עבודה
נדחית משום שבת כש"כ שאינה נדחית מפני מ"מ ואי משום קרא דנאחותו דלמא קאי
דוקא אלמול את בנו ולברייתא גופא מנ"ל.

וי"ל לפי מש"כ רש"י בזבחים (דף ק') ובגזיר (דף מ"ח) דהאי למול את בנו הוא ג"כ
משום פסח דמעפבתו מלאכול בפסח א"ש דלמול את בנו גופא עבודה היא וכזה א"ש
הא דאמרין בגזיר שם דאצטריף קרא אפסח ומילה דלא ידענו מדמטמא כ"ג ונזיר

דה"א דחמירי שיש בו פרת הא במילה ליכא לכ"ע פרת עד שיהיה בן י"ג שנה עיין ברמב"ם (ריש ה' מילה) אבל בזה א"ש דשפיר איכא פרת דפסח ג"כ גבי מילה ולכן ע"כ לא אתיא קרא למילה גופא בלא פסח כיון דליכא פרת כש"כ הוא מנזיר וכ"ג: שם בתוספת ד"ה אשרו חמוץ.

אבל הכא משום דברים בעלמא: פ"י דהתם ודאי הוי מילתא דעבידא לגלויא דאם יבואו העדים ודאי יבנרר הספק דהם ודאי ידעו על כמה שנים העידו בשטר דהא לעדות זו נחת מתחלה משא"כ הכא דאף אם יבואו עדים אפתי יש ספק אם ידעו עדות של המשפוח דהא לא נזכר מזה פלום בשטר ודברי מהר"ם בזה לא מבנררין לפענ"ד: שם ד"ה לגמרי לדינא בשבתא.

אבל דנ"פ אין לאסור מטעם זה: ק"ל דגם ביום ב' שנייה גזירה שמה יכתוב פדאמרין לעיל דלקו פותבין דברי המתייבין שמה יחזור למחר ביום ב' ויאמר טעם לחוב ואותו הטעם מבטי ג"כ הלנת דין א"כ שפיר שנייה גזירה שמה יכתוב אם יחזור א' מהמתייבין לתת טעם אחר וזה צריף ג"כ לכתוב שמה יחזור למחר ביום ג' לתת טעם ג' וצריף הלנת דין מחדש וכ"ת דלא גזרינן שמה יכתוב אלא לענין ודאי אבל בספק שמה לא יצטרף לכתוב פלל ואם יצטרף שמה לא יכתוב בכה"ג לא חיישינן דא"כ קושית המהרש"א במקומה עומדת למה כתבו התוס' דאירי התם בד"מ דוקא ולא בדנ"פ ובתחלת דין ואי משום דהתם ודאי בעינן למיכתב פתירוצו הא גבי ד"מ ג"כ הוי ודאי אע"כ דהוי ספק וא"כ קשה כנ"ל.

וי"ל דודאי בספק שמה יצטרף לכתוב לא חיישינן וד"מ צריף ודאי פתיכה ולכן חיישינן ומ"מ שפיר יש לחלק בין ד"מ לדנ"פ בתחלת דין דהתם הפתיכה צריכה להיות דוקא בעת שדנין מטעם הנזכר בגמרא לעיל (דף ל"ד) אבל בד"מ שהפתיכה היא הפסוק דין וזה יכול להיות ביום שאחרי כן ולכן רק משום גזירה דשמה יכתוב אסור בשוי"ט.

אכן קושית המהרש"א בלא"ה י"ל לפי מה שכתבו התוס' בביצה שם דבסנהדרין לא שנייה איכא דעדיפא מניה א"כ ע"כ מתניתן לאו בדנ"פ אירי דאל"כ קשה קושית הגמ' ותפוק ליה משום מצוה וקושית התוס' דכאן לא קשיא אלא לפי רש"י שם בביצה ולא לפי פ"י ר"ת בתוס' שם: שם ד"ה אין רציחה.

דיש בה חלול שבת משום פתילה: א"ל דבבבשול לכ"ע מקלקל פטור מכ"מ א"ש דלא הוי מקלקל רק לענין הבערה דהיינו כמה שחומר את בני מעיו דזה הוי מקלקל אבל לא בבבשול פתילה דזה הוי מתקן אכן י"ל למה הוצרכו להו טעמא דהוי מבשל תפוק ליה דבלא"ה הוי אב מלאכה דנטילת נשמה ונדאי שנייה זה אפילו בהורג בלא חבלה שמוציא דם דאל"כ למה אין דנין דין חנק בשבת וי"ל כיון דהתוס' הקשו למ"ד מקלקל בהבערה פטור וזה ר"י והוא סובר דגם מקלקל בחבורה פטור וא"כ אי משום הבערה ליכא גם משום חבורה ליכא.

ולפי תירוץ דחשיב תיקון כיון שיש לו פפירה באמת גם קושיתם מהבערה מתורצת אבל לפ"ז קשה כן אגמרא דיבמות (דף ו' ע"ב) למה לן שם הו טעמא דבשול פתילה תפוק ליה דבלא"ה ליכא למימר דמשום הבערה ללא יצאת ה"א דדחי דהא איכא גם

איסור מיתה דנטילת נשמה ואי משום דסבר מקלקל בחבורה פטור הא חשיבי ליה תיקון
דיש לו כפירה לפמ"ש התוס' פאן.

וי"ל עפמ"ש התוס' בשבת (דף ק"ו ע"א) בד"ה מדאצטריה דלכה חשיב הבערה קלוקל
אף דמתקן לבסוף משום דמקלקל בתחלתו ועוד כתבו שם בד"ה מה לי לבשל דהפלי' הוא
דבישול פתילה גופא לא חשיב תיקון רק מה שהווא לצוריה שריפה.

ולפ"ז דברי התוס' אתיא שפיר דבתחלה כתבו דאף דהבערה מקלקל הוא וא"כ אף
דבאמת מתקן הוא לבסוף בעת נטילת נשמה וחיוב משום נטילת נשמה מ"מ איה אסרה
תורה הבערת ב"כ משום הבערה פדכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם הא מקלקל
הוא ואהא תירצו דחשיב מתקן בבישול הפתילה פינון דמתקן לבסוף וכדקאמר בגמרא
דשבת שם אליבא דר"י אכן אגמרא דיבמות אפתי קושיתנו במקומה עומדת דהא בישול
פתילה דקאמר התם ע"כ ג"כ לאו בכלל לא תבערו הוא דאל"כ ג"כ ללא יצאת וא"כ
לימא בקיצור משום נטילת נשמה דלכ"ע חייב דחשיב תיקון לפי מש"כ התוס' ואפ"ש
משום בבלא"ה הנצרה ר"א לבאר סברא זו שם אליבא דר"י נקטה ג"כ לענין דהבערה
ל"ל.

אף דלפ"ז ע"כ סוגיא דשם לא שייכי אלא לר' יהודה ולא לר"ש וכמש"כ התוס' שם.
אבל לפי דברינו שפיר י"ל דאתיא גם לר"ש דליכא לאו אלא פרת משום נט"ש: שם
ד"ה לאביו ולאמו.

ועוד פהו הדיוט עדיף: א"ל הא אפתי אצרכינן להו טעמא דאיכא תרתי דאל"כ למה
אצרכינן לאחיו לכה"ג ונזיר פינון דכבר ידעינן קדושת עולם דמיטמא מפהו הדיוט. עוי"ל
דלאו משום דאיכא תרתי לאוין אצרכינן קרא להכי דבזה י"ל מה לי חד לאו מה לי תרי
לאוין פדאמרינן בנזיר (דף מ"ח) שם ולא אצטריה קרא אלא משום דבכה"ג ונזיר הוי
תרתי חומרות דקדושתו קדושת עולם ואינו מטמא לקרובים מה דליכא באחריא ולכן
מצרכינן קרא לחודא: שם ע"ב בגמרא שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה
דוחה אותה: וא"ת נימא דגם עבודה לא נדחית אלא כל זמן שלא התחיל אבל כשכבר
התחיל אינה נדחית כמו שפי' רש"י ולכן בשבת שכבר התחיל אינו נדחה כמו עבודה.

וי"ל לפי מה שתיירצו התוס' דסוגיא דכאן אתיא למאן דס"ל דהיכי דמפריה ק"ו ל"א
דיו א"ש. וגם לפי תירוץ תוס' השני א"ש דעכ"פ ראינו דשבת קיל מרציחה: שם א"ד
שתהא רציחה דוחה אותה: א"ל דלמא לכן לא ממיתין בשבת פינון שאינו יכול לקפור בו
ביום משום שבת והתורה אמרה פי קבור תקברנו ביום ההוא דהא רציחה לא דחי שבת
אפילו היכי דיכול להקבר ע"י נכרי ועוד להו שיטה דגמרינן רציחה בק"ו וא"כ ליכא
יוכיח מרציחה וקיימי ק"ו ג"כ לענין קבורת מ"מ דדחי שבת ונהרי הנרצח מת מצנה הוא
דאין לו קוברים בשבת.

וכן צ"ל ע"כ דאל"כ לימא . אק"ו דרציחה קבורת מ"מ יוכיח: שם אי לר' יוסי ללא
יצאת: א"ל דלמא סבר בהא כר' יוסי דיליף לחלק מאחת מהנה אבל בהא דללא יצאת
לא סבר פנותיה וא"כ שפיר מותר לא תבערו למעט מיתת ב"ד בשבת דהא גם שמואל

שם בשבת (דף ע') לא סובר לא כר"נ ולא כר"י וכן ר"ש לא סביר פתרוניהו כש"כ התוס' (ביבמות דף ו') ובשבת (דף ד').

די"ל דהגמרא מתמה אהא דקאמר לא תבערו מה ת"ל דהא ע"כ לא מיותר הוא דאם לא אתיא לשום דבר וגם לענין לחלק ל"צ ע"כ דאתיא ללאו כר"י שם מפדי שבת חובת הגוף הוא: א"ל הא בקדושין (דף ל"ז) אמרינן דאצטריף מושבות דה"א משום דבעניני דמועדות פתיב ליבעי קידוש פמועדות מ"מ זה אתיא ממושבותיכם דכתיב בפי' מועדות ואפתי הך דגבי לא תבערו מותר הוא וכמ"ש התוס' בשבת (דף ד') וביבמות (דף ו') אכן לכאורה הך קשה אפתי למה מצריף הך טעם דחובת הגוף היא תיפוק ליה דכתיב מושבותיכם גבי מועדות דנוהג בחו"ל.

וי"ל הא דמצרכינן התם קרא היינו דוקא לר' עקיבא דלר' ישמעאל שם הרי יליף מק"ו דנוהג אפילו בח"ל ולא צריף לזה קרא דמושבות ועוד הרי לר' ישמעאל ממושבות לא משמע ח"ל דהא הוא סובר דמושבות אחר ירושה וישיבה משמע וא"כ לר' ישמעאל הא דנוהג שבת בחו"ל היינו משום דחובת הגוף הוא ובנדאי לא יגרע משאר חובת הגוף ונהרי הך לפירוש דברי ר' ישמעאל קיימינן לכן שפיר קאמר בש"ס הטעם משום דחובת הגוף היא: שם ברש"י ד"ה רציחה תוכיח.

ובלבד שלא יורידהו מעל המזבח ממש: הכי אמרינן ביומא (דף פ"ה) ולא ראיתי ברמב"ם שהביא הלכה זו ולא ידעתי למה וכן הקשה במ"ל שם. והא דהוצרך רש"י לזה דלא מעל מזבחי דנדאי בכינון פתב פן דכו פתב ג"כ ביבמות (דף ו') שם נראה שרצה לתרץ קושית התוס' דדלמא גזירת הפתוב הוא דרוצח פסול לעבוד ולא שתהיה נדחית עבודה מפני רציחה לזה הביא הך דרשה דמעל דמוכח מניה דלאו פסול הוא וכתירוץ תוס' קמא בד"ה שצאמר מעם מזבחי: שם ד"ה לחלק יצאת.

בהעלם א' אינו חייב אלא א': פן פ' גם לקמן (דף ס"ב) אכן ביבמות שם פ' לענין סקילה. וצל"ע דהא בשבת (דף ע') מפיק מזיד מעושה מלאכה יומת.

ועוד דלפי מה שנראה משם אי יש לאוקמא אמזיד לא מוקמינן אשוגג וא"כ אפתי לחלק לענין שוגג מנ"ל וכן הקשה במהרש"ל שם. ובספרי ע"ל שם פתבתי ישוב לשיטת רש"י: שם בתוספת ד"ה שצאמר מעם מזבחי.

אלא משום דגברא לא חזי: אף דלאו דאורייתא היא דאתיא מקרא דישע' מ"מ נדאי לא דישע' חידוש זה דאין נביא רשאי לחדש דבר אלא הלכתא היא נאמא ישעיה ואסמכא אקרא וכדאמרינן לעיל ס"פ כה"ג (דכ"ב ע"ב) ודלמא מהכא אתיא דזה הטעם דמעם מזבחי תקחננו למות פנין שאין ראוי לעבודה: שם בא"ד ועוד י"ל דשאני נ"כ לפי שהרג בידו ואין קטיגור נעשה סניגור: אף דעבודה בעינן ג"כ ביד ואפילו אימין איכא קפינדא מ"מ אין הידים סניגור אלא העבודה שנעשית בהם אבל בנ"כ הידים הם סניגור דנ"כ הוא משום השקראת שכינה פדאמרינן בתגיה פ"ב דלכך המסתכל בהם עיניו פהות ואין השכינה שורה אידים שרצחו דאהא מייתי התוס' ראיה מקרא דובפרשכם פפיכם אעלים עיני מכם דהיינו שלא אשרה שכינתי עליהם: שם ד"ה אמר אביי.

וא"ת וּלְאַבְיֵי נִילֵף: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַרְץ קְנוּשֵׁית הַתּוֹס' דַּע"כ לֹא אֶמְרִינוּ הַשְׁתָּא הַק"ו
שְׁקִיבֵינָא מ"מ יְדָחָה שְׁבַת דַּא"כ קִיל קְרַבְנָא צְבוּר מְקַרְבָּן יְחִיד דְּהָא לְעַנְנָא קְרַבְנָא יְחִיד לֹא
שְׁיֵיף הַק"ו דְּהָא עֲבוּדַת קְרַבְנָא יְחִיד לֹא דְחֵי שְׁבַת וּבְכָל מְקוּם קְרַבְנָא צְבוּר חֲמִיר מְקַרְבָּן
יְחִיד לְכֹן ע"כ לֹא אֶמְרִינוּ ק"ו.

אֲכֹן אֶפְתִּי אֲנִי צְרִיכִים לְתִירוּץ הַתּוֹס' דַּאבְיֵי לֹא בָּא רַק לְחֻזַּק קְנוּשֵׁית ר"ל וְלֹא שְׂיֵאמַר
לְפִי הָאֵמַת דְּאִין רְצִיחָה דְּחֻזָּה עֲבוּדַת קְרַבְנָא צְבוּר דַּא"כ תְּקַשָּׁה לְדִידְיָה מִימְרָא דַּר"ע
(בְּיוֹמָא דַּפ"ה) דְּיִלְיָף שָׁם דְּפַקוּחַ נְפֻשׁ דְּחֻזָּה שְׁבַת מְדַאמְרָה תּוֹרָה מְעַם מְזַבְּחֵי וְלֹא מְעַל
מְזַבְּחֵי וְדוֹקָא לְמוֹת אֲבָל לְהַחֲיוֹת אֲפִילוּ מְעַל מְזַבְּחֵי וְהָרִי עֲבוּדָה דְּחֻזָּה שְׁבַת כַּש"כ שְׁסָפַק
פַּקוּחַ נְפֻשׁ דְּחֻזָּה שְׁבַת וְהַשְׁתָּא לְאַבְיֵי מֵאִי מִיִּתֵּי רְאִיָּה הָא קָרָא לֹא אֵיִרִי רַק מְקַרְבָּן יְחִיד
וְדַלְמָא קְרַבְנָא צְבוּר בְּאֵמַת אֲפִילוּ לְהַחֲיוֹת מְעַל מְזַבְּחֵי לֹא וְהָרִי רַק עֲבוּדַת קְרַבְנָא צְבוּר
דְּחֻזָּה שְׁבַת אֲלָא ע"כ מוּכַח פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּלֹא לְפִי הָאֵמַת אֲמַר אַבְיֵי כֹן רַק רְצָה לְהוֹכִיחַ
דַּאֶפְתִּי קְנוּשֵׁית ר"ל בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת.

בְּאֵמַת לַפ"ז גַּם דְּבָרֵי ר"ע לֹא אֶתְיִין שְׁפִיר רַק דְּעַדִּיפָא מְנִיָּה פְּרִיף: שָׁם דָּף ל"ו ע"א
בְּגִמְרָא הַנִּיחָא לְמ"ד אִין נְדָרִים וְנִדְבוֹת קְרַבִּים בִּי"ט: קְשָׁה לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס'
בְּחִיגָה (דָּף ז' ע"ב) דַּלְכ"ע עוֹלַת נְדָבָה אֵינָה קְרִיבָה בִּי"ט וְהָרִי זֶה וְדַאִי ג"כ מְבֹנָאָר
דְּבִשְׁלָמִי חוּבָה לַכ"ע קְרִיבִין בִּי"ט וְכַמְבֹּנָאָר בְּבִיצָה (דָּף י"ט) וַא"כ מ"מ נ"א אֵי צְרִיף
לְאוּקְמָא קָרָא בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד א"כ תְּקַשֵּׁי גַם לְמ"ד דְּנְדָרִים וְנִדְבוֹת א"ק בִּי"ט הָא אֵיפָא
שְׁלָמִי חוּבָה דְּקְרַבְנָא יְחִיד הֵן וְדַחוּ יו"ט וַא"כ תְּהָא רְצִיחָה דְּחֻזָּה אוֹתָן וְאֵי לֹא צְרִיף
לְאוּקְמָא קָרָא בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד מֵאִי פְּרִיף לְמ"ד דְּנְדָרִים וְנִדְבוֹת קְרַבִּים בִּי"ט קָרָא דְּמַעַם
מְזַבְּחֵי לְמֵאִי אוּקְמָא הָא יְכוּל לְאוּקְמָא בְּעוֹלַת נְדָבָה דַּלְכ"ע אֵינָה דְּחֻזָּה יו"ט.

וּי"ל דְּבְּאֵמַת אֵי קָרָא בְּקְרַבְנָא יְחִיד אֵיִרִי ע"כ בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד צְרִיף לְאוּקְמָא אוֹתוֹ וְלֹא קְשָׁה
מְשַׁלְמִי חִיגָה וְשְׁמַחָה דְּהֵם קְרַבְנָא צְבוּר מְקַרְבֵי מְשׁוּם דַּאֲתֵי בְּכַנּוּפִיָּא פְּדַאמְרִינוּ בְּיוֹמָא (דָּף
נ"א ע"א) וְעֵינָן בְּתוֹס' חִיגָה (דָּף ו' ע"א): שָׁם מְזַבְּחֵי הַמִּינוּחָד לִי: ק"ל לְפִי מַה דַּאֶמְרִינוּ
פְּסָחִים (דָּף סג ע"א) הַשּׁוֹחֵט פְּסַח עַל הַחֲמִץ עוֹבֵר בַּל"ת ר' יְהוּדָה אָמַר אַף הַתְּמִיד
וּמְפָרֵשׁ שָׁם טַעְמָא דַּר"י מְשׁוּם דְּדַרְיָשׁ זַבְּחֵי הַמִּינוּחָד לִי וּמֵאִי נִיהוּ תְּמִיד וַא"כ לַת"ק דְּלֹא
דַּרְיָשׁ שָׁם זַבְּחֵי כַר' יְהוּדָה קְנוּשֵׁית הַגְּמְרָא דְּכָאן בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת וְצ"ע: שָׁם מִימוֹת מְשָׁה
וְעַד רַבִּי: לְכַאוּרָה קְשָׁה אֵהָא דְּמַקְשָׁה וְהָא הָנִי שְׂאוּל לְתַרְץ הָנִה דוּד דְּהִיָּה גְּדוּל בְּתוֹרָה
דַּאֶסוּקִי לִיהָ שְׁמַעְתָּא אֲלִיבָיָה דְּהַלְכְתָּא מִשָּׂא"כ בְּשְׂאוּל פְּדִילִיף לְקַמָּן (דָּף צ"ג ע"ב) וּבְזָה
לֹא קְשָׁה קְנוּשֵׁית הַגְּמְרָא וְהָא נַח נְפֻשָׁיָה וְלֹא מְצַרְכִּינוּ לְשִׁנוּיָא דְּחִיקָא דְּכוּלְהוּ שְׁנֵי
קְאָמְרִינוּ.

וְכֹן קְשָׁה אֵהָא דְּמַקְשָׁה וְהָא הָנִה דוּד לִישְׁנֵי הָנִה שְׁמַעֵי כְּמוֹ דְּמִשְׁנֵי לְגַבֵּי שְׁלָמָה וְאַף
דְּגְדוּלְתוֹ בְּתוֹרָה לֹא שְׁיֵיף רַק לְגַבֵּי שְׁלָמָה שְׁהִיָּה רַבּוּ פְּדַאמְרִינוּ בְּגִמְרָא דְּבִרְכוּת (דָּף ח')
וְלֹא לְגַבֵּי דוּד מ"מ הָרִי גַם גְּדוּל בְּגְדוּלָה הִיָּה שְׁיַרְד לְקִרְאָת דוּד בְּאֲלָף אִישׁ כְּמוֹ שְׁפִירֵש"י
וְזֶה שְׁיֵיף גַם לְגַבֵּי דוּד.

וּנ"ל וְיִתְרַבֵּץ בְּזָה ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי אֲדוּד הָנִה אַחֲתִיתוּפְּל אוּ הָנִה
מְפִיבְנוּשֵׁית וּמַה שְׁהַקְשׁוּ עוּד דְּלִישְׁנֵי אֵיְהוּשֵׁעַ הָנִה עֲתַנִּיאַל כֹּן קִנְזוּ שְׁהַנִּיחוּ בְּקוּשְׁיָא דְּהִיָּה
רַש"י פִּי' בַּד"ה עִירָא הֵיאִירִי שְׁהִיָּה בּוּ תַרְתֵּי שְׁהִיָּה מְתַנִּי לְרַבָּנָן פְּדַאמְרִינוּ בַּמ"ק וַא"כ

הָיָה גְדוֹל בַּתּוֹרָה וְגַם שְׁדוּד הָיָה מְנַהִיגוֹ לְרֹאשׁ וְהָיָה גְדוֹל בְּגְדוּלָה וְכֵן פִּי אֲשַׁמְעֵי שְׁהִיָּה גְדוֹל בְּגְדוּלָה וְגְדוֹל בַּתּוֹרָה וְדַאי הָיָה שְׁהִיָּה רַבּוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה וְלְכַאוּרָה קָשָׁה מִי דַחְקוֹ לְפָרֵשׁ כֵּן שְׁצָרִיף שְׁהִיָּה בּוֹ תִּרְמִי הָאֵי אֵי אֵי תּוֹרָה חַד אוֹ תּוֹרָה אוֹ גְדוּלָה לֹא שְׁיִיף עוֹד שְׁהִיָּה בְּהַאֲחָר תּוֹרָה וְגְדוּלָה בְּמָקוֹם אֶחָד.

וּנְלַעֲנֵנִי דְהַתּוֹס' בַּד"ה פְּנִי הָיוּ שְׁנֵי קְאָמְרִינֵן כְּתִבּוּ וְהִשְׁתָּא לֹא קָשָׁה לְסַפְּרִים דְּגָרְסִי כּו' ע"ש. ופ"י דְּבִרְיָהֶם דְּלְכַאוּרָה קָשָׁה אַהֲרָה גִּירְסָא מֵאֵי מְקָשָׁה וְהָא הֵנָּה אֲלַעְזָר הָא הָיָה כְּבָר גְדוֹל בַּתּוֹרָה וְגַם בְּגְדוּלָה שְׁהִיָּה כַּה"ג בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְא"כ לֹא פְּנִי הָיוּ שְׁנֵי הֵנָּה דְּהָא הֵנָּה יְהוֹשֻׁעַ בְּיָמָיו וְאַהֲרָה תִּירְצוּ דְּבַאֲלַעְזָר הַנּוֹתַחְלָה גְּדוּלְתוֹ אַחַר יְהוֹשֻׁעַ דְּהִיָּנוּ שְׁגְדוּלְתוֹ לֹא הִיָּתָה נְחֻשְׁבַת בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְזֶהוּ ע"כ לְעֵינֵי גְּדוּלְתָהּ פְּהוּנָה גְדוּלָה שְׁלֹו שְׁלֹא הִיָּתָה נְחֻשְׁבַת נְגִד גְּדוּלְתָהּ יְהוֹשֻׁעַ אֲבָל בְּגְדוּלְתָהּ תּוֹרָתוֹ לִיכָא לְפָרֵשׁ דְּהָא חֲבִירֵוּ הָיָה כַּפִּי רָש"י.

אַף דַּלְפ"ז לְכַאוּרָה קָשָׁה אֵיף מְשַׁנֵּי הֵנָּה אֲלַעְזָר וְהָא אֲלַעְזָר לֹא גְדוֹל הָיָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְע"כ צ"ל דְּלַמְעַט גְּדוּלְתָהּ הָאֲחָר סְגִי בְּדָבָר אֶחָד וְהָרִי בַּתּוֹרָה הָיָה שְׁנֵי לִיהוֹשֻׁעַ אֲבָל לִיְחֻשָׁב לְגְדוֹל בְּפָנָיו עֲצָמוֹ לְזֶה בְּעֵי תִּרְמִי וְלָכֵן תִּירְצוּ הַתּוֹס' שְׁפִיר וְהִיָּנוּ אֵי גִרְסִינֵן פְּגִירְסַת הַתּוֹס' אֲבָל לְפִי מַה דְּלֹא גִרְסִינֵן בְּסוּגִיָּא דְּכָאן הָכִי ע"כ מוֹכַח אֵיפְכָא מְדָלָא מְקָשָׁה בְּגַמ' הָכִי דְּתִרְמִי בְּעֵינֵן גַּם לַמְעַט הַגְּדוּלָה וְלָכֵן פִּי רָש"י לְפִי סוּגִיָּא דְּכָאן דְּגַבֵּי עִירָא וְשְׁמַעֵי תִּרְמִי הָיוּ וּבְכוּלְהוּ אַחֲרֵינָא דְּחֻשִׁיב בְּגַמ' בַּלֹּא"ה תִּרְמִי הָיוּ וְלַפ"ז מְתוֹרְצִים כָּל הַקְּשׁוּיֹת הַנ"ל דְּלֹא מְצִי לְתַרְצֵי לְגַבֵּי שְׁאוּל הֵנָּה דוּד דְּהָא לֹא בְּגְדוּלָה שְׁנֵי לּוֹ וְגַם לֹא יְכוּל לְתַרְצֵי אֲדוּד הֵנָּה אַחֲרֵינָא אוֹ מְפִיבְנוּשַׁת דְּלֹא בְּגְדוּלָה שְׁוִין לּוֹ וְגַם לֹא הֵנָּה שְׁמַעֵי דְּלֹא בַּתּוֹרָה שְׁנֵי לּוֹ וְגַם לֹא אֵיִהוֹשֻׁעַ הָיוּ עֲתִנִּיאַל דְּלֹא בְּגְדוּלָה שְׁנֵי לּוֹ דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ עֲדִינֵן לֹא הָיָה שׁוֹפֵט עַד יְמֵי פְּנֻחָס וְלָכֵן רַק הַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם דְּקִיָּמוּ גִרְסַת הַסְּפָרִים הַקְּשׁוּ שְׁפִיר קוֹשְׁיָתָם וְזֶה ג"כ הַמְּשֻׁף דְּבִרְיָהֶם שְׁהַקְּשׁוּ קוֹשְׁיָא זֶה מְעַתִּיאַל בַּד"ה פְּנִי הָיוּ שְׁנֵי וְלֹא מְקוֹדֵם אַהֲרָה דְּמְקָשָׁה בְּגַמְרָא וְהָא הֵנָּה יְהוֹשֻׁעַ.

וּבְזֶה מִיְנוּשָׁב סְתִירָה בְּפִי רָש"י דְּכָאן פִּי בְּעִירָא וְשְׁמַעֵי דְּהָיוּ תִּרְמִי וְשֵׁם בְּגִיטִין לֹא פִי כֵן וְלְפִי דְּבִרְיָנוּ א"ש דְּכָאן לֹא מְקָשָׁה בְּגַמְרָא וְהָא הֵנָּה אֲלַעְזָר וְלָכֵן פִּי כָּאן דְּתִרְמִי בְּעֵינֵן לַמְעַט הַגְּדוּלָה אֲבָל בְּגִיטִין דְּמְקָשָׁה בְּגַמ' וְהָא הָיוּ אֲלַעְזָר פְּגִירְסַת הַתּוֹס' וְהִיָּנוּ ע"כ כְּפִירוּשָׁם וְא"כ ע"כ מוֹכַח דְּלַמְעַט גְדוּלָה לֹא בְּעֵינֵן שְׁהִיָּה שְׁנֵי לּוֹ אֲלֵא בְּדָבָר אֶחָד וְלָכֵן לֹא פִירְש"י שֵׁם דְּתִרְמִי הָיוּ בְּעִירָא וְשְׁמַעֵי: שֵׁם רַבָּה בַּב"ח אָמַר ר"י מְהֵכָא וַיֹּאמֶר דוּד: מְזָה מְשַׁמַּע דְּרַבְב"ח אַר"י לִית לֵיהּ דְּרָשָׁה דְּלֹא תַעֲנָה עַל רַב וְא"כ קָשָׁה לְדִידִיָּה בְּרִיָּתָא דְּלַעֲיַל (דָּף י"ח ע"ב) דָּאִין מוֹשִׁיבִין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין וּמְפָרֵשׁ בְּגַמ' הַטַּעַם מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב וְהָרִי רַבְב"ח אַר"י לִית לֵיהּ הָךְ דְּרָשָׁה וּבְשִׁלְמָא לְפִי מַה שְׁמַשְׁמַע מִמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֵׁם (דָּף י"ט) בַּד"ה אֲבָל מְלָכִי בֵּית דוּד דְּהַפְּלִי הוּא פִּינֵן דְּצָרִיף לֹא מְרַבְרָבֵנָה מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב א"כ גְּנָאֵי הוּא לּוֹ א"ש דְּזֶה שְׁיִיף ג"כ אֵי יְלַפִּינֵן כֵּן מוֹנִיחָגוֹר גַּם דוּד חֲרָבוֹ.

אֲבָל לְפִי מַש"כ הַר"ן לַעֲיַל דְּהַחֲשָׁשׁ הוּא שְׁמָא יֹאמַר הַמְּלָךְ בְּרִאשׁוֹנָה דַּעְתּוֹ וְהָאֲחָרִים לֹא יִרְצוּ לְחַלּוֹק עֲלָיו מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב זֶה לֹא שְׁיִיף לְכַאוּרָה לְפִי תִּירוּץ רַבְב"ח: שֵׁם בְּרָש"י ד"ה מִן הַצַּד הָיוּ מִתְחַלִּי.

מפני ענוה יתירה שהיתה בו: ובגיטין (דף נ"ט) פ"י משום דסברי דלא תענה על רב שיניך גם בד"מ והתוס' הקשו שם עליו ופירושו פפירושו פאן. ולענ"ד י"ל הא דרש"י פ"י ב' פירושים דזה תליא בהשני פירושים שהביא רש"י שם בגיטין אי רב מן הבינונים הנה או הקטן שבכולם ע"ש דאי חוששין ללא תענה על רב דהיינו שהקטן מתניירא לומר דעתו נגד דעת הגדול חשש זה שיניך בכל קטן שיש גדול ממנו וכמו שכ' מהרש"ל לקמן ברש"י ד"ה לא תענה וא"כ אפתי קשה איך התחילו ברב שהיה בינוני הנה להם להתחיל מן הקטן שבכולם דבינוני אפתי שיניך החשש שיתניירא או הקטנים ממנו לחלוק עליו לכן ע"כ צריך רש"י לפרש פאן דמשום ענוה התחיל רבי מן הצד אבל חשש שיתניירא הקטן לומר דעתו נגד הגדול באמת לא שיניך גבי ד"מ רק גבי דנ"פ אבל בגיטין שם פ"י רש"י לפי הפ"י ששמע דרב קטן שבכולם הנה ולכן ליכא לפרש שם דמשום ענוה הנהיג רבי כן דמשום ענוה הנה רבי יכול למחול על פבדו אבל איך מחל על פבדו הבינונים להקדים להם הקטן שבכולם לכן פ"י שם דמשום לא תענה על רב הנהיג כן ולכן התחיל בקטן שבכולם.

כן נלענ"ד לפרש דעת רש"י: שם ד"ה לא תענה. ומתחילין מן הצד: המהרש"ל ומהר"ם ומהרש"א יגעו בבניאור דברי רש"י ועפ"י דברי הר"ן נלענ"ד לפרש דברי רש"י דרצה לתרץ דאי הטעם שלא ירצו לחלוק על הגדול א"כ היכי איירי דוקא דמתחילין מן הצד שלא יאמר הגדול ברישא הנה לנו לתמן שיאמר באחרונה אחר פולם וזה אינו במשמעות מתחילין מן הצד רק שלא יאמר דעתו בראשונה וע"ז תירץ רש"י דלזה אין חשש פיון דכבר התחילו מן הצד שפא ישמע דברי אחד מן המזופים ויסקים עמו הגדול דהיינו שהפופלא ישמע דברי א' מהמזופים ויסקים עמו: שם ד"ה הטמאות.

וסיפא דברייתא לא ישב בצדו: דברים אלו לכאורה הם ללא צורך דמאי קמ"ל במה שפכתוב בסיפא דברייתא. וי"ל דפירושא דקושיא היא דלכאורה לק"מ אדרב מהך ברייתא דדלמא באמת גם רב סבר דאין מונין להם אלא אחד והא דקאמר ודן עמו בדנ"פ קא משמע לן שיושב עמו כשהוא דן ואומר דעתו ג"כ ולא חיישינו מפני הרואים שיאמרו קרובים פשרים לדנ"פ או רב ותלמיד לזה קאמר רש"י דהא באמת זה אסור פמבואר בסיפא דברייתא וא"כ שפיר קשה ארב: שם בתוס' ד"ה ומה י"ט.

וא"ת ומנ"ל: לענ"ד י"ל דרש"י מתרץ קושית התוס' במה שפכתב דהרי אין בין י"ט לשבת ע"פ מה שביארת במ"א טעמו דפי' (בפסחים דף ה' ע"ב) דהא דאמר רבא ש"מ מר"ע הבערה לחלק יצאת משום דקרי לי' אב מלאכה ולא פי' פפירוש ריב"א דאי ללא לא יאסר הבערה בי"ט פלל פיון דקרא דלא תעשה כל מלאכה לא קאי על יו"ט משום דסובר דלא פרבינו שמואל בשבת (דף קי"ז ע"ב) בתוס' ד"ה והתני דבי ר' ישמעאל אלא פרש"א דלא תעשה כל מלאכה דגבי שבת מוכח דגם ביו"ט אסור דמדאמרה תורה לא תעשה כל מלאכה אף אשר יאכל לכל נפש הרי הורה לנו דאין בין י"ט לשבת אלא אנוכל נפש ומה"ט גם הבערה אסורה ביו"ט כמו בשבת דהרי רק אנוכל נפש התירה התורה ולא דבר אחר וזהו ממש דבריו בכאן ג"כ למה דאסורה רציחה ביו"ט.

אכן התוס' שם בפסחים סברי פרבינו שמואל בשבת ולכן פי' הריב"א שם פפירושו ולישיטתם גם פאן הקשו שפיר ולפ"ז מתורץ לשיטת רש"י קושית התוס' דכאן. אכן זה

עדיין קשה לפי מה שסובר רש"י ביצה (דף י"ב ע"א) דגם מה שאין בו צורך י"ט פלל
מותר מפת מתוך א"כ עדיין קשה דלישתרי רציחה בי"ט מפת מתוך שיהיה נטילת נשמה
לצורך שחיטה הותר נמי שלא לצורך ולשיטת התוס' שם א"ש דהא אין פאן צורך י"ט
פלל אבל לשיטת רש"י קשה לכאורה וצ"ע: שם ד"ה והא הנה חזקה.

שכבר גלו עשרת השבטים: המהרש"א וגם המהר"ם הקשו דא"כ גם ברבי ורב אשי לא
היה תורה וגדולה במקום אחד ע"ש שתיקצו בדוחק. ולפענ"ד נ"ל ע"פ מה דאמרין
ערכין (דף ל"ג ע"א) דעשרת השבטים ירמיה חזירין ויאשיהו בן אמון מלך עליהם ולכך
נהגו שמשות ויבולות דשפיר מקרי פל יושביה עליה ע"ש ואף שעדיין נשארו מהם שלא
חזרו כמש"כ רש"י לקמן (דף ק"י ע"ב) בד"ה עשרת השבטים מ"מ כיון דכל השבטים
חזרו אף שחידים נשארו עדיין מ"מ מקרי פל יושביה עליה דהגע עצמה דכי אם ישבו
חידים מישראל בחו"ל לא יהיו יבולות נוהג ונהרי עכ"פ מוכח דלאחר יאשיהו מקרי פל
יושביה עליה וא"כ שפיר מלך רבי ור"א על כל ישראל אבל חזקה שמלך קודם יאשיהו
לא מלך על עשרת השבטים ולכן לא מקרי לגביה תורה וגדולה במקום אחד: שם ד"ה
רבה בב"ח.

וי"ל לא בעי למידייני כשאר חייבי מיתות: עיין במהר"ם שמחק בדברי התוס'. ולפענ"ד
דברי התוס' אתיין שפיר דמש"כ לידע אם הוא מורד במלכות הפי' הוא לידע אם דוד יש
לו דין מלך כיון שעדיין שאול קיים וכתרוץ הר"ן.

ובתירוץ זה מיושב ג"כ מה שהקשו התוס' לעיל (דף י"ט) דאיהו דן דוד עמהם הא אין
מושיבין מלך בסנהדרין ע"ש. ולפ"ז אתי שפיר כיון דכל הדין היה אם דוד יש לו דין
מלך א"כ בשעה שישב בדין עדיין לא היה מלך: שם בא"ד.

ונראה הא דאמר לא בעי למידייני לענין הא דתנו בפרקין: גם לגמור דינו רק בפניו ע"כ
לא בעינו דהא נבל לא היה שם כשדנו אותו ועיין לקמן (דף מ"ט ע"א) כשדנו את יואב
משום מורד במלכות איתוהו ודיינוהו: שם ד"ה אין מונין להם.

משום ק"ה ועה"ש אצטריף: הא דלא כתבו דמשום הרב ותלמידו אצטריף דאכתי צריף
לזה דמשום ק"ה ועה"ש אצטריף דאל"כ אב ובנו לא ליתני פלל אבל השתא דכתבו
דמשום ק"ה ועה"ש אצטריף לא קשה ד"מ ודנ"פ ומכות לא ליתני דשפיר צריף למיתני
פן משום הרב ותלמידו: שם ע"ב בגמרא פי קאמר רב פגון רב פהנא ור"א: לכאורה
קשה מאי קמ"ל רב בזה פשיטא דאל"כ לא משכחת סנהדרין לעולם דהא פולם ממשה
קבלו.

וי"ל דקמ"ל פגון שמראה להתלמיד ג"כ הטעמים לזכות ולחובה רק שאין מוסר לו
הסברא בברור דהתלמיד יברר וזה לא מוכח ממשה דלא מצינו שהסביר להם פנים
לזכות ולחוב. ולכן פירש רש"י לעיל בדברי רב שמראה לו פנים לזכות ולחובה בתוך
הדין: שם וכולן אין נוהגין בשוה"נ: ק"ק לפי טעם הגמרא דאתה מטה משפט שוה"נ
למה אין גומרים דינו ביום דוקא כמו דין הבועלים דבזה לא שייף הטני' רק גזה"כ הוא
מנהוקע אותם וא"כ מכת פמיתת הבועלים פך מיתת השור גם גבי שוה"נ ניבעי: שם
ברש"י ד"ה סנהדרין.

אף של כ"ג: ודאי דמוכח כן מדתני במתניתן ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם להוסיף מהן אם יצטרכו וזה לא שייך רק בב"ד של כ"ג. אבל אעיקר מלתא י"ל מנ"ל דגם בב"ד כ"ג צריכים לישוב פתצי גורן דהא קרא דשררף אגן הסהר דאתיא מגיה לא פתיב רק גבי ב"ד הגדול שיהיו יושבים במקדש.

אכן באמת לא ק"מ דבלא"ה י"ל מאי פריה בגמ' מה"מ דבעינן פתצי גורן הא במתניתן מפרש טעמא פדי שיהיו רואין זא"ז. אף דז"א דקושנית הגמרא באמת אינה מה"מ דבעינן עגולה רק הקושניא הוא מדקאמר במתניתן דסנהדרין היתה פתצי גורן עגולה ע"ז פריה מנ"ל דהיתה כן וע"ז מתרץ מקרא דשלמה דמוכח מגיה דבאמת היה כן וכינו דעיקר הטעם הוא משום שיהיו רואין זא"ז אתי שפיר דבעינן כן גם בב"ד של כ"ג דגם שם שייך הך טעמא: שם בתוספת ד"ה קדא לאתויי גר.

השתא משמע דסתם גר פשר לד"מ: עיין במהרש"א שטרח לישוב מאין משמע כן. אכן התוס' ביבמות (דף מ"ה) בארו בעצמם דמדקאמר גר לא בא מטפה פשרה משמע כן ע"ש: שם בא"ד.

דבני גרים פיון שהורתו ולידתו בקדושה: ולהורתו שלא בקדושה ל"צ דהני לאו בני חליצה ויבום ניהו דאין להם אחנה כדאמרין ביבמות (דף צ"ז ע"ב): שם ד"ה אתה בדומין לה אע"ג דמאתה גמי הני שייך למעוטי ב"מ: עיין מש"כ לעיל (דף י"ז) בישוב סוגיא דלפנינו ובתוכה גם קושית תוס' זו אכן גם בפשטות י"ל דהא דפשיטא להגמ' דבכורות (דף מ"ד ע"א) דמשה לא היה בע"מ היינו פיון דהיה ממנין הסנהדרין כדאמרין לעיל שם והסנהדרין צריכים להיות מגווקים ממום כדיליף ממום אין בה ולכן אי לא הוי ילפינן דבע"מ פסול לסנהדרין ממום אין בה גם מאתה לא הוי מוכח מידי ולכן השתא דכתיב מום אין בה באמת מאתה ממעטינן בע"מ ג"כ.

ובזה מיןש"ב ג"כ מ"ש רש"י לעיל דמאתה ממעטינן תרתי עיין שם. ובזה.

א"ש ג"כ מה דמקשה בש"ס יבמות (דף ק"א ע"א) ל"ל לעיני למעט סומא ממום אין בה נפקא ומקשה הרשב"א שם הא התורה ודאי לא סמכה אמה דאמר שלמה ולפ"ז א"ש דרב יוסף גלה דמאתה נפקא: שם דף ל"ז ע"א במתניתן שמה אי אתם יודעים שפופנו לבדוק אתכם בדו"ח: פ"י ואם עדי שקר אתם תכחשו עצמכם ותפסלו עי"ז לעדות א"נ ע"י דו"ח תבואו לידי הזמה אם שקר אתם מעידים ותמותו: שם ברש"י ד"ה אל יחסר המזג.

אל יחסרו: לעיל (דף י"ד ע"ב) פירשו התוס' עוד פ"י אחר בשם י"מ אכן לפי זה ק"ק דא"כ לר"י דסובר דסנהדרין גדולה היתה של שבועים לא ליבועי דלישתנייר רק כ"א נהרי לא מצינו דפליג ר' יהודה אהה דינא דבעינן כ"ג: שם בד"ה לצאת לעסקיו.

חויז ללשפה עכ"ל: דקדק לפרש כן דאי לדבר מצנה מותר אפילו לא נשתירו כ"ג כדמוכח מסוגין דלעיל (דף י"ד). ע"ש: שם בתוספת ד"ה התורה העידה.

מיהו היכא דלא בעל: הא דלא תירצו התוס' לפ"ז בקיצור דה"ט דנדה שרי ליחודי טפי משאר עריות פיון דבעל דא"כ דמחלקינן בנדה בין בעל ללא בעל גם בשאר עריות הנה לנו לחלק כן וא"כ אם כבר בא על אחד מהעריות פשעדין לא היתה לו ערוה ע"י אונס

ופיתוי ואח"כ נעשה לו ערנה תהיה מותר להתניח עמו ונה ודאי אסור לכן ע"כ הן הן
התוס' לטעם שסופו להטהר ולכן לא נלע"ד פי' מהר"ם שפי' דהאי ומיהו שכ' התוס'
הוא כמו תירוץ לחוד: שם ע"ב במתניתו ונהלא פבר נאמר והוא עד: אף דפשוט דקרא
דוקא גבי שבועה איירי פדכתיב ושמעה קול אלה מ"מ פבר פתבו התוס' בב"ק ריש פרק
הפוגס דגם בלא שבועה איכא חוב להגיד.

ע"ש: שם ונהלא פבר נאמר ובאבוד רשעים רנה: הא דלא קאמרי פתיב ובערת הרע
מקרבך י"ל דהה מצינה לב"ד הוא ולא לעדים. אכן לפמ"ש הרא"ש פ"א דמכות דמי
שרואה דבר ערנה בתבירו חייב להגיד משום ובערת הרע א"כ קשה לכאורה לימא להו
קרא דתורה תחת קרא דמשלי.

וי"ל דהא שיתראו להעיד היינו שייסברו כמו שאמר גבוזראדן ונירון קיסר בעי לכפורי
ידיה בהאי גברא דהיינו אף שיעידו כמנטל עליהם מ"מ יענשו פיון שנהרג נפש מישראל
על ידם ולכן אמרינו להו מהה קרא דבאבוד רשעים רנה להורות להם דאין פאן עונש
וכפי' רש"י: שם פריש"י ד"ה נופל מן הגג.

וקומה שלו הרי פאן ג': ר"ל דלקה נקט נפל מן הגג דוקא פיון דמצות סקילה הייתה
להפילו ג' קומות וסתם בית שבש"ס הוא בית ועליה על גביו ונהו ב' קומות וא"כ אם
נופל מן הגג פשהוא יושב ולא עומד הרי פאן ג"כ ב' קומות: שם ד"ה הוא אמר לנו.

אבל לא בפני התובע: קשה דמה לנו שלא אמר בפני התובע פן מכ"מ הני חשיב הודאה
אי לא דלא אמר אתם עדי פדמוכח מהא דמיייתי לעיל (דף כ"ט ע"א) ממשינה זו ראיה
לרב והודה א"ר דצריף לומר אתם עדי ולפי פי' רש"י מאי מיייתי ראיה דלמא לקה לא
היה הודאה דלא היה בפני התובע וא"ל דהא דצריף שיאמר אתם עדי הוא מפני ב' טעמים
הא' שלא יאמר משטה אני בה והב' שלא יאמר אמרתי פן שלא להשביע את עצמי ולפי
המבואר בתוס' לעיל (דף כ"ט ע"ב) בד"ה פה אדם טעם דמשטה אני בה שייף דוקא
באם תובעו התובע וטעם דאדם עשוי שלא להשביע את עצמו דוקא בפשינו תובעו
וביותר מבואר זה בדברי הר"ן ולכן פירש"י לפי טעם הא' דאדם עשוי שלא להשביע
דבפני התובע גם פשלא אמר אתם עדי לא יוכל לומר אמרתי פן שלא להשביע א"ע
דא"כ מאי מיייתי לעיל סיוע לר"י א"ר.

וצ"ע: שם בתוספת ד"ה שאין דמה. ואחרני הני עם ר"ש ב"ש: אכן הריטב"א בשבועות
(דף ל"ד) פי' דחזא ועוד קאמר חזא דאומדנא הוא ועוד ליכא אלא עד א' והתורה אמרה
ע"פ ב' עדים: שם בד"ה מיום שחרב.

וא' הרג במזיד הקב"ה מזמין לפונדק: אף דבה"ג גופא לא נתקיים בו דין חנק אלא דין
סקילה שנהרג ע"י אותו שנפל עליו עיין מה שתימצו התוס' ע"ז בסוטה (דף ח' ע"ב):
שם בא"ד. פי' האי עובדא וכיוצא בו: אין הפי' דאז חזרו ללשכה אף שפבר בטל דנ"פ
דהא האי עובדא ע"כ קודם מ' שנה היה דהא בימי ר"ש ב"ש היה ונהרי ר' שמעון פן
שטח ע"כ יותר מק' שנה קודם חזרבו הבית היה דקא חשיב ליה בפ"ב דחגיגה קודם
שמעיה ואבטליון שנהגו נשיאות קודם הלל ונהרי הלל ויוצאי חלציו נהגו נשיאות בק'
שנים האחרונים שלפני חזרבו הבית פדאמרינו בשבת (דף ט"ו ע"א) ע"ש וא"כ ע"כ

ר"ש ב"ש קדם טובא לכו הפי' הוא דאם הנה מתרמי באותן מ' שנה צורך שעה כגון האי עובדא היו חורין אבל ודאי הו' עובדא קדים טובא: שם בא"ד.

וי"מ דנקט משחרב בהמ"ק: זה שייך דוקא לפי פי' התוס' (בערכין דף ט"ז ע"א) דבגדי פהונה גם על הרוצח מכפרין אבל לפי פי' רש"י שם דדוקא על כל העולם מכפרים ולא על הרוצח לא שייך תירוץ זה: שם בא"ד.

מיהו ה"מ כשעושין תשובה: פי' דבזה רצו לתרץ מה שהקשו על פי' זה בכתובות (דף ל') דהא עובדא דר"ש ב"ש דכאן וגם מזמינו לפונדק א' ג"כ בזמן בהמ"ק הנה והניחו שם בקושיא. אכן בזה מתורץ דבגדי פהונה מכפרין דוקא עם התשובה ובהני עובדא לא הנה תשובה אבל מ"מ מתורץ מה שהקשו למה נקט דוקא מיום שחרב בהמ"ק דאז לעולם שייך פן בין עשו תשובה בין לא עשו תשובה כיון דאין פאן בגדי פהונה לכפר: שם ד"ה כמאן כר' אלעזר.

וי"ל למסקנא דהכא דמשגי מתניתן: פן תירצו ג"כ בשבועות (דף ל"ד) וכו' תירץ הרמב"ם שם ונהר"ן פאן. אכן לכאורה צ"ב לפי מש"כ לעיל בד"ה שאין דהטעם דפסלינו אומדנא משום דכתיב עפ"י שנים עדים דמשמע שראו את המעשה ונהרי גם גבי ד"מ ע"פ שנים עדים יקום דבר וא"כ איך אפשר לחלק בין ד"מ לדנ"פ.

ולוא דבריהם הנה נלענ"ד איפכא מתירוץם דבאמת גם גבי ד"מ יפסל אומדנא מע"פ שני עדים. אכן לפי מה שדרש ריה"ג בשבועות שם מאו ראה או ידע להכשיר ידיעה בלא ראיה שהוא אומדנא כמבואר בגמ' שם הרי גלה קרא גבי ד"מ להכשיר אומדנא וא"כ י"ל דר"א סובר כריה"ג שם ולכן הכשיר אומדנא גבי ד"מ אבל בדנ"פ פסול מע"פ ב' עדים דבדנ"פ לא גלה קרא מידי דאו ראה או ידע דוקא גבי ד"מ כתיב כמבואר שם ולכן בשבועות מקשה שפיר דבאמת נימא דאו ראה או ידע גם אדנ"פ קאי וממילא כשר אומדנא גם גבי דנ"פ לר"א אבל גמרא דהכא לפי המסקנא אלא דאו ראה דוקא בד"מ כתיב ולכן שפיר י"ל דר"א דוקא גבי ד"מ הכשיר אומדנא ולא גבי דנ"פ: שם בא"ד.

ומיהו בדוחק יש למצוא דלחייב ר"א בההוא דר"ש ב"ש: ע"כ אפשר למצוא דאל"כ איך ר' שמעון בן שטח הנה יכול להרוג אותו גם בלא עדים דאומדנא ונהרי לפי מה שסברו התוס' לעיל בד"ה שאין ע"כ לא הנה עפוב אחר שלא להרוג רק טעם דאומדנא ונהינו כמ"ש הרמב"ם בשבועות דרץ ומתרה והולך אחריו הנה אלא דמ"מ כתבו שפיר דבדוחק דוקא יש למצוא פן.

ובזה י"ל קושיתם מה שהקשו מגמ' דשבועות די"ל דבאמת לר"א אומד גם בדנ"פ כשר והא דשאלו שמא ראיתם מאומד משום דאז דוחק הוא שיהיה ההתראה פהגון שינדעו שהרגו תוך כדי דבור אבל גבי ד"מ לא הוצרכו לשאול דשם א"צ התראה אבל אין במשמע לשון התוס' שפוננו לתרץ בזה קושיתם הנ"ל שם ד"ה לטובה לא פתחה.

וא"ת והא כתיב תבלעמו ארץ: א"ל דלמא האי פנף הארץ הא דלא כתיב בי' פי הארץ כמו גבי קרח די"ל דכל בליעה הוא בפי הארץ כמו האדם שדרך בליעתו הוא בפה והארץ נברא כולה כמו אדם שיש לה שם כל האברים שיש באדם כגון פה לב ערוה כדאמרין במדרש פ' מקץ: שם דף ל"ח ע"א בגמרא ואשה נאה ויאמר שלי היא: א"ל איך שייך

אִשָּׁה נָאָה אִם פֶּל ב"א דוֹמִין זל"ז דבלא"ה צָרִיף לְבָאָר מַאי פְּרִיף וּמִפְּנֵי מָה אִין פְּרָצוּפִיָּהֶם דוֹמִין דְּהָא פְּבָר אָמַר לְהַגִּיד גְּדוּלָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אֲכֹן קְנוֹשְׁתוֹ הוּא פֶּה דְּנֻדְאֵי הַהֲבָדֵל בְּגוּפֵי ב"א הוּא לְהַגִּיד גְּדוּלָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אֲכֹן אֶפְתִּי צָרִיף טַעַם לְמָה הַהֲבָדֵל זֶה הוּא דוֹקָא בְּפָרְצוּף וְלֹא בְּאַחַד מִשְׁאָר הָאֲבָרִים וְע"ז תְּנַרְץ שְׁלֹא יִרְאֶה אָדָם אִשָּׁה נָאָה דְשִׁפִּיר שְׁיִיף נָאָה בְּשְׂאָר הָאֲבָרִים גַּם אִם הַפְּרָצוּף דוֹמָה וְהוּא לֹא יִהְיֶה נִיפְר רַק ע"י הַפְּרָצוּף וְלִכְּוֹן אִין אָדָם מִכְחִישוּ דְּזֵה דוֹמָה לְזֵה: שֶׁם בְּקוּל וּמְרָאָה מְשׁוּם עֲרֹנָה: בְּקוּל לְחוּד ג"כ סְגִי לְהַכִּיר לְיוֹם וְלִילָה וּמִטַּעַם זֶה נִרְאֶה דְּמִפְּרִשׁ הִירוּשָׁלַיִם הוּבָא בַח"א מְרָאָה וְדַעַת מִפְּנֵי הַגְּזֻלָּיִם: שֶׁם פְּדִי שְׂיִכְנוּס לְסַעֲוֵדָה מִיָּד: ק"ק דלפ"ז הִיָּה יְכוּל לְהַבְרָאוֹת בְּיוֹם ג' אַחַר בְּרִיאַת הָאֵילָנוֹת וִירְקוֹת דב"ח שְׁנַבְרָאוּ בְּיוֹם ה' ו' לֹא הִתְרֹוּ לוֹ לְאַכּוֹל פְּדָאֲמָרִינוּ לְקַמֵּן (דף נ"ט ע"ב): שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא אִידי וְאִידי חֲדָא מְדָה הִיא: הִיָּנוּ כְּחַכְמִים בְּתַמִּיד (דף ל"ב) וְעֵינֵי מ"ש הַתּוֹס' רִישׁ פ"ב דְּחֻגִיגָה: שֶׁם בְּלִשׁוֹן אַרְמִי סִיפֵר שְׁנַאָמַר וְלִי מָה יִקְרוּ רַעֲיָה: נִלְעַנְד' שְׂיִקְרוּ מִפְּרִשׁ לְשׁוֹן נִכְבְּדוּ וְכָל יִקְרָ שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּבוֹד הוּא לְשׁוֹן אַרְמִי שִׁבְכ"מ תְּרַגּוּם אוּנְקִלוֹס אֶפְבוּד יִקְרָ וְכֹן אֲמָרִינוּ ג"כ בְּמַגְלָה (דף ט' ע"א) רַנְב"י אָמַר וְכָל הַנְּשִׁימִים יִתְּנוּ יִקְרָ לְבַעֲלֵיהֶן ע"ש: שֶׁם מוֹשֵׁף כו' קָרִי לִי עֶבֶר בְּרִית: אָף שְׁלֹא נִצְטַוָּה עֲדִינֵן עַל הַמִּיל' דמ"מ דְּבָר מְכֻנְעָר הוּא וְכַה"ג פְּתַבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן (דף נ"ז ע"ב) לְעַנְנֵן אוֹתוֹ הַיּוֹם עֶבֶר אוֹתוֹ רְשָׁע ה' עֲבִירוֹת ע"ש.

וְעוּד דְּהָא דְרָשָׁה דְּאֵת בְּרִיתֵי הַפֶּר בְּלֹא"ה לָאוּ דְאוֹרֵייתָא הִיא דְּמִשׁוּף הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְעֵינֵן מָה שְׁפָתַבוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דף ע"א ע"א): שֶׁם אָחַד לוֹ וְאָחַד לְדוּד: הָא דְלֹא קָאָמַר אָחַד לוֹ וְאָחַד לְמִטְטָרוֹן דְּלוֹ לְבַדּוֹ יֵשׁ יִשְׁיבָה לְמַעְלָה בְּמַלְאָכֵי מְרוֹם פְּשָׁפוֹתַב זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּאִחַר מְצָאוּ יוֹשֵׁב וְטַעָה פְּדָאֲמָרִינוּ בַפ"ב דְּחֻגִיגָה ע"ש.

דא"כ קָשָׁה סִיפָא דְקָרָא דְהָא רַק עֲתִיק יוֹמִין יִתִּיב לְכֹן קָאָמַר א' לוֹ וְאָחַד לְדוּד שֶׁהוּא לְמַלְךְ הַמְּשִׁיחַ שְׁיִשָּׁב לְעֲתִיד לִימִין הַקַּב"ה פְּשִׁידִין עֲמִים וְכִמוּ שְׁפִי הַמְּהַרְשָׁ"א בְּחֻגִיגָה שֶׁם וְלִכְּוֹן שִׁפִּיר קָאָמַר דְּעֲתָה רַק עֲתִיק יוֹמִין יִתִּיב וְכִסָּא דוּד הוּא רַק מוּכָן לְעֲתִיד לְבָא: שֶׁם אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי עֲקִיבָא.

הָךְ ר' יוֹסִי ע"כ לָאו סְתָם ר"י הוּא דְהוּא הִיָּה תַלְמִיד ר"ע פְּדָאֲמָרִינוּ בַפ"ק וְאִיף יִקְרָא לְרַבּוֹ בְּשִׁמוֹ. לְכֹן ע"כ גְּרַסִּינוּ ר"י הַגְּלִילִי וְכֹן הוּא בְּחֻגִיגָה: שֶׁם מֵאֲתוּ מִבְּעֵי לִיָּה: הָא דל"ק דְּמִטְטָר' הַמְּטִיר מֵאֵת ה' דְּהָךְ וְה' ע"כ לִיכָא לְפָרוּשֵׁי אַמְטָטָר' דְּדַרְשִׁינוּ מִנֵּיהּ בְּגִמְרָא הוּא וּבֵית דִּינּוֹ: שֶׁם בְּרִש"י ד"ה כְּדָר' יוֹחֲנָן.

שְׁהַפֵּל בְּעֲצַת פְּמִלְנִי שְׁלוֹ: לְעַנְד' י"ל דר"ל דְּאֶפְתִּי לֹא מְתוּרְץ הַפֵּל לְכַאוּרָה דַה"ק דר"י דְּנִגְלָה אֵלָיו הָאֱלֹהִים וְכֹן דְּאָשָׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹנְבִים אֵלָיו וְלֹא שְׁיִיף הָךְ תְּיָרוּץ דְּנִמְלָךְ לְזֵה מִפְּרִשׁ רִש"י כִּינּוֹן דְּבַהֲפֵל נִמְלָךְ בְּכַמְלִיאָ שְׁלוֹ א"כ הַפֵּל נַעֲשֶׂה עַל פִּי עֲצַתָם וְשִׁפִּיר נִקְרָא גַם הַמַּעֲשֶׂה עַל שְׁמֵם: שֶׁם דף ל"ט ע"ב בְּגִמְרָא וּמִי חֲדִי קב"ה בְּמַפְלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים: אָף דְּהוּא לֹא קָאָמַר רַק שְׁרִינָה הוּא בְּעוֹלָם וְלֹא לְפָנֵי הַקַּב"ה מ"מ מִקְשָׁה שִׁפִּיר כִּינּוֹן שֶׁהַקַּב"ה אִינוּ שְׂמַח גַּם לְאָדָם אִין לוֹ לְשִׁמּוֹחַ וְיִדְבַק בְּמַדּוּתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה כְּמוֹ בַכ"מ וְע"ז מְתַרְץ דְּרַק הוּא לֹא שֵׁשׁ אָבָל אַחֲרִים מְשִׁישׁ וְא"כ מְרָצוֹן הַקַּב"ה הוּא לְשִׁמּוֹחַ בְּמַפְלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים: שֶׁם מִפְּנֵי מָה זָכָה עוֹבְדֵיהוּ לְנִבְיָאוֹת: עֵינֵן פִּירִש"י וְכַבֵּר הַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁ"א הָא לר' יִצְחָק לְשִׁיטְתוֹ לֹא מוּכַח דְּגַר אֲדוּמֵי הִיָּה.

ולולא פ'י רש"י ה'נה נלע"ד לפרש דהקושיא היא פ'ינו דע"כ לא ה'נה מבני נביאים אשר
הכינו עצמם מעת ילדותם לנביאות פסדר הנביאים דהא אינבל שהר'נה כל הנביאים
ואותו לא הר'נה וא"כ מפני מה זכה לנביאות שלא פסדר שאר נביאים.

א"נ י"ל ע"פ מה דאיתא במדרש תנחומא דאשה א' מנשי בני הנביאים שצעקה אל
אלישע עבדה אישי מת היתה אשת עובדיהו א"כ קרי ליה בן נביא שפירושו תלמיד
כמ"ש רש"י גם לאחר שמת וא"כ פשניבא ע"כ עדיין ה'נה תלמיד וזהו דקאמר מפני מה
זכה לנביאות פשהו בן נביא עדיין משא"כ בשאר נביאים דבשום מקום לא קרי לנביא
שניבא בן נביא: שם מ"ש עובדיהו לאדום: פ'י דלא מצינו בשום נביא שלא העיד רק
נבואה אחת לאנמה אחת רק עובדיהו דגם יונה בן אמת'י אף שלא העיד רק על נינה
מ"מ פבר נזפר נבואה אחרת ממנו במלכים וע"ז מתרין דדוקא לנבואה זו ה'נה מוכן:
פרק חמישי שם דף מ' ע"א במתנין היו בודקין אותן בז' תקירות: עיין ברבינו נסים
שהביא דעת הרבינו זכריה הלוי דתקירות אלו לא מצרכינן אלא קודם שהעידו העדים
ולאיים עליהם והקשה על זה מסוגיא דלקמן (ע"ב) דמוכח דגם מי שפא ואמר אמש
הרגו ג"כ מצרכינן ז' תקירות לרבנן.

ולפענ"ד אין משם ראיה נגד דעת הרב בעה"מ דהא טעמא דז' תקירות קודם שיעידו הוא
משום הא דר"ש בן אלעזר דלקמן וא"כ היינו דקאמר ר"י לתכמים הרי מי שפא ואמר
אמש הר'נו למה לן לבדוק באיזו שבוע וקקושית הר"ז הלוי וא"כ למה לן לבדוק קודם
שיעידו הא אמש הר'נו שכח ברוב עדיות וא"כ יעידו העדים תיכף עדיין ולא מצרכינן
להנהיג ג' תקירות כלל וע"ז השיבו רבנן דמצרכינן פן משום הא דרשב"א וכתירוץ הר"ז
הלוי ולכן שפיר הוציא מסוגיא זו אם כפר העידו העדים מעצמם דלא שייך מעתה איום
דרשב"א דאז באמת לא מצרכינן לרבנן הנהיג ג' תקירות כלל: שם שנה יודע בעבורו של
חדש: עיין בתוס' פסחים (דף י"א ע"ב) שכתבו דה"ה דהוי מצי למימר שנה יודע
בחסרונו של חדש וא"כ באמת צריך טעם למה לא קאמר שנה יודע בקביעות החדש
שכולל לתרוננייהו ולענ"ד י"ל דבהא דעבורו של חדש רבותא קמ"ל ע"פ מה דאמרין
לקמן (דף מ"א ע"ב) ובשפורא ידע ופ'י רש"י שופר היו תוקעין בקידוש החדש ביום
שהוא מתחיל הן מלא הן חסר עכ"ל.

ולכן אי לא קאמר בפירוש דתלינן טעות ג"כ בעבורו של חדש ה"א דדוקא בחסרונו של
חדש שייך טעות דאפשר דהעד שטעה ולא ידע שחדש העבר חסר ה'נה האזין כל יום ל'
ולא שמע קול שופר שתקעו ב"ד ולכן הי' סובר ע"כ דחדש שעבר מלא ה'נה דממילא
ה'נה ר"ח ביום ל"א אבל באמת טעה שב"ד תקעו ביום ל' והוא לא ידע אבל אם שייך
טעות שלא ידע שחדש העבר מלא ה'נה הא הוא ע"כ לא שמע קול תקיעת ב"ד ביום ל'
ומאין יבוא לו הטעות שחדש העבר חסר ה'נה ואף דלא שמע התקיעה גם לא ביום ל"א
עכ"פ ה'נה לו לומר אהקירות יום החדש אינו יודע ולכן ה"א דלא תלינן טעות בעבורו
של חדש דנדאי עדות שקר הוא קמ"ל מתנין דאפילו בכה"ג תלינן בטעות: שם בגמרא
מנא הני מילי: קשה דהא בעינן הנהיג ז' תקירות דבלא"ה הוי עדות שאי אתה יכול להזימה
דהא מהו טעמא אם אמר א' איני יודע בטל העדות משום דהנהיג תקירות מביאות לידי
הזמה וכמו שפ'י רש"י במתנין וכמו דאמרין לקמן (דף מ"א ע"ב) ועוד קשה לפי מה

דאָמרינן לקמן (ע"ב) אלא אע"ג דלא צריף רמינן עליה פדרבי שמעון בן אלעזר א"כ לימא דז' תקירות דמתניתן מהו טעמא הם וכן קשה איפכא אגמרא דלקמן איך קאמר דרמינן עליה פדרשב"א הא ז' תקירות דאורייתא הם.

וי"ל ע"פ מש"כ רש"י בפסחים (דף י"ב ע"א) בד"ה דהוי ליה עדות ונ"ל וא"ת אתה יכול להזימם ע"י היום כו' מיהו בצרי לה תקירות השעה ונתמנא רבי ז' תקירות בגז"ש דהיטב עכ"ל ע"ש. ולפ"ז שפיר פריף בש"ס מנה"מ דכיון דמוכח ממתניתן דבכל א' מהתקירות שאמר א"י העדות בטל אף שאמר א"י על השבוע ואמר אתמול הרגו וא"כ נדאי יכול להזימו הוא אלא ע"כ דז' תקירות נוקא בעינן למצנה ולכן פריף מנה"מ דא"ל משום אינו יכול להזימו דהא שפיר משפחת אתה יכול להזימו וכן שנית רש"י שם וזה שייף בכל ז' תקירות דהא מזימין יכולין לומר דכל השמיטה הייתם עמנו במדי ואיך אתם מעידים שהרג בא"י וגם אי הוי נוקא משום רשב"א להסיע את העדים ג"כ לא הוי שייף פסול אי אמר א"י ולכן הוצרך לומר דז' קראי פתיבי אכן אהא דמקשו רבנן לקמן אי אמר אמש הרגו לא הנה יכול לומר דבעינן ז' תקירות דאורייתא הם דהא אי אמר אמש הרגו כבר עבדינן תקירות דאיזו שבוע ונשנה וחדש ויום דהא לא צנתה התורה שנשאול אותן ז' שאלות רק שנתקור הז' דברים מהם שמביאים אותן לידי הזמה וכיון דכבר אמרו אמש הרגו מה לנו לחקור עוד ולכן הוצרך לומר משום רשב"א שואלין אותן להטריף דעתן: שם ברש"י ד"ה בכמה בחדש.

בעשרים בחדש: הא דפירש פאן יותר מבאחרני דקתני הכא משום דרצה לתרץ דלכאורה הו' דבכמה בחדש לא דמי לאחרני דקתני דבכלהו טעות חד הוי טעות דאפילו באיזה שעה שייף טעות שעה אחת דלקהי טעות כגון בתחלת או באמצע או בסוף היום ולענן חדש אחד לא הוי טעות פדאמרינן לקמן במתניתן אחד אומר בב' ואחד אומר בג' עדותן קיימת לכן פירש כגון בד' בחדש או בכ"ה פירוש כל שהיא ביותר מאמצע החדש דלאחר רובו של חדש טעות חד יום גם לענן חדש הוי טעות פדאמרינן לקמן (דף מ"א ע"ב).

ועיין מהרש"א: שם ד"ה באיזו יום. אעפ"כ שואלין להם באיזו יום: הא דלא קאמר דנפ"מ איפא בשאלת יום באחד אומר בב' ואחד אומר בג' דמשום חדש עדותן קיימת נאי סתרו גם ביום עדותן בטלה דא"כ לא יחקרו באיזו יום כשפיונונו בימי החדש ונהרי לכל העדים ז' תקירות בעינן.

ועיין מש"כ התוס' פסחים (דף י"ב): שם בד"ה ובמה עבד. למרקוליס בשחיטה או בהשתחוואה: ק"ק למה לעיל לענן מכירים אתם אותו פירש"י שמא נכרי הנה ושמא לא חייב כלל ולענן במה עבד נקט בשחיטה או בהשתחוואה דבתרנונייהו חייב אפילו שאינן דרף עבודתו בכף פדאמרינן לקמן (דף ס' ע"ב) למה לא נקט בשחיטה או בפעירה למרקוליס או בשחיטה או זריקת אכן לפעור שהוא חד לחיוב וחד לפטור כמו שפירש גבי רוצח.

וכן קשה גם אברייתא (לקמן ע"ב). וי"ל דבשלמא לגבי רוצח שייף שפיר לשאול את מי הרג אף שהעדים כבר אמרו פלוני הרג את הנפש דגם אי נכרי הרג אין זה סותר למה

שְׁהַעֲיִדוּ וְלִכֵּן אֶפְתִּי לֹא נִכְלַל בְּעִדּוֹתֵי שְׂיִשְׂרָאֵל הֲרֵג אֲבָל כְּשֶׁאֲמָרוּ פְּלוֹנֵי עֶבֶד ע"א הָרִי
כְּבָר נִכְלַל בְּעִדּוֹתֵי שְׂדֵרָה עֲבוּדָה עֶבֶד דַּל"כ לֹא מְקַרֵי עֶבֶד.

וּבְזֶה א"ש ג"כ לְמַה דְּפִירֵשׁ רַש"י אֲמַפִּירִין אֲתָם אוֹתוֹ אֵת הַהֲרוּג דְּזֶה לֹא שְׂיִיף רַק גְּבִי
רוּצָח וַא"כ הָנִי לִיה לְמַתְנִיתֵן לְמַנְקֵט בְּפִירוּשׁ הַהוֹרֵג אֵת הַנְּפֵשׁ מְפִירִין אֲתָם בּוּ כְּמוֹ
דְּנִקְטָה לְעִנְיֵן הָעוֹבֵד ע"א וְעוֹד דְּלֹא הָנִי דְּוּמְיָא דְּהַתְרִיתֶם בּוּ דְקָאֵי אַרוּצָח.

וּבִיּוֹתֵר הִיָּה נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי מְפִירִין אֲתָם אוֹתוֹ ג"כ אֲעוּבֵר עֲבִירָה פִּירֵשׁ מְפִירִין אֲתָם
אוֹתוֹ שְׂזָה הוּא הָעוֹנֵב עֲבִירָה שְׂמָא נִדְמָה לְכֶם זֶה הָאִישׁ שְׂאֲתָם מְעִידִים עָלָיו כְּאוֹתוֹ
שְׂעֵבֵר וְאִינוּ הוּא אֲכֵן רַש"י לֹא רָצָה לְפָרֵשׁ כֵּן פִּינּוּ דְכִבְרַת הַעֲיִדוּ עַל זֶה שְׂעֵבֵר הָעֲבִירָה
א"כ אִם יִחְזְרוּ עִתָּה וַיֹּאמְרוּ שְׂאִין מְפִירִין אוֹתוֹ זֶה סוּתֵר לְמַה שְׁהַעֲיִדוּ וְכִינּוּ שְׂהַגִיד שׁוּב
אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד: שְׁם ד"ה כָּל הַלֵּילָה.

אִישׁ אִישׁ לְעַצְמוֹ עכ"ל: נִרְאָה דְּהוֹכִיחַ כֵּן מְדַלָּא עֲרִיב וְתַנִּי וּמְזַדְּוֹנֵגִין זוגוֹת וְזוגוֹת וְנוֹתְנִין
וְנוֹשְׂאִין כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלֵּילָה. וְהַרְמַב"ם כְּתִב ב' פִּירוּשִׁים אוֹ זוגוֹת וְזוגוֹת אוֹ כָּל אִישׁ
לְעַצְמוֹ ע"ש: שְׁם בְּתוֹסְפֵת ד"ה שְׂבַחְמִשָּׁה.

וּי"ל דְּהָא דְקָאֲמַר דְּשִׁית יוֹמָא: וּבְכִסְוִים (דָּף י"ב ע"ב) תִּירְצוּ הַתּוֹס' עוֹד תִּירוּץ אַחַר
דְּאֲבִי לִית לִיה הֵךְ דְּשִׁית יוֹמָא בִּי קַרְנָתָא קָאֵי ע"ש. וַא"ל דְּלִפִּי תִירוּץ זֶה אֶפְתִּי יִקְשָׁה
לְרַבָּא דס"ל הֵךְ סְבָרָא שְׁם וְאִית לִיה נְמִי שְׁם דְּלר"י אָדָם טוֹעָה ב' שְׁעוֹת וְאִם כֵּן כַּש"כ
שְׂטוּעָה חֲצִי שְׂעוּה וְנִימָא ג"כ דְּהָאֵי דְקָאֲמַר ה' סוּף ה' וְהָאֵי דְקָאֲמַר ז' תַּחֲלַת ז' וּמַעֲשָׂה
הָנִי בְּפִלְגָא דְשִׁית וּבְקוֹנְשִׁית הַתּוֹס' דְּרַבָּא לִית לִיה כָּל דְּתַלְיִנּוּ טְעוֹת בְּשַׁנֵּי עֲדִים וְכִמוֹ
שְׂהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' שְׁם וּלְקַמֵּן (דָּף מ"א ע"ב) בַּד"ה אֲחַד אָמַר ע"ש וּבְאֲחַד לִיכָא לְמַתְלִי
טְעוֹת דְּמִסוּף ה' לְתַחֲלַת ז' לֹא טְעִי אִינְשֵׁי דִישׁ הֵיכֵר בְּשִׁמְשׁ וְלִכֵּן א"ש ג"כ הָא דְלֹא מְקַשּׁוּ
הַתּוֹס' רַק לְלִישְׁנָא קָמָא דְאֲבִי שְׁם.

וְעוֹד לְרַבָּא בַלֵּא"ה א"ש דְּלֹא מְפָרְשִׁין דְּבָרֵי הַעֲדִים לְקַיָּים עִדּוֹתֵן כְּדָאֲמַר שְׁם אֱלוֹ
דְּיִיִקִּינּוּ בְּהַנֵּי סִהְדֵי כו' ע"ש: שְׁם ע"ב בְּגַמְרָא דַּא"כ לְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא בְּחַדָּא: הָא דְהַצְרִיף
לְהֵךְ טְעָמָא דַּא"כ וְלֹא פְרִיף בְּקַצּוֹר וְאִימָא חַדָּא חַדָּא כְּדַכְתִּיבָא פִּינּוּ דְלֹא יְכוּל לְמִילָף
מְהַדְדִי דְכָל אֲחַד אִית לִי פִירְכָא כְּדַלְקָמֵן.

וּי"ל עַפְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ב' ע"ב) בַּד"ה דְּבָרֵי הַפֶּל וְנ"ל וּמִיָּהוּ ע"כ אִין רֵאָה מְשֵׁם
דַּא"כ תִּקְשִׁי לְרַמִּי בַר חַמָּא כו' אֲלֵא אֲצִטְרִיף הֵיטֵב מְטַעַם דְּלְקַמֵּן דְּלְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא
בְּחַדָּא עכ"ל. וּלפ"ז א"ש דְּאִימָא כָּל חַדָּא כְּדַכְתִּיב לֹא הָנִי קוֹשְׂיָא לְחַדָּא אֲלִיכָא דר"א
וּר"י דְּהָא יִלְפִינּוּ כָּל דִּינֵי נְפִשׁוֹת מְהַדְדִי בְּהַקְשִׁישָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֲחַד יִהְיֶה לְכֶם וְלִכֵּן הָעִיקָר
קוֹשְׂיָא דְּסַמִּיף עָלֶיהָ הוּא דְּלְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא בְּחַדָּא וּכְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל אֵף דְּקִשְׂיָא לִי
דְּלפ"ז לְאַחַר שְׂתִירְץ כְּמֵאן דְּכַתִּיב בְּחַדָּא דְּמִי מֵאֵי פְרִיף תּוּ עִיר הַנְּדַחַת לְהַנְדָּף תְּרַתִּי לֹא
דְּמִי כו' הָא הַשְׂתָּא שְׂפִיר יִלְפִינּוּ כּוּלְהוּ מְהַדְדִי בְּהַקְשִׁישָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֲחַד יִהְיֶה לְכֶם וְאִין
מְשִׁיבִין עַל הַהִיקָשׁ.

וּי"ל דְּקוֹנְשִׁיתוֹ הוּא פִּינּוּ דְּבִלָּא הַקְשִׁישָׁא אִית לָן פִּירְכָא וְלֹא יְכוּלִים לְמִילָף מְהַדְדִי א"כ לֹא
כְּמֵאן דְּכַתִּיב בְּגוֹפָא דְּמִי וַא"כ ע"כ גַּם מְשַׁפֵּט אֲחַד אִין לְמַדִּין דַּא"כ נְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא
בְּחַדָּא וּבְקוֹנְשִׁיא קָמָא: שְׁם עִיר הַנְּדַחַת לְהַנְדָּף תְּרַתִּי לֹא דְּמִי שְׂכֵן מְמוֹנָם פְּלַט: ק"ל מַה

בְּכַף הָא ע"כ גְּלִי קָרָא דְּמִשּׁוּם זֶה לֹא יִבְצָר עַה"נ בְּחֻקֵּי דְּהָא גַם אִי לָא יִלְפִינּוּ מִהֲדַדִּי טְפִי לִיָּה חֻקֵּי דְּהָא עַה"נ מְאַחְרִינָא דְּהָא בְּאַחְרִינָא לָא בְּעֵינּוּ בְּכָל אַחְדָּא רַק תְּרִי וּבַעַה"נ תְּלַתָּא.

וְכֹן קִשְׁיָה לְעֵנְנֵי מַה דְּפָרִיף מְעַדִּים זֹמְמִין לְעֵנְנֵי עַה"ז וּמַעַע"ז לְעֵנְנֵי עַה"ז דְּהָא ע"כ לָא קִחְשִׁיב בְּא' קְוֵלָא דְּהָא בְּכָל א' ב' פְּתִיבִי בְּתוֹרָה. וִי"ל דְּשִׁפִּיר פְּרָכִינּוּ פֶּאן כְּמוֹ דְּפָרְכִינּוּ אַכְּל ק"ו מַה לְהַד שְׁפֹן קִיל בְּהָא אַף שְׁבָכְל עֵנְיָנוּ חֲמִיר טְפִי פִּינּוּ דְּבָהָא קִיל דְּלָמָא לְכֹן נֹוּהָג ג"כ קְוֵלָא זֹו גַּבְיָהּ.

וְכֹן פְּרָכִינּוּ ג"כ הֶכָּא דְּלָמָא לְכַף בְּעֵינּוּ בַעַה"נ תְּלַתָּא פִּינּוּ דְּבַעֲי הֲתֵרָאָה וְהוּא בְּסִינְיָף אַבְּל מ"מ אִין לְהִבִּיא עוֹד הַשְּׁנִים דַּעַע"ז אוּ דַעַד"ז פִּינּוּ דְּחֲמִיר דְּמִמוֹנוּ אַבְּד מִשָּׂא"כ בְּאַחְרִינָא וְכֹן בְּכָל אַחְדָּא פְּרָכִינּוּ דְּלָמָא אוֹתָן דְּכְתִיבִי גַבְיָהּ הֵם מְפָנִי הַקּוֹלוֹת שְׁנוּהֲגוֹת בּוֹ אַבְּל אִין לְהִבִּיא אַחְרִינָא אֵלִיו פִּינּוּ דְּחֲמִיר בְּדָבָר אַחֵר: שָׁם אֵלָּא עִיר הַנְּדַחַת מֵאִי הָוִי לִיָּה לְמַכְתָּב: ק"ל מֵאִי קוּשְׁיָא הָא לַת"ק דְּר"א בִּיבְמוֹת (דָּף ק"ד ע"א) בְּלֹא"ה א"ש דְּהָא סוֹבֵר דְּמוֹנְפָּנָה מְצַד אַחְדָּא לְמַדִּין וְאִין מְשִׁיבִין וְאִי מְקַשָּׁה לְר"א דְּוִקָא וְכְמוֹ דְּפָרִיף בְּש"ס יְבְמוֹת (דָּף ע' וְדָף ע"ד) וּבְשִׁבְתָּ (דָּף קל"א) וְא"כ דְּלָמָא ר' אֶלְעָזָר בְּאַמְתָּ סוֹבֵר כְּר' יוֹסִי דְּסוֹבֵר דְּלָא בְּעֵינּוּ רַק ג' חֻקֵּי דְּהָא וּלְדִידָהּ שִׁפִּיר מְיֻתָּר ג' הֵיטֵב לְגוֹ"ש וְכַמ"ש הֲר"ן.

וְעֵינּוּ נִדָּה (דָּף ל"ב) דְּשָׁם סָבְרוּ רַבֵּנּוּ דְּר' יִשְׁמַעֵאל כְּר"א וְז"ל וּלְפִי מַה דְּמְתַרְץ לְקַמּוֹ דְּלַרְבֵּנּוּ מְלַתָּא דְּאַתְיָא בְּק"ו טַרַח וְכַתֵּב לָהּ קָרָא בְּלֹא"ה מְתַנְרֵץ קְוֵשִׁית הַגְּמָרָא דְּכָאן דְּשִׁפִּיר מְיֻתָּר תְּלַתָּא לְגוֹ"ש: שָׁם מְדַהֲוִי לִיָּה לְמַכְתָּב דְּרוּשׁ תְּדַרְוּשׁ: א"ל לְפִי מַה דְּפִלְגִי לְקַמּוֹ (דָּף ס"ד ע"ב) אִי אֶמְרִינּוּ דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א וּפְלוּגְתָּא זֹו מְשַׁכְּחִינּוּ בְּכַמְהָ דְּוִכְתִּי.

וְא"כ אֶפְתִּי לְמ"ד דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א לֹא הָיָה יְכוּל לְכַתּוּב פֶּן דְּלָא הָוִי מְשַׁמַּע רַק חֲדָא דְּרִישָׁה דְּכָבֵר כְּתִבוּ הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת (דָּף י"ד ע"ב) דְּלָא אֶמְרִינּוּ פֶּן דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א אֵלָּא הֵיכָא דְּמוֹכַח קָרָא וְהָרִי פֶּאן לִיכָּא הוֹכְחָה שְׁנִדְרוּשׁ דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א: שָׁם וְאַתּוּ נַחְנִיקִין בְּק"ו מְנַסְקֵלִין: בְּזָה לְכַאוּרָה קְוֵשִׁיתָנוּ הַנְּ"ל בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת פִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא שִׁפִּיר יִלְפִינּוּ מִהֲדַדִּי א"כ כְּמֵאן דְּכְתִיב בְּחֲדָא דְּמֵאָ וְלָא קִשְׁיָא עוֹד לְכַתְּבִינָהּ רַחֲמֵנָא כְּחֲדָא וְקִיָּמִי שִׁפִּיר הֵיכָּא דְּמִשְׁפֵּט אַחְדָּא יְהִיָּה לְכֶם וְא"כ ל"ל לְמִילָף בְּק"ו וְגַם לְר"ש קָרָא ל"ל הָא אִין מְשִׁיבִין עַל הַהִקְשָׁ: שָׁם אֵלָּא לְר"ש דְּאָמַר שְׁרַפָּה חֲמוּרָה מֵא"ל: ק"ק לְפִי מַה שְׁכַתֵּב הֲר"ן לְקַמּוֹ דְּר' יוֹסִי לֹא דְּרִישׁ אֶמְתָּ נְכוּן וְלִכְּן אוֹקִי ג' לְגוֹ"ש וְג' לְג' חֻקֵּי דְּהָא וְא"כ מֵאִי קוּשְׁיָא לְר"ש דְּלָמָא ר"ש סָבֵר כְּר' יוֹסִי וְשִׁפִּיר מְיֻתָּר חֲדָא לְגוֹ"ש: שָׁם וְאַתּוּ נַשְׁרְפִין בְּק"ו מְנַסְקֵלִין.

הַקְּשָׁה הֲר"ן תְּפִיפּוֹק לִיָּה דְּבַעֲדִים זֹמְמִין הָוּוּ ג"כ נַשְׁרְפִים אִם הַעִידוּ עַל חֲזִיבִי שְׁרִיפָה וְהוֹזְמוּ וְגַם לְר"ש קָרָא ל"ל. וְתִירְץ דְּעַדִּים זֹמְמִין קִילִי שְׁלֹא נַעֲשֵׂה מְחַשְׁבְּתָן לְכֹן י"ל דְּהַקִּיל הַפְּתוּב גַּבְיָהּ לְהַצְרִיף ז' חֻקֵּי דְּהָא גַם לְחֲזִיבִי שְׁרִיפָה.

אַכְּן אֶפְתִּי ק"ל דְּמ"מ גִּילָף מְעַדִּים זֹמְמִים וְחֲדָא מְהַנְּף בְּמָה הַצַּד גַּם לְחֲזִיבִי שְׁרִיפָה דְּכִי פְּרַכְתָּ מַה לְעַדִּים זֹמְמִין שְׁפֹן לֹא חֲטָאוּ בְּמַעֲשֵׂה ע"ז יוֹכִיחַ מַה לְע"ז שְׁפֹן עוֹנֵשׁ סְקִילָה דְּקִיל מְשֻׁרְפָּה עַדִּים זֹמְמִין דְּבִשְׁרִיפָה יוֹכִיחַ וְאֶפְתִּי לְר"ש קָרָא ל"ל וּמְזָה לְכַאוּרָה רָאָהּ

לפירוש קמא דרש"י דעיקר קרא דעדים זוממין גפי עדי רציחה פתיב: שם מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: עיין במהרש"ל ששהקשה מאי פתיב לה קרא שייך בזה פיון דאפתי לא פתיב בפירוש מאי עדיף זה מק"ו והניח בקושיא.

והנה אף דאמרינו מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ריש פרק איזהו נשך וכן מלתא דאתיא בהיקשא כמש"כ הר"ן נדרים (דף ג' ע"א) ד"ה לנדור וכן מלתא דאתיא במה מצינו כמ"ש התוס' שבת (דף קל"א ע"ב) מכ"מ פבר פתבו התוס' שם דיותר מסתבר למימר פן בק"ו משום שאינו פשוט כ"כ והיינו שאפשר יש לו פרקא אף שאין אנו יודעים אותה וכמש"כ השיטה מקובצת ריש איזהו נשך לענן גז"ש וע"ש וא"כ ודאי דיתור פשוט טפי מק"ו ושפיר שייך למימר מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: שם ברש"י ד"ה שפן בסיף.

מדכתיב נפש בנפש עין בעין: עיין בת"ח שביאר דעת רש"י נגד קושית התוס' ולפי פירוש רש"י זה מתורץ מה שהקשו התוס' לעיל (דף ג' רע"א) בד"ה שפן אמר. ע"ש: שם ד"ה שפן צריף התראה.

וזה חשב להרגו בלא התראה: מסקנת הגמ' דכתובות (דף ל"ג ע"א) נקט: שם ד"ה לא בעי. דאין עדים ממתניין עדותן מיובל עד חבירו: פירוש שאין ממתניין יובל שלם מלהעיד וכיון דקאמרי איזה שנה באיזה שבוע א"כ ע"כ ביובל זה הוא דאם יהיה ביובל העבר א"כ פבר עברו נ' שנה ואין העדים ממתניין כ"כ אבל אם יהיה המעשה בסוף יובל א' ודאי שאין זה חזקה שלא ימתינו העדים להעיד ביובל הנכנס והיינו דקאמרינו בגמרא פיון דאמר באיזה שבוע לא בעי באיזה יובל: שם בד"ה קבלו עליו התראה.

יודע אני שפן אני מוזהר שלא לעשות: הא דלא מצרכינן ג"כ קרא לזה כמו להא שצריף שיתיר עצמו למיתה דנה פשיטא דאי לא אמר פן מה הועילה התראה שצוה הפתוב להבחין בין שוגג למזיד או להודיע לו חומר איסורו דלמא לא שמע כלל התראה ואף שהתיר עצמו למיתה דלמא לא אמר פן רק מפני שלא להאמין לדברי העדים ואמר אעפ"כ אני עושה מפני שפבר שאינו חייב מיתה על זה אבל לאחר שאמר אני יודע שפן אני מוזהר שלא לעשות ואעפ"כ עשה והתיר עצמו למיתה אז ודאי מזיד גמור הוא: שם בד"ה המית תוף כדי דבור.

כדי שאילת שלום: אף שצריף לקבל התראה ולהתיר עצמו למיתה ובזה שוהה יותר מכדי שאילת שלום רב לתלמיד או תלמיד לרב אפשר שאומר פן בשעה שפבר התחיל לעבור עבירה ואין קפידא רק שלא ישקה בין התראה להתחלת עבירה שיעור שאילת שלום א"נ מתוף כדי דבור לקבלת התראה והתרת עצמו למיתה חשבינן פיון דהטעם דתוף כדי דבור הוא שלא נאמר שפבר שכח התראה ונהרי באותה שעה שקבל התראה ודאי לא שכח אותה: שם בתוספת ד"ה מדהוי ליה למכתב.

לאו דוקא: עיין במהרש"ל ומהרש"א ומהר"ם שנדחקו בפירוש דבריהם. ולפענ"ד י"ל דבריהם בפשטות משום דגרסו בגמ' דרוש תדרוש וחקור תחקור תסת או תקור.

ולכן כתבו דל"ד הוא וסיימו דאפילו אי האי תחקור טעות הוא וצ"ל דרוש תדרוש וחקור ג"כ הני משמע ד'. אכן בזה ק"ל מה שהביאו ראיה מהא דמבבא דה"ל לכתוב דרוש

דרוש דאף דמוכח משם דהיכי דמצינו למדרש דרשינו אכן ע"כ לא חשיב זה יתורא דאל"כ תקשה לרבנן דפליגי ארבי אלעזר במנחות ריש פ"ב דדריש שם הך דהוי מצי למכתב האכל האכל.

ע"ש: שם ד"ה מניין להתראה. בחבר קמב"ל למ"ד חבר צריך התראה: א"ל דא"כ למ"ד דחבר א"צ התראה קראי אלו ל"ל דילפינו מנייהו התראה דברוב מקומות בש"ס לא פרכינו סברא הוא קרא ל"ל והיינו משום שאפשר שאין הסברא פשוטה כ"כ כמ"ש התוס' שבועות (דף כ"ב סוף ע"ב) וכן צ"ל נמי לפי תירוץ השני מבעי' ליה מנ"ל דבעינו המית תוף כדי דבור אף שזה ג"כ מפת סברא ידעינו שלא נחוש לשכר שכתב התראה כמ"ש רש"י.

אכן זה נדאי דלמ"ד דחבר א"צ התראה לא סבר דהתראה דאורייתא הוא דאי נפקא ליה מקרא מנ"ל לדרוש טעמא דקרא דטעם דהתראה הוא משום להבחין בין שוגג למזיד ולמעט חבר מהתראה.

ובזה יש להבין פשט הגמרא במכות (דף ו' ע"ב) דפריה ר"פ ומי אית ליה לר' יוסי הך סברא והתנן כו' ע"ש. דלכאורה מחוסר פירוש דאדרבה מדקאמר ששונא הוא כמועד ומותרה הרי דבעינו התראה גבי מי שאינו שונא.

אכן לפ"ז מוכן פיון דר' יוסי במתניתן יליף מקרא דע"פ שנים עדים דבעינו פי שני עדין מתרין בו א"כ ע"כ התראה דאורייתא הוא והשתא פריה שפיר מי אית ליה לר' יוסי הך סברא דהתראה דאורייתא היא הא קאמר דשונא אין צריך התראה מפני שהוא כמועד ומה בכך אי גזירת הפתוב הוא דבעינו התראה נאהא מתרץ דהך ר"י בר"י היא דסבר ג"כ דחבר אין צריך התראה והוא נדאי סבר דלאו דאורייתא היא אבל ר' יוסי סבר דאורייתא היא כענולא ושאר תנאי נאמוראי דשמעתין: שם בא"ד.

אלא להבחין בין שוגג למזיד: א"ל א"כ דהגמ' אזלא אליבא דמ"ד דסבר דטעם התראה אינו משום להבחין א"כ איך קאמרינן אם אינו ענין לכרת והיינו משום דקמי שמיא גליא אם שוגג הוא או מזיד וכמ"ש רש"י הא התראה לאו משום הך טעמא הוא דמכ"מ א"ש דלא בעינו לכרת דהא קמי שמיא גליא אי יחייבו אותן מן השמים פרת בלא התראה יחייבו ואי לא לא ולמה נצרך לידע זאת ועיין מש"כ בזה עוד בספרי ע"ל למכות שם: שם דף מ"א ע"א בגמרא שהתרו בו ועדיין הוא מקושש: עיין בר"ן שכתב דהך התרו בו הוא מיתה סתם והכי אמרינן לקמן (דף פ' ע"ב): שם ה"א חייבי מלקות אין: ואף לר' יצחק דסבר במכות ריש פ"ג מלקות בחייבי כריתות ליכא מכ"מ הוי מוקמינן התראה דכתיב גבי אחותו דאם אינו ענין אמלקות ולא למיתה משום דקיל טפי: שם ה"ג מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: ק"ל דא"כ היא ממשפחת לכאורה ב' פתובים שבאים כא' דאין מלמדים נימא ג"כ הכי דמלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והרי בקדושין (דף ל"ד ע"ב) חשיב מצה והקהל ב' כתובים הבאים כא' דנשים אתיין בק"ו מטפלים ע"ש בתוס' ואי נימא פיון דאמרינן בקדושין (דף ד') דהיכי דאיכא למדרש דרשינו ולא אמרינן דטרח קרא בכדי א"כ לא נחשוב אותו לב' פתובים הבאים פאחד זה ג"כ דרשה מקרי א"כ פשיטא דקשיא אסוגיא דכאן למה ילפינו שאר חייבי מיתות מהני נימא דהוי

מחלל שפּת וּבֹא עַל נַעֲרָה מְאֹרְסָה וְרוֹצֵחַ ג' פְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד דְּלִכ"ע א"מ מְשׁוּם הַדּוֹשָׁנָה וְנִכְתָּב בְּסִקְלָה וְנִגְמָר אַחֲרֵינָא מְנִיָּה.

וְרֵאִיתִי בִּס' הַלִּיכּוֹת עוֹלָם דְּטַעַם דַּמ"ד דִּב' פְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד מִלְמַדִּין מְשׁוּם הַדּוֹשָׁנָה טַעַמָא דְּמִלְתָּא דְּאֵתִיָּא בְּבִנְיָן אָב טַרַח וְכַתְּבָ לָהּ קָרָא אָבֵל ג' פְּתוּבִים אִין מִלְמַדִּין דְּכֹלְיִ הָאִי וְדָאִי לָא טַרַח קָרָא וְהָרִי הֵכָא אֶמְרִינוּ אֶפִּילוּ לְגַבֵּי ג' פְּתוּבִים כֹּן וַצ"ע.

וְאוּלַּי י"ל עַפ"י הַנ"ל כִּינּוּן דְּאִיכָּא הֵיקְשָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֶחָד לְכֹן יוֹתֵר סְבָרָא לְיוֹמֵר דְּטַרַח קָרָא אֶפִּילוּ בִּג' פְּתוּבִים מְלוּמֵר דְּהַתּוֹרָה רְצָתָהּ שְׁלָא נִילַף בְּהֵיקְשָׁא: שֵׁם אֵלָא בְּאִשָּׁה חֲבִירָה דִּק"ל דְּמִקְטָלָא: א"ל דְּלִמָּא בְּאַמְתָּ לֹא מִקְטָלָא דְּהָא ר"י בִּר"י לֹא אִיִּירִי רַק מְחַבֵּר וּלְעַנְיָן שְׁאָר עֲבִירוֹת.

דִּי"ל דְּכִפְרִיָּה לְפִי מַה שְׁתִּירֵץ רַב פֶּפֶּא לְעִיל (דָּף ח' ע"ב) הֵכָא בְּאִשָּׁה חֲבִירָה עֶסְקִינוּ כו' ע"ש דְּמוּכָח דְּשִׁפּוּר מִקְטָלָא: שֵׁם אֵלִיבִיָּה דִּר"י בִּר"י הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ: א"ל דְּמִשְׁכַּחַת בְּאִשָּׁתָּ פִּהֵן דְּלֹא יְכוּלִים לְיוֹמֵר לְאַנְסָרָה עַל בְּעֻלָּה בְּאִנּוּ דֹא"כ ה"ל לְיוֹמֵר בְּאַנְסָּ נִבְעֵלָה דְּגַם בְּאַנְסָּ אִסוּרָה לְבְעֻלָּה פִּהֵן דְּאַכְתִּי יְכוּלִים לְיוֹמֵר לְאַנְסָרָה עַל בּוֹעֻלָּה בְּאִנּוּ.

וּבְזָה מְתוּרֵץ ג"כ מַה שְׁהִקְשָׁה הַמְהַרְשֵׁ"א דְּלוֹקְמִי שְׁמַת הַבְּעַל אוֹ שְׁיְכוּלִים לְיוֹמֵר לְהַפְסִידָה כְּתוּבָתָהּ בְּאִנּוּ וְכַתִּירוּץ הַמְהַרְשֵׁ"א: שֵׁם שְׁזִינְתָה וְחִזְרָה וְזִינְתָה: ק"ל לִפ"ז ל"ל לְרַבֵּי לְעִיל עַל דְּבֵר אֶשֶׁר עָנָה גַבֵּי נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה לְהוֹרוֹת הַתְּרָאָה הָא בְּלֹא"ה מוּכָח דְּבַעֲיָנוּ הַתְּרָאָה לְרַבֵּי לְשִׁטְתוֹ דֹא"כ אִיךָ מִשְׁכַּחַת כָּלֵל דִּין נַעֲרָה מְאֹרְסָה דְּמִקְטָלָא הָא יְכוּלִים הָעֵדִים לְיוֹמֵר לְאַנְסָרָה עַל בְּעֻלָּה בְּאִנּוּ כְּשֶׁהוֹזְמוּ וְא"כ ה"ל עֵדוּת שְׁאִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיֵמוּ וְגַם אִיְהִי לֹא מִקְטָלָא כְּמִבְּוֹרָר בְּשִׁמְעֵתִין וְא"ל כְּתִירוּץ הַגְּמָרָא שְׁזִינְתָה וְחִזְרָה וְזִינְתָה דֹא"כ הו"ל בְּעוּלָה בְּבַעֲיָלָה שְׁנִיָּה שְׁהַעֲיָדוּ עִתָּה וְאִינָה בְּסִקְלָה רַק בְּחִנּוּק כְּדִלְקַמְּן (דָּף ס"ו ע"ב) וְא"ל דְּמִשְׁכַּחַת שְׁזִינְתָה פַּעַם רֵאשׁוֹן שְׁלָא כְּדִרְפָּה דְּלֹא נַעֲשִׂיתָ בְּעוּלָה הָא רַבֵּי לְשִׁיטְתוֹ סוּבֵר בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ט' ע"ב) דְּבַעֲוִלָּה שְׁלָא כְּדִרְפָּה הִיא בְּחִנּוּק אֵלָא ע"כ מוּכָח דְּבַעֲיָ הַתְּרָאָה וְא"כ אִין יְכוּלִים לְיוֹמֵר לְאַנְסָרָה לְבַעֲלָה בְּאִנּוּ כִּינּוּן דְּאִתְרוּ בָּהּ וְא"כ ע"כ מוּכָח דְּבַעֲיָ נַעֲרָה מְאֹרְסָה הַתְּרָאָה וּמִמִּילָא יִדְעֵינוּ כָּל הַנְּסִקְלִין בְּמַה מְצִינוּ וּמְקוּשָׁשׁ אִתִּיָּא לְנִשְׁרָפִין וְא"כ לְרַבֵּי לְשִׁיטְתוֹ קָרָא דְּעַל דְּבֵר מְיוֹתֵר הוּא.

אָכֵן לְפִי תִירוּץ ב' שֶׁל הַתּוֹס' לְעִיל בַּד"ה מְנִיין לְהַתְּרָאָה א"ש: שֵׁם תְּרַגְמָה ר"ח בְּסוּדָר שְׁחַנְקוּ בּו: ה"ה דַּהֲמ"ל דְּהַבְּרִיָּתָא כֹּן זַפְאִי הוּא דְּסוּבֵר דְּהַכְּחָשָׁה מְקַרֵּי כְּדִלְקַמְּן אֵלָא דְּרָצָה לְאוּקְמָא אֵלִיבָא דַּכ"ע: שֵׁם כְּגוֹן שְׁשִׁפְדוּ בְּיַחְוֹר שֶׁל תְּאֵנָה: פִּירוּשׁ בְּאֶחָד הַיַּחְוֹרִים הַמְחַוְּבֵרִין לְאִילָן תְּאֵנָה שְׁפָדוּ וְלָכֵן א"ש הַדּוֹשָׁנָה דֹא"ל תַּחַת תְּאֵנָה הַרְגוּ וְכִינּוּן דְּשִׁאֲלָתוֹ הִנֵּה בְּאִיזָה אִילָן שְׁפָדוּ וְלָכֵן א"ש דְּנִקְטָ יַחְוֹר שֶׁל תְּאֵנָה וְלֹא סָתַם הַרְגוּ בְּעַץ תְּאֵנָה דְּרָצָה לְמַצּוֹא שְׁהַרְגוּ בְּתֵאֵנָה עֲצָמוּ דְּהִינּוּ בְּאִילָן כְּשֶׁהוּא בְּמַחְוּבֵר כְּדִי לְיִישַׁב בְּרִיָּיתָא דְּתַחַת תְּאֵנָה הַרְגוּ: שֵׁם שְׁאִנֵּי כֹן זַפְאִי דְּבִדְיָקוֹת כְּחִקּוּרוֹת מְשׁוּי לִיָּה: וְרַב חֲסִדָּא דְּאָמַר כְּרַבְּנָן דְּפִלְגִי אָבֹן זַפְאִי וְכַמ"ש הַר"ן.

אָכֵן ק"ל דֹא"כ אִיךָ מְתֵרֵץ רַב חֲסִדָּא גּוּפָא לְקַמְּן (דָּף פ"א ע"ב) בְּהַדּוֹשָׁנָה דְּמַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה כְּגוֹן דְּאִתְכַּחַשׁ בְּבִדְיָקוֹת כו' בְּעוּקְצֵי תְּאֵנִים ע"ש הָא הַדּוֹשָׁנָה לְדִידְיָה בְּרַקְטָלָא הוּא וְאִיךָ מְתֵרֵץ מְתַנִּיתוּ שְׁלָא אֵלִיבִיָּה לְתֵרֵץ כְּגוֹן דְּאִתְכַּחַשׁ בְּבִדְיָקוֹת דְּבִסִּיף הַרְגוּ וּבְאַרְרִינּוּ

הָרְגוּ דָגָם לְדִידְיָה לְאוּ בַר קִטְלָא הוּא וְדוֹחַק לְוֹמֵר דְּמִשׁוּם אַבְיָמִי ק"ל וְלִיָּה לָא ס"ל
וְאַבְיָמִי סָבַר כְּרַב יְהוּדָה לְעִיל (דָּף ל' ע"ב) דְּפָלִיג אַרְבַּ חֲסֵדָא וּפְסָק כַּר"י בְּן זַפְאִי וְכַמ"ש
לְעִיל: שְׁם בְּרַש"י ד"ה תְּאַנּוֹת שְׁחוֹרוֹת.

דַּע"כ בְּתַאנִּים עֲצָמָן א"א לְהַרְוֵג: אַף דְּבַמְכוֹת (דָּף ח' ע"א) מוּכַח דְּשִׁינָה מִיָּתֵהּ בְּתַמְרִים
אַפְשָׁר דְּקִים לִיָּה לְהַש"ס דְּתַאנִּים קִטְנִים אוּ רַפִּים יוֹתֵר מִתַּמְרִים וְא"א לְהַרְוֵג בְּהֵן: שְׁם
בַּד"ה אֶלָּא בַּדַּנ"פ. שְׁנַאֲמַר וְעֲלִיתְ אֶל הַמְּקוֹם: עֵינָן בְּתוֹס' שְׁבַת (דָּף ט"ו ע"א) שְׁתַּמְהוּ
בְּזָה וְהַנִּיחוּ בְּקוֹשְׁיָא דְהָא הָד קָרָא גְבִי זָקֵן מְמַרָא כְּתִיב וּמַנ"ל שְׁאָר דִּינֵי נְפִשׁוֹת וְאַפְשָׁר
דְּלִפְיָן כֵּן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לְכֶם דְּהוֹקְשׁוּ דַּנ"פ לְהַדְדִי וְכַמ"ש הַתוֹס' לְעִיל (דָּף ב'
ע"ב).

אַכֵּן הַתוֹס' הַקְּשׁוּ עוֹד יוֹתֵר דְּאַפִּילוּ בְּזָקֵן מְמַרָא לָא כְּתִיב הַמְּקוֹם רַק בְּהַמְּרָאָתוֹ וְלֹא
בְּמִיתָתוֹ וְזֶה לֹא מְתוּרָן בְּדְבָרֵינוּ. וְעֵינָן בַּע"ז (דָּף ח') שְׁשָׁם יִישְׁבוּ הַתוֹס' קוֹשְׁיָא זֶה אֶבְל
אִין שְׁיִינָה תִירוּצָם אֶלְיָבָא דְרַש"י שְׁפַתְבָּ דְאַתִּי מִהַמְּקוֹם גּוֹרָם.

וְעֵינָן בַּפ"י בְּשִׁבְתָּ שְׁם שְׁלֹא רָאָה דְבָרֵי רַש"י פָּה: שְׁם בַּא"ד. וְכִינּוּן דְּחִזּוּ דְנִפְיָשִׁי רוּצָחִים:
א"ל דַּא"כ דְּמִשׁוּם הָד טַעְמָא יִישְׁבוּ בְּחִנּוֹת א"כ אִיף אֶמְרִינּוּן סוּף סוּטָה מְשַׁרְבוּ רַצְחָנִים
בְּטָלָה עֲגָלָה עֲרוּפָה וּמְפָרֵשׁ הַטַּעַם בְּבַרְיִיתָא שְׁם דְּאִין עֲגָלָה בָּאָה רַק עַל הַסְּפָק תִּיפּוּק
לִיָּה כִּינּוּן כְּשִׁרְבוּ רַצְחָנִים יִישְׁבוּ ב"ד בְּחִנּוֹת א"כ לֹא יְכוּלִים לְהַבִּיא עוֹד עֲגָלָה כִּינּוּן דְּבַעֲיָן
ב"ד הַגְּדוּל לְמַדִּידָה וְכַדְאַמְרִינּוּן בַּפ"ק לְעִיל וּבְסוּטָה ר"פ עֲגָלָה עֲרוּפָה וְהַרִי הַמְּקוֹם גּוֹרָם.

דִּי"ל דְּלֹא אֶמְרִינּוּן רַק לְעַנְיָן לְדוֹן דַּנ"פ אֶבְל לְעַנְיָן לְמַדְדוּ יְכוּלִים גַּם כְּשִׁיּוֹשְׁבִים בְּחִנּוֹת
דְּהָא זֶה אֶתְיָא מִזְקֻנְיָה אוּ מִהַמְּיֻחָדִים בְּשׁוֹפְטֵיָה וְעַכ"פ הַמְּיֻחָדִים הֵם: שְׁם בְּתוֹסְפַת ד"ה
וְאִי כְּתִיב. וְלְעִיל מִשְׁמַע דְּבַעֲיָ הַתְּרָאָה: לְקַמּוֹן (דָּף קי"א ע"ב) אֶמְרִינּוּן בְּפִירוּשׁ וְצָרִיכִים
ב' עֲדִים וְהַתְּרָאָה לְכָל או"א: שְׁם בַּד"ה אֶבְל סְקִילָה דְחַמִּירָא.

וְתִימָא מַנ"ל דְּנִסְקָלִין: וְנִלְעַנ"ד לִיִּישְׁב קוֹשְׁיָא זֶה גַּם קוֹשְׁיָתֶם בַּד"ה תְּנִיחוּ דְנִילָף בַּגַּז"ש
דְּרַשַׁע גַּם קוֹשְׁיָתֶם בַּד"ה וְאִי כְּתִיב ע"פ מַה שְׁפָכָר הַבְּאֵנוּ לְעִיל מַש"כ הַתוֹס' רִישׁ מְסַכְתִּין
דְּמַהִיקְשָׁא דְמִשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לְכֶם יְלִפְיָן גַּם דִּינֵי נְפִשׁוֹת מְהַדְדִי וְהַכִּי אֶמְרִינּוּן ג"כ
בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ל"ג ע"א) ע"ש וְהָא דְלֹא יְלִפְיָן לְעִיל וְאַצְטְרִיף הֵיטֵב הִינּוּ מִשׁוּם הָד
קוֹשְׁיָא דְלַכְתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא בְּחַדָּא.

וְעוֹד י"ל עַפְמ"ש הָר"ן בְּנִדְרִים (דָּף ג' ע"א) כַּנ"ל דְּמַלְתָּא דְאַתְיָא בְּהִיקְשׁ טָרַח וְכַתְּבָ לָהּ
קָרָא א"כ בַּלֵּא"ה ל"ק לְמַה כְּתִיבָה הַתּוֹרָה הֵיטֵב אַף דְאַתְיָא מִהִיקְשָׁא דְמִשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה
לְכֶם. וְכֵן צ"ל ע"כ מְגַמְרָא דְלִפְיָנוּ דְלַעֲנִין הַתְּרָאָה לֹא שְׁיִינָה תִירוּצָ הַתוֹס' הַנ"ל מַה
שְׁתִּירְצוּ אַהֲדָה דְהֵיטֵב וְאַעַפ"כ לֹא יְלִפְיָן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד.

וְע"כ צ"ל דְּמַלְתָּא דְאַתְיָא בְּהִיקְשָׁא טָרַח וְכַתְּבָ לָהּ קָרָא. וְלִכֵּן ל"ק מַנ"ל פְּטוּר מִן
הַתְּשְׁלוּמִין גְּבִי נִסְקָלִין וְנִשְׁרָפִים דְשִׁפִּיר יְלִפְיָן כֵּן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד וְרַק הָכָא גְבִי הַתְּרָאָה
טָרַח וְכַתְּבָ קָרָא אַף דְנוֹכַח לִילָף מִהִיקְשָׁא.

וְגַם ל"ק מַנ"ל הַתְּרָאָה גְּבִי עִיר הַנִּדְחָת דְשִׁפִּיר אֶתְיָא מִהִיקְשָׁא דְמִשְׁפֵּט אֶחָד וּבְזָה לֹא
שְׁיִינָה פְרָכָא דְאִין מְשִׁיבִין עַל הַהִיקְשׁ. וְמַה שְׁהַקְשׁוּ לְמַה דְלֹא יְלִפְיָן חֲזִיבִי מִיָּתוֹת בַּגַּז"ש

דְּרִשְׁעַ מַחְזִיבֵי מַלְקוֹת בְּלֹא א"ש ע"פ גְּמָרָא דְּאִינְהוּ נִשְׁדָּה הַגָּ"ל דְּמַלְתָּא דְּאִתְּנָא בְּגוֹז"ש טַרַח וְכַתֵּב לָהּ קָרָא: שָׁם ד"ה בְּאִשָּׁה חֲבִירָה.

וְלֹא בְּעֵי ר"י שְׁיִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה: פְּרִוּשׁ דְּאַף דְּשִׁינָה הִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה בְּלֹא הִתְרָאָה פְּגוּן וְשִׁאֲמַר מְעַצְמוּ פֶּן מ"מ פִּינּוּן שְׁצָרִיכִים הָעֵדִים לֹמַר שֶׁהִתִּירָה עֲצָמָה לְמִיתָה א"כ הָרִי יִדְעוּ שְׁחִיבָת מִיתָה ע"פ עֲדוּתָן וְלֹא יְכוּלִין שׁוּב לֹמַר לְאַוְסְרָה עַל בְּעֻלָּה בְּאִנּוּ וְלֹא יִדְעוּ כָּל שְׁחִיבָת מִיתָה ע"פ עֲדוּתָנוּ וְלָכֵן מְקַשׁוּ הַתּוֹס' אֶתְנִי גְּמָרָא דְּבִאִשָּׁה חֲבִירָה פֶּן וְלֹא אֲדַבְּרִי ר"י בְּר"י וְדָלָא פְּפִירוּשׁ מְהֵרָם: שָׁם בְּד"ה לְאַוְסְרָה עַל בְּעֻלָּה שְׁנֵי בְּאִנּוּ.

הָוִי מ"ל דְּאִינְרֵי שְׁזִינְתָה וְלֹא יִדְעֵי מִי הוּא עכ"ל: וְה"ה ג"כ הַמ"ל שְׁמַת הַבּוֹעֵל דְּבִנְיָה לֹא שְׁיִיף לְהַפְסִידָה פְּתוּבָתָה פְּתִירוּץ הַמְהַרְשָׁ"א כְּמוֹכֵן: שָׁם ד"ה א"נ שְׁזִינְתָה מְקַרְוֵבִיהָ. וְא"ת אֶפְתִּי מנ"ל: הַמ"ל דְּאִינְרֵי דְּהַבּוֹעֵל בְּלֹא ה"ה פְּסוּל לְעֵדוּת אֶלָּא דְּבִלֵּא ה"ה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר וּבִנְיָה א"ש דְּלֹא תִקְשִׁי דְּאֶפְתִּי קוֹשְׁיָתָם בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת לְרִיב"י אִיף מְשַׁפְּחַת דְּחִבְרָה נְהָרְגָה בְּלֹא הִתְרָאָה הָא יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלוּ בְּעֵדוּת בְּאִנּוּ וּלְפ"ז א"ש דְּמְשַׁפְּחַת בְּשַׁפְּכָר הוּא פְּסוּל.

א"נ י"ל דֹּא"כ לְמָה לְהֵם לְשַׁקֵּר בְּדָבָר שְׁעוֹנָשׁוּ מִיתָה ה"ל לְהַעֲיֵד שְׁאָכַל גְּבִילוֹת אוֹ שְׁיַחַק בְּקוּבָיָא אוֹ אֶחָד מְשַׁאֲר דְּבָרִים שְׁפּוֹסְלִים לְעֵדוּת וְגַם הַתּוֹס' הִיוּ יְכוּלִים לְתַרְץ פֶּן אֶלָּא דְּבִלֵּא ה"ה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר.

וּבִנְיָה א"ש ג"כ מַה שֶׁק"ל לְכַאוּרָה לְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' אִיף מְשַׁפְּחַת שׁוּם עֵדוּת בְּעוֹלָם הָא כָּל עֵדוּת אִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה פִּינּוּן דְּעַד זּוּמָם פְּסוּל לְעֵדוּת א"כ כְּשִׁבְאוּ עֵדִים וְהַזְיָמוּ לְעֵדֵי נְפֻשׁוֹת וּבְאוּ אַחֲרֵים וְהַצְדִּיקוּ לְעֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים וְזָמְמוּ לְהַזְיָמִים אִין יְכוּלִים לְקַנִּים בְּהַזְיָמִים דִּין הַזְמָה דְּהָא יְכוּלִים לֹמַר לֹא נִתְפָּוּנוּ כָּל לְהַמִּית לְהַעֲדִים רַק לְפָנֶסְלָם לְעֵדוּת פְּדִין עֵדִים זּוּמָמִין וּבְהָא לֹא שְׁיִיף וְהָא אִתְּרוּ בִּיהָ דְּהָא עֵדִים זּוּמָמִין א"צ הִתְרָאָה וְכִינּוּן דְּהַזְיָמִים אִין לְקַנִּים בְּהֵם דִּין הַזְמָה גַּם הָעֵדִים לֹא נְהָרְגִין עַל פִּיהֶם כְּשִׁלֵּא הוּזְמָו וּמְמִילָא גַּם אוֹתוֹ שְׁהַעֲיֵדוּ הָעֵדִים עָלָיו אִינוּ נְהָרְגָ מְשׁוּם עֵדוּת שְׁאִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה וְא"כ אִיף מְשַׁפְּחַת דִּין מִיתָה לְעוֹלָם אַע"כ מוֹכַח פְּתִירוּצָנוּ הַגָּ"ל דְּלֹא יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלָם בְּעֵדוּת בְּאִנּוּ דֹּא"כ ה"ל לְפָנֶסְלָם ע"י דְּבָר אַחַר וְלֹא ע"י הַזְמָה שְׁתִּלֵּא בִּיהָ מִיתָה.

וְעוֹד י"ל עַל זֶה לְפִי מַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ט' ע"ב) בְּד"ה עֲדֵי הָאָב ע"ש דְּבַתְּרוּצָם שָׁם מְתוּרְץ גַּם זֶה. וּבִנְיָה א"ש ג"כ מַה שְׁקַשְׁשָׁה עוֹד לְפִי מַה דְּאֶמְרִינּוּ לְקַמּוֹן (דָּף פ"ח ע"ב) דְּמִסִּית לֹא בְּעֵי הִתְרָאָה א"כ אִיף מְשַׁפְּחַת כָּל מִיתָה גְּבִיָה הָא הָעֵדִים כְּשִׁהוּדוּ יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלוּ בְּעֵדוּת בְּאִנּוּ וְא"כ ה"ל עֵדוּת שְׁאִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה דְּוַדַּאי מִסִּית לֹא גָרַע מְאוּכַל גְּבִילוֹת דְּפְסוּל לְעֵדוּת וְיְכוּלִים לֹמַר הָעֵדִים לֹא יִדְעוּ דְּנְהָרְגָ בְּלֹא הִתְרָאָה וְכִמוּ לְעַנְנֵן חִבְרָה דִּיכּוּלִים לֹמַר לֹא יִדְעוּ שְׁחִבְרָה א"צ הִתְרָאָה וְכִמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ט').

אֲבָל לְפִי דְּבָרֵינוּ אִתִּי שְׁפִיר דֹּא"כ הִנֵּה לְהֵם לְהַעֲיֵד שְׁאָכַל גְּבִילוֹת וְלֹא בְּדָבָר דְּתִלֵּא בִּיהָ מִיתָה: שָׁם ע"ב בְּגְמָרָא א"ר וְהָא עֲדוּתָן קִיָּמַת קְתַנִּי: הָא ל"ק לִיהָ דְּהָא שְׁנִים אוֹמְרִים אִין אָנוּ יוֹדְעִים קְתַנִּי דְּדָרְךָ הַתְּנָא שְׁחִסַר תִּיבָה ע"י שְׁחִחָה וְכִמ"ש רש"י לְעֵיל (דָּף י' ע"ב) בְּד"ה וְהָא עֲבוּר קְתַנִּי וְא"כ ה"ה ג"כ לְהוֹסִיף תִּיבָה אַחַת בְּמִקּוּם שְׁאִינוּ נוֹגַע לְעִיקָר הַדִּין אֲבָל לְהַחֲלִיף עֲדוּתָן בְּטִלָּה בְּעֵדוּתָן קִיָּמַת שְׁהוּא עִיקָר הַדִּין בִּנְיָה וְוַדַּאי אִין שְׁיִיף

טעות דכש"כ הוא ממה שכתב רש"י דלא מיחלף ליה בין קדוש לעבןר כ"ש דלא מיחלף ליה הא: שם אמרי ליה ומאי אמרינו בה בסנהדרין גרידתא: ק"ל מאי פעי בזה וכי ח"ו הגדולים הללו רצו להתפאר בתורתם שאינם צריכים לשמיעת רבן.

תו י"ל פשאמר להן רמי בר חמא אי הכי אמריתו טובא אמריתו קאמרי מטיבותיה דמר כו' מנזיהותא דמר לא אמר בה ולא חדא הם לכאורה דברים מחוסרי הבנה וגם מה לשון ולא חדא. ועוד דהוא אמר להם אמריתו לשון רבים.

וכן הנה להם להשיב אמרנו בה לשון רבים אכן הם לא השיבו רק לשון יחיד נסתר אמר בה. ונלענ"ד עפ"י מה דאמרינו בגמרא שתלמיד פשאומר שמועה מפי רבו בתחלה יאמר בשם עצמו עד שיידע אם ישר בעיני שומעיו ואח"כ יאמר שרבו אמר כן למען שלא יגרום זילותא לרבו ופירשו המפרשים פן פירוש המימרא דכל האומר דבר בשם אומר דהיינו שבתחלה יאמר הדבר ואם תישר אז יאמר בשם אומר כמו שעשתה אסתר והשתא ניחא דרמי ב"ח דפגע בהו ושאלם מה אמריתו בי רבה דהיינו מה נתחדש בבית מדרשכם היו מתייראים לומר דבר בשם רבם דשאמר רק לקנטר בא ולבזות את דברי רבן ולכן קאמרי ליה ומאי אמרינו בה בסנהדרין גרידתא כו' פלומר לא נשיב לה אלא משלנו ולא משל רבה.

אכן אחרי שישר דבריהן בעיניו אמר להו א"ה אמריתון בה כו' א"כ הוצרך והוטל עליהם לומר ב' דברים האחד שיודיעו לו שרבם אמר כן ולא משלהם הוא והב' ליתן טעם למה עשו כן לומר בתחלה בשמם וזה שהשיבו לו מטיבותא דמר אמר בה טובא פירוש פיון שראינו טובא דמר שלא רצה לקנטר והודה לדברינו גם אנו נאמר לו שאמר בה טובא דהיינו שרבינו חידש זה ודברים רבים אחרים.

אבל מנזיהותי דמר אם הנה מתריס פנגדנו אז לא הנה רבה לא אמר בה ולא חדא דהיינו אומרים הפל בשמנו שלא ליתן פבוד רבינו לבון: שם עד רובו של חדש: עיין בר"ן שהקשה דא"כ לפלוג במתניתן בטעות יום אחד גופא בין קודם רובו לאחר רובו.

ותירץ דאז ה"א דקודם רובו אפילו בב' ימים תלינו טעות. אכן אפתי ק"ל דלפלוג בקודם רובו גופא בין באו להעיד פשעדיין הוא קודם רובו של חדש לבאו להעיד על מעשה שהנה קודם רובו לאחר רובו דאז לא תלינו עוד בטעות פיון שפכר שמעו מתי קדשו ב"ד החדש ובזה לא שייך טעות דע"כ מוכח דבב' ימים אין תולין טעות דא"כ לאשמעינן רבותא טפי פבאו להעיד קודם רובו דאפילו בב' ימים עדותן קנימת: שם ברש"י ד"ה הא דאורייתא.

פדתניא לעיל נכון שיהנה נכון: א"ל דא"כ היכי ילפינן לעיל (דף מ' ע"ב) מאמת נכון ב' חקירות הא אצטריך לבדיקות די"ל דמדכתיב אחקירות לישנא דנכון ולא לישנא אחרינא שפיר שמעינן גם בדיקות מניה: שם בתוספות ד"ה פמאן כר"ע.

וי"ל דהא דקאמר: אכן מ"מ צ"ל ג"כ דר"ע לא פליג רק מוסרף אדברי ר"ש כמו לפירוש רש"י דאל"כ איך אפשר דיקרא קרוב או פסול פיון דאינו יכול להזימו ואי הוזמו הב' אחרים יקניים בהו דין הזמה מאי פסול שייך לפ"ז הא אפתי הוי עדות שאמה יכול להזימו: שם בד"ה שנה יודע.

קָשָׁה וְמָה אֵלּוּ דִּיּוּקֵינוּ: וְאַף דִּלְקָמֵן (דָּף ס"ט) מְבֹאֵר דְּלִכְּךָ מִיִּקְטֵל וְלֹא תִּיּוּשֵׁינוּ לְהִכִּי דְאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבָּא מִכ"מ הָרִי נוֹכַל לְבָרַר ע"י בְּדִיקָה. וְכֵן פְּתָבוּ בְּפִירוּשׁ בְּפִסְחִים שָׁם: שָׁם בַּא"ד.

מִיֵּדִי דְהָוִי אֲאַחַד אֹמֵר בְּג' וְא' אֹמֵר בַּה': ק"ק מֵאֵי רֵאָיָה מְשָׁם דְּהֵתָם וְדֵאֵי פִינּוּ דְרַבָּא לֹא טְעִי בְב' עֲבוּרִים א"כ מַעַת שְׁהִוְכְחָשׁוּ וְזָה אֹמֵר בְּב' וְזָה אֹמֵר בַּה' פְּכָר הָוִי עֲדוּת מְוַכְחָשֶׁת וְמָה יוֹעִיל מָה שְׁפִינּוּנוּ לְעֲדוּת בְּאִיזָה יוֹם פִּינּוּ דַמ"מ הָוִי הִכְחָשָׁה בִּימֵי הַחֲדָשׁ דַּע"כ לֹא טוֹעִין בְּב' עֲבוּרִים אֲבָל לְעִנְיָן טְעוּת יוֹם א' פִּינּוּ דְרַבָּא טוֹעִין בְּכָךְ א"כ גַּם אֵי לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבָּא עַכ"פ לֹא גָרַע מִשְׁאַר סָפֵק דְעֵלְמָא אֵי טוֹעִין בְּכָךְ וְא"כ לֹא הָוִי הִכְחָשָׁה אוֹ לֹא טוֹעִין דְהָוִי הִכְחָשָׁה בְּזָה שְׁפִיר י"ל מְדַכְּוֵנוּ בְּעֲדוּת הַיּוֹם אֲזַלִּינוּ בְּתַר חֲזָקָה וְאֲגִלִּי מִלְּתָא דְלֹא הִכְחָשָׁה הָוִי אֲבָל בְּב' עֲבוּרִין הָוִי פְּכָר הִכְחָשָׁה דְוַדָּאֵי בְּתַר מִיעוּט לֹא אֲזַלִּינוּ גַּם אֵי לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבָּא: שָׁם ד"ה א' אֹמֵר.

וְי"ל דְוַדָּאֵי פִי דִּיּוּקֵינוּ בְּהַגֵּץ: א"ל דַּא"כ אֵיךְ אֲמַרִּינוּ בְּמַתְנִיתָן דַּא' אֹמֵר בַּה' וְא' אֹמֵר בְּז' לַכ"ע לֹא טְעִי אֲנָשִׁי בְּכָךְ מִפְּנֵי הַיִּכְפָּר הַשְּׁמָשׁ וְעֲדוּתָן בְּטִלְהָ דְלָמָא לֹא יָדְעִי בְּאִיזוֹ שְׁעָה חֲמָה בְּמַזְרָח וּבְאִיזוֹ שְׁעָה בְּמַעֲרָב דִּי"ל דְּחֲצוֹת הַיּוֹם מִיָּדַע יָדִיעַ לַכ"ע וְאִין טוֹעִין בְּכָךְ כְּמוֹ שְׁטוֹעִין בְּשְׁעוֹת הַגֵּץ: שָׁם ד"ה א' אֹמֵר בַּה'.

נִימָא עֲוֹבְדָא פִי הָוִי בַד' הָוִי: ק"ק הָא פֶּל קֹנְשִׁיּוֹת רַבָּא הָיָה שָׁם דְּלָמָה נִתְלָה בְּדָבָר שְׂאָם לֹא הָיָה כֵּן טְעוּת הָוִי וְנִקְטָטֵל אוֹתוֹ מְסַפְקָא וְלָכֵן מְתַרְץ שָׁם דְּלֹא תְלִינּוּ בְּטְעוּת אֲלֵא בְּיַדְעִינוּ ע"כ דְטְעִי אֲיַנְשִׁי הִכִּי וְא"כ לָמָה נֶאֱמַר מְסַפְקָא דְעֲוֹבְדָא בַד' הָוִי לְהַחְמִיר עָלָיו דְלָמָא לֹא הָוִי בַד' וְהָוִי הִכְחָשָׁה: שָׁם בַּא"ד.

דַּאִין לְתַלּוֹת טְעוּת בְּב' עֲדִים: צ"ע דַּלְפ"ז אִם הָיוּ פָּאן ד' עֲדִים שְׂפָאוּ כַּא' לְהַעִיד וּב' אֲמָרוּ בְּג' וּב' אֲמָרוּ בַד' שְׁעוֹת יִפְסֵל הַעֲדוּת לְרַבָּא דַּלְפ"כ ע"כ נִתְלָה הַטְעוּת בְּב' עֲדִים וְכִינּוּן דַּב' וְדֵאֵי מְוַכְחָשִׁים הֵם א"כ ה"ל כְּנִמְצָא א' מִהֵן קְרוּב אוֹ פְּסוּל וּבְטֵל כָּל הַעֲדוּת: שָׁם דָּף מ"ב ע"א בְּגַמְרָא א' אֹמֵר קוֹדֵם הַגֵּץ וְא' אֹמֵר לְאַחַר הַגֵּץ.

א"ל דְלָמָא יוֹם הַמְעוֹנָן הָיָה וְאִין הַיִּכְפָּר בְּשְׁמָשׁ דְּמִדְּיִיקִי בְּהַגֵּץ וְדֵאֵי לֹא טְעִי אֲיַנְשִׁי וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף לְעִיל בַּד"ה א' אֹמֵר בְּב' שְׁעוֹת ע"ש א"כ אֵהָא דְמַתְנִיתָן דַּא' אֹמֵר בַּה' וְא' אֹמֵר בְּז' לְכַאוּרָה קָשָׁה. אֲכֵן הָא פְּכָר הַקָּשׁוּ גְלוּן תּוֹסְפוֹת הֵבִיאָם הַמְהַרְשֵׁ"ל פְּסָחִים (דָּף י"ב) וְתִרְצוּ פִינּוּ דְרוּב יָמִים אֵינָם מְעוֹנִין לֹא תְלִינּוּ בְּמִיעוּט לְקַיָּים עֲדוּתָן וְלְהַרְוֵג נֶפֶשׁ ע"ש.

אֲכֵן לַפ"ז אִם יָדוּעַ לָנוּ דְאוֹתוֹ יוֹם מְעוֹנָן הָיָה בְּאַמַּת תּוֹלִין בְּטְעוּת לַפ"ז: שָׁם דְּתַנְיָא ר"י אֹמֵר כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹסִיפִין: א"ל דַּלְר' יוֹסִי לַפ"ז קֹנְשִׁית הַגַּמ' דְלַעִיל (דָּף י"ז ע"א) בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת אֵיךְ מְשַׁכַּחַת הַטְיָיָה לְרַעָה ע"פ ב' דְּבִמוֹסִיפִין לֹא מְשַׁכַּחַת דְלִית לָיָה מוֹסִיפִין וְכַר' הַזְוָה ג"כ ע"כ לֹא ס"ל מְדַקְאֵמֵר כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹסִיפִין עַל ב"ד שֶׁל שְׂבָעִים וְאַחַד דִּי"ל דְלַעִיל לֹא פְּרַכִּינוּ כֵּן רַק אֲמַתְנִיתָן דְקַתְנִי בַּה' הַטְיָיָה ע"פ ב' וְלַר' יוֹסִי בְּאַמַּת לֹא מְשַׁכַּחַת רַק ע"פ ג' וְעוֹד גַּם לַר' יוֹסִי מְשַׁכַּחַת בִּי מְזַפִּין וִי"ב מְחַיְיָבִין וְא' אֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ: שָׁם אֵילִימָא קֵשׁ דִּינָא אֵיפְכָא מִבְּעֵיא לָיָה.

עֵינּוּ בְּר"ן שְׁכ' שְׁהַרְמַב"ם ע"כ סוֹבֵר פְּפִירוּשׁ רִש"י אֲכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה דְהָא מְפָסֵק הַרְמַב"ם (פ"ט מַה' סְנֵהֲדָרִין) נִרְאָה שְׁהוּא מְפָרֵשׁ דְהָאֵי גְזֵדְקוֹן הַדִּין קָאֵי אֲפּוֹטְרִין אוֹתוֹ

וּכְמוֹ שֶׁפִּי גַם הָרָ"ן וְלִפְנֵי רִש"י לְכַאוֹרָה א"א לְפָרֵשׁ כֶּה דְכָתַב קֹשׁ דִּינָא וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין בּוֹ וְאִיךְ שֵׁינֶךְ זֶה בְּשִׁפְכָר פְּטָרוֹ אוֹתוֹ.

אֲכַן בְּזַה י"ל שֶׁהֶרְמַב"ם מְפָרֵשׁ כִּפִּי הַתּוֹס' דָּאִין יְכוּל לְעַמּוּד עָלָיו אֲבָל מִמָּה שֶׁפִּי רִש"י אַחְכָּם דִּינָא דְלִכְהָ אִין אוֹמְרִים בְּדַנ"פ פֶּן שְׂאָף אִם גְּמַרוּהוּ מִחֲזִירִין לְזָפוֹת זֶה לֹא שֵׁינֶךְ לְכַאוֹרָה אִי אֶפּוֹטְרִין אוֹתוֹ קָאִי דְהָא כְּבָר זַכָּאי הוּא וְזֶה ק' לְכָל הַפְּיֻרוּשִׁים וְדוֹחֵק לוֹמַר דְחָכָם דִּינָא גַם לִפִּי הָרָ"ן קָאִי אֲכַל דַּנ"פ.

וּי"ל דְשִׁפִּיר אִיכָּא נְפֻקוּתָא בְּמָה שֶׁמִּחֲזִירִין לְזָכוֹת דְהָא הַטַּעַם דָּאִין מִחֲזִירִין לְחֻב בְּדַנ"פ הוּא מְשׁוּם וְצָדִיק אֵל תִּהְרֹג דְּפִירוּשׁוֹ בְּשִׁפְכָר נְצֻטְדָּק וְזֶה לֹא שֵׁינֶךְ לְכַאוֹרָה בְּשִׁפְטָרוֹ אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׂלֵא הָיָה רֹב לְחֻבָּה דְבָזָה לֹא מְקַרִי עֲדִינן צָדִיק פִּינוּן שְׂגַם לְזֶה לֹא הָיָה רֹב וְלֹא נִגְמַר דִּינוֹ לְזָכוֹת פְּלָל וְלָכֵן י"ל דְּבִפְטוֹר כְּזֶה שִׁפִּיר מִחֲזִירִין לְחֻבָּה וְלָכֵן שִׁפִּיר אִיכָּא בְּמָה שֶׁיִּלְמְדוּ עוֹד זְכוֹת עָלָיו וְיִגְמְרוּ דִּינוֹ לְזָפוֹת דָּאִין אִין מִחֲזִירִין עוֹד לְחֻבָּה וְנִשְׁאַר זַכָּאי לְעוֹלָם: שֶׁם בְּרִש"י ד"ה וְלִפְטָרְיָה מִבִּי דִּינָא קָמָא.

דְּוִנוּ אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ: ק"ק דְהָא לִפִּי הָךְ אִיכָּא דְאָמְרֵי ע"כ לֹא אָמְרִינוּ הַסְּבָרָא דְשְׂלֵא יִצְאוּ מִב"ד מְעוֹרְבִים דַּא"כ לֹא מְקַשָּׁה מִיָּדִי וְהָא דְלֹא מְקַשָּׁה וְלִפְטָרְיָה מְעִיבָרָא הֵינְנוּ מְשׁוּם דְעֵדִיפָא מְקַשָּׁה דְלֹא יוֹסִיפוּ פְּלָל וּמְמִילָא לֹא נְבוֹא פְּלָל לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ וּבְחִירוּצוֹ דַּר"י קָאִי כְּנוֹתָךְ מְתוֹרֵץ ג"כ קוֹשְׁיָא קְמִיִּתָּא וַא"כ דְלִית לִיהָ הָךְ סְבָרָא ע"כ לֹא אֲתִי ג"כ שִׁפִּיר לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ דְלָמָּה לָן הָךְ לִפְטָרִי מְעִיבָרָא וּכְקוֹשְׁיָתָא לִישְׁנָא קְמִיִּתָּא וַא"כ אִיךְ פִּי רִש"י בְּהָךְ קוֹשְׁיָא שֶׁיִּדְוִנוּ אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ וּי"ל עִפְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ח' ע"א) בְּד"ה מוֹצִיא שֶׁם רַע וְז"ל וְאִין לְזַמּוֹת לְיוֹסִיפוּ הַדְּיִינִים דְלִקְמָן דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְלַעַז הַדְּיִינִין עַכ"ל.

וְהַפְּיֻרוּשׁ כְּמַש"כ הַמְּהַר"ם מְשׁוּם דְבָהָא א"א בְּעֵנִין אַחַר'. וְהַשְׁתָּא א"ש דִּי"ל דְכָאֲמַת גַּם לִפִּי אִיכָּא דְאָמְרֵי אָמְרִינוּ הַסְּבָרָא דְלֹא יִצְאוּ מִב"ד מְעוֹרְבִין וּמ"מ מְקַשָּׁה שִׁפִּיר דְלֹא יוֹסִיפוּ פִּינוּן דְגַם בְּמוֹסִיפִין אִיכָּא גְּנָאי לִב"ד וּמֵאִי עֲדִיף הָךְ גְּנָאי מְהָךְ גְּנָאי אֲבָל לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ שִׁפִּיר מְצָרְכִינוּ מְשׁוּם גְּנָאי ב"ד וְלָכֵן פִּירִש"י א"ש: שֶׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה פּוֹעֲלֵי אֲמַת.

וְאִית דְּגָרְס פּוֹעֵל אֲמַת: וּפִי זֶה יוֹתֵר מִיּוֹשֵׁב ע"פ הַלְשׁוֹן דְּלִפְנֵי רִש"י פּוֹעֲלִים אֲמַת הוּל"ל שְׂאִין זֶה מְדַרְךְ הַלְשׁוֹן לְהַסְמִיךְ הַמְתַּנְאָר עַל הַתַּנְאָר: שֶׁם ד"ה הַעוֹסְקִים בְּרוּמוֹ ש"ע. וְהָא דְאָמַר שְׂתָה רְבִיעִית יִין: י"ל מֵאִי קוֹשְׁיָא דְלָמָּא בְּאֲמַת הָכִי הָנִי וַאֲעַפ"כ צָרִיךְ לְהָךְ טַעְמָא דְהַעוֹסְקִים בְּרוּמוֹ ש"ע וְגַם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין דַּנ"פ לַד"מ דְּבַדַּנ"פ אִין רִשְׁאִים לְשִׁתּוֹת פֶּל עֵינְךָ אֶפְּלוֹ בְּפָחוֹת מְרַבִּיעִית מְדָלָא קְתַנִּי בְּמַתְנִיתוֹן מְמַעֲטִין בְּיִין וּבְמַאֲכָל וְחִילּוּק בֵּין מַאֲכָל לְיִין מְשֻׁמַּע דִּינָא אִינוּ שׁוֹתָה פֶּל עֵינְךָ וְגַם מְדַמְקָשָׁה אִינן דְּנָקָא מ"ט וְלֹא ג"כ לָמָּה מְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל אַע"כ דַּה"ט דְהָא דְמְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל הוּא שְׂיָהָה דְעַתָּה צְלוּלָה אֲבָל זֶה אֶפְתִּי אִין טַעַם לָמָּה לֹא יִשְׁתּוּ יִין פֶּל עֵינְךָ וְלָכֵן קָאֲמַר מְלָרוֹזְנִים אִי שְׂכָר וְהָא דְקָאֲמַר אֵל יִשְׁתַּכְּרוּ ע"כ ל"ד יִשְׁתַּכְּרוּ אֲלֵא לֹא יִשְׁתּוּ מִיָּדִי דְמִשְׁכָּר כְּדָאֲמְרִינוּ.

אֲכַן הַתּוֹס' קוֹשְׁטָא קָאֲמְרֵי דְבַד"מ אֶפְּלוֹ רְבִיעִית יִשְׁתָּה: פָּרַק שְׁשֵׁי שֶׁם דָּף מִב ע"ב בְּגַמְרָא וְהָא דְקְתַנִּי הָכִי נַפ"מ דָּאי נַפְיָק: ק"ק דְלִימָא נַפ"מ בְּב"ד שְׂיוֹשֵׁב בְּעִיר שְׂאִינָה

מְנוֹקֶפֶת חוֹמָה דְּמַקְרִי ג"כ עִיר כְּדַמוּכַח מִת"כ שֶׁהֵבִיֵא הַר"ש פ"א דְּכָלִּים א"נ בְּעִיר שְׁמוֹנֶקֶפֶת עִתָּה רַק לֹא מִימֹת יְהוֹשֻׁעַ דָּאִין לָהּ דִּין מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל דָּאִין לָהּ דִּין קַדְוֶשֶׁת עָרֵי חוֹמָה שֶׁהֵבִיֵאוּ הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין כַּמ"ש הַר"ש שָׁם ע"ש.

וְכַן אֵיכָּא נִפְקוּתָא בַּב"ד שִׁבְח"ל דְּסִנְהֶדְרִין נוֹהֲגֵת בְּאַרְץ וּבַח"ל (ספ"א דְּמַפּוֹת) אוּ בְּעִיר שְׁרֹנְבָה עִכּו"ם שְׁפָל אֱלוֹ אִין לְהֶם דִּין מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל וְהִנְהוּ לְכַאוּרָה עֲדִיפִי מִהָּךְ נִפְקוּתָא דַּב"ד שְׁיֹשֵׁב חוּץ לְחוֹמָה דְּלֹא שְׂכִיחַ: שָׁם דְּלֹא מִתְחַזֵּי ב"ד רוּצְחִים: א"ל א"כ הֵיכִי קְאָמְרִינְן בְּמִתְנִיתִין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכְתִיב הוֹצֵא אֶת הַמִּקְלָל דְּנֹדָאֵי מִתְנִיתִין אֵינְרִי מִהָּךְ דִּינָא דְּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ מִג' מַחְנוֹת הֵיכִי דִּיתְבִּי ב"ד בְּפָנִים וְע"ז מִיְיָתִי הִדְרָשָׁה דְּהוֹצֵא אֶת הַמִּקְלָל הַמְּבֹאֲרָת בְּגִמְרָא וְלֹא מִתְרַץ רַק דְּלִכְּךָ נִקְטָה מִתְנִיתִין הָךְ לִישְׁנָא דְּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לַב"ד לְהַשְׁמִיעֵנוּ אַגַּב אוֹרְחִיָּה דַּעֲכ"פ צָרִיף לְהִיּוֹת חוּץ לַב"ד אֲפִילוּ הֵיכִי דְּהוּי חוּץ לַג' מַחְנוֹת מִהָּךְ טַעֲמָא דְּלֹא נִתְחַזֵּי ב"ד רוּצְחִים וְהֵינְנוּ דְּדִיִּיק בְּגִמְרָא וְהָא דְּקִתְנִי הֵכִי נַפ"מ כו'.

מִשְׁמַע דְּלֹא רְצָה לְתַרְץ רַק לָמָּה דְּנִקְטָה מִתְנִיתִין הָךְ לִישְׁנָא. אָף דַּלְפ"ז לֹא הִבְנִיתִי תִירוּץ הַתּוֹס' בַּד"ה פִּי הֵיכִי וְנ"ל וְעוֹד הָא כְּתִיב הוֹצֵא פְּדִתְנֹן בְּמִתְנִיתִין עַכ"ל.

הָא פֶּל קְוֹשְׁיָתָם הִיָּה דְּנִילֵף בְּשֶׁאֵר נִסְקָלִין דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיָּה דְּהֵינְנוּ שְׁעַר ב"ד דְּמִהָּא סְלִקָּא בְּדַבּוּרָם וְהָא עַל זֶה לֹא כְּתִיב הוֹצֵא וְאִי נֶאֱמַר דְּקוֹשְׁיָתָם לֹא הִיָּה רַק דְּנִילֵף דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיָּה בְּעִיר שְׁרֹנְבָה יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִיָּה חוּץ לַג' מַחְנוֹת דְּהָא שְׁעָרֵיָּה שְׁמַחוּץ לְשְׁעַר הָעִיר ג"כ חוּץ לַג' מַחְנוֹת הוּא וְעוֹד דַּא"כ אֲפִתִּי קֶשֶׁה לְפִי תִירוּצָם דְּנִילֵף דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיָּה דְּהֵינְנוּ שְׁעַר ב"ד בְּעִיר שְׁרֹנְבָה עִכּו"ם אוּ שְׁיֹשְׁבוּ ב"ד לְחוּץ: שָׁם וְלִילֵף מִשְׁחֹטֵי חוּץ: א"ל דִּיּוֹתֵר נִלְמוּד מַג' דְּהֵינְנוּ פֶּר מְשִׁיחַ פֶּר הַעֲדָה וְדָשֵׁן מִשְׁנִילֵף מֵא'.

וְכַה"ג אֲמַרִּינְן דִּיּוֹתֵר גְּמַרִּינְן מִדְּבַר שְׁהוֹקֵשׁ לוֹ ב' פְּעָמִים מִשְׁלֵא הוֹקֵשׁ רַק פַּעַם א' בְּקַדְוֶשִׁין (דָּף ל"ד) דְּאֶפְשָׁר לְעַנְּן גּוֹז"ש לֹא אֲמַרִּינְן הֵכִי א"נ הֵנִי ג' פְּחַד חֲשִׁיבִי פִּינּוּ דְּמִהֲדִי יְלַפִּינוּ: שָׁם רפ"א מִשָּׁה הֵיכִי הוּי יְתִיב בְּמַחְנֶה לוֹיָה: הָא דְּצָרִיף לְהֵכִי דְּהָא וְדָאֵי לֹא דְּבַרָּה עִמּוֹ שְׂכִינָה רַק בְּאִוְהֵל מוֹעֵד כְּמִבְּוֹאָר בְּפְתוּבִים וַא"כ פְּשָׁנְאָמֵר לוֹ הוֹצֵא וְדָאֵי בְּמַחְנֶה שְׂכִינָה הִיָּה וְאֵעִפ"כ לִיכָּא לְפָרֵשׁ הוֹצֵא רַק מִמַּחְנֶה לוֹיָה דְּהָא הַמִּקְלָל וְדָאֵי לֹא בְּמַחְנֶה שְׂכִינָה הִיָּה עִמּוֹ כַּמ"ש הַר"ן וְעוֹד הָא כְּתִיב וַיִּנְיַחְהוּ בְּמִשְׁמֵר וּבְאִוְהֵל מוֹעֵד וְדָאֵי לֹא מִשְׁמֵר הִיָּה וַא"כ ע"כ הוֹצֵא מִחוּץ לְמַחְנֶה לוֹיָה קְאָמֵר וְלָמָּה לָן הָךְ דְּמִשָּׁה בְּמַחְנֶה לוֹיָה הוּי יְתִיב.

דִּי"ל דְּרְצָה לְפָרֵשׁ לָמָּה לָן עוֹד מִחוּץ לְמַחְנֶה שְׁנִיָּה דְּמַחַד ג"כ הוּי יְלַפִּינוּ חוּץ לַג' מַחְנוֹת פִּינּוּ שְׁנִיָּאָמֵר לוֹ הוֹצֵא אֶל מִחוּץ לְמַחְנֶה וְכִינּוּ דָאִין לְפָרֵשׁ עַל אִוְהֵל מוֹעֵד מִסְתְּמָא עַל מַחְנֶה שְׁיֹשֵׁב בָּהּ קְאָמֵר וְלָכֵן קְאָמֵר שְׁמִשָּׁה בְּמַחְנֶה לוֹיָה הוּי יְתִיב וַא"כ פִּי קְאָמֵר לוֹ הוֹצֵא מִסְתְּמָא מִמַּחְנֶה קְאָמֵר שְׁשָׁם הֵבִיֵאוּ אוֹתוֹ אֱלִיוּ וְהִנְיַחוּהוּ בְּמִשְׁמֵר וְכַן פְּתַב רַש"י לְקַמֵּן בַּד"ה הוֹצֵא גְרִידָא מִשְׁמַע הוֹצִיֵאוּ מִמְּקוּמָּה עַכ"ל.

וְלָכֵן מְצָרְכִינְן עוֹד מִחוּץ לְמַחְנֶה לְחוּץ מִמַּחְנֶה יִשְׂרָאֵל: שָׁם הָאֵי מְבַעֵי לְעִשְׂיָה: פִּירוּשׁ וְאֲפִתִּי מִנ"ל חוּץ לְמַחְנֶה לַג' וַא"ל דַּא"כ דְּבְּמַחְנֶה ג' קְטְלִי לִיָּה ל"ל דְּכְתִיב גְּבִי וַיּוֹצִיֵאוּ אֶל מִחוּץ לְמַחְנֶה בְּיוֹצִיֵאוּ לְחוּדָא ג"כ סְגִי דַּעֲכ"פ מִשְׁמַע דְּהוֹצִיֵאוּ אוֹתוֹ מִמַּחְנֶה שְׁנִיָּה

שְׁהִיאוֹ אוֹתוֹ שֵׁם אֶל מֹשֶׁה וּא"כ מְמִילָא יְדַעִינן עֲשִׂיָה דִּי"ל דְּוִיּוּצִיאוֹ אוֹתוֹ פְּרִיּוּשׁוֹ מִהַמְשָׁמֵר וְלֹא מִהַמְחַנֵּה וְלִכְּוֹן צָרִיף לְכַתּוּב ג"כ אֶל מַחוּץ לַמְחַנֵּה לְהוֹרוֹת עֲשִׂיָת הַצְּוִיּוֹת: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְנֶאֱמַר בְּפָרִים.

תִּימָה וְהָא בְּקַדְשִׁים: עֵינֵן בְּר"ן שְׁתִּירָץ עַל זֶה דְּמִטְעֵם זֶה בְּאַמַּת חֲזָרוּ רַב פְּפָא וְרַב אֲשִׁי וְסָבְרֵי דְבְּרִיּוּתָא אִם לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר עֵינֵן שֵׁם אֶכְוֹן צ"ע דְּהָא לְמ"ד בְּתַר לְמַד אֲזִלְיָנן לִק"מ כְּמָה שְׁפַתְבּ הוּא בְּעֲצָמוֹ וּא"כ לְמָה חֲזָר ר"פ הָא הוּא סָבַר בְּזַבְּחִים שֵׁם דְּבְּתַר לְמַד אֲזִלְיָנן: שֵׁם בַּא"ד.

תִּימָא בְּפַר הָעֵדָה מִנ"ל פִּינֵן: עֵינֵן מִש"כ הַתּוֹס' בְּיוֹמָא (דָּף ס"ח) לְתַרְץ זֶה. וְלוּלֵא דְבְּרִיָּהֶם הִיָּה נִלְעַנ"ד לֹאמַר דְּאֲפֹשֶׁר שְׂאִין גְּדוֹן דְּלַפְנֵינּוּ דּוּמָה לְשֶׁאֲר דְּבַר הַלְּמַד בְּהִיקָשׁ אוֹ בְּגוֹז"ש דְּלֵא נוּכַל לִילַף מְדַבֵּר דְּבַר שְׂלֵא נֶאֱמַר בְּגוּפּוֹ רַק בָּא לֹו ע"י הִיקָשׁ אוֹ גוֹז"ש מִמְּקוֹם אַחַר אֲבָל הֵכָא לֹא יִלְפִינן מִהִיקָשׁ אוֹ מְגוֹז"ש רַק שְׁהָאִי מַחוּץ לַמְחַנֵּה שְׁנֶאֱמַר בּוֹ פְּרִיּוּשׁוֹ חוּץ לְג' מַחֲנוֹת וְכִי יִלְפִינן מִיָּגוּהַ לְדְּבַר אַחַר מְדַבֵּר דְּכַתִּיב בְּגוּפֵיהַ יִלְפִינן וְלֹא מְדַבֵּר שְׂבָא לֹו מִמְּקוֹם אַחַר בְּהִיקָשׁ אוֹ גוֹז"ש.

וּבְזֶה יִתְוַרְצוּ ב' קְוִשְׁיוֹת הַתּוֹס' אֵלּוּ וְגַם שְׂאֲר קְוִשְׁיוֹת שְׁהִיקְשׁוּ בְּיוֹמָא שֵׁם: שֵׁם ד"ה פֶּגוּל. מִיָּהוּ קָשָׁה דְּלֵא חֲשִׁיב פְּסוּל יוּצֵא: פְּרִיּוּשׁ אִם הוּצִיא הַדָּם זְרִיקָה אֶל מַחוּץ לַמְחַנֵּה אֲבָל אִין לְפָרֵשׁ אֲבִשֶׁר פָּרִים דְּבַהֲנֵי אִין פּוֹסֵל יוּצֵא דְּזְרִיקָה מוֹעִיל לְהֵם פִּינֵן שְׁסוּכְּם לְצֵאת דְּלֵא גָרְעוּ מְקַדְשִׁים קָלִים וּבְאִימּוּרִים בְּלֵא"ה לֹא פּוֹסֵל יְצִיאָה כְּמִש"כ הַרְמַב"ם (פ"א מֵה' פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין).

וּבְעֵיקָר קְוִשְׁיָתֶם י"ל פִּינֵן דְּמַחֲנֵה א' גַּם בְּשַׁחוּטֵי חוּץ יֵשׁ וּא"כ פִּי יִלְפִינן מִפָּרִים לֹא יִלְפִינן רַק לְחוּץ מַחֲנֵה ב' וְג' וְלִדְעַת הַר"ן רַק חוּץ לַמְחַנֵּה ג' וְלִכְּוֹן א"ש דְּבִשְׁלָמָא לְעַנְיָן פְּסוּל פֶּגוּל קֶאֱמַרִינן בְּגַמְרָא שְׁפִיר דְּיוֹתֵר דּוּמָה לְשַׁחוּטֵי חוּץ דְּבִשְׁנֵיהֶם אִין הַמְחַנֵּה שְׁנֶאֱמַר בּוֹ פּוֹסְלוֹ בְּפֶגְוּל מִשֵּׁא"כ בְּפָרִים שְׁרֵאוּיָם לְהַתְּפַגֵּל עַל יְדֵי אוֹתוֹ מַחוּץ לַמְחַנֵּה שְׁנֶאֱמַר בּוֹ דָּאִם חֲשַׁב לְזָרוּק דָּמוֹ אוֹ לְהַקְטִיר אִימּוּרֵי מַחוּץ לַמְחַנֵּה ב' אוֹ ג' נְעַשֶׂה פְּסוּל ע"י אוֹתוֹ מַחוּץ לַמְחַנֵּה אֲבָל אִיף נֶאֱמַר כֵּן לְעַנְיָן פְּסוּל יוּצֵא הָא חוּץ לַמְחַנֵּה א' דְּהִיָּנּוּ חוּץ לַמְחַנֵּה שְׁכִינָה כְּבָר כְּתִיב בְּגוּפֵיהַ וְלֹא נִצְרָף לִילַף מִפָּרִים וְחוּץ לַמְחַנֵּה ב' וְג' גַּם בְּפָרִים לְעוֹלָם אִינּוּ פּוֹסֵל בְּיוּצֵא דְּכָבַר נְפֹסֵל מְשִׁיצָא חוּץ לַמְחַנֵּה א' דְּהִיָּנּוּ חוּץ לַמְחַנֵּה שְׁכִינָה וְלִכְּוֹן לְעַנְיָן יִלְפוֹת מַחֲנֵה ב' וְג' מִפָּרִים לֹא שְׁיִיף הֵף פִּירְכָא דְּפְסוּל יוּצֵא: שֵׁם דָּף מ"ג ע"א בְּגַמְרָא שְׂאִם מֵת בְּאֶבְוֹן א' יוּצֵא: א"ל דְּאֶכְתִּי ל"ל הֵף קָרָא לְזֶה הָא כְּבָר כְּתִיב גְּבִי מוֹלֵף עִם הָאֲרִץ יִרְגְּמוּהוּ בְּאֶבְוֹן וְכֵן גְּבִי אוֹב וְיִדְעוּנֵי וְהֵם מוֹקְדִימִין בְּקָרָא לְהֵף דְּמַקְלֵל שְׂמָא אִין מוֹקְדִים וּמְאֻחַר בְּזֶה וְהֵף דְּמַקְלֵל נֶאֱמַר בְּרֵאשׁוֹן וְכִינֵן דְּכָבַר כְּתִיב בְּמַקְלֵל לְדַרְשָׁה הַזֶּה כְּתִיב גַּם בְּאֵלּוּ אִיף שְׂאִין גְּדַרְשׁ בְּזֶה פְּלוּם וְכֵן צ"ל ג"כ לְעַנְיָן אֲבָנִים שְׁנֹכְפֵל ג"כ בְּתוֹרָה גְּבִי ע"ז וְנִעְרָה הַמְאֻרְסָה שְׂלֵא לְצוּרָה וְהִכִּי אֲשַׁפְּחִינן כְּמָה פְּעֻמִּים בְּגַמ' וְגַם א דְּלֵא לְכַתּוּב לֹא אֶבְוֹן וְלֹא אֲבָנִים וּמְמִילָא יְדַעִינן מִפְּשֻׁטוֹת דּוֹרְגְּמוֹ בֵּין אֶבְוֹן א' בֵּין ב' אֲבָנִים דְּמַהֲיָכִי תִּיְתִי לְמַעוּטֵי חֲדָא מַהֲנֵי דִּי"ל דְּהָא מְדַכְּתִיב יֵד הַעֲדִים כּו' דְּזוֹנְקָא ב' אֲבָנִים בְּעֵינֵן דְּלֵא הָוִי מוֹקְמִינן קָרָא בְּאוֹתוֹ אֶבְוֹן עֲצָמוֹ פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּדוֹחֵק הוּא לְכֵן צָרִיף לְכַתּוּב אֶבְוֹן וּמְמִילָא צָרִיף לְכַתּוּב גַּם כֵּן אֲבָנִים: שֵׁם לֹא אֶמְרִינן לִיָּה זִיל וְלִיתִיָּה וְלִיקְטִיל נְפִשָׁיה: יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם גַּם חֲרַב שְׁהוֹרְגִים בּוֹ אֲנָשִׁי עִיר הַנְּדַחַת בָּא מְשַׁל צִיבּוֹר

דְּהָא הֵתָם לֹא שִׁינְיָה הֵךְ טַעְמָא דְּבִלְא"ה מְמוֹנָם אָבְדוּ וְאִם נְאָמַר פִּינּוּן דְּבִשְׁעָה שְׁנֵהֲרֵגִין כְּבָר נִגְמַר דִּין הָעִיר לְהִיּוֹת כָּל שְׁלָלָה כְּלִיל וְא"כ יִכְלוּ לְהַנּוֹת בְּדָבָר מְמַנְהָ וּלְקַבְרוּ פִּינּוּן דְּדִינוּ בְּשִׁרְפָה אַפְתִּי שִׁינְיָה סַפְקָא זֶה גַבֵּי הַרְוֵגֵי מְלָכוּת דְּאֲמַרִּינּוּ (לְקַמְּנוּ דָּרָה מ"ח) דְּנִכְסֵיהוֹן לְמַלְכָּה אִם בָּא מִשְׁלַל צִיבּוֹר פִּינּוּן דְּלֹא מְדִידָהּ מִיִּתְיָנּוּ אֲלֵא מִשְׁלַל מְלָכָה פִּינּוּן דְּבִשְׁעָה שְׁנֵהֲרֵגִינּוּ דִּינוּ לְמִיתָה כְּבָר נַעֲשֶׂה כָּל רְכוּשׁוֹ שֶׁל מְלָכָה.

וצ"ע: שם אמר תיבועי לך: לפי הנראה מהסוגין בעיא זו לא אפשריטא ומדין ספק נפשות להקל הנה לנו לפוטרו ולא הבנתי דעת הרמב"ם שפסק דאין משגיחין בזה (פ"י מה' סנהדרין) ע"ש: שם ע"ב במתניתן ומניין שפיפר לו וידויו: א"ל דמנ"ל אש דהוידווי מכפרת דלמא המיתה דוקא היתה מכפרת והא דביקש ממנו לא היתה אלא שלא להוציא לעז על הגורלות כדאמרין בגמרא די"ל פינון דעכ"פ בעכ"פ היתה מיתה עם וידווי א"כ אין לנו למילף אלא שיכפר מיתה עם וידווי: שם בגמרא שנאמר אנכי חטאתי וכזאת עשיתי: פ"א כל א' מהני תיבות משמע א' דאנכי לחוד ג"כ הודאה הוא פינון דהגורל לא היתה רק למען דעת את החוטא.

והא דמקשו התוס' הא דלא מרבינן חרמים הרבה היינו למ"ד לעיל פהנה וכהנה כ"ד וא"כ ה"נ נימא עשיתי א' פזאת א' הרי ב' וכזאת ב' הרי ד' זה למ"ד הראשון דג' חרמים היו ולמ"ד דה' היו גרבי ט' כה"ג ואהא תירצו לפי שלא היו כ"כ מלחמות במדבר אבל ב' היו לר' חנינא וד' לר' יוחנן כמש"כ הר"ן פן נלע"ד פ"א הגמרא ותוס' וזהו דלא כמהרש"א בח"א: שם מלמד שלא ענש על הנסטרות עד שעברו ישראל את הירדן: הקשה הר"ן מנ"ל למעט קודם עבירת הירדן דלמא אפכא לאחר שעברו לא נענשו עוד ע"ש מה שתיירץ ועוד י"ל דמוכח פן מהך דעכ"פ דאל"כ למה לא נענש עד השתא ועוד אתי שפיר לפי סברת רש"י דדוקא משעשה שנעשו ערבים זה לזה שינף לענשן על הנסטרות דלמה יענשו על דבר שלא היתה בינדם למחות: שם ברש"י ד"ה עד שעברו את הירדן.

ושמעו וקבלו עליהם: ובזה א"ש למה לא נענשו תיכף בעברם את הירדן כשצרו את יריחו דהא באותו פעם עדיין לא עמדו על הר גריזים דיריחו היתה סמוך לירדן כנראה מהפתובים וזה גריזים רחוק ששים מיל כדאמרין לקמן (דף מ"ד) אבל זה א"ל דלא נענשו רק על אותן הנסטרות שנעשו אחר שנעשו ערבים זל"ז בהר גריזים דא"כ גם אמצעה דיריחו לא יענשו דהנה ג"כ קודם הר גריזים כדכתבנו.

ובזה א"ש מה דאמרין לקמן (שם) דרש ר' שילא אמר לו הקב"ה שלף קשה משלהם אני אמרתי והנה בעברכם כו' דאיף שינף קשה משלהם בדברים שאין להם שייכות להדדי וגם למה לא הוכיח לו המלאך ג"כ חטא זה ביריחו כשאמר לו אמש בטלתם כו' אם גדול כ"כ.

אכן לפי הנ"ל י"ל דעכ"פ ג"כ ידע דמשעברו את הירדן נענשים על הנגלות והנסטרות ולכן מן הדיו הנה לו ליראות למעול בחרם פינון שינדע שפודאי יודע הדבר ויגרום רעה לעצמו אכן טעה פי הוא סבר שלא יענשו רק על עבירות שלאחר הר גריזים ולכן לא ינדע לפי דעתו מעל יריחו שהנה קודם לזה אבל באמת אינו תלוי בפשעת עבירת הדבר ולכן נענשו.

והנה התוס' פתבו לקמן בד"ה ואתם רחקתם פי הנה לו להקים האבנים בהר גריזים ועיבל שסמוכים לירדן והשתא אם עשה פן לא הנה שייך עוד טעות פיון שאז בשעת פבישת יריחו פבר קבלו עונש על הנסטרות והנה יכול לידע פי פודאי יודע הדבר והיגו דקאמר ליה הקב"ה ליהושע שלח קשה משלחם שאמה גרמת מעילת חרם זה פי אם לא המתנת בהקמת אבנים לא הנה נעשה הדבר: שם דף מד ע"א בגמרא וכתוב התם את בריתי הפר: הא דלא קאמר ג"כ הקא כופר בעיקר הנה מהו דגם עברו את בריתי כמו דאמרין לעיל גבי אדם הראשון (דף ל"ח ע"ב) דע"ז יקשה פשיטא פקושית הגמ' ותרוץ הגמ' לא שייך על זה: שם רבינא אמר דיניה פנערה המארסה דבסקילה: לענ"ד י"ל דרבינא לאפלוגי אתי דלא בעל נערה המארסה והא דכתיב וגם נבלה להורות דבסקילה משום דלכאורה קשה קרא דהקב"ה צנה לשוןך את הנלכד ויהושע סקלו.

והנה במדרש איתא דסקלו משום חלול שבת. אף דלפ"ז אפתי יקשה לר"ש דסבר שרפה חמורה ידיו אותו בשרפה החמורה פדין מי שנתחייב ב' מיתות דנידון בחמורה ולכן קאמר רבינא דבאמת פן הציווי הנה לסקלו דכתיב נבלה כמו בנה"מ והא דכתיב שריפה הנה דוקא על אשר לו: שם ותנא שלשים וששה ממש דר"י: יש להבין ר"י ור"נ במאי פליגי ונלענ"ד דכל א' לשיטתו אזיל ע"פ מה שיש להבין עוד לר' יהודה דסבר ל"ו ממש מ"ש הו מנינא דוקא.

אכן י"ל פיון דהו עונש פא על ישראל אודות העבירות הנסטרות של עכן שקבלו ערבות בהר גריזים כמ"ש רש"י לעיל ואמרין בסוטה (דף לז ע"ב) די"ג פעמים קבלו ישראל ברית עליהם בסיני וערבות מואב והר גריזים וגם אמרין שם שנקרתו בריתות של תר"ג אלפים וה' מאות וננון שהוא מספר ישראל בלא שבט לוי דלא נכלל בכלל זה פמבואר בפתיבים אלמא ששבט לוי לא קבלו ערבות וא"כ לא נשארו רק י"ב שבטים שקבלו כל א' ערבות ג' בריתות ולכן מתו ל"ו איש מפל שבט ג' אנשים נגד ג' בריתות שעברו והנה המהרש"א כ', בסוטה שם דמ"ד דג' בריתות היו וקחשיב הני דסיני וערבות מואב בהדיהו ע"כ סובר כמ"ד הקא דנענשו על הנגלות קודם שעברו דאז שייך ערבות אף בסיני וערבות מואב לענין נגלות אבל למ"ד דגם על הנגלות לא נענשו לית ליה דחשבינו ברית דקודם עבירת הירדן לענין ערבות ע"ש.

והשתא א"ש דר' יהודה לשיטתו דסבר לעיל דנענשו על הנגלות גם קודם שעברו הירדן א"כ שייך שפיר לומר דהנה ל"ו ממש דמתו מפל שבט ג' נגד ג' בריתות אבל לר' נחמיה לשיטתו דסובר לעיל דלא נענשו על הנגלות קודם עבירת הירדן א"כ לא שייך לדידיה ג' בריתות כמ"ש המהרש"א וא"כ ג"כ אין טעם למה ל"ו דוקא ולכן קאמר דבאמת לא היו ל"ו אלא ע"י מיתת איש א' חשוב נענשו: שם אטו פנחס לא עביד הכי: פי' ואיך תלה עדות זה דוקא בעשיר שהוא יהושע שכבש את הארץ הא גם פנחס ענה פן שהיה רש: שם בתוספת ד"ה חיישינו שמא שד הוא.

דוקא בשדות ובהרים: פי' והו דיהושע ג"כ בשדה הנה אף דכתיב ביריחו פי' בגבול יריחו דהא עדיין במצור הנה נאפילו רחוק ממחנה ישראל הנה יהושע באותו זמן כמ"ש רש"י (לקמן ע"ב בד"ה ועכשיו בטלתם) והא דהוצרך רש"י לפרש דבלילה הנה הא

בְּשׂוּדָה גַּם בַּיּוֹם אֵין עוֹנֵין כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַתּוֹסֵס הַיְיָנוּ מִשׁוּם דָּאָם לֹא הָיָה בְּלִילָה הָיָה סִימָן
בְּבוּאָה דְּבּוּאָה.

כַּמ"ש הַתּוֹסֵס: שְׁם בְּגָמְרָא לָא צָרִיכִי דֹאע"ג דִּיקְהִי טַעְמָא לְמִילְתִּיהוּ: א"ל דִּלְפ"ז דְּלָא
מִשְׁפַּחַת בְּשׁוּם גְּוֹנָא דְּהַעֲדִים יְכוּלִים לְחֻזֵר אַחַר שְׁהַעֲיִדוּ אִיךָ פְּתִיבוּ הַתּוֹסֵס' לְקַמֵּן (דָּף
ס"ה ע"ב) בַּד"ה יִצְאוּ עֲדִים א"נ פְּגוֹן שְׁחֻזְרוּ בְּהוֹן מַעֲצָמֵן וְאָמְרוּ מְבֻדִין אֲנַחְנוּ עַכ"ל וּמָה
בְּכַף הָא מ"מ נְהַרְגִין דִּי"ל דְּאִיבְרִי פְּשֻׁחְזָרוּ תוֹף פְּדִי דִּיבּוּר דָּאָז אֵין נְהַרְגִין א"נ פְּשֻׁחְזָרוּ
קוֹדֵם שְׁנַחְקָר עֲדוּתָן בַּב"ד דָּאָז מְהֵנִי ג"כ חֻזְרָה כַּמ"ש הַתּוֹסֵס לְעִיל (דָּף ל"ב ע"ב)
בַּד"ה הִיכִי אָמַר וְשִׁינָה בְּהוּ הַזְמָה וְאֵעֵפ"כ אֵין נְהַרְגִין פְּשֻׁחְזָרוּ אֲפִילוּ לְאַחַר שְׁהוּזְמוּ אִם
הַיְתָה הַזְמָה קוֹדֵם שְׁנַחְקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד: שְׁם בְּרִש"י ד"ה אָבִיךָ הָאֲמוּרִי.

תֵּרַח וְאָבוֹתָיו מְכַנְעֵן בָּאוּ עַכ"ל: צ"ע דְּהָא מִשְׁם בָּאוּ וְלֹא מִחֵם אָבִי כְּנַעַן כְּדַכְתִּיבִי קְרָאִי.
וְלֹא פִירוּשׁוֹ הָיָה נִלְעַנ"ד לְפָרֵשׁ אָבִיךָ הַבָּא מֵאוֹתָן שְׁעָשׂוּ מַעֲשֵׂה הָאֲמוּרִי כְּדִרְשִׁינוּ
כַּמ"א וְהַיְיָנוּ שְׁעָבְדוּ ע"ז פְּאֲמוּרִי: שְׁם ד"ה וְכִי כָּל כְּמִינָה.

וְכִי נֶאֱמַן הוּא דְּחֻשְׁדִּינוּ לְסִהְדִי: מִמָּה דְּפָרִיךְ בְּש"ס פְּשִׁיטָא וְכֵן מְכַל הַסּוּגִיא מִשְׁמַע
לְכַאוּרָה דְּהַקְוִשָׁא הִיא מַה צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּיקְהָרַג וְדִלָּא כַּפִּי רִש"י וְלַעֲנ"ד דְּרִש"י
הַוָּצֵרֵךְ לְזָה דְּקוֹשְׁטָא לְחֻזְרָא לֹא תִקְשָׁה לְכַאוּרָה דִּי"ל דְּאִתִּי לְאַשְׁמוּעִינוּ הַךְ דְּקוֹלָר
תְּלוֹי בְּצִנּוּר הַעֲדִים וְלָכֵן מִקְשָׁה אֵהָרַג גּוֹפָא ג"כ כָּל כְּמִינָה וְכַפִּי רִש"י וְכֵן הַסּוּגִיא
לְפִי פִירוּשׁוֹ שְׁם דָּף מ"ה ע"א בְּגָמְרָא לְמִימְרָא דְּרַבְּנָן חִינְיָשִׁי לְהַרְהוּרָא: קְשָׁה מֵאִי פְּרִיךְ
דַּר' יְהוּדָה אַדַּר' יְהוּדָה דְּלָמָּא לְעוֹלָם חִינְיָשׁ לְהַרְהוּרָא וְהָא דְּאִשָּׁה נְסַקְלַת עֲרוּמָה מִשׁוּם
דְּגִזְרֵת הַכְּתוּב הִיא אוֹתָהּ וְלֹא כְּסוּתָהּ וְא"ל דְּהָא גַּם בְּסוּטָה הֵנִי גִזְרֵת הַכְּתוּב וּפְרַע אֵת
רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְאֵעֵפ"כ סוֹבֵר ר"י דָּאֵין מְגַלִּין מִשׁוּם הַרְהוּרָא הָא כְּבָר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵס' שְׁם
בְּסוּטָה (דָּף ל"ח) הִכִּי וְתִירְצוּ דְּבָשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה יֵשׁ לְחַכְמִים כַּח לְעַקוּר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה
וְה"ז לֹא שִׁינָה לְגַבִּי סְקִילָה דָּאָם יִאֲמְרוּ חַכְמִים דְּסַנְקִלִין אוֹתָהּ בְּכַסוּתָהּ וְהִרִי מִן הַתּוֹרָה
אֲסוּר לְסוּקְלָה כֵּן וְעוֹקְרִין דְּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּקוּם וְעָשָׂה.

וְעוֹד י"ל אֲקוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵס' שְׁם לְמָה דָּאֵין מְגַלִּים לַר' יְהוּדָה ע"פ מַה שְׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵס עוֹד
שְׁם לַר' יְהוּדָה לְמָה לֹא פוֹרְסִים סְדִין שְׁל בּוּץ וְיִגְלֵם כְּדַאִיתָא בְּסַפְרֵי וְתִירְצוּ דְּלֹא שִׁינָה
בְּזָה וְנִנְסְרוּ כָּל הַנְּשִׁים ע"ש.

אִיךָ דְּזָה תְּמוּנָה לְכַאוּרָה דְּאֵטוּ מִשׁוּם דָּאֵין יְכוּלִים לְקַיֵּים בְּהַ מְצֻנָת יְסוּר דְּרַבְּנָן לֹא יְקַיֵּימוּ
בְּהַ ג"כ מְצֻנָת פְּרִיעָה דְּאוּרִינְיָתָא. וְעוֹד קְשָׁה לְכַאוּרָה דַּא"כ בְּרִינְיָתָא דְּסַפְרֵי כְּמֵאן אֲתִיָּא
דְּכַר' יְהוּדָה לֹא אֲתִיָּא לְפִי תִירוּץ הַתּוֹסֵס' וְכַרְבָּנָן נְמִי ע"כ לֹא אֲתִיָּא דַּא"כ דְּאֲחֵרֵי סְדִין שְׁל
בּוּץ פְּרַעוּ וְגָלוּ מֵאִי פְּרִיךְ דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנָן הָא הָתָם לֹא שִׁינָה הַרְהוּרָא כָּלָל וְלָכֵן נִלְעַנ"ד
דְּהַךְ דְּרִשְׁתַּת הַסַּפְרֵי אֲלִיבָא דַּר' יְהוּדָה הִיא וְהַיְיָנוּ דְּמַצְנָה שְׁל תּוֹרָה וְדַאִי מְקַיֵּים גַּם אַחֲרֵי
הַפְּרָגוּד רַק מִשׁוּם וְנִנְסְרוּ תִקְנוּ רַבְּנָן שִׁינָה לְבַרְהוּסָא וְלָכֵן כְּשִׁינָה שְׁעָרָה נֶאֱמָר אוֹ לְבַר
סְבַר ר"י דְּלֹא מְגַלִּין אוֹ סוֹתְרִים הַיְיָנוּ בְּפִרְהוּסָא אֲבָל אַחֲרֵי הַפְּרָגוּד בְּאֲמַת מְגַלִּין וְרַבְּנָן
סְבַרִי דְּאֲפִילוּ בְּפִרְהוּסָא מְגַלִּים וְלָכֵן א"ש מַה שְׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵס' דַּר' יְהוּדָה בְּאֲמַת גָּלוּ
אַחֲרֵי הַגְּזֵר וְגַם א"ש מַה שְׁהַקְּשׁוֹ אִיךָ עַקְר ר"י גִּזְרֵת הַכְּתוּב דְּבְּאֲמַת לֹא עַקְר אִיךָ דִּלְפ"ז
פְּשִׁיטָא דְּקְשָׁה מֵאִי דְּפָרִיךְ ר"י אַדַּר"י דְּהָא אִי יְסַקְלוּ אוֹתָהּ בְּכַסוּתָהּ יַעֲקוּר דִּין תּוֹרָה
בְּזָה: שְׁם אָמַר קְרָא וְנִנְסְרוּ כָּל הַנְּשִׁים: לְכַאוּרָה י"ל כִּינּוּ דְּלְפִי תִירוּץ זָה ע"כ צ"ל דְּרַבְּנָן

לא תיזשי להרהורא וכמש"כ רש"י א"כ למה צריה בסוטה הך טעם דונסרוו פל הנשים תיפוק ליה פיון דטעם דהרהורא לית להו א"כ מאיזה טעם נעקור מצנת גילוי ופריעת ראשה.

וא"ל דבאמת גם רבנו הוי ס"ל הך דהרהורא אי לאו משום ונסרוו דלפ"ז מאי פריה וכ"ת ליעבד בהו תרתי דל"ל ליעבד פה פיון דמצנת יסור פבר איכא ע"י מיתה וא"כ צריכין לחוש להרהורא.

וי"ל דבאמת אי לאו הך טעמא דיסור גם רבנו הוי תיזשי להרהורא דלמה לא יחוש לזה ומ"מ פריה שפיר ליעבד בה תרתי פיון שפבר תירץ דר"י אדר"י דהכא פיון דמקטלא לא שייך הרהורא: ובזה א"ש ג"כ מה שיל עוד פיון דע"כ צריה לתרץ דרבנו ס"ל הא דר"נ דברור לו מיתה יפה א"כ ל"ל פלל הך תירוץא דבסוטה הטעם משום יסור וכאן אין לה יסור גדול מזהיתרץ בקיצור דרבנו אדרבנו דלא תיזשי להרהורא ולכן הך דסוטה א"ש אבל ה"כא סברי דנסקלת ערומה פיון דכל הטעם שלא תהיה נסקלת פן הוא פדי שתמות מהר וכמו שפירש רש"י ונהרי בזיוני עדיף ליה מנייחי דגופא אבל לפי דברינו א"ש פיון דרבנו תיזשי ג"כ להרהורא אי לאו הך טעמא דיסור א"כ ע"כ צריה טעמא דיסור גבי סוטה וכיון דבסוטה לא קפדי אפי' אהרהור משום יסור כש"כ דלא הנה לנו לחוש אברור מיתה יפה משום יסור לכן צריה ג"כ הך טעמא דהכא אין לה יסור גדול מזה: שם לימא דרב נחמן תנאי היא.

פ"י דר' יהודה לית ליה דר"נ: ק"ק איך אפשר לומר פן הא ר' יהודה גופא קאמר לקמן (דף נ"ב ע"ב) אף אני יודע שמיתה מנוולת היא אבל מה אעשה כו' אלמא אי לאו דהוי חקות הגוים הוי תיזשי למיתה יפה: שם במתניתן א' מן העדים דוחפו על מתניו: צ"ע למה לא בעינן שידחפו אותו ב' עדים דהא יד העדים תהיה בו בראשונה פתיב ואם מת ע"י דחיפה הרי לא ה' בו רק יד העד הא' ועיין לקמן: שם בגמרא אי הכי ליגבהי טפי: א"ל פמה שיעור יש לדבר זה פיון דגם ע"י גובה ב' קומות מת מהר די"ל פיון דקתני בבבביתא וקומה שלו הרי פאן ג' משמע דג' קומות דוקא בעינן וא"כ למה נוקטין שיעור מצומצם כ"כ אבל ק"ק דאי יגביהו יותר מזה באופן שפודאי ימות ע"י דחיפה זה ע"כ נגד פנונת הפתוב דאל"כ לא משפחת סקילה פלל פיון דלעולם מת ע"י דחיפה ולא יזה ענין פתב סקילה פלל: שם ומניין שאם מת בדחיפה יצא: ק"ק אפתי ל"ל או הא ע"כ מוכח דלא בעינן לאחר מיתה שניהם דאל"כ לא לכתוב רק יסקל ויירה ולא סקול ויירה דמזה ג"כ ידעינן דשניהם בעינן אע"כ דמדכתוב סקול יסקל ויירה יירה רצה הפתוב להורות לנו דדוקא מחיים ניבעי תרתי ולא לאחר מיתה ואפתי או ל"ל ובשלמא לר' יונתן לקמן (דף פ"ה ע"ב) דסבר משמע שניהם כא' ומשמע א' בפ"ע כו' (ע' ב"מ דף צו) א"ש דהא ע"כ לא מצרכינן לדידי' או לחלק אלא משום דכתוב סקול ויירה לרבות שניהם יחדיו וה"א דגם לאחר מיתה פן לכן בעי או לחלק והשתא אי לא הוי פתיב רק יסקל ויירה ה"א ג"כ או יסקל או יירה ולכן ע"כ צריה סקול ויירה לרבות שניהם אבל לר' יאשיה דסבר דלא משמע או עד שכתוב בפ"י פן לכאורה קשה: שם ברש"י ד"ה נפרמו קרע משונה לכאן ולכאן: אכן במפות (דף כב ע"ב) פירש הרמב"ן נפרמו קריעה של תפירה ובספרי ערוף לנר שם הארכתי בפירוש ד' הראשונים בזה: שם ד"ה הפכו על מתניו.

פֿשֶׁהוּא מִןשֶׁכַּב פֿרַקְדֵן: נלענ"ד שָׁאִין הפּי' לְפִי דְבָרֵי רִשׁ"י נְהַפֵּה עַל לְבוּ שֶׁשׁוֹכֵב פֿרַקְדֵן שָׂא דְרַבָּה עַל לְבוּ מִשְׁמַע פֿנָיו כְּלָפִי קַרְקַע אֶלָּא שֶׁר"ל לָמָּה הִפְכּוּ עַל מִתְנָיו שֶׁהוּא עַל צִדוֹ ה"ל לְהִפְכּוּ עַל גִּבּוֹ שֶׁיְהִיָּה לְבוּ לְמַעְלָה שְׁעָלָיו צָרִיף לִיתֵן אֶת הָאָבּוֹ וְלִכּוֹן מִתְרַץ רִשׁ"י דְגַנְאֵי הוּא פֿשֶׁשׁוֹכֵב פֿוֹן פֿרַקְדֵן וְעֵינָן בְּרַמְבַּ"ם (פּט"ו מ'ה סְנֵהֲדָרִין) שֶׁיֵּשׁ לוֹ פִּי אַחַר בְּמִשְׁנָה זוֹ: שֵׁם בְּתוֹס' ד"ה הָא.

לְאוּ מְקַרָּא דְרִישׁ דְּהָא לִיכָּא מִיעוּט לְהַכִּי: בְּסוּטָה (דָּף כ"ב ע"ב) פִּי רִשׁ"י נִגְד פִּירוּשׁ הַתוֹס' דְּמִתְרַמֵּי שְׁמַעִית מִינָהּ מְדַכְתִּיב מִיעוּט דְּכִסוּת בְּלִשׁוֹן זָכָר יְדַעִינָן ג"כ דְּאִין גִּבֵּי אִשָּׁה הָּהּ מִיעוּטָא ע"ש וּמָה שֶׁהַצָּרִיף לְהַתוֹס' עוֹד לְפִירוּשׁם דַּא"כ מֵאֵי פֿרִיף דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנָן הָּא קָרָא קְאָמַר דְּאִין אוֹתָהּ בְּלֵא פְּסוּת וּכְמ"ש בְּסוּטָה (דָּף ח' ע"א) בְּד"ה הָּאִישׁ נִסְקַל כְּבָר תִּתְרַץ רִשׁ"י לְפִי דְרַכּוֹ בְּסוּגִין בְּד"ה לְהַרְהוּרָא וְז"ל נְהִי דְלַרְבָּנָן דְּלֵא אֲצַרְכָּה קָרָא לְהַפְשָׁטָה כו'.

פִּי דְנֻדְאֵי לְאוּ מְצוּהָ הִיא מִן הַתּוֹרָה לְסַקְלָהּ בְּכִסּוּתָהּ אֶלָּא דְאִיסוּרָא דְאִישׁ לֵא קָאֵי עֲלֶיהָ וְא"כ נְעַבִּיד לָן אָנָּן: שֵׁם ד"ה בְּרוּר לֹא מִיתָה יָפָה. י"מ מִשׁוּם דְּלַרְעָה פְּמוּדָה: לֵא הַבְּנֵתִי לָמָּה דְמַצְרַכִּינָן לְהָּהּ הָּא וְדָאֵי דְבַכְלָל וְאַהֲבַת לַרְעָה פְּמוּדָה הִנּוּ ג"כ מִיתָה יָפָה דְּהָּא אִם הוּא הִנּוּ חֵיב מִיתָה וְהִנּוּ בְּיָדוֹ לְבָרוּר בְּאִיזָה מִיתָה שֶׁיְהִרְגֵהּ ג"כ הִנּוּ בּוֹרֵר לֹא מִיתָה יָפָה גַם מָה שֶׁכְּתוּבוֹ דְּמַחֲיִים לֵא שֶׁיִּיף פֿוֹן דְּהָּא חֵיף קוּדְמִין ק"ל דְּהָּא אִין הַצִּיּוּי שֶׁיֵּאָהֵב אוֹתוֹ יוֹתֵר מְגוּפּוֹ וְא"כ בְּמִקּוּם שֶׁשֶׁיִּיף חֵיף קוּדְמִין לֵא שֶׁיִּיף כָּלֵל וְאַהֲבַת לַרְעָה פְּמוּדָה: שֵׁם ד"ה מָה בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַמִּית.

וּמִרְנוּיָהּ צָרִיכֵי כו' אֵי כְּתַב רַחֲמָנָא בּוֹר: בְּב"ק (דָּף ג' ע"א) כְּתוּבוֹ הַתּוֹסֶפֶת צָרִיכוּתָא אַחֲרֵת ע"ז דְּאֵי כְּתַב רַחֲמָנָא בּוֹר ה"א בּוֹר דְּוִקָּא אֶבֶל שִׁיחַ וּמַעֲרָה פְּטוּר וְזֶה וְדָאֵי דְהַמַּת יְהִיָּה לוֹ לְאוּ מִיְּוֹתֵר הוּא דְמַצְרַכִּינָן לְשׁוּר פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדָּשִׁין כְּדָאֲמַרְיָנָן שֵׁם (ב"ק דנ"א) וְלֵא עֲבָדֵי צָרִיכוּתָא רַק מִשׁוּם דִּילְפִינָן מִתְרַמֵּי קָרָאֵי הִלְלוּ שֶׁיְהִיָּה כְּדֵי לְהַמִּית: שֵׁם בְּד"ה מְנִיין שְׂאָף לְדוֹרוֹת.

וְהָּא דְאֲמַרְיָנָן כִּפ' טְבוּל יוֹם: אִף דְשֵׁם קְאָמַרְיָנָן טַעְמָא לָמָּה לֵא נִילַף לְדוֹרוֹת מִשְׁעָה מִשׁוּם דְּאִיכָּא ק"ו מִמַּעֲשֵׁר הַקֵּל מ"מ פִּינּוֹן דְק"ו זֶה שֶׁיִּיף ג"כ בְּקִדְשֵׁי שְׁעָה וְאֵעִפ"כ לֵא אֲמַרְיָנָן אוֹתוֹ פִּינּוֹן דְבִפ' הַצִּיּוּי הִנּוּ נִגְד הַק"ו א"כ אֵי יְלַפִּינָן בְּעֻלְמָא דוֹרוֹת מִשְׁעָה גַם לְעַנְיָן דוֹרוֹת יַחֲשֵׁב כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּפִי פֿוֹן וְלֵא נִימָא ק"ו: שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא וְשְׂדֵי לָהּ אִיהוּ.

הָּא דְנָתַן טַעַם לָמָּה לֵא הִנּוּ הַסְקִילָה בְּב' עֲדִים וְלֵא לָמָּה לֵא הִנּוּ הַדְּחִיָּה פֿוֹן דְּהָּא לְעַנְיָן דְּחִיָּה לֵא שֶׁיִּיף טַעַם דְּמִתִּי מְרַזָּא י"ל פִּינּוֹן דְּמַצּוֹת הַכְּתוּב הוּא יָד הָעֲדִים תְּהִיָּה בּוֹ בְּרַאשׁוֹנָה א"כ יְהִיָּה ע"י א' הַדְּחִיָּה וְע"י א' הַסְקִילָה וְאֵי יְדַחֲפוּ אוֹתוֹ שְׁנַיִם דְּלָמָּא יְהִיָּה הַדְּחִיָּה ע"י כַּח הָּא דְּוִקָּא וְשֶׁמָּא אוֹתוֹ הָּעֵד גּוּפָא יִשְׁלִיף ג"כ הָּאָבּוֹן עֲלָיו דְּהָּא א"א ע"י ב' פִּי הִיכֵי דְמִתִּי מְרַזָּא וְלֵא יַעֲשֶׂה ע"י הַשְּׁנַיִ פְּלוּם לְכּוֹן נַעֲשֶׂה הַדְּחִיָּה ע"י הָּא וְהַסְקִילָה ע"י הָּאחַר א"נ לֵא רָצָה לְפָרֵשׁ רַק פִּינּוֹן דַּע"כ צָרִיכִים ב' לְהַגְבִּיָּה אֶת הָּאָבּוֹן לָמָּה לֵא יִשְׁלִיכוּ ג"כ: שֵׁם א"ש נְקֻטָּעָה יָד הָעֲדִים פְּטוּר: יֵשׁ לְהַסְתַּמֵּק אִם לֵאחַר שֶׁהוֹזְמוּ הָעֲדִים נְקֻטָּעָה יָדָם אִם נֶאֱמַר פִּינּוֹן דְּהַשְׁתָּא לֵא הִנּוּ נְהַרְגֵהּ ע"פ עֲדוּתָם גַם הֵם לֵא יְהַרְגוּ אוּ נִימָא פִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁנַגְמַר דִּינוֹ ע"פ עֲדוּתָן זְמָמוּ לְהַרְגוֹ וְעֲשִׂיתָם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם קָרִינָן בְּהוּ וַיֵּשׁ

לפשוט ממה שכתב הרמב"ם (פ"כ מה' עדות) שאם לאחר שנגמר דינו נמצא א' מהן קרוב או פסול אינו נעשין זוממין.

ע"ש: שם תרגמה שמואל בקן הן עדיו: לכאורה זה קשה מאוד דאיך אפשר לפרש ופלוני עדיו פן זהו"ל ונאנחנו עדיו וי"ל דלכאורה י"ל מאי פריה מהך דכל מקום שייעידהו ב'. לפי מה שפסק הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) דברוצת לא נפטר בנקטעה יד העדים פיון דכתיב מות יומת הרי ריבה דלא בעינו קרא דכתיב וא"כ ה"ה ג"כ גבי עיר הנדחת וכל הנסקלין לפי מ"ש התוספת בד"ה משום א"כ דלמא איירי מתניתן בהך חייבי מיתות דלא מעפב יד העדים וצ"ל דפריה פן דמתניתן סתמא קתני כל מקום כו' ולא חילק בין חייבי מיתות וכעין מ"ש התוס' בד"ה משום והשתא א"ש דתרגמא שמואל אהן הן עדיו פ"א דבכה"ג משפחת בכל חייבי מיתות וא"ש דמתניתן שפיר בכל חייבי מיתות ומ"מ א"ש דנקט ופלוני ופלוני עדיו לענין נסקליו ונהרגין דלא בעינו בהו יד העדים דוקא: שם ומי לא בעינו קרא דכתיב והתנו: עיין במהרש"ל שחתר ליישב פ"א קושיא זו להיכי קאי ולפי דעת הרמב"ם ה"ל פיון דכתיב ברוצת מות יומת בכל מיתה שאמה יכול להמיתו ולא בעינו קרא דכתיב גם לענין יד העדים יש לפרש פ"א קושיא זו דפריה אמאי דסליק בתירוצו דלכה לא בעינו גבי רוצת קרא דכתיב פיון דכתיב מות יומת וא"כ ה"ה ג"כ בנסקליו וכמ"ש התוס' דהא כתיב ג"כ בהם מות יומת ולכן פריה ומי לא בעינו קרא דכתיב היכי דכתיב מות יומת הא גבי פן סורר ומורה שהוא מן הנסקליו וכן גבי עיר הנדחת דכתיב בהו מות יומת ואעפ"כ מצרכינו קרא דכתיב ולכן א"ש דלא פריה רק מן סורר ומורה ועיר הנדחת וע"ז מתרץ תנאי היא פ"א דפליגי תנאי אי בעינו קרא דכתיב או לא ובאמת לא דרשינו לענין סורר ומורה ועיר הנדחת מות יומת לרבוניא למאן דבעי קרא דכתיב ולכן בעינו רחוב ושלא יהיו אביו ואמו גזמין ומות יומת לא דרשי דברה תורה פלשון ב"א וכדאמרין בכמה דוכתי אכל לענין רוצת וגואל הדם שפיר דרשי ועיין מ"ש התוס' רפ"ב דמנחות ורק לענין נסקליו ועיר הנדחת יש איזה טעם להני תנאי דלא דרשי ליה ולכן סברי דלענין סורר ומורה ועיר הנדחת דוקא בעינו מה שכ' בהם.

ובזה א"ש מה שיש להקשות לכאורה אהרמב"ם שיהביא דין זה דמות יומת בכל מיתה שאמה יכול וכן מה דאתיא מיניה דנקטעה יד העדים חייב ושמתן אעדות שנגמר דינו בב"ד פלוני כל אלו הדינים לא הביא רק לענין רוצת בה' סנהדרין ולענין גואל הדם שב"ד מעמידין לו גואל (ריש ה' רוצת) ולא הביא דינים הללו לא לענין נסקליו ולא לענין עיר הנדחת.

ולפי דברינו א"ש פיון דהוא פסק לענין סורר ומורה ועיר הנדחת כסתם מתניתן דלקמן דלא סברי ע"כ לענין עיר הנדחת ונסקליו פן לכן לא יכול להביא פן והא דדרשינו בגמרא דלקמן לענין נסקלים ובב"מ לענין עיר הנדחת פן היינו אליבא דר' יהודה דהוא ע"כ דריש פן דאל"כ הוי ב' כתובים הב"כ וכמו שכתבו התוס': שם שאני התם דכולה קרא יתירא: א"ל דלמא פתב פן אלכתחלה דוקא דיהיה פן למצוה בעלמא וכמ"ש רש"י בד"ה הרי זה יתרג די"ל דהא לענין ותפסו אותו אביו ואמו והוציאו אותו לא שייך לכתחלה דמאי דהוי הוי נאף דלענין נאמרו בגנו זה וגומר שייך פן למצוה בעלמא שייך פלשון

הנה דוקא מ"מ קאמרינו שפיר דכולי קרא דותפשו יתירא הוא וכינון דהוא לדרשה אתיא לענין עפוב גם לענין פסוק שני דנאמרו אל זקני עירו אמרינו פן אף דלענין קרא זה לא הוי הוכחה למדרש לענין דיעבד: שם אבל דכ"ע בעינן קרא פדכתיב: א"ל מנ"ל דר"ע סובר פן דהא פינו דסבר דרחוב דהשפא נמי פדמעיקרא דמי א"כ נוכל לעשות לה רחוב וכלכתחלה דמי דכ"ע מודו דבעינן פנ"ל די"ל דלכתחלה לא מקרי אלא פשהיה לה רחוב אבל פשאין לה אף שנוכל לעשות מ"מ מקרי דיעבד: שם תנאי היא.

ק"ק דלמ"ד לא בעינן קרא פדכתיב א"כ ל"ל מות יומת גבי רוצח וגואל הדם הא בלא"ה ג"כ ידעינן דאתה ממיתו בכל המיתות פינו דלא בעינן קרא פדכתיב ועוד דכי ס"ד דלמ"ד דכי בכל חייבי המיתות יהיה הדין דאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול דזה לא נזכר בשום מקום ועוד דא"כ קושית התוס' בד"ה משום מסוגיא דפרק הנשפכים במקומה עומדת דלא שייך תירוץ דדייק מדקתני פל חייבי מיתות דאפתי מנ"ל לדייק פן דלמא אתיא מתניתן כמ"ד דלא בעינן קרא פדכתיב ובאמת בכל חייבי מיתות הדין פן אכן י"ל דתדא מתורץ באידך דלקה באמת פין ברוצח פין בגואל הדם פתיב בקרא פן שלא לצורך להורות לנו דדוקא באלו פן ולא בשאר חייבי מיתות.

ובזה מתורץ מה שהעירו התוס' דלמ"ד ב' פתובים הב"כ מלמדין מנ"ל למעט שאר חייבי מיתות ולפ"ז א"ש דהא ג' פתובים גם הוא סבר דאין מלמדין והיינו משום דב' פעמים נדאי לא פתיב קרא בכדי וא"כ י"ל דסובר דלא בעינן קרא פדכתיב והוי לדידיה הך ב' פתובים פמו ג' פתובים בעלמא פינו דתרת פינו מיותרין הן.

עוד י"ל בזה דהנה התוס' בד"ה אין לו ביהן הקשו ויש תימא היכי דייק כו' ואפשר י"ל ע"פ מה דאמרינו במנחות (דף ה' ע"א) דתהיה לא קאי אשחיטה משום דלאו עבודה היא ע"ש אלמא דלא קאי אלא אתורת טהרה שיעשה הפהן א"כ אם אין לו ביהן ואונן אין העפוב אצל הפהן אלא אצלו דהרי הפהן עשה לטהרתו פל מה שיוכל לעשות וי"ל דתהיה לא קאי על זה פמו שלא קאי על שחיטה פן י"ל לכאורה.

אכן הא קשיא מאי פריה אשמואל ממות יומת המכה דלמא טעמא דשמואל לאו משום דבעינן קרא פדכתיב לחוד אלא משום דכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה ותהיה משמע עפובא דהרי בכ"מ דרשינן תהיה לעפובא אכן י"ל דמ"מ פריה שפיר דהא גבי רוצח פתיב ג"כ רוצח הוא והוא משמע ג"כ עפובא פדדרשינן בנבחים (דף ז' ע"ב) ובשאר דוכתי וע"ז מביא ג"כ מגואל הדם דשם פתיב ג"כ גואל הדם הוא ימית דמשמע ג"כ עפובא.

וא"ל דא"כ לא לכתוב הוא ולא בעינן מות יומת ואנו יודעים ג"כ דמיתתן בכל דבר פינו דלא פתיב עפובא לא בעינן קרא פדכתיב דזה אינו דא"כ ה"א בכל חייבי מיתות הדין פן לכן פתיב הוא ברוצח וגואל הדם ומות יומת פי היכי דלגוי ב' פתובים הב"כ אבל לפ"ז מוכח דהיכא דלא פתיב עפובא לא בעינן קרא פדכתיב דאל"כ אפתי יקשה לא לכתוב הוא ולא בעי מות יומת וע"ז מקשה ומי לא בעינן קרא פדכתיב פיא גם בלא עפובא והא פבן סורר ומורה ועיר הנדחת מעפב אף דלא פתיב עפובא וע"ז מתורץ תנאי היא היינו היכא דלא פתיב עפובא אבל היכא דכתיב עפוב נדאי לכ"ע מעפב ולכן א"ש דבעינן מות יומת גם למ"ד דלא בעינן קרא פדכתיב פינו דכתיב הוא וגם א"ש מה שקשה עוד פינו

דלפי תירוץ הגמרא לכאורה שמואל פתנאי אמרה למילתיה א"כ מי דחיק ליה לתרץ אקנשא ממתניתין דפלוני ופלוני עדיו דבהו הו עדיו איירי לימא דמתניתין אתיא כמ"ד דלא בעינו קרא ונא דאמרי פסתם מתניתין דלקמן דבעינו קרא פדכתיב אכן לפי דברינו א"ש דבהא דשמואל כ"ע מודו פיון דכתיב תהיה לעפובא: שם במתניתין א"ל ר"א והא שמעון בן שטח תלה: ק"ק למה לא פריה לרבנן פו אדיו קמייתא דאמרו דאין נתלה אלא מגדף וע"ז דהא הני נשים משום מכשפות דנו אותן כמ"ש רש"י לעיל ולקמן בשמעתין ואעפ"כ תלו אותן וכ"ת דבאמת על שניהם השיב רק נטר להו לרבנן עד לבסוף להשיב על שניהם אין משמעות הלשון פה דאל"כ הו"ל לומר ונהלא שב"ש תלה נשים מכשפות באשקלון וי"ל דמזה לא היה יכול להקשות דהיא אפשר לומר דתרתיה הוי בהו פישוף וע"ז או מגדף ומשום ע"ז תלאם ולכן מקשה דוקא מהא דתלה נשים ועיין לקמן (דף מ"ו) עוד יישוב לזה: שם תלה נשים באשקלון: לא מצאתי הכרע אי ע"י תליה המית אותן או שסקלו פדינם וא"כ תלאן.

והנה אף שבכ"מ לא כתוב רק תלאן במתניתין פאן וברש"י לעיל (דף מ"ד ע"ב) וכן ברמב"ם מכ"מ נלענ"ד שבתחלה סקלם דאל"כ למה להו לרבנן להוכיח שהוראת שעה היתה מיתתן מדדנו ב' ביום א' תיפוק ליה דדנו במיתה שאינה מד' מיתות אף דיש להשיב ע"ז דכיון דלא היו יכולים להורידן לארץ משום שלא יעשו פישוף ויברחו דלקה היו הפחורים צריכים להגביה פולן כא' פמו שמשמע מדברי רש"י לעיל א"נ אין זה הוראת שעה דבכל חייבי מיתות הדין פו דאם אין אפה יכול להמיתו במיתה הפתובה פו דממיתו בכל מיתה שאפה יכול ע"י עדים כמש"כ הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) והכא ע"כ היו עדים והתראה דאל"כ אין לה הוראת שעה גדול מזה ועוד דא"כ למה היה שמעון ב"ש נידון בגיהנום אם לא היה דונו כמ"ש רש"י לעיל הא לא היה להם דין מיתה אבל כפי הנראה ברמב"ם (ה' סנהדרין פ' כ"ד) לא היא בהנשים עדים והתראה פראוי ע"ש אכן לפ"ז קשה מלשון אין דנין שנים ביום א' ועיין בירושלמי ששם משמע שע"י תליה הרגו אותן וזה אפשר אמרנו שלא היה אפשר לדונם בסקילה: שם ברש"י ד"ה יד העדים.

דזו היא יד שלקהם: מתוך פ"י זה משמע דאף שהם גזמין מ"מ הם ימיתו אותו אכן לא כן דעת הרמב"ם (פט"ו מה' סנהדרין) דפסק שם דאחרים הורגין אותו. ולכאורה יש קצת ראיה לפי רש"י דלשיטת הרמב"ם מאי פריה מפלוני ופלוני עדיו דלמא איירי שאומרים על העדים שהם גזמין אע"כ דגם אז צריכין שימיתו אותו העדים: שם ד"ה ואין דנין.

ודן את פולן ביום א' מפני קרוביהם שלא יתקשרו להצילן עכ"ל: אי משום הך טעמא תלאן לכולן ביום א' אינו מביא לכאורה ראיה דהיא תלייתן משום פרסום ולא הבנתי למה לא פירש רש"י בקיצור דתלאן לכולן ביום שיהיה יותר פרסום פשתולין פולן פאחד משיתלו אותן א' א' ולכן שפיר מיייתי רבנן ראיה דכל תלייתן היתה משום פרסום מדתלאום פולם כא' דהוי ג"כ משום פרסום: שם בתוספת ד"ה משום דהני.

וי"ל דדייק מדקתני כל חייבי מיתות: לפי מה שפיתבו במכות (דף כ' ע"א) דמיתה שהיא מד' מיתות גם בשאר חייבי מיתות דנין ע"ש נסתר תירוץ זה. ולפי מש"כ הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) דע"י עדים ממיתין בכל המיתות שאפה יכול גם בשאר חייבי מיתות קושיתם שם בלאו תירוצם מתורץ שפיר וא"כ יש לומר דראיית הרמב"ם לפסוק פו

הוא מן התוספתא שהביאו שם: שם דף מ"ו ע"א בגמרא אהני לרבויא שאר נסקלין: ק"ק דאם פן לא לכתוב לר' אליעזר ריבויא פלל ונילף שאר נסקלין במה מצינו ממגדף דא"ל דא"כ הוי גלפינו גם שאר חייבי מיתות דז"א דהא איכא למיפדה מה למגדף שכן חמיר דבסקילה וכדפרכינו ריש פ' הוי בודקין.

וי"ל דאי ממגדף איכא למיפדה מה למגדף שכן פפר בעיקר או פירכא פיוצא בזה אבל קשה דנילף ממגדף וכן סורר ומורה דאית ליה לר' אליעזר דקרא לקמן ג"כ דנתלה ואי גלפינו מתרנוייהו ליכא למיפדה מידי ועוד קשה אי פרכינו אמגדף שכן פפר בעיקר א"כ ל"ל פלל דוהומת לא לכתוב רק מגדף ומרבינו ג"כ ע"ז פ"ז פ"ז דדמי ליה שפפר בעיקר פמותו וכדאמרין לעיל דהשתא אין לומר כמ"ש הר"ן דאי לא הוי פתיב פלל לרבנו הוי גלפינו במה מצינו ממגדף כל חייבי סקילות דז"א דהא איכא למיפדה מה למגדף שכן פפר בעיקר וא"כ קשה ממנ"פ אי יש פירכא שלא נלמוד אחרים ממגדף קשה לרבנו והומת ותלית ל"ל ואי אין פירכא קשה לר' אליעזר פן ולכאורה י"ל דבאמת אין פירכא שלא נילף שאר חייבי סקילות ממגדף ואעפ"כ הוצרך לרבויא לרבות שאר נסקלין דאל"כ ה"א דבן סורר ומורה הוי ב' פתובים הבאים כא' פ"ז דכולם היינו יכולים לילף ממגדף וא"כ ג"כ בן סורר ומורה אף דהיא גופא קשיא ל"ל רבויא אבן סורר ומורה מי גרע משאר חייבי סקילה ואי נאמר דה"א דבן סורר גרע משאר חייבי סקילה ולא בעי תליין משום דלא חייב מיתה פלל ונהרג על שם סופו או שאר פירכא א"כ קושיתנו הנ"ל במקומה עומדת דלא הוי ב' פתובים דהא צריכים למכתב תרנוייהו וא"ל דמ"מ הוי ב' פתובים הב"כ דלא לכתוב מגדף ונילף אותו עם שאר חייבי סקילה מבן סורר ומורה דא"כ אפתי יקשה פקושיתנו הנ"ל דלא לכתוב לא רבויא ולא מגדף ונילף פוליהו מבן סורר ומורה אי ליכא פירכא ואי איכא פירכא א"כ לא הוי ב' פתובים ה"כ וג"כ קשה לא לכתוב רבויא לר"א ואי איכא פירכא לנסקלין שלא נילף ממגדף א"כ קשה לרבנו רבויא ל"ל וגם א"ל דדלמא איכא פירכא לרבנו שלא נילף אפילו ע"ז ממגדף אי לא פלל דא"כ מנ"ל להגמרא דלרבנו פלל ופרט המרוחקים אין דנין בכו"פ דלמא סברי פכו עזאי בב"ק (דף פ"ה) דדנין והכא ע"כ מרבינו ע"ז דאל"כ קשה פלל דוהומת ל"ל ואם פן ממנ"פ קשה: שם מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה: ק"ק לרבנו הו מיעוטא דחטאו ל"ל דמהיכי תיתי לרבות בן סורר ומורה פ"ז דלא מרבו פל חייבי מיתת סקילה: שם בבת פהו ובוועלה: הא דלא קאמר בנערה המאורסה ובוועלה שני דהיא בסקילה משעת בעילה ראשונה שהיתה עדיין בתולה והוא בחנק דבביאה שניה פכר היתה בעולה משום דמסתבר ליה דנואף ונואפת הוי ע"י חנא עבירה שהיא נעשה ע"ז נואף והיא נואפת: שם או בבת פהו זוממי זוממין: ואעפ"כ שייך שפיר ואפילו נואף ונואפת פ"ז דמיתת הזוממין בא ע"י מיתת הבעל ולזה פ"ז רש"י במה שסיים ד"ה או בבת פהו והיינו מיתת הבעל.

ועיין בתוס' ריש מכות ששם נסתפק הר"י אי זוממי בת פהו נידונין במיתתו גם כשהוא לא הנה נהרג ע"פ עדותו והוכיח מסוגיא זו דהא הכא ע"כ לא הנה נהרג הבעל מדלא קאמר רק זוממי זוממין ואעפ"כ הן נדונין במיתתו ע"ש ובריטב"א שם כתב שדעת רש"י פדעת ר"י הגון שפליג על זה וסובר דדוקא כשהבעל הנה נהרג ע"פ עדותו הן נהרגין במיתתו וליישוב ראי' התוס' לשיטת רש"י י"ל דאירי שע"י עדותו הנה הבעל נהרג

ואעפ"כ השתא אינו נהרג כגון שהעדים הראשונים אמרו שהתרו בו ובשעה שהוזמו ונגמר דינם היה הכולל עדיין קיים ובתוך הזמן מת או ברח או באמת כבר נהרג בימים שעברו.

ומה שהביאו התוס' עוד לרא' שם דאל"כ היא ולא זוממי' ל"ל י"ל דאי מלאחיו דוקא ה"א דדוקא כשהכולל עדיין קיים אבל בשפך נהרג ה"א בכה"ג נידונין במיתתה פיון שלא קרינו בה פאשר זמם לעשות לאחיו ונהרי אחיו קיים וכדאמרין במפוח (דף י"ד) קמ"ל היא ולא זוממיה דגם בכה"ג נידונין במיתת הכולל ובה"ג גם רש"י מודה פיון דהשתא הכולל נהרג ועיין בחידושי למכות שם: שם במתניתן ואם לן עובר עליו בל"ת: ק"ל למה לא קאמר בעשה ול"ת דהא איפא ג"כ עשה דקבור תקברנו וכמ"ש הרמב"ם (פט"ו מה סנהדרין) דאיפא מצנת עשה לקבור הרוגי ב"ד ביום הריגתן מקבור תקברנו.

ולענ"ד י"ל ע"פ מה דאמרין בב"מ (דף ק"י ע"ב) ת"ר ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר איני יודע שעד פוקר ומה ת"ל עד פוקר כו' ופי' רש"י שם שאין לינה קרוי עד הפוקר דכתיב ולא ילין לבקר וכל לינה שבמקרא לינת לינה הוא עכ"ל אלמא דלשון לא תלין גם בלא עד פוקר משמע בכ"מ עד פוקר וא"כ גבי הלנת מת דכתיב ג"כ לא תלין ג"כ אינו עובר אלא עד הפוקר וא"כ לכאורה קשה איך אמרינו לקמן ע"ב דתולין אותו סמוך לשקיעת החמה שלא יתעצלו ויאמרו עדיין יש שהות להורידו ובתוך כך יעבור הזמן הא אפתי שיין חשש זה גם כשתולים אותו סמוך לשקיעת החמה דהא יש עדיין שהות להורידו כל הלילה פיון דאינו עוברים עד הפוקר.

אכן זה אינו דאף דלא תלין אינו אלא עד הפוקר מ"מ עשה דקבור תקברנו היא דוקא ביום הריגתו ולא בלילה שאחריו דביום ההוא פתיב ובכ"מ יום הולך אחר הלילה חוץ מבקדשים כדאמרין סוף פרק אותו ואת בנו ולפ"ז עשה דקבור תקברנו הוא בסוף היום דוקא ול"ת דלא תלין בסוף הלילה ולכן כשמייירי מואם לן עובר בל"ת שהוא בסוף הלילה לא יכול למינקט ג"כ עשה דקבור בהנה דעלי' אינו עובר משום לינה דכבר עבר כשהגיע סוף היום ולא קברו: שם הלינהו לכבודו להביא לו ארון: הא דמחלקינן באיסור תורה בין לכבודו לשאינה לכבודו היינו משום דציווי קרא גופא אינה רק לינה שהוא לביזוי המת כדאמרין לקמן (דף מ"ז ע"א) כי אמר רחמנא לא תלין דומיא דתלוי דאית ביה בזיון: שם ברש"י ד"ה אבל מיתה א'.

ושמונים נשים לאו בעבירה: בזה יש ליישב מה שהקשינו לעיל במתניתן למה דלא פריך ר"א מהך דנשים אפלוגתא קמיינתא דלכאורה יש לדקדק עוד מאי מקשה ר"א וכי לא ידע ג"כ דע"כ הוראת שעה היתה מדדן ב' ביום א' דהוא נדאי ג"כ לא יפלוג אהך דינא אכן י"ל ע"פ מה דאמרין בכריתות (דף ג' סוף ע"ב) דבעל אוב המקטר לשד היינו לע"ז ע"ש.

ולפ"ז י"ל דאפלוגתא קמיינתא לא היתה יכול להקשות די"ל דכשונה דהנה נשים היתה שהיו מקטרות לשד ודן אותן שב"ש משום עע"ז וע"ז גם לרבנן נתלין. אכן לפ"ז מדתלה לכולן ע"כ ככולן היתה עבירה אחת דהיינו בעלת אוב המקטרת לשד וא"כ לאו הוראת שעה היתה שם ולכן מקשה שפיר מהך עובדא אפלוגתא בתרייתא אכן רבנן השיבו לו דבאמת הי' בב' עבירות ומיתתן הוראת שעה היתה ולכן הא דתלה נשים ותלה נידונים

על פישוף זה ג"כ משום הוראת שעה הייתה: שם בתוספת ד"ה השתא דמרתקי לאו דאין דנין פלל: ובמנחות כתבו דהך דהתם ודאי אין דנין פלל פנין דהוי בב' פרשיות וכדאמרין בפסחים (ד"ז) אבל היכי דמרתקי מהדדי בחדא פרשה בזה פליגי רבי וכן עזאי בב"ק (דף פ"ה) ורבא ואבבי בגדה (דף ל"ג) ובב"ק שם פתבו דסוגיא דהכא אתיא כמ"ד אין דנין וא"ל דלפ"ז לכן עזאי דסבר דדנין מנ"ל עע"ז וכי פלוג אר"א נחכמים די"ל דדרוש ברבוי ומיעוט דהוי פלל ופרט וכלל וכמו לרבנן פלל ופרט המרנותקין דא"ל דא"כ למה לא מרבה שם בב"ק ג"כ פעין הפרט דהתם ליכא לרבויי מידי דאל"כ לא פריה שם מידי לרבי כו' ל"ל.

ע"ש: שם בד"ה אותו בלא פסותו. ואע"ג דמשעת סקילה: הא דלא קאמרי פנין דהשתא לר' אליעזר לא ממעטינו מאותו אותה א"כ צריה בלא פסותו משום דידה דהיא אינה נסקלת ערומה לרבנן במתניתן דלעיל משום דלפ"ז יקשה לרבנן דילפי דהיא אינה נתלית מאיש א"כ אותו למעט פסותו ל"ל לא משום דידה מצרכינן פנין דנסקל ערום ולא משום דידה דאינה נתלית פלל ולכן ע"כ הוצרכו התוס' לתירוץ: שם ע"ב בגמרא אלו נאמר חטא ותלית ה"א תולין אותו: אף דהומת צריה לרבנן לעיל לכללא לרבות ע"ז ולר"א לרבויי לרבות שאר הנסקלין מ"מ מיותר הוא דכלל או יתור גם מחטא משפט מות בלא והומת הוי ידעינו: שם הא כיצד משהין אותו: ק"ל איך שייך הא כיצד לזה אי ממיתין ואת"כ תולין או איפכא.

ונלענ"ד דלכאורה קשה ממנ"פ אהך פרייטא אי הפי' הוא דה"א דתולין אותו וע"י תלייה ממיתין אותו הא ע"כ א"א לומר פן דהא קרא פתיב וסקלתם באבנים ומתו אלמא דמיתתם ע"י סקילה תהיה ועוד דהלשון ואת"כ ממיתין אותו לא משמע פן ואי הפי' דתולין אותו מתיים ואת"כ מורידין אותו פשהוא חי וסוקלין אותו איך פתיב קרא לא תלין נבלתו על העץ הא פשתולין אותו עדיין חי הוא.

ונ"ל דפי' הפרייטא פה הוא דאי לא הוי פתיב והומת ה"א דמצות הפתוב אינה רק שיתלו אותו ולא קפיד קרא אי תולין אותו קודם סקילתו או את"כ ולכן שפיר פתיב קרא לא תלין פשתלו אותו אחר סקילה אבל מ"מ ה"א פנין שייכולים לתלותו גם לפני סקילה תולין אותו פן שלא יבא לעבור על לא תלין וע"ז קאמר ת"ל והומת כו' והשתא קאמר הא כיצד עושין שלא יבא לעבור אל"ת או קבר תקברנו לפמ"ש לעיל משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה: שם ת"ל פי קבור.

מרבוי' משמע ליה דאף העץ בעי קבורה כ"כ רש"י: א"ל הא לקמן דרשינו מהך יתורא דבכל המתים עובר על הלנתן י"ל דתיתי תורים יש פאן קבר וכנזוי כו' דהוי מצי למיכתב תקבר וכתוב תקברנו א"נ דהוי מצי למכתב קבור קבור או תקבור תקבור וכדאמרין בב"ק (ד' ס"ה) לענין המצא תמצא ובשאר דוכתי.

אכן מהרב"ם (פט"ו מה' סנהדרין) משמע דבאמת הך דרשה דטעון העץ קבורה לאו מקבור אתיא אלא מסברא שלא יאמרו זה הוא העץ שנתלה עליו פלוגי אף דלפ"ז צריה לדחוק בפ'י הפרייטא: שם תניא אומר ר' מאיר משלו משל: מדמייתי הך דר"מ הכא משמע דמלשון קללת אלהים תלוי דריש פן וכן כתב רש"י בפ'י בפירושו לפ' פי תצא וקשה דהא ר"מ גופא דריש לקמן מקללת מגדף וקיל לי עלמא וא"כ לאו מיותר הוא

וצ"ל דתנאי אליבניה דר"מ דמאן דאמר דר"מ גליף להך דקיל לי עלמא מקללת באמת לא גליף הך דמשל לב' אחים וכן איפכא אבל מגדף ודאי ידעינן גם להך דרשה דמשלו משל מדכתיב לשון קללה ולא לשון בזוי ש"מ תרתי ולכן לא חש בגמרא להקשות אהך דר"מ האי מבעי לי לגופיה פדפריה אאידיה דר"מ: שם מפאן למלין את מתו שעובר בל"ת: ק"ק וקא מקבור תקברנו לא ידעינן אלא עשה ואפתי ל"ת מנ"ל ועוד דלאיפא דאמרי דדריש מיתורא קבורה מנ"ל ל"ת למלין את מתו וי"ל דנדאי מיתורא דתקברנו דרשינן קבורה לשאר מתים ג"כ וקא דדרשינן מני' ל"ת היינו פמו דדרשינן בפסחים (דף ה' ע"א) מהקישא פל שישינו בב"ת חמץ ישנו בקום אכול מצה ע"ש וה"נ דרשינן קא מהקישא פל שישינו בקבור תקברנו ישנו בלא תליו וכינון דכל המתים הם בעשה דקבור הם ג"כ בלא תעשה דלא תליו וקא דאמרינן בב"ק סוף פירק מרובה בי' דברים שזאמרו בירושלים שאין מלינין בתוכה מת אף שבכ"מ אין מלינין משום ל"ת היינו שאפילו לכבודו אין מלינין ואם הוצרכו להלינו מוציאין אותו מחוץ לירושלים אכן מפירש"י שם לא משמע פן: שם תקברנו לא משמע ליה: רש"י פתב לגוי לא משמע ריבוי לדרשה ומדברי הר"ן נראה דפי' דלמ"ל ארב חמא קאי אכן ק"ק דאי לא משמע ליה רבוי לדרשה א"כ בלא הך דליעבד לי' ארון לא היה יכול להביא קרא דקבור דכתיב גבי מומת ע"י ב"ד ונהרי שבור מלפא אסתם קבורה שאל שהיא בשאר מתים.

ולפי דברינו הנ"ל י"ל דנדאי דריש יתורא לרבות שאר מתים רק דנדריש מתקברנו ב' דרשות דהיינו ריבוי שאר מתים וקבורת קרקע מדהוי מצוי למכתב קבור קבור זה לא משמע לי'.

וכש"כ שי"ל פן לפי הר"ן דלמ"ל קאי ארב חמא: שם למאי נפ"מ דאמר לא בעינא דליקברוה: א"ל דתפשוט דלאו משום בזיונא הוא דאל"כ איך צוה ר' אלעזר בר"ש לדביתהו שלא לקברו פדאמרינן בב"מ (דף פ"ד ע"ב) דאף אי מחל על בזיונו וכי לא חס הצדיק על כבוד משפחתו.

די"ל דהא התם לא היה בזיון שלא היה מוטל לעין כל עד שלא ידעו כלל שמת הוא ועוד דהרי לא היה מוטל בבזיון פיון דלא שלטה בי' רמה פדאמרינן שם ונהרי בזיון אינו אלא פשי'ראוהו מת ונרקב ונבקע כמ"ש רש"י וגם א"ל דא"כ לידוק איפכא דמשום בזיונא הוא דאי משום פפרה וכי יבעט הצדיק בכפרה די"ל דעשה פן שלא יענשו החכמים עליו על שלא קברוהו לפי כבודו פנראה שם: שם דאמר לא בעינא דיקברוה.

לכאורה קשה למאי נפ"מ בזה הא מ"מ צריף קבורה דהא כל המלין את מתו עובר בל"ת דקבור תקברנו כתיב וי"ל לפי מה דאמרינן לקמן דלא תליו הוי דוקא דומיא דתלוי דאית ביה בזיון וא"כ היינו דקא מבעי' ליה אי הוי בקבורה משום בזיון משפחה גם היכי שמחל על בזיונו וא"כ הוי דומיא דלא תליו וצריכין לקברו מן התורה או הוי רק משום פפרה וא"כ אין צריף לקברו ובה א"ש מה שכתב הרמב"ם (רפי"ב מה' אבל) דצריף לקברו משום דכתיב קבור תקברנו והקשה הלח"מ שם דלכתוב טעמא דש"ס דמשום בזיונא הוא.

אכן לפ"ד י"ל פיון דהטעם דצריף קבורה הוא משום דלא איפשטה האיבעי' וספק אסורא לחומרא וכמ"ש הכס"מ שם בשם הרמב"ן אף דזה שייך דוקא אי הוי הספק בדבר

דאָרײַטא אַבל אי הוי בדרבנן ספיקא לקולא ולכן הרמב"ם שרצה ליתן טעם למה צריך קבורה מספק שפיר פתב הטעם משום דדאורייטא הוא דכיון דמספק הטעם הוי משום בזיונא א"כ הוי דומיא דלא תלין וצריך קבורה מן התורה.

ודברי הרמב"ם אתיין שפיר: שם האמר לא בעינא פפרה: פ"א וא"כ אינו מכפר כמ"ש רש"י א"ל דהתינח לאבני דסבר בכריתות (דף ז' ע"א) דהאומר לא תכפר לי חטאתי אינה מכפרת אבל לרבא דסבר שם דכפרה ממילא קאתי והא דבעינו שירצה בהקרבנה היינו דוקא גבי חטאת משום דבלא"ה לאו חטאת היא אבל הכא מכפרת קבורה גם כשבעט בה די"ל הא אמרינן התם דהדר בי רבא וא"כ האבעי' אליבא דכ"ע אןלא: שם דכתיב אדם אין צדיק בארץ: ק"ק דלפשוט האבעי' מהא דאמרינן (ספ"א דב"ב) דד' מתו בעטיו של נחש ועליהם לא נאמר אדם אין צדיק בארץ כמ"ש התוס' שם וכי ס"ד דהם לא נקברו: שם ת"ש וספדו לו כל ישראל: ק"ק הא שייך ג"כ דלמא דליעבד לי ארון דבשלמא אקושיא מדאיקבר צדיקי א"ל כן דהא וקברו במערה דהוי קבורת קרקע כמו כוכין שבזמן התלמוד וכמ"ש הר"ן וכן מקבורת משה פריך שפיר דהא כתיב ויקבור אותו בני וכן מלא וספדו י"ל דפריך שפיר כיון דכתיב לדון על פני האדמה משמע דקבורה הנה בתוך האדמה אבל מאי דפריך מוספדו לו קשה.

וצ"ע: שם למאי נפ"מ דאמר לא תספדוה להאי גברא: ק"ק והיורשים מאי קאמרי אי רוצים להספידו מי ימחה בידם ואי אינם רוצים והאיבעי' היא אי מפקינו מהם א"כ היינו הא"נ לאפוקי מיורשים וי"ל דבאמת היורשים רוצים רק שיש ספק אי יש מצוה לקיים בזה דברי המת דאי יקרא דחיי הוא אין הוא יכול למחול על פבדום: שם א"נ לאפוקי מיורשים: פ"א דיקרא דחיי לא שייך רק גבי יורשים וכמ"ש הר"ן ולפ"ז ה"ה דהוי מצי למימר נפ"מ לגר אי צריך הספד או לא: שם ת"ל לא וספדו ולא יקברו: א"ל דאי גם יקרא דשכבי ג"כ קשה דהא אמרינן ניחא להו לצדיקי דמיקרי בהו אינשי וא"כ ניחא להו לצדיקניא לספוד הרשעים די"ל דאי משום ניחא לחוד אין עושין יקרא לרשעים: שם בתוספת ד"ה חליצה לאו פלום.

דעפר חשיב טפי מחובר מעץ הנעוץ בארץ: אכן לפ"ז אי עץ הנעוץ בעיר הנדחת שרי תליא בפלוגתא דר"י ורבנן. וכן אי חשיב מחובר לענן גט לפמש"כ התוס' בחולין שם: שם ד"ה הספידא.

שאני מלך דאיכא בזיון טפי: המהרש"א בח"א הקשה דא"כ מאי מקשה מבשלום תמות דהא כתיב גבי צדקיהו שהי' מלך והניח בקושיא. ונלענ"ד עפ"י מה דאמרינן גיטין (דף ס"ח ע"ב) דשלמה מלך והדיוט הי' והיינו פשה' מושלך ממלכותו הנה הדיוט וחד אמר ששב למלכותו ונעשה מלך וצדקני' גלה לבבל והי' שם בבית האסורים עד שמת נבוכדנצר וביום שאחריו מת כמבואר בפתוב ובסדר עולם וא"כ פשמת לא הנה מלך רק הדיוט דכבר עבר ממלכותו וילכן פריך שפיר: שם דף מ"ז ע"א בגמרא וכל כף למה לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק: ק"ק מאי מקשה כ"כ למה הא גמרא גמירי ליה דב' קברות לב"ד פדאמרינן בסמוך וי"ל דהמקשן סבר דע"כ לאו משום האי הל"מ הוא דא"כ למה קוברין אותו בקברות אבותיו אחר שנתעפל הפשור והיינו דדייק וכל כף למה ולא מקשה בפשיטות מ"ש משום דקושיתו הוא למה דוקא כ"כ דהיינו עד שנתעפל

הבִּשָּׁר וְלֹא יוֹתֵר וְעַ"ז מְתַרְץ מִשׁוּם דָּאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צְדִיק וְהֵינּוּ הַטַּעַם שֶׁל הַל"מ וְלִכּוֹן פְּשָׁנְתַּעֲפֵל הַבִּשָּׁר שְׁנִגְמָרָה פְּפָרְתוּ קוּבְרִין אוֹתוֹ בְּקַבְרוֹת אַבּוֹתָיו: שֵׁם מְנַיִן שְׂאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צְדִיק שְׁנִגְמָרָה: וּבְחֻלּוֹיִן (ד"ו) יְלִיף מִזֶּה דְגְדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתוֹן מִבְּחִיָּהוֹן ע"ש וּא"ל אֵיךְ יְלִיף שֵׁם פֶּן דְּלִמָּא מַה שְׁהִתְיָהוּ בְּנִגְיַעְתּוֹ מִשׁוּם דָּאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צְדִיק פְּדָאֲמַרְיָן הֵכָא דַּא"כ הֵיזֵה לּוֹ לְהַשְׁלִיכּוֹ מִקַּבְרוֹ פְּשָׁהוּא מַת וְלֹא לְהִתְיָהוּ אִי לָאוּ מִשׁוּם דְּגְדוּלִים צְדִיקִים: שֵׁם מַת מַתּוּף רְשָׁעוֹ לָא ה"ל פְּפָרָה: ק"ק דָּאֵיךְ אֲפָשָׁר לּוֹמַר פֶּן דַּא"כ תִּקְשִׁי מִתְּנִיתּוֹן דְּלִמָּה קוּבְרִין אוֹתוֹ אַחַר שְׁנִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר בְּקַבְרוֹת אַבּוֹתָיו אַע"כ דַּע"כ פֶּן אַחַר עֲפוּל יֵשׁ לּוֹ פְּפָרָה וּא"כ לְמָה יְמוּתוֹ קִדְשֵׁי עִיר הַנְּדַחַת נְמַתִּין עַד אַחַר עֲפוּל.

אַע"כ דְּהוּאֵיל וְנִדְחָה יְדָחָה וּא"כ מַה הַשִּׁיב אַבְיֵי וּי"ל דְּאַבְיֵי סָבַר דְּדוֹקָא בִּשְׂאָר מוּמְתֵי ב"ד אֲמַרְיָן שְׁנִגְמָרָה פְּפָרְתוֹן לְאַחַר עֲפוּל אֲבָל לֹא בְּמוּמְתִין עַל עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת פְּגוֹן מוּמְרִין וְעַע"ז וְלִכּוֹן בְּעִיר הַנְּדַחַת שְׁהֵם עַע"ז סָבַר דְּלֹא נִגְמָרָה פְּפָרְתוֹן גַּם לְאַחַר עֲפוּל וְלִמָּה מְיִיתֵי רְאֵיהּ מְהָא דַּר"ש דְּפִירְשׁוּ אַבּוֹתָיו מְדַרְכֵי צְבוּר שְׁהֵם מוּמְרִין כַּמֶּש"כ רַש"י וּבִזְהָ א"ש ג"כ לְמָה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה וְאַמַּאי דְּוִקָא אַרְבּ יוֹסֵף הָא גַּם בְּלֹא ר"י מוֹכַח פְּתִירוּצֵם דַּא"כ תִּקְשִׁי מִתְּנִיתּוֹן אֶהְדְּדִי דְּבַמְתְּנִיתּוֹן דְּהֵכָא קִתְּנִי דְּבַנְתְּעַפֵּל הַבִּשָּׁר יֵשׁ לְהֵם פְּפָרָה וּא"כ לְמָה עִיר הַנְּדַחַת אִין לְהֵם חֵלֶק לַעוּה"ב אַע"כ דְּצָרִיךְ לְחֵלֶק בֵּין עֵיהּ"נ לְשְׂאָר מוּמְתֵי ב"ד: שֵׁם בְּעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה עֲמוֹ: ק"ק מַאי רְאֵיהּ מְהֵתֵם הָא פֶּל זְמַן שְׁלֹא נִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר בְּכָל הַמַּתִּים הֵנִי הַדִּין הֵכִי דְּלֹא נִגְמַר פְּפָרְתוֹן וּמַאי מְיִיתֵי רְאֵיהּ עַל זֶה לְגַבֵּי עֵיהּ"נ דְּמוֹכַח דְּנִקְרָאוּ רְשָׁעִים גַּם לְאַחַר שְׁנִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר.

וְהִנֵּה הֶרַמְב"ם (פ"ב מַה' אַבְל) פָּסַק דָּאִין הַפְּהוֹן מְטַמָּא לְעֲצָמוֹת אַבְיֵי וְהֶרַאב"ד שֵׁם הַשִּׁיג דָּאִין פֶּן דַּעַת הֶרִי"ף ע"ש דְּהֶרִי"ף וְהֶרַאב"ד פָּסְקוּ דְּמְטַמָּא וְהֶרַמְב"ם וְהֶרַאב"ן וְהֶרַא"ש פָּסְקוּ דָּאִינוּ מְטַמָּא וְהַשְׁתָּא לְשִׁטַּת הֶרִי"ף י"ל פִּינּוֹן דְּקָרָא דְּעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה עֲמוֹ סְתָמָא בְּכָל הָעֲנִינִים שְׁמְטַמָּא לְאַבְיֵי אִינוּ מְטַמָּא לְפָרוֹשׁ מְדַרְכֵי צְבוּר וְהֶרִי בְּכָלֵל זֶה ג"כ שְׂאִינוּ מְטַמָּא לְעֲצָמוֹת אַבְיֵי אַעפ"י שְׁפָכַר נִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר וְהֵינּוּ ע"כ שְׁמוּמָר וְעַע"ז חֲמִיר מְשָׂאָר עֲבִירוֹת וְלִכּוֹן מְיִיתֵי אַבְיֵי שְׁפִיר רְאֵיהּ: שֵׁם בְּרַש"י ד"ה נְבִזָּה.

פְּתִיב מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה': ט"ס יֵשׁ וַצ"ל ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלֵהָ: שֵׁם בַּד"ה עַל מְטָה שֶׁל חֲבָלִים. דְּנִשְׂאֵי בְּעַמְּהָ פְּתִיב בְּעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה עַמְּהָ: פִּי' וּמִזֶּה דְּרַשִׁינוּ ג"כ כַּפּוּד אַב פְּדִרְשִׁינוּ לְקַמּוֹן (דַּרְס"ו ע"א): שֵׁם ד"ה הֵיזֵה בְּהָ קִדְשִׁים.

וְאַפְּיֵלוּ עוֹלוֹת וְשִׁלְמֵי נְדָבָה יְמוּתוֹ: הֵךְ נְדָבָה לְכַאוּרָה מִיּוֹתֵר דְּמַה לָּנוּ בְּעוֹלוֹת וְשִׁלְמֵים בֵּין חוּבָה לְנְדָבָה הָא גַּם עוֹלַת חוּבָה מִקְרִיבִין לְאַחַר מִיתָה: שֵׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה אֲכַל חֵלֶב. וְעוֹד דְּגַבֵּי נִשְׁתַּטָּה א"א לּוֹמַר: ק"ק דְּהָא אִי הֵנִי נִקְיֵט דְּהַפְּרִישׁ קֶרְבַּן אַחַר שְׁהִמִּיר דַּת בְּאִנּוֹן דְּהֵנִי נְדָחָה מְעִיקְרָא לֹא הֵנִי צָרִיךְ לְמִינְקֵט פְּלֵל הֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה פִּינּוֹן דָּאָז גַּם גַּבֵּי הַמִּיר דַּת לֹא דְחָהוּ בְּיָדִים דְּכָל דְּחִיּוּתוֹ הוּא מַה שְׁלֹא שָׁב עַדִּין אַף שְׁלֹא חֲטָא מְכָאן וְאֵילָף וּא"כ לֹא שְׁיִיךְ צְרִיכוּתָא דְּהַגְמָ' וְכֵן י"ל אֶתְרִוּץ קָמָא דְּהַתּוֹס' דְּהָא אֲפָשָׁר דָּאִינוּ מוּמְרָ עוֹד וְאַעפ"כ נִקְרָא דִּיחּוּי מְעִיקְרָא מַה שְׁלֹא שָׁב עַדִּין דְּהֵינּוּ שְׁלֹא בְּאַה עַדִּין הָעֲבִירָה פְּעַם אַחַר לִידוֹ שְׁיִוְכַל לְהַזְהֵר מִמֶּנָּה וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה ע"י זֶה דְּבַכָּה"ג צְרִיכָה תְּשׁוּבָתוֹ לְהִיּוֹת פְּדָאֲמַרְיָן בְּטַבַּח שְׁהוּצִיא טְרֵפָה מִתַּח"י לְעֵיל פְּרָק זֶה בּוֹרֵר: שֵׁם בַּד"ה אִימָא פִּישָׁן דְּמִי.

לאו לגמרי פִּינְשׁוֹן: לְכַאוֹרָה יֵשׁ לִינְשׁוֹב קוֹנְשִׁיתָם גַּם מֵה שְׁפָתָב רַשׁ"י בַּד"ה פִּינְשׁוֹן דְּמִי פְּכָל אָדָם הַיִּשְׁנִים בְּלִילָה כּו' דְּלְכַאוֹרָה צ"ב דְּאִיף יִחְשָׁב מֵה שְׁיִשְׁן בְּלִילָה דִּיחּוּי הָא בְּלֵא"ה אִינוּ רְאוּי לְהַקְרִיב בְּלִילָה דְּבִיּוֹם צוּתוֹ פְּתִיב וְעוּד י"ל מֵה טַעַם יִחְשָׁב הֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה דִּיחּוּי הָא פְּשֵׁה־פְּרִישׁ אוֹתוֹ הִנֵּה לְרַצוֹנוֹ וְאֵף דְּעֵתָה אֵין לוֹ רַצוֹן מֵה בְּכָךְ דְּמִי יִגְרַע זֶה מִהַשּׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם דְּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ וְלֹא חִינְשִׁינּוּ שְׁמָא חֲרַט וְאִין הַקְרַבְתּוֹ לְרַצוֹן מִשּׁוּם דְּאָמְרִינּוּ דְּאוּקְמִינּוּ אֲדַעְתּוֹ רֵאשׁוּנָה וְה"נ גְּבִי שׁוּטָה גִּימָא פֶּךְ וְעַדִּיף מִשּׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדָה"י פִּינּוּ דְּאִין לוֹ דַּעַת פְּלָל לְבַטֵּל דַּעְתּוֹ הֲרֵאשׁוּנָה וְלִכּוֹן לַעֲנֵד"ד י"ל פִּינּוּ דְּאָמְרִינּוּ בַּעֲרִכִין (דָּף כ"א ע"ב) מְלַמֵּד שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ יְכוּל יִקְרִיבּוּ בַּע"כ ת"ל לְרַצוֹנוֹ ע"ש אֶלְמָא דְּגַם לְאַחַר שְׁכַבְרַת הַפְּרִישׁ הַקְרַבּוֹ עַדִּינּוּ בְּעֵינּוּ דַּעְתּוֹ לְהַקְרִיבָה וְכִינּוּ דְּהֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה עַדִּינּוּ לֹא מְסַר לְנוּ הַקְרַבּוֹ לְהַקְרַבָה א"כ פְּשִׁנְקָרִיב אוֹתוֹ אֵין זֶה לְרַצוֹנוֹ וּמִזֶּה מִיִּתִּי הַש"ס שְׁפִיר דְּה"א דְּכִינְשׁוֹן דְּמִי דְּהֵינּוּ פִּינּוּ דְּאָם הַפְּרִישׁ קְרַבּוֹ וְיִשְׁן בְּלִילָה הָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁיִשְׁן ג"כ אֵין לוֹ רַצוֹן שְׁיִמְסוֹר לְנוּ הַקְרַבּוֹ לְהַקְרִיבּוֹ לְרַצוֹנוֹ וְדוּמָה לְהֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה וְלִכּוֹן מְתוּרָץ ג"כ מֵה שְׁהַעִירוֹ הַתּוֹס' דְּנִדְּאִי בַּכּה"ג חֲשִׁיב יִשְׁן דִּיחּוּי פִּינּוּ דַּעְדִּינּוּ לֹא מְסַר לְהַקְרִיבּוֹ מִשְׁא"כ הֵתָם שְׁכַבְרַת שְׁלַח קְרַבּוֹ לְהַקְרִיב בְּזֶה וְדְּאִי לֹא אֵינְכַפֵּת לָן אִם יִשְׁן בְּשַׁעַת הַקְרַבָה אוֹ לֹא פִּינּוּ דְּנִקְרַב ע"פ רַצוֹנוֹ שְׁשַׁלַּח אוֹתוֹ וְהָא דְּבִאָמַת לֹא דְּמִי לִינְשׁוֹן הֵינּוּ מִשּׁוּם טַעַמָא אַחֲרֵינָא דְּקִאָמַר הַש"ס דְּבִיָּדוֹ לְחִזּוֹר דְּהֵינּוּ שְׁיִכּוּלִים לְהַקִּיצוֹ וּלפ"ז יִצָּא לְנוּ דְּאָם לְאַחַר שְׁמִסַּר לְהַקְרַבָה נִשְׁתַּטָּה אֶפְּיִלוּ פְּשֵׁהוּא שׁוּטָה מַקְרִיבִין אוֹתוֹ פִּינּוּ דְּנִקְרַב ע"פ רַצוֹנוֹ הֲרֵאשׁוֹן: שָׁם ד"ה הוֹאִיל דְּאִי כַר"ל דְּמוּקִי לֵה בַק"ק: ק"ק לפ"ז אַדְמַפְרִיף בַּש"ס לְקַמְן פְּרָק חֲלָק אֶלָּא ר"ל מ"ט לֹא אָמַר כַר' יוֹחֲנָן לִיתְרָץ דְּכַרְב ס"ל דְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינּוּ גְּדַחִין וְלִכּוֹן ע"כ לֹא יוּכַל לְסַבּוֹר כַר' יוֹחֲנָן דַּא"כ יִקְשָׁה אֲמַאי יְמוֹתוֹ הָא פִּינּוּ דְּאִיקְטֵל הו"ל פְּפָרָה: שָׁם בַּא"ד.

וּקְצַת תִּימָא גְּבִי הַמִּיר דָּתוֹ אוֹ נִשְׁתַּטָּה: ק"ל מַאי קוֹשְׁיָא מְנַשְׁתַּטָּה הָא בְּעִיר הַנְּדַחַת אֵין הַטַּעַם אֶלָּא מִשּׁוּם זְבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה וְהָא זֶה לֹא שְׁיִיף גְּבִי נִשְׁתַּטָּה וּמ"ט לֹא יוֹעִיל בּוֹ רַעֲיָה וְא"ל דְּקוֹנְשִׁיתָם הִיא לְפִי מֵה שְׁסַבְר ר' יוֹחֲנָן דִּישׁ דְּחוּי בְּדָמִים פְּדָאָמְרִינּוּ בְּקַדוּשִׁין (דָּף ז') וְא"כ גְּבִי נִשְׁתַּטָּה פִּינּוּ דְּהַקְרַבּוֹן נְדַחָה גַם דְּמִי נְדַחָה דו"א דְּהָא פִּירַשׁ"י שָׁם הָאִי יֵשׁ דִּיחּוּי בְּדָמִים נְדַחָה דְּכַר שְׁאִינוּ קְדוּשׁ רַק קְדוּשַׁת דְּמִים אֶבֶל לֹא שְׁנַאָמַר כְּמוֹ שְׁהוּא נְדַחָה גַם דְּמִי נְדַחָה וְע"כ צ"ל כֵּן דַּא"כ לְמָה צְרִיף ר' יוֹחֲנָן לְקַמְן פ' חֲלָק לְתַרְץ דְּזַבַּח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה שְׁיִיף גַם בְּדָמִים גַם בַּל"ז ל"ק יִרְעוּ פִּינּוּ דִישׁ דְּחוּי בְּדָמִים וּמֵה בֵּין הַקְרַבּוֹן גּוּפָא לְדְּמִי וּלר"ל אֶפְּיִלוּ לְפִי הָאָמַת יִקְשָׁה אַע"כ דְּאִין זֶה מַקְרִי יֵשׁ דְּחוּי בְּדָמִים וְא"כ מֵה הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מְנַשְׁתַּטָּה.

שׁוֹב רְאִיתִי שְׁהַרִיטְב"א בְּקַדוּשִׁין שָׁם הִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹס' (שְׁאִינוּ לְפִינּוּ) דִּישׁ דְּחוּי בְּדָמִים בַּכּה"ג דְּנְדַחָה הַדְּמִים שְׁל קְדוּשַׁת גּוּף הַנְּדַחָה וְהוּא הַקְשָׁה עֲלֵיהֶם ע"ש וְא"כ י"ל דְּהַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם שְׁפִיר הַקְשָׁה מְנַשְׁתַּטָּה אֵף דַּלפ"ז קְשָׁה עֲלֵיהֶם כַּנ"ל מְגַמְרָא דְּלְקַמְן פְּרָק חֲלָק: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר: א"ל דַּא"כ מַאי מִיִּתִּי רַאב"א רְאִיָה דְּבַעֲינּוּ גְּמִי נִתְעַפַּל הַבְּשָׁר מִשּׁוּם דְּקַתְּנִי בְּמַתְנִיתָן נִתְעַפַּל הַבְּשָׁר פְּדָאָמַר דִּיקָא גְּמִי דְּקַתְּנִי כּו' דְּלְמָא ה"ט מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר דְּנִדְּאִי לֹא יִפְלְגוּ רַאב"א וְר' אֲשִׁי בְּהֵךְ סְבָרָא אִי אֶפְשָׁר אוֹ לֹא דִי"ל דְּרַאב"א הִי סוּבְר דְּאִי קְבוּרָה לְבַד מְכַפֵּר ה"ט מִשּׁוּם שְׁמוּרִידִים וּמִשְׁפִּילִים אוֹתוֹ בְּתַחֲתִיּוֹת כַּמ"ש רַש"י לְעִיל (דָּף מ"ו ע"ב) בַּד"ה אוֹ וְלִכּוֹן מִיִּתִּי שְׁפִיר דִּיקָא גְּמִי מְדָלָא

מוציאין אותו מיד דהא לפי זה לא שייך משום דלא אפשר דהא מיד פשהורידו אותו יכולים להוציאו לפי הטעם שמשפילין אותו בתחתיות משא"כ לפי טעם דרב אשי דכפרת קבורה הוי מפי חזו צערא דקבר פורתא שהוא צער חבוט הקבר וזה אין לו שיעור ועכ"פ צריכים להניחו שם פל שבעת הימים ובתוך פה יסריח ולכן שפיר משגי משום דלא אפשר ובזה א"ש מה שפירש"י לעיל טעם לכפרת קבורה מעצמו נגד טעם ר"א ולפ"ז א"ש דרש"י טעמא קמא נקט שהוא טעם ראב"א: שם מקיש קבר בני העם לע"א: ק"ק למה ליה הך היקשא הא רבא יליף לקמן שם מע"א וא"כ נילף נמי הא דאין גזרה שנה למחצה וא"ל דשמואל סבר פאבני דיליף גז"ש מעגלה ערופה דהא גם מעגלה שייך למעט מחובר דאין עגלה במחובר: שם ברש"י ד"ה האורג בגד למת.

לאחר שמת: דבעודנו חי לא שייך הזמנה כדמוכח מהא דתניא לקמן נפש שבנאו לשם חי מותר בהנאה: שם בד"ה ע"א בהזמנה לא מתסרה להדיוט. דתניא האומר בית זה לע"א: ק"ק לפירוש שיטת הר"ן דהזמנה בדבור בעלמא בלא שום מעשה לא תשיבא הזמנה וגם לאבני אינה נאסרת וא"כ מאי ראי' מהא דע"א דהזמנה אינה אוסרת הא באמירה בעלמא לא הוי הזמנה כלל ויש לומר דשפיר מוכח דבתשמישי ע"ז אפילו מעשה אינו אוסר מדאמרינן בע"ז (דף נ"א ע"ב) אשר עבדו שם הגוים בכלים שנסתמשו בהם לע"ז הכתוב מדבר יכול עשאום ולא גמרום גמרום ולא הביאום כו' יכול יהיו אסורין ת"ל אשר עבדו אינם אסורים עד שיעבדו הרי דבתשמישי ע"ז דבהם פתיב שם דילפינן מת מינה אפילו הזמנה במעשה אינה אוסרת וממה שהביא רש"י הך פרייתא דהאומר בית זה משמע שדעתו כדעת הרמב"ן דאין חלוק בין הזמנה במעשה להזמנה בדבור: שם בתוספת ד"ה משיסתום הגולל.

כל שאין הנזיר מגלח עליו: פ"י וגולל ודופק אין הנזיר מגלח עליו כדאמרינן נזיר (דף נ"ד ע"א). ע"ש: שם בא"ד.

ולא אתי למעוטי אלא פלים הנוגעים במת: ונלענ"ד דהר"ת דלא קאמר פן לשיטתו אזיל דסבר בנזיר שם בתוס' ד"ה ומשגי פי קתני דאכלי מתכות הנזיר מגלח ור' חיים כהן פליג עליו ע"ש ולכן לר"ת לשיטתו ליכא לפרש פן שעל אותו השם הנזיר מגלח הכהן מןהה דהא גם שם טומאת פלים שייך בנזיר חוץ מבכלי שטף ולכן סבר דמשבשתא היא אבל התוס' לשיטתם פירשו שפיר לפי פירושם שם בנזיר דליכא טומאת פלים בנזיר כלל: שם ד"ה מ"ט לא גמר.

ורבא פסק כר' יוחנן בר משלש: צ"ע ל"ל להקשות מדסבר ר"י פן ורבא בכ"מ פסק פנותי' לקשו בקיצור הא רבא גופא סובר עריפה אוסרת בכריתות: (דף כ"ה סע"ב) וביותר קשה על הר"ן בד"ה תנאי היא דמשמע שם דכתב אליב' דרבא דירידתה לנחל איתן אוסרתה ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו פ"י הקונטרס דעבדו שם: פ"י ומזה נסתר פירושם ואף דפליגי תנאי בזה בע"ז (דף נ"ב ע"א) דלר"ע דוקא איירי קרא דשם דוקא בתשמישי ע"ז דאת הפסיק הענין אבל לר' ישמעאל איירי גם בע"ז גופא ע"ש מ"מ פ"ן דלפ"י התוס' דהקושיא היא דאבני לילף דהזמנה מלתא היא מע"ז גופא אינה רק אי יספור כר"ע דאי יספור כר' ישמעאל ע"ז גופא אינה אסורה עד שיעבוד ולר"ע לא איירי קרא דאשר עבדו שם בע"ז כלל רק

בתשמישי ע"ז: שם דף מ"ח ע"א בגמרא לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופא קדושה: י"ל
מה קדושה שיהי גבי עגלה וי"ל דהא דעגלה אסורה בהנאה אתיא משום דכפרה פתיב
בה פקדשים כדאמרין בקדושין (דף נ"ז) והתוס' הקשו שם הא משם תהא קבורתו אתיא
ותירצו דמשם ידעינן לאחר עריפה ומכפרה ידעינן מחיים דהוי פקדשים שמועלים בה
מחיים וא"כ ה"א דאיירינן מאיסור הנאה לענין הנמנה דהוי קודם עריפה דאז הוי משום
דכפרה פתיב בה דאסור פקדשים לכן נקוט בש"ס שפיר דהיא גופא קדושה דקודם
עריפה האיסור משום קדושה דמכפרה אתיא: שם ואבני מ"ט לא גמר מע"א: ק"ק פיון
דיכול לילף ג"כ מעגלה ערופה לחומרא א"כ לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וי"ל
דפריה מ"ט לא גמר מע"א דדמי ליה טפי דהוי משמשין ממשמשין פדמתרין אליבא
דרבא: שם אם הי' מפירו חולצו ומותר: ק"ק גם אם אינו מפירו למה לא יהיו מותרין
ליבטל הדמוס ברוב פיון שאינו מפירו ונעשה היתר ויחשב זה כאלו חלצו וי"ל פיון
שנאסר הדבר ע"י מעשה שהוסיף בו הדמוס אין לו היתר ג"כ רק מעשה פשחלצו דאין
מוציא מכלל מעשה רק מעשה וכעין זה אמרינן סוף פ' כ"ה דכלים ע"ש: שם הרי זה
לא יקבר בו עולמית: ה"ה דהוי מצי לתרין דרמי ב"ר אבהו ופנהו פדמתרין אקושיא
קמייטא אלא דעדיפא מיני' משני כדקאמר ה"נ מסתברא א"נ לישנא דהלף וקברו בקבר
אחר לא משמע שקבר אותו בו לפי שעה: שם ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל: פי'
דאל"כ ל"ל למיתני הטיל בו נפל ליתני רבותא טפי דאפילו הזמין למת אסור פיון דקבר
חדש איירי בלא הזמין וא"ל דאפתי ליתני רבותא טפי דהיינו הזמין אותו לנפל אבה"נ
דמוכח מיניה דהזמנה אסורה וגם לאפוקי מדרשב"ג די"ל דאי משום הזמנה נחשב כאלו
הנפל נקבר בתוכו ובנדאי כל זמן שנקבר הנפל בו אסור הקבר בהנאה גם לרשב"ג ולכן
לא הוי מוכח מזה מזה לאפוקי מדרשב"ג: שם ת"ש קבר חדש מותר בהנאה: פי' וקשיא
לאבני ויהי מצי לשנויי דברייתא אתיא כמ"ד דעגלה ערופה אוסרתה דאז לא
מצינו למילף מיניה דהזמנה מלתא היא ואבני סבר כמ"ד ירדתה לנחל איתן אוסרתה
כמ"ש רש"י לעיל דהא פלוגתא דתנאי היא בכריתות (דף כ"ה) אלא דבלא"ה משני
שפיר וכן ג"כ אליבניה דרבא דהא לפי דמסקינן לקמן פליגי תנאי בהזמנה וא"כ כל
קושית הש"ס בין לרבא בין לאבני דשמעתין יכול לתרין בזה ואעפ"כ פסק הרמב"ם
פכל תירוצי הש"ס דלפנינו: שם הא לא תני הכי דתנאי מותר המתים: ק"ק ל"ל תו
להביא הברייתא שהביא לעיל דאין זה מדרב"ה הש"ס ולימא בקיצור הא תני עלה ונלענ"ד
משום דמאי דמקשה מינה בקמייטא אינו ברייתא רק מתניתן פ"ב דשקלים רק דשם לא
תני הך פיצד לכן הוצרכו להביא הך ברייתא דגם שם קתני הך דמתניתן ושם תני עלה
פיצד ולכן א"ש דכשקשה ת"ש לא קאמר דתנאי ונהא מוסיף דתנאי להורות דאין זה
המשנה שהביא בקמייטא רק ברייתא היא: שם אחולי מחיל זילותא לגבי יורשים.

ק"ק לפי"ז מאי מבעי' לעיל (דף מ"ו ע"ב) אי הספידיא יקרא דחיי או דשכבי ונפ"מ
לאפוקי מירשים ולפי מאי דמסקינן דיקרא דשכבי הוא באמת מפקינן מהירשים ואמאי
פיון דלרבא אליבא דת"ק דפסקינן פנותי' אפילו זלוול מוחל לגבי יורשים כש"כ שמוחל
כבודו דגרע מזלוול דהא ת"ח ששחל על כבודו כבודו מחול ואעפ"כ אין יכול למחול על
בזיון וא"כ גם אי יקרא דשכבי היא ג"כ לא לפקו מירשים דנדאי אוחיל יקרו לגביהם
וצ"ע: שם ברש"י ד"ה אזמני' ולא צר ביה.

ובריתא נתנתו דוקא קאמר: אף דמתניתן הוא (פכ"ח) דכלים מ"מ קרי ליה ברייתא דאשכחן לפעמים בש"ס דקרו למתניתן דסדר טהרות ברייתא: שם בתוספת ד"ה משמשין מיהו מת מצוה גופא ילפינן מעגלה: א"ל דלרבא דלא יליף שם מעגלה רק מע"ז מנ"ל האי די"ל תרי שם פתיבי ותמת שם מרים ותקבר שם ובהאי שם דגבי קבורה פליגי אי ילפינן מע"ז או מעגלה אבל הך דגבי ותמת לכ"ע ילפינן מעגלה: שם בא"ד ומפרש ר"ת: עיין בנדה (דף נ"ה ע"א) שהקשו התוס' ג"כ קושיא זו רק דשם הקשו דגילף איה"ל מעגלה וע"ז תירצו בתירוץ השני דעור אינו בכלל בשר לענין איה"ל דהא עגלה לא אתיא רק מקדשים ועור קדשים מותרים בהנאה לאחר זריקה ע"ש.

אף לפי מה שפיתבו בקדושין דאיה"ל לאחר עריפה משם תהא קבורתו אתיא ולכאורה נסתר תירוץ זה דהא ודאי גם עור עגלה ערופה צריך קבורה עמו וא"כ שפיר גילף מינה לעור אדם גם קושיתם דכאן דנדאי לא יגרע עור מתכריכין לא מתורץ בתירוץ שם ולכן ע"כ צ"ל פתירוץ הראשון.

אף דעל תי' הנה ק"ק דמ"ש דוקא עור אביו ואמו דנקט דמשמע דהוא ביזוי לאבותיו שיעשה מעורם שטיח לחמור הא עור אדם שייך גזירה שיהנה ממנה ונהרי היא אסורה בהנאה מדאורייתא ודוחק לומר דנקט אביו ואמו משום דבזה חיישינן יותר שישאיר עורם אצלו להעלות זכרונם תמיד דמדנקיט ויעשה אותן שטיח לחמור משמע דמשום תשמיש ביזוי הוא.

א"ע מצאתי בר"ן פרק העור והרוטב שהקשה פן ותי' דבאמת גם בשאר מתים שייך גזירה אלא דנקט אביו ואמו דבהם יש איסור כפול איה"נ דמת ואיסור ביזוי אבותיו דחייב לכבדם בחייהם ובמותם אכן הרמב"ם פ"א כמ"ש"כ דמשום חיבתם ישאיר עורם אצלו ומתוך כך יעבור על כל תלין או שייטעה ויעשה מהן שטחין בהחשבו שעור בהמה הוא ע"ש: שם ד"ה נתנו לספר וכן מדנקט פיס שעשאו להניח בו תפילין: ק"ק לפ"ז מנ"ל להש"ס דרב חסדא פרבא ס"ל דמדקאמר ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא אומנה אע"ג דלאצר ביה דלמא איירי ר"ח היכי דאומני' בדבור בלא שום מעשה ובהא גם אביי מודה דבעינן צר ביה בהדי': שם בא"ד.

הנה נמי בדאיתא שינוי מעשה: ולרבא צ"ל דכופה שיחדו לשיבה בשכבר ישב עליו כי היכי דלא להוי הזמנה לחוד ונהך דסדין שעשאו וילון ג"כ שכבר תלאו להוילון על הפתח וכמ"ש רש"י שם.

אכן לאביי צריף לפרש עשאו שתקנו בתפירה לוילון ולא תלאו עדיין דאל"כ יקשה עשאו אין לא עשאו לא: שם ד"ה מותר המת. הא א"א לקנותו דאסור בהנאה: ק"ק הא אפשר למכרו לעפ"ם וי"ל דאסור שמה יחזור וימכרו לישראל וכדאמרין בפ' גיה"נ גבי שולח אדם ירף לנכרי ובשאר דוכתי אכן הא קשיא הא יכול למכרו לישראל לצורך מת אחר דבזה אין הנאה לישראל הקונה פניו שגם מן השוק הי' יכול לקנות באותן הדמים ומשום מת לא שייך איה"נ דנעשה חפשי מן המצות כמ"ש הגימוקי יוסף בשם ר"י גיאות: שם ע"ב בגמרא תרגמא עולא.

עיינו בַּר"ן שֶׁהַקְשָׁה עַל הַרִי"ף לְמַה הֵבִיא הַף פְּרָגְמָא עוֹלָא דְלֵא מְצָרְכֵינוּ רַק אֲלִיבָא דְאַבְי. וְנִלְע"ד דְּמִתּוּף מְשֻׁמְעוֹת הַבְּרִייתָא מְשֻׁמְעָא דְרִשְׁבִּי"ג פְּלִיג אֲת"ק דְּכָל לְשׁוֹן בְּמַה דְּבָרִים אֲמֹרִים דְּמַצִּינוּ הוּא פֶּן אֲלִיבָא דִּר' יְהוּדָה אִו לְחַלּוֹק אִו לְפָרֵשׁ וְא"כ לֵת"ק אֲפִילוּ נִגְעוּ בְּמִטָּה ג"כ מְנוֹתָר וּמ"ט הָא נִגְעוּ בְּמִטָּה לְרָבָא ע"כ הִטְעַם דְּאָסוּר דְּהוּי פְּאֵלוּ פְּרָכוּ בּוּ וּכְמִש"כ הַר"ן וְא"כ מ"ט דֵּת"ק אֲכֹן לְפִי תִי' עוֹלָא א"ש פִּינּוּ דְּכָל הִטְעַם דְּאָסוּר לְרִשְׁבִּי"ג מְשׁוּם גְּזִירָה דְּמִחְלָפִי בְּמִכְרִיכִין וְלָכֵן י"ל דֵּת"ק לִית לִיה הַף גְּזִירָה וְא"כ מְצָרְכֵינוּ תִי' עוֹלָא גַם אֲלִיבָא דְרָבָא וְלָכֵן א"ש ג"כ דֵּהִבִּיא הַרִי"ף רַק תִּירוּץ עוֹלָא וְלֵא ג"כ תִּירוּץ דְּהֵתֵם מְשׁוּם מְרַבִּיָּהוּ דְּבִזָּה אִין נְפִיקוּתָא לְרָבָא אֲבָל תִּירוּץ עוֹלָא שְׁפִיר מְצָרְכֵינוּ גַם לְרָבָא: שָׁם אָמַר לְהוּ בֶן אַחֵי אָבִיו הָיָה: ק"ק דֵּא"כ אִיָּהּ אָמַר נְבוֹת חֲלִילָה לִי מִתְתִי אֵת נְחֻלַּת אֲבוֹתִי לְהוּ וְהָא גַם נְחֻלַּת אֲבוֹת אַחְאָב הָיָה דְּמִדְקָאֲמַר אֲבוֹתִי וְלֵא אָבִי ע"כ בָּא לְאָבִיו מֵאָבִי אָבִיו שֶׁהִי גַם אָבִי אָב אַחְאָב.

וּבְסוּגִין א"ש ג"כ מַה שִׁי"ל בְּפִסּוּק שֶׁהַזְכִּיר שְׁאֲחָאָב הָיָה סָר וְזַעַף עַל אֲשֶׁר דָּבַר אֲלִיו נְבוֹת לֵאמֹר לֵא אֲתָן לְהוּ אֵת נְחֻלַּת אֲבוֹתִי דֵּהִיא לֵאמֹר לֵא אֲתָן לְהוּ לְכֹאֲרָה מְנוֹתָר הוּא דֵּהִיא לֵא עַל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ פֶּן הָיָה זַעַף רַק עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֵא רְצָה נְבוֹת לִתְּנָן לוֹ אֵת פְּרָמוּ.

וְנִרְאָה דְּלִפִּי מַה שְׁמִבְּנֹאָר בְּשֻׁמְעִין מִמֶּנּוּ"פ הָיָה אַחְאָב יוֹרֵשׁ נְבוֹת אִו שְׁהָיָה בֶן אַחֵי אָבִיו אִו מְטַעַם הַרְוִיגִי מְלָכוּת נְכֻסִיָּהוּ לְמִלְּהוּ וְהָיָה לְעִיל (דָּף ק' ע"ב) הַקְשׁוּ הַתּוֹס' לְמַה נִּעְנַשׁ אַחְאָב עַל נְבוֹת הָא מוֹרֵד בְּמְלָכוּת הָיָה שְׁלֵא רְצָה לְמַפְּוֹר לוֹ אֵת פְּרָמוּ וְתִנְרָצוּ וְעוּי"ל דְּדוֹקָא בְּשָׂדָה מְקַנָּה אֲבָל שְׂדָה אַחְוָה שְׁיִרֵשׁ מֵאֲבוֹתִיו כו' ע"ש.

וּלפ"ז י"ל שֶׁחֻשַׁב אַחְאָב מִמֶּנּוּ"פ לְקַחַת פְּרָם נְבוֹת שְׁאֵם יִמְפְּוֹר לוֹ הַרִי טוֹב וְאֵם לֵא א"כ מוֹרֵד בְּמְלָכוּת הוּא וְיִמִּיתוּ וְיִירָשְׁנוּ מִמֶּנּוּ"פ אִו מְשׁוּם מְלָהּ אִו מְשׁוּם בֶּן אַחֵי אָבִיו אֲבָל נְבוֹת נִשְׁמַר מִזָּה וְאָמַר הִטְעַם שְׁלֵא רְצָה לִתְּנָן לוֹ פִּינּוּ שְׁנִחְלַת אֲבוֹתִיו הִיא וְאָף שְׁגַם נְחֻלַּת אֲבוֹת אַחְאָב הָיָה פֶּנ"ל מ"מ נְתָן טַעַם זֶה לְמִיָּאוֹנוּ שְׁלֵא יִכְלּוֹל זֶה בְּשֻׁדִּיכֶם וְכַרְמִיכֶם יִקַּח וְלֵא יִחְשַׁב ע"ז מוֹרֵד בְּמְלָכוּת וְהִינּוּ דְקָאֲמַר קָרָא דַּעַל זֶה הָיָה אַחְאָב סָר וְזַעַף עַל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ נְבוֹת חֲלִילָה מִתְתִי אֵת נְחֻלַּת אֲבוֹתִי לְהוּ פִי זֶה גּוֹרֵם שְׁלֵא יִהִי לוֹ הַנְּחֻלָּה פִּינּוּ שְׁלֵא יִכּוֹל לְחַיְיבּוּ ע"פ דִּין: שָׁם בְּשֻׁלְמָא לְמ"ד נְכֻסִיָּהוּ לְמִלְּהוּ הִינּוּ דְכְּתִיב וַיִּגַּס יוֹאָב: ק"ק פִּינּוּ שְׁגַם לְפִי רְצוֹן יוֹאָב יָמוּת פְּמוּ שְׁאֲמַר פִּי פֶּה אָמוּת א"כ אֲפִתִי נְכֻסִיו לְמִלְּהוּ אֵם פֶּה יָמוּת אִו בְּמִקּוּם אַחֵר.

וְכֵן קִשָּׁה אֲמַאי דְּמִתְרַץ לְחַיִּי שְׁעָה וּפִירֵשׁ"י דְּחוּיָא בְּעֵלְמָא וְהַרִי לְפִי דַּעַת יוֹאָב לֵא יָמוּת פְּלָל דֵּהִיא טַעָה וְסָבַר דְּהַמְזַבַּח קוֹלֵט פְּדֹאֲמֵרִינּוּ בְּגַמ' דְּמִכּוֹת שֶׁהִבִּיא הַתּוֹס' וְא"ל דֵּהִף מ"ד דְּנְכֻסִיָּהוּ לִיּוֹרְשִׁים סָבַר בְּאַמַּת פְּאִידָהּ מ"ד בִּירוּשְׁלָמִי שְׁלֵא סָבַר יוֹאָב שֶׁהַמְזַבַּח קוֹלֵט רַק רְצָה לְדוֹן בְּסִנְהֶדְרִין ז"א דֵּהִיא לְהוּ מ"ד אִין חִילּוּק בֵּין הַרְוִיגִי ב"ד לְהַרְוִיגִי מְלָכוּת וְא"כ אִין טַעַם לְמַה בְּחַר דְּוֹקָא מִיָּתָה ע"י סִנְהֶדְרִין.

וְנ"ל לְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְּוֹדָאי יַדַּע יוֹאָב שְׁלֵא יוֹכֵל לְהַמְלִיט דְּיָמוּת בְּרַעַב וְלֵא נִתְּפּוֹן אֲלֵא לְהוֹרִישׁ נְכֻסִיו לְבָנוּ וְהִינּוּ דְקָאֲמַר בְּש"ס בְּשֻׁלְמָא לְמ"ד כו' וְהִינּוּ דְכְּתִיב פֶּה פִּירֵשׁ לְכַף בְּחַר יוֹאָב לְמוֹת פֶּה הִינּוּ לְמוֹת בְּרַעַב מְלָמוּת ע"י מְלָהּ פְּדִי לְהוֹרִישׁ נְכֻסִיו לְבָנָיו אֲלֵא לְמ"ד כו' לְחַיִּי שְׁעָה פִּירֵשׁ לְחַיּוֹת אוֹתוֹ הַזְּמַן עַד יָמוּת בְּרַעַב מְלָמוּת תְּקִיפָה ע"י מְלָהּ וְהִינּוּ דְכְּתִיב וַיֹּאמֶר לוֹ הַמְלָהּ עֲשֵׂה כְּאֲשֶׁר דְּבַר וּפְגַע בּוּ דֵּהִיא וּפְגַע בּוּ לְכֹאֲרָה מְנוֹתָר

הוא אלא דה"ק עשה פאשר דבר שימות שם אף לא כמו שחשב הוא למות ברעב אלא אתה פגע בו.

ועיין מש"כ בזה בספרי ע"ל מפות (דף י"ב): שם מצורע מעוניוהו דכתיב וכתוקתו כו' וכתוב והצרעת זרחה במצחו: לכאורה קשה דהך קרא קמא מייתי שלא לצורה. ונ"ל דהמקורש"ל מקשה מאי ראיה שהיה בשביל קללת דוד הא בחטאם היה והנה מה שהקשה מאסא ומיאשיהו לא קשה כ"כ פיון שלא נזכר חטאם בכתוב.

אכן חטא עוניוהו דכתיב בקרא בפירוש מזה לכאורה קשה. ונלענ"ד דלכאורה י"ל בקרא והצרעת זרחה במצחו דמה לשון הצרעת בה"א הידיעה וצרעת הול"ל.

ולכן י"ל דה"ק קרא מדהקטיר קטרת לכו הצרעת שהיה ראוי לזרוח באחד מזרע דוד זרחה בו ובמצחו להורות שחטא במה שרצה להיות כ"ג ששנשא ציץ על מצחו. ולכן עיקר הצרעת היה מקללת דוד.

אבל מה שזרחה במצחו דוקא במקום גלוי ומפורסם זה היה על ששמש בכהונה מדה פגוד מדה והיינו מה דמייתי גם קרא קמא דהדרשה מבין שניהם אתיא: שם דף מ"ט ע"א בגמרא תהא לוטא ולא תהא לאטא: פירוש לפי שסוף קללת חנם לשוב אל המקלל.

אכן ק"ק הא במכות (דף י"א ע"א) ילפינו מדוד שקללת חכם אפילו בחנם היא באה ואיך שבה על דוד קללת יואב וגם למה לא חלה על יואב ואיך קאמר רב יהודה אמר רב גופא שאמר שם במכות פן הך דהיינו דאמרי אינשי משום דחלה על דוד הא זה ע"כ לאו משום קללת חנם היה.

וי"ל דהתם איירי מקללת חנם שלא קלל החכם אלא למי שיעבור ולא עבר שום אדם דהתם נדאי לא שייך שתשוב אל ראש המקלל פיון שלא קלל לשום אדם אם לא יעבור ואם יעבור אין זה קללת חנם ואעפ"כ חלה על ראש אותו האיש שמיראת הקללה דוקא לא עבר פן היה באחיתוף דהא מקודם שקלל דוד לא אמר אבל הך שקלל דוד את יואב על שחטא וכיון שאח"כ קבל עונש אחר א"כ הקללה במקומה עומדת רק שמעתה הוא בחנם ולכן חלה על ראש מי שקלל בחנם: שם א"ל גיזל אבנר: לא שהודו לו בזה שאבנר רוצח היה על שיכול להציל באחד מאבדו ולא הציל דא"כ איך אמרינו לקמן בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג וכן אמרינו לעיל (דף כ' ע"ב) שנענש על ששהה מלכות ב"ד ב' שנים ומחצה הא לפ"ז היה בדין חייב מיתה אלא נדאי לא יכול להצילו וכמו שאמר אבנר גופא לקמן לא יכולי ליה אלא שלא היו יכולים להרוג יואב על זה שיכול לומר שפדעתו היה יכול להצילו ולא הציל: שם אמר ר"י שדנו דין סנהדרין: א"ל הא גם לפי דעתו של יואב שרוצח הוא שלא פדין המיתו שהיה לו לדון אותו בסיני פדין רוצח די"ל פיון שגואל הדם היה וגואל הדם שלא יכול להמיתו במיתה הכתובה בו יכול להמית בכל מיתה שיכול פדאמרינו לעיל (דף מ"ה ע"ב) והוא לא יכול להמיתו רק במיתה ערמה זו ששאל לו גדת האף חולצת פי ירא פן יצמוד נגדו או פן יציל אותו דוד: שם ברש"י ד"ה והשמועה.

כשנמשח שלמה: לפי הנראה מהכתוב לא זאת היתה השמועה רק מה שצוה דוד לשלמה לנקום ממנו וכמו שפירש רש"י גופא במלכים: שם בתוס' ד"ה מ"ט קטליתא. וא"ת

והאיה נתחייב יואב: אאבגר ל"ק להו כן פיון שפאמת פטרו אותו ע"י טענתו שחשב שהיה יכול להצילו באחד מאבריו כמו שאמרו לו ניזל אבגר אבל על עמשא שלא אמרו לו פן ואדרבה על מה שטען שמורד במלכות הוי השיבו לו שאכין ורקין דריש סברו התוס' פקושיתם שעל עמשא היה חייב מיתה ולכן הקשו הא לא הוי ביה התראה ועל זה תירצו דבאמת גם משום עמשא לא היה חייב אף שלא נזכר בגמרא: פקש שביעי שם ע"ב בגמרא ואידך האי חומרא בעלמא.

א"ל דאפתי לר"ה ברד"ר יהושע דחשיב סדר תמיד שהוא רק מצוה למה לא חשיב גם סדר יומא דמה בכך שעכוב אינו רק משום חומרא דיומא הא מ"מ חישב קרא להקדים עבודות מוקדמות לעבודות מאוחרות ד"ל דלכ"ע מצוה לא קחשיב וסדר תמיד לר"ה ברד"ר באמת מעפב אף דאפתי קשה פיון דסדר תמיד ג"כ משום חומרא דוקא הוא כדמוכח ממה שכתבו רש"י בד"ה ואידך א"כ נחשב נמי סדר יומא וי"ל דהאי אף לא ארב סחורה קאי אלא ארב פפא וכל חד מהני אמוראי סבר מה שאמרו הקודמים ומוסיף עליהם: שם היו נוהגים לו עצה הוגנת: עיין מש"כ בזה בספרי ע"ל יבמות (דף ק"ו ע"ב): שם בתוספת ד"ה אמר רבא.

והא דאמר רבא בס"פ א"מ: מהכא ל"ק לכאורה כ"כ דהא הכא לא דינא אגמרה דכל הדינים שיוצאים מכלל זה פבר שנויים במשניות וברייתות דמיייתי לקמן ולא יתיב ליה רק סימנא בעלמא ובשביל כך נדאי עדיין לא יקרא רבו.

אכן התוס' שהקשו סמכו אמה שכתבו בריש דבורם דבכמה מקומות איכא הכי: שם מעבירין על הפתם. לבדקו אם דם נדה היא: עיין מה שכתבתי בפשיטת רש"י בספרי ע"ל נדה (דף ס"ב) בתוס' ד"ה הטבילו: שם ד"ה אף סדר תמיד.

תימה דלא קאמר אף סדר ברכות. ק"מ מאי קושיא הא שם במתניתן פליגי ר"ע ור"י בן גורי בסדר מלכיות אי קדים לקדושת היום או לא נהרי אמרינו לעיל דבפלוגמא לא קמיירי.

וי"ל לפי מה דאמרינו לעיל שכל אחד מהנה אמוראים מוסיף אדחבריה וא"כ ר"ה ברד"ר דחשיב סדר תמיד חשיב ג"כ הך דד' מיתות ואיירי בפלוגמא ולכן שפיר הקשו התוס': שם דף נ' ע"א בגמרא אדרבה חנק חמור שכן ניתן למכה אביו ואמו: המ"ל דפושט ידו בעיקר עדיף כדמתרץ לקמן וכ"ש דהל"ל כן לפי פירוש רש"י דכבר תירץ כן לעיל אהא דסקילה חמיר משריפה: שם נאמר אביה בסקילה: ק"ק דלפ"ז דלרבנן גז"ש גמיר מאי פריה לעיל אימא שריפה חמיר מסקילה א"כ גז"ש דאביה ל"ל דלהורות דחמיר שריפה מסייף לא צריף דכש"כ הוא מדחמור מסקילה וסקילה מסייף וגם לא מצרכינו להא דדריש ר"ע לקמן (דף נ"א סוף ע"ב) מינה דארוסה בת פהו ג"כ בשריפה דפשיטא הוא להך ס"ד דשריפה חמיר מסקילה: שם שריפה חמורה מחנק שכן נתנה לב"כ שזינתה: פירוש היינו שכן מחללת את אביה.

ק"מ לפי מה שפירש רש"י דהאי מחללת את אביה הוא שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו חול ונהרי לקמן (דף נ"ב ריש ע"א) פריה בש"ס ר' ישמעאל דלא דריש אביה לגז"ש אביה מאי עביד ליה ומתירץ דאפיק ליה להך דרשה שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו

חול וא"כ רבנו דאפיק להו אביה לגז"ש לא מצוי לסבור דרשת ר' ישמעאל וא"כ איך קאמר ומאי חומרא פדאמרן ובשלמא הא דקאמר לעיל הכי משום דאפתי לא אסיק דרבנו אית להו גז"ש אבל פאן קשה וי"ל.

ועיין לקמן ע"ב בתוספות ד"ה כשהוא: שם שריפה תמורה מחנק. אף דהכא אליבא דר"ש קיימינן דיליף חומרא רבון מק"ו וא"כ ה"נ הוי מצוי למילף מק"ו מדתמיר מסקילה דתמיר מחנק מ"מ גם אליבא דר"ש היכי דאתיא מגופא ניקא ליה להביא מגופא: שם שפן הוקש פבודם לכבוד המקום: אף דבבת כהן שמחללת את אביה איפא ג"כ פבוד אב מ"מ פריף שפיר דאימא שוין הן וכת"י התוס' א"נ מפה תמיר טפי שפזיק לאביו משא"כ במחללת וכת"י ה"ר"ן ה"ל: שם מדאפקרי' רחמנא לנשואה בת כהן: ק"ק פיון דמסברא קרא איירי בין בארוסה בין בנשואה כמו שפירש"י אלא דרבנו מפקי ארוסה פיון שפברי סקילה תמיר משרפה והיינו מפח סברא פופר בעיקר עדיף הא איפא ג"כ סברא דחנק תמיר משרפה א"כ נוקמא קרא בארוסה דוקא פדי לקנים הסברא דחנק תמיר ומאי אולמא הו סברא דכופר בעיקר מהו סברא דפריף דהוקש פבודם לכבוד המקום.

ויש לומר פיון דכבר ילפינו לעיל דסקילה תמיר מחנק א"כ א"ל דחנק תמיר משרפה וקרא דוקא בארוסה איירי דשרפה תמיר מסקילה דאם חנק תמיר משרפה וסקילה תמיר מחנק כש"כ דתמיר משרפה: שם ברש"י ד"ה מדאפקרי' לנשואה בת כהן.

ואע"ג דמצוי לאתויי בגז"ש: לפי מה שתירץ המהרש"ל על קושית התוס' בד"ה נאמר אביה מתורץ גם זה דהכא לא הוי מצוי למייתי בגז"ש דהכא תהיה נגד הסברא ולא אתיא גז"ש ומפיק מסברא ורק לענין ממון אבד קאמר לעיל שפיר דבכה"ג לא אפיק מסברא וכמש"כ המהרש"א: שם בתוספת ד"ה אדרבה.

ותימה סקילה נמי ניתן למקלל: אף דמקלל קיל ממפה שלא עשה בו שלא בעמף כבעמף דלקמן ריש פרק הנחנקין עביד מזה ק"ו מפל מקום הרי נגד זה איפא גם חומרא במקלל שנוהג לאחר מיתה: שם בא"ד.

ק"ו לשכינה י"ד יום: אף דשם אמרינן דיו לבא מן הדין להיות פנדון וסגי בז' יום כמו לאביי מ"מ הרי עכ"פ לא עדיף אביה משכינה והכא פריף שיהיה עדיף. ולכן במה שתירצו התוס' שהקושית היא שיהיו שוין מתורץ גם זה וכמ"ש המהרש"א: שם בא"ד.

וי"ל דלא קאמר: בזה מתורץ ג"כ מה שהקשו ה"ר"ן לעיל אהא דפריף אדרבה שריפה תמורה מסקילה שפן ניתן לב"כ שמחללת את אביה מהיכי תיתי שתתמיר זה מפושט ד בעיקר. ולפ"ז י"ל דגם שם פריף שיהיו שקולין.

וכן במה שתירץ ה"ר"ן שם מתורצים ג' קושיות אלו דגם במקלל אינו מזיק לאביו ע"ש: שם ע"ב בגמרא מאי קמ"ל לרבנו נשואה יצאת לשריפה ולא ארוסה. ק"ק אפתי מקמ"ל בזינתה מאביה בסקילה.

ועוד מאי קאמר עוד לאחר שאמר מאי קמ"ל כו' וטעמא מאי כו' נפ"מ למי שנתחייב ב' מיתות הא כבר אמר מאי נפ"מ דהא טובא איפא לרבנו נשואה יצאת ולא ארוסה ולר"ש אף ארוסה. עוד קשה מה שהקשה המהרש"א מאי קמ"ל בזה דנידון בתמורה הא ממשנתנו מוכח פן דאל"כ מאי נפ"מ אינה מהמיתות תמורה.

אכן בלא קונשיתו מאוד ק"ל במקום שלא שינה פלל תירוץ המהרש"א דהא בפירושו מתניתן היא לקמן (דף פ"א ע"א) מי שנתחייב ב' מיתות ב"ד נידון בתמורה ותמהני עליו שלא הרגיש בזה ונלענ"ד דלקמן במתניתן פליגי בעבר עבירה שיש בה ב' מיתות אי נדון בתמורה או בזיקה ראשונה שפא עליו משום דאין איסור חל על איסור ע"ש.

והנה לגבי בת פהו לא שינה פלוגתא זאת דהתם ב' איסורים דהיינו איסור ארוסה ואיסור ב"כ באים כא' דהא בפנויה אין דין ב"כ בשריפה. והשתא י"ל דפירוש הגמרא פהו הוא דאפלוגתא דב"כ קאמר מקמ"ל דלרבנן נשואה יצאת לשריפה ולא ארוסה דבהא ליפא למימר דקמ"ל דמי שנתחייב ב' מיתות דבכה"ג דבאין הב' זיקות פאחד לקמ"ל מדי מתניתן היא לקמן.

אכן בהא דזינתה עם אביה אשמעינן טובא דלא נאמר דאין איסור נערה המאורסה חל על איסור בתו דקדים וגם לרבנן תדון בשריפה דקדים קמ"ל דלא דאיסור נערה המאורסה חל ע"י כולל שפולל את עלמא דמשום בתו היתה שרי לעלמא וקמ"ל דהלקה פרבנן לקמן ולא כר' יוסי אכן אי לא הוי קמ"ל בתחלה דלרבנן נשואה דוקא יוצאה ולא ארוסה משום דסקילה חמורה לא הוי מוכח מזינתה עם אביה דנתחייב ב' מיתות נידון בתמורה דה"א נדון בקלה דרבנן סברי סקילה קלה ולכן נדון בסקילה.

אבל ר"ש לשיטתו אזיל דסבר בשבועות (דף כ"ד ע"א) דלא אמרינן כולל ואפילו מוסיף לית ליה כמ"ש התוס' יבמות (דף ל"ג) וא"כ איסור נערה לא חל על איסור בתו ולכן נדון בשריפה אף דחמורה אבל לעולם ה"א דנתחייב ב' מיתות נדון בקלה.

ולכן הביא פלוגתא קמייטא וקאמר מקמ"ל דלרבנן נשואה יצאת וא"כ לרבנן סקילה חמורה ולכן שפיר מוכח מהאי דזינתה דנתחייב ב' מיתות נידון בתמורה פן נ"ל לפרש המש"ך דברי הגמרא.

ובזה מתורץ ג"כ קונשית המהרש"א דמתניתן דכאן לא מוכח דנידון בתמורה ולא בזיקה ראשונה די"ל דאיפא נפקותא בחומר המיתות היכי שנתחייב ב' מיתות ב"ד ע"י ב' עבירות: שם יכול אפילו חללה את השבת ת"ל לזנות: בזה י"ל מה שהקשו התוס' בשבועות (דף כ' ע"ב) בד"ה פל שיטנו דאימא איפכא דהני נשי הואיל וליתנהו בזכירה ליתנהו בשמירה ועל מה שפירצו דלחומרא מקשינן פבר הקשו דא"כ ליחייבו נשים בציצית ע"ש.

ולפי דברי הגמרא דכאן י"ל דמוכח דע"כ נשים איתנהו בשמירת שבת דאל"כ ל"ל לזנות למעוטי חילול שבת גבי בת פהו הא לא שינה אצלה חלול פלל הרי דגלתה התורה דנדרוש איפכא אלא דק"ל לפי מה דאמרינן לקמן חללה שבת בת סקילה היא.

ומתריץ הא מני וא"כ לרבנן דסברי סקילה חמור משריפה לזנות ל"ל דא"ל דאצטרף למעט שאר דברים דכתיב בהו חלול פגון שבועת שגר דכתיב ולא תשבועו בשמי לשקר וחללת. וכן גבי טומאת פהו דכתיב לא יחללו וגם גבי תרומה פתיב ולא יחללו את קדשי ב"י וגבי מולך פתיב ולא יחללו את שם קדשי אלא דשם איפא ג"כ סקילה וכהנה רבות דזה בלא"ה קשה מ"ש דוקא חלול שבת דנקט ברייתא מפל הני חלולים.

אכן זה א"ש לפי מה דאמרין לקמן מ"ש מני' דידיה ומתרי' דה"א דבכהנים ה"מ דקילי יותר מדאשתרי בהו שבת לגבי עבודה וזה שייך דוקא גבי שבת אבל לא לענין שאר חלולים וכיון דכן דליכא לאוקמא לזנות למעוטי שאר חלולים א"כ קשה לרבנן לזנות ל"ל: שם או אינו אומר אביה אלא להוציא: ק"ק פיון דדריש גז"ש א"כ ע"כ קבלה מרביתו הלכה למשה מסיני ואיך נאמר דנדרש אביה להוציא כל אדם ולא לגז"ש.

אכן קשה מהכי תיתי נוציא מגז"ש דהנה הנה וזמה זמה ולאוקמי קרא אאביה דוקא וכיון דבלא"ה דריש שפיר לגז"ש. וא"ע ראיתי שמגז"ש דהנה הקשה הר"ן פן ומתרי' אף דמאביה קשה עדיין גם לפי תירוצו: שם נאמר פאן אביה ונאמר להלן אביה: ק"ק פיון דבריינתא ר"ש היא פדאמרין לקמן וכמו שדייקו התוס' א"כ ל"ל לר"ש לעיל דרשה דב' פללות נאמרו בבת פהו להורות דאחת ארוסה ואחת גשואה במשמע משום דקרא סתמא פתיב וכמו שפירש"י תיפוק ליה מגז"ש דאביה ובת פהו דמרבין מנייה ארוסה ונשואה.

וי"ל הא דפשיטא ליה לר"ש דאיירי בארוסה ונשואה הוא באמת מפי' גז"ש ובת פהו ולא יליף מב' פללות רק דעונש ארוסה ב"כ שהוא שריפה חמור מעונש ב"י כמו דחמיר ג"כ עונש נשואה. אבל מדקרא סתמא פתיב זה לא היה מספיק לר"ש כמו לרבנן לסתור סברא דכופר בעיקר עדיף דמוכח סקילה חמיר משריפה.

פן י"ל לשיטת התוס' בשמעתין דבריינתא ר"ש היא וכמו שמשמע ג"כ לישנא דהש"ס לקמן דקאמר הא מני ר"ש היא ולא סבר לה פ"ר"ש. אבל רש"י סובר לקמן דבריינתא ר"ע הוא פדמוכח מהא שפתיב לקמן בד"ה פותי נתין וממזר וא"ע ג' דהאי מתנין ר"ע היא דדריש וי"ו ושמעין לר"ע כו' ע"ש וכיון שפן דבריינתא לאו ר"ש היא לשיטתו פתיב שפיר אליבא דר"ש דיליף פן מדקרא סתמא פתיב: שם נערה והיא נשואה: ה"ה דהמ"ל ג"כ נערה והיא בעולה מניין דהא גבי נערה המאורסה דילפינן מנייה בתולה בעינן וא"ל דהוי בכלל נשואה דקאמר דז"א דהא נשואה שהיא בתולה כגון נכנסה לחופה ולא נבעלה ג"כ בחזק כמ"ש התוס' בכתובות (דף מ"ד ע"א): שם בתוספת ד"ה ת"ל ובת פהו.

מכ"מ נעשית זונה בכמה ביאות: ולפי האמת ע"כ צריך למימר הכי אליבא דר"ע כמ"ש התוס' וצ"ל דס"ל כר"א. אכן לא ידעתי איזה שיעור יש לדבר ובאיזה ביאה מהביאות נעשה זונה והרי התראה באותה ביאה שחייבת בה בעינן אכן זה גופא צ"ב ג"כ אהא דקאמר ר"ע ביבמות (דף ס"א ע"ב) זונה זו מופקרת איזה שיעור יש בדבר.

גם ק"ק למה לא קאמר יכול אפילו פנויה איירי פשהיא אחת מן העריות כגון אחרותו דלכ"ע הוי זונה ואתיא ככ"ע: שם דף נ"א ע"א בגמרא אעפ"י שאינה פהנת: ק"ק דא"כ לר' ישמעאל דדוקא נערה המאורסה בעינן פדאמר לקמן (ע"ב) ל"ל איש למעט ניסת לחלל ולממזר דהא אינה נפסלת רק ביאה פדאמרין לקמן והרי פשהיא בעולה באמת אינה בשריפה.

וי"ל דאצטריף קרא לניסת ללוי ולישראל דבארוסין ג"כ שייך דלא אכלה בתרומה פדאמרין סוף פ"ק אלמנה לכה"ג הארוסין פסול ואינו מאכיל ע"ש ולהכי מצרכין ג"כ אליבא דר"מ דסובר לקמן דנפסלה בחזק.

ועיין מה שהקשו התוס' לקמן (דף ע"ו ע"א): שם דרבי ביהו מצות יתרות: א"ל נ"ל הך טעמא תיפוק ליה טעמא דקרא דאת אביה היא מחללת. די"ל דזה לא שייך רק גבי פסול ביאה דבזה שייך פגימה דהא אפילו בנשואה אין שייך פגימה כ"כ כמ"ש רש"י לעיל (דף נ') וכן צ"ל ג"כ בהא דמקשה מ"ש מניה דידיה למה לא קשה ג"כ הכי אי איירי בזנות למה לא יתייב גם הפהו שרפה אי משום חומר האיסור הוא אע"כ דלא שייך פגימת פבוד רק בנבעלת: שם דאשתי להו שבת לגבי עבודה: א"ל דאפתי בעל מום פהו ליתייב שרפה דרבי ביהו מצות יתרות שייך גביה כמו גבי בת פהו דכל הנוהג בנשים משום פהונה נוהג בו.

די"ל שלא רצתה התורה לחלק בין אנשים רק בין נשים לאנשים: שם כדר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה. הא דקאמר דברייטא ר"ש היא וסבר כר' אלעזר דלמא איפכא דר"א היא וסבר כר"ש.

די"ל דע"כ לא אתיא כר"א דהא קאמר נשאת לכותי מניין והתוס' ריש פ"ק אלו נערות פתבו דלמ"ד כותים גרי אריות נכרים גמורים הם וא"כ לא תפסי ביהו קדושין ור' אלעזר סובר דגרי אריות הו פדאמרינו בקדושין (דף ע"ה) לכן ע"כ צ"ל דר"ש היא וסבר כר"א.

אכן בקצת נוסחאות פתיב נשאת לעכו"ם מניין וצ"ל דאיירי שנתגייר מז' אומות וס"ל דבגרותן יש חתנות עיין ביבמות (דף ע"ז): שם שלא לשם אישות עשאה זונה: ק"ק מי דחקו לומר דר' אלעזר היא דאין הלכה פמותו הא גם לרבנן שם דסברי דנבעלה לפסול לה דוקא היא זונה ג"כ שייך יכול אפילו פנויה פשנבעלה לנתין ולממזר ושייך שפיר ביה לזנות: שם או אינו אומר אביה אלא להוציא כל אדם: א"ל דכאן משמע דמדכתוב היא מחללת דמשמע היא מחללת אותה ולא הוא מחללה מוכח דע"כ לא איירי בבא עליה אביה ונהרי לקמן (דף ע"ו ע"א) יליף מקרא דבת איש פהו דבתו מאנוסתו בשריפה הרי דשפיר איירי קרא בבא עליה אביה ואביה בהו דרשה גופא דלא הוא מחללה מתרץ הך דרשא שם די"ל דנדאי הקא קאמרינו שפיר דהיא מחללת ממעט אביה מדרצה לאוקמי קרא דוקא באביה אבל התם דקאמר דעיקר קרא ונדאי בבת פהו איירי רק מיתורא דאיש מרבינו אנוסה בזה לא שייך למעט מהיא מחללת דקאי אבת פהו רק אהא דרצה למעט שם האב משריפה מהיא ולא בועלה אהא קאמר שפיר מחללת לא איירי רק בבת פהו דהיא מחללת אותה ולא באביה שהוא מחללה: שם מאי איריא ב"כ אפילו ב"י נמי: ק"ק מאי פרייך דילמא סבר ר"א פרבנן דסקילה חמורה וסבר ג"כ כר' יוסי דסבר לקמן (דף פ"א) דגידון בזיקה ראשונה שפא עליה והשתא שפיר קאי את"ק דברייטא דסבר דב"כ אחת ארוסה ואחת נשואה בשריפה ואהא קאמר דבא עליה אביה בשריפה אף שהיא ארוסה וסקילה חמורה לדידיה מ"מ פינון דאיסור אביה קדים גוונה בזיקה ראשונה אבל בא עליה חמיה בסקילה דאיסור ב"כ ואיסור פלתו באים פאחד ולכן גידון בסקילה דחמיר.

ולכן שפיר השמיענו זה בב"כ להורות דסקילה חמיר משריפה וגם הא דאביה בשריפה נקט שפיר בב"כ להשמיענו דאפילו ארוסה בשריפה אף דחמיר סקילה פדמוכח מהא דנקט חמיה וזה צריך למינקט בבת פהו דוקא: שם מדגלי רחמנא בב"כ ולא בב"י קמ"ל.

הקשה המהרש"א דאפתי נימא דאת אביה אתי למעט דדוקא אביה בב"כ חייב שריפה ולא בב"י ולאפוקי מדרבא עיין מה שתיירץ. ולפענ"ד י"ל בדרבך פשוט כיון דמרבין מהיא מחללת כל אדם דהיינו ע"י שדרשינו היא מחללת אותה ולא הוא מחללה וכיון דמיעט קרא אביה מדין שריפה דב"כ א"כ למה יתחייב שריפה בקבא על בתו ב"כ אי לא גם ישראל חייב שריפה בקבא על בתו: שם כיון שנבעלה לפסול לה פסלה: עיין מה שכתבתי בשטיטה זו בספרי ע"ל ליבמות (דף ס"ח): שם ע"ב בגמרא ה"מ אינהו אכל בנותיהו לא: פירוש אינהו מה שנוגע לקדושתו לענין טומאת מתים אכל מ"מ בנותיהו לא כיון שאין להם קדושה לעבוד דאי נאמר דאינהו אתרבו לקדושה מוהיה קודש להיות שוין לענין קדושה לשאר הכהנים אין סברא לחלק בנותיהו כיון שקדושת הבנות היא מצד אביהם הפהגים דוקא: שם ברש"י ד"ה הא אידי.

אי אית ליה בגין אב: צריך לפרש פן כי היכי דלא יקשה אפתי לימא דסבר כר' ישמעאל ומסקינן ליה מחנק לסקילה בנשואה דעל זה לא יקשה קושית הגמ' כיון דר' ישמעאל לא פירש דין נשואה: שם בד"ה אחת ארוסה ואחת נשואה.

דקרא סתמא פתיב: אף דלא משום הך טעמא קאמר ר"ע הכי אלא משום דדריש גז"ש לרבות ארוסה ובת לרבות נשואה מ"מ פירש"י לפי הס"ד הכי מקמי דידעינן מה שמפרש ר"ע בסוף דבריו. וכן צ"ל ג"כ אמאי שכתב רש"י בד"ה נוציא זו בשריפה דאין משמע גז"ש להביא את הנשואה דהא מסקינן דר' ישמעאל סבר דר"ע חזר מגז"ש: שם בתוספת ד"ה הלכתא למשיחא.

מיהו בסוף פרק התכלת ק' דפסק ר"י: אכן י"ל דבזה השמיענו ר"י ג"כ נפקותא לדינא דמוכח מזה דסבר דאין הלכה כסתם משנה פמבואר שם ונפקותא טובא איכא. א"נ י"ל דלא פרכינן הכי אלא הכי דקבלו התלמידים הלכה מרבם ואמרו משמיה כגון ה"כא ובזבחים דבזה קשה למאי הלכתא קבלו התלמידים הלכה זו ואמרו משמיה דאף דהוא פסיק הלכתא לעצמו משום דרוש וקבל ש"כר מ"מ כיון דלענין דינא ליכא נפקותא למה אמרו התלמידים משמיה ולכן אסוף פ' התכלת לק"מ דהתם ר' יוחנן גופא אמר ולא משום תלמיד משמיה ועיין בספרי שו"ת בגין ציון (סי' א): שם בא"ד.

כיון דליכא נפקותא אלא ע"י איסור: פירוש משום דגם למשיחא דבר שלא שכיח הוא וכן פירשו דבריהם בפ"ק דיומא ע"ש: שם דף נ"ב ע"א בגמרא ואידך האי שריפה ממש הוא. ק"מ מאי קושיא דלמא רצה מבני אהרן המוקדמים בקרא לילף.

וי"ל דפרייף דה"ל למילף מתרוננייהו גם מעדת קרח ואיכא נפקותא בזה דלא נצטרף לדחוק לקמן למה דלא יליף מפריים הנשרפים משום דהנהו נפישין דיותר ילפינן משגים מן האחד כדאמרינן בקדושין (דף ל"ד ע") לענין היקוש ע"ש: שם דאתחיל בהו מגוואי: פירוש גם למ"ד לאו שרפה ממש הנה סבר פן דכמין ב' חוטין נכנסו בחוטמיהו וש"כ נשמתן רק לא יותר ולמ"ד שריפה ממש הנה תחלת שריפתו שעל ידה מתו דהיינו שריפת נשמה אלא שאח"כ הנה ג"כ שריפת הגוף.

ובזה דברי רש"י בחומש אתיין כהוגן ומתורץ מה שהקשה המהרש"א בשמעתין: שם ב' חוטין של אש יצאו מבית ק"מ: ק"מ לפי מה שכתבו התוס' סוף חגיגה בשם התנחומא

דאש של מעלה דרכו להיות אוכל אש ואינו מכלה ופירשו שם פירוש הגמ' ע"ש א"כ איך י"ל שהיה שריפה ממש ע"י אש שייצא מבית ק"ק הא אש של מעלה אינו מכלה.

ועיין בספרי מנחת עני (דף נ' ע"א) ושם פירשתי ג"כ מה דאמרינו לקמן וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך וכו' ע"ש: שם ונילף מפרי הנשרפים: הא דפריה מדרשה חדשה ולא פריה בקיצור שנילף שריפה ממש או מעדת קרח לחד מ"ד או מב"א לאידך מ"ד כמו שפריה באמת לבסוף.

די"ל דניחא ליה להקשות פן דנילף מפרי הנשרפים פיון דאז הוי תרתי שיש בהם שריפה ממש וביותר ילפינו משנים משילפינו מן האחד וכמו שפכתבנו לעיל. ובזה י"ל מה שהעירו התוס' למה דלא מתרץ גם אהך קושיא מןאהבת לרעה כמוה די"ל דתרוץ זה לא שייך רק לקמן שאין סברא יותר לילף ממקום שיש בו שריפה ממש מליליף ממקום שהוא שריפת נשמה דוקא.

ובזה אמרינו מסברא שילפינו ששריפת הנשמה דוקא הוא משום ברור לו מיתה יפה. אבל הכא דפריה דנילף מפרי הנשרפים עם חדא מהנהך וכיון דבכ"מ טובים הב' מן האחד א"כ משום ברור לו מיתה יפה לא הוי אמרינו נגד כלל זה למילף מן האחד ולשפוק הב' פיון דנמסר פן בכ"מ: שם שפן אדם חוטא נשמה פגול: ק"ק לפי מה שהקשו התוס' לעיל ריש פרק נגמר הדין למה דלא חשיב גם נותר וטמא ותיקצו דזה אין לו שייכות למחנה משא"כ בפגול וכיון דהכא חשיב ג"כ פגול אף שאין לו שייכות לענין שריפה וכיון דרק משום חילוקא קחשיב ליתשב נמי נותר וטמא ואף דאין נפקותא בזה פיון דבלא"ה נפישין הא גם התוס' הקשו דליחשב מכפר אף דזה ג"כ אינו מסייע דאפתי נפישין הך ילפותא דב"א או דעדת קרח.

וראיתי בר"ן שהקשה ג"כ קושית התוס' ופירש ביותר דליחשב מכפר דאז לא נפישין והוא תמוה לכאורה. וי"ל דהר"ן סובר דנדאי הך חילוק דפגול אין לו שייכות להכא פיון שאינו שייך לנפקותא דשריפה ומטעם זה לא קחשיב ג"כ נותר וטמא והא דנקט פגול הוא משום דשיגרא דלשון דלעיל ריש פרק נגמר הדין נקט וכיון דכן אי חשיב מכפר לא נפישין דפגול לא נחשב בה כלל.

והנה אקושיא זו תירץ הר"ן דגם בעדת קרח או ב"א הוי מכפר. אכן עדיין ק"ל דאף דבכ"מ אמרינו דאפילו נשב הפהו ובא הפהו הוי גז"ש מ"מ הרי אמרינו ג"כ דהיכי דאיפא דדמי לי' לדדמי ליה מדמינו ואפילו היכי דדמי ליה באות אחד יותר ילפינו מניה כדאמרינו ריש פרק אלו הן הלוקין וא"כ פשיטא דיותר נילף מפרי הנשרפים מע"ק וב"א דהא יותר דמי באש תשרף דבת פהו או באש ישרפו אותו ואתהו דאשה ובתה לעל שפך הדשן ישרף דפר מדדמי ליבכו את השריפה דב"א או אשר הקריבו השורפים דע"ק ועכ"פ הוי ליה ליתשב לדמיון אחד יותר בפרי הנשרפים כי היכי דלא ליהוי נפישין: שם בתוספת ד"ה ההיא שריפה ממש הוי.

וא"ת דהא אמרו בפרק הישן: הא דלא הקשו מקרא שאמר להם משה שאו את אחיכם מאת פני הקדש וכן ממה דכתיב וישאום בכתנותם הא נשרפו כלם. די"ל שהאפר צוה להוציא אף פיון דע"י האפר לא נטמאו לכן הקשו שפיר.

אָכּוּן לְפִי מַה שֶׁהֵבִיא הַר"שׁ רִישׁ מִס' אֱהָלוֹת פְּלוֹגְתַת הַר"ת וְהַר"י מִפּוֹנְטְטִינְיָה דְלַר"ת אֵין מְטַמְּאִין פְּלִים הַנוֹגְעִים בְּמַת אָדָם אֲלָא פְּלִי מִתְּכוּת דְּנוֹקָא וְלַר"י אַף פְּלִי שְׂטֵף וּבְגָדִים כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא רָאִיָּה מוֹכַבְסָתָם בְּגָדֵיכֶם.

וְלָכֵן בְּלֹא ה' מִתּוֹרֵץ קוֹשֵׁית הַתּוֹס' לְשִׁיטַת הַר"י פִּינּוּן דְּבִגְדֵיהֶן לֹא נִשְׂרָפוּ וְהֵם נִגְעוּ בָּהֶם כְּאֲשֶׁר מִתּוּ בְּתַחֲלָה קוֹדֵם שֶׁנִּשְׂרָפוּ פּוֹלָן א"כ נִטְמָאוּ בְּבִגְדֵיהֶן פְּדִין אָדָם שֶׁנוֹגַע בְּכָלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמַת דְּטָמֵא טוֹמְאָת ז' כְּמִבְּנוֹאָר שֶׁם רִישׁ אֱהָלוֹת: שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא אָמַר רַב יוֹסֵף טְעָה בְּתַרְתִּי: עֵינֵן בְּמַהֲרָשׁ"ל שֶׁהִקְשָׁה דְלָמָּא לְהוֹרָאָת שְׂעָה הַרְגֵּה אוֹתוֹ.

אָכּוּן זֶה א"ש לְפִי מַה שֶׁפָּתַח הַר"ן לְעִיל (דָּף מ"ו ע"א) דְּהָא דְאָמְרוּן שֶׁב"ד מְמִיתִין וְעוֹנְשִׁין שְׁלֹא מִן הַתּוֹרָה הֵינְנוּ דְּנוֹקָא ב"ד מְנוֹמְחִים וְסְמוּכִים וְדָלְמָא יָדַע רַב יוֹסֵף דְּרַב חֲמָא לֹא ב"ד מְנוֹמְחִים וְסְמוּכִים הָיוּ: שֶׁם וְאֵהֱכִי אֶהְדַּרוּ לִיה וְהַתְּנִיָּא: הֵכָּא לֹא הָיוּ מְצִי לְשִׁנוּי פְּדִמְשֵׁנִי בְּמַגִּילָה (דָּף כ' ע"א) חֲדָא וְעוֹד קְאָמְרוּ לִיה חֲדָא דְאֵין מְבִיאִים רָאִיָּה מִן הַקְּטָן וְעוֹד כּו' ע"ש וּמֵאֵי דְשִׁיָּיר בְּמַתְּנִיתִין קְתָנִי בְּבִרְיִיתָא מְשׁוּם דְּבְמַתְּנִיתִין מְשַׁמַּע שְׁלֹא הָיָה קָטָן בְּשַׁעַת הַמַּעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רִשׁ"י בַּד"ה הֵכִי קְאָמַר וְהֵינְנוּ דְדִיִּיק הַגְּמָרָא לְהַקְשׁוֹת גַּם מִהֲכִי אָמַר לְהוּ: שֶׁם וְרַבְּנָן פִּינּוּן דְּכַתִּיב סִינָף בְּאוֹרְיִיתָא.

וְר' יְהוּדָה סָבַר פִּינּוּן דְּלֹא פְּתִיב בְּתוֹרָה אֵיף תְּהִיָּה מִיַּתַּת סִינָף מְנִיָּהּ גְּמָרִינּוּ כֵּן פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּע"ז (דָּף י"א) ע"ש: שֶׁם פִּינּוּן דְּכַתִּיב שְׁרִיפָה בְּאוֹרְיִיתָא: הָא דְקָרִי לִיה בְּאוֹרְיִיתָא הֵינְנוּ מְשׁוּם דְאֵין נְבִיא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דְּבַר א"כ ע"כ הִלְכְּתָא הִיא וְאִסְמְכוּהָ אִקְרָא וְכְמוֹ דְאָמְרִינּוּ לְעִיל ס"פ כה"ג.

וְלָכֵן א"ש ג"כ הָא דְמְבִיא קְרָא דִּירְמָיָה וְלֹא קְרָא דְנִישְׂרָפוּ אוֹתָם שֶׁם דְּעַצְמוֹת שְׁאוּל וְיְהוֹנָתָן דְשֶׁם הָיוּ ג"כ הַפִּירוּשׁ שֶׁשְׂרָפוּ עֲלֵיהֶן כְּדָרְךָ הַמְּלָכִים כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רִשׁ"י בְּשֶׁם הַתְּרַגּוּם אֲלָא פִּינּוּן דְשֶׁם אֵינוֹ רַק סְפוּר מַעֲשָׂה וְלֹא צִוּוּי נְבִיא אֵין שִׁיָּיָה לְקָרוֹתוֹ פְּתוּב בְּאוֹרְיִיתָא: שֶׁם וְאִימָא דְבְרִיז לִיה מְבָרַז לְפִי חֲרַב פְּתִיב.

אַף דְלְפִי חֲרַב דְּנוֹקָא גְּבִי עִיר הַנּוֹדַחַת פְּתִיב מ"מ פִּינּוּן דְּכָבֵר מִיַּתִּינּוּ מִיַּתַּת סִינָף גַּם לְרוֹצֵחַ מִסְתַּמָּא לֹא מִחֻלְקִינּוּ בֵּין מִיָּתָה זֹו לְזוֹ: שֶׁם מְדַמְנָן וְאַתָּה תְּבַעַר הַדָּם הַנְּקִי: ק"ק א"כ לְרַבְּנָן וְאַתָּה תְּבַעַר הַדָּם הַנְּקִי ל"ל אָכּוּן בְּזָה כְּבָר הַרְגִישׁוּ הַתּוֹס' בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ז ע"ב) וְכַתְּבוּ שֶׁם בְּשֶׁם רִשׁ"י דְלְרַבְּנָן קְרָא דּוֹאֲתָה תְּבַעַר לְהִיכִי שֶׁנִּמְצָא הַהוֹרֵג אַחַר עֲרִיפַת הַעֲגָלָה דּוֹהֲרָגִין וְקְרָא דְלֶאֱרִץ לֹא כּוֹפֵר אֲתִיָּא לְעַגְלָה שֶׁעֲבַר עֲלֶיהָ יוֹה"כ שֶׁעוֹרְפִין אוֹתָהּ וְהַסּוֹגֵיא דְכַתְּנֻבוֹת אֲלִיבָא דַר"ש אֲזָלָא ע"ש.

וְא"ל דַּא"כ לַר"ש הָךְ דְּרָשָׁה מִנ"ל דְּעַגְלָה שֶׁעֲבַר עֲלֶיהָ יוֹה"כ שֶׁעוֹרְפִין אוֹתָהּ דִּי"ל דְּנִפְקָא לִיה מְדַרְשָׁה דְאַבְיִי אוּ דְרַב פֶּפְא בְּכַרִּיתוֹת שֶׁם דְּנִדְאֵי גַם לְרַבָּא טַעַם אַבְיִי דְמַפִּיר הַהוֹרֵג אֲתִיָּא שְׁפִיר רַק דְהוּא סוֹבֵר דַּע"כ פ' טַרַח הַקְּרָא וְכַתְּב פְּדִאֲשֶׁפְּחִינּוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְלַפְעָמִים אֵין הַסְּבָרָא פְּשׁוּטָה כ"כ וְאַתִּי קְרָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ הַסְּבָרָא וְלָכֵן לַר"ש י"ל דְּנִפְקָא לִיה מִסְּבָרָא דְמַפִּיר הַהוֹרֵג גַּם אֲלִיבָא דְרַבָּא.

וּבְזָה א"ש ג"כ מַה דְקָשְׁיָא לְכַאוֹרָה עוֹד לְפִי הַסּוֹגֵיא דְכָאֵן דְאִית לִיה לַר"ן קְרָא דְרוֹצֵחַ בְּסִינָף דַּא"כ מֵאֵי פְרִיף לְקָמוּ (רִישׁ פֶּרֶק הַנְּחַנְקִין) לְמ"ד חֲנֻק חֲמוּר דְיִלְמָא עַד דְקָטִיל לִיה מְקָטֵל ע"ש הָא אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כֵּן דַּא"כ דְבַאֲבִיו אֵינוֹ חֲתִיב עַד דְקָטִיל לִיה ע"כ מוֹכַח

מדחלק הכתוב דין אביו מדין רוצח דעלמא דרוצח דעלמא בסיניף שהוא קיל מחנק א"כ ל"ל ואתה תבער הדם הנקי אע"כ מוכח דאיפא למיטעי דבחנק הוא וא"כ ע"כ מפה אביו לא עד דקטיל ליה מיקטל.

אכן לפי הנ"ל י"ל דמדאצטריף ואתה תבער לא מוכח מידי דהא יש לאוקמא לנמצא ההורג אחר עריפה וקרא דלארץ לא יכופר היכי שעבר עליו יוה"כ כמו לרבנן וכדעת רש"י הנ"ל ג"כ דעת הרמב"ם בהל' רוצח דנמצא ההורג אחר עריפת העגלה מואתה תבער הדם הנקי אתיא: שם או אינו אלא באחד מכל מיתות האמורות בתורה: ק"ק הא ע"כ בסיניף דוקא יכול לאוקמא דבסקילה א"א לומר מדהוציא הכתוב ארוסה מכלל נשואה וכן בשריפה ליכא למימר מדהוציא הכתוב ב"כ מכלל בת ישראל וא"כ לא הול"ל כ"ל במקום פרט אלא או אינו אלא בסיניף: שם רבי אומר נאמר מיתה בידי שמים: ק"ק לפי מה דאמרנו לקמן (ס"פ הנשרפים) ר"ש אומר מה להלן בחנק אף פאן בחנק וא"כ בהך גז"ש גופא גילף ג"כ פאן ולמה מצריף רבי הכא אליבא דר"ש גז"ש דנאמר מיתה בידי שמים וי"ל דכיון דילפינו הך גז"ש לקמן מנביא השקר דהוא בחנק לר"ש וזה גופא לא אתיא לר"ש רק משום דמיתה סתם אינו אלא חנק כדאמרנו לקמן (דף פ"ט סע"ב) לכן ע"כ צריף להך גז"ש דהכא וכן לא קשה לר"ע דיליף לקמן וזהו הקרב יומת ממדיחי עיר הנדחת דבסקילה גילף גם מות יומת דא"א משם פיון דלא נמסרו רק התכבות לגז"ש ולא מאין ילפינו דהא אמרינו לקמן דהכא ע"כ ליכא למימר בסקילה מדהוציא הכתוב ארוסה מכלל נשואה.

אף דאליביה דר' ישמעאל קשה לכאורה דיליף לקמן דבמיתה בידי שמים יומת מיומת וא"כ גם הכא נאמר פן ומנ"ל כ"ל דא"א בחנק דלמא רק במיתה בידי שמים ונהרי אפילו ר"ע דפליג שם אר' ישמעאל אינו אלא משום דילפינו יומת מיומת ולא יומת מימות אם פן הכא אפילו ר"ע יודה דהא בתרנוייהו כתיב יומת ונהרי ר' ישמעאל ע"כ מדרבי יליף וכמש"כ התוספות לקמן בד"ה קמפלגי ואין לומר דהכא היינו טעמא דלא אמרינו מיתה בידי שמים פיון דכתיב מות יומת דמשמע בכל מיתה שאתה יכול להמיתו דהיינו בידי אדם דמכ"מ תקשי דבנביא שקר וזמן ממרא דלא כתיב מות יומת מנ"ל דבסקילה דלמא רק במיתה בידי שמים וי"ל פיון דכתיב שם ובערת הרע מקרבך ע"כ ליכא לפרש רק בידי אדם וכן גבי נביא השקר כתיב לא תגור ממנו דמשמע דמיתתו בידי אדם ועוד מדחילק הכתוב אנכי אדרוש מעמו אף הנביא וגומ' וכן גבי מתנבא בשם ע"ז כתיב ובערת אכן גבי מפה אביו ואמו וגוונב נפש מישראל דלא כתיב בהו ובערת י"ל דה"ט דמיתתו בידי אדם מדכתיב מות יומת וכנ"ל: שם ברש"י ד"ה פרט לאשת קטן.

אשמעינו דקטן אין לו קדושין: ק"ק דזה סותר למה שכ' בקדושין (דף י"ט) דיתבם קטן שיבם מדאורייתא קדושיו קדושין ורק ממיתה מעטין קרא ונאי קרא דפרט לאשת קטן לא אצטריף רק בכה"ג כמבואר שם בקדושין וכן קשה אמה שפכתו התוס' דאצטריף קרא במייעד לבנו קטן הא מסקינן שם דאין יעוד לקטן ורק לפי הס"ד הוי הש"ס רוצה לפשוט אבעיא דר"ל ולאוקמא ברייתא בכה"ג: שם ד"ה אלא להקל.

ד' מיתות פסדון גמרא גמירי לה: צ"ע דלא אמרינו לקמן פו דכסדרן גמירי לה ועוד דא"כ ל"ל פל השקלא וטרנא לעיל לילף אינה מהד' מיתות חמיר מתבירו פינו דגמירי לה נהרי רבנו כר' יאשיה ס"ל דחנק קיל מפולן: שם בתוספות ד"ה פרט לאשת אחרים. איסורא מיהא איפא: בקדושין (דף כ' ע"ב) כתבו דאיפא עשה דודבק באשתו ע"ש שביארו יותר דבריהם דהקא: שם דף נג ע"א בגמרא בשלמא לר' יונתן פדמפרש רבי טעמא: א"ל הא ע"כ גם לרבי גמרי חנק דאי רק משום מיתה שאין בו אפתי לא ידעינו דבסודר על צוארו דוקא דלמא בטביעת מים וכדומה דנין אותו דהוי ג"כ מיתה שאין בו רונשם די"ל דמשום ברור לו מיתה יפה דאין לה מיתה יפה ושימות מהר כמו חנק: שם אלא לר' יאשיה ממאי דאיפא חנק בעולם: ק"ק דאיף אפשר לומר דהבא על א"א בסיני דא"כ ל"ל לעיל (דף נ') גז"ש דאביה להורות דשריפה חמורה מסיניף הא כבר מוכח פו מדהוציא הפתוב נשואה ב"כ מפלל נשואה בת ישראל ונהרי לר' יאשיה דרבנו סברי פנותיה לית לן לאוקמא גז"ש דאביה רק להכי דלדרוש מה התם ארוסה אף פאן ארוסה אי אפשר דהא לרבנו דסקילה חמור משריפה לית לן לאוקמי קרא דב"כ רק בנשואה ולא בארוסה וא"כ ע"כ מוכח מדאצטריף אבי דא"א במיתה דקילא טפי מסיניף וא"כ ממילא נשמע מיתת חנק משום ברור לו מיתה יפה וכמו לר' יונתן: שם במאי גמרי פמות פמותו גמרי.

א"ל פינו דידע דגמרינו שאר נסקליו מאוב וידעוני וא"כ ע"כ קים ליה הנה פרייתות דלקמן (דף נ"ד ע"א) ומאי קבעי ליה הא קתני בפירוש בפרייתות נאמר פאן דמיהם פם ונאמר להלן דמיהם פם וקרא פמות פמותו לא הונפר פלל די"ל דאעפ"כ י"ל דהפרייתא ארישא דקרא סמיף.

אכן הא קשיא לכאורה מאי מספקא ליה במאי גמרי וכן מאי קאמר לקמן נאי פמות פמותו גמיר מאי הא קשי' לי' הא שפיר דא"כ ל"ל לקמן (דף נ"ד ע"ב) גז"ש דנאמר פאן תהרגו ונאמר להלן פי הרג תהרגנו מה להלן בסקילה אף פאן בסקילה תיפוק ליה בגז"ש פמות פמותו מבעל אוב דילפינו מיניה שאר נסקליו אע"כ דהגז"ש מדמיהם פם ולכן פבא על הבהמה דלא פתיב דמיהם פם צריף גז"ש דתהרגו: שם מות פמותו ל"ל פדתניא: ה"ה דהמ"ל ג"כ מות פמות דגבי נחנקין ל"ל וצ"ל דאתנא ג"כ להף דרשה אכן התוספות לעיל (דף מ"ה ע"ב) לא פתבו פו רק לענין עיה"נ ונסקליו פו ע"ש: שם פמתניתן חייב משום אשת אב ומשום א"א: לקמן בהא דכלתו הקשה הר"ן איף שניף א"א לאחר מיתת פנו נאי פנשאת לאחר מקמ"ל פשיטא ותירץ דקמ"ל דלא פקע שם פלתו גם פנשאת לאחר א"נ קמ"ל דאיסור א"א חל על איסור פלתו ע"ש.

אכן לכאורה ארישא דמתניתן בהא דאשת אב וא"א ה"ל להקשות ולתרץ פו ועוד אי גם בהא דאשת אב מצרכינו לתרץ פו א"כ הרי פבר השמיענו דלא פקע שם אשת אב גם פנשאת לאחר א"נ דאיסור חל על איסור ולא יזה צורך הוצרה להשמיענו זה גם בסיפא.

וי"ל דודאי בהא דאשת אב דרישא לא קאי האי פין לאחר מיתת אביו דקתני גם אאיסור א"א אלא רק אאשת אב וכמו שפי' רש"י והא דנקט גם א"א להשמיענו דבחי אביו איפא גם א"א בהדי אשת אב ולאפוקי מדר' יהודה דפליג לקמן (דף נ"ד ע"א) בפרייתא ופוסטר משום א"א וא"כ לא משתמע מהקא איסור חל על איסור ע"י פולל דבחי אביו איסור

א"א וְאֵשֶׁת אָב אִיסוּר בֵּת אַחַת הִיא דלכ"ע חֲנִייל אָבֵל בְּסִיפָא בְּהַדְּכָלְתוּ לֹא צָרִיף
לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּלֵל דְּחֵיב מְשׁוּם א"א בְּחֵי בְּנוֹ דְמַה"ת שְׁלֵא יְחֵיב וּע"כ אֲתִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ
דְּחֵיב לְאַחַר מֵיתָה וּבְנִשְׁאֵת לְאַחַר וּכְתִירוֹן הָר"ן: שְׁם בְּגָמְרָא וּר' יְהוּדָה סָבַר לֵה כַר"ע:
ק"מ דְּבִכְתוּבוֹת (דָּף כ"ט ע"ב) מְשַׁמַּע דְּאִינָה רְאוּיָה לֹא שְׁיָיֵף לר"ע דְּאָמַר אִין קְדוּשִׁין
תּוֹפְסִין בַּח"ל אֲלֵא אֲשֶׁה שְׁאִין בְּהַ הַנְּיָה וְאִיף אוּקִי הֵאֵי אִין רְאוּיָה לֹא לְמ"ד אִין קְדוּשִׁין
תּוֹפְסִין בַּח"ל וְאֲפֹשֶׁר לְחַלְקָא בֵּין אִין רְאוּיָה לֹא וּבֵין אִינָה רְאוּיָה לְקִיּוּמָה א"נ י"ל דְּלְכְאוּרָה
יֵשׁ לְהִבִּין עוֹד לְתִירוֹן הַגְּמָרָא דְּעִיקָר פְּלוּגְתָּת ר' יְהוּדָה וּרְבַנְן חָסַר מִן הַסְּפָר דְּהָא גַם
רְבַנְן מוֹדוּ בְּאִינָה רְאוּיָה לֹא כְּגוֹן חֲיִיבֵי פְרִיתוֹת שְׁאִין בְּזָה אִיסוּר אֲשֶׁת אָב וּרְבַן בְּחֵיבֵי
לְאוּיִן סָבְרֵי דְּחֵיב מְשׁוּם דְּלִדְיָהוּ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל אָכּוּ בְּזָה י"ל כִּינּוּן דְּלִשְׁנָא אִינָה
רְאוּיָה מְשַׁמַּע בַּח"ל דְּתַפְסוּ קְדוּשִׁין וְא"כ ר' יְהוּדָה לְדַבְרֵיהֶם דְּרְבַנְן קָאָמַר לְהוּ וּכְדִלְקָמָן
דְּהֵינּוּ מַה שְׁלִישִׁיטְתְּכֶם אִינָה רְאוּיָה הִיא ג"כ אִינוּ חֲיִיב דְּלִדְיָי אִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהוּ:
שְׁם בְּרַש"י ד"ה שְׁאָר הַנְּסָקְלִין.

וְכוּלְהוּ שְׁאָר נְסָקְלִין לֹא פְתִיב בְּהוּ סְקִילָה: צ"ע אִיף כְּתִב וְכוּלְהוּ שְׁאָר נְסָקְלִין דְּהָא אִיפָא
מְלִבַד אוֹתָן דְּקָא חֲשִׁיב גַם נוֹתָן מְזַרְעוּ לְמוֹלָף וּמְסִית וּמְדִיחַ וּבֵן סוּרָר וּמוֹרָה דְּכְתִיב בְּהוּ
סְקִילָה בְּהֵדְיָא: שְׁם ד"ה אֵלוּ הֵן הַנְּסָקְלִין.

וְדִלָּא פְתִיב בְּהוּ סְקִילָה: לֹא פְלָלָא הוּא דְּהָא בְּבָא עַל הַבְּהֵמָה לֹא פְתִיב סְקִילָה וְלֹא
דְּמִיָּה בָּם וְאֲתִיָּא בְּגוֹז"ש דְּתַהֲרָגוּ מְמַסִּית וּכְדִלְקָמָן (דָּף נ"ד ע"ב) וְכֵן גַּבֵּי מְכַשֶּׁף לֹא
פְתִיב חַד מִיַּנְיָהוּ וְאֲתִיָּא מְדַסְמְכִי לַע"ז וּכְדִלְקָמָן (דָּף ס"ז): שְׁם בַד"ה מְשׁוּם אֲשֶׁת אָב.

אִם נִתְקַדְּשָׁה לְאָבִיו: פִּירוּשׁ מְשׁוּם דְּסִתְמָא פְתִיב וּבְכָל גְּנוּנָא אִיירִי וּבְזָה א"ש מַה דְּקִשָּׁה
לְכְאוּרָה אֵהָא דְּשָׁקִיל וְטָרִי לְקָמָן בְּשַׁמְעֵתִין מ"ט דר' יְהוּדָה דְּאִינוּ חֲיִיב אֲלֵא מְשׁוּם אִם
בְּלִבַד דְּלָמָּא סָבַר דְּאִין אַחַע"א ע"י פּוֹלָל וּפְלִיג אֲת"ק דְּסָבַר דְּלַעוֹלָם חֲיִיב מְשׁוּם אֲשֶׁת
אָב גַּם בְּיִלְדוּתוֹ בְּזִנּוּת אִף דְּאִז אִיסוּר אֲשֶׁת אָב לֹא מְצִי לְמִיחַל עַל אִיסוּר אִמוּ בְּשֵׁלֵא
נִשְׁאֵת לְאָבִיו עַד אַחַר שְׁהֵיָה בֵּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם א' מַכ"מ חֲיִיב מְשׁוּם אֲשֶׁת אָב דְּאִיסוּר
פּוֹלָל הוּא דְּכוּלָּל גַּם שְׁאָר בְּנָיו וְאֲחֵי אָבִיו וּכ"ע בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ אָבֵל ר' יְהוּדָה לֹא
סוּבַר פּוֹלָל וְלָכֵן לֹא חֲיִיב רַק מְשׁוּם אִיסוּר אִם דְּקָדִים וְהָא דְּלֹא פְלִיג גַּם בְּכָלְתוּ וְא"א
דְּבָהָא כ"ע מוֹדוּ דְּאִיסוּר בֵּת אַחַת הִיא וְכַנ"ל אָבֵל לַפ"ז א"ש כִּינּוּן דַּת"ק סְתְמָא אִיירִי בֵּין
נִתְקַדְּשָׁה לְאָבִיו קוֹדֵם לְבֵתוֹ אוֹ אַחֲרֵי כֵן וְדִאִי דָּגַם ר' יְהוּדָה דְּפְלִיג עָלָיו אִיירִי כִּף וְלָכֵן
לִיכָא לְפָרֵשׁ טַעְמָא דר' כֵּן: שְׁם ד"ה אֲלֵא בְּחֵיבֵי לְאוּיִן.

אוֹ אֲלֵמָנָה לְכַה"ג: הָדָּ דְּאֲלֵמָנָה אֲלִיבָא דר' יִשְׁבָּב הוּא בְּקְדוּשִׁין (דָּף ס"ט ע"א) ע"ש: שְׁם
בְּתוֹסְפוֹת ד"ה קְמִיפְלָגִי. מְסִתְמָא מְדַסְבַּר כְּר"ש דְּשִׁרְיָפָה חֲמוּרָה: אִף דְּלֹא חַד טַעְמָא
הוּא מ"מ אִין סְבָרָא לְעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא ג' שְׁלֵא מְצָאנוּ אוֹתָהּ.

אָכּוּ לְכְאוּרָה ע"כ מוֹכַח דר' יִשְׁמַעֵאל בְּהָא פְּרַבְנָן ס"ל דְּסִיף חָמוּר מְחַנְקָא כִּינּוּן דְּהַטְעַם
דר"ש דְּחַנְקָא חָמוּר הוּא מְדַסְבַּר דְּמִדְיָחֵי עֵיהּ"נ בְּחַנְקָא כְּמַבּוֹנָאָר לְעִיל (דָּף ל' ע"ב) וְהָא
דְּמִדְיָחֵי עֵיהּ"נ בְּחַנְקָא יְלִיף ר"ש לְקָמָן (דָּף פ"ט ע"ב) מְנַבִּיא וּפְרִיף בְּש"ס לִיגְמַר מְמַסִּית
וּמְשַׁנֵּי דְּנִין מְסִית רַבִּים מְמַסִּית רַבִּים וְלֹא רַבִּים מִיחִיד וּפְרִיף אֲדַרְבָּה דְּנִין הִדְיוּט מְהִדְיוּט
וְלֹא הִדְיוּט מְנַבִּיא וּר"ש כִּינּוּן שְׁהִדִּיחַ אִין לֵף הִדְיוּט גְּדוּל מְזָה ע"ש הָרִי אִי לֹא הוּא סְבָרָא
דְּאִין לֵף הִדְיוּט גְּדוּל מְזָה יוֹתֵר הָנִי גְמָרִינָן מְמַסִּית דְּבַסְקִילָה כְּרַבְנָן וּלְקָמָן (דָּף פ"ד ע"א)

יְלִיף ר' יִשְׁמַעֵאל זָר וְשִׁמְשׁ דְּבִמְיָה בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם מִפְּלֵ הַקָּרֵב וּר"ע יְלִיף דְּבִמְיָת חֲנֹק מִנְּבִיא שְׁהַדִּים וְקֹאֲמֵר בְּש"ס בְּמֵאֵי קְמִיפְלִגִּי ר"ע סְבַר דְּנִין יוֹמָת מִיוֹמָת וּר' יִשְׁמַעֵאל דְּנִין הַדְּיוֹט מִהַדְּיוֹט וְלֹא הַדְּיוֹט מִנְּבִיא וּר"ע פִּינּוּ שְׁהַדִּים אֵין לֵה הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזַה ע"ש הַרִי דַר"י ל"ל הֵה סְבָרָא דְאֵין לֵה הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזַה וְאֵם פֶּן ע"כ פְּרַבְּנּוּ ס"ל דְּמַדִּיחֵי עֵיה"נ בְּסִקִּילָה דְגַמְרִינּוּ מִמְּסִית וּא"כ ע"כ גַּם בְּהָא פְּרַבְּנּוּ ס"ל דְּסִיף חֲמוּר מְחַנֵּק מְדַנְּיָתּוֹן לְאַנְשֵׁי עֵיה"נ וְכַדְאָמְרִינּוּ לְעִיל וְכִינּוּ דְכּוּ מְתוּרְץ קְנוּשֵׁית הַתּוֹסְפֵת דִּי"ל שְׁפִיר דְטַעְמָא דַר' יִשְׁמַעֵאל כַר' יֹאשִׁיָה וְדַעְתָּם שְׁפַתְבוּ בְּפִשְׁטוּת דְמִסְתְּמָא ר' יִשְׁמַעֵאל גַּם בְּהָא כַר"ש ס"ל צַל"ע: וְעֵינּוּ מִש"כ לְקַמֵּן (דָּף פ"ט) יִשׁוּב לְזַה: שָׁם בַּא"ד דְּדִילְמָא ה"מ אַרוּסָה: עֵינּוּ מַה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁא וְיִשׁ לִיִּשְׁב בְּפִשְׁטוּת קְנוּשֵׁיתוֹ דְהָא הַבְּנִין אָב אֵינוֹ מְקַבֵּל מְסִינֵי וּא"כ הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' שְׁפִיר דְאֵימָא ה"מ אַרוּסָה וּבְאֵמָת לָא גִימָא הַבְּנִין אָב.

אִף דְלְכֹאֲרָה הָא קְשִׁיָא עֲדִינּוּ פִינּוּ דְאֵי אָמְרֵי דְנִשְׁוֹאָה ב"י בְּשִׁרְיָפָה לֹא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב דְנִשְׁוֹאָה כָּלֵל א"כ מֵאֵי מְקַשׁוֹ הַתּוֹס' לַר' יִשְׁמַעֵאל אֵימָא ה"מ אַרוּסָה הָא לְפִי הֵה ס"ד לֹא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב וּמַהִיכֵי תִיִתִי לְאוּקְמָא קְרָא בְּאַרוּסָה דְוִקָא הָא קְרָא סְתְמָא פְתִיב וּא"ל דְגַם בְּלֹא בְנִין אָב מְמִילָא נּוֹכִיחַ פֶּן אֵי ב"י בְּשִׁרְיָפָה פִינּוּ דְנִשְׁוֹאָה לֹא מְצַרְכִינּוּ דְלֹא גָרַע מִב"י א"כ אֵיף תְּלִיָא זֶה לַר' יִשְׁמַעֵאל גַּם אַרְבֵּי הו"ל לְהַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת פֶּן אֵהָא דְמְתַרְץ מְדֹאֲמֵר רַחֲמָנָא בֵּת פְּהֵן בְּשִׁרְיָפָה וִי"ל דְאֵלִיבָא דַר' לֹא הֵיָה קְשָׁה פֶּן דִּי"ל דְסוֹבֵר כַר"ש וְצ"ע לְעִיל (דָּף נ' סע"ב) דְדַרְשׁוּ מוּי"ו דְנּוֹבֵת לְרַבּוֹת בּוּגְרֵת וּנִשְׁוֹאָה וּא"כ מּוֹכַח ע"כ שְׁפִיר דְנִשְׁוֹאָה ב"י אֵינָה בְּשִׁרְיָפָה דַא"כ ל"ל לְרַבּוֹת נִשְׁוֹאָה אוּ בּוּגְרֵת ב"כ הָא וְדֹאֵי לֹא גָרַעוּ מִנִּשְׁוֹאָה ב"י אָבֵל לַר' יִשְׁמַעֵאל הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' שְׁפִיר פִינּוּ דְלִדִּיָה ו' דְנּוֹבֵת לֹא לְרַבּוֹת נִשְׁוֹאָה אֲתִיָא רַק לְרַבּוֹת בְּנֹת בְּעֵלֵי מוּמִין פְּמִבְּנֹאֵר לְעִיל (דָּף נ"א ע"ב) אָכּוּן בְּעֵיקָר קְנוּשֵׁיתָם י"ל דְיוֹתֵר סְבָרָא הוּא לְאוּקְמָא קְרָא כְּפִשְׁטָא דְבִין אַרוּסָה בִין נִשְׁוֹאָה בְּמִשְׁמַע אֵי לִית לָן דְרִשָׁה דְבְאַרוּסָה דְוִקָא אֵינִירֵי וְלְרַבּוֹת מַגז"ש דְמִיָּתָה שְׁאֵין בּוּ רֹשָׁם לְאַשְׁת אִישׁ חֲנֹק וְלֹא שְׁרִיפָה מְלֵהוּצִיא קְרָא מְפִשְׁטֵי וְלְאוּקְמָא בְּאַרוּסָה דְוִקָא פְּדֵי שְׁנוּכַל לֹמֵר דְאַשְׁת אִישׁ בְּשִׁרְיָפָה מַה שְׁאֵינוֹ לֹא מְשַׁמְעוֹת וְלֹא הֶכְרַח וְלָכֵן גַּם בְּלֹא וִי"ו דְנּוֹבֵת מְתַרְץ בְּגַמְרָא אֵלִיבָיָה דְרַבֵּי שְׁפִיר וּמְמִילָא שְׁיִיף תִּירוּץ זֶה גַּם לַר' יִשְׁמַעֵאל פִינּוּ דְאֵי א"א בְּשִׁרְיָפָה לֹא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב וּא"כ קְרָא דַב"כ אֵינִירֵי בִין בְּאַרוּסָה בִין בְּנִשְׁוֹאָה וּא"כ מְזַה גּוּפָא מּוֹכַח מְדַבֵּת פְּהֵן בְּשִׁרְיָפָה דַא"א ב"י אֵינָה בְּשִׁרְיָפָה.

וּבְזַה מְתוּרְץ ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' לְהֵה מ"ד דְרַבֵּי כַר' יִשְׁמַעֵאל ס"ל דְהָא טַעְמָא דְרַבֵּי דְבְאַרוּסָה דְוִקָא מֵינִירֵי הוּא ג"כ מוּמָת אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּה לְבַדּוֹ דְכִי תַחַל לְזַנוּת שְׁיִיף גַּם בְּנִשְׁוֹאָה שְׁהִיא בְּתוּלָה ע"ש וְדַרְשָׁה זֹו ג"כ לֹא שְׁיִיף אֵי א"א ב"י בְּשִׁרְיָפָה דְהָא לֹא שְׁיִיף לְמִימֵר מַה בַּב"י אַרוּסָה דְוִקָא יוֹצֵאת לְסִקִּילָה אִף בַּב"כ אַרוּסָה דְוִקָא יוֹצֵאת דְהָא אֵי ב"י נִשְׁוֹאָה בְּשִׁרְיָפָה לֹא יוֹצֵאת ב"כ אַרוּסָה מְכָלֵל נִשְׁוֹאָה כָּלֵל: שָׁם בַּא"ד.

וְהֵה שְׁיִנוּי לֹא מְצִי לְשְׁנוּיָי: פִּי דְלְכָף לֹא מְשַׁנֵּי הֵכָא אֲקוּשִׁיָא דְוֹאֵימָא שְׁרִיפָה דַא"כ קִיל אַרוּסָה מִנִּשְׁוֹאָה דִי"ל דְאַתִּיָא הַש"ס פְּאֵן אֵלִיבָיָה דְאֵינִדָּף מ"ד דְרַבֵּי כַר"מ ס"ל וּא"כ מְסַתְמָא גַּם פְּרַבְּנּוּ ס"ל דְסִקִּילָה חֲמוּרָה מְשִׁרְיָפָה וְלָכֵן רַק הֵה תִירוּצָא מְדֹאֲמֵר רַחֲמָנָא שְׁיִיף שְׁפִיר דַל"ל דְלְמָא ה"מ אַרוּסָה דְהָא ע"כ לֹא בְּאַרוּסָה אֵינִירֵי דַא"כ קִיל ב"כ מִב"י אָבֵל הֵה תִירוּץ דַא"כ קִיל אַרוּסָה מִנִּשְׁוֹאָה לֹא שְׁיִיף לְהֵה מ"ד דְהָא אֵי סִקִּילָה חֲמוּרָה לֹא

קיל ארוסה מנשואה אבל להך מ"ד דרבי כר' ישמעאל הוי איפכא דלא שינה רק תירוץ התוספות ולא תירוץ הגמרא והיינו דכתבו וקה שנוי' פ"ה הך שנוי' דש"ס דכאן לא שינה אי רבי כר' ישמעאל ולכן ע"כ הגמרא אזלא אליבא דאידיה מ"ד: שם ד"ה דאי במות ימותו.

תימא א"כ גז"ש מאי אהני: א"ל דהא להך דסתם מיתה בתנן גופא הוצרכה להמסר גז"ש דמיתה מיתה כדאמר רבי לעיל נאמר מיתה בידי שמים די"ל דהא הגמרא דהכא ע"כ אליבניה דר' יאשיה אזלא מדקאמר דאי אתה רשאי למושקה להחמיר שהיא סברת ר' יאשיה לעיל אכן אהא גופא קשיא מאי מתרין מהא דאי אתה רשאי למושקה דהא אפתי קאמר ר"ז שפיר דאי במות ימותו יקשה לר"י אימא מפה אביו בסקילה ולכאורה יקנה מוכח מזה דר' יונתן ג"כ אית ליה הך סברא דאי אתה רשאי למושקה וא"כ מתורין קושית התוספות דשפיר פריה ר"ז לר' יונתן אי במות ימותו נגמור כל הנסקלין מא"א דעל זה א"ל גז"ש ל"ל דלר' יונתן להך גופא דסתם מית' בתנן מצרכינו הגז"ש וכנ"ל: שם ע"ב בתוספות ד"ה וחיבי פרייתות.

תימה מנ"ל לדמויי ש פן הקשו ג"כ ביבמות (ד"ט ע"א) ונשאר בתימא ולענ"ד אפשר לומר פיון דכתיב קרא ולקחה לו לאשה ויבמה ודרשינו שם (דף כ' ע"א) פיון שלקחה הרי היא פאשתו לכל דבר א"כ לא איירי קרא במצות יבום רק היכא דנעשה אשתו ע"י אותה ביאות יבום ולכן בסתם יבום אף דאיכא ג"כ איסור אשת אח מ"מ פיון דבמקום יבום התיירה התורה אשת אחיו א"כ אין פאן איסור זה פלל והראיה דהא גם ביאה שניה מותרת וממילא נעשה שפיר אשתו ע"י יבום אבל בח"ל אי אין קדושין תופסין בהם פיון דבזה האיסור לאו במקומו עומד דהא מטעם זה ביאה שניה אסורה רק דנבא להתיר ביאה ראשונה משום עשה דוחה נ"ת ובזה שפיר ס"ל פיון דלא נעשה אשתו ע"י ביאה זו פיון דח"ל היא ואין קדושין תופסין בהן א"כ אין לקיים ולקחה לו לאשה ולכן אין פאן מצות יבום פלל ולא שינה שיהיה מותר מטעם עשה דוחה ל"ת: שם ד"ה לדבריו דת"ק.

המ"ל דסבר פדתניא: אכן י"ל דלא רצה לתרין פן דבלא"ה מוכח דר' יהודה ס"ל דיש ממזר מחיבי לאוין גרידא כמו שתירצו התוס' אליבני' ביבמות (דף מ"ה ע"א) ע"ש: שם דף נ"ד ע"א בגמרא מה להלן באישות הפתוב מדבר: עיין מה שהקשה המהרש"א בזה על הרא"ם (ומה שציין על אמו שאינה אשת אביו מניין הוא טעות המדפיס בפראה).

ותירץ עלה ב' תירוצים ע"ש אכן לפענ"ד הא' סותר השני דשפיר מופנה ערות אביה לגז"ש דמיעוט אשת איש מהיא אתיא. וא"כ שפיר הוי מצי לילף מערות אביה היא.

ולכן נ"ל קושית הרא"ם דהא דיליף מה להלן באישות הפתוב מדבר אין הפי' משום דרישא דקרא באישות איירי וכפ' רש"י אלא משום דשם ע"כ ליכא לפרושי ערות אביה ממז' דחייב פבר משום זכור וקקושית הגמרא לקמן וע"ז לא שינה למימר לחייב שתיים דהא התם לענין עונש מיתה כתיב קרא ולכן שם ע"כ באישות הפתוב מדבר א"כ ה"נ באישות איירי אבל מערות אביה היא דגבי אזהרה לא הוי מצי לילף פן דמי עדיף זה מערות אביה דרישא דאי יש שם לפרושי ערוה ממז' ה"נ גבי ערות אביה דסיפא אכן גם לפי פירש"י י"ל קושיתו דנדאי הך גז"ש דמה להלן באישות הפתוב מדבר והגז"ש

דלקמן דילפינו מינה עונש לאמו שאינה אשת אביו ע"כ תדא גז"ש הוא דאין גז"ש למחצ' וילפינו הכל דאל"כ איך ילפינו מערות אביו גלה תרמי מילי וכיון דכן אין זה דרשה חדשה דיליף מעונש דבאישות איירי אלא משום דאתקש עונש לאזהרה בענינא דאשת אב לכל מילי איתקיש נמי לענין הך דערנות אביו פירושו ע"י אישות אבל אי הוי יליף מערות אביה היא זה יהיה דרשה שאינה צריכה פנין דבלא"ה פבר יליף גז"ש מערות אביו גלה דכתיב גבי עונש: שם אמה היא משום אמו אתה מחייבו: א"ל מנ"ל דמאמה היא ממעטינו אשת אב ומערות אביה היא ממעטינו אשת איש פדלקמן לר' יהודה דלקמא איפכא די"ל דיותר סברא למעט מאמה היא אשת אב דאיירי ביה קרא מלמעט מערות אביה היא איסור אם דלא איירי קרא וכמו שכ' רש"י לעיל סד"ה אלא אמר רבא אליבא דרבנן ע"ש: שם אמר רבא מסתברא מלתא דר' יהודה: לכאורה היה אפשר לפרושי מלתא דר' יהודה במזיד ובאתרו בי' למלקות ולא לקטלא לפי תירוץא קמא דמכות (דף י"ג ע"ב) דכ"ע אית להו לאו שנייתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו אכן רבא לשיטתו דמתרץ שם דלר"ע דהלקתא פנותיה מחברו אין לוקין עליו לדידיה לא שייך הך דינא רק לענין חטאת והיינו דקאמר מסתברא מילתא דר"י: שם וקמפלגי בפלוגתא דאב"י ורבא: א"ל הו אב"י גופא לא סבר פן רק לענין בתו מאנוסתו דהק"ו רק גילוי מלתא בעלמא הוא פדאמר לקמן (דף ע"ו ע"א) מ"מ יליף פאן ג"כ שפיר מק"ו דגם ה"כא רק גילוי מילתא היא פנין דקורבת אחי אביו אינו פא רק מפח אביו ולכן א"ש דנקיט פלוגתת אב"י ורבא ולא פלוגתת ר' יצחק ורבנן (דכריתות דף ג' ע"א) הפוקדת משום דאין ראיה דסובר הך איפא דאמרי כר' יצחק דבכ"מ עונשין מן הדין דדלקמא רק ה"כא משום דגילוי מילתא הוא: שם ומר סבר אין עונשין מן הדין: ק"ל מכאן על מה שכ' הריטב"א במכות (דף י"ד ע"א) דקרבו עונשין מן הדין נהרי ה"כא רק לענין קרבו ילפינו ואעפ"כ אמרינו דאין עונשין מן הדין ובשלמא אהא דמקשה שם במכות אר' יצחק הו מצרכינו אחותו לבת אביו ובת אמו שאין עונשין מ"ה.

ל"ק מאי פריה הו לר' יצחק דחייבי פרייתו אין דנין רק בכרת ולא במלקות אין צריכים להו ילפותא רק לענין קרבו וקרבו עונשין דזה גופא קשיא מנ"ל למפיק מאחותו פה לדונו בכרת ולא במלקות דלקמא מצרכינו לבת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין אבל מגמרא דכאן קשה לכאורה אפלא דריטב"א ה"ל וצ"ע: ואולי י"ל דמה שאמר אין עונשין מ"ה היינו לענין מיתה ובאתרו ביה משום לאו דערנות אחי אביה ולא משום לאו דזכור וע' מה שכתבתי בזה עוד בספרי ע"ל במכות שם משיטת הריטב"א על סוגיא דה"כא.

וכן קשה ג"כ מהא דיליף במכות (דף ה' ע"ב) מאחותו דאין עונשין ואין מזהירין מ"ה דאין עונשין ע"כ לאו היינו עונש פרת דקמי שמאי גליא ומאי נפקותא לנו בזה וגם לא לענין מלקות דחייבי פרייתו דא"כ איך שייך עוד אין מזהירין מ"ה דלא שייך אלא היכי דלוקין כמ"ש התוספות לקמן (דף פ"ה ע"א) וגם הרמב"ם בס"ה שורש י"ד וא"כ ע"כ לא קאי רק לענין קרבו: שם לאזהרה לאשת אביו לאחר מיתה: ה"כא משמע דמצרכינו רבוי דנוהג דין ערנה לאחר מיתה וכן לענין פלתו פדאמרינו לקמן וק"ל דלפ"ז ל"ל גבי אחות אשה בחייה להורות דאינו נוהג לאחר מיתה תיפוק ליה מדלא פתיב רבוי דנוהג וא"ל דה"א דגילף מאשת אב דא"כ ל"ל גבי פלתו ריבוי גילף ג"כ מא"א ועוד י"ל דלקמן

(דף ע"ו ע"ב) פליגי ר"י ור"ע בפ"י דקרא דאת שתיקו אי נוהג תמותו לאתר מיתה או לא וקשיא ממנ"פ אי מסברא אינו נוהג ל"ל לר"ע מיעוטא ואי מסברא נוהג ל"ל לר' ישמעאל רבויא: שם עשאה הפתוב לאמו שאינה אשת אביו: ק"ל הא לרבנן מצרכינן אמר הוא להא דדרשינן לקמן (דף ע"ה ע"ב) א"ק אמר הוא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אם אמו והתוס' כתבו שם דארף דדרשינן פבר מיניה משום אמו אתה מחייבו כו' בפ' ד' מיתות תרתי שמעית מינה ע"ש אכן זה לא שייך אלא דוקא לר' יהודה דמיניה הקשו התוס' פינו דדריש דרק משום אמו אתה מחייבו א"כ ממעטינן כל מידי דלאו אמו אבל לרבנן דלא דרשי כלל למעוטי אלא לרבות אמו שאינה אשת אביו איך שייך למדרש מזה ג"כ מעוטא דאם אמו לקמן דבדרשות חלוקות פאלו אין סברא כלל לומר דתרתמי שמעית מיניה וא"ל דרב שישא בריה דרב אידי פרבא לקמן ס"ל דלא ס"ל הך דרשה דאבני מ"מ לאבני הך דר"ש בריה דר"א אליפא דרבנן מנ"ל: שם לומר לך זו היא פלתו זו היא אשת בנו: עיין מה שהקשה הפה"ש"א ולא נכיתי להבין דעתו בזה דודאי אי ממעטינן ערוה דרק משום ערוה זו מחייב ממעטינן הפל כל שאין אותה ערוה וכמ"ש התוס' לקמן (שם) לענין אמר הוא וכנ"ל.

ומה שהביא ראיה מהכא דמצרכינן מיעוטא לאשת אב לחוד ואשת איש לחוד לא ידעתי פוננתו דהא לא בדרף א' פתיבי הב' מיעוטים דמיעוט לאשת אב באמו פתיב ומיעוט לאשת איש באשת אב פתיב ונהרי אדרבה אפילו באשת אב הוי ממעטינן לאמו ג"כ אי לאו משום הך קושית הגמרא דלעיל אמו שהיא אשת אביו לא תתחייב כלל: שם אם אדם חטא בהמה מה חטאה: לקמן בגמ' משמע דטעמים אלו עיקר הם דפריה אי כותי הבא על הבהמה נהרגת וכן ישראל שפא שוגג וכן בקטן בן תשע וק"ל מנ"ל להוציא מסברא טעם למצנת התורה ולילף מזה דין וקא אנו כר' יהודה ס"ל דלית ליה טעמא דקרא לעיל (דף כ"א ע"א) וי"ל דלא אמרינן דלא דרשינן טעמא דקרא רק לענין שלא להוציא דין נגד משמעות הקרא פגון גבי אלמנה לעיל דמשמעות הקרא בין ענינה בין עשירה דהא אלמנה סתמא פתיב ואי נדרוש הטעם משום שם רע זה לא שייך רק בענינה וא"כ ע"י הטעם נוציא הפתוב ממשמעו בזה לא דרש ר' יהודה טעמא דקרא אבל הכא דקרא לא איירי רק במזיד וישראל וגדול דהא מיתה פתיב א"כ מה שיהיה הטעם לא נוציא הפתוב ממשמעו רק דאיפא עדיין נפקותא לענין דינים שאינם במשמעות הפתוב בזה כ"ע מודו דבכה"ג דרשינן טעמא דקרא: שם משפכי אשה מגיד לך הפתוב: לפי רש"י אתיא פן מלשון משפכי אשה לשון רבים וא"כ פ"י הפתוב הוא בא' מב' משפכות האשה אבל לפי פ"י ה"ר"ן אתיא פן מדקרא הפתוב ביאת זכר שהיא שלא פדרפה משפכ אשה אף דלפ"ז ק"ק לשון רבים דמשפכי למאי אתי ועוד מנ"ל כלל דאיפא חיוב בביאה פדרפה דלמא גזירת הפתוב היא דרק בביאה שלא פדרפה חייבת פזכר ולכן פרש"י פפי פירוש.

ועוד נלענ"ד להביא ראיה לדעת רש"י דמלשון רבים דמשפכי קדריש מהא דאמרינן ביבמות (דף פ"ג ע"ב) באשה שלא פדרפה מנ"ל מןאשה ע"ש ולפ"י ה"ר"ן דשלא פדרפה ליה מדקרא הפתוב לביאה שלא פדרפה משפכ אשה מאי פריה שלא פדרפה מנ"ל הא אנדרוגינוס אתיא ממשפכי ונלא פדרפה מדקרא הפתוב משפכ אשה אלא ע"כ מוכח לכאורה כפי רש"י אכן לפי המבואר מסוגיא דשם הכא ובכל דוכתי דליף בגמ' שלא

פְּדֵרְפָה מִמְשַׁפְּכֵי אִשָּׁה אֲזֵלָא אֲלִיבָא דַּמ"ד דְּלָא מְחַיֵּיב בְּבָא עַל אַנְדְּרוּגִינוּס וְלֹא פְלוּם דְּאִפִּילוּ לְמ"ד דְּחַיִּיבִים עַל זְכָרוֹתוֹ לְבַד ג"כ מִמְשַׁפְּכֵי אֲתֵיָא וְכַמְבֹּאֲרַ בְּסוּגֵיָא שְׁמֵ וּבְפִי רַש"י בַּד"ה שְׁלֵא פְּדֵרְפָה מִנ"ל ע"ש וּלְפ"ז דַּעַת הֶרְמֵב"ם צ"ע שְׁפָסְק (בַּפ"א מַה אִיסוּרֵי בִיאַה ה' ט"ו) דְּחַיִּיבִים עַל זְכָרוֹתוֹ דְּאַנְדְּרוּגִינוּס וְשֵׁם (פ"ג ה' ט"ו) הֵבִיא אַחִיּוֹב דְּשְׁלֵא פְּדֵרְפָה קָרָא דְּמִשְׁפְּכֵי אִשָּׁה: ם בְּרַש"י ד"ה לְשׁוּגַג וּלְקַרְבָּן.

לְחַלְק פֶּרֶת לְמַפְטָם וְסָד: לְפִי הַסּוּגֵיָא דְּמַפּוֹת זֶה אֲלִיבָא דַּר' יִצְחָק הוּא דְּלַרְבָּנֵן אֲתֵיָא חֲלוּק בְּכָל הַעֲרִיּוֹת מְאַחֲוֹתוֹ דְּרִישָׁא וְלֹא מִשׁוּם דְּדַרְשִׁינַן אַחֲוֹתוֹ דְּסִיפָא לְמַפְטָם וְסָד אֲבָל בְּסוּגֵיָא דְּכָרִיתוֹת (ד"ג ע"א) מִשְׁמַע כִּפִּי רַש"י דְּהִקָּא ע"ש: שְׁמֵ בַּד"ה מְאַחֲוֵי אָבִיו.

דְּהֵאֵי וְדֵאֵי מִשְׁמַע לִיה מִמֶּשׁ: הָא דְּמַצְרִיף רַש"י לְהַךְ טַעְמָא וְלֹא פִּי בְּקִיצוּר פִּינוּן דְּבִאֲחֵי אָבִיו לִית לָן גַּז"ש כְּמוֹ בְּאָבִיו מ"מ הָוֵי יִלְפִינַן דְּלֹא אַחֵי אָבִיו מִמֶּשׁ בַּק"ו מְאַבִּיו אֲפָפָא מַהֲק"ו דְּהַש"ס אֲבָל הַשְׁתָּא דְּכַתִּיב אֵל אֲשֶׁתוֹ לֹא תִקְרַב א"כ אֵי גַם בְּאִישׁוֹת אִינְרֵי ע"כ מוֹקְמִינַן קָרָא בְּלֹאֵי יִתִּירֵי וַא"כ מוֹקְמִינַן יוֹתֵר בְּאַחֵי אָבִיו מִמֶּשׁ שְׁלֵא לְהוֹצִיא קָרָא מִמִּשְׁמַעוֹתוֹ וְלָכֵן א"ש ג"כ מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה מַה בְּכָד דְּכַתִּיב אֵל אֲשֶׁתוֹ לֹא תִקְרַב הָא גַם פְּתִיב פְּבָר לָאו אֲזַכְּוֹר וְע"כ מוֹקְמִינַן בְּלֹא יִתִּירָא וּמ"ש הָךְ מַהֲוֵ וּלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא: שְׁמֵ ד"ה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר.

וְאַשְׁמַעֲינַן דְּלֹא בְּעֵינַן תְּרַנְיָהוּ בְּנֵי עוֹנְשִׁין: וְאַף דְּלַקְמָן (דַּף ס"ו ע"ב) אִיכָּא לְמ"ד דְּדַרְשֵׁי וּמִתּוֹ גַם שְׁנֵיֶהֱם דְּגַבֵּי א"א עַד שְׁיִהִיו שְׁנֵיֶהֱם שְׁוִין וּלְפִי פִּי רַש"י שְׁמֵ בְּנֵי עוֹנְשִׁין וַא"כ הִקָּא דְּכַתִּיב ג"כ תוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיֶהֱם מוֹת יוֹמֵתוֹ דְּמִיֶּהֱם בְּם נְדְרוּשׁ ג"כ מִשְׁנֵיֶהֱם עַד שְׁיִהִיו שְׁנֵיֶהֱם בְּנֵי עוֹנְשִׁין י"ל דְּלֹא דְּרִישִׁינַן כֵּן רַק לְגַבֵּי א"א דְּכַתִּיב שְׁנֵיֶהֱם בְּם וּמִתּוֹ אֲבָל הִקָּא דְּקֵאֵי אַתּוֹעֵבָה עָשׂוּ לֹא דְּרִישִׁינַן כֵּן: שְׁמֵ בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הִבָּא עַל אָבִיו.

תִּימָה דְּלֹא תְּנִי כו' וּבִירוּשְׁלָמֵי פְּרִיף: דְּבַרֵּיהֶם צ"ב מַה לְשׁוֹן תִּימָה שְׁיִיף בְּזֶה פִּינוּן דְּבִירוּשְׁלָמֵי פְּרִיף לָהּ וּמִשְׁנֵי לָהּ וְהוּ"ל לְהֵבִיא בְּסֵתָם דְּבַרֵּי הִירוּשְׁלָמֵי כְּמוֹ בְּשַׂאֲר מְקוֹמוֹת. וּנ"ל דְּלַכַּאוּרָה קָשָׁה אַתִּי הִירוּשְׁלָמֵי מֵאֵי מְתַרְץ דְּשֵׁם זְכוּר א' הוּא הָא לְפִי מַה דְּמְתַרְץ ר' יוֹחָנָן בְּכָרִיתוֹת (דַּף ג' ע"א) תְּנִי בְּמִתְנִיתֵן הִבָּא עַל הַזְּכָר וְהֵבִיא זָכָר עָלָיו אֲלֵמָא בְּתַרְתֵּי חֲשִׁיב שְׁמֵ זְכוּר מִשׁוּם דַּמְב' לְאוּנֵן קָא אֲתֵיָא א"כ כַּש"כ דַּה"ל לְמִיחְשָׁב בְּמִתְנִיתֵן הִבָּא עַל אָבִיו דְּכַתִּיב הָאִיסוּר בְּב' שְׁמוֹת מִשׁוּם זְכוּר וּמִשׁוּם אָבִיו.

אֲכֹן י"ל דְּהִירוּשְׁלָמֵי סוּבְר כְּתִירוּץ ר"א אֲלִיבָא דְּרַב שְׁמֵ דְּלֹא חֲשִׁיב זְכוּר רַק לְשֵׁם א' וְאַף דְּסַבְר רַב דְּתַנִּי ג' כְּרִיתוֹת לְסִיּוּמִינָהוּ לְכָרִיתוֹת מ"מ לֹא קַחְשִׁיב גַּם לְסִיּוּמִינָהוּ רַק שְׁמוֹת מְחֻנְלָקִין וּבְזֶה מְתוּרְץ מַה שְׁתַּמְהוּ הַתּוֹס' שְׁמֵ בַּד"ה לְסִיּוּמִינָהוּ לְכָרִיתוֹת תִּימָא א"כ לִיחְשָׁב נְמִי הֵבִיא זָכָר עָלָיו וְהֵבִיא בְּהֵמָה עָלָיו עַכ"ל דִּי"ל דְּרַב סוּבְר כְּתִירוּץ הִירוּשְׁלָמֵי דְּכָאן דְּשֵׁם זְכוּר וְשֵׁם בְּהֵמָה א' הוּא אֲבָל תְּמִיחַת הַתּוֹס' דְּכָאן הִיא לר' יוֹחָנָן דְּחֲשִׁיב שְׁמֵ זְכוּר בְּתַרְתֵּי אֲלֵמָא דְּלֹא סוּבְר כְּתִירוּץ הִירוּשְׁלָמֵי וַא"כ לְדִידִיָּה קוֹשִׁית הִירוּשְׁלָמֵי בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת: שְׁמֵ ד"ה לוֹמַר לָהּ.

וּי"ל דַּנ"ל מַגַּז"ש דְּדְמִיֶּהֱם בְּם: עֵינֵן בְּר"ן שְׁפַתְב ג"כ כַּתִּי הַתּוֹס' דְּאַתֵּיָא מַא"א רַק דְּכַתְב עוֹד דְּהָא דְּמַצְרִכִּינַן אֲזַהֲרָה מִשׁוּם דָּאֵי לָאו הִכִּי אֵינַן עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין אֲבָל הַשְׁתָּא גִּילּוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הוּא וְצ"ע דַּק"ו מָאן דְּכַר שְׁמִי דְּהָא בַּגַּז"ש אֲתֵיָא וַאֲגַז"ש וְדֵאֵי עוֹנְשִׁין

וצ"ל דכוננות ה'ר"ן איננה פתירויז התוספות שגילף בגז"ש מאשת אב אלא בק"ו דמצינו דקיל אשת אב מפלתו דאין לו קרבות למעלה דאם אביו איננה רק שני' מד"ס ואוסור בנו יש לו קרבות למטה דבת בנו ערוה היא.

אכן לפ"ז לפי תי' התוס' דמגז"ש אתיא קשה פקושית ה'ר"ן דאזרה גם פן גילף וי"ל דמלתא דאתיא בגז"ש טרח וכתב לה קרא ועמ"ש התוס' לקמן (ע"ב) בד"ה עונש: שם ע"ב בגמרא אזרה לנשכב מניין: הקשה המהרש"א דגילף בקיצור בגז"ש דתועבה תועבה.

ולפענ"ד לק"מ דהא ודאי לא שניף למילף גז"ש מקרא דוגם קדש הנה בארץ דנביאים אלא ע"כ אין זה רק גילוי מלתא דלשון לא יהי' קדש פירושו נשכב זכר וכעין מה דילפינו בפ"ק דפסחים בדיקת חמץ ע"י גר חפוש מחפוש ונחפוש מנר וא"כ לא נמסרה הגזירה שנה פלל לא הו' דתועבה ולא הו' דקדש וממשמעות הפתוב אין למילף דהאי לא תשכב פירושו ג"כ הנשכב כמו תועבה עשו שניהם דהא אין במשמעות דלא תשכב נשכב פלל לר' ישמעאל אכן מ"מ אפתי קשה פיון דילפינו מוגם קדש הנה בארץ דמשמעות דלא יהיה קדש קאי בין אשוכב בין אנשכב כמו שפירש"י דאף נשכב במשמע א"כ ל"ל אזרה דלא תשכב אשוכב פלל גילף ג"כ מלא יהיה קדש אכן בזה י"ל פתירויז המהרש"א דאצטריף לחייב ב' בבא על הזכר והביא זכר עליו לר' ישמעאל: שם בבהמה בין גדולה בין קטנה: לכאורה יש להבין איף שניף בבהמה חילוק פלל בין גדולה וקטנה אכן לפי מה שפי' ה'ר"ן לעיל בהא דאיש פרט לקטן דגבי זכר דלא אצטריף למעט קטן שהוא פחות מכן י"ג דלא ליחייב דזה פשיטא פיון דאינו ב"ע ולא אצטריף אלא למעט קטן פחות מכן תשע דאין הנשכב חייב על ידו דאין ביאתו ביאה וא"כ גם גבי בהמה הוי הפי' פן דאם הוא פחות מכן ט' שאינו ראוי לביאה אין הבהמה נסקלת על ידו וכדאמרין בנדה (דף מ"ה) והשתא קאמר דבהמה אין חילוק בין בהמה גדולה לקטנה פי' בין שהיא ראוי לביאה או לא דהא ודאי דגם בבהמה זמן ראוי לביאה יש כמו באדם עיין רפ"ג דבכורות והוי הו' בין גדולה בין קטנה דבהמה דומיא דפרט לקטן דקתני ברישא: שם לא תתן שכבתה: עיין בר"ן שדבריו מגומגמין מחמת טעות שנפל בהם וכוננתו נראה שפי' דמה דקאמר קרי בי' לא תתן שכבתה פי' שלא תפרש האי שכבתה לשון שכבת זרע כמו שכבת הטל דזה לא יהיה שניף רק בשוכב להכי קאמר דהפי' הוא לא תתן שכבתה שהוא לשון שכיבה וזה שניף בין בשוכב בין בנשכב: שם לדברי ר' ישמעאל חייב שמים: עיין מה שכתבתי בזה בספרי ע"ל על פרייתות (דף ד' ע"א) בתוס' ד"ה ר"י: שם הבא על הבהמה והביא בהמה עליו: א"ל לדברי ר' אבהו איף אוקמי לתירויז דר' יוחנן רבי בכריתות (דף ג' ע"א) דמתרץ שם לעולם תנא גברא קחשיב כו' הא אמר אביי הבא על הבהמה כו' וא"כ לר' אבהו ניתני נמי הבא על הבהמה דז"א פיון דמסקינו הקא הבא על הזכר והביא זכר עליו הבא על הבהמה והביא בהמה עליו לכ"ע לר"י חייב ג' לר"ע חייב ב' א"כ גם לר"א פיון דחשיב כפר ב' משום פא על הזכר והביא זכר עליו אין פאן משום בהמה רק א' והא דנקט אביי משום דבתרא הוא וכמ"ש בחידושי לכריתות ומהרב בעל באר שבע שם במכ"ה נעלם זה.

אכן אפתי קשה לר"ל דסובר לקמן (דף ס"ה ע"א) דחלוקים במיתה מקרי חילוק לענין חטאת א"כ בהא דאמרין לקמן דהנרבע לזכר ולבהמה לר' ישמעאל אינו חייב אלא אחת ע"כ לא אולא אליבין דהא חלוקין הו לענין מיתה א"כ לר"ל בבא על הזכור ובהמה והביא זכר ובהמה עליו חייב ד' וא"כ קשה קושית הגמרא דשם דנייתי ג"כ הבא על הבהמה והביא בהמה עליו וצ"ל דר"ל מתרץ כר"א משמין דרב בכריתות שם: שם ושמואל סבר משפכי אשה: ק"ק פיון דמצרכין משפכי אשה להכי איה ילפינן לעיל מיני' ביאה שלא פדרפה ובשלמא לפי' רש"י דילפינן שלא פדרפה מדכתיב לשון רבים דמשמע ב' משפכות א"ש דמוכח גם הא מדכתיב הו דרשה גבי זכור דוקא אבל לפי' הר"ן דאיתא פו מדקרא למשפכ שלא פדרפה משפכ אשה א"כ ע"כ צריה לכתוב פו גבי זכר א"כ הא מנ"ל וי"ל דתתי שמעין מינה א"נ תרי משפכי אשה פתיבי חד בעונש וחד באזהרה ועיין בתוס' לקמן (דף ע"ג ע"א) בד"ה הרי זה: שם ברש"י ד"ה רב סבר.

הואיל ואזהרת נשפכ משוכב אתי: לפ"ז לר' ישמעאל דלא יליף אזהרת נשפכ משוכב גם אליבא דרב חייב בנשפכ אפילו בפחות מכן ט' א"כ י"ל מה שהקשה הר"ן לעיל בפרייטא דקתני אשר ישפכ את זכר בין קטן בין גדול והכא קתני לא עשו בו קטן כגדול די"ל דברייטא דלעיל כר' ישמעאל וברייטא דהכא כר"ע: שם בד"ה ותניא נמי הכי.

דאלו בשוכב לא קאמר זכור: מפי' רש"י נראה דגריס הכא זכור פו ט' שנים ויום א' והיינו לפי מה שכתב לעיל בד"ה חייב ב' דאין נקרא זכור אלא נקב המשפכ אבל מפי' הרמב"ם נראה איפכא וכמ"ש התוס' יו"ט ולפי פי' הרמב"ם היא הגירסא בפרייטא זכר פו ט' שנים ויום א' וכמו דגרסינן בגירסא שלפנינו: שם בתוספות ד"ה עשו כתועבות.

א"כ כל עריות נמי ליחייב ב': עיין מהרש"א שנדחק בפי' קושיתא זו ולפענ"ד קושיתם אינה דליחייב ב' חטאות אלא לענין מלקות דבכל חייבי פרייתות שלוקין פדקתני במכות (ר"פ אלו הן הלוקין) לילקי ב' גם אלא יהיה קדש דא"ל הא לא יהיה קדש אזהרה הוא לזכר ובהמה וא"כ הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד שאין לוקין עליו דהא אליבא דר' ישמעאל קיימינן דסבר במכות (שם) דלוקין: שם בא"ד.

וי"ל משום דבתר זכור פתיב: עיין במהרש"א וק"ק דאפתי גבי שוכב ליחייב ב' גם משום לא יהי קדש דהא ע"כ הכי ילפינן נשפכ דלא יהיה קדש ילפינן מוגם קדש היה בארץ מה להלן תועבה אף פאן תועבה וא"כ נחשב כאלו פתיב תועבה בגופי' נהדר ילפינן תועבה מתועבה מה תועבה האמור גבי בהמה בבא על הבהמה איירי אף תועבה האמור בלא יהיה קדש פו ואם אינו ענין לשוכב פיון דכבר פתיב לאו בגופי' תגהו ענין לנשפכ וא"כ גילף עכ"פ גם שוכב מיני'.

אכן באמת י"ל בדעת רש"י פיון דאמרין בפסחים (דף כ"ד ע"א) פל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי א"כ פיון דהכא ע"כ אמרינן ג"כ הכי דאל"כ מנ"ל נשפכ פלל דלמא רק אשוכב קאי דבי' פתיב תועבה וע"כ צ"ל דהיכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בלאוי יתירי ולכן לא מוקמינן רק אנשפכ ולא אשאר עריות דאי הוי שייך למילף גם שאר עריות מיני' יקשה מנ"ל לאוקמא אנשפכ פלל פיון דלא נזכר בהו פ' אחרי מות דכתיב בה תועבה: שם בד"ה הבא על הזכר.

אע"ג דבריש פרישות בעי קרא: עיין במהרש"א ותירוצו תמויה שכתב בהך דאחותו
שהיא אחות אביו ואחות אמו מקרי שם א' ושם בכריתות (דף ב' סוף ע"ב) מבואר דמקרי
שמות מחולקין וביותר מבואר פן בתוס' (שם) ד"ה אחותו ובגמ' (שם דט"ו ע"א) ע"ש.

אכן בלא קושית המהרש"א עוד י"ל מאי מקשו התוספות דאף דמצרכינן שם קרא על
אחותו מ"מ השתא דגלי קרא גבי אחותו דתייבם בגוף א' ושמות מחולקים למה לא גילף
גם בשאר עריות מינה דהא פל דין לחלק אתיא מהיקשא דעריות לאחותו פמבואר
בכריתות (שם) ופירכא לא שנייך על זה דאין משיבין על ההיקש וכדמוכח מאותה סוגיא
דכריתות גופא והנראה בזה כיון דהך היקשא דר' יונה הוא דבסוף פ' עריות פתיב פי פל
אשר יעשה מפל התועבות האלה ובההיקשו פל העריות וכמבואר בגמ' (שם דף ב'
ע"ב) וא"כ לא הוקשו לאחותו רק מה דכתיב באותה פרשה וכיון דנשכב דזכר לא פתיב
בפ' עריות דהא מלא יהיה קדש נפקא לכו שפיר הקשו התוס' מנ"ל לחלק בזה דמאחותו
ליפא למילף כיון דאינו בכלל היקשא.

[ובמה מציינו ליפא למילף מאחותו דמה לאחותו שפן איסור בת אחת היא משא"כ בבא
על הזכר והביא זכר עליו דמשפחת דאיסור שוכב קדים לאיסור נשכב פגון שהשוכב
פבר הי' פן י"ג שנה ויום א' בעוד שהנשכב הי' פחות מכן ט' אבל בהיקשא שפיר ילפינן
מאחותו דאין משיבין על ההיקש ובההיקשו י"ל מה שהקשו התוס' (שם דף ט"ו ע"א) בד"ה
לתייב ע"ש ודוק].

אבל מערות אביו וזכור לק"מ דהם פתיבי בפ' עריות וא"כ הם בכלל היקשא וילפינן
שפיר מאחותו: שם בא"ד. א"נ סוגיא דהכא כר"א: תירוץ זה לא שנייך לפי מה שכתבו
התוס' במפות (דף י"ד ע"א) בד"ה הכי גריס רש"י עוד יש מפרשים דשפיר אצטריוך
דרשה לאחותו כו' ע"ש והיא גם שיטת רש"י במכות ומהתוס' נראה שהיה להם גירסא
אחרת בדברי רש"י וצ"ל דהי"מ שם סברי כתי' ראשון של התוס' דהכא: שם הנרבע
לזכר.

משום דדרשינן ואשה: א"ל דאפתי גילף בהיקשא דרבי יונה מואשה דתייב על פל אחד
ואחד דהא פל דין חילוק משם ילפינן די"ל דלא שנייך למילף בהיקשא אלא מה דכתיב
בפ' עריות וכנ"ל וכיון דנרבעים לר' ישמעאל מלא יהיה קדש אתו אינן בכלל ההיקש
וכמ"ש למעלה ולכן מצרכינן ג"כ והיא שפחה לתייב על פל שפחה ושפחה ולא ילפינן
מנדה והנה התוס' בכריתות (דף ט' ע"ב) בד"ה והיא שפחה הקשו תימא דהכא בעינא
לחלק אע"ג דבגופין מחולקין כו' ע"ש.

ולכאורה י"ל כיון דנדה ושפחה לא הוי יכלינן למילף מהדדי דבכל א' יש חומרא שאינה
בחבירו דבנדה יש פרת ובשפחה חייבין על השוגג פמזיד וא"כ לא הוי נדה ושפחה ב'
פתובים הפאים כא' דצריכין לכתוב תרנוייהו אבל השתא דכתיבי תרנוייהו ילפינן שפת
ואותו ואת בנו במה הצד מהן ובהן מתורץ קושית התוס' דשם.

אף דלפ"ז קושית התוס' דהכא במקומה עומדת דא"ל פתירוצם דשאני התם דכתיב ואשה
ובשפחה והיא שפחה דאפתי גילף במה הצד מתרנוייהו פמו בשאר דוכתי וצ"ע: שם דף
נ"ה ע"א בגמרא המערה בזכור מהו: התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) פתבו הא דלא ילפינן

מהיקשוא דר"י דילפינו מינני' שאר עריות דמולך הפסיק הענין א"נ דמקורה הערה לא שייך בזכר ובהמה א"נ דביאה דלאו אורחין היא ע"ש.

אך דלכאורה אפתי אין זה מספיק דהשתא דינדיעין בזכר ממשפכי אשה גילף בהמה מניה ומאי פריה תו המערה בבהמה מהו. וי"ל לפי מה שתירץ הרמב"ן והרשב"א שם אקונשית התוס' דה"א דבהמה גרע משום דביאה דלאו בת מינה היא דלפ"ז גם מזכר ליפא למילף ובזה א"ש הא דהצריף הרשב"א לתירוץ פיון דע"כ אינו מספיק בלא תירוץ התוספות דאפתי יקשה אנפוך אי לאו דאמרינו כתירוץ התוס' אבל השתא א"ש דגם תירוץ התוספות לחוד לא מספיק: שם לכתבני גבי חייבי מיתות ב"ד: הא דלא פריה בקיצור דלכתבני בגופני' דהא עדיף ליה להקשות לכתוב בא' משאר חייבי מיתות פי היכי דנוכל לילף גם שאר חייבי מיתות מינה ולא נצטרף ללמוד מחייבי פרייתות משא"כ אי הוי פתיב בבהמה דלא הוי נוכל למילף מינני' כמו דלא ילפינו בהמה מהם מהטעם שפתיבו התוס' הנ"ל ביבמות.

אכן אי הוי פתיב בא' משאר חייבי מיתות מ"מ הוי ידעינו בהמה שפיר באם אינו ענין דאשאר חייבי מיתות לחוד לא הוי מצרכינו פיון דשפיר איפא למילף מח"פ דהא גם לענין שלא פדרפה ילפינו איפכא ח"פ מח"מ: שם אלא מעתה פותי המשתחנה לבהמתו: ק"ק מאי פריה אלא מעתה בל"ז נמי קשה מ"ש אילן הנעבד דטעון שריפה מבהמה שהשתחנה לה דמותרת וי"ל דבפשיטות לא הנה יכול להקשות פן דהייתי יכול לחלק בין בעלי חיים לאילן וכמו שסובר אבני באמת לקמן דדוקא אילן טעון שריפה אבל אבעלי חיים חס רחמנא אבל השתא דהביא ראיה מאילן הנעבד מדטעון שריפה דגם נרבעת לנכרי טעונה סקילה אלמא דאין חילוק בין ב"ח לאינם ב"ח לכן פריה שפיר אלא מעתה גם בהמה הנעבדת תהרג.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה המהרש"א ל"ל לר"ש להביא ראיה מהברייתא לנפית בקיצור מקרא מדטעונה אשרה שריפה. ולפ"ז י"ל דמאשרה לא הנה יכול להביא ראיה דהייתי יכול לומר דב"ח שאני אבל מברייתא מייתי שפיר מדיליף המתעה את חבירו מק"ו דאשרה ומאי ראיה דלמא ב"ח שאני אע"כ דאין לחלק בק"ו לכן שפיר מוכח דגם נרבעת לכותי תהרג: שם מי איפא מידי דלישראל לא אסר ולכותי אסר: ק"ק מאי מי איפא מידי שייך בכאן הא נעבדת לישראל שריה לנכרי כמו לישראל ונעבדת מנכרי תיאסר לישראל כמו לנכרי והעבודה גופה אסורה לישראל ולנכרי ואין זה דומה לשאר מי איפא מידי שפ"ס דהתם בכ"מ אותו דבר עצמו הנאסר לנכרי תישרי לישראל ובזה שייך שפיר מי איפא מידי אבל לא בנדון דכאן.

ונ"ל דמפני זה פירשו הרמב"ן והר"ן דבאמת לאו מפח מי איפא מידי פריה אלא דה"ק פיון דבישראל מותר דאיפא תקלה וקלון כש"כ דשריא בנכרי דליפא אלא תקלה לחוד והא דקאמר מי איפא מידי שגרא דלישנא דעלמא נקט וכמ"ש הרמב"ן בלקוטים בס' חמשה שיטות ע"ש: שם אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תהרג.

ק"ק דהא תניא לעיל דהבא על הבהמה בין פדרפה בין שלא פדרפה חייב ונהרי בשלא פדרפה אין הנאה לנשכבת ואעפ"כ חייב וה"ה ג"כ הבהמה ובנדאי א"ל דהנאה קצת איפא עכ"פ גם בשלא פדרפה והא דאמרינו לעיל אשה דאורחא אמשכב מיחייב היינו

לגבי ביאה פדרפה מיקרי שלא פדרפה אינה נהנה דא"כ מאי פריה רש"י לקמן (דף ס"ו ע"ב) מ"ש מעשה חדודים משלא פדרפה הא י"ל דבמעשה חדודים אין הנאה כלל אבל בשלא פדרפה יש הנאה קצת אע"כ דגם בשל"כ אין הנאה כלל וא"כ קשה פנ"ל: שם ת"ש ד"א שלא תהא: לפי הנראה מהסוגיא נפשטה האיבעי' דתקלה בלא קלון סגי דהא ר"ש פשיט פן ורבא ואב"י מתרצי אליב' ולפ"ז ה"ה ת"ש אינו רק לפשט האיבעי' בדרף אחר אכן מדברי הר"ן בסוגיא נראה שסובר דהאיבעי' לא נפשטה וכן משמע מהרמב"ם וי"ל דהם סוברים פלישנא קמא דרש"י דר"ש פליג אהא דאב"י וא"כ רבא דסבר פ"ש ע"כ פליג אאב"י וכיון דפליגי אב"י ורבא בזה שפיר אמרינו דלא נפשטה האיבעי': שם ברש"י ד"ה מתקיף לה ר"פ.

דאין הנאתה מרובה: הא דהצריך להו טעמא דאין הנאתה מרובה כמ"ש הר"ן דאל"כ מה בין איש הבא על הבהמה שלא פדרפה לאשה אכן גם הו טעמא דאין הנאתה מרובה לחוד לא סגי דהא בכל ביאה שלא פדרפה אין הנאתה מרובה ואעפ"כ חייבת פיון דאתרבי לחיובא ממשכבי אשה וכמ"ש רש"י לקמן (דף ס"ו ע"ב) לכן בעינן ג"כ להו טעמא דאין אורחא ואולי מש"כ רש"י דאין הנאתה מרובה צ"ל ואין דאז הו טעמא בפ"ע הוא ודבריו אתיין פהוגן: שם בד"ה משכב אשה פתיב ביה בזכר: לפירושו דהא דמרבינו ממשכבי אשה ביאה שלא פדרפה מלשון רבים דריש פן א"ש דפשיטא ליה ממשכב אשה לחיובא פיון דפשיטא ליה במשכב דכדרכו דחייב בהעראה גם אותה דשלא פדרפה ילפינו מינה דאתקשו ב' משכבות להדדי אבל לפי הר"ן דאתיא פן מדקרא הפתוב לביאה דשלא פדרפה משכב אשה א"כ מאי מתרץ משכב אשה פתיב היא גופא קשיא מנ"ל בכ"מ דחייבים אהערה שלא פדרפה פיון דכל של"כ לא ילפינו רק מזכר וא"כ אם בזכר לא ידענו מנ"ל בכ"מ ועיין הוריות (דף ד' ע"א) דבהעראה של"כ אין הצדוקים מודים אכן גם לדין מנ"ל ולכן לכאורה גם מזה ראי' לפי רש"י: שם ד"ה קלון ליכא.

דרפן בכף ואין מתביישין: לפי הנראה ממתניתין הקלון הוא ע"י שנהרג פלוני ע"י ויש ע"י ז זכרון למיתתו בחטאו דהכי קאמר ויאמרו זו היא שנהרג פלוני ע"י ולא קאמר שחטא ע"י אכן מפאן ומפל הסוגיא משמע לכאורה דהקלון הוא שיש זכרון לחטאו ע"י ולפ"ז צריך לפרש זו היא שנסקל פלוני ע"י ועי"ז יש זכרון לחטאו שנהרג עליו: שם בד"ה לישראל נמי תיתסר.

פגון שנעבד ע"פ ע"א: ק"ק לפי"ז מאי קאמר בתמורה (דף כ"ט ע"א) ואי ס"ד אסירי להדיוט ל"ל קרא למעטינהו מגבוה ע"ש הא שפיר אצטרף לע"פ ע"א או על פי הבועלים וי"ל דשם רצה לומר מדאסור לגבוה אסור נמי להדיוט דילפינו הדיוט מגבוה ולכן קאמר שפיר דא"כ לכתוב קרא בהדיוט ולילף גבוה מיניה וכמו שפירשו התוס' שם בד"ה מנא ה"מ דהשתא אין לומר דא"כ לא הוי ידעינן בגבוה ע"פ ע"א דז"א דהא אי הוי פתיב בהדיוט ג"כ הוי מוקמינן סתמא לע"פ ע"א ג"כ פמו דמוקמינן השתא דכתיב בגבוה סתמא בין ע"פ ע"א בין ע"פ ב' עדים אבל הכא דפריה דלאסור להדיוט מדחייב מיתה בזה שפיר תירץ רש"י דאין להקשות דא"כ קרא בגבוה ל"ל דשפיר אצטרף לע"פ ע"א פיון דהשתא הטעם בהדיוט דוקא משום דחייב מיתה ואי הוה ילפינו גבוה מיניה ג"כ לא הוי ידעינן רק בכה"ג.

ובזה א"ש ג"כ מה שהקשה המהרש"ל למה לא פ"י רש"י דקושית הגמרא היא לפום הך ס"ד תאסר נעבד לישראל ולא לכתוב באמת קרא לגבוה דזה לא יקשה מידי דהא שפיר אצטרף קרא לגבוה לע"פ ע"א דלא שינה למילף מהדיוט השתא דלא פתיב קרא בהדיוט ורק בתמורה שם לא שינה לתרץ פן פדכתבנו ולכן פירש"י פן דהקושיא היא דליתסר באמת ומ"מ קרא לא מיותר דצריך לנעבד ע"פ ע"א: שם בא"ד.

וקשיא לן לל"ק ממשיקה ישראל פתיב: לפי הנראה מסוגיא דתמורה (דף כ"ח ע"א) אין הקושיא דמשיקה ישראל נילף פן אלא מק"ו מפעלי מומין וי"ל דרש"י פ"י כמו שפתיבו התוס' שם בד"ה טול אתה א"נ י"ל טול מה שהבאת כו' ע"ש דלפי תירוץ זה הקושיא היא ל"ל קרא לגבוה פיון שנהרגת וא"כ אסורה בהנאה להדיוט והיינו מפח משיקה ישראל שכ' רש"י: שם בתוספות ד"ה זה קלונו מרובה.

ומשני זה קלונו מרובה: ואהא פריף נהרי אילנות דאין קלונו מרובה פ"י וא"כ אפתי נילף נעבד מאילנות כמו דאילן הנעבד מישראל דאיפא תקלה וקלון מועט טעון שריפה כמו כן בהמה הנעבדת ומשני בב"ח קאמרינו כו' ולכן לא שינה למילף דחס רחמנא עליה: שם ע"ב בגמרא מדסיפא תקלה וקלון: ק"ק דא"כ סיפא ל"ל דאם חייב אתקלה בלא קלון כש"כ אתקלה וקלון וא"ל דקתני סיפא להורות דאקלון לחוד ג"כ מחייבין וקא דקתני תקלה וקלון ולא קלון לחוד משום דאז ה"א דתתני בעינו תקלה וקלון כחד ולכן פתיב תקלה וקלון דניילף מיתורא קלון דאף דבלא"ה הדבר דחוק מצד עצמו שיתנה תקלה וקלון להורות דחייבין על קלון לחוד גם מוכח עוד מסוגיא דלקמן דליתא דקאמר ת"ש דבר אחר שלא תהא בהמה כו' רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל שפא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון כו' והשתא אי ס"ד פנ"ל מאי קאמר לא סיפא תקלה וקלון הא גם אי אמרינו הכי ע"כ מוכח דקלון לחוד בלא תקלה סגי דאל"כ סיפא ל"ל ובשלמא אהא דלקמן דרצה לאוקמא רישא בקלון בלא תקלה ל"ק דא"כ סיפא ל"ל פיון דהא שר"ל דמוקמינו רישא בקלון ומוציאם מפשטא היינו פדי לאוקמא רישא וסיפא תרנייהו בישראל וכמ"ש רש"י כאן.

ולכן ע"כ צריך לכתוב הסיפא דאל"כ מהיכי תיתי לאוקמא רישא בקלון ותני סיפא לגלויי ארישא אבל פאן קשה וי"ל דאי לא הוי תני סיפא ה"א באמת דרישא בתקלה לחוד איניי אכן ה"א כמו דסגי בתקלה לחוד כמו כן בקלון לחוד וישראל הפא על הבהמה בשוגג נהרג לכן תני רישא תקלה לחוד ובסיפא תקלה וקלון להורות דרק בתקלה לחוד סגי ולא בקלון לחוד ואהא תירץ דדלמ' אמרינו דרישא בקלון לחוד וסיפא אתי לאשמענו דבתקלה לחוד לא סגי: שם ברש"י ד"ה סיפא.

פגון ישראל שוגג פסבור מותר: זה סותר לכאורה למה שפתיב ריש פרייתות (דף ב' סוף ע"א) דאומר מותר לא מקרי שוגג אלא אנוס ושוגג גפי בהמה שפסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ע"ש.

אכן בלא"ה דעתו שם צ"ע דמלבד זה דאמרינו לקמן בפירקין דאומר מותר שוגג מקרי וחיובין עליו חטאת אלא דגם לא שינה שוגג אחריתי רק אומר מותר בהא דחשיב ר' יוחנן שם (דף ג' ע"א) במגן הפרייתות הביא זכר עליו ע"ש ושם הארכתי: שם בד"ה ואם פא עלי' יבם.

ומתגורשת ממנו בגט: פאן מוכח דעת רש"י דנשואה קטנה אביה מקבל את גיטה וּבְקִדּוּשֵׁין (דף י' ע"א) הוכיחו התוס' מתוך הירושלמי דאין מקבל ע"ש: שם ד"ה אוכלת בתרומה. הואיל ואין ביאתה ביאה: לפ"ז לא הנה צריך רבא ביבמות (דף נ"ז ע"ב) להביא ראיה מסיפא דמתניתין ורק מפח סברא דאמרין הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה כדקאמר שם בת ג' שנים וי"א הוא דמפסלה בביאה מיפסלה בחופה כו' דהא גם מרישא מוכח פן בפ"י מהא דקתני נשאת לכהן אוכלת בתרומה אבל קודם לא והיינו משום דחופתה לאו חופה וכפירש"י ולפי פירושי התוס' אתיא זה שפיר וגם לפי רש"י י"ל דניחא ליה להביא מסיפא דאפילו לקולא אמרינו דלא מיפסלה בחופה כמו דלא מיפסלה בביאה אבל מרישא לא הוי שמעינו רק דלחומרא אמרינו דאין חופתה חופה אכן מ"מ הוצרכו התוס' לפירושיהם נגד פ"י רש"י דאף דאין לה חופה ואינה רק ארוסה מ"מ תאכל בתרומה דהא מדאורייתא כל ארוסה אוכלת בתרומה ורק רבנן אסרו משום סמפון או משום שמא תמזוג כדענולא וב' טעמים אלו לכאורה לא שייכי גבי קטנה שנסואת: שם בתוספות ד"ה וסייבין עליה משום א"א.

כמו וסייבין עלי: פ"י וזה ע"כ לאו בקדושי ביאה איירי לפי רש"י דאל"כ היאך תליא חיובא דלאחר ג' משום דאז חזיא לביאה משא"כ קודם ג' תיפוק לי' דקודם ג' אינה א"א פלל פיון דלא תפסי בה קדושי ביאה ולכן מה שפטורה אז אינו משום דלא חזיא לביאה אלא משום דאינה א"א ולכן ע"כ צ"ל דאיירי בקדושי כסף דאז היא א"א קודם ג' ואפ"ה פטורים עלי משום דאין ביאתה ביאה: שם בא"ד.

וי"ל דכנולה אקדושי ביאה דרישא קאי: פירוש אקדושי ביאה דיבם וקרי להו קדושי ביאה סתם נגד זה מה שכתבו בהקושא דע"כ בקדושי כסף איירי. ומדברי המהרש"א נראה שמפרש דקאי ארישא דבת ג' שנה ויום אחד מתקדשת בביאה.

ולפענ"ד אין זה במשמעות דברי התוס' גם מה שהקשה המהרש"א בזה דלמא אצטריך וסייבין משום א"א דלא נימא דפטורין עליה כמו שפטורין על אשת קטן לא הבנתי דמהיכי תיתי לומר פן דהא גם באשת קטן לא ממעטינו אלא משום דכתיב איש פרט לקטן ולמה נילף קטנה מיניה.

ועוד דהא זה כבר הוא בכלל אם בא עליה אחת מכל העריות וכן נשית התוס': שם בד"ה ואינו מאכיל דאינו מאכיל ביבמתו קאמר: התוס' בזה לשיטתם אזלי דסברי בקדושי (דף י"ט ע"א) דיבמה לקטן פן ט' אינה קנויה רק מדרבנן ואינו יורשה ומטמא לה ולכן אינה אוכלת ג"כ בתרומה.

אבל רש"י לשיטתו לא הנה יכול לפרש כפירושה פיון דהוא סובר דנקנית ליבמה מדאורייתא ויורשה ומטמא לה א"כ אוכלת ג"כ בתרומה דהא אשתו היא מדאורייתא לכל דבר ורק לענין דאשת איש מיעטה קרא.

אכן שיטת רש"י בנדה (דף מ"ד) צ"ע ע"ש: שם דף נ"ו ע"א בגמרא ואימא מברז הוא: א"ל דא"כ לא תקלל למאי אתי. די"ל דאתיא לאזהרה בעלמא למקלל כמו דאתיא לפי האמת לא תעשון פן לה' אלהיכם לאזהרה בעלמא למזחק את השם ולא לאזהרת מיתה: שם בענין שם בשם וליכא: ק"ק הא לקמן מצריך ר"מ קרא דאיש פי יקלל אלהיו לרבות

כָּל הַכִּינּוּיִים דְּמִנּוּקָב שֵׁם ה' לֹא יִדְעֶנּוּ רַק שֵׁם הַמִּינּוּחַד וּא"כ אִי נּוּקָב הֵינּוּ מִבְּרִז לִיפֹא לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים מֵאִישׁ כִּי יִקְלַל וּמִצָּרְכִינּוּ בְּנֻקְבוֹ שֵׁם לְזֶה דְּפִירוּשׁוֹ כָּל הַכִּינּוּיִים כִּינּוּ דְלֹא כְּתִיב בְּיָה שֵׁם ה' כְּדִכְתִּיב בְּרִישָׁא דְקָרָא.

וּמִטְעַם זֶה פָּסֵק הֶרְמֵב"ם בַּפ"ב מֵהַל' עֲכו"ם דְּאֵם מְגַדֵּף שֵׁם הַמִּינּוּחַד בְּאַחַד מִן הַכִּינּוּיִים חֲזִיב ע"ש וּא"כ מֵאִי מְתַרְץ בְּעֵנּוּ שֵׁם בְּשֵׁם וְלִיפֹא הַשְׁתָּא מִנ"ל כָּלֵל דְּדַרְשִׁינּוּ מִבְּנֻקְבוֹ שֵׁם לְרַבּוֹת שֵׁם בְּשֵׁם דְּלִמָּא אֲצַטְרִיף לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים.

וְכֹן קָשָׁה לְרַבְּנָן אֲפִילוּ לְפִי הָאָמֶת כִּינּוּ דְלִית לֵהוּ דְרִשָׁה דַּר"מ לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים מֵאִישׁ כִּי יִקְלַל א"כ מִנ"ל לִילָף מִבְּנֻקְבוֹ שֵׁם לְשֵׁם בְּשֵׁם דְּלִמָּא אֲתִי לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים. וּמִזֶּה הֵינּוּ נִלְעַנ"ד לְכַאוּרָה רְאָיָה לְדַעַת הַרְמ"ה שֶׁהֵבִיא הַכ"מ בְּהֶרְמֵב"ם (שֵׁם) וְכֹן נִרְאָה גַם דַּעַת רַש"י בְּחֻמְשׁ דְּאִינוּ חֲזִיב עַד שֶׁיִּקְלַל שֵׁם הַמִּינּוּחַד בְּשֵׁם הַמִּינּוּחַד מִשּׁוּם דְּבְנֻקְבוֹ שֵׁם ג"כ שֵׁם הַמִּינּוּחַד דְּנֻקָא מִשְׁמַע דַּלְפ"ז קְוִשְׁיוֹת הָאֵלוּ אֲתִינּוּ שְׁפִיר: שֵׁם וְדַלְמָא עַד דְּעֵבִיד תְּרַנּוּיָהוּ: פִּירוּשׁ מִשּׁוּם דְּנֻקָב מִשְׁמַע פִּירוּשׁוֹ וּמְקַלְל מִשְׁמַע מֵאִישׁ כִּי יִקְלַל וְאֲזַהֲרֵתוּ מֵאֲלֵהִים לֹא תִקְלַל וּא"ל אִיף אֲפִשֵׁר לֹאמַר כֹּן הָא גְבִי נּוּקָב כְּתִיב דְּבַעֲינּוּ שֵׁם בְּשֵׁם וְלִיפֹא דְהָא הֵךְ תִּירוּצָא לֹא סָבַר הֵךְ דְּשֵׁם בְּשֵׁם דַּא"כ ל"ל לְתִירוּצָא הָא בְּתִירוּצָא קָמָא סְגִי אַע"כ דְּסָבַר דְּמִשּׁוּם הֵךְ סָבַר לְחֻד לִית לָן לְמִידְחֵי הֵךְ דְּמִבְּרִז אוּ דְפִרִישׁ.

וְלָכֵן א"ש ג"כ דְלֹא תִקְשִׁי אִיף אֲפִשֵׁר לֹאמַר עַד דְּעֵבִיד תְּרַנּוּיָהוּ הָא לֹא כְּתִיב רַק נּוּקָב וְאִי מִשּׁוּם דְּיִלְפִינּוּ הֵךְ נּוּקָב מִוִּינָב וּיִקְלַל מַה לְהִלָּן קִלְלָה עֲמוּ אַף כָּאן. א"כ מֵאִי מְתַרְץ מִדְלֹא כְּתִיב הוּצָא אֶת הַנּוּקָב וְהַמְקַלְל הָא אַחַד בְּכָלֵל חֲבִירוֹ הוּא אֲכֹן לַפ"ז א"ש דְּהַקְוִשְׁיָא הוּא דְמְקַלְל כְּתִיב ג"כ בְּפִירוּשׁ דְּאִישׁ כִּי יִקְלַל אֲלֵהִיו: שֵׁם גֵּר וְאֲזַרְח הוּא דְבַעֲינּוּ שֵׁם בְּשֵׁם.

א"ל דַּר"מ הָא מִנ"ל כִּינּוּ דְמִצְרִיף גֵּר וְאֲזַרְח לְמַעַט כּוֹתִי מְסַקִּילָהּ. דִּי"ל דְתַרְתִּי שְׁמַעִית מִינִיָּה דְהִכָּא דְרִשִׁינּוּ הֵךְ דִּינָם דְכְּתִיבִי גְבִי יִשְׂרָאֵל לֹא נִהְגוּ רַק בְּיִשְׂרָאֵל.

וְכֹן צ"ל ע"כ דַּר"מ אֲתִי גֵּר וְאֲזַרְח ג"כ לְהַכִּי דְלְכַאוּרָה קָשָׁה ל"ל לַר"מ אִישׁ לְרַבּוֹת נְכָרִים שְׁחִיבִים עַל כְּנֹוֹי הָא גַם בְּמַה מְצִינּוּ הֵינּוּ לְמַדִּין כֹּן נְכָרִי מִיִּשְׂרָאֵל דְהָא מְפָנִי הֵךְ טַעְמָא מִצָּרְכִינּוּ מִיַּעוּטָא לְרַבְּנָן לְמַעַט דִּין שֶׁיִּקְלַל שֵׁם בְּשֵׁם גְבִי נְכָרִי אַף דְנְכָרִי לֹא כְּתִיב כָּלֵל בְּהַאי פְּרָשָׁה לְרַבְּנָן מ"מ הוּי יִלְפִינּוּ בַּמ"מ כֹּן אִי לָאו מִיַּעוּטָא וְרַק לְעֵנּוּ מִיַּעוּט מְסַקִּילָהּ לֹא מִצָּרְכִינּוּ קָרָא לְרַבְּנָן כִּינּוּ דְלֹא אֲתַרְבִּי נְכָרִים בְּהַאי פְּרָשָׁה אוּקְמוּהָ אֲדָם דְעָלְמָא שְׁנָכְרִי בְּסִיף אֲבָל הָא דְשֵׁם בְּשֵׁם הוּי יִלְפִינּוּ אִי לָאו מִיַּעוּטָא וּא"כ כְּמוֹ כֹן נִילָף לַר"מ כִּינּוּי בְּנְכָרִי מִיִּשְׂרָאֵל וּל"ל רַבּוּי' דְאִישׁ אִישׁ וּא"ל כִּינּוּ דְלִדִּיזְיָה צְרִיף לְמִיכְתַּב גֵּר וְאֲזַרְח לְמַעַט נְכָרִי מְסַקִּילָהּ וּא"כ הוּי מְמַעְטִינּוּ ג"כ כִּינּוּי גְבִי נְכָרִי מִינִיָּה אִי לָאו רִיבּוּיָא דְאִישׁ דַּז"א דְאִי לֹא כְּתִיב אִישׁ לְרַבּוֹת נְכָרִי גַם מִיַּעוּט לְסַקִּילָהּ לֹא הֵנָּה מִצָּרְכִינּוּ לַר"מ כְּמוֹ לְרַבְּנָן כִּינּוּ דְאִז לֹא אֲתַרְבִּי נְכָרִי בְּהֵךְ פְּרָשָׁה אַע"כ מוּכַח לְכַאוּרָה דַּר"מ אֲתִי גֵּר וְאֲזַרְח ג"כ לְמַעַט שֵׁם בְּשֵׁם גְבִי ב"נ.

וְלָכֵן אִי לֹא הוּי כְּתִיב אִישׁ הוּי מְמַעְטִינּוּ מֵהֵךְ דְגֵּר וְאֲזַרְח דְצְרִיף לְכַתּוּב לְמַעַט שֵׁם בְּשֵׁם גַם כִּינּוּי לָכֵן ע"כ כְּתִיב גַם אִישׁ וּמִמִּילָא מִצָּרְכִינּוּ מְאֲזַרְח לְמַעַט ג"כ סְקִילָהּ גְבִי ב"נ: שֵׁם אֲבָל כּוֹתִים לֹא בַעֲינּוּ שֵׁם בְּשֵׁם: א"ל מִי אִיכָּא מִיָּדִי דְלִיִּשְׂרָאֵל שְׁרִי וּלְנְכָרִי אֲסוּר

דודאי גם ישראל מוזהר אפילו בלא שם בשם דהא באזוהרה דאלהים לא תקלל סתמא
פתיב וגם לענין עונש מיצט קרא בלא שם בשם: שם ברש"י ד"ה וגלוי עריות.

פולן חוץ מנערה המאורסה: ואף דאמרינו לקמן (דף נ"ח ע"ב) פותי מותר בבתו הרי
דאיכא גם בתו מ"מ הא לא פסיקא דהא איכא דאמרי פליג שם. אכן דעת הרמב"ם (פ"ט
מהל' מלכים) דאין ב"נ מוזהר רק על שש עריות ע"ש: שם בתוספות בד"ה איש כי
יקלל.

וי"ל דהכא דריש כי יקלל: א"ל דאפתי פרת גפי שם המיוחד מנ"ל למ"ד מגדף היינו
ע"ז דונשא חטאו גפי פינויים פתיב. די"ל דהא שם המיוחד איכא ג"כ בכלל אלהיו כמו
שהוא בכלל אזוהרה דאלהים לא תקלל וכמ"ש רש"י.

אלא דהא קשה לכאורה אהא דאמרינו בפסחים שם דלמ"ד מגדף היינו מברך א"ה מותר
ונשא חטאו לילך מינ' פרת בפ"ש הא אפתי מצרכינו לגופיה ליליף מיניה פרת לכינויים
דהא גפי מגדף פתיב את ה' הוא מגדף דהוא ג"כ שם המיוחד דוקא וא"ל פינו דכבר
ידעינו פרת במגדף בשם המיוחד ה"ה ג"כ בכינויים פינו דגם באזוהרה דאנהים לא תקלל
נכללו תרנויהו דא"כ מאי מקשו התוס' למ"ד מגדף ע"ז הא אצטריף כי יקלל לגופיה
דלמא סבר ה' מ"ד שם פרבנו דהכא דכינויים באזוהרה.

ולכן אף דאחיא לגופיה לחייב פרת במברך שם המיוחד מ"מ ידעינו פרת גם בכינויים
פינו דכבר מוזהר עליהו בלאו דאלהים לא תקלל דהכל בכלל ור"מ י"ל דסובר כמ"ד
מגדף היינו מברך השם וסובר באמת דבפסח שני אין פרת וצ"ע: שם בד"ה ועל הכינויים
באזוהרה.

וכי יקלל אתי לכרת: פירוש לאזוהרת ל"ת אבל מלקות ליכא דהא לאו שאין בו מעשה
הוא נאפילו למ"ד לוקין הכא אין לוקין דה"ל ג"כ לאו שניתן לאזוהרת מיתת ב"ד דהא
אתי ג"כ לאזוהרת שם המיוחד: שם ע"ב בגמרא מאי בינייהו.

הרמ"א בתשובה (סי' ט') הקשה למה לא מקשה גם אפלוגתא דר' יוחנן ור' יצחק מאי
בינייהו אי ילפינו ע"ז מויצאו ודינים מאלהים או איפכא והוכיח מזה דין חדש ע"ש.
ולפענ"ד י"ל דאפלוגתא קמיינתא ל"ק מאי בינייהו די"ל משמעות דורשין איכא בינייהו
דזה דריש לישנא דקרא הכי וזה הכי פדאשפחן כה"ג בכמה דוכתי בש"ס אבל אהא דרב
חסדא ור' יצחק פריף דע"כ צ"ל דאיכא נפקותא לדינא בין ב' הדרשות דאל"כ למה
מיייתי הסד דאמר סרו מהר קרא דנביאים ולא קרא דתורה דעדיף בכ"מ וכה"ג הקשו
גם התוס' ביומא (דף כ"ח ריש ע"א) ע"ש אע"כ דאיכא נפקותא לדינא בין ב' הדרשות
והוא קבל הדין כמשמעות קרא דנביאים ולכן הביא אותו קרא והיינו דפריף מאי בינייהו.

וכן נלענ"ד דלפי תירוץ רמ"א בתשובה אפתי יקשה דעכ"פ ה"ל להש"ס להזכיר גם
נפקותא בפלוגתא דר"י ורבי יצחק כמו דמזכיר בפלוגתא רב חסדא ור"י: שם אלא
למעוטי שלא פדרפה: הרמב"ם (פ"ט מה' מלכים ה"ב) פסק דאף דאין ב"נ נהרג על
אותן דברים שאין ישראל נהרג עליהם מ"מ איסורא איכא ואין מניחים לב"נ לעשות
מצבה או פסל אפי' לנוי.

ולכאורה י"ל פ"נ דאמרינו דאין ב"נ מוזהר עליה מנ"ל איסורא גבי ונושאי פליו לא הביאו מראה מקום לדין זה. גם יש לדקדק שהרמב"ם שינה מלשון הברייתא דבברייתא קאמרינו דאין ב"נ מוזהר עליה והוא פתב שאינו נהרג עלי.

והנראה לפי ענ"ד דלפי העולה מסוגיין דלפנינו למ"ד פותי שעשה ע"ז ולא השתחנה לה חייב וא"כ ע"כ מה דקתני בברייתא אין ב"נ מוזהר עליה היינו בעבודה שלא פדרפה וכינן שאינו מוזהר עליה ליפא גבי איסורא פלל דהא ליפא גבי לאו לחודא כמו גבי ישראל אבל למ"ד כי הואיל הלה לא מיחייב בעשיה א"כ י"ל דהברייתא ממעט עשיה דוקא גבי ב"נ אבל שלא פדרפה מיחייב וכינן דלא איפסק הלכתא בש"ס אי מיחייב אעשיה או לא וגם לית לן למיפסק הלכתא פלל פ"נ שלא הוזהר רק חד אמר כו' וחד אמר כו' ולא מאן דיליף מהואיל ומאן דיליף מעשו לכן פסק הרמב"ם שפיר דמספק אין ב"נ נהרג בין אעשיה בין אשלא פדרפה דמספק לא קטלינו ליה כמו לישראל אבל לענין איסור אזלינו הכא והכא לחומרא ושניהם אסורים ולכן לא נקט רק לשון א"נ ולא אינו מוזהר דא"א מהם באמת מוזהר רק דלא נהרג על שניהם פ"נ דלא ידעינו אהי מינייהו מוזהר: שם ואמר ר"י פאשר צוה במרה: רש"י בפירושו על התורה פירש אקרא דכאשר צוה אף על כבוד או"א נצטוו במרה שנאמר שם שם לו חוק ומשפט עכ"ל.

ואף דהכא משמע דמכאשר צוה אתיא ולא משם שם לו י"ל דרש"י סובר דמצרכינן גם הך דשם שם לו דאף דמוכח מכאשר צוה דנצטוו קודם מפי תורה מ"מ עדיין מנ"ל דבמרה נצטוו לכן מיייתי קרא דשם שם לו חוק ומשפט דמשפט הם דינים וחוק הם שבת וכבוד אב ואם וכן משמע ג"כ מפירוש רש"י בשבת (דף פ"ז ע"ב) ע"ש ובתוס': שם לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה: הרמ"א בתשובה הנ"ל הקשה למה לא קאמר דהוסיפו עליהם איך ידונו דדינים לב"נ אינן רק ע"פ גמוסי' שלהם ומזה רצה להוכיח דב"נ מצווין לדון בדין ישראל.

ולפענ"ד י"ל קושיתו ע"פ מה דאמרינו במכילתא הביאה רש"י בחומש והתוס' בשבת (דף מ"ג ע"ב) ואלה המשפטים ר"א ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני ולכן פריף שפיר דא"ל דבמרה נתנו להם הדינים איך ידונו דהא זה בסיני ניתנו להם ואף דרבי יהודה פליג שם במכילתא וסובר דדינים דנאלה המשפטים במרה נצטוו מ"מ פריף בגמרא הכא שפיר דע"כ הברייתא די מצות נצטוו במרה לאו כו' יהודה דא"כ ליחשב נמי גיד הנשה פ"נ דהוא המ"ד בפירק גיה"נ דלכני יעקב נאסר וקקושית התוס' בד"ה עשר מצות ובשלא מה שהקשו התוס' עוד דליחשב מילה י"ל דלא חייב רק אותן המצות שנצטוו במרה פדיליף מקרא דשם שם לו חוק ומשפט אבל מילה י"ל דלא נצטוו במרה פלל דלאיזה צורה יהיו נצטוו פן פ"נ דכבר נשנית הציווי להם במצרים וכולם מלו שם והנולדים בדרף לא הוצרכו למול אותם משום חולשא דאורחא וגם שלא נשב רוח צפונית וכדאמרינו ביבמות (דף ע"א ע"ב) אבל גיה"נ ודאי הו"ל למיחשב דמסתמא כמו שנצטוו ישראל במרה אשאר מצות דב"נ לשם ישראל כמו כן נצטוו אנ"ד הנשה אע"כ דברייתא לא אתיא פרבי יהודה ולכן פריף בגמרא שפיר.

ועיין מש"כ התוס' בהוריות (דף ח') ע"ש: שם ריב"ב אומר אף על ברכת השם: ק"ק דלתנא דבי מנשה דלית ליה ברכת השם בב"נ קרא דכגר וכאזרח למאי אתי וכדפריף

לעיל לר' יצחק נפחא אליבא דרבנן וכו' לא ש שייך תירוץ הגמרא דלעיל: שם פרש"י ד"ה פאשר צנה.

וכל מה שפתיב בדברות האחרונות הנה פתוב בלוחות: ק"ק הא אמרינן בב"ק (דף נ"ה ע"א) מפני מה לא נאמר בדברות הראשונות למען ייטב מפני שסופן להשתבר ונהרי ע"כ בסיני נאמר א"כ משמע שלא הנה הכל מה שנאמר בסיני פתוב בלוחות א"כ כמו שלמען ייטב לא הנה פתוב בלוחות הראשונות דלמא פאשר צנה לא הנה פתוב ג"כ בלוחות האחרונות.

וי"ל פיון דמה שנאמר בב' הדברות בדבור אחד נאמר פדאמרינן זכור ושמור בדב"א נאמרו א"כ פיון שנכתב פעם אחת באחת מהלוחות סגי אבל פאשר צנה פיון שנכתב פעם אחת בהלוחות ע"כ בסיני נאמר: שם בתוספות ד"ה לא נצטוה.

דב"נ נצטוה אחר המבול: אין לפרש דאפוליהו אחר המבול נצטוה דא"כ יקשה פיון דלא דריש ניצו ע"ז וג"ע מנ"ל וכדפריה בש"ס אתנא דבי מנשה דלא שייך למילף מותשחת הארץ דכתיב קודם המבול אלא דכוננת התוס' היא מהם אחר המבול נצטוה ולא פולם פגון שופך דם ואבר מן החי אלא דק"ק דלפ"ז מי דחק לר' יצחק נפחא לאוקמא פרייתא דלעיל דמרה מאיש נכרים שמןזהרים על ברפת השם פישראל כר"מ ולענין פינויים לאוקמי כר' יהודה דהא בלא"ה סתם ספרא אליב' אזלא ובעיקר ברפת השם דלא קשה קושית הגמרא דלעיל דהא ברפת השם מה' אתיא דהא ר"י לית ליה דרשה זו ובשלמא פתנא דבי מנשה לא אתיא פיון דאמר דב"נ לא מצווין רק על ז' מצות ואי מרבינן נכרים לענין ב"ה מאיש הרי איפא ח' אבל לר' יהודה דלית ליה ג"כ דרשה דויצו ואפ"ה אית ליה דב"נ נצטוה על אינה מצות אחר המבול דלמא גם על ב"ה נצטוה מריבויא דאיש איש דהא גם ר"ש אמרי בי רב יליף לקמן ברפת השם לב"נ מאיש איש: שם דף נ"ז ע"א בגמרא דבר ערוה שנאמר פי השחית כל בשור: א"ל למה לא יליף בקיצור גילוי עריות מקרא זה ול"ל למילף מותשחת הארץ ונהדר ותשחת מקרא זה דכי השחית די"ל דבקרא דכי השחית לא הוזכר רק דהשחיתה היא גילוי עריות אבל אפתי לא מוכח דהשחיתה זו היא רע בעיני המקום לכן הביא קרא דנתשחת דכתיב בי' לפני אלהים: שם גזל דכתיב פניך עשב: ק"ק לילף ג"כ מדכתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם שהוא גזל פדאמרינן לקמן (דף ק"ח ע"א) וי"ל דניחא ליה להביא מקרא זה דכתיב בי' בלשון ציווי פי כן נצטוה נח מאת הקב"ה: שם ואידך לברכה בעלמא: ק"ק הא לקמן (דף נ"ט ע"ב) משמע דהך קרא דואתם פרו ורבו שרצו בארץ למצוה נאמר ולא לברכה דפריה ונהרי פריה ורביה כו' ע"ש.

וענין מ"ש המהרש"א שם: שם ע"א נמי איתרבאי מאיש איש: ענין במהרש"א שפירש עפ"י דברי התוס' דלקמן דזה אליבא דר"מ אזלא דדריש איש ואין לפרש דגם אליבא דרבנן קאי לפי מה שכתבו התוס' לעיל דרבי מיישא אית ליה ג"כ אליבא דרבנן דאיש איש אתי לרבות נכרים ומטעם זה מרה מפגר פאזרח ב"נ לכינויי דאיה יש לרבות מיתה לב"נ מאיש איש הא איש גבי פינויי פתיב ובפישראל גופא אין מיתה גבי פינויי לרבנן אכן ק"ק פיון דלפ"ז רב ע"כ אליבא דר"מ קאמר א"כ מאי פריה ונהתניא בע"א דברים שב"ד ש"י ממתין כו' דלמא ההיא פרבנן אתיא דלית להו איש איש ולכן אין

מיתה בע"א אכל רב כר"מ ולכן שפיר גליף מיתה מאיש איש דהא מאן דדריש איש איש דריש ליה לכל מילי וכמו שכתבו התוספות לקמן (ע"ב): שם פרש"י ד"ה בע"א נמי.

פתיב גבי מולך איש איש: ק"ק דהתינח למ"ד לקמן (דף ס"ד ע"א) דמולך נמי ע"א הוא אלא למ"ד דלאו ע"א הוא ורק בישראל אתרבי לחיובא א"כ פיון דבב"נ ליפא אנהרה עליו לא מהני האי איש דגבי מולך לענין ע"א וא"כ מאי פריף אלפיא דרב הא הוא אלפיא דר"מ קאמר ודלמא סבר ר"מ פהף מ"ד דלאו ע"א הוא וא"כ לא פתיב איש איש בע"א.

וי"ל פיון דר"מ דריש איש איש לרבות נכרים ומאן דדריש חדא דריש לכולהו וכמ"ש התוס' א"כ פי פתיב איש איש גבי מולך ע"כ אתי לרבות נכרים וא"כ או דסבר כמ"ד דע"א הוא ונהרי הוא בכלל אנהרת ע"א או דסבר כמ"ד בברייתא דלעיל דכל מה דאמור בפ' פישוף ב"נ מונהר עליו ובכלל זה ג"כ אנהרת מולך דל"י בף מעביר בנו ובתו פאש ולכן פריף שפיר דממנ"פ ליחשב עוד חדא או דריש איש איש או ע"ז או מולך אלא דק"ל למ"ד לקמן על ז' מצות ב"נ נהרג דגלי רחמנא באחד מהם וה"ה לכולהו א"כ איש איש דגבי מולך ל"ל וכמו דפריף בש"ס אאיש איש דגבי מברך א"ה ודגבי עריות ולענין זה לא שייכי תירוצי הגמרא ואפשר לומר פיון דאמרינו לענין ע"ז דכל שאין ישראל נהרג עליו אין ב"נ מונהר עליו ולענין עריות לא אמרינו הכי לקמן דסברי חכמים הרבה עריות יש שאין ב"ד ש"י ממיתין עליהן וב"נ מונהר וסיינו משום דרבנן דרשי איש איש לעריות דיון ולאמר לעריות דידהו כמבואר לקמן.

אכן זה שייף דוקא לענין עריות אבל לענין ע"ז ליפא למימר פן דהא גם מויצו או מאלהים דילפינו לעיל ע"ז מינה לית לן לרבויה אלא כמו בישראל דהא אתיא מן הדרף אשר צויתים או מהלף אחר צו ולר"י מאלהים אחרים ע"פ דכתיב גבי ישראל ולכן אתיא איש איש להורות דדוקא בכדרכו בישראל נהרג איהו נמי נהרג דשנה פולו לישראל דה"א דכמו דבישראל איפא לאו בשלא פדרפו ה"ה ג"כ בב"נ וממילא אנהרתן זו היא מיתתן אתי איש איש להורות דרק בדברים בישראל נהרג עליהם איהו נמי נהרג: שם ד"ה על הגזל.

וכן יפת תאר דהני נמי גזל: דקדק לפרש את אשתו אף דיפת תאר שייף ג"כ בפנויה דבפנויה לא שייף גזילה דלמא גזל אותה דהא אפילו קטנה או נערה שיש לאביה רשות עליה לא שייף גזילה לגבי אביה דרק בישראל גלי קרא פן דמוכרה פשהיא קטנה או שאר זכיות שזיפה לו רחמנא בה אבל בב"נ דלא גלי קרא לא אכן ק"ק פיון דלא שייף איסור גזילה ביפת תאר רק פשהיא א"א שקנויה לבעל וזה דוקא בשפכר בא עלי לשם נשואים א"כ ל"ל משום גזל תיפוק דחייב משום א"א פיון דלב"נ לא שריא רחמנא יפת תאר א"כ איסור א"א בדרךמה קאי וי"ל דלענין יפ"ת התיירה התורה ב' דברים הא' איסור גזל וראית בשביה ולקחת והב' פשבא עלי' אח"כ איסור א"א ונהף יפ"ת דאירינן בה ה"א היינו פשלקחה ונהביאה ברשותו אפילו שלא בא עליה איפא משום גזילה גבי ב"נ: שם בד"ה משום דקבעי למיתני סיפא.

ומשמע פטור מן המיתה: א"ל דאיף אפשר למיטעי פן דא"כ מ"ש ישראל בכותי דוקא דנקט ליתני חידוש טפי דאפילו ישראל בישראל נמי דינא הכי וכמו דפריף לקמן די"ל

דאי הוי תני ישראל בישראל ה"א דישראל בכותי מותר לגמרי לכה תני פטור לאשמעין דעכ"פ לאו איפא וגם א"ל דא"כ לפי האמת דישראל בכותי מותר לגמרי ליתני באמת ישראל בישראל וליתני לשון חיוב ופטור די"ל דאפתי ה"א דישראל בכותי מותר מדאורייתא אבל אי גם מדרבנן מותר זה לא הוי ידעין לכה תני לשון מותר דמשמע מותר לגמרי אפילו מדרבנן ומפני זה הוצרך רש"י לפרש בסוף דבריו דס"ל כמ"ד מותר ממש: שם בד"ה התירא הוא.

הא ישראל בישראל אסור: קצת קשה מאי ראיה לזה דלמא באמת גם ישראל בישראל מותר והא דלא קתני רבותא טפי משום דגם דהך כותי בכותי כו' גם אגזל ויפ"ת קאי וכה לא שניק למימר דישראל בישראל מותר.

ועו"ק לפי מה דאמרינן בב"מ (דף ע"א) דהיה עושה בתאנים וגרוגרות שנגמרה מלאכתן למעשר אינו אוכל וא"כ דלמא לכה לא נקט ישראל בישראל משום דבכל ענין איירי אפילו בדבר שנגמרה מלאכתן למעשר וכה דוקא ישראל בכותי מותר דכותי אינו חייב במעשר אבל ישראל בישראל לא פיון שנגמרה מלאכתן למעשר אבל מ"מ גזל לא הוי.

עו"ק דכי דייק מסיפא מדלא קתני דאפילו ישראל בישראל מותר דאסור אדרבה לידוק מרישא איפא מדקתני דוקא כותי בישראל אסור משמע הא ישראל בישראל מותר דאל"כ ליתני רבותא טפי.

ומזה לכאורה ראיה לפי בתרא דרש"י דמפח מי איפא מידי פריה דכה הפל א"ש אף דגם על פי זה י"ל מ"ש דדוקא מדהתיירא הוא ישראל בישראל פריה לפרוה בקיצור פיון דישראל בכותי מותר וכותי אסור מי איפא מידי ועיין בר"ן: שם בד"ה נהרג עליו.

דהיינו שפחה חרופה: פי' כגון שישראל ייחד שפחה כנענית לעבדו עברי ונתארסה לו ואח"כ בא עליה הוא באיסור דשפחה חרופה ופי' רש"י כאן אליבא דר' ישמעאל דסובר בכריתות (דף י"א ע"א) חרופה היא שפחה ודאית אכן גם לר"ע דפליג שם וסובר דחצינה שפחה וחצי' ב"ח היא שפחה חרופה מ"מ איפא איסורא לדידה גבי שפחה משום לא יהיה קדש דהוא סובר כדרש התרגום דזה קאי אשפחה וכמו שכתב הר"ן לעיל (דף נ"ד ע"ב) ונקט רש"י איסור זה דשפחה חרופה משום שזה נזכר בפירוש בש"ס ואיסור דל"י קדש לא נזכר בפי' ומה שהניח המהרש"א דעת רש"י בצ"ע לא נתברר לענ"ד כלל: שם בד"ה פיוצא בו.

דאלו שופך דם בשוגג: רש"י בזה לשיטתו אגזל דסבר במכות (דף ט' ע"א) דב"נ נהרג על השוגג ולכן שפיר הוי משפחת לכאורה פיוצא בו ע"י שוגג דכותי בכותי וכותי בישראל חייב וישראל בכותי פטור וישראל בישראל פטור אבל אסור וא"כ לא שניק מי איפא מידי ולזה הוצרך רש"י לתרץ דשפיכות דמים גמור הוא אבל לפי מה שכתב הרמב"ם (ר"פ יו"ד מה' מלקים) דב"נ אינו נהרג על השוגג בלא"ה ל"ק קושית רש"י אכן מ"מ צריך לתירוץ גם אליבא שיטת הרמב"ם פי היכי דלא יקשה דמשפחת ע"י אומר מותר דחייב ב"נ עליו וישראל פטור כמ"ש הרמב"ם שם: שם ע"ב בגמרא שהוא בגופו של אדם הוי אומר זה חנק: ואף דשריפה נמי אמרינן לעיל (דף נ"ב ע"א) דהוי

שְׂרִיפֵת נִשְׁמָה וְגוֹף קָיָים מִכ"מ ל"ק דְּלִמָּא שְׂרִיפָה הוּא דְּהוּא אֵינוּ מֵת ע"י שְׂפִיכַת דְּמִים בְּפָנִים כ"א ע"י שְׂרִיפֵת הַבְּנֵי מַעִים אֲבָל בְּחֻק הַמִּיתָה הִיא ע"י שְׂפִיכַת דְּמִים מִבְּפָנִים: שָׁם וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד הַדָּר עֲרַבְיָהּוּ קָרָא: ק"ק דְּאִישׁ דְּגָבִי עַל פֶּן יַעֲזֹב לֹא לְכַתּוּב וּמִמִּילָא לֹא אֶצְטְרִיף גַּם וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד לְהַדְּ דְּרָשָׁה דְּעֲרַבְיָהּוּ וּבְשִׁלְמָא גַבִּי מִיַּד אִישׁ ל"ק ל"ל דְּהָא אֶצְטְרִיף לְפָסוּל אִשָּׁה לְעֵדוּת וְלָדוֹן רַק אִי לֹא רִיבּוּי' דְּשׁוֹפָה דָּם הָאָדָם הָוֵי מוֹקְמִינּוּ לִיהָ לְמַעַט אִשָּׁה מִמִּיתָה אֲבָל הָד דְּגָבִי לֹא יַעֲזֹב דְּלֹא אֶצְטְרִיף לְדְרָשָׁה בְּזָה קִשָּׁה ל"ל: שָׁם אִישׁ אִישׁ לְרַבּוּת אֶת הַנְּכָרִים.

הַרְמַב"ם בִּס' הַמְצֹזוֹת (ל"ת ש"ג) וְכֵן בְּחִיבּוּרוֹ חָשִׁיב ע"פ הַסְּפָרִי ל"ת דְּאִישׁ אִישׁ לֹא יִקָּרֵב לְגִלּוֹת עֲרוּהָ לְלֹאוֹ אַחֲבּוּק וְנִשְׁוּק דְּעֲרִיּוֹת וְשְׁלוּקִין ע"ז וְהַרְמַב"ן שָׁם הִשְׁיִגּוּ וּכ' דְּלֹאוֹ זֶה פּוֹלֵל כָּל הָעֲרִיּוֹת אֲבָל אַחֲבּוּק וְנִשְׁוּק לֹא קָאֵי עֵינּוּ שָׁם.

וּלפ"ז יֵשׁ לְתַמְנָה עַל הַרְמַב"ם לְפִי מַה דְּאֶמְרִינּוּ לְעֵיל (דָּף נ"ו) דְּהָא דְּמַרְבִּינּוּ מֵאִישׁ אִישׁ כְּפִינּוּיִים ע"כ כר"מ אֶתְיָא דְּסוֹבֵר דְּגַם בְּיִשְׂרָאֵל אֵיפָא מִיתָה דְּלַרְבָּנּוּ דְּאָרְף דְּאֵיפָא אֲזַהְרָה וְכָרַת כַּמ"ש הַתּוֹסֵף שָׁם מִכ"מ פִּינּוּ דְּלִיפָא מִיתָה לֹא שְׁיִיף לְרַבּוּת אֲזַהְרָה לִב"נ פִּינּוּ דִב"נ אֲזַהְרָתּוֹן זֶה הִיא מִיתָתּוֹן וּבְיִשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָא מִיתָה ע"ש וְאָם פֶּן אֵיף מַרְבִּינּוּ מִהָכָא נְכָרִים הָא הָד אִישׁ אִישׁ גַּבִּי חֲבּוּק וְנִשְׁוּק כְּתִיב וּבְיִשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָא מִיתָה ע"ז וְהָרִי לְהַרְמַב"ם עַל פְּרָחָד לֹא קָאֵי רַק אַחֲבּוּק וְנִשְׁוּק דְּאִי קָאֵי גַם לְאֲזַהְרָה אִשְׁאָר עֲרִיּוֹת הו"ל לֹאוֹ שְׁנִיָּתּוֹן לְאֲזַהְרָת מִיתַת ב"ד וְלֹא יִלְקוּ אַחוּ"נ וּבְשִׁלְמָא אִמָּה דִק' לְכַאוּרָה ג"כ אֶהָא דְּכַתֵּב רַש"י לְקַמּוֹן בִּד"ה הַרְבֵּה עֲרִיּוֹת יֵשׁ דְּלַרְבָּנּוּ אֲכַל חֲיִיבֵי פְרִיתוֹת ב"נ מְוַזְהֵר דְּאֶתְרַבִּי מֵאִישׁ אִישׁ וְאֵיף אֶפְשָׁר לִזְמַר פֶּן פִּינּוּ דְּבִיִּשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָא מִיתָה וּמ"ש מְפִינּוּיִים לְרַבָּנּוּ לְעֵיל דְּאֵיפָא ג"כ כָּרַת וְאֶעפ"כ לֹא מַרְבִּינּוּ מֵאִישׁ אִישׁ עַל זֶה י"ל פִּינּוּ דְּהָד אִישׁ אִישׁ כְּתִיב גַּבִּי לֹאוֹ דְּקָאֵי עַל כָּל עֲרִיּוֹת בֵּין חֲיִיבֵי פְרִיתוֹת בֵּין חֲיִיבֵי מִיתוֹת ב"ד א"כ פִּי מַרְבִּינּוּ אֲזַהְרָה לִב"נ מַרְבִּינּוּ מִיתָה גַם לְהַנְּף דְּגָבִי יִשְׂרָאֵל בְּכָרַת דְּמַרְבִּינּוּ כְּיִשְׂרָאֵל פְּאוּתּוֹן שְׁחִיבִים יִשְׂרָאֵל מִיתָה עֲלֵיהֶם מִשָּׂא"כ גַּבִּי אִישׁ אִישׁ דִּב"ה דְּלֹא קָאֵי רַק אֶפְינּוּיִים וְדוּחַק אֲבָל אִשִּׁיטַת הַרְמַב"ם וְדָאֵי ק' אֵיף שְׁיִיף לְרַבּוּת ב"נ בְּדָבָר שְׁבִיִּשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָא רַק מְלַקוֹת וְצ"ע: שָׁם נִדְוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵאֵי הַלְכָתָא: הַמְהַרְש"א הַקְּשָׁה לְמָה לֹא קָאֵמַר לְדוֹן בְּחֻק וְלֹא בְּסִינֵף וִי"ל דְּלֹא רָצָה לְתַרְץ הִכִּי פִינּוּ דְּקַתְנֵי בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְאִי מִשּׁוּם חֻק בְּדִין יִשְׂרָאֵל הו"ל לְמִינְקֻט וּבְשִׁלְמָא אֶהָא דְּקָאֵמַר עֲרִיּוֹת לְשׁוֹן רַבִּים ל"ק אָרְף דְּלִפִּי ס"ד לִיפָא רַק א"א מִשּׁוּם דִּי"ל עֲרִיּוֹת דְּעֲלָמָא אֲבָל אֲדִין חֻק שְׁפִיר הו"ל בְּדִין יִשְׂרָאֵל וְלִכּוֹן הַנְּצָרָה לְתַרְץ מִשּׁוּם עֲדָה וְעֲדִים וְהַתְרָאָה שְׁהֶם דִּינִים רַבִּים וְגַם לְפִי הַמְסַקְנָא א"ש, דְּמַתְרַץ ר"י ל"נ אֲלֵא לְנַעֲרָה הַמְאֹנְרָסָה דְּלִפִּי תִּירוּץ זֶה אֵיפָא עֲרִיּוֹת וְדִינִים שְׁנַיִם דְּהֵינּוּ נַעֲרָה הַמְאֹנְרָסָה וְנִכְנָסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה וּמִיתָתּוֹן סְקִילָה וְחֻק דְּאָרְף דִּר"י לֹא נִקְטַר רַק נַעֲרָה הַמְאֹנְרָסָה מ"מ ע"כ מוֹדָה בְּנִכְנָסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה דַּל"כ אֶפְתִּי לֹא מְתַרְץ ר"נ בַּר יֶצְחָק מִיַּד בְּמֵאֵי דְּקָאֵמַר מֵאֵי אִשָּׁת אִישׁ דְּקַתְנֵי אֲלֵא וְדָאֵי ר"י נַעֲרָה הַמְאֹנְרָסָה לְדוּגְמָא נִקְטַר דְּהֵינּוּ נ"ה וְהַדּוּמָה לָהּ דְּלִדְיָהּ לִית לָהּ וְלֹא אֶתִּי לְאֶפּוֹקִי רַק א"א דְּלִדְיָהּ אִית לָהּ ג"כ וְלִכּוֹן א"ש הָא דְּנִקְטַר רַש"י בִּד"ה תְּנִיָּא פְּנוּתָהּ דִּר"י תְּרַוּנֵיָּהּ וְנִכְנָסָה לְחֻפָּה וְנַעֲרָה הַמְאֹנְרָסָה אָרְף דִּר"י לֹא נִקְטַר רַק נ"ה לְחֻדוֹ שָׁם אֲלֵא לְעֲדָה וְעֲדִים וְהַתְרָאָה: וְזֶהוּ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְאָרְף דְּאֶפְתִּי לֹא הָוֵי בִּד"י דְּהָא עֵדוּת שִׂא"א יְכוּל לְהַזְמִינָה בְּיִשְׂרָאֵל אֵינוּ עֵדוּת וְזֶה הָוֵי עֵדוּת שִׂא"א לֹא דְּהָא אִם יִזְמִינּוּ הָעֵדִים אֵין עוֹשִׂין דִּין הַזְמִינָה דְּכַאֲשֶׁר זָמַם לְעֲשׂוֹת לְאַחֵיו כְּתִיב

ה"ט פּינן דְלָא נְאָמַר פּאָשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֶחָיו בְּב"נ לֹא פְעִינן עֲדוּת שֶׁאִי לְהַזְיֵמָה כְּלָל: שֵׁם כָּל עֲרֻנָּה שֶׁב"ד ש"י מְמִיתִין עֲלֶיהָ: ק"ק דְּהָא אֵיפֹא נִשְׁכָּב לְזַכּוֹר וְנִשְׁכָּב לְבִהְמָה דְּאֲתִיָּא אֲזַקְרָתוּ בְּיִשְׂרָאֵל מוּלָא יְהִיָּה קִדְשׁ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לְעֵיל (נ"ד ע"ב) וּמִזֵּה וְדָאִי לֹא שְׂיִיָּה לְמִילָף ב"נ דְּהָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל פְּתִיב וְלֹא הָוִי בְּכָלֵל אִישׁ אִישׁ וְגַם בְּכָלֵל וְדָבָק וְלֹא בְּזָכָר לֹא הָוִי כְּמוֹ דְּלָא הָוִי בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכָּב וְא"כ הָוִי בְּב"נ מִנ"ל וְכ"ת דְּבִאֲמַת לֹא מִיחֲסִיב אֵיךְ קָאָמַר כָּל עֲרֻנָּה שֶׁב"ד כו' וְי"ל דְּהָא הָוִי ר"מ אֲלִיבָא דְר"ע אָמַר כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין וְלֹא ע' לְשִׁטְתוֹ דְּיִלְיָף שֵׁם נִשְׁכָּב מְלֵא תִשְׁכָּב וּמְלֵא תִתֵּן שְׁכָבְתָּהּ שְׁפִיר מְרַבֵּינן לִיה בְּכָלֵל אִישׁ אִישׁ גַּבִּי ב"נ: שֵׁם אִיזִי וְאִיזִי חֲנֻק הוּא: ק"ק לִפ"ז מֵאִי מְקַשָּׁה בְּש"ס לְעֵיל אר' יוֹחֲנָן אָבֵל א"א כְּדִינָא דִּידְהוּ דִּינִינֵין לָהּ וְהַתְּנָא דְלִמָּא בִּאֲמַת גַּם א"א כְּדִינָא דִּילֵן דִּינִינֵין לָהּ.

וְהָא דְנִקְט נְעָרָה הַמְּאֹרְסָה דְנִקְא מְשׁוּם דְרַצָּה לְתַרְזַן בְּרִייתָא גַם אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה וְכִמוֹ שְׁמוּכַח מְהָא דְלֹא תִירְזַן נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל חֲנֻק וְכִמ"ש הַמְּהַרְשֵׁ"א וְלִתְנָא דְבִי מְנִשָּׁה לֹא שְׂיִיָּה נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל לְעַנְנָן א"א דְאִיזִי וְאִיזִי חֲנֻק הוּא וְכְדִמְתַּרְזַן הָכָא וְאֶפְשָׁר שְׁלִזָּה פִּינוּנֵינוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּמ"ש בְּד"ה וְאִי בְּדִינָא דְהוּל"ל דְתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה הוּא דְהִינֵינוּ הָוִי בְּרִייתָא נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּמוֹ שְׁמוּכָן לְכַאוּרָה דְבְרִייתָא וְכִמוֹ שְׁהִבִּין ג"כ בְּת"ח דְקָאִי אֲבִרִיתָא דְעַל א"א נִידוּן בְּחֲנֻק דְע"ז יְקַשָּׁה שְׁפִיר כְּנ"ל הָא לִפ"ז אִין חִילוּק בֵּין א"א לְשָׂאָר עֲבִרִיּוֹת וּמ"ש א"א דְנִקְא דְנִקְט אָבֵל בְּזָה שְׁפִיר הַמ"ל דְרַצָּה לְאוּקְמָא בְּרִייתָא דְלְעֵיל גַּם כְּתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה נְהָרְג עָלְיוּ אָבֵל רַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֶיהָ: מִמָּה דְפְלִיגֵי רַבְּנָן אר"י בֶּן שְׂאוּל לְכַאוּרָה לֹא הָוִי מוּכַח רַק דְאִינוּ חֲסִיב אָבֵל שְׂיִיָּהּ מוּתַר לְכַתְחֵלָה לְהַרְגוֹ הֵיכִי שְׂיִכּוּל לְהַצִּילוֹ בְּלֹא מִיתָה זֶה לֹא שְׁמַעִינן מִפְּלוּגְתָּתָם אֲכֹן מְהָכָא שְׁפִיר מוּכַח כֵּן דַּל"כ לְאוּקְמָא כְּרַבְּנָן אֲכֹן זֶה דְנִקְא לְפִירוּשׁ שְׁנֵי שְׁל רִש"י לְעֵיל דְמַפְּחַ מִי אֵיפֹא מִיִּדֵי פְרִיָּה דְאִז מוּכַח שְׁפִיר דְלְרַבְּנָן הָיְתַר גְּמוּר הוּא דַּל"כ גַּם לְרַבְּנָן לִיפֹא מִיִּדֵי אָבֵל לִפִּי קָמָא דְמִדְתַּנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי מְשַׁמְעַת יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל חֲסִיב פְּרִיָּה גַם אִי לְרַבְּנָן פְּטוּר אָבֵל אֲסוּר ג"כ לִיפֹא לְאוּקְמָא כְּרַבְּנָן דְאֶפְתִּי לִישְׁנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל וְכִבְרַ פְּתַבְנוּ לְעֵיל דְפִי דְמַפְּחַ מִי אֵיפֹא מִיִּדֵי פְרִיָּה יוֹתַר מְכַנּוּן לְפַעַנ"ד דְלִפְנֵי קָמָא קִשָּׁה אֲדַרְבָּה לִידוּק אֵיפֹא מִדְתַּנֵּי בְרִישָׁא כּוּתֵי בְּיִשְׂרָאֵל חֲסִיב מְשַׁמְעַת הָא יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל פְּטוּר אֲכֹן גַּם לִפִּי מִי אֵיפֹא מִיִּדֵי לְמָה קָאָמַר דְלֹא מְשַׁפְּחַת רַק לְרִיב"ש הָא גַם לר' יִשְׁמַעְאֵל דְפְסִקִּינן כְּוֹנֵתָהּ מְשַׁפְּחַת כֵּן לְעַנְנֵין עוּבְרִין דִּישְׂרָאֵל בְּכוּתֵי פְטוּר וְיִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל פְּטוּר אָבֵל אֲסוּר וְא"כ לִיפֹא מִיִּדֵי וְכֵן ק' מִמָּה שְׁפִסְק הַרְמַב"ם (פ"ט מ' מְלָכִים) דְב"נ נְהָרְג עַל טְרִיפָה וְעַל כְּפָתוֹ וְהַמִּיתוֹ בְּרַעַב מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ (פ"א מ' רוֹצֵחַ) א"כ שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת פִּיּוּצָא בּוֹ בְּכַה"ג וְכִכּוּלְהוּ לֹא שְׂיִיָּה מִי אֵיפֹא מִיִּדֵי דְעַכ"פ אִיסוּרָא אֵיפֹא גַם בְּיִשְׂרָאֵל וְדוּחַק לֹאמַר דְהִנְהוּ הָוִי יוֹתַר בְּכָלֵל שְׁפִיכַת דְמִים מְרוֹצֵחַ שְׂיִכּוּל לְהַצִּילוֹ בֵּא' מֵאֲבָרִיו.

וּמִזֵּה לְכַאוּרָה רָאִיָּה לִפִּי קָמָא דְרִש"י דְהִקְוִישָׁא הִיא מִדְתַּנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי פְטוּר מְשַׁמְעַת הָא יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל חֲסִיב דְלִפ"ז לֹא שְׂיִיכֵי כָּל הִנֵּי פִיּוּצָא בּוֹ וְהִנֵּה מִמָּה שְׁכַתְב רִש"י דְחֲכָמִים סְבָרֵי דְהִיְתַר גְּמוּר הוּא מְשַׁמְעַת דְדוּקָא גַּבִּי יִשְׂרָאֵל פְּלִיגֵי וְסְבָרֵי כֵּן דְהָא רִיב"ש יְלִיף מְקַרָּא דְכִי יִצְוּ אֲנָשִׁים דְכְּתִיב גַּבִּי יִשְׂרָאֵל וְאֵהָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן אָבֵל לְגַבִּי ב"נ אֶפְשָׁר דְסְבָרֵי רַבְּנָן ג"כ דְב"נ חֲסִיב וְכֵּהָ אֲתִי שְׁפִיר מִה שְׁפִסְק הַרְמַב"ם (פ"ט מ' מְלָכִים) דְב"נ

שִׁיכּוּל לְהַצִּיל בֹּא' מֵאֲבָרֵיו וְהִרְגוּ נְהָרְגוּ עָלָיו מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל דְּפָסֵק פְּרָבְנוּ וְעֵינָיו מֵהַ שְׂהִקְשׁוּ הַכ"מ וְהֵלַח"מ וּבְנָה אֶתִּי שְׁפִיר: שָׁם ד"ה אֵין ב"ד יִשְׂרָאֵל.

פְּגוּן חֲיִיבֵי פְרִיתוֹת אַחוֹתוֹ: מִפֶּל ח"פ שְׁיִיר רש"י נִדָּה מִשְׁמַע דְּהִיא לַכ"ע אֵינָה בַב"נ וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה פִּינּוּ דְלַרְש"י מֵאִישׁ אִישׁ אֶתְיָא וְנִדָּה ג"כ פְּתִיב בְּהַךְ פְּרִשָּׁה אָכּוּ לְפִי דַעַת הַתּוֹס' א"ש דְּאֶתְיָא עֲרִיּוֹת דִּי דְהוּ מְדַכְתִּיב לֵאמֹר וְזֶה לֹא אֵינְרִי רַק בְּעֲרִיּוֹת דְשָׂאָר אִו שְׂאָר קְוֹרְבָה דְהָא מִמְחִזִּיר גְרוּשָׁתוֹ יְלִיף לָהּ וּבְאַמַּת לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם דַּב"נ נְהָרְגוּ בְּבָא עַל אֶשְׁתּוֹ נִדָּה: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לְנִעְרָה.

דְּקַחְשִׁיב נְמִי וְשָׁט אֶת הַבְּכוֹרָה: ה"ה דְּהוּי מ"ל ג"כ וְכַפֵּר בַּתְּחִלָּה מ' דָּגָם ע"ז לֹא הוֹנְהָרוּ: שָׁם בַּב"ד. וּפּוֹשְׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם: ק"ק דְּלִמָּא אֲזִילָא הַגְּמָרָא שָׁם אֲלִיבָא דְאִיכָא דְאֶמְרֵי דַר"ה לְקַמְּן דְּסָבֵר פּוֹתִי אֲסוּר בְּבִתּוֹ וְצ"ל דְּלֹא מְסַתְבָּרָא לְהוּ לְהַתּוֹס' פֶּן מִשׁוּם דְּקַתְּנִי אֲטַעֲמָא דַּב"ד וְלֹא הִיא: שָׁם בַּב"ד וְאִי בְּדִינָא דִּי דְהוּ סִינְף.

הַל"ל דַּתְד"מ הִיא: הָא דְלֹא קְאָמֵר פֶּן הֵינְנוּ דַּב"כ מֵאִי קַמ"ל בַּב"א טְפִי מְבַשְׂאָר עֲרִיּוֹת דַּב"נ וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבַתְּ הַת"ח. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ג"כ דְּדִילְמָא ר"ש הִיא דְּסָבֵר חֲנֻק חֲמוּר מְסִינְף וְלָכֵן לְעֵנָיו א"א דְּיִשְׂרָאֵל אֲוִקְמָא לַב"נ אֲדִין יִשְׂרָאֵל דְּחֲנֻק חֲמוּר דַּז"א דְּלִקְמָן (דָּף ע"א ע"ב) מְבֹאָר דַּר"ש ע"כ פְּתַנָּא דְּבִי מְנַשָּׁה ס"ל וַא"כ מֵאִי קַמ"ל בַּב"א יוֹתֵר מְבַשְׂאָר עֲרִיּוֹת וְהָא לְמ"ד חֲנֻק חֲמוּר כָּל עֲרִיּוֹת דַּב"נ בְּחֲנֻק הֵם: שָׁם ד"ה וְחֲכָמִים אֲוִמְרִים.

וְהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע: וַא"ל דְּהָא גַם רַבְּנָן אֲדַרְבְּנוּ קַשְׂיָא דְלַעִיל גַּבִּי מְבַרַף ה' לֹא דְרָשִׁי אִישׁ אִישׁ וְהָא דְרָשִׁי וְכֵן מְקַשְׁיָנוּ גַם לַעִיל (דָּף מ"ה ע"א) רַבְּנָן דַּר' יְהוּדָה אֲדַרְבְּנוּ דַר"מ וּבְפִסְחִים (דָּף י"א ע"א) מְקַשָּׁה דַר"מ אֲרַבְּנָן דַּר"י וְר"י אֲרַבְּנָן דַּר"מ מִשׁוּם דַּבְּכ"מ סָתָם בַּר פְּלוּגְתָא דַר"מ הוּא ר"י וְכֵן אֵיפְכָא דִּי"ל פִּינּוּ דְהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע אֶמְרָה וְלִיָּה לֹא סְבִירָא לִיָּה כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' א"כ חֲכָמִים דְּקַתְּנִי הָא הֵם בַּר פְּלוּגְתָא דַר"ע וְלֹא דַר"מ דַּל"ל דְּאֲלִיבָא דַר"ע פְּלִיגִי דְהָא ר"ע ע"כ פְּדַעַת ר"מ ס"ל כְּדַמוּכַח לְקַמְּן.

וְלָכֵן גַּם לְפִי תִירוּץ הַתּוֹס' דְאִישׁ אִישׁ קָאִי עַל עֲרִיּוֹת דִּינּוּ וְלֵאמֹר אֲעֲרִיּוֹת דִּי דְהוּ ג"כ צָרִיף עַכ"פ לְהַךְ סְבָרָא דְהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע קְאָמֵר פִּי הִיכִי דְלֹא תִקְשִׁי דַּרְבְּנָן אֲדַרְבְּנוּ: שָׁם בַּב"ד הוֹרְתוֹ.

וַי"ל אֵיפְכָא: וְהָא דַרְש"י לֹא פִירֵשׁ פֶּן י"ל דְּרָצָה לְפָרֵשׁ גַּם אֲלִיבָא דְהָךְ מ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף צ"ז ע"ב) דְאַחִים מִן הָאָם אֲסִירֵי וְלִדְיָדָה לִיכָא לְפָרֵשׁ כַּפִּי הַתּוֹסְפוֹת דְהָא לְדִינְדָּה אֲשַׁמְעִינוּ מְתַנִּיתָן שָׁם דַּאֲע"ג דְהוֹרְתוֹ וְלִינְדָתוֹ בְּקַדְוִשָּׁה דְכַשְׁתִּי אֶמְהוֹת דְמִי אַפ"ה אֲסִירֵי מִשׁוּם דְאֶתִּי לְאַחֲלוּפִי וְלְהַךְ לִישְׁנָא פִי רש"י טַעַם דְאַסִירֵי דְאֶתִּי לְאַחֲלוּפִי אֶפִּילוּ בְשָׂאָר הָאָב וְעַ' בְּתוֹס' שָׁם שְׁפַתְבוּ עוֹד תִּירוּצִים אַחֲרֵים אַקְוִשִׁית רש"י: שָׁם דָּף נ"ח ע"א בְּגַמְרָא אַחוֹתוֹ מִן הָאָב יִקְיִים.

לְכַאוּרָה קִשָּׁה דִּיּוֹקָא דְרִישָׁא לְסִיפָא דְקְאָמֵר מִן הָאָם יוֹצִיא מִשְׁמַע הָא מִן הָאָב וּמִן הָאָם יִקְיִים וְהִזְדַּר תְּנִי מִן הָאָב יִקְיִים מִשְׁמַע הָא מִן הָאָב וּמִן הָאָם לֹא וּבִיבְמוֹת שָׁם פְּלִיגִי אֲמוּרָאֵי בְּמִן הָאָב וּמִן הָאָם ע"ש: שָׁם אֵימָא אֶשְׁתּוּ אָבִיו הֵינְנוּ בְּאֶשְׁתּוֹ: ק"ק לְפִי מֵהַ דְאֶמְרִינוּ לְקַמְּן ב"נ שְׂבָא עַל אֶשְׁתּוֹ חֲבִירוֹ שְׂלֵא פְדַרְכָּה פְּטוּר.

ומדקתני אשת חבירו ונקא ולא סתם על עריות משמע ונקא על אשת חבירו פטור משום
דנדבק גבי אשתו ונקא פתיב אבל על שאר עריות חייב גם בשלא פדרפה פישראל וכן
משמע גם מהרמב"ם (פ"ט מה' מלקים) וכמו שהחליט הרב בכ"מ שם ולפ"ז מאי מתרץ
פאן היינו אשת חבירו וכן מתרץ ג"כ לקמן אהא דפריה אימא אמו ממש הא שפיר
מצרכינן לחייב גם אביאה שלא פדרפה: שם אי הכי אשת אביו נמי: ק"ק מה לשון אי
הכי גם בל"ז קשה פן וי"ל דאי לאו דתרוץ היינו ונדבק י"ל דאף דבב"נ לא שייך נפקותא
לענן ב' חטאות כמו פישראל מ"מ י"ל דהתורה רצתה להחמיר עליו לכתוב אזהרה ב'
פעמים אף שלא שייך רק חיוב א' כמו דכתיבי לפעמים לאוי טובא גבי ישראל גם
בדברים שאין לוקין עליהם אבל השתא שמתרץ היינו ונדבק ולא מסתבר לי' לומר פן
פריה שפיר אי הכי א"א נמי: שם ברש"י ד"ה ומותר באשת אחיו.

דכינן דלשמא יאמרו ליכא למיחש: ודלקמא אתי לאחלוכי נמי ליכא למיחש כיון דע"י
אישות הוא וכן פתבו התוס' ביבמות ע"ש: שם בד"ה לאתויי אשת אביו. וזה לא הייתה
לו אשה כלל ביהדות: אף דלכאורה משפחת פלתו שמתרת לו ע"י גרות פגון שפא על
הנכרית והוליד ממנה בן והולד פמותה ונתגייר הבן ונשא ב"י והיא מתרת לחמיה כיון
שאין זה בנו מ"מ לא שייך זה לענן גרות דגם פישראל משפחת הכי ומ"ש ונקא גבי גר
דנקט הכי ואף דלפי פ"ה הא' ברש"י ד"ה נשא אשה ובתה נקט ג"כ אשה ובתה גבי גר
אף דשייך גם פישראל גמור מ"מ יש לחלק דהתם דין באפי נפשי' הוא ויש לפרש שפיר
אישראל אבל הכא האי וכל העריות מתרות לו אגר דסליק מיניה קאי: שם בא"ד.

וה"ה לב' אהיות: לחד תירוץא של התוספות ביבמות (דף צ"ו ע"ב) דלכך גזרינן טפי
באשה ובתה מבאשת אח משום דהתם קרי ליה חמותא דפלגיא משא"כ באשת אח ע"ש
יותר דומה אחות אשה לאשת אח מלאשה ובתה דג"כ לא קרי לה אחות אשת פלוני: שם
בתוספות ד"ה נשא.

והשתא הא דפריה דר"מ אדר"מ ועיין במהרש"א שהניח בצ"ע שדברי התוס' סותרים
זא"ז וי"ל דהתוספות לא באו פאן רק לפ' גירסת הספרים דמקשה רק מרישא דכל ערוה
שב"ד ש"י ממתין עלי' ולא ג"כ מסיפא ומזה מוכח דמאחות אביו לא רצה להקשות אף
דאתי לאחלוכי לא שייך מ"מ שייך טעם לאיסור כמו שפי' רש"י גזירה משום אחותו מן
האם אבל משום אחלוכי באמת לא שייך וזה מבואר ממה שכתבו התוספות ביבמות (דף
צ"ח ע"א) בד"ה אחות האב וא"נ דבהדיא משמע בפ"ד מיתות ע"ש.

ונה לא מוכח רק לפי גירסת רש"י שהגיה הר"ן דמרישא ומסיפא פריה דהשתא מדפריה
מסיפא דהיינו מאחות האב להוכיח דאסור לב"נ ומתרץ דר"א היא משמע דטעמא משום
שמא יאמרו אבל לפי ה' גירסא דלא פריה רק מרישא גם התוס' קיימו סברת רש"י
דה"ט דלא פריה מאחות האב משום דהתם הטעם משום גזירה דאחותו מן האם דהא לא
סותרו התוס' מידי רק מכח אותה גירסא ורש"י י"ל דפירש שם לפי גירסת התוספות
דכאן ולכן דברי התוס' דכאן עולין כהוגן: שם ע"ב בגמרא משפרעה ראשה בשוק.

מלשון זה משמע דאפילו כשהיא פרעה ג"כ לא מקרי עוד מיוחדת אבל מלשון הרמב"ם
משמע דדוקא האדון שייחד צריה לבטל היחוד ע"י פריעת ראשה: שם שנאמר ונדבק
ולא שלא פדרפה.

ואף דלעיל דרשינו מן דבין ולא בן ז' דתתתי שמעת מינה כל שאינו דרף דביקות דהא גם זכר ממעטינו מאותו טעם שממעטינו שלא פדרפה כיון שאינו נהנה אין פאן דביקות: שם כותי שהפה את ישראל חייב מיתה.

הא דלא קחשיב ליה בהדי ז' מצות וכדפריה לקמן גבי גוי שישבת ושעסק בתורה ובזה לא שייכי תירוצי הגמרא י"ל דלא קחשיב אלא מה שהוא משום ב"נ דהיינו המצות שחייב עליהן מחמת שהוא ב"נ אבל גוי שהפה את ישראל אין החיוב מחמת שהוא ב"נ דהא אם הפה ב"נ אחר אינו חייב ולא חייב רק משום שהפה את ישראל ולא הוי דומיא דאינך לכן לא קחשיב ועוד כיון דנכרי שהפה את ישראל מדין גזל חייב וכמ"ש הר"ן א"כ הוא בכלל גזל: שם ובאמר ר"ל כותי שישבת חייב מיתה: ק"ק (דבפ' ב' דמכשירין) אמרינו מצא בה תינוק מושלף אם רוב נכרים נכרי רוב ישראל מחצה על מחצה ישראל והביא הר"ש שם בשם התוספתא דמחצה על מחצה נותנין עליו ב' החומרות ופי' בחומרא דנכרי שלא יעסוק בתורה ע"ש וצריה לפרש דאף דזה הוא קולא גבי ישראל דישאל מצנוה לעסוק בתורה מ"מ הרי יכול לעסוק בז' מצות דידהו דמצות ל"ת קניי בזה אם ישראל הוא ולא עבר אאסור לעסוק בתורה אם נכרי הוא דמצות דידהו מותר כדאמרינו לקמן אכן בזה ק' איך יעשה בשמירת שבת איך שייך בזה לתפוס חומרת שניהם אם ישבות דלמא נכרי הוא ואם לא ישבות דלמא ישראל הוא וחלל שבת וי"ל דיום שלם שאסור לב"נ לשבות מקרא דיום ולילה לא ישבותו משמע שהלילה הולך בזה אחר היום דהא יום ולילה כתיב דמשמע היום ולילה שאחריו לא ישבות מדלא כתיב איפכא ובישראל לענין שמירת שבת היום הולך אחר הלילה ולכן שפיר יכול לשמור שבת פישאל ולעשות מלאכה במוצאי שבת דשבת שמר בזה ואיום ולילה לא עבר אם נכרי הוא כיון שעשה מלאכה במו"ש ובע"ש הרי שלא שבת יום ולילה שאחריו אכן אפתי ק"ק איך יעשה ביוה"כ שחל להיות סמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו הא אז ע"כ צריה לשבות יום ולילה שאחריו ואולי תנא דתוספתא לא סבר באחרים אלא כרבנן בסופה (דף נ"ד ע"ב) דא"א ליוה"כ למקלע סמוך לשבת אפילו בזמן שקדשו ע"פ ראיה ע"ש ולכאורה יש תקנה שיעשה מלאכה פחות מפניעור דלישראל שיעורין נאמרו ולא לב"נ וא"כ על אסור יוה"כ לא עבר ומשום נכרי לא שבת אכן התניח לר"ל דח"ש מותר מן התורה אבל לר"י מא"ל נאפילו לר"ל יש לספק אם טוב שיעבור אדרבנן בקום ועשה משיעבור אדאורייתא בשוא"ת או איפכא ועיין מה שפתי בזה בשו"ת בגין ציון (סי' קכ"ו).

שם וליחשבה גבי ז' מצות: עיין בר"ן שהקשה לדעת הרמב"ם שאין ממיתים אותו רק מודיעים אותו שחייב מיתה א"כ מאי פריה דליחשב בהדי ז' מצות הא לא הוי דומיא דז' מצות דהתם חייב מיתה ממש וי"ל דפריה לר"ש אמר רב דסובר לעיל (דף כ"ז ע"א) דאינו נהרג רק על ז' מצות ואעפ"כ חשיב מצות לב"נ וא"כ ליחשב נמי הא ומסתמא לא יפלוג אהא דר"ל ודר' יוחנן לקמן.

א"נ י"ל דבאמת פי פריה דליחשבה הוי סובר דחייב מיתה ממש כיון דאזורה גמורה היא אכן פי מתרץ דקום עשה לא קחשיב דלא הוי דומיא דאינך א"כ לא שייך ג"כ למילף

מיתה ממש מהיכא דילפינו לאחרינא משופך דם פינו דלא דמי ליה דהתם שוא"ת והכא
קום ועשה ולכן סבר הרמב"ם דאין ממייתין.

וכן י"ל לקמן גבי פותי שעוסק בתורה דבאמת כי פריה וליחשבניה גבי ז' מצות הוי סובר
דחייב מיתה ממש קאמר ובאמת הוי מצי לתרץ דלא הוי דומיא דאינה וכתירוץ הר"ן רק
דקושטא קאמר ליה דהוי בכלל אינה או בכלל גזל או בכלל עריות אבל מ"מ אין חייבים
מיתה ממש דקרא דלנו מורשה ולא להם לא משמע ליה רק אסמכתא בעלמא: שם
בתוספות ד"ה מפני מה.

היתה ראוייה למוות מיד: פ"י קודם שאכל גם אדם וכמו שפ"י המהרש"א דאל"כ גם אדם
הי' ראוי למוות. ובזה א"ש ג"כ דלא יקשה למה לא מטה והא אדם יכול לישא תאומת
הכל דבזה לא שייך עולם חסד יבנה פינו שלא הוליד ועוד דאיכא מ"ד בב"ר דתאומה
יתירה נולדת עם הכל אבל בזה א"ש דהכל עדיין לא היה נולד בעת שחטאה חנה כמ"ש
התוס' לעיל (דף ל"ח ע"ב) ע"ש: שם ד"ה מי איכא מדי.

וי"ל דלא אסיר אלא כשעושה כף תדיר: פ"י ואז חייב משום הוצאת זרע לבטלה ולכך
מתו ער ואונן אבל לא משום ביאה שלא כדרכה דהיא מותרת בב"נ כמו בישראל לפי
המסקנא. וא"ל לפי מה שכתבו התוס' לקמן (דף נ"ט רע"א) בד"ה והא פריה ורביה דמי
שמצונה על פרי' ורב' מצונה ג"כ על השחתת זרע וא"כ ב"נ דלא מצונה על פריה ורביה
גם על השחתת זרע אינו מונה ומ"ט מתו ער ואונן די"ל דהא דב"נ אינו מצונה על פריה
ורביה היינו דוקא משעת מ"ת ואילך פשנצטווי ישראל אבל ודאי קודם מתן תורה היו
מצווים דהא פרו ורבו לנח נאמר: שם בד"ה קז ידא.

גבי יד לאמה תקצץ: ובשיטת רש"י י"ל דנדאי הא דר"ה קז ידא הי' מטעם קנסא דמן
הדין א"ל דאנה הונפר דין כזה ואי משום דכתיב וזרוע רמה תשבר זה ודאי לא לדין
יחשב דאם גם אמר איוב בפ"י שהמרים יד תקצץ ידא ג"כ אין לנביא רשאי לחדש דבר
מעשה מכ"ש בזה דלא הוי רק רמז בעלמא כדמוכח מהא דאמר ר"א אין לו תקנה אלא
קבורה והרי הקא ודאי כ"ע מודו שאין ממייתין אותו וע"כ דלא הוי רק רמז ואסמכתא
ולכך כ' רש"י שפיר שלא היה רק משום קנסא והוראת שעה וקרי לי' משום קנסא
לאפוקי דלא הוי משום דין גמור אבל התם בגדה הא דאמר דינא תנו היינו דלא הוי רק
קללה אלא דבאמת דנין פן ולא אתי משום דינא רק לאפוקי דלא הוי רק קללה אבל
באמת הא דדנין פן היינו מטעם קנסא ולא משום דין גמור: שם דף נ"ט ע"א בגמרא
פנהים לויים וישראלים לא נאמר: פ"י וקרא בת"ת פתיב דברישא פתיב ושמרתם את
חקותי ואת משפטי ועיין מה שהקשו בתוס' דבשאר דוכתי ממצטינו פותי מאדם והכא
מרבין ונדחקו בישוב קושיא זו.

ואולי י"ל דהאדם לכאורה בקרא זה מיותר הוא דאי לא פתיב רק אשר יעשה וחי בהם
ג"כ הוי ממצטינו נכרי לענין ת"ת מרישא דקרא דכתיב ושמרתם את חקותי דמשמע
אתם ולא נכרים וכי הדר פתיב האדם למעט ג"כ נכרים הו"ל מיעוט אחר מיעוט ואין
מא"מ א"ל ולכן מרבין הכא נכרים והא דקאמר פנהים לויים וישראלים לא נאמר הוא
ל"ד אלא נקט פאן משום דהוא לישא דת"כ בשאר דוכתי וכמ"ש התוס' גופא בב"ק
(דף ל"ח ע"א) ע"ש: שם זה אבר מן החי.

אָבֵל דָּם מִן הַחַי לֹא וּמִזֶּה רְאִיָּה לְמִסְקֶנֶת הַתּוֹסֵס' לְעֵיל (ד"ד ע"א) דָּדָם אֵינוֹ בְּכָלֵל בְּשֵׁר דַּאֲל"כ ל"ל קָרָא עַל דָּם הָרִי הוּא בְּכָלֵל אֲבָר וּבְשֵׁר מִן הַחַי: שֵׁם וְלָמָּה לִי לְמִיִּשְׁנֵי בְּסִינֵי: ק"ק הָא אֲבָר מִן הַחַי ג"כ לְמִיִּלְתִּי נְשִׁינִית לְהוֹרוֹת דְּנוֹהֵג אַף בְּטַמְאִים לר' אֶלְעָזָר אוּ רַק בְּטֵהוֹרִים לְרַבְּנָן בְּחֻלִּין (דף ק"ב ע"א) דְּנִפְקָא לְהוֹן פֶּן מְלֵא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבְּשֵׁר לְרַבְּנָן אוּ מְדַסְמְכֵי לְדָם לר"א וּא"ל דְּאִין סְבָרָא שְׂיִכְתּוּב פֶּל הִלָּאוּ דַּאֲמ"ה לְהוֹרוֹת הֵיִתֵּר בְּטֵהוֹרִים דְּהָא פֶּל הִלָּאוּ דְּאֵף בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ לֹא מְצָרְכִינוּ לְרַבְּנָן אֶלָּא לְהֵיִתֵּר שְׂרָצִים כְּמִבּוֹאָר לְעֵיל.

וּי"ל דְּקוֹנְשִׁינִית הִגְמָרָא הִיא לר"א דְּלִדִּידָן לֹא מְצָרְכִינוּ לְרַבּוֹת טַמְאִים דְּמַהֲכֵי תִּיִּתִי שְׁלֵא יְנַהֵג בְּטַמְאִים פִּינּוֹן דְּלִבְנֵי נְאָסֵר אֲבָר מִן הַחַי וְעַדִּין בְּהִמָּה טַמְאָה מְוֹתֵרֵת וְכִדְקָאֵמֵר לְהוֹ ר' יְהוּדָה לְרַבְּנָן לְעַנְנָן גִּיה"נ שֵׁם (דף ק' ע"ב) וְהָא דְּמְצָרְכִינוּ קָרָא לר' אֶלְעָזָר דְּנוֹהֵג בְּטַמְאִים הֵיִנּוּ אוּ מְשׁוּם דְּכִתִּיב קָרָא אִישְׂרָאֵל לְחַוָּדָא אוּ מְשׁוּם דְּלֹא נְדְרוּשׁ פְּרַבְּנָן מִי שְׂבִשְׁרוּ מְוֹתֵר אֲבָל אִי לֹא הָוִי פְּתִיב גְּבִי יִשְׂרָאֵל קָרָא דְּלֹא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ וְדַאי מְסַבְּרָא לֹא הֵיִנּוּ מְחַלְקִים בֵּין טֵהוֹרִים לְטַמְאִים פִּינּוֹן דְּקָרָא גְּבִי ב"נ פְּתִיב וּבב"נ ג"כ אִין חִילוּק בְּכָף וְלָכֵן פְּרִיף שְׁפִיר: שֵׁם אֲדַרְבֵּה מְדַנְשִׁינִית בְּסִינֵי לְיִשְׂרָאֵל נְאָמְרָה: א"ל דַּא"כ לָמָּה נִכְתַּב בְּיִשְׂרָאֵל כָּלֵל הָא גַּם אִי לֹא הָוִי פְּתִיב רַק בב"נ הָוִי אֲמַרִּינוּ ג"כ לְיִשְׂרָאֵל נְאָמֵר וְלֹא לב"נ כְּמוֹ גִּיה"נ.

וְעוֹד דְּלִיפָא לְמִימֵר דְּלב"נ נְאָמֵר וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל דְּלִיפָא מִיִּדֵי דִי"ל דְּאִי הָוִי פְּתִיב הָכִי ה"א בְּאֵמֶת דְּלִזְנָה וְלִזְנָה נְאָמֵר דְּהָא גַּם גִּיה"נ שְׁנַאֲמֵר לְתַחֲלָה לְבָנֵי יַעֲקֹב שְׁהִיוּ אֲזוּ ב"נ עַדִּין אֲסוּר לְהֵם וּמִיִּנְיָה הָוִי גְּמַרִּינוּ גַּם אֲמ"ה וְלָכֵן צְרִיף לְכַתּוּב גַּם בְּיִשְׂרָאֵל לְהוֹרוֹת דְּמֵאֲז שְׁנַאֲסֵר לְיִשְׂרָאֵל לְהֵם לְכַד נְאָסֵר וְלֹא לב"נ וְזֵהוּ לְשׁוֹן אֲדַרְבֵּה דְּקָאֵמֵר דְּמַהֲף גּוּפָא שְׁאֵתָה אוּמֵר שְׁנַאֲסֵר לְזֵה וְלִזְנָה דַּא"כ לָמָּה נְשִׁינִית מִזֶּה אֲנִי לוֹמֵד דְּרַק לְיִשְׂרָאֵל נְאָמֵר: שֵׁם לב"נ נְאָמְרָה וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל: ק"ק אִיף אֶפְשֵׁר לוֹמֵר פֶּן דְּגִיה"נ דְּוִקָא לב"נ נְאָמֵר הָא בְּחֻלִּין (דף צ') יְלִיף רַבִּי מְקָרָא דְּוִהֲקֵטִיר הַפֶּל הַמְּזַבְּחָה מְחֻנְפְּרִין דְּאֲסִירָא דְּהֵיִנּוּ גִיה"נ בְּמְחֻנְפְּרִין דְּלְמְחֻנְפְּרִין דְּהֵיִתִּירָא לֹא צְרִיף קָרָא מִיִּדֵי דְּהָוִי אַרְאֵשָׁה שֶׁל עוֹלָה וְא"כ ע"כ מוֹכַח דְּגִיה"נ אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל וְא"ל דְּאֶפְתִּי לְרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי אַרְבֵּי וְלֹא מוֹקְמֵי קָרָא לְהָכִי לֹא מוֹכַח פֶּן דְּאֶפְתִּי מֵאִי פְּרִיף הָכָא לר' יְהוּדָה דְּלָמָּא ר"י סוּבֵר בְּהָא פְּרַבִּי וְא"כ מוֹכַח פֶּן מְדַכְּתִיב קָרָא לְהֵתִיר הַקְּטֵרֵת מְחֻנְפְּרִין דְּאֲסִירָא וְהָרִי קוֹנְשִׁינִית הַגַּמ' דְּכָאֵן רַק לר' יְהוּדָה קוֹשָׁה דְּלְרַבְּנָן לֹא נְאָמֵר גִּיה"נ לב"נ כָּלֵל וְי"ל אִי לֹא דִּיְדַעִינוּ מְעַלְמָא דְּלְיִשְׂרָאֵל נְאָסֵר גִּיה"נ ע"כ גַּם לְרַבִּי הָוִי דְּרִשִׁינוּ לְקָרָא פְּרַבְּנָן: שֵׁם לִיפָא מִיִּדֵי דְּלְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי: לְפִי פִי רִש"י הַנֶּ"ל דְּגַם מְתַחֲלָה לֹא נְאָסֵר גִּיה"נ רַק לְבָנֵי יַעֲקֹב אֵינוּ מְדוֹקְדֵק לְכַאוּרָה מֵאִי דְּמַתְרֵץ מִי אִיפָא מִיִּדֵי דְּאִיף שְׂיִיף בְּזֵה לוֹמֵר פֶּן הָא לְאוֹתוֹן שְׁנַאֲסֵר מְתַחֲלָה עַדִּין אֲסוּר.

וּמִזֶּה לְכַאוּרָה ג"כ רְאִיָּה לְמָה שְׂרָצוּ הַתּוֹסֵס' לְפָרֵשׁ דְּנְאָסֵר מְתַחֲלָה לְכָל ב"נ וְא"כ פִּי פְּרִיף אִימָא לב"נ נְאָמֵר וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל ג"כ הַפִּי לְכָל ב"נ וְלְיִשְׂרָאֵל כָּלֵל לֹא וְלָכֵן מְתַרֵץ שְׁפִיר מִי אִיפָא מִיִּדֵי: שֵׁם וְלֹא וְהָרִי יפ"ת.

מָה שְׁהַקְּשָׁה הַפְּהַרְש"א בְּזֵה וְהַנִּיחַ בַּצ"ע פְּכָר הַקְּשָׁה הָר"ן לְעֵיל (דף נ"ז) וְתִירֵץ דְּהָא דְּמְוֹתֵר גְּזֵל שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּנִכְרֵי הֵיִנּוּ מְשׁוּם עֶמֶד וְהֵתִיר מְמוֹנָם אֲבָל לֹא שְׁלֵא יְהִיָּה דִּין גְּזֵל בְּהֵם וְלָכֵן לֹא שְׂיִיף פָּאֵן אִיף יִצְאוּ מְקוֹנְשִׁתוֹן לְהַקְּל דְּלֹא יִצְאוּ לְהַקְּל אֶלָּא מִכַּח הַפְּקָר

לישראל זכו בהם ע"ש גם יש טעות פאן במהרש"א וחסר תיבת ואפשר דאזלא סוגיא דהקא כמ"ד גזל נכרי אסור ע"ש: שם ונהרי פחות מש"פ.

ע"ן מה שהקשה הלח"מ בזה על הרמב"ם (ריש ה' גזילה) דפסק דגם בפחות מש"פ יש איסור מן התורה לגזול א"כ מאי פריה הרי גם בישראל לא הותר ע"ש. וי"ל דמ"מ פריה שפיר בכאן מי איכא מידי דהיינו איך אפשר שיצאו מכלל ב"נ להקל פ"ן דבפחות מש"פ משום לא תגזול ליכא דהא אין גלגה והא דאסור היינו משום דעכ"פ צערא בשעתה אית ליה וכדאמרינן לעיל (דף נ"ז) אלא דאח"כ מוחל וא"כ ליכא בזה משום לא תגזול ובב"נ איכא משום ל"ת וא"כ יצא מקדושה חמורה לקדושה קלה ואין זה דומה להא שב"נ נהרג על דברים שישראל גלגה עליהם זה לאו משום קילת קדושה הוא אלא שחסה התורה בפעונושים על ישראל יותר מעל ב"נ אבל עכ"פ בציוויים ואזהרות שוין הן אבל לענין גזילה דישראל אינו מוזהר בלא תגזול היכי שמוחל לבסוף וב"נ מוזהר א"כ הרי הקילה התורה בדינים גבי ישראל ואהא מתרץ דב"נ ה"ט שאינו מוחל כלל ואי הוי שייך כה"ג גבי ישראל ג"כ יהיה מוזהר בל"ת ועוד יש נפקותא אפי' לכתחלה דקיל ישראל מנכרי דגזל פחות מש"פ אינו בתורת השבון גבי ישראל וכמו שפסק הרמב"ם (שם ה"ו) וב"נ צריה להשיב כדמוכח מהא דאמרינן בע"ז (דף ע"ב ע"א) אלא ש"מ משיכה בנכרי קונה ופי' רש"י שם ולא ניתן להשבון דרישא דוקא פחות מש"פ דישראל מחיל ולא מחייב נכרי לאהדורי עכ"ל אלמא דבנכרי דלאו בר מחילה הוא מחייב לאהדורי: שם ברש"י ד"ה למה לי למכתב.

בשקמא ע"א וג"ע בסיני: ק"ק מה הכריחו לפרש כף דלא פריה אכנוליהו ואי משום דינע דלמלתייהו נשנית מאן לימא לן דלא ידע ג"כ מה דפריה לקמן אזהרה מהדר ומיתגני בה ל"ל וי"ל: שם בד"ה לזה ולזה.

ובגלל התועבות האלה: דא"ל דהיו חייבים על מה שחטאו פן קודם מ"ת די"ל דהא נאמר לאברהם ודור רביעי ישובו הנה פי לא שלם עון האמורי עד הנה ואף דהיו ראויין לבא לארץ בשנה השנית ליציאתם ממצרים אי לא דחטאו במרגלים כדמוכח בפתובים מכ"מ פ"ן דהתורה נתנה בתחלת שנה ראשונה והם לא היו ראויים לבא עד השנה השנית ש"מ שלא שלם עון האמורי עד אז: שם בד"ה ואלכא דר"י.

ולר"י גופא לישראל נאמר ולא לב"נ: מהתוס' חולין (דף צ' ע"א) נראה שנסתפקו בזה אי לא נאסר מתחלה לכל האומות ע"ש. ואי משום דכתיב ב"י דוקא י"ל פ"ן דבשעה שכתב משה את התורה ונכתב קרא זה לא היה אסור רק לישראל ולא הנצרכה האזהרה לכתוב רק לישראל אבל מ"מ מדכתיב קרא זה גבי יעקב משמע שנאסר אז לכל ב"נ וגם לשון הש"ס דייק פן דנאסר לכל האומות דקאמר נאמר לב"נ ולא נשנית בסיני לישראל נאמר ולא לב"נ והיינו גיה"נ ואי לא נאסר רק לב"י שלהם עדיין אסור איך שייך לומר לישראל נאמר ולא לב"נ: שם בתוס' ד"ה אלא האדם.

מיהו מצי למימר דטעמא: לפי תירוצים אלו א"ש מה שהקשו התוס' לקמן (דף ע"ד סוף ע"ב) בד"ה ב"נ וא"ת והא חי בהם בישראל כתיב כו' ע"ש. ולכאורה קשה הא הקא מרבינן נכרי מהאדם אלמא דגם גבי פותי פתיכא.

ולפי תירווצים הללו י"ל פיון דר"מ ור"ש לא סברי הכי א"כ יפלגו תנאי בזה ועוד דלפי העולה מהסוגיא שם לפסק הלכה אינו מצווה על קדוש השם ופסקינו כר"ש דאין פותי מטמא באוהל: שם בא"ד.

וי"ל דגרסינן הכא ר' ירמיה: ק"ק דלפ"ז מאי פריה מר' ירמיה אר' יוחנן דלמא ר' יוחנן פליג אדר"י וי"ל דאין זה האמורא אלא תנא ר' ירמיה וכן הוא בת"כ שלפנינו: שם בא"ד. מדכתיב במצרים כל האדם והבהמה אכן בב"ק סתרו זה וכתבו די"ל דקודם מ"ת היו נקראים גם ב"נ אדם ע"ש: שם ד"ה אף דם מן החי.

וק' דתנא דלעיל: ולפענ"ד י"ל דבאמת גם רבנן דהכא ילפי מאכול תאכל דנאסר גם לאדם הראשון ולכן לא מצרכי אף בשר בנפשו אלא להתיר אבמ"ה בשרצים וקא דקאמרי זה אבר מ"ה לא אתי אלא לאפוקי מדר' חגיגא בן גמליאל דאוקי קרא גם בדם ולקחם לא איירי רק באבר מ"ה אבל באבר ע"כ מייירי דאל"כ איך שייך למעט שרצים רק הו דכתיב קרא לאבר מ"ה הוא למעט שרצים דלאסור אבר מ"ה ל"צ דמאכול תאכל נפקא ולכן א"ש ג"כ דלעיל מוקי פולה קרא דאף בשר בנפשו דמו ל"ת למעט שרצים והכא לא ילפינו פן אלא מדמו ולפ"ז א"ש דבאמת גם הכא מוקמינו פולה קרא להכי: שם בד"ה ורבנן.

כמ"ד התם אינו נוהג: ה"ה דהוי מצי למימר ג"כ דאתיא להתיר אבר מ"ה בהנאה כדאמרינו בפסחים (דף כ"ב ע"ב) ובנדאי איפא חד מ"ד דסובר כר' אבהו כדמוכח מסוגית הש"ס שם (דף כ"ג) אלא דרצה לתרץ גם אליבא דחזקיה ובאמת הפל שמעית מיניה דאין הניקש למחצה וגם לרחב"ג ילפינו דם הקזה דלא מצינו פלוגתא בזה אבל אהא דמתרץ בש"ס אליבא דרבנן דדמו אתי למשרי שרצים ק"ק לרחב"ג הו מנ"ל דא"ל דבאמת פליג ומחייב גם בשרצים דא"כ אף שהוא מעוט בכ"מ ל"ל דדרשינו ליה לקמן (ע"ב) למעט שרצים וגם א"ל דמאף ממעט באמת שרצים דהו מאף לחודי ליפא למיזרש מידי בלא דמו דאימא ממעטינו בהמה וחסיה וכמבואר לקמן בש"ס: שם ד"ה נאמר לב"נ.

דישראל הוזהרו לשבות: ואף דעדיין יש לקיים לא ישבותו גבי ישראל ובשאר ימי השבוע שלא הוזהרו לשבות מ"מ פיון דאזהרה סתמא כתיב וסתמא ליפא לקיים גבי ישראל לא מסתבר לאוקמא גבי ישראל פלל וא"ל הו גם לענין שבת יש לקיים לא ישבותו לפמ"ש לעיל דלא ישבותו הו רק שלא ישבות יום ולילה שאחריו מדכתיב יום ולילה וא"כ יוכל לעשות מלאכה במוצאי שבת ושפיר יש לאוקמא ל"ת גבי ישראל די"ל דאפתי כשחל יוה"כ סמוך לשבת מלפניו או מלאחריו ע"כ אין לקיים לא ישבותו גבי ישראל ולכן מוקמינו רק לב"נ: שם ד"ה ליפא מידעם.

הפתי ששבת חייב: מהא דכתיב שעוסק בתורה לא שייך להקשות מי איפא מידי דה"ט פיון שהתורה נתנה לישראל א"כ שלקחם היא ובזה נדאי לא שייך לומר מי איפא מידי פמו שלא שייך לומר פן במידי דישראל שייכול ליהנות בשליו ובאותו דבר הנכרי אסור דהו נדאי לאו משום מי איפא מידי הו אלא משום שהדבר אינו שלו ואם נהנה ממנה הרי גוזל לישראל וכן לאידך טעמא דמשום מאורסה היא היינו ג"כ משום דלישראל מאורסה ולא לנכרי ולכן לא הקשו התוס' רק מפני פותי ששבת אכן התוס' הוצרכו

לדחוק בזה לענין ב' בשבת דאין בזה מצוה לישראל ובאמת לפי התוס' לשיטתם בלא"ה ל"ק גונשיתם הכא דבחולין (דף ל"ג ע"א) בד"ה אהד נכרי פתבו דלר"ל דסובר דח"ש מותר מן התורה צ"ל דלית ליה הך סברא מי איפא מידי ע"ש ונהרי ר"ל הוא מ"ד הכא דכותי ששבת חייב מיתה ולכן לר"ל לשיטתו בלא"ה ל"ק גונשית התוס'.

ובזה א"ש ג"כ מה דפסק הרמב"ם (פ"ט מה' מלכים) דבהמה מפרפסת שריא לישראל ואסירא לב"נ ויכר תמה עליו הרשב"א הביאו הכ"מ שם למה דפסק פרב אחא בר יעקב בחולין (שם) דמזמנין ישראל ואין מזמנים נכרי על בני מעים הא קאמרינון שם תניא דלא כראב"י והניח בצ"ע ע"ש גם בכ"מ לא תירץ פלוג.

ולפי הנ"ל י"ל דבלא"ה קשה פנין דלפי מש"כ התוס' בחולין (שם) דר"ל לית ליה מי איפא מידי א"כ לדידך הגמ' הכא במקומה עומדת דלא שייך כתי' הגמ' אכן י"ל פנין דרק לר' יהודה הוצרך בש"ס לתרץ הכי אבל לרבנן לא מוכח פן א"כ גם ר"ל מודה דלר"י אמרינון מי איפא מידי אבל ר"ל לעצמו לית ליה הכי דאנו פסקינן פרבנן ולרבנן לא מוכח פן.

עכ"פ מוכח דר"ל דס"ל דכותי ששבת חייב מיתה לית ליה מי איפא מידי גם י"ל דהוכיח פן ממתינת דאהלות דקודם שיצא ראשו חותכין העובר במעיה ויגונשית התוס' לקמן ולא אמרינון פתרוץ התוס' אלא דהך משנה לית ליה מי איפא מידי ואתיא פרבנן וכיון דהרמב"ם פסק פסתם מתניתן דאהלות וגם כר"ל לעיל דכותי ששבת דשקיל וטרי בש"ס אליבא לכן שפיר פסק כראב"י דהטעם דתניא דלא כראב"י הוא משום דליכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור כמ"ש התוס' ונהרי לדין ליתא הך פלגא פדמוכח ממתינת דאהלות ומר"ל והברייתא שם אתיא כר' יהודה דלדידך ע"כ מצרכינן למימר מי איפא מידי ולכן שפיר פסק הרמב"ם דלא כהך ברייתא ולפ"ז מוכח כפי' קמא דרש"י לעיל (דף נ"ז ע"א) בד"ה התיירא הוא דלא מפח מי איפא מידי פריה גם מה דקאמר בש"ס לעיל (דף נ"ה ע"א) מי איפא מידי דלישראל לא אסר פבר פתב הרמב"ן והר"ן שם דהך מי איפא מידי ל"ד הוא ורק שייגרא דלישנא נקט וכאשר פתבנו לעיל שם: שם ע"ב בגמרא ההוא למשרי שבת הוא דאיתי: ק"ק דא"כ תקשה לעולא ור' יצחק דסברי בשבת (דף קל"ב ע"א) דמילה דוחה שבת מהלכה ולא מוקמי קרא דביום להכי וא"ל דהא דקאמרי הלכה היינו אליבא דר"א דוקא ולענין מכשירין או איפכא דמכשירין אתי מביום והלכה אתיא למילה גופא דא"כ מאי פריה שם מהא דתניא מניין לפקוח נפש הא שפיר שייך למילף פן או ממילה גופא או ממכשירין דאיתי מביום אע"כ דהם לא דרשו ביום פלל וא"כ גונשית הגמ' דכאן במקומה עומדת וי"ל דהם סברי כר' אסי דסבר שם (דף קל"ה ע"א) דכל שאמו אין טמאה לידה אינו נמול לשמונה ויליף פן מאשה פי תזריע וסמיך ליה וביום השמיני נמול וא"כ לדבר זה נשנית ורש"י דהכא לא רצה לתרץ פן דלאו אליבא דכ"ע שייך תירוץ זה דפליגי תנאי בהך דינא פדמסקינן שם: שם ונהרי פריה ורביה שנאמרה לב"נ: מה שהקשה המהרש"א בזה לרב יוסף ביבמות י"ל דמהך פרו ורבו דגבי ב"נ שנאמר למצוה אין ראיה דאשה מצווה מדכתיב פרו ורבו לשון רבים די"ל דאתם פרו ורבו לו ולבניו נאמר פן ולא לאשה אבל מדכתיב גבי יעקב פרה ורבה לשון יחיד שפיר מוכח דאשה אינה מצווה ולכן לא הקשו התוס' רק מפרו ורבו דגבי

אדם דהתם ע"כ לאשה נאמר דלא היו ב' אנשים עדיין בעולם ואהא תירצו שפיר דהאי ברכה בעלמא הוא ועיין בתוס' חגיגה (דף ב' ע"ב) וכמש"כ המהרש"א שם: שם ולישראל נאמר ולא לב"נ: פי' משעת מ"ת ואילך אבל עד מ"ת ודאי שהיה אסור לב"נ ג"כ כמבואר בסוגיין לעיל ולפ"ז צ"ל דעד שנחתמה התורה ע"י משה עדיין היה אסור להם מספק דלמא עדיין יהיה נשנה לישראל וא"כ נצטוו זה וזה דהא עד מיתת משה עדיין נאמרו מצות פגון עשה דכתיבת ס"ת שנאמרה לו ביום מיתתו: שם צריך מנן אחר להתירו הוא דאמא: עיין ביצה (דף ה' ע"ב) דקאמר וכ"ת האי למצות עונה הוא דאמא ולפי סוגיא דהכא איך אפשר לומר כן דא"כ למה נשנה כלל מפרו ורבו לחוד ג"כ ידעינן כן והמהרש"א שם הקשה כן ומירץ דהקושיא היא דלמא למצות עונה הוא דאמא שיהא נשנית ובאמת לזה ולזה נאמר ע"ש ודבריו תמוהים דאי הני שייך לומר כן גם הכא לא מקשה מידי נהרי פריה ורביה דלמא באמת לזה ולזה נאמר וכקושית התוס' וע"כ צ"ל פתירו צם דא"כ ליחשבי בהדי ז' מצות וא"כ שפיר דינק שם דע"כ שובו לכם לאהליכם לדבר שבמנן צריך מנן אחר להתירו הוא דאמא דאי למצות עונה א"כ ליחשבי בהדי ז' מצות.

אכן לפי מה שכתבנו לעיל דדוקא אליבא דר' יהודה אמרינן דליכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור אבל לא לר"ל דפסקינן פנותי בלא"ה ל"ק פקושיתו דשפיר קאמר דדלמא למצות עונה הוא דאמא דאי לא הני פתיב רק פרו ורבו ה"א לב"נ נאמר ולא לישראל דליכא למימר מי איכא מידי וכתירוץ הגמ' דלעיל לענן גיה"נ דהא אליבא דידן לא אמרינן הכי ואפשר לומר ג"כ דלא שייך מי איכא מידי רק בדבר שהוא אסור לב"נ והיתר לישראל אבל לא בדבר שמצוה לב"נ ורשות לישראל וא"כ בלא"ה א"ש דאף שנמשך עי"ז ג"כ היתר ואיסור לענן השחתת זרע מ"מ עיקר קרא לא פתיב להכי.

ועוד איכא נפקותא בזה לדעת הרשב"א רפ"ב דנדה) דאף מי שאינו מצווה אפ"ר מצווה על השחתת זרע א"כ לא תליא זה בזה כלל. אכן לפי הסברא דמי איכא מידי שפתיב רש"י לעיל דלהתקדש יצאו ולא להקל מעליהם לא שייך לחלק בזה.

ועוד י"ל בתי' קושית המהרש"א לפי מה דמבואר ביבמות (דף ס"א ע"ב) דלמצות פו"ר יש גבול פשיש לו זכר ונקבה או ב' זכרים או ב' נקבות ולכן הוצרך לכתוב קרא דשובו לכם לאהליכם שייחוייב לקיים גם אז פשישין עוד עליו מצות פרו ורבו מצות עונה והיינו דדייק בלישנא למצות עונה הוא דאמא ולא קאמר למצות פו"ר הוא דאמא וא"ל דא"כ גם הכא ליתרץ הכי דלמצות עונה הוא דאמא ותרונייהו בישראל ומי דחק לתרץ להאי דבר שבמנן הוא דאמא דא"ל דא"כ פרו ורבו ל"ל הא הוא בכלל מצות עונה דז"א מחמת ב' טעמים א' דהי' צריך לכתוב פרו ורבו למצות ב"נ עד מ"ת פמו דכתיב ג"כ איסור בפ"ר לאדם הראשון אף דאין נפקותא לדין ועוד דעדיין גם בישראל איכא נפקותא פשישין לו אשה דמשום מצות עונה ליכא ומשום פו"ר איכא דע"ז י"ל דשם לא תירצנו כן אלא לפי הך ס"ד דדבר שבמנן אין צריך מנן אחר להתירו אבל לפי מה דיגליף שם דצריך במשנה היובל ע"כ להתיר דבר שבמנן הוא דאמא ולא למצות עונה דאיך שייך להם מצות עונה פיון שנאסר להם תשמיש ולא הותר להם עוד.

ובזה יתנרץ ג"כ קונשית התוס' בד"ה והא פרי' ורבי' לפי מה שפיאר אותה המ"ל בה' מלכים דהקונשיא היא על התרצון דמתרץ דלדבר שפמננו צריה מננו אחר להתירו הוא דאתא דמנ"ל דין מחודש פנה דלמא אתי להיות נאמר ונשנית ושיצנה גם ב"נ אפ"ר.

ולפי הנ"ל א"א לומר פן דיליף מבמשנה היוכל דצריה מננו אחר להתירו איף אפשר לומר שפאמר ונשנית להיות מצווין ישראל וב"נ הא לישראל לא הותר תשמיש פלל ועוד דכמה מצות התורה א"א לבאר פלל אי לא אתי להתיר תשמיש הנאסר ואי נאסר תשמיש מסיני לעולם ולכן לפי מה דילפינו מבמשנה היוכל דצריה מננו אחר להתירו ע"כ שובו לכם לאהליכם להתיר דבר שפמננו אתי: שם אזהרה מהדר ומתני בה ל"ל: קשה הא ודאי צריה לכתוב אזהרה גבי ישראל דמניצו ה' אלהים על האדם דמניה אתיא מצות דב"נ ודאי אין עונשין לישראל מיתה אי לא פתיב אזהרה בלאו מפורש דהא אפילו אזהרת עשה לאו אזהרה היא כדאמרין (דף נ"ו ע"א) לעיל.

וי"ל דהקונשיא היא דלכתוב אזהרה גבי ב"נ ותיפק גם לישראל ולא אצטריף ניצו ודחוק. א"נ י"ל לפי מה דפירש המהרש"א דקונשית הגמ' סוכבת לקונשיא קפיינתא דלמה נשנית לאו דאמ"ה בסיני דהא גם ע"ז וג"ע דלא נשנית רק למלתייהו נוהג בב"נ ובישראל א"כ הכי מתרץ אזהרה מהדר ומתני בה ל"ל פי' מה שאמרתי לעיל דלמה נשנית אבמ"ה בסיני אי לאו משום דמצוה שפאמרה ולא נשנית לישראל נאמר ולא לב"נ זה לא שייך רק היכי דכפל קרא אזהרה כמו באמ"ה אבל לא במילה ופ"ר דאינם רק עשה ולא צריף להו תירוץ דהכא למלתייהו נשנית אלא דמה שפננו הם לא מקרי נשנית רק היכי דנשנה בלשון אזהרה ובהכי א"ש ג"כ הא דקאמר מהדר ומתני בה ל"ל דמה לשון בה בהו הול"ל ולפ"ז א"ש דבה אאמ"ה קאי וגם קונשית המהרש"א מתורצת בזה שהקשה דלא לכתוב לא ני"ו ולא ה"א לא אזהרה באבר מ"ה ולא אזהרה בע"ז וג"ע ולפי דברינו א"ש דבע"ז וג"ע צריף לכתוב אזהרה פיון דלא נכתב אזהרה גבי ב"נ משא"כ לענין אמ"ה דכתיב אף בפשר בנפשו דמו לא תאכלו דאזהרה מעליא היא: שם ביצחק ולא פל יצחק: המהרש"א הביא קונשיא בשם רא"מ הא לענין חליצה אדרבה ילפינו מבישראל עד שיהא אביו ואמו מישראל וי"ל ע"פ מש"כ התוס' יבמות (דף ק"ב ע"א) אהא שהקשו הא לענין נערה המאורסה דרשינו מבישראל דבהורתו ולידתו בקדושה בישראל קרינו ביה ותירצו דלענין חליצה מיתורא דבישראל קדריש דאמו מישראל פבר דענין ממקרב אחיה ע"ש א"כ גם קונשיא זו מתרץ דהכא דריש מב' דביצחק וזה באמת משמע מיעוטא.

אכן לענין חליצה דריש מיתורא דבישראל דתתי בעינו דלא שייך למעוטי דא"כ מיותר הוא. וראיתי ברמב"ם (פ"י מה' מלכים) שהביא תירוץ אחר אהו קונשיא דבני עשו לחייב דכינו שבירף יצחק את יעקב ויתן לה את ברפת אברהם לה ולזרעה אהו מנה דענין דיעקב הוא עיקר זרע אברהם המחזיק בדתו ע"ש.

ולכאורה דבר תימה הוא למה לא הספיק לו תירוץ הגמרא דביצחק עד שהוצרך לתי' חדש פנה ולא מצאתי בא' מנושאי פליו שהרגיש בזה. ונ"ל דלכאורה בתי' הגמ' לחוד אפתי לא מתרץ דאי רק מביצחק ממעטינו א"כ מנ"ל למעט עשו דלמא יעקב ממעטינו ואף דישראל נצטוו על המילה בפעם מ"ת דלמא עד מ"ת לא הנה הציווי רק לעשו ולכן

הנוצרה הרמב"ם לה טעמא דויתן לה את ברפת אברהם דמזה ראינו דיעלב עיקר זרע אברהם הוא וא"כ ודאי עשו נתמעט מביצחק.

אכן בטעם הרמב"ם לחוד לא סגי דאי משום דיעלב מקרי עיקר זרע אברהם מנ"ל דעשו לא מקרי ג"כ מקצת זרע להתחייב במילה ולכן צריה ג"כ מיעוטא דביצחק והרמב"ם לא רצה רק לבאר הדרשה דביצחק דמנא דעינו דעשו ממעטינו ולא יעלב: שם אלא מעתה ב"ק לא ליחייבו: הא דלא פריה ישמעאל גופא לא ליחייב א"ש לפי מה שכ' הר"ן דנדאי דאבני קטורה ל"ק דהא הוצרה אברהם למול אותם משום יליד בית ולכן לא פריה רק אזרע דב"ק א"כ גם אישמעאל ל"ק מידי דבכלל יליד בית הוא.

אף גם לפי פ"י רש"י דאבני קטורה גופא פריה יש לבאר למה דלא פריה מישמעאל דהא פי ביצחק יקרא לה זרע לא נאמר עד זמן רב אחר ציווי המילה דהא באותו העת עדיין לא נולד יצחק ולכן הוצרה אברהם למול לישמעאל דמהיכי תיתי שלא יהי בכלל זרעה אבל אב"ק פריה שפיר דהא הם לא נולדו עד אחר מיתת שרה ואז כבר נאמר פי ביצחק יקרא לה זרע דכבר נאמר כן בחיי אמו שאמרה גרש האמה הזאת ואת בנה כנראה מהפתובים: שם ולא חית הארץ לכם: בפסוק זה לא הונוכר רק חי ועוף ורמש אבל לא דגים אכן ממה דמקשה בש"ס מנרדו בדגת הים מוכח דגם בשר דגים לא הותר לו וצ"ל דיליף כן מדכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע לכם משמע אבל דבר אחר לא: מיתבי ורדו בדגת הים: מהא דקאמר דלא הותר לו בשר לאכילה משמע דלא נאסר לו רק להרוג בע"ח לצורה אכילה דהכי משמע קרא לכם יהי לאכלה ולא חית הארץ לכם אבל להרוג אותם לשאר צורה כגון ליהנות מבשרם ומעורם משמע דלא היה איסור דהא אדה"ר הקריב שור לקרבן כדאמרינן בע"ז (דף ח' ע"א) וגם בהבל פתיב ונהבל הביא גם הוא מבכורות צאנו וגם נח הקריב מכל בהמה הטהורה ומכל העוף הטהור קודם שהותר לו בשר לאכילה ואף שלא נצטוו על הקרבן וא"כ איך הותר להם להרוג ב"ח אע"כ מה שאינו לצורה אכילה לא נאסר להם וא"כ מאי פריה מנרדו בדגת הים דלמא לענין שאר צורה ולא הוצרה לדחוק דבר מלאכה הוא וכש"כ שקשה כן אהא דפריה מבטוח השמים דהתם ורדו דהקרבה דהא נח הקריב קרבן מהם: שם בעי עלה דבר טמא הוא זה: מדבעי הכי משמע דלא היה מסופק רק אם דבר טמא הוא והם יפירו אותו ונהרי לפי דעתו שירד דבר איסור מן השמים עדיין יש להסתפק דלמא נבילה היא ולא נשחט פראוי ומי יפיר זה ואי גם זה היה בכלל שאלתו אם טהור הוא פ"י אם מוכשר הוא לאכילה כמו כן היה ר' זירא מצי למיבעי ירד לו בהמה כולה מתה שנראה לעין שאינה שחוטה היא מאי וא"ל דגם בכה"ג עדיין יש להסתפק דכשרה היא דלמא כן פקועה היא ונכשרה בשחיטת אמה דהא עדיין שנייה הספק בבהמה גדולה שנראה לעין שאינה כן פקועה ונראה לי דזה באמת לאו איבעי' היא דהו ודאי לא ירד פניו דכבר אמר אין דבר טמא יורד מן השמים וזה גם ר"ז ידע רק מה דמבעי' לי' יורדת לו דמות חמור הכי קמבעי' לי' דלמא לכה אינו יורד דבר טמא שלא להכשיל ב"א אבל בהו שנראה לעין שדבר טמא הוא ירד דעי"ז לא יבוא מכשול או דלמא דבר טהור הוא ואף שיש לו דמות חמור הא אמרינן בבכורות (דף ו' ע"ב) פרה שילדה כמין חמור טהור ודלמא נולד מן הכשרה וע"ז השיב ר"א למה אתה דואג שטמא הוא הא כבר אמרתי שאין דבר טמא יורד מן השמים פניו שגם בדבר טמא יש להסתפק שטמא טהור הוא שנולד מן הכשרה א"כ ודאי לא ירד שלא יצא מכשול

שִׂיאֲכֻלֹּהוּ ב"א וּבָהָא א"ש מַה שֶׁהַשִּׁיב לוֹ דָּאָם יִשְׁנוּ טְהוֹר הוּא כְּמוֹ שְׂפִי רִש"י וְהָא אָנוּ רוּאִים דְּחָמוֹר הוּא אֶלָּא דְגַם בְּחָמוֹר שִׁינְיָהּ הַכָּשֶׁר כְּשֶׁנּוֹלַד מִן הַכְּשָׁרָה: שְׁם דָּף ס' ע"א בְּגִמְרָא פֶּל שִׁינְשָׁנוּ בְּכֻלָּל פֶּל שֹׁכֵב: א"ל דא"כ גימא ג"כ פֶּל שִׁינְשָׁנוּ בְּכֻלָּל מְכַשְׁפָּה ל"ת יִשְׁנוּ ג"כ בְּכֻלָּל פִּי יִפְתָּה אִישׁ נִעְרָה בְּתוּלָה דְסַמִּיָּה לִי כְּמוֹ דְדַרְשִׁינָּה סְמוּכִים לְעַנְיָן פֶּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה וְאַף דְזָה בְּחָדָא פְּרִשָׁה וְזָה בְּב' פְּרִשִׁיּוֹת הָא בִּיבְמוֹת (דָּף ד' ע"א) דְרִשְׁיָנוּ סְמוּכִים לְעַנְיָן גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָּהּ וְלֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטָּנָא וְלַעֲנִיָּן לֹא יִגְלֶה כְּנָף אָבִיו דְּהוּא ג"כ בְּב' פְּרִשִׁיּוֹת דִּי"ל דְּלֹא מְרַבִּינוּ מְסֻמוּכִים לְב"נ אֶלָּא כִּי שׁוּף דְּהוּא חַיִּיב מִיְתָה דְּכִיּוּצָא בְּהֵם יֵשׁ בְּהֵם אֲבָל דִּינֵי קְנֻסוֹת דָּאִין בְּהֵם כִּיּוּצָא בּוֹ לֹא: שְׁם אָף עַל הַפְּלָאִים מְנַה"מ: אָהָא דְאָמַר ר' חֲדָקָא בְּבִרְיָתָא לְעִיל (דָּף נ"ו ע"ב) אָף עַל הַסְּרִיּוֹס לֹא פְּרִיָּהּ מְנַה"מ דְּכָבֵר פִּי לְעִיל (דָּף נ"ז ע"א) אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבִי מְנַשָּׂה דְאֲתִיָּא כֵּן מְדַכְתִּיב שְׂרָצוּ בְּאַרְצָא.

אָף לַפ"ז קָשָׁה מֵאִי פְּרִיָּהּ עַל הַפְּלָאִים מְנַה"מ הָא גַּם זֶה כְּבָר פִּי שְׁם דְּאֲתִיָּא מְהַעוּף לְמִינְהוּ וִי"ל דְּבִשְׁלָמָא אֲתַנָּא דְבִי מְנַשָּׂה דְאָמַר סְתָם עַל הַפְּלָאִים וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ אֲפֻלָּאִים דְּהַרְבַּעָה דְּנָקָא מִיְתִי שְׁפִיר מְהַעוּף לְמִינְהוּ דְנָח דְכְּתִיב בְּב"ח אֲבָל ר' אֲלֵעָזָר דְאָמַר בְּבִרְיָתָא לְעִיל מְוֹתֵרִים ב"נ לְלִבּוֹשׁ פְּלָאִים וְלִזְרוּעַ פְּלָאִים וְאִין אֲסוּרִים אֶלָּא בְּהַרְבַּעַת בְּהֵמָה וְהַרְכַּבַת אֵילָן פְּרִיָּהּ שְׁפִיר מְה"מ דְּבִזָּה אִין לְפָרֵשׁ דְּאֲתִיָּא מְלִמִּינְהוּ דְּהָא זֶה לֹא כְּתִיב רַק בְּבֵהֵמָה וְאֲפִתִּי הַרְכַּבַת אֵילָן מְנ"ל וְאָהָא מְתַרְץ שְׁמוּאֵל מֵאֵת חֲקוּמֵי תִשְׁמְרוּ וּבִזָּה א"ש הָא דְהַנְצִירָהּ שְׁמוּאֵל גַּם לְפָרֵשׁ כְּאִן סִיפָא דְקָרָא דְמַה בְּהֵמָתָהּ בְּהַרְבַּעָה דְּבִזָּה אֲתִי לְתַרְץ לְמָה דְחִיבִים אֲהַרְכַּבַת אֵילָן וְלֹא אֲזַרְיַעַת פְּלָאִים: שְׁם שְׁם כֵּן ד' אוֹתִיּוֹת: מְזָה מְשֻׁמַּע דְּכַש"כ דְשֵׁם שְׁל מ"ב שְׁם הוּא וּא"כ קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם דְּפֶסֶק (בַּפ"ב מֵהַל' עַכּוּ"ם) דְאִין חִיבִים אֶלָּא עַל שְׁם יו"ד ה"א אוֹ אֶל"ף ד'.

וְנִלְע"ד דְשֵׁם שְׁל מ"ב וְשֵׁל י"ב הוּא ג"כ שְׁם הַמִּינוּחַד דִּיּו"ד ה"א אֶלָּא דְנִקְרָא לְפִי אוֹתִיּוֹתָיו. וְכֵן מוּכַח מְהָא דְאֲמַרְיָנוּ רִישׁ פֶּרֶק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין דְכֹהֲנִים הָיוּ מְכַרְכְּבִים אֶת הָעַם בְּשֵׁם כֵּן י"ב אָף דְכְּתִיב כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם יְבָרְכֶהּ ה' אֶלָּא וְדֹאֵי דְשֵׁם כֵּן מ"ב הוּא ג"כ הַשֵּׁם שְׁל יו"ד ה"א: שְׁם עוֹמְדִים מְנָלָן: ק"ק מֵאִי פְּרִיָּהּ דְלָמָּא לְכַף הָיוּ צָרִיכִים לְעַמּוּד מְשׁוּם דְצָרִיכִין לְקַרְוַע וְאִין קָרִיעָה אֶלָּא מְעוּמַד כְּדִאֲמַרְיָנוּ בַּמ"ק (דָּף כ' ע"א) וְזָה יוֹתֵר מְדוּנָיִק בְּלִישְׁנָא דְמִתְנִיתוּן מְשׁוּם דְקִתְנִי הֵךְ וְהַדְיָנִים עוֹמְדִים לְאַחַר שְׁהַזְכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם וְקוֹדֵם הַקָּרִיעָה וְאִי הַעֲמִידָה מְשׁוּם הַזְכָּרַת שְׁם הָא קוֹדֵם הַהַזְכָּרָה הִנֵּה לָהֶם לְעַמּוּד.

וִי"ל דְלֹא אֲמַרְיָנוּ דְאִין קָרִיעָה אֶלָּא מְעוּמַד אֶלָּא דְנָקָא גְבִי קָרִיעָה דְעַל מִיתַת קְרוּבִים דְהִתְמַם כְּתִיבָא גְבִי אִיּוֹב וְדוּד אֲבָל דְבִרְכַּת הַשֵּׁם דְלֹא כְּתִיבָא לֹא וְאַף דִּילְפִינָּה לְקַמְן קָרִיעָה קָרִיעָה הָא ע"כ מְהַךְ דְוִיקָרַע דְגְבִי אִיּוֹב לֹא יִלְפִינָּה דֹא ל"כ גִּילְף ג"כ אִיפְכָא הֵךְ דְאִיּוֹב מְהַךְ דְבִרְכַּת הַשֵּׁם דְלֹא מְאַחֲזִין וְכְמוֹ שֶׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּאֲמַת בְּשִׁמְעָתִין.

אֲכֹן מְמַה שֶׁפְּתַב מְהַרְש"ל בְּשִׁמְעָתִין מְשֻׁמַּע דְסוּבֵר דְגַם קָרִיעָה דְמְבָרַךְ הַשֵּׁם צ"ל מְעוּמַד. וְמַה שֶׁהַקְּרִיחוּ לְזָה לְפָרֵשׁ דְעַת הַתּוֹס' לְמָה דְמִיְתִי הֵךְ דְאִיּוֹב נִלְע"ד לִיִּישָׁב בְּפִשְׁטוֹת דְהָא דְאֲבָל חִיב לְקַרְוַע יִלְיָף בַּמ"ק שְׁם מְדַכְתִּיב וּבְגִדְכֶם לֹא תִפְרוֹמוּ מְשֻׁמַּע הָא אַחַר יְפָרוֹם וּא"כ לֹא כְּתִיב לְשׁוֹן קָרִיעָה פֶּלֶל וְאִיָּהּ שִׁינְיָהּ לְמִילָף קָרִיעָה קָרִיעָה לְכֹן הַנְצִירָהּ הַתּוֹס' לְהַבִּיא הֵךְ קָרָא דְאִיּוֹב דִּילְפִינָּה מִיְנִיָּה דְקָרִיעָה מְעוּמַד וּמְזָה מוּכַח דְקָרִיעָה זֶה הִיא מְשׁוּם

אבלות וא"כ פתיב לשון קריעה גבי אבילות ושייך שפיר למילף קריעה קריעה: שם
השומע אנפיה מפי נכרי: א"ל הא זה ע"כ לא איירי אלא בכינויי דאי בשם המיוחד מי
גמירי פדאמרין לקמן וא"כ מאי איירי נכרי אפילו ישראל דהא סבר אידיך דר"י אמר
שמואל דאין קורעין על הכינויי די"ל דלא אמרין לקמן דלא גמירי אלא דלא רגילי ביה
כ"כ ושייך למימר נתמלא הפגד פולו קרעים וכמו שפירש רש"י אבל מ"מ אפשר דאיפא
חד בהו דגמיר ולעולם בשם המיוחד איירי: שם ופליגא דר"ח בתרנויהו: א"ל לפי מה
דסבר ר' מיישא לעיל (דף נ"ו ע"א) אליבא דרבנן דב"נ חייב גם על הכינויי אבל לא
ישראל וכמו שפירש גם הרמב"ם א"כ מנ"ל דפליג ר"ח אתרנויהו דלמא מודה ג"כ להא
דאין קורעין על הכינויי פיון דריא"ש ע"כ בישראל איירי דהא על הנכרי אין קורעין
פלל ובישראל אין קורעין רק על השם המיוחד דחייבין עליו מיתה אבל על פינוי דאין
חייבים עליו מיתה לא אבל ר"ח דע"כ איירי בנכרי פדדייק בגמרא דחייב מיתה גם
אפנויי לכן אמר שפיר דקורעין גם אפנויי אבל לעולם לענין ישראל מודה לריא"ש
דאין קורעין על הכינויי די"ל פיון דהא דנכרי חייב מיתה יותר מישראל אין זה משום
חומרא דכינויי גבי נכרי יותר מישראל אלא משום דבנפריס אזהרה שלקהם זו היא מיתתן
משא"כ גבי ישראל א"כ לא שייך לחלק בזה לענין קריעה: שם וש"מ בזמן הזה הוא
דלא.

פירוש משום דאין מתיראין מב"ד וא"כ ע"כ מוכח דסובר דב"נ נהרג על הכינויי דאי
פטור א"כ מ"ש בזמן הזה דוקא הא בזמן דיננו תקיפא ג"כ אין להם ליבא. ומזה ראיה
לפסק הרמב"ם (פ"ט מהל' מלקים ה"ג) שפסק הרמב"ם פן וע"ש בכ"מ ולקחם משנה
שנדחקו ליישב למה דפסק הרמב"ם כר' מיישא לעיל (דף נ"ו) ולפ"ז א"ש דע"כ ר' חייא
קאי כנותיה ובפרט פיון דהרמב"ם פסק בהא כר' חייא דחייבין קריעה גם על הכינויי:
שם סתמא כר"ע דמקיש ב' לג'.

כר"ש לא בעי למימר דמקיש ג"כ ב' לג' במתניתין דמפות (דף ה' ע"ב) לענין דאין נעשים
זוממים עד שזומו שלשתן דאין סברא שייבדקו אותן פי היכי שיהיו פטורין אם יזומו
אלא מסתמא הוא לזכות אותו שמעידין עליו וכמו שפירש רש"י פי היכי שיצורף לעדות
אם קרוב או פסול הוא ויבטל על ידו ולכן נקט רש"י ג"כ מימרא בתרא דר"ע שם ולא
מימרא קמא לעשות דינו פיוצא באלו דמסתמא אזכות קמהדרין ולא בודקים את
השלישי לחובה אלא לזכות: שם בתוספות ד"ה חוקים שחקקתי לה.

ומפרש ר"ת דאי לאו את חקותי: והשתא מתורץ מה שהקשו מהמרביע ב' מינים דאי
לאו דילפינו מלמינהו דיבשה דקאי חוקים שחקקתי לה עליו מלמינהו לחוד לא הוי מציון
למילף וגם מה שהקשו מפרק אלו טריפות דגם שם הפירוש הוא דאי הנה פתיב בגופיה
הוי ילפינו בגז"ש מיבשה: שם בד"ה חקותי דהשתא.

דב"נ נצטוו על העריות: ואף דבאותה פרשה פתיבי ג"כ עריות דחייבי פרישות ועליהן
ב"נ אינו מוזהרים לר"מ לעיל (דף נ"ז ע"ב) נהרי ע"כ קאי חקותי אבל מה דכתיב שם
פדהקשו התוס' לעיל לענין שעטנז צ"ל דר"מ לית ליה דר"א דנריש חקותי אלא פרבון
דלא דרשי פן: שם ד"ה הפלך קרע.

תיקמה האיה אָמרו לְמַלְךְ: עֵינַי בְּמַהְרָשׁ"א וּא"ל דְּאֶפְתִּי מֵאֵי פְרִיָּה בְּתוֹס' דְּלִמָּא בְּאַמְת לֹא אָמרו וְהָא דְקָרַע מִפְּנֵי שְׂמוּעָה רַעָה וְאֵעִפ"כ דַּיִיק שְׁפִיר כְּמוֹ דְּמִשּׁוּם שְׂמוּעָה רַעָה אֵין חֲזִיבִין לְקָרוּע פְּעָמִים ה"ה ג"כ מִשּׁוּם בְּרַפְת הַשֵּׁם דַּע"כ מוּכַח דְּלֹא שְׁיָיָה בְּזָה שְׂמוּעָה רַעָה כְּלָל וְהֵינּוּ פְּדָאֲמַרִּינוּ בַּמ"ק דְּלֹא שְׁיָיָה זֶה אֱלָא בְּרוּב צִיבוּר וּכְמַעֲשָׂה שְׁהִיָּה דַּא"ל"כ מַנ"ל כְּלָל דְּבְרַפְת דְּשֵׁם צְרִיָּה קָרִיעָה דְּאֵי מִשּׁוּם דְּכְתִיב קָרוּעֵי בְּגָדִים דְּלִמָּא הָיָה זֶה מִפְּנֵי שְׂמוּעָה רַעָה אַע"כ דְּלֹא שְׁיָיָה בְּזָה שְׂמוּעָה רַעָה כְּלָל.

וְרֵאִיתִי בְּתַשׁוּבוֹת מֵהַר"ק הִבִּיא הַכ"מ בַּה'ל עִפּו"ם שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם שִׁטָּה אַחַת יָשׁוּב לְקוֹנְשֵׁיָא זֹו דְּהַתוֹס' דְּבִאֲוֹתוֹ פְּעַם גָּמְרוּ דִּינוֹ כֹּל שְׁיִמְצָאוּהוּ וְלָכֵן הִנְצָרְכוּ לִזְמַר מַה שְׁשִׁמְעוּ בְּפִירוּשׁ וּמַה שְׁרַצָּה לְדַיִיק מְזָה דְּרַבְּשָׁקָה יִשְׂרָאֵל מוּמַר הָיָה לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין כְּלָל דְּגַם אֵי עִפּו"ם הָיָה ג"כ צְרִיָּה גְּמַר דִּין בְּעֵדִים פְּדָאֲמַרִּינוּ לְעִיל דַּב"נ צְרִיכִים עֲדָה וְעֵדִים וְהַתְרָאָה אֲכֹן בְּעִיקַר הַדְּבָר ג"כ יֵשׁ לְעֵינַי אֵיךְ שְׁיָיָה שְׁגָמְרוּ דִּינוֹ הָא אָמַרִּינוּ בַּב"ק אֵין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל אָדָם אֱלָא בְּפְנֵי וְהִכִּי הִלְכְתָא.

וְגַם קָשָׁה אֵיךְ שְׁיָיָה לְמִימַר דְּמִשּׁוּם גְּמַר דִּין אָמְרוּ כֵּן לְפָנֵי חֲזַקְיָה הָא אֵין מוֹשִׁיבִין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין לְדוּן דִּינֵי נְפֻשׁוֹת וְאֶפִּילוּ מִמְלַכֵּי ב"ד וּכְמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתוֹס' לְעִיל (דָּף י"ט ע"א) בַּד"ה אָבֵל ע"ש: שֵׁם ע"ב בְּמַתְנֵיתִין וְהָאֲמַר לֹו אֵלֵי אַתָּה: א"ל הָא לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה הוּא דִּי"ל דָּאָרְף דְּאָמַרִּינוּ דְּאֵין לִוְקִין עַל לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה זֶה דְּוָקָא לְעֵנִן מְלָקוֹת דְּגָמְרִינוּ בְּמַכּוֹת (רִישׁ פ"ג) מְלַעֲשׁוֹת אָבֵל מִיְתָה חֲזִיב אֶפִּילוּ אֱלָא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה.

וְכֵן מוּכַח מֵהָא דְּאָמַרִּינוּ לְקַמָּן (דָּף ס"ה ע"א) ר"ל אָמַר יְדַעוּנֵי לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה וְאֵעִפ"כ חֲשִׁיב בְּמַתְנֵיתִין לְעֵנִן מִיְתָה: שֵׁם בְּגָמְרָא וְלִיְחֻשְׁב נְמִי זוּרְק: עֵינַי בְּר"ן שְׁמִסְנוֹפֶק בְּזָה אֵילְפֵי הָאֲמַת לֹא מִיְחֻשְׁב אֲמַקְבֵּל וּמוֹלִיָּה דְּדַלְמָא רַק הַמְקַשֵּׁן לֹא רַצָּה לְהַקְשׁוֹת מְזָה כְּמוֹ שְׁפָתְב רַש"י מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיב בְּפִירוּשׁ אָבֵל לְפִי הָאֲמַת מִיְחֻשְׁב.

וּלְפַעַנ"ד מוּכַח דְּלֹא מִיְחֻשְׁב מֵהָא דְּאָמַרִּינוּ בְּחוּלִין (דָּף ל"ט ע"ב) חוּלִין שְׂאִין מְחֻשְׁבִּין אֱלָא בַּב' עֲבוּדוֹת אֵינוּ דִּין כּו' ע"ש וְאֵי לְפִי הָאֲמַת יְחֻשְׁב גַּם אַעֲבֹד בְּקַבְלָה וְהוּלָךְ מַנ"ל הִיא גּוּפָא דְּאֵין מְחֻשְׁבָּה פּוֹסְלַת בְּהֵן דַּמ"ש מְחֻשְׁבָּה בְּהֵן מְחֻשְׁבָּה דְּתַרְנוּיָהּ חַד טַעְמָא הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיבָא בְּפִירוּשׁ בְּקָרָא וְאֵי חֲזִיבִין עֲלֵיהֶן הָרִי כְּתִיבָא בְּכָלֵל בְּלַתִּי לַד' לְבַדוֹ וּמַהִיכִי תִּיְתִי דְּלֹא יְפֻסֹּל מְחֻשְׁבָּה בְּהֵן אֱלָא ע"כ דְּגַם לְפִי הָאֲמַת לֹא פְּסוּל וְכֵן ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם בַּפ"ג מַה עִפּו"ם: שֵׁם הֵייתִי אֲמַר בְּזוּבַח קְדָשִׁים בַּחוּץ: ק"ק דַּא"כ בְּלַתִּי לַה' לְבַדוֹ ל"ל.

וְעוֹד מַהִיכִי תִּיְתִי לְאוּקְמָא דְּוָקָא בְּקְדָשִׁים בַּחוּץ דְּלִמָּא אֲשׁוּחַט אוֹתוֹ וְאַת בְּנוֹ אוֹ קְדָשִׁים בְּעֵלֵי מוּמִין וְכַדוּמָה מִשְׁאָר לְאִנְיָן שְׁפָתְבָה הַתוֹרָה לְעֵנִן שְׁחִיטַת אִיסוּר. וי"ל דְּבְקְדָשִׁים בַּחוּץ כְּתִיב וְהִבִּיאָם לַה' אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֲלֵמָא דְּשְׁחִיטַת קְדָשִׁים בַּחוּץ מְתַנַּגֵּד לְזָה וּמְקַרִּי שְׁחִיטָה שְׁלֹא לַה' וְהַשְׁתָּא א"ש דַּה"א דְּבַלְתִּי לַה' לְבַדוֹ אֲתִי לְהוֹרוֹת דְּבְקְדָשִׁים בַּחוּץ אֵיירִי דְּהֵינּוּ מִי שְׁזוּבַח בְּלַתִּי לַה' וּכְדַכְתִּיב וְהִבִּיאוּם לַה' יְחֻרָם: שֵׁם יְכוּל שְׂאֵנִי מְרַבָּה הַמְגַפָּר וְהַמְנַשֵּׁק וְהַמְנַעִיל: ק"ק דַּא"כ לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה ל"ל תִּיְפּוֹק לִיָּה מְלֹא תַעֲבָדֵם כְּקוֹנְשֵׁיַת הַתוֹס' דַּהַשְׁתָּא לֹא שְׁיָיָה כְּתִירוּצָם דְּאֵי גַם בְּמַגְפָּר וּמְנַשֵּׁק יֵשׁ מִיְתָה אֵין חֲזִיבִין בֵּין הַשְׁתַּחֲוָה לָהֶם וּמַהִיכִי תִּיְתִי הַשְׁתַּחֲוָה דְּוָקָא.

וי"ל דבדברי הר"ן הנ"ל א"ש דהוי מוקמינו לא תשתנה להשתחוא דרף בזיון: שם יצתה השתחוא לידון בעצמה: א"ל דאימא יצתה ללמד על הפלל פולה דאין חייבים אפילו בכדרכה אלא דרף פבוד כמו השתחוא ולמעוטי פוער לפעור או זורק און למרקולים דלא די"ל דא"כ דבהשתחוא פדרפה איירי וילף ויעבוד ל"ל הא נוכל לילף במה מצינו מהשתחוא: שם בתוספות ד"ה זובח לאלהים.

לא מיחייב אלא בעבודת פנים: ק"ק דא"כ וילף ויעבוד ל"ל. וא"ל דאי לאו וילף ויעבוד הוי אמרינו דמזביחה גמרינו כל העבודות ולכן פתיב פלל דוילף ויעבוד ויצא זביחה מן הפלל להורות דרק אזביחה ועבודת פנים הא בלא"ה ע"כ ליפא למימר פן דגמרינו מזביחה במה מצינו כל העבודות דא"כ בלתי לה' לבדו ל"ל ובשלמא מהשתחוא ל"ק דא"כ ל"ל די"ל דאצטריף להשתחוא דרף בזיון דמיחייב וכמ"ש הר"ן בשיוב קושית התוס' ד"ה המקטיר אבל מבלתי לה' קשה.

ועוד קשה דאיך אפשר לומר דגם אעבודת פנים לא חייבין אלא בכדרכה דא"כ קושית התוס' לקמן בד"ה מנין לרבות במקומה עומדת ל"ל קרא להשתחוא ת"ל מדאימקיש לזביחה דלא שייף פתירוץם דהא באמת גם אזביחה לא מחייבים אלא פדרפה וי"ל דאז ה"א דכתיב השתחוא לחייב עליה אפילו בשלא פדרפה ובאמת הוי מצינו למילף זביחה איפכא מהשתחוא דאפילו שלא פדרפה מיחייב אבל לעולם זובח לאלהים לא הוי מוקמינו רק לכדרכה: שם ד"ה אזהרה מניין.

וא"ת ות"ל מהיכי דנ"ל אזהרה: אין להקשות הא אמרינו לקמן (דף ס"ג ע"א) דאין לוקין אלא תעבדם משום דלאו שבפלות וא"כ אי אתיא השתחוא מפסוק זה אין עונשין אלא מיתה די"ל דאף דאין לוקין אלאו שבפלות משום דלא דמי ללאו שבחסימה כמו שפירש ריש פרק אלו הן הלוקין זה דוקא לענין מלקות אבל מיתה חייבים אפילו אלאו שבפלות כדמוכח מהך ברייתא גופא דלקמן דיליף בן סורר ומורה מלא תאכלו על הדם וחשיב ליה לאו שבפלות אלמא דעונשין מיתה אאזהרה בלאו שבפלות ואי משום דבבן סורר ומורה גלי קרא בפירוש מיתה גם הכא גבי השתחוא גלי קרא ולכן מקשו התוס' שפיר: שם בא"ד.

וי"ל דאי אתיא לאזהרה דהשתחוא: א"ל איך אפשר לומר דלא תעבדם אהשתחוא קאי והא כבר פתיבא ברישא דקרא לא תשתחנה להם די"ל פיון דהשתחוא אפתי לא ידעין מפי לא תשתחנה שפיר ה"א דאתי חז לכדרכה ושלם פדרפה וחד לשלא פדרפה כדאמרינו לקמן (דף ס"ג ע"א): שם דף ס"א ע"א בגמרא שלא פדרפה מהשתחוא נפקא: עיין מה שכתב המהרש"א בזה בשם התוס' דזבחים ואין פוננתם לפרש דברי ר' אלעזר דאיירי קרא במחשבין מעבודה לעבודה דבדברי ר"א ודאי אי אפשר לפרש הכי אלא משום דכל קושית הגמ' היא אי ס"ד דהשתחוא יצאה ללמד על הפלל פולה ולא יזבחו למאי אתי דליפא לאוקמי לכדר"א ואהא הקשו דלמא אוקי ליה למחשבין וכן הוא ג"כ בתירוץ הגמרא דזובח איירי דלא לפרש דברי ר"א אתי אלא לפרש קרא היכי איירי: שם תנהו ענין לשלא פדרפה: ומהכא נפקא אזהרה לשלא פדרפה בזביחה וא"ל אפתי אזהרה בשאר עבודות פנים מנ"ל די"ל פיון דהשנה הפתוב דבלתי לה' לבדו שאר עבודות פנים לזביחה לענין עונש ה"ה ג"כ לענין אזהרה ודע שאין להקשות איך ילפינו

מבלתי לה' עבודת פנים הא אצטרף ליה לכדדרשינו בע"ז (דף נ"א ע"א) דשוחט בע"מ לע"ז פטור פניו שאינו ראוי לפנים ע"ש.

די"ל דתרתמי שמעת מניה דמרבינו מבלתי לה' פל מה שנעשה לשם וממילא ממעט ג"כ פל מה שאינו ראוי לשם דהיינו בעל מום ועכ"פ יצא לנו בזה לתרץ קושית הר"ן שהקשה לעיל אי ס"ד דיצא זביחה ללמד על הפלל פלו בלתי לה' לרבות שאר עבודות פנים ל"ל ולפי הנ"ל אינו מותר דאצטרף למעט בעל מום: שם והאנו תנו האומר אעבוד: מכאן קשה על מה שכתב המהרש"ל במתניתו דהמקבילו עליו לאלוה איירי באומר אלה ואעבוד א"כ מאי מקשה הא שפיר קתני גם אומר במתניתו וא"ל דא"כ אפתי קשה במתניתו גופא מרישא לסיפא דרישא קתני עובד דוקא ובסיפא קתני גם אומר דז"א דאף דהמקשן אפתי לא ס"ד לפרש דלא זו אף זו קתני דא"כ לא מקשה מידי וכדמתרץ רבינא באמת לקמן היינו דוקא בב' משנות המרוחקים זמ"ז ונפסק ביניהם בדינים אחרים בזה דחיקא ליה לפרש דלא זו אף זו קתני אבל באותה משנה גופא נדאי דאמרינו הכי פדמוכח מהו מתניתו גופא דתני אעבוד אלה ואעבוד גלה ונתני גלה ונעבוד לחוד וכ"ש אעבוד אלה ואעבוד אלא ע"כ דלא זו אף זו קתני.

וכן קשה דלתירוץ רב יוסף ואב"י נרבא לקמן אפתי קשה ממתניתו דהכא דהא באמת סברא דאלה ואעבוד חייב. וי"ל דהמהרש"ל לא כתב פן אלא לפי תירוץ קמא דהש"ס באומר אינו מקבילו לאלוה אלא בעבודה דלפי תירוץ זה אמרינו דכשאומר אלה ואעבוד מקבילו לאלוה כמו שפירש רש"י ולכן שפיר יש לפרש במתניתו דמקבילו עליו לאלוה איירי באומר אלה ואעבוד אבל לפי סברת המקשן ושאר תירוצי הש"ס באמת לא אמרינו הכי דמהיכא תיתי לפרש המקבילו לאלוה באלה ואעבוד: שם דכתיב לא תעשה לה פסל: לא מפורש איה דרש מקרא זה ודחוק לומר דדריש לה לשון אותה דאין זה במשמעות הלשון ועוד דהרי לעגנו המסית איירי השתא ואיה מרומז בזה דפלחו ליה דוקא.

ולכן נראה דאסיפא דקרא סמיה דהיינו לא תעבדם דדרשינו מיניה לקמן דנעבד פהמן חייבים על השתחוואתו ובהכי קאמר דהכי דפלחו ליה נדאי מסית הוא דהא המשפתחים הם ע"ז ממש מולא תעבדם: שם בתוספות ד"ה ר"ל אמר מותרת.

פירוש בהנאה: ועיין מש"כ בזה בזבחים (דף י' ע"א) ואף דרב ענן אמר שמואל אית ליה בחוליו (דף ד' ע"ב) דמומר לע"ז מותר לאכול משחיטתו מ"מ לא מסתבר להתוס' למימר דר"ל קאי פנותיה משום דאסיק ליה הש"ס התם בתויבתא: שם בד"ה איכה יעבדו.

דמזביחה נפקא דוקא עבודת פנים: פירוש מדפרט הפתוב בהני שחייבים שלא פדרפה ע"כ באחרינא אין חייבין אלא פדרפו ולכן איכה יעבדו ל"ל ומה שהקשה המהרש"א בזה לא נתברר לי לפ"ד: שם בא"ד.

אע"ג דעבודתה דרף בזיון: פירוש דהא דגרע דרף בזיון אף שדרף אותה ע"ז לעבדה בכף היינו דאף דהגוים עובדים אותה בכף מ"מ לגבי ישראל העובד אותה אין זה דרף עבודה ולכן יש סברא שלא לחייב אבל אי ילפינו מהשתחוואה דבכל עבודות חייבים ושללא פדרפה הרי דחייבים על עבודה שעובדים בה אחרים דאף דע"ז זו אינה נעבדת בכף מ"מ פניו שאחרים נעבדים בכף שם עבודה על מעשה זה שעשה לע"ז וחייב עליה.

ולכן סברא ג"כ שישחייב על עבודה דרף בזיון דארף אם לגביה לא יקרא זה דרף עבודה מ"מ פיון ששם עבודה עליה לגבי אחרים חייבים עלי' והיינו מה דדייקו בתוס' פיון שעובדים אותו בכך ועיין במהר"ם שגדחק לפענ"ד מאוד בדעת התוס': שם ד"ה מנין לזובח.

דמזובח לאלהים נ"ל: עיין בתוספות ריש פרק השוחט והמעלה שבארו יותר בזה: שם ד"ה האומר אעבוד. וקשה דאפתי לא ס"ד הך טעמא: וי"ל לשיטת רש"י לפי מה שמשמע מדברי הר"ן לקמן וכן פירש המהר"ם בפירושו דרב יוסף מיינתי ראיה מלא תאבה דיחיד הנזיטת חייב באמירה דלא תאבה לשון יחיד משמע ולכן שפיר י"ל דבאמת כבר ס"ד דרשה דלא תאבה והא דמיינתי ליה רב יוסף היינו רק להביא ראיה למה שתי' פאן ביחיד הנזיטת וכמו שהביא גם אבני בתירוץ ראיה מהך דלא תאבה אף שהוא ע"כ כבר ידוע ליה מדרב יוסף דהא הקשה עליו: שם בד"ה ומר סבר.

דאמר מ"ש איהו מנין: א"ל דא"כ למה כ"ע מודו היכא דפלחו ליה דמיינתי משום מסית הא בשעה שהסית שייך ג"כ הך טעמא דלא חשיב כ"כ מסית דמיינתי אמר דלא ישמעו לו דמ"ש איהו מנין די"ל דהיכי דפלחו פשרואה שרוצים לעבדו הנה לו לחזור ומדלא חזר מיינתי אבל פשאמרו אין גם לאחר שאמרו פן אין הוכחה שרוצים לעבדו דשמא אחוכי עלי': שם ע"ב בגמרא ואין דקאמר אחוכי עלי': א"ל הא בב"ק (ס"פ החובל) קאמר בפשיטות דיש הן שהוא פלאו והכא משמע דפליגי תנאי בהכי די"ל דלאו בהכי פליגי אלא אי אמרינן דמסתמא אחוכי עלי' כמו התם בחבלת גופו או לא: שם רבים מימלכי ולא טעו בתריה: הר"ן גרס איפכא משום דקשיא ליה דמתניתין דאעבוד ליפא לאוקמי ביחיד משום דתני בסיפא גלף ונעבוד ע"ש אכן לשיטת רש"י ג"כ יש לפרש דגלף ונעבוד אגיסת ואמסית קאי ולעולם ביחיד הנזיטת איירי: שם וא' רבים הנזיטתים: דהיינו עיה"נ כדמשמע בסיפא דהך ברייתא אכן קשה לר"ש דסבר לקמן (נ"ב פ"ט ע"ב) דקרא דמסית דוקא במסית יחיד איירי אבל מדיחי עיה"נ הם בחנק הרי דברבים הנזיטתים אין לו דין מסית וא"ל דהך ברייתא באמת לא אתיא כר"ש אלא פרבנן דסברי (שם) דמדיחי עיה"נ בסקילה א"כ מאי פריף מהך ברייתא אתירוץ ר' יוסף דלמא מתניתין דא' העובד אתיא ככ"ע וגם כר"ש ולכן לא נקט אמירה דאינה ברבים הנזיטתים דלר"ש שפיר יש לחלק בין רבים הנזיטתים ליחיד הנזיטת וברייתא דלא חילקה אתיא פרבנן אכן לפי מש"כ הר"ן דברבים הנזיטתים דברייתא לאו דוקא עיה"נ קאמר אלא שאר יחידים הנזיטתים ע"ש אתי שפיר: שם לא זו אף זו קתני: לכאורה הנה לנו לפסוק פרבינא דבתרא הוא וא"כ בין בגיסת בין בעובד דהיינו נזיטת מפי עצמו יתחייב באומר אלה ואעבוד אכן ראיתי ברמב"ם (פ"ה מה' עכו"ם הל' ה') שהביא דין זה רק לענין גיסת ושם (פ"ג ה' ד') לענין ע"ז בלא גיסת הביא דאומר לו אלי אתה מיינתי דלעיל ולא הביא דגם באלף ואעבוד מיינתי וזהו אינו לכל תירוץ הש"ס דקאן רק לתירוץ אבני דלכל תירוצים אחרים הנה לו לחלק או גבי מסית או גבי עובד ולא לכתוב במסית סתמא ובעובד כלל וכלל לא וצ"ע למה בחר דוקא בתירוץ אבני ודחיק לומר שמה שכתב בפ"ג אחר שכ' האומר לו אלי אתה וכן פל פיוצא בזה עכ"ל שפנון להך דאלף ואעבוד שאין זה פיוצא דהאומר לו אלי אתה: שם אי קבלה עליה אין: א"ל איף שייך שקבלו לאלוה לגבי שוגג ומפני' רש"י נראה דגם לגבי שוגג פליגי דמשפחת לה באומר מותר שאין ע"ז

בתורה ועבדו בקבלת אלוה וכמבואר לקמן בשמעתן: שם רבא אמר פטור: עיין בר"ן
שהביא בשם הר"ר דוד לתרץ מה שהקשו בתוספות מהא דיהרג ואל יעבור דבאמת היכי
שנאנס לומר אלי אתה בהדי עבודה גם רבא מודה דחייב ובהא אמרינן דיהרג ואל יעבור
והא דפליגי היינו דוקא בעבודה לחוד בלא אלי אתה ע"ש אכן לפ"ז ק"ל מאי קאמר
אבני מנא אמינא לה הא כל הנה ג' ראיות יש לפרש דאירי באמר אלי אתה מאהבה
ויראה בהדי עבודה דבהא גם רבא מודה דמייחשב ע"ז גמור: שם מאי לאו א' העובד
מאהבה ומיראה: עיין מה שהקשה מהרש"א בזה והנה נדאי מהא דמקשה עובד אין אומר
לא ליפא קושיא דהאי מצי סבר פרבא אלא קושיתו היא מדהוצרה אבני לתרץ ובה י"ל
דמ"מ הוצרה אבני לתרץ דגם אי מהא דקתני עובד ליפא קושיא מ"מ קשה מא' הזבח
דאירי לדידה בכדרכו וכמו שפירש רש"י ומשמע מהני דוקא עובד בכה"ג אבל אומר
לא וכן קשה מהא דקתני האומר לו אלי אתה דמשמע בהכי דוקא מיחייב אבל באומר
אלך ואעבוד לא גם ל"ק לאבני אי האי זובח ומקטיר אירי בכדרכו א"כ מנ"ל דחייבין
בד' עבודות שלא פדרפה וכי ס"ד דיפלוג אהו דינא די"ל דנדאי מודה דמייחייב פדררש
בפרייתא מקרא רק דקאמר דמתניתין לא אירי בכה"ג ולכן א"ש הא דנקט במתניתין אבל
המגפף והמנשק כו' ולא בסתם אבל שלא פדרפה דבאה להוציא עבודת פנים דחייבין
אפילו בשל"כ אכן ק"ק פיון דלאבני א' הזבח כו' דמתניתין אירי בכדרכו וא"כ לא נקט
הני אלא לדוגמא וה"ה כל עבודה פדרפה א"כ למה הוצרה אבני לתרץ אהא דמקשה
לעיל וליחשב נמי זורק דזורק היינו מנסף הא ל"ק רק לפי תירוץ ר' ירמיה דמתניתין
אירי בעבודת פנים א"כ ליחשב נמי הו עבודת פנים אבל אי אירי בכדרכו אטו תנא
פי רוקלא ליחשב וליזיל כל עבודות פדרפה וי"ל: שם והא הן מיראה הוי נעבד: א"ל
דדלמא אזהרה איפא אבל מיתה ליפא דכבר תירץ מהרש"א דאי איפא אזהרה א"כ
בכלל ע"ז ומיתה נמי איפא אכן קשה לפי מש"כ הר"ן בשם הרמב"ן דהא דאבני סבר
חייב אף דנהי חייב למסור את עצמו לכתחלה מפל מקום היכי דלא מסר את עצמו לא
מייחייב מיתה משום דמיראה דקאמר לאו היינו מחמת מיתה אלא מחמת ממון א"כ מאי
מיתי אבני ראיה מהא דנעבד כהמן תקשי איהי לנפשיה דהא התם יראת מות הנה דהא
עבירת ציווי המלך הנה וכאשר באמת רצה המן להמית את מרדכי והרי ביראת מות
לכ"ע לא מייחשב ע"ז לחייב מיתה אם עבר: שם ברש"י ד"ה נעבד כהמן.

דאי לאו הכי לא הנה מרדכי מתגרה בו: ק"ק לפי מה שכתבו התוס' בשם המדרש שהיו
צלמים על לבו מאי ראיה היא זו דהמן גופיה ג"כ הנה נעבד וא"ל דבריייתא לא סברה
פהמדרש מ"מ לפי מה שתירצו התוס' דרבא ע"כ סובר דלכך לא השתחוה מרדכי להמן
שהיו צלמים על לבו א"כ מנ"ל פלל להבריייתא דהמן הי' נעבד הא לרבא ע"כ היו צלמים
על לבו ומזה לכאורה ראיה לתירוץ בתרא דהתוס': שם בד"ה ושון שבשעירה.

והיחיד מביא פשבה: פאן לא הוצרה רש"י לפרש אם נאכל או נשרף דקרנן פשבה או
שעירה שהוא נקבה לעולם אינו נשרף רק נאכל דנקבה אינה אלא חטאת או שלמים
ותרונייהו נאכלין אבל בשעיר דאיפא ג"כ שעירי עולה או שעירים הנשרפים שאינם
נאכלים בו הוצרה לפרש דנאכל וכן גבי פ' איפא שאינו נשרף כגון פ' שלמים שנאכל
לכן הוצרה לפרש בו שזה נשרף: שם בד"ה ושון שאינו שגגתו תרי זימני: ק"ק
הנה ב' זימני לרבנן למאי אתו ועיין בהוריות: שם בתוספות ד"ה רבא אמר.

היכי דלא מסר עצמו לא מיחייב מיתה: א"ל דא"כ מ"ט דאפיי דמחייב מיתה בעבד מיראה די"ל דיראה דהכא לאו היינו יראת מות אלא יראת ממון וכמו שפי' הר"ן: שם בא"ד. וחי בהן ולא שימותו בהן: ק"ק דאפתי תקשי הא בפרהסיא מודה התם דיהרג ואל יעבור ואפתי תקשי לרבא אמאי יהרג הא לא עביד מידי פיון דלא קבלג' לאלוה וכמ"ש התוס' דהיה לו למרדכי להשתחוות להמן אי לאו שהיה צלמים על לבו ובשלמא לתירוץ בתרא דמשום קדוש הי' ניחא אבל לתירוץ קמא קשה ועוד קשה אמאי שתיירוץ התוס' דא"כ מפל הברייתות לא מק' מידי זה לפי האמת ק' מאי מקשה מהברייתות דלמא אתי כמ"ד דיהרג ואל יעבור ובאמת לא נימא דהיכי דלא מסר דאינו חייב מיתה וי"ל דזה גופא רצו התוספות להוכיח דע"כ דאמרין הכי דגם למ"ד דיעבור ואל יהרג עכ"פ קשה מפרהסיא דאל"כ אלא רבא לטעמיה אגיל תקשי מאי פריה מפל הני ברייתות.

ועוד י"ל בתירוץ קושיא שני' דהתוס' רצו להוכיח בזה מש"כ בע"ז שם דרבא רק אליבא דר' ישמעאל קאמר וליה לא ס"ל וכמש"כ המהר"ם אכן פתירוצנו קמא ע"כ צריך לפרש בשבת (דף ע"ב ע"ב) שלאחר שהביאו שם ג"כ מש"כ ה"כא דל"ל דרבא לטעמיה דא"כ לא מקשה מידי מפל הנהך ברייתות דמיתו הביאו שם עוד קושיא בשם הרשב"א ואי הפי' בדבריהם הוא שרצו להוכיח מדאקשי מהנהך ברייתות דע"כ רבא אליבא דר' ישמעאל קאמר וליה לא ס"ל מאי הביאו עוד אח"ז קושית הרשב"א הא גם היא מתורצת בתירוץ זה ע"ש: שם בא"ד.

אמאי לא השתחוה מרדכי להמן: א"ל דלמא בפרהסיא היה. ולקמן בפ' בן סורר אמרינו דפרהסיא בכל המצות יהרג ואל יעבור די"ל דהכא גרע משאר מצות דליכא איסור פלל לרבא ועוד הא השתחוואה שמנע מרדכי מהמן היתה בשער המלך ושם לא היה יושב שום א' מהיהודים רק מרדכי לבדו פנראה מהכתובים ובפרהסיא לא הוי רק לפני עשרה מישראל פדאמרין לקמן: שם דף ס"ב ע"א בגמרא באומר מותר לגמרי: מה שק' מסוגיא זו אמה שכתב רש"י ריש פריתות פתבתי בספרי ע"ל שם: שם השתחוואה נמי ללא יצאת: א"ל דא"כ לא תעבדם ל"ל דאינו חייב אלא א' מהיכי תיתי לחלק די"ל דאי לאו לא תעבדם ביותר הוי מוקמינו השתחוואה לחלק אתי מללאו ורק השתא דכתיב לא תעבדם ע"כ מוקמינו ללאו אכן ק"ק דא"כ אפתי מנ"ל דללאו יצאת דלמא לחלק אהשתחוואה גופא דחייב עליו בפני עצמו דהוא אינו בכלל לא תעבדם דהא כתיב לחוד לא תשתחוה להם ולא תעבדם וכמש"כ התוספות לקמן.

וי"ל: שם ר"י אומר ועשה מאחת מהנה: אף שבפ' פהן משוח פתיב דלא מיחייב רק בהעלם דבר ובזה לא שייך אחת שהיא הנה י"ל פיון דכתיב קודם כל החטאות לאו אפיהן משוח אלא אכל החטאות דכתיב אח"כ ושייך בהו הנה שהיא אחת קאי ולכן אמרינו לקמן דאלו ה"כ פתיב במשיח פר כו' דאכולהו קאי שם דכ"ע השתחוואה לחלק יצאת: ק"ק הרי בברייתות (דף ב' ע"ב) מצרכינו לענין עריות ב' קראי לחלק א' להורות דחייבין על א' בפ"ע דלא תימא עד דעביד להו לכולהו וא' שאם עשאן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת וכן כתבו יצאת דהיינו להורות דחייב אא' בפ"ע דלא תימא דאינו חייב עד שיעשה להע"ז כל העבודות שעובדים אותה בכף או כל העבודות פנים ולהכי אתי השתחוואה לחלק דחייבים גם על א' בפ"ע כמו מפל התועבות גבי עריות אבל אפתי לית

לן קרא דאם עשאן פולן בהעלם א דחייבים על פל א' וא' גם מ"ט דר"י דאמר פוק תני
לברא וכן קשה ג"כ אמה דפריה בש"ס לקמן (דף ס"ג ע"א) ומי אמר אבני הכי והאמר
אבני שלש השתתנאות כו' דג"כ י"ל פן דבאמת אתי השתתנאה לחלק דלא תימא עד
דעביד לכולהו אבל עשאן בהעלם א' אינו חייב אלא אחת: שם חילוק מלאכה דע"ז נמי
תיפוק ליה: א"ל איך שנייה קושיא זו לרבי אבא דוקא אמתניתן דהוריות (דף ג' ע"ב)
הו"ל לאקשוני דאמרינן שם הורו ב"ד שיש ע"א בתורה אבל המשתתנה פטור הרי אלו
חייבים והרי ב"ד אין חייבים עד שיורו בדבר שזדונו פרת ושיגתו חטאת פדאמרינן שם
(דף ח' ע"א) ואי אתיא חילוק מאחת מהנה ע"כ השתתנאה ללא יצאת ואין פאן חטאת
די"ל דהמ"ל דמתניתן פרבי נתן אתיא דלית ליה דרשה דמאחת מהנה וע"כ צריך
השתתנאה לחלק אבל לרבי אבא דסבר למימר דרבי זכאי סבר פרבי יוסי פריה שפיר
דגם לר"י אפתי לא אתי שפיר: שם ברש"י ד"ה העלם דבר.

אבל המשתתנה מותר: ק"ק הא בכה"ג לא מקרי העלם דבר להתחייב עליו פיון
דהשתתנאה פתיבא באורייתא ה"ל דבר שהצדוקים מודים בו וכדאמרינן בהוריות (דף
ד' ע"א) ורק השתתנאה שלא פדרפה חשיב בש"ס שם העלם דבר וכה"ג הקשו התוספות
לעיל (דף ל"ג ע"ב) לענין הערעה ע"ש ואפשר לומר דרש"י לא רצה לפרש פאן אלא
החילוק שבין העלם פל הגוף להעלם מקצתו אבל לא שיתחייב בכה"ג: שם בד"ה אינו
חייב אלא אחת.

באזוהרה א' הן לא תעבדם: א"ל דא"כ דטעמא דרבי זכאי מפח לא תעבדם איך תליא רבי
אבא זה בלחלק או ללא יצאת הא הכא ע"כ לא אתי לחלק פיון דכתיב לא תעבדם די"ל
דאי אמרינן לחלק באמת לא דרשינן לא תעבדם כמו לר' יוחנן וזה מוכח לפי רש"י
לקמן (דף ס"ג ע"א) דלא גריס ברבי אמי והשתתנאה ואעפ"כ פריה מהא דאבני אדר'
אמי דדריש לא תעבדם ע"ש אכן לפירוש התוספות שם בלא"ה א"ש דלא דריש ר' זכאי
לא תעבדם: שם בד"ה השתתנאה נמי.

ואע"פ שחייבים עליה מיתה: ענין בר"ן שהביא דעה א' שאין חייבין מיתה בהשתתנאה
למ"ד ללא יצאת אף דקשה לפי מה דאמרינן לקמן ג' השתתנאות ל"ל אחד לכדרכו וא'
לשלא כדרכו ואי אין בהשתתנאה אלא ל"ל לחוד שלא כדרכו שלו הוא בכלל לא תעבדם
דאתיא מיניה גיפוף ונישוק וכדומה וא"כ לא תשתתנה לשלא פדרפה למה ליה: שם
ד"ה תיפוק ליה מאחת מהנה.

מיהו תיפוק לן דחייב: ק"ק הא שמואל יליף בשבת (דף ע' ע"א) חילוק מלאכות ממנות
יומת ואמרינן שם דמאחת מהנה לא משמע ליה וכבר כתבו התוס' שם (דף ק"ו ע"א)
דר"ש פנותיה ס"ל וא"כ מאי קושיא ארבי אבא דלמא לעולם סבר ללא יצאת ומ"מ
ל"ק מאחת מהנה דלמא לא ס"ל פשמואל ור"ש וי"ל דודאי אי איפא למיזרש לחלק או
ללא ביותר דרשינן לחלק דלחומרא מקשינן וכמ"ש הר"ן ורק אליבא דר' יוסי רצה ר'
אבא לומר מדדריש התם ללא אף שיש לדרוש לחלק ג"כ רצה ר' אבא לתרץ דעת ר'
זכאי אבל אליבא דכ"ע ודאי יותר סברא לאוקמי לחלק מללא ולכן אף דשם לא דריש
ליה ר"ש ושמואל לחלק היינו משום דכבר פתיב מות יומת אבל הכא דלית לן קרא ודאי
יותר סברא לאוקמי לחלק מללא דרק אליבא דר' יוסי רצה ר"א לומר דאוקמי יותר

ללאו מלחלק ולכן פריה שפיר: שם בא"ד כגון שוחט סימן א' לע"ז: הכי אמרינו בחולין (דף כ"ט ע"ב) לענן שוחט בחוץ ומנהיג אמרינו ע"ז ואף דפליגי שם ר"י ור"ל בזה אי חייב אסימן א' זה דוקא לרבא אבל לרב יוסף כ"ע מודו בזה דחייב וא"ל דאפתי מאי פריה לר' אבא דלמא סבר פרבא אליבא דר"ל וא"כ ע"כ ליפא לפרש דמאחת מהנה לענן ע"ז וכדפריה למן אלא לרבא מאי איפא למימר פירוש ודלמא סבר ר"א פרבא די"ל דאפתי גם לרבא אליבא דר"ל שייך למישרש שפיר מאחת בישחט סימן ראשון סתם וסימן שני לע"ז דחייב גם לר"ל דסבר אין לשחיטה אלא לבסוף אבל הא ליפא למימר דאף דמאחת ליפא למישרש בע"ז מ"מ כיון דאחת שהיא הנה שייך למישרש גבי ע"ז שפיר נדרוש אותו דא"כ יקשה ל"ל קרא בפרייתות (דף ב' ע"ב) בעריות לחלק ת"ל מאחת מהנה וכדפריה בכאן לענן ע"ז ולא שייך בכאן תירוץ הש"ס אע"כ דבעריות לא שייך למישרש פן כיון דמאחת ומהנה לא שייך פמ למישרש פן לענן עריות: שם ע"ב בגמרא דכונתני גבי שאר מצות דאכל חלב ודם: א"ל איך שייך בזה דכונתני דקצירה וטחינה אף דב' שמות הם מ"מ חד איסור וחד לאו הוא שאין בזה רק איסור שבת משא"כ גבי חלב ודם דב' איסורים הם די"ל כיון דשניהם בחד לאו נאמרו כל חלב וכל דם לא תאכלו הרי נכללו בחד לאו דלא תאכלו כמו דנכללו קצירה וטחינה בלאו דל"ת כל מלאכה ולכן נקט דוקא חלב ודם אכן ק"ל לפי מה דאמרינו בכריתות (דף ד' ע"א) דחלב שור וקשב ועז חשיב לר' ישמעאל ג' שמות ולקי שלשה רק דבשוגג אינו חייב אלא חטאת אחת א"כ דלמא סבר ר' זכאי כר' ישמעאל וקאמר שפיר דבשבת בב' שמות חייב שמים כגון בקצירה וטחינה ובחלב בב' שמות כגון חלב שור וחלב פשב אינו חייב אלא א' וי"ל כיון דזה לא שייך רק לענן חלב א"כ לא שייך לשון הברייתא דקאמרה מה שא"כ בשאר מצות ומצוה הל"ל ואף דבאמת אוקי לענן ע"ז היינו משום דע"ז שקולה נגד כל המצות כמש"כ התוס' ואף דגם לפי מה שאוקי בש"ס בחלב הניחו התוס' בקושיא איך שייך לשון מצות מ"מ י"ל בזה דעכ"פ הוי שייך זה גם בשאר מצות כמו בחלב אי הוי אפשר לאוקמא ברייתא באוקימתא דהש"ס ולכן הא דנקט בש"ס חלב הוא רק לדוגמא ושייך שפיר לשון מצות דברייתא אבל אי יסבור כר' ישמעאל דלא שייך רק בחלב לא שייך לשון מצות רק מצוה: שם אלא מאהבה מיראה הניחא לאפיי: התוספות בשבת אדף ע"ב ע"ב) הקשו הא ודאי גם בשבת מאהבה ויראה חייב ע"ש ואפשר לומר דלפרש שוגג בלא מתכוין לענן אהבה ויראה זה לא שייך רק לגבי ע"ז דבעינן עם המעשה שעושה גם הפוננה שיקבלה לאלוה דמהאי טעמא פוטר רבא באהבה ויראה כמבואר לעיל לכן שפיר שייך לקרות מאהבה ומיראה שלא במתכוין אבל בשבת דלא בעינן פוננה עם המעשה לא שייך לקרות מאהבה ומיראה שלא במתכוין דהא עכ"פ עושה המעשה שמתכוין לעשותו ולכן לא שייך שלא במתכוין אלא במתעסק כדמתרין באמת: שם אלא לרבא דאמר פטור מא"ל: הא דנקט זה בלשון קושיא היינו משום דנקט סוגיא דשבת דשם לא הוזכר כלל הא דר' יוחנן דפוק תני לברא ונתם פריה אבריייתא גופא איך יש לפרש הברייתא לרבא ולכן שייך בלשון קושיא אבל הכא דקאי הקושיא לר' יוחנן למה אמר פוק תני לברא אדרבה לאפיי קשה ולרבא א"ש אכן ק"ל ונדאי מה דמקשה ארבא מהו ברייתא דר' זכאי אין הקושיא אבריייתא דר' זכאי די"ל דסברה באפיי אלא ע"כ הקושיא היא ארבא איך מיתורם הוה ברייתא אליבא וא"כ איך קאמר הניחא

לאב"י הא גם לאב"י לא אתיא הך ברייתא שפיר דגם אי סיפא שפיר מיתוקם אליבין אפתי קשה מרישא דברייתא דאוקימנא בע"ז וכדרכי אמי והא אב"י ע"כ לאו כר' אמי ס"ל כדאמרין לקמן בשמעתין ועוד למה הוצרך להקשות פאן אלא לרבא מא"ל תיכף לעיל כדמתרין אתאן לע"ז כדר"א הול"ל הניחא לר' אמי אלא לאב"י מא"ל: שם בתוס' ד"ה מ"ט דר"י.

ולשון מ"ט לא משמע פן: י"ל דגם רש"י מפרש פהתוס' דהקושיא היא האיך משמע מהאי קרא הא אצטריף לשם משמעון ולאבות ותולדות אף כדי שלא תקשה דלמא באמת לא דריש ר"י קרא להכי אלא לא' שהיא הנה בנה חינוך רש"י הקושיא במה שפי' דאפתי מ"ם דמאחת למאי אתיא פ"י דמזה ע"כ מוכח דדריש להני דרשות וא"כ הנה שהיא א' מנ"ל ומתרין דמסמיכות קא דריש ובזה מתורץ מה שהקשו התוספות עליו גם מה שהעיר במהר"ם שרש"י סותר בכאן את פירושו שם: שם ע"ב בתוספות ד"ה העלם זה.

כגון תינוק שנשפה: עיין במהרש"א שהקשה דבכריתות שם משמע דתינוק שנשפה לא מקרי שכח לגמרי ולא ידענא מאי קשיא ליה דאף אם רצה לאוקמא בתינוק שלא שכח לגמרי מ"מ הרי יש ג"כ תינוק שנשכח לגמרי דהרי בשבת (דף ס"ח ע"א) מוקי רב ושמואל מתניתן דשוכח עיקר שבת בתינוק שנשפה לבין הנכרים ובשבועות (דף ד' ע"א) חשיב תינוק שנשפה לביה"נ שלא ידע מעולם שלא הנה לו אפילו ידיעת בית רבו: שם ד"ה רישא בע"ז סיפא בשאר מצות.

וי"ל דע"ז שייך לקרות שאר מצות: א"ל הא גם אב"י שבת שייך להקשות פן למה נקט שבת דוקא הא גם לענין מלאכה דגבי יוה"כ הוי הדין פן ובנדאי אי אתיא חילוק מלאכות מאחת מהנה דזה שייך גם אב"י יוה"כ אלא אפילו אי אתיא מהבערה דלחלק יצאת אף דזה לא שייך רק אב"י שבת דהא מהאי טעמא אמרינן במכות (דף כ"א ע"ב) דאין חילוק מלאכות ביו"ט מ"מ ונדאי ילפינן יוה"כ מניה כמו דילפינן גם לענין איסור הבערה למ"ד דללאו יצאת וכן ונדאי ילפינן ג"כ לענין פטור מתעסק ביוה"כ ממלאכת מחשבת וא"כ פל מה דתני אב"י שבת שייך גם אב"י יוה"כ מ"מ א"ש דנקט שבת דוקא פיון דבשבת פתיבי קראי ויוה"כ ילפינן מניה ועוד דגם ליוה"כ קרי שבת סתמא בבבב"א פדמוכח ביבמות (דף ל"ג ע"ב) דאוקי הא דזר ששמש בשבת בפרו של כה"ג ביוה"כ ע"ש והני ע"כ ביוה"כ בלא שבת דאל"כ ליחייב שלש ועיין בחולין (דף ק"א ע"ב): שם בד"ה להגביה את התלוש.

וי"ל דה"ק בשבת פטור: ובהכי א"ש הא דאצטריף שמואל ב' טעמים לענין חיוב דחלבים ועריות שפן נהנה ולענין פטור דשבת ממלאכת מחשבת דלכאורה בחד סגי דאם אין טעם לחיוב פשיטא דפטור וכן איפקא ובהכי א"ש דטעם דכן נהנה שייך גם בשבת ושפיר ה"א דחייב ולכן אצטריף מלאכת מחשבת ומ"מ אצטריף ג"כ טעם שפן נהנה דלא לפטור מטעם אשר חטא בה ולהכי הוצרך רש"י לכתוב גם הטעם דאשר חטא בה: שם בא"ד.

אבל מתעסק דשמואל דפטור: פ"י לאב"י הוצרך לומר פן. אבל לרבא בפשטות יש לפרש דמתעסק דפטור מטעם מלאכת מחשבת הוא בנתפנין להגביה את התלוש וחתף את המחובר דלחתוף את התלוש וחתף את המחובר ממצטינו ולכן א"ש הא דלא הקשו התוספות מסוגיא דהכא דמשמע להגביה את התלוש וחתף את המחובר משמואל נפקא

דְּהָא הֵכָא לְרַבָּא קְיָיְמִינּוּ דְהָא קָאֵי אַאֲלָא לְרַבָּא דְאָמַר פְּטוּר מֵא"ל וּלְרַבָּא שְׁפִיר אֲתִי
לְהִגְבִיחַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מִמְּלֻאכְתָּא מְחַשְׁבַת מִשְׁא"כ בְּכַרְיָתוֹת שְׁם דְּמִפְרָשׁ
הַש"ס פֶּן בֵּין לְרַבָּא בֵּין לְאַבְיִי לְכֹן הִקְשׁוּ הַתּוֹס' מִשְׁם שְׁפִיר אָכֹן גַּם מִשְׁם לֹא קָשָׁה רַק
אֵי גְרָסִינּוּ אֲלֵא מִתְּעַסֵּק בְּשִׁבְתָּא אֲבָל לְגַרְסָא שְׁלִפְנִינּוּ דְוָאֵי מִתְּעַסֵּק דְּשִׁבְתָּא דְּמִלְשׁוֹן
הַקְּוִשְׁיָא הוּא גַם מִשְׁם ל"ק מִיָּדִי וְאֶדְרַבְהָ קְוִשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְּכָאֵן הוּא פְּקוּשְׁיַת הַש"ס שְׁם
וְתִירוּצָם הוּא תִירוּץ הַגַּמ' וְעֵינָן בְּבַה"ז שְׁם וְלְכֹן מִתְּנַרְץ קְוִשְׁיַת הַמְּהַרְש"א גַם מַה
שְׁהַקְשָׁה הַמְּהַר"ם בְּזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל דְּרָף זֶה פִּינּוּ דְמַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְּמִמְּלֻאכְתָּא מְחַשְׁבַת
מִמְּעֻטִּינּוּ נִתְפַּוּן לְחַתְּוֹהּ מְחֻבָּר זֶה וְחַתְּמָה מְחֻבָּר אַחַר זֶה לֹא הוּי רַק לְאַבְיִי וְכִינּוּ דְלְאַבְיִי
מִמְּעֻטִּינּוּ נִתְפַּוּן לְהִגְבִיחַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מִבְּהַּ וְדָאֵי דְנִתְפַּוּן לְחַתְּוֹהּ מְחֻבָּר
זֶה וְחַתְּמָה מְחֻבָּר אַחַר לֹא כַּש"כ הוּא דְהָא עַכ"פ נִתְפַּוּן לְשֵׁם חֲתִיכָה וְלְכֹן א"ש ג"כ הָא
דְכ' רַש"י לְעִיל דְנִתְפַּוּן לְהִגְבִיחַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מִבְּהַּ אֲתִיָּא אָף דְּבַש"ס
מִשְׁמַע דְּמִמְּלֻאכְתָּא מְחַשְׁבַת מִמְּעֻטִּינּוּ דְלְעִיל פִּי' רַש"י אֲלִיבָא דְכ"ע בֵּין לְאַבְיִי בֵּין לְרַבָּא
וְלְכֹן הַנּוֹצֵר לֹמַר מִבְּהַּ דָּאֵי מִמְּלֻאכְתָּא מְחַשְׁבַת לֹא הוּי א"ש לְאַבְיִי דְלִדְיָדִיָּה אֲתִיָּא מִבְּהַּ
וְלְכֹן פִּי' דְּמִבְּהַּ אֲתִיָּא וְכַפִּי סוּגְיָא דְכַרְיָתוֹת אֲבָל הַש"ס דְּהָא דְקָאֵי רַק לְרַבָּא פְּדָאֵר
דְּאֲתִיָּא לְמִתְּעַסֵּק קְאָמְרָה שְׁפִיר דְּמִמְּלֻאכְתָּא מְחַשְׁבַת אֲתִיָּא: שְׁם דְּרַף ס"ג ע"א בְּגַמְרָא לר"ע
פְּשִׁיטָא: דֹּא"ל דְּאֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ דְּפָסֵק פְּנוּתִיָּה דֹּא"כ הַל"ל סְתָם הִלְכְתָּא כר"ע אֲלֵא וְדָאֵי
דְלֹא קְאָמַר רַק דְּהָא הַדִּין כר"ע וְלִיָּה לֹא ס"ל וּמַש"ה לֹא פָּסֵק הַרְמַב"ם כר"ע דָּאֵי רַק
פְּנוּתִיָּה ס"ל וְדָאֵי דְהו"ל לְפָסוּק פְּנוּתִיָּה: שְׁם קמ"ל דְּאֲתִיָּא אֲתִיָּא עֵינָן לְקַמְן (דְּרַף
ס"ה ע"א) בְּתוֹס' ד"ה מֵאֵן תִּנָּא שְׁהַקְשׁוּ דְּבַהֲשִׁתְּחֻנְאָה לְפְטוּר מְקַרְבָּן גַּם לר"ע וְלְכֹן סוּגְיָא
דְלִפְנִינּוּ נִיחָא דְהָא אֲתִיָּא הַשְׁתְּחֻנְאָה ג"כ לְזַבְיָחָה אֲלֵא דְאַפְתִּי צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְתִירוּץ
הַתּוֹסְפוֹת מִשׁוּם יְדְעוּנִי שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' ג"כ הֵתָם.

וּא"ל לְפִי מַה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' פִּינּוּ דְגַלִּי קְרָא בְּמַגְדָּף יִלְפִינּוּ מְנִיָּה בְּכָל דְּוֹכְתִי דְּמִיְחִיב
אֲאִין בּוּ מַעֲשָׂה וּא"כ בְּמַגְדָּף גּוּפָא ל"ל דְּכַתְּב רַחֲמֵנָא פְּרַת בְּמַקּוּם קְרָבָן הָא כְּבָר יִלְפִינּוּ
אוֹמַר אֲלֵי אַתְּהָ בְּהַקְיִישָׁא דְּמִיְחִיב וּא"כ הָרִי כְּבָר גִּילָה קְרָא בְּאֲלֵי אַתְּהָ דְּסִיב אֲאִין בּוּ
מַעֲשָׂה וְנִילֵף פּוּלְהוּ מְנִיָּה דִּישׁ לֹמַר דְּהָא דְכַתִּיב פְּרַת בְּמַקּוּם קְרָבָן לֹא נִחְשָׁב יְתוּרָא:
שְׁם אֲלִמְלָא ו' שְׁבַהֲעֵלוּף: עֵינָן מַה שְׁפָתְבִּי בְּזֶה בְּסַפְרֵי ע"ל סוּכָה (דְּרַף מ"ה): שְׁם הַהוּא
כר"י.

א"ל לְמַה לֹא קְאָמַר דְּסַבְר כר' יוֹחָנָן דְּס"ל לְקַמְן דְּעַקִּימַת שְׁפָתֵי הוּי מַעֲשָׂה דְּהָא כְּבָר
פְּתָבוּ הַתּוֹס' לְקַמְן (דְּרַף ס"ה ע"ב) בְּד"ה הוֹאִיל וְיִשְׁנּוּ דְגַם ר"י לֹא קְאָמַר אֲלֵא הִיכִי
דְּבָדִיבּוּרָא אֲתַעְבִּיד מַעֲשָׂה וְע' בְּתוֹס' לְעִיל ד"ה פִּי קְאָמַר רַב דְּלְכָאוּרָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן
וּי"ל: בְּרַש"י ד"ה ה"ג אָמַר רַב אֲמִי.

וּל"ג וְהַשְׁתְּחֻנְאָה: א"ל דְּלִמָּא לְעוֹלָם סְבַר הַשְׁתְּחֻנְאָה לְלָאו יִצְאָת וְאָף עַל פִּי כֹן חֲזִיב
חֲטָאָת אַהֲשִׁתְּחֻנְאָה מְדִאֲתִיקִישׁ לְזַבְיָחָה בְּקָרָא דְּוִישְׁתְּחוּ לֹו וְיִזְבְּחוּ לֹו וְכַדְאֲמַרִּינּוּ לְקַמְן
דִּי"ל דֹּא"כ לְעַנְיָן מֵאֵי יִצְאָת הַשְׁתְּחֻנְאָה לְלָאו אֵי לָאו לְעַנְיָן שְׁלֵא לִיְחִיב חֲטָאָת דְּהָא
מִיָּתָה גַם לְמ"ד דְּלָאו יִצְאָת אִיכָּא כַּמ"ש רַש"י לְעִיל (דְּרַף ס"ב ע"א) וְלְכֹן רַש"י לְשִׁיטָתוֹ
א"ש דְּלֹא גָרִיס לִיָּה אֲבָל דְּעַת הַגּוֹרְסִים י"ל דְּס"ל פְּדַעַת הִי"מ שְׁהַבִּיא הָר"ן שְׁם דְּלְמ"ד
לְלָאו יִצְאָת לִיכָּא מִיָּתָה בְּמִזִּיד וְלְכֹן שְׁפִיר אֲשְׁמַעִינּוּ דְּגַם מִשׁוּם הַשְׁתְּחֻנְאָה אִינּוּ חֲזִיב אֲלֵא

א' דְּהָא דְּנִילַף מִהַקְיָשָׁא לְחַיִּיב חֲטָאת אַף דְּלֵילָאוּ יִצְאָת דְּלֵא לִיחַיִּיב מִימָה בְּמִזִּיד: שָׁם ד"ה אַבְל הַמְּגַפָּר.

לא תלכו: ע' בְּמַהֲרָשׁ"א ומה שְׁתִּירַץ דְּבַמְתַּנִּיתוּן פִּי רַשׁ"י אֵלֶיכָא דְּאַבְיִי לֹא מִשְׁמַע כּוּן מִמַּשׁ"כ לְעֵיל בַּד"ה לְדַבְּרֵי דְּאַבְיִי מוֹקֵי קִרְא לְלֵאוּי יִתִּירֵי וְאַפְשָׁר לֹאמַר בְּדַעַת רַשׁ"י לְפִי מַה דְּמַצְרִיכִינוּ לְעֵיל גַּבֵּי הַשְּׁתַּחֲוָּאָה קִרְא לְמַכְנֻפְדִּים וְלְמַבְנוּזִים א"כ כְּמוֹ כּוּן מַצְרִיכִינוּ גַם לְעַנְנוּ מְגַפָּר וּמְנַשֵּׁק דְּלֵא תַעְבְּדִם קִרְא לְמַכְנֻפְדִּים פִּינוּ דַּעַכ"פ הוּי דְּרַפּוּ לְעַבְדוּ בְּדַרְךָ פְּבוּד מְקַרִי זֶה שְׁפִיר גַּבֵּיהַ פְּבוּדָה וְשִׁינְךָ לֹא תַעְבְּדִם אַף דְּעַבְדוּדָה זֶה הוּי לְגַבְיִי שְׁלֵא פְּדַרְפָּה וּבְזָה מִיְנוּשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הָר"ן לְפִי רַשׁ"י אַבְל לֹא תִלְכוּ קִרְאֵי אֲשֶׁלֵּא פְּדַרְפָּה דְּמַבְנוּזִין וְהִינְנוּ דְּכַתְבֵּי רַשׁ"י הֵכָא וּכְגוֹן שְׁאִין דְּרַפּוּ בְּכַף פ' שְׁאִין דְּרַפּוּ לְעַבְדוּ בְּדַרְךָ פְּבוּד וְלִכּוּן בְּמַתְנִיתוּן דְּאַפְתִּי לֹא אֲסִיק אֲדַעַתִּיהָ הֵךְ חִילּוּק דְּמַבְנוּזִים וּמַכְנֻפְדִּים כ' רַשׁ"י בְּפִשְׁטוּת מְלֵא תַעְבְּדִם אַבְל לְאַחַר שְׁחִילְקָא בְּכַף הַוָּצְרָךְ לְהֵבִיא כְּאִן עוֹד קִרְא גַם לְעַנְנוּ מַבְנוּזִים: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אָמַר ר"א.

וְקִשָּׁה אֲמַאי א"ל פּוֹק: פִּי דְּבִשְׁלֵמָא אִי גְרַסִּינוּ לְעֵיל בְּדַרְבֵּי זְכַאי הַשְּׁתַּחֲוָּאָה מִמַּנ"פ א"ש דְּאָמַר פּוֹק דְּאִי הַשְּׁתַּחֲוָּאָה לְחַלְקָא יִצְאָת לִיחַיִּיב אַכְל אַחַת וְאַחַת וְאִי לְלֵאוּ יִצְאָת א"כ מ"ש דְּנִקְטָא בְּכֻלְל עֲבוּדוֹת וּמְדַנְקֵט ע"כ דַּס"ל דְּלְחַלְקָא יִצְאָת וְלִכּוּן אָמַר שְׁפִיר פּוֹק אַבְל לְפִי מַשׁ"כ רַשׁ"י דְּלֵא גְרַסִּינוּ הַשְּׁתַּחֲוָּאָה בְּדַרְבֵּי זְכַאי קִשָּׁה שְׁפִיר כְּקִשְׁתֵּם א"כ י"ל הָא דְּנִקְטָא קוֹנְשֵׁיָא זֶה הֵכָא דְּנִקְטָא אַחַר שְׁהֵבִיא וְגִירְסַת רַשׁ"י הוּא מְשׁוּם דְּלִתְרִיז ר"ת תְּרַנְיָהּוּ וְתִרְצֵוּ: שָׁם בַּד"ה אֵלֵא עַל כָּל.

לְעוֹנָשָׁה בְּשִׁגְגָה יִצְאָ מְגַדָּר: מַה שִׁי"ל בְּזָה פְּתַבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי לְכַרִּיתוֹת (דָּרָף ז') ע"ש: שָׁם בַּד"ה פִּי קְאָמַר רַב. מִיְתוֹקְמָא דְּרַב אֲפִילוּ כְּרַבְּנִין: וְהָא דְּפִטְרֵי רַבְּנִין בְּמַגְדָּרָה הִינְנוּ מְשׁוּם שְׁיִשְׁנֵנוּ בְּלַב כְּדָאמְרִינוּ לְקַמֵּן (דָּרָף ס"ה) וְאַף דַּע"ז תְּלִיא ג"כ בְּכַוְנוֹת הַלַּב כְּכַר פְּתַבוּ הַתוֹסְפוֹת שָׁם דְּלְפִי מַה שְׁפִירְשׁוּ דְּבִסְתָּם ע"ז אִפִּי מֵאַהֲבָה וּמִיְרָאָה חַיִּיב א"ש אֲכֹן לְעַנְנוּ אֲלִי אַתָּה יֵשׁ לְעִינֵי אִי שְׁיִיךְ בְּזָה דְּלִיחַיִּיב בְּלֵא פְּנוּנָה וְאִי לֹא חַיִּיב א"כ א"ש הָא דְּהוּצְרָךְ לֹאמַר דְּרַב דְּנִקְטָא כַר"ע קְאָמַר וְלֵא כַר"י וְאַפִּילוּ כְּרַבְּנִין וְעַמ"ש הָר"ן לְעֵיל גַּבֵּי פְּלוּגְתָא דְּמֵאַהֲבָה וּמִיְרָאָה בְּשֵׁם הַרְבֵּינוּ דְּוֹד: שָׁם ד"ה מְשׁוּם דְּהוּי.

דְּהוּי אֲזַהֲרָה לְבִן סוֹרֵר וּמוֹרֵה: בְּיִשׁוּב קוֹנְשֵׁיָא זֶה אֲפְשָׁר לֹאמַר פִּינוּ דְּבַמְכוֹת (רִישׁ פ' אֵלוּ הֵן הַלּוֹקִין) פְּלִיגֵי ר"י וְר"ע אִי לּוֹקִין אֲלֵאוּ שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ מִימַת ב"ד דַּר"י סְבַר לּוֹקִין וְלִתְרִיז אַבְיִי שָׁם אֲפִילוּ לַר"ע לּוֹקִין הִיכִי דְּאַתְרוּ בִּיָּה לְמַלְקוֹת ע"ש וְלִכּוּן נִיחָא לִיָּה לֹאמַר הֵךְ טַעְמָא דְּלֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת דְּלִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג דְּאִי מְשׁוּם שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ ב"ד זֶה תְּלִיא בְּפְלוּגְתָא דְּתַנָּאִי אִו אֲפְשָׁר דְּסוֹבֵר כְּתִירוּץ אַבְיִי שָׁם דַּלְכ"ע לּוֹקִין הֵכָא פִּינוּ דְּנִדְּאִי לֹא אַתְרוּ בִּי בְּכָל הַנִּי רַק לְמַלְקוֹת דְּהָא מִימָה לֹא שְׁיִיךְ בָּהּ: שָׁם בַּא"ד הִיכָא.

דְּלֵא יְכוּל לְבוֹא לִיְדֵי מִימָה: מְזָה מִשְׁמַע דְּלֵא קִשְׁיָא לְהוּ רַק לְעַנְנוּ אֲזַהֲרַת מִימַת ב"ד וּק"ק לְמָה לֹא קִשְׁיָא לְהוּ ג"כ לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת דְּלִיגְמַר מְהֵכָא דְּלִקֵּי דְּהָא גַם לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה הוּי יְלַפִּינוּ בְּמַכוֹת (דָּרָף ד' ע"ב) מְלַקוֹת לְעַדִּים זוּמְמִים וּמַש"ר אִי לֵאוּ דְּפְרִכִּינוּ צַד חֲמוּר וְר"י דְּלֵא פְּרִיךְ בְּאַמְתָּ יְלִיף וְכְמוֹ כּוּן גִּילַף גַם לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת מִבְּן סוֹרֵר: שָׁם בַּד"ה עַל כָּוְלָם.

אָפּילוּ לְמַד בַּפ' כָּל שְׁעָה: הַרְמַב"ם (בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת שְׁנֵי ט') כָּתַב דְּאֲבֵי שְׁם פְּלִיג
בְּאֵמַת אַהֲרָה דְּהָקָא וּלפ"ז הָוֵי מְצִי לְתַרְז אַמְאֵי דְמַקְשָׁה הָנִי נְמִי לָאוּ שְׁבַכְלָלוֹת הוּא דְרַבֵּי
אֲלַעְזָר כְּאֲבֵי ס"ל דְּלוֹקִין אֲלֻשְׁב"כ: שְׁם בַּא"ד.

דְּמִשְׁמַע פֶּל מְלָאכָה שְׁהִיא עֲבוּדָה: וְאַף דְּבִשְׁבַת לָא כְּתִיב רַק לָא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה וְלָא
כְּתִיב עֲבוּדָה מ"מ ל"ק אִיף מְחִיבִין מִיתָה אֲלָאוּ דְשַׁבַּת דְּדוֹקָא אִין לוֹקִין אֲלָאוּ שְׁבַכְלָלוֹת
קְאָמְרִינְוּ מִשּׁוּם דְּלָא דְמִיָּא לְלָאוּ דְחִסְיָמָה אָבֵל מִיתָה עוֹנָשִׁין וּכְמַש"כ לְעִיל לְעִנְיָן לָאו
שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אָכֵן ק"ק אַמְהָ דְקָאָמַר ר"י בְּשַׁבַּת (דָּרָף קנ"ד ע"א) דְּאִין לוֹקִין אֲלָאוּ
דְּמַחְמַר דְּלָאוּ שְׁנִיָּתָן לְאֲזַהְרַת מִיתַת ב"ד הוּא וְאֲפִילוּ לְמַד לוֹקִין כּו' ע"ש וְלָמָּה לִיָּה הָרָה
טַעְמָא תִּפּוּק לִיָּה דְלָאוּ שְׁבַכְלָלוֹת הוּא וְלִיָּפָא מֵאֵן דְּפִלִּיג עַל זֶה דְּאִין לוֹקִין וְלְכַאוּרָה יֵשׁ
רְאִיָּה מְזַה לָּמָּה שְׁתִּירָץ הָר"ן עַל קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ע"ש: שְׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְלָא
יְגָרוּם לְאַחֲרִים: פִּי' דָּגָם זֶה מִשְׁמַע מְלָא יִשְׁמַע עַל פִּיָּה דְהַפְּנִי דְעַל הוּא ע"י פִּיָּה שְׁאֵתָה
גְּרַמְתָּ לְזֶה וְכֵן לְפִי מַש"כ הַתּוֹס' דְּלְפִי הָאֵמַת אֲתִיָּא כֵּן מְלָא תַזְכִּירוּ וְנָדָאי דְלָא תַזְכִּירוּ
מִשְׁמַע ג"כ לָא תַעֲשׂוּ שְׁיָהָא נִזְכָּר אָכֵן הָר"ן כ' דְּזֶה אִינוּ רַק מְדַרְבְּנֵן וּקְרָא אֲסַמְכְּתָא
בְּעֻלְמָא הוּא וְלָכֵן נ"ל דָּגָם הַרְמַב"ם פֶּסֶק דְּאִין לוֹקִין עַל גְּרָם זֶה אַף דְּאֲנוּדָר וּמְקַיָּים
פּוֹסֶק דְּלוֹקָה וְהַלַּח"מ בְּפִי"ט מַה' סְנֵהֲדָרִין הַקְּשָׁה זֶה עֲלִיוּ וּלְפ"ז א"ש: שְׁם וְאִי לָא כְּתִיבָא
לָא מִתִּיב רַב מְשַׁרְשֵׁי: ק"ק דַּה"ל לְהַקְשׁוֹת מְמַתְנִיתִין דַּע"ז (דָּרָף מ"ד ע"ב) שְׁאָמַר ר"ג
אִין אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה מְרַחֵץ נוֹי לְאַפְרוּדִיטִי וְהָאִיף הַזְכִּיר שְׁמָה הָא שְׁם ע"ז דְּלָא כְּתִיבָא הִיא
וּמְדַהֲזִכִּיר גַּם הַמִּין שְׁמָה כֵּן מִשְׁמַע דְּזֶה הִיָּה שְׁמָה מִמֶּשׁ וְדוֹחֶק לֹאמַר שְׁלָא הִיָּתָה ע"ז זֹו
בְּשׁוּם מְקוּם רַק בְּמְרַחֵץ וְאוֹתָהּ לָא דָן ר"ג לַע"ז דַּא"כ דְּלָא הִיָּתָה נַעֲבָדַת כָּלָל אִין כְּאֵן
ע"ז וְאִי הִיָּתָה נַעֲבָדַת שְׁם בְּמְרַחֵץ אִיף קָאָמַר ר"ג אֵת שְׁנוּהֵג מִשּׁוּם אֲלוּתָהּ הָא אֲפִילוּ
אֲעֲבוּדָה דְּרָף גְּנָאי חִיָּב.

וי"ל: שְׁם בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּיָּה: ה"ה דְּהָוֵי מְצִי לְמִיָּפְרָף ג"כ מְהָא דְּאֲמְרִינְוּ לְקַמְן (דָּרָף ק"ב)
דְּאָמַר מְנַשָּׁה לר"א בְּחַלְמָא אִי הָוֹת הָתָם הָוֹת נְקִיטְנָא בְּשִׁיפּוּלִי גְּלִימָא וְרַהֲטָת אַבְתָּרָא
וְלְתַרְז ג"כ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּיָּה אֲלָא דְמַקְשָׁה מְתִינוּק גַּם אַחַר שְׁתִּירָץ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ
דְּבִתִּינוּק לָא הָוֵי ס"ד דְּשִׁיָּף אֲבִיקוּ בִּי' וְכֵן לְעִנְיָן מֵאִי דְמַקְשָׁה מְמָה דְּבַעֲי רַחֲמֵי שְׁיָבֵא
בְּיָדָם יִצְרָא דַע"ז פִּינֹן דְּבִאוּתָהּ שְׁעָה לָא הִיָּה לַע"ז לָא הָוֵי ס"ד דְּשִׁיָּף אֲבִיקוּ בִּיָּה וְלָכֵן
מַקְשָׁה מְהֵנִי גַּם אַחַר שְׁפָכֵר תִּירָץ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּי' אָבֵל מְהָרָה דְּמְנַשָּׁה לָא הִנְצִירָה לְהַקְשׁוֹת
דְּפִשְׁטִיא דְּהָוֵי שְׁיָיָף לְתַרְז הָכִי: שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה שְׁלָא יְדוּר הָוֵי מוֹקְמִינְוּ לִיָּה לְנוּדָר
וּמְקַיָּים: אָכֵן לַפ"ז קְרָא דְלָא תַזְכִּירוּ ה"ל לְדַרְוֵשׁ לְנוּדָר וּמְקַיָּים שְׁהוּא הַפְּסוּק הַרְאִישׁוֹן
וְלְפִי תִירוּץ א"נ דְּהַתּוֹסְפוֹת אֲתִי זֶה שְׁפִיר: שְׁם בַּא"ד.

וי"ל דְּמִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר ד"א: וְכֵן נִרְאָה גַּם דַּעַת רַש"י וּבְהַכִּי א"ש לָמָּה דְּהִבִּיא בְּמַתְנִיתִין
אֲנוּדָר וּמְקַיָּים קְרָא דְלָא תַזְכִּירוּ וּמָה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְש"א בְּזֶה עֵינֵן בַּלַּח"מ בְּפ"י מַה'
סְנֵהֲדָרִין: שְׁם בַּד"ה אֲסוּר לְאָדָם וְאֵע"ג דְּהָתָם סְפֵק וְהָקָא נְדָאי: ק"ק דְּהָא גַּם הָקָא סְפֵק
הוּא דְהָא אִם שְׁיָיָף לְהַצִּיל מִיָּדוּ כְּשִׁטּוֹל עֲלִיו שְׁבוּעָה הֵינְנוּ דְדַלְמָא יִמְנַע הַנְּכָרִי מִלְּשַׁבַּע
לְשַׁקֵּר וּיְחִיב לְשַׁלֵּם וְא"כ הָרִי סְפֵק הוּא שְׁמָא לָא יִשְׁבַּע דָּאֵם יִשְׁבַּע נְדָאי אִין כְּאֵן הַצִּלָּה
מִיָּדוּ: שְׁם בַּא"ד דְּב"נ לָא הִנְזַהְרוּ ע"כ: הַמְפָרְשִׁים פִּירְשׁוּ דְעַל שְׁתִּירָף לָא הִנְזַהְרוּ וּמִטַּעַם
זֶה הוֹקְשָׁה לְמְהַר"ם ל"ל לְשִׁמוּאֵל לְמִיָּמַר וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה לָא יִשְׁמַע עַל פִּיָּה תִּפּוּק לִיָּה

מלפני עור אכן אפשר לפרש דעת התוס' דלישבע בשם ע"ז לא הונתרו ב"נ דקרא דלא תזכירו רק גבי ישראל פתיב: שם דף ס"ד ע"א בגמרא הזורק אבן במרקוליס תנו.

אכן הרמב"ם הביא הזורק אבן למרקוליס והרי לאוקימתא דש"ס אינו חייב עד שיזרוק בו ולא לפניו: שם במתניתן אינו חייב עד שימסור למולך: הא דכפיל ליה אף דכבר תני ברישא י"ל דאחי לאשמעינו דבעינו דוקא לכסדר הזה שיעביר באש אחר שמסרו למולך ולא קודם וכמ"ש הר"ן וע' לעיל (ריש פ' ד' מיתות) אכן ק"ק איך יחייב מוסר למולך הא ודאי בעינו התראה קודם שימסור למולך ואז התראת ספק הוא שמא אח"כ לא יעבירו ודמי זה למה דאמרין בשבועות (דף כ"ח) דאכלי' לאיסורא והדר אכליה לתנאי' התראת ספק הוא ובשלמא לפי דעת רש"י דהכופרים העבירוהו א"ש דחייב דכל מעשה המביא לו החיוב הוא המסירה כדי שיעבירוהו ומאז נגמר אצלו האיסור וכשהעבירוהו אח"כ איגלאי מילתא דמיחייב למפרע וכמ"ש התוס' ביבמות (ד"פ ע"א) גבי אכל חלב בן י"ח ע"ש אבל לפי דעת הר"ן דהוא עצמו צריך שיעבירוהו וכיון דהעברה בלא מסירה לא מיחייב ע"כ צריך שיתרו בו קודם המסירה ואז עדיין התראת ספק הוא פניו דאין עושה במסירה זה איסורא דליחייב עליו רק אחר שהעביר אותו וי"ל: שם בגמרא פל' שהמליכוהו עליהם: לפי מש"כ הרמב"ן דלמ"ד מולך היינו ע"ז כל ע"ז שמה מולך מדהמליכוהו עליהם פנ"ל א"כ לכאורה קשיא מנ"ל דר"ח בן אנטונינוס פרש"א ס"ל דלמא סובר כמ"ד דמולך היינו ע"ז דהא הוא מפרש ג"כ כל שהמליכוהו עליהם דהיינו כל ע"ז אלא דקרא איירי בעבודה שלא פדרפה.

ואגב אזכיר פה עוד שלפי דברינו הנ"ל א"ש מה שכ' הרמב"ם אחר שהביא דעבודה זו דהעברה באש היתה עבודת מולך פתב לפיכך מי שהעביר בנו לע"ז אחרת חוץ ממולך פטור ובכ"מ ולח"מ נדחקו מה לשון לפיכך אכן לפ"ד הנ"ל א"ש פניו דלמ"ד מולך הוא ע"ז ע"כ עבודה דהעברה למולך שלא פדרפה הוא דאי פדרפה הוא ע"כ מולך לאו ע"ז הוא וא"כ שלא למולך פטור וזהו מה שפתב הרמב"ם לפיכך פניו דכ' דהעברה היתה עבודת המולך א"כ ע"כ מולך לאו ע"ז הוא ולפיכך פטור אע"ז אחרותם שם פרש"י ד"ה איבעו ביצתא.

דאפילו אותן שהיו גמורות: ק"ק מנ"ל לרש"י הא דהא פבר ביום הג' הנה ולא הנה פאן ביצה גמורה וי"ל דאמרין בביצה דכל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה וא"כ ודאי שנתעברה בו עכ"פ ביום שלפני גמרו וא"כ ביום שחבשוהו היו יכולים תרגולות להתעבר ונביצים יגמרו ביום הב' וביום ג' יולדו ולמה לא מצאו ביצה בשום מקום אע"כ דגם אותן שפבר נתעברו וגמרו פסקו מלצאת: שם ד"ה אהד למולך.

שאם עשה שלא פדרפה חייב: ולפ"ז צ"ל דמולך לאו שם ע"ז מיוחד אלא כל ע"ז בשם מולך כוונה שהוא מלשון מלכות א"נ דמולך הנה ע"ז מיוחד ובה הנה עבודת העברת זרעו שלא פדרפה וב' פירושים אלו כ' הרמב"ן בפירושו על התורה והנה פ"י הראשון לכאורה לא יתכן לפי מה שפתבו התוס' לקמן בד"ה למעביר בנו ע"ש דמוכח דלמ"ד מולך ע"א הוא ע"ז מיוחד בשם זה כוונה וגם על הפ"י השני ק"ל דמהנראה בפסוק (מלכים כ"ג) דרו מולך הנה לעבדו בהעברת בנו ובתו באש דכן כתוב שם דיאשיהו

המלך החריב את המקום אשר היו מעבירים בניהם באש למולך הרי דהי זה רגיל וא"כ
עבודה זו פדרפה היא אצלו.

וכן נראה מירמיהו (ל"ב) שהוכיחם על ששורפים בניהם למולך גם כפר הקשו
הראשונים ממה דאמרין לקמן דרף העברה היכי דמי במצעי נורא וגבי חזקיה אמרין
שפכתו אמו סלמנדרא אלמא שריפה ממש הוא עיין ברש"י ור"ן והנלע"ד דתרי גונו
העברה איפא העברה באש שהיא שריפה ממש שמעבירו בתוך האש וזאת היתה עבודה
פדרפה למולך והעברה ביני נורא שדומה לזה קצת שהוא ג"כ העברה בין האש וזה הוי
במולך שלא פדרפה ולכן מה שהזהירה התורה גבי מולך ע"כ היינו ביני נורא שהוא
העברה שלא פדרפה אבל עכ"פ דרף העברה בעינו וזהו מה דאמרין לקמן דהעברה
למולך שבמקרא היינו ביני נורא אבל העברה דמלכים ודירמ' ודאי שהוא שריפה ממש
שהוא עבודה פדרפה למולך וכה"ג גם אחז בקש לעשות ולכן סכתה אמו סלמנדרא: שם
בתוספות ד"ה מרקוליס.

אומר ר"ת קילוס שמה: פי' משום דאסור להזכיר שם ע"ז כמו שפירש מהר"ם וצ"ע אם
יש להזכירו עתה פיון דאין ע"א זה בעולם או אם אסור להזכיר שם ע"א שהיתה כפר
דלפ"ז מה שפכת ר"ת דקילוס שמה הוא כתיב ולא קרי: שם בד"ה אף ע"ג.

דקא אפילו עובד מאהבה: לפי תירוץ א"נ בתוס' לעיל (ד' ס"א ע"ב) בד"ה רבא דאבני
ורבא לא פליגי אלא בע"א שהפל עובדים מאהבה ומיראה ל"ק הכא מידי ולא צריף
לאוקמא לעובדה בבזוי וצ"ל דהתוספות דהכא פירשו לפי תירוץ קמא שם ועיין
במהרש"א דהתוס' ע"כ פירשו הך לענין מזיד דוקא אבל לענין שוגג חייב אפילו במתפונן
לבזוי לחוד כדמוכח מהך דרב מנשה אכן לפ"ז אפתי יקשה מהך דמאהבה ומיראה דקא
רבא אפילו בשוגג פטור מחטאת כמו שפי' רש"י לעיל וכן מוכח מהך דמייתי אבני מהא
דמתניא כהן משיח בע"א דאי לענין שוגג מודה רבא דחייב לא מייתי ראיה מהתם ועל
הרמב"ם ודאי ק' פקושית התוס' דמאהבה ומיראה פסק כרבא (בפ"ג מה' עכו"ם)
ובמתפונן לבזוי פסק דחייב חטאת ועיין מש"כ בכ"מ שם ה' בשם הריב"ש: שם ד"ה
קתני ע"א.

אבל הכא דייק מרישא: ק"ק דלפ"ז אמתניתן דלעיל אלו הן הנסקלין ה"ל להקשות כן
וי"ל דנדאי במתניתן דלעיל המ"ל דאתיא כמ"ד דמולך היינו ע"ז וקתני העובד ע"ז
דהיינו פדרפו וקתני והנותן מזרעו למולך שהוא שלא פדרפו וקתני מולך דוקא משום
דבי' כתיב סקילה בפי' בקרא אבל לאחר דקתני במתניתן דלעיל אחד העובד ואחד
המזבח ואחד המקטר שהוא פדרפה ושא לא פדרפה ולא קתני מולך בהדה משמע דמולך
הוא דבר לעצמו ושא לא פדרפה בכל ע"ז דאם כן העברת זרעו גבי שאר עבודות
פנים ליערב וליתני ולא ליתני מולך לחוד ומזה הוכיח דמולך לאו ע"ז היא: שם ע"ב
בגמרא אינו חייב עד שימסרנו: הר"ן הקשה לפי פי' רש"י מאי מייתי תניא נמי הכי הא
גם במתניתן כתוב כל מה שפתוב בברייתא גם הקשה למה לא קאמר ויעבירוהו באש
גם הקשה בת"ח איהו ס"ד דאם מסר ולא העבירוהו יהא פטור והעברת הפומרים יביא
לו החיוב ואפשר לפרש דר' ינאי הכי קאמר דהא דאמרין במתניתן אינו חייב עד שיהיו
שניהם מסירה והעברה וע"ז קאמר דאינו חייב פי' דאמסירה לחוד אינו חייב אלא

פְּשׁוּתָנוּ לְכוֹמְרִים פִּינּוֹן שְׁהֵם יַעֲבִירוּהוּ שְׁיִיף בְּזָה לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִן לְאִפּוֹקִי אִם מָסַר לְמִן לְחֹדוּ וְלֹא הַעֲבִיר פְּטוּר כִּי מִתְּנִיתָן אַבְּל בְּאַמַּת כְּשֶׁמָּסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי בְּעַצְמוֹ וְהַעֲבִירוּ בְּאִשׁ חַיִּיב פִּינּוֹן דַּעַכ"פ הָיוּ שְׁנֵיהֶם אַבְּל כְּשֶׁלֹּא הַעֲבִיר בְּעַצְמוֹ אֲלֵא שְׁמָסְרוּ כְּדִי לְהַעֲבִיר זֶה לֹא שְׁיִיף רַק בְּמִסְרָה לְכוֹמְרִים וְעַל זֶה מִיָּתִי תַנ"ה יְכוֹל הַעֲבִיר וְלֹא מָסַר וְלֹא קִתְּנֵי לְמִן לְאִפּוֹקִי דְבְּזָה אֵין חִלּוּק אִי מָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי אוֹ לְכוֹמְרִים אַבְּל בְּסִיפָא קִתְּנֵי מָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְלֹא הַעֲבִיר יְכוֹל יֵהֵא חַיִּיב הֵכָא קִתְּנֵי לְמִן לְאִפּוֹקִי דְּוָקָא דְבְּזָה פְּטוּר אִם לֹא הַעֲבִיר פִּינּוֹן דְּכִתִּיב לְהַעֲבִיר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְכִשְׁמָסְרוּ לְמִן לְאִפּוֹקִי אֵין זֶה מִסְרָה כְּדִי לְהַעֲבִיר דְּהָרִי הַמִּן לְאִפּוֹקִי בְּעַצְמוֹ לֹא יַעֲבִירוּהוּ אַבְּל אִם מָסְרוּ לְכוֹמְרִים מֵאַז שְׁמָסְרוּ חַיִּיב אַף שְׁלֹא הַעֲבִירוּהוּ אַח"כ פִּינּוֹן דְּנִתְּנָה לְצִוְרָה הַעֲבָרָה עֶבֶד וְעָבַר עַל לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר וּלפ"ז יִהְיֶה הַדִּין דְּבְּמָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְהַעֲבִירוּ וְכֵן בְּמָסְרוּ לְכוֹמְרִים אַף שְׁלֹא הַעֲבִירוּהוּ יִתְחַיִּיב אַבְּל בְּמָסְרוּ לְמִן לְאִפּוֹקִי וְלֹא הַעֲבִירוּ פְּטוּר אֲכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם אֵינָה כֵּן: שֵׁם סוּמָא מַהוּ יִשְׁן מַהוּ: ה"ה דְּהָרִי מְצִי לְמַבְעֵי ג"כ חֲגַר וְקָטָן שְׁאִינוּ יְכוֹל לֵילֵף בְּרִגְלָיו וְלִקְפֹּץ מַהוּ וּלפ"ז הַרְמַב"ם דְּפָסַק בְּסוּמָא וְיִשְׁן דְּפְטוּר פִּינּוֹן דְּלֹא נִפְשָׁטָה אֵיבְעֵי וְסָפַק נִפְשׁוֹת לְהַקְלֵם גַּם בְּחֲגַר וְקָטָן פְּטוּר: שֵׁם ת"ל בְּתַתּוֹ מְזַרְעוֹ: א"ל דַּא"כ בְּנוּ וּבַתּוֹ ל"ל דְּכִינּוֹן דְּרָצָה הַתּוֹרָה לְכַתּוּב לֹא יִמָּצָא לְלֹא לְחֹדוּ א"כ ע"כ צָרִיף לְכַתּוּב הֵתָם אוֹ מַעֲבִיר מְזַרְעוֹ בְּאִשׁ אוֹ כְּדִכְתִּיב בְּאַמַּת מַעֲבִיר בְּנוּ וּבַתּוֹ בְּאִשׁ כְּתִיב חֲדָא מִינְיָהּ אַבְּל הֵכָא פְּרִיף שְׁפִיר דְּכִי מְזַרְעוֹ וּבַתּוֹ מְזַרְעוֹ מִיְתַר לְגַמְרֵי דְּכָבַר כְּתִיב בְּרִישָׁא דְּקָרָא כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י גַּם א"ל דְּהֵכָא מְצָרְכִינוּ מְזַרְעוֹ לְרַבּוֹת כֵּן בְּנוּ וְכֵן בַּתּוֹ וּבְקַדּוּשִׁין (דָּף ד' ע"א) אֲמָרִינוּ דְּלֹא מְצָרְכִינוּ קָרָא לְהַכִּי דְּבָנֵי בְּנִים הָרִי הֵן כְּבָנִים כְּפָר תִּירַץ הָרִיטְב"א שֵׁם בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְּוָקָא הֵיכִי דְּכִתִּיב וְרַעוּ אֲמָרִינוּ אַבְּל בְּכָלֵל כֵּן וּבַת לֹא הָרִי בְּנֵי בְּנִים בְּכָלֵל.

אַף דַּלפ"ז ק"ק ל"ל דְּכִתִּיב כֵּן וּבַת וּמְצָרְכִינוּ ב"ב לְרַבּוֹת מְזַרְעוֹ לְכַתּוּב הָד מְזַרְעוֹ גְּבִי לֹא יִמָּצָא וְלֹא לְכַתּוּב ב כֵּן וּבַת כָּלֵל וּמִמִּילָא יְדַעִינוּ ב"ב גַּם כֵּן וְאִפְשָׁר לְזַמַּר דָּאִם כֵּן לֹא הָרִי מְמַעֲטִינוּ מַמ"ם דְּמְזַרְעוֹ מְקַצָּת זָרְעוֹ וְלֹא כָּל זָרְעוֹ אֲלֵא הָרִי מְמַעֲטִינוּ אוֹ זְכָרִים אוֹ נְקֻבוֹת וְלָכֵן כְּתִיב כֵּן וּבַת דְּאִתְרַנּוּיָהּ מִיְחַיִּיב: שֵׁם זָרַע פְּסוּל מִיָּיִן: פִּי זָרַע זָרַעוֹ פְּסוּל מִיָּיִן דְּבָנֵי בְּנִים לֹא אֵתוּ רַק מְזַרְעוֹ וּבְכָלֵל זָרְעוֹ לֹא הָרִי רַק זָרַע כְּשֶׁר אַבְּל לְבָנָיו וּבְנוֹתָיו לֹא אֲצַטְרִיף רִיבּוּי לְזָרַע פְּסוּל דְּבְכָלֵל כֵּן הָרִי ג"כ זָרַע פְּסוּל כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף כ"ב ע"ב) ע"ש: שֵׁם בְּרַבְרָה בְּעַצְמָהּ: ק"ק דְּאִפְתִּי עוֹנֵשׁ מַנ"ל גְּבִי מַעֲבִיר עַצְמוֹ וְא"ל פִּינּוֹן דְּשֹׁנָה לֹא לְעַנְיָן אֲזַהְרָה שְׁנָה לֹא נָמִי לְעַנְיָן עוֹנֵשׁ דְּאִימָא מְזַרְעוֹ יִתִּירָא לֹא אֵתָא לְרַבּוֹת זָרְעוֹ פְּסוּל אֲלֵא לְמַעַט מַעֲבִיר עַצְמוֹ מְעוֹנֵשׁ דְּוָקָא אֲזַרְעוֹ חַיִּיב אַבְּל אַעֲצָמוּ לֹא: שֵׁם לְמַעֲבִיר בְּנוּ שְׁלֹא כְּדָרְפָה: א"ל דַּא"כ מַאי מְקַשָּׁה לְעֵיל (דָּף ס' ע"ב) יְכוֹל שְׁאֲנֵי מְרַבָּה הַמְגַפָּה וְהַמְנַשֵּׁק דַּא"כ דְּיִלְפִינוּ מַהֲשַׁתְּחַנְאָה דְּאֲכַל שְׁלֹא כְּדָרְפּוּ חַיִּיב קָרָא גְּבִי מוֹלָף לְשְׁלֹא כְּדָרְפּוּ ל"ל דִּי"ל דְּבְרִיָּתָא אֲתִיָּא כַּמ"ד מוֹלָף לֹא ע"א הוּא: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הַעֲבִיר כָּל זָרְעוֹ.

וְא"ת מְקַמָּא מִיְחַיִּיב לִיה: וְלֹא נִיחָא לְהוּ לְמִימַר דְּבְאַמַּת כְּשֶׁהַעֲבִיר הָרִישוֹן מִתְחַיִּיב וְרַק אִם עָבַר גַּם הָאֲחֵרִים יִפְטוּר מִחַיִּיב זֶה כְּשֶׁלֹּא דָּנוּ אוֹתוֹ עַדִּין וְכַמ"ש הַכ"מ בַּה' ע"ז דַּא"כ הַתְּרַאָת סָפַק הִיא שְׁמָא יַעֲבִיר גַּם הָאֲחֵרִים אֲכֵן לֹא יַדְעָתִי לְמָה לֹא נִיחָא לְהַתּוֹס' לְפְרוּשֵׁי דְּאֲצַטְרִיף קָרָא הֵיכִי דְּלֹא אֲתָרוּ בֵּיהּ בְּרִישׁוֹן דְּלֹא מְחַיִּיב וּבְשֵׁנִי דְּאֲתָרוּ בֵּיהּ גַּם כֵּן פְּטוּר פִּינּוֹן שְׁהַעֲבִיר כָּל זָרְעוֹ: שֵׁם בַּא"ד.

או שְׁהַעֲבִירָם בְּבֵת אַחַת: פִּינּוּן שְׁוֹדָאֵי יֵשׁ שִׁיעוֹר לְחֵיב הַעֲבָרָה או בַּתְּחֵלֶת הָאֵשׁ או בְּסוּפוֹ
א"כ לְכַאוּרָה לֹא שִׁינָה בְּבֵת אַחַת אֲלָא לְרִיחָה"ג דְּסִבְרָא אֶפְשָׁר לְצַמְצָם אֲבָל לְרַבְּנָן דְּסִבְרֵי
אֵי אֶפְשָׁר לְצַמְצָם לֹא וְעַ' בְּבִכּוּרוֹת (דָּף י"ז): שָׁם ד"ה שְׁלֵשׁ פְּרִיתוֹת.

מוֹקֵי כִּי דָּבָר ה' בְּזָה לְפִנְיָה: ק"ל מֵאֵי קוֹשְׁיָא בְּזָה אֲשִׁיטַת רַש"י הָא הוּא פִּי' שָׁם דְּכִי
דָּבָר ה' בְּזָה הוּא דְּבוּר רַאשׁוֹן שְׁנַאֲמַר בְּסִינֵי דְּהֵינּוּ אֲנָכִי ה' אֲלֵהִיָּהּ כְּמוֹ שְׁפִי' גַּם פְּאֵן
וּא"כ וְדָאֵי דַע"ז הוּא ג"כ בְּכָלֵל פּוֹפֵר בְּעִיקָר וּמְמִילָא יִדְעִינּוּ פְּדִרְכוּ בַע"ז וְאַיִתֵּר ב'
פְּרִיתוֹת חַד לְשָׁלָא פְּדִרְכָּה וְחַד לְמוֹלָה: שָׁם בַּד"ה לְמַעֲבִיר בְּנוֹ.

פִּינּוּן דְּגַבֵּי מוֹלָה כְּתִיב ק"ק אֶפְתִּי לְמָה לֹא הָוִי יִלְפִינּוּן שְׁאָר עַ"ז בַּמ"מ מְמוֹלָה פְּדִהוּי בְּעִינּוּ
לְמִילָף לְעֵיל כָּל שְׁלָא פְּדִרְכוּ מֵהַשְׁתַּחֲוָּאָה וּבִישׁוּב עִיקָר קוֹשְׁיָתָם י"ל דְּלָכָה פְּתִיב מוֹלָה
לְחוּד כִּי הֵיכִי דְלָא נְחִיב שְׁלָא פְּדִרְכוּ בְּכָל הַעֲבוֹדוֹת כְּגוֹן חִיבּוּק וְנִישׁוּק וּכְמ"ש מֵהֲר"ם
בְּאַמַּת וּלְהֵכִי פְתִיב מוֹלָה לְחוּד וּמִינֵי' מוֹכַח דְּלָא גִילָף כָּל שְׁלָא פְּדִרְכוּ מֵהֵךְ קִרְא דַע"ז
אֲלָא רַק ד' עֲבוֹדוֹת דְּהָוִי כְּמוֹ ב' כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאַחַד: שָׁם בַּד"ה וְכִי ג' עוֹלָמוֹת.

וּי"ל דַּר"י: עֵינּוּ מִש"כ הַמְהַרְש"א בְּזָה אֲכֹן לְכַאוּרָה נִסְתַּר תִּירוּצוֹ עֲפֵמֵשׁ"כ הַתּוֹס' (רִישׁ
פ"ב דְּזִבְחִים) דְּהֵיכִי דְאִיכָא לְמִיְדֵרֵשׁ מִיְדֵי לֹא סִבְרָא ר' יִשְׁמַעְיָאֵל דְּבָרָה תּוֹרָה כְּלִשׁוֹן ב"א:
שָׁם דָּף ס"ה ע"א בְּמִתְנִיתוֹן וְהַנְּשָׂאֵל בְּהֵם: עֵינּוּ בְּמֵהֲר"ם שְׁהַקְשָׁה לְמָה לֹא קָאֲמַר הַשּׁוֹאֵל
בְּהֵם וְאֶפְשָׁר דְּהַנְּשָׂאֵל בְּהֵם לֹא אֲשׁוּאֵל קִיאֵי אֲלָא אֶהְדְּבָר הַנְּשָׂאֵל בְּהֵם שְׁזָה מְנוֹחָה
בְּאַזְהָרָה: שָׁם בְּגִמְרָא וְאַפִּילוּ לְרַבְּנָן וְהַתְנִיא: בְּלֵא הָךְ סוּגִיא דְּהֵכָא הָוִי מְצִי לְמִיְפְרָה
אַמִּימָרָא דַר"ל דְּמֵאֵן תְּנָא הַשְׁתַּחֲוָּאָה ר"ע הִיא פִּינּוּן דְּעִיקָר קוֹשְׁיָתוֹ הוּא דְּלִיתְנֵי יִצְאָ מְגִדָּף
וּבַעַל אוֹב: שָׁם אֲלָא אָמַר עוֹלָא בְּמִקְטָר לְשׂוֹד: יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּעוֹלָא חִזּוֹר גַּם מֵהָא דְּתִירָץ
לְעֵיל דְּלָכָה ר"י לֹא אָמַר כַּר"ל מִשׁוּם דְּמִתְנִיתוֹן ר"ע הִיא אֲלָא ה"ט פִּינּוּן דְּאִיכָא גַם מְקַטֵּר
לְשׂוֹד דְּמַעֲשָׂה הוּא לְהֵכִי שְׁפִיר הָוִי מְצִי לְמִתְנֵי יִדְעוֹנֵי בְּמִקְטָר לְשׂוֹד אֵי לָאו דְּהוֹאִיל
וּשְׁנִיָּהֶם בְּלָאו א' נְאָמְרוּ וּלפ"ז גַּם לַר"י בְּיִדְעוֹנֵי מְקַטֵּר לְשׂוֹד חִיבּוּ וּבְהֵכִי א"ש פֶּסֶק
הַרְמַב"ם (פ"ו מֵה' עֲפו"ם) ע"ש וּבַלַּח"מ: שָׁם אַע"ג דְּבַמְכוּנֵי דְלָא לִיְזַקֵי: בְּכַרִּיתוֹת לֹא
גִרְסִינּוּ כֹן וְשָׁם פִּי' רַש"י דְּהַחֲזִדוּשׁ הוּא אַע"ג דְּלָא חֲשִׁיבֵי וְזָהוּ נְגִיד סוּגִיא דְּהֵכָא גַם
גִרְסִינּוּ שָׁם דְּאֵי אֲזֵלָא אֲבַתְרָה שְׁרִי וְהַתּוֹס' הַקְשׁוּ שָׁם דְּאֵם יֵשׁ פְּקוּחַ נְפֶשׁ מֵאֵי רְבוּתָא
נְאֵי אֵין פְּקוּחַ נְפֶשׁ לְמָה מוֹתֵר וּלְפִי גִירְסָא דְּהֵכָא לַק"מ וּא"ל אִמָּה שְׁפִי' רַש"י וּכְגוֹן שְׁאֵין
רְצִין אַחֲרֵיו דְּלִיכָא פְּקוּחַ נְפֶשׁ דְּהָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ג ע"א) מְשַׁמַּע דְּאַפִּילוּ כְּשָׁאֵין רִץ
אַחֲרֵיו אִיכָא סְפָנָה בְּעַקְרָב דְּאַמְרִינּוּן שָׁם ל"ש אֲלָא נְחֹשׁ אֲבָל עַקְרָב פּוֹסֵק וּבְנֻחַשׁ ג"כ
מוֹתֵר לְהַפְסִיק כְּשָׁרִץ כְּנֻגְדוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי א"כ ע"כ בְּעַקְרָב אֲפִילוּ כְּשָׁאֵין
רִץ כְּנֻגְדוֹ אִיכָא סְפָנָה וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רִץ כְּנֻגְדוֹ בְּכַעַס לְרִץ אַחֲרֵיו: שָׁם בְּרַש"י ד"ה ר"ל
אָמַר.

דְּכָתִיב וְעֲשֵׂה אַחַת: גַּם כְּפֵאן קֶשֶׁה כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ס"ג ע"א) דְּלָא מוֹעֲשָׂה
א' אֲלָא מְלַעוֹשָׂה בְּשִׁגְגָה אֲתִיא: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְהַנְּשָׂאֵל בְּהֵן. וּי"ל אִיכָא: וְאַל תִּפְנוּ
אֶל הָאוֹבּוֹת הוּא אֲזַהָרָה לְאוֹב וְיִדְעוֹנֵי וְכֹן דַּעַת רַש"י לְקַמְן וּבְחֻמָּשׁ וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם.

וּלפ"ז צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אֵל תִּפְנוּ אֶל הָאוֹבּוֹת פִּי' לְהַדְמוֹת לְהֵם בְּמַעֲשֵׂיהֶם: שָׁם בַּא"ד. וּי"ל
אִיכָא דְּאַזְהָרָה לְנְשָׂאֵל: וְכֹן פֶּסֶק גַּם הַרְמַב"ם דְּאַזְהָרָה לְבַעַל אוֹב מֵאֵל תִּפְנוּ אֶל הָאוֹבּוֹת
וְכֹן הוּא ג"כ בִּירוּשְׁלָמִי.

אכן לכאורה מגמ' ספ"ק דעירובין לא משמע הכי דפריף שם אלא מעתה אל תפנו אל האובות ה"נ דלא לקי ואי לשיטת הרמב"ם ונתוס' באמת אינו לוקה דניתן לאזהרה לבעל אוב דבמיתה ולא ידעתי למה לא הזכירו התוס' דתליא זה בפלוגתא דש"ס דילן וירושלמי גם למה פסק הרמב"ם כירושלמי נגד ש"ס דילן פיון דאיכא נפקותא לדינא מאיזה לא נתרה בו גם בלא"ה ק"ל עוד אסוגיא דעירובין דמקשה מקרא דאל תפנו למה לא מקשה מפסוק דאל תאכלו ממנו נא דעדיף מיניה בתלתא א' שמןקדם בתורה ב' דלקי אליבא דכ"ע ומאל תפנו לא מקשה רק למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו או עקימת שפתו הוי מעשה דפליגי ביה ג"כ ר"י ור"ל וכמ"ש התוס' דמאל תפנו לא יכול להקשות אלא דמסתמא לוקין דלא מצינו בפ"י דלוקין אבל הא דלוקין אאל תאכלו ממנו נא מפוךש בברייתא בפסחים (דף מ"א ע"א) וצ"ע: שם בד"ה הואיל ושניהם.

דלקה פתובים ב' לאוין: ק"ק הא ע"כ צריף לכתוב הכי דלא תעשו ולא יוסף לא שיניף להכניס בחד לאו גם למה לא אמרינו הכי ג"כ לענין חילוק מיתה מדכתוב אוב או ידעוני ולא פתיב וידעוני דבהכי גלי קרא לחיבו ב' חטאות וא"ל דאו ידעוני צריף לכתוב דאל"כ ה"א דאינו חייב עד שיעשה שניהם אוב וידעוני דהתינח לר' יאשי' לקמן (דף ס"ו) דמצריף קרא לחלק אלא לר' יונתן מא"ל: שם בתוספות ד"ה הואיל וישנו.

וק' השתא השתחאה: עיין בר"ן שלפי מה שפי' הואיל וישנו בלב מיושב הקושא זו: שם ע"ב בגמרא וקול לר"י לאו מעשה הוא: בפשטות לא הוי מצי להקשות מהו ברייתא אר"י שם בב"מ בלא סוגיא דהכא די"ל כמו שמתרץ באמת שאני עדים זוממין שישנום ברא' אבל לפי מה שמתרץ הואיל וישנו בקול ולא ס"ל הו דישנו ברא' פריף שפיר ולכן הוצרך לתרץ רבא באמת הכי: שם עונה פדרפו ועונה בשבת: יש ליתן טעם למה דגלגלת עונה בשבת ומעלה בזכורו אינו עולה בשבת פיון דהא דיש פח לב"א להעלות המת משום דסבר שנתבקש לדין של מעלה כמ"ש רז"ל גבי שמואל שאמר למה הרגזתני ובשבת שאין בו דין יודע הוא שלא נתבקש לדין ולכן אינו עולה אבל בגלגולת דמנח קמי' ואין צריף להעלותה היא עונה גם בשבת: שם עיקורי קטניות מהיות רעות: צ"ל דג"כ אערבי שביעיות קאי פ"י מי שעוקרים בע"ש שומרים מהרקבה דאל"כ אין זה מחשב עתים ושעות ואין בכלל מעונן: שם ברש"י ד"ה מתיב ר' זירא.

ת"ל ונעשה: אף דבריש פרייתות משמע דמלעושה בשגגה ממעטינו אין בו מעשה זה דוקא לענין מגדף דבו איירי קרא דלעושה אבל בשאר עבירות מועשה אתיא ובזה א"ש הסתירה לעיל (ע"א) ברש"י בד"ה ר"ל הביא קרא דנעשה ובד"ה אי הכי קרא דלעושה בשגגה ולפ"ז א"ש דבד"ה ר"ל שרצה למעט בעל אוב הביא קרא דת"כ דנעשה ובד"ה אי הכי דאתי למעט מגדף הביא קרא דלעושה כמתניתין דכריתות אכן מ"מ לא מתורץ בזה מה שהקשו התוס' לעיל (דף ס"ג ע"א) פיון דשם לענין ע"ז איירי וקרא דלעושה בשגגה גם גבי ע"ז פתיב: שם בא"ד יצאו עדים זוממים שאין בהם מעשה: אף דאיכא ג"כ שיש בהם מעשה כגון מכה אביו ואמו רוצח גונב נפש מאחיו וכדומה כבר הקשה זה בת"כ גופא ותיירץ דעיקר טעם הוא דממעטינו כל הני מחטאת משום דלא פתיב בהו פרת ובעיני דומיא דע"ז דכתיב בי' פרת: שם ד"ה ידוע.

שם חיה: וְהַרְמַב"ם כפי' המַשְׁנִיזוֹת וּבְחִיבוֹרוֹ כְּתוּב שֶׁהוּא שָׁם עוֹף אֲכֹן כְּשִׁיטַת רַש"י הִבִּיא הַר"ש (בפ"ח דְּכָלְאִים) בְּשֵׁם הַר"י בֶּן קְלוּנִימוּס ע"ש: שָׁם ד"ה אִי בְּעֵי צְדִיקִי. לְהִיּוֹת נִקְיִים מִכָּל פְּשָׁע: וּלפ"ז ק"ק לְמָה כִּינּוּהָ לְהֵם בְּשֵׁם צְדִיקִים אִי בָּעוּ אִינְשֵׁי לְהִיּוֹת צְדִיקִים הַל"ל וְעוֹד הַד' שְׁמָתוֹ בְּעֵטְיוֹ שָׁל נֶחֱשׁ כְּדָאֲמַרִּינּוּ ספ"ק (דב"ב) לְמָה לֹא בָּרוּ עֲלֵמָא וְלוּלֹא פִּירוּשׁוֹ הִיִּיתִי מְפָרֵשׁ אִי בָּעוּ צְדִיקִי בָּרוּ עֲלֵמָא בְּנִיחוּתָא פִּי דְבָאָמַת יְכוּלִים לְבָרוּן אִם יִרְצוּ פְּדֻכְתִּיב פִּי עוֹנֻתִיכֶם הָיוּ מְבַדְּלִים וּבְצְדִיקִים אִין הַבְּדִלָה וְאִתָּא מִיִּיתִי מַעֲשֵׂה מְרַבָּא וְרַבִּי חֲנִינָא וְר"א דְבָאָמַת בָּרוּ לְהֵם בְּרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה יֵצְאוּ עֲדִים.

וְי"ל דְּמִשְׁפַּחַת א"נ פְּגוּן: אֲכֹן ק"ק דלפ"ז לֹא הָיוּ שְׁיִיף לְרַבּוֹת הָנִי מִשׁוּם חֲזִיבֵי מִיתַת ב"ד הָא בְּכַה"ג לֹא הָיוּ שְׁיִיף כָּלֵל מִיתַת ב"ד וְכִמוֹ כֵּן הָיוּ מְצִי לְתַרְץ פְּגוּן שְׁהַעֲדִים הֵם טְרַיְפָה דְּאִין נְהַרְגִין מִשׁוּם דְּהָיוּ עֲדוֹת שֶׁא"א יְכוּל לְהַזְיָמָה וְכַדְלַקְמֵן (דף ע"ח ע"א) א"נ בְּעַדֵי נַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה חֲבִירָה וְכַדְלַעִיל (דף מ"א ע"א): שָׁם בַּד"ה הוֹאִיל וַיִּשְׁנוּ.

מֵאִי מְשַׁנֵּי מִכָּל הָנִי: שִׁיטַת רַש"י נ"ל כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' בְּכַרִּיתוֹת בְּשֵׁם הַר"נ דְּיִשְׁנוּ בְּלֵב שְׁיִיף בְּכוּלְהוּ חוּץ מִעֲדִים זוֹמְמִים וְלִכְף לֹא פְּרִיף רַק מִעֲדִים זוֹמְמִים וְע"ז תִּירְץ שְׁפִיר הוֹאִיל וַיִּשְׁנוּ בְּרֵאָה וְלָכֵן ל"ק ג"כ מִמָּה שֶׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' רֵאָה מִמָּה דְּאָמַר ר"י לְתַנָּא לֹא תִּתְנִי מִימַר דְּנִקְא דְּבַנְשָׁבַע וּמְקַלֵּל חֲבִירוֹ בְּשֵׁם לֹא חָשִׁיב הַדְּבֹר מַעֲשֵׂה דְתַרְנוּוֹיָהוּ יִשְׁנוּ בְּלֵב דְּבַשְׁבוּעָה בְּעֵינָן פִּיו וְלָבוּ שְׁוִין כְּדָאֲמַרִּינּוּ בְּשַׁבּוּעוֹת (דף כ"ו ע"ב) וּבְמַקְלֵל בְּשֵׁם ג"כ יִשְׁנוּ בְּלֵב כְּמוֹ גַּבֵי מַגְדָּף גַּם מֵה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת מִיְהוּ בַּפ"ק דְּכַרִּיתוֹת פְּשׁוּט דְּמַתְּרִץ בְּזָה: שָׁם בַּא"ד.

וְה"נ עֲדִים זוֹמְמִים בְּדִיבּוּרֵיהוּ: ק"ק דממנ"פ אִי בְּעֵינָן שְׁיַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה ע"י הַדִּיבּוּר בְּאָמַת נְהָרֵי בְּעֲדִים זוֹמְמִים לֹא שְׁיִיף זֶה דְּהַרְגוּ אִין נְהַרְגִין וְאִי לֹא בְּעֵינָן רַק שְׁיִכּוֹנוּנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה עַל יְדֵיהֶם א"כ מ"ש מִעַד"ז דְּפְרִיף דְּנִקְא גַם אֲמַסִּית וּמַדִּיחַ הָיוּ שְׁיִיף לְהַקְשׁוֹת כֵּן דְּהָא גַם הוּא פִּינּוּן שְׁיַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה ע"י וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהָיוּ מְצִי לְאוּקְמָא הָךְ מְסִית וּמַדִּיחַ בְּמַדִּיחוֹ וּמְסִיתוֹ לֹאמַר אֵלֵי אַתָּה דְּאִין כְּאִן מַעֲשֵׂה וְאוֹתוֹ מְסִית דְּאֶתְעַבִּיד מַעֲשֵׂה ע"י מְמוֹנְעֵט לְפִי הָאָמַת כְּמוֹ רוֹצֵחַ וּמִכָּה או"א וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ כְּנ"ל וְעֵינָן מִש"כ בְּסִפְרֵי ע"ל לְכַרִּיתוֹת (דף ד' ע"א): שָׁם ד"ה ר"ל.

אֵלֵיבָא דַּמ"ד לְשַׁב"מ: עֵינָן בְּמַהֲרָש"א וּמִש"כ דְּהַתּוֹס' רְצוּ לְפָרֵשׁ דְּמֵאֵי פְּרִיף הַש"ס דְּלֵמָא ר"י קָאֲמַר אֵלֵיבָא דַּמ"ד לָאו שֶׁאֲב"מ לֹאִין עָלָיו לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי קָשָׁה לוֹ בְּזָה דְּהָא בְּפִירוּשׁ קָאֲמַר ר"י עֲקִימַת פִּיו הָיוּ מַעֲשֵׂה אֵלֵמָא דְּהָךְ טַעְמָא הוּא וְע"כ ר"י גּוֹפָא קָאֲמַר זֶה מְדַאֲתָבִי ר"י לר"ל בַּב"מ (דף צ') מִהַמְתַּנִּיתָן דְּתַמּוּרָה וְאִי ר"י לֹא קָאֲמַר רַק לְמ"ד לֹאִין תִּיקְשֵׁי אִיְהוּ לְנַפְשָׁה הָא הוּא סָבַר בְּעֲלֵמָא אִין לֹאִין וְרַק הִבָּא קָאֲמַר לֹאִין לְמ"ד לָאו שֶׁאֲב"מ לֹאִין.

אֲכֹן פְּנוּנַת הַתּוֹס' הִיא פְּשׁוּטָה שְׁרַצָּה לְתַרְץ כִּי הִיכִי דְלֵא תִיקְשֵׁי ר"ל אר"ל כְּמוֹ שְׁנַרְאָה מִהָא שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּב"מ שָׁם קְוָשִׂא זֹו וְשָׁם וְדֵאִי לֹא שְׁיִיף כְּפִירוּשׁ הַמַּהֲרָש"א כְּאִן: שָׁם ד"ה מַעֲלָה בְּזַכּוּרוֹ.

וְלֹא יִתְכֵן בַּב"א דְּשֶׁאוּל: לֹא יִדְעָתִי מִי הַכְּרִיחֵם לְפָרֵשׁ דְּקֵאֵי זְכוּרוֹ אֲמַכְשָׁף וְלֹא עַל מַת גּוֹפָא וְכֵן מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּהָא מַעֲלָה בְּזַכּוּרוֹ מְסַקִּינָן דְּאִין עוֹנָה כְּדַרְכּוֹ אֵלֵא יוֹשֵׁב בֵּין

הַפְּרָקִים וְאִיךָ אֲפֹשֶׁר שְׂיֹשֵׁב עַל זְכוּרוֹ שֶׁל מְכַשֵּׁף וּבֵין פְּרָקָיו אֲלֵא וְדַאי דַּמַּ"ש רַש"י עַל זְכוּרוֹ אֲמַת קָאֵי וְזֶה מַה שֶׁתַּמְהָה ב"א דְשֵׂאוֹל שֶׁהִיא רְצָתָהּ לְהַעֲלוֹת שְׂמוֹאֵל בְּזְכוּרוֹ וְהוּא עָלָה כְּדָרְפוֹ וְלָכֵן אָמְרָה רֵאִיתִי אֱלֹהִים עוֹלִים כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּמִדְרָשׁ: שֵׁם דָּף ס"ו ע"א בְּגִמְרָא לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנְנוּ וְכוּ' וּבְדָגִים: וּבְרַ"ן הִזָּה גוֹרֵס וּבְכוֹכְבִים וְהַקְשָׁה עָלָיו ע"ש.

אָכֵן לַפַּעַם ד' גִּירְסָא זוֹ נְכוּנָה הִיא דְלִכְאוּרָה קִשְׁיָה מַה חִידוּשׁ לָנוּ בְּרִייתָא זוֹ יוֹתֵר מִבְּרִייתָא דְלַעֲיֵל דְמִפְרָשׁ מְעוֹנָן וּמִנְחָשׁ אָכֵן זֶה א"ש ע"פ מַה שְׂיֵישׁ לְהַבִּין לְמַה אֵין לֹקִינ׳ ב' מְלַקוֹת אֲמַעְוֹנָן אוֹ מִנְחָשׁ דְּהָא תְּרִי לְאוּנִי כְּתִיבִי בִי' חֵד לֹא יִמְצָא בָּהּ וּגּו' מְעוֹנָן וּמִנְחָשׁ דְּמִשְׁנֵה תוֹרָה וְאִידָךְ לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנְנוּ דַּת"כ וְהֶרְמַב"ם לֹא כָּתַב רַק חֵד מְלַקוֹת וְזֶה וְדַאי דְאֵלָּאו דַּת"כ וְאֵלָּאו דַּמַּ"ת לֹקִינ׳ ב' אִף שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוֹ וְכִדְאֻמְרִינָן בְּמִכּוֹת (דָּף ט"ז ע"ב) לַעֲנִין אָכֵל פּוֹטִיתָא ע"ש וּבִשְׂאֵר דְּוֹכְתִי אָכֵן זֶה א"ש דְּתְרִי גּוֹנְנֵי מִנְחָשׁ אִיפָּא הָא' שְׂמַאֲמִין בְּסִימְנֵי הַבָּאִים לוֹ מְעֲצָמוֹ כְּגוֹן פִּתּוֹ נִפְלָה מִפּוֹ צְבִי הַפְּסִיקוֹ בְּדָרְדָּר וּכְבִרְיִיתָא דְלַעֲיֵל וְאִידָךְ שְׂעוּשָׁה לוֹ סִימְנֵי לְשֵׂאוֹל בְּהֵם דְּבָר הָעֲתִיד אוֹ הַהוֹנָה כְּגוֹן נְחָשׁ יִנְחָשׁ בּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר כְּמוֹנֵי דְיוֹסָף שֶׁהִי מִכָּה בְּגִבְעוֹ וְהִגִּיד לָהֶם נְסִתְרוֹת וּבְכֻלָּל זֶה הוּא ג"כ מִי שְׂרוּצָה לִידַע עֲתִידוֹת ע"י גוֹרְלוֹת וְכְמִבְּנֵי אֶרֶץ (בִּי"ד ס' קע"ט) וְכֵן הוּא ג"כ לַעֲנִין מְעוֹנָן דְּאִיפָּא ג"כ תְּרִי גּוֹנְנֵי הָא' הַמְחַשֵּׁב עֵתִים וְשְׂעוֹת דְלַעֲיֵל וְהִב' מִי שְׂמִנְחָשׁ בְּכוֹכְבִים וְחוֹבְרֵי שָׁמַיִם וְהֵן הִנֵּה הַתְּרִי גּוֹנְנֵי דְכְּתִיב בְּקֶרָא וְזֶהוּ מַש"כ הֶרְמַב"ם (פִּי"א מַה עֲפּו"ם הַל' ח') אִיזְהוּ מְעוֹנָן כּו' אֲסוּר לַעֲוֹנָן אַעפ"י שְׂלֵא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה שְׂנְאָמֵר לֹא תַעֲוֹנְנוּ וְע"ש בַּכ"מ שְׂכַתְב דְּהֶרְמַב"ם סוֹבֵר דְּהָאוּמֵר זֶה הַיּוֹם יָפָה הִינְנוּ ע"פ אִיצְטַגְנִינּוֹת מִפְּנֵי שְׂלֵא מְצָא מֵרָאָה מְקוֹם לְהִלְכָה שְׁנִיָּה דְּהֶרְמַב"ם.

וּלפ"ד א"ש דְּהֶרְמַב"ם בַּה' ח' כ' אִיזְהוּ מְעוֹנָן וְהִינְנוּ מְעוֹנָן דַּמַּ"ת וְכַה' ט' כְּתַב דְּלוֹקָה מִשּׁוֹם לֹא תַעֲוֹנְנוּ וְהִינְנוּ פְּסוּק דַּת"כ וְהוּא ע"פ הַב' בְּרִייתוֹת דְּסוּגְיִין דְּלַפְנֵינוּ וּלפ"ז מְתוּרָץ מַה שֶׁהַקְשָׁה הֶר"ן דְּהֶקָא מִשְׁמַע דְּאַצְטַגְנִינּוֹת הוּא בְּכֻלָּל מִנְחָשׁ וּמְעוֹנָן וּבְפִסְחִים אֲמַרִינָן מִנִּינָן שְׂאִין שׂוֹאֵלִים בְּפִלְדֵיִם ת"ל תְּמִים תַּהֲיָה דְּאַצְטַגְנִינּוֹת דְּהֶקָא אִינְרֵי בְּאוֹתוֹ שְׂמִעוֹנָן בְּכוֹכְבִים וְחוֹבְרֵי שָׁמַיִם וְזֶה הוּא בְּכֻלָּל לֹא תַעֲוֹנָן אָבֵל בְּמִי שְׂשׂוֹאֵל מִהַמְעוֹנָן זֶה אִינוּ רַק בְּכֻלָּל עֲשֵׂה דְתְמִים תַּהֲיָה: שֵׁם בְּתַחוּמֵינָן וְאֵלִיפָא דר"ע: עֵינָן מַה שֶׁהַקְשָׁה הֶר"ן בְּזֶה דְלִשְׁיַת הֶרִי"ף לִימָא תַּחוּמֵינָן דִּי"ב מִיֵּל וְאֵלִיפָא דכ"ע אָכֵן כְּבָר תִּירָץ ע"ז הֶרְמַב"ן בְּסִפְר הַמְּלַחְמוֹת (ספ"ק דְּעֵרוּבִין) דְּלֹא רְצָה לְמִינְקֵט הָכִי פִּינּוֹ דְלֹא הִנְזַכְרָה שְׂיַטַּת רַבָּנָן בְּפִירוּשׁ כְּשִׁיטַת ר"ע: שֵׁם אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת בַּת טוֹמְטוּם: הַמְהַרְש"א הַקְשָׁה אַרְש"י עַל הַתּוֹרָה דְּכַתַּב דְּבַת טוֹמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוֹס מוֹמְקָלֵל אָבִיו וְאָמוֹ נִפְקָא וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי קַמ"ל דְּפִשׁוּט הוּא דְרַש"י כְּתַב כֵּן אֵלִיפָא דְרַבִּי יוֹנָתָן דַּס"ל הָכִי כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לַקְמָן (דָּף פ"ה ע"ב) וְכֵן הִדִּין נוֹתֵן לְפִסְוֹק כְּרַבִּי יוֹנָתָן פִּינּוֹ דְרַבָּא וְאַבְיִי פְּלִיגִי בְּפִלּוּגְתָא דר"י ור"י בַּב"מ (דָּף צ"ו ע"ב) דְרַבָּא ס"ל כְּרַבִּי יוֹנָתָן וּמִבְּנֵי אֶרֶץ בַּכ"מ דְּאַבְיִי וְרַבָּא הִלְכָה כְּרַבָּא וְגַם לַעֲנִין שְׂאֵר פְּלּוּגְתוֹת שְׂבִש"ס פְּסִק הֶרְמַב"ם כּו' יוֹנָתָן נִגְדַר ר' יֵאֲשִׁי: שֵׁם ר"י אוֹמֵר מִשְׁמַע שְׁנִיָּהֶם כּו': מַה שִׁי"ל בְּזֶה כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בַּמַּ"א: שֵׁם נְאֻמֵר כָּאֵן דְּמִיּוֹ בּוֹ: ק"ק לר' יֵאֲשִׁי דְלִיפִי לַקְמָן (דָּף פ"ה) מְקַלֵּל לְאַחַר מִיתָה מוֹמְקָלֵל אָבִיו וְאָמוֹ מַנ"ל דְּלְאַחַר מִיתָה בְּסִקִּילָה הָא הָתֵם כְּתִיב מוֹת יוֹמַת סָתֵם וּבְנֵדַאי קִיל לְאַחַר מִיתָה מִבְּחַיִּים דְּהָא מְקַלֵּל חֲבִירוֹ לְאַחַר מִיתָה וְכֵן מִכָּה או"א לֹא מִפְּטוֹר מִכָּלוּם וְא"כ דְּלִמָּא גַם לַעֲנִין מְקַלֵּל או"א קִיל דְּבַחְנָק דוֹקָא וּבְפִרְט לַמַּ"ד לַקְמָן (שֵׁם) דְּמִקְשִׁינָן הַפָּאָה לְקַלְלָה וְהָא ר' יֵאֲשִׁי גּוֹפָא ס"ל לַעֲיֵל

(דף נ"א ע"ב) כ"מ שְׁנָאֵמַר מִיִּתָּה סְתָם אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר אֲלָא לְהַקְלִי: שָׁם הִצַּד הַשְּׁנוּה שְׁבָהוּ שְׁהוּ בְּעַמְרָה: ק"ק בְּעַמְרָה לְעַנְנֵי מְקַלְל חֲרַשׁ מִנ"ל הָא הָתָם לָא פְּתִיב בְּעַמְרָה וּמִנְשִׂיא וְדִינָן לָא שְׁיִיף לְמִילָף דְּשִׂאנֵי הֵנִי דְּגִגְוִלְתָּן גְּרָמָה לְהֵם וּלְכֹן צְרִיכִין לְהִיּוֹת בְּעַמְרָה דְּוָקָא דָּאֵי לֹא"ה אִין רְאוּי לְהֵם גְּדוּלָּה אֲבָל לְעַנְנֵי חֲרַשׁ דְּחֲרַשְׁתּוּ גְּרָמָה לִי מִנ"ל וְעֵינֵי לְקַמְן (דף פ"ה ע"א): שָׁם אִם אִינוּ עַנְנֵי לְגוּפוּ תְּנַהוּ עַנְנֵי לְאַבּוּי: הֵכָא לֹא שְׁיִיף לְמִימַר כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּעַלְמָא מְדַכְתֵּב רַחֲמֵנָא אַף דְּהוּי מְצִינוּ לְמִילָף הוּי ב' כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְאִין מְלַמְדִין דְּהָא גַם אִי לֹא הוּי כְּתִיב נְשִׂיא אוּ דִינָן לֹא הוּי שְׁיִיף לְמִילָף אָבּוּי אוּ שׁוּם דְּבָר דְּשִׂאנֵי הֵנִי שְׁפֹן מְשׁוּנְיִין וּלְכֹן ע"כ אֲתִיָּא בֵּאֲרָא"ע לְאַבּוּי: שָׁם הֵנִיחָא לְמ"ד אֱלֹהִים חוּל: ק"ק מִמִּנ"פ אִי ס"ד לְמִילָף חוּל וְקִדְשׁ מְהַדְדִי מֵאֵי פְּרִיף לְמ"ד קִדְשׁ וְאִי לֹא הוּי ס"ד לְמִימַר הֵכִי א"כ לְמ"ד חוּל מִי נִיחָא הָא לְדִידְנָי יְקֻשָּׁה אֲזַהְרָה לְמַבְרָךְ הַשֵּׁם מִנ"ל וּמָה עֲדִיף לְמ"ד זָה יוֹתֵר מְלֻזָּה וִי"ל דְּנִדְאֵי הוּי ס"ד לְמִילָף קוּדְשׁ מְחוּל אֲבָל חוּל מְקוּדְשׁ לֹא דְדַלְמָא אֶקְוִדְשׁ אֲזַהְרָה אֲחוּל לֹא אֲזַהְרָה וּכְמוּ דְּפְרִיף בְּאַמְתָּ לְקַמְן וְכֹן נִרְאָה מִמָּה דְּמַתְרִץ לְמ"ד אֱלֹהִים חוּל גְּמַר קוּדְשׁ מְחוּל דְּלְכָאוּרָה מְנוּתֵר הוּא דְּהָא לְמ"ד חוּל לֹא הוּי פְּרִיף מִיָּדִי.

אֲכֹן זָה א"ש לְפִי פִי רִשְׁ"י דְּקִאֲמַר לִי כְּמוּ דְּאַתָּה מוֹדָה לִי וְדָאֵי לְמ"ד חוּל דְּגַמְרִינוּ קוּדְשׁ מְחוּל דֹּאל"כ לִית לִי אֲזַהְרָה לְמַבְרָךְ הַשֵּׁם כְּמוּ כֹן גַם לְמ"ד קוּדְשׁ גְּמַרִּינוּ חוּל מְקוּדְשׁ אֶלְמָא דְּגַם לְפִי הַמְקֻשָּׁן וְדָאֵי דִּילְפִינוּ אֲזַהְרָה לְמַבְרָךְ הַשֵּׁם מְאַלְהִים לֹא תְּקַלְל גַם לְמ"ד חוּל אֲכֹן לְפ"ז קֻשָּׁה מֵאֵי פְּרִיף מְהָא דְּרֵאב"י הָא וְדָאֵי בְּהָא כ"ע מוֹדוּ גַם לְמ"ד דְּאֲזַהְרָה בְּמַבְרָךְ הַשֵּׁם מְאַלְהִים אֲתִיָּא וִי"ל דְּלִישְׁנָא דְּרֵאב"י קְדִינִיק דְּקִאֲמַר ת"ל אֱלֹהִים לֹא תְּקַלְל וְלֹא קִאֲמַר סְתָמָא אֲזַהְרָה מְנִיין מְאַלְהִים ל"ת וְכִלְיִשְׁנָא דְּהַש"ס לְעִיל (דף נ"ו ע"א) וּמְדַקֻּאֲמַר ת"ל מְשֻׁמַּע דְּלֵהֲכִי כְּתִיב קְרָא וּא"כ ע"כ סוּבַר דְּאֱלֹהִים קִדְשׁ: שָׁם דְּלְמָא אֶקְדֻשׁ אֲזַהְרָה: א"ל דְּנִימָא חֲרַשׁ יוֹכִיחַ וְאַפְתִּי גִילָף נְשִׂיא מְקִדְשׁ וְחֲרַשׁ בְּמָה הִצַּד הַשְּׁנוּה שְׁבָהוּ שְׁפֹן מְשֻׁנְיִין אַף אֲנִי אָבִיא נְשִׂיא וּלְכֹן שְׁפִיר מְנוּתֵר נְשִׂיא בֵּאֲרָא"ע לְאַבּוּי דִּי"ל דְּהָא דְּלְמָא אֶקְדֻשׁ אֲזַהְרָה חֲשִׁיב טְפִי כְּמוּ פִּירְכָּא וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר ע"ז חֲרַשׁ יוֹכִיחַ: שָׁם א"כ לְכַתּוּב קְרָא לֹא תְּקַלְל: עֵינֵי בְּכ"מ שְׁהַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁפַתְבּ דְּאֲזַהְרָה דְּמְקַלְל אָבּוּי מְלֵא תְּקַלְל חֲרַשׁ הִיא וּמָה שְׁתִּירִץ דְּמָה דְּקִאֲמַר בְּש"ס פֶּאן דְּלְכַתּוּב קְרָא לֹא תְּקַלְל אֲלָא תְּקַלְל חֲרַשׁ קִאֲי לְשׁוֹן א"כ לֹא מְשֻׁמַּע הֵכִי וְגַם הַקְשָׁה בְּלַח"מ שָׁם דֹּאל"כ לְפִי הַאֲמַת נְשִׂיא ל"ל גִּילָף מְדִינָן וְחֲרַשׁ גַם הַקְשָׁה עוֹד שָׁם עַל הַרְמַב"ם בַּה' סְנֵהְדְרִין דְּכַתֵּב דְּבֹן נְשִׂיא שְׁקַלְל אָבּוּי חֲזִיב מְשׁוּם ד' שְׁמוֹת נְהָרֵי לִיפָא פֶּאן רַק ג' לְאוּנָן דְּחֲרַשׁ וְאַבּוּי חַד הוּא גַם הַקְשָׁה שָׁם אִיף לֹא קִינ אֲחֲרַשׁ הָא לֹא שְׁנִיטָן לְאֲזַהְרָת מִיַּת ב"ד הוּא דְּנִיטָן לְאֲזַהְרָת מְקַלְל או"א גַם הַקְשָׁה אֲמָה שְׁפַתְבּ הַרְמַב"ם לְמָה פֶּרַט לֹא בְּדִינָן וְנְשִׂיא בְּפ"ע כְּדִי שְׁיִלְקָה עֲלֵיו בְּפ"ע וְזָה נְגִד ש"ס דִּילָן ע"ש שְׁהֲאָרִיף.

וְהַנְּלַפְע"ד בְּיָשׁוּב דְּבָרִים אֵלוּ הוּא דְּנִדְאֵי לֹא תְּקַלְל דְּש"ס דִּילָן הוּא לְעַנְנֵי אֱלֹהִים ל"ת. אַף מְפִנֵי שְׂאִין לֹא קִינ עַל לֹא זָה דְּנִיטָן לְאֲזַהְרָת מִיַּת דְּמַבְרָךְ הַשֵּׁם.

וּכְמוּ שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְש"א פֶּאן לְכֹן כְּתִב הַרְמַב"ם דְּאַבּוּי מִל"ת חֲרַשׁ נְפָקָא וְהִינְנוּ דְּגַבִּי מְקַלְל חֲרַשׁ ג"כ דְּרִשְׁנֵי הֵכִי דְּלְכַתּוּב לֹא תְּקַלְל וּבְזָה ל"ק דְּהוּי נִיטָן לְאֲמַב"ד פִּינֵן דְּעִיקַר קְרָא לְעַנְנֵי מְקַלְל חֲרַשׁ כְּתִיב וְרַק מְרִיבּוּיָא דְּל' מְרַבִּינוּ או"א א"כ עִיקַר לֹא לֹא נִיטָן

לאמב"ד ולכן לוקין ג"כ אמקלל דין ואף דאלהים קדש מ"מ פיון דנין ג"כ אלהים מקרי ומרבויה דל' מרבינו דין א"כ תשבינו אותו פמו אי הוי פתיב אלהים ל"ת אדיין בפ"ע ולא נכלל כלל בכלל הך דמברך השם אבל אי הוי אתיא או"א מניה פיון דזה בכלל משמעות אלהים ודאי דהוי לאו שנינו לאמב"ד אכן פיון דלפ"ז דדרשינו לא תקל גבי תרנוניהו ממנ"פ חד מנוטר או דין או נשיא דהוי מצינו למילף במה הצד וקנושית הגמ' ולא"א לא מצרכינו דמל"ת חרש נפקא לכן הקשה הרמב"ם שפיר למה נכתב האזנה גבי דין ונשיא הא בממנ"פ חד מנוטר הוא ותירץ לכפול האזנה לענין מלקות אף כפילת המלקות לא שייך רק גבי דין ונשיא אבל גבי או"א לא פיון דמחד לאו נפקא עם חרש וזה מה דדייק הרמב"ם בלישג' בפכ"ו מה' סנהדרין דלענין מקלל חבירו כ' דלוקה א' ולענין דין דלוקה ב' ולענין נשיא דלוקה ג' ולענין הי' אביו נשיא שניה וכ' חייב משום ד' שמות ולא כ' ג"כ דלוקה ד' דנדאי אין פאן ד' מלקיות פיון דליפא רק ג' לאנון אבל מ"מ ד' שמות איפא פאן דמקלל אביו איפא שם איסור בפ"ע ולכן כ' חייב משום ד' שמות פי' דד' שמות אלו מביאין עליו חייב אבל מ"מ אין פאן רק ג' מלקיות דאינו לוקה אלא או משום חבירו או משום אביו דתרנוניהו מחד לאו נפקא ובה דעת הרמב"ם א"ש: שם ברש"י ד"ה שחייבים על זדונו.

פגון דבר שיש בו מעשה: פירוש דאיפא חלול שבת גם בלא שעושה מעשה פגון שמונית לבהמתו או עבדו ונאמתו לעבוד בשבת ועובר אשבימת בהמתו ועבדו אף בהז' אין חייבים על זדונו פרת דכרת וחסטאת אינו בשבת רק בדבר שיש בו מעשה והוצרך רש"י לפרש פן פי' הכי דלא תקשה ל"ל להש"ס למימר בתחומין והבערה דאינם רק ליחידאי לוקמא בשבימת עבדו ובהמתו שהוא אליפא דכ"ע ולכן פתב פגון דבר שיש בו מעשה דבי' איירי מתנינו דוקא דקתני המסלל את השבת: שם ד"ה הבערה.

ולא פליג ר"ע: ק"ק הא ע"כ לאו דיוקא הוא דהא קתני גם המבעיר שם ולא פליג ר' יוסי: שם ד"ה עד שיקללם. שיקלל בשמות הגמורים: ממה שכתב רש"י אבקללם בכנויי פגון שדי צבאות משמע דאקללת אב לא מיחייב פמו בקללת השם אלא השם המיוחד פיון דשדי צבאות לא חייב אלא פנוי וכן שם אלהים כמ"ש רש"י לעיל (דף נ"ו ע"א) בד"ה ואלפא דר"מ וא"כ לכאורה י"ל איך פתב בשמות הגמורים הא ליפא רק שם הנו"ה לחוד.

ומזה יש להוכיח דעת רש"י פמו דעת הרמב"ם שכתב בפ"ג מהל' עפוי"ם דבין שם הנו"ה בין שם אדני תרנוניהו שם המיוחד מקרי ע"ש וכשיטה זו נראה ג"כ ממתנינו (ס"פ שבועת העדות דף ל"ה ע"א) בא' ד' בי' ה' בשדי בצבאות כו' ובכל הפנויים הרי אלו חייבים הרי דהפסיק פיו"ד ה"א בין א' ד' לשאר פנויים ומזה משמע דא' ד' שם המיוחד הוא פמו י"ה ורש"י נקט הכא פשגרא דלישגרא דמתנינו דלענין שיקללם בשם נקט שמות הגמורים הנינו א' ד' וי' ה'.

ולענין פנויים נקט שדי צבאות חנון ורחום פסדר השנויים במתנינו שם. אלא דאפתי ק"ל לפי שיטת הרמב"ם שכתב לענין שיקלל שם בשם בפ"ג מהל' עפוי"ם דאף דבעינון שיקלל שם המיוחד דוקא מ"מ אם קלוו באחד משאר השמות שאינם נמחקים ג"כ חייב ע"ש והרמ"ה וגם הרמב"ן חולקים ע"ז כמ"ש הריטב"א בשבועות ובכ"מ שם וסברי

דְּבַעֲנוּ שְׂיִקְלֵל ג"כ בְּשֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא הָרִי דְלַדְעַת הָרַמְבַּ"ם הַאִי בְּנִקְבוּ שֵׁם דְּאִתְיָא מַנְיָה דְּבַעֲנוּ שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם לֹא בְּעֵינוּ שֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא א"כ מְקַלְל אָבִיו דְּאִתְיָא מְקַרָּא זֶה גּוֹפֵא ג"כ לֹא נִיבְעֵי שֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא.

וְאִפְשָׁר לִוְמַר לַדְעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבַפ' כ"ו מַה' סְנֵהֲדְרִין גְּבִי מְקַלְל עֲצָמוּ וְחִבְרִו כְּתַב דְּאִינוּ לִוְקָה עַד שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת כְּגוֹן י"ה וְאַלְהִים וְשְׂדֵי אוֹ בְּכִינוּי מִן הַכִּינוּיִים כְּגוֹן חַנוּן וְקִנָּא וְכִינָצָא בְּהֵן עַכ"ל.

הָרִי שְׂחִילְק בֵּין שְׁמוֹת הַנְּמַחֲקִים לְשִׂאֵינוּ נְמַחֲקִים דְּלֵאלוּ קָרִי שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת וְלֵאלוּ כְּנוּיִים וּבְכַרְק ה' מַהֲל' מְמַרִים לְעֵנִין מְקַלְל אָבִיו כְּתַב סְתָמָא אִינוּ חֲזִיב סְקִילָה עַד שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַמִּינוּחַדִּים אֲבָל אִם קָלְלִים בְּכִינוּי פְּטוּר מִן הַסְּקִילָה עַכ"ל.

וּמְדַסְתָּם כָּאֵן וְלֹא פִירֵשׁ ג"כ מָה הוּא שֵׁם הַמִּינוּחַד וּמָה הוּא כִּינוּי נִרְאָה שְׁסַמְדָּ אַחֲלִילִיק לְעֵנִין מְקַלְל עֲצָמוּ וְחִבְרִו וְא"כ חֲזִיב בְּאַמְתָּ לְעֵנִין מְקַלְל אָבִיו ג"כ אֲשִׁמּוֹת שְׂאִינָם נְמַחֲקִים כְּמוֹ לְעֵנִין מְקַלְל שֵׁם בְּשֵׁם וּלְפ"ז יַחְלוּק הָרַמְבַּ"ם אֲדַעַת רַש"י שְׂכַתְב דְּאִשְׂדֵי צְבָאוֹת פְּטוּר לְרַבְּנָן דְּכִינוּיִים מְקַרִי וְלִהְרַמְבַּ"ם חֲזִיב כְּנ"ל.

אֲכֹן מְלִשׁוֹן הַמְּכִילְתָּא פְּרַשְׁתָּ מְשַׁפְּטִים מְשַׁמַּע דְּדוֹקָא אֲשֵׁם הַמְּפִנְרֵשׁ חֲזִיבוּ: שֵׁם בַּד"ה בְּנִקְבוּ יוֹמַת. וְר' מְנַחֵם לֹא ס"ל: עֵינִין בַּכ"מ (פ"ג מַהֲל' עַכּו"ם) שְׂהַקְשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם שְׁפַסְק כְּתַרְנוּיָהוּ.

וּי"ל דְּוַדַּאי מְעִיקָר קָרָא יֵשׁ לְמִשְׁמַע ב' דְּרִשׁוֹת אֵלוּ דְּאִי לְשְׂיִקְלֵל שֵׁם בְּשֵׁם לֹא ה"ל לְמִיכְתָּב רַק בְּנִקְבוּ שֵׁם וַיּוֹמַת מִיְוֹתָר הוּא וְאִי לְמְקַלְל אָבִיו לְחֹד גְּבִי מְקַלְל אָבִיו ה"ל לְכַתּוּב אֵלָא וַדַּאי דְּעִיקָר קָרָא לְמְקַלְל שֵׁם בְּשֵׁם אֲתִי וּמְרִיבּוּי דְּיוֹמַת מְרַבִּינוּ מִיְתָה אַחֲרַת שְׂהִיא כְּזוֹ שְׂהוּא מְקַלְל אָבִיו דְּבַעֲנוּ ג"כ בְּשֵׁם דּוֹקָא וְלָכֵן פְּסַק הָרַמְבַּ"ם שְׁפִיר ב' דִּינִים אֵלוּ גַם י"ל דְּהָרַמְבַּ"ם פְּסַק כֵּן מִשׁוּם דְּבַמְּכִילְתָּא אִיכָּא לְמ"ד דְּגִלְיָה הָא דִּיקְלֵל בְּשֵׁם מְדַרְשָׁה אַחֲרִינָא ע"ש: שֵׁם ד"ה בְּנִין אָב מְשַׁנְיָהֵם.

וְחֲזִיב מִיְתָה עַל הוֹרְאָתוֹ: הוֹצֵרָה לְפָרֵשׁ הָא דְּחֲזִיב מִיְתָה אַף דְּבַגְמָרָא לֹא הוֹנְפֵר שְׁכֵן אֲתָה מְצַנּוּה עַל הוֹרְאָתוֹ וְהַמְרָאָתוֹ כִּינּוּ דְּבִזָּה לֹא הָוִי שְׂיָיָה פִּירְכָּא לְגַבִּי אָבִיו דְּהָא וַדַּאי גַם בְּאֵבִיו מְצַנּוּה עַל הַמְרָאָתוֹ וְהוֹרְאָתוֹ מִשׁוּם מְצוֹת כְּבוֹד וּמוֹרָא שְׁלֵא יִסְתּוֹר אֶת דְּבָרָיו וְלָכֵן הוֹצֵרָה לְפָרֵשׁ דְּחִיּוּב מִיְתָה שְׂיֵשׁ בְּהֵם גְּבִי דִּינִין וְנִשְׂיָא הוּא דְּפָרְכִינוּ מְהֵם דְּלִיכָא גְּבִי אָבִיו: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הַמְּחַלְל שְׁבַת.

אֵלָא אֲתִיָּא לְמִימַר שְׁכַל שְׂאִין: עֵינִין בְּשַׁבַּת (דָּף קנ"ד ע"א) וְשֵׁם (דָּף ז' ע"ב) בְּתוֹס': שֵׁם ד"ה לְרַבּוֹת בַּת. דְּאִין מַא"מ אֵלָא לְרַבּוֹת: א"ל דְּלֹא לְכַתּוּב שׁוּם מִיעוּט וּמְמִילָא יְדַעֲנוּ לְרַבּוֹת נְשִׁים דְּכָבֵר תִּירֵץ בְּמַהֲרָם דְּאַצְטְרִיָּה חַד מִיעוּט לְמַעַט קָטָן וְא"ל דַּא"כ מַנ"ל דְּאֲתִי מִיעוּט ב' לְרַבּוֹת נְשִׁים כִּינּוּ דְּמַצְרִיכִין מִיעוּטָא קָמָא לְמַעַט קָטָן דִּיקְלָמָא אֲתִיָּא מִיעוּט בְּתָרָא לְמַעַט נְשִׁים דַּז"א דְּוַדַּאי מַאִישׁ קָמָא מְמַעֲטִינוּ בֵּין קָטָן בֵּין אִשָּׁה וּמ"מ לִיכָּא לְמִימַר דְּאֲתִיָּא מִיעוּט בְּתָרָא לְרַבּוֹת שְׂנִיָּהֵם דַּא"כ לֹא לְכַתּוּב מִיעוּטָא כָּלֵל וּמְמִילָא מְרַבִּינוּ שְׂנִיָּהֵם אֵלָא ע"כ דְּחַד אֲתִי לְרַבּוֹת וְחַד לְמַעַט וּמְסַתְבְּרָא לְרַבּוֹת אִשָּׁה שְׂשׁוּנָה לְאִישׁ בְּשַׁאָר עוֹנְשִׁים וּלְמַעַט קָטָן שְׂאִינוּ בְּכָלֵל עוֹנְשִׁים בְּשׁוּם מְקוֹם וּבְהִכִּי א"ש ג"כ מַה שְׂקַשָּׁה לְכַאוֹרָה אֲמָה שְׂכַתְב הָר"ן לְמָה לֹא דְּרִשְׁינּוּ אִישׁ אִישׁ דְּגַבִּי מְקַלְל הַשֵּׁם ג"כ לְרַבּוֹת אִשָּׁה וְתִירֵץ דְּהֵתָם

מרבין אשה מהאזרח ולכן ע"כ מוקמינן לרבות נכרים אבל גבי מקלל אביו דאיפא לאוקמא גבי ישראל לא מוקמינן לגבי נכרים.

ולכאורה אפתי קשה למה לא מוקמינן גבי מקלל השם ג"כ גבי ישראל ולרבות קטן מפת אמאמא"ל ולפי הנ"ל ניקא דא"כ לא לכתוב מיעוטא פלל וממילא מרבין קטן פיון דאצטריף קרא למעט קטן.

אלא דאפתי ק"ל אתירויז הר"ן דא"כ לר' יונתן דלא דריש איש איש דהקא וסבר דברה תורה פלשון בני אדם והיגו משום דלית ליה למידרש מגיה מידי וכמו שכתבו התוס' בסוטה (דף כ"ד ע"א) למה לא דריש מגיה לרבות נכרים וכמו גבי מברך השם.

ולולא תירויז הר"ן הנה נלענ"ד דלא מרבין מאיש איש נכרים אלא היכא דכבר אשפחין איסור דבר זה גבי נכרים כגון לעיל גבי מברך השם דשם המינוחד כבר אתיא מקרא דויצו ה' אלהים ולא מצרכין קרא רק למברך בכינוי וזה שייך לרבות מאיש איש אבל לחדש איסור חדש דמקלל אביו ואמו גביהם זה לא אמרינן.

גם בעיקר הדבר שכתב מהר"ם בזה דאצטריף קרא למעט קטן צ"ע דבפסחים (דף צ"א ע"ב) הקשו התוס' למאי אצטריף קרא למעט קטן מפסח שני פיון שאינו חייב במצות ותירצו דאצטריף להיכא שנתגדל בין ב' פסחים וזה לא שייך פאן ואף שהקשו שם מהא דמצרכין למעט קטן מא"א וזכור ובא על הבהמה והניחו בקושיא גם זה כבר תירצו התוס' לעיל (דף נ"ב ע"ב) בד"ה איש פרט לקטן דאצטריף לרבות הנבעל והנבעלת דחייבין ע"ש במהרש"א.

גם במה שכתב הר"ן לעיל וכל זה לא שייך פאן וביותר הנה נ"ל דלכך לא שייך להקשות פאן דלא לכתבו תרנוייהו פיון דעכ"פ הוי צריף לכתוב חד איש דכי יקלל אלהיו לחוד אינו לישאנא דקרא ומגיה הוי ממעטינן נשים ולכן מצרכין איש בתרא לרבות ואף דהוי מצי למכתב תחת איש איש אדם כי יקלל או נפש פי יקלל דיש במשמעו ג"כ נשים אין זה קושיא על הכתוב שכתוב תחת לשון זה לשון אחר.

שם בא"ד. וי"ל משום דדרשינן: ורש"י פתב שם דהוי ממעטינן אשה מדכתיב בעל השור וגם שם לא שייך להקשות דלא לכתוב בעל השור או שור איש ולא מצרכין ג"כ רבוי' לרבות אשה פיון דעכ"פ הנה צריף למכתב חד לישאנא דשור לחוד אינו לישאנא דקרא: שם בד"ה עד שיפרוט לה.

פדרף שפרט בכלאים ותימה: ולפענ"ד גם רש"י לא פיון לכך דנילף מפלאים אלא מסברא קאמר עד שיכתוב אותו הלשון יחדיו דכתיב בכלאים וכן מוכח דהא לפי מה שפירש רש"י במנחות (דף צ' ע"א) היכא דכתיב ו' גם ר' יונתן מודה דכמאן דכתיב יחדיו ורק גבי מקלל אביו ואמו פליג משום דשם צריף למכתב ו' דלא לשמע עד שיקלל אביו ואמו ע"ש.

ולפ"ז אפתי יקשה לר' יונתן יחדיו ל"ל דהא גבי שור ונחמור שפיר ידעין דידודו משמע מדכתיב ו' אלא דאעיקר פירוש רש"י שם ק"ל מגמרא דיומא (דף נ"ז ע"ב) דקאמר תסתים דר' יאשי' הוא דאמר מערבין ולפי פירוש רש"י גם ר' יונתן מודה הכא דידעין משמע א"ו ו' דנמדם מיותר הוא וצ"ע: שם ד"ה גמר קדש.

דאי מק"ו למ"ד קדוש נמי: ה"ה נמי דהני מ"ל דע"כ לאו מפח ק"ו יליף דהא אין מזהירין מן הדין כדיליף במפוח (דף ה' ע"ב) מקרא: שם ע"ב בגמרא פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל: בכתובות (דף מ"ט ע"ב) פריה אימא דאתי לנכנסה לחופה ולא נבעלה ומתריץ דהיא ממאנרסה ולא נשואה אתיא דע"כ איירי בנשואה שלא נבעלה דאי נבעלה תיפוק ליה דה"ל בעולה ואינה בסקילה ובתוס' הקשו שם דאימא דלעולם איירי בנבעלה ובנבעלה שלא כדרכה דאינה נעשית בעולה ומתריצו דכ"ע מודו דבעל עושה אותה בעולה בשל"כ ע"ש.

אכן אפתי ק"ל דלפי מה דמוכח מסוגיא דלקמן (דף ע"ג ע"ב) למ"ד העראה זו נשיקה אינה נעשית בעולה ע"י העראה וביבמות (דף נ"ה ע"ב) ילפינו מקרא דאשה לבעלה נקנית בהעראה וא"כ אפתי קושית הש"ס בכתובות במקומה עומדת דדילמא אתיא בבית אביה לנכנסה לחופה ולא נבעלה ומאנרסה לנכנסה לחופה ונבעלה ואפתי לא הוי בעולה פגון דנבעלה בהעראה שהיא נשיקה שנקנית ע"י לבעלה ובעולה לא הוי ואפתי למ"ד העראה זו נשיקה מנ"ל דמסרה האב לשלוחי הבעל ג"כ בתנא וצ"ע: שם אריא"ר זו דברי ר"מ: אף שבכתובות (דף מ' ע"ב) משמע דר' מאיר מודה דנערה אפילו קטנה במשמע והא גבי קנס פליג משום דכתיב ולו תהיה לאשה במהוה עצמה הכתוב מדבר וא"כ איך קאמר הקא זו דברי ר"מ פבר הקשו התוס' שם (דף מ"ד ע"ב) פן ומתריצו דאי רק לאננס ומפתה אתי קרא דולו תהיה לאשה לכתוב בהו נערה מלא פמו במש"ר ומדכתיב לו תהיה לאשה בא ללמד דכ"מ שפאמר נער לא הוי קטנה במשמע ע"ש.

אכן דבריהם צריכין ביאור דהא קרא דולו תהיה לאשה לא מיותר פלל דמצרכינן לכדדרשינן שם (דף כ"ט ע"ב) למר אשה שיש בה הניה ולמר אשה הראויה לקיימה גם למה שכתבו התוס' שם בד"ה וחד למדרש ולו תהיה לאשה מדעתה וזה הפל מלשון תהיה אתיא דעיקר קרא ולו תהיה לאשה פשיטא דלא מיותר דאצטריף לעשה שישאנה וכן מוכח ג"כ שתהיה לא חשיב תורה גם אם לא דרשינן דרשה דר"מ דאל"כ יקשה לרבנן דפליגי אר"מ ל"ל לכן דבריהם צ"ב: שם אפילו קטנה במשמע: א"ל אפתי מנ"ל לאוקמא כר"מ דלמא לעולם אתיא פרבנן דאפילו קטנה במשמע ומ"מ פוטר בקטנה דס"ל כר' יאשיה דבעי שניהם שוין בני עונשין וכיון דהיא אינה ב"ע גם הוא פטור דז"א דלא מיבעי' לפי תירוץ הראשון של התוס' בד"ה עד שיהיו דלא קשה פן כיון דמומתו גם שניהם לא פטרינן אלא גבי נשואה ולא גבי ארוסה גם לר' יאשיה וגם לפי תירוץ ר"ת לק"מ פון דגם פאן אי יהנה חייב יהי' בסקילה א"כ שפיר מיקרי שוין במיתה אחד אלא דגם לפי תירוץ ב' של התוס' ג"כ א"ש פון דסברי דלרבנן מסתברא לאוקמא גם שניהם לדרשה אחריתי א"כ ר' יאשיה דמוקים לדרשה שיהיו שניהם שוין ע"כ כר"מ ס"ל וא"כ אי הוי מוקמינן מתניתן כר' יאשיה ג"כ ע"כ הוי מצרכינן כר"מ דוקא ולא פרבנן לכן ניתא ליה לאוקמא כר"מ.

א"נ י"ל דניתא ליה לריא"ר לאוקמא מתניתן כר"מ משום דבלא"ה מתניתן דספ"ק דחולין ודריש פרק אלו נערוות ע"כ אתיא פנומיה ע"ש: שם אלא על נערה בתולה מאנרסה מב"ל: א"ל דאפתי איך שייף עד לענן בתולה דקתני עד שתהא נערה בתולה די"ל דלא בעינן שייכות לשון עד אלא לענן נערה דקתני ברישא א"נ גם לענן בתולה

שייך לשון עד דקודם ג' שנים אינו חייב עליה פדאמרינו לעיל (דף נ"ה ע"ב) והיינו משום דביאתה לאו ביאה היא דבתוליה חונרים כמו שפירש רש"י שם וא"כ איך שייך לשון בתולה רק פשתהיה ראוי' להיות בעולה והיינו מג' שנים ואילך: שם ואיך היא לבדו מאי: מזה מוכח דעיקר דרשת ר' יונתן מפת לבדו וכמו שפירש"י.

אכן מירושלמי נראה דמולנערה לא תעשה דבר יליף ר"י ע"ש דפריה שם מנ"ל דלרבנן הבא על הקטנה בסקילה ופשיט ליה מדצריה לכתוב ולנערה לא תעשה דבר אף דכבר פתיב ומת האיך אשר שכב עמה לבדו אע"כ דאתי קרא לרבות דבקטנה ג"כ הוא בסקילה.

ובזה א"ש מה דקשה לכאורה אסוגיא דלפנינו דלכאורה רבנן דפליגי ארבי האי לבדו מאי עבדי ליה פיון דלא מצרכי לדרשה דרבי וגם לרבות דבא על הקטנה חייב לא מצרכי פיון דהם פליגי אר"מ וסברי דבא על הקטנה בסקילה ולזה לא מצרכינו לבדו פיון דלא שייך למעט לרבנן מומתו גם שניהם כמש"כ התוס' ואף אם נאמר דרבנן דרבי ס"ל כר"מ דלעיל ורבנן דר"מ פרבי ולכן לכל חד מצרכינו לבדו אפתי לדין דפסקינו פרבנן בתרתי קושית הש"ס במקומה עומדת האי לבדו מאי דרשינן ביה.

אכן לפי דעת הירושלמי ניחא דלרבנן מצרכינו לבדו למעט הנערה דלא מיחייבה באונס ולנערה לא תעשה דבר לחייב בא על הקטנה בסקילה: שם רבי כר"י ס"ל דאמר: אף דמלשון פי תחל דמשמע תחלת ביאה אין במשמעו נערה מאורסה דוקא כר' ישמעאל אלא אפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה וכן בוגרת בכלל משא"כ לר"י מ"מ פדי שלא לעשות פלוגתא חדשה בזה דלרבי יתלה הפל בביאה ראשונה בין ארוסה בין נשואה ולרבנן בנשואה דוקא ולר"י בארוסה דוקא ולר"ש בין ארוסה בין נשואה בין בביאה ראשונה בין בשאר ביאות לכן אמרינו דרבי כר"י ס"ל ומה דקאמר פי תחל בתחלת ביאה היינו לענין ארוסה דוקא: שם רבי כר"מ ס"ל: א"ל דלרבנן דפליגי אר"מ פי תחל ל"ל די"ל דאתיא לכדר"י בארוסה יצאת לשריפה דהאי ע"כ לא צריה לדרשה דר"מ דאי ארוסה דוקא יצאה לא משפחת כלל הך דין דנשאת לאחד מן הפסולים דבלא פי תחל אינה בסקילה פיון שהיא א"א ובעולה ולכן לר"מ ע"כ לא בעינן ג"כ לדרשה דר' ישמעאל ולהורות דלא דרשינן מבת ובת לרבות נשואה כר"ע לעיל (דף נ"א ע"ב) דלר"מ ע"כ גם נשואה יצאת לשריפה אבל לדין דפסקינו פרבנן דר"מ ורבנן דר' ישמעאל ק"ק פי תחל למאי אתיא: שם ברש"י ד"ה והשני בחנק.

והא סתמא רבי היא: אבל הרמב"ם פירש דאתיא פרבנן ובבא עליה הראשון פדרפה וא"ל דא"כ מאי קמ"ל דהא מרישא שמעינן לה דבתולה ולא בעולה די"ל דאי מרישא ה"א דבא על הבעולה בכה"ג שבא עליה הראשון פדרפה פטור לגמרי פיון שהיא בסקילה מחמת הראשון שבא עליה פדרפה והשני יהיה בחנק א"כ אין זה שונה במיתה אחד ויפטר לגמרי קמ"ל דלא כר' יונתן דלא בעי שניהם שוין ומזה הטעם אפשר דפסק הרמב"ם פנותיה נגד ר' יאשי' א"נ הכא אפילו ר' יאשי' מודה דמה שאינם שוין הכא הוא מפני שנתחייבת בד' מיתות ונדונגת בחמורה אבל לעולם בעיקר החטא עונשם שונה דבראשונה שניהם בסקילה ובשניה שניהם בחנק: שם בד"ה ת"ר נערה.

עד שְׁיִרְבֶּה שְׁחֹר עַל הַלְבָן וְאֵין בֵּין נַעֲרוֹת: אֵין זֶה סְתִירָה בְּמַה שֶׁהַזְּכִיר ב' שְׁיַעֲוִירִים בְּזֶה דִּי"ל דַּע"כ"פ קָאָמַר דְּלַעֲוֹלָם אֵין בֵּין נַעֲרוֹת לְבָגְרוֹת רַק ו' חֲדָשִׁים גַּם בְּלֹא הִבִּיאָה סִימָן בְּגָרוֹת אֲבָל פְּשִׁיבִיאָה סִימָן בְּגָרוֹת דְּהֵינּוּ פְּשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר עַל הַלְבָן הִיא בּוֹגְרַת אֲפִילוּ קוֹדֵם ו' חֲדָשִׁים וְכֵן צ"ל ע"כ ג"כ לַעֲנִין סִימָנֵי בְּגָרוֹת הַשְּׁנוּיִם בְּנֻדָּה (ס"פ יוֹצֵא דוֹפָן) שְׂאִין זֶה סוֹתֵר לְמַה דְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל בְּכֻמָּה דְּוֹכְמֵי דְאֵין בֵּין נַעֲרוֹת לְבָגְרוֹת אֲלֵא ו' חֲדָשִׁים בְּלִבָּד אֲלֵא מַה דְּכַתֵּב רַש"י בְּזֶה דַּעַד שְׁיִרְבֶּה הַשְּׁחֹר עַל הַלְבָן מְקַרֵי נַעֲרָה טְפִי לֹא לֹא יַדְעָתִי מִנֵּינִן לוֹ זֶה כִּי לֹא שְׁנוּי בְּנֻדָּה (שָׁם) בְּהֵדִי סִימָנֵי בְּגָרוֹת וְלֹא הַזְּכִיר מְשִׁיעוּר זֶה רַק לַעֲנִין מִיֵּאוּן לַר' יְהוּדָה (שָׁם דָּף נ"ב ע"א) וְהֵינּוּ דַלְר' יְהוּדָה עַד זְמַן הֵהוּא נְחֻשְׁבָה פְּקֻטָּנָה לַעֲנִין מִיֵּאוּן וְלִדְיָדָן מְשִׁתְּבִיא ב' שְׁעָרוֹת נְחֻשְׁבָה פְּגִדוּלָה וְגַם ר' יְהוּדָה לֹא קָאָמַר רַק לַעֲנִין מִיֵּאוּן וְלֹא לַעֲנִין שְׁאָר דְּבָרִים דְּמוּדָה דְּמְשִׁתְּבִיא ב' שְׁעָרוֹת נְחֻשְׁבָה פְּגִדוּלָה לְכָל מְקִילֵי כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַמ"ל (בפ"ב מה' אִישׁוֹת) וְגַם רַש"י לֹא גָרַס שָׁם רַק מְשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר וְלֹא עַל הַלְבָן אֲבָל שְׁתַּחֲשֵׁב בּוֹגְרַת מְשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר עַל הַלְבָן לֹא מְצַאֲתִי מוֹצֵא דִין זֶה וְצ"ע.

וְעֵינִן מִש"כ עוֹד בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְהַפּוֹסְקִים וּבִישׁוּב גִּירְסַת רַש"י בְּסַפְרֵי ע"ל עַל נֻדָּה (דָּף מ"ז ע"א וְדָף נ"ב): שָׁם ד"ה וְנִימָא לִיה וּמַת. וְאֵע"ג דְּפִטוּר דִּינָה לֹא מְשׁוּם אֲנוּס פְּירוּשׁ דְּאֵי הָנִי מְשׁוּם אֲנוּס אֲפִתִי לֹא הָנִי מְצַרְכִּינֵן לְבַדוֹ לְהוֹרוֹת דְּבָא עַל הַקְטָנָה חֲזִיב פִּינֵן דְּכָבֵר יַדְעִינֵן מוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּה דְּבִאֲנוּס אַע"ג דְּהִיא פְּטוּרָה הוּא מִיְחִיבֵי אֲבָל קָרָא דְּלִבְדוֹ אֲתִי לֹא שְׁמוּעֵינֵן לַעֲנִין קְטָנָה דַּע"ג דְּפִטוּר דִּינָה לֹא מְשׁוּם אֲנוּס רַק מְשׁוּם שְׂאִינָה ב"ע מ"מ מִיְחִיבֵי הַבָּא עֲלֶיהָ וְהֵינּוּ מְקָרָא דְּלִבְדוֹ.

אֲכֹן לְכַאוּרָה ק"ל לְפִי מַה דְּאָמְרִינֵן בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג ע"ב) פִּיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא ע"ש. וְעֵינִן גַּם בְּרַאב"ד (פ"ב מה' סוּטָה) שְׁפַתֵּב שָׁם לִישֵׁב לְמָה לֹא אָמְרִינֵן מַהֲ טַעְמָא שְׁתַּמְפְּתָה אֶת הַקְטָנָה יְשַׁלֵּם לָהּ אֶת הַצֶּעֶר כְּשֶׁאָר אֲנוּס וְא"כ אֵיכָא בְּקְטָנָה ג"כ מְשׁוּם אֲנוּס וְכֵינֵן דְּכָבֵר גְּלִי קָרָא דְּבִאֲנוּס הוּא לְחוּד חֲזִיב אֲפִתִי לְבַדוֹ לַעֲנִין בָּא עַל הַקְטָנָה ל"ל וְגַם מ"ט דַּמ"ד דִּילִיף מוּמַתוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם דְּבַעֲיָנֵן שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין.

וְלְכַאוּרָה רְאִיָּה מְזִה לְדַעַת הַרְמַב"ם (שָׁם וּבפ"ג מה' א"ב) שְׁדַחָה הָּ פִיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא מְהַלְכָה ע"ש בַּמ"מ. אֲכֹן י"ל דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' דְּלִכְּוֹ נִיחָא לְרַבְּנָן וְלֹא קְשִׁיָּא לְדִידְהוּ מוּמַתוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם דְּבַנְשׁוּאָה כְּתִיב וְלַרְבָּנָן מִיְחִיבֵי סְקִילָה כְּשֶׁאָר נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה א"כ לְכַאוּרָה קְשָׁה אֵיפְכָא מְאִי קָאָמַר דְּלִמָּא לִי מְקָרָא דוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּה לְבַדוֹ הָא שְׁתָּא לַר"מ קְיָיִמִין אֵי דִינוֹ בְּחֻנְקָא אוּ פְטוּר לְגַמְרֵי וּמַה שְׁיִיף בְּזֶה קָרָא דְּלִבְדוֹ דְּכַתִּיב בְּנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה.

אֲכֹן בְּאַמַּת לַק"מ דְּבִשְׁלָמָא הַתּוֹס' כְּתָבוּ שְׁפִיר דְּלַעֲנִין נְשׁוּאָה דְּלֹא מוּקְמִינֵן קָרָא לְנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה פִּינֵן דְּנוֹכַל לְאוּקְמָא בְּנְשׁוּאָה דְּכַתִּיב בִּיהָ וְלַפְטוּר בְּבָא עַל הַקְטָנָה נְשׁוּאָה אֲבָל לַר"מ לִיכָא לְמִימַר דְּאֲתִי קָרָא דְּלִבְדוֹ לְנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה דְּכַתִּיב בִּיהָ וְלַפְטוּר הַבָּא עַל הַקְטָנָה מְאֹרְסָה מְסַקִּילָה דְּהָא לְדִידְהָ קְטָנָה אֵינָה בְּכָלֵל נ"ה פְּלֵל וְע"כ בְּאֵם אֵינּוּ עֲנִין צָרִיף לְאוּקְמָא לַעֲנִין א"א דְּגַם מְשׁוּם א"א פְטוּר וְלָכֵן א"ש הָא דְּאַצְטְרִיף לְבַדוֹ דְּמְשׁוּם פִּיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא לֹא הָנִי מִיְחִיבֵי כְּשֶׁאָר אֲנוּס דְּחִיבָה רַחֲמָנָא דְּזֶה לֹא גְּלִי קָרָא רַק לַעֲנִין חִיּוּב סְקִילָה דְּבָא עַל נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה אֲבָל לֹא לַעֲנִין חֻנְקָא דַּא"א וּלפ"ז מְתוּרָץ ג"כ

קְנוּשֵׁית הַתּוֹס' שֶׁהִקְשׁוּ תִקְשֵׁי לַרְבָּנָן דְּמַחְזִיבֵי אֶפִּילוּ סְקִילָה וּלפ"ד א"ש דְּגַם אִי הָיָה דְרָשִׁי וּמָתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם גַּם לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה וּלְבָדוּ לֹא דְרָשִׁי מ"מ א"ש הָא דְּמִחְזִיב סְקִילָה בְּבָא עַל הַקְטָנָה מְאֹרְסָה דְּלֹא גָרַע מִשְׁאָר אֲנָס וּבְאֲנָס גְּלִי קָרָא דְּמִחְזִיב סְקִילָה וְלָכֵן רַק לר"מ דְּלֹא מְחִיב סְקִילָה רַק חֲנֹק מְקַשָּׁה שְׁפִיר וּבְסַפְרֵי ע"ל יְבָמוֹת (דָּף ס"ב ע"ב) הַבְּאֵתִי רְאֵיהָ לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ע"ש: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מֵאֵי ל"ת.

מִשְׁמַע דְּמַחְרַשׁ לְחֻדָּא גָּמַר לָהּ: עֵינָן מִש"כ הַמְהַרְשֵׁ"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שֶׁהִשִּׁיג אִמָּה שְׁפַתְבּ רַש"י דְּמִקְלָל חֲבִירוֹ מִבְּעַמְדָּה לֹא תֵאָרֵר אֶתְיָא שְׁזָהוּ כַת"כ וְנִגְדָּה ש"ס דִּילָן. וּלְפַעַנ"ד י"ל פִּינָן דְּמִקְלָל חֲבִירוֹ אֶתְיָא מֵאֵב וְחַרְשׁ בְּמָה הִצִּיד וְהִתָּם בְּשָׁבוּעוֹת נִקְט חַד מִהֵנָּה תִרְתִּי דְאֶתְיָא מִנִּיהָ א"כ כְּמוֹ"כ י"ל דְּגַם בַּת"כ נִקְט חֻדָּא מִנִּיָּהוּ שֶׁהוּא אָבִיו וְכִינָן דְּלִפִּי מִסְקָנָא דְסוּגִיָּא דְהִכָּא אֶתְיָא אָבִיו מִקָּרָא דְנִשְׂיָא בַא"ע לָכֵן א"ש הָא דְנִקְט בַת"כ לְמִקְלָל חֲבִירוֹ קָרָא דְבַמְדָּה לֹא תֵאָרֵר וְאִין זָה סוּמְרָ לַש"ס דִּילָן דְּדָא וְדָא אַחַת הִיא: שָׁם ד"ה עַד.

דְּלֹא ק"ל מוּמְתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם דְּבִנְשׂוּאָה פְּתִיב: אַף דְּבִנְעֲרָה הַמְאֹרְסָה פְּתִיב ג"כ וְהוֹצֵאתָם אֶת שְׁנִיָּהֶם מ"מ לֹא שִׁינָה לְמִדְרַשׁ בִּינָה שְׁיִהִיו שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין דְּהִתָּם לָאו מִינְתֵּר הוּא דְוְהוֹצֵאתָם לְחוּד לֹא הָיָה מִצִּי לְמַכְתָּב פִּינָן דְּלֹא פָּרַט בְּפִתּוּב אַח"כ אֶת מִי יוֹצִיאוּ אָבִל לַעֲנִין קָרָא וּמָתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם דְּרָשִׁינָן שְׁפִיר פִּינָן דְּהִדַּר פְּתִיב הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה הָרִי פָּרַט אַח"כ מִי יָמוּת וְלָכֵן גַּם שְׁנִיָּהֶם שְׁפִיר מִינְתֵּר לְדְרָשָׁה דְהַמ"ל וּמָתוּ הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב וְגו' וְלֹא אֶצְטְרִיף גַּם שְׁנִיָּהֶם כֵּן י"ל דַּעַת הַתּוֹס' וְהַר"ן הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁבִלָא דִּיּוֹקָא נִקְטָה הַש"ס קָרָא דוּמְתוּ דְכַתִּיב בַּא"א וְלֹא קָרָא דְוְהוֹצֵאתָם דְכַתִּיב בַּנ"ה גּוֹפָא אוֹ שְׁטָעוֹת נִפְל בְּסַפְרֵים וּלפ"ד א"ש וְכֵן מוֹכַח בְּפִירוּשׁ מִסְוִגִּיא דְעַרְכִּין (דָּף ז' ע"א) ע"ש דְּלִיפָא לְמִילָף רַק מִקָּרָא דוּמְתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם דַּאל"כ לֹא מְקַשָּׁה שָׁם מִיָּדִי: שָׁם בַּא"ד.

וְחִיָּבִים עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א: וְדַאי מִשׁוּם הָךְ וְחִיָּבִים לְחוּד לֹא הָיָה מִצְרָכִינָן לְמִימַר דְּלֹא אֶתְיָא פְּנוּתִיָּהוּ דְהִינָנוּ נוֹכַל לְפָרַשׁ דְּהָךְ וְחִיָּבִים לֹא מִיָּתָה אֶלָּא חֲטָאת קְאָמַר וְכְמוֹ שְׁרָצָה הַש"ס לְפָרַשׁ לְקַמָּן (דָּף ס"ט רִישׁ ע"ב) אָבִל עַכ"פ פְּתָבוּ הַתּוֹס' שְׁפִיר דְּלֹא אֶתְיָא פְּנוּתִיָּהוּ מִשׁוּם סִפָּא דְקַתְנִי דְכָל עֲרִיּוֹת שְׁבִתּוּרָה מוּמְתִין עַל יָדָהּ וַא"א וְדַאי ג"כ בְּכָלל כְּמוֹ בְּהֵמָה.

אֲכֵן לַפּמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף נ"ה ע"ב) בַּד"ה וְחִיָּבִים בְּשֵׁם רִיב"א דְּמִקְלָל וְחִיָּבִים עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א יְדַעִין גַּם כָּל הָעֲרִיּוֹת וְלָכֵן ע"כ לֹא אֶתְיָא סִפָּא דְאֶחָד מִכָּל הָעֲרִיּוֹת רַק לְבִהֶמָה וְהִינָנוּ דְקָאֵמַר בְּש"ס שָׁם וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה ע"ש וַא"כ אִי וְחִיָּבִים לַעֲנִין חֲטָאת קְאָמַר מִצְרָכִינָן סִפָּא לְשָׂאָר עֲרִיּוֹת וְשְׁפִיר י"ל דְּשָׂאָר עֲרִיּוֹת חוּץ מֵא"א קְאָמַר דְּרָאִית הַתּוֹס' מִדְּקָאֵמַר וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה וַא"כ כַּש"כ נְשׂוּאָה וּלפ"ז לָאו רְאֵיהָ דְּלֹא קְאָמַרִינָן וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה אֶלָּא מִשׁוּם דַּע"כ לֹא אֶתִּי רַק לְבִהֶמָה דְלְכוּלָהּ לֹא מִצְרָכִינָן אָבִל אִי וְחִיָּבִים חֲטָאת קְאָמַר שְׁפִיר מִצְרָכִינָן לְכוּלָהּ חוּץ מֵא"א: שָׁם בַּא"ד.

אֶלָּא כַר' יוֹנְתָן אֶתְיָא: הִנֵּה לְפִי פִירוּשׁ רַש"י בְּאִיבְעִיא דַר"י בַּר אֲדָא הִנֵּה סְפִיקוֹ מִפְּתַח וּמָתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם וְכֵן מוֹכַח דַּאל"כ לְמָה הִנֵּה מְסוּפָּק רַק בְּקִטְנָה וְאֶלִּיבָא דַר"מ וְלֹא בְּבוּגְרַת אוֹ בְּבִעוּלָהּ וְאֶלִּיבָא דַכ"ע וְכִינָן דְּכֵן ע"כ דִּידַע מַהֵךְ דְּרָשָׁה דְּוּמְתוּ גַם שְׁנִיָּהֶם.

וא"כ י"ל דכבר ידע גם להך דרשה דלכדו ואבעיתו היתה הלכה פדברי מי וכוה י"ל קושית התוס' שהקשו למה לא מקשה גם לרבנן והיינו כמו"ש פי' המהרש"א ארב דלעיל. ולפי זה י"ל דודאי אדלעיל לא הנה יכול להקשות דכבר ידע די"ל מדרשה דלכדו אבל הלא דקאמר רב מסתברא מסקילה ממעט ליה הרי דקאמר מסתברא דוקא ולא מקרא דלכדו דע"כ לא דריש ליה.

ולכן מקשה בפשיטות אהך גופא דקאמר ליה אליבא דר"מ הרי פתיב ומתו גם שניהם. וא"נ י"ל לפי מה שהקשו התוס' לקמן בד"ה והאי לכדו איך קאמר שמואל מ"ט שתיק רב לימא מלכדו הא ר"מ צריף הך לאידך דרשה ומירצו דתיתי שמעת מניה אבל רב מדשתיק י"ל דלית ליה דתיתי שמעת מניה ולכן א"ש דאדרבנן לא הנה יכול להקשות והכתיב ומתו גם שניהם דכבר ידע די"ל דהם דרשו לכדו אבל לר"מ דצריף לכדו לאידך דרשה וא"כ ע"כ לא דריש להך דרשה פריף שפיר דלית ליה דתיתי שמעת מניה כשמואל דהא גם רב שתיק ולית ליה.

ולכן א"ש ג"כ הא דלא הוי מצי למיבעי אמתניתן דוחייבים עליה משום א"א דגם בזה י"ל דאתיא פרבנן דדרשי לכדו ורק הלא לא הוי מצי לתרץ הכי אליבא דר"מ: שם בא"ד. דבנשואה דרשינן גם שניהם: עיין במהרש"א ולפענ"ד י"ל בפשטות מה שהקשה דהא אי דיינינן חנק להבועל ע"כ משום בא על א"א דיינינן וכבא על הנשואה וכמש"כ פבר התוס' לעיל ולכך שפיר מקשה מומתו גם שניהם לפטור לגמרי וכמ"ש התוס' גם בתירוץ קמא רק דנה מיתרינן לפי תירוץ זה דלא נצרך למימר דמתניתן דוחייבים עליה משום א"א אתיא דלא כמאן: שם בא"ד.

ובועלה בחנק לפטרי לגמרי: א"ל דילמא ר"ת דאליבא קאי קושיא זו סובר ג"כ פשיטת התירוץ הראשון דומתו גם שניהם בנשואה דוקא פתיב והנצרך לתירוץ פי היכי דלא תקשה ממתניתן דוחייבים.

וא"כ י"ל דר' יאשי' דדריש ומתו גם שניהם סבר כר' ישמעאל דסבר לעיל (דף נ"א ע"ב) דארוסה יצאה לשריפה וא"כ לק"מ מבת פהן דז"א דמשמעות לשון ר"ת לא משמע דסבר ומתו גם שניהם בנשואה דוקא פתיב דא"כ לא הנה צריף לתרץ בא על הקטנה אליבא דרבנן דנה מקרי שוין דבלא"ה לא בעינן שוין פיון דדינן בסקילה כנ"ה.

ועוד גם אי נצרך ב' תירוצים אלו אפתי יקשה לר' יאשי' פיון דסבר לעיל (דף נ"ב סוף ע"ב) דחנק קיל מסיף וא"כ מסתמא סובר גם בהא פרבנן דר"ש דסקילה חמורה וא"כ ע"כ נשואה יצאה לשריפה אליב' וכה"ג הקשו התוס' לר' ישמעאל שם (דף נ"ג ע"א) ועוד אפתי יקשה לר"מ דסבר דנשואה יצאה לשריפה כדמוכח ממאי דקאמר בשמעתין דניסת לאחד מן הפסולים מיתתה בחנק ונהרי אליב' רצה הש"ס לומר פאן דנדרוש ומתו גם שניהם שיהיו שניהם שוין: שם בא"ד.

לאחיו ולא לאחותו: מזה לכאורה אין כ"כ ראיה דהא הוי נוכל למדרש לאחיו ולא לאחותו ג"כ לענן שיפטור לגמרי כשהעידו על האשה בכל העדיות והוזמו רק פיון דמצינו דין חלוק באותו מעשה לענן איש ואשה דהיינו בבת פהן מוקמינן להכי אבל אי לא הוי משפחנא ע"כ הוי מוקמינן להכי ולכן אין מזה ראיה כ"כ שפחייב הבועל חנק נגד

דין תורה שיהיו שניהם שונים במיתה אחת אכן באמת בלא"ה אין סבא פלל לומר דיפטור הבועל דכי משום דבא על א"א בת פהו נעשה איסור חמור אתגורי אתגור לפטור לגמרי וכה"ג פריה לקמן (נ"ח פ"א ע"א) ע"ש: שם בד"ה מעשה חידודים.

פריצות קאסר רחמנא: עיין מש"כ התוס' ביבמות שם. אכן אפשר לתרץ פיון דלשיטת הרמב"ם על כל קריבה דקרויב בשר לוקין מלא תקרבו לגלות ערנה א"כ לכאורה איך קאמרינן שם פשיטא פריצותא קאסר רחמנא הא נדאי קאסר משום לא תקרבו.

אכן זה א"ש דהקושיא לא הנה דמעשה חידודים לא קאסר רחמנא אלא דלא נאסרה ע"י זה לבעלה דזה פשיטא וכה"ג פירש רש"י שם. ולכן שפיר י"ל דלעגנן מיעוטא ממיתה שפיר מצרכינן קרא דלא ליחייב פיון דאזהרה שמענו מלא תקרבו: שם בא"ד.

פרט למשמש מטה: גם בזה אפשר לומר פיון דלא מוקמינן שכבת זרע למשמש מטה רק למ"ד משמש מטה בעריות חייב דלמ"ד פטור מצרכינן לפרט משמש מטה וא"כ י"ל דמאן דדריש פרט למשמש מטה מומתו גם שניהם סבר כמ"ד דמשמש מטה בעריות פטור ומצריה שכבת זרע למשמש מטה ואף דבמשמש מטה פליגי אמוראי אב"י ורבא בשבועות (נ"ח י"ח ע"א) מ"מ לא תקשי דא"כ דר' יונתן ע"כ ס"ל כמ"ד פטור א"כ תקשה לאב"י שם דסבר משמש מטה בעריות חייב דגם אב"י לא קאמר שם רק דמתניתין דהוכיח רבא פטור ליכא למשמע מינה אבל מר' יונתן באמת יש להוכיח דסבר פטור ועוד דלמא אב"י באמת מתרץ לר' יונתן דאצטריה קרא למידי אחריןא כגון למעשה חידודין דהרי רבא הוא דמתרץ הכא אצטריה למעשה הורדוס ורבא לשיטתו נדאי מתרץ שפיר דהא הוא סובר שם משמש מטה בעריות פטור ולנה אתיא קרא דשכבת זרע ועיין שם בשבועות שהקשו התוס' ג"כ דאתתי לא מצרכינן קרא להכי דגילף פן מדאמרה תורה לא תקרב ודרשינן לא תפרוש גם הקשו שם דכל מה שמוכיח רבא ממתניתין הנה יכול להוכיח מן המקרא.

ולפענ"ד אפשר לומר פיון דאב"י סבר שם דלעולם י"ל דמ"מ בעריות חייב ואפ"ה חייב בפורש באבר חי שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופריש בהנאה מרובה נדאי דעל מציאות זה לא פליג רבא רק דהוא סובר דמשום מעט הנאה שיש יותר בפורש באבר חי מבאבר מטה לא הוי מחייב אי מ"מ בעריות פטור דקרא לא חייב חטאת אלא בביאה גמורה באיסור שיש בזה הנאה גמורה פן צריה לפרש ע"כ שיטת הש"ס ולפ"ז לא הנה צריה רבא להוכיח מהפסוק שממשמש מטה פטור דה"א דלעולם חייב ואפ"ה אסר רחמנא בל"ת לפרוש באבר חי שהוא הנאה גמורה אלא יפרוש באבר מטה שיש בזה הנאה מועטת אבל מ"מ אין בזה חטאת פיון דגם במ"מ ליכא חייב חטאת רק לאו בעלמא כמו לעגנן קרויב וחיובוק ונישוק דעריות לשיטת הרמב"ם אבל ממתניתין דחייבה חטאת אפרישה באבר חי מוכיח שפיר ולכן א"ש ג"כ דאצטריה קרא דשכבת זרע דמדאסרה תורה לפרוש באבר חי אפתי לא הוי מוכח דמ"מ פטור מחטאת: שם ד"ה והאי לבדו.

וי"ל דתיתי שמעט מניה: פירוש דהוי מ"ל ומת אשר שכב עמה לבדו ולא האיש ולכן דרשינן האיש לבדו ולא הנערה והיינו לרבות בא על הקטנה דאף דהיא אינה במיתה מ"מ הוא מחייב וכן המ"ל ומת האיש לבדו ולא אשר שכב עמה ומדכתיב ג"כ אשר שכב עמה דייקינן אשר שכב עמה לבדו ומות והיינו עמה מהנערה בתולה דאיירי בה

קרא משא"כ פֿשָׁבא עֲלֵיהָ אֶחָד בַּתְּחִלָּה אֶפִּילוּ שְׁלֹא כְּדַרְכָּהּ דְּלֹא הָיָה עוֹד בַּתּוֹלָה וְלָכֵן שְׁפִיר דִּיִּיקֵינן תְּרִיתֵי מְלִבְדוֹ אַף דְּלַעֲגֵנן קִטְנָה פִּירְשׁוּ בְּחֻנֵּק מוֹת לְבַדוֹ וְלַעֲגֵנן בָּא עֲלֵיהָ שְׁלֹא כְּדַרְכָּהּ פִּירְשׁוּ בְּסִקְלָהּ: שָׁם דָּף ס"ז ע"א בְּמִתְנִיתָן אָמַר יֵשׁ יִרְאָה בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי: מִפְּחַזָּה לְכַאוּרָה אֶפְתִּי לֹא הָיָה מְסִית עַד שֵׁיִסִית אוֹתוֹ שֵׁיִעֲבֹד אוֹתָהּ ע"ז וא"כ צ"ל דְּמָה דְקִאָמְרִינן בְּסִיפֵא אֵלֶּיךָ וְאַעֲבֹד שֵׁיִיךָ ג"כ לְזַה לְמָה שְׁאָמַר הַמְּסִית וְנִטְר לִיהָ עַד לְבִסּוּף פִּינֵן דְּאַשְׁמַעֲיָנן בֵּיהָ דִּין לַעֲצָמוֹ דְּגַם בְּנִלְיָהּ וְנַעֲבֹד חֲזִיב וְכִמוֹ שְׁפִי רַשְׁ"י לַעֲיִל (דָּף ס"א ע"ב) אָכֵן לְפִי מָה שְׁבִיִּאָר הַמְּהַרְשֵׁ"א פֶּאן הָאֵי אֵלֶּיךָ וְאַעֲבֹד הַנְּיִסְתָּ אוֹמַר א"כ אֵין זֶה עֲגֵנן לְכַאן אָבֵל הַרְמַב"ם לֹא כָּתַב כֵּן אֵלָּא דְהַמְּסִית אוֹמַר אוֹתוֹ אָכֵן לְפ"ז הַסְּנִיָּה הַנְּ"ל צ"ע לְדַעְתּוֹ וְע' מַש"כ הַמְּהַרְשֵׁ"ם שָׁם: שָׁם אָמַר לְשָׁנִים הֵן עֲדִיו: מִפֶּאן ק"ל אִמָּה שְׁכַתְּבַת הַרְמַב"ם (פִּי"ח מַה' עֲדוּת) דְּאֵם הוֹזְמוּ הָעֲדִים בְּעֲמֵנוּ הֵיִיתָם עִם הַהוֹרֵג אוֹ הַהוֹרוֹג אֵין זֶה הַזְּמָה אֵלָּא הַכְּחָשָׁה וְעֵינן שָׁם בַּלַּח"מ דְּכ' דְּדַעְתָּ הַטּוֹר לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְהַשְׁתָּא לְדַעְתָּ הַרְמַב"ם אֵיךְ אָמְרִינן הֵכָא דְאָמַר לְשָׁנִים הֵן עֲדִיו וְסוּקְלִים אוֹתוֹ הָא נִדְּאֵי לֹא שֵׁיִיךָ עֲדוּת שְׁהִסִית בְּלֹא נִיסַת וְאֵם הוֹזְמוּ הָעֲדִים בְּעֲמֵנוּ הֵיִיתָם א"כ יֵשׁ בְּכָלֵל עֲדוּת הַזְּמָה זֶה דְּגַם הַנְּיִסְתִּים עֲמֵנוּ הָיָה וְאֵין זֶה הַזְּמָה אֵלָּא הַכְּחָשָׁה א"כ הו"ל עֲדוּת זֶה אֵי אִתָּהּ יָכוֹל לְהַזְּמָה וְל"ש עֲדוּת וְכִמוֹ כֵּן הַנּוֹקְשָׁה לִי ג"כ אִמִּימָרָא דְּרַב יוֹסֵף לַעֲיִל (דָּף ט' ע"ב) גְּבִי פְּלוּנִי רְבַעַו לְאַוְנָסוֹ אָכֵן לְאַחַר עֵינן מְצִאֲתִי קְוִשְׂיָא זֹו בְּאוֹרִים וְתוֹנִיִים (סִי' ל"ח) ע"ש שְׁהָאֲרִיךְ לִיִּישָׁב וְכָל מָה שֵׁיִישָׁב שָׁם לֹא שֵׁיִיךְ אִקְוִשְׂיָא מִמִּתְנִיתָן דְּכַאן וְצ"ע: שָׁם וְהוּא אוֹמַר לוֹ הָאֵיךְ נְנִיחַ: הָא דְצָרִיךְ לְזַה אַף דְאָמְרִינן לְקַמֵּן (דָּף פ' ע"ב) דְּמְסִית א"צ הַתְּרָאָה מ"מ צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן פִּי הֵיכִי דְלִהּ הַתְּרָאָה קֶצֶת וְכַמְּש"כ הַתּוֹס' לַעֲיִל (דָּף ח' סע"ב ע"ש) א"נ י"ל פִּינֵן דְאָמְרִינן לַעֲיִל (דָּף ס"ג ע"א) אֵלְמָלָא ו' שְׁבִהָעֲלוּךְ כו' ע"ש שְׁמוּכַח דְשַׁתּוּף לֹא מִקְרִי ע"ז וְגַם רַשְׁב"י דְפָלִיג לֹא קִאָמַר רַק דְנַעֲקַר מִן הָעוֹלָם וְלֹא שֵׁיִהֵי חֲזִיב מִיָּתָה כְּשִׂאָר ע"ז רַק דְבַכָּל ע"ז חֲזִיב מִיָּתָה וְלֹא אָמְרִינן שְׁמָא לְשַׁתּוּף נִתְכַּוֵּן פִּינֵן שְׁהַתְּרוּ בּוֹ וְקַבֵּל עֲלֵיו הַתְּרָאָה וְכִמוֹ דְלֹא חֲזִיִּישֵׁינן שְׁמָא הָיָה לְבוֹ לְשָׁמִים אָבֵל בְּמְסִית שְׁאֵין מִתְרִים בּוֹ א"כ לְמָה יִהֵי חֲזִיב דְלִמָּא הִסִיתוּ דְוִקָא לַעֲבֹד ע"ז בְּשַׁתּוּף וְלֹא שֵׁיִכְפֹּר לְגַמְרִי בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל וְלָכֵן צָרִיךְ לוֹמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן זֶה הָאֵיךְ נְנִיחַ אֵת אֱלֹהֵינוּ שְׁבִשְׁמִים לִידַע אִם כְּוִנְתּוֹ לְהַנִּיחַ אֵת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לְגַמְרִי: אָכֵן ק"ק הָאֵיךְ יְמוֹת הַמְּסִית בְּלֹא הַתְּרָאָה שְׁמָא שׁוּגְגָה הָיָה שְׁסַבֵּר שְׁמוּתָר לַעֲבֹד ע"ז דְהָא בַּכַּה"ג הַעֲע"ז גּוּפֵא מִקְרִי שׁוּגְגָה וּמְבִיא חֲטָאֵת כְּדָאֲמְרִינן לַעֲיִל (דָּף ס"ב ע"א) וְאַפִּילוּ פִי אָמְרִינן לִיהָ הָאֵיךְ נְנִיחַ אֶפְתִּי לֹא בְּרוּר לָנוּ דְלֹא אוֹמַר מוֹתָר הוּא וְעֵינן מַש"כ הַתּוֹס' לַעֲיִל (דָּף מ"ב סע"ב) דְהָא דְצָרִיךְ קְרֵא דְבַעֲיָנן הַתְּרָאָה הֵיִינוּ לְמ"ד חֲבַר צָרִיךְ הַתְּרָאָה דְלֹא מְשׁוּם לְהַבְּחִין בֵּין שׁוּגְגָה לְמַזִּיד הוּא וְלִפ"ז אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם הֵכָא לֹא קִאָמְרִינן אֵלָּא דְלֹא צָרִיךְ הַתְּרָאָה שְׁהַצָּרִיכָה הַתּוֹרָה גַּם בְּמִקּוֹם דְלֹא שֵׁיִיךְ לְהַבְּחִין בֵּין שׁוּגְגָה לְמַזִּיד אָבֵל עכ"פ צָרִיךְ שֵׁיִהֵי בְּרוּר לָנוּ דְלֹא שׁוּגְגָה הוּא: שָׁם בְּמִתְנִיתָן הָאוּחַז אֵת הָעֵינִים פְּטוּר: וְכֵן קִאָמַר אַבְיִי לְקַמֵּן וּמְדַמִי לִיהָ לְפִטוּרֵי שְׁבַת דְּפִטוּר אָבֵל אֲסוּר וּמְזָה מִשְׁמַע דְּפִטוּר לְגַמְרִי וְלִית בֵּיהָ אֶפִּילוּ מְלָקוֹת אָכֵן לַעֲיִל (דָּף ס"ה ע"ב) קִאָמְרִינן לְרַבְּנָן דְהָאוּחַז אֵת הָעֵינִים חֲזִיב מְלָקוֹת מְשׁוּם מְעוֹנָן וּמַה"ט כ' הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנְיּוֹת דְּפִטוּר מִמִּיתָה דְוִקָא אָבֵל חֲזִיב מְלָקוֹת.

והנה הכ"מ (פי"א מה' עפו"ם) רצה לבאר דעת הרמב"ם דבאוחז עינים דמכשף ליפא מלקות וכן כתבו בלחם משנה שם אבל מהרמב"ם בפירוש המשניות מוכח דזה אינו ולכן ע"כ תירוצ קמא דכ"מ עיקר: שם ברש"י ד"ה המדיח עיה"נ.

ואשמעין סיפא דמדיח ש"ב דרישא: פ"י דאי לאו דסיפא פירושא דרישא הוא לא הוי קשה כ"כ דכמה פעמים משכחין בש"ס דרישא אתיא פחד תנא וסיפא פאיך תנא פדאמרין במגילה (דף ט' ע"ב) ובשאר דוכתי אבל פיון דלפירוש דרישא אתיא ושם תנא המסית והמדיח גבי הדדי ע"כ ליפא למימר דתרי תנאי היא ובהכי א"ש ג"כ למה דמקדים תירוצ רבינא קודם לר"פ לפי פ"י רש"י דרבינא מתרץ הקושיא מהסיפא ורב פפא מהרישא ולפ"ז י"ל דנדאי אי לאו תירוצ ר"פ הוי סגי גם בתירוצ רבינא לחוד פיון דממדיחי עיה"נ גופא ל"ק אהדדי רק מנביא אמדיחין א"כ י"ל דרבי היא ונסב לה אליפא דתנאי פדאמרין (שם) רק פיון דיש לנו תירוצ ר"פ לא נצריף להכי אבל נדאי בתירוצ ר"פ לחוד לא סגי פיון דממדיחין גופא קשיא אהדדי: שם ד"ה מכשפה א' האיש.

דכתיב איש או אשה: א"ל דא"כ מאי פריף לר' יהודה לקמן ליהוי אוב וידעוני ב' פתובים הכ"א דאפתי מנ"ל דלקף כתיב תרנויהו להורות דדוקא הני בסקילה וישאר מכשפים לא דלמא אתי להורות דדוקא בהני חייב גם איש ובשאר מכשפים לא די"ל דזה באמת בכלל הקושיא הוא דנימא לקולא בתרנויהו פיון דלא ידעין אי פתיבי תרנויהו משום סקילה או משום השנואת איש לאשה לכן נימא דבשאר מכשפים איש פטור וגם אשה אינה בסקילה פיון דספק הוא לענין מאי הוי ב"כ ובדנ"פ הולכים להקל גבי ספק וא"ל ג"כ למה הוצרף רש"י להף דרשה ולא פ"י בקיצור דאתיא הכי מאיש או אשה פי יעשו מכל חטאת האדם דילפינו מניה בקדושין (דף ל"ה ע"א) דהשנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה די"ל דה"א דמכשפה כתיב להורות דבנה לא ישנה איש לאשה לכן צריף קרא דכתיב גבי מכשף גופא והשנה הפתוב בו אשה לאיש והינינו לר' יהודה אבל לרבנן אתיא מלא תחיה או מכל שוכב או מלא יחיה דהשנה בו הפתוב שניהם וכמו שכתב המהרש"א וא"ל לרבנן ל"ל איש ואשה גבי אוב וידעוני די"ל ג"כ דהוי מצריף למיכתב אשה פיון דאורחיה הוא וכמו דכתיב מכשפה וא"כ הוי ממעטין איש לכן צריף לכתוב גם איש אכן הא קשיא לרבנן עיקר קרא דאיש או אשה פי יהיה בהם ל"ל וקקושית ר' יהודה למה יצאת דהא לא צריכים להורות סקילה וי"ל כמו דלריה"ג ע"כ בעל אוב ליפא בכלל מכשף דהא בעל אוב בסקילה ואעפ"כ ניחא ליה למילף לא תחיה מלא תחי' ולחייב מכשף בסייף וכמו"כ י"ל דגם לר"ע וכן עזאי לא הוי ב"א בכלל מכשף ורק ר' יהודה ס"ל דהוי בכלל ולכן צריף קרא דב"א וידעוני לגופא לחייבם סקילה: שם בתוספות ד"ה רבינא.

ואין זו שיטת הש"ס: ראיתי מקשים מגמרא דסוף פסחים (דף קכ"א ע"א) דקאמר ג"כ חד אמר וחד אמר ומפרש בש"ס שם חד תני אפגול וחד תני אנוטר ולפענ"ד לא דמי להתם דהתם עכ"פ כל א' מתרץ קושיא בפ"ע דמה דמקשה הש"ס מ"ט היא קושיא פוללת לפגול ונוטר ולכן כל תירוצ בפ"ע קאי אבל הקא דמקשה מרישא וסיפא דמתנייתן דאתיא כר"ש אמתנייתן דמדיחין דאתיא פרבנן א"כ כל תירוצ בפ"ע לא מתרץ מידי דאף אי מרישא לא מוכח דאתיא כר"ש מ"מ מסיפא מוכח וכן איפכא ואפתי קשה סתירת

המשניות ולכן כתבו התוס' שפיר שאין זה סוגיית הש"ס ועיין ביצה (דף ל"ח סע"ב):
שם בא"ד.

ורב פפא הא לא מסתבר ליה: וכן צ"ל דגם המקשן הא לא מסתבר ליה מדלא מקשה
הכי וא"כ מעיקר תירוץ רבינא הוא לתרץ ולדניק הכי ולכן גם אי הוי ס"ד דהמקשן
לומר לא זו אף זו קתני פדאמרין בשאר דוכתי מ"מ לא הוי ס"ד לתרץ כתי רבינא
דאפתי הנה קשה מהרישא דהמסית זה הדיוט: שם ע"ב בגמרא ולמה יצאו להקיש
עליהם: ק"ק הא ודאי לא קשה למה יצאו דכולי קרא דכי יהיה בהם אוב לא לכתוב פלל
דהא צריף לכתוב באבן ירגמו אותם דמיהם בם דמניה ילפינו לעיל (דף נ"ג ע"א) דבכ"מ
שנאמר דמיהם בם היינו סקילה וע"כ הפי' הוא דירגמו אותם דמיהם יכתוב במקום אחר
וא"כ איך מתרץ להקיש עליהם דאפתי קשה פיון דבלא"ה ע"כ צריף למיכתב באבן
ירגמו אותם דמיהם בם א"נ לכתוב זה גבי מכשפים ואפתי אוב וידעוני למה יצאת וי"ל
דאי לא אתי להורות סקילה גבי מכשף הוי מצי למיכתב באבן ירגמו במקום דכבר נאמר
דמיהם בם אבל פיון דאתי להורות סקילה גבי מכשף א"כ ע"כ הוי צריף למיכתב דמיהם
בם ג"כ גבי מכשף למילף מניה דמיהם בם דעלמא דפירושו סקילה וגם איש או אשה
הוי צריף למיכתב להורות דשנה איש לאשה וכמו שפי' רש"י לעיל וכיון דבלא"ה הוי
צריף למיכתב ממש פולי קרא גבי מכשף אין זה יתורא כ"כ הא דכ' ליה בלשון אוב
וידעוני: שם לר' יהודה נמי ליהגוי אוב וידעוני: ק"ק לר"ל דאמר לעיל (דף ס"ה ע"א)
דלקה מיחייב באוב וידעוני תרתי אף דשניהם בלאו א' נאמרו משום דחלוקין הם במיתה
א"כ ע"כ צריף למיכתב תרתי אוב וידעוני לחלקן במיתה פי היכי דליחייב ב' חטאות
נאף דלר"ל ג"כ פטור אידעוני משום דלית ביה מעשה מ"מ איפא נפקותא גבי ידעוני
דאית בי' מעשה כגון המקטר לשד וכמ"ש הרמב"ם דלר"ל מיחייב תרתי בכה"ג אאוב
וידעוני ולר"י אינו חייב אלא א' ואי לא חלקן קרא גבי מיתה גם לר"ל לא הוי מיחייב
אלא א' ודחוק לומר דקושית הש"ס הקא הוא לר"י דוקא דא"כ לר"ל לית לן תנא דסובר
ב"כ הבאים כא' מלמדיו והש"ס פריף סתמא בכמה דוכתי למ"ד מלמדיו וי"ל דגם לר"ל
לא הוי צריף למיכתב קרא תרנוניה גבי עונש והוי מצי למיכתב אוב או ידעוני גבי אזהרה
לחלק: שם שאני ר"ח דנפיש זכותיה: ק"ק איף סמך ר"ח עצמו על הגס ובפרט לתלות
בזכותו מה שאין דרוך הגדולים פדאמרין בש"ס חזקה שתלה בזכות עצמו תלו לו בזכות
אחרים אלמא שלא כדן עשה ורש"י נראה שרצה לתרץ זה ולכן פי' דר"ח לא החליט
לגמרי שינצל אלא שאם תוכל לו ידע שמה' יצא הדבר ויקבלו אבן פי' זה לא שייך לפי
מה דאתמר סוגיא זו בחולין (דף ז' ע"ב) דקאמר לה בפ"י לא מסתייע לה אין עוד מלבדו
פתיב גם בלא"ה י"ל מאי מקשה מר"י אר"ח דלמא ר"ח פליג באמת אר"י ולמה לא
מקשה תיכף אמירא דר"י מהו דר"ח ושבין ליה עד דנקיט ליה למעשה דר"ח ונהדר
מקשה ולכן הנה נ"ל שאפשר לפרש דבאמת לאו ממירא דר"ח פריף אר"י דבזה י"ל
דפליגי אלא מגוף המעשה פריף לפי שיטת ר"י למה באמת לא הזיקה בכישוף לר"ח
ואהא מתרץ דשאני ר"ח דנפיש זכותיה ולכן לא יכלה לו אבל ר"ח עצמו לא סמך על
זה אלא סבר דכשוף לא מסתייע נגד רצון הקב"ה או נגד הטבע שמקרי פמליא של מעלה
כמו שפי' הרשב"א הובא בע"י בחולין שם: שם האי מכניף ליה: א"ל דא"כ כשוף היכי
משפחת ליה דמיחייב דהאי מכניף ליה אינו רק חובר חקר שהוא בלאו פדאמרין לעיל

(דף ס"ה ע"א) די"ל דלא קאמר רק דברים שישי לה חיות אין יכול לבראות אבל שאר שינוי טבע פה דלמן אשקני' הואי חמרא זה יכול ולכן אמרינן במתניתן דמלקט קשוואין חייב דאין זה הכנפה אלא בריאה ממש ואפילו הוי הכנפה י"ל דלא פטור הכנפה ממיטה רק בדברים שישי להם חיות אבל בשאר דברים אפילו אהכנפה מיחייב מיטה: שם ברש"י בד"ה סמכו ענין לו.

הא ילפינן לה בהאי פרקין: קשה הא גבי שוכב לא פתיב פלל דמיהם בם וביבמות (דף ד' ע"א) פי' דגבי אשה הנשכבת מבהמה פתיב וכי מה ענין זה לשוכב ועוד מה שכל דילפינן לה בהאי פרקין מדמיהם בם ז"א דמתהרוגו יליף ליה לעיל (דף נ"ד ע"ב) ועוד דבבבכות (דף כ"א ע"א) כ' רש"י גופא דמתהרוגו ילפינן וא"כ סתר גם דברי עצמו.

והנ' לפענ"ד דרש"י גריס לעיל (דף נ"ד) פגירסת הסמ"ג הביאה המהרש"א שם דמתהרוגו ומדמיהם בם יליף ולכן הביא רש"י פאן חד קרא ובבבכות אידך קרא: שם ד"ה ינאי איקלע. ולא גרסינן ר' ינאי: ולגרסות הישנות דגרסי ר' ינאי י"ל דהוא לא ע"י פישוף עשה ושהוא בפה בלא מנא אלא ע"י מנא שהוא רק מעשה שדים וזה מותר לכתחלה כמ"ש הר"ן: שם בתוספות ד"ה וכי מפני.

מלא תחיה כל נשמה דבסיני: פי' דלמא ר"י אית ליה ג"כ הגז"ש והא דצריף לילף מדהוציא מן הפלל היינו דאיפא סברא לילף מלא תחיה פסברת ריה ג"כ מלא יחיה פסברת ר"ע ואי לאו קרא ה"א דנילף מלא תחיה לקולא ולכן גם מסמוכים לא הוי מצי למילף אכן ק"ק דאיף אפשר לומר פן דא"כ גז"ש מאי אהני ולענין מה נמסר.

וביותר קשה אמה שפכתו התוס' תדע דאטו כו' כרבנן דרשינן סמוכים וע"כ הוי הפי' דא"כ ל"ל גז"ש דלא תחיה ולילף מסמוכים א"כ מה תירצו התוס' אלא ע"כ משום דאיפא גז"ש כו' הא היא גופא קשיא דגז"ש ל"ל ועוד ק"ל אי לכ"ע דרשינן סמוכים א"כ מ"ט דמ"ד דפליגי לעיל (דף נ"ו ע"ב) אר"ש וסברי דב"נ אין מוזהרים על פישוף הא ר"ש יליף ליה שם (דף ס' רע"א) מהך סמוכים דכן עזאי ע"ש: שם דף ס"ח ע"א בגמרא א"ל שלף קשה משלחן: ק"ק הרי אין זה תשובה על שאלתו ששאל באיזה מיתה יהיה נידון וכי מה יודע עדיין בזה אם גם יודע לו ששלו קשה משלחן גם י"ל מעיקרא מאי בעי ר"ע בזה לידע באיזה מיתה ימות גם מאי פולי האי ששלו קשה משלחן ורש"י פי' מפני שלבו פתוח פאולם אכן לפי הידוע א' המרבה וא' הממעט ובלבד שיכנון את לבו לשמים וא"כ מה בין לבו פתוח או לא גם למה שאל ר"ע דוקא פן ונ"ל דבלא"ה י"ל דהכא משמע דמשום כך קלל ר"א לר"ע שלא ימות מיתת עצמו מפני שפירש ממנו ולא עמד עוד בפניו ואלו בפסחים (דף ס"ט ע"א) תניא דא' לו ר"א בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתה אלמא דמשום כך הנה ואתו מעשה ודאי הנה קודם לזה דסמוך למיתתו דהא באותו הפעם עדיין למד לפניו אכן גם שם שייך להקשות דא"ל בשחיטה תהא מיתתה ונהרי בגמרא אמרינן שפרקו בשורו במסרקות של ברזל ובזה המיתוהו.

אכן נ"ל דבזה הכל א"ש דבאמת מפת אותה מעשה הי' לו לידון בשחיטה פדקאמר לו אכן פאשר נוסף עליו גם זה שפירש מר"א ור"א קאמר להו תמה אני אם ימותו מיתת עצמו בזה שאל ר"ע ששלו מהו פי' אם עי"ז נשתנה גם מיתתו משחיטה שהיא סיניף לתמורה ממנה וע"ז השיב לו ר"א דשלו קשה משלחן מפני שניתוסף עליו גם עון זה

ולכן באמת לא הייתה מיתתו בסיני רק בתמורה ממנה: שם אמרו לו הכדור והאמוס: הא דשאלו לו עתה שאלות אלו משום דראו שהיה סמוך למיתתו ורצו לראות אם תצא נשמתו מתוך אמירת טהור או מתוך אמירת טמא כדי לידע אם טהור יהיה לע"ה אף שנידוהו וכאשר באמת יצאה נשמתו בטקרה וכן נראה מאבות דרבי נתן (פ' כ"ה) דשנוי ג"כ מעשה זה וקאמר שם והיה משיב על טמא טמא ועל טהור טהור עד שייצאה נשמתו בטקרה מיד קרע ראב"ע את בגדיו ובכה ויצא ואמר לחכמים רבותי באו וראו בר' אליעזר שטהור הוא לע"ה לפי שייצאה נשמתו בטקרה ע"כ: שם ואמר הותר הגדר: מזה נראה שהיה בנדויו עד שמת וכן נראה ממה שישבו לפניו בריחוק ד' אמות וא"כ ממה שהניח תפילין ע"כ מוכח דמגודה מותר וכבר הקשה בת"י בגדה (דף ז' ע"ב) דבמ"ק מביעא ליה הוה אי מגודה מותר בתפילין והניח בתיקו ולמה לא פשיט ליה מהו דר"א והניחו בקושיא ע"ש.

ולפענ"ד י"ל דבטור י"ד (סי' של"ד) הביא ב' דעות אי פסקינן לחומרא דאסור או מותר ודעת הרי"ף והרא"ש להתיר מספק וכן פתב בש"ס שם ולפ"ז י"ל דמר"א לא הוי מצוי למיפשט דדלמא ר"א גופא ספוקי מספקא ליה ולכן הניח מספק ולא הוי דומיא דכולי אחרוני דפשיט במ"ק שם מקרא ולפ"ז ע"כ מוכח פדעת הרי"ף דלדעת הי"א דמספק לא ניח שפיר קשה בקושית התוס' דהוי מצוי למיפשט מהו דר"א שהניח א"כ ע"כ פשיטא ליה דמותר ובספרי ע"ל בגדה שם פתבתי עוד ישוב בקושית התוס' ע"ש.

שם ד"ה איסור סקילה: ואפילו יצא לר"ה הנצרך לפרש פן דאל"כ למה קרי ליה להטמנת חמין יותר איסור סקילה דהא גם בהטמנה ליכא איסור סקילה אלא משום שמה יחתה או שמה יגיס בקדוה וכה"ג איכא גם בתפילין שמה יצא בו לר"ה ולכן פירש דגם אם יצא ליכא רק איסור שבות: שם בתוספות ד"ה האיה מניחין.

ופי' הקונטרס התם דמדליק בד': הא דלא קאמר רבי התם בפי' הכי משום דלא קאי רק אדברי ר' נתן וכיון דר' נתן לא הזכיר בתקיעה ד' מה הייתה משמשת גם רבי לא מפרש אבל בתקיעה ג' דקאמר ר' נתן דלהדליק הייתה בהא פליג רבי ואמר דמשום תפילין הייתה אף דאפתי יש להבין אימתי היה לחלוץ תפילין לר' נתן אי בתקיעה שניה הו"ל לאפרושי בהדי אידך ואי בתקיעה ד' כש"כ דהו"ל לומר ד' לחלוץ תפילין כמו דקחשיב בג' תקיעות הראשונות ולמה לא הזכיר פלל מחליצת תפילין אכן י"ל פיון דר"מ ור"י ס"ל בעירובין (דף צ"ו ע"ב) דשבת זמן תפילין הוא א"כ י"ל דגם ר' נתן פנומייהו ס"ל וא"כ לא חלצו תפילין פלל בע"ש ובהכי מתורץ מה שהקשה במהר"ם אקושית התוס' דלמא ר"א כר"נ ס"ל ולפ"ד א"ש פיון דר"נ לא הזכיר פלל מחליצת תפילין א"כ משמע דלית ליה חליצת תפילין בע"ש פלל: שם ד"ה וטהרתו.

אלמא מדלא חייץ בטבילה: ראיתי מקשים ממתינת דפ"י דמקנאות דקאמרינן בפי' שם דמהני טבילה כמו שהו ודוחק לומר דאתיא כר"א אכן י"ל דגם רבנן מודו בזה דלא פליגי אלא כשנקרעו דאז לא חשיב מה שבתוכו חיבור לו פיון שנקרע וא"כ חוצץ אבל מתנייתן דמקנאות יש לאוקמי כשהו שלמים דאז חשיב כל מה שבתוכו פאלו נתפר עמו דהא מחובר לו ע"י תפירת כל סביביו: שם בד"ה היה מכה בבשרו.

דמשום תורה קעביד: ע' בטור י"ד סי' ק"פ שהביא דעה אחרת בזה דלא אסור רק גדידה
אבל הפאה לא ור"ע רק הפאה עביד ובספרי ע"ל יבמות (דף י"ג ע"ב) הארכתי בשיטת
הפוסקים בזה אם מותר לחבול על אדם גדול ע"ש: פרק שמיני שם ע"ב במתניתין
משביא ב' שערות: נסתפקתי איזה שיעור יש בסריס שאינו מביא ב' שערות רק סימני
סריס מאימתי נעשה בן סורר ומורה וגם אם נאמר דבי' תלוי בשנים כמו לעגן חיובו
בשאר מצות מ"מ עדיין יש להסתפק עד אימתיון שהשיעור דעד שיקיר לא שייך גביה.

שוב ראיתי דברייתא שלימה שנינו ביבמות (דף פ' ע"א) דסריס אינו נעשה בן סו"מ
מפני שאינו בכלל עד שיקיר אכן תמהתי על הרמב"ם (פ"ז מה' ממרים) שהשמיט דין
זה ועיין בספרי ע"ל שם שפתבתי ישוב לדעת הרמב"ם: שם בגמרא ועוד בן ולא איש
קטן במשמע: והכי דרשינו ג"כ בב"ק (דף מ"ד ע"א) ע"ש והקשה בכאן ב' קושיות כנגד
הב' תשובות שהשיבו דכנגד מה שאמר פדקתני טעמא קאמר דאיכא ג"כ טעמא לחייבו
דעל שם סופו נהרג וכנגד מה דקאמר ותו היכי אשכחן דענש הכתוב דפירושו אפילו
היכא דאיכא טעמא לחייבו כגון גבי רוצח משום ישמעו וייראו לא אשכחן דחייב כמו
שפי' הר"ן נגד זה מקשה דבן ולא איש קטן משמע והכא קאמר קרא בכ"ל ולכן בלא
דאיכא טעמא לחייבו לא הוי שייך להקשות מבן ולא איש דאפתי יקשה היכי אשכחן
דענש הכתוב: שם מאי כי יהיה לאיש בן ש"מ לכדר"ח: ק"ק דא"כ לרבה דסבר קטן
אינו מוליד וא"כ ל"צ לדרשה דר"ח לכתוב קרא פי יהיה בן לאיש וא"ל דהא נדאי רבה
ג"כ מודה דבדורות הראשונים היו מולידים בני ח' וכדאמרין בש"ס לקמן רק דלעגן
גר קטן קאמר דאי אתה צריך לחזור אחריו פינו דמילתא דלא שכיחא הוא וכמו שכל
הר"ן וא"כ צריך קרא דבן לאיש גם אליבא דרבה לדרשה דר"ח היכא דהי' מהמיעוט
והוליד פשהוא קטן דא"כ מנ"ל להש"ס דר"ח פליג ארבה דלמא סבר ג"כ פנוותיה דקטן
אינו מוליד בסתמא וקרא איירי כמו לרבה היכי דאיכרי והוליד אף דזה נדאי אינו דכבר
כל הר"ן דהיכי דהולידו בני ח' אין להם עוד דין קטנים אלא דין גדולים דבנים הרי הן
פסימנים ולכן פינו דקאמר ר"ח דקטן שהוליד אין בנבסו"מ ויליף מלאיש בן ולא לכן
בן ע"כ ס"ל דאפשר שיהי' לו בן פשהוא בן ולא איש וא"כ ע"כ ס"ל דקטן מוליד פי'
דהיכי דהוליד לא נעשה גדול עי"ז דאל"כ שפיר קרינו ביה לאיש בן ופליג ע"כ ארבה
דס"ל דקטן אינו מוליד פי' וכשמוליד אין לו עוד דין קטן אלא גדול וא"כ לרבה ע"כ לא
שייך לאוקמא קרא דלאיש בן גם להיכא דאולידו בני ח' שנים ושפיר ק' דלכתוב קרא
פי יהיה בן לאיש אכן נ"ל דבלא"ה קשה אהא דדניק דלכתוב קרא פי יהיה בן לאיש אי
פירושו סמוך דוקא הא גבי מןפלא סמוך לאיש דאתיא מדכתיב איש פי יפליא ומניה
דרשינו פי יפליא סמוך לאיש ולמה לא כתיב שם פי יפליא איש או אשה לנדר נדר
כדדניקין הכא אכן י"ל דנדאי אין זה דיוקא אי כתיב בתחלה או בסוף ורק הכא קאמר
אי לא אתיא רק לדרשה דר"י א"ר ולא לדרב חסדא למה כתיב בקרא לישא דאיכא
למיטעי ולדרוש מניה דרשה דר"ח ביותר הל"ל פי יהיה בן לאיש דמשמע רק דרשה
דריא"ר אלא נדאי מדכתיב הכי באמת פנונת הכתוב דנדרוש גם דרשת ר"ח ונה שייך
כאן אבל באיש פי יפליא דליכא למיטעי ולדרוש דרשה אחריתי בזה אין קפיידא איזה
כתיב קודם ולכן גם לרבה דיליף מקרא דקטן אינו מוליד ליכא למיטעי ולדרוש כדרשת
ר"ח ולכן אין קפיידא אי כתיב לאיש קודם או בן: שם בתוספות ד"ה בן.

בְּמוֹפְלָא סְמוּדָא לְאִישׁ לְעִנְיַן נְדָרִים: פִּי לְמָאן דִּס"ל הֵתֵם מְוֹפְלָא סְמוּדָא לְאִישׁ דְּאוֹרֵייתָא וְאִין לְתַרְזֵן דְּלִיפָא לְמִימַר הֵכִי דְהָא פְּשִׁיטָא דְקָטָן פְּטוּר שְׁלֵא בָּא לְכָלֵל מְצוֹת דְּז"א דְהָא הַשִּׁיב בְּש"ס עַל זֶה דִּישׁ לָנוּ ג"כ טַעַם לְחַיִּיב קָטָן פִּינּוּ דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְלִזְה הַנְּצָרָה לִילָף מְוֹפִי יִהְיֶה לְאִישׁ בְּן אָכֵן הַשְׁתָּא מְקָשִׁים הַתּוֹס' דְּאַפְתִּי מְקָרָא זֶה לֹא מוֹכַח מִיַּדִּי דְתוֹקְמִי סְמוּדָא מִבְּן י"ב שָׁנָה וּי"א עַד בְּן י"ג שְׁהֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת וְלֹא נִימָא בְּן הַסְמוּדָא לְגַבּוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ דְּמִשְׁמַע עַד שְׁיִקְרֵי זְקָן הַתַּחְתּוֹן דְּזֶה מִשְׁמַע גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ אֲלֵא בְּן הַסְמוּדָא לְאִישׁ וְאֵהָא תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְּלְאִישׁ מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה שֶׁל אִישׁ דְּהִינּוּ הִיקְרֵי זְקָן הַתַּחְתּוֹן אָכֵן ע"ז הִקְשׁוּ דֵּא"כ ל"ל טַעַמָא דְּמִתְנִיתֵן דְּשְׁלֵא בָּא לְכָלֵל מְצוֹת דְּבִשְׁלָמָא בל"ז לֹא יִקְשֶׁה תִּיקְרֵי אֲתִירוּץ דִּר"י א"ר הֵכִי דִּי"ל דְּאַצְטְרִיף לֵהָד טַעַמָא פִּי הִיכִי דְלֹא נְחַיִּיב קָטָן מִטַּעַמָא דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְנוֹקִי קָרָא דְכִי יִהְיֶה לְמוֹפְלָא סְמוּדָא לְאִישׁ אָכֵן לְאַחַר שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּבִאֲמַת נִימָא הֵכִי דְמֵאִי אֲוֹלְמָא הֵד טַעַמָא דְּמִתְנִיתֵן מֵהָד טַעַמָא דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְתִירְצוּ דְלְאִישׁ מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה הִקְשׁוּ שְׁפִיר א"כ טַעַמָא דְּמִתְנִיתֵן ל"ל וְאֵהָא תִּירְצוּ דְאֵר דְּמִלְאִישׁ מִשְׁמַע שְׁחַיִּיב עַד זְמַן גְּבוּרָה שֶׁל אִישׁ וְלֹא עַד שְׁיֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת דְּנוֹקָא מ"מ ה"א דְּכִבֵּר הַתַּחֲלִיל זְמַן חִיּוּבוֹ קוֹדֵם שְׁהֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת מַעַת שְׁיִקְרָא מְוֹפְלָא סְמוּדָא לְאִישׁ וְאֵהָא קְאָמְרוּ דְאֵר דְּהִנּוּ יוֹתֵר מִג' חֲדָשִׁים וְא"כ לֹא שְׁיִיף לְמַדְרֵשׁ בְּן וְלֹא אָב מ"מ שְׁיִיף לְמַדְרֵשׁ בְּן בְּזִמְן גְּדֻלוֹת.

וְהִנֵּה וּדְאִי שְׁהִיּוּ יְכוּלִים לְתַרְזֵן ג"כ דְהָא הֵד קָרָא לָאו יְתוּרָא הוּא דְדַרְשִׁינּוּ מִנִּיהּ בְּן וְלֹא אָב אֲלֵא מִמִּשְׁמַעוֹתָא דְרִשְׁיִנּוּ הֵכִי אֲלֵא דְעַדִּיפָא מִזֶּה מְשַׁנֵּי דְגַם אִי הִנֵּה דְרִשְׁיִנּוּ סְמוּדָא לְגַבּוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ הֵכִי ג"כ הוּי מְצִינּוּ לְמִדְרֵשׁ בְּן וְלֹא אָב וְכֵן צ"ל ע"כ מְדֻלָּא פְתַבוּ הַתּוֹס' תִּיקְרֵי הֵכִי מְקוֹשְׁיָא קְמִייתָא שְׁהִקְשׁוּ אִימָא שְׁנָה שְׁלַפְנֵי גְדֻלוֹת אֵיף אֲפֹשֶׁר לוֹמַר בְּן דֵּא"כ בְּן וְלֹא אָב ל"ל וּבְזֶה לֹא שְׁיִיף מֵהַ שְׁתִּירְצוּ לְבַסּוּף פִּינּוּ דְלִפִּי קוֹשְׁיָא זֹו לֹא יִתְחַיִּיב רַק בְּקַטְנוּתוֹ וְע"כ צ"ל כִּמ"ש וְע' בְּמִהְרֵשׁ"א שְׁהֵאָרִיף בְּבִיאוֹר דַּעַת הַתּוֹס' וְהִנְרָאָה לִפְעַד פְּתַבְתִּי: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה קָטָן אִי אֲתָה.

מֵהֵיא דְמַעְרִימִין עַל מַעְשֶׁר שְׁנֵי: פִּי דְאִי רַק מְדַרְבְּנָן אָבֵל מְדְאוֹרֵייתָא לֹא א"כ מְדְאוֹרֵייתָא אִין מַעְשֶׁר זֶה פְּדוּי וְנִאָכֵל בְּלֹא פְדִיּוֹן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אָכֵן בְּזֶה אֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְלֹא רְצָה לְמִיבְעֵי לְמ"ד זֶה דִּי"ל דְּסוּבֵר כִּמ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף פ"ט ע"ב) דִּישׁ פֶּח לְחַכְמִים לְעַקוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה אֲפִילוּ בְּקוּם וְעֵשָׂה וְלָכֵן אֵר דְּמְדְאוֹרֵייתָא אִין לוֹ זְכִי מ"מ יֵשׁ פֶּח בְּיַד חַכְמִים לוֹמַר דִּישׁ לוֹ זְכִיָּה וְשְׁבַמְעֶשֶׁר פְּדוּי הוּא וְלָכֵן נִיחָא לִיהַ לְהַקְשׁוֹת לְמ"ד דְּגַם מְדַרְבְּנָן אִין לוֹ זְכִיָּה לְאַחֲרִים וְכֵה"ג תִּירְצוּ גַם הַתּוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת (דָּף י"א ע"א) דִּר"ה סוּבֵר כִּמ"ד הַנְּ"ל ע"ש: שָׁם בֵּא"ד.

א"נ בְּמַעְשָׂה יְדִיו: ק"ק פִּינּוּ דְהַשְׁתָּא לְפִי הֵד שִׁטָּה קְיָימִין דְּקָטָן אִין לוֹ זְכִיָּה מִן הַתּוֹרָה פְּלֵל דְאִי יֵשׁ לוֹ לֹא נְצָרָה לְאוֹקְמָא בְּמַעְשָׂה יְדִיו דְּנוֹקָא וְאִי אִין לוֹ א"כ שְׁכַר מְלֹאכְתּוֹ מֵאֵן מְזַפֵּי לִיהַ: שָׁם בֵּא"ד.

וְאִין נְתִיבַת קָטָן פְּלוּם: אֵר דְּתַנּוּ בְּשַׁבְּעוֹת (דָּף מ"ב ע"א) דְּנִשְׁבְּעִין לְקָטָן וּמוֹקְמִין לִיהַ הֵתֵם בְּטוּעֵנוּ מִשׁוּם אָבִיו זֶה דְּנוֹקָא לְמָאן דְּאִית לִיהַ שָׁם דְּהִנּוּ כְּמִשְׁיב אֲבָדָה וּפְטוּר וְלֹא לְרַבְּנָן דְּפִסְקִין כְּוֹנֵתִיָּהוּ וְכֵן הִחְלִיט גַם הַרְמְב"ם בְּפ"ה מֵה' טוּעֵן דְּלַעוֹלָם אִין נִשְׁבְּעִין עַל טַעַנַת קָטָן אָכֵן הֵרַב הַמַּגִּיד בְּפ"ב מֵה' שְׁכִירוֹת הֵבִיא בְּשֵׁם הֵרַב ר"י מִיגֵשׁ דְּשַׁבְּעוֹת

שומרים נשבעים לקטן מן התורה א"כ בלא"ה מתורץ קושית התוס' דיש לאוקמא
בנשבע לו שבועת שומרים שחייב לו מדאורייתא: שם בא"ד.

אבל ע"פ עד א' נשבעין: אכן לא כן דעת הרמב"ם בה' טוען הנ"ל דכתב בפ"י שם דגם
בהעצאת עד א' אין נשבעין לקטן ולכאורה מוכח פדבריו מדמקשינן בשבועות (דף מ"ב)
שם מהו דאין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן אהו דאבל נשבעין לקטן ומאי קושיא
לוקמא הו דאבל נשבעין בהעצאת ע"א ואף דגם לשיטת הר"י מיגש הנ"ל יש להקשות
כן דלוקמי בשבועת שומרים בזה י"ל דדחיק ליה לאוקמא רישא במלנה וסיפא בשומרים
דוקא אבל אי נוקמי סיפא גבי העצאת ע"א שפיר איירי במלנה ג"כ דומיא דרישא אע"כ
דגם בהעצאת ע"א אין נשבעין וע' ב"ר"ן ב"מ ש"כ ליישב קושית התוס' דלקמן ובתירוצו
מתורץ גם קושיא זו אף שלא הזכירה בדבריו: שם בא"ד.

פגון שנתגיירה אמו פשהיא מענכת: ק"ק דלכאורה יש להבין אמה שכ' התוס' לעיל
גרים האיה מטבילים אותן אלא פינן דזכיתו וידו באין כא' שאני דאפתי קשה איה זכין
לו ע"י מילה הא אז עדיין אין לו יד דאינו גר עד שימול ויטבול ולא שנייה לענין מילה
באין כא' אף דז"א דהא הזכיה היא דוקא שזוכה בדין יהודי וזכיה זו לא באה לו רק
בטבילה שהיא לבסוף ואז באה לו ג"כ היד והתוס' נקטו טבילה מפני שהיא לבסוף וכה"ג
כ' בשיטה מקוננת בכתובות (דף י"א) בשם הרשב"א אמה דאמרינן שם דגר קטן
מטבילין ע"פ ב"ד דזכין לאדם שלא בפניו דלמה לא נקט ג"כ מלין אותו ע"פ ב"ד מהו
טעמא ותירץ דנקט טבילה שהיא לבסוף ובה הוי הזכיה אכן קשה דלפ"ז מאי תירצו
התוס' דגם אי קטן לית ליה זכיה מ"מ משפחת דהוי גר מן התורה פשנתגיירה אמו
פשהיא מענכת דמה בקו דהא אפתי לא הוי גר עד שימול אף שטבול כבר אגב אמו וכן
מוכח ממה שכתבו התוס' גופייהו ביבמות (דף מ"ז רע"ב) בד"ה מטבילין ע"ש וא"כ אין
לו זכיה עד שימול ואפתי קשה איה זכין לו מן התורה וצ"ע: שם בא"ד.

וקדושיו קדושין ובניו חולצין ומיבמין: ק"ק הא פשקדושיו קדושין ובניו מיבמין כבר
נעשה גדול וכיון שגדל שעה א' ולא מיחה שוב אינו מוחה דבגדלותו הוא מקבל כמ"ש
התוס' גופייהו לקמן וא"כ איה משפחת לעולם דעקרו רבנן דבר מן התורה בקום נעשה
דהא פשהיא קטן אפתי אינו במצות מן התורה וכשנעשה גדול אז אין גירותו מצד זכיות
בית דין אלא מצד עצמו שקבלו עתה ושפיר הוי גר מן התורה: שם בא"ד.

היינו קבלה: ולפ"ז לא נעשה גר ודאי עד שגדל ולא מיחה ומה שאמר ר"ש דגירות
פחות מבת ג' פשרה לכהונה היינו לכי גדלה וכדאמרינן בכתובות (דף י"א ע"א) לענין
פחות מאתים: שם דף ס"ט ע"א בגמרא ואמר רחמנא איש: ולא פתיב ואם אין לו גואל
וכמו שפירש רש"י וא"ל דרב חסדא דסבר קטן מוליד האי איש מאי עביד ליה די"ל
דדריש ליה למעט גירות דבב"ק (דף ק"ט ע"ב) דרבינא מפעל ליה שם אי נדרוש להכי
ופשיט ליה דאצטריף לדרשה דרבה וכיון דלר"ח לא מצרכינן להכי שפיר י"ל דדריש
לי למעט אשה או דסבר דאורחא דקרא הוא: שם איש אתה צריף לחזור: אף דהתוס'
כתבו לעיל דלאיש משמע לשון גבורה דהיינו משיקרי זקן התחתון והכא פתיב לאיש
וא"כ ע"כ נמעט מני' גם איש שהביא ב' שערות ולא הקיר זקן וזה ודאי מוליד ואיה שנייה
למדרש דרשה זו פלל די"ל דהתוס' לא כתבו פן אלא גבי בן סורר ומורה דהוי מצי

למִיכְתָּב אִישׁ כְּדַאֲמַרִּינּוּ בְּגִמְרָא וְהִבִּיאוּ רֵאֵיָה מְנַהֲאִישׁ לְאִישׁ דְּהוּי מְצִי לְמִיכְתָּב ג"כ אִישׁ
וּכְתִיב לְאִישׁ דְּמִשְׁמַע מְזָה דְלֵאִישׁ דְּנֻקָּא מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה אֲבָל הֵכָא דַע"כ צְרִיף לְכַתְּוֹב
לְאִישׁ דְּהַלְמ"ד הוּא הִיחֹס לֹא שְׁיִיף לְמִינְדְּרֵשׁ לְאִישׁ לְשׁוֹן גְּבוּרָה: שֵׁם ת"ל וְאִישׁ: ק"ק
שְׁבַשְׁלָמָא לְדַעַת הֶרְמֵב"ם (בפ"ג מה' אִסּוּרֵי בִיאַה) דְקִטּוֹן מְבִיא קְרַבָּן י"ל דְאֶצְטְרִיף קְרָא
דְחִיב בְּקְרַבָּן אֲבָל לְדַעַת הֶרְאָב"ד שֵׁם דְאִינוּ מְבִיא וְגַם הִיא אֵינָה לֹוּקָה א"כ קְרָא וְאִישׁ
לְרַבּוֹת קִטּוֹן לְמֵאִי אֲמִי וצ"ע: שֵׁם בֵּן וְלֹא אָב הֵיכִי דְמִי: א"ל דְהָא מִשְׁפַּחַת לָהּ כְּשֶׁהִפִּילָהּ
אֲשֵׁתוֹ לְאַחַר מ' יוֹם וְאִף שֶׁהִנְלֵד אִינוּ בֵּן קִיָּמָא אֲזֵי מַה בְּכָף הָא גַם כְּשֶׁמְתַרְץ דְלְאַחַר ג'
חֲדָשִׁים מְקַרִי רְאוּי לְהִיּוֹת אָב אִף שְׁגַם אֲזֵי עֲדִינָן אִינוּ ב"ק דו"א דוֹנָאִי לֹא מְקַרִי אָב אֲלֵא
כְּשֶׁהִנְלֵד ב"ק רַק לְפִי ס"ד הַשְׁתָּא דְבַעֲיָנוּ שְׁיִהְיֵי עֵתָה אָב לֹא מִשְׁפַּחַת אֲלֵא לְאַחַר ט'
חֲדָשִׁים וּלְפִי מַה דְמְתַרְץ שְׁרָאוּי לְהִיּוֹת אָב הֵינְנוּ שְׁרָאוּיִן עֵתָה שְׁרָאוּי לְהִיּוֹת אָב לְאַחַר
ט' חֲדָשִׁים שְׁיִהְיֵה לּוֹ ב"ק אֲזֵי אֲבָל עֵתָה בְּאַמַּת אִינוּ אָב עֲדִינָן וְלִכֵּן א"ש הָא דְלְפִי הָאֲמַת
לְיִיף ר' פְּרוֹסְפָדָאִי מִבֵּן וְלֹא אָב דְכָל יָמָיו שָׁל בְּסו"מ אֵינָם רַק ג' חֲדָשִׁים וְלָמָּה לֹא לְיִיף
מ' יוֹם דְנֻקָּא דְהָא לְאַחַר מ' יוֹם כְּבָר רְאוּי לְהִיּוֹת נִיפָר שְׁיִהְיֵי אָב כְּגוֹן אִם הִפִּילָהּ אֲבָל
לפ"ד א"ש דָּאֵם הִפִּילָהּ לֹא מְקַרִי עוֹד רְאוּי לְהִיּוֹת אָב: שֵׁם זִיל בְּתַר רַבָּא: א"ל אַהָא
דְאֶמְרִינּוּ בִיבְמוֹת (דף ק' ע"ב) מִי שְׁלֹא שְׁהֵתָה אַחַר בְּעֵלָהּ ג' חֲדָשִׁים וּנְשָׂאָה וְיִלְדָה כּו'
ע"ש דְלְכָל מְיֻלֵי דְיִינְיָנוּ לִיהַ כְּסָפֵק וְלָמָּה לֹא אֲזַלִּינָן שֵׁם בְּתַר רַבָּא דִי"ל לְפִי מַה דְאֶמְרִינּוּ
שֵׁם (דף ל"ז ע"א) רִנּוֹב הַיּוֹלְדָת לט' עֲנֻבָרָה נִיפָר לְשִׁלִּישׁ יָמִים וְהִיא מְדֵלֵא הַנּוֹכַר לְשִׁלִּישׁ
יָמִי אֵיתְרַע לָהּ רַבָּא גַם כָּאֵן א"ש דְהֵכָא מְסַתְמָא אֶמְרִינּוּ דְאֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וְיּוֹלְדָת לט'
הוּי אֲבָל הֵתָם דְלֹא הַנּוֹכַר עֲנֻבָרָה הוּי סָפֵק דְאֵיתְרַע לָהּ רַבָּא: שֵׁם וּבְדִינֵי נְפֻשׁוֹת מִי אֲזַלִּינָן
בְּתַר רַבָּא: קְשָׁה דְמִי ס"ד דְלֹא אֲזַלִּינָן גְּבִי בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה בְּתַר רַבָּא דֹא"כ כִּי מִיָּתִי ב'
שְׁעָרוֹת בֵּן י"ג שָׁנָה לָמָּה נַעֲשָׂה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה נִיחוּשׁ שְׁמָא כְּבָר הִבִּיא קוֹדֵם לְכֵן וּנְשָׂרוּ
דְהָא בְּדוֹרוֹת הֶרְאִישׁוֹנִים הִבִּיאוּ סִימְנִים וְהוֹלִידוּ בַח' וַא"כ כְּבָר עֲבַר הַזְּמַן הֶרְאוּי לְקִירוֹתוֹ
אָב אַע"כ דְאֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וְהַמּוֹלִידִים בַח' הֵם מִיעוּטָא כַמ"ש הֶר"ן וַא"כ ע"כ דְאֲזַלִּינָן
בְּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה בְּתַר רַבָּא וַא"ל דְבַכְהו"ג הֵיכִי דְלִיפָא לְמִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה בְּעִנְיָן אַחַר
נְדָאִי אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וְהֵכָא לֹא קִמְבְּעֵי אֲלֵא הֵיכִי דְמִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה בְּלֹא דְאֲזַלִּינָן בְּתַר
רַבָּא וַכַּמ"ש הֶר"ן דְהָא גַם הֵכָא מִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה שְׁיַעֲשֶׂה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה נְדָאִי כְּגוֹן
שְׁהִבִיא סִימְנִים בַח' דְנְדָאִי נַעֲשָׂה אֲזֵי ג' חֲדָשִׁים בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה דְקוֹדֵם לְכֵן נְדָאִי לֹא נַעֲשָׂה
גְדוֹל דְאֵין רְאוּי לְהוֹלִיד וְאֵתִי מַנ"ל דְגַם בֵּן י"ג שְׁהִבִיא ב' שְׁעָרוֹת נַעֲשָׂה בְּסו"מ אִי לֹא
דְאֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וִי"ל דְנְדָאִי בַכְהו"ג אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וְלֹא מוֹקְמִינָן דִּין תּוֹרָה דְבֵן
סו"מ בְּמִיעוּטָא דב"ח אֲלֵא בְּרוֹב דְבִי"ג אֲבָל הֵכָא דְמַצִּינוּ לְאוֹקְמָא בְּרַבָּא וּמִיעוּטָא דְהֵינּוּ
דְבִין בְּשַׁעַת רַבָּא בֵּין בְּשַׁעַת מִיעוּטָא לֹא נַעֲשָׂה בֵּן סו"מ בַכְהו"ג שְׁפִיר מְסַתְפַר שְׁלֹא נִלְדָּה
בְּתַר רַבָּא דְנֻקָּא אֲלֵא גַם בְּתַר מִיעוּטָא: שֵׁם נְאִי ס"ד לֹא אֶמְרִינּוּ זִיל בְּתַר רַבָּא: ק"ק
דְהָא ר"מ הוּא דְאֵית לִי לְעִיל (דף מ' ע"א) דְעֵדוּתָן קִיָּמַת דְרַק אֲסִיפָא דֹא' אוֹמֵר בַּג' וַא'
אוֹמֵר בַּה' פְּלִיג וְאוֹמֵר דְעֵדוּתָן בְּטִלָה דְהֵינּוּ לְעִנְיָן שְׁעוֹת וּמְדַכְתִּיב דִּין זֶה בְּסִיפָא דְהֵךְ
דְשָׁנִים בְּחוֹדֵשׁ מִשְׁמַע דְבַהֲכִי מוֹדָה וְכֵן אֶמְרִינּוּ בִיבְמוֹת (דף ק"א ע"ב) וְהֵךְ עֵדוּתָן בְּטִלָה
הִיא ר"מ כְּנֶרְאָה בְּפִסְחִים (דף י"א ע"ב) וַא"כ לר"מ דְסָבֵר דְחִיָּשִׁינּוּ לְמִיעוּטָא הֵיכִי
דְאֶפְשֵׁר כְּדַאֲמַרִּינּוּ בְּחוֹלִין (דף י"א ע"ב) לְדִידֵי קְשָׁה אֵימָא דְאֶכְחוּשִׁי אֶפְחָשִׁי אֶהְדְּדִי
וְלָמָּה עֵדוּתָן קִיָּמַת וּבְשַׁלְמָא מַהֲדָּ דר' פְּרוֹסְפָדָאִי ל"ק אֲלִיבָּי דִי"ל דר"כ אֲלִיבָּא דִינָן

קאָמער דִּפּֿסקינען פֿרֿבֿנען וּלר"מ בֿאַמֿת אינו נעֿעֿשֿה בסו"מ עד ב' חֿדָּשִׁים וּשְׁלִישׁ וְכֵן מֵהָרַף מִתְּנִיתוֹ דְּבַת ג' שָׁנִים ל"ק אַלְיָבִי דְהָא לְפִי הָאֲמַת דְּמוֹקְמִינוּ בְּקַבְלָה עַלְלוּנָה בְּלֵא"ה א"ש.

וּלְפִי הַס"ד דְּש"ס בֿאַמֿת י"ל דְּלֵא אֲתִיָּא כּר"מ דְּבֵלֵא"ה פֿכֿר פֿתְּבוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ס"ו ע"ב) דְּלֵא אֲתִיָּא אַלְיָבִי אֲבָל מֵהֵכָא קָשָׁה וי"ל דְּיֵשׁ פֿאַן ב' מִיעוּטִים הַמִּיעוּט אֵינָם טוֹעִים בְּקַבִּיעָא דִּירְחָא וְהַמִּיעוּט עֲדִים שְׂבָאִים ל"ד הֵם עַדִי שְׂקָר דְּוַדַּי מִחֻזְקִינוּ אוֹתוֹן בְּחֻזְקָת פֿשָׁרִים שְׁלֵא יִשְׁקֵרוּ וּבְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא מוֹדָה ר"מ פֿדָּאמְרִינוּ בִּיבְמוֹת (רִישׁ פ' הָאֲשָׁה שְׁהֵלָה) וּמ"מ מִיִּתִי שְׁפִיר רֵאֲיָה דְּאֲזֵלִינוּ בְּתֵר רַבָּא פִּינוּ דְּלֵדִידוּן בְּכ"מ לֵא חִיִּישִׁינוּ לְמִיעוּטָא וְאִי מִשּׁוּם וְהַצִּילוּ הָעֵדָה נִיחּוּשׁ גַּם בְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא נִיחּוּשׁ דְּהָא שְׁיִיךָ ג"כ הָרַף טַעמָא דְּוַהֲצִילוּ הָעֵדָה גַּם א"ל מֵאִי מִיִּתִי רֵאֲיָה מִשְׁם דְּלֵמָּא הֵתָם דְּאִיפֵּא חֻזְקָה בְּהֵדָה דְּוִקָא דְּמוֹקְמִינוּ הָעֲדִים אַחֲזָקָת פֿשָׁרוֹת דְּהָא נֶגְדַּזְה גַּם אוֹתוֹ שְׁהַעֲדִידוּ עַלְיוּ יֵשׁ לוֹ חֻזְקָה זֹו: שְׁם בְּרַש"י ד"ה וְכִי יִזְיָדוּן.

וְלֵא פֿתִיב וְכִי יִרְשִׁיעַ: וְאַף דְּתַנָּא דְּבִי חֻזְקָה גּוֹפֵּא יְלִיף מֵהָרַף וְכִי יִזְיָד לְעִיל (דָּף מ"א רע"א) דְּבַעֲיָנוּ הַתְּרָאָה מ"מ גַּם אִי הָנָה פֿתִיב וְכִי יִרְשִׁיעַ ג"כ הָנָה מִשְׁמַע הֵכִי לְפִי ב' פֿירוּשֵׁי רַש"י שְׁם אֲכֵן בְּלֵא"ה הָנָה מְצִי רַש"י לְפֿרֿשׁ דְּדִרְיֵשׁ דְּרִשָׁה דְּהֵכָא דְּאִישׁ מִן־תֵּר דַּס"ד בְּרַצִּיחָה אִישׁ וְלֵא אֲשָׁה וְגַם לְמַעוּטֵי קָטָן ל"צ דְּאִינוּ ב"ע בְּכ"מ וְלָכֵן ע"כ אֲתִיָּא לְהָרַף דְּרִשָׁה לְכַתּוּב גַּם לְשׁוֹן יִזְיָד וְלִדְרוּשׁ אִישׁ מִזִּיד אֲפֵּ דְּלִפ"ז ק' לר"ח דְּסִבֵּר קָטָן מוֹלִיד הָרַף אִישׁ מֵאִי עֲבִיד לִי דְּבִשְׁלָמָא הָא דְּלֵא פֿתִיב יִרְשִׁיעַ י"ל דְּלֵא דְּיִיק הֵכִי דְּמֵאִי נִפ"מ בְּזָה אֲבָל הָרַף יִתּוּרָא דְּאִישׁ קָשָׁה אַלְיָבִי: שְׁם בְּד"ה הַקִּיף.

וְנִפְקָא לֹן מִדְּתַנָּא דְּר"י בֵּן: א"ל דְּאֲפֵּתִי לְמ"ד בְּנֵדָה (דָּף ל"ח ע"א) דְּשְׁפוּרָא גְּרִים א"כ אֲפֿשֵׁר לְהִיּוֹת שְׁלִישׁ יִמִּי לְב' חֿדָּשִׁים וּשְׁלִישׁ אֲפִילוּ בְּיּוֹלָדָת לֵט' וְעַכ"פ לִיפֵּא פֿאַן ט' חֿדָּשִׁים דְּאֲפִילוּ פֿשְׁנַתְעַבְּרָה בְּר"ח נִסָּן פֿשְׁהַגִּיעַ ר"ח פֿסְלִיו פֿלוּ הַט' חֿדָּשִׁים וְאִין פֿאַן רַק ב' חֿדָּשִׁים וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים וְכַש"כ פֿשְׁנַתְעַבְּרָה סוּף נִסָּן דִּי"ל דְּר' פֿרוּסְפֵּדַי לֵא ס"ל פֿהָרַף תַּנָּא אֲלֵא פֿשְׁמוּאֵל שְׁם דְּסוּבֵר פֿחֿסִידִים הֵרֵאשׁוּנִים דְּיּוֹלָדָת לֵט' אֵינָה יּוֹלָדָת לְמִקְוֹטְעִין וְלְמ"ד דְּשְׁפוּרָא גְּרִים אִי סִבֵּר ג"כ הָרַף דְּרִשָׁה בֵּן וְלֵא הֵרֵאשׁוּי לְקִירוֹתוֹ אֲב בֿאַמֿת אִינוּ בֵּן סו"מ אֲלֵא בְּב' חֿדָּשִׁים וּשְׁלִישׁ אוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים: שְׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאַמֵּי אִימָא אֵילוּנִית הִיא: ה"ה דְּהָנִי מְצִי לְהוֹכִיחַ ג"כ הֵכִי מֵהָא דְּתַנָּא לְעִיל (דָּף ס"ו ע"ב) וּמִתּוּ גַּם שְׁנֵיהֶם עַד שְׁיִהִיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִים פִּי בְּנֵי עוֹנָשִׁים לְפִי פִי רַש"י וּל"ל קָרָא לְהֵכִי פֿשִׁטָּא דְּפֿטוּר דְּלֵמָּא אֵילוּנִית הִיא וּבְזָה לֵא שְׁיִיךָ פֿתִירוּץ הַש"ס לְעַנְנֵן קִרְבָּן דְּהָא וּמִתּוּ גַּם שְׁנֵיהֶם בֵּא"א לְגַבִּי מִיִּתָּה פֿתִיב אֲכֵן נִיחָא לִי לְהֵבִיא רֵאֲיָה מִמִּתְּנִיתוֹ וּלְפִי הָאֲמַת דְּקַבְלָה עַלְלוּנָה גַּם פֿאַן א"ש: שְׁם בְּבָא עַלְיָה אֲבִי: נֶקֶט אֲבִי דְּוִקָא דְּכָל קוֹרְבוֹת דְּמְצִי לְמִשְׁפַּח בְּקִטְנָה בְּלֵא אִישׁוֹת הֵם בְּתוּ בְּתוּ בְּתוּ בְּתוּ בְּתוּ בְּתוּ בְּתוּ וְכוּלְהוּ לְתֵא דְּשֵׁם אֲב הֵם: שְׁם דְּקַבְלָה עַלְלוּנָה: לִפ"ז הָא דְּקַמְבַּעֲנִי לִיהָ לְעִיל (דָּף ס"ו ע"ב) הֵבֵא עַל הַקְּטָנָה מֵאֲנֹרְסָה לְר"מ מֵהוּ לְגִמְרֵי מִמַּעַט לֵה אוּ מִסְקִילָה כּו' צִרְיָה לְפֿרֿשׁ דְּמַבְעֵנִי לִי הִכִּי דְּקַבְלָה עַלְיָה דְּאִי לֵא"ה לְר"מ פֿטוּר לְגִמְרֵי דְּחִיִּישׁ דְּלֵמָּא אֵילוּנִית הִיא פִּינוּ דְּחִיִּישׁ לְמִיעוּטָא א"כ אִין פֿאַן חִיּוּבָא דֵא"א פֿלָל: שְׁם פִּי אוּלְדָה הָרֵן לְשָׁרָה בְּתַמְנֵי אוּלְדָה: הַקְּשָׁה מֵהֵרֵשׁ"א דֵא"כ לְיָדוּק מְנִי דְּבֹז' וּד' חֿדָּשִׁים אוּלְדוּ דְּהָא אִיפֵּא ח' דְּעַיְבוּרָא דְּשָׁרָה גַּם הַקְּשָׁה הַמֵּהֵרֵשׁ"א לְמָה נֶקֶט אֲבָרְהָם גְּדוּל מִנְחֹר שְׁנָה וְכֵן נִחּוּר מֵהָרֵן וְלֵא ח' חֿדָּשִׁים

כזמן העבור ומה שתיגרץ שאין דרף להתעבר וילד בפחות משנה הוא דחוק קצת דהא מצינו דפליגי ב"ש וב"ה במפלת לאור שמונים וא' אלמא דיכולה להתעבר תיכף ללידתה לכן נ"ל דבאמת שנה דקאמר ל"ד אלא מדרוב שנה הוא לא דק ושנה קרי' לי' ולא היו אלא ח' חדשים דקשיש אברהם מנחור וכן נחור מהרן וא"כ פשהוליד הרן לשנה פשה' אברהם בן ט' וד' חדשים הי' הרן אז בן ח' וכשנולדה שרה הי' אברהם בן י': שם אלא מהקא ובצלאל: הא דלא מיימי קרא דבצלאל ברישא היינו משום דדרף הש"ס הכי דבתחלה מיימי אותן שיש להשיב עליהם ואח"כ אותן שאין להשיב אכן לעיל צ"ב למה הקדים הך דבת שבע לקרא דאברהם הפתוב בתורה וי"ל דהוי ניקא לי' למיימי מבת שבע דהתם הוי ג' שילדו בזא"ז לח' שנים ומהרן אינה ראיה כ"כ דלא הוי אלא א' אבל מב"ש דהוי ג' וג' פעמים בכ"מ הוי חזקה: שם ב"רש"י ד"ה פסלה מן הפהונה.

מיהו מיתה לא מיימיבו כגון שלא התרו בהו: הא דלא פי' בקיצור כגון שהיא היתה שוגגת או אנוסה וכן הוי משמע לכאורה מדנקט פסלה מן הפהונה ואי ברצון למה אשמעינו דוקא לענין פהונה לשמעינו אפילו גבי ישראל ולאנסרה על בעלה משום דהמסוללת בבנה לרצון משמע אף מה שפכתו לא מיימיבו כגון שלא התרו בהו צ"ב דהא הבעל פשיטא דאינו חייב דקטן הוא ואינו ב"ע: שם בתוס' ד"ה דל תרתי שני.

ותימה גדולה פי': אכן מלבד קושית התוס' עוד יש לתמונה אפירוש זה דכ' מימי נדות וטהרה דימי טהרה מאן דכר שמי' הא אז מותרת לשמש נרק ז' ימים טמאה לזכר והם כמו נדת דותה ודחוק לומר דימי טהרה דקאמר הם ז' נקיים הא זה ל"צ דין תורה רק גבי זבה וזה לא שכיח ברוב נשים וגם רש"י לא הזכיר פלוג' מימי זיבה גם ק' לפי פי' זה דהא לקמן גבי בצלאל קאמר ג"כ הכי דל תרתי שני דתלתא עבורא ונהרי אז עדיין לא נתנה התורה ולא הנה דין נדות פלל ולכן נלע"ד דכוננת רש"י הוא פנין דאמרין בנדה (דף ח' ע"ב) אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה וגם אית לן דסתם וסת הוא מל' יום לל' יום וא"כ אין אשה ראיה להתעבר רק מל' יום לל' יום וזה נדאי דחוק לומר דבכל פעם שנעשה א' בן ח' אשתו היתה סמוך לוסתה שהיתה ראיה להתעבר מיד ולכן צריכין אנחנו חדש לתלות דהיינו אם גם היתה אשתו בתחלת נדה אז שלא היתה ראיה להתעבר עד פלות חדש שלם דהיינו ימי נדה וטהרה עד סמוך לנדה אחרת מ"מ שפיר משפחת שהי' נולד לו ולד עכ"פ ח' חדשים אחר פלות לו ח' שנים והיינו מש"כ רש"י חדש של ימי נדות וטהרה וזה שייך בכל זמן גם קודם שנתנה התורה.

א"ע ראיתי ברש"י יבמות (דף ס"ד ע"ב) דכתב רש"י בפי' פנונתו כזה ע"ש והוא נלע"ד הנכון בישוב קושית התוס' ומתורצים קושית התוס' פנ"ל. ועוד יש לפרש הך וטהרה משום דאיכא חד מ"ד שם דסמוך לטבילה דהיינו סמוך לטהרה נתעברה וזה ג"כ מחדש לחדש אחר שפסקה מנדה ופי' רש"י אליבא הב' מ"ד וגם גבי בצלאל שייך זה אף דלא הי' טבילה אז דהכל תלוי בפסיקה מנדה דהא ילדו גם אז: שם בא"ד.

לכך נראה: לולא פי' רש"י ותוס' זה הנה נלפענ"ד לפרש בפשטות דלכאורה קשה עדיין אש"ס דילן פנין דלעיל אמרינן דרוב נשים לט' יולדות ואלימא טעם זה שאפילו להחמיר ולדון דנ"פ אמרינן פן א"כ בנדאי הי' לנו לומר הקא דהני ג"כ לט' ילדו והיו מולידים בני ח' פחות חודש ולכן נ"ל דבאמת סבר הכי רק פדי להמציא החשבון רצה לומר כמ"ד

שיפורא גרים בנדה (דף ל"ח ע"א) וילדידיה משפחת יולדת לט' בז' חדשים ושני ימים כגון נתעברה סוף אדר וילדה תחלת מרחשון או לח' חדשים כגון נתעברה באמצע אדר וילדה באמצע מרחשון או לט' חדשים כגון נתעברה תחלת אדר וילדה סוף מרחשון ולכן נקטינו מסתמא הממוצע בין שניהם פי זה ודאי שכית יותר מתחלה וסוף ובאמת נקטינו אליבא דמ"ד דיוולדת לט': שם בד"ה אלא דרף חקמתו.

וקרא קחשיב שם וחס ויפת: וא"ל דלמא חס הי' גדול מיפת וחשיב חס ויפת דרף גדולתו כיון דליבא הפרש כולי האי בחקמתו דהא קאמרין לקמן יפת הגדול שבאחיו היה ואפתי קשה אליבא דהר"מ ד"ד ולכן הנכון מה שפי' הרמב"ן בפ' נח דבאמת יפת הגדול ושם השני וחס הקטן פדכתיב בקרא ולכן פדחשיב שם ברישא מפני חקמתו חשיב חס אחריו שהי' אחריו באמת ואח"כ חשיב יפת הנשאר עוד לו לחשוב: שם דף ע' ע"א במתניתן ומעשר שני והקדש שלא נפדו: א"ל מאי קמ"ל בזה כיון דלפי מאי דתנו לקמן במתניתן אינו חייב עד שיגנוב משל אביו והני לאו של אביו הם דמ"ש ממון גבוה הוא פדאמרין ריש מס' מעשר שני וגם הקדש לאו ממון אביו הוא די"ל כיון דטעמא דיגנוב משל אביו דוקא ולא משל אחרים הוא משום דשכיח לו ממשיך טפי וזה שייך גם במ"ש והקדש גם א"ל אהא דקתני מ"ש שלא נפדה וזה איירי ע"כ שגנב הממון וקנה בו מ"ש זה דהא בענין אחר אינו חייב וכמו שפי' רש"י לקמן (ע"ב) וא"כ איך קונה המ"ש הא (ריש מס' מ"ש) תנו מ"ש אין מוכרין אותו די"ל דאיירי בעברו ומכרו לו גם צ"ל דמאי דקתני אכל טבל כו' קאי איין דוקא ונקט אכל משום דשתיה בכלל אכילה לכן ניקח ליה למינקט אכל שהוא לישיבא דרישא: שם בגמרא ויין עד ארבעים יום: היינו משום דעד ארבעים יום לא מקרי יין כמו שפירש רש"י בבבבכות (דף כ"ז ע"א) והראב"ד ריש פ"ו דעדיות פי' משום דמאז משתכר וא"כ ה"א מאז ממשיך בתריה והרמב"ם פ"ז מה' ממרים כ' סתמא דמין מגתו פטור ולא ידעתי למה השמיט ד"מ יום דיהיב בש"ס דהכא וביותר יש לתמונה דלפי הנראה מהש"ס דכאן פטור אאכל בפשר מליח אפילו בפחות מג' ימים דהא אמרין ובכל שהוא לא ממשיך ופי' רש"י דלילה א' מפיג טעמו והוא כ' שם בסתמא דדוקא ג' ימים בעינן נגד סוגיא דלפנינו ואף אי הי' מפרש דפשיטות הש"ס לאו פשיטות גמור הוא עכ"פ ה"ל לפסוק להקל פדין כל שאר ספיקות בדיני נפשות והוא פסק להחמיר וצ"ע: שם וחד אמר רבועו: א"ל דא"כ למה לא הרג נח לחם פדין בא על הזכור דנהרג בן נח עליו פדאמרין לעיל (דף נ"ח ע"א) דהא מהפסוק נראה דידע נח שעשה לו חם כן פדכתיב וידע נח את אשר עשה לו בנו הקטן ונהרי ב"נ נהרג בעד א' ובדיין א' ואפילו קרוב פדאמרין שם (דף נ"ד ע"ב) די"ל דאף דידע נח שחם עשה זה מ"מ לא היו עדים בדבר רק שחם גופא הגיד לאחיו ופרסם הדבר כמש"כ הרמב"ן בפ' נח והואיל דבר זה ליקלל עליו אבל לא להרג: שם ברש"י ד"ה יין האיטלקי.

אינו חייב בחצי לוג: לפ"ז אין שיעור לדבר בכמה מתחייב מיין אחר אכן הרמב"ם לא ס"ל חילוק זה פלל וכתב דגם בשאר יין חייב בחצי לוג ע"ש: שם בתוספות ד"ה חי מזוג ולא מזוג.

ומפ' ר"ת דחי הוא מול"מ: א"ל הא בריש פ' המוציא יין משמע דכוס ברפת המזון צריך מזיגה כדרך שתייתו לפי ר"ת מזיגה זו פראוי לא היתה עד ברפת הארץ אבל בתחלת

בְּרֶפֶת הַמְּזוֹן הֵיטָה חַי דְּהֵינּוּ מְזוּג וְלֹא מְזוּג וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסֵ' בְּשֶׁבֶת שָׁם: שֵׁם ד"ה י"ג וְיוֹן.

לֹא קִחְשִׁיב וְיָפֶת: לֹא נִיחָא לְהוּ לְמִימַר דְּבְכּוּלְהוּ הָוִי לְשׁוֹן וַי בְּפִתְחַ הָוִי"ו מִשָּׂא"כ בּוֹיִפֶת דְּהָוִי"ו בְּקִמְצָן וְאִין זֶה לְשׁוֹן וַי דְּבִקְרִיאַת הַסְּפָרָדִים גַּם הָוִי"ו קְמוּצָה כְּמוֹ פְּתוּחָה נְקִרְאֵת וְכֵן הֵיטָה קְרִיאַת הַתּוֹסֵ': שָׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאִיהוּ אֲסִיק בְּשֶׁר וַיִּין: ק"ק לְפִי מַה שְּׁמִבְּנֹאֵר בְּטוֹש"ע א"ח (ס' תי"ט) ע"פ הִירוּשְׁלָמִי דְּמַצְנָה לְהַרְבּוֹת בְּסַעוּדַת ר"ח א"כ אִיךָ ס"ד דְּלֹא יִחְשָׁב סַעוּדַת מַצְנָה בְּמַה דְּאֲסִיק בְּשֶׁר וַיִּין דְּמַה בְּכַף שְׁלֵא אָכַל סַעוּדַת עֵבּוֹר מ"מ הָרִי אָכַל סַעוּדַת מַצְנָה דַּר"ח דְּהָא בַּר"ח הָוִי עוֹשִׂין הַסַּעוּדָה שְׁהוּא בְּיוֹם ל"א וְגַם לְמַה הַשְּׁמִיעֵנוּ הַמְּשֻׁנָה דְּוָקָא אָכַל בְּחִבּוּרַת עֵבּוֹר הַחֲדָשׁ דְּהוּא סַעוּדַת מַצְנָה כְּפּוּלָה לְהַשְּׁמִיעֵנוּ רְבוּתָא טְפִי דְּאֲפִילוּ בְּסַעוּדַת מַצְנָה דַּר"ח גְּרִידָא פְּטוּר וְאֲפֹשֶׁר לֹוֹמַר דְּסַעוּדַת ר"ח לֹא קִיִּים רַק כְּשֶׁעֲשָׂאָה בְּיוֹם כְּמוֹ סַעוּדַת פּוּרִים דְּהָא גַּם הַחֲדָשׁ אִין מְקַדְּשִׁין אֲלֵא בְּיוֹם וְכִיּוֹן דְּסַעוּדָה זֹו עוֹשִׂין בְּלִילָה לֹא יֵצְאוּ בָּהּ יְדֵי סַעוּדַת ר"ח וְאִף דְּהַרְמַב"ם סָבַר דְּעֲשָׂאוּ אוֹתָהּ בְּיוֹם כְּנ"ל י"ל דַּמ"מ ל"ק לְדִידְנִי דִי"ל דַּס"ל דְּהָו סַעוּדַת ר"ח שְׁהוֹנְכַר בִּירוּשְׁלָמִי הֵינּוּ סַעוּדַת עֵיבּוֹר דְּכָאן וְכָמוֹ שְׁפִי הָר"ן אָבַל בְּסַעוּדַת ר"ח לִיכָא מַצְנָה כְּלָל נְגַד דַּעַת שְׁאָר הַפּוֹסְקִים וְכֵן נִרְאָה מְדַהֲשֵׁמִיט דִּין זֶה דְּסַעוּדַת ר"ח וְגַם מְדַכְּתַב בַּפ"ג מַה' ק"ה כְּאֲשֶׁר הֵבִיא שָׁם סַעוּדַת הָעֵבּוֹר וְזֶהוּ סַעוּדַת עֵבּוֹר הַחֲדָשׁ שְׁהוֹנְכַרָה בְּכָל מְקוֹם וּבְאֶמֶת לֹא מַצְיֵנוּ אוֹתָהּ אֲלֵא הֵכָא וְאִי לֹא כְּלָל גַּם הָוִי דְּהִירוּשְׁלָמִי בְּהַדְנִי לֹא שְׁיִיךְ לְשׁוֹן בַּכ"מ וְלִשְׁיטַת רַש"י י"ל דְּבִלְיָלָה לֹא יֵצְא בְּסַעוּדַת ר"ח וְלַפ"ז לֹא יִקְשֶׁה מִיַּדִּי אָכֵן לְפִי מַה שְּׁפֶתַב הַמַּג"א בְּסִי הַנ"ל נִרְאָה דַּס"ל דְּיֵצְא בְּלִילָה בְּסַעוּדַת ר"ח וְלְדִידְנִי קִשְׁהַ כְּנ"ל וְצ"ל דְּאִיִּירִי שְׁכַבְּרָ אָכַל סַעוּדַת ר"ח בְּלִילָה אוֹ שְׂיֵאכַל אַח"כ בְּיוֹם וְלָכֵן מַה דְּמַסִּיק סַעוּדַת עֵיבּוֹר בְּבֶשֶׁר וַיִּין לִיכָא מַצְנָה: שָׁם כִּי תַנּוּן נְמִי מִתְנַיִתוֹן לְהַשְׁלִים: רַש"י פִּי לְשִׁיעוּר כְּזִית וְהַרְמַב"ם פֶּתַח מִתְנַיִתוֹן סְתָמָא וְלֹא פֶתַח דְּלְהַשְׁלִים הוּא וְלֹא יִדְעַתִּי לְמַה גַּם גְּבִי עוֹף לֹא הִזְכִּיר הַשְּׁלֵמָה וְעַד כְּמַה יוּכַל לְהַשְׁלִים וַיְהִי חֵיִיב עָלָיו וְנִרְאָה עַד רַבּוּ אָכֵן גַּם דַּעַת רַש"י צ"ע קִצַּת דַּכ' דְּבַכְזִית פְּטוּר אִם הַשְׁלִים מְשַׁקְצִים וְרַמְשִׁים וּמְשַׁמַּע בְּפַחוֹת מִכֵּן חֵיִיב דְּלֹא קוֹרִינּוּ בִּיזָה אִינוּ שׁוֹמַע בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם וּמ"ט הָאִיכָא הַשְּׁלֵמָה ע"י בְּרִיָּה דְּחֵיִיב אֲפִילוּ בְּפַחוֹת מְכַזִּית וְעוֹד דְּהָא אָנּוּן קִי"ל דְּחֻצֵי שִׁיעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה כַּר"י וַא"כ גַּם בְּהַשְׁלִים בְּפַחוֹת מְכַזִּית פְּטוּר מִשׁוּם אִינוּ שׁוֹמַע בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם.

אָכֵן י"ל דְּרַש"י רָצָה לְפָרֵשׁ סְתָמָא גַּם בְּלֹא דְהָוִי בְּרִיָּה וְגַם לַר"ל דַּס"ל ח"ש מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה וּבִזָּה הָוִי הַשְּׁלֵמָה לְפָטוּר בְּכַזִּית דְּוָקָא וְאִף דְּגַם ר"ל מוֹדָה דְּאָסוּר מְדַרְבְּנָן כְּמִבְּנֹאֵר רַפ"ח דִּיוֹמָא וְהָרִי אֲפִילוּ בְּאִיסוּר מְדַרְבְּנָן מְקַרִי אִינוּ שׁוֹמַע בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם כְּדִאֲמַרִינּוּ לְקַמּוֹן דְּבַר עֲבִירָה ת"צ מַכ"מ ע"כ הָרִישָׁא בְּאִיסוּר מְדַאֲוִרִיָּתָא אִיִּירִי דַּא"כ סִיפָא מַאי קַמ"ל: שָׁם דָּף ע"א ע"א בְּגִמְרָא אֲלִימָא חֵיִיבִי פְּרִיתוֹת וּמִיתַת ב"ד: אִף דְּבַכְתּוּבּוֹת (דָּף כ"ט ע"ב) מְשַׁמַּע דְּאִינָה רְאוּיָה לְקַיְימָה הוּא חֵיִיבִי לְאוּיִן וְלֹא חֵיִיבִי פְּרִיתוֹת שְׁאֵנִי אִינָה רְאוּיָה לֹו מַאינָה רְאוּיָה לְקַיְימָה וְהָא דְּלֹא נִקְטַ בְּאֶמֶת ג"כ חֵיִיבִי לְאוּיִן בְּהַדְנִי דְּהָא אֲלִיכָא דַּר' יְהוּדָה וְר"י ס"ל כַּר"ע דְּאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיִיבִי לְאוּיִן וְשׁוֹנָה בְּזָה לַח"כ וְלְמִיתוֹת ב"ד כְּדִאֲמַרִינּוּ לְעֵיל (דָּף נ"ג ע"ב) דִּי"ל דְּרָצָה לְמִינְקַט גַּם אֲלִיכָא דְּרַבִּי יִצְחָק דְּתַנִּי כְּדַתְנּוּ וְלְדִידְנָה לֹא מוּכַח דַּס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה הֵכִי גַם א"ל דִּילְמָא אִינָה רְאוּיָה דְּקַאֲמַר ר"י הֵינּוּ שְׁפָחָה וְנִכְרִית דְּלֹא תַפְסִי בַּהּ קְדוּשִׁין וּבִזָּה לִיכָא לְמִימַר סוּף סוּף אַבּוּ אַבּוּ נִינְהוּ

דְּהָא בִּסְפִיג דְּקִידּוּשֵׁין קְאָמְרִינּוּ דְּנִלְדַּה הַבָּא מִן הַשְּׁפָחָה אִין קְרוּי בְּנָה אֱלָא בְּנָה וְאִ"כ יֵשׁ לּוּ דִּין גָּר וְאִינוּ אָבִיו דִּי"ל דְּבִהְכִי ע"כ לָא אֲיִירִי ר' יְהוּדָה דֵּא"כ מ"ט דת"ק דְּמַסְחִיב: שָׁם בְּקוּלְנוּ מְדַקּוּל בְּעֵינּוּ שְׁוִין: א"ל דְּהַתִּיבַח לְמַ"ד יֵשׁ אַם לְמַסְנֶרֶת אֲבָל לְמַ"ד יֵשׁ אַם לְמַקְרָא הָרִי נַעֲשֶׂה פְּאֵלוּ פְּתִיב יו"ד אַחַר הַלְּמַ"ד דְּהָא הַצִּיר"י מוֹשְׁכַת אוֹתָהּ וּכְמַש"כ רַש"י בְּקִידּוּשֵׁין (דָּף י"ח ע"ב) גְּבִי חִיר"ק דְּבִבְגָדוּ בָּהּ וְגַבִּי קִמְיָן דְּנִנְשֵׁל בְּמַפּוֹת (פ"ב) וְאִ"כ וְדָאֵי דַה"ה ג"כ בְּצִיר"י דִּי"ל דַּר' יְהוּדָה לְשִׁיטְתוֹ דְּסִבֵּר יֵשׁ אַם לְמַסְנֶרֶת בְּפִסְחִים (דָּף פ"ו ע"ב) וּבְזָה א"ש מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה מ"ט דְּפִלְיָג אַר"י וְלָא דְרִישׁ דְּרִשְׁא דְּקוּלְנוּ וּלְפ"ז י"ל דְּאִיהוּ ס"ל יֵשׁ אַם לְמַקְרָא וְעֵינּוּ לְעֵיל (דָּף ד' ע"ב): שָׁם בְּמַתְנִיתָן אִינּוּ שְׁוִינָה בְּקוּלְנוּ וְלָא חֲרָשִׁים: הָא דְלָא מְמַעְטִינּוּ מְזָה הֵיכִי שְׁהִבּוּ סוּרֵר וּמוֹרָה חֲרָשׁ דְּלָא שְׁיִיף ג"כ אִינּוּ שׁוּמַע בְּקוּלְנוּ מְשׁוּם דְּהָוָא בְּלֵא"ה פְּטוּר פִּינּוּ דְאִין יְכוּלִים לְהַתְרוֹת בּוּ וְלָא נִשְׁתַּנָּה בְּזָה מְשַׁאֲר חֲיִיבֵי מִיתוֹת וְהָא דְלָא מְמַעְטִינּוּ כְּשֶׁהוּא אֵלֶם דְּאִז אִינוּ רְאוּי לִזְמַר וְשְׁאִינוּ מְקַבְּלִי הַתְּרָאָתָם דְּגַם זֶה פְּטוּר בְּלֵא"ה פְּדִין שְׁאָר חֲיִיבֵי מִיתוֹת פִּינּוּ שְׁאִינוּ יְכוּלִי לְקַבֵּל הַתְּרָאָה וּבְעֵינּוּ בְּחֲיִיבֵי מִיתוֹת שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה כְּדִאֲמִרִינּוּ לְעֵיל (דָּף מ"א ע"א) וְאָף דְּאִיפְּא נִפְקוּתָא גְּבִי מְלָקוֹת דְּבִן סוּרֵר וּמוֹרָה דְּהָא דְּבְעֵינּוּ שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה לֵא הַזְּכָר רַק גְּבִי חֲיוֹב מִיְתָה וּבְאוּרִים וְתוּמִים סִי' ל"ח הַחֲלִיט דְּגַבִּי מְלָקוֹת לָא בְּעֵינּוּ שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה כְּבָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה (דָּף ז' ע"א) דְּגַם גְּבִי מְלָקוֹת בְּעֵינּוּ וְכֵן ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם בְּפָרְק י"ב מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין וְכֵן מוֹכַח בְּפִי לְקַמֵּן (דָּף פ"א ע"ב) ע"ש וְצַע"ג עַל בַּעַל אוּרִים וְתוּמִים: שָׁם בְּרַש"י ד"ה מְשַׁל אַחֲרִים.

וְאִפְּיֵלוּ לָא אֲכַלְן בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים עֲצָמָן: הַחֲיָדוּשׁ הוּא דְאָף דְּבָנָה לָא מְבַעִית וּלְפ"ז אַם בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים עֲצָמָן אֲכַל מוֹכַח דַּס"ל לְרַש"י דְּבַעִית וְאִ"כ הָא דְאֲמִרִינּוּ דְּבַרֲשׁוֹת אָבִיו בְּעִית הֵינּוּ ג"כ הָךְ בְּעִית וְשֵׁלָא יָבִין שְׁהוּא גֻּבּ לּוּ וּלְפ"ז אַם גֻּבּ מְשַׁל אָבִיו וְאֲכַל בְּשַׁל אַמּוֹ יִתְחַיֵּיב דְּהָא לָא בְּעִית פִּינּוּ שְׁלָא אֲכַל בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים שְׁגֻבּ מְשַׁלְהֶם אֲכֵן מַמַּה דְאֲמִרִינּוּ בְּגַמ' וְכַש"כ מְשַׁל אַחֲרִים וְאֲכַל בְּרִשׁוֹת אָבִיו דְּלָא שְׁכִיחַ לִיהָ וּבְעִית מוֹכַח דְּשְׁיִיף בְּעִית גְּבִי אָבִיו גַּם בְּלֵא גֻּבּ מְשַׁלוּ וְהֵינּוּ מְשׁוּם מוֹרָא דְאָבִיו וְטַעַם זֶה שְׁיִיף ג"כ גְּבִי אַמּוֹ וּלְפ"ז תְּרִי גֻּוּנֵי בְּעִית אִיפְּא: שָׁם בַּד"ה מְדַמֵּי סְעוּדָה דְאִיהִי נְמִי שְׁיִיכָא בְּהֶם מְדִינָא: זֶה ק"ק דְּמֵאֵי שְׁיִיכּוֹת יֵשׁ לָהּ בָּהּ דְּכִינּוּ דְּחִיב לְזוּנָה א"כ אַם גֻּבּוּ אֵלּוּ הַמְּעוֹת מְכ"מ חֲיִיב לְזוּן אוֹתָהּ וְאִ"כ לָא פְּסָדָה מִיָּדִי וּבִיּוֹתֵר הַל"ל שְׁכָבֵר נָתַן לָהּ הַבְּעַל דְּמִי מְזוּנּוֹת שְׁתַּזּוּן אֵת עֲצָמָה וּבְלֵא דְּמִי הַמְּזוּנּוֹת יֵשׁ לְאִשָּׁה ג"כ מְעוֹת שְׁצָרִיף לִיתָן לָהּ בְּכָל שַׁבַּת מְעָה כֶּסֶף לְצָרְכָה כְּדִאֲמִרִינּוּ בְּכַתּוּבּוֹת סוּף פָּרְק אַעפ"י: שָׁם ד"ה מְתָרִין בּוּ.

דְּהָא הַתְּרָאָת עֲדִים וְעוּד זֶה סְפֵק הַתְּרָאָה: הַרְמַב"ם (סוּף ה' מְמָרִים) לָא הַזְּכִיר רַק סְתָם הַתְּרָאָה וְהָרִי לְפִי מַש"כ רַש"י בְּעֵינּוּ ב' הַתְּרָאוֹת הַתְּרָאָה דְאָב וְאִם וְהַתְּרָאָה דְּעֲדִים דְּלָא גָרַע מְשַׁאֲר חֲיִיבֵי מִיתוֹת דְּבַעוּ הַתְּרָאָה.

אֲכֵן זֶה א"ש דְּב' הַטְּעָמִים שְׁכַתְּב רַש"י דְּלָא סָגִי בְּהַתְּרָאָת אָב לָא שְׁיִיכִי לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּטַעַם דְּהַתְּרָאָת עֲדִים לָא שְׁיִיף אֱלָא לַר' יוֹסִי דְּסוּבֵר בְּמַפּוֹת (דָּף ו' ע"ב) אֲבָל לְפִי מַה שְׁאָמַר רַבָּא שָׁם דְּמַתְּרָה שְׁאָמְרוּ אִפִּי' מְפִי עֲצָמוּ וְאִפְּיֵלוּ מְפִי שְׁד וּכְוֹנֵתִיהָ פְּסַק הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין (פִּי"ב) סָגִי בְּהַתְּרָאָת אָב לְחֲיִיבּוּ מִיְתָה וְגַם טַעַם ב' דְּרַש"י לָא שְׁיִיף אֱלָא לְמַ"ד הַתְּרָאָת סְפֵק לָא שְׁמָה הַתְּרָאָה אֲבָל לְמַ"ד בְּמַפּוֹת (דָּף ט"ז ע"א) דְּשְׁמָה

התראה וכוונתיה פסק הרמב"ם פט"ז מהלכות סנהדרין גם טעם זה לא שייך ולכן סגי
עכ"פ בהתראת אב.

ועוד נ"ל דהרמב"ם לא הי' מפרש הך ומתרין אותו דקאי אאב דהא גם ומלקין אותו לא
קאי עלי' ורש"י לקמן (ע"ב) הוצרך לפרש בזה לפי דרכו. אכן דעת הרמב"ם דהאי
ומתרין אותו קאי אמתרה סתם ולא אתי לאשמועינן אלא דבעי התראה בפני שנים כשאר
חייבי מיתות ולכן לא כתב רק סתם התראה ולא הזכיר פלום מהתראת אב וכן נראה
ג"כ ממה שכתב בפ"י המשניות: שם בתוספות ד"ה על מנת.

בשנתן לה בעלה דהא ר' אלעזר: אי מוקמינן בשנתן לא בעינן למימר לר' אלעזר לשיטתו
דווקא דהא בשנתן גם רב דפליג אר"א מודה ואי רצו התוס' לתרץ לר' אלעזר לשיטתו
הוי מצי לאוקמי אפי' כשמכר.

אכן בלא"ה יש לתרץ עוד דמשפחת שיש ממון לאשה שאין הבעל אוכל פירות מהם
וא"כ אין לו בהם רשות כגון שחבל הבעל לאשתו שצריך לשלם לה נזק וצער ובנושת
והו' שלה ואין הבעל אוכל פירות מהם כמש"כ הרמב"ם (פ"ד מה' חובל ומזיק) א"נ
כשנגנב ולד בהמת נכסי מלוג שלה שהכפל שלה ואין לבעל פירות כדאמרינן בכתובות
(דף ע"ט ע"ב) א"נ כשכתב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירוטיהו שאין לבעל
אז בהן פלום כדאמרינן שם (ריש פרק הכותב לאשתו) א"נ כשמכרה טובת הנאת
כתובתה כדאמרינן בב"ק (דפ"ט ע"א) א"ר הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל
פירות א"נ בבו' סורר ומורה הבא מן הפנויה או שגרש לה בעלה שאין עוד לו בנכסיה
פלום וק"ל שלא הזכיר בש"ס מפל הני גונוי דהא נחית לתירוצי למינקט איבעית אימא:
שם ע"ב בגמרא ש"מ תרתי: ק"ל דאימא דוקא לולא סומין הוא דאתי וי"ל דנדאי כשהוא
אומר בננו זה יש במשמעתו תרתי דהיינו שיאמר זה הוא אותו שלקה בפניכם דאל"כ
מה לשון זה שייך פאן לענין מאי מיחדין אותו ועוד שמעת מניה שצריכין שיורו עליו
באצבע דאל"כ לא שייך לומר זה רק דהמקשן הכי קא קשיא דלעיל פרי' ש"מ בעינן
קרא כדכתיב פי' דאל"כ דלמא רק למצוה הוא דאתי ולא לעכב ומתרין שאני הכא דכולה
קרא יתירה הוא נאהכי פרי' האי מבעי ליה זה ולא סומין וע"כ להכי לחוד הוא דאתי
דאל"כ דלא אתי להכי לחוד א"כ לאו קרא יתירה הוא ומנ"ל לילף ולא סומין לעכוב
נאהכי מתרין דנדאי קרא יתירה הוא דהוי מצי למכתב בננו הוא ולכן שמעת מניה תרתי:
שם ת"ש אם משנגמר דינו ברח: א"ל פיון דהמקשן ע"כ לא ידע לחלק בין נגמר דינו
ללא נגמר א"כ איך קאמר לעיל לימא מסייע לי' אדרבה תקשה מסיפא די"ל דבאמת
המ"ל ולטעמיה ולא קאמר כדאשכחן בכמה דוכתי אף זה קשה מאי פרי' ת"ש אר' חגינא
בלא ר' חגינא תקשי מתניתן רישא וסיפא אהדי וי"ל דבלא"ה א"ל דבכ"מ מניחין דינו
כמו שהיה ולכן בהקירף זקן עד שלא נגמר דינו פיון דקודם לכן היה פטור גם עתה פטור
משא"כ בנגמר דינו שהיה חייב מקודם ונשאר בחיובו אם מדקאמר ר' חגינא טעם
דהואיל ונשתנה דינו נשתנה מיתתו ולא קאמר ג"כ שנשאר בפטורו של קודם לכן פיון
דעדיין לא נגמר דינו אלמא דס"ל דאי משום הא לא אירי' אלא טעם פטורו הואיל
ואשתני א"כ גם בנגמר דינו ליפטר ומתרין דשאני בנגמר דינו דלא שייך אשתני דינו
דנעשה כמי שנידון כפר: שם ואמאי נימא הואיל ואשתני אשתני: ולא ניחא לי' למימר

הא דאמר ר"ח ב"נ שפירק את השם איירי שפירק ע"י פינוי וס"ל כר' מיישא אליבא דרבנן לעיל (דף נ"ו ע"א) דב"נ חייב וישאל פטור ולכך פטור דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא משא"כ בעשה פן בישראל דא"כ ל"ל למימר הואיל ואשתני דינו אשתני מיתתו תיפוק ליה מטעם דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא: שם דינו ומיתתו בעינן: א"ל דא"כ פי פריה לעיל מאם משנגמר דינו ברח ליתרין ג"כ הכי דתיתי בעינן והתם ליכא אלא חד די"ל דע"כ צריה להאי סברא דנגמר דינו גברא קטלא הוא דאל"כ יקשה למה פטור בב"נ שהרג חבירו ונתגיייר דאי משום דאי עביד השתא לאו בר קטלא הוא הא גם בנגמר דינו הוי הכי ואעפ"כ חייב ולכן ע"כ צריה לחלק בהכי דנגמר דינו גברא קטלא הוא: שם ברש"י ד"ה ואם משנגמר דינו.

ושוב אין לנו לחפש בזכותו ולהצילו: ואף דבספ"ק דמכות אמרינן דבברח מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו משום זכותא דארץ ישראל היינו משום שזה עדיין לא מקרי גברא קטילא כשהגיע לו זכות דא"י דאפשר שיגן בעדם וממה שכתב רש"י דאין לנו עוד לחפש בזכותו ולהצילו נראה שסובר דהא דאמרינן דהקיר זקן התחתון עד שלא נגמר דינו פטור דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא לאו מפח קרא או הלכה אלא רק מפח סברא אמרינן הכי להצילו משום והצילו העדה ולכן בנגמר דינו שגברא קטילא הוא לא מהדרינן עוד להפך בזכותו ולהצילו.

ובזה א"ש מה דקשה לפי האמת דקאמר ר"י לתנא דסרחה ואח"כ בגרה תידון בסקילה משום דשינוי גוף בלי שינוי דין ומיתה לא מקרי שינוי לשנות דין מיתתו מ"ש מהקורן זקן עד שלא נגמר דינו דפטור ועיין במהרש"א שפי' בדברי התוס' בד"ה קלה שנה היתה קושיתם במה שכתבו והא דאמר ר"י לתנא.

אכן לפ"ז א"ש דהטעם דפטרינן במתניתן היינו דלהצילו אמרינן סברא זו הואיל ואשתני משום והצילו העדה אכן בסרחה ואח"כ בגרה דלא שייך לפטרה לגמרי דעכ"פ איכא חנק א"כ לא שייך משום והצילו העדה ולכן לא אמרינן סברא זו כולל פמו בנגמר דינו: שם ברש"י ד"ה יין ושינה לרשעים.

כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאים: הא דקאמר לצדיקים רע להם היינו ודאי לע"ה שפמעט מזכיותיהם וא"כ הא דקאמר לרשעים הנאה להם הוא ג"כ לע"ה והא דאמרינן לעיל (דף ע' ע"א) אל תרא יין פי יתאדם אל תרא יין שמאדים פני רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב היינו ש"ע"י היינו בא להם הלבנת פנים שעל ידו קבלו שחרם בעוה"ז ולא שהיין בעצמו מלבין אדרבא הוא גורם שלא יחטאו: שם בתוספות ד"ה ב"נ שפירק.

וע"ק דסוגיא דהכא דלא כחז: ולא ניחא להו למימר דהברייתא באמת אתיא דלא כר"י אלא כרחב"ג שם דא"כ מאי פריה מניה לר"ח פיון שהוא ע"כ לא סבר אלא כר"י. אכן אפשר לומר בישוב קושיות התוס' פיון דר"ח ג"כ ס"ל דקלה בחמורה מיישא שייכא א"כ רוב ז' מצות דהיינו גזל ואבר מן החי וסירוס וכלאים הם במלקות לישראל ומלקות ודאי דקיל ממיתה ובכלל מיתה דב"נ הוא דמלקות במקום מיתה עומדת כדאמרינן לעיל (דף י' ע"א) וכן בשפיכת דמים לא אשתני מיתת ב"נ ממימת ישראל וכן בא"א מיתת חנק הקל הוא בכלל סיף החמור ולכן שפיר שייך עונש לב"נ ארוב ז' מצות שעבר גם לאחר

שְׁנַתְגִּייר אֶפִּילוּ לר"ח וְשִׁפִּיר יְכוּל ר"ח לְסַבּוֹר כְּרַחֲב"ג אֶף לר"י ע"כ גַּם בְּקִלְהָ בַחֲמוּרָה פְּטוֹר דְּכֻקְטָן שְׁנוּלַד דְּמִי וְלָכֵן הַמְקַשָּׁה וְשִׁהֲקֵשָׁה מֵעֲשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר וְאֶפְתִּי לֹא ס"ד הָא דְקִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׂשָׁה שִׁינְיָה א"כ לְפִי ס"ד זֹו ע"כ ר"ח לֹא סָבַר כְּרַחֲב"ג אֶלֶּא כר"י לָכֵן פְּרִיָּה שִׁפִּיר מֵהַפְּרִיָּתָא עֲשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר דְּלִיפָא לְמִימַר דְּהַפְּרִיָּתָא אֶתְיָא כְּרַחֲב"ג דא"כ אֶפְתִּי ר"ח דְּלֹא כְּרַחֲב"ג מְצִי סָבַר מְדַפְטֵר ב"נ שְׁפִירָה הַשֵּׁם וְאֶפְתִּי פְּתַנְאִי אָמַר לְמִילְתֵּי וְלָכֵן פְּרִיָּה שִׁפִּיר: שָׁם ד"ה קִלְהָ בַחֲמוּרָה.

וְהָא דְאָמַר ר"י לְתַנְא: עֵינִין בְּפִי הַמְהַרְשָׁא וְלַעֲנִי"ד י"ל דְּדַעַת הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת מִדְּר"ח אֲדַר"י דְּנֻדְאִי מוֹדָה ר"ח לְהָא דר"י דְּנִידוֹן בְּסִקִּילָה דאל"כ אֶפְתִּי קִשָּׁה לִימָא מְסִיעֵ לִיהַּ וּמָה מְתַרְץ הַש"ס וְכֵן מוֹכַח דַּעַת הַרְמַב"ם שְׁפָסַק לְהָא דר"ח וְגַם פְּסַק דְּסִרְחָה וְאֶח"כ בְּגֵרָה תִּידוֹן בְּסִקִּילָה כר"י וע"כ דְּלֹא פְּלִיגִי וְהַשְׁתָּא הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מ"ש דְּהֵתָם תִּידוֹן בְּסִקִּילָה וְהָא בְּדִינָא דר"ח לֹא דִינִינֵן בְּמִלְתָּא קְמִיָּתָא וְתִירְצוּ דְּבִאָמַת נֶגֶד שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף בְּסִרְחָה וְאֶח"כ בְּגֵרָה אִיפָא ג"כ שְׁיֻנְיֵי מִיתָה גְבִי ב"נ שְׁפִירָה אֶת הַשֵּׁם אֶבְל אִיפָא ג"כ הֵתָם אִישְׁתַּנִּי דִּינָא דְּלִיפָא הָכָא וְלָכֵן הֵתָם דְּנֻקָא אֶשְׁתַּנִּי וְלֹא הָכָא אֶכֶן מִמָּה שְׁפַתְב רש"י בד"ה תִּידוֹן בְּסִקִּילָה נִרְאָה שְׁסוּבֵר דר"י פְּלִיג אֲדַר"ח וְא"כ קִשָּׁה מִמֵּנ"פ אוּ דְמִסִּיעֵ לִיהַּ בְּרִיָּתָא לר"ח אִי תִנִּי תִידוֹן בְּחֻנְק אוּ דְקִשָּׁיָא עֲלִיו מִינָה אִי תִנִּי תִידוֹן בְּסִקִּילָה וִי"ל דְּבִאָמַת תִּנִּי תִידוֹן בְּחֻנְק וְאֶעֱפ"כ לֹא קִשָּׁיָא תּוֹ לִימָא מְסִיעֵ לִיהַּ דִּי"ל דְּהִיא גּוֹפָא אֶתִּי לְאֶשְׁמַעִינֵן וְשִׁלָּא נִטְעָה לְתַנּוֹת תִּידוֹן בְּסִקִּילָה כר"י דְּאִז גַּם הָכָא נִידִינִי בְּמִיתָה קִלְהָ וְקמ"ל דְּלֹא: שָׁם בא"ד.

מְדַקְאָמַר כ"ש הָכָא: פִּי דְּבִשְׁלָמָא אִי אִיירִי בְּשִׁנְיֵי מִיתָה שִׁינְיָה שִׁפִּיר כש"כ דְּהֵתָם אִיפָא ג"כ שְׁיֻנְיֵי הַדִּין בְּהַדִּיָּהּ אֶבְל אִי אִיירִי בְּשִׁנְיֵי הַגּוֹף מֵאִי כש"כ שִׁינְיָה פֶּאן דְּלִמָּא שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף עֲדִיף מִשְׁיֻנְיֵי מִיתָה וְדִין: שָׁם בא"ד.

דמכ"מ קִטְלָא אֶשְׁתַּנִּי: א"ל דא"כ דְּאִיפָא ג"כ שְׁיֻנְיֵי מִיתָה אֶפְתִּי אִיף קֶאָמַר כש"כ הָכָא דְּאֶשְׁתַּנִּי לְגַמְרִי מֵאִי לְגַמְרִי אִיפָא הָכָא הָא הֵתָם ג"כ תְּרִי אֶשְׁתַּנִּי אִיפָא שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף וְשִׁנְיֵי מִיתָה דִּי"ל דְּפִשְׁטָא לִיהַּ דְּשִׁנְיֵי הַדִּין עֲדִיף מִשְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף וְכֵן מוֹכַח דְּהָא ר"י סְבִירָא לִיהַּ תִּידוֹן בְּסִקִּילָה וְלַפְמִש"כ לְעִיל גַּם ר"ח סוּבֵר הָכִי אֶלְמָא דְּלֹא אֶשְׁתַּנִּי וְכב"נ שְׁפִירָה אֶת הַשֵּׁם פְּטוֹר לְגַמְרִי אֶלְמָא דְּגַם לְפִי הָאָמַת עֲדִיף שְׁיֻנְיֵי הַדִּין מִשְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף גַּם א"ל דא"כ דְּקִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׂשָׁה שִׁינְיָה מְקַרִּי ג"כ אֶשְׁתַּנִּי קִטְלָא אִיף מְתַרְץ לְעִיל אֶעֱשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר דְּהִיא דִּינֵי אֶשְׁתַּנִּי מִיתָתוּ לֹא אֶשְׁתַּנִּי הָא לֹא מִשְׁפַּחַת אֶלֶּא ע"י קִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׂשָׁה שִׁינְיָה פְּדִאָמַרִּינֵן בַּש"ס וְהִיא מְקַרִּי אֶשְׁתַּנִּי מִיתָתוּ דִּי"ל דְּכַדְמְתַרְץ אֶלֶּא קִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׂשָׁה שִׁינְיָה בְּאָמַת חֲזַר מִמָּה שְׁתִּירְץ מִיתָתוּ לֹא אֶשְׁתַּנִּי וְאִף דְּרש"י לֹא פִי פֶּן לְשִׁיטָתוּ אִזַּל דְּגַם פֶּאן לֹא פִי כְּפִי הַתּוֹס' אֶלֶּא דְּהִיא אֶשְׁתַּנִּי שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף קֶאָמַר גַּם א"ל דא"כ דְּשִׁנְיֵי הַדִּין דְּנֻקָא מְקַרִּי אֶשְׁתַּנִּי וְלֹא שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף מֵאִי מְקַשָּׁה לְעִיל מֵאִם מִשְׁנַגְמַר דִּינֵי בְּרַח הָא הֵתָם לִיפָא רַק שְׁיֻנְיֵי הַגּוֹף מִשֵּׁא"כ בְּדַר"ח דְּהִי שְׁיֻנְיֵי דִּין וּמִיתָה י"ל דְּבִאָמַת הָוִי מְצִי לְתַרְץ הָכִי אֶלֶּא דְּבִלֵּא"ה מְשַׁנִּי שִׁפִּיר: שָׁם דָּף ע"כ ע"א בְּגַמְרָא וּמְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת: ק"ק לְמָה קָרִי לִיהַּ זְכָאִי בְּתַחֲלָתוּ פְּשַׁנְבַּ מֵאֲבִיו וּלְבַסּוֹף פְּשַׁגְזַל אֶת הַבְּרִיּוֹת מְקַרִּי חֲיִיב מ"ש לֹא דְּגַנְיָבָה מְלֹאוּ דְּגִזְלָה י"ל דְּבִאָמַת מְשׁוּם אִיסוּר לֹא מְקַרִּי זְכָאִי לְגַבִּי דִּין מִיתָה וְהָא דְּקֶאָמַר וּמְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת הִינֵנוּ שְׁיַהֲרַגְם דְּאִיפָא חֲיִיב מִיתָה וְכֵן

פ'י הרמב"ם בפ'י המשניות והא דדיינינו ליה בסקילה אף דרוצח גופא אינו אלא בסייף היינו משום שייבא גם לידי איסור סקילה כגון שייגזול את הבריות או יהרגם בשבת והא דאמרין לעיל (דף ע' רע"א) שהכל מצויין אצלה בעבירה ופ'י רש"י ומרגלת לבריות לעבירה בשביל אתנו התם ג"כ תבא לידי איסור סקילה כשפתרגיל את הבריות לעבירה כשפתהיה נערה המאורסה: שם הגונב פיס בשבת: ק"ק מאי קשיא ליה דלמא באמת הפיס גופא צריף להחזיר שאין זה תשלומין אלא חזרה פדין פקדון והתשלומין דאיירי ביה בברייתא היינו הפל שזה תשלומין מעליא הוא ופטור גם לרבא כמו בשביר וכן משמע ג"כ מדנקטה הברייתא גונב דוקא ולא גוזל: שם קשיא סתמא אסתמא: א"ל פיון דהברייתא ראשונה ע"כ דרשה סמוכים כמו שפ'י רש"י וביבמות (דף ד' ע"א) אמרין דר"י לא דריש סמוכים רק במשנה תורה א"כ מאי מקשה דלמא ברייתא ראשונה פרבנו ושנ' כר"י די"ל דמ"מ פריף שפיר לרבנו פיון דדרשי אין לו דמים לאם זרחה השמש כש"כ דצריכין למדרש גם דמים לו לאם זרחה דכתיב בהאי קרא גופא וא"כ סתרי אהדדי: שם ברש"י ד"ה אין לו דמים.

דק"ל חייבי מיתות שוגגין: ק"ק דא"כ תקשי לרב דימי אליבא דר"י דסבר שם בכתובות (דף ל"ד) דחייב והוא לא אקשי שם אלא מהא דתנא דבי חזקיה: שם בתוספות ד"ה מסתברא. וא"ת מאי קמ"ל תנינא: נדאי ארב ל"ק מאי קמ"ל דהא קמ"ל טובא דאפילו נטל פטור דלא שמעינן ממתניתין אלא הקושיא היא ארבא למה ליה למימר דבשיביר סובר פרב פשיטא מתניתין היא ולפ"ז מה שפירצו התוס' קמ"ל רב אפילו שיביר אס"כ האי רב צ"ל רבא: שם בד"ה אפילו נטל.

אלמא קודם יאוש לא קני: עיין במהרש"א ולא זכיתי להבין דעתו דאי דין תורה איירי ביש לו דמים א"כ גם הך דגונב אחר גנב איירי הכי ומאי קשיא להו להתוס' ולפענ"ד י"ל דוודאי אקרא לא קשיא ליה איף משפחת דין כפל לרב די"ל דמשפחת בבו שגנב מאביו אבל אהתם מקשה שפיר דגם אי בגנב שני ליכא מיתה כגון שהווא בן אצל אביו מכ"מ אביו גופא קננהו בדמים וזה דוחק להו לאוקמי מתניתין ומיעוטא דמבית האיש ולא מבית הגנב כגון שאביו גופא גנב מאביו דהיינו מאבי אביו של הגנב השני ובזה א"ש ג"כ הא דלא הקשו התוס' איף משפחת דין כפל גם לרבא דארף דקרן בעי לאשתלומי כשהוא בעין מטעם פקדון הא הפל תשלומין הוא וקננהו בדמים אבל לפ"ז ניחא ג"כ דמשפחת בבו אצל אביו: שם בא"ד.

דמיתתו זו היא התראתו פדלקמן: עיין במהרש"א שנדחק איף יתרץ רב לאידף ברייתא דסברה דמתרת ג"כ בעי התראתה. ולפענ"ד לק"מ דהתוס' לא נקטו רק חד מהנהו דינים שאין בהם מיתה אבל ודאי משפחת טובא כגון בגנב מן השדה ודייר וסוהר דליכא דין מיתה כמו שכתב הרמב"ם (פ"ט מה' גניבה) וכן בשעיו עדים שם וכן ביום ליכא דין מיתה להתראב"ד שם וי"ל דבהכי איירי: שם ד"ה לא קבלינהו.

כדאמר בפרק הפועלים: פירוש דרבא גופא אמר שם הכי ולא ניחא להו למימר דרבא רצה להחמיר על עצמו לצאת גם ידי דעת אבני דמשמע שם דלא סבר הכי מדאוקי לברייתא פניחידאי כר"מ ושללא אליבא דהלכתא ולא אוקי באוקימתא דרבא דרק ידי רב שיף לומר שרצה לצאת שהיה רבו וכן משמע מדקאמר הואיל ונפיק מפומיה דרב משמע

שִׁמְפָנִי כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַב נֶהֱג פֶּן: שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא ס"ד אָמִינָא מִיָּדֵי דְהוּה אֶהְרוּגִי ב"ד: הָא דְלֵא קְאָמַר בְּקִיצוֹר דְּמִסְבָּרָא לֹא הוּי מוֹקְמִינֵן רַק לְחוּל דְּלִיכָא רַק אִיסוּר רְצִיחָה וְלֹא גְבִי שְׁבֵת דְּאִיפָא אִיסוּר שְׁבֵת ג"כ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבִיּוּמָא (דָּף פ"ה ע"א) יְלִיף ר"ע דְּפַקוּחַ נְפִשׁ דּוּחָה שְׁבֵת פִּינּוּ דְּדוּחָה עֲבוּדָה דְּלִהְתִּיּוֹת אֲפִילוּ מְעַל מְזַבְחֵי וְעֲבוּדָה דּוּחָה שְׁבֵת דְּכַש"כ דְּלִהְתִּיּוֹת דְּהֵינּוּ פַקוּחַ נְפִשׁ דּוּחָה שְׁבֵת וּמַה"ט יְלִפִּינּוּ ג"כ לְעֵיל (דָּף ל"ה ע"ב) דְּרְצִיחָה דּוּחָה שְׁבֵת אִי לֹא קָרָא דְּלֵא תְּבַעְרוּ וְהִנֵּה בְּכָלֵל לִהְתִּיּוֹת אִיפָא ג"כ לְהַצִּיל אֶת הַנֶּרְדָּף בְּנִפְשׁוֹ שֶׁל רוּדְף א"כ שְׁפִיר נִילֵף בְּק"ו דְּדוּחָה מִיַּתַּת הַרוּדְף שְׁבֵת מְדַדְחֵי עֲבוּדָה שְׁדוּחָה שְׁבֵת וְלָכֵן קְאָמַר דְּסד"א דְּאִינּוּ דּוּחָה מ"ד אֶהְרוּגִי ב"ד דְּאִיפָא ג"כ הֵךְ ק"ו וְאֵעֲפ"כ לֹא דְחֵי א"כ ה"א דְּגַם לְגַבֵּי רוּדְף לֹא נִימָא הֵךְ ק"ו.

וּק"ק דֵּא"כ ל"ל לֹא תְּבַעְרוּ לְעֵיל הָא מְדַאצְטְרִיף אִין לֹו דְּמִים דְּדְחֵי שְׁבֵת מְכָלֵל דְּמִיתַת ב"ד אִינּוּ דּוּחָה וְע"ק לר"א בר"ש דְּאִית לֵיהּ לְקַמֵּן (דָּף ע"ג ע"ב) דְּאֵף מְחַלֵּל שְׁבֵת נִימֵן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ הָא הָאִי גְבִי שְׁנַמְצָא בְּמַחְתָּרַת בְּשְׁבֵת שְׁדִינִינּוּ לֵיהּ פְּרוּדָף שֶׁל בַּעַה"ב הוּא רוּדְף לְחַלֵּל שְׁבֵת ג"כ דְּרְצִיחָה אֲב מְלֹאכָה הִיא וּמַהִיכֵי תִימֵי שְׁלֵא יְהִיָּה נִידוּן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ וּל"ל אִין לֹו דְּמִים לְשׁוֹן רַבִּים: שֵׁם הַשְּׁתָא בְּחוּל לֹא קְטְלִינּוּ לֵיהּ: ק"ל הָא אִי לֹא הוּי פְּתִיב אֲלֵא דָם לֹו הוּי מוֹקְמִינּוּ לְמִסְתַּבֵּר טְפִי דְּהֵינּוּ לְשְׁבֵת דְּוּוּקָא וּבְהָא הוּי מְחַלְקִינּוּ בֵּין זְרָחָה הַשְּׁמֵשׁ לְלֹא זְרָחָה אֲבָל אֲפִתִי בְּחוּל לֹא הוּי יְדַעִינּוּ דְּהֵכָא ע"כ צ"ל ג"כ בְּאִין לֹו דְּמִים דְּמוֹקְמִינּוּ בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשְׁבֵת ג"כ וְהַשְּׁתָא בְּשְׁבֵת קְטְלִינּוּ בְּחוּל מִבְּעַיָּ' וּל"ל דְּמִים אַע"כ דְּאִי לֹא הוּי פְּתִיב רַק דָם הוּי מוֹקְמִינּוּ לְחוּל דְּוּוּקָא וְא"כ ה"ה פֶּאן אֲפָכָא.

וּי"ל דְּבַשְׁלֵמָא בְּאִין לֹו דָם שְׁפִיר הוּי מוֹקְמִינּוּ לְחוּל דְּוּוּקָא אֲבָל שְׁבֵת ה"א דְּלֵא מְחַלְלִין לָכֵן פְּתִיב אִין לֹו דְּמִים אֲבָל הַשְּׁתָא דְּגִלִי קָרָא דְּהִיכֵי דְּזְרָחָה הַשְּׁמֵשׁ עָלִיו שְׁרוּצַח הוּא נִימֵן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ אֲפִילוּ בְּשְׁבֵת מְקַשָּׁה שְׁפִיר הַשְּׁתָא בְּחוּל לֹא קְטְלִינּוּ בְּשְׁבֵת מִבְּעַיָּא דֵּא"ל דִּילְמָא לֹא הוּי מוֹקְמִינּוּ רַק לְשְׁבֵת דְּמַכ"מ הוּי מוֹכַח דְּגַם בְּחוּל לֹא קְטְלִינּוּ דְּאִי ס"ד דְּבַחוּל קְטְלִינּוּ דִּישׁ לֹו דִּין רוּדְף א"כ גַּם בְּשְׁבֵת לִיקְטֵל כְּמוֹ בְּאִין לֹו דְּמִים.

עוּד י"ל דְּהִיכֵי קָא פְּרִיף הַשְּׁתָא בְּחוּל לֹא קְטְלִינּוּ בְּשְׁבֵת מִבְּעַיָּ' דַּע"כ עֵיקַר קָרָא לְחוּל קְדָרִישׁ דְּאִי ס"ד לְשְׁבֵת לְכַתְּנֹב אִיפָכָא בְּבְרִיָּתָא בֵּין בְּשְׁבֵת בֵּין בְּחוּל דְּהָא עֵיקַר קָרָא מְסָבְרָא לְשְׁבֵת מוֹקְמִינּוּ וְרַק מִיַּתוּרָא דְּדְּמִים מְרַבִּינּוּ חוּל וְלָכֵן מְתַרְץ דְּלֵא נְצָרְכָה אֲלֵא לְפַקֵּחַ עָלִיו אֶת הַגֵּל וּבְזָה הוּי שְׁבֵת חֲדוּשׁ טְפִי וְלָכֵן נֶקַט חוּל בְּרִישָׁא אָף דְּזָה לֹא מוֹכַח אֲלֵא מְדַדְרִישׁ דְּמִים לֹו בְּרִישָׁא אֲבָל אִי הוּי דְּרִישׁ אִין לֹו דְּמִים בְּרִישָׁא לֹא הוּי מוֹכַח דְּלְפַקֵּחַ עָלִיו אֶת הַגֵּל אֲתִי דְּאִי מְדַנְקַט בֵּין בְּחוּל בְּרִישָׁא ה"א אִיָּדֵי דְּבְרִישָׁא דְּבְרִיָּתָא נֶקַט חוּל בְּרִישָׁא דְּהֵתָם לְעַנְגֵּן אִין לֹו דְּמִים צְרִיף לְמִינְקַט הִכֵי דְּחוּל פְּשִׁיטָא טְפִי נֶקַט ג"כ הִכֵי בְּסִיפָא גְבִי דְּמִים לֹו אֲבָל הַשְּׁתָא דְּנֶקַט דְּמִים לֹו בְּרִישָׁא וְאֵעֲפ"כ קְתַנִּי בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשְׁבֵת שְׁפִיר מוֹכַח דְּלְעַנְגֵּן מְפַקֵּחַ אֶת הַגֵּל אִיָּרִי דְּבַכ"מ סִיפָא בְּתַר רִישָׁא וְלֹא רִישָׁא בְּתַר סִיפָא גְרִירָא.

וּבְהִיכֵי א"ש מַה שִׁי"ל בְּבְרִיָּתָא לְמַה דְּדְרָשָׁה קָרָא הַמְּאֻחָר דְּדְּמִים לֹו בְּרִישָׁא וְהִזְדַּר קָרָא דְּאִין לֹו דְּמִים הַמְּוֻקְדָּם וּלפ"ז נִיחָא דְּרְצָתָה לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּלְעַנְגֵּן מְפַקֵּחַ אֶת הַגֵּל אִיָּרִי: שֵׁם וְהִנֵּה בַכ"א וּמַת בְּכָל מִיתָה שְׁאֲתָה יְכוּל לְהַמִּיתוֹ: ק"ק לְכַתְּנֹב וְהוּמַת דְּשְׁמַעִינּוּ תְּרוּנוּיָהוּ.

ונ"ל דהרמב"ם בפ"ט מהל' גניבה פתב פסוגיין דיכול להמיתו בקל מיתה שאמה יכול להמיתו ומשמע דלכתחילה יכול להמיתו פן אכן לא כן ד' הר"ן ריש שמעתיין שפתב דלכתחילה מיתו בסיוף ואם אין יכול להמיתו בסיוף מיתו בכ"מ.

ונ"ל דלהר"ן יצא זה מדכתיב והנפה והדר ומת ולא פתיב והומת פי קושניין אע"כ דגלי קרא דלכתחילה והנפה דהיינו מיתה שיש בה הפאה שהוא סיוף כשאר רוצח והדר ומת בכ"מ שא"ל ולכן לא פללם קרא יחד: שם אבל אחר לא קמ"ל: ק"ק פינן דרודף הוא מהיכי תיתי שלא מיתו אחר הא לקמן ילפינו מאין מושיע לה דרודף כל אדם מותר להורגו.

וי"ל דלכאורה אין זה רודף גמור דהא אינו הורג בעה"ב אלא מפני שיודע שהבעה"ב יתרוג אותו אם ירצה לילף עם הגניבה א"כ הלא נרדף הוא ולא רודף ולמה מותר להורגו רק דכבר פתב הר"ן דהפתוב דנו פרודף פינן דהוא הוא המתחיל במחלוקת של עסקי נפשות ולכן אפתי לא הנה ידעינו אלא דהוא מותר להורגו דבו גלמה התורה ואין לה בו אלא חדושו אבל אחר לא להכי קמ"ל קרא דדנינו ליה פרודף גמור ואפילו אחר.

ובהכי א"ש מאי דקשה לכאורה דהתוס' הקשו לקמן ל"ל קרא דרוצח גיטן להצילו בנפשו תיפוק ליה מוהוכה בכל אדם ומירצו ע"ש. אכן לכאורה אפתי קשה אפכא ל"ל קרא דאין לו דמים תיפוק ליה מרוצח ולפ"ז ניחא דמהתם לא ידעינו אלא מי שהוא רודף גמור ולהכי אשמועינו קרא באין לו דמים דגם זה רודף מקרי וכמו שפי' הר"ן: שם וכל ב' פתובים הבכ"א אין מלמדין: ולמ"ד מלמדין פבר פתבו התוס' לעיל (דף מ"ה ע"ב) דאיכא ג"כ עיר הנדחת ונסקלין וה"ה דהנה מצוי להביא שם ג"כ קרא דוהוכה דהכא: שם מחתרתו זו היא התראתו: מדקאמרין לקמן אמר לה רב הונא כו' פתנא דמחותרת משמע דלפי בריתא קמייתא כולהו בעי התראה דאל"כ לא הוי צריף למימר דכתנא דמחותרת ס"ל דכש"כ דלאידך תנא א"ש אכן לא כן דעת הרמב"ם שפסק פתנא דבריתא קמא ולא הזכיר שום התראה משמע דס"ל דלא צריף וכן מוכח ממה שכתב המהרש"א לעיל בתוס' ד"ה אפילו נטל.

אכן מה שכתב שם דבריתא קמייתא דלא פרב אינו מן הצנור ד"ל דרב סובר דהך בריתא סברה פבריתא דלקמן דרודף שהיה רודף דסברה לפי תירוץ האיבעית אימא דרודף בעי התראה וא"כ ע"כ דין דבא במחותרת איירי עם התראה ובלא"ה א"ש מה דקאמר רב התם ל"ש אלא לפני יאוש דהתם איירי בלא התראה: שם אר"ה קטן הרודף גיטן להצילו בנפשו: ק"ק פינן דהא דרוצח גיטן להצילו בנפשו ילפינו לקמן מכאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש א"כ הנה לנו למעט מאיש קטן כמו בכ"מ: שם שאני התם דמשמאי קא רדפי: ובירושלמי מתרץ דאינו יודע מי רודף את מי שפא אמו הרודפת והוא הנרדף דשפא ימות הוא ע"י קושי הלידה ולכן אין נוגעין בשניהם: שם והתורה אמרה שופך דם האדם: ק"ק דא"כ מקרא זה אתיא דרודף גיטן להצילו בנפשו וילקמן לא משכח לילף פן אלא מכאשר יקום איש על רעהו ועוד הא קרא זה דשופך דם האדם נדרש לעיל (דף נ"ז ע"ב) לב"נ נהרג על העובדים ולענין דמיתתו בחנק ועוד אי מקרא זה אתיא ונהוג דין רודף גם בבני נח וצ"ל דלא מיייתי קרא זה הכא אלא לאסמכתא בעלמא אבל באמת עיקר קרא לדרשות דלעיל אתיא: שם שהיא ריבר"י היא: א"ל

דבֿחֿבֿר אִיגֿרִי דא"כ ל"ל לומר וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה שְׁנֵפֶף דָּם הָאָדָם הָאֵל לֹא נִיטְנָה זֶה אֶלָּא לְהִבְחִין בֵּין שׁוּגֵג לְמִזִּיד וְגַבִּי חֶבֶר ל"צ לְזֶה אַע"כ בַּע"ה אִיגֿרִי וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י וְא"כ מוֹכַח דַּר"י בַּר"י לֹא מִצְרִיף שְׁיִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה אֶפְיָלוּ בַּע"ה וּמִזָּה קָשָׁה עַל הַתּוֹסֵף לְעִיל (דָּף מ"א ע"א) דְּמִשְׁמַע שְׁמִסְנִפְקִים בְּזֶה אֵי בְּעֵי רַש"י שְׁיִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה ע"ש: שְׁם בְּרַש"י ד"ה יֵצֵא רֵאשׁוֹ.

וּא"ת מַעֲשֵׂה דְשִׁבְעָ בֶּן בְּכָרִי: עֵינָן מַה שְׁפָתַי הַר"ש בְּזֶה סַפ"ח דְּתַרּוּמוֹת: שְׁם דָּף ע"ג ע"א בְּמַתְנִיתָן וְאֵלּוּ הֵן שְׁמֵצִילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁן: הָא דְחֻשִׁיב הֵנִי דְנוּקָא וְלֹא ג"כ שְׁאָר עֲרִיּוֹת וְתַנִּי וְשִׁינִי לִיכָא לְמִימַר כִּינּוּן דְּנֹאֵלוּ קַתְנִי וְכִדְאֶמְרִין בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ט"ז ע"ב) י"ל דְּנֹאֵלוּ לָאו דְנוּקָא וְכִמְש"כ רַש"י בְּמַפּוֹת רִישׁ פֶּרֶק אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין ע"ש.

א"נ י"ל דְּהִכָּא לִיכָא לְמִיטְעֵי דְלֹא תַנִּי וְשִׁינִי כִּינּוּן דְּקַתְנִי בְּסִיפָא אַבְל הַרּוֹדֵף אַחַר בְּהֵמָה כּו' מִפְּלֵל דְּבִשְׁאָר עֲרִיּוֹת מִצִּילִין: שְׁם בְּגִמְרָא אֵין ה"נ וְאֶלָּא נִיטְנָה לְהַצִּיל מִנ"ל אֶתְיָא מִק"ו: לְכַאוּרָה לֹא מְתַרַץ בְּזֶה בְּרִייתָא קַמְיִיתָא דְהָא בְּפִירוּשׁ קַתְנִי דְמֵלֵא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָף נִפְקָא וְלֹא רַצָּה לְתַרַץ כָּאֵן רַק לְפִי הֵף בְּרִייתָא דִּילְפִינָן מִל"ת עַל דָּם רַעָף רוּאָה אֶת חֲבִירוֹ טוֹבַע בְּנֶהָר מִנ"ל דִּין רוּדֵף אֵף דִּלְפ"ז ק"ק מֵאֵי פִרְיָה לְקַמְן וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין דִּילְמָא הֵף בְּרִייתָא אֶתְיָא כַּר"ש דַּס"ל לְקַמְן (דָּף ע"ד ע"א) דְּעוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין אֶלָּא ע"כ אֵלִיבָא דִּידְנִי פִרְיָה וְלִכּוֹן נ"ל דְּבִאָמַת מִל"ת עַל דָּם רַעָף נִפְקָא וְהֵף ק"ו הוּא רַק גִּילּוּי מִלְתָּא בְּעֵלְמָא דְנִכְלָל גַּם רוּדֵף בְּקִרָא דְלֹא תַעֲמֹד דְאֵי לֹא ה"ה דְּרַק לְרוּאָה א"ח טוֹבַע בְּנֶהָר אֶתְיָא וְא"ל דְּאֶפְתִּי מֵאֵי פִרְיָה וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין הָא הִכִּי דְלֹא הֵנִי רַק גִּילּוּי מִלְתָּא עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין כְּדֹאמַר אַבְיִי לְקַמְן (דָּף ע"ו ע"א) דִּי"ל דְּפִרְיָה לְרַבָּא דְפִלִּיג עַל זֶה וּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גִּילּוּי מִלְתָּא דְהִכָּא לְהֵתֵם: שְׁם וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין: ק"ק הָא ע"כ לָאו מִשׁוּם עוֹנֵשׁ נִגְעָנוּ בְּזֶה אֶלָּא מִטַּעַם דְּהִקְפִּידָה הַתּוֹרָה לְהַצִּיל אֶת הַנְּרַדֵּף דַּא"כ אִיף אֶמְרִין לְעִיל דְקַטְוֹן הַרּוֹדֵף נִיטְנָה לְהַצִּיל מִנְפִּשׁוֹ אֵף דְרוּדֵף לֹא בְּעֵי הַתְּרָאָה הַרִי מ"מ קְטוֹן בַּכ"מ לָאו בַּר עוֹנֵשִׁין הוּא: שְׁם וְהָא מִהִכָּא נִפְקָא מִהֵתֵם נִפְקָא: ק"ק לְפִי מַה שְׁפָתַי הַב"י בַּח"מ (ס' תכ"ו) בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דְאֶפְיָלוּ בְּסַפֵּק נִפְשׁוֹת צִרְיָה לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ כְּדִי לְהַצִּיל אֶת חֲבִירוֹ א"כ מֵאֵי פִרְיָה הָא וְדֹאֵי צִרְיָה לְזֶה לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָף דְּמִנְהַשְׁבּוֹתוֹ לֹא לֹא הֵנִי דְעֵינָן לְמִימַר הִכִּי וְלִפִּי שְׁיִטַּת הַפּוֹסְקִים שְׁהַשְׁמִיטוּ דִּין זֶה א"ש דִּי"ל דְּסַבְּרוּ דְהַש"ס דִּילּוֹן בְּאָמַת פִּלִּיג עַל הִירוּשְׁלָמִי אַבְל לְדַעַת הַב"י קָשָׁה וִי"ל דְּהַקְוֵשִׁיא הִיא דְּבִאָמַת וְהַשְׁבּוֹתוֹ לֹא ל"ל אַבְל לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָף לְכַתּוּב וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ גַּם הַמְהַרְש"א בְּתוֹסֵף.

אֵף דִּלְפ"ז קָשָׁה לְפִי מַה שְׁמִשְׁמַע מִפִּירוּשׁ רַש"י בְּהָא דְמְתַרַץ אַבְל מִיְטַרַח וּמִיגַר אֶגּוּרִי אִימָא לֹא קַמ"ל דְּמִשְׁמַעוֹת דְּל"ת עַל דָּם רַעָף דְרִישׁ כֵּן א"כ אֶפְתִּי וְהַשְׁבּוֹתוֹ ל"ל וּבִפְשׁוֹת י"ל דְאֵי מִל"ת לֹא יְדַעִין אֶלָּא דְמְחַוֵּיב לְהַצִּיל נִפְשׁ אַבְל לְהַשִּׁיב תּוֹעָה בְּדִרְדָּף שְׁאִינוּ פְקוּחַ נִפְשׁ לֹא וְלִהִכִּי מְצַרְכִּין וְהַשְׁבּוֹתוֹ אֵף דִּלְפ"ז הַקְוֵשִׁיא הַנ"ל עַל הַב"י בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת דְהָא שְׁפִיר מְצַרְכִּין וְהַשְׁבּוֹתוֹ וִי"ל דְּלֵהַב"י מְפָרְשִׁין פִּירוּשׁ הַגְּמָרָא כְּמוּ שְׁפִירֵשׁ הַר"ן דְּמִיתוּרָא דְל"ת דְרִישֵׁין מִיגַר אֶגּוּרִי וְלֹא מִשְׁמַעוֹת וְלִכּוֹן שְׁפִיר מְצַרְכִּין לְפִי הַפִּירוּץ וְהַשְׁבּוֹתוֹ וּבְאָמַת הַקְוֵשִׁיא הִנֵּה וְהַשְׁבּוֹתוֹ ל"ל וְרַש"י דְלֹא פִירֵשׁ הִכִּי י"ל דְּסוּבֵר בְּאָמַת כְּדַעַת הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְשְׁאָר פּוֹסְקִים שְׁלֵא הִבִּיאוּ הֵף דִּין דַּב"י: שְׁם

נְעַבְדָּהּ בַּה עֲבִירָה: מִפִּירוּשׁ רַש"י נִרְאֶה שְׁמִפְרֵשׁ הֵכִי שְׁנִבְעֵלָה קוּדֵם לְכֹן אֲכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם לֹא נִרְאֶה כֹן אֲלֵא דְקָאֵמַר דְּהֵיכָא דְנִעְבְּדָהּ בַּה עֲבִירָה דְהֵינּוּ שְׁהֵעֵרָה בַּה כְּבַר אַע"פ שְׁלֵא גָמַר בִּיאָתוּ לֹא נִיֵּתֵן עוֹד לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ פִּינּוּן שְׁכַבְרָ עֶבֶר אֲלֵא מְבִיאִין אוֹתוֹ לַב"ד דְּכֹן כְּתִב בַּפ"א מֵהַל' רוּצַח וּלְפִי הַנִּרְאֶה מִכָּאן יֵצֵא לוֹ כֹן וּלְפ"ז אֲפֹשֶׁר לְדַעַת הַרְמַב"ם אֲפִילוּ הֵיכִי שְׁנִבְעֵלָה מִקוּדֵם לְכֹן בְּעֵילַת זְנוּת לֹא מִקְרִי ע"י כֹן פְּגוּמָה: שָׁם אֲבָל נֶעַר דָּלָא קָא פְּגִים לִיה: פִּירוּשׁ דְּפִגְמָם הוּא שְׁנִעְשָׂה זִוְנָה בְּבַעֲלֵתוֹ וְהִנְלֵד מִמְזֵר וְכִמוּ שְׁפִירוּשׁ רַש"י לְקַמֵּן (ע"ב) וְתַרְנוּנֵיהוּ לֹא שְׁיִיכִי גַבִּי זְכַר וְאִף שְׁכָאן פִּירוּשׁ רַש"י הַפְּגָם גַּבִּי נֶעַרָה הַמְאֹרְסָה דְּפִגְמָם לָהּ בְּבַתּוּלִי' וּמְגִנָּה עַל בְּעֵלָה לֹא בָּא רַק לְפָרֵשׁ לְעֵנִין מֵאִי קָרִי לַנ"ה נְפִישׁ פְּגָמָה טְפִי מִשְׁאָר עֲרִירוֹת: שָׁם בְּרַש"י ד"ה אֲבָל הַרוּדָף.

וְשִׁבְתָּ נְמִי תִּיתִי בַּגִּז"ש: א"ל דְּאִפְתִּי לֹא לִיֵּתֵנִי רַק ע"ז דְּכִינּוּן דַּע"ז אִין מִצִּילִין א"כ מֵהֵיכִי תִּיתִי שְׁיִצִּילוּ מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ הָא לִיכָּא לְמִילָף חִיּוּבוֹ מַגִּז"ש דִּי"ל דְּתַנִּי בְּכָל הַגִּי דְחֻשְׁבִּיב סְדָרָא דְקָרָא נְקִיט דְרוּצַח דְחֻשְׁבִּיב כְּתִיב בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים מִכָּה אִישׁ וְמֵת מוֹת יוֹמֵת וְזָכוּר כְּתִיב מִיתָתוֹ בְּפִרְשַׁת קְדוּשִׁים וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת זְכַר וְגו' וְנֶעַרָה הַמְאֹרְסָה כְּתִיב בְּפִרְשַׁת כִּי תֵצֵא וְהוֹצֵאתֶם אֶת שְׁנֵיהֶם וְכֹן רוּדָף אַחַר בְּהֵמָה כְּתִיב בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוֹמֵת וְהַמְחַלְלֵי אֶת הַשִּׁבְתָּ בְּפִרְשַׁת שְׁלַח לָהּ רְגוּם יִרְגְּמוּ וְע"ז בְּפִרְשַׁת שׁוֹפְטִים וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא וְגו' וְאִף דְּכְתִיב ע"ז ג"כ בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים זֹבַח לְאֱלֹהִים יִחַרֵם הָף לֹא אֵיירִי רַק בַּד' עֲבוּדוֹת שְׁלֵא פְדָרְפָה וְלֹא בַע"ז סְתָם כְּמִבְנוֹאֵר לְעֵיל וְגַם לֹא כְּתִיב שָׁם מִיתָה בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ בְּפִרְשַׁת שׁוֹפְטִים וְלָכֵן שְׁפִיר נְקִיט מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ ג"כ פִּינּוּן דְּבַדְרָף סְדוּרוֹ לְפִי הַמְקָרְאוֹת קָדִים לַע"ז: שָׁם ד"ה הֵיִקֵּשׁ הוּא.

וְכָל הֵיִקֵּשׁ וְגִז"ש כו' לְפִי שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ מַעְצָמוֹ: עֵינִין בַּמ"ל (פ"ב מֵהַל' קָרְבֵן פְּסָח) שְׁהוֹכִיחַ שָׁם דַּעַת רַש"י דְּהֵיִקֵּשׁ אָדָם דֵּן מַעְצָמוֹ וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִדְּבָרֵי רַש"י דְּהֵכָא דְכְּתִב לְפִי שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ מַעְצָמוֹ וּמִשְׁמַע דְּאֵהֵיִקֵּשׁ וְגִז"ש קָאִי דְנוֹדָאִי לְעֵנִין הָא הוּי כְּמִפּוֹרֵשׁ בְּקָרָא דָאִי לֹא דְכְּתִבְתֶּם הַתּוֹרָה ב' הַדְּבָרִים שְׁהוֹקֵשׁוּ סְמוּכִים זֶה לְזֶה לֹא הוּי נוֹכַח לְהַקִּישׁ אֲבָל הַשְׁתָּא דְכְּתִיבֵי שְׁפִיר נְקִישׁ אוֹתָן מַעְצָמָן וְלָכֵן לְעֵנִין הֵיִקֵּשׁ ל"צ רַש"י לְפָרֵשׁ כְּלוּם וְרַק לְעֵנִין גִּז"ש וְלָכֵן כְּתִב שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ דְּמִשְׁמַע דַּאֲגִז"ש לְחוּד קָאִי אֲכֹן בְּסוּפָה (דָּף ל"א ע"א) כְּתִב רַש"י בְּפִירוּשׁ דָּאִין אָדָם דֵּן הֵיִקֵּשׁ מַעְצָמוֹ וְהַתּוֹס' כְּתִבוּ עָלֵי דְתִימָא גְדוּלָה הִיא ע"ש וּבְסִפְרֵי ע"ל שָׁם שְׁהֵאֲרַכְתִּי לִיִּישַׁב שִׁיטַת רַש"י: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הָרִי זֶה.

וְכֹן בְּהֵיִא דְלַעֲיֵל פְּרָק ד' מִיתוֹת: לְפִי מַה שְׁכְּתִבְתִּי לְעֵיל שָׁם מְזָה אֲפֹשֶׁר אִין רְאִיָּה כ"כ ע"ש: שָׁם בַּא"ד. דְלַלְמַד אֲפִסוּלִי הַפְּקוּדֵשִׁין נְמִי קָאֵתִי לְפָטוֹר מִן הַמִּתְנוֹת: עֵינִין בְּכֹחוֹת (דָּף ל"ג ע"א) דְדַרְרִישׁ שָׁם ג' דְרָשׁוֹת מְצַבִּי וְאִזְלֵ וְלֹא יִדְעָתִי לְמַה מְסוּפְקִים הַתּוֹס' בְּזֶה וְגַם לְמַה נְקִטוּ הָף דְרָשָׁא דְוּוּקָא: שָׁם בַּד"ה לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ.

ל"ל קָרָא בְּטוּבַע בְּנִהָר: ק"ק הָא אִיִּצְטְרִיף קָרָא לְמִקְטָרַח וּמִיִּגְר אֲגוּרִי כְּדַאֲמִרִין לְקַמֵּן וְזֶה לֹא מוֹכַח רַק מִיתוֹרָא דְלֹא תַעְמֹד דְּמִוְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ נְפָקָא וְכִמוּ שְׁפִירוּשׁ הַר"ן וְא"ל דְּאִפְתִּי וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ ל"ל דַּא"כ דְזֶה קוּשְׁיַת הַתּוֹס' מֵאִי מְתַרְצִי דָאִי מֵהָכָא ה"א עֲשֵׂה הָא לְעֵנִין וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ לֹא שְׁיִיף זֶה דַּא"כ לֹא הוּי רַק עֲשֵׂה אֲכֹן לְפִי מַה שְׁכְּתִב הַמְהַרְש"א דְבוֹהַשְׁבוֹתוֹ הוּי לֹא ג"כ דְלֹא תוֹכַל לְהַתְעַלֵּם קָאִי עָלֵי א"ש.

א"נ י"ל דקונשית התוס' כפשוטו' דלא תעמוד על דם רעה ל"צ פיון דינעיון הצלת חבירו מק"ו מדניתן להצילו בנפשו א"כ מיתורא דנהשבותו לו ג"כ ינעיון מיגר אגורי: שם בא"ד. קמ"ל התם דעובר בלאו: לפי מה שכ' הרמב"ם (פ"א מה' מאכלות אסורות) דהיכי דאיכא עשה עם ק"ו עונשין מן הדין א"כ הכא דהני ק"ו בהדי עשה יחשב זה כמו לאו אכן בזה יש לחלק פיון דההוה ק"ו מפת עשה לא מיחשב כמו ק"ו ועשה ובלא"ה כבר הוכחתי במ"א מהא דאמרינו מנחות (דף ה' ע"ב) מן הבהמה להוציא את הטריפה והלא דין הוא גם דעת הרמב"ם אינו פן דאמרינו בעלמא הכי רק התם גפי סימני טהרה.

ועיין מש"כ בספרי ע"ל מכות (דף י"ד ע"ב) בבואור שיטת הרמב"ם: שם ד"ה חייבי פרייתות. וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש כל העריות: ק"ק הא אי מהיקוש אתיא צריף נערה אלגופא דממנה נלמד ההיקוש וגם נער צריף לזכר אלגופא דזכר אינו בכלל ההיקוש וכמו שהוכיחו התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) וא"כ מנ"ל למעט ע"ז ובהמה ושבת דאתיא מנער ונערה כדאמרינו בש"ס.

ועוד קשה אמה שהקשו התוס' אבל קשה הא בהמה לא איתקוש כו' פירוש דא"כ אין ראיה מבהמה ונעדיפא ה"ל להקשות פיון דבהמה אינו בכלל ההיקוש בלאו הכי לא מתרצי מידי דהא אי מהיקוש אתיא שאר עריות באמת לא צריף מיעוט לבהמה.

והנראה דקונשית התוס' אינה דחטא ומות לא לכתוב דבאמת מות צריף לכנ"ל אבל חטא דאתיא לחייבי פרייתות לא לכתוב פיון דכתיב מנת דהיינו עריות דחייבי מב"ד גילף שאר עריות מהיקוש ואפתי מותר נער ונערה לדרשה דכולהו הוי בכלל מות וכן בהמה הוי בכלל ולכן שפיר צריף מיעוט לבהמה פן נלענ"ד ברור בכוננת התוס': שם בד"ה נער ונערה.

ומיהו בסמוך משמע דמחז דריש דקאמר: אפתי שייף תירוץ דבאמת זכר ונערה המאורסה מחז קרא נפקא אכן הא דאפילו קטנה במשמע זה אחי מנער אחרניא דכתיב בפרישה: שם ע"ב בגמרא וחד למעוטי בהמה ושבת: ק"ק הא זה ע"כ קאי למ"ד עונשין מן הדין דלמ"ד אין עונשין לא צריף קרא למעט ע"ז דמהיכי תיתי לרבוני וא"כ באמת מנ"ל דקרא למעט ע"ז אחי דילמא באמת חד למעוטי בהמה וחד למעוטי שבת וע"ז מרבינו מק"ו וכמו לר"ש: שם סד"א תיתי שבת מחלול וחלול מע"ז: פירוש פיון דגמרינו הוה גז"ש דחלול חלול לענין שאר מילי לקמן (דף פ"ג) ה"א דגם לענין הא גמרינו לכו איצטריף מיעוטא וא"ל דאפתי השתא דכתיב מיעוטא גפי שבת גילף אפכא ע"ז משבת דלא ניתן להצילו בנפשו ואף דאיכא ק"ו לחיוב דהא ר"ש גופא סבר דג"ש עדיף מק"ו וכמו שפכתבו התוס' בחולין (דף קט"ז ע"א) ע"ש די"ל דשאני הכא דלא נמסרה הגז"ש בפירוש להכי לא דחינו ק"ו לגבה: שם איידי דכתב רחמנא נער כתב נמי נערה: ופירש רש"י איידי דכתיב נער להביא את הזכור.

אכן ק"ק הא לזכור לא צריף דבכלל שאר עריות הוא ולמעט בהמה אפתי לא לכתוב רק נערה ולא נער דמדרכי רחמנא נערה המאורסה ג"כ ממעטינו בהמה וכמו לת"ק ולר"ש ונ"ל דוודאי לא שייף למעוטי מנער ונערה אלא כל מה שדומה להם וכיון דבנערה שייף פגם ולא בזכר וכמבואר לעיל וכן גפי ע"ז שייף פגם וכמו דאמרינו לקמן פגם גבוה לא כש"כ ובבהמה ושבת לא שייף פגם כלל לכו ממעטינו מנערה ע"ז דהיינו בההוה פגם דווקא

נִיתַן לְהַצִּילוֹ וְלֹא בַּפְּגָם אַחַר דְּהִינּוּ ע"ז וְכֵן מְנַעַר דָּאִין בּוּ פְּגָם נְמִי אִין לְמַעַט אֱלָא מַה שְּׁלֹא שְׁיִיךְ בּוּ פְּגָם ג"כ דְּהִינּוּ בְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ וְלָכֵן הֵכָא דְרָצוֹנוּ לְמַעַט בְּהֶמָּה ע"כ צָרִיךְ לְכַתּוּב נַעַר דְּמִזְכֵּר דְּוִוּקָא מְמַעֲטִין בְּהֶמָּה.

וּבְזֵה מִתּוֹרָץ מַה שְּׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה חַד וְתִימָא דְבְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ הִיכִי מְמַעַט מְחַד וְטָפִי ה"ל לְמַעַט ע"ז וְשִׁבְתָּ וּלְפ"ז א"ש דְּבְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ דְּתַרְוֵיָהּ אִין בְּהֶם פְּגָם שְׁפִיר מְמַעֲטִין מְנַעַר אֲבָל לֹא ע"ז וְשִׁבְתָּ דְּבֵא' יֵשׁ פְּגָם וּבְאַחַד לֹא: שְׁם מְשׁוּם דְּמִסְרָה נְפִישָׁה לְקַטְלָא: א"ל דְּאַפְתִּי ל"ל קְרָא לְמַעַט ע"ז וְשִׁבְתָּ מְהִיכִי תִימִי לְרַבּוּי כִּינּוּ דְּהֵךְ טַעְמָא לֹא שְׁיִיךְ בְּהֶם דִּי"ל דְּמִתָּא יְלִיף ר"י הֵךְ טַעְמָא וְאִי לֹא קְרָא בְּאַמַּת ה"א דְּהִטְעַם הוּא מְשׁוּם פְּגָם וְהֵךְ מְרַבִּין ע"ז מִק"ו וְשִׁבְתָּ מְגו"ש א"נ י"ל דְּר"י סְבַר בְּהֵא כְר"א בְר"ש דְּלַעֲיִל דְּלֹא דְרִישׁ הֵנִי מִיעוּטִי לַע"ז וְשִׁבְתָּ רַק חַד לְמַעוּטִי בְּהֶמָּה וְהֵאֵי גַם לַר' יְהוּדָא מְצָרִיךְ צָרִיכִי כִּינּוּ דְּדַמֵּי לְעֲרִיּוֹת: שְׁם מְמוֹנָא לֹא מְשַׁלֵּם עַד גְּמַר בִּיאָה: ק"ק דָּא"כ מֵאִי פְּרִיךְ בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ה ע"ב) אִי כְר' נְחֻוּנְיָא בְּן הַקְּנָה קִשְׁיָא אַחֲתוֹת אִי כְר' יְצַחֲקֵי קִשְׁיָא מְזֻזְרָת הָא פְּרַת וְכֵן מְלָקוֹת וְתַשְׁלוּמִין לֹא אַחַד מְיֻלְתָּא הֵם דְּכָרְתָּ וּמְלָקוֹת חֲיִיב מִתְּחִילַת בִּיאָה דְּהִינּוּ מְשַׁעַת הַעֲרָאָה וּקְנָס לֹא הֵנִי רַק אֲגַמַר בִּיאָה וּכ"ת כִּינּוּ דַעַכ"פ אֲמַקְצַת בִּיאָה חֲיִיב פְּרַת וּמְלָקוֹת א"כ אִין לְחֲיִיב עוֹד אֲבִיאָה זֹו מְמוֹן א"כ ה"נ נִימָא הִכִּי כִּינּוּ דְּבְּמַקְצַת בִּיאָה הֵנִי דִּין מִיתָה דְּנִיתָן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ לֹא יִתְחַיִּיב עוֹד אֲסוּף בִּיאָה זֹו מְמוֹן וְכֵן קִשְׁיָא אֵהָא דְּאַמְרִין שְׁם (דָּף ל"ו ע"ב) דְּבָא עַל חֲיִיבִי מְב"ד פְּטוֹר מְקַנְס דְּלָמָּה יְפִטֵר דְּהָא מִיתָה וְתַשְׁלוּמִין אִינוּ אֲדָבָר אַחַד וְכִינּוּ שְׁהֵם אֲב' דְּבָרִים מִיְּחִיב בְּתַשְׁלוּמִין אֵף שְׁכָבָר נִתְחַיִּיב מְקוֹדֵם כְּדָאמְרִין עֲרִכִין (דָּף ו' ע"ב) דְּהִיּוּצָא לְהִרְגֵי אִם הִזִּיק חֲיִיב וְהַת"ק לֹא פְּלִיג שְׁם רַק דָּאִינוּ גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים אֲבָל מְשׁוּם קִים לִיהַ בְּדַרְבָּה לֹא מִיְּפִטֵר אֵף שְׁחִיבֵיב הַתַּשְׁלוּמִין בָּא לְבַסּוּף וִי"ל דְּסָמִיךְ אֲקַנְשִׁיא הַנִּיחָא לְמ"ד זֹו נְשִׁיקָה אֱלָא לְמ"ד הַעֲרָאָה מֵא"ל וּמַה שְּׁתִּירָץ רַב חֲסָדָא כְּגוֹן שְׁבָא עָלֶיהָ שְׁלֹא כְּדַרְבָּה לֹא שְׁיִיךְ שְׁם דְּאַפְתִּי יְקַנְשָׁה דְּלָמָּה דְּהַעֲרָאָה זֹו נְשִׁיקָה לְמָה חֲיִיבִי מְב"ד פְּטוֹרִין מְקַנְס: שְׁם אֱלָא לְמ"ד הַעֲרָאָה זֹו הַכְּנַסַּת עֲטָרָה מֵא"ל: ק"ק דְּמֵאן שְׁמַעְתָּ לִּיהַ דְּאִית לִּיהַ הִכִּי בִּיבְמוֹת (דָּף נ"ה ע"ב) רַב דִּימִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן וְהֵרִי הוּא ס"ל בְּחֻזְלִין (דָּף פ"א ע"ב) דְּחֲיִיבִי מִיתוֹת שׁוֹגְגִין וְדָבָר אַחַר חֲיִיבִין וְא"כ לְדִידֵיהַ בְּלֹא"ה לְק"מ מִמִּתְּנִיתִן דְּאֵלוּ נְעֻרוֹת כִּינּוּ דְּלֹא מִיְּקַטֵּל שְׁפִיר מְשַׁלֵּם מְמוֹן.

וִי"ל דְּקוֹנְשִׁית הַש"ס הֵכָא הוּא לְרַבִּין אֲמַר ר' יוֹחָנָן דַּס"ל ג"כ בִּיבְמוֹת שְׁם דְּהַעֲרָאָה זֹו הַכְּנַסַּת עֲטָרָה וְהוּא גּוֹפָא ס"ל בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ה ע"א) דְּחֲיִיבִי מִיתוֹת שׁוֹגְגִין גַּם לַר' יוֹחָנָן פְּטוֹר מִתַּשְׁלוּמִין וְלְדִידֵיהַ מְקַנְשָׁה שְׁפִיר: שְׁם בְּרִשְׁיִי ד"ה בְּמַקְפְּדַת עַל פְּגָמָה.

מְשׁוּם עֲבִירָה דְּלֹא חֲמִיר מַע"ז וְשִׁבְתָּ: ק"ק הָא גַם מְשׁוּם פְּגָם לֹא חֲמִיר מַע"ז דְּהָא קְאָמְרִין לְקַמְן פְּגָם גְּבוּהָ לֹא כַּש"כ. וִי"ל דְּנוֹדָאֵי פֶל כְּפָה דְּלֹא גְלִי לָן קְרָא דָּאִין מְצִילִין מְסַבְרָא אִיכָא פְּגָם טוֹבָא בַע"ז אֲבָל לְבַתֵּר דְּכְתִיב מִיעוּטָא א"כ אִין כָּאן פְּגָם דְּרַחֲמָנָא מְחַל עַל פְּגָמוֹ אֲבָל מְכ"מ עֲבִירָה אִיכָא וּבְהִכִּי א"ש ג"כ מֵאִי דְּכָפִיל רַש"י לְמִילְתָּהּ בַּד"ה אֲפָגְמָא קְפִיד רַחֲמָנָא מְדָלָא כְּתִיב בְּהֵאֵי קְרָא אֱלָא מִיְּדֵי דְּפָגְמָה עַכ"ל וּמֵאִי בְּעֵי עוֹד בְּזֵה הָא כְּבָר כְּתִב דְּמְשׁוּם עֲבִירָה לֹא חֲמִיר מַע"ז וְשִׁבְתָּ.

וּלְפ"ז י"ל דְּבְּאַמַּת הָא דְּקַפִּיד רַחֲמָנָא אֲפָגְמָא אֲתִי שְׁפִיר מְדָלָא כְּתִיב בְּהֵאֵי קְרָא אֱלָא מִיְּדֵי דְּפָגְמָה אֵף הָא דְּבְּעִין מְקַפְּדַת עַל פְּגָמָה אֲפְתִי לֹא אֲתִי מְזֵה דָּאִימָא גַם כְּשִׁיאִינָהּ

מקפדת מכ"מ התורה הקפידה על פגמה פיון דעכ"פ פגם איפא וכעובדא דהאשה שגלתה ראשה בשוק וחיוב ר"ע לאשר גילה לה ד' מאות זוז אף שלא הקפידה על פגמה וקלונה מפני שהיא בת אברהם יצחק ויעקב (ב"ק פ"ק החובל) וה"נ י"ל פאן אף דזה מוכח מע"ז דאף דרממנא מחל על פגמו מכ"מ הרי פגם איפא והיה לנו להצילו בנפשו אע"כ הפל בהקפדה על הפגם תלוי ולזה שפיר הביא רש"י ראיה מע"ז: שם בד"ה אפגמא רבה.

שהנלד ממזר ונעשה זונה: זונה לחוד לא מהני דגם מחייבי לאוין נעשה זונה פדאמרין ביבמות (דף ס"א ע"ב) ואף דממזר הבא על בת ישראל הנלד ממזר וא"כ משפחת חייבי לאוין ג"כ דהנלד ממזר ונעשה זונה מכ"מ האי לאו מפת איסור הוא שנעשה הנלד ממזר אלא מפני שהנלד הולך אחר הפגום.

אכן לפ"ז צ"ל דר' יהושע דסבר ביבמות ס"פ החולץ דאין ממזר רק מחייבי מב"ד ולא מח"כ וכן ר"ע דסבר שם דאפילו מחייבי לאוין הוי ממזר הם ע"כ לא ס"ל טעם דפגם פרבנון אלא טעם דמסרה נפשה לקטלא דזה לא שייך רק גבי עריות דיהרג ואל יעבור ולא גבי חייבי לאוין: שם בתוספות ד"ה חד למעוטי.

אי לא פתיב: צ"ב מה בעו התוס' בזה ונ"ל דרצו לתרץ מה דבעי לאתויי שבת הא פיון דממעטין ע"ז שבת ממילא ממועטת ורש"י פתב דכדי נסבה אכן התוס' רצו לפרש דהכי קאמר דחד למעוטי שבת ובהמה דהיינו אי לא הוי פתיב רק חד הוי מוקמינו להכי והוי מרבינו ע"ז וממילא שפיר צריך מיעוטא לשבת ואהא הקשו דא"כ האיה ס"ד למיגמר בהמה ושבת מחד קרא ובשלמא לשיטת רש"י דפי' דכדי נסבה ואגב גררא אידי דתנו במתניתן א"ש הא דנקט שבת אחר בהמה ולא אחר ע"ז דלישנא דמתניתן נקט דקתני בה ג"כ שבת אחר בהמה פסדר הפתובים במקרא וכנ"ל ולכן רק לשיטתו דלא רצו לומר דכדי נסבה הקשו שפיר וכו' א"ש מאי דקשה לכאורה אמה שהקשו עוד דאיה יחלל שבת להציל חבירו מחלול שבת דאין זה מקלקל דאיפא תיקוונא גברא דלכאורה לת"ק ל"ק מידי דהא באמת לא צריך מיעוט לשבת ורק פדי נסבה לפי לישנא דמתניתן ולר"ש ל"ל הך טעמא דאיפא תיקוונא גברא דהא ר"ש אית ליה מקלקל בכתובה חייב בשבת (דף ק"ו ע"א) ולפ"ז ניחא דבאמת גם לת"ק הקשו לפי מאי דס"ל דמיעוט גמור הוא לענון שבת ולא פדי נסבה: שם בא"ד.

ואיה יחלל שבת להציל חבירו מחלול שבת: א"ל דגם ארוצח ליקשו הכי די"ל דברוצח איפא הצלת הנרדף בהדי עבירה דרציחה ולכן שפיר דחינו הא מקמא הא ואף דהתוס' ס"ל לעיל דאין מצילין ומצילין אותו בנפשו דקתני היינו מצילין אותו מן העבירה ולא מצילין הנרדף מכ"מ הרי בהדי הצלה מן העבירה איפא הצלת הנרדף ג"כ.

ולכן ל"ק גם פן איה מצילין אותו מאיסור א"א דקיל בחנק והורגין אותו שהיא עבירת סייף דהתם ג"כ איפא הצלת הנרדפת ג"כ אבל א"ל דשאני גבי רוצח דהתורה גלתה בפירוש דא"כ אפתי לא מקשו מידי דגילף גם שבת מניה ועוד הרי גבי א"א לא גלתה התורה בפירוש: שם ד"ה ממונא לא משלם.

הא לאו פּרְכָא היא דְאֵהֵכִי חַיִּיב רַחֲמָנָא: עֵינֵן בִּיבְמוֹת שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' עַל זֶה דַּא"כ מַאי פְּרִיז הַנִּיחָא לְמַ"ד כּו' הָא גַם לְמַ"ד הַעֲרָאָה זֹו הַכְּנֶסֶת עֲטָרָה א"ש. וְהַמְהַרְשָׁא הַקְּשָׁה לְמָה דְלָא מְקַשׁוּ הַתּוֹסֵ' פֶּן גַּם אַתִּי קָמָא וְתִירֵץ דְזֵה נִדְאִי אֵין סְבָרָא דְמִשׁוּם קִים לִיה בְּדַרְבָּה מְנִיָּה יִשְׁלַם קִנְס אַגְמֵר בִּיאָה שְׁפָבֵר הִיא בְּעוּלָה ע"ש.

אַכּוּן לְפִי מַה שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' מִנְעֲרָה הַמְאֹרְסָה דְבִהֵכִי חַיִּיב רַחֲמָנָא וְשִׁפִּיר מְקַרֵי בְּתוּלָה לְכַאוּרָה גִסְתֵר תִּירוּץ זֶה: שְׁם בַּא"ד. תִּדְע מְדָלָא יִלְפִינוּ הַעֲרָאָה מִנ"ה: א"ל דַּא"כ הִיאָה אַמְרִינוּ בְּקִידוּשִׁין (דָּף י' ע"א) וְאִי נָמִי לְכַה"ג דְקָא קִנֵי בְּתוּלָה בְּבִיאָה מַאי וּפִירֵשׁ רַש"י דַּאי סוּף בִּיאָה קוּנָה נִמְצָאת בְּעוּלָה מְשַׁעַת הַעֲרָאָה שְׁלֵא לְשֵׁם קִידוּשִׁין וְאַסִּירָא לִיה דְכְּתִיב בְּתוּלָה מְעַמְיו יִקַּח עַכ"ל.

וּמַאי קָמַבְעֵי לִיה הָא פִּינוּן דַּע"י אוּתָהּ בְּעִילָה נַעֲשִׂית בְּעוּלָה שְׁפִיר קָרִינוּן בַּה בְּתוּלָה וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' פֶּאן דִּי"ל דְזֵה שְׁיָיָה דְנוֹקָא לְעֵנֵן חַיִּיב דְקִנְס וּנ"ה דְהֵתָם לָא בְּעִי הַפְּתוּב רַק שְׁיָיָא עֲלִיָּה בְּעוּדָה בְּתוּלָה וְהָרִי בָּא עֲלֵיָּה אַף שְׁבַגְמֵר בִּיאָה פְּבֵר הִיא בְּעוּלָה אֵהֵכִי לָא קָפִיד רַחֲמָנָא רַק שְׁיָיָא תְּחִלַּת בִּיאָה אַבְתוּלָה וְאַז יִחְוִיב אַגְמֵר בִּיאָה אַבְל הֵתָם לְעֵנֵן קִידוּשִׁין דְכְּתִיב בְּתוּלָה מְעַמְיו יִקַּח דְמִשְׁמַע בְּשַׁעַת לְקִיחָה דְהֵינּוּ בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין תְּהִיָּה בְּתוּלָה וְהָרִי פֶּאן בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין שְׁהִיא בְּגֵמֵר בִּיאָה פְּבֵר בְּעוּלָה הִיא: שְׁם בַּד"ה בְּמִפְּתוּה.

שְׁאִינָה מוּחְלַת הַקִּנְס: ק"ק דַּא"כ מַאי פְּרִיז רִישׁ פְּרָק נַעֲרָה שְׁנַתְּפַתְתָּה פְּשִׁיטָא דְלֵאבִיָּה דַּאי לְעַצְמָה הָרִי מְחַלָּה ע"ש דִּילְמָא לְעוּלָם ה"א דְלַעֲצָמָה וּבְהַתְנָה בְּפִירוּשׁ שְׁאִינָה מוּחְלַת הַקִּנְס וְשָׂאָר דְבָרִים וּצ"ע: שְׁם בַּא"ד.

פְּגוּן שְׁלֵא הַסְּפִיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שְׁמַת הָאָב: ק"ק פִּינוּן דַּע"כ אֵינְרִי בְּמִפְּתוּה לְרַב פְּפָא גַם הָד סִיפָא דְבַתּוֹ דַּאי בְּאַנוּסָה בְּלֵא שְׁמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ תִּיפּוּק לִיה דְנִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ וַא"כ מ"ש בַּתּוֹ דְנִקְט אֶפִּילוּ בְּאַחוּתוֹ ג"כ פְּטוּר בְּכַה"ג שְׁלֵא הַסְּפִיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שְׁמַת הָאָב וּבְמִפְּתוּה פִּינוּן דְלַעֲצָמָה וְהָרִי מְחַלָּה וְאַפִּילוּ בְּנַעֲרָה שְׁנַתְּגַרְשָׁה מִן הָאֵרוּסִין דְעֲלָמָא נָמִי וְאִיָּה תְּלִיא זֶה בְּמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ דְבַתּוֹ דְנוֹקָא וְאִי הָד דְבַתּוֹ אֵינְרִי בְּאַנוּסָה דְנוֹקָא א"כ גַּם בְּאַחוּתוֹ פְּטוּר כַּה"ג דְנִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ וְעַכ"פ יִקְשָׁה מ"ש בַּתּוֹ דְנִקְט: שְׁם בַּא"ד.

דְהָא רַב פְּפָא אִית לִיה חִידוּשׁ הוּא: ק"ק הָא רַב פְּפָא לָא אָמַר אֱלָא פְּרָבָה שְׁם בְּכַתְּוּבוֹת (דָּף ל"ב ע"ב) וְרַבָּה גּוּפִיָּה לָא אָמַר הֵכִי אֱלָא לַר"מ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' שְׁם וּמַאי קְשָׁיָא לְרַב פְּפָא מִמַּתְנִיתוֹ דְהָא מַתְנִיתוֹ ע"כ לִית לִיה דְמִיקְטֵל וּמְשַׁלֵּם קִנְס מְדַפְּטָרָה מְקִנְס בָּא עַל חֲזִיבֵי מִיתוֹת ב"ד: שְׁם דָּף ע"ד ע"א בְּגֵמֵרָא אַבְיִי אָמַר בְּיָכוֹל לְהַצִּילוֹ בְּאַחַד מְאַבְרָיו: הַרְמַב"ם (פ"א מַה"ל נַעֲרָה בְּתוּלָה) פְּתַב דְהֵבָא עַל אַחַת מִחֲזִיבֵי פְרִיתוֹת בֵּין ע"י אֲנוּסָ בֵּין ע"י פִּתּוּי וְלֹא הִתְרוּ בְּהֵם שְׁאִינָם נְלָקִים מְשַׁלְּמִין קִנְס ע"ש וּלְפִי סוּגְיָא דְלַפְנֵינוּ ק"ל פִּינוּן דְפִסְק שְׁם דְחֲזִיבֵי מִיתוֹת שׁוּגְיִין פְּטוּרִין מִן הַתְּשַׁלּוּמִין וּפְסַק ג"כ בַּפ"א מַה ר' רוּצַח דְחֲזִיבֵי פְרִיתוֹת נִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ א"כ לְדִידְיָה קְשָׁה ג"כ קוּשְׁיָת הַגְּמֵרָא דְכָאן וְתִירוּץ קָמָא דְהַגְּמֵרָא לָא שְׁיָיָה דְהוּא פְּסַק בַּפ"א מַה' אִיסוּרֵי בִיאָה דְהַעֲרָאָה זֹו הַכְּנֶסֶת עֲטָרָה וְגַם תִּירוּץ רַב פְּפָא לָא שְׁיָיָה דְכַתְּבַת בְּפִירוּשׁ בֵּין בְּאַנוּסָ בֵּין בְּמִפְּתוּה וְלֹא מְשַׁפַּחַת בְּמַתְנִיתוֹ שְׁלֵא יִהְרַגְנָה כְּתִי רַבָּא דְהַרְמַב"ם לָא פְּסַק כַּר' יְהוּדָה וַא"כ לָא מְשַׁפַּחַת אֱלָא בְּבָא עֲלֵיָּה שְׁלֵא פְּדַרְבָּה מְקוּדָם כְּתִי רַב חֲסֵדָא אוּ בְּיָכוֹל לְהַצִּילוֹ בְּאַחַד מְאַבְרָיו כְּתִי אַבְיִי וּלְפ"ז

ה"ל להרמב"ם לפרש זה בפירושו פיון דמבואר בגמרא הכי ולא לסתום בסתמא שמשלם קנס דמשמע בכל גונוני: שם ור' יונתן בן שאול היא: מלשון זה משמע דרפנו פליגי אר"י בן שאול ומטעם זה הקשה הלח"מ בפ"ט מה' מלכים על הרמב"ם דפסק פנותיה ע"ש.

ולפענ"ד אדרבה מוכח מכאן דאדרבה כ"ע ס"ל הכי דלכאורה קשה מי דחק לאוקמי ביכול להצילו באחד מאבריו דנוקא הא לעיל קאמרין בברייתא דיש לה מושיע אין מצילין אותו בנפשו א"כ לוקמיה ביש לה מושיע אע"כ דכ"ע אית להו דריב"ש וא"כ הך יש לה מושיע גופא יש לפרש הכי דיוכל להושיע בהצלת אחד מאבריו ועכ"פ ליפא נפקותא בין ב' אוקמתות הללו פיון דתרנוניהו כ"ע ס"ל.

אלא דקשה מאי מוכיח ריב"ש מהך דלא יהיה אסון דניתן להצילו באחד מאבריו לא ניתן להצילו בנפשו דילמא התם איירי ביש לו מושיע לגמרי וזה לא ניתן להצילו ברוצח כמו בנערה המאורסה דכתיב קרא בפ"י דהא רוצח מנערה המאורסה אתיא: שם קסבר עונשין מן הדין: א"ל דאפתי אזהרה מנ"ל דאזהרה ליפא למילף מק"ו דהא במכות (דף י"ז ע"ב) קאמרין לר"ש דאין מזהירין מן הדין די"ל דאזהרה לא מצרכינן לרודף לחוד דבכלל אזהרה דע"ז הוא ולא מצרכינן ילפוטא אלא לעגנו עונש דבזה לא שייך דהוא בכלל עונש דע"ז דאינו עד לאחר שעבר: שם חוץ מע"ז וג"ע ושפ"ד: עיין ב"ר"ן שמשפך בבא על הבהמה אי ניתן להצילו בנפשו ודעתו לפי המסקנא דניתן אכן לכאורה צ"ע פיון דהא דכל העריות ילפינן מנערה המאורסה ע"כ לאו משום דח"פ הו פמוה דא"כ נרבה גם משאר ח"פ ומיתת ב"ד וגם לאו משום דניתנו להצילם בנפשם הוא דזה לא שייך בבהמה ואי משום דילפינן עריות מנערה המאורסה בהיקשא דר' יונה א"כ לא נרבה זכר ובהמה דהם אינם בכלל היקשא לפי סד תירוץ של התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) וצ"ל דלפי הך תירוץ באמת בבהמה יעבור ואל יתרג: שם וקא תניא אמר ר' ישמעאל: ק"ק לפי מש"כ התוס' לעיל (דף ס"א ע"ב) בשם י"מ דהא דאמר יתרג ואל יעבור היינו בסתם ע"ז וע"ז דהתם איירי בע"ז שהפל עובדים מאהבה ומיראה דומיא דהתם ע"ש ובה אמרינן יעבור ואל יתרג א"כ מאי פריה מהא דר"י ומנ"ל לומר דר' ישמעאל פליג אהא דלמא ר' ישמעאל איירי בע"ז כה"ג דעובדין מאהבה ומיראה וכבר הקשו התוס' גופא קושיא כה"ג והוצרכו לשנות דעדיפא מניה משני וזה לא שייך פאן דמי עדיפא לעשות פלוגתא חדשה בין התנאים: שם ת"ל וחי בהם.

א"ל פיון דבג"ע ושפ"ד ע"כ גם ר"י מודה דיתרג ואל יעבור מהני טעמי דאמרין לקמן דהרי ר"י באמת לא קאמר רק ע"ז א"כ מאי קאמר מוחי בהם אפתי גילף ע"ז בק"ו דלעיל מנערה המאורסה דבזה לא שייך אין עונשין מן הדין דאין זה עונש דאיך שייך עונש קודם שעבר עבירה די"ל דלא שייך ק"ו הנ"ל לדין פיון דע"ז לא ניתן להצילו בנפשו ועריות ורוצח נתנו א"כ הרי בלא"ה קיל ע"ז מהם: שם לקה נאמר בכל מאדף: ק"ק למה מצרכינן בכל מאנדף מהיכי תיתי שלא יתן פל ממונו דהא גם בכל נפשך לא בעינן אלא מדכתיב וחי בהם וזה לא שייך לעגנו ממון ואי משום דיש לה אדם שמונו חביב עליו מגופו והוי בכלל וחי בהם א"כ בשאר מצות דלא קאי עליהם בכל מאנדף דלא איירי רק בע"ז כמו בכל נפשך לא יחוייב ליתן ממונו כדי להציל עצמו מעבירה וזהו נגד דעת הר"ן פ' לולב הגזול שפסק פנותיה הרמ"א ביו"ד (סי' קנ"ז) ע"ש: שם

הרי זה בא ללמד ונמצא למד: ק"ק הרי בא ללמד ג"כ לענן יהרג ואל יעבור והתוס' לעיל הרגישו בזה ופירשו דאף למד קאמר אכן הול"ל הכי והלשון משמע דהעיקר הוא מה שנמצא למד וגם הכא נקט הך דרנשה דיהרג ואל יעבור לבסוף משמע דלאו עיקר דרנשה הוא.

והנראה בזה דנדאי היכי דהוקשו ב' דברים להדדי מבלי דפרט הפתוב לענן מה הוקשו ומי הוקשו למי בזה אמרינו אין הוקשו למחצה והוקשו בכל דרכי ההיקוש ולכל הצדדים אבל היכא דפרט הפתוב מה נקיש ולענן מה נקיש פגון הכא דכאשר יקום איש ע"כ לענן הך דינא דאיירי ביה קרא הוקשו וזה לא שייך לענן אונס דלא ידעין ברוצח ג"כ אע"כ דקאי אהך דואין לה מושיע דסיפא דקרא דאיירי בניתן להצילו בנפשו ובזה רוצח ללא ללמד אתי אלא נמצא למד ואף דמקשינו נערה המאורסה ג"כ לרוצח לענן יהרג ואל יעבור היינו משום דאין הוקשו למחצה אבל ע"כ עיקר הוקשו דקרא לאו היינו הך פינו דלא איירי בקרא שם מהך דיהרג ואל יעבור וכן הוא ג"כ ביה דמשכבי אשה דהביאו התוס' לעיל דנדאי עיקר ההיקוש לאו לענן העראה איירי דהא מזה לא איירי קרא שם אלא מביאה גמורה ואיך יאמר על זה משכבי אשה אע"כ אתי לחייב אשה בשלא פדרפה ובזה נמצא למד וכן גם פן בהיקוש דצבי ואיל דגם שם עיקר ההיקוש נדאי לאו לענן מתנות אתי דביה לא איירי קרא שם רק לענן זביחה ובזה ג"כ נמצא למד: שם ברש"י ד"ה ויכול.

הנדרף או דרואהו להציל בא' מאבריו: ע' במ"ל (סוף ה' חובל) שכ' בשם הרא"ם דהנדרף עצמו א"צ להצילו בא' מאבריו וזה דלא פדעת רש"י דכאן אכן הסוגיא דהכא מוכח פדעת רש"י דאל"כ אפתי יקשה למה בלא יהיה אסון ענוש יענוש הא ניתן להצילו בנפשו ע"י הנדרף: שם ד"ה סבר לה.

ומרעף לא תתן להעביר למולך: לפי מש"כ התוס' לעיל דלכך לא ילפינו ג"כ הני דפ' הנשרפין לקמן משום דהכא חלול במקום מיתה עומדת א"כ ע"כ לאו מהך קרא דמרעף לא תתן יליף דהתם לא פתיב מיתה אלא מקרא דאם העלם יעלימו דפ' קדושים דשם פתיב חלול במקום מיתה אכן גם לשיטת רש"י יש ליישב מה שהקשו התוס' דא"כ גילף גם הני דפ' הנשרפים מגז"ש זו די"ל ע"כ לא מרבינו פינו דכולהו הם חייבי פרייתות ומיתה בידי שמים א"כ אי ס"ד דמרבינו הני ל"ל חטא לחייבי פרייתות דעריית גילף מהני דליכא בהו פגם ואעפ"כ נתנו להצילם בנפשם ח"כ דעריית דאית בהו פגם לכ"ש דהא הך תנא סבר עונשין מן הדין אבל השתא דלא מרבינו אלא שבת לא שייך להקשות דא"כ מות לחייבי מיתות ב"ד ל"ל גילף בק"ו משבת דהא אצטריף למיתות ב"ד דקילי מסקילה א"נ אי לאו מות הני מרבינו אפילו חייבי לאוין ג"כ פמבואר לעיל: שם בד"ה סברא הוא.

דאיכא תרתי איבוד נשמה ועבירה: הא דבעינו הך טעמא דאיכא עבירה ג"כ היינו דאי רק משום דמאי חזית דדמה סנמק טפי אין לנו לחייבו שיהרג דהוא יאמר שמשקפיד על אבוד נשמתו טפי ולכן בעינו דאיכא עבירה ג"כ והיינו דבכה"ג לא התירה התורה משום וחי בהם פלל פינו דממנ"פ איכא איבוד נשמה ונשארה עבירה דרציחה: שם ע"ב בגמרא תשעה ישראל וכו' מהו: פי' דקס"ד דטעמא דעשרה בעינו משום דסברא הוא דבהני

מקרי פרהסיא ואף דפשיטא ליה ג"כ דישראל בעינן לגבי קדוש השם מ"מ אפשר דכותים משלימים מנגן העשרה כיון דאיכא פרהסיא ואיכא ישראל ופשיט ליה דמגז"ש דתורה תורה ילפינן דעשרה בעינן ולכן דוקא בעינן ישראל וזה שכ' רש"י אתיא תורה דעשרה בעינן וכולהו ישראל דזה חידוש לו דמתורה ילפינן דעשרה בעינן: שם ב"רש"י ד"ה בן נח.

מזוהר על ע"ז: הא דנקט רש"י ע"ז דוקא ולא סתם ז' מצות דהא בכולהו שייך משום קידוש השם נ"ל שרצה לפרש מהיכי תיתי שמצות ק"ה דכתיבי גבי ישראל תנהוג גם גבי ב"נ טפי משאר המצות ולהכי מפרש דס"ד דבכלל אנהרת ע"ז היא כיון דהטעם דק"ה הוא לפרסם יחוד השם וכמו שכתב הרמב"ם בחבורו וביותר ביאר בן בס' המצות וזה היקף ע"ז לכן שפיר שייך חילול השם לגבי ע"ז ובהכי א"ש מאי דפריה מז' מצות נצטוו ב"נ ואם איתא תמני הווינן ומאי קושיא דלמא לא קחשיב אלא הני דנצטוו ב"נ קודם מתן תורה אבל לא קידוש השם דלא שייך רק משעת מ"ת ואילך דקודם שנצטוו ישראל מהיכי תיתי בב"נ אבל לפ"ז א"ש דבכלל בינרבייהו דע"ז הוא: שם בתוס' ד"ה אפילו לשנויי.

וק' דבסוף פ"ק דביצה: ק"ק מאי ק"ל הא רק ר"י קאמר התם אף לא מנעל לכן ופי' הרמב"ם דבאתריה דר' יהודה לא היו רגילים לנעול מנעל לכן וכיון דת"ק לא קחשיב הך משמע דבאתריה היו רגילין ללבוש לבנים וא"כ מאי קושיא להו להתוס' מפל הני דלמא התם נמי איירי באתריה דלבושו לבנים: שם ד"ה וזה אסתר.

ושוב נתגזיר עמה לקיימה ביהדות: א"ל תיפוק ליה דלא שייך גבי איסור לבועל פלל דגר שנתגזיר פקטן שנולד דמי די"ל דמה שאסור לבועל נקרא דיני אדם ולא שייך בזה גר שנתגזיר פקטן שנולד דמי וע' בתוס' לעיל (דף ע"א ע"ב) וא"ע ראיתי שפכר הרגישו בזה בתוס' ישנים ביומא (דף פ"ב ע"ב) ע"ש וע' במרדכי שהתיר באמת מטעם זה: שם בא"ד.

אלמא אפילו גבי כותי שייך ונטמאה לאסור לבעל וה"ה לבועל: לפענ"ד י"ל דאדרבה משום ראיה לשיטת ר"ת דאי ס"ד דשייך ונטמאה לגבי בועל אחר שנתגזיר א"כ מאי מתרץ מהו דתימא כי אמר ונסתרה והיא נטמאה כו' לאפוקי כותי דבלא"ה אסירא ליה הא גם גבי כותי שייך לענין אם נתגזיר אח"כ אלא ע"כ דאי נתגזיר לא אסירא ליה והיינו משום דביאתו ביאת בהמה והא דאסורה לבעל היינו משום דגבי בעל בהקפדה דידיה תליא מילתא והרי מקפיד ומה"ט בעינן מיעוט דשכבת זרע בסוטה (דף כ"ו ע"ב) דלא תיתסר בשקנא לה דרף אברים אבל בהמה דאין זרפו להקפיד ולקנאות דלא נחשדו ישראל על הרביעה כדאמרין (ר"פ אין מעמידין) בע"א לא נאסרה גם לבעל והא דנאסרה לתרומה ע"י ביאת נכרי היינו משום דילפינן בסוטה (שם) מקרא דבת פהן כי תהיה אלמנה אבל לעולם בעיקר הדבר י"ל דאין ביאת נכרי חשובה ביאה: שם בא"ד.

משום דהנאה חשיב כמעשה כדריש בפ' המניח: לכאורה איכא שמעינן מהתם דאמרין בפ"ה דהנאה יש לשניהם אבל מעשה איהו דוקא הוא דקעביד וצ"ל דהתוס' פונונו למה שפכתבו שם דלכך חייבת מלקות וחסאת אף דאינה עושה מעשה משום דהנאה חשובה כמעשה אף דלפ"ז יקשה לפי האמת איך קאמר הכא אסתר קרקע עולם היתה

הא ההנאה חשובה כמעשה וי"ל דלא שייך לומר הנאה היא כמעשה אלא הנאה הבאה לה ברצונה היינו שנבעלה ברצון אבל פשנבעלה באונס הנאה זו באה לה בעל פרוחה ואיך יחשב זה לה כמעשה כיון שאינה רוצה בה ולכן הכא גבי אסתר שהיתה אנוסה לא שייך דהנאה יחשב מעשה אבל לענין מלקות וחסטאת שהיא מזידה או שוגגת שפיר מייחשב ההנאה מעשה כיון שרוצה היא בהה הנאה דכיון דברצונה באה לה מייחשב כאילו עשתה מעשה להביא הנאה זו עליה.

ולפ"ז גבי יעל שלא היתה אנוסה כמו שהוכיחו התוס' שפיר י"ל דהקנשיא היא דלא מייחשב קרקע עולם כיון שנהנית והנאה חשיבא כמעשה ואהא מתרץ דטובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים וא"כ לא נהנית כלל ומיהו לפ"ז גם גבי אסתר א"ש דגם בה שייך הה טעמא ורק לפי שיטת המקשן שמקשה על יעל דוקא ולא על אסתר שייך לחלק חילוק הנ"ל בין אונס למזיד ושוגג: שם בא"ד.

וא"ת פשנתרצית אסתר לאחשורוש: ע' במהרש"א שהקשה דעדיפא מניה ה"ל להקשות מפני מה הניחה להיות נבעלת באונס לאחשורוש ולא גרשה מתחלה וראיתי ביומא (דף פ"ב) שהקשו התוס' באמת כן אכן הא דלא רצו התוספות להקשות כן הכא י"ל כיון דמצינו לפעמים דפליגי תנאי אאנשי כנה"ג ואפילו אדברי גביאים אחרונים כדאמרין בקדושין (דף מ"ב ע"ב) שמאי אומר משום חגי הנביא שולחיו חייב ולית הלכתא פנותיה וביבמות (ס"פ הבא על יבמתו) פליגי תנאי אי אשה מצנונה על פריה ורביה או לא וא"כ י"ל דמרדכי ואסתר כהה"ד דחייבת ס"ל ולכן ע"כ היתה צריכה להנשא למרדכי משום פריה ורביה ולכן עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי כדאמרין (פ"א דמגילה) וע"ש בתוס' אבל השתא שנוכנסה ברצון וע"כ נאסרה למרדכי כמו שאמרה וכאשר אבדתי מבית אבי אבדתי ממך שפיר הקשו התוס' דה"ל לגרשה דאיכא תועלת גדול הא' שלא תהא נבעלת ברצון באיסור והב' שתהיה מותר לחזור למרדכי: שם בד"ה כן נח.

אי לא דכתיב וחי בהם: אפשר לומר דנדאי לא מסתבר לומר דיהיה חייב למות ולא לעבור אמצנת הפתוב כיון דאונס הוא ואינו עובר מדעתו אין כאן איסור כלל והא דאצטריך וחי בהם היינו מדכתיב בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך ואי לאו וחי בהם הוי מוקמינן בכל המצות כמו בכל מאנדך דכתיב שם ואיירי בכל המצות וכדעת הר"ן הנ"ל ולכן גבי ב"נ דלא כתיב בכל נפשך גם וחי בהם לא מצרכינן: שם בא"ד.

דלא גילף שאר מצות מרוצח ונערה המאורסה: ברוצח דהוי הטעם דיהרג ואל יעבור משום מאי חזית דדמא דינדך סומק טפי נדאי מסתבר דגם בב"נ יהרג ואל יעבור דהא טעם זה שייך ג"כ גביה ולכן ע"כ אין פוננת התוס' דמרוצח ילפינן דא"כ גם גבי ב"נ גילף ואפילו בצניעה ואפתי מאי קמייבעיא ליה אלא נדאי מרוצח לא ילפינן דשאני רוצח דטעמא רבה הוא והתוס' לא נקטו רוצח אלא אגב גררא דנערה המאורסה דילפינן מניה ולכן לא נקטו ג"כ ע"ז דגם מע"ז לא שייך למילף שהיא מצוה החמורה בתורה ואין אנו צריכים למש"כ המהרש"א דמשום ר"י לא נקטו ע"ז: שם דף ע"ה ע"א בגמרא הא בצניעה הא בפרהסיא: א"ל לפמש"כ הרמב"ם (פ"ה מה' יסוה"ת) דמי שדינו ליהרג ואל יעבור ועבר חילל את השם ואם עשה כן בפני עשרה מישראל חילל את השם ברבים

משמע דשייף ק"ה גם בצניעה י"ל דזה שייף דוקא אי בלאו ק"ה המצנה ליהרג א"כ פשוטבר מחלל את השם אבל הקא גבי ב"נ דאין דינו ליהרג רק מפח ק"ה וק"ה לא שייף לענן זה רק בפרהסיא דאי בצניעה מאי ק"ה איפא דלענן שלא לעבור עבירה לא שייף דאין פאן עבירה פיון דאונס הוא: שם ימות ולא תספר עמו מאחורי הגדר: הגמרא יוסף פתב הטעם בזה דמיקרי בינרניהו דערייות והוצרה לסלק בין הו דהקא לקנואי ודימוניקי דלעיל דלא מקרי בינרניהו דע"ז ולפענ"ד אפטר לומר דלענן דברים הללו לא רצו לסמוך עוד אדברי הרופאים דכבר הוחזקו לשקר דבתחלה אמרו אין לו תקנה עד שתבעל ואח"כ חזרו מדבריהם והש"ס לא שקיל וטרי אלא למה לא התירו חכמים בתחלה לבא עליה ובהכי א"ש מאי דקאמר משום פגם משפחה דלכאורה לא שייף זה לענן תספר מאחורי הגדר דאינה פגם משפחה שייף בזה אלא ע"כ לא קאי רק אפא עליה דמעיקרא: שם משום פגם משפחה: הא דלא קאמר משום פגמה דאיהי יכולה למחול אבל במשפחה לא שייף מחילה דלמא איפא חד במדינת הים דלא מחיל ליה: שם מים גנובים ימתקו: א"ל דכאן משמע דביאה על הפנויה נקרא מים גנובים ולעיל (דף נ"ו ע"ב) אמרינן מהו דתימא הא עדיפא ליה דכתיב מים גנובים ימתקו משמע דדוקא גבי אשת איש שייף פן ולא גבי פנויה די"ל דאף דגבי פנויה שייף ג"כ מים גנובים מ"מ פשהיא א"א ניחא ליה טפי פיון דגדלה העבירה ולפי גודל העבירה רבחה הנאתו: שם ברש"י ד"ה ואם איתא.

ולא גר תושב: פ"י ונעמן גר תושב הנה כדאמרינן לקמן (דף צ"ו ע"ב). פירק תשיעי שם ברש"י ד"ה ובת פהו.

אבל בועלה לאו בשריפה: פ"י דרצה לתרץ למה נקט בתרי לישני ולא פלל ותני הבא על אשה ובתה ובת פהו רק דאי הוי מתני הכי הוי משמע דגם הבועל בשריפה כמו בבא על אשה ובתה ולכן פרט ותני ב"כ לחוד: שם בד"ה הבא על האשה.

אלא בתמותו דשרפה כתיב בה: פ"י דזה נדאי פשיטא ליה להגמרא דלא איירי באשה ובתה רק דהא צריף להסביר דלמא איירי באשה ובתה נאהא קאמר דא"כ הי"ל לפרש בפי הכי אע"כ דאיירי באופן דתרנייהו לאיסורא דהיינו בתמותו ואם תמותו ואהא פריף הניחא אבל לא דמלשון המשנה מוכח דמייירי בתרנייהו לאיסורא ואי אפטר לפרש בענן אחר וע' במהרש"ל ומהרש"א שנדחקו בבאיור דעת רש"י והנראה לפענ"ד פתבתי: שם ע"ב בגמרא אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה: עיין במהרש"א שהקשה ל"ל למילף מפח זמה זמה גילף בקיצור מהנה הנה מה להלן בשריפה אף פאן בשריפה ולכאורה א"ל עפ"י מה שפי' המהרש"א גופא בתוס' ד"ה מניין אמה שכתבו דכיון דגילף מאי דכתיב בהדיא לא שייף למיפרי דהיינו משום דכתיב זמה פמו דכתיב שריפה בפירוש גביה דמי וזה לא שייף אי הוי אתי דין שריפה מפח הגז"ש דהנה הנה וא"כ הוי מצינו למיפרי פקושית התוס' אכן ז"א דבלא"ה קושית התוספות צ"ב הא הגז"ש מופנה מב' צדדים ולמדין ואין משיבין לכ"ע כדאמרינן בגדה פ' ג' אכן כפר כתבו התוס' גופא לקמן דאין הגז"ש מופנה מב' צדדים אף דזה לא שייף רק לענן הגז"ש דזמה דהיא אינה מופנה פיון דנדרשת הקא גם לשאר מילי אבל לא לענן הג"ש דהנה הנה דלא נדרשת רק להו מילתא דהא לאביי קיימינן דגילף בתו מאנוסתו מק"ו לקמן וא"כ אי הוי אתיא

שְׂרִיפָה מֵהֵנָּה פְּקוּשֵׁית הַמְהַרְשֵׁ"א מְמִילָא לֹא יִקְשֶׁה פְּקוּשֵׁית הַתּוֹס' אֲכֹן י"ל הָא דְלֹא יִלְפִינָן פְּנֵי הַיְיָנוּ פִּינּוּ דְשְׂרִיפָה גּוּפָא לֹא מְיִיתִינּוּ מִחֲמוּתוֹ לְבַת אֲשֵׁתוֹ בְּגוֹז"ש דְזִמְהָ אֶלְא בַת אֲשֵׁתוֹ מְיִיתִינּוּ בְּגוֹז"ש זֹו לְחֲמוּתוֹ דְכַתִּיב בְּהָ דִין שְׂרִיפָה דְהָכִי אֲמַרִינּוּ בְּבְרִייתָא מַה לְהֵלֵן בִּתְהָ וּבַת בִּתְהָ וּב"ב אַף פְּאֵן כּו' וְלֹא אֲמַרִינּוּ אֶפְסָא מַה פְּאֵן שְׂרִיפָה אַף לְהֵלֵן שְׂרִיפָה וְהַיְיָנוּ פִּינּוּ דְאִין לְהַכְנִיס שְׂרִיפָה בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן דְזִמְהָ אֶבְל עֲרִיּוֹת שְׂפִיר יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה וְלִכּוֹן אֲמַרִינּוּ דְזִמְהָ דְחֲמוּתוֹ אֲתִיָּא לְרַבּוֹת עֲרִיּוֹת הֵלְלוּ דְכַתִּיב בְּהוּ ג"כ זִמְהָ וְא"כ פְּתִיב בְּהוּ שְׂרִיפָה בְּפִי וְלִכּוֹן כְּדִמְיִיתִינּוּ שְׂאָר דִּידְהִיָּה לְשְׂרִיפָה דֵה"נ מְיִיתִינּוּ מִזִּמְהָ דְכַתִּיב גְּבִי חֲמוּתוֹ דְהָא דִין שְׂרִיפָה דְבַת אֲשֵׁה גּוּפָה רַק הֵתֵם פְּתִיבִי א"נ י"ל בְּקוּשֵׁית הַמְהַרְשֵׁ"א דְלֹא נִיחָא לִיהָ לְמִילָף מִבַּת אֲשֵׁתוֹ דֵא"כ ה"ל לְמַד מְלַמֵּד דְלֹא אֵלִים כ"כ דְהָא בְּקִדְשִׁים אִין לְמַדִּין כָּלֵל וְלִכּוֹן יְלִיף מְגוֹז"ש דְזִמְהָ מִחֲמוּתוֹ גּוּפָא דְלֹא ה"ל רַק חַד לְמַד: שֵׁם וּמַה בְּעוֹנָשׁ עֲשֵׂה לְמַטָּה כְּלַמְעָלָה אַף בְּאַזְהָרָה נְמִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה כֶּף הִיא גִירְסַת רש"י: אֲכֹן גִירְסַת הַיְשָׁנָה שְׁהִבִּיאָה הַמְהַרְשֵׁ"א הִיָּתָה כְּמוֹ בְּבְרִייתָא לְעִיל וּמַה בְּעוֹנָשׁ לְמַעְלָה כְּלַמְטָה וְכֹן הוּא גִירְסַת הַר"ן ג"כ וְכֹן נִרְאָה מְדֻלָּא הַזֶּכֶר בְּש"ס דְמַהֲפִכִינּוּ לְיִשְׁנָא דְבְרִייתָא כְּמוֹ שְׂמִזְפִּיר בְּרִישָׁא תְּנִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה.

וְהַמְהַרְשֵׁ"א כ' דְגִירְסַת זֹו אִין לְיִשְׁבָּה בֵּין לְאַבְיִי בֵּין לְרַב אֲשִׁי וְלֹא יִדְעָתִי לְמַה לֹא פִירֵשׁ שְׂפִיר מַה בְּעוֹנָשׁ עֲשֵׂה לְמַעְלָה דְהַיְיָנוּ אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי כְּלַמְטָה דְהַיְיָנוּ וּבַת וּבִתְהָ וּב"ב דְיִלְפִינּוּ מְגוֹז"ש דְזִמְהָ זִמְהָ וּמִכְּחַ זֶה יִלְפִינּוּ גַם עוֹנָשׁ דְלַמְעָלָה אַף לְעוֹנָשׁ אֲזַהָרָה נְמִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה.

וְלְרַב אֲשִׁי כְּבָר יִישַׁב הַר"ן גִירְסַת זֹו: שֵׁם אִי מַה הִיא אִם אִמָּה אֲסוּרָה: הָא דְלֹא מִקְשָׁה הֶךָ קוּשִׁיא תִּיקָף לְעִיל אֵהָא דְמִפְרָשׁ מְנִיין לְעֲשׂוֹת שְׂאָר הֶבְא מְנַפּוּ כְּשִׂאָר הֶבְא מְנַפּוּ הַיְיָנוּ מִשׁוּם דְמַהָא לְחוּד לֹא קִשְׂיָא דְהֵתֵם דּוֹרוֹת שְׁוֹת הֵן מִשָּׂא"כ הֶכָא וְלֹא מְצִינוּ שְׁהִשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת אֶלְא בְּדוֹרוֹת שְׂלַמְטָה אֶבְל אַחַר דְמִפְרָשׁ סִיפָא דְהֶךָ בְּרִייתָא דְיִלְפִינּוּ לְמַעְלָה מְלַמְטָה שְׂפִיר פְּרִיף דְבִצְרִיּוּף ב' הַסְּבָרוֹת דְהִשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת וְלַמַּעְלָה לְלַמְטָה נִימָא דָּאָף אִם אִמּוֹ אֲסוּרָה וְאָף דְהַקּוּשִׁיא מְפֻלְתָּה דְמִקְשָׁה לְקַמֵּן הִיא ג"כ מְדוֹרוֹת שְׂלַמְטָה מְכ"מ לֹא שְׂיִיף לְהַקְשׁוֹת אוֹתָהּ בְּרִישָׁא לְעִיל פִּינּוּ דְלֹא שְׁנָה לְגַמְרִי לְהָא דְלְעִיל דְרַק הַשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת אֲמַרִינּוּ לְעִיל וְלֹא כְּהָ דְכֻלְתָּה דְנִשְׁנָה נִקְבוֹת לְזְכָרִים וְלִכּוֹן גַּם הַתּוֹס' לֹא הִקְשׁוּ קוּשִׁיתֵם בְּד"ה אֲמַר קָרָא רַק אֵהָא דְמִקְשָׁה מְפֻלְתָּה וְלֹא אֲקוּשִׁיא קְמִייתָא דְמִקְשָׁה מֵאִם אִמּוֹ מִשׁוּם דְהֶךָ לֹא דְמִי לְדוֹדְתָה: שֵׁם וְלִמ"ד סְקִילָה חֲמוּרָה מְהָ קוּשִׁיא לֹא נִידוּנָה: ק"ק דְהָא סְקִילָה לֹא שְׂיִיף לְמִילָף לְהֶךָ מ"ד דִּי"ל מַה לְאִם אִמָּה שְׁנִידוּנִית בְּשְׂרִיפָה מִשׁוּם דְהִיא מִיתָה קֵלָה לְכֹן שְׁוֹתָה לְאִמָּה מִשָּׂא"כ בְּאִמּוֹ שְׁהִיא בְּסְקִילָה לֹא שְׁוֹתָה לָהּ אִם אִמָּה אֶבְל לְדוּנָה בְּשְׂרִיפָה וְדִאי נּוּכַל לְמִילָף מִכְּחַ ק"ו דְמַה אִמָּה דְקִיל שְׁהִיא בְּשְׂרִיפָה אֶפ"ה אִם אִמָּה ג"כ בְּשְׂרִיפָה אִמּוֹ שְׁחֲמוּר דְבְּסְקִילָה אִינוּ דִין שְׂאִם אִמּוֹ בְּשְׂרִיפָה וְכִינּוּ שְׂשְׂרִיפָה נּוּכַל לִילָף וְלֹא סְקִילָה א"כ לֹא שְׂיִיף קוּשִׁית הַש"ס וְשְׂפִיר קִשָּׁה דְנִילָף שְׂרִיפָה לְהֶךָ מ"ד דְסְקִילָה חֲמוּרָה: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אִמָּה הִיא.

וְתַרְתִּי ש"מ: ע"כ לֹא שְׂיִיף תַּרְתִּי ש"מ אֶלְא אִי ב' הַדְרָשׁוֹת מִיעוּטֵי נִינְהוּ דְהַיְיָנוּ לְר' יְהוּדָה אֶבְל לְרַבְּנָן דְיִלְפִי לְעִיל מֵאִמָּה הִיא לְהַשְׁוֹת אִמּוֹ שְׂאִינָה אֲשֵׁת אֲבִיו לְאִמּוֹ שְׁהִיא א"א א"כ אִמָּה הִיא רִיבּוּיָא וְאִיף שְׂיִיף לְזַמַּר תַּרְתִּי ש"מ וְלִילָא פִי רש"י דְאִמָּה הִיא

בהננייהו תהא הייתי אומר דבין לר' יהודה בין לרבנן דרשא דלעיל מיתורא דאמף אתיא דהיינו משום אמו אפה מחייבו וכן להשוות אמו שאינה א"א לשהיא א"א דבתרננייהו לא שייף לדרוש מהיא רק מאמף משא"כ דרשא דהכא דרק מהיא אתיא דהיינו היא אמף דבה איפא שם איסור אם ולא באמף דהיינו אם אמו.

ובהכי א"ש מה דקדריש לקמן מאשת בנה היא למעוטי פלטה ולעיל (דף נ"ד) דריש מניה זו היא פלטה זו היא אשת בנו ולפ"ז א"ש דדרשא דלקמן מאשת בנה נדרשת דהיינו דממעטינן מבנה בנה ודרשא דלעיל מהיא אתיא כמו שפי' רש"י שם: שם בד"ה איפא למיפרה.

ולכן למדין ומשיבין: א"ל דאפתי לרב יהודה אמר שמואל דסבר בנדה (דף כ"ב ע"ב) דגז"ש שאינה מופנה כלל אין למדין לכ"ע מופנה מצד א' למדין ואין משיבין לר' ישמעאל א"כ ממנ"פ במאי איגרי פאן אי הף גז"ש אינה מופנה כלל ל"צ להנה פירכות דהא אין למדין כלל ובלא"ה ל"ק פקושית הש"ס ואי מופנה מצד א' הרי למדין ואין משיבין לר' ישמעאל ואיף יתרץ רבא אליפא דר' ישמעאל די"ל דבאמת אינה מופנה כלל דהא מצרכינן אותה להנה דרשות וכמו שכתב הר"ן ואעפ"כ ל"ק למה צריף להנה פירכות הא בלא"ה אין למדין די"ל דרבא פרב אחא בריה דרבא משמיה דר' אלעזר ס"ל דאית ליה שם דגז"ש שאינה מופנה כלל למדין ומשיבין וכן אפיי ע"כ פנוניה ס"ל מדצריף למיעוטא דאמף היא: שם דף ע"ו ע"א בגמרא אי מה היא פלטה אסורה: לכאורה אין דומה דרשא זו להנה דלעיל דשם מרבינן מגז"ש דהנה הנה ונמה זמה זכרים לענן דינים דכתיב גבי נקבות זמה בהדייהו דהיינו שאר הפא ממנו מהבא ממנה דבהבא ממנה דהיינו פת פתה וכת בנה פתיב זמה וכן לענן אם אמו דבאם אמו פתיב זמה אבל איף שייף זה לענן פלטה דלא פתיב זמה לגביה וגם לא הנה לאייתי זמה לגביה ואפשר לומר דאין גז"ש למחצה והכל ילפינן מניה א"נ י"ל פיון דכלתו פתיב בפ' אחרי בין הנה דבת אשתו וכת בנה להנה דבת בנו כמאן דכתיב הנה בהדי פלטה דמא ובהכי א"ש מה דיקשה לכאורה דאפתי מה הוא אשת אביו אסור אף היא אשת אבי' אסורה לו דהיינו אשת חמיו ובאמת אפילו שניה מדרבנן ליפא פמבואר ביבמות (דף כ"א ע"ב) וכמו שהקשו התוס' לענן דודתו ובה לא שייף תירוץ דהא בא"א איפא מיתה ולפ"ז ניחא דאשת אב פתיב קודם פת בנו וכת פתו וא"כ לא קאי הנה עליו.

א"נ י"ל הא דלא קשיא ליה מאשת אב היינו משום דכתיב ערות אביה היא גביה וזה משמע נדאי מיעוטא בין לאפיי בין לרבא ולא קשיא ליה מאם אמה וכלתו משום דאמף היא ואשת בנה היא דכתיב גבייהו נדרש לעיל (דף נ"ד ע"א) לדרשא אחריתי ולא מסתבר ליה להמקשן וגם לרבא לומר דתיתי שמעת מניה פאשר נאמר ע"כ לאפיי וכנ"ל אבל לענן אשת אב שפיר ידע דערנת אביה היא מיעוטא משמע ולכן א"ש דלא תקשה מאחות אביו ואחות אמו דנימא גם באחות אביה ואמה הכי דבתרננייהו פתיב אחות אביה היא אחות אמף היא ולא מצרכינן לתירוץ התוס' לא לגבי הני ולא לגבי דודתו דבה פתיב ג"כ דודתה היא.

ולא ידעתי למה לא הקשו התוספות מאחות אביו ואחות אמו דכתיב בקרא קודם דודתו ואתי הפל שפיר אף דלענן אשת אב לא שייף זה רק למ"ד דלעיל (דף נ"ד ע"א) דערנת

אביה ערות אביה ממש קאמר אָבֵל לְמִ"ד שֵׁם דְּעֵרֹת אָבִיהּ זו אַשְׁתְּ אָבִיהּ וְעֵרֹת אַשְׁתְּ אָבִיהּ לְאַחַר מִיתָה קֵאָמַר א"כ גַּבֵּי עֵרֹת אָבִיהּ דְּלֹא פְתִיב מִיְעוּטָא דְּהִיא נִימָא דְּנֶאֱסַר גַּם בְּאַשְׁתְּ אָבִיהּ מִחַיִּים: שֵׁם וְעוֹד מָה הוּא חִלְקַת בּוּ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתּוֹ: פִּי' פִּינּוֹן דְּכַלְתָּה רְצִינוּ לְמִילָף מִמָּה שְׁעֵנֵשׁ הַפְּתוּב אַאֲמָה וּבִתָּה וְנֶאֱמָר וּבִתּוֹ וְכִינּוֹן דְּעֵנֵשׁ אַכְּלָתוּ ה"ה ג"כ אַפְּלָתָה וְא"כ אִי נְחָשֵׁב לְדוֹן מְנָה וּמְנָה מָה שְׁיִלְפִינּוּ פְּלָתָה מִפְּלָתוֹ וּמָה פְּלָתוֹ בְּסִקִּילָה אַף פְּלָתָה בְּסִקִּילָה א"כ אִי נְחָשֵׁב אוֹקִי בְּאַתְרָה אִי נוֹקִי פְּלָתָה כְּדִין פְּקֻרוּבִי דְּהִינּוּ אַמָּה וּבִתָּה דְּבִשְׁרִיפָה אָבֵל אִי נְחָשֵׁב לְדוֹן מְנָה וּמְנָה דְּכַלְתָּה יִלְפִינּוּ מְדַעְנֵשׁ הַפְּתוּב אַאֲמָה וּבִתָּה וּמָה הֵם בְּשִׁרְיָפָה ה"ה נְמִי פְּלָתָה דְּהִינּוּ לֹא יִדְּךָ גִּיסָא דְּהַש"ס דְּלַעִיל דְּקֵאָמַר אֵלָא מָה הוּא לֹא חִלְקַת בּוּ בֵּין אִמּוֹ וְכַלְתּוֹ א"כ נֶגְדַּז זֶה חֲשִׁיב אוֹקִי בְּאַתְרָה אִי יִלְפִינּוּ מְקֻרוּבִי וּמְחֻלְקִינּוּ בֵּין דִּין קְרוּבִי דְּהִינּוּ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתָּה וּמוֹקְמִינּוּ בְּאַתְרָה דְּהִינּוּ כְּדִין פְּלָתוֹ וְזֵהוּ דְּקֵאָמַר מָה הוּא חִלְקַת בּוּ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתּוֹ וּמִפִּי' רְש"י לֹא מְשַׁמַּע כּוֹן וְלַכּוֹן הַנְּצָרָה לְדַחּוּק קָצַת בְּפִירוּשׁוֹ: שֵׁם אֲזַהְרָה לְבִתּוֹ מְאַנּוּסָתוֹ מְנִינּוּ: א"ל לְדַעַת הַרְמָב"ם (רִישׁ ה' אִישׁוֹת) דְּבָא עַל הַפְּנוּיָה שְׁלֹא לְשֵׁם אִישׁוֹת לֹקְהָ מְלֵא תְּהִיָּה קִדְּשָׁה א"כ הָרִי אִיכָּא אֲזַהְרָה בְּבָא עַל בֵּיתוֹ פְּנוּיָה דְּלֹא גְרַעָה מְשַׁאָר פְּנוּיָה דִּי"ל דֹּא"כ יְהִיָּה לֹא תְּהִיָּה קִדְּשָׁה לֹא שְׁנִיפְתּוּן לְאַזְהַרְתּוּ מִיַּתַּת ב"ד וְלֹא יִלְקוּ כָּלֵל א"נ לְפִי מָה שְׁמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו (פ"ג מ'ה נְעִרָה בְּתוּלָה) גַּם דַּעַתּוֹ דְּמִשׁוּם בִּיאָה אַחַת לְחוּד לִיכָּא מִשׁוּם לֹא תְּהִיָּה קִדְּשָׁה: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה וְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת.

וְהָא לֹא אֶפְשָׁר פִּינּוֹן דַּס"ל: עֵינּוּ בְּמַהְרָשׁ"ל וּבְמַהְרָשׁ"א אָכּוֹן אַחַר כָּל דְּבִרְיָהֶם אַפְתִּי ק"ל פִּינּוֹן דְּלַעֲנֵן שְׁרִיפָה שְׁיִיף לְמִיפְרָה אִמּוֹ בְּסִקִּילָה וְאִם אִמּוֹ בְּשִׁרְיָפָה א"כ לֹא פְּרִיף מִיַּדִּי בְּמֵאִי דְּקֵאָמַר וְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת דַּע"כ אוֹקִי בְּאַתְרָה לַעֲנֵן סִקִּילָה קֵאָמְרִינּוּ דְּהִיא לַעֲנֵן שְׁרִיפָה ל"ל מִשׁוּם הָךְ פְּרָכָא דְּאִמּוֹ בְּסִקִּילָה א"א בְּשִׁרְיָפָה וּבְשִׁלְמָא אַהָּא דְּפְרִיף הָכִי לַעִיל לְמִ"ד דוֹן מְנָה וּמְנָה ל"ק דְּהִיא שְׁרִיפָה לֹא נוֹכַל לִילָף מִשׁוּם הָךְ פְּרָכָא דְּקֵאָמַר מָה לְהִיא שְׁכּוֹן אַמָּה בְּשִׁרְיָפָה וְא"כ גִּילָף סִקִּילָה דו"א דְּהִיא הָךְ פְּרָכָא שְׁיִיף ג"כ לַעֲנֵן סִקִּילָה וְא"כ פְּרִיף מִמֵּנָּה פ' שְׁפִיר אִי נֶאֱמַר הָךְ פְּרָכָא לֹא שְׁיִיף לְמִילָף מִיַּדִּי וְאִי לֹא נֶאֱמַר אוֹתָהּ א"כ שְׁפִיר לִילָף מִתְּרוּנִיָּהוּ וּמֵאִי חֲזִית דְּגִילָף מֵהָךְ אֲדַרְבָּה גִּילָף מֵהָךְ וְלַכּוֹן לֹא יִלְפִינּוּ מִיַּדִּי אָבֵל הָכָּא דְּהָךְ פְּרָכָא דְּאִמּוֹ בְּסִקִּילָה אַב"ש לֹא שְׁיִיף רַק אִי גִידוֹן בְּשִׁרְיָפָה א"כ שְׁפִיר נִימָא דְּאֲדַרְבָּה מִטַּעַם זֶה נוֹקִי בְּאַתְרָה לַעֲנֵן סִקִּילָה דוֹן קֵאָ.

וְלֹא פִי' רְש"י הִיָּה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּקוֹשְׁתֵּי הַש"ס דוֹעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת אִינָה אֲדִילְפַת מֵהָךְ גִּילָף מֵהָךְ אֵלָא אִמָּאִי דְּקֵאָמַר לַעִיל קֵאִי דְּקֵאָמַר דְּלַעֲנֵן שְׁרִיפָה לֹא נוֹכַל לִילָף מִשׁוּם דְּמָה הִיא לֹא חִלְקַת בֵּין אַמָּה לֹא"א אַף הוּא לֹא תְּחַלֵּק וְא"כ יְהִיָּה דִּינוֹ בְּסִקִּילָה וְהַשְׁתָּא דְּקֵאָמַר דְּגַם לַעֲנֵן סִקִּילָה לֹא גִילָף דְּמָה הִיא לֹא חִלְקַת בֵּין א"א לְבִתָּה אַף הוּא לֹא תְּחַלֵּק וְא"כ יְהִיָּה דִּינוֹ בְּשִׁרְיָפָה וְלַכּוֹן בְּכָל צַד אִיכָּא פְּרָכָא וְלֹא גִילָף כְּלוּם אָכּוֹן רְש"י לֹא פִי' הָכִי וְגַם לִישְׁנָא דְּהַש"ס לֹא מְשַׁמַּע דוֹעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת פְּרָכָא הוּא: שֵׁם ד"ה גְּלוּי מִיִּלְתָּא בְּעֻלְמָא הוּא.

אִינָה קְרוּבָה לוֹ אֵלָא מִשׁוּם בֵּיתוֹ: וְהַתּוֹסְפוֹת בְּכְרִיתוֹת (דָּף ג' ע"א) בְּיָאָרוּ יוֹתֵר דְּכַתְּבוּ דְּבִשְׁלָמָא בְּאַחֲוֹתוֹ מְשַׁפְּחַת אַחֲוֹתוֹ בֵּת אָבִיו אוּ בֵּת אִמּוֹ בְּלֹא אַחֲוֹתוֹ בֵּת אָבִיו וּבֵת אִמּוֹ

א"כ לא שנייה למימר דמכחה אתיא אבל בת בטה לא משפחת לעולם בלא בתו: שם ד"ה ואוקמי אדינא.

השפא איהי דלא עבדה מידי: בזה יש ליישב ג"כ מה שהקשו התוס' לעיל (דף ס"ו ע"ב) בד"ה עד שיהיו דבועל ב"כ יפטר לגמרי כיון שאין שניהם שוין דסברא הוא שלא לאוקמי עד שיהיו שניהם שוין ורק היכי ששנייה לפטור גם אותה פשאינן שוין אבל הקא בב"כ דאיהי פשיטא דמיתקייבא מגזירת הכתוב אי איהו יפטר לגמרי קשה השפא איהי דלא עבדה מידי מיקטלא איהו מיקפטר: שם בתוספות ד"ה אמר אבני ק"ו.

ומיהו קשה מפ"ק דכריתות: לפע"ד י"ל דבאמת אבני יליף אזהרה לבתו מבת בתו ומיתקשב עי"ז פאלו פתיב בתו בפ"י רק דאפתי עונש לא שמענו בין בבתו בין בבת בתו אלא ע"י גז"ש דזמה זמה והיינו דקאמר אבני שם שהרי בתו מאנוסתו א' מגופי תורה ולא למדו אותה אלא בגז"ש ופ"י רש"י שם לשריפה נראה שפינון לזה לפרש פן דרק לענן עונש קאמר אבני דלא למדה אלא בגז"ש ולא מייתי הך דרבא עליה אלא משום הך דזמה זמה לשריפה והנה הנה דעי"ז נגמר בגז"ש דזמה דע"י הנה הנה נעשה פאלו פתיב זמה גבי בתו ובת בתו ולכן נקט אבני הך גז"ש דבתו דווקא משום דרבובתא הוא דאפילו גז"ש כזה שהיא גז"ש קאמרין ונקט ג"כ בתו ולא בת בתו משום דלדידיה גם בתו מיתקשב פאלו פתיב בפ"י א"כ נקט העיקר איסור דהיינו בתו ובת בתו בנו בכלל ובהכי א"ש ג"כ מה דקשה אדברי רש"י בכריתות שם שפירש אהך דהנה הנה לאיסורא וא"ת ק"ו הוא אין מזהירין מן הדין ונהרי אליבא דאבני מייתי בש"ס שם הך מילתא והוא אית ליה הקא דגילוי מילתא בעלמא הוא ולפ"ז ניחא דהך לאיסורא דמייתי שם באמת לא קאי לאבני רק לרבא דלית ליה הך סברא מדאצטריף קרא לאיסורא ולכן שינה רש"י לכתוב אין מזהירין מן הדין ולא אין עונשין מן הדין כמו בש"ס דהקא משום דהקא קאי אמה דאמר אבני אבת בתו ענש אבתו לא כש"כ וס"ד דעונש מדין ק"ו אתיא ליה לכן פריף וכי עונשין מן הדין אבל התם דאזלא לפי מה דאמר בפ"י דעונש אתיא בגז"ש ולא פריף רק לענן איסורא ל"ל קרא גילוי בק"ו והיינו לרבא דווקא דיליף איסורא מגז"ש דהנה דלאבני באמת לית לן קרא ע"ז אלא מפח גילוי מילתא מיתקשב פאלו פתיב בפ"י ולרבא מתרץ רש"י שפיר דאין מזהירין מן הדין ועיין בספרי ע"ל פ"ריתות (דף ה' ע"א) מש"כ שם: שם בד"ה תני אבואה דר' אבין.

ותימא א"כ ב"ב וב"ב מנ"ל דבשריפה: לפענ"ד י"ל ע"פ מה שיש להקשות עוד אהא דאבנה דר' אבין אפתי בתו מאנוסתו גבי ישראל מנ"ל דהא קרא רק גבי ב"כ פתיב ומה"ט רצתה הגמרא לעיל (דף נ"א ע"א) לדחות הך דרשא דאבנה דר' אבין דקאמר מאי אריא ב"כ אפילו ב"י נמי וגם לפי מה שמיישב זה עכ"פ פשיטא ליה דקרא רק גבי ב"כ פתיב דקאמר סד"א קרא לאפוקי מדרבא וא"כ מנ"ל לאבואה דר"א אפתי בת ישראל ולכן נלע"ד לפי מה שהקשו התוס' לעיל בד"ה מנין לעשות וא"ת מה לשאר הקא ממנה כו' וי"ל כיון דיליף מאי דכתיב בהדא כו' ע"ש.

והנה קושית התוספות שנייה להקשות ג"כ אבתו מאנוסתו דיליף רבא מהך גז"ש ושם לא שנייה לכאורה תירוץ התוס' דאיהו שנייה לומר דלא שנייה לאקשוני כיון דהגז"ש אתיא להורות דמאי דכתיב גבי האי מיתקשב פאלו פתיב גבי האי ג"כ הא האי גופא דהיינו בתו

מאנוסתו לא פתיבי פלל ולא אתיא רק בגז"ש אפילו אנהרה דידיה וצ"ל דלענן זה גם רבא מודה לאבבי דמיקחשב בתו מאנוסתו פאלו פתיב בפ"א אכן אבנה דר"א י"ל דלית ליה הך סברא ולכן מצריה דרשא דבת איש פהו דהיינו דאית ליה הגז"ש ג"כ לענן בת בנו ובת בתו דלא שייך להקשות מה לשאר הפא ממנו פקושית התוס' די"ל פתירוץם אבל לענן בתו דלא שייך פן לכן יליף פהו מבת איש פהו וממילא ילפינן בת ישראל מגז"ש דליפא למיפרה מה לבתה שפן אם אמו אסורה תאמר בבתו דהשתא י"ל בת איש פהו יוכיח דאם אמו מותרת ואעפ"כ בתו מאנוסתו ואי משום חומרא דכהנים שאר הפא ממנה יוכיח ולכן שפיר ילפינן מבנייהו לפי האמת גם בת ישראל ומכ"מ פריה לעיל שפיר מאי אריא ב"כ אפילו ב"י נמי משום דהתם אליפא דרבא אזלא דלית ליה הך סברא דבת איש פהו ויליף מגז"ש לחוד בתו מאנוסתו אבל מכ"מ לאבנה דר"א י"ל פן דס"ל הך גז"ש ואעפ"כ צריה לדרשא דבת איש פהו: שם בא"ד.

ועוד קשה דהאי איש אצטריה: גם בזה י"ל לפע"ד פיון דלפי מה שמבואר לעיל (שם) ע"כ פליג ברייתא דאבנה דר"א אהך ברייתא דלעיל דממעטין שם מהך דאת אביה היא מחללת פרט לזו שאביה מחללה דלא איירי קרא בבתו מאנוסתו ואף דלפי תי' אבבי פאן אליב' דאבנה דר"א אית ליה הך דרשא ג"כ היינו דוקא לענן סיפא דקרא דהיינו בת פהו נשואה דדרשינן היכי אמרינן היא באש תשרף ולא הוא היכא שהיא מחללת אותה ולא כשהוא מחללה ותנא דברייתא דלעיל דריש הך דהיא מחללת אבל מה דכתיב בקרא וכיון דכן ע"כ פליג אבנה דר"א ארישא דהך ברייתא דלעיל (דדרשתו היא אליפא דר' ישמעאל פמבואר בירושלמי ונתני שם בשם תני חזקיה) ולעיל אמרינן דהך איש דמעטין מניה פשנבעלה לפסול לה אתיא פרבון דפליגי אר"מ א"כ י"ל דהך דאבנה דר"א גם אסיפא דברייתא פליג וסבר כר"מ ולכן לא מצריה איש אבל רבון באמת לא ילפי מהכא רק מגז"ש דרבא וגם לרבי דדריש לעיל (דף ס"ו ע"ב) מלא תחל אם תחלת ביאתו בזנות ע"ש ג"כ לא מצרכינן מיעוטא דאיש לעיל ע"ש.

ודע שאין להקשות אדכרינו הנ"ל הא גם לר"מ מצרכינן דרשא דהאי לענן נשאת ללוי וישראל דהא גם הך חשיב בברייתא דלעיל למעט מפי תחל לזנות אי לאו דרשא דאיש דז"א דלכאורה יקשה לר"מ ממנ"פ פיון דסבר דנבעלה לפסול לה בתנגק א"כ ע"כ דריש פי תחל אי תחלת אתחלתא בזנות בסקילה אידך בתנגק א"כ מ"ט נשאת ללוי וישראל מחייבת אכן נראה דזה תלוי אי נדרוש הך פי תחל לשון חלול או לשון תחלה דאי לשון חלול א"כ קאמר קרא פי נתחללה בזנות זה בסקילה אידך בתנגק וא"כ גם נשאת ללוי ולישראל ממנעט אבל אי נדרוש לשון תחלה א"כ קאמר קרא אי תתחיל בזה לזנות היא בשריפה אבל אי פבר התחילה בזנות אחר היא בתנגק ומזה לא שייך למעוטי רק נבעלה לפסול לה דנעשית זונה בבועלתו וא"כ איפא זנות אבל לא נשאת ללוי וישראל ולכן הש"ס דרצה למעט גם נשאת ללוי וישראל דריש פי תחל לשון חלול אבל ר"מ י"ל דדריש פרבי (דף ס"ו ע"ב) פי תחל לשון תחלה ולא שייך למעט רק נבעלה לפסול לה ולכן לרבי ור"מ לא מצרכינן דרשא דאיש פלל: שם ע"ב בגמרא ה"ק איזהו עני רשע ערום זה המשקה ק"ק מה ערמה יש פאן דאין חכמה ותחבולה בזה שאינו רוצה להשיאה כדי שיהי' לו שפחה לשמשו ועוד איה שייך שהוא משקה אותה בוגרת תקדש איהי לנפשה דהא בוגרת אין לאביה רשות לקדשה ולעיל ע"א בד"ה זה המשקה פי

רש"י שמתאנה להפקירא ומזנה ונראה שרצה לתרץ זה דהיינו מתוך שאינו משיאה גם היא לא תנשא דבהפקירא ניקח לה אכן לפי האמת דמתרץ איזהו עני רשע ערום ל"צ עוד לזה אלא משום דאביה נותן לה עצמה לפי דרכו פשרוזה להנשא שלא תנשא לאותן האנשים שע"כ תהי' לו לשפחה וזה ערמתו ולכן א"ש הא דהביא מימרא בתרא דת"כ משום ר הוי זהיר מן היועצף לפי דרכו דדמי להך מימרא קמיימא: שם מיתבי האוהב את אשתו פגופו: א"ל פיון דטעמא דריא"ר לעיל הוא משום למען ספות הרנה את הצמאה וזה לא שייך רק בגדולה וקטן וכמו שפי' רש"י וא"כ מאי פריה דלמא והמשיאן סמוך לפרקו איירי בקטנה לקטן דלא שייך למען ספות הרנה וגם ריא"ר לעיל למה קאמר והמשיא אשה לבנו קטן ונקא ולא ג"כ המשיא קטנה לגדול די"ל דהא ל"צ למימר דכבר אמר הכי בריש פ"ב דקידושין אסור לאדם לקדש את בתו פשהיא קטנה עד שתגדל ולכן א"ש ג"כ דע"כ לא איירי בקטנה לקטן דא"כ תקשה אמרימרא דריא"ר בקידושין ולכן פשיטא ליה ג"כ דהאי סמוך לפרקו אבנו קאי וכמו שפכתבו התוס' דאבתו ליפא למימר דאסור לקדשה פשהיא קטנה ולפ"ז מה שפכתבו התוס' משמע הךא דאבנו נמי קאי האי נמי אינו מדוקדק לפי הנ"ל: שם אותו ואתה: עיין ביבמות (דף צ"ה) דדריש ר"י אליבא דכ"ע ור' יוסי אליבא דב"ש דרשא אחריתי מזה: שם במתניתן באבן או בברזל: הא דנקט הני תרתי ונקא ולא ג"כ בעץ דכתיב ג"כ בקרא משום דבכלל אבן הוא ג"כ עץ דשיעורן שנה ולא נקט ברזל אלא משום דממית בכל שהוא ולא בעי שיעורא א"נ י"ל לפי מה שפכתבו התוס' במפוח (דף ב' ע"ב) בשם ר"ת ומה הסוקל אינו נסקל פ"י דנידון בסייף כשאר רוצח ע"ש אכן באמת מנ"ל נימא לפי האמת שם ק"ו איפכא ומה הבא לסקל ולא סקל מיתתו בסקילה הסוקל לא כש"כ וצ"ל דליפא למימר הכי דכפ"י רבתי תורה או השליף עליו בצדי' וימות דהוא סקילה וכן באבן יד הפהו לדין רוצח ולפ"ז י"ל דהך אתי מתניתן לאשמועינן דבכל מיתות שהמיתו נידון בסייף ונקט באבן שהוא סקילה או בברזל שהוא סייף וכבש לתוך המים שהוא חנק כדאמרין בדין ד' מיתות לא בטלו או לתוך האור שהוא שריפה ובכולם נידון בסייף דוקא: שם בגמרא מפני מה לא נאמר יד בברזל: עיין במהרש"א שהקשה אפי' רש"י בחומש שפי' דמפני שלא נאמר בברזל אשר ימות בו דכתיב באבן ובעץ מזה יליף דברזל לא בעי שיעור והכא משמע ממה שלא נאמר יד בברזל אתיא והו' אמת דבירושלמי בסוגיא זו דריש ג"כ ממה שלא נאמר אשר ימות בה אף היא גופא תקשה למה נקוט רש"י דרשת הירושלמי ושבק דרשת הש"ס שלנו.

ונ"ל דבלא"ה קשה ג"כ אדרשת שמואל דאי משמע מיד דכתיב גבי אבן ועץ דשיעורא בעינן ל"ל קרא דאשר ימות בה פלל גביהו לכן נ"ל דבאמת עיקר דרשא מדלא כתיב ביה אשר ימות בה אתיא והיינו דקאמר רבי לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור פ"י שיעור דאשר ימות בה אלא דא"כ אפשר למיטעי דמיחייב אהפאת ברזל אפילו לא היתה ההפאה כדי להמית פגון שהיהו בחתיכת ברזל קטנה שלא הי' בה כדי להמית להכי כתיב פלי ברזל ולא כתיב בי' יד לומר לה דמכ"מ לא מיחייב בכל שהוא אלא כשהרגו ע"י פלי ברזל וכלי שמפני קטנותו אין לו בית יד דהיינו ע"י מחט שנקרא פלי וטבילה בעי כשנשטמא ובהכי גלי רחמנא דעכ"פ בעינן הפאה כדי מיתה דהיינו ע"י מחט דברזל' מברז

וא"כ שמואל דיליף מדלא נאמר יד והירושלמי דיליף מדלא פתיב אשר ימות תרנונייהו
חדא דרשא הוא ולא פליגי.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו התוס' אפי' רש"י דא"כ אפי' קוז' נמי דז"א דקוז' בלא בית
יד לא מקרי פלי עץ כמו מחט דמקרי פלי ואי יש לו בית יד א"כ באמת הוא בכלל עץ
יד ומיחייב עליו וביותר מן כרח שיטת רש"י דגם בירושלמי נקט בפ"י ע"י מחט ושיטה
זו שכתבנו לשיטת רש"י דרבי מדלא פתיב אשר ימות דרש מוכח ג"כ מלשון הרמב"ם
(פ"ק ג' מה' רוצח) ע"ש: שם ברש"י ד"ה ולר"ע.

כגון לקח את אשה: נראה דאין פוננתו לומר דאשה דקרא היא אשתו אלא קרא איירי
באמה ואם אמה אחר שנשא בתם לאשה וכן פ"י ביבמות (דצ"ד) ובפירושו על התורה
ועיין במהרש"א: שם בד"ה ר"ע סבר.

אלא אסור ארור שוכב עם חותנתו: מזה נראה דכוננתו דליכא לאו וכרת רק ה' איסור
אכן לא כן דעת התוס' ביבמות דצ"ד ע"ש ובמה שכ' המהרש"ל והמהרש"א שם אכן
לשיטת רש"י לכאורה קשה דאי מארור שוכב עם חותנתו אתיא א"כ גבי אם חמותו ואם
חמיו דלא שייך איסור זה ליכא איסור פלל לאחר מיתה ואפתי קושית הגמ' שם ביבמות
במקומה עומדת דליתני לר"ע אם חמותו ואם חמיו אלא ע"כ מוכח לכאורה פדעת התוס'
דנשאר לאו וכרת וזה שייך גם לענין א"ח וא"ח.

והנה א"ע ראיתי ברמב"ן ורשב"א פ"ק נושאין על האנוסה שהרגישו בזה וכתבו דגם
א"ח וא"ח הוי בכלל שוכב עם חותנתו. אכן לפענ"ד די בזה ליישב דעת התוס' וגם
הרמב"ם ז"ל לפרש ה' איסורא בעלמא דקאמר הכא היינו לאו וכרת אף שדחוק בלשון
קצת פדי שלא נצטרף לדחוק יותר ולפרש דא"ח וא"ח בכלל שוכב עם חותנתו הוא ועיין
מש"כ בספרי ע"ל שם ד"ה אלא לרבא.

עוד פליג הרמב"ן שם על הרמב"ם שכתב דבבטה ובת בטה ובת בנה ג"כ ליכא שריפה
פינן דלא אתיא אלא מחמותו א"כ לא עדיף מניה אבל הוא סבר דאיכא שריפה ע"ש ולפי
דעתו שפי' כפי' רש"י דבבמות ליכא רק איסורא בעלמא וא"ח וא"ח הוי בכלל חותנתו
הנצטרף לזה פינן דבטה וב"ב וב"ב ודאי ליכא בכלל חותנתו א"כ אי ליכא שריפה ליכא
איסורא פלל ויקשה קושית הש"ס ביבמות דליתני בטה ובת בטה וב"ב לר"ע אבל
להרמב"ם לשיטתו דסובר פשיטת התוס' דבבמות ג"כ פרת איכא וזה שייך גם גבי ב"ב
וב"ב לכן שפיר פירש דהם גם כן אינם בכלל שריפה: שם דף ע"ז ע"א בגמרא אינו דין
שחייב בהם את המצמצם: א"ל הא אין עונשין מן הדין די"ל דממון עונשין כמו שכתבו
התוס' בב"ק (דף ב' ע"א) נגד משמעות המכילתא ע"ש: שם אדרבה תסתיים דר' זירא
הוא דאמר: ק"ק מאי ראיה דלמא לעולם גם בלא אדליק שרגא מחייב ר"ז וכן ג"כ בכפה
עליו גיגית ואי משום דא"כ ליתני רבותא טפי דאפילו בלא אדליק שרגא מחייב הרי לפי
מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה סוף חמה דלמ"ד אשו משום חציו מחייב בהביאו למקום
שסוף חמה לבא שם וכיון דר' זירא נקט האי מאן דעייילי' לחבר'י פ"י שהוא הביאו שם
א"כ גם אי הוי תני דבלא אדליק שרגא מחייב אפתי ה"א דבכפה עליו גיגית פטור פינן
שכתבו שם במקום שהי' כבר שלא שייך חיובא דאשו משום חציו אבל הכא מחייב לא
משום מצמצם אלא משום אשו משום חציו וכיון דכן אפשר דנקט ר"ז דאדליק שרגא

לאשמועינן דדוקא משום מצמצם חייב דבמצמצם פי האי כ"ע מודו אבל לא משום אשו משום חציו דלית ליה וזה מדוניק בלישנא דנקט האי מאן דעיילי' לחבריה דוקא ולא ג"כ האי מאן דכפית לחבריה אלא לאשמועינן דאעפ"כ לא מחייב רק משום מצמצם אבל אי הוי נקיט בלא אדליק שרגא ה"א דמשום מצמצם סבר פרכא דפוטר והא דמחייב היינו משום אשו משום חציו לכה נקט אדליק שרגא דבזה נדאי כ"ע פוטר משום מצמצם ומדלא מפטיר גם בלא אדליק מטעם אשו משום חציו שפיר מוכח דאשו מח"צ לית ליה אבל לעולם לפי האמת י"ל דבין בלא אדליק בין בכפה עליו גיגית מחייב ר"ז משום מצמצם.

וא"ל דאין למטעי בהכי דטעמו בלא אדליק משום אשו משום חציו דאין שייך בזה פיון דההכל פיו שפמיתו עדיין אינו בעולם וכמו שכתבו התוס' לענין ארס נחש דאף אי נדמה הך דהכל פיו לארס מכ"מ המ"ד תסתים דר"ז הוא דאמר פטור ע"כ לא ס"ד לחלק בהכי דא"כ בלא"ה לא מוכיח מידי מלא אדליק שרגא דאף אי מיפטר התם מ"מ י"ל דהכא חייב דהתם עדיין אין המזיק בעולם משא"כ פאן א"נ דהתם עדיין לא מתחיל הבלא משא"כ הכא וכמו שמתרץ באמת אע"כ המ"ד תסתים לא ס"ד לחלק בכך וא"כ מאי מיייתי ראיה מדנקט ר' זירא אדליק שרגא דוקא ולכאורה ראיה מזה לשיטת א"נ של התוס' דגם למ"ד אשו משום חציו פטור בכח פחו מן המיתה ורק ממון מיחייב: שם ברש"י ד"ה רב אהא.

דגרמא בעלמא הוא: אף דבגרמא מפקינו פן מפיעוטא דהוא מ"מ מצרכינו גם להך טעמא דגרמא בעלמא דמהוא לחוד אפתי לא הוי ידעינן איזה דין דאיכא ברוצח ממעטינו לנזקים לכן מצרכינו גם להך טעמא דבלא"ה גרמא לאו מילתא היא בכ"מ מכ"מ גם בהך טעמא לחוד לא סגי דה"א דאף דבשאר מקומות לאו מילתא היא מכ"מ הכא לענין נזקים גילף בק"ו מרוצח לכן מצרכינו גם מפיעוטא: שם בתוספות ד"ה רוצח שלא.

הי' בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון: הא דלא מיייתי ראי' ממתניין הקודמת דשני קדרים או מרישא דהך מתניין דהי' בעל קורה ראשון משום דבכל הני לא המזיק גרם הנזק אלא הנזק ובה נדאי פטור המזיק דאין לך אונס גדול מזה ולכן אין ראיה גם פן מפטור אונס גבי ש"ח וש"ש דהתם השומרים עצמם לא הזיקו: שם בא"ד.

המעביר חבית ממקום למקום: הא דלא הקשו התוס' גם מר"מ דפוטר בש"ח וש"ש דלר"מ נדאי י"ל דבאונס דדמי לגניבה ואבידה חייב והא דפטור התם משום דהתם אונס גמור הוא דנתקל אונס הוא וכמו שמוכיח הש"ס מדפוטר ש"ש אבל לר' יהודה הקשו משום קושיא בתרייתא דכיון דלדידן ע"כ צ"ל דפוטר באונס דגניבה ואבידה א"כ למה חייב בנפל מן הגג ברוח שאינה מצויה ולכן הוצרכו גם בקושיא זו להביא מה דקאמרין בש"ס כמאן אי כר' יהודה דרק לר' יהודה קשה קושיא זו דלר"מ י"ל דמייחייב באמת באונס דדמי לגניבה ואבידה: שם ד"ה בנזקין לא חייב לך.

כש"כ בנזקין: אף דלענין חיוב דאונס קיל רוצח מנזקים מכ"מ הכא דקיימינו לענין גרמא בנזקים דדמי למצמצם דרוצח ואתיא מני' וכיון דברוצח פטור משום דגרע ממצמצם כש"כ בנזקים דמהיכי תייתי לחייבו בנזקים פיון דמרוצח לא אתיא ולכן גם למ"ד מצמצם חייב בנזקים פטור הכא מטעם זה.

עינין בְּמַהְרֵשׁ"א: שָׁם ב"ד. וְתַדַּע דְּתַנּוּן שָׁם וְכוּ' וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת: וְדַאי זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ מִתְּנִיתוֹן דְּלִסְטִים חֲזִיבִין אֲאָבִינְדָה דְּבַהֲמָה דַּאִין זֶה בְּמִשְׁמַעוֹת דְּמִתְּנִיתוֹן כְּלָל וְגַם קְאָמְרִינוּ בְּש"ס שָׁם מְשַׁעָה שְׁהוֹצִיאָוּהוּ בְּרִשְׁוֹתֵיָהוּ קְיָיְמִי ע"ש דְּזֶה לֹא שְׁיָיְדָה רַק לְעַנּוּן גְּזָקִים.

וּבְיֹוֹתֵר יִקְשָׁה עַל רִשׁ"י דְּהִבִּיא בְּאַמַּת שָׁם רְאִיתָ הַתּוֹס' וְלֹא דַחֵי מְטַעַם הַמִּיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' אֲלֵא דְהִכִּי קְדִיִּיקִי פִּינוֹן דְּבָלְאוּ הַפְּשָׁה לֹא מְחִיִּיבִי בְּהַזְקָם א"כ ע"כ לֹא בְּרִשְׁוֹתֵיָהוּ קְיָיְמִי א"כ מְהִיכִי תִּיתִי שְׁיִתְחַזְּבוּ אֲאָבִינְדָה בְּהִמָּה פִּינוֹן שְׁלֵא בְּרִשְׁוֹת הַלִּסְטִים קְיָיְמִי וְעַל זֶה דַּחוּ הַתּוֹס' וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּמִתְּנִיתוֹן לְהַתְחַזְּיב בְּגְזָקִים אִיִּירִי וּבְהָא לֹא מִיִּחְזִיב בְּפָרְצוּוֹהוּ לְחוּד מְשׁוּם דְּלִיכָא רַק גְּרָמָא דְּגְרָמָא דְּגוֹרָם לְצִאת וְהִיצִיאָה גּוֹרָמָת לְהַזִּיק אֲבָל לְעַנּוּן בְּהִמָּה דְּהוּי גְּרָמָא אֲחַד לְצִאת דְּמִי לְכַפְתּוּהָ לִסְטִים עַד שְׁיִצְאָה דְּהוּי ג"כ גְּרָמָא אֲחַד לְמִיִּחְזִיב: שָׁם ב"ד ה' סוּף חֲמָה.

וְצָרִיךְ לֹוֹמֵר דְּהִינּוּ לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ: אֲכֹן קָשָׁה אִפְתִּי מֵאִי דְּקָאֵמֵר וְאִי לֹאוּ פָּחוּ הוּא תְּזִיל לְתַחַת דְּלפ"ז לִימָא בְּקִיצוֹר דַּאי לֹאוּ פָּחוּ הוּא לֹא לִיִּחְזִיב לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ וְצָרִיךְ לֹוֹמֵר דְּרָצָה לֹוֹמֵר הַשְׁתָּא אִפִּילוּ לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו.

אֲכֹן ק"ל אִיךְ נִסְתַּפְקוּ הַתּוֹס' בְּזֶה שְׁכַתְּבוּ וְצ"ל דְּסָבֵר כַּמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ הָא רַב פָּפָא הוּא מָרָא דְּשְׁמַעְתָּא דְּלִקְמָן וְהוּא ע"כ סָבֵר דְּלֹא מִיִּחְזִיב בְּלֵא פָּחוּ דְּאִפִּילוּ בְּכַח פָּחוּ לֹא מִיִּחְזִיב גְּלוּת דְּדַמְיָא לְמִיתָה פְּדַמוּכַח מִמָּה דְּאִמְרִינוּ בְּמַכּוֹת (ד"ח ע"א) וְעוֹד אָמֵר ר"פ מֵאֵן דְּשַׁדְיָא פִּיִּסָא ע"ש: שָׁם ב"ד.

דְּאִתְיָא הֵהִיא סוּגְיָא כַּמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ: וְלְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו צ"ל דְּלֹא דִּיִּיק מִמִּתְּנִיתוֹן הָא הַפִּילָה פְּשָׁרָה פְּמֵאֵן כַּר' נָתַן אֲלֵא סָבֵר דְּטַעְמָא דְּמִתְּנִיתוֹן מְשׁוּם שְׁלֵא הוּי פּוֹנוּהָ וְנִקְטָה נְפִילָה דְּהַפִּילָה בְּלֵא פּוֹנוּהָ הוּי ג"כ כְּמוֹ נְפִילָה וְכֹן מְשַׁמַּע בְּפִי רִשׁ"י וְתוֹס' שָׁם דְּרַק רַבָּא הוּא דְּדִיִּיק מִמִּתְּנִיתוֹן אֲכֹן תְּמוּהָ לְפַעֲנ"ד דְּהָא שָׁם ע"ב מְקַשְׁיָנוּ וּמִי אָמֵר ר' יוֹחָנָן הִכִּי וְהָאֵמֵר ר"י הִלְכָה כְּסִתְּמָה מְשַׁנָּה כו' ע"ש וְהָרִי הוּא מ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו בְּב"ק (דף כ"ב ע"א) וְלַדַּעַת הַתּוֹס' דְּכָאֵן ע"כ לֹא דִּיִּיק הָא הַפִּילָה פְּשָׁרָה וּמֵאִי מְקַשָּׁה לְר' יוֹחָנָן לְשִׁטְתּוֹ.

וְצ"ל ע"ש: שָׁם ב"ד. וְהַשְׁתָּא תִּפְזֹק לִיָּה דְּלֹאוּ פָּחוּ הוּא: א"ל דְּדַלְמָא אֲצִטְרִיךְ הָךְ טַעְמָא הִיכִי דְּנִפְל לְצַדְדִים דְּהוּי פַּח פְּחוּשׁ וּמִיִּחְזִיב אִי לֹאוּ דְּלֹא דְּרָךְ יְרִידָה הוּא דִּי"ל דְּלַצְדְּדִים דְּכַח פְּחוּשׁ הוּא לֹא שְׁיָיְדָה אֲלֵא הִיכִי דְּזַרְק לְמַעְלָה דַּאי אֲפָשָׁר שְׁהַלְךְ לְמַעְלָה בְּיוֹשֵׁר בְּלֵא גְּטִיִּית צַדְדִים וְא"כ מְכַח הִלְךְ לְצַדְדִים אֲבָל לֹא בְּנִפְל מְעַצְמוֹ מְלַמְעָלָה לְמַטָּה דָּאֵז נִפְל בְּיוֹשֵׁר וְלָכֵן הוֹצִיָּנוּ הַתּוֹס' לְתַרְזֵן דְּגַם פָּאֵן ע"י הַמְּשַׁכָּה לְמַעְלָה נּוֹפֵל לְמַרְחוּק וְלֹא בְּיוֹשֵׁר זֶה מְכַחוּ הוּא: שָׁם ב"ד.

וְלֹא דְּמִי לְחֲצִי נְזַק צְרוּרוֹת: ק"ק חַנ"צ אִיךְ שְׁיָיְדָה לְכָאֵן דְּהָא בְּאַמַּת הוּי מִיִּחְזִיב גַּם שָׁם נְזַק שְׁלָם אִי לֹאוּ דְּהִלְכְתָּא גְּמִירִי לְהַ דַּח"נ וְתוּ לֹא פְּדַאֲמְרִינוּ בְּב"ק (ר"פ פִּיצַד) וּבְכַתְּוֹבוֹת ס"פ אֵלוּ נְעֻרוֹת וְכִינוּן דְּהָא לֹאוּ הִלְכְתָּא גְּמִירִי נְשָׂאֵר בְּדִין נְזַק שְׁלָם וְאֲפָשָׁר דְּבַאמַּת פּוֹנוּ הַתּוֹס' לְזֶה דְּלִכְךָ לֹא דְּמִי לְחַנ"צ.

ועיין בַּמְהַרְשֵׁ"א: שם בד"ה כִּפָּה עָלָיו גִּיגִית. וא"ת מ"ש פָּרַע: ק"ק אי קוֹשֵׁי תוֹס' דְּרַבָּא הָא בְּאַמַּת פּוֹטֵר גַּם בְּפָרַע וְאִי קוֹשֵׁי תוֹס' לְרַבִּי זִירָא דְלָמָּא בְּאַמַּת מִיחְזִיב גַּם בְּתָרִיס וּבִדְקָא דְמָיָא וְאִי קוֹשֵׁי תוֹס' דַּא"כ יִפְלוֹג בְּפִי א"כ לְקָשׁוּ בְּקִיצוֹר כְּפָתוֹ וּמַת בְּרַעֲב שְׁהִבִּיא הַגְּמָרָא לְרַא' דְּפוֹטֵר רַבָּא וְגַם לָמָּה פָּרְטוֹ תוֹס' כָּאן דְּוָקָא פָּרַע מְעֻזְבָּה לְהַקְשׁוֹת מִינָהּ וְלֹא ג"כ מִפְּנֵי עָלָיו גִּיגִית דְּאִירִי בִּיהָ.

והנלפענ"ד לפי מה שכתבו בראש הדיבור ולא דמי לסוף חמה לבא ולכאורה מה בעו בזה וי"ל דרצו לתרץ דלמה צריך להביא הש"ס ראיה דרבא פוטר מהא דכפתו ברעב משום דדמי להא דכפה ופרע לית ראיה מהא דסוף חמה וסוף צנה לבא דהוא הדבר בעצמו של פרע עליו מעזיבה ואהא תירצו דלא דמי לסוף חמה וצנה לבא ועל זה הקשו השתא דאפתי ליתי מהא דתריס דהא זה דמי לגמרי לפרע המעזיבה כמו ששם סילק המחיצה שחצצה בינו לבין המזיק ה"ה פאן ודמי יותר למת ברעב ונקטו ג"כ בידקא דמאי בהדנ' אף דהו רב פפא אמר ולא רבא אפשר שגרסו גם שם רבא א"נ משום דלפי תירוצם חילקו גם בין הך לבידקא דמאי באופן דגם ר' זירא דמחזיב פאן אפשר דפוטר בבידקא דמאי ולמה שכתבנו דאפשר דהתוס' גרסו רבא יש ראיה קצת ממה שהקשינו לעיל אף גסתפקו התוס' אי ר"פ סובר כמ"ד אשוי משום ממונו הא מוכח ממכות דמזה נראה דגם באידך מימרא לא גרסו ר"פ: שם ע"ב בגמרא הרי יצא מב"ד זכאי: אין לפרש דכבר יצא זכאי דהא השתא הוא דדיינינו ליה ואי פבר יצא זכאי דאין מחזירין לחוב אלא הכי קאמר פיון דאי בשעת שהיו מצויין סמנין לרפאותו הוי דנינו ליה הוי פטרינו ליה פיון דלא הנה פאן כדי להמית דאפשר לרפאותו ולכן גם עתה מיפטר ונ"ל שיצא קרינו בציר"י והנה לא ראיתי להרמב"ם שהביא הך דינא דזרק ליה חץ וסמנים בידו וסמנים בשוק ונזדמנו בידו ומה שהשמיט כפתו לפני יתושים הקשה הר"ן ותירץ דבכלל אחרינא דכפתו ומת ברעב וסוף חמה לבא הוא ונה לא שייך בהני דינים דסמנים דבכלל מאי איכא למימר דהוי הך דין דסמנים בשוק ונזדמנו בידו ולא ראיתי מי שהרגיש בזה: שם מהו דתימא התראת ספק הוא: א"ל דא"כ למ"ד התראת ספק שמה התראת בפסחים (דף ס"ו ע"ב) תקשה מהו ברייתא די"ל פיון דפליגי תנאי בהתראת ספק כדאמרינו במכות (דף ט"ו ע"א) א"כ מוקי לברייתא כמ"ד דלאו שמה התראת והוא סבר כמ"ד שמה התראת אי נמי י"ל דאפילו מאן דאמר דשמה התראת מודה פאן דלאו שמה התראת פיון דעדיין ספק הוא אם יוכל לבא לידי איסור וכמו שכתבו התוס' בכתובות (סוף פרק קמא).

ובהכי א"ש מה שנ"ל ביישוב קושיות המהרש"א שהקשה מאי פריה מאי קמ"ל דלמא אתי לאשמעין דהוי פחו ולא פחו פחו. אכן נ"ל לפמש"כ התוס' לעיל דלמ"ד אשוי משום חציו אפילו בכח פחו מיחזיב א"כ לכאורה קשה מאי פריה לקמן למימרא דכי האי גוונא פחו הוא דלמא לעולם לאו פחו הוא והא דמיחזיב היינו משום דאשוי משום חציו וצ"ל דקושיות הש"ס היא למ"ד אשוי משום ממונו ולפ"ז י"ל דהכא פריה איפכא למ"ד אשוי משום חציו דלדידך ליכא למימר דאתי לאשמעין דלאו פחו פחו הוא דאיה אשמעין זאת מפאן דהא גם אי פחו פחו הוא מחזיב וא"ל דהא ר' יוחנן הוא דסבר אשוי משום חציו וא"כ אי הקושיא אליב' אזלא מאי מתרץ מ"ד התראת ספק היא הא הוא סובר התראת ספק שמה התראת דלפי מה שכתבנו גם לר' יוחנן י"ל פו.

אכן ק"ל למ"ד אשו משום חציו קשה למה מיצה מן החסר עליו הזאתו פסולה וכמו שהקשו התוס' לעיל מ"ש נפלה סבין מן הפילה וכן קשה מהמקדש ונפל קידוש על ידו ולכאורה גם מזה ראיה לשיטת עוד יש לפרש של התוספות דלעיל דגם למ"ד אשו משום חציו שאני פחו מפח פחו.

עוד י"ל ביישוב קושיות המהרש"א דלכאורה קשה דאפתי בשוגג גולין ל"ל למיתני דממזיד נהרגין שמעינו וכדי שלא נצטרף לדחוק דנקטי אידי מזיד נ"ל לומר פיון דלקמן מחלקינו בשוגג בין נפל לתוך ד' אמות לחוץ ד' אמות ולכאורה זה נגד משמעות הברייתא דקתני סתמא בשוגג גולין.

אכן י"ל פיון דקתני גבי במזיד נהרגין א"כ הוי גומיא דבמזיד וכיון דמיתה ע"כ ליפא רק היכי דנתפגין שיפול עליו והיינו ע"כ במקום הראוי ליפול פן בשוגג אין גולין ג"כ רק היכא דנפל במקום הראוי ליפול ולכן נקטי ג"כ בשוגג גולין להשמיענו דדוקא גומיא דבמזיד נהרגין בשוגג גולין ולכן פריף שפיר בשוגג גולין ל"ל דליפא למימר דאתי להשמיענו דנחשב פחו דזה הוי ידעינו גם אי הוי במזיד נהרגין לחוד או בשוגג גולין לחוד ואהא מתרץ דבמזיד נהרגין אצטריכא לי דכן נקט ג"כ בשוגג גולין בהדני' לאשמיענו דדוקא בכה"ג שפול במקום הראוי ליפול בשוגג גולין: שם מצא איתמר: מפאן ק"ל על מה שפכת הרמב"ם פי"ב מה' פרה דבספק אם מהחסר נמצה עליו הזאתו פסולה והיינו מלשון ונמצה דמו וכמו שפכת בפירוש המשניות למסכת פרה וכיון דפסק הך דרבא דזרק צרור בפותל וחררה לאחור' דתייב א"כ לדידיה קושית הש"ס דכאן במקומה עומדת ואפשר דכוונתו נמצא עליו אף אין זה במשמעות לשונו: שם ברש"י ד"ה סתם משחקין בכדור.

ומקרבי לפותל בשעה שזרקין: ק"ק דמשמע מקריבתו לפותל הדבר תלוי אם יפול רחוק או קרוב א"כ איה נתן שיעור סתמא בין רחוק ד"א לקרוב ד"א לפותל מפלי שיעיד ג"כ פמה? הנה קריבת הזרק לפותל גם לעיל בד"ה פגון אלו המשחקין סיפר רש"י ז"ל סדר השחוק שהאחר מקבלו ומפה בו את הזרק אם יוכל לכונו והוא ללא צורך לכאורה מה שאינו מדריך רש"י לספר דברים של מה בכך ובפרט בדברים של שחוק.

ולכן נ"ל דפירוש רש"י הכי הוא דרצה הש"ס ליתן טעם למאן דאמר מיפטר בנפל בתוך ד' אמות והרג ולכן קאמר דאיירי פאן שהרג את חבירו ששחק עמו וכיון שהשחוק הוא אם יכול לכוין את המכה בכדור א"כ מסתמא שניהם עומדים במקום אחד בשעת זריקה ובתוך שיפול הכדור לאחוריו ונגביהו האחר ינוס הזרק למען לא ישיגו עוד חבירו המכהו בכדורו במקום שהגביהו שם ולכן פל פמה דמקרבי לפותל שניהם מינח נייחי להזרק פי היכי דתפול הכדור הרבה לאחוריו ויצטרף לשהות יותר להגביהו ובתוך כך יברח יותר ולכן גירסת הש"ס דאזלי מינח' וגירסת רש"י דעייילי טפי לא פליגי רק דלפי גירסת רש"י מבאר הטעם למה ניחא ליה טפי אי אזלא מניה טפי ועיין במהרש"ל: שם ד"ה ואחר כך נפל לשוקת.

דריך נקב שפופרת: מלשון זה נראה דבעינו שייבאו דריך המשכה ממעין לכלי ואז מיקרי מים חיים אף זה לא יתכן מפח פמה משניות דפרה דקתני בכולן הממלא בכלי וגם מה

שכתב רש"י דרך נקב שפופרת ק"ל דמאי מעליותא איפא ביה נקב אדרבה ריעותא היא דמטבולו מתורת פלי ואין לקדש רק למטה מהנקב: שם בתוספות ד"ה סתם.

אלא נראה פלשון ראשון שפירש בקונטרס: וילשון שני אפשר ליישב קושית התוס' דאף דנתפנון לזרקו ולהמיתו וקבל עליו התראה מ"מ אם יש ספק אם יגיע הפדור אליו מ"מ פטור מטעם התראת ספק פדמוכח ממאי דקאמרינן מהו דתימא התראת ספק היא מי יזמר דהדרה אף שקבל עליו התראה אלא ודאי דלענן התראת ספק לא מהני מה שקבל עליו התראה וא"נ ה"ק פיון שזרק פגון אלו המשחקין בכדור וסתם המשחקין בכדור ניקח להו שיפול למרחוק א"כ לענן חוץ לד' אמות הוי התראת ודאי אבל לענן תוף ד' אמות הוי התראת ספק פיון ששחק פגון אלו המשחקין בכדור והם זורקין שיפול למרחוק ולכן מפטר פן נלענ"ד לפרש דעת היש מפרשים שהביא רש"י: שם בא"ד.

פגון נתפנון לצד זה: וליישוב קושיא זו לפירוש הקונטרס י"ל דהן אמת אי מחד טעמא פטורין תרנוניהו יותר סבא לפטור נתפנון לצד זה והלף לצד אחר מלפטור נתפנון לזרוק ב' וזרק ד' אבל לפי מש"כ הרמב"ם (פ"ו מה' רוצח) מפטר נתפנון לזרוק ב' וזרק ד' מטעם דקרוב למזיד הוא ונתפנון לזרוק לצד זה והלף לצד אחר מטעם אונס וא"כ איך שייך יותר סבא בזה מבזה דאפשר יותר יש טעם לפטור זה מטעם קרוב למזיד מלפטור זה מטעם אונס: שם בא"ד.

וי"ל דהוי פטרינן ליה מבלא צדיה: א"ל הרי כבר כתבו התוס' לעיל דנתפנון לצד זה והלף לצד אחר יש יותר סבא לפטור מנתפנון לזרוק ב' וזרק ד' א"כ איך הוי ממעטינן ליה מבלא צדיה ג"כ אדרבה הוי מוקמינן קרא דוקא לדבר שאינו חדוש כ"כ י"ל דבאמת מחלקינן ביניהם משום דכתיבי ב' קראי לפטור ואי שוין הן ל"ל לב' קראי מפסוק אחד נפקא אבל אי לא פתיב דאשר לא צדה באמת הוי ממעטינן תרנוניהו מבלא צדיה ולא הוי מחלקינן ביניהו דסבא זו דהלף לצד אחד יש יותר לפטור פיון שלא זרק לצד הנרצח אינה פשוטה כ"כ וכבר כתבו התוס' בשבועות (דף כ"ב ע"ב) דפעמים שאין הסבא פשוטה כ"כ וצריף קרא להשמיענו הסבא: שם בא"ד.

והתנא רצה להזכיר הפשוט יותר תחלה: עיין בתוס' במ"ק (דף ח' ע"א) שהביאו הרבה ראיות שפן דרך הש"ס: שם בא"ד. ואם תאמר ואמאי אצטריף בפירק אלו הן הגולין מבשגגה לפטור: וכלשון הזה נקטו ג"כ בב"ק ע"ש.

וקשה דהא במכות לא מבשגגה אלא מבלי דעת גליף פרט למתפנון ומבשגגה גליף פרט לאומר מותר ואפשר לומר לפי מה שהביא הריטב"א שם פי' אחר דאומר מותר היינו ג"כ נתפנון להרוג בהמה והרג אדם רק דהקשה ע"ז א"כ היינו פרט למתפנון ומירץ דהא מירי שנתפנון לגוף זה רק שסבור שהוא בהמה ונמצא שהוא אדם והא מירי שלא נתפנון לגוף זה פלל אלא לזרוק לצד הבהמה וזרק לצד האדם והנה התוס' לפי תירוץ שם השני ע"כ לא סברו כפירוש זה דא"כ לא משני מידי א"נ פסבור בהמה ונמצא אדם הא ע"כ חד מינייהו בנתפנון לצד זה והלף לצד אחר איירי אבל בהקושיא הקשו התוס' לפירוש הריטב"א דלפ"ז גם בשגגה איירי בנתפנון לבהמה והרג אדם לפי פ"ז ע"כ או מבשגגה או מבלי דעת ממעטינן היכי דנתפנון לב' גופים וא"כ ממנ"פ קשיא ולכן הוצרכו לתרץ דאיירי באדם והבהמה זה אצל זה ובתירוץ א"נ כפירוש רש"י וכפירוש עצמם

שם בהה דאומר מותר דלא איירי בנתפונן לבהמה והרג אדם וא"כ שפיר י"ל דמבלי דעת דאיירי בי מייירי בכסבור בהמה ונמצא אדם: שם בא"ד.

ומיהו תימא הא דפליגי: זה פשוט שמה שהקשו בזה וגם בקושיא הקודמת מנתפונן לזרוק ב' וזרק ד' ל"ק רק להה פירוש דפטור מן הגלות ובעיקר הקושיא י"ל לפי מה שכתבנו לעיל דטעם נתפונן לזרוק ב' וזרק ד' דפטור היינו משום דקרוב למזיד הוא אף דזה לא שייך רק בינדע שהנרצח עומד שם בקרוב דה"ל לאסוקי דעתיה שמה שפול ממקום זריקתו והלאה ולא ה"ל לזרוק משא"כ פאן שעוסק במלאכתו פדרכו ואפשר שלא ידע כלל שיש אדם שם בזה מיקרי שוגג ולא קרוב למזיד ומחייב גלות וא"ע ראייתי בשיטה מקובצת בשם הרשב"א שתיירץ קושית התוס' קרוב לזה.

ושמחתי שפוננתי לדעתו ז"ל: שם דף ע"ח ע"א בגמרא כל נפש כל דהו נפש: עי' בר"ן שכתב דריב"ב ורפ"ן פליגי במשמעות לשון כל אי פירושו מקצת הדבר או כל הדבר דנוקא משום דיש כל דמשמע הכי ומשמע הכי פגון כל צפור טהורה תאכלו דמשמע כל הדבר וכן כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם וכן יש כל דמשמע מקצת הדבר פגון לא תחיה כל נשמה החייתם כל נקבה לא תאכלו כל תועבה.

ולפענ"ד אין במשמעות דכל בכל הגי שהביא הר"ן הפירוש דבכולן הוא הפירוש דכל כל אחד ואחד מפרטי המין רק שנתהונה ההפירוש במשמעות הלשון בין משפט המחייב ובין משפט השולל דכשאמר הפתוב כל צפור טהורה תאכלו הפירוש כל פרט ופרט מהכלל תאכלו וכן כשאמר לא תחיה כל נשמה הפירוש כל פרט ופרט מהכלל לא תחיה וכן בהחייבתם כל נקבה פירושו החייבתם אפילו פרט אחד מהכלל וא"כ ה"א דכתיב פי יפה כל נפש אדם ג"כ הפירוש אהכאה של כל פרט ופרט מהכלל דנפש מחייב והינו כריב"ב דסבר אפילו מקצת נפש ולכן ודאי יקשה לרפ"ן דסברי דבעינו כל נפש דהיינו כל פרטי נפש ביחד דאין משמעות הלשון דכל פן בכל הגי שהביא הר"ן ז"ל.

ולכן נלע"ד עיקר פתרון התוס' שהביא הר"ן דפליגי במשמעות דלשון נפש אי פירושו מקצתו או פלו בלא לשון כל. ובזה א"ש מה דיקשה לכאורה איך דרשינן כל נפש אדם להה דרשא דהכא הא איצטריך להה דדרשינן בת"כ ה"א ג"כ רש"י בהנמש מדכתיב מפה איש ומת אין לי אלא מפה איש אשה או קטן מנין ת"ל כל נפש אדם והכי אמרינן גם בנדה (דף מ"ד ע"ב) ולפ"ז אתי שפיר דדרשה דת"כ מריבוניא דכל אתיא ודרשא דהכא ממשמעות דנפש: שם דה"ל עדות שא"א יכול להזימה: ש"מ דב"ד שדנים על ראייתם לא בעינו שיכולים לקיים גביהם ועשיתם לו פאשר זמם דזה לא פתיב רק גבי עדים שדנים על פיהם כדכתיב שם על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר ועל זה קאי ועשיתם לו.

אף דלפ"ז לא יפסול ג"כ לר' יוסי במפות (דף ו' ע"א) אם ראה קרוב עדות עם הב"ד דהא דרשא זה אתיא שם ג"כ מעל פי שנים עדים וגו' יקום דבר ואם ועשיתם לו לא קאי על זה כש"כ על פי שלשה עדים דכתיב בפירוש על פי גבי'.

ומזה ק"ל על מה שכתבו התוס' לעיל (דף ט' ע"ב) בד"ה לרצונו וי"מ דמהרוג ונרבע קשה קרובים פריה דיציל וכ"ת ה"נ ה"כ מפה אביו ואמו כו' ע"ש ומאי קושיא הא

שפיר משפחת שיהרג מפה אביו וקא על אביו בראוהו ב"ד דבזה לא פסיל ראית קרובים.

עוד ק"ל דלפ"ז דבראוהו ב"ד לא בעינן יכול להזימו מאי פריה לעיל (דף מ"א ע"א) אלא אשה חבירה דמקלה לריב"ם היכי משפחת לה הא שפיר משפחת בראוהו ב"ד דלא בעינן אתה יכול להזימו.

ואף לפי מה שפכתנו לעיל שם דהא דפשיטא ליה דע"כ משפחת דמקטלא היינו דפריה לרב פפא דמתרץ לעיל (דף ח' ע"ב) דקמפלגי בפלוגתא דריב"י ורבנן שפיר משפחת גם שם בלא עדים פגון שב"ד של כ"ג בעצמם ראוהו רק לא התרו בה וקמפלגי אי מקטלא וצריכין פל הכ"ג לדונה או לא מקטלא וליפא רק ד"מ וסגי בג'.

ואקושיא ראשונה י"ל לפי מה דאמרין במכות (דף י"ב ע"א) לכדתנא ר"ע אומר מנין לסנהדרין שראו אחד שיהרג את הנפש כו' ע"ש דמוכח דר"ע לית ליה דהסנהדרין יכולים להעיד. ואף דבב"ק (דף צ' ע"ב) משמע דר"ע מודה בראוהו ביום דיכולים לדון ע"פ ראיותם דקמפרש פלוגתא דר"ע ור"ט בראוהו בליה דוקא וכן משמע דעת הרמב"ד שם הביאו פשיטה מקובצת דקמפרש הא דמקשה לר"ע מהא דתנא והפה איש את רעהו דהאי ע"כ גם בראוהו בליה דומיא דעדים איירי ע"ש דמשמע אי בראוהו ביום איירי לק"מ לר"ע דמודה בו ר"ע מכ"מ פבר פתב הבעל המאור בר"ה (דף כ"ה ע"א) דגם בראוהו ביום ס"ל לר"ע דאין הב"ד יכולין לדון ע"פ ראיותם וכן כ' גם הרשב"א שם וא"כ ע"כ דהכא דמחייב בראית ב"ד סבר כר"ט ולא כר"ע ומה"ט פסק הרמב"ם כר"ט בפ"ה מה' עדות ומכ"מ לא קשה עליו מה שהקשה הלח"מ שם דכיון דפסק כר"ע ולא כר"א לענין רוצח שיצא חוץ לתחום עיר מקלטו א"כ לדידיה קושית הש"ס במקומה עומדת האי עד עמדו למשפט מאי עביד ליה די"ל דהא דאמר ר"ע עד שיעמוד בב"ד אחר דוקא אין במשמעות דעד עמדו למשפט אלא שלא יתרגנו בב"ד תיכף בשעת ראיותם עד שידונו פדין חייבי מיתות אלא פנין דר"ע סבר דאין הב"ד הנה יכולים לדונו לעולם דאין עד נעשה דיין ע"כ צריה לומר עד שיעמוד בב"ד אחר אבל לעולם גם לר"ט איפא לאוקמי קרא דעד עמדו שלא יתרגוהו ב"ד עד שדנו אותו ודין זה באמת פסק הרמב"ם בפ"א מה' רוצח ע"ש.

ובהכי מתורץ מה שהקשו התוס' בראש השנה שם בד"ה דרחמנא ע"ש וכיון דעכ"פ לר"ע לא משפחת פלל הך דין דרבא שב"ד דיינוהו ורבי יוסי ורבי במכות שם בהך דנמצא אחד מהם קרוב ופסול אליבא דר"ע פליגי ולכן פריה שפיר לר' יוסי אלא מעתה הרוג יציל דליכא לאוקמי קרא דמפה אביו בראוהו ב"ד.

ואף דלהתוס' לעיל (דף ט' ע"א) בד"ה בזמן לא ניתא להו שיהיה מוכח מהא דר"י שסיפור דסנהדרין שראו את הנפש אין יכולים להתרגו ונהרי לפ"ז ר' יוסי רק אליבא דר"ע אמר והוא בלא"ה סבר ה"כ מכ"מ י"ל דזה דוחק בעיניהם שנאמר דר' יוסי רק אליבא דר"ע קאמר וליה לא סבירא ליה אבל מכ"מ פריה קא שפיר אלא מעתה הרוג יציל דע"כ גם אליבא דר"ע קאמר דהא פליגי אליבא דר"ע כדאמרין בפירושו לעיל (שם) וקמפלגי בפלוגתא דר"י ורבי אליבא דר"ע פן י"ל לדעת הרמב"ם דפסק כר"ט אף דהלקה כר"ע מתבירו והיינו ע"כ משום דסבר דרבא פליג אר"ע.

אכן א"ע ראיתי שדעת הריטב"א במכות (דף י"ב) דרבא מצי לספור גם כר"ע ע"ש. ועיין מש"כ בספרי ע"ל מכות (דף ו' ע"א ודף י"ב): שם דכתיב ובערת הרע מקרבך: הכי נקט בטריפה שהרג וטריפה שרבע ולכאורה משמע שרצה ליתן טעם למה דקטלינו ליה דאי משום דצונתה התורה שמייתו אותו הא מצנה זו א"א לקיומי בו דמת ועומד הוא כפר ולהכי קאמר דאפתי איפא מצנה לסלק המזיק מן העולם משום ובערת הרע מקרבך.

אכן ק"ל דהא גבי רוצח וכן גבי רובע לא פתיב פלל ובערת הרע מקרבך עיין לקמן: שם עדים שהעידו בטריפה והונומו: א"ל איך משפחת פלל שהונומו דהא אין נעשים עדים זוממין עד שייגמר הדין על פיהם כדאמרין במכות (ד"ה ע"ב) ונהרי ע"פ עדים אין גומרין דין של טריפה פלל כדאמר רבא לעיל דטריפה שהרג וטריפה שרבע שלא בפני ב"ד פטור די"ל דמשפחת לה שלא ידעו הב"ד שהוא טריפה ונגמרו דינו על פיהם: שם עדי טריפה שהונומו ונהרגין: דלא בעי רבא בעדים זוממים עדות שאתה יכול להזימה ובזה נ"ל ליישב מה שהקשו התוס' (לקמן דף פ"א) בד"ה ונגמרו דינו דאיך משפחת שייגמור דינו לעבירה חמורה אחר שקבר נגמר לעבירה קלה הא עדות שניה הוי עדות שאי אתה יכול להזימה דגברא קטילא בעו למיקטל די"ל דהא רבא הוא דמתרץ שם הכי ולשיטתו שפיר משפחת כגון שנגמרו דינו על א"א וכדומה וא"ח"פ נעשה זומם על עדות שהעיד כפר קודם שהוחזק לרשע על עבירה זו או אפילו א"ח"פ לשיטת הרי"ף ושאר ראשונים לעיל (דף כ"ו ע"ב) דבא על עריות פשר לעדות ובזה נגמר דינו לעבירה חמורה שהעיד עליו ונהרי לענן עדות זוממים לא בעינן אתה יכול להזימם לרבא אכן זה שייך דוקא ליישב תי' רבא לשיטתו אבל מכ"מ אנו צריכים גם לתירוצי התוס' דאל"כ יקשה לרב אשי דהכא קושית הש"ס שם אלא איתגורי אתגר א"נ משום דשם יליף מקרא דיחזקאל הך דנידון בחמורה ושם פתיבי ע"ז וא"א ונידון בחמורה: שם ושור של אדם טריפה פטור: הרמב"ם (בפרק י' מה' נזקי ממון) פסק כן בפשטות לפטור ולא חילק בין בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד והראב"ד שם השיגו דבפני ב"ד חייב משום ובערת הרע מקרבך וכוננתו פניו דכל הטעם לפטור הוא משום דהבעלים פטורים פהאי גוונא גם הוא פטור אף דבשור הוי יכול להזימו בין בשור שהוא טריפה כמש"כ התוס' בין בשור של אדם טריפה וכיון דבפני ב"ד הבעלים חייבין משום ובערת הרע מאיזה טעם: פטור השור.

ובזה נדחה מש"כ הכסף משנה ליישב דעת הרמב"ם דבשור לא שייך משום ובערת הרע דגם הראב"ד לא נתפונן לזה אלא משום דהבעלים מתחייבין בכה"ג. והנלפענ"ד ביישוב דעת הרמב"ם הוא ע"פ מה שכתבנו לעיל דלכך אצטריך להביא קרא דובערת הרע לחייבו דמן הדין יהיה פטור דהתורה צונתה להמיתו וזה א"א לקיים גבי טריפה דכבר פמת חשיב ורק משום ובערת הרע יש מצנה להמיתו.

ואף דהקשינו על זה הא גבי רוצח ורובע לא פתיב פלל ובערת הרע מכ"מ י"ל על פי מה שכתבו התוס' לעיל (דף ב' ע"ב) לחד שיטה דילפינו גם דנ"פ מהדדי בהיקשא דמשפט אחד יהיה לכם ולעיל (דף מ"א ע"ב) הוכחנו דשיטה זו עיקר.

לכן י"ל גם בזה פניו דמסית ומדיח שהוא טריפה וכדומה חייב משום ובערת הרע דכתיב גבי' ילפינו פל שאר חייבי מיתות מני' אכן זה שייך דוקא לענן חייבי מיתות אבל לענן שוה"נ אף דאיתקש למיתת הבעלים בהיקשא דגם בעליו יומת הא לא איתקש רק למיתת

הבְּעָלִים הִיכִי שְׁשִׁיף בָּהֶם דְּהִינּוּ אִם אֵינָם טְרִיפָה דְּבִהִי שִׁיף גַּם בְּעָלֵי יוֹמָת וְלֹא לְעַנּוֹן וּבְעֶרְתָּ הָרַע הִיכִי שְׁמָתוּ כְּבָר דְּהִינּוּ פְּשָׁה טְרִיפָה וְלִכּוֹן לֹא שִׁיף גְּבִי שׁוּה"נ פְּלָל מְשׁוּם וּבְעֶרְתָּ הָרַע וּמִש"כ רִש"י לְעֵיל (דָּף ל"ו ע"ב) וְהַתּוֹסְפוֹת לְקַמֵּן (דָּף פ' ע"א) וּבְעֶרְתָּ הָרַע מְקַרְבֵּה לְעַנּוֹן שׁוּה"נ שָׁם י"ל דְּלֹא דְּוִקָא מְשׁוּם וּבְעֶרְתָּ הָרַע אֲלֵא מְשׁוּם וְהַשׁוֹר יִסְקַל קְאָמַר מַה שְׁלֵא שִׁיף פֶּאן וְלִכּוֹן דַּעַת הֶרְמֵב"ם א"ש: שָׁם א"ק הַשׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעָלֵי יוֹמָת: מְזַה יִלְפִינּוּ ג"כ לְעֵיל (דָּף ב' ע"א) דְּשׁוּה"נ כ"ג בְּעֵי וְכֵן בְּב"ק (דָּף מ"ד) דְּבְעִינּוּ מְתַפְּנִין בְּשׁוֹר כְּמוֹ בְּבָעִלִים וְקָשָׁה הָא קָרָא זֶה רַק גְּבִי שׁוֹר הַמוֹעֵד פְּתִיב וּמִנ"ל כָּל הַנִּי דִּינִים גַּם גְּבִי שׁוֹר תָּם דְּמַחֲזִיב ג"כ מֵימָה פְּדָאֲמַרִּינּוּ שָׁם (דָּף מ"א ע"א) וּי"ל פִּינּוּ דְכָל הַנִּי דִּינִים קוּלוֹת נִינְהוּ דְּמַקִּילִינּוּ גְּבִי שׁוּה"נ אֵין סְבָרָא לְהַקְלֵי בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד יוֹתֵר מִבְּתָם אֵי נְמִי י"ל דְּיִלְפִינּוּ תָם מְמוֹעֵד בְּגוֹ"ש דְּנִיחָה נְגִיחָה פְּדָאֲמַרִּינּוּ שָׁם (דָּף מ"ה ע"ב) ע"ש: שָׁם בְּמַתְנִיתוֹ ר"נ אָמַר פְּטוֹר שְׂרָגְלִים לְדָבָר: הֶרְמֵב"ם בַּפ"ד מַה' רוֹצֵחַ פְּסֻק כַּת"ק שְׁחִיב וְכַתֵּב הַטַּעַם שְׂרָגְלִים לְדָבָר וְכָבֵר הַקָּשָׁה בַּכ"מ שָׁם הָא בְּמַתְנִיתוֹ נְאָמַר הָךְ טַעַם לַר' נְחֻמָּה וְלֹא לַת"ק.

וְהִנֵּה אָמַת שְׁכָבֵר אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִי שְׁהָךְ טַעַם שְׂרָגְלִים לְדָבָר ת"ק אָמַר אָכֵן אֶפְתִּי י"ל לְמַה שְׁבַק הֶרְמֵב"ם פְּשִׁיטַת מַתְנִיתוֹ דְּלִפְנֵינוּ וּפְסֻק בִּירוּשְׁלַמִי וּנ"ל דְּהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ הַנּוֹצֵרָה לְכַתּוּב כֵּן דְּלְכַאוּרָה י"ל לְמַה לִּי לַר"נ הָךְ טַעַמָא שְׂרָגְלִים לְדָבָר הָא בְּגִמְרָא יְלִיף מְקָרָא אָכֵן י"ל פִּינּוּ דְּלִרְבָּנּוּ מְצָרְכֵינוּ קָרָא זֶה לְחֻבִּישָׁה וְלֹא יְלִפִי מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה פְּדָאֲמַרִּינּוּ בְּגִמְרָא א"כ אֵי לָאו הָךְ טַעַמָא שְׂרָגְלִים לְדָבָר גַּם לְרַב נְחֻמָּן הָנִי אֲמַרִּינּוּ הִיכִי דְלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאת שְׁעָה הִיא אָכֵן פִּינּוּ דְּסְבָרָא הוּא לְפְטוֹר שְׂרָגְלִים לְדָבָר לִכּוֹן ע"כ אֵתִי קָרָא לְפְטוֹר וְיִלְפִינּוּ חֻבִּישָׁה מִמְּגַדָּף וְלֹא אֲמַרִּינּוּ שְׁהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה.

וְהִנֵּה הָךְ דְּהוֹרָאת שְׁעָה הוּא לֹא מִפְּחַ טַעַמָא אֲמַרִּינּוּ וּכְנֻרָאָה מִפִּי רִש"י לְקַמֵּן אֲלֵא פְּלָלָא בְּעָלְמָאֵי יִלְפִינּוּ דִּינָא מְהוֹרָאָה שְׁנִיחָגָה לְשְׁעָה בְּמִדְּבָר דְּוִגְמַת מַה דְּאֲמַרִּינּוּ לְעֵיל (דָּף מ"ה ע"א) וּבַתּוֹסְפוֹת שָׁם וַא"כ אֵי לֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה גַּם מִמְּקוֹשֵׁשׁ לֹא יְלִפִינּוּ מִהָךְ טַעַמָא וְהָא דְלֹא מְתַרְץ לְקַמֵּן גְּבִי הָא דְלֹא יְלִיף מִמְּקוֹשֵׁשׁ ג"כ הוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה וְכַמוֹ שְׁהַזְפִּירוּ בַּתּוֹס' י"ל דְּעַדִּיפָא מְנִיָּה קְאָמַר דְּאֶפִּילוּ טַעַמָא אֵיכָא שְׁלֵא לִילָף מִמְּקוֹשֵׁשׁ.

אָכֵן לַפ"ז קָשָׁה דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנּוּ דְּהִכָּא לֹא יְלִפִי מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה וְלְקַמֵּן (דָּף פ' ע"ב) הָךְ סְבָרַת ר' יְהוּדָה הִיא לְעַנּוֹן יְלִפּוּתָא דְּהַתְרָאָה בְּמֵיתָה סְתָם וְלִרְבָּנּוּ יְלִפִינּוּ מִמְּקוֹשֵׁשׁ וְלֹא אֲמַרִּינּוּ דְּהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה וְאָף אִם נֹאמַר דְּרַבְּנָן דְּהִכָּא כַר' יְהוּדָה לְקַמֵּן ס"ל מ"מ יְקָשָׁה לְהֶרְמֵב"ם אֵלִיבָא דְּהִילְכְתָא דְּפֻסְק הִכָּא וְלְקַמֵּן כְּרַבְּנּוּ וְלִכּוֹן הוֹכִיחַ הֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ פְּהִירוּשְׁלַמִי דַּלַּת"ק הַטַּעַם דְּרַגְלִים לְדָבָר וְלִכּוֹן רַק הִכָּא אֲמַרִּינּוּ דְלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּאֵי יְלִפִינּוּ א"כ לֹא אֲצֻטְרִיף קָרָא לְחֻבִּישָׁה וְע"כ אֵתִיא לְפְטוֹר הַיִּקְל וְהַכְּפִיד כַר"נ נֶגֶד הַסְבָּרָא דְּרַגְלִים לְדָבָר וְלִכּוֹן סְבָרוּ רַבְּנָן דְלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף וְאֲמַרִּינּוּ דְּהוֹרָאת שְׁעָה הֵיתָה אֲבָל לְקַמֵּן דְּלִיכָא טַעַמָא שְׁלֵא לִילָף מִמְּקוֹשֵׁשׁ לֹא אֲמַרִּינּוּ דְּהוֹר"ש הֵיתָה וְשִׁפִּיר יְלִפִינּוּ מְנִיָּה וְלִכּוֹן אֲדַרְבָּה לַר' יְהוּדָה הַנּוֹצֵרָה רִש"י שָׁם לְפָרֵשׁ לְמַה לֹא יְלִיף מִמְּקוֹשֵׁשׁ ע"ש וְרַבְּנָן לֹא סְבָרִי הָךְ טַעַמָא.

עוד יש לומר בדרך זה ביישוב דעת הרמב"ם על פי מה שהקשו התוספות בסוגיא דלקמן למה לא מתרץ לרבנן אמקושש גם כן דהוראת שעה היתה וא"ל דרצה לתרץ אליבא דכולי עלמא דהא אפתי לא הוי אליבא דכולי עלמא דהא לפי מה דמתרץ מקושש בר קטלא הוא ע"כ לא סברי רבנן דהכא רק פרבנן דלקמן ולא כר' יהודה וכמו שכ' רש"י ועוד הקשה המהרש"א דלר' נחמיה כמו דיליף ממגדף אף דהוראת שעה היתה כ"כ נימא לר' נחמיה דסבר מקושש הוראת שעה היתה ואעפ"כ יליף מניה.

גם י"ל לפי מה דקאמר ור"נ יליף ממגדף הל"ל אלא יליף ממגדף פיון דחזר מהו דמקושש וגם פבר הקשינו לעיל מ"ט דר"נ דיליף ממגדף הא ודאי הוראת שעה היתה אכן י"ל פל זה דלכאורה י"ל אהא דקאמר ורבנן ממגדף הוראת שעה היתה פי' פיון דמשום ספק חבשו ליכא למילף מניה אפתי גילף מבינייהו דמקושש ומגדף דכי פרכת מה למגדף שפן חדוש שחבשו משום ספק מקושש יוכיח וכי פרכת מה למקושש שפן בר קטלא הוא מגדף יוכיח וגילף חבישה לרוצח במה הצד משניהם אכן לרבנן ל"ק די"ל דסברי דמקושש נמי הוראת שעה היתה שפן הדין לא היתה מיתה ולכן איכא למיפרך מה להצד השנה שבהם שפן חדוש אכל לר"נ י"ל דסבר פרבנן דלקמן דמקושש לאו הוראת שעה היתה ולכן שפיר יליף מבינייהו ולא חזר ממה דקאמר דיליף ממקושש אכן אי הוי מתרץ לרבנן דמקושש הש"ה שפיר יקשה מ"ט דר"נ דאף אי יתרץ דר"נ סבר כמ"ד דלאו הש"ה מכ"מ יקשה דליכא למילף ממקושש דבר קטלא הוא אי סובר כמ"ד דלאו הוראת ש"ה ולכן ע"כ הוצרך להו' טעמא דיליף ממגדף דהיינו מתרנוייהו.

אכן לכאורה אפתי יקשה להרמב"ם דפסק הכא פרבנן ולקמן כמ"ד דמקושש לאו הש"ה וא"כ אפתי קרא לחבישה ל"ל גילף מתרנוייהו במה הצד אכן פבר פתבו התוס' בשפת (דף קל"א ע"ב) דמילתא דאתיא במה הצד טרח וכ' לה קרא כמו לענין ק"ו וכיון דלענין ק"ו אמרינו בקידושין (דף ד' ע"ב) דהיכי דאיכא למידרש דרשינו ולא אמרינו דטרח וכתב לה קרא ה"ה ג"כ לענין במה הצד וא"כ אפתי יקשה פיון דהכא איכא למידרש קרא לדר' נחמיה למה נימא דאתיא לחבישה ומילתא דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא לכן הוצרך הרמב"ם לכתוב טעם דרגלים לדבר לחייב פשיטת הירושלמי וא"כ ליכא למידרש לדר' נחמיה וע"כ אתיא לחבישה אף דנוכל לילף במה הצד: שם ברש"י ד"ה פל דהו' נפש.

דאיש כי יפה אמר רחמנא: לא ידעתי אנה מצינו דממעטינו מאיש שנים ועוד דא"כ נצטרך ריבויא ג"כ לרבות שור השותפין שנגח למיתה כמו דמצרכינן ריבויא לרבות שור האשה בב"ק (דף מ"ד ע"ב) מדכתיב וכי יגוף שור איש כמו שפכתבו התוספות שם.

ולוא פי' רש"י הנה נלפע"ד לומר פיון דלפי מאי דמסקינן בבכורות (דף י"ח ע"ב) ס"ל לרבנן דאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ופסקינן פנותייהו א"כ י"ל דגם ריב"ב ס"ל כן ולכן ע"כ בבת אחת פטורין דהא אי אפשר לצמצם שיכו שניהם בבת אחת ממש אלא ודאי א' הפה ראשון והוא דפטור וא' אחרון והוא החייב אף פיון דלא ידעינן מי הפה אחרון שניהם פטורים דספק נפשות להקל: שם בד"ה שהוא פטור.

מדלא איפלגו בה: א"ל דילמא אתי לאשמועינן דאפילו בגוסס בידי אדם פטרי רבנן וקולא היא זו שלא מקיימים ובערת הרע מקרבך מכ"מ יותר יהיה חידוש בטרקיפה

דאָפּילו בױ מַחַיִּיב ריב"ב דַּקְנָלָא גְדוּלָהּ הִיא שְׁהוּרְגִים נֶפֶשׁ אָכֵן ק"ק דלפ"ז מנ"ל לַרְבָּא דבְּגוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא חַיִּיב דַּלְמָא רַבְּנָן ג"כ פְּטָרֵי וְהָא דְלָא אֶפְלִיגוּ בָּהּ מִשׁוּם דְּאִתִּי לֹא שְׁמוּעֵינוּ דְּאֶפְילוּ בְּגוּסָס בִּידֵי אָדָם מַחַיִּיב ריב"ב וי"ל דס"ל לַרְבָּא דְּאִין סְבָרָא כָּלֵל לַפְטוֹר בְּגוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם דְּהָא מְטַרְיָפָה לֹא שְׁיָיָהּ לְמִילָף דְּשִׂאנֵי טְרִיפָה דְּאִתְעֵבִיד בֵּיהּ מַעֲשֵׂה וְרַק אַעֲיָקֵר דְּבָר דְּמִפְטָר טְרִיפָה לַכ"ע וְלֹא מְקָרֵי מְקַצֵּת נֶפֶשׁ עֲדִינָן לְזֵה הַנְּצִיב רש"י לְהַרְאֵה מְדָלָא אֶפְלִיגוּ בָּהּ: שָׁם ד"ה לְפִיכָה נֶחֱשׁ.

דְּכָל בְּהֵמָה וְחַיָּה כְּשׁוֹר הֵן: פִּי' וּבב"ק (ס"פ שׁוֹר שְׁנֵגַח אֵת הַפָּרָה) יִלְפִינוּ לְעֵנָן כֹּל מִיְלֵי שׁוֹר שׁוֹר מִשְׁבֵּת לְחַיִּיב גַּם אֲשָׁאֵר בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף ע"ש וּמִזֵּה מוֹכַח דְּנֶחֱשׁ מִיֵּן חַיָּה דְּאִי מִיֵּן שְׁרִיץ הָא גַּם לְעֵנָן שְׁבֵת וּשְׁאֵר מִיְלֵי דְּקַחְשִׁיב שָׁם לֹא אֶתְרַבִּי שְׁרִיץ וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפִי' לְעֵיל (דָּף י"ז ע"א) דְּמִיֵּן חַיָּה הוּא אָכֵן מְלִשׁוֹן רש"י שְׁכַתְּב דְּלָאוּ בְּכָלֵל שְׁמוּנָה שְׁרָצִים הוּא מִשְׁמַע הָא בְּכָלֵל שְׁאֵר שְׁרָצִים אִיפָּא: שָׁם בְּתוֹס' ד"ה מַר מְדַמֵּי לָהּ.

אַצְטָרִיף לִיהּ לְהֵנִי טַעְמֵי: פִּי' דְּהָא מְצַרְכִּינוּ לְחַלְק בֵּין גּוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם לְגוּסָס בִּידֵי אָדָם לְרַבְּנָן וּמִכַּח קָרָא דְּכָל נֶפֶשׁ יִפְטָרוּ תְּרַוּוּיָהּ לְרַבְּנָן אִי לֹא מִטַּעְמָא דְּלֹא אִתְעֵבִיד בֵּיהּ מַעֲשֵׂה וְלִרִיב"ב מְצַרְיָהּ לְחַלְק שְׁלָא נִילָף גּוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם לַפְטוֹר מְטַרְיָפָה אִף דְּאִיפָּא מְקַצֵּת נֶפֶשׁ: שָׁם ד"ה הַהוּרָג אֵת הַטְּרִיפָה.

וּמִיָּהּ נִרְאָה דְּהֵתָם גְּרָסִינוּ רַבָּה: וְאִף דְּמִימָרָא דְּרַבָּא בְּנֵדָה (דָּף כ"ג ע"ב) מוֹכַח ג"כ דְּרַבָּא סְבַר טְרִיפָה חַיָּה וּכְמַש"כ רש"י וְתוֹס' שָׁם מ"כ לֹא מְצַרְכִּינוּ לְמִימַר דְּגַם שָׁם גְּרָסִינוּ רַבָּה דְּכָבֵר פְּתַב הֵר"ן בְּחִידוּשָׁיו בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שֶׁם דְּאִין רְאִיָּה מִשְׁם דְּסְבַר רַבָּא דְּטְרִיפָה חַיָּה וְזֵה מִפְּחַ הַקּוֹשְׁיָא דְּמַקְשָׁה שָׁם דְּאִי סְבַר רַבָּא דְּבִתְרָא הוּא טְרִיפָה חַיָּה לְמָה פְּסָקִינוּ בְּש"ס חוֹלִין (דָּף נ"ח ע"א) הַלְכָתָא דְּסִימָן לְטְרִיפָה י"ב חוֹדֵשׁ וּמִפְּחַ קוֹשְׁיָא זֹו גּוֹפָא ג"כ רִאִי לְדַעַת הַתּוֹס' דְּכָאֵן דְּבִתְמוּרָה רַבָּה גְּרָסִינוּ.

וְקוֹשְׁיָא זֹו נִלְפַע"ד שֶׁהִיא ג"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּתַמוּרָה (דָּף י"א ע"ב) בְּד"ה ר"ח שְׁכַתְּבוּ וּמִיָּהּ צ"ע כו' דְּבַפ' הַחוֹלֵץ אָמַר רַבָּא גְּבִי סַפְק טְרַפָּה כו' ע"ש. וּבְאַמַּת מִימָרָא זֹו שְׁהוּנְפַר בְּשֵׁם רַבָּא לֹא נִמְצְאָת בְּשׁוּם מְקוּם כְּמוֹ שֶׁהָעִיר כְּבָר בַּעַל בַּה"ז שָׁם אֶלָּא נ"ל שְׁחַסְרוּן יֵשׁ בְּדַבְרֵיהֶם שָׁם שְׁמָה שְׁכַתְּבוּ מְסַפְק טְרַפָּה הוּא פְּקוּשְׁיַת הֵר"ן וּמָה שְׁכַתְּבוּ דְּבַפ' הַחוֹלֵץ אָמַר רַבָּא כְּוָנְתָם לְהַבִּיא רְאִיָּה דַּע"כ דְּשִׁטָּה זֹו דְּתַמוּרָה עֵינָהּ דְּרַבָּא סְבַר טְרַפָּה חַיָּה דְּהָא ר' יוֹחָנָן סְבַר טְרַפָּה חַיָּה בְּנֵדָה (דָּף כ"ד ע"א) וּר"ל סְבַר טְרַפָּה אִינָה חַיָּה בְּחוֹלִין (דָּף מ"ב ע"ב) וְרַבָּא אָמַר בְּפ' הַחוֹלֵץ (דָּף ל"ו ע"ב) דְּהַלְכָתָא כְּוָנְתָהּ דְּר"ל לְגַבִּי ר"י בְּהֵנִי תֵּלֵת דְּוָקָא דְּקַחְשִׁיב שָׁם א"כ ע"כ סְבַר דְּטְרַפָּה חַיָּה דְּאִי סְבַר אִינָה חַיָּה עוֹד אִיפָּא אַחֲרִיתִי דְּהַלְכָה כְּר"ל וְלָכֵן קָשָׁה לָהֶם לְמָה פְּסָקִינוּ הַלְכָתָא דְּסִימָן לְטְרַפָּה י"ב חוֹדֵשׁ כֹּן נִלְפַע"ד בְּרוּר דַּעְתָּם ז"ל: שָׁם ד"ה שׁוֹר טְרִיפָה.

דְּהֵתָם הַטַּעַם שְׁוָה לְשִׁנְיָהֶם: ק"ל דְּבַב"ק (דָּף מ"ה ע"א) פְּלִיגֵי ר' יַעֲקֹב וְרַבְּנָן בְּגוּמְרִין דִּינוּ שְׁל שׁוֹר בְּפָנָיו דְּרַבְּנָן סְבָרֵי דְּאִין גּוּמְרִין אֶלָּא בְּפָנָיו מְכַמִּיתָם הַבְּעָלִים כְּוָן מִימַת הַשׁוֹר וּר"י סְבַר דְּלִגְבֵי גּוּמְרִין בְּפָנָיו לֹא אָמְרִינוּ דְּאָדָם מ"ט דְּבַר טַעְנָה הוּא שׁוֹר לֹא בַר טַעְנָתָא הוּא ע"ש מְכַלֵּל דְּלַרְבָּנָן אִף שְׁלָא שְׁיָיָהּ הַטַּעַם מ"מ אָמְרִינוּ כְּמִימַת הַבְּעָלִים כְּוָן מִימַת הַשׁוֹר וְא"כ מֵאֵי מְתַרְצִים הַתּוֹס' אָכֵן קוֹשְׁיָתָם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְתַרְץ דְּהָא רַבָּא גּוֹפָא מְחַלְק בֵּין שׁוֹר טְרַפָּה לְשׁוֹר אָדָם טְרִיפָה וְהֵינָנו ע"כ מִשׁוּם דְּסְבַר דְּחַד כְּמִימַת הַבְּעָלִים

אָמרינו דהיינו בשור אָדָם טרפה אי הבָעלים עשו מעשה כִּזֶּה שְׁהָרְגוּ אֶת רַעְהוּ כְּמוֹ הַשּׁוֹר פְּטוּרֵי הַשּׁוֹר נְמִי פְטוּר אֲבָל בְּשׁוֹר טְרֵפָה דְהוֹצְרֵנוּ לֹמַר תְּרֵי כְּמִיתַת הַבְּעָלִים דְהֵינּוּ אִי הַבְּעָלִים הָיוּ טְרֵפָה כְּמוֹ הַשּׁוֹר יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה כְּמוֹ הַשּׁוֹר זֶה לֹא אָמרינו וְלִכֵּן לַעֲנִין בְּלֹא גִתְפוּיָן דְהָיוּ ג"כ רַק חֵד כְּמִיתַת הַבְּעָלִים דְהֵינּוּ אִי הַבְּעָלִים כִּי הָרְגוּ בְּלֹא מִתְפוּיָן מִפְטוּרֵי וּבִזְהָ גַם לְרַבָּא אָמרינו כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כִּי מִיתַת הַשּׁוֹר כְּמוֹ בְּשׁוֹר אָדָם טְרֵפָה: שָׁם ע"ב בְּגִמְרָא אֶחָד אֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחֵיה: ק"ק פִּינּוּ דַע"כ וְנִקְהָ הַמַּפָּה ל"צ לְמִיתָה וְחֵיה דַא"כ מִנ"ל לְרַבֵּן חֲבִישָׁה אַע"כ דְאֵתִי לִר"נ לְאֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְהִיקָל וְאַח"כ מַת א"כ ל"ל וְלֹא יָמוּת אִי לֹא פְתִיב רַק אִם יָקוּם כּו' וְנִקְהָ הַמַּפָּה ג"כ יַדְעִינּוּ דְהִיקָל פְּטוּר וַא"כ כַּש"כ אֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחֵיה וּבִשְׁלֵמָא לְפִי הַתּוֹס' א"ש דְהָא מְצָרִיף קָרָא לְחֵיבּוּ מְמוֹן אֲבָל לְפִי רַש"י קָשָׁה וּלְפִי מַש"כ לַעֲיִל דְגַם לִר' נִחְמֵיה לֹא מְצָרִכִינוּ קָרָא לְחֲבִישָׁה אֲלֵא מְשׁוּם דְאֵתִי בְּמָה הַצַּד וּבִזְהָ י"ל דְמִלְתָּא דְאֵתִיָּא בְּמָה הַצַּד טָרַח וְכָתַב לָהּ קָרָא א"כ אִי לֹא קָרָא לְאֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחֵיה הָיוּ מוֹקְמִינוּ קָרָא דְאִם יָקוּם לְהִכִּי וְנִקְהָ הַמַּפָּה לְחֲבִישָׁה כִּינּוּ דְלִיפָּא לְמִדְרַשׁ דְרַשִּׁינוּ אַף לְדַבָּר דְאֵתִי בְּמָה הַצַּד וְהָיוּ מְסַיְיבִינוּ בְּהִיקָל וְהַכְּבִיד וְלִכֵּן ע"כ צָרִיף קָרָא דוֹלָא יָמוּת ג"כ: שָׁם נְאֻמְדוּהוּ לְמִיתָה וְחֵיה פּוֹטְרִין אוֹתוֹ: ק"ק מַאי קַמ"ל פְּשִׁיטָא דְכִי ס"ד שְׁנָה מְהִלָּף בְּשׁוֹק וְזֶה נִהְרַג כְּדִאֲמַרִינוּ לַעֲיִל וּבִשְׁלֵמָא לְפִי רַש"י דְלִכְּהָ מְצָרִכִינוּ קָרָא לְמִיתָה וְחֵיה דַּה"א הוֹאִיל וְיָצָא מִב"ד חֵיבּ נִקְטְלִיהָ א"ש דְאֲצֻטְרִיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ גַם בְּבִרְיִיתָא דְפְטוּר לְפִי הַתּוֹס' דְלֹא אֲצֻטְרִיף קָרָא רַק לְחֵיבּוּ מְמוֹן א"כ מַאי קַמ"ל בְּבִרְיִיתָא דְפּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִמִּיתָה הָא זֶה נִדְאִי פְּשִׁיטָא וְלִכְאוּרָה קִצָּת רְאִיָּה מְזָה לְפִי רַש"י: שָׁם בְּרַש"י ד"ה נוֹתֵן נֶזֶק וְצַעַר לְיֹרְשִׁים.

וה"ה לרפוי שְׁבֵת וּבִנְשֵׁת: וּלְפַעַנ"ד אֲפֻשֶׁר לֹמַר דְדוֹקָא הָנוּ גִּיט דְמִשְׁלָם גַּם אִם מַת לְפִי אֲנֻמְד רֵאשׁוֹן כִּינּוּ דְנִזְק כְּבָר גִּתְחוּיָב כְּלוּ בְּשַׁעַת חֲבֵלָה דְמַאֲז אִם יִמְכְּרוּ לַעֲבָד גִּפְחַת דְמוּ וְכֵן צַעַר הוּא ג"כ בְּשַׁעַת חֲבֵלָה דוֹקָא אֲבָל רִיפּוּי וְשְׁבֵת שְׁאֲמַדוּהוּ לְיָמֵי חֲלָיו וְהוּא מַת בְּתוֹף אוֹתוֹן הַיָּמִים א"כ לֹא הִנְצָרֵף לְכַף וְלֹא צָרִיף לְשֵׁלֵם כָּל מַה שְׁאֲמַדוּהוּ מִתְחֵלָה לְיֹרְשִׁים וְאִף דְאֲמַרִינוּ בַב"ק (דָּף צ"א ע"א) דְאֲמַדוּהוּ וְהִבְרִיא מְשֵׁלֵם כָּל הָאֲנֻמְד הֵינּוּ מְשׁוּם דְאֲמַרִינוּ דְרַחֲמָנָא חַס עֲלֵי מַשָּׂא"כ מַת וְכֵן בְּנִשְׁת הַמְשֵׁלֵם לְפִי הַזְּמַן שְׁיֵלָף בְּשׁוֹק כְּדִמּוּכַח מִהִירוּשְׁלָמִי הִבִּיאוּ הָרָא"ש בַּפ' הַחֹבֵל דְאִם הִכְהוּ עַל רֵאשׁוּ בְּמִקּוּם שְׂאִינוּ גִרְאָה פְטוּר מִבְּנִשְׁת א"כ גַּם זֶה לֹא מְשֵׁלֵם לְפִי הָאֲנֻמְדָנָא אִם מַת וְלֹא הִלָּף בְּשׁוֹק: שָׁם ד"ה גִּתְפוּיָן לְהָרוּג.

הַתְּרֵאֵת סָפֵק הוּא: וְאֲפִילוּ לְמ"ד הַתְּרֵאֵת סָפֵק שְׁמָה הַתְּרֵאֵה הִכָּא מוֹדָה כִּינּוּ שְׁיֵשׁ סָפֵק אִם יוּכַל לְבוֹא כָּלֵל לִידֵי אִיסוּר וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְקַמְן: שָׁם בַּד"ה אֲנָפְלִים לֹא מִיְחֵיבּ. דְכַמוּ דְקִטִּיל דְמִי: וְאִף דְרוּב יְלָדִים הַנּוֹלָדִים לֹא הָיוּ נְפָלִים מ"מ לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵר רֹבָא דְהַמִּיעוּט דְנְפָלִים הָיוּ מִיעוּט דְשְׂכִיחַ כַּמַּש"כ הַתּוֹס' בְּגִזְהָ (דָּף מ"ד ע"ב) ע"ש: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לֹא הָיוּ יוֹדְעִי.

דְּמַחְלֵל שְׁבֵת בְּפִרְהֶסְיָא כְּכּוֹפֵר בְּעֵיקָר: א"ל א"כ לְמָה לֹא הִזְהָ מְזָה רַבִּינוּ יוֹדְעֵ דְמַגְדָּף כְּמִיתָה הָא מַגְדָּף הוּא ג"כ שְׁנָה לַע"ז לַעֲנִין פּוֹשֵׁט יָדוּ בְּעֵיקָר כְּדִאֲמַרִינוּ לַעֲיִל (דָּף מ"ט ע"ב) דִּי"ל דַּמ"מ לֹא מִיקְרִי כּוֹפֵר בְּעֵיקָר כְּמוֹ שְׁבֵת א"נ דְדוֹקָא לַעֲנִין שְׁבֵת דְכִתִּיב בִּי

מיתה הנה יודע דמיתה חמורה אית ביה דומיא דע"ז אבל לענן מגדף לא נאמר אפתי מיתה פלל לגביה לא: שם ד"ה נחד אמדוהו.

ליהוי פתיבי מיתות שוגגין: עיין במהרש"ל שהקשה למה לא הקשו התוספות קושיתם אברייתא דלקמן דקתני אומדין אותו אומד שני לממון. וי"ל לפי מה שכ' התוס' לקמן (דע"ט ע"א) בד"ה ומפקא מדרבנן דאיפא תנאי דפליגי אתנא דבי חזקת דמניה ילפינן דתיבי מיתות שוגגין פטורין בכתובות (דל"ה ע"א) רק דפריה שם מהך ברייתא דחזקת' לר' יוחנן משום דחשיב עיקר א"כ י"ל דאברייתא לא הוקשה להתוס' די"ל דאתנא כמ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין אבל ארש"י הוקשה להם למה פ"א אליבא דהלכתא פה ולכן גם לפי רש"י לא הקשו רק בלשון קצת קשה משום די"ל דרש"י פירש פן ע"פ ברייתא דלקמן.

ובישוב עיקר קושית התוס' לפי רש"י י"ל פינן דגם התוס' לא הקשו אלא משום דהא דפטור ממיתה לא מן הדין אלא משום דנצא מב"ד זכאי דאי מן הדין פטור א"כ לא המית פלל ולא חשבינן לי לחייבי מיתות לפוטרו ממון ונהרי רש"י כתב לקמן בד"ה לחיים אין אומדין אותו למיתה דאמרינן מחמת חולי אחר שפא עליו הכבידה הפכה א"כ אין לו דין מיתה פלל ולא שייך לפוטרו מפח חייבי מיתות שוגגין: שם דף ע"ט ע"א ברש"י ד"ה הא נתפנין.

דלא תימא ר"ש פוטר אכולהו: עיין במהרש"א שהקשה דאפתי לא לימא אפילו נתפנין להרוג ומטעם זה תירץ דלא כפי רש"י גם בלא"ה קשה דא"כ די"ל דר"ש פוטר אכולהו קאי א"כ מעיקרא מאי קשיא לי דלמא ר"ש פוטר ונ"ל דמעיקרא מקודם שידעו דמדיוק דרישא מוכח דנתפנין להרוג את זה ונהרג את זה מיחייב לא הוי מצי לתרץ אי הוי תני ר"ש פוטר ה"א דקאי גם אנתפנין להכות על מתניו דמהיכי תיתי לומר פן פינן שת"ק נקט חייב בכל א' בפני עצמו א"כ פטור דר"ש ג"כ הו"ל למיתני בכל אחד בפני עצמו או דה"ל לכללינהו גם בחיוב דת"ק אבל השתא דמתרץ דגם מדיוקא דרישא מוכח דלא פרוש ואעפ"כ נטר ר"ש לפלוג עד הסיפא והיננו ע"כ משום דרצה למיתני פטור נדא אכולהו קאמר שפיר דה"א אי הוי קתני ר"ש פוטר דגם אנתפנין להכות על מתניו קאי אף דאפתי מנ"ל דר"ש גם אדיוקא דרישא פליג דלמא באמת לא קאי רק אסיפא דקתני בפי' אף דזה מוכח מפח אפי' דקתני ולכן ע"כ נקט אפילו נתפנין דאל"כ הי' קשה פקושית הש"ס דליתני ר"ש פוטר וא"ל דבאמת ליתני הכי דאהא מתרץ רש"י דה"א דגם אנתפנין להכות על מתניו פליג: שם בד"ה לא צריכא.

והא ליפא למילף מני' פרוכא דמיא: ק"ק מהיכי תיתי לומר דחד יתיה פרוכא משום קבוע הא הרוכב שפנגדו גם פן הוא קבוע וי"ל דכיון דמשום קבוע אמרינן דהא' נחשב כה' והט' נחשבים ג"כ כה' הרי שגורעין מהרוכב ומוסיפין אהמיעוט משום להקל בדיני נפשות א"כ דלמא מטעם זה אמרינן ג"כ דהמיעוט יש לו דין רוב ונפ"מ לענן איסורא לפי שיטת רש"י בקדושין (דף ע"ג) דספק דאורייתא מן התורה לחומרא א"כ בתשע חנויות מוכרות בשר נבילה וא' שחוטה אמרינן פל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסור אבל אי להקל אמרינן דבקבוע המיעוט יחשב פרוכב יהי' מותר: שם בא"ד.

ואמאי פטור הא רבא דישראל ניהו: א"ל דא"כ לעיל (דף ס"ט ע"א) דטרח להביא ראיה דהולכין בדנ"פ אחר הרוב להחמיר תיפוק ליה מדאצטריך קרא דנארב לו לזורק אבן לגו די"ל דנדאי ברבא דאיתא קמן הולכין אחר הרוב דכן מוכח מדדננין לחיוב ע"פ רבא דסנהדרין והכא ג"כ הוי רבא דאיתא קמן ולעיל לא איירי רק לענן רבא דליתא קמן וכן חלקו גם התוס' לעיל (דף ג' ע"ב) ע"ש: שם בא"ד.

ורבנן אית להו נתפונן לזה והרג לזה חייב: א"ל דאפתי מנ"ל לרבנן להוכיח דקבוע כמחצה על מחצה דמי מדפטור זורק אבן לגו דלמא הטעם דלא נתפונן לזה שהרג ובאמת יוכיחו מזה דנתפונן לזה והרג לזה פטור די"ל דרבנן סברי דונתת נפש תחת נפש ממש קאמר ודלא פרבי דאמר ממון וא"כ ע"כ מוכח מזה דנתפונן לזה והרג לזה חייב בא וכדאמרין לקמן: שם בתוספות ד"ה א"נ פלגא ופלגא.

פטרינן לי מטעמא דלאו שמה התראה: עיין בשט"מ בב"ק ובכתובות שתייר ע"ז בשם הר"א מגרמינא דאי לאו דספק נפשות להקל לא הוי חשבין לי לספק אלא לנדאי פיון דסיפקא לחומרא ואז אפילו התראת ספק לא הוי: שם בא"ד.

אבל הכא בזורק אבן לגו: א"ל דמה בכך דבהכי כ"ע אית להו דלא שמה התראה דאפתי לימא הטעם משום התראת ספק וכמו שהקשו התוס' למ"ד דהתראת ספק לאו שמה התראה די"ל דהכי קאמרי דנדאי משום התראת ספק אין חילוק בין יודע בנדאי שיכול לבוא לידי איסור ללא יכול דמנ"ל דבכה"ג לא יחשב התראה פיון דלית לי להך מ"ד דרשה דמפות (דף ט"ו ע"א) לענן התראת ספק רק אהא שהקשו למ"ד שמה התראה מאי מהני דספק נפשות להקל הא גם שם הוי ספק נפשות ואהא תירצו וחילקו בכך דהכא הוי ספק נפשות מעליא ולכן פטור גם למ"ד ה"ס שמה התראה: שם בד"ה וכל קבוע כמחצה.

וי"ל דיש לפרש לר"ש: בנה אפתי קושיתם לתנא דבי חזקת' לא מתורצת וע"כ צ"ל כמו שהביא בשט"מ בב"ק ובכתובות בשם גדולי ראשונים דתנא דבי חזקת' יליף פן מוקם עליו ומתפונן מנארב לו והם מתרצים גם לר"ש פן והא דלא ניחא להו להתוס' לתרץ גם לר"ש הכי אף דע"כ לתנא דבי חזקת' צ"ל פן.

י"ל דלכאורה קשה לר"ש דאית לי גז"ש דרבי נתינה נתינה לפי תי' הש"ס ל"ל הך גז"ש הא ע"כ איירי קרא לענן ממון דלענן מיתה ליכא למימר פיון דאית לי לר"ש מנארב לו דנתפונן לזה והרג לזה פטור ועיין במהרש"א ומהרש"ל דלהמהרש"ל י"ל אבל להמהרש"א קשה.

אכן לפי תי' התוס' דכאן א"ש דהא לפי האמת רק משם יליף ר"ש דנתפונן לזה פטור וקרא דנארב לו אתיא לקבוע ולכן ע"כ ליכא לתרץ לר"ש דיליף קבוע ונתפונן תרנונייהו מקרא דנארב לו דא"כ יקשה גז"ש דנתינה נתינה ל"ל והא בש"ס מתרץ דסבר לי פרבי אבל לתנא דבי חזקת' דלית לי גז"ש דנתינה נתינה דהא ס"ל דפטור ממון שפיר י"ל אליבן דיליף תרנונייהו מנארב לו וכתירוץ הראשונים: שם בד"ה ומפקא מדרבנן.

ומאי קושיא הא איכא תנאי הכא: פי' דרבא גופא קשה אהדדי דהכא קאמר דמפקא מדרבני ורבנן והתם מקשה הוא גופא ומי איכא למ"ד ואפשר לומר דלא מקשה שם אלא

לר' יוחנן דמסתמא לא חולק אחזקין שהי' רבו כמש"כ הרא"ש בפ' גיה"נ אמתניתין דשולח אדם ירד לנכרי לתרץ דעת הר"ף אלא דלישנא ומי איפא למ"ד לא משמע פן: שם בא"ד.

אבל לענין דמי נהרג ונקא פליגי: אף דמהיקשא דבי חזקין יש לפטור גם לענין הנהרג מ"מ הקא גלי קרא ונתת נפש תחת נפש דס"ל לרבי דממון הוא מגז"ש דנתינה נתינה וא"ל דהא בגיטין (נ"א ע"ב) בעי למימר לרבי דהיקשא וגז"ש היקשא עדיף וא"כ איך יליף הקא מגז"ש דחייב ממון אדרבא מהיקשא הל"ל דפטור ואפילו לפי דמסיק שם דלכ"ע גז"ש עדיף פבר פתבו התוס' דהיינו ונקא לענין גז"ש דלה לה פיון דעיקר שטר מזה אתיא אבל בעלמא היקשא עדיף כמסקנת הש"ס דפרק איזהו מקומן די"ל דזה שייך ונקא הקא דגז"ש אתיא למילתא אחריתא ג"כ רק דמפח אין גז"ש למחצה גילף ג"כ הך מילתא שפותר להיקשא בהא אמרינן דהיקשא עדיף אבל הקא דהגז"ש לא אתיא רק להך מילתא בזה לא שייך למימר דהיקשא עדיף דא"כ גז"ש לענין מאי נמסר ואף דשם לא אתיא ההיקשא רק להך מילתא ואעפ"כ דחייב אותו מפח אין גז"ש למחצה היקשא שאני דאדם דן מעצמו ולא נמסר מסיני ובהא אמרינן דגלי לן גז"ש דלא גילף היקשא: שם בא"ד.

לקמן משמע דאיפא תנאי: אכן לפי מה שפירש רש"י שם דהך מ"ד הם ר' יוחנן ור"ל לק"מ דאף דמסקינן שם דר"י אית לי' תנא דבי חזקין וסבר חייבי מיתות שוגגין פטורין מ"מ רק לרבנן אליבא דר"י סבר הכי אבל לרב דימי אליבא דר"י ע"כ לית לי' תנא דבי חזקיה ונהרי סתמא דהש"ס בחולין (נ"א ע"ב) הוא ג"כ כרב דימי אר"י דחייבי מיתות שוגגין חייבין: שם בא"ד.

דהיינו תנא דברייתא דרבי חגא מדרומא: אכן בב"ק פתבו התוס' דאית לי' שפיר תנא ד"ח ומה שנקטו הקא הוא שיטת רש"י שם וכפי שיטה זו הוא ג"כ דעת הרמב"ם דפסק כר"ש משום דרב אדא בר אבהו ור' חגא מדרומא דאיתי מתניתא בדין סברי כר"ש לפי פי' רש"י בב"ק שם וכן כתב הרב המגיד בפ"ד מה' חובל ומזיק ובהא מיושבת השגת הראב"ד שם ובפ"ד מה' רוצח והכ"מ נדחק שם בה' רוצח בישוב דעת הרמב"ם ולא הנפיר פלום מהך תירוץ דה"ה שהיא נדאי שיטה היומרת מחנוורת לדעת הרמב"ם: שם בא"ד.

והא דלא מותיב מדר' יוחנן גופא: י"ל מדר"י גופא לא הי' יכול להקשות פיון דרב דימי אר"י לא קאמר אלא חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר ונאי ד"א יש לפרש על מלקות ובהכי מייחייב דמיתא אריכתא היא כדאמרינן בכתובות (נ"א ע"ב) אבל מיתה וממון גם לר"י מיקפטר וא"כ ל"ק ממתניתין אבל פיון דתנא דבי חזקין יליף פטור ממון במיתה בשוגג מהיקשא דמכה בהמה ואין היקשא למחצה כמו דלא חלקת בין שוגג למזיד לענין ממון ה"ה ג"כ לענין פטור ממלקות וכיון דלפי תי' ר"י מוכח ממתניתין דבא על בתו כחזקין דחייבי מיתות שוגגין פטורין מממון ה"ה ג"כ ממלקות לתנא ד"ח ולכן פריף שפיר מתנא ד"ח וסמך עיקר קושיותו על מתניתין דלקמן ובהכי יש ליישב ג"כ הא דלא מקשה ממתניתין דלעיל (נ"א ע"ב ע"א) ע"ש: שם ע"ב במתניתין אמר להן ר"ש: הא דמפרש ר"ש טעמא לענין חומרא דשריפה מסקילה ולא ג"כ לענין חומרא דחנק מהרג

י"ל דלפי המבואר לעיל (ד"נ) טעמא דרבנן דסקילה תמורה משריפה מדנתנה למגדף וע"ז שהם פושטים ידם בעיקר וטעמא דר"ש אף דפושט ידו בעיקר עדיף מ"מ ע"כ גלי קרא דשרפה תמורה מדהוציא הפתוב ארוסה ב"כ מפלל ארוסה בת ישראל אבל לרבנן אין זה ראיה דסברי דנשואה יצאה לשריפה ולא ארוסה וטעמא דרבנן דסיניף תמור מחנק מדניתן לאנשי עיה"נ שהם ע"ז וטעמא דר"ש דסבר חנק תמור מדסבר דמדיחי עיה"נ בחנק וכח המדיח עדיף מפח הנידח אבל לרבנן אין זה ראיה דסברי מדיחי עיה"נ בסקילה ולא בחנק ולכו דוקא לענן חומרא דשריפה מסקילה הנצרה ר"ש לפרש טעמי' פיו דטעמא דרבנן טעמא דמסתבר הוא וע"כ גם ר"ש ס"ל רק דלדידן' ע"כ מוכח מב"כ נגד סברא זו לכו קאמר ראיתו מב"כ ורבנן דלא ס"ל פנותי' בב"כ לא הנצרכו להשיב על טעמא דר"ש אלא אמרו טעמם הפשוט אבל לענן חנק והרג דלא יש תרון לטעם ר"ש וטעם דרבנן זה על זה אלא כל אחד לטעמי' אגיל לפי מה דסבר במדיחי עיה"נ לא הנצרה ר"ש לפרש טעמי' וגם רבנן לא להשיב עליו: שם בגמרא הקא ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים: עיין ברמב"ם (פ"ד מה' רוצח) שפתיב ע"ז שפולן פטורין ממיתה ואוסרין את פולן ולכאורה מניין לו זה דאוסרין את פולן והכ"מ כ' שם דאתיא מהא דחובשין את הרוצח בגיש ספק אם יקום ויתהלך בחוץ ואין זה ענין לכאן גם כפר העיר הלח"מ בפ' י"ד מה' סנהדרין למה הנצרה הרמב"ם להביא הך דינא דנתערב רוצח באחרים פשרים דכולן פטורין הא בגמ' קאמר דזה פשיטא ונ"ל דבלא"ה קשה עוד לישנא דר' יהודה דקאמר פונסין אותו לכיפה ופירש רש"י דמאכילין אותו לחם צר ומים לחץ ואח"כ שעורים ואין זה במשמעות לשונו דה"ל לפרש כה פמו דמפרש לקמן (דף פ"א ע"ב) ולכן נ"ל דהרמב"ם הי' מפרש הך מכניסין אותה לכיפה בפשוטו שאוסרין אותו שם לעולם כדי להרחיק את הרוצח שלא יוכל להזיק עוד ולכן גם לענן השור פתיב בה' נזקי ממון רק דכונסין אותו לכיפה עד שימותו שם ולא שמייתין אותו ע"י לחם צר ומים לחץ.

והנה בירושלמי פרק זה איתא דר' יוחנן סבר דרוצח שנתערב באחרים פשרים איירי ואח"כ הביא גם אוקימתא דשמואל ור"ל והנה לר' יוחנן ע"כ גם הך מכניסין אותו לכיפה לענן שנוורים איירי וחסורי מחסרה וכנראה בירושלמי שם ומדפטר רבנן לר' יוחנן דוקא בנתערב באחרים מעליא ולא אשמעינן חידוש טפי דאפילו באחרים שלא נגמר דינם כולם פטורים דהא נדאי אין ממייתין אותן פיון שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו ע"כ היינו משום דאז אין פוטרין אותן לגמרי אלא מכניסין אותן לכיפה היינו שאוסרין אותן וידוע דהלכה כר' יוחנן לגבי ר"ל ולגבי שמואל ולכן פסק הרמב"ם פנותי' וכרבנן ולכן הביא מעלי' הך דינא דנתערב באחרים פולן פטורין דהיינו דין המתנייתן אבל באחרים שלא נגמר דינן אוסרין את פולן כדמוכח מדיוקא הנ"ל: שם ברש"י ד"ה והא דתנא ד"ה.

ורבי מחייב לי' ממון: מזה משמע דרבי בכ"מ אית לי' דנתפונן לזה והרג לזה פטור ממיתה וכן מוכח ממה שכתבו התוס' לעיל דר"ש יליף מזה דפטור דסבר רבי וא"כ ק"מ מה שכתבו התוס' לקמן (ר"פ הנחנקין) בד"ה ה"א אפילו גפלים תימא א"כ היכי כו' ע"ש דע"כ קושיתם למ"ד נתפונן לזה והרג לזה חייב א"כ מאי מתרצי דה"א דגזה"כ הוא דלישלם ממון ולא ליקטל פמו לרבי הא לרבי לאו גזה"כ הוא אלא מדינא הני הכי.

וי"ל דהכי קאמרי דלפי מה שכתבו לעיל (ע"א) גם רבי ס"ל דהיקשא דתנא ד"ח לענין
ממון אחר רק דבדמי נהרג מחייב דגזה"כ הוא א"כ כמו דלרבי משלם ממון מגזה"כ היכי
דה"ל ל'פטר לגמרי כ"כ ה"א דמשלם הכא ממון היכא דמדינא הוי מיחייב מיתה לרבנן
או היכא דהוי מ'פטר לגמרי לתנא ד"ח: שם בתוספות ד"ה מפה אדם.

מוקי להאי קרא למפה אביו: אף דלתנא ד"ח איתנא מפה אביו מאם אינו ענין דנפש
כמבואר למפן (ר"פ הנחנקין) וא"כ לא מוכח דקרא גבי מפה אביו איירי כמו שכתבו
התוס' באמת למפן בלשון וצ"ל דאע"ג כו' מ"מ לא ס"ד להתוס' לפרש הכי דיתורא
דנפש דכתיב בפ' אמור נוקי באא"ע למפה אביו דכתיב בפ' משפטים ולכן סברו התוס'
דחוקיה ס"ל ג"כ דקרא דמפה אדם למפה אביו איתנא וא"כ שפיר איתנא נפש באא"ע
לקרא דסמיה ל'.

אכן ק"ל דלפ"ז דלחוקי' ג"כ קרא במפה אביו איירי א"כ בלא דרף ירידה שהקשו התוס'
קשה מנתכונן לאינו מתכונן דאיך שינוי זה במפה אביו דאי לא נתכונן לחבול באביו אלא
באחר היינו שוגג פנין דבאחר אין חיוב בתפלה כלל ואי נתכונן להכות אחר מפת מנת
וחבל באביו א"כ דייק בש"ס מניה דרבנן פליגי אחזקי' דלמא רבנן ג"כ מודו בהא דרק
לענין רוצח גלי רחמנא ונתת נפש תחת נפש דחייב נתכונן לזה והרג לזה ולא לענין מפה
אביו שהוא שם אחר והתראה אחרת דאטו נתכונן לקצות אילן בשפת ממחוקר והרג
בהפאה זו את האדם מחייב לרבנן וה"ה גם כאן לא מיחייב ואפשר דהתוס' באמת הוו
מצו להקשות גם מזה ולא נקטו דרף עלי' אף דהוי סיפא דמילתא דתנא דבי חזקיה פנין
דהקושא יותר פשוט מזה ובתירוצי התוספות מתורץ גם כן מלא נתכונן: שם בא"ד.

וי"ל דהיקשא לאו מהאי קרא נפקא: לכאורה לישנא דתנא ד"ח מוכח כן דנקט מפה אדם
קודם מפה בהמה ולכאורה מפה בהמה ה"ל להקדים פנין דהוא עיקר ומנ"ל ילפינן מפה
אדם ועוד דמוקדם בקרא אבל אי מקרא דנאיש פי יפה יליף א"ש דשם מפה אדם כתיב
ברישא: שם בא"ד.

ומיהו בפ' הנחנקין משמע: לכאורה בפ' מוכח שם כן ולמה נקטו התוס' בלשון משמע
וי"ל דאף דקאמר שם דהיקשא דמפה אדם ומפה בהמה לתנא ד"ח איתנא מ"מ יש לפרש
דהכי קאמר כמו דתנא ד"ח דריש קרא דמפה אדם דרוצח לפטור חייבי מיתות שוגגין
דרוצח גם לענין מפה אדם דאביו ס"ל דאיתנא להכי דהיינו לפטור ח"מ שוגגין דמפה
אביו רק דלישנא דהש"ס יהיה דחוק לפ"ז וגם הוי מצרכינן טעמא למה דצריף ב' קראי
גבי אביו וגבי רוצח והיינו דכתבו התוס' דבריש פ' הנחנקין משמע: שם בא"ד.

ומיהו קשה דבמסקנא: עיין במהרש"א ששהקשה דהא מסקנא זו שלא אליבא דתנא ד"ח
אזלא ולפענ"ד פי' התוס' כף הוא דכיון דתירצו דרק בתחלה דדייק חבורה באביו מדלא
כתיב ומת ולכן מוקי במפה אביו אבל במסקנא דאית ל' קרא דנפש למפה אביו מוקמינן
מפה אדם ברוצח אעפ"י דלא כתיב ומת בו.

ועל זה הקשו הא ע"כ גם לפי המסקנא מוקמינן קרא דמפה אדם מסברא למפה אביו
כדמוכח להך מ"ד דסבר מותר להקיש דם לאביו ובדכי ודאי לא פליג תנא ד"ח אי לפי
המסקנא אמרינן דסתם מפה הוא מיתה או לא: שם בא"ד.

וצ"ל דמייירי בין במפה אביו: א"ל דהא השתא אליבא דתנא ד"ח קנימינו ולענו מאי איירי במפה אביו דהא ליפא למימר דאתיא להיתר היקוז דם לאביו דהא לקמן משמע דדוקא מאן דפליג אתנא ד"ח סבר פן די"ל דאתיא פי היכי דנוקמי יתורא דנפש דכתיב באותה פרשה עליו דאילא הוי פתיב באותה פרשה מפה אביו ג"כ מהיכי פתימי לאוקמי יתורא אמפה אביו דוקא דלמא איש אתרינא וא"ל ג"כ באמת למה לא דרשינו לתנא ד"ח ג"כ היקשא למקוז דם לאביו פינו דקרא בתרתי איירי די"ל דדוקא לענו משמעו דקרא דאיירי בתרתי איפא הוכחה וכמש"כ התוס' אבל לא לענו היקשא דאי נדרוש היקש לענו רוצח מנ"ל לדרוש ג"כ לענו מפה אביו דב' היקשים שאינם שוין לא שנייה למידרשינהו מחד קרא ולכן חזקני' ע"כ יליף היתר הקוזה מןאבהב' לרעה פמוה פאידיה תנא דלקמן ר"פ הגנזקין ובהכי א"ש מאי דקשא לכאורה מ"ט דמ"ד דפליג אתנא ד"ח לענו חייבי מיתות שוגגין הא היקש אדם דן מעצמו דהשתא י"ל דסבר פאידיה מ"ד דלא יליף היתר הקוזה מןאבהב' לרעה ולכן צריה היקשא להו דרשא ולא לתנא ד"ח: שם בד"ה בין שוגג למזיד.

אבל באלו נערו מוכחא סוגיא פמו שפירשתי: ולפענ"ד אפשר ליישב שיטת האומרים בהיקפה לפי מה שפכתבו התוס' גופא בכתובות (דל"ז ע"א) דנדאי דרה עלי קיל מדרה ירידה רק דלענו אי יש לו פפרה בממון בהרג במזיד ה"א דיותר סברא בדרה ירידה פינו דמצינו לו פפרה בשוגג ג"כ ולא בדרה עליה דאין לו פפרה בשוגג ואהא קאמר שם דהו דרשה ג"כ מתנא ד"ח נפקא פמו דלא מחלקינו לענו ממון אחר בהדי מיתה וגלות בין דרה עליה לירידה ה"ה ג"כ לענו פדייה וכמש"כ רש"י שם אבל לענו ממון אחר בהדי מיתה או גלות משום ב' רשעיות נדאי יותר סברא לפטור בדרה ירידה מדרה עליה משום דבדרה ירידה איפא פבר עונש דגלות ודמי לב' רשעיות משא"כ בדרה עליה דליפא גלות וגם משום דד"ע אונס הוא כמש"כ התוס' שם וד"י שוגג ועיקר פטור ממון ממזיד אתיא ויותר קרוב שוגג למזיד מאונס ולכן לענו פטור ממון אחר ילפינו דרה עליה מדרה ירידה: שם בתוספות ד"ה בשור שלא נגמר דינו.

אמר ימותו פולן: אף שיש לפרש האי ימותו פולן שמניחין אותן למות ולא שמייתו אותן בימים וכהו מכניסין אותו לכיפה דר"י ומתניתן ר"י היא מ"מ אפשר דלא ניחא להו להתוס' לאוקמי מתניתן דשם כר' יהודה שלא אליבא דהילכתא: שם בא"ד לא חש למיזק: אכן ממה שהבאנו לעיל בשם הירושלמי דר' יוחנן באמת מתרץ פן דבנתערב באחרים פשרים איירי ע"כ אין מלשון פטורים ראיה נגד דעת ריב"ם אכן מהא דרבא לקמן ל"ק על ר"ת דהא שם ג"כ ליפא רק חד בר חיובא ואעפ"כ קתני פטורין דהתם אין לא צד חיוב יותר מחבירו שנייה שפיר לשון פטורים משא"כ הוה דהאחד חייב נדאי והאחרים נדאי פטורין לא שנייה רק לשון פטור על האחד: שם בא"ד.

משמע דבהווא ענינא דאוקמי: ולשיטת ריב"ם י"ל בזה דאדרבה מזה ראיה לגירסתו דלשיטת ר"ת דאיירי בבהמה פמו באדם לא הול"ל אלא באדם כ"ע לא פליגי פי פליגי בשור רבנו סברי כו': שם בא"ד.

בנגמר דינו הי' אומר ת"ל: פי' בזה מתרץ ר"ת קושית הריב"ם דלכך התם פולם ימותו דלא שנייה נכבשינהו דגזירה שמה יבואו י' פהנים בב"א אבל הוה לא שנייה פן ואף דהתם

בזבחים מסיק דעיקר טעם שְׁמָא יקח מן הקבוע וְזֶה שֵׁינָהּ גַם פֶּאֶן מ"מ ר"ל י"ל דְּלֹא ס"ל רק טעם ראשון ולא איִכְפֹּת לִי בְּמֵאֵי דְפָרִיךְ שֵׁם אֱלֹא מַעֲתָה בְּמַגִּיסָא אֲסִירֵי וְלִכְּוֹן נְקֻטוּ הַתּוֹס' לְקַמְוֹן תְּיָרוּץ דְּגִזְזִירָה שְׁמָא יִבְנָאוּ עֲשָׂרָה פְּהֵגִים: שֵׁם בַּא"ד.

אֱלֹא וְדֵאֵי אֲתֵי לְאִיחְלוּפֵי בְּאָדָם וְעֵבִיד הֵיכְרָא: וְהָא דְעֵבְדִּינֵן הַכְּנֶסֶת כִּיפָה וְלֹא חֵיִישִׁינֵן דְּאֲתֵי לְאִיחְלוּפֵי בְּאָדָם לַעֲשׂוֹת גַּם בּוּ הַכְּנֶסֶת כִּיפָה י"ל דְּוִדֵּאֵי בְּבִהֶמָה אִין חִילוּק בֵּין הַכְּנֶסֶת כִּיפָה לְמִיתָה בְּקוּפִיץ דְּכִינֹן דְּאִין פֶּאֶן דִּין סְקִילָה דְעֲלִיָּה אֲמָרָה תּוֹרָה דְכַמִּיתַת הַבְּעֵלִים פֶּה מִיתַת הַשּׁוֹר וְלֹא מְמִיתִין לַשּׁוֹר רַק מְשׁוּם וּבְעֵרְתָּ הֶרַע כ"כ מוֹתֵר לְהוֹרְגוּ בְּקוּפִיץ כְּמוֹ בְּכִיפָה וַא"כ מַה שְׁהוֹרְגִין בְּכִיפָה שְׁפִיר הוּא הֵיכֵר דְלִיפָא פֶּה דִּין דּוּבְעֵרַת הֶרַע בְּאָדָם ג"כ לְהוֹרְגוּ בְּהַכְּנֶסֶת כִּיפָה דַּא"כ בְּשׁוֹר ל"ל לַצֵּעֵר בַּע"ח וְלִטְנַף חֲצִירוֹ יִהְרֵגוּ אוֹתוֹ בְּעֵרִיפָה אֱלֹא ע"כ מְשׁוּם דְּאִזְוּ ה"א דְּאִיפָא גַם דִּין וּבְעֵרְתָּ בְּאָדָם לְהוֹרְגוּ בְּהַכְּנֶסֶת כִּיפָה: שֵׁם בַּא"ד.

אֲבָל בְּמַתְנֵינֵן דְּזַבְחִים חֵיִישִׁינֵן לְתַקְלָה טְפִי: בְּפִשְׁטוֹת הוּי מְצִי לְחַלֵּק לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינֵן בְּכַמָּה דְּזוּכְתֵי דְאִיסוּר פֶּרַת חֲמוּר מְאִיסוּר לָאו וַא"כ הֵכָא אִם יִטְעָה וַיִּשְׁחַט שׁוֹר הַנֶּסְקָל שְׁנַגְמַר דִּינוֹ לִיפָא אִיסוּרָא וְאִפִּילוּ יֵאכְלֵנוּ לִיפָא רַק אִיסוּר לָאו אֲבָל הֵתָם פְּשִׁישְׁחוּט א' מִן הַתַּעֲרוּבוֹת וְהוּא מִן הַמְּוֹקְדָשִׁין עוֹבֵר אֱלֹא דְכֶרַת שֶׁל שְׁחוּטֵי חוּץ וְלִכְּוֹן גְּזָרִינֵן הֵתָם טְפִי וּבִיּוֹתֵר קֶשֶׁה פִּינֹן דְּמַה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמְוֹן דְּהַזִּיד בְּמַעֲיִלָה בְּמִיתָה לֹא שֵׁינָהּ רַק גְּבִי אֲכִילָה כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דל"ג ע"א) וְהֵרִי אֲכִילָה לֹא שֵׁינָהּ רַק אַחַר שְׁחִיטָה וּמְשַׁעַת שְׁחִיטָה כְּבָר עֹבֵר אֲשַׁחוּטֵי חוּץ וצ"ע: שֵׁם בַּא"ד.

לְפִי שְׂאִינֵוּ כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתוֹ: מְזַה מְשַׁמַּע דְּבְּמְוֹקְדָשִׁין מוֹעֲלִין אִפִּילוּ שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָן וצ"ע מְמַה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דכ"ו רע"א) דְּאִין מוֹעֲלִין רַק כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָן ע"ש: שֵׁם בַּא"ד. פֶּגוֹן רֶכֶב עַל גְּבִי הַשּׁוֹר: הַנְּצָרְכוּ לְזֶה דְּבָא חֲבִירוֹ וְרֶכֶב דְּלִכְאוּרָה שֵׁינָהּ יוֹתֵר תַּקְלָה בְּשׁוּה"נ מְבְּמְוֹקְדָשִׁין דְּבְּשׁוּה"נ בְּכָל פַּעַם שְׁנֵהֲנָה עוֹבֵר אֲבָל בְּהַקְדָּשׁ הַרְאֵשׁוֹן שְׁנֵהֲנָה מְעַל וַיִּצָּא לְחֻלִּין עַל יְדוֹ וְשׁוּב אִין בּוּ אִיסוּר מְעִילָה כָּלֵל לְכֶה הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ דְּגַם חֲבִירוֹ מְעַל דְּהָא דְּאִין מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל הוּא דְּוּוּקָא בְּקֶדְשֵׁי בְּדֵק הַבַּיִת וְלֹא בְּקֶדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְכַדְאֲמַרִּינֵן בְּמַעֲיִלָה (דף י"ט ע"ב) ע"ש: שֵׁם בַּא"ד.

וּסְמִיכָה עַל גְּבִי רֵאשׁ גְּדִי וְטָלָה: הַנְּצָרְכוּ לְזֶה מְשׁוּם דְּהֵתָם בְּמַתְנֵינֵן דְּכָל הַזְּבָחִים קִתְּנֵי שׁוּה"נ וְחֻטָּאת הַמִּתָּה שְׁנַתְעַרְבוּ בֵּין הַזְּבָחִים וּבְשׁוּה"נ לֹא שֵׁינָהּ תַּעֲרוּבוֹת רַק בְּתוֹךְ שְׁנוּרִים אַחֲרִים פֶּגוֹן שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת דְּשֵׁיכִי בְּהוּ שְׁנוּרִים אֲבָל חֻטָּאת דְּלֹא שֵׁינָהּ רַק גְּבִי גְדִיִּים וְטָלָאִים דְּמַהֲם נַעֲשָׂה חֻטָּאת דְּפָר הַעֲלָם דְּבָר וּפָר פֶּהֶן מְשִׁיחַ לֹא שְׁכִיחַ וְגַם לֹא מִיִּתִי רַק אֶחָד וְלֹא שֵׁינָהּ בְּהוּ תַּעֲרוּבוֹת א' בְּאֵלָף דְּקִתְּנֵי הֵתָם וּבְגְדִיִּים וְטָלָאִים לֹא שֵׁינָהּ תַּקְלָה דְּרִכִּיבָה דְּאִין שֵׁינָהּ רִכִּיבָה בְּהֵם לְהִכִּי הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְמַצּוֹא תַּקְלָה אַחֲרַת בְּהֵם דְּהֵינֵנוּ סְמִיכָה: שֵׁם בַּא"ד.

וְחֻלָּב מְוֹקְדָשִׁין עַל גְּבִי מִכְתּוֹ: עֵינֵן בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁהַקְשָׁה דְּהָא מְחִיִּים לֹא שֵׁינָהּ חֻלָּב וְלִכְאוּרָה הִנֵּה נ"ל דְּחֻלָּב גְּרַסִּינֵן וְלֹא חֻלָּב דְּאֲמַרִּינֵן בְּמַעֲיִלָה (די"ב ע"ב) דְּחֻלָּב מְוֹקְדָשִׁין וּבִיִּצֵי תוֹרִין לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין וַא"כ יֵשׁ אִיסוּר דְּרַבְּנֵן פְּשִׁנְהֵנָה מְמַנָּה בְּהַקְדָּשׁ וּבְשׁוּה"נ מוֹתֵר לְגַמְרֵי וַא"ע מְצֵאתִי כֹן בְּבִרְכַת הַזְּבָח בְּזַבְחִים אֲכֹן אִי נִימָא דְּחֻשְׁבִּינֵן לְתַקְלָה גַם בְּשַׁעוֹבֵר אֲאִיסוּר דְּרַבְּנֵן בַּלֵּא"ה י"ל דְּלַעוֹלָם כְּוֹנוֹ הַתּוֹס' לְחֻלָּב וְאִיפָא תַּקְלָה בְּשִׁשְׁחָטוּ

דבשוה"נ מותר ובמקדשיו אף דאין מועלין אחר שחיטה פינו שפאסרו משום שחוטאי חוץ דיצאו מידי מעילה פדאמרין במעילה (דף ב' ע"ב) לענין קדשים שמתו או נפסלו בפשאר פסול דאם עלו ירדו אז אין בהם מעילה מדאורייתא מ"מ מועלין מדרבנן ואפתי עובר אאיסורא דרבנן ודמי לחלב המוקדשין: שם בא"ד.

דהזיד במעילה במיתה: ק"ק הא רק רבי ס"ל הכי לקמן (דף פ"ד ע"א) ורבנן פליגי וסברי דרק באזהרה איפא וכוונתיהו פסקינן ואיהו יתכן דמתניתין דשם סברי הכי ותהיה כרבי ודלא פהלקתא: שם בא"ד.

אמאי לא תקינו רבנן בהו מיתה: עיין במהרש"א שחקוקשה לו הא פבר פתבו התוס' לעיל דלא ממיתין דלא לייתי לאחלופי באדם ומה שמתירץ לא נתברר לי דהא ליפא תירוץ אחר בזה דנימא דלא אליבא דהו תירוץא אזלי התוס' הכא.

אכן דעתם נלפענ"ד דלעיל הקשו התוס' דנכבשינהו דניידי וכוה שייך דין מיתה גם באדם דין תורה דהא אזלינן בתר רובא בדיני נפשות ורק משום שפא יקח מן הקבוע אין ממיתין לאדם שפירש וכמו שכתב המהרש"א גופי' לעיל או מטעם אחר עכ"פ פינו דמזכרין לטעם למה אין ממיתין לאדם א"כ אין דין פטורו פשוט כ"כ ושייך שפיר למיגזר שלא יטעו ב"ד הבאים אחריהם לאחלופי באדם אבל הכא לא איירי בפירוש רק בנוטל מן הקבוע וכיון דכל קבוע פמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל לא שייך למיגזר דיטעו גם אדם פן דדבר זה פשוט לכל דפטור ורק משום דהם איסורי הנאה מטעם ספק איסורא לחומרא נימא דיהא מוטל על ב"ד להורגם פי היכי דלא לייתי לידי תקלה אף דלא הוי תקלה כ"כ כמו גבי מוקדשין: שם בא"ד.

ולא תקינו להו מיתה: ק"ק הא לא אמרינן התם רק דאין צריכים להמיתן עד שידונם הב"ד כדי לסלק המזיק במהרה אבל פשיטא אם לא הומתו ע"י אחר צריכים הב"ד להמיתם דמי גרעו משור וא"כ עכ"פ ימותו שם וא"כ מה ענין זה לכאן דפטורין לגמרי: שם בא"ד.

אבל בשנוורים אותן שיש לתלות: הוצרכו לזה דלא יקשה ל"ל דנקט דין זה באדם דוקא לנקוט אפילו בשנוורים דפטורין וכש"כ אדם ותרצו דבשנוורים כה"ג דהיינו אם אחד מוחזק בנגיחות ואחד לא כמו הו דאבא חלפתא חייב המוחזק בנגיחות ועיין במהרש"ל ומהרש"א שנדחקו ליישב לדעת ר"ת הא דקאמרינן ושור שנגמר דינו שנתערב בשנוורים אחרים סוקלין אותן ולא אמרינן נכבשינהו דניידי ולפענ"ד לק"מ לפי מה שכתבתי לעיל דודאי לפי טעם דגזירה דשפא יקח מן הקבוע לא שייך נכבשינהו ורק ר"ל סבר לפי דעת ר"ת פתירוץ קמא דנזבחים דהטעם שפא יבואו י' פהגים בב"א וזה לא שייך פאן רק דזה שייך דוקא לר"ל אבל לא לרבא דקאמר התם בפירוש הטעם דשפא יקח מן הקבוע נהרי הכא רבא הוא דמתירץ הכי דאיירי בשור שנתערב בשנוורים מעליא ולרבא לשיטתו ודאי גם לר"ת לא אמרינן נכבשינהו דניידי: שם בא"ד.

ומשום ובערת הרע מקרבך: אף דובערת הרע לא פתיב גבי שור רק גבי אדם מ"מ גם לענין שור מיייתין ליה בחולין (דף ק"מ ע"א): שם בא"ד. ונבילה אסורה באכילה מוכחת פן: פירוש פינו דאיה"נ אתיא מלא יאכל את בשרו וזה דרשינן שם דעבד' פעין בשור

דְּשִׁחְטִיהָ אֲסוּר א"כ לֹא אֶמְרִינָן רַק הֵיכָא דְנִסְקָל אוּ הֵיכָא שְׁשִׁחְטוּ וְלֹא בְּחַיִּים וְאִף דָּאֵי
לְפִינָן אִיהִ"נ מְבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי לְכַאוּרָה גַם מְחַיִּים בְּכָלֵל מ"מ מוּכַח דְּלֹא אֶמְרִינָן כּוֹן דַּאֲל"כ
מֵאֵי פְּרִיָּה שֵׁם בְּעַל הַשּׁוֹר נָקִי ל"ל כִּינּוּן דְּגִלְיָה אִיסוּר אֶכִּילָה וְהִנָּאָה מְלֹא יֹאכֵל הָא
אִינְצִטְרִיָּה אִיסוּר הִנָּאָה מְחַיִּים דְּלֹא שְׁיִיָּה לְאַסוּר מְלֹא יֹאכֵל אֶלָּא וְדָאֵי דְפְּשִׁיטָא לְהַש"ס
דְּשׁוּה"נ לֹא נֶאֱסַר מְחַיִּים: שֵׁם בַּא"ד.

דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל אִינוּ נֶאֱסַר מְחַיִּים: (בב"ק דף כ"ט ע"ב) אֶמְרִינָן ב' דְּבָרִים אֵינָן בְּרִשׁוּתוֹ
שֶׁל אָדָם וְעֲשָׂאָן הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הֵן בְּרִשׁוּתוֹ בּוֹר בַּר"ה וְחִמְיָן מו' שְׁעוֹת וְלִמְעַלָּה וְהַקְּשָׁה
שֵׁם בִּשְׁט"מ בְּשֵׁם ר"י מוּוִינָא דְלִקְחָשׁב נָמִי שׁוֹר הַמוּעֵד בְּהַדְיָהוּ דְאַסוּר בְּהִנָּאָה וַאֲ"כ
אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הַבְּעָלִים וַאֲעַפ"כ עֲשָׂאוּ הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוּתוֹ ע"ש שְׁהַנִּיחַ בַּצ"ע
וְלִשְׁיטת הַר"ת א"ש דְּכָל מַה שְׁעֲשָׂאוּ הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוּתוֹ הֵינָנו בְּשְׁעוֹד הַשּׁוֹר
בְּחַיִּים וּמְחַיִּים לֹא נֶאֱסַר לְדַעַת ר"ת וְלְכַאוּרָה מְזָה רְאִיָּה לְשִׁיטת הַר"ת ו"ל: שֵׁם בַּא"ד.

וְהָרִי רוּבַע וְנִרְבַּע שְׁנֶאֱסַר מְחַיִּים: בְּיָאוּר דְּבָרֵיהֶם עֵינָן בְּקַדוּשִׁין וְהָא דְפְּשִׁיטָא לִיה דְּרוּבַע
וְנִרְבַּע נֶאֱסַר ג"כ אַחַר שְׁנַגְמַר דִּינוֹ אִף דְּלֹא כְּתִיב רַק גְּבִי שׁוּה"נ שְׁהַמִּית אֶת הָאָדָם
דְּמַקְרָא דְּוִלָּא יֹאכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ אֶתְיָא אִיסוּר דְּלֹאֲחַר גְּמַר דִּין כְּמַבּוּאָר בְּשִׁמְעָתָא דְּסַקוּל
סְקָל י"ל דְּנִפְקָא בְּמַה מְצִינּוּ מְשׁוּה"נ וְכֹן כְּתִב הָרִיטְב"א בְּקַדוּשִׁין שֵׁם.

אֲכֹן ק"ק כִּינּוּן דְּדִין סְקִילָה בְּרוּבַע וְנִרְבַּע מֵהִיקְשָׁא דְּבַהֲמָה לְאִשָּׁה וְדְשׁוּכְב לְנִשְׁכָּב אֶתְיָא
א"כ לֹא נֶאֱסַר רַק לְאַחַר סְקִילָה כְּמוֹ בְּאָדָם דְּאֶמְרִינָן בְּעַרְכִּין (דף ד' ע"ב) דְּזוּ מִיתְתָּהּ
אוֹסְרָתָה ע"ש דְּהָא אִין הִיקְשָׁא לְמַחְצָה וְעַדִּיפָא הִיקְשָׁא מִמָּה מְצִינּוּ: שֵׁם בַּא"ד.

הֵינָנו מְשׁוּם דְּאַסוּר לְעֲנוּת דִּינוֹ: זֶהוּ כְּדַעַת הָרַאב"ד אֲבָל לְפִי דַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפִי"א מַה
נָזְקִי מְמוּן לֹא שְׁיִיָּה גְּבִי שׁוֹר מְשׁוּם עֵינּוּי הַדִּין ע"ש: שֵׁם בַּא"ד שְׁיִיכּוּל לְמוּכָרוֹ לְרַפְּנוּב
עָלְיוֹ: וְאִף דְּכִבְּר הִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְעִיל הָאֵי דַב"ק דְּמַכְרוּ אִינוּ מְכוּר י"ל דְּהִתָּם לֹא קְאָמְרִינָן
הָכִי רַק לְעֵינָן שְׂאָר מִלֵּי וְלֹא לְעֵינָן דְּלֹא שְׁיִיָּה בִי עֵינּוּי הַדִּין אֲבָל לְפִי הָא טַעְמָא שְׁמַכְרוּ
אִינוּ מְכוּר מְשׁוּם דְּאִין לוֹ בְּעָלִים וְדָאֵי יְקֻשָּׁה כְּקוּשִׁית הַתּוֹס' עַל ר"ל וְהֵינָנו שְׁפַתְבוּ
שְׁפִירוּשׁ זֶה לֹא יִתְכּוֹן אֲכֹן בְּכַתּוּבוֹת שֵׁם כְּתִבוּ טַעַם אַחַר לְחַלְק בֵּין קְדָשִׁים לְחֻלְיִין ע"ש:
שֵׁם בַּא"ד.

מְטַעַם כָּל דְּפָרִישׁ מְרֻבָּא פְּרִישׁ: אִף שְׁכֶבֶר כְּתִבוּ דְּלֹא שְׁיִיָּה לּוֹמַר כּוֹן מְשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא
יְקַח מִן הַקְּבוּעַ הַשְּׁתָּא אַהָּא קָאֵי אַמָּה שְׁתִּירְצוּ לִינְשִׁב שִׁיטת ר"ת דְּשְׁאֲנִי ב"ח כִּינּוּן
שְׁאֲפָשֶׁר ע"י נְכַבְּשִׁינָהוּ דְּנִינְדִי וַאֲ"כ ע"כ הָא דְּלֹא שְׁרִינָן בְּזַבְּחִים ע"י נְכַבְּשִׁינָהוּ מְשׁוּם
גְּזִירָה דְּשְׁמָא יְקַח מִן הַקְּבוּעַ הַשְּׁתָּא מְשׁוּם דְּמַחְלִקִינָן בֵּין חֻלְיִין לְקְדָשִׁים וְאַהָּא הַקְּשׁוֹ
אַפְתִּי יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאבוּ וַאֲ"כ אִין לְהֶם עוֹד דִּין קְדָשִׁים וּמִינְשִׁתְרִי מְטַעַם כָּל דְּפָרִישׁ: שֵׁם
דף פ' ע"א בְּרַש"י ד"ה אֵי הָכִי.

דְּהֵנִי אַחֲרִים דְּמַתְנִיתָן רוּצְחִים נִינְהוּ: הָא דְּפָרִישׁ כּוֹן הוּא לְשִׁמוּאֵל אֲבָל לַר"ל לֹא צָרִיָּה
לְהָא פִּירוּשָׁא דְּבִפְשִׁיטוֹת מְקַשָּׁה שְׁפִיר דְּהָא לֹא שְׁיִיָּה כָּלֵל הָא אֶפִּילוּ כִּינּוּן דְּלִדְיָדִין
בְּשׁוֹנְרִים אִינְרִי: שֵׁם בַּד"ה אֶמַר ר"י אֶפִּילוּ.

לֹא מְחַיִּיבִינוּ לְאִינְדִּי מְשׁוּם הָא חֻזְקָה: וְאִף דְּאֶמְרִינָן בְּקַדוּשִׁין (דף פ' ע"א) דְּסוּקְלִין
וְשׁוֹרְפִין עַל הַחֻזְקוֹת מ"מ לֹא אֲלִימָא הָא חֻזְקָה דְּאַבָּא חֲלַפְתָּא כ"כ לִיקְרָג הָאֲחַר כִּינּוּן דְּגַם

לו יש חזקת פשרות ומשום עדיפותא דחזקה דאבא חלפתא לא קטלינו ליה לאידך: שם בתוספות ד"ה ואחרים.

דהו ברייתא כרבי יהודה: ואף שר' אלעזר בר"ש הונוכר ג"כ בפלוגתא דהו ברייתא יש לומר דלא קאי רק אחרים ולא אחרים באחרים אבל זה דוחק לומר דס"ל ג"כ כר' יהודה דאסר ס"ס דא"כ יפלוג אבנה ר"ש דס"ל בנבחים שם דס"ס בכ"מ מותר: שם ע"ב בגמרא ש"מ מותרה לדבר החמור: הטעם דמ"ד דלא הוי מותרה פירשו התוס' בכתנות (דף ל"ג ע"א) דגוזה"כ הוא דבעינו שיטיר עצמו לאותה מיתה דוקא ולעיל (דף מ"א ע"א) כתבו התוס' דחבר הוי פאלו התיר עצמו למיתה או דלא בעי היתר כלל לר"י בר"י וא"כ הוה מצי לאוקמי מתניתן בחבר וכו' יוסי בר"י וי"ל דניחא ליה לאוקמי בהתרו בו סתם אליבא דהילכתא ולא כר"י בר"י דלית הילכתא פנותיה: שם ת"ק יליף ממקושש: ק"ק פינו דבעי לתרץ אליבא דכ"ע הו דמותרה לדבר החמור כמש"כ התוס' א"כ מנ"ל לרבנן לידוק מזה דהתרו בו סתם מהני דלמא משום דלא ידעו באיזה מיתה הוא נהרג התרו בו במיתה חמורה שהיא סקילה דמהני ממנ"פ פינו דמותרה לדבר החמור הוי מותרה לדבר הקל וכינון דאס"כ הוה נסקל שפיר ה"ל התראה ומכש"כ שי"ל פן לפי מה שכתבו התוס' לעיל (דף ע"ח ע"ב) דמסתמא סברו שהוה בסקילה פינו שישנה חטאו לעע"ז וי"ל לפי השני שכתב הר"ן דאי התראה סתם מיתה מהני אין כש"כ דמותרה לדבר החמור מהני אבל איפכא הוי כש"כ א"כ יותר סברא לרבות התרו בו סתם וליילף ממקושש משניילף מותרה לדבר החמור אבל לפי הראשון של הר"ן קשה בין לרבנן בין לר"י למה הוצרך הש"ס למימר אליבא דמקושש הוראת שעה היתה: שם ברש"י ד"ה ש"מ.

מדקתני בסקילה: הו דפי' רש"י ההוכחה מר"ש דוקא ולא מרבנן דסברי ידונו בשרפה או מסתם מתניתן קמא דתנא ידונו בקלה י"ל ע"פ מ"ש התוספות בד"ה הוי דנכרי שעשה פן בישראל ונתגזיר ממיתין אותו אף שלא התרו בו א"כ לכאורה לא מוכיח מידי דלמא הו חייבי מיתות שנתערבו דמתניתן איירי בכה"ג דהיינו נכרי שפא על נערה מאורסה דישראל ונתגזיר דנודון בסקילה או שפא על א"א דישראל דנודון בחנק לאחר גירותו או שהרג לישראל ונתגזיר דנודון בסניף כמבואר לעיל (דף ע"ב ע"ב) ובכולהו לא בעי התראה והאיך בעי למידק מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר הקל ואף דתני כל חייבי מיתות שנתערבו ונשרפין לא שייך בכה"ג הו לפי חד תירוץא של התוס' לעיל (דף מ"ה ע"ב) לא דייקנו האי פל דקתני ולכן מפל הני דמתניתן לא הוי מצי למידק אבל מר"ש דייקנו שפיר פינו דסבר דנודון בסקילה אותן מחוייבי שריפה שהם ע"כ ישראלים והם בעו התראה ולכן י"ל דרש"י בדיוק לשונו דוקא מר"ש נקט דיוקא: שם בתוס' ד"ה אלא למ"ד.

ומיהו התם מבעי' לן: עיין במהרש"א שהקשה בזה דלמא הו טעמין ג"כ משום דמספקא ליה וי"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה ואחרים דגרסינו הו ואחרים באחרים דכינון דר"י הו דס"ל ס"ס אסור וא"כ אי ס"ד דמשום ספק אסור ר"י הו לד"ל למיתני ואחרים באחרים לאשמעינו דאפילו ס"ס אסור הו גם מתערבות הראשון שמעינו פן דהו הו נתערב באחרים דקתני ע"כ אהנולד קאי דאי אפרה נתערבה הל"ל וא"כ גם בתערובת

הראשון הוי ס"ס פיון דהנולד גופא הוי ס' אסור אע"כ דמפח ודאי אסר ר"י הנולד ומקשה שפיר אכן פיון דזה לא אתיא שפיר רק לשיטת ר"ת דספק א' בגופו וספק א' בתערוכות מקרי ס"ס אבל לשיטת ר"י בביצה (דף ד' ע"ב) דלא מקרי ס"ס לא לכו הןצרכו התוס' גם לתירוץ ועוד יש לחלק: שם בא"ד.

כ"ע מודו דחוששין: ממה שפכתבו בזה עכ"פ ר"י ע"כ סבירא ליה דזה וזה גורם מותר לפי מה דפשיטא ליה להש"ס וא"כ קשה לכאורה אמה דקאמר בןחולין (דף ס"ט ע"א) אי לר' יהודה איסור יוצא איכא ע"ש הא ליכא איסור יוצא לר"י אי ס"ל זה וזה גורם מותר ואפשר שלזה פונו התוספות במה שפכתבו לקמן ומיהו בפ' בהמה המקשה איבעי' להו: שם בא"ד.

איכא מאן דשרי לר"א: צ"ע דהוי ראיה להיפך דהא בגרבעו ולבסוף עברו חד איסורא הוי ואולי ט"ס הוא וצ"ל איכא מאן דאסר לר"א וראיתם מרבא דס"ל שם פו: שם בד"ה עובר ירך אמו הוא. ועוד אשכחן בפ"ק דביצה: לפי מה דמבואר בפ' אלו טריפות אית ליה לרב אחא בר יעקב דטרופה יולדת וא"כ י"ל דגם רב פנומיה ס"ל והאי עגל שנולד מן הטרפה איירי דנטרפה ולבסוף עברה והאי דמותר היינו משום דזה וזה גורם מותר כמו דפסקינו וא"כ שפיר י"ל דס"ל לרב עובר ירך אמו ולא קשה פקושת התוס' ואולי לא ניחא להו להתו' לאוקמי ר"כ ור"א ורב בהך דטרפה יולדת שלא אליכא דהלכתא: שם בא"ד פדאשכחן בהניזקין דמסיק תיובתא: ק"ק דגם אם איתא פו דמשפחת סוגיא כה"ג אפתי יקשה באמת למה מסיק בתיובתא פיון דאיכא למימר דאתיא פהאי תנא והוא סבר פאיך תנא אכן באמת לכאורה אין ראיה כלל מהך דהניזקין דהתם פריך שפיר על ר' יוחנן דסבר דהניזק שאינו ניכר שמי' הניזק ממתינתו פיון דסבר ר"י הלכה פסתם משנה ולכן אין לתרץ דמתינתו אתיא כר' יהודה והוא סבר כר"מ אבל לפי מאי דבעי למימר שם דפליגי ר"מ ור"י בהכי ועוד דהא ר"מ ור"י הלכה כר"י פדאמרין בעירובין (דף מ"ב) ולכן אסיק ר"י בתיובתא אף דפליגי תנאי בדינו ומיהו דפ' השולח ל"ק דכבר הוכיחו התוס' שם דאינו ענין להך הניזק שאינו ניכר דר"י אבל בהך דתמורה דמקשה לר"י מבבביתא ואש"כ קאמר דתנאי היא ריה"ג ורבנן ור"י סבר פרבנן בהא ודאי מתורץ הקושיא מהבביתא די"ל דבריייתא אתיא כריה"ג ור"י סבר דהלכתא פרבנן והא דבאמת אסיק מילתא דר"י בתיובתא י"ל כמו דמתרץ על תירוץ רבא שם פיון דר"א אקשי לר' יוחנן גופא שם ולא תירץ ליה מדי אלימא דלא אליכא דתנאי אמר למילתיה ולכן אסיק בתיובתא אבל לפי האמת קאי דינא דר"י ולא קשה מהבביתא ומה"ט י"ל פסק הרמב"ם הך דין דר"י דהפריש חטאת מעוברת וא"כ יצא לנו מזה דעובר (לאו) ירך אמו הוא לפי האמת וזה דלא פדעת התוספות אכן מש"כ בספרי ע"ל ליבמות (דף ע"ז ע"ב) בבביתא דברי רש"י כתבתי שיטה אחרת בפסקי הרמב"ם ע"ש: שם בא"ד.

ופריך עליה אלא הא דאמר רבא: הא דפריך אר"י דיבמות מדיוקא דטעמא דכתיב אשר ינלדו ולא אר"י דתמורה דס"ל בפירוש דעובר לאו ירך אמו הוא היינו משום דלרבא לשיטתו מר"י דשם אין ראיה דהא קאמר טעמא אחריתי לר' יוחנן אכן ק"ק מאי בעי רבא בזה לפריש לר' יוחנן טעמא אחרת פיון דר' יוחנן ע"כ ס"ל דעובר לאו ירך אמו

כדמוכח מהך דיבמות ואפתי סלקא בתיובבא ואולי ליישב דינא דר"י שם אליבא דנפשיה קאמר: שם בא"ד.

אלא משום דבעו לאוקמי: הא דניחא ליה לאוקמי הך מילתא דרבא דוקא ולא שאר מילי דסבר רבא ע"כ ענבר ירף אמו הוא וכמו שהוכיחו התוס' י"ל עפמ"ש התוס' לעיל (דף ס"ח ע"ב) בד"ה קטן וי"ל פגון שנתגינה אמו פשהיתה מענברת ע"ש דמוכח פן מהא דאמרינן שם אלא בגזל הגר הפתוב מדבר והוא ברייתא כדמוכח בב"ק (דף ק"ט ע"ב) ע"ש וא"כ ע"כ כ"ע ס"ל הכי ומזה ראיה קצת לתירוץ קמא דהתוספות שם ולא כמו שחלקו שם בין זכיה דגירות לשאר זכיות: שם בא"ד ולא משום דהוי ירף אמו: ק"ק דלפ"ז מי הכריח הש"ס פאן למימר דולדה אסור משום דענבר ירף אמו הוא פיון דגם למ"ד דלאו ירף אמו הוא ולדה אסור ועוד אפתי איך תירץ ר"ת קושית התוס' דלעיל פיון דלדידה הלכתא דלאו ירף אמו הוא א"כ מאי אולמא הך אוקימתא מאוקימתא קמייתא דתליא בזה וזה גורם וי"ל דהאי עובר ירף אמו הוא דקאמר ולא לענן כל מילי אלא לענן הך ופירושו דנעשה כמי שנגמר דינו עם אמו: שם בא"ד.

ופריף בגמ' פשיטא גופא הוא: אכן אפתי ק' פיון דטעמא דר"ת משום דגמר דין ב"ד הנה על שניהם ליהרג וכמו שהרחיב הביאור בר"ן (שהביא שיטת הר"ת בשם ר"י) א"כ לא שייך טעם זה בנגמר דינה ולבסוף נתעברה דהא גם לענן איסור הוי פנה וזה גורם דמותר ואעפ"כ קתני שם סתמא דאין ממתינין לה עד שתלד והיננו ע"כ מגזה"כ דגם שניהם לרבנות את הולד וא"כ אפתי מאי פריף שם פשיטא גופיה הוא הא טובא קמ"ל בנגמר דינה ולבסוף נתעברה: שם בא"ד.

ומיהו האי דפ' הפרה קשה: בשט"מ שם כ' בשם הרא"ה ונ"ל מ"ט גופיה היא פיון שכל חיותו ממנה וצריף לה שא"א לו אלא עמה כו' ולא שייכא הא דרבא בההיא דאמרינן בעלמא ענבר אי ירף אמו הוא או לא עכ"ל וזהו שיטת ר"ת דכאן וסברא זו נלפענ"ד שהיא סברת הש"ס דב"ק (דף ע"ח ע"ב) דקאמר או דלמא פיון דצריף לאשתרוי' בהדה בשחיטה כמאן דשייר בגופא דמי ע"ש ובשט"מ שם הביא בשם הרב המאירי ב' שיטות לענן פסק הלכה ונראה דתליא בפלוגתא דהתוס' והר"ת דכאן: שם ד"ה הוי מותרה.

וא"ת ותפשוט מהא דתנא: ק"ק פיון דתי' הש"ס דהתרו בו סתם שייך ג"כ אדיוקא מהברייתא ודאי עדיף להקשות ממתינתן מלהקשות מברייתא אאמוראי די"ל דלא שמיע ליה הך ברייתא: שם בא"ד.

ושם פירשתי: כבר העירותי דלדעת הרבנינו יוסף שהביאו התוס' במפות (דף ב' ע"א) גסרתו ב' תירוצי התוס' דלעיל (דף מ"ה) וקושית התוס' במקומה עומדת: שם בד"ה הנסקליו בגשרפיו.

ותירץ דלא אזלינן בטר רובא: עיין בזבחים ובחולין שתירצו התוס' עוד תירוץ אחר בשם ר"ת פיון דנהרג בלא"ה לא אזלינן בטר רובא ממיתה למיתה וכבר הארכתי במ"א מה שיש להקשות אשיטה זו אכן עתה נ"ל לתת טעם לשיטת ר"ת למה יגרע ממיתה למיתה יותר ממיתה לפטור ולפי הסברא נהפוך הוא אם לחייב את הזכאי מהני רוב כש"כ שמהני לחייב בתמורה את החייב בקלה.

ונ"ל דהנה ידוע דעת הר"ן בנדרים דלכך דבר שיש לו מתירין לא בטיל דהא דמין במינו לא בטיל יליף ר"י מדם הפך ודם השעיר ורפנו סברי מפאן לעולם שאין מבטלין זא"ז וסבר הר"ן דטעמיהו דרפנו דלא שייך לומר דמין במינו לא בטיל כשהאחד איסור והא' היתר רק ששניהם היתר כהך דעולין בזה אמרינו דאין מבטלין זא"ז דזה שפיר מיקרי מין במינו ולכן בדבר שיש לו מתירין ששניהם היתר גם רפנו מודו דמין במינו לא בטיל עכ"ד וא"כ י"ל פינו דהך דרוב ילפינו מסנהדרין דמקצתן מחייבין ומקצתן מזכין וצוה התורה אחרי רבים להטות וא"כ המחייבין דמו לאיסור והמזכין להיתר ובזה שייך ביטול ברוב ולא מין במינו אבל בב' ב"א שנתערבו ושניהם חייבים רק דזה בקלה וזה בחמורה א"כ שניהם מקרי איסור והוי מין במינו וגם לרפנו לא בטיל כמו עולין ששניהם היתר דלא בטיל לרפנו מטעם מין במינו וזה מש"כ הר"ת דלא אזלינן בתר רובא לחייבו במיתה חמורה פינו דבלא"ה נהרג א"כ הוי מין במינו ולא בטיל וא"כ לא שייך זה רק ברוב ע"י ביטול ולא ברוב בעלמא ומתורצים בזה כל הקושיות שהקשו אשיתת ר"ת הנ"ל: שם בא"ד.

והא דפריי בגמ': עיין במהרש"א שכ' דרק אתירוץ א"נ קאי זה ולפענ"ד נראה להוסיף דלא קאי רק אמה שפכתו התוספות דגזירה שמה יקח מן הקבוע דסלקא מיניה דלתירוץ קמא דאי אתה רשאי למושכה להחמיר עליו יש לפרש קושית הגמרא דתיפוק ליה דרובא נסקלין דגם אי שוין אפתי נכבשינהו דניידי פינו דנסקלין רובא: שם דף פ"א ע"א בגמרא האי גברא קטילא הוא קמ"ל: ק"ק דאיך אפשר לומר פן הא בערכין (דף ו' ע"ב) תנו דהיצא ליהרג מדיר ומחרים ומקדיש ואם הדיק חייב אלמא דכחי דיינינן ליה לכל דבריו אכן לפי מה שפכתו התוס' בד"ה ונגמר דינו י"ל דהכי קאמר דסד"א דהאי גברא קטילא הוא והוי ליה עדות שאי אתה יכול להזימה קמ"ל דלא וכת' ועוד י"ל דהתוס': שם אימא פוליהו בסקילה: א"ל פינו דע"כ לא ס"ד הך דא"כ מאי קמ"ל יחזקאל א"כ ליקשי בפשיטות דלמא איירי בלא נגמר דינו די"ל דנדאי ס"ד הדי אלא אקושיא דלמא תורה קמהדר קפריי וזה לא שייך לענן לא נגמר דינו וכמש"כ המהרש"א: שם אלא מעתה אל תטמאו בכל אלה: ק"ק דלמא התם משום דכתיב כל דמשמע מקצת לדעת ר"י בן בתירא לעיל (דף ע"ח ע"א) וי"ל דר"ע ס"ל ברפנו לעיל דפליגי וס"ל דמשמעות כל הוא פולו וכמ"ש הר"ן שם והתוס' בפסחים (דף ס"א ע"ב) וא"כ ר"ע הדי קאמר הא משמעות כל הוא פולו ואעפ"כ באל תטמאו פירושו מקצת משום דמוכח קרא ה"נ בקרא דיחזקאל אף דמשמעותו פולם ביחד פינו דליכא לפרש פן ע"כ פירושו מקצת: אכן במפות (דף כ"ד ע"א) קאמר ג"כ הדי פשהיה ר"ג מגיע למקרא זה כו'.

ולכאורה תמוה דקאמר מי כתיב עושה כל אלה דמשמע אי כתיב הדי משמע הכל ומייתי ע"ז ראיה מאל תטמאו בכל אלה דמשמע דאפי' בכל אלה משמע מקצת ולפי מה שפכתתי לעיל (דף ע"ח ע"א) לחלק בין כל דחייב לכל דשליה ע"ש גם זה א"ש ע"ש אכן בלא"ה יש לדקדק שם דקאמר התם נמי הנוגע בכל אלה הוא דמטמא דנוגע מאן דכר שמייה הא הך קרא דאל תטמאו בכל אלה גבי עריות כתיב ולכן נ"ל דאל תטמאו בכל אלה לא גרסינן אלא אל תטמאו בהם דכתיב בשמיני גבי נגיעת שרצים ולפ"ז א"ש דהתם לא כתיב כל וא"כ י"ל דגם פאן לקרא זה נתפנין ר"ע וא"ש: שם ונעשה חמותו נידון באשת איש: ק"ק הא חמותו איסור מוסיף הוא דמוסיף בה איסור לאחר מיתת בעלה דאז מותרת

משום א"א וְאִסוּרָה מְשוּם חֲמוּתוֹ וּא"ל דָּאִין זֶה מְיַקְרֵי מוֹסֵיף פִּינּוֹן דָּאִין בְּזַה הוֹסְפֵת
אִיסוּר חֲדָשׁ אֲלֵא אִיסוּר חֲמוּתוֹ גּוּפָא דְהָא לְעַנְנֵן אֲשֶׁת אַח נְמִי אֲמַרִינּוּ דְמִיגוּ דְאִיתוֹסֵף
אִיסוּרָא לְגַבֵּי שְׁאָר אַחִים מְשוּם אֲשֶׁת אַח אִיתוֹסֵף נְמִי לְגַבֵּי דִידְיָה מְשוּם א"א גַּם א"ל
דָּאִין זֶה מְיַקְרֵי מוֹסֵיף פִּינּוֹן דְבַעַת שְׁחַל הָאִיסוּר אִינוּ מוֹסֵיף רַק לְאַחַר מֵיתָה בְּאַמַּת
לְכַאוּרָה מוֹכַח פֶּן דַּא"כ יִחְשַׁב נְבִילָה בִיּוּה"כ אִיסוּר מוֹסֵיף דְנְבִילָה מוֹסֵיף אִיוּה"כ
לְאִנְסוּרוֹ אַחַר יוּה"כ וּא"כ מ"ט דר"ש דְפְלִיג לְמ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג ע"א) דר"ש א"מ
אֵית לֵיה אֲלֵא דלפ"ז קְשָׁה אֶהָא דְאֲמַרִינּוּ בְפְרִיתוֹת (דָּף י"ד) גַּבֵּי אוֹכַל חֶלֶב שְׁל נוֹתַר
בִּיּוּה"כ דְנוֹתַר אַחֲלָב א"מ הוּא מְגוּ דְאִיתוֹסֵף אִיסוּרָא לְגַבֵּי גְבוּהַ דלפ"ז אִם נַעֲשֶׂה נוֹתַר
בִּיּוּה"כ לֹא יִחוּל הָאִיסוּר נוֹתַר דְהָא בְּזַה לֹא הוֹסֵיף אִיסוּר לְגְבוּהַ דבִּלְא"ה אִיסוּר לְהַקְרִיבוּ
בִּיּוּה"כ מְשוּם עוֹלַת חוּל בִּיּוּה"כ וּא"ל דנפ"מ אִם עֶבֶר וְהֶעֱלֵהוּ דָּאִין גַּם מְשוּם נוֹתַר לִיפָא
דְלָן הוּא מִהֶפְסוּלִים שְׁאִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וּכמ"ש רש"י ז"ל אֶהָּ נוֹתַר גּוּפָא בְכַרִּיתוֹת (דָּף
כ"ד ע"א) אע"כ דְאֲמַרִינּוּ דְהָא שְׁם נוֹתַר חַל עָלָיו שְׁאִיסוּר לְגְבוּהַ בְּמוֹצָאֵי יוּה"כ וּא"כ חַל
שְׁם חֲמוּתוֹ אֲאֲשֶׁת אִישׁ לְאִנְסוּרָה לְאַחַר מֵיתַת בְּעֵלָהּ וּמוֹסֵיף נְמִי הַשְׁתָּא וַיֵּשׁ לְחַלֵּק וְעֵינִין
מש"כ בְּסַפְרֵי ע"ל בְּכַרִּיתוֹת שְׁם: שְׁם בְּרַש"י ד"ה בְּסַקִּילָה.

דְּכַל דְמֵיהֶם בְּסַקִּילָה: מְזַה ק"ק אֶמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בב"מ (דָּף ס"א ע"ב) דְמְדַמְיוּ בּו
דְמִינְתַר דְרִישׁ הֵיקֶשׁ דְמַלְנָה בְרִיבִית לְשׁוּפָּה דְמִים וְהָרִי מְצַרְכִינּוּ לְהָּ דְרִשָׁה דְהָכָא
וְהַתּוֹס' פֶּאן פְּתָבוּ דְמַדְכְּתִיב וְהוֹלִיד בּוֹן פְּרִיץ קְדֵיִיק אָכוּן רש"י י"ל דְלֹא נַחִית לְזַה פִּינּוֹן
דְגִיגִילָה גְזַל פְּתִיב ג"כ בְּהָּ קָרָא וּבְזַה נִדְאִי לִיפָא לְמִימַר דְאִינוּ חוֹזֵר וּמָה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס'
אפ"י רש"י י"ל דְנוֹדָאֵי פְשֻׁטוֹת דְקָרָא דְדַמְיוּ בּוֹ לְסַקִּילָה אֲתִיָּא אָכוּן מַדְכְּתִיב בּוֹ יִהְיֶה
דְמִינְתַר מְנִיָּה דְרִשְׁיִנּוּ תְמִיד דְמִי הֶעֱנִי בּוֹ יִהְיֶה וַיֵּשׁוּבוּ אֵלָיו: שְׁם בד"ה אֵל הַהָרִים לֹא
אָכַל.

וע"כ מְשוּם דְלֹא עֶבֶד הָנִי לֹא צְדִיק הוּא: פִּירוּשׁ פִּינּוֹן דְנִקְיֵט עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת שְׁפַתוֹרָה
מְזַה מְשַׁמַּע אֲבָל הַקְלוֹת עֲשֶׂה דַא"כ לְנִקְוֹת קְלוֹת דְמַקְרִי רְשַׁע עֲלֵיהֶם וּכש"כ חֲמוּרוֹת
וְלָכוֹן פִּי דְבַאֲמַת מְשַׁמַּעוֹתָן עֲבִירוֹת הַקְלוֹת שְׁפַתוֹרָה וּא"כ כש"כ דְחֲמוּרוֹת נִקְרָא רְשַׁע
וּבְזַה מְתַנְרִץ מָה שְׁהַקְשָׁה מְהַרְשָׁא בַח"א: שְׁם בד"ה שְׁלֵא נְהָגָה.

שְׁהוּא דְבַר גְּנָאֵי לְאֲדָם הַגּוֹן: אַף דְבִסוּף מַס' פֶּאָה מְשַׁמַּע דְאִיסוּר גְּמוּר הוּא לִיקְנוֹת מִן
הַקְנוּפָה פְּשִׁישׁ לוֹ מְזוֹן י"ד סְעוּדוֹת י"ל דְאִיִּרִי בְּשִׂאִין לוֹ וּאעפ"כ אִינוּ נוֹטֵל וְאֲמַרִינּוּ שְׁם
דְעַל זֶה נֶאֱמַר אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּה' נִזְה גְּנָאֵי הוּא לְאֲדָם הַגּוֹן שְׁנוּטֵל וְאִינוּ בּוֹטַח
בַּד': שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אִיתְגּוּרִי אִיתְגַּר דְחַס רַחֲמָנָא אֶהֱפַסְד מְמוֹנֵי שְׁל חֲבִירוֹ: וּלפ"ז
לר' יוֹחָנָן דַּס"ל שְׁם בְּכַתּוּבוֹת דְהִיכִי דְאִיפָא מְמוֹן וּמַלְקוֹת מִיִּלְקִי לְקִי מְמוֹנָא לֹא מְשַׁלֵּם
ע"כ צ"ל דְמְמוֹן קִיל דַּא"כ אֶפְתִּי תִיקְשִׁי אִיתְגּוּרִי אִיתְגַּר וְעֵינִין בְּשִׂטָּה מְקוּבָצַת שְׁם
שְׁהַבִּיא בְּשֵׁם רַאשׁוֹנִים תִּי אַחַר עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְכִינּוֹן דַּע"כ הַקְנִילָה הַתּוֹרָה לְגַבֵּי
דְמְשׁוּם רְשַׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיִּיבוּ וְאִי אַתָּה מְחַיִּיבוּ מְשׁוּם שְׁתִּי רְשַׁעוֹת אֲמַרִינּוּ דְגַם לְזַה
הַקְנִילָה גַבֵּיָה דְהַקְנִיל מְתַרְנִיָּהוּ עֶבְדִינּוּ לִיה.

אָכוּן ק"ק אִיָּה נְסַתְפַּק הַגְּמָרָא שְׁם אִי מְמוֹן קִיל אִי מַלְקוֹת הָא בְּשַׁבּוּעוֹת ר"פ שְׁבֻעוֹת
הַפְּקָדוֹן מוֹכַח מִמְתַּנִּימָן דְנִיחָא לִיה לְאִינְשׁ דְמִיִּתִּי קַרְבָּן וְלֹא לִילְקִי וְקַרְבָּן מְמוֹן הוּא הָרִי

ממון קיל ואפֿשר לומר דַרַק מִמון מועט כִּמו קרָבן קיל יוֹתֵר וּבְכַתְּנֻבוֹת מְסוּפָק אִי גַם
מִמון מְרֻבָּה שְׂיֵשׁ בְּחֻבְלָה קיל מִמְלָקוֹת: שָׁם בַּד"ה וְנִגְמַר דִּינוֹ.

וי"ל דְּהָכָא מִיִּירֵי פְּגוּן: א"ל דְּאַפְתִּי אִיךָ קְאָמַר רַבָּא בְּמִכּוֹת שָׁם דְּבַעֲיָדְנָא דְקָא מְסַהֲדִי
גְּבָרָא בַר קְטָלָא הוּא הָא לְעוֹלָם לֹא הָנִי בַר קְטָלָא דְהָא הֵךְ עֲמָנוּ הֵייתָם דְּכַת שְׁנִיָּה לֹא
חֲשִׁיב עֲדוּת דְּהָנִי עֲדוּת שְׂאִי אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה דְּאִי מִיתְּזַמִּי לֹא מִיקְטַל דִּיכּוּלִּים לומר לֹא
לְחַיִּיב מִיתָה בְּאֵנוּ לַפֶּת הִרְאִישׁוּנָה דְּהָא הֵייתָה יְכוּלָה לומר הָא אַפְתִּי הָנִי מִיקְטַל ע"פ
עֲדוּתְכֶם וּא"כ לֹא מְהַנִּי הֵךְ עֲמָנוּ הֵייתָם וְלֹא הָנִי עֲדוּת מְנוֹכְחֶשֶׁת דְּהָנִי קְאָמְרִי בַּא' בְּשַׁבַּת
וְהָנִי קְאָמְרִי בַּב' בְּשַׁבַּת וְאִיךָ קְאָמַר דְּפִטְרִי מִשׁוּם דְּבִלְא"ה גְּבָרָא בַר קְטָלָא הוּא דִּי"ל
דְּרַבָּא לְשִׁיטְתּוֹ קָאִי דַּס"ל לְעֵיל (דָּף ע"ח) דְּבִזְזוּמִי זוּמְמִין לֹא בְּעֵינָן אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמוּ:
שָׁם בַּא"ד.

עבר בפני ב"ד: ק"ק לָמָּה לֵהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת לְאוֹקְמֵי הֵכִי הָא בְּפִשְׁטוֹת מְשַׁפְּחַת פְּגוּן אוֹתָן
הַעֲדִים שְׁהַעֲדִי עֲדוּת הִרְאִישׁוּנָה הַעֲדִי ג"כ הַשְּׁנִיָּיָה וְעַל אוֹתוֹ יוֹם וְעַל אוֹתָהּ שְׁעָה וְאִי
מִיתְּזַמִּי אֲשַׁנִּיָּיָה גַם הִרְאִישׁוֹן מִיתְּזַם עִמּוֹ וְלֹא בַר קְטָלָא הוּא מִפְּחַ עֲדוּת רִאשׁוּנָה וְהָנִי
שְׁפִיר עֲדוּת שְׂאֵתָה יְכוּל לְהַזְיָמָה וִי"ל דְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא אִי אֲפֿשֶׁר לְפָרֵשׁ הֵכִי דְקְאָמַר וְנִגְמַר
דִּינוֹ וְכו' וְחִזּוֹר וְעֵבֵר וְכִינּוֹן דְּגַמַר דִּין אֵינּוּ רַק בְּיוֹם שְׁלֹאֲחֶרְיוֹ וְאַח"כ עֵבֵר ע"כ לֹא הֵיָה
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֲכַן פְּכָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל (דַּע"ח ע"א) לְיִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּאִיִּירֵי דְעֲדוּת
שְׁנִיָּה הוּא שְׁנַעֲשָׂה עַד זוּמָם וּבְזָה לֹא צָרִיךְ אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה רַק דְּכַתְּבְתִּי שָׁם דְּאַפְתִּי
תִּקְשָׁה לְרַב אֲשִׁי וְלָמָּה דִּילִיף לְקַמְּן מְקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל וּלְפִי זֶה גַם הֵךְ נִיחָא דְהָא רַק אֲלִישְׁנָא
דְּרַבָּא קָשָׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' אֲבָל לר"א שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת בַּכָּה"ג דְּשְׁנֵי הַעֲדוּת הֵיָה בְּשַׁעֲהָ אַחַת
וְכַן בְּקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל: שָׁם ד"ה נִידוֹן בְּזִיקָה רִאשׁוּנָה.

איסור מוסיף הוא אי אית ליה אחין: אָבָל אִי לִית לִיה אַחִין לֹא חֲשִׁיב א"מ אָף דְּשָׁם
איסור אֲשֶׁת אָב א"מ הוּא דְּלִגְבֵי הֵךְ מִקְלָתָא דְּאִיִּירֵי בִּיהָ בְּעֵי שְׁיִוְסִיף וְכַן דַּעַת הַרְמַב"ם
(ספ"ד מה' שְׁגָלוֹת) וּבְהֵכִי א"ש מַה דְּנִקְט הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנִּיּוֹת בְּהָא דְעֵבֵר עֲבִירָה
שְׂיֵשׁ בָּהּ ב' מִיתוֹת דְּהֵיִנּוּ חֲמוֹתוֹ וְנַעֲשִׂית אֲשֶׁת אָב וְלִכְאוּרָה יִקְשָׁה הָא ע"כ לֹא אִיִּירֵי
בְּהֵכִי דַא"כ מ"ט דר' יוֹסִי דְּפִלִּיג הָא א"מ הוּא וּלְפ"ז י"ל דְּשְׁפִיר מְשַׁפְּחַת דְּלֹא הָנִי א"מ
פְּגוּן כְּשִׂאִין לְאָב קְרוּבִים אֲלֵא דַק"ל בִּין עַל הַרְמַב"ם בִּין אַהֲתוּס' הָא לְעוֹלָם הָנִי א"מ
דְּהָא כְּשִׁנַּעֲשִׂית א"א נַעֲשִׂית ג"כ אֲשֶׁת אִישׁ וְא"כ מוֹסִיף אִיסוּרָא לְגַבִּי כ"ע וְא"ל דְּהָא
שָׁם אִיסוּר אֲשֶׁת אָב לֹא הָנִי מוֹסִיף בְּזָה רַק שָׁם אִיסוּר א"א הָא פְּכָר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס'
בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ב ע"ב) דְּאִיסוּר מוֹסִיף אֲמַרִּינָן אֲפִילוּ בַּב' שְׁמוֹת וְכַן פְּתַבוּ הַתּוֹס' יִשְׁנִים
בְּכַרִּיתוֹת (דָּף י"ד ע"ב) אֲכַן לֹא עַל הַרְמַב"ם וְהַתּוֹס' לְבַד קָשָׁה כֵּן אֲלֵא גַם עַל הַגַּמ'
דְּכַרִּיתוֹת שָׁם דְּקְאָמַר דְּאִית לִיה בְּרָא לְסָבָא כו' ע"ש וִי"ל הֵךְ טַעְמָא תִּיפּוּק לִיה דְּגַם
בְּדִלִית לִיה בְּרָא ה"ל אֲשֶׁת אִישׁ שְׁנַעֲשָׂה ע"י אֲשֶׁת אָב אִיסוּר מוֹסִיף אֲכַן נ"ל דְּמַמָּה
שְׁהַבִּיאוּ הַתּו' רְאִיָה דְּאֲמַרִּינָן א"מ בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת אַדְרַבָּה אִיכָּא לְמִזְדַּק אִיפְכָּא דְּרִאִיְתָם
הוּא מְדַאֲמַרִּינָן שָׁם מִיגו דְּאִיתוּסַף אִיסוּרָא לְגַבִּי בְּנֵי אַחִים וְהֵיִנּוּ ב' שְׁמוֹת אֲשֶׁת אָב
וְאֲשֶׁת אַחִי אֲבִיו וְהִנֵּה הֵךְ לְגַבִּי בְּנֵי אַחִים הוּא גִירְסַת הַתּוֹס' וְגַם גִּירְסַת רש"י בְּלִישְׁנָא
אַחֲרֵינָא אֲבָל בְּלִישְׁנָא קָמָא גִרְסַת רש"י מִיגו דְּאִיתוּסַף אִיסוּרָא לְגַבִּי שְׂאָר אַחִים וּלְפִי
גִירְסַת זוֹ נִדְּאִי מוֹכַח דְּבְשְׁנֵי שְׁמוֹת אֲמַרִּינָן מוֹסִיף דְּהָא הַשָּׁם הָאֲחָד הוּא אֲשֶׁת אַח וְהָאֲחָר

אֲשֶׁת אַחֵי אָבִיו אָבֵל לְפִי גִירְסַת הַתּוֹס' נִרְאָה דְּהֵךְ בְּנֵי אַחִים לֹא קָאֵי אַבְנֵי אַחֵי אָבִיו שְׁנֵשְׂאָהּ וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אָב וּכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י וְהַתּוֹס' דַּא"כ בְּנֵי א"ח הַל"ל דְּהָא רַק חֲדָא הוּא אֵלָא קָאֵי אַבְנֵי שְׂאָר אַחֵי אָבִיו דְּלִגְבֵי דִידְהוּ הָוֵי שֵׁם אֲשֶׁת אַחֵי אָבִיו כְּמוֹ לְגַבֵי דִידְהוּ וְלִכּוֹן נִקְט בְּנִים דְּוּנְקָא וְלֹא אַבְיָהֶם וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אַח דְּלִידְהוּ הָוֵי ב' שְׁמוֹת: שֵׁם בַּד"ה לִידּוֹן נְמִי בְּאִסּוּרָא.

לְעֵנֵן קַרְבָּן קָא פְּרִיף: אַף דְּלִכְאוּרָה מוּכַח דְּרַק לְעֵנֵן מִיְתָה אֵיירֵי דְּהָא קָאֵי ר' יוֹסִי אַמְיִלְתָּא דַּת"ק דְּאֵיירֵי בְּמִיְתָה מַכ"מ י"ל דַּקס"ד דַּר"י עַכ"פ גַּם לְעֵנֵן קַרְבָּן אֵיירֵי מְדַקְאָמַר כִּיצַד אָמַר ר"י נִידוֹן בְּזִיקָה רֵאשׁוֹנָה חֲמוּתוֹ וְנַעֲשִׂית א"א נִידוֹן בְּחֲמוּתוֹ וְלִכְאוּרָה י"ל הָא הֵךְ לָאו מִשּׁוּם זִיקָה רֵאשׁוֹנָה אֵלָא מִשּׁוּם דְּנִידוֹן בְּחֲמוּרָה הוּא וְהַתּוֹס' בִּיבְחֻמוֹת הַרְגִישׁוּ בְּזָה וְלִכּוֹן קַס"ד דַּר"י לְעֵנֵן קַרְבָּן אֵיירֵי וְאֵי לָאו מִשּׁוּם זִיקָה רֵאשׁוֹנָה הֵיךְ חֲזִיב שְׁתִּימִים אָבֵל כְּפָאן דְּאֵינן אִיסּוּר חַע"א אֵינּוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת וְכֹן לְעֵנֵן לֹא אַתְרוּ בֵּיהּ אֲשִׁמוּעֵינּוּ שְׁפִיר דְּאֵי אַתְרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם א"א וְלֹא מִשּׁוּם חֲמוּתוֹ לֹא מִחֲזִיב וְרַבָּא מְתַרְץ לִיהּ דַּר"י רַק לְעֵנֵן מִיְתָה אֵיירֵי וּכְמַש"כ הַתּוֹס': שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא מִשּׁוּם דְּלִקָּה וְשָׁנָה ב"ד כּוֹנְסִין: ק"ק לְפִי מַה שְׁכָּתַב רַש"י לְקַמְן בַּד"ה וְהִכָּא רְמִיזָא דְּהַלְכָּה לַמִּשְׁה מְסִינֵי הוּא הֵךְ דִּינָא דְּכוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וַא"כ מֵאֵי קוּשְׂיָא מִשּׁוּם דְּלִקָּה וְשָׁנָה דִּילְמָא כְּפֹ גַּמְסַר וִי"ל לְפִי מַש"כ הַר"ן דְּנִדְאֵי לִיכָּא מִיְתָה מִן הַתּוֹרָה אִם לֹא דְּנִכְתְּבָה בְּפִירוּשׁ אוּ בְּרַמְזוֹ וְלִכּוֹן קְבָעֵי לְקַמְן (דַּף פ"ב ע"ב) אִמֵּי אִיכָּא מִיָּדֵי דְּרַחֲמָנָא פְּטְרִי' וְאֵנּוּ נִיקּוּ וְנִקְטוּל מְהָא דְּלִקָּה וְשָׁנָה וּמְתַרְץ בְּמַלְקוֹת ש"כ עֶסְקִינּוּ וַא"כ הֵאֵי דְּמַקְשָׁה כְּפָאן מִשּׁוּם דְּלִקָּה וְשָׁנָה וְלֹא יָדַע דְּבְמַלְקוֹת ש"כ אֵיירֵי ע"כ הֵךְ מִיְתָה לָאו מְהַלְכָּה לַמִּשְׁה מְסִינֵי הִיא אֵלָא מְדַרְבְּנֵן וְלִכּוֹן שְׁפִיר קְבָעֵי דְּלָמָּה הַתְּקִינּוּ רַבְּנֵן כֹּן: שֵׁם הֵכָּא בְּמַלְקוֹת ש"כ עֶסְקִינּוּ: א"ל דַּא"כ לַר' יֶצְחָק דַּס"ל רַפ"ג דְּמַכּוֹת דְּמַלְקוֹת בַּח"פ לִיכָּא הִיכִי מִשְׁכַּחַת הֵךְ דִּינָא דְּמִי שְׁלִקָּה וְשָׁנָה וְאֵינן סְבָרָא דְּפְלִיג אַדְבָּר שְׁהוּא הַלְכָּה לַמִּשְׁה מְסִינֵי דִי"ל דַּס"ל כַּמ"ד דְּלִקְמֵן עֲבִירוֹת מְחֻזְקוֹת וְלֹא כְּפָעֵי רַק ג' עֲבִירוֹת.

אָכֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם דְּוּנְקָא בַּג' עֲבִירוֹת שֶׁל ח"כ הָוֵי הַדִּין דְּכוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה אוּ אִם שְׁיִיף ג"כ בְּעֲבִירוֹת אוּ מַלְקוֹת שֶׁל חֲזִיבֵי מִיְתָה בִּיָּדֵי שְׁמַיִם: שֵׁם לִימָא מְתַנִּיתּוּ דְּלֹא כְּרַשְׁבִּי"ג: הָא דְּפִשְׁטָא לִיהּ דְּבָעֵי מְוַחְזֵק דְּוּנְקָא דַּא"כ תִּיקְרָף בְּפַעַם הַשְּׁנִי יִהְיֶה הַדִּין דְּכִיפָה.

אָכֵן ק"ק דִּילְמָא בְּאַמַּת הָוֵי הַפִּירוּשׁ כֹּן דְּמִי שְׁלִקָּה וְשָׁנָה פִּירוּשׁ בְּאוֹתָהּ עֲבִירָה וְלֹא קָאֵי אַמְלָקוֹת כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וְהָא דְּבָעֵינּוּ שָׁנָה דְּבַפְעַם רֵאשׁוֹן י"ל אִיסּוּרָא הוּא דְּקַטְעִים וִי"ל: שֵׁם מֵאֵי לָאו דַּכ"ע מַלְקוֹת מְחֻזְקוֹת: הָא דְּפִשְׁטֵי לִי זֶה יוֹתֵר מִשְׁנֵאִמַר דְּפְלִיגֵי בְּעֲבִירוֹת אוּ מַלְקוֹת מְחֻזְקוֹת הֵינּוּ דַּלְפ"ז צ"ל דַּלְת"ק ס"ל עֲבִירוֹת מְחֻזְקוֹת וַא"כ לָמָּה נִקְט מַלְקִין אוֹתוֹ לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ רַבּוּתָא טְפִי דְּבַעֲבִירָה לַחּוּד בְּלֹא מַלְקוֹ' בְּפַעַם ג' כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וְלְפִי הַתְּרוּץ צ"ל דְּנִקְט הַתְּנָא דְּבַרְיִיתָא פְּלוּגְתִּיָּהּ בְּמַלְקוֹת לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ רַבּוּתָא לְאַבָּא שְׂאוּל דַּס"ל מַלְקוֹת דְּוּנְקָא מְחֻזְקוֹת א"נ י"ל דְּנִיחָא לִיהּ לְאוּקְמֵי בְּדָבָר דְּכָבֵר פְּלִיגֵי בֵּיהּ דְּהֵינּוּ בְּפְלוּגְתָּא דְּרַשְׁבִּי"ג וְרַבֵּי מְלֹאֲקָמֵי בְּפְלוּגְתָּא חֲדָשָׁה אֵי עֲבִירוֹת אוּ מַלְקוֹת מְחֻזְקוֹת: שֵׁם וְהֵתָם מַלְקוֹת לִיכָּא: מְכָאן מוּכַח דְּגַם בְּמַלְקוֹת מְצַרְכִּינּוּ שְׁפִיתִיר עֲצָמוּ אַף דְּלֹא כְּתִיב רַק בְּמִיְתָה הָרִי אֲמַרִּינּוּ לְעֵיל מַלְקוֹת בְּמַקּוֹם מִיְתָה עוֹמְדָת וְגַם יִלְפִינּוּ

במפות (דף ה' ע"א) מלקות ומיתה מהדדי בגז"ש דרשע רשע וכבר העירותי לעיל (דף ע"א ע"א) שמה שפיתוב באורים ותומים (סי' ל"ח) דבמלקות ל"צ שיתיר צ"ע מסוגיא זו: שם והדמניא התרו בו: הא דלא מקשה בל"ז תרי ברייתות אהדדי דבברייתא קמייתא מוכח דס"ל לאבא שאול מלקיות מחזיקות מדנקט במלקיות דנקא ובברייתא שניה ס"ל עבירות מחזיקות די"ל דלעולם סבר עבירות מחזיקות והא דנקט במלקות דנקא משום דת"ק נקט פן ות"ק הנה יכול לומר דס"ל מלקיות מחזיקות וסבר ליה פרבי אבל השתא דתירץ דת"ק ס"ל ג"כ פרש"ג ועבירות מחזיקות וא"כ ע"כ הא דנקט במלקות משום א"ש נקט וא"כ ע"כ א"ש ס"ל דמלקיות מחזיקות פריה שפיר והדמניא ועוד פריה אהה ברייתא גופא במאי קמיפלגי ולכן א"ש הא דנקט קושיא זו הכא אחריון רבינא דנקא משום דב' קושיות מקשה בזה והוי הך במאי קמיפלגי כמו ועוד: שם בעדות מיוחדת: הרמב"ם פסק ככולהו משום דסבר דלא פליגי דכל דהוי עדות פשר לענין ד"מ רק לענין דנ"פ הקפידה התורה דליבצי ככל הני דקחשיב בזה אמרינו דלענין פיה לא צריה ולכן מפל הני לא עדיף חד מחבריה ולכן פסק הרמב"ם ככולהו.

אכן ק"ק למה לא קאמר ג"כ פגון דאמרו העדים באחד מן החקירות אין אנו יודעים דמפסיל עדותן מטעם דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה וכמבואר לעיל (ר"פ היו בודקים) א"נ פשהעדים הם טריפה דמפסל עדותן ג"כ מהה טעמא לרב אשי לעיל (דף ע"ח ע"א) וכיפה פשיטא דהוי דהא עדות פשר הוא ולפי מה שהוכיח הלח"מ (פרק כ' מה' עדות) מלשון הרמב"ם דבד"מ לא בעינן אתה יכול להזימה הרי דמקרי זה עדות כמו כל הני דחשיב דהא לענין ד"מ מהני אכן מהתוס' ריש מפות יש להוכיח דעדות שאי אתה יכול להזימה לא מקרי עדות כלל אפילו לענין ד"מ וא"כ יש לחלק בין הני דקחשיב ובין עדות שאאי"ל: שם ברש"י ד"ה בעדות מיוחדת.

פגון שנים רואין אותו אחד מחלון זה: והרמב"ם פתב דשנים ראו אותו זה אחר זה וקשה דהא לפי המבואר בש"ס דמכות לא שייך זה רק בעריות דכל אחד ראה כל המעשה אבל ברוצח לא ראה כ"א רק פלגא דמעשה והא הך דין דכיפה לא הוי רק ברוצח כמש"כ הרמב"ם גופא וא"כ איך שייך בזה דין כיפה הא יותר גרע זה מעד אחד דעכ"פ ראה הרציחה אבל בזא"ז אין אחד מהם ראה אותה ולכן מוכח לכאורה כמש"כ רש"י דאירי באחד רואה מחלון זה ואחד מחלון זה: שם בד"ה קנאין פוגעין בו.

בשעה שרואין את המעשה: מזה נראה דדעת רש"י דבכולהו בעינן בשעת מעשה דנקא דמימריה דר"ח דהבא לימלהו אין מורין לו דלקמן אכולהו קאי אכן דעת הרמב"ם ושאר הפוסקים אינו פן אלא דנקא בבוועל ארמית בעינן פן גם לא ידעתי כלל איך שייך באחריןא בשעת מעשה דקודם שהגביה את הקסנה אשר ע"י זה נעשית ש'לו וקנאה בהגביה עדיין לא גנב ולאחר שהגביה כבר הוא לאחר מעשה וכן במקלל בקוסם דאי אפשר לכונן אותו רגע דנקא שעובר ולכן דעת רש"י ק"ל: שם בתוספות ד"ה אפילו תימא רש"ב"ג.

משום דסתם לן תנא פנותיה: ביישוב קושיא זו א"ל פינן דלפי מאי דמתרץ דמתנין רש"ב"ג וקסבר עבירות מחזיקות א"כ ע"כ צ"ל דהא דנקט במתנין מי שלקה ושנה ולא נקט בעבירות בלא מלקות לאשמועינן דגם פרבי אתיא מתנין וליהכי נקט תרי מלקות

משום דלרבי בתרי מלקות סגי ולרשב"ג ג"כ סגי דהא עכ"פ ג' עבירות איכא וא"כ אף דמתניתן אתי ג"כ שפיר פרשב"ג מכ"מ מה דנקט לקה ונשנה היינו ע"כ משום רבי וא"כ קאמר שפיר דהילכתא פנותיה משום דסתם לן תנא פנותיה: שם דף פ"ב ע"א בגמרא לא פגעו בו קנאין מהו: ק"ק פיון דרב פהנא ע"כ עדיין לא ידע מדרשה דהו קרא דבגדה יהודה א"כ מ"ש דדוקא אבועל ארמית דקבעי ליה ולא אאחרני ג"כ ואפשר דבאמת אפוליהו קאי ורב השיב לו דרק אבועל ארמית מפורש עונשו א"נ י"ל דהלשון לא פגעו בו קנאין משמע שנעשה בפרהסיא רק שלא נעשה בו דין דאל"כ הול"ל בקיצור בצנעה מהו וא"כ לא שייך למיבעי פן רק אבועל ארמית דאין בו דין רק בשעת מעשה וא"כ לאחר שפירש אין לעשות בו דין עוד אף דהיה בפרהסיא אבל באחרני דדנין בהם אף לאחר מעשה וכנ"ל לא שייך למיבעי פן דגם לאחר שפירש נוכל לדון בו דין קנאין: שם פי אתי רב דימי אמר: עיין בר"ן ולפמש"כ י"ל דרב דימי ורבין באין לפשוט בעיני ר"כ דלעיל לא פגעו בו קנאין מהו: שם וכתוב וירא פנחס בן אלעזר מה ראה: אף דלכאורה קאי אהו מעשה דוהנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית מ"מ מקשה שפיר דע"כ לאו להו ראה פיון קרא דא"כ למה פרט פנחס דוקא הא כבר קאמר דהיה לעיני משה ולעיני כל עדת ב"י ולכן מפרש דהו ראה אינה ראה חושית אלא מפירוש האחר של לשון ראה דהיינו ראה שקלית וכן נראה ג"כ במדרש רבות: שם א"ל קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרנונקא: ק"ק למ"ד בזבחים (דף ק"א ע"ב) דנתפכהו פנחס קודם מעשה זמרי האיה הנה מותר לו להרוג את זמרי הא עובר על לאו דלנפש לא יטמא ואף דבמדרש קחשיב בהדי נסים שנעשו לו שלא מתו כל זמן שנשאם פנחס מ"מ האיה הנה יכול לכתחלה לסמוך על זה הא אפתי לא ידע שיעשה לו נס זה ואולי זה באמת הנה שאלת פנחס למשה אף שכבר ידע הדין דקנאין פוגעין בו מ"מ הנה מסופק אם יפגע הוא בו פיון שהיה פהו ומשה ידע ברוה"ק שיעשה לו נס ולכן השיב לו קריינא דאיגרתא כו'.

ובזה י"ל מה שהקשה הר"ן איה אמר לו משה פן הא לעיל אמרינו דהבא לימלה אין מורין לו. ולפ"ז י"ל דהיינו דוקא אם בא לימלה אם יש פאן דין מיתה אבל פנחס כבר ידע עיקר הדין דקנאין פוגעין בו ולא הנה מסופק רק מפני שהוא פהו וזה שפיר הנה משה יכול להורות לו ועיין מש"כ בספרי ע"ל ליבמות (דף ס' ע"א): שם אין חולקין פבוד לרב: אף דלפי המבואר בבבבכות (דף כ' ע"א) מוכח מקרא דולאחותו דלענן שב ואל תעשה פבוד הבריות עדיף מחלול השם והכא אם לא הנה הורג הנה ג"כ שוא"ת עיין בשבועות (דף ל' ע"ב) בתוס' דב' התירוצים שתייצו שם שייכי ג"כ הכא: שם ברש"י ד"ה זקנו דרב פרידא.

הוא ר"ח ב"א ונהכי אמרינו בחלק: (דף ק"ד ע"א) ע"ש ברש"י ונראה שרש"י הי' גורס שם דזקנו דר"פ: שם בד"ה פותית. כל המסירות את הלב במשמע: הוצרך לפרש פן דאף דאין זה חיתון דאורייתא מ"מ לא שייך למגזר בשאר אומות שיבא לידי חיתון אם לא דאיכא איסור חיתון בשאר אומות.

אכן לפ"ז יקשה לת"ק דר"ש דס"ל בע"ז (דף ל"ו ע"ב) דרק ז' אומות הם בכלל לא תתחטן וכי ס"ד דיפלוג אהו גזירה דבית חשמונאי וצ"ל דלת"ק באמת גזרינו בשאר אומות בלא חיתון אטו ז' אומות בחיתון ונה דפירש רש"י כל המסירות במשמע אפשר

דפסק כר"ש וכן דעת הרמב"ם וזה מוכח מדעת הטור באה"ע (סי' ט"ז) דפסק כת"ק ואעפ"כ הביא דגורו בכל האומות משום נשג"ז.

ובזה י"ל הא דהרי"ף וקרא"ש לא הביאו רק משום נש"א ולא הביאו פותית די"ל דפסקו ג"כ כת"ק דר"ש ולא ס"ל הו סברא דגורינו בשאר אומות בלא חיתון אטו ז' אומות בחיתון: שם ד"ה בת יתרו מי התייר.

ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם: ודאי בלא"ה הכל יפצה פי זמרי דהא קודם מ"ת ודאי לא היה איסור לישא מדינית ומשעת מ"ת ואילך באמת פירש משה ממנה פדאמרין בשבת (דף פ"ז ע"א) אכן רש"י פירש טעם האמת דהא לא מהו טעמא פירש אלא מפני שדברה השכינה עמו כל שעה: שם בתוספות ד"ה נשג"ז.

זונה אם הוא פהו: וכן ג"כ דעת רש"י בע"ז שם אבל דעת הרמב"ם דבישראל איירי אבל בכהן לוקה מן התורה. ונ"ל דהרמב"ם לשיטתו שפיר פירש פן אבל רש"י והתוס' לא יכלו לפרש הכי דלכאורה קשה איך שינו לגזור בישראל משום זונה הא בישראל ליכא איסור זונה.

אכן י"ל לפמש"כ הרמב"ם (פ"א מה' אישות) דהבא על בת ישראל שלא לשם קידושין לוקה מן התורה משום לא תהיה קדשה א"כ שפיר שינו לגזור ביאת נכרית בלא קידושין אטו בת ישראל בלא קידושין אכן דעת הרמב"ם שם דלא הוי זונה אלא מפקרת לזנות וכן דעת רש"י לעיל בד"ה זונה מפקרת ואפילו ישראלית עכ"ל ונהרי לדעת הרמב"ם דבפרק י"ב מה' א"ב לא גזרו ב"ד של חשמונאי אלא במינוחת לו וא"כ לא הוי מפקרת לכן הוצרכו לפרש דבכהן איירי די"ל דגם התוס' ס"ל הכי והא דהרמב"ם דלא השיג על הרמב"ם דמשמע דמודה ליה דאיירי בישראל י"ל דקמפרש להש"ס דהכא דרב אידי ורבין בהא פליגי דרבין סבר דמשום א"א ליכא דאישות ל"ל דמפקרי נשותיהו ולכן הוי משום זונה דהוי מפקרת אבל רב אידי סבר דלא מפקרי א"כ לא הוי רק משום א"א ולא משום זונה וכיון דפסקינן כמ"ד נשג"ז א"כ מדלא חשיב א"א ג"כ ע"כ דמפקר נשותיהו ולכן הוי משום זונה.

אכן לפ"ז ק"ק אשיטת רש"י והתוס' למה הוצרכו לפרש בכהן דוקא ולא ג"כ בישראל דבזונה כי האי שיהא מפקרת אין חילוק בין פהו לישראל: שם בד"ה ואידך נשייהו. הקשה הר"מ שיהא: קושטיא זו וגם קושיתם מרבא דפ' כל האסורין גם קושיתם מפרק עצרה יחסין פולן מתורצים לדעת הרמב"ם דהכא בישראל איירי ובכהן באמת לוקה משום זונה: שם בא"ד.

אא"כ יש בה לקוחין כגון גיורת: ואף דכתיב ג"כ ואיש אשר יקח את אחותו כו' והתם ודאי ליכא לפרש ע"י לקוחין דהא ב"כ לא תפסי קידושין מכ"מ הרי אמרינן ביבמות ר"פ נושאין על האנוסה דהיכי דלא תפסי קידושין ע"כ פירוש לקיחה שכיבה אבל היכי דאיכא קידושין עד דאיכא לקיחה ע"ש.

אכן לפ"ז למ"ד אין קידושין תופסין בחייבי לאוין דבלא"ה האי לא יקח לא הוי פירושו ע"י קידושין אלא שכיבה לא שינו כתי' התוס' דשפיר מצי קאי גם אפותית ואליכא הו מ"ד ע"כ צ"ל פתרוצם השני.

אָבן ק"ק לר' יהודה דאָמרינו לעיל (דף נ"ג) דָסָבֵר כּמ"ד דאין קידושין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי
לְאוּיָן וּא"כ גַּם אֲלֵיבֵי לֹא שֵׁינָה תִי הַתּוֹס' קָמָא וּגַם תִּירוּצָם הַשְּׁנִי לֹא שֵׁינָה אֲלֵיבָא דְהָד
סָבְרָא שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' דְּמִשְׁמַע דְּאִירִי קָרָא בְּהֵיא דְשָׂרְיָא לְיִשְׂרָאֵל וְאַסִּירָא לְכֹהֵן הוּא
מִמֶּשׁ סָבְרַת ר"ש בְּחֻלְיִן (דף ק"א ע"א) עַל פֶּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיה"נ מִי שֶׁגִּידוּ
אָסוּר וּבְשָׂרוּ מוֹתֵר יֵצֵא טְמֵאָה שְׁבִשְׂרָה אָסוּר וְלָכֵן פְּטוּר אֵגִיד שֶׁל טְמֵאָה לר"ש וּמִדְּמִחֵיב
לר' יהודה שֶׁם אֲלֵמָא לִית לִיה הָד סָבְרָא אֲלָא סָבֵר דְּגַם הֵיכָא דְכָבֵר אָסְרָה הַתּוֹרָה בְּלֹא"ה
מִטַּעַם אַחַר מִכ"מ אָמְרִינוּ דְּנִתְּנָסַף עָלָיו גַּם אִיסוּר זֶה וּא"כ גַּם לְעַנְנֵן פּוֹתִית י"ל פֶּן
וְאִפְתִּי קָשָׁה קוֹשֵׁת הַתּוֹס' לר' יהודה וְהָרִי הַתּוֹס' גּוֹפָא הַקָּשׁוּ לְקַמְנֵן לר' יהודה וְלִכְאוּרָה
מִזֶּה רְאִיָה לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּלִדְיָדִיָה בְּלֹא"ה לֹא קָשָׁה כְּקוֹשֵׁת הַתּוֹס' וְכִדְכָתְבִינוּ לְעֵיל:
שֶׁם בֹּא"ד.

וְדוּחַק הוּא לְאוּקְמִי שְׁמַעְתָּא דְּהָכָא: עֵינֵן בְּתַמוּרָה שְׁתִּירְצוּ דְּרָבָא סָבֵר כּמ"ד נִשְׁגִּיא
וּמִשׁוּם זִוְנָה בְּאַמְתָּ לֹוּקָה מִן הַתּוֹרָה אָבן הַתּוֹס' דְּהָכָא י"ל דְּלֹא נִחְתּוּ לְזֶה דְּדוּחַק הוּא
לְוִמֵר דְּב"ד שֶׁל חֲשָׁמוֹנָאֵי גְזָרוּ הָד גְּזִירָה אֲדָבֵר דְּבִלֹא"ה לֹוּקָה מִן הַתּוֹרָה דְּהֵינּוּ לְעַנְנֵן
זִוְנָה גְּבִי פֶהֵן וְדַעַת הַתּוֹס' דְּתַמוּרָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּלֹא פְּלִיג פִּינּוּן דַּע"כ גְּבִי יִשְׂרָאֵל הָיוּ צָרִיכִים
לְהָד גְּזִירָה גְזָרוּ גַּם גְּבִי פֶהֵן: שֶׁם בֹּא"ד.

אָבֵל פּוֹתִית לֹא וְכו' וְהֵיא דְּקִידוּשִׁין: פִּירוּשׁ דְּהַתּוֹס' דְּהָכָא אֲזֵלִי לְשִׁיטְתָם דְּכָתְבוּ בִּיבְמוֹת
פֶּרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ דְּהָא גִּינְרַת אָסוּרָה לְכֹהֵן מְקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל הֵינּוּ מִטַּעַם זִוְנָה וּא"כ
הָכִי קְמָקְשׁוּ דְּהָא לִכ"ע מִמַּעֲטִינֵן פּוֹתִית מְזַרְע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהֵינּוּ ע"כ מִטַּעַם זִוְנָה דְּהָא
מִדְּאוּרֵייתָא פּוֹתִית לֹא אָסִירָא רַק בְּפִרְהָסִיא וְלֹא בְּצִינְעָא וְכִדְאָמְרִינוּ בַּע"ז פֶּרֶק אֵין
מִמַּעֲמִידִין וְאִז אָסוּרָה אִף לְיִשְׂרָאֵל וּא"כ ע"כ הָא דְּלֹא הַתִּיר קָרָא רַק מְזַרְע ב"י וְלֹא פּוֹתִית
הֵינּוּ מִטַּעַם זִוְנָה וּא"כ הָרִי מוּכַח דְּכּוֹתִית הָיִי זִוְנָה מִדְּאוּרֵייתָא וְקָשִׁיא לְמ"ד דְּלֹא מִיחֵיב
מִטַּעַם זִוְנָה וְהָיִי קוֹשֵׁיא זֹו דּוּמֵיא דְּקוֹשֵׁיא הַקּוֹדְמָת שְׁהַקְשׁוּ מְרָבָא וְאֵהָא תִּירְצוּ דְּוִדָּאֵי
בְּלֹא נְבַעֲלָה וְדָאֵי לִיכָּא מִשׁוּם זִוְנָה מִדְּאוּרֵייתָא וְהָא דְּלֹא מוֹתֵר לְכֹהֵן רַק מְזַרְע ב"י וְלֹא
פּוֹתִית לֹא מִטַּעַם זִוְנָה אֲלָא מְגִזִּירַת הַפְּתוּב וְכָבֵר פְּלִיגֵי בְּזֶה הַרְמַב"ם וְהָרָאב"ד בַּפ' י"ח
מֵה' א"ב דְּלְהַרְמַב"ם גִּינְרַת אָסוּרָה מִטַּעַם זִוְנָה וְלְהָרָאב"ד מְקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל ע"ש.

וְעֵינֵן בְּמַהְרָשׁ"א כָּאן וּבְפֶרֶק אֵין מִמַּעֲמִידִין שְׁנִדְחַק לַפַּע"ד בְּיָשׁוּב דְּבוּרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ
וּלַפַּע"ד א"ש וּבְסַפְרֵי ע"ל לִיבְמוֹת (דף ס"א ע"א) כְּתַבְתִּי יָשׁוּב לְדַעַת הָרָאב"ד: שֶׁם
בֹּא"ד. וְלֹד בּוּגְרַת כְּשֵׁר: פִּירוּשׁ דְּהִירוּשָׁלַיִם ס"ל כּמ"ד בִּיבְמוֹת (דף ס' ע"א) דָּאֵין חָלָל
מִחֵיבֵי עֲשֵׂה אָבן ק"ק דְּבַתּוֹף הַמ"ד דְּבִירוּשָׁלַיִם הַנּוֹפֵר ג"כ רַב וְרַב קָאֵמֵר בִּיבְמוֹת (שֶׁם)
דְּהִלְכָה כּר' אֲלֵיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּלְפִי הַמְּבֹאָר שֶׁם ע"כ ס"ל לְרַאב"י דִּישׁ חָלָל מִחֵיבֵי עֲשֵׂה
ע"ש: שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאַחַד שְׁבָא מְלֵאָף וְהַשְּׁחִית בָּעָם: א"ל דְּלַפ"ז גַּם הַשְּׁנִי נָפַל לְבִירָא
דְּגַם אִם צָעַק לְבִנֵי שְׁבָטוֹ מ"מ לֹא הָיוּ עוֹזְרִים לוֹ מִפְּנֵי הַמַּגְפָּה דִּי"ל דְּוִדָּאֵי קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה
דִּין בְּזַמְרֵי לֹא הָיָה הַקּב"ה רוֹצֵה לְהַבִּיא מַגְפָּה מִשׁוּם דָּאֵז עֵדִינֵן הָיָה קָצָף גְּדוּל עַל יִשְׂרָאֵל
וְכִינּוּן שְׁנִימֵן רְשׁוּת לְמַשְׁחִית לֹא הָיָה מְבַחֲזִין אָבֵל לְאַחַר שְׁנֵהֲרַג זְמָרִי שְׁשֵׁב חֲרוֹן אַף ה'
מִיִּשְׂרָאֵל כְּדָכְתִּיב פְּנָחָס בֶּן אֲלֵעֶזֶר בֶּן אֶהֲרֹן הִפְּהֵן הַשִּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל ב"י וְגו' אִז נִימֵן
רְשׁוּת לְמַלְאָךְ לְהַשְׁחִית בָּעָם הַכ"ד אֲלָף הַחֵיבִים וְלָכֵן אִם הָיָה צוּעַק זְמָרִי הָיָה פְּנָחָס
בְּסַפְנָה כִּי הַקּב"ה בְּרוּב חֲמֵלְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה מְבִיא אִז מַגְפָּה וְלָכֵן שְׁפִיר חֲשִׁיב ב'

נסים: שם מוציאין אותו חוץ לעזרה: עיין ב"ר"ן שהקשה למה אין מוציאין אותו ג"כ חוץ לחיל דהא אין טמא מת נכנס לשם וכש"כ מת עצמו ותיירץ דחיל הוא רק מדרבנן ולכן אין מוציאין אותו חוץ לחיל.

אמנם הרמב"ם בה' בית הבחירה ופרק ד' מה' ביאת מקדש דממה שכתב שם ובמה שהשיגו הראב"ד נראה דדעתו דחיל הוא דאורייתא אכן א"א לומר פן דא"כ לא פריד מידי בסוטה (דף כ' ע"ב) ע"ש דהא עזרת נשים הוא לפנים מן החיל ואין להקשות דאפתי גם לשיטת הסוברים דחיל הוא מדרבנן מאי פריד שם למה מוציאין פיון דט"מ מותר במחנה לוי' הא עכ"פ מדרבנן אסור בחיל וכש"כ בעזרת נשים די"ל דהכי פריד פיון דהא קתני דמוציאין אותו חוץ לעזרה דוקא ולא חוץ לחיל והיינו ע"כ משום דהוא מדרבנן וכתירוץ הר"ן או דגימא דרבנן לא עשו המעלה רק דלכתחלה לא יכנס טמא אבל שלא יטמא בחיל לא ועכ"פ מוכח דבכה"ג אפילו מדרבנן מותר בחיל ולכן פריד שפיר אכן בלא"ה כבר העיר המ"ל והתוס' י"ט שם בסוטה אמאי דמתרץ שמה תפרוס נדה דא"כ למה מוציאין משום עזרה דוקא הא נדה אסורה בכל מחנה לוי' ותיירץ התוי"ט דהו' בעזרה דקתני הוא הר הבית דקרי ליה לפעמים עזרה והוכיח פן ממתינתן פ"ו דשבת דמכנה ג"כ הר הבית בשם עזרה ולפ"ז י"ל דחוץ לעזרה דהא הוא ג"כ חוץ להר הבית וא"כ בלא"ה ל"ק קושית הר"ן: שם לישבב דליקטול בידי שמים: א"ל דהא גם במי שלקה ושנה וגנב את הקסוה ומקלל בקוסם ובוועל ארמית דמחייב מיתה בידי שמים כדאמרין לקמן ואעפ"כ פוגעין בו וממיתין אותו די"ל דהא המ"ד ה"א לישבב דליקטיל אפתי לא ידע דבהני חייב מיתה בידי שמים דהא הוא מקשה לקמן מהם אמאי דקאמר מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואנן גיקו ונקטול ליה: שם מי איכא מידי דרחמנא פטרי': עיין ב"ר"ן לעיל שהקשה פיון דהו' קטלא ע"כ הלכה למשה מסיני הוא וכמ"ש רש"י לעיל א"כ מאי קא קשיא ליה דהא לאו רחמנא פטרי' וכל מה שתיירץ אינו מספיק לפענ"ד לתרץ מה דקאמר בש"ס רחמנא פטרי' ונ"ל דלכאורה בלא"ה עוד קשה אהא דקאמר אלא מאי אינו חייב מי איכא מידי כו' דגם אי אפכא ג"כ קשה אפתי לא תירץ קושיתו דאי מיחייב בידי שמים לישבב דליקטול דדונח לומר דפליגי בהו' לישבב דליקטול אי סברא היא או לא ועוד דא"כ לימא ליה בפשיטות דהו' סברא אינה ול"ל הו' מי איכא מידי ונ"ל דעוד קשה אהא דקאמר ואי ס"ד מיחייב מיתה בידי שמים לישבב דליקטול פיון דהו' מיתה הוא הל"מ וא"כ היא מן התורה והרי טובא יש פיוצא בו דהיינו כל חייבי מיתות ב"ד שבהם מפלל ל"ו פרישות כגון מחלל שבת ע"ז עריות וכדומה דיש בהן פרת בלא התראה ובתראה איכא מיתה ופשיטא דכל היכא דאין ממיתין אותו יש פרת ובמולד בפירוש פתיב בקרא פן ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' והכרתי אותו ואעפ"כ לא מקשינו למה יש מיתה לישבב דליקטול בידי שמים והיינו ע"כ משום דציווי התורה כו' היא וא"כ מאי מקשה ה"א פיון דהו' פוצעין את מוחו בגזרין הוא ג"כ מן התורה ולכן נ"ל דנדאי אי מן התורה היא באמת ל"ק הו' קושיא אבל המקושן ה"ה סובר דהוא רק מדרבנן ולכן פריד שפיר פיון דבלא"ה יש עונש מיתה מן התורה למה הוצרכו רבנן לתקן עונש מיתה פלל וע"ז השיב אלא מאי אינו חייב כו' שהוא כמו ולטעמיה פירוש לפי מאי דסברת דרבנן הוא דתיקון מיתה מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואנן גיקו ונקטול

ליה אע"כ דהוא הלכה למשה מסיני וא"כ בלא"ה ל"ק פנ"ל לפ"ז מזה מוכח אדרבה פשיטת רש"י דהל"מ"ס הוא ומתורץ קושית הר"ן.

ובזה מתורץ ג"כ מה דקשה לכאורה עוד אהא דקאמר ומי איפא מידי דרחמנא פטריה דלפ"ז מאי פריה בשבועות (דף י"ח ע"א) אלא טמא שמש דבמיתה היכי משפחת לה פירוש ולענין מאי נמסר פלל הל"מ"ס ונהרי לפ"ז שפיר מצרכינן דאל"כ לא היינו דנין בפוצעים את מוחו אי לאו דבלא"ה איפא מיתה גביה משום שמוש בטומאה שעליו דנין אותו במיתה בידי אדם אבל לפ"ז דהא סברא דמי איפא מידי לא אמרינן רק אי הוה דפוצעים את מוחו הוא מדרבנן אבל לא לפי האמת דהוי הלכה למשה מסיני ובזה שאמרנו דלפי האמת דהל"מ הוא לא אמרינן הוה סברא דמי איפא מידי א"ש ג"כ דלא תקשה האידך קתני סתמא פהו שמש בטומאה פוצעין את מוחו הא מיתה בידי שמים לא הוי רק בעבודה תמה פדלקמן וא"כ דין דפוצעין ג"כ לא שייך רק בעבודה תמה משום מי איפא מידי אכן לפי דברינו ניחא: שם ורמיזא לא יבאו לראות: הר"ן לעיל הביא דעת הרמב"ן דחייב מיתה בידי שמים מהו קרא וקא דלא חשיב ליה בברייתא בואלו שבמיתה משום דהתם לא קחשיב רק אותו שהו רק במיתה בידי שמים ולא אותו שהו בידי אדם ג"כ והקשו עליו דהא קחשיב טמא שמש ג"כ דאיפא ג"כ מיתה בידי אדם ולא תירץ פלוג.

ולפענ"ד י"ל דדעת הרמב"ן דנדאי הברייתא לא הוי צריה למיחשב הני דברים דכתיב בהו מיתה בפירוש וע"כ לא קחשיב אלא להחשיב כל חייבי מיתות בידי שמים ביחד כמו דתני גם חייבי מיתות ב"ד ולהכי לא קחשיב רק הני דלא קחשיב עדיין במתניתן אבל גונב את הקסוה דכבר חשיב במתניתן לא וכמו שבאר הרמב"ן גופא דעתו בספר המצות אכן זה לא שייך רק לענין גונב את הקסוה דכזה לא הוצרכה הברייתא להשמיענו דין מיתה גופא פיון דכתיב בתורה בפירוש ולא יבואו לראות ואפילו רב ששט דמקשה ונהרי גונב את הקסוה לא נסתפק בזה דאיפא מיתה מולא יבואו לראות רק דלא ידע דבכלי שרת איירי וכמו שכתב הרמב"ן שם אבל לענין פהו שמש בטומאה דנסתפק בגמרא אי איפא מיתה גביה או לא ולא מצי למיפשט רק מהו ברייתא דקתני ביה בפירוש טמא שמש בזה לא שייך למימר דלא הוי צריה למיחשב' פיון דכבר קחשיב במתניתן דהא צריה למיחשב' לאשמעין דאיפא דין מיתה דבלא"ה לא הוי ידעין פלל ואין להקשות דלפי האמת מאי נפקא לן בזה אי הוי מיתה בידי שמים או לא הא קמי שמיא גליא ובשלקא התורה כתבה דין מיתה בידי שמים להודיע חומר האיסור ולהזהיר לפרוש ממנו אבל ברייתא למה הוצרכה להשמיענו וכן רב אחא ב"ה מאי קמבעי' ליה מרב ששט אי חייב מיתה בידי שמים או לא די"ל דנפ"מ לפי מאי דפריה בשבועות (דף י"ח ע"א) אלא טמא שמש דבמיתה היכי משפחת לה ומתורץ בלא שקה והיפך בצנינורא וכדבר הונא דקרובי עבודה היא ע"ש וא"כ מפת הא דטמא שמש במיתה מוכח הוה דינא דרב הונא וא"כ טובא אשמעין בהא דטמא שמש במיתה בברייתא ולענין איבעי' דרב אחא ב"ה מר"ש.

עוד די"ל דנפ"מ אי לוקין איוצק ובולל או לא דאי אינו במיתה א"כ הא דלא קתני במתניתן דזבחים דהיוצק ובולל כו' ג"כ המקטיר היינו ע"כ משום דבמקטיר איפא אזהרה א"כ

ע"כ ביוצק ובולל ליפא אנהרה וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכדאמרין לקמן אבל אי במקטיר איפא מיתה א"כ שפיר י"ל דדרשה גמורה היא ואיפא אנהרה ביוצק ובולל וכמו שהיא באמת לדעת הרמב"ם (פ"ט מה' ביאת המקדש) ע"ש: שם ב"רש"י ד"ה פטור.

וכל הני דניש אחריה עבודה מימעט: אין להקשות דברי רש"י מרישא לסיפא דבתחלה כתב שחיטה וזריקה והעלאה ונקא מרבינו ואח"כ כתב דלא ממעטינו רק הני דניש אחריהן עבודה אבל אעבודה תמה פגון נסוה והקטרת קומץ ומנחת פהנים מרבינו דמיחייב די"ל פינו דכל עבודות תמות הם העלאה ע"ג המזבח בכלל העלאה הם וכן מוכח בנבחים (דף ק"ז ע"א) דפריה תיתי קמיצה וקבלת דם בחוץ דחייב משחיטה וזריקה ומתרץ דא"כ לא לכתוב זריקה ותיתי משחיטה והעלאה אע"כ גלי קרא דלא ילפינו ולכאורה יקשה דלפ"ז נימא דגם אשאר עבודות תמות לא מחייב וממתנימן דפירקין שם מוכח דזה אינו אלא ודאי דשאר עבודות תמות הם בכלל העלאה.

והנה התוס' בנבחים (שם) הקשו דלפ"ז דמדאצטריה קרא לרבות זריקה מוכח למעט שאר עבודות דלא מיחייב א"כ ל"ל להש"ס למילף פו (שם דף קט"ו ע"ב) מאשר יעלה מה העלאה שהיא עבודה תמה וכן הקשו התוס' גם שם והניחו בקושיא.

ולפענ"ד י"ל דהנה לכאורה הו' דרשה דיליף מדאצטריה למיכתב זריקה לא שייך רק אי שני כתובים הפאים פאחד אין מלמדין אבל למ"ד מלמדין והיגו משום דמלתא דאתיא במה הצד או במה מצינו טרח וכתב לה קרא וכמ"ש התוס' בשבת (דף קל"א ע"ב) וכן ביאר טעמא דהו' מ"ד בספר הליכות עולם א"כ ודאי לא מוכח מדאצטריה זריקה מידי די"ל דאף דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא ולכן הו' מדאצטריה זריקה סתם גמרא הוא דמתרץ ליה וסתם גמרא מתרץ אליפא דהלכתא דפסקינן כמ"ד ב"כ הפאים פאחד אין מלמדין ולכן מתרץ בפשיטות שפיר דאי אפטר למילף שאר עבודות כלל משום דהוי ב"כ הבכ"א ולא צריה לזה דרשה חדשה דאשר יעלה כלל אבל דרשה דאשר יעלה מה העלאה כו' היא בברייתא דת"כ וסתם ספרא הוא ר' יהודה כדאמרין לקמן (דף פ"ו ע"ב) ור' יהודה הוא מ"ד דב"כ מלמדין לעיל (דף ס"ז ע"ב) ולכן לר"י לשיטתו לא מוכח מדאצטריה זריקה מידי וע"כ הוצרך להו' דרשה דאשר יעלה ומ"מ קרא דאשר יעלה לא מיותר גם למ"ד ב"כ הבכ"א אין מלמדין דהנה נדרש בברייתא לדרשה אחרת והו' דרשה דמה העלאה לאו מיתורא יליף אלא ממשמעותא ואל תטעה לומר דהכא הו"ל ג' כתובים הבכ"א שחיטה זריקה והעלאה ובג' כתובים הבכ"א מודה ר' יהודה דאין מלמדין כדאמרין בקדושין (דף ל"ה ע"א) דז"א דג' כתובים לא מיקרי רק היכא דהוי מצי למיכתב רק חד קרא ואידך הוי מצינו למיגמר מניה ובזה מודה ר"י כמו שפירש הטעם בספר הליכות עולם משום דכולי האי ודאי לא טרח קרא לכתוב שני כתובים מיותרים אבל הכא דלא מיותר רק חד קרא דזריקה ודאי לא מיקרי רק ב' כתובים הפאים פאחד כו': שם בתוס' ד"ה היוצק והבולל.

מה העלאה שהיא גמר עבודה: א"ל דא"כ ל"ל קרא דאשר ישחט למעט זורק נמעט ג"כ מאשר יעלה דהא ג"כ לא הוי עבודה תמה דשאני מליקה דהוי גמרינו בק"ו משחיטה דליחייב כדאמרין בנבחים שם: שם בא"ד.

משום דאפשר לבטלה: פ"י היכי דעשה מזבח בחוץ דומיא דמגיש דאיירי ע"כ גם בכה"ג דהא הגשה בקרן המזבח הוא וכיון דהוי בחוץ עבודה שאפשר לבטלה לא מיקרי עבודה ולכן ל"ק דהא איפא חטאות הפנימיות דבהו הוי הולכה עבודה שאי אפשר לבטלה דהא צריף לשחוט בחוץ ולהזות בפנים וכדאמר רשב"ל בנבחים (דף י"ד ע"א) דהא לענין הולכה בחוץ איירינן קא והולכה בחוץ לעולם הוי אפשר לבטלה דבחוץ לא שייכי חטאות הפנימיות אכן לפי מה שכ' התוס' בקדושין (דף ל"ז ע"א) דהא דלא תשיב הולכה בכלל עבודות הנוהגות באנשים ולא בנשים משום דבכלל קבלת דם הוא דהא הולכה לא פתיב בקרא בפירושו א"כ גם הקא הוי מצי לתרץ פן: שם בא"ד.

מה"ט דיש אחריהו עבודה: א"ל דהא תיקף אח"כ פתבו דמהדלקה ל"ק משום דלא עבודה היא אלמא דהדלקה לא תשיב עבודה די"ל דהטעם דהדלקה לא תשיב עבודה פתב רש"י ביומא שם משום דהשלקת עולה מאליה א"כ דוקא לענין זר העובד לא תשיב עבודה דליחייב עליו דעבודה שנעשה דהיינו שנדלק הניר נעשה ע"י שלקחת דנדבק בו ולא ע"י המדליק אבל לענין עבודה תמה שפיר הוי עבודה דלא מקרי העבודה שלפני הדלקה עבודה דהא אפתי נעשה בהניר עבודה אחרת דהיינו הדלקה ובהו אין קפידא אם נעשה ע"י עצמו או ע"י המדליק: עם ד"ה המולח.

פדמניא הניף והגיש: ברייתא זו לא נמצאת ובמנחות (דף י"ח ע"א) בד"ה לא מלח פתבו התוס' ג"כ תנופה קודמת למליחה פדמניא סוטה (די"ט) והניף והגיש קמץ ומלח ומקטיר עכ"ל ולא זו בלבד דהו והניף והגיש לאו ברייתא היא בסוטה (שם) אלא מתניין אלא דגם שם לא הונוכרה מליחה ולכן נ"ל דהתוס' פנונו להו ברייתא דמיייתי בסוטה (דף י"ד ע"ב) סדר מנחות פיצד ומפרש התם הגשה קודם למליחה והתוס' נקטו סדר עבודה בקיצור אף דלפ"ז צ"ל דמה שנקטו והניף שגרא דלישנא דמתניין דסוטה נקטו דהנפה לא הונוכרה בברייתא שם:.

שם דף פ"ג ע"א בגמרא הא מקטיר חייב: א"ל דלמא השה הכי קאמר הא מקטיר חייב מיתה בידי אדם ע"י שפוצעין את מוחו בגזרין דז"א דממנ"פ פריף שפיר אי אמרינן הסברא מי איפא מידי א"כ בלא"ה מוכח דחייב מיתה בידי שמים ואי לא אמרינן א"כ שפיר מוכח מהא מקטיר חייב דא"ל דלמא בידי אדם קאמר דמנ"ל לחלק בין הקטרה להני עבודות לענין מיתה בידי אדם פנין דבתרנוניהו ליפא רק אזוהרה ולא מיתה: שם ואלו שבמיתה: עיין בר"ן שהקשה למה לא תני ג"כ טבול יום שאכל תרומה וא"ל דתני ושפיר וכן צ"ל ע"כ דהא שפיר ג"כ נכנס לקדשי קדשים וחסר מסמני הקטורת ועוד אחרניא דאית בהו מיתה והרמב"ם חשב אותן בפ' י"ח מה' סנהדרין ולפ"ז ל"ק ג"כ מה שהקשו אשיטת רמב"ן דבגונב את הקסנה איפא מיתה למה לא קחשיב אותן בהדי חייבי מיתות ולפ"ז י"ל דשפיר ג"כ הא וא"ל איף יש לומר דתני ושפיר דהא אלו קתני וכה"ג פריף בקדושין (דף ט"ז ע"ב) ואסיק מכח זה ר"ל בתיובתא די"ל דא"ש עפמ"ש התוס' ביבמות (דף פ"ד ע"ב) דהיכי דתני אלו לפרושי ענינים דתני ברישא א"נ היכא דתני שני ענינים אלו שיש ואלו שאין אמרינן שפיר דשפיר ע"ש הרי דסברת התוס' דדוקא היכא דלא הוי צריף למיתני ואלו כגון גבי מעניקים דהוי מצי למיתני עבד עברי וכו' מעניקין להו הוא דאמרינן דע"כ האי ואלו פירושו דליפא רק אלו אבל היכא דנאלו יש לו פ"י

בלא"ה כגון לפרוש ענינים בזה לא אמרינו דלמיעוטי אחרוני אתי אלא אמרינו תני ושייר וא"כ הך ואלו שבמיתה דקאי אמתניתן דתני חייבי מיתות ב"ד וכמו שכ' הרמב"ן בשרשים פנ"ל ג"כ לאו מיותר דכינו דקאמר אלו הן הנסקלין ואלו הן הנשרפין ונהרגין ונחנקין קתני ג"כ חייבי מיתות בידי שמים בלשון ואלו דהא בא לחלק חייבי מיתות שבתורה כל אחד למיתה הראוי לו ובה א"ש מה דקתני במפות (דף י"ג) ואלו הן הלוקין וכתב רש"י ואלו ל"ד דתני ושייר לוקין טובא ולכאורה יקשה אם יש לומר פן דאלו ל"ד היכי אסיק ר"ל בתיובא מפח קושא מואלו אבל לפ"ז א"ש דכינו דאמרינו ריש מפות דתנא אמתניתן דסוף פ' ואלו הן הנחנקין קאי א"כ לאחר דתני בסנהדרין ואלו הן אכל חייבי מיתות ב"ד קתני במפות ואלו הן הגולין ואח"כ ואלו הן הלוקין וקמפריש ואזיל מה שהתחיל בסנהדרין וא"כ לא ממעטינן מהך ואלו מידי וישפיר אמרינו דתני ושייר: שם דכתיב ולא יחללו את קדשי ב"י: א"ל הוה מצרכינן הך חלול לדרשת דשמעון אחי עזרי' בזבחים (דף י"ג ע"ב) ע"ש וגם לדין להא דדרשינן שם (דף ג' ע"ב) דכבר פתבו התוס' שם דהך מקדשי ב"י נפקא אכן לפי דעת המהרש"א בתוס' ד"ה חלול דמהך דנלא יחללו את קדשי ב"י דרשינן פסול נותר ופסול טומאה א"כ קשה איך למד גז"ש חלול חלול מתרומה הא לא הוי מופנה כלל לא גבי טבל ולא גבי תרומה דמצרכינן למעט תרומה טמאה כדדרשינן לקמן פרט לזו שפחוללת ועומדת וגז"ש שאינה מופנה כלל אין למדין ממנה כדאמרינו (בפ"ג דנדה) וי"ל כמו דדרשינן מלא יחלל שם ב' חלולים והיינו משום דהוי מצי למיכתב לא תחל וכאמרינו לעיל (דף ע"ו ע"א) פן דרשינן ג"כ בתרומה ומיותר חד חלול בתרומה לגז"ש וגז"ש המופנה מצד א' למדין ממנה: שם ונילף חלול חלול מיותר: ק"ק הא לענן מיתה או כרת ליכא נפקותא לדין דדין שמים הוא וקמי שמיא גליא וגם לענן מלקות ליכא נפקותא דאתרוניהו לקי ולא הוי נפקותא רק לענן קרבן דאשגגת כרת מייתי קרבן ואשגגת מיתה לא וא"כ מאי מקשה דנילף מיותר הא קרבן קולא הוי משום דאי לא מיחייב מייתי חולין לעזרה וכמו שכתבו התוס' בחולין (דף י' ע"ב) וא"כ שפיר ילפינן לחומרא מתרומה דליכא קרבן: שם פגול ונותר: לא ידעתי למה לא קחשיב ג"כ קדש פנים דקחשיב לקמן ע"ב גבי טמא ששמש וגם לגבי בעל מום: שם ברש"י ד"ה ולא משום טומאה.

דזרות וטומאה מסד קרא נפקא אזוהרה דידהו: ק"ק דהתינח לדרשה דסתם גמרא אבל לדבי ר' ישמעאל דילף פסול דשמוש זר מק"ו וכן רב משרשיא שם והם ע"כ לא ס"ל דמוינזרו נפיק כדמוכח בגמ' שם מהא דקאמר אי מוינזרו חילול בגופו פתיב בו מנ"ל פן ודחוק לי לומר דהם יחלוקו אדין זה ועוד דהא הך מתניתן ע"כ ר' ישמעאל היא דקתני זרות בהדי אחרוני דבמיתה בידי שמים ורק ר"י סובר פן לקמן (דף פ"ד) בפרייתא דלר"ע ור' יוחנן פן נורי הוא במיתת ב"ד וחקמים דמתניתן דלעיל הם ג"כ ר' ישמעאל וצריך לדחוק עוד דקסבר פנותי' בחדא ופליג עלי' בחדא: שם בא"ד.

וכינו דזרות וטומאה מסד קרא נפקא: לקמן הקשה הר"ן דל"ל מיתה גבי זר נילף בהך היקשא מטמא ששמש ותירץ ותו הקשה איפכא ל"ל מיתה גבי טמא נילף בהך היקשא מזה ותירץ דניחא לי לאתויי בגז"ש פדי ללמד אבעל מום משום דאי אתיא בהיקשא ה"ל דבר הלמד בהיקש שאין חוזר ומלמד בגז"ש ע"ש אכן אפתי ק"ל אהך מקשן הו"ל להוכיח בפשיטות דאיכא מיתה גבי טמא פיון דע"כ ידע מהך היקשא כדמוכח מהך ולא

משום טומאה דקתני במתניתו ובזה לא הוי שנייה תירוץ הר"ן וי"ל דסמיה אקושיא אחריתא דאם נאמר דיליף מהיקוש מזר יקשה בעל מום מנ"ל: שם ד"ה אכל ערל.

שמתו אחיו מחמת מילה: וכן כתב ג"כ לקמן (דף פ"ד) והא דהוצרף לפרש דוקא בכה"ג ולא ג"כ בערל שלא מל במזיד נ"ל דבריש ה' מילה כתב הרמב"ם דאין חייב פרת עד שישמיות ודעת הרמב"ם דשם דבכל יום עומד באיסור פרת ונ"ל דפליגי היכי דמל אחר שפבר נעשה גדול דלהרמב"ם לא מיחייב דאיסור פרת לא קל רק אם מת בלא מילה ולהרמב"ם דהוי זה כמו שאכל חלב פעם אחת או לא עשה פסח פ"א דאעפ"י שאח"כ כל שנותיו לא עבר עוד על עבירות הללו מ"מ חייב פרת על אותו פעם שעבר פן יש לבאר פלוגתתם לפענ"ד אף שבכ"מ לא משמע פן וא"כ י"ל דדעת רש"י ג"כ כדעת הרמב"ם ד וא"כ האי ערל ע"כ בכה"ג שלא מל מחמת אונס דאי במזיד לא מל הרי חייב פרת לעולם אף כשמל אח"כ וא"כ למאי נפ"מ האי דקאמר דערל אין בו מיתה הא בלא"ה איפא פרת משום מילה: שם ד"ה טהורה אין.

וקאי אדשמואל דאמר טמא שאכל תרומה טהורה: ק"ק מנ"ל דאדשמואל קאי דלמא קאי אברייתא דכן משמע לשון הש"ס דלפרושי הברייתא קאתי פולח סוגיין וי"ל דאברייתא לא יקשה די"ל דהך ברייתא אתיא כמ"ד דאין איסור חל על איסור ולכן לא חל איסור טומאת הגוף אאיסור טומאת תרומה ואפילו איסור חמור לא הוי דמאן לימא לן דאיסור טומאת גוף חמיר דבמיתה דלמא טומאת תרומה חמירא דלית לה טהורה במקומה וכעין מה דאמרינן בנולין (דף ק"א ע"ב) אכל אשמואל פריה שפיר דהוא ס"ל איסור חל על איסור כדמוכח שם (דף קי"ג ע"ב) לפי חד תירוץ הש"ס ולכן ע"כ טעמו מומתו בו כי יחללוהו ופריה שפיר ובלא"ה מלישנא דשמואל גופא מוכח פן דקאמר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה שצאמר וכו' וכיון דשמואל לא אתי לאשמעינן הך דין גופא שהוא במיתה רק הדרשה דמיחייב ממנה א"כ ל"ל להשמיענו פרט הדין דתרומה טהורה נרה לימא סתמא מניין לכהן טמא שאכל תרומה שחייב אלא ודאי דגם הך דלא מיחייב רק אטהורה רצה לילף מקרא זה ולכן ע"כ טעמו מומתו בו כי יחללוהו ולא מטעם אין איסור חל על איסור: שם בתוספות ד"ה ולא משום טומאה.

וא"ת תיפוק לי': ק"ל אמה דמקשה בשבועות אלא טמא ששמש במיתה היכי משפחת לה לפי מה דאמרינן בנזיר (דף נ"ו ע"ב) אמר ר"א משום ר"י כל טומאה מן המת שזזיר מגלח עלי' פה מןזר עלי' וכל כו' וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מה' ביאת מקדש הלכה ג' ודין זה הוא הלכה למשה מסיני גבי טומאת מקדש כמבואר בירושלמי שהביא הכ"מ שם וא"כ פשיטא מדלא נאמר זה רק לענין טומאת מקדש דלענין שימוש בטומאה מקרי טמא כל שנטמא טומאה דאורייתא וא"כ שפיר משפחת דטמא ששימש יהי' במיתה היכי דלא מחייב משום ביאת מקדש פגון שנטמא בטומאה שאין נזיר מגלח עלי'.

ודנסק לומר דקושית הש"ס לר"מ דפליג שם ואמר דלא תהא זו קלה מן השרץ דאם יש סברא לומר פן גם ר"ת בשבועות שם לא מקשה מידי מהא דנ"מ במלקות די"ל ג"כ דקושית הש"ס לר' יצחק דס"ל מלקות בחייבי כריתות ליפא ועכ"פ יקשה אקושית התוס' דהקא ואמה שפכתו הרמב"ם בפ"ד מה' ביאת מקדש לענין טמא וטבול יום ששמשו וצ"ע: שם בא"ד.

כְּדָאֵמַר לְעִיל מִי אִיכָא מִיָּדִי: לְפִי מַשׁ"כ לְעִיל דְּקֹנְשֵׁיָא זֹו דְּמִי אִיכָא מִיָּדִי רַק לְפִי מִאִי דַס"ד דְּהָא דְּמִמִּיתִין אוֹתוּ הוּא רַק דְּרַבְּנָן אָבֵל לְפִי הָאֵמַת דְּהוּא מְדַאֲרִינְתָא לֹא שְׁיִינְךָ לְהַקְשׁוֹת פְּן א"כ גַּם פְּאֵן א"ש וְלֹא צְרִיךְ לִזְמַר דְּתוֹסְפָתָא זֹו פְּלִיגָא אֲמַאי דְּמוֹכַח בַּכ"מ דְּלֹא חִיבִין אֲבִיָּאָה רִיקְנִית: שָׁם בַּא"ד.

וְשָׂמָא הֵהִיא פְּלִיגָא: כְּבָר הֵעִירוֹתִי בְּמַקּוֹם אַחַר דְּבִזָּה י"ל דְּפְלִיגִי ג"כ ר' אֱלִיעֶזֶר וְרַבְּנָן בַּפ"ג דְּפָרָה אִי עֲבוּדַת פָּרָה צְרִיךְ רִיחוּץ יָדִים וְרַגְלִים: שָׁם ד"ה חֲלוּל. לֹא הִיָּתָה גַז"ש אֱלָא הִיקְשָׁא: ק"ק הָא בְּזַבְּחִים (דַּמ"ח ע"א) מְסַקִּינָן דְּלַכ"ע הִיקְשָׁא עֲדִיף מַגַּז"ש וְאַף דְּבִגִּיטִין אֲמַרִינָן אֲפָכָא כְּבָר הִקְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם וְתִירְצוּ וְלֹא מִיבְעִי' דְּקֹשָׁה לְפִי תִירוּץ שְׁנֵי שְׁל הַתּוֹס' שָׁם אֱלָא דְּגַם לְפִי תִירוּץ הִרְאִישׁוֹן שָׁם דְּרַק לְעַנְנָן אִין גַּז"ש לְמַחְצָה אֲמַרִינָן דְּהִיקְשָׁא עֲדִיף ג"כ תִּיקְשֵׁי דְּהָא גַּם הִכָּא הַגַּז"ש דְּתִירוּמָה אִינָה מִיּוֹתֶרֶת דְּצְרִיךְ לְמִילֵי טוֹבָא כְּדִלְקַמָּן: שָׁם בַּא"ד.

דְּלֹא בְּעִי לְמִילְךָ טְמֵא שְׁשִׁימְשׁ מִנּוֹתֶר וּלְפַעַנ"ד י"ל דְּהַגְמָרָא סְבָרָה דַּע"כ מֵהֵאִי לֹא יִחְלְלוּ אֶת קֹדְשֵׁי בַנ"י לִיכָּא לְמִילְךָ גַז"ש דְּאִיךְ נֹאמַר מַה חֲלוּל דְּהִתָּם בְּכַרְתָּ אִף פְּאֵן בְּכַרְתָּ דְּהָא שָׁם אִיכָּא ג"כ בְּמִשְׁמַע טְבָל שְׁהוּא בְּמִיתָה וַא"כ חֲלוּל דְּהִתָּם לֹא פֶרַת דְּנֹקָא הוּא וַע"כ דְּיִלְיָף מִמְקַדְשׁ ה' חֲלָל דְּכַתִּיב בְּנוֹתֶר לְחוּד וַע"ז מְתַרְץ שְׁפִיר חֲלוּל דְּרַבִּים מִחֲלוּל דְּרַבִּים עֲדִיף וְקָרוֹב לְזָה כְּתָבוּ הַתּוֹס' גַּם רַפ"ב דְּזַבְּחִים ע"ש: שָׁם בַּא"ד.

וַצ"ל דַּאֲע"ג: בְּרִישׁ פ"ב דְּזַבְּחִים (דִּי"ז ע"א) תִּירְצוּ הַתּוֹס' עוֹד אֲקֹנְשֵׁיָא זֹו דְּלֹא שְׁיִינְךָ לְמִילְךָ רַק מֵאוֹתוֹ דְּכַתִּיב הֶעֱוֹנָשׁ גְּבִי לְשׁוֹן חֲלוּל כְּמוֹ בְּכָל הִנֵּי דְּלַקְמָן וְלֹא מְלֹא יִחְלְלוּ דְּהִתָּם לֹא כְּתִיב עֲוֹנָשׁ דְּכַרְתָּ: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא מִנִּין לְטְמֵא שְׁשִׁימְשׁ שְׁהוּא בְּמִיתָה: א"ל דְּהָא קָרָא דְּתִירוּמָה מְצַרְכִינָן לְגוֹפָא וּלְגַז"ש דְּטְבָל כַּנ"ל וְגַם הִךָ חֲלוּל דְּטְמֵא שְׁשִׁימְשׁ מְצַרְכִינָן לְגוֹפָא דְּמַחְלָל עֲבוּדָה כְּדַאֲמַרִינָן בְּזַבְּחִים (דַּט"ו ע"ב) דִּי"ל דְּאַפְתִּי חַד חֲלוּל מִיּוֹתֶר לְגַז"ש דְּהָיִי מְצִי לְמִיכְתָּב לֹא יִחְלוּ וְכַתִּיב לֹא יִחְלְלוּ אֲכֵן אַפְתִּי קֹשָׁה דְּהָא מְצַרְכִינָן ב' חֲלוּלִים לְדֶרְשָׁא דְּלוֹי שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְעִיל אֶחָד פְּסוּל טְוִמְאָה וְאַחַד פְּסוּל נוֹתֶר וּבִשְׁלֵמָא לְגִירְסַת מְהִרְשָׁא א"ש אָבֵל לְגִירְסַת מְהִרְשָׁא לְקֹשָׁה וְכַמְדוּמָה שְׁזָה הוּא מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וְהִנִּיחוּ בְּתִימָא שָׁם בְּזַבְּחִים בְּסוּף ד"ה אֱלָא לְמַעוּטֵי ע"ש וְאַף שְׁכַתְּבוּ הָא אֲצִטְרִיךְ חֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים דְּמִשְׁמַע דְּמִקְשׁוּ דְּחֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים לֹא מִיּוֹתֶר לְדֶרְשָׁא מְדַצְרִיךְ פְּאֵן כְּדִי שְׁנֹאמַר חֲלוּל דְּרַבִּים מִחֲלוּל דְּרַבִּים עֲדִיף וְלֹא נִילְךָ מִנּוֹתֶר ע"כ לֹא לְכָף כְּוִנוֹ דְּהָא הִךָ דְּרִשָׁה דְּלוֹי אֲתִיָּא מְדַכְתִּיב וְלֹא יִחְלְלוּ וְלֹא יִחְלוּ וְהִךָ לְשׁוֹן רַבִּים הוּא מְדַכְתִּיב יִחְלְלוּ וְלֹא יִחְלָל וַא"כ לֹא מִקְשׁוּ מִיָּדִי אֱלָא ע"כ דְּכַוְנָתוֹ בְּחֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים דַּב' חֲלוּלִים צְרִיךְ לְגַז"ש וְהִיבְנוּ קוֹשְׁתָּנוּ.

וּנְלַפַּע"ד לִינְשֵׁב קוֹשְׁתָּא זֹו דְּהִנֵּה הָר"ן הִקְשָׁה פְּאֵן ל"ל קָרָא דְּוִהֲזֶר הַקָּרֵב יוֹמַת לְמִיתָה בְּזֶר תִּיפּוּק לִי דְּהָא זֶר אֲתִיָּא מְהִי קָרָא דְּוִינְזֶרוּ דְּאֲתִיָּא טְוִמְאָה מְנִי' כְּדַאֲמַרִינָן בְּזַבְּחִים שָׁם וַא"כ וְלֹא יִחְלְלוּ אֲתִירוּנִיָּהוּ קֹאִי וְנִילְךָ תִּירוּנִיָּהוּ מִתְרוּמָה וְכֵן הִקְשָׁה אֲפָכָא דְּהִשְׁתָּא דַּאִית לָן קָרָא בְּזָה ל"ל גַּז"ש בְּטְמֵא נִילְיָף בְּהִיקְשָׁא מְזֶר וַנ"ל דַּע"כ הַנְּצָרְכָה הַש"ס לְהִבִּיָּא הִנֵּי דְּרִשׁוֹת לְקַמָּן פְּלִיגִי ר"י וַר"ע וְרִיב"נ דְּלַר' יִשְׁמַעְעָל זֶר שְׁשִׁימְשׁ בְּמִיתָה בִּיָּדִי שְׁמִים וְלַר"ע בְּסִקְלָה וְלַרִיב"נ בְּחֻנְקָא וַא"כ הִךָ בְּרִיָּתָא דְּהִכָּא דְּקַתְּנִי זֶר בְּהִנֵּי דְּכַמִּיתָה בִּיָּדִי שְׁמִים ע"כ ר"י הִיא וְלָכֵן לַר' יִשְׁמַעְעָל לְשִׁטְתּוֹ ע"כ הַנְּצָרְכָה הַש"ס קָרָא אֲזֶר וְטְמֵא

למיתה דהא ר' ישמעאל לית לי דהך וינזרו אור נמי קאי אלא גליף אזהרה לזר מונר לא יקרב אליכם כמבואר שם אבל לוי ג"כ לשיטתו קאי דהוא מ"ד דרשא דוינזרו שם וא"כ לא מצריף גז"ש דחלול לטמא ששימש דאתיא מהיקשא מנר ולכן שפיר גליף מב' חלולים חלול טומאה וחלול נותר ומתנרץ ג"כ קושית התוס' אכן כ"ז לא שייף רק אי דרשא דלוי דבב' חלולים הפתוב הדבר מקרא דוינזרו אתיא וכן גירסת המהרש"ל שיהא גם גירסת התוס' שם פדמוכח אבל לפי גירסת המהרש"א דדרשה זו מטבל אתיא א"כ מיותר חד חלול דקרא דוינזרו לגז"ש ושפיר קשה פקושית הר"ן ל"ל גז"ש גילף מהיקשא דזר וע"כ צ"ל פתרוצו דצריף הגז"ש פי היכי דגילף בעל מום מניה דאי הוי טמא דבר הלמד בהיקש לא היה חוזר ומלמד בגז"ש.

ולפ"ז יש לתרץ מה שהקשו התוס' לקמן בד"ה אלא מטמא ששימש תימה דה"ל למילף מנותר טפי כו' ע"ש ולפ"ז א"ש די"ל דרבי ס"ל ג"כ הך גז"ש דחלול בטמא ששימש מתרומה וא"כ ע"כ ילפינן בעל מום מטמא ששימש דאי מנותר יקשה פקושית הר"ן דגז"ש ל"ל גילף מהיקש שם אדרבה מנותר ה"ל למילף שפן קדש פנים: ק"ל דהוי לי למיקחש ג"כ שפן אינן פירות משא"כ בתרומה דהא פירות קחשיב ג"כ לעיל לענין טבל ועוד ה"ל למיקחש חוצה לארץ דטמא ששימש נותר נהגו במשפן ובבמה משא"כ בתרומה וכדחשיב לעיל וביותר קשה דהא השתא הוי הנה דנותר נפישין מהנה דתרומה וא"כ מאי מתרץ חלול דרבים עדיף דלפי מה שנתראה מהתוס' לעיל (דנ"ב ע"א) בד"ה הנה נפישין נגד נפישין לא אמרינן עדיף: שם תנהו ענין לטבול יום ששימש: ק"ק הא מצרכינן למילף עבודות שאינן תמות מהה קרא פדאמרינן לעיל (ע"א) אזהרה ליוצק וכולל מנין ת"ל ולא יחללו וי"ל דהמ"ל ולא יחלו וכתוב ולא יחללו פנ"ל ואף דאפתי מצרכינן חד חלול לגופא דמחלל עבודה וא"כ אפתי איף ילפינן גז"ש מני"ל הא לא מופנה די"ל דמכ"מ גבי תרומה מותר חד חלול לגז"ש ולא בעינן מופנה רק מצד אחד ואף דצריף הך דתרומה ג"כ לגז"ש דטבל מכ"מ פיון דמותר לגז"ש מקרי מופנה וילפינן פל הגז"ש דנוכל למילף מניה: שם וילקף חלול חלול מתרומה: א"ל דגילף מנותר די"ל פנ"ל דחלול דרבים מחלול דרבים עדיף ואף דלעיל פתבנו דתירוץ זה לא שייף רק היכי דשוין אבל היכי דעדיף נותר לא ולענין טבול יום הרי עדיף נותר בחד מתרומה דבציר ליה מקנה דטבול יום אין מקנה מטירו אלא ביאת שמש מ"מ י"ל פיון דלפי מש"כ התוס' בד"ה וילף חלול טבול יום הוא ג"כ בכלל טמא לענין תרומה א"כ ילפינן מטבול יום דתרומה דשנה לו לענין ביאת שמש והוי שוין נותר ותרומה ושפיר אמרינן חלול דרבים מח"ד עדיף: שם ופרועי ראש דכתיב: עיין במהרש"א שהקשה בשם הכ"מ למה צריף קרא דיחזקאל הא מקרא מלא כתיב ולא תמותו ואי הך ולא תמותו לענין אבל קאי א"ש אבל התוס' באלו מגלחין הוכיחו דע"כ לענין אבילות אסמכתא הוא מדלא חשיב ליה גבי הנה דבמיתה וכן הקשה הר"ן לעיל סוף פ' כה"ג דליחשיב קרועי בגדים בהדי הנה דבמיתה לדעת הרמב"ם דהוא במיתה ולפמש"כ לעיל דע"כ צ"ל תני ושפיר גם זה א"ש ומתנרץ קושית הכ"מ ג"כ שהקשה אותה פכר הר"ן לעיל שם.

עוד י"ל בשוב קושיא זו דהנה הרמב"ם (בפ"א מה' ביאת מקדש הלכה ח') כתב דפרועי ראש לא מיחשיבי רק בשעת ביאה משום דילפינן משתויי יין והראב"ד השיג וסובר דגם שלא בשעת ביאה מיחשיב ונ"ל דהרמב"ם מוכיח דדוקא בשעת ביאה דהיינו לשימוש

דאביאָה ריקניג ודאי לא מיחייב פּנראָה גאַם מכס"מ שם מיחייב מדקתני בפרייתא ופרועי ראש ובנדאי דאשימש דקתני ברישא קאי פמו אחרני דקתני בהדייהו וא"כ הרי קתני כפי' דדוקא אשמוש מיחייב ולא בלא שמוש והיינו פּהרמב"ם אכן דלא תקשה באמת מנ"ל להפרייתא פּו נ"ל דלזו הוצרך לקרא דיקזקאל דמקרא דתורה סתמא פתיב ולא פּרט בי' עבודה דוקא ולכן מצינו לפרושי פּדעת הרמב"ד אבל בקרא דיקזקאל פתיב אחר שתויי יין בבואם אל התצר הפנימית הרי בפירוש דלא תלה הפתוב רק בביאה גבי שתויי יין וכן בתורה וא"כ ה"ה גבי פרועי ראש דאיתקש ליה ולכן שפיר צריק לאתויי הקא קרא דיקזקאל לתרץ למה דלא מיחייב רק אשמוש דוקא ולכן לא קאמר ר"ח על זה דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו פּדקאמר אערל דדבר זה ודאי אתיא מתורת משה רק דמשם הוי מרבין מיתה לכל פהן אפילו אינו עובד וגמירי דדוקא עובד מיחייב ולכן אתי יקזקאל ואסמכיה אקרא פּדאמרינו לעיל (דף כ"ב ע"ב): שם איתקש פרועי ראש לשתויי יין: בתוס' נבחים (די"ח ע"א) הקשו ל"ל מיתה גבי שתויי יין גילף בגז"ש דחוקה חוקה ולכאורה מאי קשיא להו דאי הוי אתי בגז"ש לא הוי מצינו למילף פרועי ראש מניה דה"ל דבר הלמד בגז"ש דאין חוזר ומלמד בהיקש ולפי מש"כ לעיל א"ש דעיקר מיתה בפרועי ראש באמת פתיבי ולא מייתי היקש אלא לפרש דקרא רק בעבודה איירי א"נ י"ל דקושית התוס' למ"ד שם (דנ"א ע"א) דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש: שם ברש"י ד"ה לימא מר במיתה.

עד שייבא פּפּרה: ואף שרוב הטומאות לא צריכים פּפּרה דהא רק ד' מח"כ הם זב וזבה יולדת ומצורע מכ"מ מוכיח שפיר דהא קרא בהני איירי דכתיב איש איש מצורע אהרן והוא צרוע או זב.

אכן זה לא שייק רק למ"ד ביבמות (דע"ד ע"ב) דבזב בעל ג' ראיות ומצורע מוחלט דבר הפתוב אבל למ"ד דבעל ב' ראיות ומצורע מוסגר לא מוכח מהא פלל גם לא ידעתי למה שבק רש"י דרשת הש"ס שם לעשות לו דרשה חדשה דהא שם גילף מאיזהו דבר השונה בזרעו של אהרן דקרא בתרומה איירי: שם ד"ה בן נכר פהן מומר לע"ז: ק"ק למה לא קחשיב גם בן נכר בהדי ערל בפרייתא דלעיל ואדרבה יותר ה"ל להקדים בן נכר דמוקדם בקרא וי"ל לפמש"כ לעיל דעת רש"י הא דפי' דערל הוי ערל שמתו אחיו מחמת מילה דאי הוי ערל גמור אין נפקותא במה דקאמר דאינו במיתה דבלא"ה הוא בכרת מטעם שלא מל ולכן הר"ת שהשיג על רש"י בנבחים (די"ח ע"ב) וכתב דבסתם ערל איירי לא השיג פּאן ולכן א"ש ג"כ דלא קחשיב בן נכר דהוא בלא"ה בכרת מטעם עע"ז ושאינו עובד פּכר נשנה במתניתן סוף מנחות ע"ש: שם בתוספות ד"ה פּרט לזו.

דמשפחת לה בתרומה שלא הוקשרה: פי' אבל בקדשים לא שייק לומר פּן דחיבת הקודש מכשירתו פּדאמרינו בחולין (דל"ג ע"א) אכן גם הא צריק לפרש דוקא שתחב לו בבית בליעתו דאל"כ נקשר ברוק שפּפּיו ועיין סוף פ"ג דמכשירין ואף אם נחשב הקשר זה שלא לרצון מכ"מ פּינון שמשקין היוצאים מן הטמא משקים טמאים הם לא בעי רצון דמשקים טמאים מכשירים שלא לרצון כמבואר בכמה מקומות ועוד הוי מצי התוס' ליישב דמשפחת פּגון שנטל התרומה באותן דברים שהם לא יד ולא שומר שנשנו בפ"א דעוקצין פּגון שרשי קולחי פּרוב וכדומה מה ששייק לענין תרומה דאז לא נטמאת

התרומה דלא מטמא ולא מיטמא ולענגן קדשים לא משפחת בכה"ג אלא דגם לענגן קדשים הוי שייך בכגון שתתבו בכוש או בקיסם: שם ד"ה ולטבול יום.

וטהרה לטבול יום: ואף דהך קרא לענגן קדשים איירי פדמוכה שם אבל לענגן תרומה לא מקרי טבול יום טמא דהא אמרינו וטהר טהר גברא ונהרי יותר מדמינו בגמרא הך טמא שמש לתרומה מלקדשים י"ל דטעמא דהש"ס משום דחלול דרבים מרבים דרבים עדיף אבל פינו דקושית התוס' דולא יחללו גבי טבול יום לא ליכתוב א"כ ליפא פאן חלול דרבים ודמי יותר לקדשים מלתרומה דבתרומה הם רק ג' דבציר ברבים ובקדשים הם ד' קדש פנים פיגול נותר ועיין שם ביבמות דמייתי בש"ס קרא דוכל בשר אשר יגע בכל טמא והתוס' תמהו דה"ל למייתי קרא דטומאת הגוף ונ"ל דנדאי לענגן טומאת הגוף אין סברא לאוקמי לקדשים יותר מלתרומה דהא גם בתרומה טמא אסור וכיון דע"כ התיירה התורה לטבול יום או תרומה או קדשים אין סברא להתיר תרומה ולאסור קדשים יותר מלומר אפכא אבל מקרא דטומאת בשר פריה שפיר כיון דהתם פתיב ב כל טמא א"נ ודאי גם טומאת מחוסר כפורים רבטה התורה לטמא הבשר ואיך אפשר לח"פ לאכול קדשים הא נטמא בנגיעתו ולכן ע"כ קרא גבי קדשים אסור מח"פ וגבי תרומה התיר ועיין מש"כ בספרי ע"ל שם: שם בא"ד.

נפקא לן שפיר מח"פ מוטהרה מפלל שהיא טמאה: לפי מש"כ לעיל דלא מרבינו התם דמח"פ יותר טמא לאכול קדש מלאכול תרומה משום דבקדש פתיב והבשר אשר יגע בכל טמא א"כ לפ"ז י"ל דאי לאו קרא דטומאתו בו לא הוי מדמינו ביאת מקדש לאכילת קדש אלא לאכילת תרומה דמותר בו מח"פ אף דטבול יום אסור ואכילת קדש שאני משום דהתם פתיב בכל טמא ואף דלענגן מח"פ ילפינו לקמן דעובד חייב אלמא דילפינו מדגלי רחמנא דאסור באכילת קדש י"ל דהיינו השתא דכתיב קרא לאסור מח"פ במקדש ג"כ אז מוכח שפיר דגם בקודש לא הוי טעמי' מפל קדש אבל בלא"ה לא: שם בא"ד.

ואין לתרץ נמי: עיין במהרש"א ובסוף דבריו הניח בצ"ע דא"כ דמח"פ יותר סברא לאסור מטבול יום מנ"ל דקרא דולא יחללו גבי טבול יום איירי דלמא במח"כ ולפע"ד י"ל דהך קרא ודאי לא שייך לאוקמי במח"כ כיון דקאי אלגנש לא יטמא דכתיב ברישא ובטומאת מת לא שייך מח"כ וכמו שכתבו גם התוס' בתירוץ: שם בד"ה רמז לטבול יום.

הוי מצי למילף מבינייהו: ודאי אפתי מצריף קרא למיתה דלא מציינו לילף מיושב דביה גופא ליפא מיתה וקושית התוס' אינה רק דחלול לא הוי צריף למילף ר"ס מניה אכן י"ל דלעיל הקשינו הא קרא לא מיותר דצריף חז לגופא דמחלל וחד דדרשא דלעיל דיוצק ובולל מנין וא"כ אפתי גז"ש מנ"ל.

ולפ"ז י"ל דבאמת ילפינו חלול מיושב ומחז מהנה ומיותר קרא שפיר לגז"ש ונהא דמצריף ר"ס להביא קרא דולא יחללו היינו משום דנקט הדרשה היותר פשוטה דכה"ג אשפחן טובא בגמ' כמש"כ התוס' במ"ק (ד"ז ע"א) ע"ש אבל לעולם עיקר דרשה דמחלל בקמה הצד אתנא: שם בד"ה ויליף חלול.

משום דטמא וטבול יום מחד קרא נפקא: פן פתב ג"כ רש"י בזבחים (דט"ז ע"א) אכן
אדבריו שם ק"ק דהא פתב פן אם אפתי לא ידעינן דקרא דולא יחללו גבי ט"י איירי
וא"כ גם בתרומה לא נאסר ט"י דהא לא גמרין בתרומה רק מט"י שיעבד וי"ל דלא פתב
פן דאיירי גם בט"י רק לפי האמת דמוכח דקרא דולא יחללו גבי טמא דט"י איירי דפסול
בתרומה פמו טמא דאיירי בי' קרא דתרומה והא דכתב גם בט"י היינו לפי האמת שם
בא"ד.

פדנפקא לן מוינזרו פל דאקרי טמא: ק"ק דאפתי איך בעי למילף לקמן בעל מום מתרומה
בגז"ש דחלול הא בתרומה גופא בעל מום לא פסיל: שם בד"ה אין בגדיהו. לא הוי ילפינן
ממכנסים דלא פתיבי התם: אכן ק"ק דהא בכלל מחוסר בגדים דקתני בברייתא ודאי
ג"כ מכנסים בכלל וא"כ ה"ל להש"ס להביא ג"כ קרא אמכנסים דולא ישאו עון ומתו
ועוד ק"ל דא"כ דמכנסים לא הוי בכלל אין בגדיהם עליהם אם פן מנ"ל דמחוסר מכנסים
מחלל עבודה דמקרא דומתו לא ידעינן רק דהוא במיתה ולא דמחלל ועיין בתוס' זבחים
(דף י"ח ע"א): שם דף פ"ד ע"א בגמרא דכתיב ומן המקדש לא יצא: בזבחים (דף י"ז)
יליף עוד מדרשות אחרוני וגם הרמב"ם לא הביא הך דרשה רק ק"ו דתנא דבי ר"י אף
דסתם גמרא מיתי הכא קרא דולא יחלל דנ"ל דחוק מאי דמתרץ דדבר דאיתא מן הפלל
אין דנין אותו בגז"ש: שם אלא מטמא ששמש: ק"ל דאדרבה נימא דילפינן מנותר דדמי
ליה בד' דהיינו קדש פנים פיגול נותר ולפמש"כ התוס' גם חלול יחיד ואי משום דיותר
דמי לטמא ששמש היא גופא קשיא דנימא אפכא ונילף טמא ששמש מבעל מום דג"כ
בכרת דדמי ליה בה' דהיינו פסול הגוף קודש פנים פיגול נותר ולתרומה לא דמי רק בד'
דהיינו גוף טמא מקנה ברבים ובזה אין לומר דאדרבה נילף מתרומה דחלול דרבים
מחלול דרבים עדיף פדלעיל דזה לא שייך רק פשהם שוים ולא בזה דנפיש בעל מום
מתרומה דהכא איכא ד' והכא ה' ועוד הא פתבו התוס' דפסול הגוף דעבודה מפסול הגוף
דעבודה עדיף מדנילף חלול יחיד מחלול יחיד א"כ עדיף נמי מדנילף חלול רבים מחלול
רבים: שם א"ק בו ולא במעילה: ק"ק לרבי בו ל"ל פיון דלא צריף לא למעט בעל מום
ולא למעט מעילה: שם אף פאן בידי שמים: ק"ק לרבי דס"ל לעיל (דנ"ב ע"ב) נאמר
מיתה בידי שמים כו' ע"ש דלפרושי לר' יונתן קאתי וא"כ ע"כ ס"ל כר"ש דסיף קיל
מחנק וכן הוכיחו התוס' שם (דנ"ג ע"א) וטעמא דר"ש מפרש בש"ס שם (דף נו"ן ע"ב)
משום דמדיחי עיה"נ בהנקה ומאן דס"ל הכי ע"כ ס"ל הסברא דאין לה הדיוט גדול מזה
פדמוכח לקמן (דפ"ט ע"ב) והוא סברת ר"ע דכאן וא"כ ע"כ רבי ס"ל כר"ע דזר בסקילה
ולפי מש"כ הר"ן פנ"ל איכא היקשא דזר וטמא ששמש להדדי והוי מצי הש"ס למילף
טמא ששמש בהיקשא מזר רק דצריף לכתוב בטמא ששמש כפי' פדי שגלמוד בעל מום
מניה ונהרי רבי הוא דילף בעל מום מטמא ששמש ומנ"ל דילפינן טמא ששמש בגז"ש
מתרומה דבמיתה ב"ש נילף בהיקשא מזר דבסקילה דהא בגיטין (דמ"א ע"ב) רצה
הש"ס לומר דרבי ס"ל גז"ש והיקש היקש עדיף ואף דמסיק דכ"ע דגז"ש עדיף מכ"מ
לפמש"כ התוס' לא אמרינן הכי רק התם אבל בכ"מ היקש עדיף.

אכן בזה י"ל דרבי באמת לא יליף זר מקרא דטמא רק מקרא אחרונה וכדתנא דבי ר'
ישמעאל בזבחים (די"ז ע"א) אבל דברי הר"ן צ"ע פיון דצריף דנילף טמא ששמש מזר
בהיקשא ולפי מה שפתבנו פשוט הוא דקושא זו ל"ק לרבי פיון דלדידן זר בסקילה

וע"כ לא קשׁיא לרבי א"כ מאי מתרין פי היכי דנלמוד גז"ש דבעל מום מניה הא רק רבי יליף בעל מום מטמא ששמש ולרבי בלא"ה פקנשית הר"ן ל"ק: שם אף פאן בכתנך: ק"ק פיון דר' יוחנן בן נורי סבר דנביא שיהדיח בכתנך וא"כ ע"כ ס"ל הסברא דאמרין לקמן (ספ"ט) דסתם מיתה שבתורה אינו אלא חתך וא"כ גז"ש מנביא שיהדיח ל"ל דכתנך בלא"ה ג"כ ידעינן פן מדכתוב סתם מיתה וי"ל דאי לאו גז"ש ה"א דילפינן זר בגז"ש דחלול חלול מתרומה דבמיתה בידי שמים דהוה דלא יחללו קאי ארז פמו אטמא וכן קושית הר"ן דלעיל לכן ע"כ צריך גז"ש דיומת להורות ע"י גז"ש דהוא בכתנך: שם ור"י סבר דגין הדיוט מהדיוט: א"ל פיון דרבי ישמעאל ע"כ יליף מדלא דמי א"כ מנ"ל לילף מפל הקרב ונקא לילף ממסית וכדומה דכתוב ג"כ גביה ומת והוא במיתת ב"ד די"ל דנדאי היכי דנוכל לילף לקולא ילפינן פן דרק במיתה ביד"ש הוא ולא במב"ד ורק לר"ע מקשה מטעם זה דלילף מפל הקרב וכיון דר"ע נתן טעם דמדדמי ליה ילפינן הוצרך ג"כ טעם לר"י אכל פיון דלר"י שוין הו ודאי ילפינן לקולא: שם ואין דגין הדיוט מנביא: ק"ק דהקא משמע דנביא חמיר מהדיוט ולכך לא ילפינן מניה ולקמן (דף פ"ט ע"ב) בהא דקאמר שם דאין דגין הדיוט מנביא משמע דקיל יותר וי"ל: שם פרש"י ד"ה לא יבא.

והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלי: אכן הרמב"ם (פ"ו מה' ביאת מקדש) כ' דלקי משום דהוי פזר והכס"מ כ' שם דלוקה משום דהוי אזהרה מדברי קבלה ולוקין אקבלה אבל אי אפשר לומר פן דבהדיא אמרינן בבכורות (דט"ו ע"א) דמפח הילקתא איסורא איפא לאו ליפא וכן כתב בפ"י הר"ן בפ' פלל גדול דאין לוקין אהלקה למשה מסיני וכן מוכח ג"כ דעת הריטב"א בפ"ג דמכות במה שטען שם אמה שלוקין על חמש הלכות שחיטה וי"ח טריפות ע"ש ולכן נ"ל דטעמא דהרמב"ם פיון דיחזקאל ע"כ לא חידש איסור זה ובדאורייתא לא פתיב ואעפ"כ קרי ליה אזהרה בברייתא דלעיל ע"כ שהלקתא פזר משוי ליה ויחזקאל אסמכי' אקרא אבל אהלקתא אין לוקין: שם ד"ה ולא לישיבה.

דכיון דלא נבחר ה"ל פזר: פן דעתו ג"כ בנבחים שם ועל זה הקשה שם דא"כ מאי מתרין דה"ל ג' פתובים הבאים כא' הא יושב הוי בכלל זר גופיה ועוד הקשה דא"כ חלול עבודה נמי לא גילף דהא גם בחלול פתיבי קראי טובא.

ולפענ"ד עוד יש להקשות דבברייתא שם יליף עכוב מדכתוב העומדים שנה עליו הפתוב לעפב ול"ל פיון דילפינן מזר ולכן י"ל דבאמת עכוב משם אתיא ולא מדהוי זר דזה לא שייך רק היכא דכתוב פהונה וכמו שכתב גם הר"ן בשמעתינן והא דמקשה אימא מה זר במיתה אף יושב במיתה היינו במה מצינו גילף פן וכפי גוסחת רש"ק בפ"י רש"י שם ומה שיקשו התוס' שם דגבי ערל ואונן נמי הנה לו להקשות צ"ל לפ"ז דחדא מנייהו נקט ובתירוץ הגמרא מתורצים גם אלו.

ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הבה"ז בנבחים שם על מה שפסק הרמב"ם דיושב אינו לוקה וכתב הכס"מ שם משום דלא הוי רק עשה והקשה הוא דהא בגמרא מוכח דבכלל זר הוא וליקמי משום לאו דזר ולפ"ז י"ל דדעת הרמב"ם ג"כ הכי דליפא משום זר וכדעת הר"ן: שם בד"ה פו ולא במעילה.

גז"ש דחטא חטא מתרומה: הוצרף לזה דע"כ רבנו גמירי לגז"ש דאל"כ ל"ל בו למעוטי וא"כ יקשה גז"ש למאי אתי וע"כ הוצרף לפרש דלאזנהרה אתי אכן דעת הרמב"ם (ריש ה' מעילה) דאזנהרה למעילה מלא תוכל לאכול בשערך אתיא ומכ"מ לא מותר גז"ש דחטא חטא דצריף למילי טובא במעילה (דף י"ב ע"ב) ע"ש: שם בתוספות ד"ה וכל דבר.

דילפינו שתויי יין חוקה חוקה: לזה נדאי לא דמי דהא דאמרנו דדבר הבא מפלל אין דנין בגז"ש היינו משום דלא שייך למילף בגז"ש אלא היכי דהתיבה שנמסר לגז"ש פתיב בפירוש ולא היכי דאתיא מפללא אבל הכא לענין חוקה הגז"ש פתיבא בפ"י רק דדין הנלמד בגז"ש אתיא מפללא ובזה לא איכפת לן דהא שפיר ילפינו בגז"ש דין דלא פתיב בו רק אתי מעלמא פגון דבר הלמד בגז"ש דחוזר ומלמד בגז"ש רק דלענין הנהו דכתיב בהו ולא יחללו שפתיבו התוס' עוד לא שייך חילוק זה ושם יש לחלק דהתם לא מיקרי אתיא מפללא דהא הך ולא יחללו בהדבר גופא פתיב דהיינו בטמא שמשמש דילפינו מתרומה בגז"ש אבל לענין אונן דהך חילול דנילף בגז"ש לא פתיב גבי פהו הדיוט פלל רק גבי כה"ג ומפללא אתיא לכהן הדיוט לכן שפיר מקרי אתיא מפללא ולא ילפינו בגז"ש רק דעל זה הקשו עדיין מהא דתורם מרעה על היפה דתרומתו תרומה דילפינו בתמורה (דף ה' ע"א) מלא ישאו עליו חטא חטא מתרומה דבמיתה ותירצו דהתם הוי ג"כ דבר הבא מן הפלל וע"ז הקשו מ"ש בין ולא יחללו להתם דהא התם הוי ג"כ בהך מילתא גופא ולפענ"ד יש לחלק דבשלמא בולא יחללו לא מקרי החלול אתיא מפללא פיון דקאמרה התורה דלא יעבדו בטומאה למען לא יחללו א"כ בפ"י פתיב דאם יעבדו יחללו דהיינו מה שציונה התורה שלא יעבדו פי אז יחללו אבל התם דכתיב אם ירימו את חלבם מננו לא ישאו עליו חטא א"כ הא דישאו חטא אם לא ירימו את חלבם לא אתיא רק מדיוקא בזה שפיר מקרי דבא מן הפלל: שם בא"ד.

ועל זביחה הראוי דייקינו: הכא גבי ולא יחלל לא שייך לומר פן דנילף ולא יחלל דפירושו מיתה מתרומה ונהדר נילף מפללא פהו הדיוט דכיון דבכה"ג ליפא מיתה לא שייך למילף מתרומה דולא יחלל פירושו מיתה: שם ד"ה גמר חטא.

אבל קדשי בדיק הבית דקדושת דמים לא: לכאורה י"ל דזה תליא אי אמרינו דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרה דר"י בזבחים י"ל דסבר דון מינה ומינה ולכן בעינו הפל מתרומה אבל רבי הכא י"ל דסבר דון מינה ואוקי באתרה ובלא"ה רבי ס"ל פן במנחות (דף ק"ז ע"א) וכיון דכן לא ילפינו מתרומה רק עיקר הלוא וכיון דידענו דהזיד במעילה לוקה אוקי באתרה פמו דאיפא מעילה בקדשי בדיק הבית בשוגג פמו כן לוקין במזיד וכיון דפליגי תנאי בהכי בכמה דוכתי בש"ס לכאורה לא יקשה פקושית התוס' וע' מש"כ התוס' בפסחים (דף ל"ג ע"א): שם בא"ד.

וקצת יש לדחות: לפי מה שהביאו התוספות במכות (דף כ"א ע"ב) בד"ה החורש בשור דלקי אחמור בדיק הבית משום מעילה יקשה ממתניתין דשם אתירוץ זה וגם מה שהקשו שם (דף כ"ב ע"א) בד"ה אלא הכא ל"ק לפי תירוץ זה ופשוט הוא שקושיתם שם לפי מסקנתם הכא: פרק עשירי שם ע"ב במתניתין ואלו הן הנחנקין: עיין ב"ר"ן שהאריף לבאר קדימת פרק כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב לפני הך פירקא ויש ליישב גירסת

הספרים דנקדים פֿרַק זֶה מִשׁוּם דִּלְאָחַר שְׁפִינִים לְבָאָר הַסּוּגָנִי ג' מִיתוֹת הַקּוּדְמִים מְבָאָר ג"כ אוֹתָן שֶׁהֵם בְּחִנּוּק וּלְאָחַר שְׁפִינִים ד' מִיתוֹת מְבָאָר אוֹתָן שְׁאִין עוֹנְשִׁין ע"י מִיתָה רַק ע"י שְׁאִין לָהֶם חֵלֶק לַעֲוֹה"ב וּכמ"ש רש"י ריש' פ' חֵלֶק וְאִיִּדֵי דְתַנִּי דַעִיָּה"נ אִין לָהֶם חֵלֶק לַעֲוֹה"ב מְפָרֵשׁ שְׁאָר דִּינֵי עִיָּה"נ שְׁלֵא פִי' עוֹד וְאָחַר כֶּף תַּנִּי מְסַכֵּת מִכּוֹת וְאָף דְמַתְנִיתָן דְּכִיצַד עֲדִים נַעֲשִׂים זִוּמָמִין קָאִי אֲמַתְנִיתָן דְּזוּמָמִי בַת כֶּהֵן וּבִוְעֵלָה וְהָרִי לִפ"ז מְפָסִיק עוֹד מַתְנִיתָן דְּפֶרֶק חֵלֶק אִין זֶה זְרוּת דְּהָא רִישׁ מְסַכֵּת שְׁבוּעוֹת קְאָמְרִינָן דְּמַתְנִיתָן דְּשְׁבוּעוֹת קָאִי אַמָּה דְסָלִיק בְּמִכּוֹת חֲטִיב עַל הָרֵאשׁ שְׁתִּים וְגַם שֵׁם מְפָסִיק עוֹד בְּמִשְׁנֹת רַבּוֹת ע"ש: שֵׁם בְּגִמְרָא אֱלָא לְמ"ד חֲנֻק חֲמוּר מֵא"ל: ק"ק לְפִי דַעַת ר"ת בְּחֻלְוִין (דָּף י"א ע"ב) דְּמַמִּיתָה לְמִיתָה לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹב א"כ אֶפְשָׁר דְּמַכָּה אָבִיו אֲיִירִי בְּהוֹרָגוּ דֵא"כ אִיף מִיחֲטִיב חֲנֻק דְּלָמָּא לֹא אָבִיו הוּא וְאִי מִשׁוּם דְּאֲזַלִּינָן בְּתַר רֹבָא הָא גַם אִי לֹא אֲזַלִּינָן מ"מ חֲטִיב סִינִיף מִשׁוּם רוּצַח וְהָרִי מַמִּיתָה לְמִיתָה לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹב וּבְמִקּוּם אַחַר הָאֲרַכְתִּי בְּיִשׁוּב דַעַת ר"ת עַל מְכֻוֹנָה: שֵׁם חֲנֻק חֲמוּר מֵא"ל: ק"ק הָא מ"ד דְּחֲנֻק חֲמוּר הוּא ר"ש וּלְפִי מַה דְּמוּכַח לְעִיל (דָּף ע"ט ע"ב) סְבִירָא לִיָּה לר"ש כְּרַבִּי וְרַבִּי מְפָקָא מַתְנָא דְבִי חֲזַקִּיָּה וּכְמִימָרָא דְרַבָּא שֵׁם וַא"כ ר"ש ע"כ לֹא ס"ל לְדַחֲזַקִּיָּה וּקְשָׁה לְדִידִיָּה קוֹשְׁתִי הַש"ס דְּלַקְמָן הִיקְשָׁא ל"ל וַע"כ צ"ל דְּאֲתִיָּא הִיקְשָׁא לְמַכָּה אָדָם לְרַפּוּאָה פְּטוּר וַא"כ ע"כ מוּכַח דְּמַכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ לֹא הִיָּינוּ הַפָּאָת מִיתָה דֵא"כ אִיף שְׁיִיף דְּלְרַפּוּאָה פְּטוּר וּלְפִי תִירוּץ קַמָּא דְּהַתּוֹס' לְעִיל ד"ה וּמְפָקָא מְדַרְבָּנָן א"ש אַבְל לְתִירוּץ בְּתַרָּא קְשָׁה לְכַאוּרָה: שֵׁם וּכְתִיב אוּ בְּאִיבָה: הַנְּצָרָף גַם לְפָסוּק זֶה דְּאִי מְקַרָּא קַמָּא ה"א דְּאֲדַרְבָּה הֵכָא גְלִי קָרָא דְּמִיתָה הוּא וּמִשְׁם יְלִפִּינָן בְּכָל מְקוּם אַבְל מְדַהֲנְצָרָף הַפְּתוּב גַם גְּבִי אוּ בְּאִיבָה לְכַתּוּב וְיָמוֹת מוּכַח דְּדוֹנָקָא בְּאוֹתָן דְּגְלִי קָרָא מִיתָה בְּפִי הוּא מִיתָה הָא בְּשְׁאָר הַפָּאָה בְּלֹא מִיתָה: שֵׁם ה"א אֶפְלוּ גְפָלִים: זֶה וְדֵאִי דְּבַכְלָל אָדָם אִין גְּפָלִים בְּכָלִל מְדַצְרִיף ר' יִשְׁמַעֲאֵל לְעִיל (דָּף נ"ז ע"ב) קָרָא דְּבִאָדָם לְרַבּוֹת עוֹבְרִים וַא"כ לְכַאוּרָה קְשָׁה ל"ל דְּכַתִּיב מַכָּה אִישׁ וַע"כ הַנְּצָרָף לְכַתּוּב ג"כ כָּל מַכָּה נֶפֶשׁ לְרַבּוֹת קֶטֶן לְכַתּוּב קָרָא מַכָּה אָדָם וְלֹא בְּעֵי נֶפֶשׁ דְּבִזָּה הוּי קֶטֶן בְּכָלִל וְלֹא גְפָלִים אָכֵן לְפִי מַה שְׁחִילְקוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הוּי אֲמִינָא בְּתִירוּץ א"נ בֵּין עוֹבֵר לְגְפָלִים א"ש: שֵׁם וְאִימָא אַע"ג דְּלֹא עֲבִיד בִּיָּה חֲבוּרָה: ק"ק דֵא"כ יְתַחֲטִיב מַכָּה או"א גַם לְאַחַר מִיתָה דְּהָא לֹא מְמַעֲטִינָן לְקַמּוֹן (דָּף פ"ה ע"ב) אֱלָא מִשׁוּם דְּלֹא שְׁיִיף חֲבוּרָה לְאַחַר מִיתָה וַא"כ גַם בְּמַקְלָל יְדַעִינָן לְאַחַר מִיתָה דְּהָא לֹא הוּי מְמַעֲטִינָן שֵׁם רַק מְדִילְפִינָן מְמַכָּה וּל"ל קָרָא דְּאָבִיו וְאִמּוֹ קַלִּל לְרִיבּוּיָא אַע"כ מוּכַח דְּמַכָּה הִיָּינוּ חֲבוּרָה דוֹקָא שְׁלֵא שְׁיִיף לְאַחַר מִיתָה וּי"ל דְּקוֹשְׁתִי הַש"ס לר' יִאֲשִׁיָּה דְּהוּא יְלִיף שֵׁם מוּמַקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ וְלֹא מְבַעֲיָא לִיָּה לְטוֹמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס דְּנִפְקָא מֵאִישׁ אִישׁ וְלֹא ס"ל דְּדַבְּרָה הַתּוֹרָה כָּלשׁוֹן ב"א וּלְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת רַפ"ב דְּמַנְחוֹת לַכ"ע אִית לְהוּ דְּדַבְּרָה הַתּוֹרָה כֹּל' ב"א הִיכָּא דְּלִיכָּא לְמִזְדַּרְשׁ בְּעַנְיָן אַחַר וַא"כ שְׁפִיר י"ל דֵאֲע"ג דְּלֹא עֲבִיד חֲבוּרָה וּקְרָא דְּמַקְלָל מוּקְמִינָן אַז לְטו"א וְלֹא יְלִפִּינָן מֵאִישׁ] דְּאָמְרִינָן דְּבִרָה תּוֹרָה כָּלשׁוֹן ב"א: שֵׁם דְּהָא אִי גְמִי הַכְּחִישָׁה בְּאֲבָנִים חֲטִיב: הָא דְּפִשִׁיטָא לִיָּה בְּבַהֲמָה כ"כ דְּלֹא גִימָא דְּקָרָא אֲתִי לְמַעוּטִי דְּלֹא מִיחֲטִיב בְּבַהֲמָה עַד דְּעֲבִיד חֲבוּרָה ה"ט דְּכִינוּן דְּמַה שְׁמַשְׁלֵם בְּבַהֲמָה הֵם תְּשִׁלוּמֵי נְזֻק אִין סְבָרָא שְׁיַחֲלַק הַפְּתוּב בֵּין נְזֻק דְּאִית ע"י חֲבוּרָה לְאִין בּוֹ חֲבוּרָה דְּהָא עכ"פ הַזִּיק וְלָכֵן מְסַבְּרָא מוּקִי לִיָּה לְאָדָם דְּהִיָּינוּ מַכָּה או"א שְׁאִין מְשַׁלֵּם הַהִיזְקָה: שֵׁם אִי הֵכִי אַחַר גְּמִי: א"ל פִּינוּן דְּלִפִּי הַמְּבֹאָר בִּיו"ד (סִי' שִׁל"ו) אִיכָּא מ"ע

לרפאות חבירו וא"כ באחר דליפא רק ל"ת לחוד גם אי חובל ע"י רפואתו אתי עשה ודחי ל"ת משא"כ באביו דאיפא לאו דמיתה דאינו נדחה מפני עשה דאפילו ל"ת שיש בה פרת לא נדחית מפני ע' פמבנאר ביבמות (ד"ו ע"א) די"ל דלא שייך בזה דחייב דבעידנא דקעבר אלוא דחבלה לא מקיים ע' דהא ע"י החבורה אינו מרפאו: שם והדתנו מחט של יד: א"ל דלמא לטול בה ע"י נכרי הוא דכיון דלוי אסור ליטול הקוץ הוי המחט דבר שמלאכתו לאיסור ואסור לטלטלו אכן ק"ק הא ראוי ליטול ע"י שנים דהוי שנים שעשאוהו ואף דעכ"פ הוי פטור אבל אסור הא במקום צערא לא גזרו כמו בהמפיס מורסא בשבת להוציא ליתקה דהוי פטור ומותר: שם ברש"י ד"ה ובוועלה.

בנשואה ב"כ קמירי: אבל ארוסה בוועלה בסקילה לא הוצרך לפרש פן רק לר"ש דס"ל דגם ארוסה יצאת לשריפה דשריפה חמור מסקילה אבל לרבנן לא הוי הדין דב"כ רק בנשואה וכו"ש בלא"ה לא אתיא מתניתן פיון דסבר לקמן (דף פ"ט ע"ב) דמדיחי עיה"נ ונביא שהדיח בתנא א"כ ה"ל להמתניתן דהכא לחשבינהו אכן ק"ק דהא גם גבי נסקליון לא חשבינהו וממנ"פ ה"ל סקילה פרבנן או חנק כר"ש וא"ל דהוי בכלל מדיח דהא דין דנביא שהדיח עם מיתתו פתיב בפירשה לבדו וכש"כ דהוי ליה לחשבו מדחשיב הכא הבא על א"א ובוועל ב"כ ואולי בפלוגתא לא קמירי: שם בתוספות ד"ה איש.

י"ס שפתוב בהן אשה לא: נ"ל דהגורסים פן גרסו גם לעיל כל מפה נפש דהשתא א"ש מה שהקשו התוספות לעיל מגמרא דנדה דילפינן קטן מואיש פי יפה גם מה דקשה לכאורה עוד הקרא דכל מפה נפש למאי אתי ולפ"ז אתי שפיר דואיש פי יפה אתיא לקטן וכל מפה נפש לאשה והכא דגרסינן אשה לא גרסינן ג"כ כל מפה נפש ורק גירסת הש"ס דלפנינו דגרס קטן לא וגם כל מפה נפש והך ע"כ אי אפשר לומר פן אבל קצת קשה דכל נפש אדם אצטריך לפלוגתא דריב"ב ורבנן לעיל (דף ע"ח): שם בא"ד.

בהדיא ממעטין אשה: ק"ק איך אפשר לומר פן דבאשה אינו במיתה א"כ איך שייך קרא דואם אסון יקרה ונתת נפש תחת נפש דהוא אסון באשה ונפש תחת נפש הוא מיתה ממש לרבנן לעיל (דף ע"ט ע"א) ע"ש וי"ל שם בד"ה הכחשה.

מידי דהוי אהפיהו ע"י וצמתה: עיין בב"ק (דף פ"ו ע"א) דרק לרבא פטור מנזק אבל לאב"י מיחייב וא"כ אין ראיה כ"כ דבלא הדרא איירי די"ל דרב ירמיה דהכא פאב"י ס"ל: שם ד"ה מאן שמעית.

לשון הקונטרס כתבתי: לפי שיטה זו י"ל מה שהקשו התוס' בשבת (דף ע"ה ע"א) ותימה דבסוף פ"ק דחגיגה כו' ע"ש ולפ"ז אתי שפיר דממנ"פ מתרץ הכא שפיר דפטור לר"ש אי חביל בהוצאת קוץ דאי מיחייב משום מקלקל א"כ היינו הך דמוכח ממילה וב"כ וממילא פטור במלאכה שא"צ לגופה ואי מיחייב במלאש"צ לגופה א"כ ממילא פטור במקלקל דהא י"ל דהא דצריך קרא למילה וב"כ היינו משום דמיחייב משום תיקון מילה ותיקון פתילה אף דהוי אצ"ל אכן ק"ק לפי פי' רש"י מנ"ל לר"ש להוכיח ממילה וב"כ דמקלקל חייב לידוק דמלאכה שאצ"ל חייב פיון דבתרנוניהו איפא חד טעמא לפטור וע"כ בחד גלי קרא ומאי עדיף הך מהך: שם בא"ד.

וכ"ת לר' אבנה: עיין בב"ק (דף ל"ד ע"ב) שמתירצו התוס' על זה דבאמת סוגיא דהכא לא אזלא רק לר' יוחנן אבל לר' אבהו מקלקל חייב גם באצ"ל ותירוצין זה לכאורה מוכח יותר מתירוצם דהכא דעל זה קשה פנין דאיסורי הנאה הם מה מקלקל שייך גפם הא גם קודם חבורו וביעורו לא הנה שנה מידי דלא ראוי למידי ואדרבה בהבצרה מתקן הוא דכל הנשרפים אפרן מותר ועושהו ראוי ליהנות מאפרו.

ולפי התירוצ דב"ק מתורץ ג"כ מה שיקשו התוס' בפסחים (דף ע"ג ע"א) בד"ה לדברי האומר מיהו אפתי ק' לר"י כו' ע"ש פנין דקושיתם שם לא קאי רק לר' אבהו כנראה שם: שם בא"ד. דאיירי בטועה אלמא מחייבין מתעסק: עיין בכריתות (דף כ' ע"א) דלחוד מ"ד שם ס"ל לר"ש מתעסק פטור וא"כ למ"ד זה לא יהיה מוכח דס"ל לר"ש מקלקל בחבורה חייב: שם בא"ד.

דבסתמא דהתם מודו כ"ע: ק"ק הא הך מתניתן דכל הכלים ר' יוסי קאמר לה וא"כ לאו סתמא הוא ורש"י פתב שם דמתניתן ר"ש היא וזה תמוה ביותר דבפ"י פתיב ר"י ואולי גירסת רש"י היא ר"ש וא"כ ראית התוס' דהכא אינה ראיה אכן לא ידעתי למה הוצרכו התוס' להביא ראיותם ממרחק הא מסוגיא דהכא גופא מוכח דע"כ פשיטא לה"ש"ס דמתניתן דמחט אתיא ככ"ע דאל"כ מאי פריה אלא למ"ד חייב מא"ל דלמא מתניתן באמת לא פנותיה אתיא: שם בא"ד.

אי לאו דס"ל מקלקל בחבורה פטור: ראיה זו לא שייכא רק לר' אבהו דס"ל דאין חילוק בין קלקול עם תיקון קצת לאין תיקון כלל אבל לר' יוחנן דגם ר"ש לא מחייב רק עם ת"ק א"כ שפיר י"ל דגם ר"י ס"ל פן נהא דמותר במחט משום דהתם ליכא תיקון כלל ולפ"ז לא יהיה מוכח לר' יוחנן כלל דס"ל לר' יהודה מקלקל בחבורה פטור: שם דף פ"ה ע"א בגמרא מהו שיעשה שליח לאביו: לכאורה משמע דגם בדאיכא אחר קאי האיבעיא דאי בדליכא אחר דוקא אבל בדאיכא אחר פשיטא ליה דלא הותר א"כ מאי קפריה לקמן מיתבי ומה מי שמצווה להכותו ומהפרייתא דהרוצה להרוג דדלמא הדין בדאיכא אחר אע"כ דגם בדאיכא אחר פשיטא ליה להתיירא ומה"ט פתב הרמב"ם דהך שיעשה שליח בלשון אם הוא חזן הפנסת שדרכו להלקות דמשמע דשפיר יש אחרים רק הוא המיוחד לכה להלקות פדאמרין במכות (דף כ"ב ע"ב): שם א"ל ואחר מי התיירא: ק"ק דלמא באחר ה"ט דאתי עשה דארבעים יפנו ודחי לאו דפן יוסיף אבל לגבי אביוה"ל לאו שיש בו מב"ד ולא נדחה מפני עשה כמו ל"ת שיש בה פרת פדאמרין ביבמות (דף ד' ע"א) וי"ל דהא לענין נידוי ליכא למימר הכי דהתם ליכא עשה אכן אהך גופא שפי' רש"י וכן הרמב"ם לקללו דהיינו נדוי דמה קללה שייך בנדוי ואולי משום איסור מקלה אביו ואמו הוא דמזה אתיא אזהרה לבנות או"א כמש"כ הרמב"ם שם (פ"ה מה' ממרים) אבל ביותר הנה נראה לפרש דלקללו הוא קריאת הפרשה דנהפלה ה' את מכותה שקורין הדיינים בשעת מלקות פדאמרין במכות (דף כ"ב ע"ב) וזהו קללה ממש דהיא אלה הפתובה בתורה פדאמרין בשבועות (דף ל"ה ע"א) ע"ש ובזה יש לעיין אי לא מקרי קריאה זו עשה דאתיא מבקורת תהיה בקריאה תהא עיין מ"ק (דף י"ד ע"ב) בתוס' ד"ה מהו: שם ל"ש בנו ול"ש אחר: ק"ק למה ליה למילף מק"ו תיפוק ליה מקרא יתירא דלא יוסיף פן יוסיף דארף אם לא יוסיף קאי רק אמולקה שלא יוסיפו לו הא איכא פן יוסיף

דְּנֻחֵשׁב פֶּן לָאוּ בִּפְנֵי עֲצֻמוֹ כְּדֹאֲמַרִּינֵן בְּיוֹמָא (דְּרַף פ"א ע"א) וּבְכַמְה דְּוֹכְתִי וְשִׁפִּיר קָאִי גַם אֲשָׁאֵר מִפְּהַ וּי"ל דְּהֵךְ פֶּן יוֹסִיף מוֹקְמִינֵן מְסַבְּרָא לְאַזְהָרָה אֲמַפְה אָבִיו דְּמַצִּינוּ לֹו כְּבָר עוֹנֵשׁ וְאֶפְתִּי לְשָׁאֵר מִפְּה אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵנוּ אַבְל הַשְּׁתָא דְאִיכָא ק"ו אִיכָא גִילּוּי מְיֻלְתָּא דְקָרָא דְלֹא יוֹסִיף לֹא בְּלִבְד אֲמוּלְקָה קָאִי אֲלֵא גַם אֲשָׁאֵר הַפְּאָה.

וּבְזָה מְתַנְרֵץ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הָא בְּבָנוּ הָא אִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין דְּהַשְּׁתָא לָאוּ מִן הַדִּין מְזַהִירִים אֲלֵא מְקָרָא יִתִּירָא דְפֶן יוֹסִיף אֲלֵא דְאִי לָאוּ ק"ו לֹא הֵנִי מוֹקְמִינֵן קָרָא לְאָבִיו וְהַק"ו לֹא אֶתִי רַק לְגִלּוֹת דְקָרָא גַבִּי אָבִיו מְיִירִי גַם מְתַנְרֵץ בְּזָה תְּמִיהַת הַתּוֹס' ד"ה הַפְּהוּ הַפְּאָה דְּהַשְּׁתָא אָבִיו לָאוּ מְקָרָא דְלֹא יוֹסִיף אֲלֵא מְפֶן יוֹסִיף אֶתִּיא וּמְלִקוֹת הוּא מְלֹא יוֹסִיף דַּע"י הַק"ו יִדְעֵנוּ דְקָרָא גַם בְּשָׁאֵר מִפְּה אִיירִי: שֵׁם אַחַר גְּבָרָא קְטִילָא הוּא: ק"ק דַּא"כ אָבִיו נְמִי וְרַש"י לְקַמֵּן סוּף הַסְּנֻגְיָא פִּי דְאָבִיו ה"ט דַּע"כ"פ חִי הוּא וְשִׁיף חֲבָלָה גְּבִיָה וּלְפ"ז גַם זֶה א"ש אַכֵּן אֶפְתִּי הו"ל לְפָרֵשׁ פֶּן גַם הָכָא וְעוֹד קָשָׁה אִיף ס"ד דְּמַשּׁוּם דְּגְבָרָא קְטִילָא הוּא לֹא יִתְחַיֵּיב הַמְּפָהוּ הָא הַיִּנְצָא לִיְהִרְגַּל חֲשָׁבִינֵן לִיה פְּחִי לְכָל דְּבָר כְּדֹאֲמַרִּינֵן (סוּף פָּרָק קַמָּא דְעֶרְכִין) דְּנוֹדֵר וּמַעְרִיף וּמַקְדִּישׁ וּמְזִין עֲלִיו מְדָם חֲטָאתוֹ וּמְדָם אֲשָׁמוּ וְע"ק הַשְּׁתָא דְאֶפְתִּי לֹא יִדַּע מַהֵךְ דְּרַשָּׁה דְּהַמְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה גַם אִי הֵנִי גְּבָרָא קְטִילָא מִנ"ל דְּלֵאחַר מִיתָה פְּטוֹר דְּהַאי קָרָא דְּמַפְה סְתָמָא כְּתִיב וְעוֹד מַאי מְקָשָׁה מַהֵא דְּרַב שְׁשֵׁת דְּבִיִּישׁוֹ יִשָּׁן וְנִתְ דְּהַתָּם דִּין הוּא שְׁיִתְחַיֵּיב מְפָנִי שְׁמַתְבִּיִּישִׁין בְּנִיו אַבְל מַה עֲנִין בְּזָה לְהַתְחַיֵּיב בְּמַלְקוֹת עֲלִיו מְדִין מִפְּה וּנ"ל דְּכִינֵן דְּמַתְרֵץ דְּבַהֲפָהוּ הַפְּאָה שְׁאִין בַּה ש"פ אִיירִי ע"כ לְפִי מַאי דַּס"ד הַשְּׁתָא הֵנִי אִיירִי בְּהַפְּאָה שְׁיִישׁ בַּה ש"פ דְּמַשְׁלֵם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְלֹא לֹוּקָה וְזֶה יְדוּעַ דְּנֻזַק שְׁמִין כְּפִי מַה דְּשׁוּה לְמַפּוֹר בְּשׁוּק כְּדֹאֲמַרִּינֵן בַּב"ק (פ' הַחֹזֵבֵל) וּבְעֶרְכִין (ס"פ קַמָּא) אֲמַרִּינֵן דְּהַיִּנְצָא לִיְהִרְגַּל לֹא נִיְדָר מְפָנִי שְׁאִין לֹו דְּמִים וַא"כ הֵכִי מְתַרֵץ דְּבִאחַר ה"ט דְּלֹא מִיְחַיֵּיב מְפָנִי דְאִין כָּאֵן מְמוֹן דְּגְבָרָא קְטִילָא הוּא וַא"כ אִין כָּאֵן נֻזַק וְשִׁבְתָּ וְרַפּוּי בְּלֹא"ה אִין כָּאֵן וְלִכֵּן אִין מַשְׁלֵם וְאֵהָא מְקָשָׁה דְּהָא אָמַר ר"ש דְּבִיִּישׁוֹ יִשָּׁן חֲיִיב מַשּׁוּם דְּמַתְבִּיִּישִׁין בְּנִיו וְזֶה שְׁיִיף ג"כ כָּאֵן וְאֶפְתִּי יִשְׁלֵם בְּוִשְׁתָּ וְגַם צַעַר שְׁהוּא נְכָלֵל בְּכָלֵל חֲיִיב דְּאָמַר ר"ש וּכְמוֹ שֵׁכ' הַר"ן וְלִהֲכִי צָרִיף לְתַרֵץ דְּלַעֲנֵן מַלְקוֹת אִיירִי וְלִהֲכִי א"ש דְּלַעֲנֵן לֹא צָרִיף לְפָרוּשִׁי טַעְמָא הָא דְּמִיְחַיֵּיב דְּהַיִּי טַעְמָא דְּגְבָרָא קְטִילָא לֹא שְׁיִיף רַק לַעֲנֵן מְמוֹן וּבְהֲכִי א"ש ג"כ דְּלֹא תִקְשָׁה מְמַאי דְּמַסְקִינֵן הָכָא דְּגְבָרָא קְטִילָא הוּא אֲמָה דְּאֲמַרִּינֵן לַעֲיִל (דְּרַף פ"א ע"א) מ"ד גְּבָרָא קְטִילָא הוּא קַמ"ל: שֵׁם אָמַר רַב מְרִי בַּעְמָה בְּמַקְנִיִים שְׁבַעֲמָה.

לְכַאוּרָה לְפִי הַמְּסַקְנָא לֹא קְאֲמַרִּינֵן עוֹד הַדְּרָשָׁה דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עַמָּה וְצָרִיף עֵיוֹן דְּהָא בִּיבְמוֹת (דְּרַף כ"ב ע"ב) נְקִיט בַּש"ס בְּפִשְׁטוֹת לְדְרָשָׁה קַמְיִיתָא דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עַמָּה וְכֵן לַעֲיִל (פ' ד' מִיתוֹת) וְהַרְמַב"ם נְקִיט ב' הַדְּרָשׁוֹת יַחַד בְּפָרָק ה' מַה' מְמַרִּים וְגַם זֶה ק"ל אִיף אֲפָשֵׁר לְדְרוֹשׁ ב' דְּרָשׁוֹת מַחַד קָרָא גַם לְכַאוּרָה הַל"ל אֲלֵא אָמַר רַב מְרִי.

וְהַנְּלַפְע"ד דְּרַב מְרִי לֹא בָּא לְחַזוֹר מַהֵךְ דְּרָשָׁה דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עַמָּה אֲלֵא לְפָרוּשִׁי אֶתִּי דְּמַדְכָּתִיב בַּעְמָה דְּרָשִׁינֵן ג"כ הַמְּקַנְיִים שְׁבַעֲמָה וַא"כ לֹא מִיְחַיֵּיב אֲלֵא בְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה אַבְל פִּינֵן דְּנִגְמַר דִּינוֹ לְהַרְיָגָה לֹא מְקַרִּי עוֹד עוֹשָׁה מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה וְלֹא מִיְחַיֵּיב אַבְל מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה לְחַזוֹד לֹא בְּעֵינֵן וְלִכֵּן לֹא מְיִפְטֵר ג"כ כְּשִׁהֲכָה אוֹ קָלֵל אָדָם טְרַפָּה דְלֹא הֵנִי לְפָטוֹר בְּשׁוּם מְקוֹם וּבְהֲכִי מְתַנְרֵץ ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס'

לקמן (ע"ב) בד"ה שיכול הואיל ע"ש וכן נראה דעת הרמב"ם שהרפיב ב' ביחד: שם בתוספות ד"ה ור"ש האמר פדאימא שלהי פרק פירה לאו בפ"א אמרינן שם פן דמשום פלאחר יד הוא דא"כ יקשה דלימא טעמא ממלאכה שא"צ לגופה אלא דבאמת התם סתמא קאמרינן דפטור ויש לפרש באמת הטעם דמלאכה שא"צ לגופה היא: שם בא"ד.

וכן מוכח בהיה דהמכבד עיין מש"כ התוס' בזה בפסחים ובשבת: שם בא"ד. דהא ר"ש מחייב מקלקל בהבערה: ק"ל דא"כ משום מלאכה שא"צ לגופה נמי לא ליפטר דהא אדרבה במלאכה שא"צ לגופה מפרשינן טעמא בחגיגה משום מלאכת מחשבת ולא במקלקל ומה שק' מסוגיא דכאן דאמרינן מלאכה שא"צ לגופה גם לענין חובל פבר הקשו התוספות בשבת ותיירצנו לעיל: שם בא"ד.

והא דשרינן לבעול לכתחלה: פ"י דמזה קשיא לכאורה אהא דכתבו התוס' דבהבערה פיון דמקלקל חייב ולא בעי מלאכת מחשבת ה"ה ג"כ אין מתפנין דא"כ גם בחובל הדין פן ואיך קאמרינן בכתנבות (דף ה' ע"ב) דלר"ש מותר לבעול לכתחלה בשבת משום דבר שאין מתפנין דליתחייב עליו מדאורייתא כמו גבי נתפנין לכבות עליונות והבעיר תחתונות דמיתחייב לר"ש אי לא משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה ואהא תירצו דגם התם ה"ט משום דא"צ לגופה ודלא פמהרש"א דכתב דקושית התוס' דליהוי שגגת סקילה כמו לקמן גבי מכבה: שם ד"ה הא בבנו.

ואע"ג דאין מזהירין מ"ה: לפ"ז לא יהיה באביו מלקות לעולם בהפאה הפאה שאין בה חבורה ואין נראה פן מדעת הרמב"ם (פ"ה מה' ממרים) ואולי י"ל דהשתא דינדעינן מק"ו דקרא גבי אביו ג"כ איירי שפיר לוקין ג"כ אכן לדעת הרמב"ם בלא"ה לא מצרכינן לתי התוס' עפ"מ"ש בספר המצות שורש י"ד דהיכא דכתיב העונש בפ"י שפיר ילפינן האזהרה מק"ו ע"ש.

ועוד י"ל קושית התוס' לדעת הרמב"ם עפ"מ"ש כ"כ בפ' ב' מה' מאכלות אסורות דהיכי דאיכא ע' בהדי ק"ו שפיר ילפינן אזהרה מק"ו ע"ש בהרב המגיד והכא פשיטא דאיכא ג"כ עשה דכבד את אביך ואת אמך ודאי אמו ואביו תיראו שלא להכותם בהדי ק"ו ורק התוס' לשיטתם הקשו שפיר דלא ס"ל להך פללא כמו שהוכיח המ"ל שם מתוס' ס"פ פל שעה.

ובמה שכתבנו בזה דאיכא ע' שלא להכותם מתורץ ג"כ מה שהקשינו לעיל דליתי ע' ולידחי ל"ת דהשתא איכא ל"ת ועשה בין בהפאה בין בקללה וידוע דאין ע' דוחה ל"ת ועשה דהא גם באחר איכא עשה דואהבת לרעהך כמוהו שלא להכותו ושא לא לקללו: שם בא"ד.

ה"מ להלקותו: ק"ל דאיך אפשר לומר פן דאזהרה שאין לוקין עליו מזהירין מ"ה דא"כ איך אמרינן במכות (דף י"ז ע"ב) הא אפילו למ"ד עונשין מ"ה אין מזהירין מ"ה ופי' רש"י דהוא ר' יצחק והוא ע"כ ג"כ ס"ל דאין מזהירין מ"ה מדאיכא קרא ותירא גבי אזהרה וכן פתבו התוס' גופא שם (דף י"ד ע"א) דהוא ר' יצחק ונהרי ר"י ס"ל שם דמלקות בח"כ ליכא ואעפ"כ אמרינן דאין מזהירין מ"ה אלמא דאמרינן פן אפילו לענין אזהרה שאין לוקין עליו ואפילו אי הך מ"ד דקאמר בש"ס שם לאו ר"י הוא אלא ר"ש

גופיה תנא דבריימא שם דהוא ג"כ ס"ל דעונשין מ"ה וגם ר"א בנו פדאמרין לעיל (דף ע"ד ע"א) ג"כ תקשי דכיון דסברי דעונשין מ"ה, ע"כ מיתר להו אחותו דסיפא דאחותו בת אביו ובת אמו אתיא בק"ו דל"ל דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ס"ל דא"כ מנ"ל דאין מזהירין מ"ה מיתורא דקרא הא גם לעגנן אזהרה איפא למימר הכי וע"כ היכא דאיפא למידרש לא אמרינן פן ומיתר להו אחותו ע"כ לדר"י וגם הם כר"י ס"ל דמלקות בת"כ ליפא ולכן עכ"פ קשיא לשיטת התוספות זו גם צ"ל דמודה ר"י דבתיבי מיתות ב"ש לוקין דהא באוכל טבל ס"ל לר"ש דלוקין פדמוכח (ר"פ אלו הן הלוקין) אף דטבל במיתה ולפי מה שהוכחנו ע"כ ר"ש כר"י ס"ל וצ"ע: שם בא"ד.

היכי אתי בנו מק"ו מאחר: פ"י דנימא דיו לפא מה להיות פגדון אף דבבנו לעולם הוי שלא במקום מצנה ובשלמא במקום מצנה גם באחר תיב מ"מ אין סברא דבדבר זה בעצמו דהיינו במסרבין לצאת יתתיב הבן ואחר יפטר דכיון דחייבא דבו לא אתיא רק מאחר נימא דיו: שם ד"ה והאמר ר"ש.

דמה עגנו ישן ליצא ליהרג: והנראה לפענ"ד דלפי לישנא קמא בב"ק שם אגלא בעיית הש"ס אי משום פסופא הוא אי משום זילותא לעגנן ביישו ישן ומת והנה כמו כן שייכי ג"כ טעמים הללו ביישו ישן ולא נודע לו משום פסופא ליפא ומשום זילותא איפא וזה גופא הוא ג"כ גבי היצא ליהרג דמשום פסופא ליפא פיון דיוצא ליהרג אין לה פסופא גדולה מזו ומשום זילותא איפא וכיון דס"ל לר"ש דביישו ישן תיב א"כ ע"כ משום זילותא הוא וה"ה היצא ליהרג וא"כ טובא קמ"ל ר"ש דממתניתין ה"א דלא מיחייב רק בשנודע לו אח"כ דאיפא פסופא וזילותא ולהכי קמ"ל דבכל עגנן ביישו ישן תיב אפילו היכא דליפא פסופא ולהכי פריף מר"ש דוקא: שם בא"ד.

ור"ת גריס והאמר ר"ש ביישו תיב: עיין במהרש"א שמקשה לפי פ"י זה המסקנא דמקוניים שבעמף למה מיחייב גילף הפאה מקללה. ולא ידעתי איף שייף למילף כלל לעגנן ממון הפאה מקללה דהא הף דין דבעמף לא כתיב רק גבי מלקות דקללה ומניה ילפינן במה מצינו או בהיקש מלקות דהפאה אבל לגמור ממון דהפאה ממלקות דקללה אין זה לא מ"מ ולא היקש: שם בד"ה הפהו הפאה.

הא פן יוסיף לאו שנלמב"ד הוא: פבר העירותי לעיל מה שנלפע"ד ביישוב קושיא זו. עוד נלפע"ד לומר עפ"מ שכתבו התוספות במפות (דף ד' ע"ב) דהיכא דאיפא הוכחה למלקות לוקין גם אלאו שניתן לאמב"ד ע"ש וה"נ מוכח לכאורה דלוקין אלאו זה דפן יוסיף לפי מה דאמרין בכתובות (דף ל"ב ע"ב) חובל בחבירו נמי מפדי כתיב פאשר עשה פן יעשה לו פן ינתן בו ל"ל דבר שיש בו נתינה ע"ש אלמא דמצרכין קרא להורות שאין לוקה רק משום ממון וא"כ ע"כ מוכח דלוקין אלאו דפן יוסיף דאל"כ פן ינתן בו ל"ל: שם בא"ד.

פדאימא בספרי ובירושלמי: פ"י דשם כתיב בפ"י דאזהרה מפן יוסיף אתיא משא"כ בפסגיא דלפנינו: ה"ה שם ע"ב בגמרא לפל אין הבן נעשה שליח: לדעת הרמב"ם (פ"ה מה' ממרים) איירי זה אפילו בלא עשה תשובה אכן לא כן דעת התוס' ביבמות (דף כ"ב ע"ב) פאשר פבר העיר בלחם משנה שם ולכאורה יש להוכיח דעת הרמב"ם מהא דאמרין במכות (דף י"ב ע"א) ותסברא והאמר רבה בר"ה וכן תנא דבי ר' ישמעאל כו'

ע"ש ולכאורה מאי קושיא הא הך דתנא דבי ר"י לא איירי רק בעשה תשובה ודלמא אידהו ברייתות דמייתי איירי בלא עשה תשובה וכן משמע מסתמא דהא ע"כ איירי ביצא במזיד לחוץ מעיר מקלטו דאל"כ אסור לגואל הדם להרגו אע"כ מוכח לכאורה פדעת הרמב"ם דר"י איירי אפילו בלא עשה תשובה אכן א"ע ראיתי בריטב"א במכות שם שדעתו ג"כ פדעת התוס' שרצה ליישב זה וכתב דהתם עושה מעשה עמה מקרי פיון דבשווגג בא מעשה לידו ע"ש ולכאורה שיטה זו מוכרחת דאל"כ יקשה אפתי למה הוצרכה הגמרא לדחוק ולאוקמי הברייתות שם הא בבנו והא בבנו בנו לימא דפליגי בפלוגתא דהנהו ברייתות לקמן אי מקשינו הפאה לקלה או לא ושני הברייתות דמכות איירי בלא עשה תשובה ולכן מאן דסבר מקשינו הפאה לקלה פטור משום אינו עושה מעשה עמה ולאידך מ"ד פטור אע"כ מוכח לכאורה פדעת הריטב"א דזה מקרי עושה מעשה עמה.

אכן באמת אין מזה ראיה די"ל דניחא להגמרא לאוקמי הברייתות בתרי טעמי ואלפיא דחד תנא מלאוקמי אליבא דתרי תנאי וכן מוכח לכאורה דאל"כ יקשה אפתי לימא דפליגי הנהו ברייתות בפלוגתא דר"ש ורבנן פדאמרין ג"כ במכות (ד"ט) דלר"ש דחנק חמיר אם התיירה התורה לגואל הדם לעבור על איסור הרג ולהרוג הרוצח אפתי לא התייר לעבור על איסור חנק דחמיר ולכן אין הבן נעשה גואל הדם לאביו אבל אידהו ברייתא אתיא פרבנן דלדידהו הורג אבי בסייף ונהרי סייף התיירה התורה לגואל הדם אלא ע"כ דלא ניחא להש"ס לאוקמי ברייתא אליבא דתנאי וע' מש"כ בספרי ע"ל במכות (די"ב ע"א): שם אלא ש"מ בהיקשא פליגי ש"מ: ולפ"ז חד מהנהו ברייתות ונהו ברייתא דלעיל דהיוצא ליהרג ובא בנו והיהו אליבא דר"ש וכן ברייתא דיבמות (דף ק"א ע"א) סברי דמקשינו הפאה לקלה וכן סבר' גם מתניתין דהכא מדלא תני חומר במכה מבמקלל וכדאמרין בגמ' אבל אידהו ברייתא וברייתא דלעיל ת"ר אביו ואמו קלל וכן ברייתא דמכות (דף ט' ע"א) סברי דלא מקשינו: שם יש דרף עימור בכף או אין דרף עימור בכף: הרמב"ם (פ"ט מה' גניבה) פסק דגנבו והתעמר בו כשהוא ישן ומכרו כשהוא געור חייב אכן אם היה ישן גם בעת המכירה פטור ובהו דאשה לעופרה לא הביא פלל הך דאוקמה באפי זיקא ומזה נראה דדעתו דנדאי אין בעיית הש"ס אי מיחשב עימור בדרף זה דזה פשיטא דחשיב עימור דהא גם לענני עימור שאין בו שוה פרוטה דמיחשיב לת"ק דר"י כתב הרמב"ם דמשפחת ליה פגון ששפען עליו אלמא דזה חשיב עימור דהאיבעיא היא לדעת הרמב"ם ביטן אי מקרי זה גניבה ומכניס לרשותו פיון שלא נודע לו עד לאחר מכירה ואז כבר יצא מרשותו וכן באשה לעופרה הוי כה"ג ואהא פריה תיפוק ליה דבלא"ה פטור דליכא עימור ומשני דשפיר משפחת עימור ביה פגון ישן דנגא עליה ואשה דאוקמה בפני זיקא ולא דאיבעיא ליה אי מקרי זה עימור או לא ומה דכתוב בגמ' יש דרף עימור בכף או אין דרף עימור בכף או דהרמב"ם לא גריס ליה פלל או דמפרש ליה דהש"ס קרי להו דגניבה ומכירה עימור משום לישנא דמקרא דכתיב והתעמר בו ולכאורה מוכרחת שיטה זו דאי איבעית הש"ס לא הוי רק אי מקרי נגא עליה או אוקמה באפי זיקא דרף עימור בלא ישן ובלא מעופרת הוי מצוי לאיבעיא הכי: שם ת"ל וגונב איש: א"ל דלא לכתוב איש גבי לא ימצא ולא בעי ריבוי דגונב י"ל דאצטרף להא דדרשינו בספרי ובמכילתא למעוטי קטן דלא מיחשיב ואף דלעיל (דף נ"ב ע"ב) כתבו

התוספות לפי פ"ה המהרש"א וגם ה"ר"ן דלא אצטריוה קרא למעט קטן אלא משום דהנשפב חייב ה"א דגם הוא מיחייב וזה לא שייך ה"א מכ"מ י"ל דאצטריוה ה"א קרא למעט קטן לפי מה שפכתבו התוס' בפסחים (דף צ"א ע"ב) דאצטריוה קרא למעט קטן היכא דנתגדל בין ב' פסחים ה"נ י"ל דצריה קרא היכא דנתגדל בין גניבה למכירה דה"א כיון דהחייב לא בא רק בעת שמכר ובאותה שעה גדול הנה ה"א דליחייב ולכן פתיב פי ימצא איש גונב עד שיהיה איש בפשעת גניבה וכן ל"ק אחר דמרבינו מנפיש אפילו אשה וקטן ל"ל איש דגבי וגונב דכבר נדרש במכילתא למעט בן שמונה וקטן דומיא דהא דאמרין לעיל (דף פ"ד ע"ב) דאצטריוה קרא דמפה איש דמכל מפה נפש הוי מרבינו אפילו בן שמונה גם א"ל ל"ל וגונב איש לרבות אשה הא כבר מרבינו ומת הגנב ההוא אפילו אשה שגנבה אשה די"ל דכיון דצריה לכתוב איש למעט ב"ש פתיב ג"כ וגונב גביה: ברש"י ד"ה מפה שעשה שלא בעמה.

והאי תנא סבר דלא מקשינו: מזה מוכח לכאורה כפי' בתרא דרש"י לעיל דבהיקשא ילפינו הפאה וקללה מהדדי דלפי' קמא דבמה מציינו ילפינו יקשה מ"ט דמ"ד דלא יליף אכן לכאורה קשה דאי תנא דהו' ברייתא לא יליף הפאה מקללה א"כ איך קאמר ברישא מה מפה וכו' אף מקלל וכו' אי לא ילפינו מהדדי ואי ילפינו במה מציינו א"כ הו' דשלא בעמה כבעמה גילף בן ואנלא ליה הק"ו ונ"ל דכיון דפליגי תנאי לקמן בהו' מילתא אי מקשינו הפאה לקללה או לא רצתה הברייתא לפרש הא דמצרכינן קרא לרבות מקלל לאחר מיתה בין אי מקשינו הפאה לקללה בין אי לא מקשינו ולכן קאמר ברישא דאי מקשינו א"כ ה"א דגילף מהפאה ואי לא מקשינו א"כ במפה עשה בו שלא בעמה כבעמה וה"ל ק"ו ולכן א"ש הא דלא קאמר הואיל וכתיב בעמה כמו שהקשו התוספות דכל פוננת הברייתא לומר דבין אי מקשינו הפאה לקללה בין אי לא מקשינו לעולם מצרכינן קרא דאביו ואמו קלל: שם בד"ה גרי אריות.

והרי הם פנכרים גמורים: מכאן קשה אמה שפי' רש"י ביבמות (דף כ"ד ע"ב) אגרי עריות פגון פותים ע"ש דהא אסיקנא שם הלכה פדברי האומר פולם גרים הם והכא אמרינו דנכרים גמורים הם ועיין בתוס' ר"פ אלו גערות ועיין מש"כ בספרי ע"ל בתוס' שם: שם ד"ה שיכניסנו ברשותו.

אין מציאה בכ"מ אלא בעדים: לקמן ילפינו מונמצא בידו פרט למצוי ופי' רש"י שם דהו' דבעינו עדים מפי ימצא נפקא ולפע"ד בלא"ה י"ל דנדאי אין פוננת המכילתא דכ"מ דכתיב מציאה הוא בעדים דהא או מצא אבידה ונשבע על שקר וכן אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם ודאי לאו היינו בעדים אלא ע"כ דכוננת המכילתא דוקא היכא דכתיב מציאה בכ"מ כזה דהיינו בלשון נפעל ולכן עיקר קרא דונמצא בידו קאי אפרט למצוי אלא מדכתיב בלשון נפעל ולא פתיב ומצא בידו מזה שמעינו ג"כ דבעינו עדים: שם ד"ה הגנב.

וההיא דרשינו ליה בספרי: כצ"ל ולכאורה נראה דרש"י מייתי הו' דרשה דספרי ה"א פי היכי דלא תקשה האו' מרבינו אשה אדרכה נימא דההוא ולא היא ממעט אשה לכו' פתב רש"י דהו' מצרכינן בספרי למעט עבדים ולא יתורא הוא למעט מניה אשה או' דעל זה יקשה דהא לפי ש"ס דילן ממעטינו לקמן עבדים למר מאחיו ולמר מבני ישראל

וא"כ אפתי נימא דההיא למעט אשה קאתי אלא ע"כ דאין סברא לומר פן דההיא ממעט אשה ולכן נראה דרש"י מיייתי ליה הך דרשה דספרי דלקאורה אין הדרשה פשוטה לרבות מהגנב דכתיב גבי גונב אשה הגונבת ואהא הביא רש"י ראיה דגם ההוא נדרש פן למעט עבד הנגנב: שם בד"ה ועדיין.

ברשות הנגנב עצמו: ועיין בהרב המגיד שהביא שיטות שפירשו ברשות הנגנב: שם בתוספות ד"ה ומה מפה. וי"ל דהיא גופא ילפינן השתא: ק"ק דהא י"ל גם ק"ו איפכא דמה מקלל דבסקילה לא עשה בו שלא בעמיה בעמיה מפה דבחוק לא כש"כ וכיין דאיפא למימר הכי ואיפא למימר הכי לא ילפינן בק"ו כלל כמבואר בתוס' חולין (דף כ"ד ע"ב) בהא דכשר בפרה פסול בעגלה ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו קשה לבסוף: יש לעיין אי יחשב זה קולא לגבי מפה דלא מיחייב לאחר מיתה פיון דאי אפשר כלל ואין זה מפה עוד וכמו דלא יחשב קולא דמפה לא הוי רק בפניו ומקלל אפילו שלא בפניו ועיין בר"ן: שם בד"ה ושורו פישראל לאו לגמרי פישראל כו': וזה לקאורה קושא גדולה אפירוש רש"י וכן הקשה גם הר"ן אפירושו ודעת רש"י נ"ל דבתוספתא פ"ד דב"ק פתוב בפ"י כמו שכתב דשורו של ישראל שנגח שור של כותי ושל כותי שנגח של ישראל הם משלם ח"נ ומועד משלם נ"ש ואף דבדברי ר"מ שם דפליג שם פתוב עפ"ם נראה שט"ס הוא וצ"ל כותי דהא בב"ק מפורש דר"מ בכותי איירי ולכן אף דסוגיא דב"ק (דף ל"ח ע"ב) פליג אהך תוספתא מכ"מ נ"ל לרש"י דהך פרייטא דהכא סברה ג"כ בתוספתא מדקתני סתמא ושורו פישראל דמשמע דהוא לגמרי פישראל דלפי' התוס' הוי חציו פישראל וחציו פעפ"ם וכמו כן הוי מצי למינקט ושורו פעפ"ם כמו דנקט ושורו פישראל: שם ד"ה עד שייכניסנו.

מצרכינן תרי קראי לרבוני: לקאורה י"ל דכאמת בלא קרא ה"א דידו בכ"מ דוקא הוא היכי דאפשר לפרושי פן אבל השתא דגלי קרא בהני תרי דבכלל ידו גם גגו ונחצירו איפא ילפינן גם ידו דהכא משם וא"ל דאדרבה מדמצרכינן ב' קראי בגט ובגניבה ה"ל ב' פתובים הבכ"א ואין מלמד דז"א דהא תרנוייהו מצריה צריכי פדאמרינן בגיטין ר"פ הזורק ע"ש אכן מסוגיא דב"מ (דף נ"ו ע"ב) מוכח דז"א דמסקינן שם דכל היכא דכתיב ידו ידו ממש ורק היכא דלא אפשר ידו פ"י רשותו והיינו משום דכדמרינן גבי גט ונגיבה גם רשותו לא מריבין דהוי בכלל ידו רק מריבויא דהמצא תמצא ומריבויא דנתן מריבין רשותו אבל ידו לעולם ידו ממש הוא גם שם ולכן ליכא למילף משם מידי ודלא כמו שפירא מפי' רש"י שם (דף י' ע"ב) בד"ה משום ידה אתרביא דרשותה בכלל ידה הוא דכבר השיגו הרשב"א בשיטה מקובצת שם מדחשיב ליה בב"ק דס"ה לכלל ופרט וכלל אלמא דגם שם ידו דוקא הוא ולכן הקשו התוספות שפיר: שם בא"ד.

ואיפשר דאם הגביהו אפילו ברשות הבעלים חייב: אין פנונתם שיתחייב הכא אפילו ברשות בעלים משום דקנאו בהגבהה כמו דחייב גם גבי גניבה מהך טעמא דהא טובא יש לחלק בינייהו דהתם בבמה קאי ובהמה שפיר נקנית בהגבהה אבל הכא הוי אדם ואי אפשר לקנאו בהגבהה דהא עבד עברי אין נקנה בחזקה דהוי הגבהה בכלל פדאמרינן בקידושין (דף ט"ו ע"א) אלא פנונתם דכיין דהגביהו ברשות הבעלים א"כ פשהוה בידו הוי ברשותו והוי כמו שהכניסו לרשותו ואהא חילקו דכיין דמכרו לקרובים ג"כ ע"כ

אִיִּירִי שֶׁהַכְּנִיסוֹ לְרִשּׁוֹתוֹ כְּבָר דַּל"כ בְּלֹא מְכָרוּ לְקָרוֹבִים לֹא מִיִּחְיִיב וְאֵעִפ"כ מְכָרוּ לְקָרוֹבִים פְּטוֹר דְּבַעֲיָנָן שְׂוִיִּצְיָאָנָן מְרִשּׁוֹת אַחִיו לְגַמְרֵי כַּש"כ הֵכָא דְאָף דְּכִשְׁהִגְבִּיהוּ הָיוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ מִכ"מ פְּשֵׁהֲנִיחוּ אַח"כ הַכְּנִיסוֹ לְרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים דְּזָה לֹא מְהֵי: שָׁם דָּף פ"ו ע"א בְּגִמְרָא אֲלֵא מַעֲתָה פִּי יִמְצָא: ק"ק לְפִי מָה דְאִמְרִינָן בְּמִכּוֹת (דָּף ח' ע"א) וּמְצָא דְוָמְיָא דִּיעַר מָה יַעַר מִיָּדֵי דְאִיתָא מַעֲיָקְרָא כּו' ע"ש ה"נ נִימָא הֵכִי דְמְצָא דְוָמְיָא דְאִשָּׁה בְּעוֹלַת בַּעַל דְּהָיוּ ג"כ מִיָּדֵי דְאִיתָא מַעֲיָקְרָא וְעֵינָן שָׁם בְּרִיטְב"א: שָׁם לְאִפּוֹקֵי עֲבָדִים לֹא מִשְׁמַע לָהּ: לְשִׁיטַת הַסְּפָרִי שֶׁהֵבִיא רַש"י לְעֵיל דְּמַפְיָק לִיהָ עֲבָדִים מֵהָיָא ג"כ צ"ל דְּמֵאֲחִיו לֹא דְרִישׁ פְּרָבְנָן וּב' דְּרִשּׁוֹת דְּמַבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתִי לְמִיעוּט אַחַר מִיעוּט לְעֵנָן חֲצִי עֲבָד וְחֲצִי בֶן חוֹרִין כּר' יְהוּדָה אֲלֵא דְלְכָאוּרָה קָשָׁה מֵאֲחִיו לְרַבְּנָן לְמֵאִי אֲתִיָּא וּי"ל כִּינּוּן דְּדְרִשּׁוֹתוֹ אַחִיו בְּמִצּוֹת א"כ צָרִיף לְרַבּוֹת גַּר וְעָבָד מְשׁוֹחֲרָר דְּהָיוּ מִמַּעֲטִינָן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וְאֵהֲנֵי רִיבּוּיָא לְרַבּוֹת גַּר וְעָבָד מְשׁוֹחֲרָר וְאֵהֲנֵי מִיעוּטָא לְמַעַט עֲבָד וְחֲצִי עֲבָד וּבְזָה מִתּוֹרַץ קִנְיַת הַתּוֹס' בּוֹד"ה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שָׁם אָף פָּאן בְּנִפְשׁוֹת: פִּירִשׁ רַש"י דְּהַפְתּוֹב מְדַבֵּר בְּחִיבֵי מַב"ד וּלְפ"ז ה"ל בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת וְלֹא בְּנִפְשׁוֹת סְתָמָא וְעוֹד דְּלְפִי מָה שֶׁפְּתַב רַש"י גּוֹפָא לְקַמָּן מוֹכַח דְּדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ הֵינּוּ מַעֲנִינָן דְּלַמְעַלָּה וְדְלַמְטָה נְהָרֵי עֵנִינּוּ דְלַמְטָה דְּהֵינּוּ לֹא תַעֲנָה וְלֹא תַחֲמוֹד לִיפָא דִּינֵי נִפְשׁוֹת וְעוֹד לְפ"ז גַּם בְּמָה הַפְתּוֹב מְדַבֵּר בְּמִמּוֹן דְּקֵאָמַר לְקַמָּן צָרִיף לְפָרֵשׁ כֹּן הֵיכִי דְחִיב מְמוֹן וְזָה אֵינּוּ דְהֵתָם אֵין הֵעוֹנָשׁ מְמוֹן אֲלֵא מְלָקוֹת דְּבָגוֹזָל מִתְּנּוֹת עֲנִיִּים דְּכִתִּיב לְמַעַלָּה מְלֵא תַגְנוּבוֹ אִיפָא מְלָקוֹת הֵיכָא דְלֹא יָכוֹל לְהִשִּׁיב עוֹד כְּדִאִמְרִינָן בְּמִכּוֹת (דָּף מַע"ז ע"ב) וְכֹן אֲלֵא תַכְחָשׁוּ וְלֹא תַשְׁקֵרוּ דְּכִתִּיב לְמַטָּה אֵין עוֹנָשׁוּ מְמוֹן וְעוֹד דְּבַמְכִילְתָּא דְשִׁנּוּיָה בְּרִייתָא זֹו קֵאָמַר בְּרֵאשׁוֹן הָף דְּדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ וְאַח"כ קֵאָמַר וְעוֹד דַּג' מִצּוֹת כְּתִיבֵי ב' מְפִנְרִשִׁים וְאַחַד אֵינּוּ מְפִנְרִשׁ מָה הַמְפִנְרִשִׁים דְּהֵינּוּ לֹא תַרְצַח וְלֹא תַנְאָף עוֹנָשִׁים מַב"ד אָף לֹא תַגְנוּב כֹּן מִשְׁמַע דְּדְרִשָּׁה רֵאשׁוּנָה דְּמְכִילְתָּא מְדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ לֹא הֵינּוּ דְּבַחֲיָבֵי מַב"ד הַפְתּוֹב מְדַבֵּר וְלָכֵן גַּלְעַנ"ד דְּהֵכִי פִירוּשׁוֹ כִּינּוּ דִישׁ לְפָרֵשׁ לֹא תַגְנוּב בְּגוֹיָב נִפְשׁוֹת אוֹ בְּגוֹיָב מְמוֹן א"כ קֵאָמַר מָה לְהֵלֵן בְּנִפְשׁוֹת הַפְתּוֹב מְדַבֵּר דְלֹא תַרְצַח וְלֹא תַנְאָף וְלֹא תַעֲנָה וְלֹא תַחֲמוֹד בְּכּוֹלָם הָעֵבֵרָה נַעֲשִׂית בְּאָדָם וְלֹא בְּמִמּוֹן אָף לֹא תַגְנוּב כֹּן וְכֹן לֹא תַגְנוּבוֹ לְמַד מַעֲנִינּוּ דְּבַכּוֹלָם הָעֵבֵרָה נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן וְלֹא בְּנִפְשׁוֹת דְּבָגוֹזָל מִתְּנּוֹת עֲנִיִּים הָעֵבֵרָה נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן וְכֹן לֹא תַכְחָשׁוּ וְלֹא תַשְׁקֵרוּ דְּהֵינּוּ אֲזַהֲרָה לּוֹכַחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקֵר כְּמִבְּאָר בַּת"כ שָׁם הָעֵבֵרָה ג"כ נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן אָף לֹא תַגְנוּבוֹ כֹּן: שָׁם פְּרָבְנָן דְאִמְרֵי דְבָר וְאַפִּילוּ חֲצִי דְבָר: לְפִי מָה שֶׁחִילְקוּ הַתּוֹס' בַּב"ק (דָּף ע"א ע"ב) בְּשֵׁם רַב אֶלְפָּס בֵּין שְׁנֵי חֲזָקָה דְּפִלְיָגֵי רַבְּנָן אַר"ע וְס"ל דְּכּוֹלֵי דְבָר מְקַרֵּי וּבֵין אֶחָד אוֹמֵר בְּגַבְהָ וְאַחַד אוֹמֵר בְּכַרְיָסָה דְּמוֹדוֹ דְאִמְרִינָן דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר מִשּׁוּם דְּגָבֵי עֲדוּת דְשְׁנֵי חֲזָקָה הָיוּ עֲדוּת כֹּל אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוֹ לְעֵנָן תַּשְׁלוּמֵי פִירוֹת א"כ ק"ק הֵכָא דְלֹא הוֹעִיל עֲדוּת דְעֲדֵי גְנִיבָה לְעֲצָמָם כְּלוּם וַא"כ מוֹדוֹ רַבְּנָן כְּמוֹ בַּא"א בְּגַבְהָ וּי"ל דְּגַם הֵכָא מְהֵי שְׁצָרִיף לְהַחֲזִיר הַגְּנָב וְלֹא יָכוֹל לֹאמַר עֲבָדֵי הוּא שְׁקִנְיַתִּי אוֹתוֹ.

אֲכֹן ק"ק דְּלַפ"ז הָא מְסַקִּינָן בַּב"ק שָׁם לַר"ע דְּכִינּוּ דְעֲדֵי גְנִיבָה הָיוּ עֲדוּת בַּפ"ע לְעֵנָן לְשַׁלֵּם וְלֹא צָרִיכִים לְעֲדֵי טְבִיחָה מְקַרֵּי כּוֹלֵי דְבָר וּמוֹדָה ר"ע וַא"כ ה"נ דְּמְהֵי עֲדוּת גְנִיבָה לְעֲצָמוֹ לְהַחֲזִיר הַגְּנָב מ"ט דְּחֲזָקָה אֶלְקָבָא דַּר"ע דְּפוֹטֵר וּי"ל דְּבַשְׁלָמָא הֵתָם דְּבַעוּ עֲדֵי גְנִיבָה לְחִיבּוֹ כְּפֹל וְזָה גּוֹפָא מְחִיבֵין אוֹתוֹ עֲדֵי טְבִיחָה רַק שְׁמוֹסִיפִין עוֹד תַּשְׁלוּמֵי ג'

בְּעֵדוּתָן א"כ שְׁפִיר אֲמַרִינן כִּינן דְּבִאוּתוֹ דְּבַר שְׁנַתְּפוֹנוּ לְהַעֲיֵד נִגְמַר עֵדוּת גְּנִיבָה בְּלֵא עֲדֵי טְבִיחָה א"כ פֶּל עֵדוּת בַּפ"ע הָּוֵי פּוֹלֵי דְּבַר אֲבָל הִכָּא דַּע"כ אֲיִירֵי דְּנַתְּפוֹנוּ עֲדֵי גְּנִיבָה לְהַרְגוֹ שְׁפֵאוּ עִם עֲדֵי מְכִירָה פְּאַחַת וְאַמְרוּ שְׁהִתְרוּ בּוּ דַּא"ל"כ אִיךָ ס"ד דְּמַקְטִילֵי עֲדֵי גְּנִיבָה אִי לֹא נַתְּפוֹנוּ לְמִיתָה וְכִינן דְּלַעֲנִין עֵדוּת מִיתָה שְׁנַתְּפוֹנוּ לֹא מְהֵנִי עֵדוּת גְּנִיבָה מִיָּדֵי רַק עִם עֲדֵי מְכִירָה וְלֹא מְהֵנִי רַק לַעֲנִין דְּבַר אַחַר שְׁלֵא נַתְּפוֹנוּ לוֹ דְּהֵינּוּ לְהוֹצִיא הַנְּגַב מְרֻשּׁוֹתוֹ בְּזָה הָּוֵי לַר"ע חֲצֵי דְּבַר וּמִקְפֹּטֵר וְלַרְבָּנָן דְּבַר שְׁלֵם וּמִיחֻיב כְּמוֹ גְּבִי שְׁנֵי חֲזָקָה דְּגַם שְׁם לַעֲנִין עֵיקַר מְלִמָּא שְׁנַתְּפוֹנוּ לְהַעֲיֵד עֲלֵיהּ דְּהֵינּוּ לְחֲזָקָה הָּוֵי חֲצֵי דְּבַר וְלַעֲנִין דְּבַר אַחַר שְׁלֵא נַתְּפוֹנוּ לוֹ דְּהֵינּוּ לְשֵׁלֵם פִּירוּת הָּוֵי כְּוֹלֵי דְּבַר: שְׁם בְּרֻש"י ד"ה שְׁל בֵּית פְּלוֹנֵי.

שְׁחֻשׁוּבִין הָּוֵי: זֶה הַטַּעַם צ"ל שְׁהוּא ג"כ בְּנֻדָּה (דָּף י"ז ע"א) גְּבִי כְּגוֹן שְׁל בֵּית פְּלוֹנֵי שְׁמֻשְׁמֻשִׁין מְטוּתִיהֶן בְּפִנֵי עֲבֻדִיהֶן וְשִׁפְחוּתִיהֶן וְשֵׁם לֹא פִי רֻש"י כְּלוּם: שְׁם בַּא"ד. וְלֹא שְׁמַתִּיחֻדִין: פִּירוּשׁ דְּאִי דְּמַתִּיחֻדִים הָּרֵי עֲבָרוּ עַל לָאוּ שְׁבַתְּוֵרָה דִּיחֻד עֲרִיּוֹת דְּאוֹרִיחֻתָא הוּא וְלֹא הָּוֵי שְׁתִּיק הַש"ס מְלַפְרָסֵם שְׁמָם.

אֲכֹן ק"ק דְּבִסוּף מַס' עֵדוּת תָּנִן וְעוֹד אַחֲרַת הֵימָּה שְׁם וְקַרְבָּה בְּן צִיּוֹן בְּזֻרְעָה וּפִירֻשׁ הַרְמָב"ם שְׁם וְגַם הַבְּרֻטְנוּרָא דְּחָס הַתָּנָא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁלֵא לְהַזְכִּיר שְׁם הַמְּשַׁפְּחָה הַפְּסוּלָה וְהָרֵי הָּ מְשַׁפְּחָה פְּסוּלָה דְּנִטְמָעָה בְּכַשְׁרוּת עֲבָרָה ג"כ אֲדַאוֹרִיחֻתָא וְאַעֲפ"כ לֹא הַזְכִּיר הַתָּנָא שְׁמָהּ וִי"ל דְּהָּ מְשַׁפְּחָה לֹא הִרְשִׁיעָה כ"כ כִּינן דַּע"פ בְּן צִיּוֹן נִתְקַרְבָּה וּמִסְתַּמָּא עֲשָׂה עֲצָמוֹ כַּב"ד וְרַק בְּן צִיּוֹן גּוֹפָא אֲיִנְשׁ אֲלֵמָּא הָּוֵי: שְׁם ד"ה עֲדֵי גְּנִיבָה.

וְלֹא מְשַׁפְּחַת לָהּ דְּמִקְטֵל: עֵינֵן בְּר"ן שְׁהִבִּיא דַּעַת הַרְז"ה דִּישׁ לַפְטוֹר גַּם אוֹתוֹ מְטַעַם דְּבַר וְלֹא חֲצֵי דְּבַר אֲבָל לְפִי דַּעַת הַרְז"ן לֹא שִׁיחֻף לַפְטוֹר רַק עֵדוּת שְׁאִי אַתָּה יְכוֹל לְהַזְכִּימָה וְכַנְרָאָה גַּם דַּעַת רֻש"י.

אֲכֹן לַפ"ז ק"ק מַה שְׁפַתְּב רֻש"י דְּלֹא מְשַׁפְּחַת רַק בְּכַת אַחַת דְּגַם בְּלֵא פַת אַחַת מְשַׁפְּחַת לְפִי מַה דְּמַבְּנֹאֵר לְעִיל (דָּף ע"ח ע"א) דְּבַרְאִיחֻת הַב"ד לֹא בְּעֵינֵן עֵדוּת שְׁאֵתָהּ יְכוֹל לְהַזְכִּימָה וְלַפ"ז שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת דְּמִקְטֵל כְּגוֹן שְׁעֵדִים הַעֲיֵדוּ עַל הַגְּנִיבָה וְהַב"ד רָאוּ אֵת הַמְּכִירָה דְּלַעֲנִין גְּנִיבָה לֹא בְּעֵינֵן אַתָּה יְכוֹל לְהַזְכִּימוּ דְּהָּ לֹא מִקְטֵל עֲלֵיהּ וּבְמַכִּירָה לֹא בְּעֵינֵן מְפִנֵי דְּהַב"ד רָאוּ אוֹתָהּ: שְׁם בַּתוֹסְפוֹת ד"ה מוֹנַמְצָא בְּיָדוֹ קְאָמִינָא.

כִּי יִמְצָא חָלָל פְּרֻט לְמַצוֹי: מַמָּה שְׁפִירֻשׁ הַרְמָב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנִּיּוֹת רַפ"ט דְּסוּטָה וְגַם הַבְּרֻטְנוּרָא שְׁם (וְגַם מַחְבּוּרוֹ נִרְאָה כֵּן אֲלֵא שְׁבַמְקוּם שְׁהַרְגוּהוּ צ"ל שְׁיַהַרְגוּהוּ) נִרְאָה שְׁמַפְרֻשׁ פְּרֻט לְמַמְצִיא אֵת עֲצָמוֹ ע"ש וְלַפ"ז לַק"מ דִּי"ל דְּהָּ דְּרֻשָּׁה שְׁפִיר דְּרֻשִׁין אֲבָל לֹא פְּרֻט לְמַצוֹי: שְׁם בַּא"ד.

וִי"ל כְּדִפְרִישׁ בְּקוּנְטֵרַס: פִּירוּשׁ דְּהַתוֹסְפוֹת סְבָרֵי דְּהִכָּא הָּוֵי ב' דְּרֻשׁוֹת דְּנוֹמְצָא מִיְּתֵר וְגַם מִיָּדוֹ וְלָכֵן ל"ק מְכִי יִמְצָא חָלָל דְּאָף דְּהֵתָם לִיכָּא יְתוּרָא מַכ"מ מִמְּשַׁמְעוּת דְּבַאֲדָמָה קְדָרִישׁ וְכֵן ל"ק מוֹמְצָא דְּעַרְכִין דְּאָף דְּלֹא כְּתִיב בְּיָדוֹ מַכ"מ הֵתָם קָרָא יְתִירָא הוּא אֲבָל בּוּכִי יִמְצָא אִישׁ שׁוֹכֵב עִם אִשָּׁה דְּהֵתָם לֹא כְּתִיב בְּיָדוֹ וְגַם כִּי יִמְצָא לֹא מִיְּתֵר לֹא דְּרֻשִׁין מִיָּדֵי: שְׁם בַּד"ה יִצָּא עֲבָד: וְקֻשָּׁה דַּא"כ גַּר וּמְשׁוּחָרֵר נְמִי: בַּב"ק פִּירֻשׁ רֻש"י עוֹד פִּירוּשׁ אַחַר דְּאִין לוֹ אַחְנָה כִּינן שְׁאִינוּ מוֹתֵר לְבֵא בְּקֵהָל וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה לֹא קֻשָּׁה קוּשָּׁא דְּהִכָּא.

אכן גם על פירוש זה קשה דא"כ ממזר וזרות שפכה דאין מותרין לבוא בקהל נמי. ולכן נ"ל דנדאי פשאמרה תורה הקפידה על תרי גונוי אחנה דהיינו שיהא לו אחנה עם אחיו ושיהא מותר לבא בקהל דהא גם לענין ישראל הכי פירושו ולא דבעינן אחיו מאביו דוקא ולכן נקיט רש"י הקא הך פירושא ובב"ק אידך פירושא דמרונייהו פי הדדי הוי ולא קשה לא מגר ולא ממזר: שם ד"ה מתוך.

אין הטעם תלוי באמירתם: נלפענ"ד הא דהוצרף לומר מתוך שיכולי לומר היינו לפמש"כ לעיל דלא מקרי לר"ע עדות שני' פולי דבר אלא פשהועיל עדות הראשונה לדבר שהיתה פנונתם להעיד עליו פגון גבי עדי קודשין ועדי גניבה קודם עדי טביחה והנה לפ"ז הקא דהעידו על בן סורר ומורה שגנב משל אביו ואכל אין הוכחה אצלם פלל אי אמלקות או אמיתה קא מסהדי דאי פבר נלקה מקודם אז פאו לחייבו מיתה ואי לא לא פאו רק לחייבו מלקות ואף דע"י התראה ניפר אי מתרו למיתה או מלקות י"ל דאתרו למיתה ואעפ"כ הוי מלקות בכלל למ"ד מותרה למיתה הוי מותרה למלקות בכתובות (דף ל"ג) ולכן אי הוי פנונת העדים להעיד על מיתה לא מקרי עדות שניה לר"ע פולי דבר אף שהראשונים העידו להלקותו ונלקה על פי עדותם מכ"מ פינון דלא הנה פנונתם לקח רק להמיתו לא הוי רק חצי דבר ולכן צ"ל שאומרים העדים גופא דכנונתם הנה להלקותו ואז מיקחשב עדות השניים להמיתו פולי דבר: שם ע"ב בגמרא ה"ל לאו שניטן לאזהרת מב"ד: א"ל לפי מה דאמרינן במפוח (דף י"ג ע"ב) לחד תירוץ דטעמא דאין לוקין אלאו שניטן לאמב"ד משום פדי רשעתו וזה לא הוי רק באתרו ביה לקטלא אבל באתרו ביה למלקות דליפא מיתה לכ"ע לוקין אלאו שניטן לאמב"ד וא"כ מאי קמוכית דלמא ר' יוחנן סובר פך ולכן סובר דלוקין אף דס"ל נהרגין דהא הקא ע"כ איירי באתרו ביה למלקות דאל"כ איך לוקין די"ל לפי מה שהוכיחו התוס' שם ע"כ הך דמחמר דחשיב לאו שניטן לאמב"ד דשבת (דף קנ"ד ע"א) אתיא פתרוץ בתרא דרבא דס"ל לר"ע דאפילו באתרו ביה למלקות לא לקי ונהרי ר"י הוא דאמר פן גבי מחמר ולכן ר"י לשיטתו ע"כ מוכח דס"ל אין לוקין.

גם אין להקשות אפתי מאי מוכיח בב"ק (דף ע"ד ע"ב) לר"א מדסבר עדים שהוכחו שו לוקין דע"כ סובר אין נהרגין אם הוזמו אח"כ דאל"כ אין לוקין מטעם דה"ל לאו שניטן לאמב"ד ע"ש ואפתי מאי מוכיח דלמא ר"א ס"ל פתרוץ קמא די"ל דהא הטעם דבאתרו ביה למלקות ס"ל לר"ע דלוקין אלאו שניטן לאמב"ד היינו משום דאז לא יכול לבא לידי מיתה עוד דהא לא ה"ל התראת מיתה אכן זה לא שייך רק היכי דבעו התראה אבל התם דבעדים זוממים קיימינן דלא בעו התראה א"כ לעולם יכול לבוא לידי מיתה והוי לעולם פמו אתרו ביה לקטלא דפוסר ר"ע דפסקינן פנותייה: שם אלא אר"פ בעדי מכירה: עיין מה שהקשה מהרש"ל ומה שתירץ המהרש"א דבאמת חזקה ס"ל ג"כ פרבנן והא בהא תליא דאי לוקין אין נהרגין ואי נהרגין אין לוקין מטעם שניטן לאמב"ד קשה דאפתי מ"ט דחזקה דס"ל לוקין ואין נהרגין לימא איפכא פמו ר"י וגם אר"י קשה לימא איפכא פחזקה פינון דאין טעם להאחד אלא משום דס"ל אידך ולפי מש"כ הר"ן דפליגי בפמשמעות דקרא אי ומת הגנב ההוא קאי גם אנגיבה אי רק אמכירה א"ש אבל לפמש"כ המהרש"א קשה ולכן ע"כ צ"ל לשיטת רש"י דהא אמרינן לחזקה דהוא סבר חצי דבר לא כר"ע וא"כ עדי גניבה לעולם לא מיחייבי מיתה ולכן לוקין ומדלוקין מעידין עדי

מכירה אדבר שלם ונהרגין אבל ר"י ס"ל דדבר ואפילו ח"ד וא"כ עדי גניבה פאו אמיתה ולכה אין לוקין וא"כ ודאי קשה פקושת המהרש"ל פיון דחזקיה ע"כ ס"ל דלוקה פדמוכים בגמרא דאי איהו לא לקי אינהו היכי לקו אכן לפי מש"כ לעיל דטעמא דלא חשיב לחזקיה לאו דלא תגנוב לאו שניתן לאמב"ד היינו פיון דלדידיה לא משפחת מיתה רק היכי דעדי גניבה גופא מעידין על המכירה והכא דלא העידו רק על הגניבה לא הוי מיתה לכה לא ה"ל לאו שניתן לאמב"ד דלא חזקיה שפיר שפיר א"כ יבואו עוד ויעידו ג"כ על המכירה אבל לר"י דס"ל דנהרג גם אם פאו עדים אחרים על המכירה שפיר ה"ל לאו שניתן לאמב"ד וא"כ שפיר הוכיח רש"י דע"כ חזקיה ס"ל כר"ע דא"ל דלמא סבר פרבנו וטעמא דלוקין משום פאשר זמם דאי ס"ל פרבנו א"כ שפיר ה"ל לחזקיה ג"כ לאו שניתן לאמב"ד פיון דגם ע"י עדי מכירה אחרים נהרג כמו לר"י וא"כ באמת אינו לוקה ולא הוי פאשר זמם אע"כ מדסבר חזקיה דהוא והם לוקין ע"כ ס"ל כר"ע דבר ולא ח"ד ומתורץ קושית מהרש"ל: שם ר' יוחנן אומר נהרגין: הרמב"ם (פ' כ"א מה' עדות) פסק כר"י ולכאורה ה"ל לפסוק פחזקיה שהוא רבו של ר"י אכן אי דעת הרמב"ם פדעת רש"י דגם לפי תירוץ רב פפא סובר ר"י פרבנו וחזקיה כר"ע א"ש דפסק כר"י דהלכה פרבנו וגם אי דעתו פדעת הר"ן והר"ן דלפי האמת כ"ע פרבנו ס"ל מכ"מ אין קושיא עליו למה פסק כר"י נגד חזקיה דגם בפ"ח מה' מאכלות אסורות פסק כר"א דלא תאכל איסור הנאה במשמע אף דלכאורה ה"ל לפסוק פחזקיה נגד ר"א שהוא תלמיד דר"י ומטעם זה פסק באמת הר"ן והרא"ש פחזקיה כמש"כ הרא"ש בפ"ק גיה"נ על מתניתן דשולח אדם ירוך לנכרי הרי דגם שם לא חש הרמב"ם להכי לפסוק אפי' כמתלמיד דר"י נגד חזקיה אכן הרא"ש כ' שם דהלכה בכ"מ.

פחזקיה נגד ר"י ע"ש: שם ברש"י ד"ה דלא לקי. משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מב"ד: עיינו מה שהקשה המהרש"ל והנהראה לפענ"ד ליישב דודאי אי ינהרג גם ע"י עדות אחרים בזה חשיב לאו שניתן לאזהרת מב"ד רק דלחזקיה מסופק פיון דע"י עדות אחרים שפעידין על המכירה אינו נהרג ולא נהרג רק אי עדי גניבה גופא מעידין על המכירה אי אעפ"כ יחשב לאו שניתן לאמב"ד או לא וזה מוכיח מחזקיה דע"כ הוא מ"ד לוקין דכיון דלדידיה אין נהרגין לעולם לא יבואו לידי מיתה פיון דכבר הוזמו על הגניבה א"כ הם עצמם ע"כ לא יעידו עוד על המכירה להרגו וגם ע"י עדי מכירה אחרים לא נהרגים דהוי חצי דבר ולעולם אין סופן למות על עדות זו ולכה לא הוי אזהרת מב"ד וכיון דהם לוקין ע"כ הוא נמי לוקה וא"כ ע"כ לא חשיב זה לאו שניתן לאמב"ד משום שפיר יעידו עדי גניבה על המכירה גופא ולכן פריה שפיר: שם בד"ה אינהו היכי לקי.

לאו שאין בו מעשה הוא: א"ל אפתי מאי קמדייק דלמא קסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו דז"א דהא אליבא דר"י הוא דדייקינו הכא פן אינהו היכי לקי (לפי פירוש הר"ן והר"ן) ונהרי ר"י בפירוש אית ליה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו במכות (דף ט"ו ע"א) וגם לחזקיה קדייק שפיר דע"כ הוא לקי מדאינהו לקי דע"כ גם חזקיה אית ליה לשב"מ אין לוקין עליו דבמכות שם מוכח דטעם דמ"ד דלוקין יליף במכות שם מדבא הפתוב גפי נותר ליתן עשה אחר לא מעשה לומר שאין לוקין עליו הא לא"ה ה"א דאין לוקין דגפי מלקות לעשות פתיב פדאמרינו שם רפ"ג ונהרי בתמורה (דף ד' ע"ב) אתיא

הַה סְמִיכַת דְּנִהְגּוּתָא לְלֹא תוֹתִירוּ לְחֻזְקָהּ לִיתָן בְּוָקֵר שְׁנֵי לְשִׁרְיָתוֹ וְא"כ לֹא מוֹכַח מְזֵה דְלִשְׁב"מ לִוְקִינ' וְקִינִים לִיָּה הַפְּלֵלָא דְאִין לִוְקִינ' וְלִכּוּ פְּרִיָּה לְחֻזְקָהּ ג"כ שְׁפִיר.

אֲכַן אֶפְתִּי קָשָׁה אִיָּה מְתַרְץ רַש"י דֵּה"ל לֵאשְׁב"מ אַף דְּהִכִּי מְתַרְצִינָן בְּמִפּוֹת (דָּף ב' ע"ב) מִכ"מ הִיָּינוּ אִי לָאו וְהִצְדִּיקוּ אַבְל הַשְּׁתָּא דְכַתִּיב וְהִצְדִּיקוּ שְׁפִיר לְקוּ מְלֵא תַעֲנֶה כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם (דָּף ד' ע"ב) וְאִיָּה פְתַב רַש"י דְאִין לִוְקִינ' מִשּׁוּם דְּהוּי לָאו שְׁאֲב"מ וַי"ל לְפִי מַה דְאֶמְרִינָן בְּב"ק (דָּף ע"ד ע"ב) תְּסַפִּינָם דְר"א הוּא דְאָמַר אִין נְהֲרָגִין כּו' ע"ש דְאֶלְמָא ר' יוֹחָנָן דְס"ל שָׁם דְנִהְרָגִין ע"כ ס"ל דְאִין לִוְקִינ' וְהִיָּינוּ ע"כ מִשּׁוּם דְס"ל כְּרַבְּנָן דְר"מ שָׁם דְלֹא לְקִי אֶלָּא תַעֲנֶה.

אֲכַן אֶפְתִּי קָשָׁה לִפ"ז לֹא ה"ל לְרַש"י לְפָרֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְלִשְׁב"מ הוּא אֶלָּא מִשּׁוּם דְצָרִיָּה לֹא תַעֲנֶה לְאֻזְהָרָה לְעֵדִים זוֹמְמִים וְכַדְמַפְרָשִׁינָן שָׁם טַעְמָא דְרַבְּנָן וְעֵינָן בְּרַמְבַּ"ן בְּסִפְרַת הַמְּלַחְמוֹת וְהַר"ן בְּחִידוּשָׁיו שְׁתַּיְרָצוּ קִנְיָנִית רַש"י דְאִי לֹא לִוְקָה עַל עֵדוּתָן א"כ עֵדוּתָן לֹא הוֹעִיל כְּלוּם וְגַם מִשּׁוּם לֹא תַעֲנֶה לִיָּפָא: שָׁם ד"ה וְשִׁנִּים אוֹמְרִים בְּפִינָנוּ אַכְּל.

וְאִין הִרְאִישׁוֹנִים יְכוּלִים לֹאמַר: ק"ק הָא אֶפְתִּי יְכוּלִים לֹאמַר לְחִיָּיְבוּ מְמוֹן לְשִׁלְמָא לְאֲבִיו בְּאִינוּ שְׁהַעִידוּ עָלָיו שְׁגִיבּוּ וּבְשִׁלְמָא לְעִיל גְּבִי עֲדֵי גְּנִיבָה וְעֲדֵי מְכִירָה ל"ק דְאָף אִי לֹא יְכֻלוּ עֲדֵי גְּנִיבָה לֹאמַר לְהִלְקוֹתוֹ בְּאִינוּ כְּגוֹן לְר"י אֶפְתִּי לִיָּמָא לְהוֹצִיא אֶת הָאִישׁ אוֹתוֹ שְׁהַעִידוּ עָלָיו שְׁגִיבּוּ מִיָּד בְּעָלָיו בְּאִינוּ דְהָא פִּינָן דְהוֹזְמוּ כָּל הַמַּעֲשֵׂה שְׁקַר הִיָּה וְאִין כְּאִן אִישׁ שְׁרָצוּ לְהוֹצִיא אוֹ וְאִף דְאִיָּפָא נְפִיקוּתָא אִם יֵשׁ לְאִישׁ אַחַד עֶבֶד וְהֵם אוֹמְרִים שְׁהוּא גְּנִיבּוּ מִכ"מ לֹא בְּהִכִּי אִיָּרִי וְכֵן פְתַב כְּבַר הַרְמַבַּ"ן בְּסִפְרַת הַמְּלַחְמוֹת אַבְל הִכָּא קָשָׁה דְלִיָּמָא הַעֲדִים שְׁלֵהוֹצִיא הַמְמוֹן שְׁגִיבּוּ בְּאִינוּ וְצ"ל דְגַם הִרְאִישׁוֹנִים צָרִיכִים לְהַתְרוֹת בּוּ לְמִיתָה וְלִכּוּן לֹא יוֹכְלוּ לֹאמַר כֵּן מְדַאֲתָרוּ בִּיָּה אַבְל זֶה לֹא שְׁיָיָה לְפִי מִש"כ הַתּוֹסֵ' לְעִיל בְּד"ה גְּנִיבָה דְלְחֻזְקָהּ הִרְאִישׁוֹנִים לֹא בָּעוּ הַתְרָאָה פִּינָן דְלֹא מְקַטְלֵי דְהָרִי הִכָּא לְחֻזְקָהּ קִיָּיְמִינוּ: שָׁם ד"ה אַחַד יוֹשֵׁב עַל פְּתַח.

שְׁלִפְנִים מִן הַחֵיל לְפָנֵי עֲזַרְתָּ נָשִׁים: ק"ק דְלִפ"ז ה"ל פְּתַח עֲזַרְתָּ נָשִׁים וְלֹא פְתַח הַר הַבַּיִת וְלֹא יְדַעְתִּי לְמָה לֹא פִּירַשׁ רַש"י כְּפִשׁוּטוֹ שְׁהוּא עַל פְּתַח שְׁעַר הַבַּיִת מְזַרְחֵי שְׁהוּא שְׁעַר שׁוֹשָׁן וְחוּץ לְחֵיל וְא"ל פִּינָן דְאֶמְרִינָן לְעִיל (דָּף ט"ז ע"ב) דְמַצָּאָן בְּבֵית פְּאִגִּי וְהִמְרָה עָלֵיהֶם אִף שְׁהוּא בִירוּשָׁלַיִם פְּטוּר מִשּׁוּם דְבָעִינָן אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְכִינָן דְמְקוֹם לְשִׁכַת הַגְּזִית שְׁהִיוּ יוֹשְׁבִים בָּהּ סְנֵהֲדָרִי גְדוּלָּה הִיָּה מַחְנֶה לְוִיָּה דְבְמַחְנֶה שְׁכִינָה שְׁהוּא מְעַזְרַת יִשְׂרָאֵל וְלִפְנִים לֹא הִיָּה רְשׁוּת לְיֹשֵׁב אֶלָּא לְמַלְכִּי ב"ד בְּלִבְד כְּדְאֶמְרִינָן בְּיוֹמָא (דָּף ל"ד ע"א) אֶלְמָא דְלְמַחְנֶה לְוִיָּה קָרִי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְכִינָן דְהִלְכָה הוּא דְהוּלְקָה אֶל הַג' בְּתֵי דִינָיִם א"כ הַפֶּל הֵם בְּכָלֵל וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמְּקוֹם וְא"כ הַפֶּל צָרִיכִים לְהִיּוֹת בְּמַחְנֶה לְוִיָּה דְוָקָא וְהַשְׁתָּא פִּינָן דְקָאֵמַר דְשְׁנֵי הִיָּה יוֹשֵׁב עַל פְּתַח הַעֲזָרָה וְע"כ הִיָּינוּ מְבַחוּץ דְאִי מְבַפְּנִים הָא אִין יְשִׁיבָה בְּעֲזָרָה א"נ עַל פְּתַח הַר הַבַּיִת הוּי ג"כ מְבַחוּץ וְהָרִי אִין זֶה מַחְנֶה לְוִיָּה לְכֵן פִּירַשׁ רַש"י דְפְתַח הַר הַבַּיִת הִיָּינוּ שְׁעַר עֲזַרְתָּ נָשִׁים דְהוּי ג"כ פְּתַח הַבַּיִת כְּמִש"כ הַתּוֹסֵ' יו"ט פ"ג דְסוּטָה דְכָל מַחְנֶה לְוִיָּה הַר הַבַּיִת קָרִי לָהּ: שָׁם בְּד"ה נְמַצָּא חֻזְמוֹ.

עַד שְׁיָהָא בְּן אַרְבַּעִים: הִכִּי אֶמְרִינָן בְּסוּטָה (דָּף כ"ב ע"א) וְא"ל דָּא"כ אִיָּה יֹשֵׁב בְּסִנֵּהֲדָרִין דְהָא ע"כ יֹשֵׁב עִמָּהֶם דָּא"כ לְמָה עָלוּ עִמּוֹ לְשִׁאוּל דִּי"ל דְעָלוּ לְבַרְר הַדִּין א"נ י"ל דְזֶה

לא הוי רק בהוראה שמונה ביחידות אבל לישוב עמקם בדין שרי קודם מ' שנה: שם בתוספות ד"ה גניבה אתחלתא.

לפנסלו בעדות באנו: א"ל לפי מה שתיקרו התוס' לעיל (דף מ"א ע"א) בד"ה א"נ דא"כ הל"ל פלוני בא על נערה המאונסה וא"כ ה"נ נטרץ הכי דא"כ דלפנסלו בעדות באו הל"ל פלוני גנב ממון דמפסיל ג"כ לעדות וליכא מיתה די"ל דהתוס' לא תיקרו שם הכי רק משום דממה שמעידין גם על האשה מוכח שפיר דלקטלה באו דאל"כ לשקרו מינה ולא יעידו רק על הבעל אבל הכא דלא הוי מצי למישתק מעיקר העדות רק דהוי מצי למיחלף בעדות דליכא מיתה ובזה לא אמרינו דמינכר מלתא דלמיתה באו וכן מוכח שם גופא דאל"כ יקשה אפתי כי אמרו פלוני בא על נערה המאונסה והומו איך פוטרין מטעם דיכולים לומר לפסלו בעדות באנו וימא להו הנה לכם לפנסלו בדבר דאיכא לאו ולא מיתה אע"כ היכי דלא הוי הוכחה מדנהוי מצי למישתק מעדותן רק מדנהוי מצי לשנות בעדותן אין זה הוכחה לענין שלא יוכלו לומר לפנסלו בעדות באנו: שם בא"ד.

א"כ לחזקה נמי ליקטלו: עיין במהרש"א שהקשה דאמה דאמרינו לעיל וכ"ת דקסבר חזקה דלא לקי הוי מצי התוס' להקשות פו. ולפענ"ד י"ל דהא דמקשו התוס' דאי איירי בהתראה לחזקה נמי ליקטלו לא שייך רק אי חזקה פרבנו ס"ל דאי כר"ע פטור מטעם דבר ולא חצי דבר וכמש"כ המהרש"א גופא דהתוס' סברי דלפי אוקימתא דרב פפא לא מוקמינו עוד חזקה כר"ע אלא פרבנו אכן זה לא שייך רק לפי האמת אבל לפי מה דס"ד דטעם דחזקה כר"ע ע"כ פטור לחזקה מקטלא גם היכא דאתרו ביה למיתה ולכן לעיל לא היו יכולים התוס' להקשות קושיתם אבל הכא הקשו שפיר: שם בד"ה עבדי מכרתי.

וא"ת אי לאו למקטלי וא"ת אי דלא אתרו ביה וכו': ולפענ"ד י"ל דנדאי העדים אתרו ביה ואמרו דלמקטליה אתו דדלמא לא יטעון עבדי מכרתי אבל מכ"מ אנו לא נוכל למקטל אותן כיון דהם לא רצו לחייבו רק מספק דדלמא יטעון עבדי מכרתי ויפטר ומספק גם אותן לא נוכל להרוג דה"ל ספק נפשות דלהקל: שם בא"ד.

וי"ל דאתו לקיים המקח: אין לפרש שבאו לקיים המקח שלא יחזור בו המוכר דהא כיון דהומו א"כ לא הנה פאן מכירה כלל ואיך שייך שבאו לקיים המקח אלא ה"ק שיאמרו שפוננת עדותם הנה שישאר הנגנב ברשות הקונה אותו דכיון שהם העידו עליו שמכר את הנפש ע"כ צריך הוא לומר דעבדו מכר אף שכל הדבר שקר הוא דהא אין נאמן להכחיש העדים ועי"ז ישאר האיש אשר אמר עליו שמכרו וישעבדו הנה ברשות הקונה אותו אף שהוא לא מכרו לו וזה מה שמרויחים בעדותן: שם בא"ד.

וכי ה"ג הוי מצי לשנויי: וא"ל דדלמא רצה לאוקמי שם גם כר' יוסי דס"ל במכות (דף ז' ע"ב) דאינו נהרג עד שיהיו פי שני עדיו מתרים בו וא"כ לא שייך לאוקמי דאתרו ביה אחרוני ואינהו לא ידעי די"ל דגם השתא דאוקמי באשה חבירה וכו"י בר"י אפתי לא הוי ככ"ע דהא פליגי רבנו עליה פנראה לעיל (דף ט' ע"ב) ואפילו ר' יוסי גופא פליג עליה פנראה במכות שם וא"כ שפיר כתבו התוספות כמו דאוקמי כריבר"י ולא כר' יוסי כמו כן הנה מצי לאוקמי כר"י ולא כר"י בר"י: שם בד"ה קמ"ל רמיזא.

אָבֵל הָקָא בְּרַמִּיזָא גְרוּעָה אַיִרִי א"נ דִּינֵי נְפֻשׁוֹת שְׂאֵנִי: א"ל דְּאִיף אַמְרִינֵן בְּכַתּוּבוֹת (דף ל"ג ע"א) וְנִתְרוּ בְּהוּ מַעֲקָרָא וְנִרְמוּז בְּהוּ רְמוּזֵי דְהֵתָם לֹא שְׂיִיכֵי ב' תְּיִרוּצֵי הַתּוֹס' דְּהֵתָם לֹא רְמִיזָא רַק פְּעַם אֶחָד וְגַם אַיִרִי לְעַנְנֵן דַּנ"פ ג"כ שֵׁם פְּנִרְאָה דִּי"ל פְּכָר פְּתַב הַשִּׁטָּה מְקַנְפָצַת בַּב"ק בְּשֵׁם הַרְשָׁפ"א דְּהֵתָם הָנִי רְמִיזָא מְעַלְיָא פִּינֵן דְּכָבֵר אַמְרוּ לְהֵם מַעֲקָרָא מַה שְׂרוּמְזִים לְהֵם לְבַסּוּף: שֵׁם דָּף פ"ז ע"א בַּגַּמ' בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דָּם נָדָה: בְּנִדְהָ (דף י"ט ע"א) יְלִיף מִזְהָ דְאַיְכָּא דָּם טְהוֹר בְּאַשָּׁה וּק"מ מַנ"ל דְּלְעַנְנֵן אַשָּׁה קְאִי דְלָמָּא אַיִרִי לְעַנְנֵן טְוִמְאָה דְּבַחְוִלִין (דף ל"ג ו"ד) פְּלִיגֵי תַנְאִי בְּמִינֵי דְמִים אִי מְכַשִּׁירִים לְקַבֵּל טְוִמְאָה אוֹ לֹא וְכֵן דְלָמָּא פְּלִיגֵי לְעַנְנֵן דָּם שְׂבִשְׁלוֹ אוֹ שְׂמֶלְחוֹ דְחִיב לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְזַעֲרִי ס"ל בְּמִנְחוֹת (דף כ"א ע"א) דְאַיְנוּ עוֹבֵר אֶלְמָא דְלַדְעַת הַרְמַב"ם יֵשׁ פְּלוּגְתָא בְּזָה וְדְלָמָּא בְּהָא פְּלִיגֵי וי"ל: שֵׁם מ"ט דר' מֵאִיר גְּמַר דְבָר דְבָר: ק"מ הָא גַבִּי צְבוּר גּוּפָא דְלָא מְחִיבֵי רַק אַדְבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת לֹא אֶתְיָא רַק מְהִיקְשָׁא לְדִידוֹן דְּמַצְרַכִּינוּ עָלֵיהָ לְעֵרִיּוֹת פְּמִבְּנָאָר בְּהוֹרִיּוֹת (דף ח' ע"א) וְא"כ ה"ל דְבָר הַלְמָד בְּהִיקְשָׁא שְׂאִין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בַּגּוֹז"ש וְאַף דְהַלְמָד הוּא חוֹלִין וּבַחְוִלִין לְמַדִּין לְמַד מְלַמֵּד הָא הַמְלַמֵּד קִדְשׁ הוּא וְאַפְתִּי קִשְׁיָא לְמ"ד בְּזַבְחִים (דף נ"א ע"א) דְבַתֵּר מְלַמֵּד אֶזְלִינֵן וְכַה"ג הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' לְעִיל (דף מ"ב ע"ב) ע"ש וְדוּחַק לֹמַר דַּר"מ ס"ל פְּרַבִּי שֵׁם דְּמַפִּיק צְבוּר מַגּוֹז"ש דְעַלְיָ וְה"ל דְבָר הַלְמָד בַּגּוֹז"ש שְׂחוֹזֵר וּמְלַמֵּד בַּגּוֹז"ש וי"ל לְפַמֵּשׁ כ" הַתּוֹס' בְּזַבְחִים (דף מ"ח ע"א) דַּבְכָה"ג לֹא מְקַרֵי דְבָר הַלְמָד בְּהִיקְשָׁא שְׂאִין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד פִּינֵן דְבָלָא הִיקְשָׁא ג"כ יְדַעִינֵן דְחִיב עַל דְבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת דְהָא הַפֵּל הָנִי בְּכָלֵל פִּי יִפְלָא מִמָּה דְבָר וְכֵן גַבִּי צְבוּר הָנִי הַפֵּל בְּכָלֵל וְהִיקְשָׁא לֹא בְּעֵי רַק לְמַעַט ע"ש: שֵׁם עַד דְאַיְכָּא תוֹרָה וְיוֹרוּף: עֵינֵן בְּר"ן דְגַם ר"י מוֹדֵה דְחִיבֵי בְּדָבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת רַק דְמַרְבָּה מִתוֹרָה וְיוֹרוּף גַם מִיַּדִּי אַחְרֵינִי וּק"מ פִּינֵן דַּר"י ע"כ ג"כ ס"ל לַגּוֹז"ש דְבָר גַבִּי זָקֵן מְמַרָא דְמַצְרַכִּינוּ לְהָא דְדַרְשִׁינוּ לְעִיל (דט"ז ע"א) וְכֵן לְהָא דְדַרְשִׁינוּ בְּהוֹרִיּוֹת (דף ד' ע"א) לְתִירוּץ רַב אַשִּׁי שֵׁם וּבְכוּלְהוּ וְדָאִי לֹא פְּלִיגֵי ר"י א"כ מַנ"ל דְתוֹרָה וְיוֹרוּף אֶתִּי לְרַבּוֹת גַם שְׂאָר דְבָרִים שְׂאִין חִיבִים עַל זְדוּנָם פֶּרֶת דְלָמָּא גּוֹז"ש דְבָר דְבָר גַם לְהַדְר"מ אֶתִּי וְתוֹרָה וְיוֹרוּף לֹא אֶתִּי לְמַעַט רַק דְאַבְתּוֹ מְאַנּוֹסְתּוֹ לֹא מִיַּחְיִיב דְהֵתָם אַף דְהוּי זְדוּנוּ פֶּרֶת וְש"ח מְכ"מ תוֹרָה וְיוֹרוּף לֹא הָנִי וְמַה"ט לֹא הִבִּיא גַם הַרְמַב"ם בְּתוֹ מְאַנּוֹסְתּוֹ בַּה' מְמַרִים דְהִינּוּ מְשׁוּם דְפָסַק כַּר"י וְכַמֵּשׁ כ" הַר"ן: שֵׁם וְאִי לְהָאִי גִיסָא קָא שְׂרִי חֲמִץ בְּפָסַח: ק"מ הָא אַמְרִינֵן בַּר"ה (דף כ"ה ע"א) בֵּין שְׂקַדְשׁוֹ ב"ד בְּזַמְנוֹ בֵּין שְׂקַדְשׁוֹ שְׂלָא בְּזַמְנוֹ אִין לְנוּ מוֹעֲדוֹת אֶלָּא אֵלּוּ וְכֵן דְרִשִׁינוּ אֶתְּם אֶפִּילוּ שׁוּגְגִין אֶפִּילוּ מוֹטְעִין אֶפִּילוּ מְזִידִים וְא"כ גַם לְפִי דַעַת הַזָּקֵן מְמַרָא דַּהַב"ד טְעוּ ע"כ צְרִיף לְשִׁמּוֹעַ לַב"ד וְאַיְיף שְׂיִיף לְהַתִּיר חֲמִץ בְּפָסַח ע"י הוֹרְאָתוֹ וְכַעֲיִן מַה שְׂהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' וי"ל ע"פ מַשׁ כ" הַתּוֹס' (שֵׁם דַּכ"א ע"א) דְלָא שְׂיִיף אֶתְּם אֶפִּילוּ שׁוּגְגִין רַק לְעַנְנֵן קְבִיעַת הַחֲדָשׁ וְלֹא לְעַנְנֵן קְבִיעַת שְׁנָה אַף דְלָא פְּתִיב גַבִּי חֲדָשׁ רַק גַבִּי מוֹעֲדִים וְהִבִּיא רְאִיָּה מְחִזְקִיָּה ע"ש וצ"ע לְפִי מַשׁ כ" שֵׁם לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן: שֵׁם בְּרַש"י בַּד"ה דְבָרֵי רִיבּוֹת.

ה"ל לְמִיכְתָּב דְבָרֵי רִיב: ק"מ הָא בְּכוּלְהוּ ע"כ דְרִישׁ מִמְשַׁמְעוֹת דְקָרָא בְּלָא יְתוּר וְלָמָּה פִּירֵשׁ רַש"י הָקָא דְמַפְחַח יְתוּרָא קְדָרִישׁ מְדַהוּי מְצִי לְמִיכְתָּב דְבָר רִיב וי"ל דְכִינֵן דְכָל הִיכָא דְכְּתִיב לְשׁוֹן יְחִיד דְרִישׁ לְשׁוֹן יְחִיד פְּגוּן מִמָּה זֶה יוֹעֵץ דְבָר זֶה הַלְכָה לְמַשְׁפָּט זֶה הִדִּין וְרַק גַבִּי דָּם דִּין וְנִגַע דְרִישׁ רַבִּים מְשׁוּם דְכְּתִיב ב' פְּעָמִים בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין

בין נגע לנגע וא"כ גבי דברי ריבות דלא פתיב פן לא ה"ל לדרוש רק חד ולמה קדריש מדברי חכמים וערכין והקדשות ומריבות סוטה ועגלה ומצורע ולכן פירש רש"י דהתם ג"כ מפח יתורא קדריש רבים מדהוי מצי למיכתב דבר ריב ומפשעריה דריש רבים משום דבכולהו פתיב כמו שפירש רש"י גופא לקמן: שם בד"ה זה לקט שכתה.

שהו לעניים שפתוב: היינו לפי מה דדרשינו בפ"ה דמעשר שני מלגר וליתום ולאלמנה זה לקט שכתה ופיאה ומ"ע וא"כ הא דכתיב שם ונתת לגר לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריה הוי ג"כ לקט שכתה ופיאה בכלל: שם ד"ה וקמף.

מבית דין שיושבין במקום הקבוע להם: הכי קאמרינו בשבת (דף י'): שם בד"ה מלמד שבת המקדש. שאין ירושלים גבוה ממנה: ק"מ מנ"ל דירושלים גבוה דלמא רק בית המקדש ששם היו יושבין סנהדרין וי"ל דלרש"י הנקשה קושית התוספות לעיל (דף י"ד ע"ב) דאיה דרשינו המקום דהכא אביהמ"ק הא גבי מעשר הוי ירושלים ולכן סובר רש"י דבאמת הוי ירושלים והא דממעטינו מצאן בבית פגאי והמרה עליהן היינו מדכתיב קרא בתרא מן המקום שהוא אשר יבחר ה' וזה מדויק בלישנא דמתניתין דלעיל דקאמר באין לב"ד הגדול שבלשפת הגזית שממנו יצאה תורה לכל ישראל שצאמר מן המקום שהוא אשר יבחר הרי דנקטה מתניתין קרא בתרא משום דקרא קמא איירי בירושלים דקאמר קרא מן שעריה תעלה לשם ומדכתיב עוד קרא יתירא דאל המקום וגו' דרשינו מניה דבתור המקום דהיינו ירושלים יורו מן המקום אשר יבחר ה' והיינו בית המקדש ואף דהו מלמד שהמקום גורם דממעטינו מניה מצאן בבית פאגי מאל המקום קדריש היינו משום דבכל מקום נקט הש"ס דרשה הפשוטה קודם כמש"כ התוס' במ"ק (דף ז' ע"א) אבל לעולם עיקר דרשה לא אתיא רק ממן המקום שהוא דאל המקום בירושלים איירי והא דמוכח דבית דמקדש גבוה היינו פינו דכתיב ועלית א"כ ירושלים גבוה משאר א"י וביהמ"ק בירושלים על הר הבית הנה וגבוה מפל העיר כדאמרינו פ"ה דסופה לא הנה חצר בירושלים שאינה מאיר מאור בית השואבה משום דבית המקדש גבוה מפל ירושלים א"כ פשיטא דביהמ"ק גבוה מפל א"י.

זהו נלפע"ד פנונת רש"י הקא ובנה מוכן גם מש"כ בנה בזבחים (דף נ"ד ע"ב) ע"ש: שם ד"ה שהיו אומרים. דתניא שואלין בהלכות הפסח: גם לעיל (דף י"ב ע"ב) אמרינו פן דא"ל רבא לר"נ מפדי מפורים לפסחא תלתין יומין הוי כו' ע"ש וכבר העירו התוס' וגם בר"ה דאמתניתין דעדיות ה"מ לאקשוני ולפענ"ד י"ל דאמתניתין לא הנה אל להקשות די"ל דמתניתין כרשב"ג דאית ליה בפסחים (דף ו' ע"א) דב' שבתות בלבד דורשין דהיינו מר"ח ניסן וא"כ בכל אדר ליכא עדיין חששא דאתי לזולתי בחמץ אבל אר"נ פריף שפיר דהא אנו פרבנו ס"ל וא"כ איכא חששא ועוד הרי ר"נ איירי ביום שלשים של אדר ובאותו יום גם לרשב"ג דורשין דאי ליכא עבור ע"כ באותו יום הוא ר"ח ניסן דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר: שם בד"ה הלכתא.

ולטבילת מים חיים: א"ל הא זבה לא צריכה מים חיים די"ל דרש"י בשיטת הי"מ קאי שהביא בגדה (דף ס"ד ע"א) ובשבת (דף ס"ה ע"ב) ע"ש. ובספרי ערוף לנר בגדה שם הארכתו לפרש שיטת רש"י בענין זבה שצריכה מ"ח: שם בד"ה עשירי ר"י אמר.

דְּהִיכָא דְלֹא רָאָתָה ג' רְצוּפִין: אָבֵל אִי רָאָתָה ג' רְצוּפִין לֹא הָוִי י"ב תְּחִלַּת נְדָה עַד אַחַר
שְׁסָפְרָה ז' נְקִיִּים וּבָזָה רַש"י לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל שְׁכֹן פִּירֵשׁ בַּפ"ב דְּעֶרְכִין אָבֵל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם
לְעוֹלָם הָוִי אַחַר י"א דְזִיבָה ז' דְנָדָה בֵּין רָאָתָה בֵּין לֹא רָאָתָה.

עֵינֵן בְּטוֹר יו"ד רִישׁ הַל' נְדָה: שָׁם בַּד"ה ור"ל אָמַר. עַל שׁוּמְרַת יוֹם פְּנִגְד יוֹם חֲזֵיב פֶּרַת:
הֵךְ לֹא מְשַׁכַּחַת רַק הֵיכִי דְשִׁמְשָׁה בְּלִילָהּ שְׁאַחַר עֲשִׂירֵי דְאִי בְיוֹם י"א הָרִי עֲבָדָה שְׁיִמּוֹר
קֶצֶת וְלֹא מִיחֲזִיבָה גַם לר"י אֲפִילוּ בְתוֹךְ י"א יוֹם בְּלֹא רָאָתָה לְבִסּוּף פְּמִבְּנֹאָר בְּנְדָה (דף
ע"א ע"א) וְאִי רָאָתָה אַחַר שְׁשִׁמְשָׁה וְדֹאִי גַם לר"ל חֲזֵיב פִּינּוֹן דְסוֹתֵר אֶת הַטְּבִילָה אַף
דְּלֹא בְעֵי שְׁיִמּוֹר וְכֵן מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְנִגְעָה בְכֹפֶר שֶׁל תְּרוּמָה ע"כ אֲזִירֵי דְנִגְעָה בְּלִילָהּ
שְׁאַחַר עֲשִׂירֵי וְקִדְשׁ אֲשֶׁה בְיוֹם י"ב דְבְיוֹם י"א הָוִי מְגַעֵן וּבְעֵילְתָן תְּלוּנָן גַם לר"ל שְׁמָא
תְרָאָה עוֹד וְתִסְתּוֹר טְבִילְתָּהּ פְּמִבְּנֹאָר שָׁם: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה דְאִי לְהֵאֵי גִיסָא.

וְכִינּוֹן דְאֵם עֲבָרוּהוּ כ"ע מוֹדוֹ: פִּי דְאֵם הֵם אָמְרוּ שְׁלֵא לְעֵבֵר וְהוּא אָמַר לְעֵבֵר ע"כ ב"ד
הַגְּדוֹל מוֹדִים לוֹ דְלִפִּי דַעַתוֹ מְעוֹבֵר א"כ לֹא קָא שְׁרֵי חֲמִץ בְּפִסַּח וְעֵינֵן בַּת"ח שְׁיִישֵׁב
תְּמִיחַת הַתּוֹס' וּלְפַעַנ"ד תִּי תְמוּהָ שְׁהוּא הִבִּיא מִמָּה שְׁהִקְשָׁה רְבָא וְהָרִי ר"נ הִשִּׁיב לוֹ
דְּמִידַע יַדַע דְבַחְוִן שְׁבָנָא תְלִיא מִקְלָתָא הָרִי שְׁבַדְעֵבֵד לֹא חֲזִישִׁינָן מִשׁוּם אֲתִי לְזִלוּלִי בְחֲמִץ
לְבַטֵּל הָעֵבֵר: שָׁם בַּד"ה ורשב"ל אָמַר.

וּא"ת וּלְרַשְׁב"ל: וְאֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְרַשְׁב"ל בְּאַמְתָּ לֹא מוֹקִי לְבְרִייתָא דְלַעֲיִל כַּר"מ דְהִלְכָה
הוּא רַק דְנוֹקָא בְּדִינֵי נְדָה דְזוֹנוֹ פֶּרַת אֲלֵא בְשָׂאָר מְצוֹת דְהִלְכָה לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי הֵם וּבִלֵּא"ה
לר' יְהוּדָה לֹא דְרָשִׁינָן הֵנָּךְ דְרָשׁוֹת דְלַעֲיִל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לְקַמּוֹן (דפ"ח ע"ב): שָׁם ע"ב
בְּגִמְרָא ד"מ בְּפִלְגִישׁ דְשִׁמּוּאֵל וְרַבִּי אֲבָהוּ: הָא דְנִקְטַת הֵךְ פְּלוּגְתָא דְנוֹקָא לְאֲשִׁמוּעֵינָן דְאֲפִי
בְּמִנְיָן הַדְּיִינִים אִי פְּלִיג אֲסַנְהֶדְרִין הָוִי זְקוֹן מְמַרָא אֲכַן ק"ק לְמָה צָרִיף לְמִינְקַט פְּלוּגְתָא
דְאִמּוּרָאֵי בְזָה הָא בַכּה"ג הָוִי ג"כ פְּלוּגְתָא דְתַנְאֵי לַעֲיִל (ד"ו ע"א) אִי פְּשָׁרָה בְּיַחֲדָא אוֹ
בַג' דְנוֹקָא וִי"ל פִּינּוֹן דְהַנְּפִקוּתָא הוּא לְעַנְיָן אִם קִדְשׁ אֲשֶׁה בְּאוֹתָן מְעוֹת אִי מְקוֹדְשֵׁת אוֹ לֹא
וּא"כ הַמִּיקַל הוּא מֵאֵן דְאִית לִיה דְבְעֵינָן ג' וְעִי"ז עֲשָׂה הַמְמוֹן גְּזֵל וְהַתִּיר א"א לְעַלְמָא
וּא"כ בְּפִשְׁרָה לֹא שְׁיִיף זָה דְהָא אֲלִיבָא דַר"מ קְיִימִין ור"מ הוּא דְאִית לִיה דְבַצּוּעַ בַּג'
אָבֵל בְּפִלְגִישׁ דְשִׁמּוּאֵל ור"א קָאמַר שְׁפִיר דְהִלְכָה כְּשִׁמּוּאֵל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לַעֲיִל (דף ג')
בְּשֵׁם בַה"ג וְלַכֵּן הַז"מ דְהִיקַל כַּר"א לְשׁוֹנֵי הַמְעוֹת גְּזֵל וְלַהַתִּיר א"א פִּסְקָא שְׁלֵא בְּדִין וְלֹא
מְצָרְכִין לַפ"ז לְמָה שְׁפָתְב רַש"י עוֹד דַּנ"מ גַּם אִיפְכָא אִי לְאַחַר שְׁקִדְשָׁה זָה קִדְשָׁה ג"כ
אַחַר דְזָה נְפִקוּתָא רְחוּקָה הִיא וְאִי מִשׁוּם דַּא"כ יְקַשָּׁה דַר"א הִיאָף מוֹקִים לְהֵךְ בְּרִייתָא
דְהָא י"ל דַּר"א בְּאַמְתָּ לֹא מוֹקִים בְּרִייתָא כַּר"מ וְכַמוֹ שְׁפָתְבָנוּ לַעֲיִל לר"ל לְיִישֵׁב קוֹשְׁתֵי
הַתּוֹסְפוֹת א"נ מוֹקִי מְחִלְקוּתָם בְּדִין אַחַר מְדִינֵי מְמוֹנוֹת: שָׁם דְתַנּוּ ר"א בַר"ש אוֹמַר
לְעוֹלָם אִין הַבֵּית טְמֵאָה: ק"ק דְלְמָה הִבִּיא רַאבְר"ש דְפְּלִיג בְּסִיפָא וְלֹא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
דְפְּלִיג בְּרִישָׁא וּס"ל דְעַל אֲכַן אֲחַד טְמֵא וִי"ל לְפִי מַה שְׁפָתְבִיתִי דְהַש"ס טְרַח בַּכ"מ
לְהַמְצִיא דְהַז"מ פִּסְקָא שְׁלֵא כְּהִלְכָתָא א"כ אִם פִּסְקָא כַּר"ע לְהַקְל דְעַל אֲבָן א' טְהוֹר הָרִי
פִּסְקָא כְּהִלְכָה וְאִי כַּר"י דְטְמֵא לֹאוּ הוֹרָה לְעֲשׂוֹת הוּא אָבֵל אִי פִּסְקָא כַּר"א בַר"ש וְטְהוֹר ב'
אֲבָנִים שְׁלֵא בְקָרָן זְוִית וּפִסְקָא לְהַקְל וְדִלָּא כְּהִלְכָתָא דְהִלְכָה כַּר"ע וּמְזָה רְאִיָּה לְכַאוּרָה
לְשִׁיטַת רַש"י וְהַרְמְבַ"ם דְהַפְּרַת הָוִי מִשׁוּם כְּנִיסַת מְקִדְשׁ דְלְשִׁיטַת הַתּוֹס' לְעַנְיָן פְּכַר שֶׁל
תְּרוּמָה אֲדַרְבָּה ר"י הָוִי גְּוֹלָא טְפִי לְעַנְיָן קִידוּשִׁין רַאשׁוֹנִים וְהַל"ל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל ור"ע:

שם מ"ט דר"א בר"ש: הא דנקט דוקא בההוּ פלוגתא מ"ט ואיך שנייה טעם דר"א בר"ש לכאן י"ל משום דכל הני פלוגתות דלעיל פליגי בדרשות דקרא וטעם דפלוגתא דר"י ור"ע מפונש בת"כ הביאו הר"ש שם (פי"ב) דנגעים דפליגי ג"כ בקרא וטעם דר"א בר"ש לא מפונש וא"כ לכאורה ה"א דר"א בר"ש לאו מקרא קאמר רק מהלכה למשה מסיני וא"כ יקשה הרי כבר הוי הוּ פלוגתא דנגעי בתיים בכלל דבר זו הלכה דנקט לעיל לקה צריה למינקט טעמא דר"א בר"ש דמקרא הוא ולא הלכה: שם פרש"י ד"ה ולוי אמר.

בשופעת מתוהו שבועיים: הפל פ"י רש"י אנקבה דוקא ולא ידעתי למה לא פ"י ג"כ אנקר ובגדה (דל"ה ע"ב) מיייתי בש"ס באמת הנפקותא גם לענין זכר ע"ש ואפשר משום דלא הוי נפקותא כ"כ ביולדת בזוב ע"ש: שם בד"ה לילה ויום.

ור"א לחומרא ור"י לקולא: א"ל הא בזה פסק ז"מ לקולא אם פסק דלא פהלקתא דהא ר"א ור"י הלכה כר"י ז"א דהא זה א' מד' דברים דאמרינו בגדה (נ"ף ט' ע"ב) דהלכה כר' אליעזר ולכן א"ש למה דנקט הוּ פלוגתא דוקא ולא אידהוּ פלוגתא דפליגי במתניתין דגדה כמה הוא קישווי' אי חמשים יום או חדש או ב' שבתות פנין דהתם ר"מ הוא מ"ד דמיקל טפי וברייתא דהכא ר"מ היא ולר"מ לא משפחת דיפסוק זקן ממרא לקולא ודלא פהלקתא: שם ד"ה בפלוגתא דשמואל.

דה"ל קדשה בגזל: ק"ק הא אמרינו בקידושיין (דנ"א ע"ב) דקדשה בגזל לאחר יאוש בעלים מקודשת ופסק ג"כ הכי בשו"ע אה"ע וקרא דהוציאו ממנו בדין נדאי נתייאש ולמה מקרי זה גזל דאינה מקודשת בו וכן קשה אמה שפכת רש"י לקמן גבי השקאת סוטה דלר"א הוי גזל שאינה מקודשת בו ע"ש ולמה הרי מסתמא נתייאשו הבעלים: שם בד"ה ונתת נפש.

ואי אתי אינש אחריןא: גם הכא הוצרך רש"י לפרש דהחיוב הוא ע"י קידושי שניים דאי בקידושי ראשונה והז"מ התיר לאחר לבא עלי' שאין הקידושיין כלום פדין הורה דהלכה כרבנן דאינה מקודשת והמהרש"א שפכת לעיל דבפלוגתא דתנאי לא פ"י רש"י דהוי נפקותא גם לאידיה גיסא במכ"ת לא עיין בזה: שם בד"ה בעשרים ושלשה.

כשאר חובל בחבירו: ק"ק איך חייבין אהפאת שליח ב"ד אף שלא הי' פדין הא אין שליח לדבר עבירה כמבואר בקידושיין (דמ"ב ע"ב) ולכאורה י"ל לפמש"כ התוס' שם דהיכא דהשליח שוגג חייב המשלח א"כ הכא דהשליח ב"ד שוגג חייבין שולחיו.

אכן אפתי קשה לפי מה שכתב הנימוקי יוסף פ' מרובה (דע"ט) וכן הריטב"א דגם בשוגג אין שליח לדבר עבירה וחייב השליח וכן הוכיח להלכה הש"ך בח"מ (סי' שמ"ט) ע"ש א"כ אפתי קשה איך הם חייבין אהפאת שליח.

אכן גם בזה י"ל פנין דלפי המבואר בש"ך שם נדאי רש"י סובר כהתוס' לפי פירושו במתניתין דפ' מרובה דהמשלח חייב כשהשליח שוגג א"כ רש"י לשיטתו פ"י שפיר דהם חייבין לו ממון ומכ"מ ל"ק מאי הוי נפקותא לענין שיטת שאר הראשונים דסברי דהמשלח פטור דהתם הוי נפקותא לענין השליח גופא אי חייב לשלם או לא אכן אפתי קשה לפי מה שהוכיח הש"ך שם דהשליח ג"כ פטור לשיטת הנ"י פנין שהוא שוגג א"כ

קָשָׁה אִיף מִשְׁפַּחַת הָכָא נִפְקוּתָא לְעַנְיָן מָמוֹן וּי"ל בְּדוּחַק לְפִי מַה דְּאִמְרִינוּן לְקַמְן דְּאִם
עֲשֵׂה ז"מ כְּהוֹרָאָתוֹ ג"כ חֲזִיב א"כ מִשְׁפַּחַת דְּהוּז"מ גּוּפָא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ ב"ד וְהִפָּה אוֹתוֹ.

אֲכַן אֶפְתִּי קָשָׁה דְּאִיף יתְחַזֵּיב הוּז"מ עַל זֶה תְּשַׁלּוּמִין פִּינוּן דְּמִיקְטָל אִין אָדָם מֵת וּמְשַׁלֵּם
וּמִמֵּנָּה פ"ר מ"מ לִיכָא פְּאֵן מִיתָה פִּינוּן דְּלִיכָא רַק הִיכָא דְּאִיכָא מָמוֹן לְמִיָּהוּי דְּכָר שְׁזוּדוֹנוּ
פְּרַת וְאִי אִיכָא מִיתָה לִיכָא מָמוֹן וּצ"ע: שְׁם בְּתוּסְפוֹת ד"ה דִּין בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ.

בְּכוּלְהוּ מִשְׁפַּח פְּלוּגְתָּא: ק"ק הָא לְעֵיל (דָּף ע"ו ע"ב) יְלִיף אֲבֵי מִק"ו מִבְּת בְּתוּ דְּאֶבְתוּ
עֲנוּשׁ פְּרַת וְרָבָא ס"ל דְּאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וּלְכָף יְלִיף מִגְז"ש אַבְל לְעוֹלָם הַק"ו גַּם לְרָבָא
בְּדוּכְתֵי קְאִי וְא"כ מַה בְּכָף שְׁהִזְקוּן מְמָרָא לָא ס"ל הַגְז"ש דְּלָא נִתְקַבְּלָה לּוּ מִכ"מ אִיכָא
אִיסוּרָא מִפְּחָ ק"ו דְּאָדָם דֵּן ק"ו מְעַצְמוּ וְאֶפְתִּי אִיף הוֹרָה לְעֲשׂוֹת וּלְהִתִּיר בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ
וְעוֹד י"ל לְמָה נִקְט דְּנִקְא בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ וְלָא ג"כ אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי דְּאֶתְיָא ג"כ מְהִי
גְז"ש כְּמִבְּנָאָר לְעֵיל ר"פ הַנְּשַׁרְפִין וְעוֹד הַקָּשָׁה אֲאִמ"ו נִר"ו אֶהָא דְּכְתָבוּ הַתּוֹס' בְּהוֹרָיוֹת
(דָּף ד' ע"א) בְּד"ה בְּדְכָר שְׁאִין הַצְּדוּקִים מוֹדִים דְּבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ מְקַרִי כָּל דְּכָר וְלָא מְחִיבִי
ב"ד דְּהָרִי רַב אֲשִׁי יְלִיף שְׁם ב"ד מְזַקְן מְמָרָא וְהָרִי בְּזַקְן מְמָרָא גּוּפָא חֲזִיב אֶהוֹרָאָת ב"ד
מְאָנוּסְתוֹ כְּדְמוּכַח סוּגְיָין דְּהָכָא.

וּנְלִפְע"ד דְּהִנֵּה בִּיבְמוֹת (דָּף ז' ע"א) מְסִיק בְּש"ס דְּאֶצְטְרִיף עֲלִי לְמַתְסַר עֲרוּהָ לִיבָם
מְשׁוּם דְּה"א דְּאֶתְמַשְׁוּ כָּל הָעֲרִיוֹת לְאֶשְׁתָּ אַח וְכִמוּ דְּאֶשְׁתָּ אַח שְׂרִי בְּמִקּוּם יְבוּם ה"נ שְׁאָר
עֲרִיוֹת לְכָף אֶצְטְרִיף עֲלִי וְרָבָא קְאָמַר שְׁם דְּאֶעֲרִיוֹת ל"צ לְגוּפָא קְרָא דְּאִין עֲשֵׂה דוּחָה
ל"ת שְׁיֵשׁ בָּהּ פְּרַת פִּי אֶצְטְרִיף קְרָא לְהִתִּיר צְרָה וְשְׁלָא בְּמִקּוּם עֲרוּהָ ע"ש וְהִשְׁתָּא אִי
לִיכָא גְז"ש לְבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ וְלָא אֶתְיָא רַק מִק"ו א"כ פִּינוּן דְּאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין לִיכָא פְּרַת
וְלָא הָוִי רַק לָאו גְרִידָא וּלְפִי תִירוּץ רָבָא מְתִיבְמַת אִי נְפִלָה בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ לִיבוּם וְהִשְׁתָּא
י"ל דְּבָהָא קְמִיפְלִגִי דְּב"ד סְבַר כְּרָבָא דְּאִית לִי גְז"ש א"כ הָוִי בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ ל"ת שְׁיֵשׁ
בָּהּ פְּרַת וְלָא מְתִיבְמַת אַבְל הַזְקוּן מְמָרָא לָא סְבַר הַגְז"ש וְא"כ לִיכָא רַק אִיסוּר מִק"ו וְזֶה
נְדָחָה מְפִנִי עֲשֵׂה דִיבוּם וְלִכְן הִתִּירָה לְהִתְיַבֵּם וְהִתִּיר אִסוּר פְּרַת וְלִכְן לָא קָשָׁה הָרִי הָוִי
כּוּלִי דְּכָר דְּז"א דְּנִדְאִי בְּעִיקְרָא בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ מוֹדָה דְּאִסוּרָה מִק"ו וְלָא הִתִּיר רַק לְהִתְיַבֵּם
מְשׁוּם דְּס"ל כְּרָבָא וְהָכָא ג"כ רַב פְּפָא אֶלִיכָא דְּרָבָא מְתַרְץ כֵּן וְלִכְן לָא הָוִי מְצִי לְמִינְקַט
אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי דְּבָהָי הָוִי כּוּלִי דְּכָר דְּהִתָּם לָא שְׁיִיף ק"ו וּמִכ"מ ל"ק אֶמָּה שְׁפִתְבוּ
הַתּוֹס' בְּהוֹרָיוֹת דְּצְדוּקִים לָא מוֹדוּ בְּבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ הָא ק"ו הוּא גַּם אִי לָא ס"ל גְז"ש דִּי"ל
דְּצְדוּקִים לִית לְהוּ דְּרָשָׁה בֵּא' מִי"ג מְדוּת כְּמוּ שְׁפִי רִש"י בְּחֻלִין (דָּף ד' ע"א) לְעַנְיָן
כּוּתִים ע"ש: שְׁם בְּד"ה עֶקְבִיא בְּן מְהִלְלָאֵל.

וְאֶע"ג דְּעֶקְבִיא מְחִמִּיר: וְכֵן פִּי רִש"י עֵינִין בְּמַהֲרָש"א שְׁכַתְבִּי שְׁהַכְרִיחוּ הַתּוֹס' לְזֶה מֵאִי
דְּפִרִיף לְקַמְן תְּדַע שְׁהָרִי לָא הָרְגוּ אֶת עֶקְבִיא. וּפִירוּשׁוֹ תְּמוּהָ לְפַעַנ"ד דְּאִם כֵּן מֵאִי תִירוּצוּ
הַתּוֹס' דְּזִימְנִין דְּהָוִי קוּלָא דְּאֶפְתִּי מֵאִי מוֹכִיחַ בְּפִי זֶה מְמַה דְּלָא הָרְגוּ אֶת עֶקְבִיא דְּלִמָּא
בְּכַה"ג לָא הוֹרָה עֶקְבִיא הִיכָא דְּהָוִי לְקוּלָא אַבְל הַדְּכָר פְּשׁוּט דְּהַש"ס מוֹכִיחַ מִר' יְהוּדָה
דְּהוֹנְכַר שְׁם בְּעֵדוּת (פ"ה) גְבִי פְּלוּגְתָּא דְּעֶקְבִיא ב"מ וְרַבְּנָן וְלִר' יְהוּדָה מִיְחִיב גַּם בְּדְכָר
שְׁאִין זְדוּנוּ פְּרַת רַק שְׁיִהִיָּה עִיקְרוֹ מִד"ת וּפִירוּשׁוֹ מִד"ס וְכִמוּ שְׁכַתְבִּי הָר"ן וְהָרִי בְּאוּתָן
ד' דְּבָרִים הָוִי מַה שְׁהִיָּה מְתִיר שְׁעַר בְּכוֹר וּלְדַעַת הַרְמַב"ם אֶפְיָלוּ אִיסוּר דְּרַבְּנָן מִיְחִיב
וְעוֹד בְּכָל הָנִי דְּפִלִּיגִי שְׁם שְׁיִיף קוּלָא כְּגוֹן גְבִי מְשַׁקִּין אֶת הַגְּיוּרָת וּמְשׁוּנְהָרְת הָוִי קוּלָא

כמו לקמן גבי השקאת סוטה לענין אם קדש אשה במעות פתופתה וכן לענין שער פקודה הוי קולא לענין אם נכנס למקדש ונתחייב חטאת וקדש בו את האשה פדלקמן גבי הקדשות וא"כ פנין דבכולהו משפח קולא למה הנצרכו התוס' לתרץ גבי דם הירוק דוקא אבל פוננת רש"י והתוס' נלפע"ד דזה נדאי גם לר"מ הלכה פרבנו דיתיד ורבים הלכה פרבים א"כ ע"כ הזקן ממרא פסק פעב"מ וב"ד פרבנו ולפ"ז לא הוי קולא גבי זקן ממרא רק חומרא ולכן פירשו דחומרא הוי כגון היכא דמשלים דם ירוק ושיטה זו נוכיח לקמן עוד דבכל מקום טרח הש"ס ורש"י לאוקמי ב"ד אליבא דהלכתא וז"מ שלא אליבא דהלכתא וזה דהוקשה להתוס' פאן דז"מ יפסוק פהלכתא אי הורה לעשות.

ובעיקר קושיתם נלפענ"ד דלקאורה י"ל עוד למה נקט הש"ס דפליגי בפלוגתא דעב"מ ורבנו ה"ל לאתויי פלוגתא דב"ש וב"ה במימי תלתן ומימי בשר צלי דמוקדמת שם במשנה קודם פלוגתא דעב"מ ורבנו נהרי לקמן גבי לקט שכחה מייתי הש"ס דפליגי בפלוגתת ב"ש וב"ה ונ"ל דבגדה (דל"ג ע"א) אמרינו תניא אר"מ אם הן יושבות על פל דם כו' ע"ש ובתוס'.

הרי לפי המבואר בתוס' שם ס"ל ר"מ בדם ירוק פעב"מ לפי דעת ר"י ונהרי הקא ר"מ הוא תנא דהך ברייתא וא"כ שפיר מוקי דזקן ממרא סבר פרבנו להקל וב"ד סבר פעב"מ להחמיר דכן הוי הלכה לדעת ר"מ ולא מצרכינו להנפקותא שהביאו התוס' בהשלמה דדם ירוק לדם אדום ולכן א"ש דלא נקט פלוגתת ב"ש וב"ה דא"כ יקשה פקושית התוס' דהרי זקן ממרא כדיון פסק כב"ה אם הקיל והורה לעשות: שם ד"ה בפלוגתא דר"י ורבנו.

ולא יתכן דאירי פי האי גוונא: וליישב דעת רש"י י"ל דהא דכתב דאם נכנס למקדש חייב פי דהוי נפקותא דמלקין אותו דכל ח"כ מלקין אותו ואי פטור א"כ צריך לשלם כדיון חובל ובזה המזון קדש אשה והוי ממש הנפקותא כמו שפירש"י בפלוגתא שלפני זה גבי מלקות בג' או בכ"ג וכן יש לפרש מה שפי' רש"י לקמן בד"ה ר"מ אומר נותן דמיו נפקותא לענין האוכלו בטומאת גופו דחייב פרת א"נ י"ל דהוי נפקותא לענין חטאת שהפריש אמה שנכנס למקדש וקדש בה את האשה דאם טמא הוא חטאתו חטאת ואינה מקודשת ואם טהור הוא לא הוי חטאת אלא חולין ומקודשת אכן מדברי הרמב"ם נראה דס"ל דגם בדבר ששגגתו עולה ויורד חייב.

וא"כ גם דעת רש"י פן: שם בד"ה ר"י אומר פיהה. אין להביא ראיה לת"ק: פי' בזה מתרצים מה שהקשו דאי פהה וטמא היינו לת"ק דלפ"ז דלא פתיב ר"י אומר י"ל באמת דר"י אסף הדיעות וקבע הלכה כת"ק אבל בנזיר (דס"ה) תירצו התוס' קושיא זו בענין אחר דהנפקותא דת"ק טמא מספק ור"י טמא נדאי ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו בירושלמי: פי' דלפי מה דמסקו לכה גרסינן קיהה דאל"כ מאי פריה בנזיר דלמא פיהה וטמא הא כל פיהה טהור ועל זה פתבו דמיהו בירושלמי משמע דיש פיהה ובזה לא ידעתי למה כ' המהרש"א דלשון ומיהו מגומגם: שם דף פ"ח ע"א בגמרא מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה: אף דבגדה (דף י"ט ע"א) קאמר דנגע טהור ליכא לפרש בכולו הפך לכן דהאי בזה מקרי ולא נגע איקרי ואיך מפרש לי' בבגדים בכולו הפך די"ל דבזהק לא שייך רק לענין דמטמא במראה לזון וזה מקרי בזהק כמו שפי' רש"י שם אבל לא בבגדים דמטמאים במראות ירקרק ואדמדם: שם דתנן המעריף פחות מכן

חֹדֶשׁ: צ"ל דְּתַנִּיָּא דְּבְרִיָּתָא הִיא וְלֹא מִשְׁנָה אֲכֹן לֹא יִדְעָתִי לָמָּה לֹא נִקְטַ פְּלוּגְתָּת דְּמַתְּנִיתָן דְּעַרְכִּין פְּגוּן הַמְעַרְיָה נְכָרִי וְכְדוּמָה שְׁמִ: שְׁמֵ אר"כ הוּא אֹמֵר מְפִי הַשְּׁמוּעָה: ק"ק דא"כ אִיךָ מִשְׁפַּחַת מַה דְּדַרְשִׁינוּן לְעִיל בְּבְרִיָּתָא דְּבָר זֹה הִלְכָה וּמְפָרְשִׁינוּן דְּהִלְכוּת אַחַד עֶשְׂרֵה הוּא וְאִיךָ מִשְׁפַּחַת פְּלוּגְתָּא בַּהֲל"מ אִם לֹא בְּמְפִי הַשְּׁמוּעָה וּצ"ל דר"כ ס"ל פְּרַבִּי יְהוּדָה לְקַמְן דְּלֹא ס"ל הִנֵּה דְרָשׁוֹת דְּבְרִיָּתָא דְּלְעִיל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לְקַמְן וּכְפִי מִש"כ הֲר"ן פֶּסֶק הֶרֶמְב"ם פְּרַבִּי יְהוּדָה: שְׁמֵ מֵאִי לָאו דְּהוּא אֹמֵר מְפִי הַשְּׁמוּעָה: הָא דְּמִשְׁמַע לִיהֵ הֵכִי דְּנוֹקָא וְלֹא דְּשְׁנִיָּהֶם מְפִי הַשְּׁמוּעָה אוֹ שְׁנִיָּהֶם מִדְּעַת עֲצָמָם אוֹ כְּפִי מַה דְּמַתְרִץ דְּהֵם אוֹמְרִים מְפִי הַשְּׁמוּעָה י"ל פִּינוּן דְּהֵךְ לִישְׁנָא הוּא דְּנִקְטָה מַתְנִיתָן דְּכֹף לִקְמָרִי וְא"כ לָמָּה יֹאמֵר דְּעַתוֹ מִקְוֹדָם קְוֹדָם דְּעַת ב"ד הֲל"ל כֹּף דְּרָשׁוֹ תְּבָרִי וְכֹף דְּרָשְׁתִּי וְלָכֵן מִשְׁמַע לִיהֵ דְּהוּא מְפִי הַשְּׁמוּעָה קְאָמֵר וְהֵם מִדְּעַתָּם וְכִינוּן דְּשָׁלוֹ קְדוּם בְּזִמְן דְּנִתְקַבֵּל לֹו מְרַבּוּתִיו לָכֵן מְקַדִּים לְדִידִי וְאֵהִכִּי מְתַרְץ דְּלְעוֹלָם י"ל דְּהֵם אוֹמְרִים מְפִי הַשְּׁמוּעָה וְהוּא מִדְּעַתוֹ וְאֵעִפ"כ מְקַדִּים לְדִידִי בְּרִישָׁא מִשׁוּם דְּהֵכִי קְאָמֵר כֹּף דְּרָשְׁתִּי מִדְּעַתִּי כֹּפֵר וְעַלְשָׁיו שְׁמַעְתִּי שְׁחַבְרִי לֹא דְּרָשׁוֹ כֵּן מְפִי הַשְּׁמוּעָה: שְׁמֵ בַּעַל שְׁמַחַל עַל קִינוּיוֹ: בְּסוּטָה (דָּף כ"ה) פְּלִיגִי אֲמוּרָאִי אִי יָכוֹל לְמַחְוֹל קְוֹדָם סְתִירָה אוֹ אַחַר סְתִירָה דְּנוֹקָא וּמִדְּבָרִי רִש"י מִשְׁמַע כְּפֹאן דְּקְוֹדָם סְתִירָה דְּנוֹקָא וְהֵכִי קְדִיִּיק הֵתָם דַּאֲל"כ מִשְׁפַּחַת דִּישׁ לָהּ הֵיִתֵר ע"ש אֲכֹן לְפַעַנ"ד קְשִׁיָּא עַל זֶה דְּהָא קְדִיִּיק הֵתָם מִמַּתְנִיתָן דְּקַתְנִי וּמוֹסְרִים לֹו שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים דְּאִי אֲמַרְתָּ יָכוֹל לְמַחְוֹל קִינוּיוֹ לְמַחְוֹל וְלִיבְעַל וּמְתַרְץ דְּבַעֲיָנוּן ת"ח וְלִימְרוּ לִיהֵ הֵךְ דִּינָא וְא"כ מֵאִי קְדִיִּיק מַהֵךְ דְּאִין לֹו הֵיִתֵר דְּהָא קְאָמֵר הֵתָם כֵּן אִי אֲמַרְתָּ דְּאִין מוֹסְרִין לֹו ת"ח וּמְהִימְנִינוּן לִיהֵ כְּמוֹ נִגְדָה וְהָרִי אַז לְפִי דְּעַתוֹ אִין לָהּ הֵיִתֵר דְּלֹא יוֹדַע הִדִּין דִּיכֹוֹל לְמַחְוֹל וְהִנֵּה הַתּוֹס' כְּתָבוּ כְּפֹאן דְּלֹאֲחַר שְׁנַמְחָקָה הַמְּגִילָה אִין יָכוֹל לְמַחְוֹל וְזֶה לְכַאוּרָה נִגְדָה סוּגְיָא דְּשֵׁם דְּתַלְיָא בְּסְתִירָה וְלֹא בְּמַחֲיָקַת הַמְּגִילָה.

אֲכֹן מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' הוּא בִּירוּשְׁלַמִי דְּשְׁמַעְתִּין: שְׁמֵ בְּרִש"י ד"ה אָדָם שְׁפָרְחָה בְּכּוּלוֹ. וְהַכְּנִיסוֹ לְמַקְדָּשׁ: אַף דְּבַעֲרוּבִין (דָּף ק"ד ע"ב) קְאָמֵר שְׁמוּאֵל הַמְּכַנִּיס שְׁרָץ לְמַקְדָּשׁ פְּטוּר מִשׁוּם דְּאִין לֹו טְהָרָה בְּטְבִילָה וְה"נ בְּגֹד מְנוּגָע אִין לֹו טְהָרָה מִכ"מ הָרִי מְסַקִּינוּן שְׁמֵ דְּהֵךְ דְּשְׁמוּאֵל תַּנְאִי הִיא וְהִלְכָה כַּר"ע מְתַבְּרִירוֹ וְלָכֵן גַּם הֶרֶמְב"ם לֹא פֶּסֶק כְּוֹתִי דְּשְׁמוּאֵל וְלָכֵן שְׁפִיר כְּתַב רִש"י לְעַנְיָן הִלְכָה דְּגַם הַמְּכַנִּיס בְּגֹד חֲזִיב לְמַ"ד טָמֵא: שְׁמֵ ד"ה ר"מ אוֹמֵר נוֹתָן דְּמִיו.

וּבְהַקְדָּשׁ בְּמִזִּיד קִידָּשׁ: פִּי לר"מ לְשִׁיטָתוֹ הָנִי הֵכִי דְּהוּא ס"ל כֵּן בְּקִידּוּשִׁין (דנ"ב) וְכִינוּן דְּאֵלִיָּבָא דר"מ קִיָּיִמִינוּן א"כ צ"ל דְּהַז"מ פֶּסֶק פְּרַבְּנוּ דְּקִידּוּשִׁיו קִידּוּשִׁין וְלֹא הָנִי לְקוּלָּא וְלֹא מִשְׁפַּחַת רַק בְּקִדְשָׁה שְׁנֵי וְלָכֵן כְּתַב רִש"י דְּגַם בְּרֵאשׁוֹן הָנִי נִפְקוּתָא לְעַנְיָן קִדְשָׁה אַחַר בְּמִזִּיד א"נ לְעַנְיָן אֲשֶׁם מְעִילוֹת וְלָכֵן הוֹצֵרָה רִש"י לְהֵךְ א"נ אַף דְּלְכַאוּרָה נִרְאָה יוֹתֵר דְּוַחֲק מְהַפִּי הֶרֶאשׁוֹן: שְׁמֵ בַּד"ה חוֹלִין לְעַנְרָה הוּא: א"ל דְּאַכְתִּי הִיאֵךְ הַתִּיר ז"מ לְגַמְרִי פִּינוּן דַּעֲכ"פ אֲסוּר מִטַּעַם חוֹלִין בְּעַנְרָה וְהָרִי הוֹרָה לְעֲשׂוֹת בְּעִינוּן דִּי"ל דַּס"ל כַּמ"ד חוֹלִין בְּעַנְרָה לָאו דְּאוּרִיָּתָא אֲכֹן אַכְתִּי קֶשֶׁה לְפִי מַה שְׁכַּתְבִּי רִש"י בְּפֶסְחִים (דכ"ב ע"א) דְּאַכִּילַת חֲשֵׁב"ע לַכ"ע הָנִי דְּאוּרִיָּתָא א"כ הִיאֵךְ הוֹרָה לְהֵיִתֵר וְלְשִׁיטַת הַתּוֹס' שְׁמֵ דְּלֹא ס"ל הֵכִי א"ש: שְׁמֵ בַּד"ה י' פְּהֵנִים: פְּדַמְפְּרִשׁ בַּפ' י' פְּהֵנִים: הֵךְ עֲשָׂרָה פְּהֵנִים קְמָא נִרְאָה דְּלֹא גְרַסִּינוּן דְּהָא לֹא בְּעִינוּן רַק תְּשַׁעָה וְכַהֵן פְּדַמְפְּרִשׁ לְעִיל וְגַם בְּש"ס לֹא קְאָמֵר רַק עֲשָׂרָה כְּפִי אָדָם וְלֹא פְּהֵנִים: שְׁמֵ בַּד"ה נוֹתָן עַל מְקוּמוֹ.

וטהור לכנוס למקדש: קשה דהא הכא קושית התוס' לעיל בד"ה בפלוגתא דר"י ורבנן במקומה עומדת דלא שייך פתירוץם בכפר של תרומה דהא טהרה זו היא טהרה של מחוסר פפורים ומחוסר פפורים מותר בתרומה פדאמריןו בנגעים (פי"ד) ג' טהרות במצורע וגם א"ל דהנפקותא בנגע בקודש וקדש בו אשה דהא בקודש אפי' הוא טהור אינה מקודשת פדאמריןו בקידושין (דנ"ב ע"ב) המקדש בחלקו בין ק"ק ובין קדשים קלים אינה מקודשת וצ"ע וי"ל דהנפקותא כגון דנכנס למקדש או אכל קודש והוצרך להביא חטאת ובאותו חטאת קדש אשה דאי היה מחייב אותו א"כ הוי מקדש בקדשים ואינה מקודשת ואי לא מחייב הוי חולין ומקודשת באפילו שחטו בעזרה ה"ל מקודשת למ"ד חולין שנשב"ע לאו דאורייתא בקידושין (דף נ"ו) ע"ש: שם בד"ה שלש אינו לקט.

שאין דרוך להפקירו: הכא לא נקט רש"י טעם דספרי דקמיימי לקמן דאתיא מולגר ליתום ולא למנה אכן מפי' הר"ש והרמב"ם במתניתין שם משמע דגם לקט מדרשה זו אתיא וכן משמע קצת בספרי גופא: שם ע"ב בגמרא פדי שלא ירבו מחלוקת: הא דמדמי הך לדלעיל י"ל דב' טעמים י"ל בז"מ הא דחייב הא' משום פבוד ב"ד וכמש"כ הרמב"ם בפ"י המשניות והב' משום ריבוי מחלוקת בישראל ובב' טעמים אלו תלי' הך דינא דלעיל דאי מטעם פבוד ב"ד א"כ אם הוא אומר מפי השמועה והם ג"כ מפי השמועה או מדעתם אין פוגם בכבודם פנין דע"כ מוטל עליו לומר כפי מה ששמע מרבו וכמו שהשיב עקביא ב"מ לבנו אני שמעתי מפי המרובים והם שמעו מפי המרובים אני עמדתי בשמועתי והם בשמועתו אבל טעם דריבוי מחלוקת שייך גם בזה וכן תלי' בזה אי יכולים למחול או לא דאי משום פבודם יכולים למחול ואי משום ריבוי מחלוקת לא וכיון דקתני דאין יכולים למחול ע"כ הוי טעמא משום ריבוי מחלוקת וא"כ גם בהוא אומר מפי השמועה והם מדעתם ג"כ נתחייב: שם לזה שסמוך לעירו: הרמב"ם השמיט זה ועיין בכס"מ ולפענ"ד דס"ל פנין דבמתניתין לענין ז"מ לא קתני לי' דמתניתין פליג אבריייתא ולכן פסק במתניתין גם מה שהקשה הלח"מ מנ"ל להרמב"ם דגם הב"ד באין עמו לשאול פשוט הוא דמלשון באים קדייקי וכמו שפי' גם רש"י במתניתין: שם רבו מחלוקת בישראל: עיין בהגיגה (ד"ז ע"א) בפלוגתא דסמיכה בי"ט דהביאו התוס' הירושלמי דמתחלה לא היה רק פלוגתא א' בסמיכה ושמאי והלל פליגי בד' והקשו הם עלי' דהא בשבת לא חשיב רק ג' ולא ידעתי מאי ק"ל דהא בסמיכה ג"כ פליגי וא"כ שפיר הוי ד': שם והאיכא לולב דעיקרו מד"ת: עיין בך"ן שהביא ב' פירושים בהך דפירושו מד"ס הא' במגן פמה יקח מכל א' מהד' מינים והב' מה הם הד' מינים אכן לפי פי' השני קשה לכאורה א"כ איך שייך בזה יש בו פדי להוסיף דזיל קרי בי' רב הוא דד' מינים אמרה תורה ולא חמש וא"כ לא מיחייב ז"מ על' וי"ל דמשפחת כגון דמספקא לי' בא' מהמינים ומתוך ספק לוקח לשניהם ויש בזה משום בל תוסיף אף פשעושה מפח ספק כדמוכח ממה שפכתבו התוס' בר"ה (דכ"ח ע"ב) דלרבי הושע בספק ז' ספק ח' לא יתבינו בסופה.

אכן לפי מה שכ' הרשב"א בסופה (דל"א) דבמה שעושה לצאת ידי ספק לא שייך בל תוסיף ע"כ סבר הכא כפי' קמא דהך"ן דמוסיף במגן המינים וזה שייך אלבי' דהוא ס"ל שם כן דבמוסיף במגן א' מהמינים עובר אבל תוסיף אבל התוס' לשיטתם דס"ל בר"ה שם דבזה לא עובר אבל תוסיף וא"כ ע"כ לא שייך פי' קמא דהך"ן רק פי' בתרא שפיר

הוכיחו דבמה שעושה מפת ספק ג"כ שינה בל תוסיף דאל"כ לא משפחת בלולב פאן דפירושו מד"ס ויש בו להוסיף דליחייב ז"מ עלי': שם ברש"י ד"ה ואלקבא דר' יהודה.

ולא נהירא לי: ולכאורה פ"ה האית דאמרי תמוה מאד וי"ל דלפי המבואר במנחות (דל"ד ע"ב) ל"מ"ד אין צריה לדבק אם הדביק עור על ד' בתים של ראש פשר לשל יד ול"מ"ד צריה לדבק לא פשר ע"ש וא"כ לכאורה יקשה מאי מקשה לקמן אי הכי תפילין נמי אי עביד ד' בתים הא שפיר משפחת בשל יד פגון שהניח פ' חמישית אצל בית ש"י ולא בתוכו על זרועו וכשהו פה נדאי דלא הוי מוסיף דהאי לחודא קאי והאי לחודא קאי ואח"כ הדביק עור א' על שניהם פשהם בזרועו וה"ל פלוו בית ש"י א' פמו שמכשירין שם מה"ט הדביק עור על ד' בתים ש"ר ומתוך פה פסיל להו לשל יד פיון שנוסף בו פרה חמישית וא"כ שפיר משפחת גם בשל יד אכן זה לא שינה דוקא רק ל"מ"ד אין צריה לדבק דל"מ"ד צריה א"כ גם אחר שהדביק על שתיהן האי לחודא קאי והל"כ כדאמרינן התם דלא מכשר להו עי"כ וא"כ ה"כ נמי לא פסיל להו עי"כ והנה במתנין נקט חמשה טוטפת דוקא דקאי אראש פמו שפ"ה רש"י וע"ז קאי ג"כ ה"ה ואין לנו אלא תפילין פמו שגראה מקושית רש"י על הי"מ וא"כ לכאורה קשה למה לא נקט סתם חמש פרישיות דקאי גם אשל יד וצ"ל דסבר כר"י דאמר צריה לדבק וא"כ לא משפחת בשל יד וזהו דקאמר לפי פ"ה הי"מ ואנו אין לנו אלא תפילין פ"ה ה"ה תפילין דקתני במתנין דהיינו של ראש ואלקבא דר"י דאמר צריה לדבק דאלו אלקבא דר' יוסי דס"ל אין צריה לדבק משפחת באמת גם בשל יד ולכן מקשה בסיפא שפיר אי דעביד ד' בתים דהא ע"כ בשל ראש איירי דאמתנין קאי וכמו שפ"ה רש"י אבל פ"ה קמא דאלקבא דר"י דאמר תורה ויורוה בעינן הנה נראה דוחק להי"מ דמאי ואנו אין לנו אלא תפילין אלקבא דר"י שינה בזה דהא ר' אושעז' גופא קאמר פן דבעינן עיקר מד"ס תפירושו מד"ס וא"כ אלקבא דנפשי' ג"כ אין לנו אלא תפילין ומטעם זה הוצרך רש"י להוסיף ו' ולגרוס ואלקבא דר"י ולפרש דהש"ס קאמר פן דר"א אלקבא דר"י קאמר ולא שזה מדברי ר"א אבל הי"מ גרסי בגרסא דלפנינו אלקבא דר"י ופירושו שפיר דמדברי ר"א הוא: שם ד"ה האי לחודא קאי.

דכינן דלא נקשר אינו חיבור: משמע מזה דאם נקשר אף שקשר עליון לאו דאורייתא מכ"מ לא אמרינן האי לחודא קאי והאי לחודא קאי וא"כ ק' הא שפיר משפחת גבי ציצית שהכניס חמשה חוטיין ולא קשרו ואז היתה פשרה ואח"כ פשה לבוש בהטלית קשרו ופסיל להו אע"כ מוכח לכאורה דל"מ"ד קשר עליון לאו דאורייתא לא מהני קשירה ולא פלום ולא מקרי הוספה לפסול הטלית אף כשקשרו ולפ"ז צ"ל דמש"כ רש"י פיון דלא נקשר לאו דוקא הוא אלא פיון דלא נתחייב לקשרו: שם בתוספות ד"ה ואין לנו אלא תפילין.

מקרא דכי יפלא: לפי מש"כ ה"ן דברי ר"י דס"ל ג"כ כר"מ בכולהו לבר בבתו מאנוסתו לא ס"ל פנותי' א"כ דריש לכולהו לבר ממשפט דדרשינן אבתו מאנוסתו ולפי שיטת הרמב"ם דס"ל פדעת הי"מ שהביא הרמב"ד בהשגות דהא דבעי ר"י עיקרו מד"ס ופירושו מד"ס מטעם דבעינן תורה ויורוה לא בעי רק בעשה דלא פרט הכתוב בפ"ה ולא בהני דחייבין אודונו פרת דכתיבי בפ"ה י"ל דאפילו משפט קדריש ר"י שפיר דהא

הַרְמַב"ם פֶּסֶק פְּרָבִי יְהוּדָה וְאַעֲפ"כ הֵבִיא דְחַיִּיב אַהוּרָאָה בֵּא' מִן הָעֲרִיּוֹת אִם הִיא עֲרֻהָ אוֹ לֹא וְהִינּוּ ע"כ בְּתוֹ מֵאַנּוּסוֹתוֹ אֲכַן מֵה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' דְּהִנֵּה דְרָשׁוֹת דְּלַעֲלִיל לֹא דְרִישׁ כְּבָר הַקְּשָׁה הֶר"ן דְּאִיךְ תִּלְיָא זֶה בְּהַדְרָשׁוֹת הָא בְּפִי כְּתִיב בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין בֵּין נִגְע לְנִגְע וְהָרִי לִר"י לֹא מִיְחַיִּיב אֲלָא אֲתַפְּלִין וְלִכְּן כְּתִיב ע"פ הַתּוֹס' דִּלְר"י רִישׁא דְּפִרְשָׁה דְּכִי יִפְלֹא לֹא בְּדִין ז"מ אֲיִירִי אֲלָא בְּדִין אִיךְ יִתְנַהֲגוּ בְּהוּרָאָה לְהוֹצִיא הַדִּין לְאַמִּיתוֹ וְכַהֲבַרְיִיתָא דְּלַעֲלִיל דְּמִתְחַלְּהָ לֹא הָיוּ מֵרַבִּין מִחֲלֻקָּת דִּג"כ לֹא אֲיִירִי לְעַנּוֹן דִּין ז"מ אִיךְ אִיךְ יִתְנַהֲגוּ כְּשֶׁנֶּפֶל מִחֲלֻקָּת בֵּין הַסְּנֵהֲדָרִין וְכִינּוֹן דַּע"כ צ"ל פֶּן א"כ שְׁפִיר י"ל דְּדַרְרִישׁ לְהַדְרָשׁוֹת דְּלַעֲלִיל דְּלִפִּי הַדְרָשׁוֹת נִכְלָלוּ כָּל הָאֲזַהָרוֹת וְהַדְיָנִים שְׁבַתְרוּהָ בְּקָרָא דְּכִי יִפְלֹא וּבְזָה צִוְּתָה הַתּוֹרָה דְּכִי יִפְלֹא מִמָּה דְּכָר בְּכָל הָאֲזַהָרוֹת וְהַדְיָנִים וְקָמַתּ וְעָלִיתּ לְשִׂאוֹל אֵת פִּי ב"ד הַגְּדוֹל וְהַתּוֹרַת חַיִּים וְהַט"א בַּר"ה בְּאַבְנֵי שְׁוֹהֵם שְׁכַתְּבִי דְּתַלְמִיד טוֹעָה כְּתִיב דְּכָרִים הָאֵלֶּה לֹא רָאוּ דְּכָרִי הֶר"ן: שֵׁם בַּד"ה אִי סְבִירָא לָן.

וְהָכִי נָמִי אֲמַרִּינוּ בְּרִישׁ לְוֹלָב הַגְּזוּל: לְכֹאזְרָה אִין מְשֵׁם רֵאזִיה כ"כ דְּהֵתֵם הָכִי קְאָמַר בֵּינוּ דְּצָרִיךְ אָגַד וְהוּא אָגַדוּ בְּמִין חֲמִישִׁי ה"ל ה' מִינִים דְּהָא הֵתֵם לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר הָאִי לְחַוְדָּא קָאִי דֵּא"כ פֶּסוּל מְשׁוּם דְּאִין פֶּאן אָגַד כָּלֵל וְכִינּוֹן דְּהֵתֵם ע"כ הָאָגַד שְׁיִיךְ לְהַמְצִיחָה ה"ל ה' מִינִים מְשֵׁא"כ לְעַנּוֹן מֵאִי דְּקָאָמַר הֵתֵם אִי אֲיִיתִי מִינָא אַחֲרֵינָא הָאִי לְחַוְדָּא קָאִי וְהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי דְּלַעֲנִין הוֹסְפָה מִין אַחַר שְׁפִיר שְׁיִיךְ לֹמַר פֶּן אַעֲפ"י שְׁהוּא עֲמוּ בְּתוֹךְ אָגַד א' וּלפ"ז לֹא יִקְשָׁה קְוִשִׁית הַתּוֹס' אֲגַמְרָא דְּסוֹפָה גּוֹפָא אֲבָל מַכ"מ מְהַכָּא קְשִׁיא: שֵׁם בַּד"ה.

שְׁפּוֹסְלוֹ וּמִבְטָל מְצוֹת שְׁעַל רֵאשׁוֹ: בְּלוּלָב לֹא שְׁיִיךְ פֶּן דְּכָבֵר יֵצֵא מִשְׁהַגְּבִיהוּ כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' אֲבָל בְּתַפְּלִין הָיוּ כָּל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ פֶּן כ' הֶר"ן וְאִיךְ דְּבְלוּלָב ה"ל כָּל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ לְפִי מִנְהַג אֲנָשִׁי רְיוֹשְׁלִים מַכ"מ הֵתֵם כָּלֵל חַוְדָּא מְצוֹנָה הִיא מְשֵׁא"כ בְּתַפְּלִין דְּחַל הַמְצוֹנָה מִחֲדָשׁ עָלְיוּ כָּל הַיּוֹם תַּדַּע דְּמִי שְׁהֵנִים תַּפְּלִין שְׁחַרִּית מְבַרְךְ עָלֵיהֶן לְעַרְבֵי מְשֵׁא"כ בְּלוּלָב דְּאִין מְבַרְךְ עָלְיוּ שְׁנִית וּמְצִיצִית ל"ק אִיךְ דַּה"ל ג"כ כְּמוֹ תַּפְּלִין דְּכָל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ מַכ"מ גְּבִי צִיצִית לֹא מְשַׁכַּח לִי כָּלֵל שְׁפּוֹסְלוֹ כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בּוּ בְּהַכְּשֵׁר ע"י הוֹסְפָה אִי קָשֶׁר עָלְיוֹן דְּאוֹרְיִיתָא דְּאִי קָשֶׁר חוּט חֲמִישִׁי עַל הַד' הַקְּשׁוּרִים כְּבָר בְּזָה לֹא מִפְּסָל דְּהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי וְהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי בֵּינוּ דְּלֹא נִקְשֶׁר עֲמָהֶם וְאִי הַתִּיר אֵת כּוֹלָן וְקָשֶׁר עֲמָהֶם חֲמִישִׁי זֶה לֹא מְקַרִי פּוֹסֵל ע"י הוֹסְפָה דְּפֶסוּל מְעִיקְרָא הוּא וְכַמֶּש"כ הֶר"ן בְּשֵׁם הַרְאָב"ד לְעַנּוֹן לְוֹלָב אֲבָל בְּלוּלָב שְׁפִיר מְשַׁכַּח לְדַעַת הַתּוֹס' שְׁהַכְּנִיס מִין חֲמִישִׁי תוֹךְ הָאָגַד וְלִכְּן הוֹצֵרְכוּ לְתִירוּצָם גְּבִי לְוֹלָב אֲבָל לְדַעַת הַרְאָב"ד גַּם בְּלוּלָב לֹא מְקַרִי זֶה הוֹסְפָה דְּלִגְבִי מִין חֲמִישִׁי אִין פֶּאן אָגַד דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּהָא ע"כ אִי אֲמַרִּינוּ קָשֶׁר עָלְיוֹן דְּאוֹרְיִיתָא לֹא בְּעִינּוּ דְּנֻקָּא שְׁיִקְשׁוֹר כָּל הַחוּטִין בְּיַחַד אֲלָא גַם אִי יִקְשׁוֹר הַד' חוּטִין כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ ג"כ הָיוּ קָשֶׁר דְּכִן מוּכַח מִמָּה דְּמוֹכִיחַ בְּמִנְחוֹת (דל"ט ע"א) ש"מ קָשֶׁר עָלְיוֹן דְּאוֹרְיִיתָא דַּל"כ ל"ל דְּהַתִּיר קָרָא כְּלֵאִים בְּצִיצִית וּמֵמֵאִי דְּלֵמָּא לְעוֹלָם קָשֶׁר עָלְיוֹן לֹא הָיוּ דְּאוֹרְיִיתָא פִּי שְׁיִקְשׁוֹר כּוֹלָם בְּיַחַד וּמַכ"מ צָרִיךְ קָרָא לְהַתִּיר כְּלֵאִים בְּצִיצִית שְׁיִקְשׁוֹר אוֹתָם אֶחָד אֶחָד דְּהָא קָשֶׁר הָיוּ מְדְאוֹרְיִיתָא אַע"כ דְּאִי אֲמַרִּינוּ קָשֶׁר עָלְיוֹן הָיוּ דְּאוֹרְיִיתָא כְּשֶׁר ג"כ כְּשֶׁיִקְשׁוֹר אוֹתָן א' א' וְזֶה גּוֹפָא דְּמוֹכִיחַ דְּכָשֶׁר וְא"כ אֲכַתִּי מֵאִי מְקָשָׁה מְצִיצִית הָא שְׁפִיר מְשַׁכַּח דְּקָשֶׁר ד' חוּטִין כָּל א' לְעַצְמוֹ וְאַח"כ כְּשֶׁהָיָה לְבוּשׁ בּוּ קָשֶׁר עֲמָהֶן עוֹד חוּט חֲמִישִׁי דִּי"ל דְּאִי דְּכָשֶׁר

בכה"ג מטעם קשר עליון מכ"מ לא מקרי זה הוספה דאמרינו לענין החוטין האי לחודא קאי והאי לחודא קאי: שם בא"ד.

דמדאגבהי נפקא בו: הכי אמרינו בסופה (דמ"ב ע"א) ובס' ע"ל שם (דף ל"ד ע"ב) הבאתי קושיא ששמעתי להקשות אהא דמקשה שם פן הא שפיר משפחת דלא נפק פגון שלא הוציא רק לולב לבדו בלא אתרוג והוציאו להביאו בבית אחר שיש שם אתרוג דרף ר"ה והוי שפיר טרוד במצוה עדיין ולא יצא בו.

ולפענ"ד אפשר לנישב ע"פ מה דקאמרינו שם (דל"ד ע"ב) דבעינו שתהא לקיחה תמה והביאו התוס' שיטת בה"ג דלא בעינו דמגבה להו הד' מינים בהדי הדדי אלא אי מגבה כל חד וחד לחודא שפיר דמי וכו' פסקו גם הרי"ף והרמב"ם אלא שהרמב"ם בעי שיהיו כל הד' מינים לפניו עכ"פ ואז יוצא גם פשוטלם א' א' והרי"ף סתם בזה ולא פתב פן והר"ן הביא דעת הרמב"ן שם דלא בעינו שיהיו לפניו דוקא ולפ"ז י"ל לדעת הרמב"ן דשפיר פריף הא מדאגבהי נפיק ביה דאף שעדיין לא נטל אתרוג מכ"מ לא טריד עוד במצות נטילת לולב שהוציאו פיון שבו יצא פבר והאתרוג יכול לטול אח"כ לבדו בלא לולב לדעת הרמב"ן ומזה לכאורה ראיה לשיתטו: שם דף פ"ט ע"א בגמרא האמר ר"ז בית חיצון שאינו רואה את האויר פסול: הב"י בא"ח (סי' ל"ב) הביא בשם בעל התרומה לחד שיטה דהא דבעינו ד' בתים של ראש מעור א' אם תפורים יחד מקרי ג"כ עור א' וכו' פתב המג"א שם ס"ק נ"ב דכן דעת התוס' ובעל אגודה ולפענ"ד יש להוכיח מסוגין נגד הך שיטה דלכאורה קשה מאי מקשה מתפילין היכי משפחת לה דאו דגרוע ועומד הוא או דהאי לחודא קאי והאי לחודא קאי הא שפיר משפחת לה פגון שהניח תפילין בד' בתים וכשהיו בראשו הדביק בהן בית חמישי דהא גם בלולב הוי משפחת בכה"ג כפי מש"כ התוס' לעיל אי לאו דמדאגבהי נפיק ביה משא"כ בתפילין דכל היום מצנתו כמש"כ הר"ן וכנ"ל אכן זה אינו פיון דבעינו גבי תפילין של ראש מעור א' ובעור א' לא שייף הוספה בעודן בראשו ואי הדביק חוץ לאותה עור א"כ האי לחודא קאי והאי לחודא קאי דהוי פמי שנותן מין חמישי בלולב חוץ לאגד למ"ד לולב צריף אגד.

אכן אי ס"ד דבתפרן מקרי ג"כ עור א' א"כ שפיר משפחת בתפר בהן בית חמישי בעודן בראשו ול"ל דאיתי הך דר' זירא אע"כ מוכח לכאורה פדעת הפוסקים ובראשם רש"י במנחות שם שפירשו דעור א' דוקא בעינו ותפירה לא מקרי עור אחד וא"ע ראיתי שפשו"ת בגדי כהונה הרגיש גם פן בזה: שם אמר לו ר"י וכי נאמר יראו וייראו: ק"ק למה צריף ב' טעמים הא דלא פתיב יראו וייראו לחוד מספיק לומר שאין ממתנין עד הרגל גם פבר הקשה הרא"מ בפ' שופטים דהלא לר"ע קושית ר"י במקומה עומדת דהלא לא פתיב יראו וגם הקשה עוד מ"ש דדוקא גבי זקן ממרא ממתנין לר"ע ובבן סורר ומסית ועדים זוממים דכתיב ג"כ ישמעו וייראו אין ממתנין אלא שולחין בכל המקומות ונ"ל דר"ע דריש לי' הכי מדכתיב בבן סורר ומסית וכל ישראל וע"ז והנשארים ושינוי זה מפרש בש"ס גופא משום דלאו כ"ע חזו לסהדותא.

אכן בזקן ממרא ג"כ שינה קרא לכתוב וכל העם ומזה משמע לי' לר"ע מדכתיב עם ובה"א הידיעה דזה קאי על העם הידוע שיהיה נאסף בירושלים בשעת הרגל דומה למה דכתיב הקהל את העם האנשים והנשים והטף אלמא דקרא אותן קרא העם בשעת אסיפה

בְּרַגְלֵי דוֹמָה לְמָה דְאִמְרִינוּ בְּחִגְיָה (דכ"ו ע"א) דְקָרָא אוֹתוֹן קָרָא בְּשַׁעַת אֲסִיפָה בְּרַגְלֵי חֲבָרִים וְלָכֵן סוֹבֵר ר"ע דְדוֹקָא בּו"מ מִמְתִּינִין עַד הֶרְגֵל וְהָא דְכְתִיב יִשְׁמְעוּ מִשׁוֹם דְצָרִיף הֶכְרֵזָה ג"כ פְּדִאֲמִינוּ בְּבְרִייתָא לְקַמְן ד' צָרִיכִים הֶכְרֵזָה רַק דְבו"מ לֹא פְעִי רַק הֶכְרֵזָה בְּמָקוֹם שְׁנֵדוֹן וּבִג' אַחֲרִים שׁוֹלְחִין בְּכָל הַמְקוֹמוֹת רַק דר"י סָבַר דְנִדְאִי אִי הָוֵי פְתִיב יִרְאוּ וְיִירְאוּ ע"כ הָיוּ מִמְתִּינִין וּמַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ.

אֲכַן פִּינּוֹן דְלֹא פְתִיב רַק יִשְׁמְעוּ דְאִיפָא לְפָרוּשֵׁי כר"ע וְגַם שׁוֹלְחִין בְּכָל הַמְקוֹמוֹת לְמָה מַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ אֲכַן לר"ע מִשְׁמַע לִיה מְהֵעַם רַגְלֵי דְנִקָא לָכֵן ע"כ גְּלִי קָרָא דְמַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ אֲכַן דְבְעֵי הֶכְרֵזָה ג"כ מוֹדָה וְנָזָה דַעַת הֶרְמֵב"ם בּפ"ג מה' מְמָרִים: שְׁם הַמְסִית וּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה: לְפִי סֵדֵר הַתּוֹרָה ה"ל לְחֻשָׁב בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אַחַר ז"מ וע"ז וְהָא דְחֻשָׁב אוֹתוֹן לְפִי סֵדֵר זֶה מִשׁוֹם דְמְסִית וּבְסו"מ תְּרַנּוּיָהּ בְּסִקִּילָה וּז"מ אַחֲרֵיהֶם דְבְחֻנְקָא וע"ז לְבִסוּף אוֹ מִשׁוֹם דְבְלִישְׁנָא דְקָרָא ע"ז אַחַר ז"מ וְעוֹד דְבְכָלְל ע"ז הֵם ג"כ חֲזִיבֵי מְלָקוֹת וּמְמוֹן כַּמִּש"כ הֶרְמֵב"ם (פִּי"ח מה' עֵדוּת) שְׁם הַמְתַּנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע לְפִי מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם בּפ"ט מה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה נִהְרַג אֲכַל דְבָר שְׁבָא לְהוֹסִיף אוֹ לְגָרְעַ אוֹ לְשַׁנּוֹת בֵּא' מִמְצוֹת הַתּוֹרָה וְנָזָה ע"כ בְּכָלְל מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע וְלֹא קָשָׁה לְפִי"ז אִיף נִהְרַג מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע מִי יוֹכֵל לְהַתְרוֹת בּוֹ אוֹ לְהַעֲיֵד עָלָיו עַל זֶה דְלִמָּא שְׁמַע וּלְפ"ז א"ש דְבַמָּה שְׁנִוְגַע בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה יְכוֹלִין לְהַתְרוֹת בּוֹ בְּנִדְאִי אֲבָל לְפִי מַה דְאִמְרִינוּ לְקַמְן דְמְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע הוּא פְּגוֹן צְדָקָה בֵּן פְּנֻעָה בְּזָה נִדְאִי יְקָשָׁה מְנָא יְדַעֲנִין וְכֵן קָשָׁה אִמָּה שְׁלֹא נִאֲמַר לוֹ דְמֵאן לִימָא לֹן דְלֹא נִאֲמַר גַּם לוֹ כְּמוֹ לְחֲבִירוֹ וְאִי מִשׁוֹם דְאִמְרִינוּ לְקַמְן מֵאן מְתָרֵי בִּיָּה וְקִאֲמַר חֲבָרֵי גְבִיאֵי וְא"כ ה"נ י"ל פֵּן דֵּא"כ מֵאִי מְקָשָׁה לְקַמְן אִמְרָא דְרַב חֲסֵדָא דְנִקָא מֵאן מְתָרֵי בּוֹ הָא בְּלֵא"ה מוֹכַח מִמְתִּינִין דְחֲבָרֵי גְבִיאֵי מְתָרֵי בִּיָּה וִי"ל דְזֶה נִדְאִי פְּשִׁטָא לִי דְחֲבָרֵי גְבִיאֵי יְכוֹלִים לְהַתְרוֹת בּוֹ בְּדָבָר שְׁנִאֲמַר לְהֵם כִּי בְּזָה יוֹדְעִים שְׁלֹא נִאֲמַר לְחֲבָרֵיהֶם דְזֶה י"ל דְבְכָלְל נְבוֹאָתָם הוּא וְכֵן בְּמַה שְׁלֹא שְׁמַע י"ל פֵּן פְּגוֹן דְלֹא נִאֲמַר הִיפּוּף הַנְּבִיאַ הַשְּׁקֵר פְּגוֹן גְּבִי צְדָקָהּ הוּא דְלִמְכִיָּהּ נִאֲמַר הִיפּוּף נְבוֹאָתוֹ אֲבָל שְׁנִאֲמַר דְנְבוֹאָת אִמָּת שְׁנִאֲמַר לֹא נִאֲמַר לְכוֹלְהוּ כְּהֵיא דְהַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוֹאָתוֹ זֶה לֹא הָוֵי ס"ד עַד דְמְתַרֵץ לִי מְכִי לֹא עֲשָׂה ד' דְבָר עַד אֲשֶׁר אִם גְּלָה סוּדוֹ אֲבָל לְעוֹלָם לֹא שִׁינְדַּע עֵדוּת וְהַתְרָאָה בְּהִנְדַּע דְמְתִינִין רַק ע"י הַנְּבִיאִים וּבְזָה מִינְשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁ"א לְמָה לֹא דְנוּ לְצְדָקָה בֵּן פְּנֻעָה וְלְחֻנְנִיָּה בֵּן עֲזוּר בְּמִיתָה וּלְפ"ז א"ש דְלֹא הָיוּ שְׁם בְּכָל א' רַק עַד א' דְהִינּוּ מִיכִיָּהּ גְּבִי צְדָקָהּ וְיִרְמְלָה גְּבִי חֻנְנִיָּה: שְׁם הָוֵי לִי לְמִינְדַּק כְּדָר' יִצְחָק: ק"ק אִפְתִּי אִיף קָרִי לִיָּה מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע הָא נִדְאִי שְׁמַע פֵּן דְהָא אִמְרִינוּ דְרוּחַ נְבוֹת אֲטָעִיתִי וְעוֹד אִיף קִאֲמַר דְהָוֵי לִי לְדִיִּיק דְאִין ב' נְבִיאִים מְתַנְבָּאִים בְּסִגְנוֹן אֶחָד הָא הוּא בְּאִמָּת הַתַּנְבָּא בְּסִגְנוֹן אַחַר דְהַנְּבִיאִים אִמְרוּ עֲלָה וְהַצְלַח וְנָתַן ד' בִּינְד הַפְּלִיָּה וְהוּא אִמַר פַּה אִמַר ד' בְּאִלָּה תִּנְגַח אֲרַם עַד פְּלוּתָם גַּם בְּפִסּוּק שְׁם גּוּפָא י"ל דְלֹא אַחַר שְׁאֲמַר מִיכִיָּהּ ג"כ טוֹב עַל הַפְּלִיָּה אִמַר לוֹ עַד מְתִי אֲנִי מְשַׁבְעָךָ כִּי לֹא תְדַבֵּר אֵלַי רַק אִמָּת בְּדָבָר ד' הָא נִיבָא לוֹ כְּכָל גְבִיאֵי וּמֵאן לִימָא לֹן דְלֹא אִמָּת דְבָר לוֹ וְנ"ל דְהָא אִמְרִינוּ בְּשִׁמְעָתִין דִּיהוּשְׁפֵט אִמַר לְאַחָב כִּי כָל גְבִיאֵי נְבִיאֵי שְׁקֵר הֵם מְפָנִי שְׁמַתַּנְבָּאִים בְּסִגְנוֹן א' וְהִנְה אִמָּת דְגַם לְצְדָקָהּ נִאֲמַר הַנְּבוֹאָה בְּאוֹתוֹ סִגְנוֹן כְּמוֹ לְשֶׁאֵר הַנְּבִיאִים דְהִינּוּ בְּלִשׁוֹן עֲלָה וְהַצְלַח.

אֲכַן פִּינּוֹן שְׁשִׁמְעַ דְבָרֵי יְהוּשְׁפֵט דְהוֹכִיחַ מְזָה דְשְׁקֵר הֵם דוֹבְרִים שִׁינְה לְשׁוֹנוֹ וְאִמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלֹא שְׁמַע בְּאִלָּה תִּנְגַח אֲרַם וְהִינּוּ דְאִמְרִינוּ מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע פְּגוֹן צְדָקָה אֲכַן אִם

גבואתו הנה אמת לא יקרא בשביל זה מתנבא מה שלא שמע מפני ששונה הלשון אבל הי' לי למיזק פדניק יהושפט דכל גבואתו שקר דאין ב' נביאים מתנבאים בסגנון א' ומדלא דניק ש"מ דשקר הוא דובר ושידע הוא עצמו בו ולכן קרי לי מתנבא מה שלא שמע וכינון דמיכיהו בתחלה אמר ג"כ ה' לישנא דנביאים עלה והצלח ונתן ד' ביד המלך בזה הורה דשקר הוא דכבר ידוע הי' מפני יהושפט דאין ב' נביאים מתנבאים בסגנון אחד ולכן אמר לו אחאב עד מתי אני משביעה אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם ד': שם אמת איהו בשוק התחתון: פי' דקניק פן דהנבואה האחת נעשה ע"י האחרת אף דמרוחקין זה מזה בפתוב משום דשניהם בזמן א' היו דבשניהם פתיב בראשית מלכות צדקיהו ואף דבנבואת חנניא פתיב בשנה הרביעית בחודש פבר פי' הרד"ק דהו בשנה הרביעית לאו היינו למלכות צדקיהו רק שנה הרביעית לשמיטה וכפי פי' זה נראה שסבר דרשה זו ועיין במהרש"א: שם ברש"י ד"ה לא בב"ד שפיבנה.

אם נשאלו לב"ד: פי' משום דבעינו שיקרה דוקא על הב"ד הגדול כשיושבין בלשפת הגזית פדאמרינו לעיל (דף י"ד ע"ב) מצאן בבית פאגי והמרה עליהן אין המראתו המראה: שם ד"ה והאיש אשר לא ישמע.

וקרי ביה לא ישמע: לפי לשון הש"ס משמע דאין פאן רק ב' קריאות דהיינו ישמע וישמיע ומישמע דריש מנותר ועובר על דברי נביא וכן דעת התוי"ט אכן דעת רש"י אינה פן דמנותר אתיא מישמע וכובש מישמיע ועובר על דברי עצמו מדקרינו ג"כ ישמע לשון נפעל ומהוראת הנפעל פועלה השב אל עצמו כמו ועמשא לא נשמר מחרב יואב דפירושו לא שמר את עצמו וזה שכתב רש"י קרי ביה לא ישמע שהוא עצמו אינו נשמע לשון נפעל פי' שאינו שומע אל דברי עצמו: שם בתוס' ד"ה קשר עליון.

וליתא אלא דמסקינן התם: הנה לא על רש"י לבד קשה פן אלא גם על לשון הש"ס דקאמר אי ס"ל קשר עליון ל"ד דמשמע דיש להסתפק בזה וכבר העיר על זה הר"ן ולפענ"ד י"ל דהנה המג"א בא"ח (סי' י"א ס"ק ג') הביא דעת הבעל העיטור לעשות ב' נקבים זה בצד זה ולהטיל הציצית בתוכם והקשה עליה מהא דמוכח בגמרא ש"מ קשר עליון דאוריין דאל"כ פלאים בציצית ל"ל דשרי רחמנא הא ק"ל התוכף תכיפה א' אינה חיבור ואי ס"ד דעושין ב' נקבים זה בצד זה ה"ל ב' תכיפות דמקרי חיבור ועוד היאך קאמר בש"ס התוכף תכיפה א' אינה חיבור הא ה"ל ב' תכיפות וי"ל דבסוף פ"ט דכלאים פליג ר' יהודה את"ק וס"ל דב' תכיפות לא הוי חיבור עד שיהיו ג' תכיפות ע"ש ונהר"ן הביא פאן שישתת הר"ר דוד דקשר א' בעינו לכ"ע גם אי קשר עליון דהיינו ב' קשרים זה עג"ז לאו דאורייתא הן והתוכף תכיפה א' דקאמר התם היינו אותו קשר דבעי מטעם גדול אף אי קשר עליון ל"ד ונהר"ן הקשה על שיטה זו דהא ה"ל ב' תכיפות התכיפה דציצית בטלית הא דחשיב ליה בש"ס תכיפה א' ה"ל תכיפה שני אכן י"ל דראית הש"ס הוא לר"י דס"ל דב' תכיפות לא הוי חיבור ולכן קאמר פינון דלא הוי אלא תכיפה א' דהיינו קשר א' לדעת הר"ר דוד א"כ אין זה חיבור וה"ה די"ל ג"כ הכי לדעת הבעל העיטור דראית הש"ס דקשר עליון דאורייתא והא דקאמר הא ק"ל תכיפה א' אינה חיבור לא אף דה"ל ב' תכיפות זה קאי אקשר הא פדעת הר"ר דוד ומתכיפות דתוף הטלית לא

אֵינִי כָּלֵל וְכִינּוֹן דְּלֹא מוֹכַח כֵּן רַק לִר' יְהוּדָה א"כ לְרַבֵּנּוּ שְׁפִיר י"ל דְּקָשֶׁר עֲלִיוֹן ל"ד וְהֵינּוּ דְמִסְפָּקָא לְהַש"ס אִי ס"ל ק"ע דְּאוּרֵינְתָא אוֹ לֹא וְכִינּוֹן דְּתַלִּי זֶה בְּפִלוגְתָא דִּרְש"י וְרַבֵּנּוּ שְׁפִיר כ' רְש"י דְּפִלוגְתָא שְׁהִבְהִישׁ הִיא בְּמִנְחוֹת: שֵׁם ד"ה וְלֹא בב"ד שְׁפִיבְנָה.

דא"כ מְשַׁפְּחַת לִיה לְרִיב"ז: לְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ל"ז ע"ב) בְּד"ה מִיּוֹם שְׁחַרְבַּ דְּלְצוֹרֶף שְׁעָה שָׁבוּ ב"ד לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית גַּם אַחַר שְׁיִשְׁבוּ בְּחִנּוּת וְהָא דְמוֹכִיחַ מְרִיב"ז מְשׁוּם דְּהִתְמַם רְצִיחָה הָיָה וְכִינּוֹן דְּגָלוּ מְשׁוּם דְּנִפְיִשִׁי רוֹצְחִים לֹא הָיוּ חוֹזְרִים מְשׁוּם רְצִיחָה ע"ש מְתוּרְצַת קוֹשְׁיָא זֶה: שֵׁם בַּא"ד דְּאֵעֲבִירָה דְּקוֹדֵם שְׁגַלְתָּה סְנֵהֲדָרִין דְּנִין: אַף דְּלְכַאוּרָה מוֹכַח דְּז"א דַּא"כ מְשַׁפְּחַת לְרִיב"ז דְּהָיָה בְּסְנֵהֲדָרִין כְּגוֹן דְּהוּא לֹא קָיָים לְאַחַר הַחֲוֹרְבָן רַק יָמִים מוֹעֲטִים וַא"כ תְּחַלַּת שְׁנוֹת אַרְבַּעִים אַחֲרוֹנִים שְׁלוֹ הַתְּחִילוֹ זְמַן מוֹעֵט אַחַר שְׁיִשְׁבוּ סְנֵהֲדָרִין בְּחִנּוּת וְאִז הָיָה דָן עַל עֲבִירוֹת שְׁקוֹדֵם לְכֵן דִּי"ל דְּלֹא הָיָה נִרְאֶה לְהַש"ס לֹמַר דְּרִיב"ז מֵת מִיַּד אַחַר הַחֲוֹרְבָן וְכָל עֶשְׂרֵת תְּקֵנוֹת שְׁלוֹ דְּקַחְשִׁיב בַּפ"ג דִּרְש"י הַתְּקִין בְּזְמַן מוֹעֵט אֲכַן כִּינּוֹן דְּזֶה אִין רְאִיָּה גְמוּרָה לְמִידָק מְנִיָּה וְלְכֵן כ' הַתּוֹס' דְּדוֹחַק הוּא לֹמַר כֵּן: שֵׁם בַּא"ד.

וּר"ת אוֹמֵר דְּמִיָּרִי שְׁנַגְמַר דִּינוֹ: לְכַאוּרָה מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּמֵאִי אִירִיא ב"ד שְׁפִיבְנָה אֲפִילוּ ב"ד שְׁפַחְנוֹת נְמִי אֲפִתִי לֹא מִיִּשְׁבַּב בְּזֶה דְּהָא גַם בַּב"ד שְׁפַחְנוֹת אִין מְמִיתִין אוֹתוֹ עַד הַרְגָל וִי"ל: שֵׁם ד"ה הַפּוֹכֵשׁ נְבוֹאָתוֹ.

אֵלָּא מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ: בְּהִכִּי א"ש הָא דְנָקַט דְּנָקָא הַפּוֹכֵשׁ נְבוֹאָתוֹ וְלֹא ג"כ אַחֲרֵינָא דְבְּמִיתָה בִּיד"ש דְּהֵינּוּ הַמְּנוֹתָר עַל דְּבָרֵי נְבִיא וְנְבִיאָא שְׁעֵבֵר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ מְשׁוּם דְּבָהֶם לֹא הָיוּ קוּם וַעֲשֶׂה כְּמוֹ בְּהַפּוֹכֵשׁ דְּאַף מְנוֹתָר עַל ד' נְבִיאֵי מְצִינוֹ בְּשׁוּא"ת כְּגוֹן שְׁנְבִיא מְצוּנָה לֹא שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת דְּבָר וְהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ וּבְזֶה לִיכָּא מְלָקוֹת דְּרַק לְקַיָּים מְכִין עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ אֲבָל בְּהַפּוֹכֵשׁ הָיוּ לְעוֹלָם לְקַיָּים: שֵׁם ע"ב בְּגְמָרָא וְהָא יוֹנָה דְּהִדְרִי בֵּיהּ וְלֹא אוֹדְעוּהָ: עֵינִין בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁהִקְשָׁה מִנ"ל שְׁלֵא אוֹדְעוּהָ וְנִדְחַק בְּיִשׁוּבוֹ וּלְפַעַנ"ד נִרְאֶה מִהַפְּתוּבִים כֵּן דְּלְאַחַר שְׁאָמַר הַפְּתוּב שְׁהִרַע לִיוֹנָה מְאֹד עַל שְׁלֵא נִתְקַיָּיָה נְבוֹאָתוֹ קְאָמַר שְׁיִשְׁבַּב יוֹנָה מְחוּץ לְעִיר לִידַע מַה יְהִיָּה בְּעִיר וְכִי מַה רְצָה לְדַעַת עוֹד אִי כְּבָר נְאָמַר לֹא שְׁנַחֵם הַקַּב"ה עַל הַרְעָה אֵלָּא וְדָאִי שְׁלֵא נְאָמַר לִיוֹנָה דְּבָר רַק שְׁהוּא רְאָה שְׁעֵבֵר הָעַת הַמְּיוֹעֲדָת שְׁל מ' יוֹם וְלֹא נַעֲשֶׂה דִין וּמִזָּה הוֹכִיחַ אוֹ שְׁהָאֵרִיף הַקַּב"ה אַף לָהֶם אוֹ שְׁנַחֵם לְגַמְרֵי עַל הַרְעָה וְלָכֵן בְּתַפְלָתוֹ אָמַר הֲלֹא זֶה דְּבָרֵי בְּהִיוֹתִי עַל אֲדָמְתִי כִי אִתָּה אֵל חֲנוּן וְרַחוּם אָרַךְ אֲפִים וְנַחֵם עַל הַרְעָה הָרִי שְׁהַזְכִּיר לְב' הַמְּדוֹת דְּאָרַךְ אֲפִים וְנַחֵם עַל הַרְעָה מְשׁוּם דְּהָיָה מְסוּפָק אִם אֵרִיכַת אֲפִים הוּא מַה שְׁלֵא נַעֲשֶׂה דִין בָּהֶם אוֹ דְנַחֵם הַקַּב"ה עַל הַרְעָה וְגַם הַקַּב"ה אָמַר לֹא אִתְּ"פ רַק הַהִיטֵב חָרָה לָהּ וְלֹא פִי לֹא רְצוֹנוֹ וְלָכֵן יִשְׁבַּב יוֹנָה מְחוּץ לְעִיר לְדַעַת אִם עוֹד יַעֲשֶׂה דִין בָּהֶם וְלֹא הָיָה רַק אֵרִיכַת אֲפִים אוֹ לְגַמְרֵי מְחַל לָהֶם הַקַּב"ה וְרַק אִתְּ"פ הוֹדִיעֵנו הַקַּב"ה כִּי נַחֵם עַל הַרְעָה כְּשֶׁאָמַר נְאֻמִּי לֹא אֲחוּס עַל נִינּוּהּ הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּמִזָּה שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַש"ס כְּאִן דְּהִדְרִי בֵּיהּ וְלֹא אוֹדְעוּהָ לִיוֹנָה שֵׁם אַחֲרֵי דְּבָרוֹ שְׁל שְׁטוֹן: כְּבָר הַקְּשָׁה הַמַּהֲרָשׁ"א וְגַם הַת"ח אֵהֲנָה דְּרִשׁוֹת הָא רְש"י כ' כְּהָךְ מ"ד דְּאַחַר סְמוּךְ וְאַחֲרֵי מוֹפְלָג וְהָרִי הָכָא פְתִיב אַחַר וְהָיָה מוֹפְלָג דִּיצְחָק כֵּן ל"ד שְׁנָה הָיָה בְּשַׁעַת עֲקִידָה וְקִטְרוּג הַשְׁטוֹן הָיָה בְּיוֹם הַגְּמָלוֹ וְכֵן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אִיפְכָּא דְּאוּיָהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיַגִּיד לְאַבְרָהָם לְאֹמַר הִנֵּה יִלְדָה מְלָכָה גַם הִיא פִי רְש"י שְׁנַתְּבַשֵּׁר שְׁנוּלְדָה

רבקה בת זיווגו ונהרי זה היתה סמוך דרבקה בת ג' שנה היתה פשוטא יצחק בן ארבעים שנה וי"ל דהפלל זה דאחר ואחרי לא שייך רק היכא דכתיב בלא לשון ויהי כגון גבי אחר הדברים האלה היתה דבר ה' אל אברם במחזה דשם פ' רש"י דסמוך הוא וכן גבי אחרי דרף מבוא השמש דפ' ראה דפ' שם רש"י דמנפלג הוא אבל היכא דכתיב בלשון ויהי אחר או אחרי לא הוי פללא זה והדבר צריך ישוב אם שייך זה בכל המקומות: שם משל למלך ב"ד: לכאורה אין המשל דומה לממשל פלל דגבי המלך ב"ד הנצרך לתשועת הגבור להציל את נפשו מהמלחמות שעמדו עליו ולכן אמר נא הושיעני מה שלא שייך בהקב"ה גם פשאר הקב"ה לאברהם שיעמוד לו בנסיון זה תלה הטעם פדי שלא יאמרו הראשונים אין בהם ממש וכי לא די בזיון וקצף אם לא יעמוד בנסיון זה וינצח למה הנצרך הטעם שיאמרו הראשונים אין בהם ממש.

ונ"ל ע"פ מה שכתבתי כבר במ"א דהמלחמה בקריעת י"ס דקאמר קרא ה' איש מלחמה ובגמרא דבנים סוף נגלה הקב"ה כגבור איש מלחמה היתה שהנצרך הקב"ה לעשות נס לאינם ראויין עדיין לכך פטענת הש"ר הים הללו ע"ז והללו ע"ז והנצרך הקב"ה לנצח משפטו אין עול בו להציל את ישראל וכן היתה גבי אברהם שאבד הקב"ה את המלכים מפניו ונגף לפרעה ואבימלך בעדו וכהנה מהנסים שנעשו לו וח"ו יהיה זה עול במשפט השם אם לא היתה אברהם ראוי לכך ע"י צדקתו ואם לא יעמוד אברהם בנסיון זה יאמרו הראשונים אין בהם ממש כמאמר שטן על איוב החנם עבד איוב את ה' וא"כ לא היתה אברהם ראוי להאביד שונאיו מפניו וח"ו עביד קוב"ה דינא בלא דינא וזה בדמיון המלחמה שקמה נגד הקב"ה ולכן קאמר שלא יאמרו אין ממש בראשונים דדוקא בזה תלי מה שהוא מלחמה נגד הקב"ה אבל לא במה שלא ינצח במלחמה זו כי זה לא יתן תפלה במשפט אלהים אם יש ממש בראשונות וראוי היתה להנסים שנעשו לו ומפני שהנסיון זה היתה גדול כ"כ עד שפל צדקת אברהם וגם ינשר משפטי ד' היתה תלוי בו לכן י"ל שהמתין הקב"ה בנסיון זה עד שהיה יצחק בן ל"ז שנה דוקא דהנה שנות אברהם היו קע"ה כמבואר בפתוב אכן אמרינו במדרש זרע יעבדנו וסופר לאדני לדור מכאן שאין מונין לשנותיו של אדם אלא משעה שנמול ודוגמת זה אמרינו לקמן (דף ק"י סע"ב) וגם אמרינו במדרש לא מאיצטגנינות שלף אברם אין לו בן אברהם יש לו בן הרי שנעשה אברהם אז כשנמול בריה חדשה וגם היתה אז גר שנתגיייר דכקטן שנולד דמי א"כ התחילו שנות אברהם משנת צ"ט שלו שנמול אז והי' א"כ ע"ו שנה וכשנולד יצחק היתה אברהם בן ק' שנה א"כ כשיצחק הי' בן ל"ז שנה נשלמו לאברהם ל"ח שנה שהוא חצי ע"ו ואמרינו בגמרא פינון שעברו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא וכינון שעברו ליצחק ל"ז ויום א' בשנת ל"ח שלו עברו לאברהם רוב שנותיו ולכן בטוח היתה שלא יחטא עוד ולא יסרב בציווי הקב"ה כמו שלא סירב עד רוב שנותיו ולכן המתין הקב"ה לנסותו עד הזמן שהוא להקל מעליו הנסיון הגדול הזה ולתקו בחדו לעמוד בנסיונו ועיין במש"כ בהקדמה לשו"ת בנין ציון עוד בבאור המאמר: שם קדמו לשטן בדרף א"ל הנסה דבר אליה תלאה: יש לפרש מה שהזכיר לו שהחז' לכל באי עולם ע"פ מה שיישבת במ"א הא דאיתא במדרש שפשיצה הקב"ה לאברהם על המילה אמר עד כאן היו באין אלי עוברי דרכים שפא משמלתי יפקו מפני שאיך נאמר שמפני שלא יבואו אליו ב"א ימנע מלקיים ציווי הקב"ה אכן הענין כף שפל מגמת האבות ובפרט של

אאע"ה וְכָל עֶסְקוֹ הִיָּה לְהַכְנִיס בְּנֵי אָדָם תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וּלְהוֹרוֹת לָהֶם שֵׁשׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם יַחֲדָי וּמִיּוֹחֵד וּכְאֲשֶׁר הָעֵיד עָלָיו הַפְּתוּב וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם וְכֵן וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחֶרֶן וּמִטְעַם זֶה לֹא צָנָה לָהֶם הַקַּב"ה עַדִּינן הַמְצוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְמָקוֹם שֶׁהִיָּה דִי לָהֶם בְּמַצּוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְחֶבְרֵוֹ שְׁעִי"ז נִתְקַרְבוּ לַב"א לְהוֹרוֹת לָהֶם מְצִיאוֹת הַשֵּׁם וְאֲחֻדוֹתוֹ וְלָכֵן נִתְיָרָא אַבְרָהָם שְׁעִי"י שְׁיִקְיָנִים מְצוֹת מִיָּלְהָ יִשְׁבֹּת מִמֶּנּוּ חֲבֵרַת ב"א הֵן מְפָאָת שְׁיִמְנְעוּ עִי"ז עוֹד לְכַנּוֹס תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה אִם יִצְטָרְכוּ לְמוֹל וְהֵן מְפָאָת שְׁעִי"י הַתְּקִימוּ הַמְעַשָּׂה הַזֶּה הִנֵּה בְּעֵינֵיהֶם יִהְיֶה נִבְדָּל מֵהֶם וַיִּמְנְעוּ מִלְּבוֹא עוֹד אֵלָיו וְטַעַם זֶה שְׁיִיָּה ג"כ גָּבִי עֲקִידָה אִם יִשְׁחַן אַבְרָהָם אֵת בְּנוֹ יִמְנַע זֶה ב"א עוֹד מִלְּכַנּוֹס תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה כְּשִׁירָאוֹ שֶׁהַקַּב"ה שׁוֹאֵל מֵהֶם עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת כְּזֶה לְשַׁחֲט בֶן יַחֲדָי אֲשֶׁר אָהֵב וְהֵן מְפָאָת זֶה הֵן מְפָאָת שֶׁנֶּאֱמָר לְאַבְרָהָם שְׁיִשְׁכַּבְוֵהוּ לְאִישׁ אַכְזָר לֹא יִחַפְּצוּ עוֹד לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ דַּרְכֵי ה' וְלַעֲבֹדוֹ בְּלִבְבָם שְׁלָם וְגָדוֹל הָרַעָה שְׁיִצְמַח עִי"ז שְׁגַם אֲשֶׁר כָּבֵר נִדְבָקוּ בּוֹ יִפְרָשׁוּ מִמֶּנּוּ וְכָל מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם מְעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַהוּא כְּאִין וְתוֹהוּ יִחַשֵׁב וְזֶה שֶׁקְטָרְג הַשְּׁטָן וְא"ל הַנִּסָּה דְבָר אֵלָיָה תִּלְאָה הָאֵם הִיָּה לָהּ הַקַּב"ה אִם הוּא אוֹהֵבָהּ כְּמוֹ שֶׁתַּחֲשׁוּב לְנִסּוֹתָהּ בְּדָבָר הַזֶּה כִּי הִנֵּה יִסְרָף רַבִּים וַיְדִים רַפּוֹת תַּחֲזִק כּוֹשֵׁל יִקְיָמוּ מִלֵּיד וְרַבּוֹת הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר בָּהֶם רַצִּיתָ וְהַחַיִּיתָ לְבְנֵי אָדָם לְהַכְנִיסֵם תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְעַתָּה בָּא לְהִלְאוֹתָהּ וְלִהְרֹס אֵת כָּל אֲשֶׁר טָרַחַת לְבָנוֹת כָּל יְמֵי חַלְדָּהּ וְעִי"ז הַשֵּׁיב אֵאע"ה אֲנִי בְּתוּמֵי אֵלָיָה וְאִקְרָא שׁוֹטָה כָּל יְמֵי וְלֹא לַעֲשׂוֹת רַשָּׁע לְפָנֵי הַמָּקוֹם ח"ו א"ל הַשְּׁטָן הֲלֹא יִרְאֶתָהּ כְּסִלְתָּהּ פִּירוּשׁ כְּסִלְתָּהּ לְשׁוֹן מְכַשׁוֹל כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ הַמְהַרְשֵׁ"א וְא"ל הֲלֹא לֹא לְהַשְׁבִּית אוֹתָהּ מִיִּרְאֶתָהּ אוֹמֵר לָהּ לְחַדוֹל מִלְּקַיִם צִיוּי הַקַּב"ה אֵלָּא אֲדַרְבֵּה לְחַזֵּק אוֹתָהּ בְּעֲבוֹדָתוֹ כִּי הֲלֹא יִרְאֶתָהּ כְּסִלְתָּהּ וּמְכַשׁוֹלָהּ וְעִי"ז יִצְמַח לָהּ הָרַעָה הַגְּדוֹלָה בְּיִרְאֶתוֹ וְעֲבוֹדַת ה' לְהַשְׁבִּית ב"א מִלְּכַנּוֹס עוֹד תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְלְהוֹצִיא אֵת אֲשֶׁר כָּבֵר נִכְסוֹ וְעַל זֶה הַשֵּׁיב אַבְרָהָם זָכָר נָא מִי הוּא נְקִי אָבָד אִיָּה אוֹבֵד בְּצַדִּיק בֵּינוֹן שְׁכָל מַגְמָתִי נְקִי מִכָּל חַטָּא וְפָשַׁע הוּא רַק לְקַיִם צִיוּי הַקַּב"ה וְדָאֵי הוּא בְּחַסְדּוֹ יִטָּה לְטוֹבָה עָלָי וְלָכֵן עַד אֲגַנּוּע לֹא אֶסִּיר תּוֹמָתִי מִמֶּנִּי וּבְסִפְרֵי מִנְחַת עֲנִי (דָּף צ"ד ע"א) בְּאַרְתִּי בְּהַמְאָר ע"ש: שֵׁם ור"ש מִיתָה כְּתִיבָא בֵּינָה: ק"ק אָף דר"ש גז"ש לִית לֵיה מַכ"מ ה"ל לְמִילָף דְנִבְיָא שְׁהַדִּיחַ בְּסִקִּילָה מִמְסִית מִכַּח סְמוּכִין דְסִמְיָה דִּין נְבִיא לְדִין מְסִית וְכַעֲיִן מַה דְיִלְפִינּוּ לְעִיל (דָּף ס"ז ע"ב) מְכַשְׁפָּה דְבְּסִקִּילָה מְשׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מִכַּח סְמוּכִין וְעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיג ר"י הֵתָם אֵלָּא דְלֹא דְרִישׁ סְמוּכִין חוּץ מִבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה אֲבָל הֵכָא דְבַמ"ת הוּא לַכ"ע דְרִישֵׁינּוּ סְמוּכִין וְזֶה וְדָאֵי חֲשִׁיב סְמוּכִין אָף דְבִשְׁתֵּי פְרָשִׁיּוֹת הוּא כְּמוֹ דְחֲשִׁיב סְמוּכִין בִּיבְמוֹת (דָּף ד' ע"א) לֹא תִלְבָּשׁ שְׁעֵטְנֵי גְדִילִים תַּעֲשֶׂה לָהּ דְכָתוּב ג"כ בְּב' פְּרָשִׁיּוֹת: שֵׁם וְאִין דְנִינן הַדְּיוֹט מִנְבִּיא: עֵינִין לְעִיל (דָּף נ"ג ע"א) מַה שֶׁהַקְּשִׁיתִי שֵׁם אֲתוֹסְפוֹת ד"ה קְמִיפְלָגִי בְּפִלּוּגְתָא מְסוּגִיא דְהֵכָא וּמַעֲתָה נִלְפַע"ד לְתַרְזֵן ע"פ מַה דְאֶמְרִינּוּ שֵׁם כָּל מִיתָה שְׁנֵאמְרָה בְּתוֹרָה סֵתָם אִי אֲתָה רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר אֵלָּא לְהַקְלַ עָלֶיהָ וְא"כ לְכַאוֹרָה מֵאֵי פְרִיָּה הֵכָא וְלַגְמֹר מִמְסִית בֵּינוֹן דְאִיכָּא ג"כ לְמִגְמֵר מִנְבִּיא אִי אֲתָה רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר אֵלָּא לְהַקְלַ וְצ"ל דְסִמְיָה אֶקְוִשְׁיָא אֲחֵרִיתָא דְאִין דְנִינן הַדְּיוֹט מִנְבִּיא וְלִפ"ז כִּי מְתַרְזֵן דְכִינּוּן שְׁהַדִּיחַ אִין לָהּ הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזֵה לֹא מְצַרְכִּינּוּ עוֹד לְהַיָּה סְבָרָא דְאִין דְנִינן מְסִית רַבִּים מִמְסִית יַחֲדָי אֵלָּא דְגַם כִּי הַדְּדִי הוּי מַכ"מ יִלְפִינּוּ לְהַקְלַ וְכֵן אִי אֶמְרִינּוּ הַיָּה סְבָרָא לֹא מְצַרְכִּינּוּ עוֹד לְהַיָּה תִירוּצָא דְאִין לָהּ הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזֵה אֵלָּא בֵּינוֹן דְהֵכָא אִיכָּא סְבָרָא דְאִין דְנִינן מְסִית רַבִּים מִמְסִית יַחֲדָי וְהֵכָא אִיכָּא סְבָרָא דְאִין דְנִינן הַדְּיוֹט מִנְבִּיא

שקולין הן ואזלינו להקל והוא דעת ר' ישמעאל הכא וגם לעיל מפה הו סברא דאין דנין
הדיוט מנביא ששקול נגד אין דנין יומת מימות אזיל לקולא ומיחייב רק מיתה בידי שמים
ולא סקילה והא דקאמר ור"ש פיון שהדיח אין לה הדיוט גדול מזה אף דקושטא הוא
דמשמעם אי אתה רשאי להחמיר חייב חנק ולא סקילה מכ"מ נקט לר"ש האמת דע"כ הוא
ס"ל פה דהא אמרינו (לעיל דמ"ד) זר ששימש בחנק לר"ע הוא ר"ש אליבא דר"ע
ומדלא יליף מיתה ב"ש כר' ישמעאל ע"כ ס"ל הו סברא דאין לה הדיוט גדול מזה ולכן
נקט לר"ש האמת דמעיקרא דדינא ליכא למיפרה אדרבה אין דנין הדיוט מנביא דאין זה
נביא לר"ש פיון שהדיח אבל לעולם לר' ישמעאל דלית ליה הו סברא פמבואר לעיל
מכ"מ ס"ל שפיר דמדיחי עיה"נ בחנק כר"ש דאי אתה רשאי להחמיר אלא להקל: שם
ברש"י ד"ה דלמא הדרו ביה.

והאף מתרים בו התראת ספק: ק"ק התראת ספק מאן דכר שמהי הא אפילו למ"ד
התראת ספק שמה התראה ודאי לא ילקה פאן פיון דעדיין נשאר הדבר בספק דלמא
הדרו ביה גם לענין מאי בעי התראה הא המלקות לא הוי רק לקיים המצוה כמו עשה
סופה ואינו עושה ולזה לא בעי התראה וצריף לדחוק דהו התראת ספק באמת הפוננה
שהמעשה הוא בספק ועיין חולין (דף פ"ו) ברש"י ד"ה שאינו סופג שכ' רש"י דהתראת
ספק היא וע"כ ג"כ פנונתו פן שהרי האיסור ספק: שם בתוספות ד"ה אליהו בהר הכרמל.

לא שאמר לו הקב"ה אלא: לא ידעתי איה נסתפקו התוס' בדבר המפורש בירושלמי פ"ג
דמענות דקאמר שם ניהי פעלות המנחה ויגש אליהו ואליהו מקריב בחוץ בשעת איסור
הבמות אמר ר' שמלאי הקב"ה אמר ליה ששאמר וכדברך עשיתי עכ"ל הרי בפ"א שעל
פי הדבור ממש הנה וכן דעת הרמב"ם פ"ט מה' יסודי התורה ע"ש: שם דף צ' ע"א
בגמרא תרגמה רב חסדא ונתצתם: הרמב"ם (פ"ה מה' עכו"ם) פסק דנביא שהדיח בין
שאמר העכו"ם אמר עבדוה או שאמר בשם הקב"ה פן ה"ז נסקל וכבר הקשה הר"ן
בשמעתין פיון דע"כ פסק כרב חסדא מדמחייב חנק בעיקר הגוף דשאר מצות בפ' ט' מה'
יסודי התורה א"כ ה"ל לאתויי דגם בעשה ול"ת מיחייב ולמה השנוה דין נביא שהדיח
למסית דעלמא והלחם משנה יותר תימה עליו דהוא פסק שם דבע"ז אם אמר היום
תעבדו ולמחר בטלה מיחייב חנק ונהרי לפי המבואר בסוגיין לכ"ע בע"ז בקיום מקצת
וביטול מקצת מיחייב סקילה לרבנן.

ונלפע"ד דהר"ן הקשה למה בשאר מצות קיום מקצת וביטול מקצת פטור מי גרע
מדברים דעלמא דמיחייב ותיגרץ פפי גירסת הספרים דגרסי פטור עד דמתנדע ליה פירוש
דבע"ז ביטול מקצת חייב אע"ג דלא מתנדע ליה משום דזה ודאי שקר הוא דע"ז לא
יהיה מותר מאת הקב"ה אפילו לשעתו וכן עקירת כל הגוף דשאר מצות אבל ביטול
מקצת דשאר מצות פיון דזה מותר לפעמים לשעתו כאליהו בהר הכרמל לכן פטור עד
דמתנדע ליה.

והנה לפי המבואר בפ' ה' מה' עכו"ם לא מיחייב מסית עד שיאמר בלשון אלה ואעבד
או נלה ונעבד ומשום מדיח לא מיחייב עד שיאמר לרבים עבדו ע"ז ויעשו פן ולכן י"ל
דהרמב"ם סובר דנדאי נביא המדיח לא מיחייב אלא או פמסית או פמדיח דעלמא ולכן
פתיב קרא גבי' דנלה ונעבד אלהים אחרים כמו דכתיב גבי מסית ומדיח והשתא בה'

ע"ז איירי בכה"ג שהגנדהים עשו פמותו ונהרגין על פיו ולכן הוא נביא המדיח דבסקילה לרפנן ומה שכ' בין שניבא בשם העפוי"ם פן בין שאמר בשם הקב"ה היינו בין ביטול מקצתו בין עקירת פל הגוף דאם אמר בשם הקב"ה הוא לעקור מצנת ע"ז מן התורה וכמו שפי' רש"י אבל בשם העפוי"ם לא שינה לומר פן ולכן בשם העפוי"ם לעולם הוי ביטול מקצת וקיום מקצת ובשניהם הוי בסקילה פינון שיש לו דין נביא שהדיח אבל בה' יסודי התורה דכתבו דאמר הנביא תעבוד ע"ז היום לבד א"כ אין זה מסית פינון שלא אמר בלשון גלגל ונעבוד וגם לא מדיח פינון דאמר רק ליחיד לשון תעבוד וגם פינון דלא עשה על פיו א"כ מצד נביא שהדיח אין פאן מיתת סקילה אבל מכ"מ חנק יש פאן דהא ודאי דבר סרה על ה' פמימרא דר' יוחנן דבע"ז אפילו מעמיד לה חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו דודאי לא צנה לו ה' ולכן נביא שקר הוא ויחנק.

והנה לפ"ז דלא מיחייב משום נביא שהדיח רק כשהוא מדיח אכן מה דמתרץ ר"ח ונתפתם אף דזה לא הוי מדיח הכי פירושו פינון דהוא לא מקשה רק פינון דלרב חסדא פולי קרא בע"ז איירי איך משפחת עשה ול"ת ומתרץ דגם בע"ז משפחת עשה ול"ת ולא שיש לו דין ע"ז דבסקילה אלא דין נביא שקר דעלמא דבחנק כמו דכ' הרמב"ם לענן תעבוד ע"ז היום לבד דמקרי דבר סרה על ה' ויחנק אף דקרא זה כתיב גפי נביא המדיח דבסקילה וא"כ ג"כ ה"ה הכא עשה ול"ת דע"ז דמיקרי עקירת הגוף דשאר מצות ויחנק פנביא שקר דמקרי ג"כ דבר סרה על ה' דאע"ג דלא מתידע ודאי פן לא צנה הקב"ה ולכן כ' הרמב"ם דאפילו נתן אות בעקירת הגוף דשאר מצות יחנק אף דלא פתוב בתורה וכן בגמ' בפ"י פן אכן זה אתיא ליה ממיקרא דר' יוחנן בע"ז דאין שומעין לו אם נתן אות אפילו לעקור מקצת משום דודאי לא צנה השם פן א"כ ה"ה ג"כ בעקירת הגוף דשאר מצות דודאי ג"כ לא צנה הקב"ה ולכן מקרי דבר סרה על ה' וכינון דלענן דינא אין נפקותא בין ע' ול"ת דע"ז לע' ול"ת דעלמא דבכולהו בעקירת פל הגוף בחנק ובעקירת מקצת פטור ור"ח לא מתרץ ונתפתם רק לפרש פולי קרא דבע"ז איירי לכן שפיר השמיט הרמב"ם דין עשה ול"ת דע"ז וכתב סתמא דבעקירת פל הגוף דשאר מצות חייב ובעקירת מקצת פטור: שם הגיעה התורה לסוף דעתה של ע"ז לפיכך נתנה התורה ממשלה בה: פ"י דידעה התורה שע"י פח טונמאת ע"ז יעשה פישוף ויכול לעשות אותות ומופתים לכן נתנה תורה לו ממשלה לכתוב דגם אם יעשה אותות אל תשמע לו אכן ר"ע פליג וס"ל דודאי לא יעשה הקב"ה אותות לנביא השקר אלא הנך אותות דאמר קרא ובא האות והמופת הם שנתן כאשר היה נביא אמת אכן לכאורה קרא קשיא לר"ע דקאמר פי מנסה ה' אלהיכם אתכם ואי נתן האותות לקיים נבואתו הראשונה האמיתי איזה נסיון הוא זה וי"ל: שם ברש"י ד"ה אבל עוקר הגוף.

והיינו מה שלא שמע: א"ל דא"כ לר"ש דין נביא שהדיח ל"ל פינון דאינו רק בחנק ובדאי לא גרע ע"ז משאר מצות די"ל דכתוב משום קיום מקצת וביטול מקצת דפטור בשאר מצות ובע"ז מיחייב ואגב זה כ' רחמנא גם דינא דעוקר פל הגוף וכן צ"ל ג"כ לרפנן דס"ל דבסקילה ל"ל קרא לנביא שהדיח מהיכי תימי יגרע משאר מסית ומדיח דבסקילה והכא לא שינה אפילו לומר דאצטרף משום קיום מקצת וביטול מקצת דזה ג"כ במסית מיחייב דהיינו היום עבודה ומחר בטלוגה וצ"ל דכתב רחמנא פן משום ללכת בה לרבות מצות עשה ומצות ל"ת דבזה לא הוי מסית אפילו אי קאי אע"ז פרב חסדא וכש"כ אי

קאי אשאר מצות וכדרב המנונא דלא הוי מסית ומשום הך טעמא כתב רחמנא כל הדין דנביא שהדיח: שם בד"ה ד"ה פטור.

אפילו מחנק: עיין במהרש"א שגדחק והגיה בדברי רש"י מפני הקושיות שהוקשו לו בדברי רש"י סותרים זא"ז וי"ל דהכי פירש דברי רש"י דנדאי אי הוי אפשר לומר דפרשה דכי זייד דבר איירי במקצת דבר ה"א דבאמת אפילו אמקצת דבר חייב חנק דהוי אמרינו דבפרשת נביא שהדיח איירי בעוקר כל הגוף דשאר מצות ומקצת דבר הוי בכלל אשר זייד לדבר דבר ולא הוי אמרינו דאיירי בדברים בעלמא פגון צדקיה בן פנענה דוקא אבל פינון דדרשינו דבר ולא חצי דבר א"כ ליפא לרבות מקצת דבר דשאר מצות ולכלי דבר דשאר מצות לא מצרכינו קרא דכי זייד דבכלל ללכת בה דפ' נביא שהדיח הוי לכן ע"כ צ"ל דכי זייד לאו אעוקר ד"ת קאי אלא אדברים בעלמא פו נראה בכוננת דברי רש"י: שם ד"ה ר"ש פטור וה"ה לרבנו.

הא קמ"ל דרישא דקתני: א"ל דלמה נקט ר"ש פטור לאשמועינו דחייב דרישא הוא חנק ליתני בקיצור ברישא חייב חנק ולא בעי ר"ש די"ל דאי הוי נקיט הכי ה"א דברייתא ר"ש היא אבל לרבנו בעוקר כל הגוף דשאר מצות ג"כ בסקילה פרב המנונא לכן נקט ר"ש פטור לאשמועינו ג"כ דרישא ד"ה הוא: שם ד"ה ובוועלה.

פלומר וכל הבעלים: פשוט הוא שרש"י רוצה לפרש בזה הא דקאמר חוץ מזוממי בת פהו ובוועלה דאיך שייך בוועלה בזה דהא לא איירי השתא רק מזוממין ולכן פי' דהך ובוועלה הוי דבר לעצמו ופי' דין הבעלים וא"א לפרש דזוממין לא דנין פמיתת הבעל רק פשבאו לחייב גם את הבעל עמה ולהכי נקט ובוועלה דכבר הוכיחו התוס' ריש מכות דגם אי לא בעי רק לחייב אותה לבדה ג"כ הם בחנק וכפ' רש"י בלא"ה צריך לפרש הא דקאמר לפי שכל המזוממין שפתורה זוממיהו ובוועליהו פיוצא בהו דכאן א"א לפרש בענין אחר: פרק אחד עשר לא הארכתי בלימוד הישיבה ולכן לא העליתי מחידושים על הפתב רק מעט מדעיר: שם דף צ' ע"ב בגמרא וכי אהרן לעולם קיים: עיין פירש"י ולענ"ד י"ל דהכי קאמר שהרי במנחה נאמר בפרשת צו והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו ונאמר ובניו מפני שהוא מצוה לדורות וכאן נאמר רק לאהרן ולא לבניו ולכן מקשה וכי אהרן לעולם קיים ולמה לא נאמר לבניו ג"כ וכי תימא שמצוה בו יותר מלבניו והלא לא נכנס לא"י ולא קבל פלל: שם אלא מלמד שעתידי לחיות וישראל נותנים לו תרומה: פירש רש"י לעולם הבא וק"ק איך שייך תרומה לעוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתיה.

וי"ל לפי מה דאמרינו ביומא (דף ה' ע"ב) פדבעי שם פיצד ילבישו בגדי פהונה לעתיד לבא דהינו פשיבוא משיח והשיב פשיבא אהרן ובניו ומשה עמהם וזה נראה פשיבא משיח אף דאז עוד עדיין ליפא תחנית המתים מכ"מ יחיו משה ואהרן ובניו להורות העם הדרך אשר ילכו בה פימי צאתם מארץ מצרים ואז יתנו לו תרומה דאז עולם פמנהגו נוהג פדאמר שמואל אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד: שם כל הנותן תרומה לכהן ע"ה: נראה דרב יהודה פליג ארשב"נ אר"י שהוא סבר משום כל המחזיק בתורת ה' לבד יש ולפי מה שפכתבו התוס' חולין (דף ק"ל) אם אין כאן פהו המחזיק יכול ליתן גם לכהן ע"ה אבל רב יהודה פליג ואמר דהוא פאלו כופת לפני ארי שפא יטמאה א"כ אסור ליתן לו ור' יוחנן מוסיף שגורם לו מיתה ולכן לא יתן לו ודכי

ראב"י מוסיף לא בלבד מיתה גורם לו אלא משיאו עון אשמה מה שגם המיתה אינה מכפרת: שם מה ארי ספק דורס ואוכל: עיין פירש"י ולענ"ד י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' פסחים (דף מ"ט ע"ב) בשם ר"ת דמה שמביא שם ג"כ ארי דורס ואוכל שאין ממתין עד שתמות פן ע"ה לא ממתין עד שתתפייס הרי שמפרש דורס ואוכל שאינו ממתין עד שיהא ראוי לאכילה וכן יש לפרש גם כאן ספק דורס ואוכל שאינו ממתין עד שיטהר עצמו ואוכלה בטומאה ספק אינו דורס ואוכל וממתין עד שיטהר ראוי לו: שם דף צ"א ע"א בגמרא דבי ר"י תנא ק"ו מפלי זכוכית: עיין פירש"י ולענ"ד יש לומר דשינוי ק"ו דר"י עוד להא דמיייתי מב' יוצרים והכל אחד פיון דתחנית המתים יהיה בגוף ונפש ומה דב' יוצרים לא יהיה מוכח אלא תחנית הגוף עם רוח חיים שבו להחיותו כנפש הבהמה אבל שתחיה נשמתו ולהעלותו למעלת האדם אפתי לא שמעינו מזה ולהכי מיייתי מפלי זכוכית שנעשה ע"י שנופחין בתוכו ברוח ב"ד א"כ כש"כ שיחיה האדם בנושמתו שתחיה לו מאת הקב"ה ע"ד ויפח באפיו נשמת חיים: שם ברש"י ד"ה עכשיו.

מטיפה קטנה: נראה דרש"י רצה לתרץ סתירה דלעיל אמרה ברתיה מן המים צר מן הטיט לא כש"כ הרי שבריא את אדם היה מן המים וכאן אומר שאין מים ולכן מפרש מפני שהיא טיפה קטנה קרא ליה אין מים וכ' אי נמי כל העולם פולו יצר בתוהו שהוא גם כן ליישב סתירה זו דלעיל איירי מבריא את אדם ושם היה מים אבל הכא איירי מבריא את העולם שלא היה מים שנברא בתוהו: שם ע"ב בגמרא הרפיב חגיגה ע"ג סומא: ולפ"ז הגוף הוא דוגמת סומא ומא והנשמה בדוגמת חגור ובזה מפרש קרא דגבי תחנית המתים עור ופסח הרה ויולדת יחדו דהיינו שהתחיה תהיה בגוף ובנשמה: שם דף צ"ב ע"א ברש"י ד"ה לאחר שיחיו.

בין לעולם הבא אלא הבשר מתקיים עליהם: עיין במהרש"א שכתב שיש גמגום בדברי רש"י מאי לעוה"ב ומאי לע"ל שיחיו שנית עכ"ל. ולענ"ד דברי רש"י מדוניקים דיש לדקדק ג"כ מה שכתב רש"י ד"ה שעתיד לימות המשיח דמאי בעי בזה ולמה לא פירש בפשוטו דקאי על עת תחנית המתים אכן א"ש דא"כ מאי קמ"ל דאין חוזרין לעפרן פשיטא דאל"כ מאי תחנית המתים מהני אם שוב ימותו וגם איך קאמר צדיקים אינן חוזרין לעפרן הרי כל המתים שיחיו נמי לא ימותו עוד שמה תהיה התחיה להם אם אחר זה ימותו שנית ולכן פירש דקאי על הצדיקים שיחיו לעת ביאת המשיח כדאמרו רז"ל דצדיקים גדולים יחיו מיד לעת ביאת המשיח וכדאמרינן לעיל שאז יופן הארץ לאבות הקדושים ותרומה יופן לאהרן וכדכתבנו לעיל וכיון דלימות המשיח יהיה העולם כמנהגו באכילה ושתיה כדאמרינן לעיל ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו' ע"כ תהיה התחיה אז שיחיו בגוף מבשר ודם ולא תחיה רוחני כמו לעת תחנית המתים שאף שתחיה בגוף ונשמה עכ"ז גם הגוף יהיה רוחני שהרי אז אין אכילה ושתיה והחיים לעת המשיח יאכלו ולכן שפיר קמ"ל דגם אותם הצדיקים לאחר שיחיו בגוף של בשר לא יחזרו לעפרן אלא הבשר מתקיים עליהם מעת שיקומו לימות המשיח עד שתחיה עת התחיה לכל לעתיד לבא ואז גם להם יתחלף הגוף של בשר לגוף רוחני אבל לא יחזרו לעפרן אעפ"י שיחיו שנית בהתחלף גופם: שם דף צ"ג ע"א בגמרא א"ר תנחום ב"ח בשעה שיצאו חנניה מו"ע מכבשן האש: מאמר זה יש לפרש בהמשך מה דאמרינן לעיל ת"ר בשעה שהפיל גבוכדנצר חנניה מו"ע לכבשן האש אמר לו הקב"ה ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת

דוֹרָא בִּינוֹן שְׁהִחִיָּה אוֹתָן בָּאוּ עֲצָמוֹת וְטָפְחוּ לוֹ לְאוֹתוֹ רָשַׁע עַל פְּנֵיו אָמַר מִה טִיבָן שֶׁל אֱלוֹ אֲמָרוּ לוֹ חֲבִירֵיהֶן שֶׁל אֱלוֹ מַחִיָּה מֵתִים בְּבִקְעַת דוֹרָא כּו' וי"ל לָמָּה בְּעַת הַזֹּאת דּוֹקָא הִיָּה הַצּוּרִי לִיחְזַקְאֵל לְהַחִיּוֹת מֵתִים וְלָמָּה עי"ז דּוֹקָא שְׂבַח נְבוּכַדְנֶצַּר אֲתוּהִי כְּמָה רַבְרַבִּין וְתַמְהוּהִי כְּמָה תַקִּיפִין וּגו' גַּם מִה דַּקְדְּקוּ לומר חֲבִירֵי הֵן שֶׁל אֱלוֹ מַחִיָּה מֵתִים.

וְהִנֵּה בְּפִשְׁטוּת י"ל שְׁסַפֵּר, הַפְּתוּב שְׂרָאוּ בְּכַבְשָׁן עוֹד אִישׁ רַב־יָעִי פְּדַכְתִּיב עֲנֵה וְאָמַר הָא אֲנָא חֲזָה גְבָרִין אַרְבַּעַה וְרִנָּה דְרַב־יַעֲזָא דְמָה לְבַר אֱלֵהִין וַיֵּשׁ לְהַבִּין לָמָּה עָשָׂה הַקַּב"ה הִנֵּס בְּדַרְךָ הַזֶּה לְהַרְאוֹת לָהֶם הַמְּלֶאֶךְ הַמְּצִיל וַיֵּשׁ לְבָאָר דְּהִנֵּס בְּשַׁעַת הַצֵּלָת חֲמו"ע הִיָּה בְּפָרְסוּם לְהַרְאוֹת הַצֵּלָתָם לְכָל דְּלִכְךָ צָף הַכְּבָשָׁן וְנִפְרִץ כְּמַבְּנֹאָר שֶׁם וַיְדוּעַ דְּהַעַע"ז הָיוּ רַגִּילִים לְתוֹלוֹת כָּל הַנְּסִים בְּכַשׁוּף וְלָכֵן אִם לֹא רָאוּ בְּעֵינַי עֲזָרַת ה' הָיוּ תוֹלִים בְּכַשׁוּף וְלָכֵן הִרְאָה לָהֶם הַקַּב"ה הַמְּלֶאֶךְ הַמְּצִיל בְּתַמּוֹנַת בַּר אֱלֵהִין שְׂיַכִּירוּ שֶׁהַקַּב"ה הוּא הַמְּצִיל כְּמוֹ שְׂאָמַר נְבוּכַדְנֶצַּר שֶׁלַח מְלֶאכִי וְשׂוֹיב לְעַבְדוֹהִי אֲכֹן זֶה הִיָּה פָּגָם כְּבוֹד חֲמו"ע כְּאֱלוֹ הִיָּה זְכוּת שְׁלִשְׁתָּם לֹא דִי עַד שֶׁהִנְצִירָהּ מְלֶאֶךְ לְהַצִּילָם כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ צְדָקָה וְאַחֲזָב לְקַמֵּן שְׂבַקְשׁוּ לְהַפִּישׁ זְכוּתָם שְׂיִנְשְׁלַף עוֹד שְׁלִישֵׁי עֲמָהֶם וְעוֹד אָמְרוּ אֵין הַקַּב"ה יְכוֹל לְהַצִּיל רַק בְּאַמְצָעוֹת הַשְּׁלִיחַ לָכֵן צוּה הַקַּב"ה לִיחְזַקְאֵל לְהַחִיּוֹת מֵתִים וּא"כ כַּש"כ שְׂיִשׁ בְּיָדוֹ כַּח לְהַחִיּוֹת חַיִּים גַּם אָמְרוּ לוֹ חֲבִירֵיהֶן שֶׁל אֱלוֹ שְׂאִינוּ רַק יַחִיד מַחִיָּה מֵתִים כַּש"כ שְׂהֶם בְּחַיִּים יְכוֹלִים לְהַצִּיל עֲצָמָם מִמָּוֶת.

וי"ל עוֹד ע"פ מַה דְּפָלִיגִי לְעֵיל ר"א ור"י מֵתִים שְׁהִחִיָּה יְחִזְקֵאל שֶׁר"א אָמַר אָמְרוּ שִׁירָה ה' מִמִּית בְּצַדִּק וּמַחִיָּה בְּרַחֲמִים וּר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר אָמְרוּ ה' מִמִּית וּמַחִיָּה מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל וַיֵּשׁ לְבָאָר דְּפָלִיגִי בְּהָא דְרַב וְשִׁמוּאֵל דְּלַרְב הַמֵּתִים שְׁהִחִיָּה הָיוּ בְּנֵי אֲפָרַיִם שְׂמִנּוּ לְקִין וְטָעוּ וְלִשְׁמוּאֵל הָיוּ בְּנֵי אָדָם שְׂכַפְרוּ בְּתַחֲזִיזַת הַמֵּתִים וּלפ"ז לְשִׁמוּאֵל הָיוּ רָשָׁעִים וְלַרַב לֹא הָיוּ רָשָׁעִים וְלָכֵן י"ל דְּבִזָּה פְּלִיגִי הֵנִי תַנְאִי דְלַר"א הָיוּ בְּנֵי אֲפָרַיִם לָכֵן לֹא אָמְרוּ רַק ה' מִמִּית וּמַחִיָּה מִמִּית בְּדִין וּמַחִיָּה בְּרַחֲמִים אֲבָל לְשִׁאוֹל לֹא יָרְדוּ שְׁהָרִי לֹא חָטְאוּ רַק שְׂטָעוּ אֲבָל ר"י סוֹבֵר שֶׁהָיוּ רָשָׁעִים שְׂכַפְרָה יָרְדוּ לְשִׁאוֹל וְלָכֵן הוֹסִיפוּ מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל הָרִי מִזֶּה מוֹכַח שְׂאֲפִילוֹ הָרָשָׁעִים שְׂבִישְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם תַּקְנָה וְזֶהוּ פִּירוּשׁ הַמֶּאֱמָר שְׂבִישְׂרָאֵל שְׂיַצְאוּ חֲמו"ע מִתּוֹךְ כְּבָשָׁן הָאֵשׁ בָּאוּ כָּל אֲנוּמוֹת הָעוֹלָם וְטָפְחוּ עַל פְּנֵיהֶם שֶׁהֵם נִיצְלוּ וְעי"ז קְטָרְגוּ הָאֲנוּמוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שְׂעֲזוּבוּ בְּרִית קֹדֶשׁ לָכֵן לְבַטֵּל דַּעַה הַנְּפֻסְדַת שְׂיִשׁ מִמְּוֹצֵעַ בִּינוּ וּבִין הַבְּרוּאִים אָמַר הַקַּב"ה לִיחְזַקְאֵל הַחִיָּה מֵתִים בְּבִקְעַת דוֹרָא שְׂעִי"ז יַדְעוּ גַּם הָרָשָׁעִים שְׂיִשׁ לָהֶם תַּקְנָה כְּמוֹ שְׂנִיבָא הַנְּבִיא מִיָּד כְּשֶׁאֲפָתַח קַבְרוֹתֵיכֶם תַּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' דְּהִיָּנּוּ שֶׁם אֱלֹהִים אֲבָל לֹא תַדְעוּ עֲדִינָן שְׂהַפֵּל נַעֲשֶׂה עַל יָדֵי וְשָׂגַם אֲתֶם נְתַחֲזִיטֶם עַל יָדֵי אֲבָל אַח"כ אֲתֶן רוּחִי בְּכֶם וְחַיִּיתֶם חַיִּי נֶפֶשׁ לְעֵלוֹת בְּשֶׁכֶל בְּמַעֲלָה יוֹתֵר וְאֵז יוֹסִיף לְכֶם יַדִּיעָה שְׂתַדַּע כִּי אֲנִי ה' דְּבִרְתִי כְּבָר ק מִקּוֹדֶם שְׂתַחֲזִי: שֶׁם דָּף צ"ד ע"ב בְּגִמְרָא אָמְרוּ לוֹ וְהִלָּא מָמוֹן עֲשֵׂרֶת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בּוֹ: קָשָׁה דְּבַתְחִילָה שְׂאֵלוּ לְבִזּוֹת אוֹ לְחַלֵּק וְאַח"כ שְׂאֵלוּ וְהִלָּא מָמוֹן עֲשֵׂרֶת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בּוֹ דְּשִׂאלָה זֶה הִיָּה לָהֶם לְשִׁאוֹל בְּתַחֲזִילָה אִם מוֹתֵר לָהֶם לִיקַח הַשְּׁלָל וי"ל דְּיָדוּעַ הַפֵּלֵל דְּכָל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פָּרִישׁ וּבִקְבוּעַ כְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה דְּמִי וְזֶה וְדָאֵי דְרֹב שְׁלָל סְנַחֲרַב הִיָּה מֵאֲנוּמוֹת אַחֲרוֹת הַרְבוֹת שְׂכַבֵּשׁ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיָּה רַק הַמִּיעוּט וְלָכֵן מִתְחִילָה לֹא הוֹקְשׁוּ לָהֶם אִיךָ יִקְחוּ וְהִלָּא מָמוֹן עֲשֵׂרֶת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בָּהֶם שְׂסָכְרוּ דְּבִטְוִיל בְּרוּב וְכָל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פָּרִישׁ אֲכֹן זֶה שְׂיִיךָ דּוֹקָא אִם לְחַלֵּק שְׂאֵז יֵאָסֵף כָּל הַשְּׁלָל יַחַד אֶל מְקוֹם אֶחָד וּמִשָּׁם יִטּוֹל כָּל אֶחָד חֵלְקוֹ וְשְׂיִיךָ כָּל דְּפָרִישׁ

מֵרֶנָּה פְּרִישׁ אֲבָל אִם לְבִזוֹת שְׁפָל אֶחָד נוֹטֵל מֵהַגְּזֵלִים עֲצָמָם שֵׁם הָיִ קָבוּעַ וְכָל קָבוּעַ
בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה דָּמִי.

וְעוֹד יֵשׁ חִילּוּק שָׂאֵם לְחֶלֶק אִזְ הָיִ לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ בְּיָאוֹשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת דְּהַבְּעָלִים כְּבָר
נִתְּנָאֵשׁוּ וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת הוּא אֶצֶל הָאֲנָסָף הַשְּׁלֵל כְּדִי לְחֶלֶק וְאִזְ כָּל אֶחָד מִקְּבֵל חֶלְקוֹ בְּיָאוֹשׁ
וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת וְהוֹסֵר לוֹ אֲבָל לְבִזוֹת שֶׁהוּא נוֹטֵל מֵהַגְּזֵלִין עֲצָמוֹ אִזְ לֹא הָיִ רַק יָאוֹשׁ כְּמוֹ
בְּאֲוֹנֵי בְּסוּפָה (דָּף ל') וְעַל כֵּן רַק פְּשָׁאֵמֵר הַגְּבִיא לְהֵם לְבִזוֹת שְׁאֵלוֹ וְהֵלֵא מְמוֹן עֲשָׂרַת
הַשְּׁבֻטִים מְעוֹרָב בָּהֵם: שֵׁם דָּף צ"ה ע"א בְּגִמְרָא אוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׁתַּיִיר מְעוֹנָה שֶׁל נוֹב: לֹא
מְבֹאָר לְמָה אוֹתוֹ הַיּוֹם דְּנִקָּא וּלְפַעַנ"ד יֵשׁ לִימֵן טַעַם לְזֶה שְׁהָרִי הָעוֹן הָיָה עַל שְׁנֵהֲרָגוֹ
כְּהֵנִי נוֹב כְּמוֹ שְׁפִירִש"י וְעִיקָר הַחֻטָּא הָיָה בִּישׁוּל הָעֲבוּדָה ע"י שְׁנֵהֲרָגוֹ הַפְּהָגִים כְּמִש"כ
הַמְהַרְש"א וְהֵנָּה בִּישׁוּל הָעֲבוּדָה הָיָה בְּפֶרֶט בְּעָרָב פֶּסַח כִּי לְקַרְבָּנוֹת שֶׁל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה
הַסְּפִיקוּ גַם מְעַט פְּהָגִים אֲבָל בַּע"פ שְׁבִזְמוֹן אֵיזָה שְׁעוֹת בֵּין הָעָרְבִים הַנֶּחְרָכוֹ הַפְּהָגִים
לְזֶרְקוֹ דָּם וְלִהְקַטִּיר הַחֲלָבִים לְכָל יִשְׂרָאֵל לְזֶה וְדָאִי הַנֶּחְרָכוֹ הַרְבֵּה פְּהָגִים וְאוּלַי ע"י
הַרְיַגַת כְּהֵנִי נוֹב נִתְּבַטְּלוּ יִשְׂרָאֵל כְּמָה דּוֹרוֹת לְהַקְרִיב הַפֶּסַח וּבִזְהָ נִתְּגַדֵּל עוֹן הַרְיַגַת כְּהֵנִי
נוֹב עַד שְׁנֵשְׂאָר עוֹד מִמֶּנּוּ בִימֵי חֲזַקְיָה וְהֵנָּה אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרָב פֶּסַח הָיָה שְׁהָרִי בְּלִילָה
שְׁאֲחָרְיוֹ נִהְרָגוֹ כָּל חֲזִילֵי סִנְחָרַב כְּדַכְתִּיב וְיֵהִי בְּלִילָה הַהוּא וְהַלִּילָה הָיָה לִיל פֶּסַח כְּדָאִיתָא
בְּמִדְרָשׁ וְכֵן יִסְדַּ הַפִּיט וְלָכֵן אִם בְּאוֹתוֹ יוֹם הָיָה לוֹחֵם עַל יְרוּשָׁלַיִם הָיָה מְנַצֵּחַ שְׁאִזְ בַּע"פ
הָיָה מִתְעוֹרָר בְּיוֹתֵר עוֹנָה שֶׁל נוֹב אֲבָל כְּשֶׁעָבַר הַיּוֹם נִצְוּלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁאִזְ בָּאָה לִיל שְׁמוֹרִים
לְיִשְׂרָאֵל וְנִסְתַּתְּמוּ הַמְקַטְרָגִים: שֵׁם אָמַר תְּנִן אֵין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ: אִם גַּם מִפְּנֵי מְהִירוֹתוֹ
שֶׁל אֲבִישִׁי הַנֶּחְרָךְ לְפָרֶד הַקַּל בְּרַגְלָיו יוֹתֵר מְסוּס מְכ"מ יִפְלֵא דְלֹא הָיָה לְדוֹד פָּרֶד עַד
שְׁהַנֶּחְרָךְ לְרַכּוֹב עַל פָּרְדוֹ שֶׁל מְלָךְ וְנ"ל ע"פ מַה דְּאָמְרִינֵן בִּירוּשָׁלַיִם פ"ח דְּכֻלָּאִים וְאֵין
רוֹכְבִין עַל הַפָּרֶד מְכ"ו מְפֻלָּאִי בְּגָדִים וּפְרִיָּה מוֹיָרְכִיבוֹ אִישׁ עַל פָּרְדוֹ דְּכֵנִי דוֹד כְּשֶׁנִּהְרָג
אֲמָנוֹן וּמִתְרַץ אֵין לְמַדִּין מִן הַמַּלְכוּת וּפְרִיָּה תוֹ מוֹיָרְכִבְתֶּם אֵת שְׁלֵמָה בְּנֵי עַל הַפָּרְדָּה
אֲשֶׁר לִי וּמִתְרַץ הָאִי בְּרִיָּה מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית הָיִ ע"ש וְלָכֵן אֲבִישִׁי דְּצַדִּיק הָיָה לֹא
רָצָה לְרַכּוֹב עַל שׁוֹם פָּרֶד רַק עַל אוֹתוֹ שֶׁל דוֹד דְּבְרִיָּה הָיָה מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית: שֵׁם
ע"ב בְּגִמְרָא אר"י אָמַר רַב אֶלְמָלָא לֹא נִשְׁתַּיִיר אֲבִיתֵר לְאַחִימֶלֶךְ בֶּן אַחִישׁוֹב לֹא נִשְׁתַּיִיר
מִזְרַעוֹ שֶׁל דוֹד שְׁרִיד וּפְלִיט: מְזָה מְשֻׁמַּע שְׁנַתְקִיִים בְּדוֹד כְּלִיּוֹת זְרַעוֹ כְּמוֹ שְׁצוּנָה עָלָיו
הַקַּב"ה לְכַפֵּר עַל עוֹן נוֹב כְּדָאֲמְרִינֵן לְעֵיל עַד מְתֵי יְהִיָּה עוֹן זֶה טְמוֹן בְּיָדָהּ וְכו' רְצוֹנָהּ
יְכָלָה זְרַעָה אוֹ תַמְסָר בְּיַד אוֹיֵב.

וְא"כ קָשָׁה אִיָּה אֲמְרִינֵן לְעֵיל עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעַמּוּד דְּמַעְנוּנָה שֶׁל נוֹב נִשְׁתַּיִיר יוֹם זֶה בִּימֵי
חֲזַקְיָה וְנ"ל דְּתַרִי גּוֹנֵי כְּפָרָה הָיִ צְרִיכֵי כְּפָרָה לְדוֹד ע"י שְׁנַעְנוּשׁוֹ אַחִימֶלֶךְ וְשָׂאוֹל וּבְנָיו
עַל יְדוֹ וְכְפָרָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא מִיחוּ בְּיַד שְׂאוֹל בְּהַרְגוֹ כְּהֵנִי ה'.

וְהֵנָּה מַה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְדוֹד רְצוֹנָהּ שְׁיִכְלָה זְרַעָה זֶה הָיָה לְכַפֵּר עַל עוֹן עֲצָמוֹ אֲבָל עַדִּין
הָיָה הָעוֹן טְמוֹן בִּידֵי יִשְׂרָאֵל וְהַנֶּחְרָךְ לִימְרַק עַל יְדֵי צָרַת סִנְחָרַיִב דְּהֵיָה זֶה מְדָה כְּנִגְדַּת מְדָה
כְּמוֹ שְׁנֵשְׂאָו פְּנֵי הַמְּלָךְ וְהֵיָתָה אֵימָתוֹ עֲלֵיהֶם לְהַרְע בִּימֵי שְׂאוֹל כֵּן הָיָה כָּאֵן נְשִׂאֵת פְּנֵי
הַמְּלָךְ וְהַתְחַזְקָם בְּמִשְׁלַתוֹ גַּבִּי חֲזַקְיָה לְטוֹב דְּכָל מְלַחְמָת סִנְחָרַב לֹא הָיָה רַק כְּנִגְדַּת חֲזַקְיָה
לְבַדּוֹ כְּמוֹ שְׁאָמַר אֵל יִשְׂרָאֵל לְכֶם חֲזַקְיָה וְגו' אֵל תִּשְׁמַעוּ אֵל חֲזַקְיָה כִּי כֹה אָמַר מְלָךְ אֲשׁוּר
עֲשׂוּ אֵתִי בְּרַכָּה וְצָאוּ אֵלַי וְאָכְלוּ אִישׁ גִּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֲנַתוֹ וְהָיָה כָּל צָרְתֶם עַל הַתְחַזְקָם

בְּמִלְךָ חֲזַקְתָּהוּ וְזֶה הָיָה כַּפָּרָה לָהֶם עַל נְשִׂיאת פְּנֵי שְׂאוּל וְהִתְחַזְקָם בְּמַלְכוּתוֹ לְהַרְגוֹ לְכַהֲנֵי
נוֹב וְזֶה מֵה שֶׁפָּתַב רַש"י עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׁתַּיֵּיר מֵעוֹנָה שֶׁל נוֹב שֶׁהָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַל
שֶׁנֶּהְרָגוּ כַּהֲנֵי נוֹב יִשְׂרָאֵל דִּינִיקָא: שֵׁם אָמַר ר' אֲבָהוּ אֶלְמָלָא מְקַרָּא פְּתוּב וְכו' אֲתָא קְוֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְאִיְדָמִי לִיהַּ כְּגַבְרָא סָבָא: עֵינֵן מִש"כ בְּבִיאוֹר הָאֲגָדָה הַתְּמוּיָה בְּסִפְרֵי מְנַחֵת עֲנִי
(דָּף צ"א ע"א): שֵׁם דָּף צ"ו ע"ב בְּגַמְרָא אֵימַת אֲתִי בַר נָפְלִי א"ל מִי הוּא בַר נָפְלִי א"ל
מְשִׁיחַ וְאַמַּי קָרִית לִיהַּ בַר נָפְלִי עַל שֵׁם בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סוֹפֵת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וְכו':
י"ל אֲמַאי קָרִי לִיהַּ בַר נָפְלִי בְּלִשׁוֹן רְמָז וְלֹא מְשִׁיחַ וְגַם מֵה עֲנִין הַשֵּׁם שֶׁל בַר נָפְלִי וִי"ל
דְּוֹדָאֵי יָדַע הַגְּדוֹל הַשְׂוֹאֵל שְׂאִין אִישׁ מִי שִׁיּוּדַע עַת בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ דְּהַקְב"ה לִיבָא לְפָנֵיהּ
לֹא גַלִּי וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׂאִין פְּנוּנַת שְׂאֵלְתוֹ עַל הַעֵת אֲלָא לִידַע אִיךָ יִהְיֶה עֲנִין שְׂפִלוֹת
הָעוֹלָם לַעֲת שְׂיָבֵא וְלָכֵן הָיָה שְׂאֵלְתוֹ אֵימַת אֲתִי בַר נָפְלִי מְלִשׁוֹן נְפִילָה שֶׁהוּא הָאִישׁ שְׂיָבֵא
בַּעַת שֶׁהִגִּיעַ הַדּוֹר ע"י הַצְּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם עַל מַצְבַּ הַשְּׂפֵל וְהַנְּבֻזָה.

וְהֵנָּה בְּפִסּוּק בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וְגִדְרָתִי אֶת פְּרָצוּתִיהֶן גּו' וּבְנִיטִיָּה
כִּימֵי עוֹלָם פְּסוּק זֶה יֵשׁ לְבָאָר דְּהֵנָּה הַטְּבַע נוֹתֵן שְׂפֵל דְּבַר טוֹב כְּשִׁיעֵלָה וְיוֹסִיף עַל
שְׂלִימוֹתוֹ לֹא יִהְיֶה כֵּן בַּעַת שְׂלִימוֹתוֹ אֲלָא בְּתַחֲזִילָה יָרַד לְמַטָּה מִמַּעַלְתוֹ וְיִפְסַד וְאַח"כ
יַעֲלֶה לְמַעַלָּה כְּמוֹ בַּחֲטָה הַנְּזַרְעַת שֶׁהִיא מִתַּחֲזִילָה אֲנֹכֵל וְאִם יָרְצוּ שְׂתוֹלִיד עוֹד כְּמוֹתָה
בְּתַחֲזִילָה תִּזְרַע וְתִפְסַד וְכֵן עֲנִין הָאָדָם בַּעוֹה"ז כְּשִׁיעֵלָה בְּמַעַלְתוֹ לְבֵא לִידֵי חַיִּי עוֹה"ב
שְׂאֵחַר תַּח"ה בְּתַחֲזִילָה יִפְסַד וְיִכְלָה בְּאֶרֶץ וְאַח"כ יִחְיֶה וְיוֹסִיף בְּמַעַלְתוֹ.

וּבְזֶה יֵשׁ לִיתֵן טַעַם לָמָּה בְּתַחֲזִילָה הָיָה נִבְנָה בִּיהֵמ"ק וְנִחְרַב דְּוֹדָאֵי עֵיקַר מַעַלַת בִּיהֵמ"ק
הוּא מְקַדָּשׁ שְׂלַעֲתִיד מְקַדָּשׁ ה' כּוֹנְנֵי יְדִיךָ וְהוּא אֲחָד מִז' דְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ קוֹדֵם בְּרִיאַת
הָעוֹלָם אֲבָל לְמַעַן יִרְאֶה בְּמַעַלָּה זֶה בְּאֶרֶץ בְּתַחֲזִילָה הַנְּצָרָה לְהַבְנוֹת וּלְהַפְסַד וְאַח"כ יוֹסִיף
בְּמַעַלָּה הַרְבֵּה עַל מֵה שֶׁהָיָה כְּשִׁיעָא לַע"ל וְזֶה הַפִּי בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת
פְּירוּשׁ ע"י שֶׁהָיָה נוֹפְלֵת בְּתַחֲזִילָה אָקִים אוֹתָהּ אֲבָל לֹא יִהְיֶה לָּהּ קִימָה בְּלִבָּד בְּאוֹתָהּ
מִדְּרִיגָה כְּמֵה שֶׁהָיָה אֲלָא וּבְנִיטִיָּה כִּימֵי עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִבְנָה לְפָנֵי כִּימֵי עוֹלָם שֶׁהוּא
קוֹדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם.

וּבְזֶה יֵשׁ לִיתֵן טַעַם לָמָּה בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא יִהְיֶה שְׂפִלוֹת הַדּוֹר כ"כ גְּדוֹל וְיִתְמַעֲטוּ הַצְּדִיקִים
וְת"ח וְתוֹרָה מְנוּחַת בְּקֶרֶן זְנוּיַת שְׂקוּדָם שֶׁתְּבֵא הַמַּעַלָּה הַעֲלִיוֹנָה יִהְיֶה הַפְּסַד מִהַשְּׁלֵמוֹת
שֶׁהָיָה וְכִמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁהַמְּקַדָּשׁ רַק נִחְרַב בְּעֶרְךָ לְפִי חֵק הַטְּבַע לְהַקִּימוֹ לְבַנְיָן עוֹלָם כֵּן
גַּם מְשִׁרְתֵי ה' וְהַנּוֹשָׂאִים עוֹל הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת יִתְמַעֲטוּ כְּדִי שְׂקִימוּ לְגוֹרְלָם וְנִהְיִים מִזִּי
הַשְּׂכִינָה וְעֵטְרוֹת אוֹר הַקְב"ה בְּרֵאשֵׁם וְזֶהוּ שְׂרָמְז בְּשְׂאֵלְתוֹ אֵימַתִּי אֲתִי בַר נָפְלִי פְּירוּשׁ
מְתִי יָבֵא מְשִׁיחַ שְׂיָצֵא בְּשְׂלִימוֹתוֹ ע"י הַנְּפִילָה הַמְּקוֹדֶמֶת אֵימַתִּי יָבֵא כְּמֵה תַּהְיֶה נְפִילַת
הַתּוֹרָה כְּשִׂיבָא וְלִזְהַ הַשִּׁיב כְּשִׁימְעֵטוֹ ת"ח וְצְרוֹת רַבּוֹת וְכו' כְּשִׁיחֵהּ כֵּן אִזּוּ מְקוֹיִימַת
הַנְּפִילָה אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וּבְנִיטִיָּה כִּימֵי עוֹלָם: שֵׁם דָּף צ"ו
ע"ב בְּגַמְרָא וּמִי נְפִישִׁי כְּוֹלִי הָאִי וְהָאֵמַר חֲזַקְתָּהּ: בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת אֲמִימָרָא
דְּרָבָא דִּי"ל דְּרָבָא אֵיירִי בְּאַסְפַּקְלָרְיָא שְׂאִינָה מְאִירָה וְהָיָה דְּחִזְקָהּ בְּאַסְפַּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה
וְכֵן אֲמִימָרָא דְּרָבָא לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בַּל"ז דִּי"ל דְּאַבְיִי אֵיירִי בְּאַסְפַּקְלָרְיָא שְׂאִינָה
מְאִירָה וְחִזְקָהּ בְּמְאִירָה וּמֵהָא דְּקָאֵמַר אִם אֶלְף הֵן וְכו' ל"ק אֲמָה דְּקָאֵמַר אַבְיִי לֹא פָּחוֹת
מִל"ו דִּי"ל דֵּה"ק פָּחוֹת הוּא דְּלִיכָא הָא יוֹתֵר אִיכָּא אֲבָל לְאַחַר דְּפָרְיָה מְדַאבְיִי אֲדָרְבָּא

ותירץ פריה שפיר מחזקה ממנ"פ ועיין במהרש"א: שם דה צ"ח ע"א בגמ' אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב ומפרש רבא דכתיב וירא פי אין איש כו': והטעם לזה פירשתי בספרי מנחת עני (דף צ"ו) כי כל זמן שיש צדיקים שמוכיחים ומלמדים העם להטיב דרכם מי שלא שמע להם הוא מזיד אבל כשאין איש ממי ללמוד אז כולם שוגגים ומקניינים בהם ונסלח להם ונגזר הגזר בתוכם כי לכל העם בשגגה וזה היה פוננת אהרן שאם לא עשה להם העגל ומרדו בתוכחתו לא היה להם תקנה שהיו חוטאים כולם במזיד אבל כשעשה להם תלו החסרון בו ונדונו כשוגגים כמו שאמר משה חטא העם הזה חטאה גדולה וחסא הוא שוגג ורק המסיתים נידונו כמזידים ונהרגו והתנצלות זה היה ישר בעיני ה' שנתמנה לכה"ג ובה מנושב מה דאמרינו לעיל (דף צ"ז) אין בן דוד בא עד שמתהפך כל המלכות למינות וסימנה פולו הפך לבן טהור הוא וזהו ג"כ מטעם זה שאם נתהפך הפל למינות שאין מאמין בתורה אז לבאי עולם אין להם ממי ללמוד וכל מעשי רשעתם הוא כשוגג להם כמו שהדין בנגע צרעת שפרחה במקצת טמא פרחה בכולו טהור: שם אמר ר"י אם ראית דור שנתמעט והולך חפה לו שצאמר ואת עם עני תושיע ועיניך על רמים תשפיל: בפירוש זה י"ל דכבר אמרינו לעיל א"ר חנינא אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל שצאמר כי אז אסיר מקרבך עליזי גאונתך וכתוב והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה' הרי עם עני פירושו עניים ולכן מבואר למה מתנגד העניים עם הרמים ולא עם הנדיבים וכו' אבל בזה מנושב שהעם עני הם העניים ברוחם ולא העניים בממונם.

ועפ"ז יש לפרש סיפא דקרא דכתיב גאונת אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד פירוש רוממות ושפלות הם בהצטרפות שאצל נמוך אפילו מה שגבוה מעט ממנו הוא גבוה ואצל גבוה יותר הוא נמוך ולכן דוקא גאונת אדם תשפילנו ע"ד הרודף אחר כבוד כבוד בורח ממנו אבל שפל רוח ע"י עצמו יתמוך כבוד ולכן אם ישפל אדם ע"י גאונתו זה הוא בדרך הטבע אבל אם ישפל אפילו מי שאינו עושה מעשה ע"י עצמו זה אצבע אלהים היא וזהו מה שאמר ר"י אם ראית דור שנתמעט והולך פירוש שמעצמו נעשה שפל ועניו מבלי שנתגאה חפה לו שנא' ואת וגו' ועיניך על רמים תשפיל פירוש על אותם רמים שאתה משפיל ולא שהשפילו את עצמם ע"י גאונתם וזהו סימן שכן דוד בא שהוא בעת שיכלו גסי הרוח מישראל: שם דף צ"ט ע"א בגמרא ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשור: וכן בשבועות (דף י"ג) הביא על זה בפסוק הפרת תפירת ויש פלוגתא אם הפרת וכו' מירי בעשה תשובה או הפרת בעוה"ז תפירת בעוה"ב וכו' וכבר הבאתי לעיל (דף פ"ג ע"א) הפלוגתא שבין הרמב"ם והראב"ד דמי שלא מל כל ימיו דהרמב"ם סובר שלא עבר רק בעשה ורק באם מת כשהוא ערל נתחייב פרת והראב"ד סבר דבכל יום עומד באיסור פרת ומלבד מה שהבאתי לעיל ראיה לשיטת הראב"ד מפירוש רש"י עוד ק"ל על הרמב"ם מסוגיא דהקא דלשיטת הרמב"ם מה דכתיב ואת מצותו הפר הפרת ע"כ לא קאי רק על שעת מיתתו וא"כ היאך קאמר שאם עשה תשובה יוה"כ מכפר דממנ"פ אם לא מל הרי לא עשה תשובה ואם מל הרי לא היה עליו איסור פרת פלל והיאך שייך פרת כל זמן שעונה בה: שם דף ק' ע"ב אשה רעה צרעת לבעלה: דיקמה האשה רעה לצרעת פי האשה רעה שמים רעות עושה שכמו שהצרעת לא לבד שהוא צער להמנוגע גם מרחיקו מחברת בני אדם פי ביד יושב מחוץ למחנה ע"פ ציווי התורה

כּן גַם הָאִשָּׁה רָעָה מְלַבֵּד הַצַּעַר שֶׁסּוֹבֵל הָאִישׁ מִמְּנָה גַם מִבְּאִישׁ רִיחוּ וּמִרְחִיק מִבֵּיתוֹ חִבְרַת אוֹהֲבָיו וְלִכְּנֹן לֹא קָאָמַר יִגְרָשְׁנָה מִבֵּיתוֹ וְנִרְפָּא מִצַּרְעוֹתוֹ אֲלֵא יִגְרָשְׁנָה מִבֵּיתוֹ וַיִּתְרַפָּא מִצַּרְעוֹתוֹ כִּי גַם אַחַר הַגִּירוּשִׁין עוֹד צָרִיף לְרַפּוּאָה לְהַעֲבִיר שֵׁם רַע שֶׁהוֹצִיָּאה עָלָיו בְּקַטְטָה כְּשֶׁהִיָּתָה בְּבֵיתוֹ: שֵׁם דָּף ק"א ע"א בַּגְּמָרָא אָמַר רַבב"ח כְּשֶׁחָלָה ר"א נִכְנָסוּ תַלְמִידָיו לְבַקְרוּ אָמַר לְהֵן חֲמָה עֲזָה יֵשׁ בְּעוֹלָם וְכוּ': ר"ש"י גְּדַחַק בְּפִירוּשׁ בְּעוֹלָם דְּקָאָמַר גַּם מֵאִי הָאִי דַס"ת קר"י לוֹ וּמָה שֶׁהָשִׁיב ר"ע עַל זֶה לְכֹף אֲנִי מְשַׁחֵק אֵינּוּ תְּשׁוּבָה לְמָה שֶׁאָמְרוּ הֵם דְּוֹדָאֵי הֵם ג"כ יָדְעוּ דְלֹא עֲבִיד קב"ה דִּינָא בְּלֹא דִינָא וּשְׁע"י יְסוּרִים יִרְבֶּה שְׁכָרוֹ לַעוּה"ב וְאֵעִפ"כּ צַעֲרוֹ מִשׁוּם צַעֲרָא דְהַשְׁתָּא וְא"כ מָה זֶה שֶׁהָשִׁיב ר"ע וְצַחַק גַּם מָה שֶׁאָמַר ר"א עַל זֶה לַר"ע כְּלוּם חִסְרָתִי מִן הַתּוֹרָה כְּנֹלָה לֹא נִמְשָׁף לְכַאוּרָה מִתְּשׁוּבַת ר"ע וּנ"ל ע"פ אֵיזֶה מַעֲשֵׂה דְמִיָּיתִי לְקַמֵּן ת"ר כְּשֶׁחָלָה ר"א נִכְנָסוּ ד' זְקֵנִים לְבַקְרוּ וְכוּ' נִעְנָה ר"ט וְאָמַר טוֹב אַתָּה לְיִשְׂרָאֵל וְכוּ' נִעְנָה ר"ע וְאָמַר חֲבִיבִין יְסוּרִין וְגַם שֵׁם קָשָׁה אֵיף שִׁיף מָה שֶׁאָמַר ר"ע לְדַבְּרֵי שְׁאָר הַזְּקֵנִים.

וּנ"ל דְלַעֲיֵל אֲמַרִּינֵן כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּמַצְרִים לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רוֹפֵאֶךָ וְכִי מֵאַחַר שֶׁלֹּא שָׁם רַפּוּאָה לְמָה וְכוּ' אִם תִּשְׁמַע לֹא אֲשִׁים וְאִם לֹא תִשְׁמַע אֲשִׁים וְאֵעִפ"כּ כִּי אֲנִי ה' רוֹפֵאֶךָ הָרִי שֶׁלְצַדִּיק אֵין חוֹלֵי כָּלל וְע"כ כְּשֶׁנִּחְלָה צַדִּיק הוּא לְכַפֵּר עַל עוֹנוֹת הַדּוֹר כְּדָאָמְרִינֵן בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דְצַדִּיק נִתְפָּס בְּעוֹן הַדּוֹר וְלִכְּנֹן כְּשֶׁחָלָה ר"א וְנִכְנָסוּ הַזְּקֵנִים לְבַקְרוּ אָמְרוּ טוֹב אַתָּה לְיִשְׂרָאֵל פִּירוּשׁ כִּינֵן דְצַדִּיק גְּדוֹל הוּא וְדָאֵי חָלִיו הוּא לְכַפֵּר עַל עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלִכְּנֹן אָמְרוּ טוֹב אַתָּה לְיִשְׂרָאֵל בַּעוּה"ז וּבְעוֹלָם הֵבֵא פִירוּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה אַתָּה מַגִּין עֲלֵיהֶם מִן הַפְּנוּעֵנוּיּוֹת וְגַם לְעוֹלָם הֵבֵא ע"י יְסוּרִין שֶׁאַתָּה סוֹבֵל אַתָּה מְמַרְק עוֹנוֹתָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם עוֹנָשׁ לַעוּה"ב כִּן הִיָּה סְבֵרַת הַזְּקֵנִים אֲכֹן דַּעַת ר"ע הִיָּה שְׁבָאִין לְכַפֵּר עַל עֲצָמוֹ אִף דְצַדִּיק גְּמוּר הוּא אֵין אָדָם צַדִּיק בְּאַרְץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחְטָא כְּמוֹ שֶׁאָמַר לַעֲיֵל וְלִכְּנֹן אָמַר חֲבִיבִין יְסוּרִין שְׁמַכְפְּרִין עָלֶיךָ כְּמוֹ שֶׁפִּרְש"י וּמִבִּיא רָאָה מִמְּנָשָׁה זֶה ג"כ פ"א מֵאָמַר הָרֵאשׁוֹן דְר"א כְּשֶׁנִּכְנָסוּ לְבַקְרוּ אָמַר לָהֶם דְחֲמָה עֲזָה יֵשׁ בְּעוֹלָם פִּירוּשׁ שֶׁפִּשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּמִצָּא עֲצָמוֹ נָקִי מִכָּל פֶּשַׁע וְאֵעִפ"כּ נִחְלָה וְדָאֵי שֶׁפֶּעַס הַקַּב"ה עַל עוֹלָמוֹ וְהוּא בָּא לְכַפֵּר עֲלֵי ע"י יְסוּרִין וְהִיָּינוּ דְקָאָמַר חֲמָה עֲזָה יֵשׁ בְּעוֹלָם וְלִכְּנֹן בָּאוּ הַתַּלְמִידִים וְאָמְרוּ אֲפֹשֶׁר ס"ת בְּצַעַר וְלֹא נִבְכָּה פִירוּשׁ אִישׁ שֶׁהוּא כַס"ת מְלֵא מִדְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וְנִדָּ מִכָּל פֶּשַׁע כַס"ת הוּא בְּצַעַר וְלֹא נִבְכָּה זֶה וְדָאֵי בַּעֲבוּרָנוּ הוּא וְלִכְּנֹן נִצְעַר עַל צַעַר הַצַּדִּיק הֵבֵא לוֹ ע"י עוֹנוֹתֵינוּ וְהִיָּינוּ דְדַעַת הַתַּלְמִידִים הִיָּ דַּעַת הַזְּקֵנִים לְקַמֵּן אֲבָל ר"ע הִיָּה דַּעַתוֹ שְׁבָאִין לְכַפֵּר עָלָיו כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְקַמֵּן וְלִכְּנֹן שַׁחַק שֶׁלְטוּבָה גְּדוֹלָה הֵם לוֹ הַיְסוּרִים לְמַעַן יִהְיֶה שְׁכָרוֹ מִשְׁלֵם לַעוּה"ב וְעַל זֶה שֶׁפִּיר אָמַר ר"א כְּלוּם חִסְרָתִי מִן הַתּוֹרָה כְּנֹלָה פִּירוּשׁ מִשׁוּם דְּכָבֵר פִּשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְלֹא מִצָּא וּר"ע תָּלָה הַיְסוּרִין בְּכַפְּרָה עַל עוֹנוֹתָיו וְעַל זֶה הָשִׁיב ר"ע דָּאָדָם אֵין צַדִּיק בְּאַרְץ וּבְצַדִּיקִים מְדַקְדָּק הַקַּב"ה כְּחוּט הַשְּׁעָרָה: שֵׁם ע"ב וַיֹּאמֶר לָהֶם רַב לְכֶם מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיִם הִנֵּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל: לְכַאוּרָה דְּבָרִים אֵלוֹ סוֹתֵרִים זֶה אֵת זֶה דָּאָם פִּתְּהוּ אוֹתָם שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִשׁוּם דְּרַב הַדְּרָף אֵיף אָמַר מִשׁוּם דְּהִנֵּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁמַע שֶׁלֹּא יַעֲלוּ מִשׁוּם דְּהַע"ז שֶׁהִקִּים הוּא עֵיקַר וּנ"ל כִּינֵן שֶׁכָּל מַגְמַת יִרְבָּעֵם הִיָּה לְבַטֵּל יִשְׂרָאֵל מִלַּעֲלוֹת לְרַגְלֵי שֶׁלֹּא תְּשׁוּבָה הַמְּלוּכָה לְרַחֲבָעֵם כְּדָאָמְרִינֵן כָּאֵן בִּש"ס וְהִיָּה מִתְּיָרָא שֶׁהַצַּדִּיקִים לֹא שְׁמַעוּ לוֹ וְלִכְּנֹן הַתְּנַפֵּל וְאָמַר לְצַדִּיקִים רַב לְכֶם פִּירוּשׁ הַדְּרָף מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּפְטוּרִין אַתֶּם מִלַּעֲלוֹת

לְרַגֵּל כַּמֶּשֶׁ"כ הַתּוֹסֵ' בַּפְּסָחִים (דָּף ג' ע"ב) אָבָל לְרַשְׁעִים אָמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם הַגָּה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל וְלִפִּי שְׂאֵמְרֵינוּ לְקַמֵּן שֶׁהוֹשִׁיב רַשָּׁע אֶצְלָ צְדִיק לְכוּן קֹאֲמַר רַב לְכֶם מַעֲלוֹת
פִּירוּשׁ פִּירוּשׁ שְׁלֹשְׁנֵיהֶם יַחַד אָמַר פֶּן וְלְכוּן קֹאֲמַר בְּלִשׁוֹן רַבִּים אָבָל לְרַשָּׁע לְבַדּוּ פִירוּשׁ
הַטַּעַם מִשּׁוּם הַגָּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל וְלְכוּן קֹאֲמַר בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד: שָׁם דָּף ק"ב ע"א מְלַמֵּד שֶׁחֲדָשׁוּ
דְּבָרִים שְׁלֵא שְׁמַעְהָ אֲנֹן מַעוֹלָם: לְשׁוֹן זֶה צָרִיךְ בִּיאֹר דַּהֲל"ל שְׁלֵא אֲמַרְם אָדָם מַעוֹלָם
וְנ"ל ע"פ מַה דְּאִיתָא בְּשִׁמּוֹת רַבָּה כִּי כָּל מַה שֶׁהַחֲכָמִים עֲתִידִים לְחַדֵּשׁ הַכֹּל קִבְּלוּ נַפְשׁוֹתָם
מִמָּה שֶׁשְׁמַעוּ בְּהַר סִינַי וְלְכוּן הִכָּא דְקֹאֲמַר שְׁמָלָה חֲדָשָׁה שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים אִף שֶׁהֵם לֹא
חֲדָשׁוּ רַק שְׁמַעוּ מִסִּינַי ע"ז קֹאֲמַר דְּבָרִים שְׁלֵא שְׁמַעְהָ אֲנֹן מַעוֹלָם פִּירוּשׁ שֶׁהִיוּ חֲכָמִים
גְּדוֹלִים כ"כ עַד שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים שְׁלֵא שְׁמַעוּ בְּאֲזָנָם מִסִּינַי אֱלֵא שֶׁחֲדָשׁוּם בְּחֲכָמָתָם בְּאֲמַת:
שָׁם מְלַמֵּד שֶׁתַּפְּס הַקַּב"ה לִיְרַבְעָם בְּבִגְדוֹ: יֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ מַה דְּאֲמַרִּינוּ לְעֵיל וְהוּא מִתַּפְּסָה
בְּשְׁמָלָה חֲדָשָׁה מַה שְׁמָלָה חֲדָשָׁה אִין בּוּ דִּנְפִי אִף תּוֹרָתוֹ שֶׁל יְרַבְעָם לֹא הָיָה בּוּ דִּנְפִי וְכוּן
מְלַמֵּד שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים הָרִי שְׁפִינָה הַתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן שְׁמָלָה כַּמֶּשֶׁ"כ אֱלֵא שְׁמָלָה לְכָה קִצְיוֹ תַּהֲיָה
לְנוּ שְׁנִדְרָשׁ עַל ת"ח וְאֲמַרִּינוּ בְּגִמְרָא אִם פָּגַע בָּךְ מְגִנּוּל זֶה מְשַׁכְּהוּ לְבִיהַמ"ד מִפְּנֵי
שֶׁהַתּוֹרָה מְצִילָתוֹ מַחֲטָא וְהֵינּוּ דְקֹאֲמַר אַחַר הַדְּבָר הַזֶּה מְלַמֵּד שֶׁתַּפְּס הַקַּב"ה לִיְרַבְעָם
בְּבִגְדוֹ פִּירוּשׁ שְׁדָרִישׁ דְּבָר מְלִשׁוֹן דְּבוּר בְּתוֹרָה וְאֲמַר אַחַר שֶׁלְמַד תּוֹרָה הַרַבָּה וְהָיָה
לְהַקַּב"ה בְּקִדְוָשׁתּוֹ עוֹד קִצְת אַחֲזִינָה בּוּ לְהַחֲזִירוֹ לְמוֹטָב מִצַּד בְּגָדוֹ דְּהֵינּוּ תּוֹרָתוֹ וְאֵעִי"כ
לֹא שָׁב מִפְּנֵי גְסוֹת רוּחַ שְׁהָיָה בּוּ.

וּבְמַה דְּאֲמַר וּמִי בְּרֵאשׁ ג"כ י"ל דְּהָא הַקַּב"ה כְּבָר אָמַר לוֹ אֲנִי וְאִתָּהּ וּבִן יֵשִׁי הָרִי שֶׁהַקָּדִים
אוֹתוֹ לְכוּן יֵשִׁי וּבִיּוֹתֵר י"ל לְמַה דְּהַקַּב"ה בְּאֲמַת אָמַר לוֹ אַח"כ בֶּן יֵשִׁי בְּרֵאשׁ גַּם מֵאִי הָאִי
וּמִי בְּרֵאשׁ דְּקֹאֲמַר יְרַבְעָם וְנ"ל דְּלַעֲיִל (דָּף צ"ט ע"א) מֵיִתִּי ב' מִימְרוֹת הָאֶחָד מִימְרָא
דְּרַחֲב"א אָמַר ר"י דְּכָל הַנְּבִיאִים לֹא נִתְנַבְּאוּ רַק לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה אָבָל צְדִיקִים גְּמוּרִים עֵין
לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלְתָךְ וְהִב' מִימְרָא דְר"א דְּבִמְקוֹם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אִין צְדִיקִים
גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמוֹד וְקֹאֲמַר בְּש"ס דְּפִלְגֵי אֶהְדָּדִי.

אָכֵן י"ל קִצְת דְּלֹא פְּלִגֵי ע"פ מַה דְּמַקְשָׁה בְּפָרָק יוה"כ דְּחַד אָמַר ב"ת זְדוּנוֹת נַעֲשָׂה לְהֶם
כְּשִׁגְגוֹת וְחַד אָמַר נַעֲשָׂה לְהֶם כְּזָכוֹת וְאֵהָא קֹאֲמַר דְּל"ק כָּאֵן בְּתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה כָּאֵן
בְּתְּשׁוּבָה מִיְרָאָה וְה"נ י"ל הֵךְ חִילּוּקָא לְעַנְיָן הַגָּד מִימְרוֹת דְּבְתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה כִּיּוֹן
שְׁזוּנוֹת נַעֲשׂוֹת לְהֶם כְּזָכוֹת א"כ הָעוֹנוֹת רַבּוֹת שְׁעֲשׂוּ כְּפֹלֶם נַעֲשׂוּ זָכוֹת וְהַמְצוֹת שְׁלֵהֶם
ג"כ קִיָּיִמִין א"כ וְדֹאֵי עֲדִיפֵי מִצְדִיקִים שְׁיֵשׁ לְהֶם ג"כ עוֹנוֹת וּבְפָרֵט כִּי לְהֶם נַחֲשָׁבוֹת
אֶפְיָלוּ שְׁגָגוֹת כְּזוּנוֹת דְּהַקַּב"ה מְדַקְדָּק עִם צְדִיקוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אָבָל בְּב"ת מִיְרָאָה
שְׁלֵהֶם עֲדִינִין נִשְׁאָרוֹת שְׁגָגוֹת רַבּוֹת גְּרִיעֵי מִצְדִיקֵי וְלְהֶם נִאֲמָרוּ נְבִיאוֹת הַנְּבִיאִים וְהֵינּוּ
דְּקֹאֲמַר שְׁתַּפְּסוּ הַקַּב"ה בְּבִגְדוֹ וְא"ל חֲזוֹר בָּךְ פִּירוּשׁ בְּלִי טַעַם אֶהֱבַת הַשְּׂכָר וְיִרְאֵת הָעוֹנָשׁ
אֱלֵא מִכַּח תּוֹרָתוֹ וְאֶהֱבַת הַשָּׁם וְאִזּוּ יִהְיָה ב"ת מֵאַהֲבָה וְעֲדִיף מִכֵּן יֵשִׁי שֶׁהוּא צְדִיק גְּמוּר
וְלְכוּן וְאִתָּהּ וּבִן יֵשִׁי נְטִייל בַּג"ע הוּא קוֹדֵם לְכוּן יֵשִׁי אָבָל הוּא שְׂאֵל וּמִי בְּרֵאשׁ הָרִי שְׁלֵא
רַצָּה לְשׁוּב מֵאַהֲבָה רַק אִם יִצְמַח לוֹ שְׂכָר שִׁיְהָיָה בְּרֵאשׁ וְא"כ אִינוּ ב"ת מֵאַהֲבָה וְלְכוּן
קֹאֲמַר לִיָּה הַקַּב"ה בֶּן יֵשִׁי בְּרֵאשׁ וְלְכוּן אָמַר לִיָּה לֹא בְּעֵינָא: שָׁם דָּף ק"ג ע"ב אַר"י מִשּׁוּם
רִיב"ק גְּדוּלָה לְגִימָה שֶׁהַרְחִיקָה שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנִאֲמַר עַל דְּבָר אֲשֶׁר לֹא קִדְמוּ
אֲתָכֶם בְּלָחֶם וּבְמִים: מַה שְׁלֵא הַזְּפִיר סוּף הַפְּסוּק וְאֲשֶׁר שְׂכָר עָלֶיךָ אֵת בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר

לקללה ועוד שפספרי דריש ממה דאמרינו לקמן שהשיאו להם עצה לחטוא עם בנות
מואב.

אכן פל זה יש ליישב אם נדקדק בפסוק על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים
ואשר שכר עליה וכו' דשני טעמים ל"ל גם פבר הקשה האלשיף הא גם אדום לא קדם
בלחם ובמים ועל מה הוא מותר לבוא בקהל.

אבל י"ל דשני הטעמים צריכים זה לזה דלכאורה קשה מה הוא החטא של עמון ומואב
שלא קדמו הא בני ישראל לא היו נצרכים כלל ללחמם ומימם הא הכתוב מעיד המאכילה
מן במדבר המוציא לה מים לא חסרת דבר וא"כ אולי עו"מ חשבו שלא יהיה להם צורך
לזה אכן התנח אה ידעו מזה אבל אם לא ידעו שלא יחסר להם דבר ודאי יש להאשימם
ולפ"ז אחר שיידעו שישראל חוסים תחת פנפי השכינה איה חשבו שקללת אדם יזיק להם
אחרי שה' חפץ בהם וכן אפפא עבור אשר שכרו את בלעם בן בעור לבד אין להאשימם
שדלמא רצו לקללם בחשבכם שה' שונא אותם אבל א"כ לא ידעו מירידת הפן וכו' והיה
להם לקדם בלחם ובמים וגם מה שאמר ר' יוחנן גדולה לגימה שאחרי ששכרו את בלעם
בן בעור היה להם לקדם אמנם עיקר אשמת מואב היה שכל פוננתם היה להחטיא את
ישראל שאעפ"י שלא קדמו להם עם הצטרכות לחיי נפשם קראו אותם לזבחי אליהם
וגרמו שנצמדו ישראל לבעל פעור שאחרי שהראו שאינם גומלי חסדים וגם שיראו
מפניהם ולפ"ז לא היה להם לאהוב חבבת ישראל למה קראו לישראל לזבחי ע"ז שלהם
והתקרבו אליהם אלא ודאי שעשו כן מרוע לבבם שעשו נגד טבעם רק למען החטיא את
ישראל ולכן היה עונש של עמון ומואב להרחיקם מקהל ישראל דהוי מדה כנגד מדה הם
הרחיקו עצמם מישראל ולא קרבו להם אלא למען החטיאם לכן ירחקו מישראל משא"כ
במצרים ובאדום כמו שביארת בספרי מנחת עני (דף קכ"ד): שם דף ק"ד ע"א אמר
רבא אמר ר"י מפני מה לקו ישראל באיכה מפני שעברו על שלשים ושש פרישות
שבתורה: רש"י פירש שאיכה בגימטריא ל"ו והא דנקט פרישות דוקא מבואר עם מה
דאימתא במדרש שאלו את בן עזאי אמרו לו רבינו דרוש לנו במגילת קינות אמר להם
לא גלו ישראל עד שפפרו ביחידו של עולם ובמילה שניתנה לעשרים דורות ובעשרת
הדורות ובחמשה חומשי תורה כמנן איכה שהוא ג"כ במספר ל"ו.

והנה זה מוכן שכל יסודי ומצות התורה הם מעיקר ושורש אחד והאחד מביא לידי אחר
שהאדם שמפיר יחוד הבורא הוא נכנס בביתו פנימי וחיצון ועושה מצותיו ולהיפוך
בכופר המצות ירד ממדרגה למדרגה עד שיכפור גם היחוד אבל בכוננת בן עזאי י"ל
ע"פ מה דאמרינו לעיל פד מטא נבונראדן להיכלא הוי קא זיחא דעתה נפקא בת קול
ואמרה עמא קטילא קטיל היכלא קליל קלית קימחא טחינא טחינתא שצאמר קחי רחים
וטחני קמח פירוש שצאמר לנבונראדן תדע שלא בגבורתה עשית כף אלא ע"י חטא
ישראל נמתה לה רשות להחריב ביתי ועמי שכבר פרחתה הקדושה מישראל ומהיכל ועפ"ז
עיקר החורבן לא נעשה ביום מוגבל אלא מעט מעט המשיף מעת שחטא ישראל וזהו
שדרש בן עזאי שהם רצו שידרוש להם במגילת קינות מה שצאמר בהם מצרות שנעשו
לישראל והוא השיב ראו עיקר נרמז במיבת הפתיחה של איכה שעברו כל עיקרי ויסודי
התורה אחת אחת עד שפפרו באחדות הבורא ועל זה יש לקונן יותר מכל הצרות וזה מה

שְׁאָמַר ר' יוֹחָנָן שִׁישְׁרָאֵל לְקוּ בְּאִיכָה שֶׁהַפְּתִיחָה בְּעֶצְמָהּ הוּא תִּנְכֵן וְטַעַם הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ
עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה: שֶׁם דָּף ק"ה ע"ב א"ר שְׁמוּאֵל ב"נ אר"י מֵאֵי דְכְּתִיב נְאֻמִּים פָּצְעִי
אוֹהֵב וְנִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא טוֹבָה קָלְלָה שֶׁקָּלַל אַחֲזִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי אֵת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִבְּרַכָּה
שֶׁבְּרַכְּכֶם בְּלַעַם הָרִשָּׁע אַחֲזִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי קָלַל אֵת יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָה וְכו'. אָבֵל בְּלַעַם בְּרַכְּכֶם פָּאָרְזוּ
וְכו': בְּפִירוּשׁ מֵאָמַר זֶה י"ל שֶׁבְּנֵי אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁמִּי שֶׁנִּתֵּן לוֹ הַקִּב"ה הַתְּרוֹמָמוֹת בְּעוֹשֵׁי
וְכַבוֹד הוּא הַמְתַּבְּרָה וְיָמֵי שְׁחֵי בְּשִׁפְלוּת וְהַכְּנַעְנָה הוּא הַמְקוֹלָל אֲכֹן הַעֲנִינוּ בְּהִיפּוּף שֶׁהַכְּנַעְנָה
בְּחַיֵּי הַעוֹה"ז טוֹבָה מִן הַתְּרוֹמָמוֹת בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים א) בְּעֲנִינוּ לְיָמוֹד תּוֹרָה ע"ד שֶׁאָמְרוּ
חַז"ל לֹא בְּשָׂמִים הִיא לֹא תִמְצָא תּוֹרָה בְּמִי שֶׁמֵּגִיס דַּעְתּוֹ וְיִכְנַגְדַּז זֶה אָמְרוּ לֹא תִמְצָא תּוֹרָה
אֲלָא בְּמִי שֶׁמִּשְׁפִּיל עֲצָמוֹ שֶׁלְּכַף נִמְשָׁלָה הַתּוֹרָה לְמִים שֶׁעוֹזֵב מְקוֹם גְּבוּהָ וְנוֹזֵל אֶל מְקוֹם
נְמוּף ב) לְעֲנִינוּ גִידוּל בָּנִים לְתוֹרָה וְלִמְצֻנָת שֶׁהַתְּרוֹמָמוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת בְּקָל יָבִיא הַבָּנִים
לְבַעֲנוֹט בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַר יִשְׁעִיָּה בְּשֵׁם הַקִּב"ה בָּנִים גִּדְלֹתִי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ
בִּי ע"י שֶׁגִּדְלֹתִי וְרוֹמַמְתִּי אוֹתָם תַּחַת שֶׁהִיָּה לָהֶם לִיתֵן לִי הוֹדָאָה עַל זֶה הֵם פָּשְׁעוּ בִּי
מִשָּׂא"כ בְּבָנֵי עֲנִיִּים אֲשֶׁר עַל זֶה אָמְרוּ חַז"ל הִזְהָרוּ בְּבָנֵי עֲנִיִּים שֶׁמֵּהֶם תִּצָּא תּוֹרָה ג)
לְעֲנִינוּ חִיזוּק הָאֲמוּנָה שֶׁעַל הַעוֹשֵׁי נִשְׁמַר וְיִשְׁמְנוּ יִשְׁוֹרוּ וְיִבְעֹט שְׁמֹנֶת עֶבֶת אָבֵל מִי שְׁחֵי
בְּהַכְּנַעְנָה לְבוֹ נִכְנַע לְעַבְדוֹת ה' ד) לְעֲנִינוּ הוֹיָת הָאָדָם שֶׁבְּהַכְּנַעְנָה אֵין עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ לְשִׁבְרוֹ
כִּי בְּקָל מְאֻרְעוֹת שֶׁבָּאוֹת לְעוֹלָם יִדַע לְהַכְּנִיעַ עֲצָמוֹ עַד יַעֲבְרוּ עָלָיו וְשׁוֹב מְקִים עֲצָמוֹ
אָבֵל מִי שֶׁרָגִיל לְחִיּוֹת בְּהַתְּרוֹמָמוֹת וְעוֹשֵׁי אֵם יָבוֹאוּ מְאֻרְעוֹת שֶׁמֵּאֲבָדִים עָשְׂרוּ אֵינוֹ
יָכוֹל לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּהַכְּנַעְנָה וְנִשְׁאָר נִשְׁפָּר וְנִדְכָּה.

וְזֶה עֲנִין הַמְשָׁל לְקִנְיָה אֲשֶׁר בְּמִים שִׁישׁ לוֹ הַד' מַעְלוֹת אֲשֶׁר פָּרְטָנוּ שְׁעוֹמֵד בְּמְקוֹם מִים
זֶה מַעְלַת הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁלָה לְמִים וְגִזְעוּ מַחְלִיף הוּא נִגְדַּד בְּרַפְתַּת הַבָּנִים שֶׁאֵם נִקְטָף הָאֵב
מַעוֹה"ז יִגְדֵל ע"י הַבָּנִים הַדּוֹמִים לוֹ וְשֶׁרָשִׁיו מְרוֹבֵּינִן הוּא נִגְדַּד חִיזוּק הָאֲמוּנָה שֶׁיִּחְזַק בָּהּ
כְּמוֹ הַקִּנְיָה מִןחֻזַּק בְּשֶׁרָשִׁיו בְּאַרְצָה וְאֶפְסִילוֹ כָּל הַרוּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם נוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזוֹת
אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ הוּא כְּנִגְדַּד הַמַּעְלָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִשְׁפָּר ע"י הַמְּאֻרְעוֹת הַבָּאוֹת לְעוֹלָם כִּי הוּא
יִכְוֵף רֹאשׁוֹ עַד יַעֲבְרוּ וְשׁוֹב יִזְקִיף עֲצָמוֹ אִמָּנֵם הַכָּל בְּהִיפּוּף בְּאַרְזוֹ בְּמִי שֶׁרוֹצֵה לְדַמּוֹת לוֹ
בְּגִבְהוֹ שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּמְקוֹם מִים שֶׁל תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִמְצָא בְּמִי שֶׁמֵּגִיס דַּעְתּוֹ וְאֵין גִּזְעוּ מַחְלִיף
שֶׁבְּנָיו מִתּוֹף שְׁרִירוֹת הַעוֹשֵׁי לֹא יִלְכוּ בְּדַרְכֵי אַחֲרָיו וְלֹא יִקְנִיִּים בּוֹ מִי שֶׁמֵּעֲמִיד בֶּן צַדִּיק
כָּאֵלוֹ לֹא מֵת וְשֶׁרָשִׁיו מוֹעֲטִין שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ בְּעוֹדְנוֹ חַי לֹא יִשְׁרַשׁ בְּאֲמוּנָה בְּחֻזְקָה וְהוּא
בְּסַפְּנָה לְהַעֲקֹר וּלְהַפִּיף לְמִינּוֹת ע"ד וְיִשְׁמְנוּ יִשְׁוֹרוּ וְיִבְעֹט וְגַם אֵם כָּל הַרוּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם כָּל
זְמַן שֶׁעָשְׂרוּ בְּיָדוֹ לֹא יִפִּילוּ אוֹתוֹ לְאַרְצָה כִּינּוּ שֶׁנִּשְׁבַּח בּוֹ רוּחַ דְּרוֹמִית מִיָּד עוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ
עַל פְּנֵי דָאָמְרוּ רַז"ל מְקוֹם הַעוֹשֵׁי הוּא בְּצִפּוֹן כְּנִגְדַּד מִצְּפוֹן זֶהב יָאֲתָה וְלִכְן אֵם מְנַשֵּׁב
רוּחַ דְּרוֹמִית הוּא מְנַשֵּׁב נִגְדַּד רוּחַ צְפוֹנִית וּמַעֲבִיר מִשָּׁם הַעוֹשֵׁי וְע"כ נְשִׁיבַת רוּחַ דְּרוֹמִית
הוּא מְשָׁל לְאַבְיָדַת הַעוֹשֵׁי וְזֶהוּ מֵה שֶׁאָמַר אֵם גַּם כָּל הַרוּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁהֵם הַמְּאֻרְעוֹת
הַבָּאוֹת לְעוֹלָם אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ שֶׁיִּנְצַח אוֹתָם בְּעָשְׂרוֹ וְיִשְׁאָר שְׁמֵחַ וְטוֹב לֵב אָבֵל
כְּשֶׁמְנַשֵּׁב רוּחַ דְּרוֹמִית שֶׁמְנַשֵּׁב נִגְדַּד הַצִּפּוֹן וְנִאֲבַד עָשְׂרוֹ אֵין לוֹ תְּקוּמָה שֶׁנִּפְּלַ מְבַלִּי לְהוֹסִיף
לְקוֹם וְע"כ טוֹב לְהַדְמוֹת לְהַקְנָה מִהַדְמוֹת לְאַרְזוֹ וְלִכְן נְאֻמִּים פָּצְעִי אוֹהֵב מְנַשֵּׁי קוֹת שׁוֹנָא
טוֹבָה קָלְלַת אַחֲזִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי מִבְּרַכַּת בְּלַעַם: שֶׁם דָּף ק"ו ע"א א"ר חִיָּיא ב"א אָמַר רַב
סִימַאי ג' הֵיוּ בְּאוֹתָהּ עֲצָה בְּלַעַם אֵיבּוֹ וְיִתְרוֹ בְּלַעַם שִׁיעֵץ נִהְרַג אֵיבּוֹ שֶׁשְׂתַּק נִידוֹן בִּיסוּרִין
יִתְרוֹ שֶׁפָּרַח זָכוּ בְּנֵי בְּנֵי לֵישָׁב בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית: לְמָה אֵיבּוֹ מִפְּנֵי שֶׁשְׂתַּק נִידוֹן בִּיסוּרִין יִשׁ

לבאר מדרש תמוה בשעה שהתרעם איוב על היסורין הראה לו סוכה של ג' דפנות ובפירוש י"ל שמי ששיתק מלמת עצה טובה הוא מדה פנגד מדה שנגידון ביסורים דיסורין מעוררין קול צעקה שלא לרצונו והוא העונש שלא פתח פיו לעמוד לימין חבירו בעצה טובה ולכן גם איוב ששיתק מלמת עצה טובה לפרעה שישלח ישראל מפני שתיקתו נידון ביסורין.

ועפ"ז יובן הפסוק אשמרה דרכי וכו' נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר פלומר שדוד הנה רוצה לשותק לגמרי שלא לחטוא בפיו ועי"ז החשיתי מטוב אבל כאבי נעפר דמי ששיתק מטוב נידון ביסורין והנה לאיוב לכאורה הנה התנצלות על ששיתק שהנה ירא שלא ימית אותו פרעה אם יאמר נגדו עם העצה שהנה בלבבו וכמו שבאמת יתרו ברח מטעם זה ואפשר שהוא יירא לברוח אכן אין זה תירוץ שאין לעשות עול מיראת אנשים שבני אדם אין להם ממשלה רק פשהם בעוה"ז אכן העוה"ז אין סתום מפל צד שצד אחד פתוח לצאת ממנה ולא יעבוק אנשים והנה ידוע שיש פלוגתא אי סוכה בעי ג' דפנות או ד' דלמ"ד ד' דפנות ס"ל סוכה דירת קבע בעינן ולמ"ד ג' ס"ל סוכה דירת עראי בעינן גם ידוע דסוכה מרמז על עוה"ז על דרך צא מדירת קבע ושב בדירת עראי שימי שנותינו על הארץ הם כמו ישיבת עראי ולכן איוב שלא שם לבו לזה שימי שבתנו על הארץ הם כמו דירת עראי ושיתק מיראת אדם הראו לו סוכה של ג' דפנות ובעוה"ז נידון ביסורין: שם דף ק"ו ע"א ואר"י אמר רב בקש דוד לעבוד ע"ז שנגמר ניהי דוד בא וכו': ועיין בפ"י רש"י וכל הרואה ישתומם שקדוש עליון משיח ה' יעלה על לבבו לעבוד ע"א כאשר הצר לו ולכן כבר נדחקו גדולי המפרשים להוציא הדבר מפשוטו.

המהרש"א פירש מה שנגמר שרצה לברוח לחוצה לארץ וביערות דבש פירש שרצה להעמיד לאבשלום לזיין דהוי פאילו הקים אשרה וכדומה. אכן כל דברים אלו דחוקים ויוצאים מגדר הפשט של דברי רז"ל.

וביותר יש לתמוה שגם חושי הארכי אף שהיה מתנגד לבקשת דוד (וכפי הנראה הוציאו חז"ל זה ממה שכתוב והנה לקראתו חושי הארכי) עכ"ז גם הוא לא הגדיל הדבר מצד עצמו שאמר לדוד יאמרו מלך שפמותה יעבוד ע"ז דמשמע דכל הקפידה אינה רק מה שיאמרו ולא מצד העון עצמו וגם מה זה שאמר מלך שפמותה פאלו אין זה נחשב לעון גדול רק למלך שפמותו ולא לכל הפחות שבישראל כמוהו אכן מלבד כל הקושיות הללו שקדמוני כבר המפרשים בהן קשה לי מאד מה שלא ראיתי מי שהעיר עליה שדרשת חז"ל שעד הראש הוא ע"א כפי הנראה נסתרת מן הפתוב שבצדו שהרי נאמר אשר ישתחוו שם לאלהים ושם זה ודאי קודש הוא לא בלבד ע"פ התרגום והמסורה אלא שגם נקודתו מורה על זה כמו שכתב רש"י בפסוק זובח לאלהים יחרם דאם ניקוד הלמ"ד של לאלהים בצירי ולא כתוב אצלו אחרים הוא קודש וא"כ איך אפשר לפרש בא עד הראש על ע"ז פיון שפתוב בצדו אשר ישתחוו שם לאלהים אבל יבואר זה ע"פ מה דאמרין בכריתות (דף ג') שגגת ע"א היכי דמי אלימא דעמד בבית ע"א וסבר בית הפנסת הוא והשתחנה הרי לבו לשמים וכתב רש"י דאי נמי בבית ע"א השתחנה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת עכ"ל וכ' הבאר שבע וקשה לי על פירושו נהי דחטאת ליכא איסורא מיהו ודאי עביד מפני החשד שנגראה כמשתחנה לע"א דהא גדולה מזו אמרו בפ"ב דע"א

ישב לו קוץ בפני ע"א לא ישקה ויטלנו מפני שנראה כמשתחנה לע"א וכש"כ בבית ע"א עצמה ונראה דרש"י גופא נשמר מזה בפרק כלל גדול שפירש הרי לבו לשמים ואין פאן חיוב עונש ולא פירש דאין פאן איסורא ואפשר לפירש פירוש רש"י דהכא דמה שפירש לאו איסורא עבד ר"ל שיהיה חייב עליו עונש פרת אבל איסורא ודאי איכא וכו' ש"מ בהדיא דיתיד אסור להתפלל בבית ע"א משום חשדא פנ"ל עכ"ל הב"ש.

הן אמת דלכאורה נראה סתירה לזה ממה דאמרינן בסנהדרין דבעו מניה מר"א אם ב"נ מצווה על קידוש השם ופשיט ליה מנעמן דכתיב לדבר זה וגו' והוא נשען על ידו והשתחויתי וכתיב ויאמר לו לך לשלום ואם איתא לא לימא ליה ע"ש ואי ס"ד דהיכא דלבו לשמים אין פאן משום משתחנה לע"א איך פשיט מנעמן מדהתיר לו אלישע להשתחוות דאין ב"נ מצווה על קידוש השם הרי לבו לשמים אבל באמת אדרבא משם ראה להיפוך דכבר הקשה שם הר"ן הרי בעושה להנאת עצמו אין צריך למסור נפשו ומירץ וז"ל שנעמן לא היה ידוע לכל שהיה כופר בע"א והרואה אותו שהיה משתחנה עם המלך היה סבור שישתחנה ממש לע"א והיה חלול השם בדבר עכ"ל.

הרי בפירוש שבאמת לא היה שם איסור ע"ז רק חשדא והיוצא מזה להלכה דהמשתחנה לפני ע"א ואפילו בבית ע"א ולבו לשמים אין בזה איסור ע"א רק שאסור משום חשד ובפני עשרה מישראל איכא ג"כ משום חלול השם.

והנה זה בכל אדם אבל במעשה דדוד היו שני ענינים מתנגדים שבכל צד יש חילול השם אם יעבוד ע"ז לעיני העם יש משום חילול השם ואם לא יעבוד ובחסידותו יתרגנו בנו יהיה ג"כ חילול השם כמו שפירש"י ד"ה יאמרו מלך שקמותו חסיד שקמותו יתרגו בנו ויהיו מתרעמין על מדותיו של הקב"ה ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא עכ"ל ומאחר שלכל צד יש חילול השם הכריע דוד שמוטב שיעשה מעשה שהוא לבדו מחלל השם ולא יהיה חלול השם בפי כל העם וכמו שכתב רש"י מוטב אעבוד ע"א ואחלל את השם אני לבדי ולא יחללו אותו כל העם עכ"ל.

ובזה יובן ענין המאמר אריא"ר בקש דוד לעבוד ע"ז שנאמר ויהי דוד בא עד הראש פירוש שדוד רצה להראות בפני העם כאלו עובד ע"ז למען יחשבו אותו לרשע ולא יחללו ש"ש בפרהסיא ולכן פשבא עד הראש במקום שהעמידו שם פלשתיים ע"א רצה להשתחוות שם לא ח"ו לשם ע"א דלזה מעיד הפתוב אשר ישתחנה שם לאלהים פי לבו היה לשמים הוא ישתחנה להקב"ה ובה אין איסור ע"א פנ"ל רק יש איסור משום חשדא וזה היה מגמתו להעלות חשד זה על עצמו בעיני העם שלא תרעמו על מדותיו של הקב"ה פן היה פוננת דוד וכשהמתיק סודו עם איש עצתו חושי הארכי רעו והנה לקראתו היה מתנגד לו ויאמר לו ראה שלא הועלת פלום שאמה רוצה להבאיש ריחך בעיני העם שלא יתרעמו על מדותיו של הקב"ה שיחשדו אותך אבל הלא יאמרו מלך שקמותך יעבוד ע"א בתמי' הלא הם מכירים חסידותיך ויבינו האמת שמה שאמה משתחנה אף שהוא במקום ע"א שלא לפני ע"א אמה משתחנה אלא לפני הקב"ה אבל דוד השיב הלא גם לצד אחר יאמרו מלך שקמותו יתרגנו בני אם באמת אני חסיד האיך יתרגנו בני אלא ודאי ישפטו שטעו בי ושבאמת השתחויתי לע"ז שיותר יתלו החסרון בי מלהאמין שהקב"ה לא יעשה משפט ולכן אעשה המעשה שיהיה להם פתחון פה

להאמין שְׁרָשַׁע אָנִי לְמַעַן לֹא יִתְחַלֵּל ש"ש וְאִזְ הַשִּׁיב לֹא חוֹשִׁי לֹא תִצְטַרֵּף לְהִרְאוֹת פְּרָשָׁע וְאֵעִפ"כ לֹא יִהְרָהוּ יִשְׂרָאֵל אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקַּב"ה דְּלָמָּה לֹא דָרַשְׁתָּ סְמוּכִין שְׂאֵז לֹא הָיִיתָ לֹקַח יפ"ת וְעַכְשָׁיו שְׁלִקְחָתָּ יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּפְנֵי שְׂאֵבְשָׁלוֹם הוּא בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה הַנּוֹלֵד מִיפ"ת הוּא רוֹדֵף וְלֹא מִפְנֵי שְׁרָשָׁע אֲתָה ח"ו.

וּמָה שֶׁדָּוֵד בְּאָמַת לֹא דָרַשׁ סְמוּכִין בְּזֶה י"ל ע"פ מַה שֶׁנ"ל לְבָאָר דְרָף דְרוֹשׁ מָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב' ט"ז) וַיֹּאמֶר אַחִיתוֹפֶל אֶל אַבְשָׁלוֹם בּוֹא אֶל פְּלִגְשִׁי אַבִּיָּה אֲשֶׁר הֵנִיחַ לְשִׁמּוֹר הַבַּיִת וְשָׁמַע כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי נִבְאֲשָׁתָה אֶת אַבִּיָּה וְחִזְקוּ יָדֵי כָּל אֲשֶׁר אֲתָף וְגו' וְעֲצַת אַחִיתוֹפֶל אֲשֶׁר יַעַץ בְּיָמֵים הֵהֵם כֹּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל אִישׁ בְּדַבַּר הָאֱלֹהִים כִּן כָּל עֲצַת אַחִיתוֹפֶל גַּם לְדָוִד גַּם לְאַבְשָׁלוֹם.

וְהֵלֵא כְמוֹ זֶר יִחַשְׁבֵּשׁ יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שְׁשׂוֹנְאֵי זִמָּה הֵם יְחִזְקוּ עִם אַבְשָׁלוֹם ע"י מַעֲשֵׂה מְכֻנְעָר בְּזֶה וּמָה שֶׁפִּירְשׁוּ הַרְאִשׁוֹנִים שְׁעִי"ז יָדְעוּ שֶׁלֹּא יִתְכַפֵּר עִם אָבִיו לַעֲנֹד אֵינֹו מְסַפִּיק וְכִי זֶה יוֹתֵר מֵעוֹרֵר שְׁנוּאָה מִמָּה שֶׁכָּבֵר עֲשֵׂה שְׁרָדָף אֶת אָבִיו וּמִבְקָשׁ אֶת נַפְשׁוֹ וְלָמָּה בְּעֲצָה זֹו מְסִיִּים וְדַבַּר אַחִיתוֹפֶל אֲשֶׁר יַעַץ וְגו'.

אָמְנָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ מַה דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת עַל מַה דָּאָמַר חוֹשִׁי מ"ט לֹא דָרַשְׁתָּ סְמוּכִין הָרִי פְּרַשְׁתָּ יפ"ת וּפְרַשְׁתָּ בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה לֹא סְמוּכִין הֵן דְּמַפְסִיק פְּרַשְׁתָּ כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתִּי נְשִׁים וְאֵין לֹמַר דְּגַם זֶה סְמוּכִים כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא רש"י בְּפְרַשְׁתָּ כִּי תִצְאָה דֶּהֲנוֹשָׂא יפ"ת סוֹפֹ לְשִׁנְאָתָהּ לְכֹף נִסְמָף כִּי תִהְיֶינָה דז"א דְרָדָשָׁה זֹו הִיא דַּעַת ר"ש בְּסִפְרֵי אָבֵל ל"ח ק"ש וְכֵן הוּא בְּקִדּוּשֵׁין הֵף שְׁנוּאָה הֵינֹו שְׁנוּאָה בְּשׂוּאָיָה וְקֹאֵי עַל חֵיבִי לְאוּיִן א"כ לֹא אֵיירִי בִיפ"ת וְהִיאָף קָרִי לִיפ"ת וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה סְמוּכִים אָמְנָם אִם יֵשׁ לְדָרוֹשׁ סְמוּכִים גַּם בְּיֵשׁ הַפֶּסֶק בִּינֵיהֶם תְּלִי בְּפִלּוּגָתָא דְתַנְאֵי דְאֶמְרִינֵן יְבָמוֹת (דָּף ד') נוֹשָׂא אָדָם אָנוּסֵת אָבִיו וּמְפֹתֵת אָבִיו ר' יְהוּדָה אוֹסֵר וְאָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב מ"ט דר"י דְכָתִיב לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו וְלֹא יִגְלֶה כְּנֶגֶף אָבִיו כְּנֶגֶף שְׂרָאָה אָבִיו לֹא יִגְלֶה מִמָּאִי דְבִאָנוּסָה כְּתִיב דְּמַעֲלוֹי דְקָרָא כְּתִיב וְנָתַן הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִמָּה לְאִבִּי הַנְּעֵרָה חֲמָשִׁים כֶּסֶף וְסָמִיף לָהּ לֹא יִקַּח אִישׁ וְרַבֵּן אִי הֵנִי סָמִיף לָהּ כְּדִקְאָמְרַת הַשְּׁתָא דְלֹא סָמִיף לָהּ דְכָתִיב לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו בִּינֵיהֶם בְּשׂוּמְרַת יָבָם הַפְּתוּב מְדַבֵּר ע"ש הָרִי דִלר"י דְרָשִׁינֵן סְמוּכִים גַּם בְּיֵשׁ הַפֶּסֶק בִּינֵיהֶם וְלִרְבֵּן לֹא וּבְזֶה תְּלִי אִם מְפֹתֵת אָבִיו מוֹתֵרֵת לוֹ אוֹ לֹא וְהִנֵּה אַחִיתוֹפֶל יָדַע שְׁמָה שֶׁמְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת יָדָם עִם בֶּן שְׁמוֹרֵד בְּאָבִיו הַצַּדִּיק לֹא יִהְיֶה רַק הַמְחַשְׁבָּה שֶׁיִּחַשְׁדּוּ לְדָוִד שְׂאֵין תּוֹכּוּ כְּבָרוּ דֹא"כ הִיאָף בֶּן רוֹדֵף אָבִיו כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד עֲצַמוֹ ע"פ פִּירוּשָׁנוּ הַנֶּ"ל אֲכֹן נִתְיָרָא שְׁמָא יוֹרָה לָהֶם אַחַד כְּמוֹ שֶׁדָּן חוֹשִׁי הָאֲרָכִי דְמִדְנָשָׂא דָּוִד יפ"ת וְלֹא דָרַשׁ סְמוּכִין הִנֵּה לוֹ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרָה וְזֶה יְבֹאִישׁ אֶת אַבְשָׁלוֹם בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹן נָתַן לוֹ עֲצָה בּוֹא אֶל פְּלִגְשִׁי אַבִּיָּה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וְיָדוּעַ דְּפִלְגְשִׁים הֵם בְּלֹא קִדּוּשֵׁין וְדִינָם כְּמִפְּתוּתָהּ וְכַוְנָתוֹ דְּבִזְזָה יִרְאָה הַלְכָה דְּמִפְּתוּת אָבִיו מוֹתֵרֵת לוֹ וְא"כ ע"כ לֹא דְרָשִׁינֵן סְמוּכִים בְּיֵשׁ הַפֶּסֶק בִּינֵיהֶם כְּרַבֵּן וְא"כ אֵין לִידּוֹן שְׁבֵן יפ"ת יִהְיֶה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה וּמָה שֶׁנֶּאֱמָר ה' שֶׁהֵבֵן רָדָף אֶת אָבִיו מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשִׂיו אֵינָם מְתוּקָנִים וְזֶהוּ דָּאָמַר וְשָׁמַע כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי נִבְאֲשָׁתָה אֶת אַבִּיָּה פִּירוּשׁ שֶׁאֲתָה שְׁנוּה לְאַבִּיָּה שְׁאָם יָדוּנוּ מַעֲשִׂיָה נִבְאֲשִׁים גַּם מַעֲשִׂיו כִּן וְעִי"ז וְחִזְקוּ יָדֵי כָּל אֲשֶׁר אֲתָף אֲכֹן הֵלֵא יֵשׁ לְדוֹן הִיאָף יִאֲמִינוּ לְאַבְשָׁלוֹם דְּלָמָּה מַעֲשֵׂה זֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא שְׁלֹא כְּדִין וְסוֹרֵרֵת הִיא לְכֹן מְסִיִּים וְעֲצַת אַחִיתוֹפֶל כֹּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל בְּדַבַּר

אלהים גם לדוד שדוד עצמו היה מחזיק אותו לרבו ולכן אם ישמעו שאחיתנופל הורה פן ודאי יאמינו ובזה מתורץ למה לא דרש דוד סמוכים דאמרין וה' עמו דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא וכינן דפסקינן כרבנן דר"י א"כ ביש הפסק לא דרשינן סמוכין וחוישי הארכי דדרש סמוכין או דהוי ס"ל כר' יהודה או דהוי ס"ל כר"ש דשנואיה היינו אשת יפ"ת ובשניהם אין הלכה פן ומה שאעפ"כ אירע לדוד פן שבנו רודפו הנה דוד ידע האמת שפבר נתנבא לו נתן הנביא פן פה אמר ה' הנני מקים עליה רעה מביתה רק מפני שלא היתה הנבואה מפורסמת לא רצה לפרסם וקבל עליו דין שמים באהבה ולמען שלא לחלל ש"ש בעיני ישראל שלא ידעו זאת בקש להראות כרשע בעיניהם כאילו עובד ע"ז אבל הקב"ה חשבה לו לטובה ובהפיל שונאו לפניו הוציא כאור צדקו וכשמש בצדקרים.

פן העליתי בסוף ספרי ע"ל למכות וכריתות: שם דף ק"ח ע"א א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו דכתיב וי'רא ה' פי רבה רעת האדם ברבה נידונו דכתיב נבקעו כל מעינות תהום רבה: וי"ל איה שיניו זה דוקא לתיבת רבה ויש לבאר ע"פ מה דאמרין בסופה (דף נ"ב) דרש רב עזריא ואיתימא ריב"ל שבע שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר יצר לב האדם רע מנעריו משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מפלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שונאף האכילהו לחם ישעיהו קראו מכשול שנאמר ואמר סולו וגו' הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר ונהסירוני לב האבן מבשרכם יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם ולבאר מה ענין השמות הללו ליצר הרע נאמר שפושבע בחינות קשה היצה"ר שהוא בעצמו מקור כל החטאים והעונשים בני אדם שהוא הרע.

(ב) שהיצה"ר עומד נגד הטוב שלא יכול לשלוח באדם כמו בערלה שעומדת לפני הבשר ולכן נקרא ערל. (ג) שאפילו המחשבות הקדושות הנטועות בלב האדם מטמא ולכן דוד קראו טמא.

(ד) שלא בלבד שמריע לאדם כשפורע אבל הוא כמו השונא שאוהב ורודף לאדם. (ה) וגם מי שנשמר ממנו ועומד כנגדו נעשה לו מכשול בדרך ומתנפל לו עד שאין להנצל ממנו ולזה ישעיה קראו מכשול.

(ו) היצה"ר אין נקל להסירו מהדרך פי כבד וקשה הוא כמו אבן. (ז) היצה"ר אי אפשר להפירו בכל עת פי לפעמים נראה לאדם פאלו מיעצו טוב ולכן צריך בחינה להפיר הצפון המסית בו וזהו שקראו יואל צפוני.

והנה עונש דור המבול בא בב' בחינות דהיינו שנפתחו ארובות השמים ונבקעו מעינות הארץ דיש ב' מיני יצר הרע יצרא דע"ז שהוא יצה"ר של השכל ויצרא דערייות שהוא יצר הרע דהגוף השכל הוא פח נפש חיים הבא מן השמים והגוף הוא חלק הארץ ודור המבול בשניהם חטאו כמו שאמרו רז"ל שחטאו בע"ז וכפרו בהקב"ה באמרם מה שדי פי נעבדנו ועוד חטאו שהשחיתו את דרכם בגזל ובעריות לכן נענשו מדה כנגד מדה שבא להם העונש מן השמים ומן הארץ אכן יצרא דערייות פוחת והולף כשאדם בא לידי זקנה ושבע התאוות אבל יצרא דע"ז מוסיף והולף דזקני ע"ה כל זמן שמזקיניו דעתו מתורפת ומטפשת עליהם וזהו פירוש מאמר דר' יוחנן הם חטאו ברבה פירוש שמוסיף

והולך חטאים שהיו פן מפני שיצטר לב האדם רק רע כל היום שלא היה רק חטא בגוף
אלא בשכל ולכן נענשו שנבקעו מעינות תהום שג"כ ענין שלהם להיות רבה דהיינו
להיות מוסיף והולך: שם דף ק"ט ע"ב בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים בקהלם אל
תחד פבנדי זה עדת קרח: י"ל למה ייחס מרגלים לשמעון ולוי דוקא וגם למה קרי לזה
בסודם ולזה קרי בקהלם ויש לבאר דמתלוננת שפול מגמתו הוא להפר השלום והסדר
יפעל בב' אופנים או בהסתר ע"י עצת הקושרים או בגלוי ע"י הקהל בפומבי במרגלים
התנהגו בחטאים ע"י עצת רעה שהביאו להם הנשיאים שהוציאו דבה רעה על א"י אבל
בעדת קרח חטאו ע"י מרידה בפומבי ובהקהל כל עדת ישראל ובאופן הזה היו גם הב'
חטאים שעליהם ענשם יעקב שמעון ולוי שבחמור בשכם היו המלחמה בפומבי כמו
שאמר יעקב להבאישני ביושב הארץ בפנעני ובפרזי ביוסף חטאו ע"י התנפלות עצת
כדכתיב ויתנפלו אותו להמיתו וזהו פירוש בסודם אלו מרגלים שהיה בהתנפלות בקהלם
זהו עדת קרח שהיה בפומבי ונותן טעם פי באפם הרגו איש זה נגד מרידה בפומבי
וברצונם עקרו שור זה יוסף שנקרא בכור שורו הדר לו ועקרו אותו ע"י עצת רעה: שם
דף ק"י ע"א דרש רבא מאי דכתיב שמש ירח עמד זבולה לאור חצייה יהלכו מלמד שעלו
שמש וירח לזבול אמרו לפניו אם אתה עושה דין לכן עמרם נצא ואם לאו לא נצא עד
שזרק בהם חצים אמרו להם לכבודי לא מחיתם לכבוד ב"ד מחיתם: והלא נראה תמוה
ששמש וירח הנבראים יבקשו להכריע לבוראם ויתרו בהתראה שאם לא יעשה רצונם
לא ישמשו עוד שמושם ומה גם שהקב"ה לא פעס עליהם על זה רק באשר שתלו תלונתם
בכבוד משה ולא בכבודו.

אכן ע"פ דברינו בספרי מנחת עני יפנרש שהרי קרח ועדתו נתנו טעם למחלקותם על
משה במה שאמרו כל העדה פולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשא על קהל ה' לומר
אחרי שה' בתוכם והוא מנהיגם לא צריך למיצוע להנהיגה אכן השקר נראה לכל ע"י
השמש והירח כי הלא ה' הוא אור העולם והוא הנותן אור לשמש והשמש נותן אור לירח
ויכמו שפחד בהם להיות אמצעים לאור הגשמי המאיר על ידו פן פחד ג"כ באמצעי
הרוחני להשפיע אור הקדושה שיוצא ממנו והוא משה ורק על זמן העתיד פשייתון
העולם עליו נאמר לא יהיה לה עוד השמש לאור יומם ולילה הירח לא יאיר לה והיה לה
ה' לאור עולם וזה מה שטענו השמש והירח אם אתה עושה דין לכן עמרם נצא ואם לאו
לא נצא ובזה לא מרדו בהקב"ה כי אמרו שאם אתה עושה דין לב"ע אז ראינו שצדק
קרח בטענתו בתוכם ה' ומדוע תתנשא על קהל ה' ועל פן גם לאורנו לא יצטרך העולם
פי הלא אתה אור העולם ולכן הקב"ה הקפיד רק במה שתלו הדבר במשה כי הלא גם
בו מרדו והיה להם לומר אם אתה עושה דין במורדים בך ולזה ירה בהם חצים: שם דף
קי"א ע"ב במתניתן ותרומות ירקבו מעשר שני וכתבי קדש יגנזו: י"ל למה בתרומה
ירקבו ובמע"ש יגנזו ולכאורה היה נ"ל דבתרומה שאינה בת פדייה לא שייך קדושתה
רק בפירות שהם בני הרקבה אבל מע"ש ששייך ג"כ במקום פשפדאו חוץ לירושלים
ובזה לא שייך הרקבה ולכן קאמר דיגנזו וא"כ בפירות מע"ש באמת הדין דירקבו אכן
מהרמב"ם לא נראה פן דכתב בפירוש דמע"ש ומעות מ"ש וכתבי קדש יגנזו הרי דפרט
מ"ש וא"ע ראיתי שהתוי"ט ג"כ הקשה זה ומירץ דבמ"ש לא ירקבו דלמא אתי למיכל
מניה אבל בתרומה לא שייך זה דכהנים זריזים הם אכן גם זה דוחק דכבר הוכחתי במ"א

דטעם דכהנים זריזים לא שייך רק לענין עבודתו והגע עצמה וכי לא גזרינו הגזירות דדלקא אתי למיכל גם גבי כהנים עיין ביומא (דף י"ד ע"א) ובפסחים (דף י"א ע"א) ועוד דאפתי נחוש שפא יאכל אותה ישראל ומאן לימא לן דביד פהו פרקב הא בעלי פבר הומתו בתוך אנשי עיה"נ ולכן אפתי אין אצלי לדעת הרמב"ם טעם מבואר להחילוק שביין תרומה למ"ש ואפשר לומר פינן דע"כ גבי מעות מ"ש הנצרך לומר יגזו לא מתקנינו בדין מ"ש ואמרנו בכ"מ דמ"ש יגזו: שם בגמרא ת"ר יצאו הן ולא שלוחן: ק"ק ל"ל קרא תיפוק ליה דלא הני שלוחם כלל דאין שליח לד"ע כדאמרנו בקידושין (דף מ"ב ע"ב).

וי"ל לפמש"כ התוס' שם דהיכי דהשליח שוגג חייב המשלח קמ"ל דהכא אפילו בכה"ג לא מהני שליחות. אכן אפתי ק"ק לפי מה שהוכיח הש"ך בח"מ (סי' שמ"ח) דעת הראשונים דכשהשליח שוגג שניהם פטורים דא"כ דגם בכה"ג אין שלד"ע מהיכי תיתי דשליח מהני דא"ל דה"א דאיירי פשהשליח מזיד וה"א דמהני לעצמו דאם הוא בכה"ג שיש לו כל דיני המדיח יקשה באמת למה לא יהני בעד עצמו הא התורה לא מעטו רק מדין שליחות ולזה ל"צ קרא דאין שלד"ע וי"ל דלעולם איירי בשגם השליח הנה לו דין מדיחין רק שלא אמר בשם עצמו אלא שפלוני אמר לי לומר לכם גלכה ונעבדה ובזה מיעט קרא דלא מהני שליח ולא דלא מהני מטעם שליחות אלא דלא מהני מפח עצמו פינן דאמר בלשון שליחות: שם לאמר שצריכים עדים והתראה: פירוש בין המדיחים בין הנדחים צריכים עדים והתראה אף דקרא במדיחין פתיב מכ"מ אמרינו דנדחין כמדיחין כמו דאמרנו גם לעיל לענין אנשי עיה"נ אין להם חלע"ה דיליף ג"כ מקרא דכתיב גבי מדיחין ואעפ"כ ילפינו גם נדחין מניה וראיתי בלח"מ (פ"ד מה' עכו"ם) שכתב דעת רש"י דנדחין לא בעי התראה ובמכ"ה אולי נעלמו ממנו דברי רש"י לקמן בד"ה היכי עבדינו דכתב היכי נעשין רובא נדחין הואיל דצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד עכ"ל.

והנה הרמב"ם שם פתב והיאך דין עיה"נ ב"ד הגדול שואלין ודורשין וחוקרין עד שיגיעו בבירור שהודחה כל העיר או רובה וחוזה לעכו"ם אם"פ שולחין להם ב' ת"ח להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מוטב ואם לאו מרבין להם ב"ד ודנין אותן כל מי שפא עליו ב' עדים שעבד עכו"ם אחר שהתרו בו מפרישין אותו נמצאו העובדין מיעוטא סוקלין אותן נמצאו רוב עושין אותה עיה"נ והראב"ד השיג עליו וז"ל טוב הדבר שתועיל להם התשובה אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה עכ"ל ומזה נראה דגירסת הראב"ד בדברי הרמב"ם הנה דקודם ששולחין להם ב' ת"ח ג"כ מתרין בהן ולכן השיג שפיר מה תועיל התשובה אחר התראה וע"כ כתב הלח"מ דלפי גירסת ספרינו דאין פאן רק התראה של ת"ח אין מקום להשגת הראב"ד ואכן אפתי קשה לגירסת הספרים ישנים שהנה להראב"ד ובודאי שהיא עיקר בדברי הרמב"ם אלא שהגיהו מפח השגת הראב"ד אבל נראה דגם לפי גירסת הראב"ד דעת הרמב"ם א"ש דלכאורה קשה ל"ל קרא דלאמר דצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד פשיטא מי יגרעו אנשי עיה"נ משאר חייבי מיתות ב"ד דצריכים עדים והתראה והן אמת דלעיל (דף מ"א ע"א) הקשו התוס' מנ"ל התראה באנשי עיה"נ דמפולוהו חייבי מיתות לא נפקא דקילי שפן ממונם

פלט והניחו בתמימה ולפ"ז י"ל דלהכי מצרכינו באמת הָכָא קרא להתראה ומהכָּא נפקא התראה לעיה"נ.

אכן באמת זה אינו מספיק דאפתי למה מצריה קרא דבעינו עדים דמהיכי תיחי שימיתו אותו בלא עדים ומשמע דעיקר קרא דלאמר אעדים קאי שיאמרו העדים כה אמרו גלף ונעבדה ובלא"ה כבר פתבתי לעיל מה שנלפע"ד בישוב קושית התוס' דשפיר ילפינו התראה לעיה"נ משאר ח"מ ב"ד וא"כ אפילו להתראה ל"צ קרא.

והנלפענ"ד דכבר פתב הרמב"ם שם לפני דין ה"ל דאם עושין בהם דין עיה"נ אזי מתרין בהן וסוקלין אותן פיהדים וא"כ ה"א דאם התרו בהם סקילה פיהדים וראו בהם עדים ואח"כ נמצאו שיהיו רוב העיר עושין בהם דין עיה"נ לזה פתב קרא דלאמר דלעשות בהן דין עיה"נ צריה עדים והתראה וזה שפתב הרמב"ם דלאחר שהתרו בהם ושמעו הב"ד שרוב העיר עבדו ע"ז אזי שולחין להם ב' ת"ח לעשות בהם דין עיה"נ אם חזרו בהם מוטב פירוש שאין עושין בהם דין עיה"נ להרוג טף ונשים וכל שללם אבל נדאי הם חייבים מדין יחידים אם באו עדים שהתרו בהם בתחלה ועבדו ע"ז אלא שבהלכה זו לא איירי הרמב"ם רק מדין עיה"נ כמו שמתחיל בלשונו הטעור והאיה דין עיה"נ ועל זה כ' דאם לא חזרו בהם מפרישין אותן אם לא מצאו רק המיעוט סוקלין אותן ואם היו רוב עושין בהם דין עיה"נ ומינשב בזה השגת הרמב"ם וגם א"ש למה צריה קרא לעדים והתראה דהיינו גם לאחר שהתרו והעידו עליהם דין יחידים צריכין ג"כ עוד עדים והתראה לעשות עיה"נ: שם מאי לאו אע"ג דמדיחין מאותה עיר כו' ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים: הרמב"ם פסק דעיר מקלט אינה נעשית עיה"נ והרמב"ם דהשיג עליו פיון שנתחלקו לשבטים שפיר קרינו בהו שפיריה והכס"מ יישב דעת הרמב"ם דאף דמתחלה היו של שבטים מ"מ פיון שנתנום לעיר מקלט לא מיקרי תו שפיריה.

ונלפענ"ד להביא ראיה לדעת הרמב"ם מסוגיא זו דהרי"ף נסתפק בהא דאמרינו לקמן דלמקו כבני מתא צריה שיהיה בעיר י"ב חודש אבל להיות מיתבי מתא סגי בל' יום ולכן חמרת וגמלת שלנו בעיר ל' יום מקרי מיושב עירם ומשלימין לרוב אי חמרת וגמלת יכולין להיות ג"כ מדיחין אי בעינו שיהיו המדיחים בני מתא דוקא והא ליכא או יושבי העיר והא איכא ופשיט מסוגיא דלפנינו דמאי פריה ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים דלמא אתי ומאותו שבט למעט חמרת וגמלת שלנו בעיר ל' יום דיושב עירם מקרי אע"כ דהם לא נעשו מדיחין עד שיהיו בעיר י"ב חודש וסיים על זה וזה ראיה ברורה וצריה לפרש דבריו דאפתי למה לא קאמר בחמרת וגמלת שיהיו בעיר י"ב חודש אלא דזה לא שכיח שילינו שם כ"כ אם לא שדרים שם וזה אי אפשר אי אין חולקין עיר לב' שבטים.

אכן אפתי קשה הא משפחת ברוצח שהדיח בעיר מקלטו אם אינו מאותו שבט שהעיר בתחומו והוא צריה להיות שם יותר משנה אע"כ מוכח כדעת הרמב"ם דעיר מקלט אינו נעשה עיה"נ אלא דאפתי ק"ק פיון דהרמב"ם לא פתב רק ערי מקלט אינו נעשין עיה"נ פ"י משום דנתנו לעיר מקלט לא קרינו בהו שפיריה דהא מה"ט אמרינו ספ"ב דמכות דאין מעלין ש"כ דירה בערי מקלט דלכם פתיב אבל במ"ב ערי לויים אף שקולטין ג"כ כדאמרינו שם מכ"מ ערי לויים הם ומה"ט מעלין ש"כ ללויים ולכן ערי לויים שפיר נעשין

עיה"נ וא"כ אפתי מאי פריף הש"ס ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים הא אפתי משפחת ברוצח שגלה לעיר לויים ולקמן (דף קי"ב ע"א) פתבתי תירוץ לזה: שם לא דנפלה ליה בירושה א"נ דיהבה ניהליה במתנה: הא דלא קאמר ג"כ שקנה בית ואחונה שם י"ל פיון דמכר חוזר ביוכל לא מיקחשב ע"י קנין אחונה שם פבגי העיר פיון שלא יתקיים לו רק עד היובל ואף דבב"ב (פ"ק) אמרינו דקנה בה בית דירה הוא פאנשי העיר מיד י"ל דהיינו בח"ל א"נ בזה"ז שאין יוכל נוהג אבל ירושה אינה חוזרת ביוכל פדאמרינו בבכורות (דף נ"ב ע"ב) ואף דקיי"ל פרבנו דר"מ שם דס"ל דמתנה פמכר וג"כ חוזרת מכ"מ נקט דיהבה נהליה במתנה פיון דעכ"פ לר"מ משפחת גם בכה"ג אבל מכ"מ פיון דירושה הוא עיקר טפי דשיף גם לרבנו נקיט ליה ברישא ובהכי א"ש ג"כ למה דלא מתרץ אקנשיא דבסמוך מקרא דערים ט' מאת ב' השבטים האלה ג"כ דיהבוי להם במתנה א"נ שמכרוהו להם דכיון דמכר ומתנה חוזרים ביוכל לא היו יכולים ליתן אותה ללויים פיון שחוזרת ביוכל: שם ברש"י ד"ה יצאו אנשים.

שאין להם חלע"ה: מלשון זה משמע דלשון יצאו מקרבה קדריש לאין להם חלק לע"ה אכן הפרטנורא פ"י דמלשון בליעל יליף בגימטריא שאינם עולים בתחית המתים והא דרש"י לא רצה לפרש כן י"ל משום דלקמן בפרייתא דריש הך בליעל לדרשא אחריתי: שם בד"ה וידחו את יושבי עירם.

דכתיב מקרבה מקרב אותו שבט עצמו: הא דנקט רש"י שבט דוקא משום דלאותה עיר ל"צ דהיא מוידחו את יושבי עירם נפקא פדאמרינו בפרייתא לקמן ואף דהך מקרבה מצריף להא דדרשינו בפרייתא ולא מן הספר נ"ל דבפרייתא לקמן יש ט"ס וצ"ל בקרבה ולא על הספר ואתי פן מנעשתה התועבה הזאת בקרבה אכן ז"א דגם לעיל (דף ט"ז ע"ב) הביא בש"ס הך דרשה דמקרבה ולא מן הספר ב' פעמים ודחוק הוא להגיה בכל המקומות ולכן נ"ל פיון דבמתניתין לא הביא הך דינא דמן הספר ובפרייתא לא הביא הך דרשא דבעינו מאותו שבט רק שיהיה מאותה עיר דבהכי פליגי מתניתין ובפרייתא דמתניתין סברה דמקרבה אתיא לאותו שבט ובפרייתא סברה דאתיא ללא מן הספר ואף דבמתניתין לעיל (דף ב' ע"א) קאמר דאין עושין עיה"נ על הספר אי טעמא פדקאמר בש"ס שם (דף ט"ז) מקרבה ולא מן הספר סברה מתניתין שם בפרייתא דהכא ופליגא אמתניתין דהכא.

אכן י"ל ג"כ דלא פליגא אלא דטעמא דמתניתין שם פדמפרש שם אליבא דר"ש כדי שלא ישמעו עכו"ם ויחריבו את א"י ואף דבש"ס נקט הך טעמא דמקרבה משום דבכ"מ הדרשה הפשוטה נקט אף דלפעמים לא הוי העיקר טעמא פן כמש"כ התוס' במ"ק (דף ז' ע"א) ובהכי א"ש הא דקאמר שם ותיפוק ליה מקרבה ולא מן הספר ותיגרץ הריא ר"ש היא דדריש טעמא דקרא.

ולכאורה אפתי לא מתורץ בזה ותיפוק ליה מקרבה דהא מזה נמי אתיא ול"ל טעמא דנפשיה פיון דכתיב קרא גם יקשה פיון דאתיא מטעמא דמקרא דמקרבה ל"ל ולפ"ז א"ש דלר"ש דדריש טעמא דקרא באמת אתיא מקרבה למאותו שבט ובזה מתורץ ג"כ הא דהביא הרמב"ם פ"ד מה' עכו"ם טעמא דלא על הספר משום שמה ישמעו עכו"ם ויחריבו והקשה הכס"מ עליו הרי זה טעמא דר"ש ולמה לא הביא טעמא דפרייתא דמקרבה ולא מן הספר ולפ"ז א"ש דהרמב"ם פסק הך ולא מן השבט שם פסתם מתניתין

דְּהֵכָא וּפְסָק ג"כ וְלֹא מִן הַסְפָּר כְּסֵתָם מִתְּנִיתָן דְּלַעִיל וּבְרִייתָא דְּהֵכָא וְלָכוּ ע"כ הַנְּצָרָה לְפִסְטָן כְּטַעַם דַּר"ש שְׁמָא יַחְרִיבוּ אֶת א"י: שָׁם בַּד"ה עַד שְׂיִוְדַח רַבְּהָ.

קָרִי בֵּיה מְרוּבָה: הֵךְ דְּרִשָּׁה לֹא שְׂיִיף רַק לְמ"ד בִּירוּשְׁלָמִי דְּגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין בְּאַמְצַע תִּיבָה וְאַפְתִּי יִקְשָׁה לְאִידָהּ מ"ד שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לַעִיל (דָּף ד' ע"ב) וּמִזָּה מוֹכַח לְכַאוּרָה כִּפְיָא קָמָא דְּמִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר קְדָרִישׁ: שָׁם בַּד"ה הֵיךְ רַחוּבָה חוּצָה לָהּ.

שְׂצָרִיף לַעֲשׂוֹת לָהּ רַחוּב בְּתוֹכָהּ: זֶה אֲתִיבָא מֵאֵל תּוֹךְ רַחוּבָה וְלִהְרַמְב"ם יֵשׁ פִּי' אַחַר בְּהֵךְ דְּכוּנְסִין אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ שְׂפַתָּב דְּבוּנִין חוּמָה סְבִיבָה עַד שְׁהִיא בְּתוֹכָהּ: שָׁם ד"ה לֹא. ע"י בַּת יוֹרְשָׁת נַחְלָה: אַף דְּבַת יוֹרְשָׁת נַחְלָה לֹא הוֹתַרָה לְהַנְשֵׂא אֱלָא לָכוּן שְׂבֵט אַבְיָה ע"פ מִצְוֹת הַפְּתוּב הָרִי מִצְוָה זֹאת לֹא הֵיטָה רַק לְאוֹתוֹ דוֹר כְּדָא מְרִינֵן סוּף תַּעֲנִית וְאַפִּילוּ בְּדוֹר הַהוּא מִשְׁפַּחַת כְּגוֹן שְׂבִשְׂעָה שְׂנִשְׂעָה לֹא הֵיטָה עֲדִינֵן בַּת יוֹרְשָׁת שְׁהִיא לְאַבְיָה בְּנִים וּמְתוּ בְּלִי זָרַע: שָׁם דָּף קי"ב ע"א בְּגִמְרָא קִשְׁיָא: הַבָּאָר שְׂבַע הַקְּשָׁה מִזָּה עַל הַרְשָׁב"ם בַּב"ב (דָּף נ"ב) שְׂפַתָּב דְּדוֹקָא כְּשְׂמִקְשָׁה מִמִּתְּנִיתָן וּבְרִייתָא שְׂיִיף תִּיּוּבְתָא אֲבָל כְּשְׂמִקְשָׁה מֵאֲמוּרָא קִאָּמַר קוֹשְׁיָא דְּהָרִי הֵכָא מְקִשָּׁה מְקִרָא דְּעֲדִיף מִמִּשְׁנָה וּבְרִייתָא וְאֵעִי"כ קִאָּמַר בְּלִשׁוֹן קוֹשְׁיָא וְלֹא תִּירָץ כְּלוּם וְאֲנִי תָמָה עֲלִיו שְׂמַעוּלָם לֹא עָלָה זֶה עַל דַּעַת הַרְשָׁב"ם כְּנִרְאָה לְמַעֲיִין שָׁם דְּהַרְשָׁב"ם לֹא בָּא רַק לְהַשִּׁיג עַל ר"ח שְׂפָסֵק כְּשִׂמוּאֵל מִשׁוּם דְּלֹא סָלִיק רַק בְּקוֹשְׁיָא וְלֹא בְּתִיּוּבְתָא וְעַל זֶה כְּתִב דְּחִלּוּק זֶה בֵּין קוֹשְׁיָא בֵּין תִּיּוּבְתָא לֹא שְׂיִיף רַק כְּשְׂמִקְשָׁה מִמִּשְׁנָה וּבְרִייתָא דְּבִנְזָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ אִי לֹא קִאָּמַר רַק בְּלִשׁוֹן קוֹשְׁיָא שְׂאִין הַקּוֹשְׁיָא חֲמוּרָה כ"כ אֲבָל כְּשִׂלָּא מְקִשָּׁה רַק מֵאֲמוּרָא כְּמוֹ הַתָּם שְׂמִקְשָׁה מְרַבָּא אֲשִׁמוּאֵל לֹא שְׂיִיף לִזְמַר תִּיּוּבְתָא כִּי אִין אֲמוּרָא אֶחָד אֵיתוּתִב מִחֲבַרְיָא אֲבָל מ"מ קוֹשְׁיָא אֵיכָּא דַּע"כ מוֹכַח דְּלֹא ס"ל כְּנִוְתִי' וְכִיּוֹן דְּהַקּוֹשְׁיָא הִיא קוֹשְׁיָא חֲמוּרָה דְּמוֹכַח דְּרַבָּא דְּבַתְרָא הוּא פְּלִיג אֲשִׁמוּאֵל לָכוּן פְּסֵק הַרְשָׁב"ם שָׁם דְּלֹא כְּשִׂמוּאֵל אֲבָל זֶה וְדַאי גַם רְשָׁב"ם מוֹדָה דְּמִצְיָנוּ קוֹשְׁיָא הִיא דְּמִקְשָׁה מְבַרִייתָא ג"כ כְּדְמוּכַח לַעִיל (דָּף ע"ב ע"א) דְּמַסִּיק רַב בְּקוֹשְׁיָא אֲקוֹשְׁיָא דְּמִקְשָׁה מִמִּתְּנִיתָן וְכִמוֹ שְׂפִירֵשׁ רַש"י שָׁם כִּיּוֹן שְׂאִין הַקּוֹשְׁיָא חֲמוּרָה כ"כ וְכוּן מַסִּיק ר"פ בְּקוֹשְׁיָא בְּפִסְחִים (דָּף י"ח ע"ב) אַף דְּמִקְשָׁה מְבַרִייתָא עֲלִיָּהּ וְכוּן בְּכַמָּה מְקוּמוֹת בְּש"ס וְכִיּוֹן דְּהֵכָא הַקּוֹשְׁיָא דְּמִקְשָׁה מְקִרָא דְּעָרִים ט' ג"כ אֵינָה קְשָׁה כ"כ כְּמַש"כ הָר"ן שְׂפִיר קִאָּמַר לִשׁוֹן קוֹשְׁיָא: שָׁם אֵיבְעִיָּא לְהוּ הוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהּ מֵהוּ: הָרַמְב"ם פְּסֵק דְּהוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהּ דְּנִין אוֹתָם כִּיחִידִים וְכָבֵד הָעִירוּ כָּל נוֹשְׂאֵי כְּלָיו לְמָה פְּסֵק כֵּן וּמָה שְׂכַתְבוּ דְּפִסֵּק לְקוֹלָא לֹא יִדְעִתִּי מָה קוֹלָא שְׂיִיף בְּזָה דְּמִטַּעַם סְפֵק הֵיךְ לָנוּ לְהוֹרְגָם בְּסִינִיף שְׂמָא עִיָּה"נ הִיא וְלִהְצִיל טְפָם וּנְשִׂיָּהֶם וּמְמוֹנָם שְׂמָא יַחִידִים הֵם אֲבָל לֹא לְדוּנָם בְּסִקִּילָה חֲמוּרָה מְסַפֵּק.

וְהַנְּלַע"ד דְּלַכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן הַאֵיבְעִי' דְּכִיּוֹן דְּאָמַר וַיִּדְחֵהוּ לִיכָּא לְפָרוּשֵׁי הָכִי אֲבָל נ"ל כִּיּוֹן דְּלַעִיל (דָּף מ"ה ע"ב) שְׂקִיל וְטָרִי בְּש"ס אִי בְּעִינֵן קָרָא כְּדַכְתִּיב אוּ לֹא פִי' הִיא דִּי' לְדְכוּנְתָהּ הַקָּרָא הוּא אִם תִּהְיֶה הַדְּבָר כָּף וְכָף תַּעֲשֶׂה כֵּן וְאִי לֹא אֲבָל מ"מ בְּעִינֵן הַדִּין לֹא יִשְׁתַּנָּה וְא"כ ה"נ י"ל כֵּן דְּקָרָא קִאָּמַר אִם יִצְאוּ בְּנֵי בְּלִיעַל שְׂמִדִּיחִין אוֹתָן אִזּוּ יִהְיוּ מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ שְׂבֵט וּשְׂאָר הַדְּיָנִים שְׂצָנָה הַפְּתוּב בְּהֵם אֲבָל מ"מ אִי גַם הוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהּ דְּלֹא אֵינִי קָרָא מִזָּה ג"כ נַעֲשׂוּ עִיָּה"נ אוּ דְלָמָּא בְּעִינֵן קָרָא כְּדַכְתִּיב דְּוֹקָא וַיִּדְחֵהוּ בְּעִינֵן וְא"כ כִּיּוֹן דְּהַרְמְב"ם פ' כַּמ"ד דְּבְעִינֵן קָרָא כְּדַכְתִּיב כְּדְמוּכַח מְהָא דְּפִסֵּק

דבעינו רחוב ושאין לו בנהן אין לו טהרה עולמית לכן פסק ג"כ הכא דהודחו מאליהן אין להם דין עיה"נ: שם נמצא אתה מענה את דינו של אלו: א"ל דאכתי ליעינינו בדין דכל אחד לחוד עד שיראו אם יתחייב ואכתי לא לגמור דינם עד שיראו אם הם רוב ואז ליגמרו דינם ביחד ביום אחד די"ל דארף דעינינו כל הצורך מכ"מ מיננשי טעמייהו לאחר זמן פדאמרינו לעיל (דף ל"ה ע"א): שם אלא מרבין להם בתי דינים ומעינינו בדיניהם הרמב"ם פסק פתירין זה וכבר הקשה הרמ"ה הביאו הכס"מ למה דפסק כר"ל ולא כר"י ומתירין שם דהרמב"ם לא גרס ר"י בכולהו שמעתין.

אכן לפענ"ד י"ל דגרסי שפיר ואעפ"כ פסקו א"ש דלכאורה י"ל מ"ש דמקשה אר"ל ממיקרא דר"ח בר"י אמר ר' אושעז' ליקשיה ממשינה שלמה ריש מסכתין דקתני דאין עושין עיה"נ אלא ע"פ ב"ד של ע"א ועוד מהו לשון אלא דקאמר אלא מרבין להם כו' לא הל"ל אלא הכי קאמר מרבין להם ב"ד.

ולכן נלפע"ד דלא אר"ל בלבד קא מקשה אלא גם אר"י דכיון דס"ל דדנין וסוקלין עד רוב א"כ לעולם לא משפחת עיה"נ אפילו כשעבדו כל בני העיר עפוי"ם אלא בתצי יושביה ואם יש בה אפילו רק צדיק אחד שלא הודח לה נעשה דין עיה"נ רק במיעוט יושביה אבל עכ"פ לא בכל העיר ולא ברוב א"כ קשה ממה דקאמר ר"ח בר"י א"ר אושעז' דאי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריה הא לעולם לא משפחת עיר כולה ואפילו רובה שיעשו עיה"נ וא"כ קשה לר"י מהא דר' אושעז' וגם לר"ל ולכן קאמר סתם גמרא אלא פירוש דאין עושין לה כרב יהודה ולא כר"י ולא כר"ל אלא הכי עושין מושיבין ב"ד ומעינינו בדיניהם וא"כ פסק הרמב"ם שפיר כסתם גמרא: שם אם נשתהו שם ל' יום הן בסניף וממונם אבד: מדאמרינו דאפילו לחוב משלימין לרוב אם נשתהו שם ל' יום כש"כ דמשלימין לזכות ולכן לא הוצרכה הברייתא לנקוט דין זכות דמתניתין דחמרת וגמלת מצילין והא דנקטה הברייתא הדין לחוב ולא לזכות י"ל דאתי לאשמענו דבלא נשתהו שם ל' יום ממונם פלט ולא אמרינו דהוי פנכסי צדיקים שבתוכה ולכן הרמב"ם נקט כולה פלשון הברייתא דבו נכלל גם דין המתניתין ומפרש יותר ולכן א"ש מה שהקשה הכס"מ עליו ע"ש: שם הא למהוי מבני מתא: עיין בר"ן ונ"ל דארף דבעינו מדיחין משבט הנדחין לא בעינו רק משבט רוב הנדחין ואף אי משלימים הנדחין למיהוי רוב משבט אחר מכ"מ נעשו עיה"נ דאל"כ אכתי יקשה קושית הר"ן מאי פריף מאותו שבט היכי משפחת לה הא משפחת בחמרת וגמלת שנשתהו שם ל' יום משלימין הרוב דמקרי מיושבי העיר והם אינם מאותו שבט אלא ודאי לא בעינו המדיחין רק משבט רוב הנדחין ויש לעיין אם רוב נשים מעיר אחת הודחו אם עושין העיר לעיה"נ ולכאורה יש להוכיח דלא דא"כ משפחת מאותה העיר שלא מאותו שבט כגון שהדיחו נשים שרובם אינם משבט המדיחים.

אכן י"ל דנשים נחשבים לשבט בעליהן א"נ י"ל דעדיפא מניה משני בש"ס דנפלי ליה בירושה וגם הר"ן לא קאמר אלא משום דחמרת וגמלת אוקימתא פשוטה הוי דאירי ביה מתניתין ובזה י"ל גם כן מה שהקשינו לעיל דלוקמא בערי לויים: שם אמר ר"ש מפני מה אמרה תורה: רש"י פתב דר"ש לטעמיה דדריש טעמא דקרא ועי' בתוי"ט שהעיר מה שניף בזה ר"ש לטעמיה פיון דליכא נפקותא לדינא לכ"ע דרשינו טעמא דקרא

ולענ"ד דשפיר איפא נפקותא דכיון דמאת פל אשר בה מרבינו אפילו נכסי צדיקים שבתוכה א"כ לכאורה צריך טעם למה נכסי חמרת וגמלת שבתוכה פולטין פדאמרינו לעיל אכן לפי טעם דר"ש א"ש דלא קנסה התורה אלא הדרים בתוכה וכשלא נשתהו ל' יום לא מיקרו דרים בתוכה כיון שאינו מיושבי העיר אכן גם לדין דלא דרשינו טעמא דקרא א"ש הא דלא מרבינו נכסי אנשי עיר אחרת שבתוכה מכל אשר בה דממעטנו משללה ולא שלל עיר אחרת וכמו שכתב הרמב"ם מסוגיא דלקמן ופירש דשללה של העיר לא שייך אלא במה שהוא של יושבי העיר דהא אין להעיר שלל אלא ליושביה ובהכי א"ש מה שכתב הרמב"ם דלכך נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו כיון שישבו שם דהיינו כיון שישבו שם הוי בכלל שללה ומרבינו שפיר מכל אשר בה והכס"מ הבין דהרמב"ם נקט טעמא דר"ש וילכך הקשה בתוס' חדשים עליו למה דנקיט כר"ש הא לא פסיק פנותיה ולפענ"ד לא כר"ש כתב אלא ליתן טעם למה דמאבדין נכסי צדיקים יותר מנכסי אנשי מדינה אחרת שבתוכה דממעטנו משללה ולא שלל עיר אחרת ואף דשללה צריך לולא שלל שמים י"ל דב' שללה פתיב ואת כל שללה תקפון ואת כל שללה פליל: שם פגון דקביל עליה אחריות: א"ל הא בפסחים (דף ה' ע"ב) אמרינו דחמץ של נכרי שקבל ישראל עליו אחריות מקרי שלו ותייב לבערו אפילו אי לא הוי פתיב לא ימצא למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי דפסקינו פנותיה די"ל דרב חסדא ס"ל פאיפא דאמרי שם דס"ל דאי לא קרא דלא ימצא לא מייחשב פשלו כיון דהדר בעינא לבעלים אפילו למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי ולכן הכא דליפא קרא לא מייחשב פשלו: שם אמר ר"ח בהמה חציה של עיה"נ: לכאורה קשה לפי מה דמסקינו ביצה (דף ל"ח ע"א) דבדאורייתא אין ברירה א"כ מ"ט דעיסה מותרת אף דכמאן דפליגא דמאי דהא לא אמרינו דהוה ברירה למפרע דהוה פלגא לאו של עיה"נ הוי כיון דאיסורא דאורייתא הוא.

גם קשה לפי מה דאמרינו שם (דף נ"ז ע"ב) דבהמה של ב' שותפים שאני מחבית של ב"ש משום דבהמה ינקי מהדדי א"כ ל"ל הכא טעמא גבי בהמה משום דכמאן דלא פליגא דמאי וכמו שפירש רש"י דבשחיטת סימן דעיה"נ נעשית מטה תיפוק ליה דאי אפשר להפריש חלק דעיה"נ משום דיינקי מהדדי גם ככר הקשה הר"ן לפי פירש"י דאי פשיטא ליה דשחיטת בהמת עיה"נ חשיבה כמטה מאלי' א"כ מאי קמבעי' ליה תו לקמן בהמת עיה"נ ששחיטה מי מהני לה שחיטה לטהרה מידי גבילה ונ"ל כיון דזה ודאי דאיסור עיה"נ חל על כל אשר בה להיות אסור בהנאה ע"י גמר דין של הב"ד וכמו דאמרינו ספ"ק דערכין לענין שוה"נ זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה ולכן גבי עיסה דאפשר למפלגה אמרינו דהב"ד לא גמרו דין רק על החצי של עיה"נ לאחר שתחלק העיסה ותברר חלקה ולא שייך בזה ברירה דמקודם שנחלקה אין כאן איסור פלל ולכן אי הוי שייך גם בבהמה לומר כן דהב"ד לא גמרו דין רק על החצי של עיה"נ גם בבהמה היתה מותרת חצי האחרת שאינה של עיה"נ אבל כיון דבהמה משעת שחיטה נעשה בה דין עיה"נ דהא זה פשיטא ליה להש"ס דלפי חרב מקנינים בשחיטה א"כ משעה שמתחיל לשחוט ושחט סימן של עיה"נ הרי כבר קנים בה דין עיה"נ ולא שייך בזה לומר עוד דהב"ד לא גמרו דין רק על חצי האחרת כיון דכבר עשה בה דינא דלפי חרב ומאז נאסרת בהנאה ויינק חצי האחרת ממנה בעודה בחייה ונעשית גם היא אסורה בהנאה אף אי שחיטת סימן דעיה"נ מקרי שחיטה ליתיה מידי גבילה ולכן לא מוכח עדיין מזה מאי

דקמבע' ליה לקמן אי מקרי שחיטה לטהרה מידי גבילה או לא ועיין ביצה (דף כ"ב ע"א) במאי דקאמר ר"ח שם.

שוב זמן רב אחר שפכתתי זה מצאתי בשו"ת שאגת ארנה (סי' פ"ט) שהקשה על הרמב"ם פ"ג דפסק דבדאורייתא אין בריה האיד פסק דעיסה מותרת והניח בקושיא ולפי מה שפכתתי אתי שפיר: שם מהו שתהני בה שחיטה לטהרה מידי גבילה: לא ראיתי להרמב"ם ז"ל שהביא דין זה ולא ידעתי למה השמיטו דכיון דספק דאורייתא הוא ה"ל לפסוק להחמיר דנעשית גבילה גם ק"ל אמה שכ' רש"י בזבחים ס"פ חטאת העוף דלא מצאנו שחיטה בבהמה טהורה דלא תהני לטהר מידי גבילה והרי הכא מבע' ליה בשחיטת בהמה טהורה דעיה"נ וספיקא לחומרא.

גם ק"ל אמה שפכתבו התוספות בחולין (דף ק"מ ע"א) וז"ל וצ"ע בבהמת עיה"נ אם עבר והקריבה כו' ע"ש ובמה שכתב המהרש"א ואיד' ס"ד דכשרה למזבח פ"ג דהכא מספקא ליה ולא אפי' שוטט אי בהמת עיה"נ שגשחטה לא הוי גבילה וצ"ע.

אכן זה לתרץ דמה דמסופק הכא היינו בבהמה שהיא חולין אבל ספק התוס' הוא אם עבר והקדישה אחר שפכת נעשית בהמת עיה"נ אי מקרי גם בזה שלל שמים להיות הקרבן פשר: שם בעי ר"י שיער נשים צדקניות מהו: גם בזה ק"ל על הרמב"ם שכ' וז"ל שיער הראש בין של אנשים בין של נשים מותרת בהנאה אבל של פניאה נכרית ה"ה מכלל שללה ואסורה עכ"ל ומ"ט לא חילק וכו' דפניאה נכרית של נשים צדקניות המחוברת לגופן מותרת דגופן דמאי ואי נימא דשל רשעיות אסורה כה"ג דגופן דמאי פ"ג דגופן אסורות כש"כ דה"ל לחלק בין צדקניות לרשעיות: שם ברש"י ד"ה למהו ככני מתא.

פ"ג ששה ל' יום נקרא מאנשי העיר: מאנשי נשי העיר נ"ל שט"ס הוא וצ"ל מי ושבי העיר דהא אמרינן פ"ה יתנה בעיר ויתנה פאנשי העיר י"ב חודש וגם בברייתא הנודר הנאה גרסינן בב"ב (דף ח' ע"א) הנודר הנאה מאנשי העיר אם יש אדם שגשחה שם י"ב חודש וכו' אלמא דאנשי העיר שוין לבני העיר ולא ליושבי העיר: שם ד"ה אמר רב חסדא ובנקבצין.

דוקא מפקדים ביד אחרים: ונ"ל שהוצרך לזה פ"ג דבכלל נכסי רשעים דקתני בברייתא לכאורה הוי ג"כ ירושות שלא נכנסו מעולם לתוכה אבל פקדונות של אנשי עיה"נ לא שייך אלא במה שהיה כבר בידם והפקידום ביד אחרים דכן הוא לשון פקדון וא"כ מאי קא מקשה לקמן ואי אין נקבצין לתוכה הא אמרה חז"ל דלמא אשמועינן דאפילו פקדונות שהיו כבר בתוך העיר מותרין מה דלא אשמועינן בברייתא ולכן פ"ג רש"י דודאי גם בכלל נכסי רשעים דברייתא לא הוי רק מה שפכת הנה בתוכה דאי לא"ה לא קרינן ביה שללה: שם ד"ה כגופן דמאי.

וכשם שאין שורפין מלבושין שעליהם: מזה נראה דפשיטא ליה לרש"י דמלבושין צדיקים שעליהן אינן אוכדין וכדמוכח מהש"ס דכאן ולפי"ז צ"ל דמה דכתב ספ"ק דערבין דצדיקים שבתוכה יוצאין ממנה ערומים וכן כ' ג"כ בכריתות (דף כ"ד ע"א) דלאו דוקא קאמר ערומים ממש בלא מלבושין שעליהן אלא משאר נכסים יוצאים

ערומים: שם ע"ב בגמרא קדשי בְּדָק הַבַּיִת יִפְדּוּ: לפי פירושו הרמב"ם שאחר שגפדו שורפין אותן צ"ל דמתקנת ב"ד הוא שיפדו אותן ממעות צבור דאל"כ מי ירצה נפדות אותן פִּינּוּ דְהוֹלְכִים לְאֵבוֹד וְצָרִיכִים שְׁרִיפָה: שם ר"ל אָמַר מָמוֹן בְּעֵלִים הוּא: לְכַאוּרָה אֵיכָא נִפְקוּתָא בֵּין טַעְמָא דר"ל לדר"י לענין קדשי צדיקים שבתוכה דאי משום זבח רשעים ליפא ומשום ממון בעלים איפא ולפי"ז ק"ק מאי פריה לקמן ר"ל מ"ט לא אמר כר"י דלמא רצה לאוקמי הוּוּ בְּהַ קְדָשִׁים דְּבְרִייתָא בֵּין דְּרִשְׁעִים בֵּין דְּצַדִּיקִים כְּדַמְשַׁמַּע פִּשְׁטָא דְלִשְׁנָא דְהוּוּ בְּהַ דְקַתְנִי וי"ל פִּינּוּ דְלִפִּי"ז צ"ל דר"י ס"ל דְיוֹתֵר סְבָרָא לְאוֹקְמֵי ככ"ע מְלֹאֹקְמֵי בְּכָל גּוֹנוֹנָא בֵּין רִשְׁעִים בֵּין צַדִּיקִים ור"ל ס"ל אִפְכָּא וְאִין סְבָרָא דְפְּלִיגֵי בְּסִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת פְּאֵלוּ: שם בק"ק וְאֵלִיבָא דְרִי"ג: ק"ק דְלוֹקְמֵי בְּחֻטְאֵת דְלֹא שִׁינְיָה יִרְעוּ דְכִינּוּ דְהוּמָתוּ הַבְּעֵלִים ה"ל חֻטְאֵת שְׁמָתוּ בְּעֵלֵי דְלִמִּיתָה אֲזֵלָה וְאִי דְחֻסָּק הוּא לְאוֹקְמֵי קְדָשִׁי מְזַבַּח בְּחֻטְאֵת דְנוֹקָא לְוֹקְמֵי כר"א דס"ל דְאָשֵׁם ג"כ לְמִיתָה אֲזֵלָה בְּפ"ג דְתַמּוּרָה וְאִי דְאֵפְתִי לֹא הָוֵי עוֹלָה דְהָוֵי ג"כ בְּכָלֵל ק"ק הָא אֵפְתִי פְּשֻׁמוּקֵי לָהּ כְּרִי"ג לֹא הָוֵי פְּלָלָא דְנוֹקָא דְהָא הָוֵי בְּכוֹר דְהוּא ג"כ בְּכָלֵל קְדָשִׁים קְלִים וְאֵעִפ"כ ה"ל מָמוֹן גְּבוּהָ גַם לְרִי"ג פְּדָאֲמֵרִינּוּ בְּב"ק (דף י"ד ריש ע"א) ע"ש וי"ל דְנִיחָא לִיהַ לְאוֹקְמֵי כְּרִי"ג דְאוֹקֵי גַם מִתְנִיתוּ דְב"ק פְּנוּתֵי: שם שְׁלָלָה פְּרִט לְכֶסֶף הַקֹּדֶשׁ וְכֶסֶף מַעֲשָׂר: עֵינּוּ בְּר"ן שְׁהַקְשָׁה אִיף שִׁינְיָה זֶה לְדַבְרֵי ר"ש וי"ל דְלֵת"ק נְכֹסֵי קְדָשִׁי מְזַבַּח דְאִינּוּ בְּכָלֵל שְׁלָל עֵי"ג מִדְּרִשְׁינּוּ שְׁלָלָה וְלֹא שְׁלָל שְׁמִים אָבֵל ר"ש דְדְרִישׁ מִבְּהַמְתָּה מַה שְׁנֹאֲכָל בְּתוֹרַת בְּהַמְתָּה וּמִזָּה יֵשׁ לְמַעַט כָּל הַקְּדָשִׁים בֵּין תְּמִימִים בֵּין בְּעֵלֵי מוּמִים דְכּוֹלּוּ אִינּוּ נֶאֱכָלִין בְּתוֹרַת בְּהַמְתָּה כְּמוֹ בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר וְלָכֵן לְדִידִיחָה לֹא מִצְרָכִינּוּ לְמַעוּטֵי ק"מ מִשְׁלָלָה וְא"כ שְׁלָלָה לְמֵאֵי אֵתִי וְאֵהָא קְאָמַר פְּרִט לְכֶסֶף הַקֹּדֶשׁ וְכֶסֶף מַעֲשָׂר: שם זְבַח רִשְׁעִים תוֹעֵבָה: לְכַאוּרָה נִרְאָה דְדְרִשָׁה זֹו דְאֵתִי מְקַרָא דְמִשְׁלֵי אִינְהַ דְאוֹרִייתָא אָכֵן דַּעַת הַתּוֹס' בְּחֻלִּין (דף ה' ע"ב) נִרְאָה שְׁאִינְהַ כֵּן מְדַהֲקֵשׁוּ שָׁם ל"ל קְרָא לְאִינּוּ שָׁב מִיִּדְעָתוּ שְׁאִינּוּ מְבִיא קְרָבֵן עַל שְׁגָגָתוּ תִּפּוּק לִיהַ מְזַבַּח רִשְׁעִים תוֹעֵבָה וצ"ל שְׁהֵם סוֹבְרִים דְהִלְכְתָא גְּמִירֵי לָהּ וְאֵתָא שְׁלָמָה וְאֵסְמְכָה אֶקְרָא וְכַדְאֲמֵרִינּוּ לְעֵיל ס"פ הַנְּשָׂרְפִים לְעֵנִין עָרַל אָכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם י"ל שְׁאִינְהַ כֵּן אֵלָא דְלָאו דְאוֹרִייתָא הוּא מְדַהֲקֵשָׁה לוֹ קוֹשִׁית הַתּוֹס' וְכֵה"ג כְּתָבוּ הַתּוֹס' גּוּפָא לְעֵנִין קְרָא דְמַרְבָּה הוֹנוּ בְּנִשְׁוָה וּמַרְבִּית (בְּבָא מְצִיעָא דף ע' ע"ב) ע"ש.

וּבְהַכִּי יֵשׁ לִיִּשְׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הַמ"ל (פי"ד מה' אָבֵל) אֵהָא דְאֲמֵרִינּוּ בִּירוּשְׁלַמֵי קְדָשִׁי עֵי"ג ר' יוֹחָנָן אָמַר מוֹעֲלִין בְּהֵן ור"ל אָמַר אִין מוֹעֲלִין בְּהֵן וְכִינּוּ דְפִסְק הַרְמַב"ם דְקְדָשִׁי עֵי"ג יְמוּתוּ וְגַם ס"ל דְחֻטְאֵוֹת הַמְתוֹת לֹא נִהְגִּינוּ וְלֹא מוֹעֲלִין א"כ מ"ט דר"י דְאָמַר מוֹעֲלִין בְּהֵן וְהַגִּיחַ בְּצ"ע וּלְפִי"ז י"ל דְר"י ור"ל לְשִׁטְתָּם אֲזֵלֵי דְנִדְאֵי בְּחֻמְשׁ חֻטְאֵוֹת דְהִלְכְתָא גְּמִירֵי לָהּ דְיְמוּתוּ לֹא נִהְגִּינוּ וְלֹא מוֹעֲלִין פִּינּוּ דְמֵן הַתּוֹרָה לֹא רְאוּיָם עוֹד לְהִיּוֹת ק"מ אָבֵל בְּקְדָשִׁי עֵי"ג דְמְדְאוֹרִייתָא רְאוּיָם הֵם לְהַקְרָבָה דְלֹא נֶאֱסְרוּ בְּכָלֵל עֵי"ג דְמַמְעֻטִּין מִשְׁלָלָה וְרַק מְדַרְבְּנּוּ לֹא יִקְרְבוּ מְזַבַּח רִשְׁעִים תוֹעֵבָה לָכֵן מוֹעֲלִין בְּהֵן מְדְאוֹרִייתָא זֶהוּ סְבַרְת ר"י דס"ל דְהָא דְלֹא יִקְרְבוּ הוּא מִפְּת זְבַח רִשְׁעִים תוֹעֵבָה אָבֵל ר"ל דס"ל דק"מ דְבְרִי' בְּקְדָשִׁים קְלִים אִיִּירֵי שְׁהֵם מָמוֹן בְּעֵלִים וְאֵם כֵּן מְדְאוֹרִייתָא נֶאֱסְרוּ בְּכָלֵל שְׁלָל עֵי"ג בְּהַנָּאָה וְלֹא רְאוּיָם עוֹד לְהַקְרָבָה וְעַל זֶה קְאָמַר הַתָּם בִּירוּשְׁלַמֵי שְׁפִיר שְׁאִין מוֹעֲלִין בְּהֵן: שָׁם לֹא שָׁנוּ אֵלָא תְרוּמָה בִּיד יִשְׂרָאֵל: ק"ק לְפִי מַה דְאֲמֵרִינּוּ בְּפִסְחִים (דף מ"ו ע"ב) דְטוֹבַת הַנָּאָה מָמוֹן וְעֵינּוּ ספ"ב דְקִדְוִשִׁין א"כ אִיף אֲמֵרִינּוּ לְב' הַלְשׁוֹנוֹת

דְתְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל לֹא תִשָּׂא כְּמִמּוֹנֵי פִינּוֹן דְּטוֹבַת הַנְּאֻה מְמוֹן וּבִשְׁלָמָה הָא לֹא קִשְׂיָא לְפִי מַה דְּאֶמְרִינּוּ בְּפִסְחִים שָׁם דְּפְלִיגֵי תַנְאֵי בְּהוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ א"כ לִתְחִשְׁב כְּמִמּוֹנָא תְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל מִטַּעַם הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ דִּי"ל דְּרַב חֲסֵדָא לְטַעֲמֵיהּ דְּלִית לֵיהּ הֵתָם הוֹאִיל גְּבִי הַאֲפָה מִיּו"ט לְחוּל וְהוֹאִיל זֶה תִּלְיָא בְּהוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ כְּמִבְּנֹאֵר שָׁם (דָּף מ"ח ע"א) אֲבָל מִטוֹבַת הַנְּאֻה מְמוֹן קִשְׂיָא לְכַאוּרָה.

וְהִנֵּה הֶרְמֵב"ם לֹא הִבִּיא בְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי דַעִיה"נ אֲוִקִימְתָא דְלִקְמָן דְּאִיְרִי בְּנִפְל מְחִיצוֹת רַב כ' סֵתָם דִּיגְנָזוּ וּכְבָר הַקְּשָׁה הִלַּח"מ לְמַה הַשְּׁמִיט אֲוִקִימְתָא דְהַש"ס. וְלְכַאוּרָה הִנֵּה נ"ל לְפִי מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים שָׁם לְמ"ד הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ לְמַה אִין יוֹצֵאִין בְּמַצָּה שֶׁל מ"ש לְמ"ד מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא וְעוֹד הַקְּשׁוּ מִהִקְדָּשׁ לְמַה אִין עוֹבְרִין עַל חֲמָצוּ מִטַּעַם הוֹאִיל וְתִקְרָצוּ בְתִי קָמָא דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל מִטַּעַם דְּכַתִּיב לֵה' וְעוֹד תִּקְרָצוּ אֶהֱקַדָּשׁ דְּבָא לִיד גְּזָבֵר וּא"כ בְּתִירוּצָא בְּתִרָא ע"כ לֹא ס"ל דְּדִרְשָׁה דִּלְה' מִהֵנִי דְלֹא אֶמְרִינּוּ וּא"כ אֶפְתִּי קֶשֶׁה מִמ"ש וצ"ל לְפִי תִירוּצָא דְרַב אֶסִי דְאָמַר לְמ"ד מ"ש מְמוֹן גְּבוּהָ אִין יוֹצֵאִין בְּמַצָּה שֶׁל מ"ש סָבַר כְּרַב חֲסֵדָא דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל וְרַב חֲסֵדָא הֵכָא דְתִלִּי הַמְחַלְקֵת בְּמְמוֹן גְּבוּהָ אוֹ מְמוֹן הַדְּיוּט לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל וְלָכֵן לְדִידִיָּהּ מִקְשָׁה שְׁפִיר דְלִמ"ד מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא לִישְׁתְּרִי מ"ש דַּעִיה"נ אֶפִּילוּ בְּאֶכִּילָה דִּל"ל דְּאָסוּר מִטַּעַם הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל וְלִכְדָּהּ נִחְשָׁב כְּמִמּוֹנוֹ דְהָא רַב חֲסֵדָא לִית לֵיהּ הוֹאִיל וְאִין לֹאמַר דְאֶפְתִּי מֵאִי ק"ל לר"ח דִּילְמָא מִתְּנִיתָן אֲתִיָּא כִּמ"ד דְאִית לִי הוֹאִיל פִּינּוֹן דְּפְלוּגְתָא דְתַנְאֵי הִיא בְּפִסְחִים שָׁם דּו"א דא"כ יִקְשָׁה אֶר"ח לְמַה לֹא פָּסַק כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה וְעוֹד דִּמ"ד דְאִית לֵיהּ הֵכִי שָׁם הוּא ר' אֲלִיעֶזֶר וּמִתְּנִיתָן בִּלְא"ה לֹא אֲתִיָּא כִּר"א פְּדִאֲמִינּוּ לְקָמָן מִתְּנִיתָן דְלֹא כִּר"א אֲבָל לְהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְפָּסַק בְּפ"א מַה' יו"ט כְּרַבָּה דְאִית לֵיהּ הוֹאִיל בִּלְא"ה לֹא קֶשֶׁה מִמ"ש קוֹשִׁית הַש"ס וְלָכֵן לֹא הִנְצִירָהּ לְאֲוִקִימְתָת הַש"ס דְנִפְל מְחִיצוֹת אֲלֹא דְאֶפְתִּי ק"ל עַל הֶרְמֵב"ם דְפָּסַק גַּם מִימְרָא דְרַב חֲסֵדָא דְתְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל תַּנְתָּן לְכַהֵן שְׁבַעִיר אַחֲרֵת וּבְהָא נִדְאִי קֶשֶׁה דְנִימָא הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל וְלִיתְסַר וצ"ע: שָׁם הָא קִלְטוּהָ מְחִיצוֹת: עֵינִין בְּמַכּוֹת (דָּף כ' ע"א) דְמִבְּנֹאֵר שָׁם דִּלְר"י אֶמְרִינּוּ דְמִתְּנִיתָן שְׁלֵא הוֹרְמוּ כְּמִי שֶׁהוֹרְמוּ דְמֵינִין וַיֵּשׁ לוֹ לְכָל מִילֵי דְאוֹרִיָּתָא דִּין מ"ש חוּץ מִלְעַנְנֵי קִלְיָהּ דְרַבְּנָן דְאִינוּ קוֹלְטִין וּא"כ לְכַאוּרָה לִימָא דְמִתְּנִיתָן ר"י הִיא וְאִיְרִי בְּדָבָר שְׁנִגְמָרָה מְלֹאכְתוֹ וְנִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְנִגְמַר דִּינוֹ שָׁם דְמְמוֹן הַדְּיוּט הוּא פִּינּוֹן דְכִמוֹ שֶׁהוֹרַם הַמַּעֲשֵׁר דְמִי וְרְאוּי לְאֶכִּילָה שָׁם וְהַמְחִיצוֹת לֹא קִלְטוּהוּ פִּינּוֹן דְעֵדִינִין לֹא הוֹפְרֵשׁ וַיֵּשׁ לִישָׁב: שָׁם בְּרִש"י ד"ה לְעוֹלָם בְּבַעֲלֵי מוּמִין.

שְׂאִין אוֹמְרִים בְּהֵמַת עֵיה"נ: עֵינִין בְּתַמוּרָה (דָּף ח' ע"א) דְשָׁם נִרְאָה דְאִין נֶאֱכַל בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָהּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְאִין נִמְכָּר בְּאֶטְלִיז וְלְכַאוּרָה צ"ע לְמַה לֹא פִי' רִש"י גַם הֵכָא כֵּן וְתִי' אֲמַמ"ו נִר"ו דְבִבְכוּרוֹת (דָּף ל"א ע"א) הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' אֲמַה דְמִפְרָשׁ הֵתָם טַעֲמָא דְאִין נִמְכָּרִין בְּאֶטְלִיז מְשׁוּם בְּזִיוֹן קְדָשִׁים וְהִרִי מְדַמְפִיק הֵכָא מִקְרָא דְבְּהֵמָתָהּ מְשַׁמַּע דְּמִדְאוֹרִיָּתָא הוּא וְתִקְרָצוּ ע"ש וְכֵן פְּתַבוּ שָׁם (דכ"א ע"ב) וּבְזִבְחִים (דָּף ה' ע"ב) .

וַי"ל דְּזֶה הִנֵּה קֶשֶׁה גַם לְרִש"י וְלָכֵן פִּי' דְהָא דְאֶמְרִינּוּ דְאִינוּ נֶאֱכַל בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָהּ לֹא הֵינּוּ שְׂאִינוּ נִמְכָּר בְּאֶטְלִיז דְמִדְרַבְּנָן הוּא אֲלֹא מִפְּנֵי שְׂיֵשׁ לוֹ שָׁם לְנוּי וְנִקְרָא עַל שָׁם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׁר אֲכֵן לְכַאוּרָה מִנ"ל זֶה דְנִקְרָאוּ עֵדִינִין עַל שָׁם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׁר כְּשֶׁהֵם בַּעֲלֵי

מומין פֿינן דחולין גמורים הם נאנים צריכין פֿדנייה ועל זה מיימי בתמורה מתנימן דאין
נמפרין באטליז משום בזיון קדשים דמוכח מניה דעדיין נקרא שם קדושה דבכור ומעשר
עליו אף פֿשהוא בעל מום: שם ד"ה אָבֿל בגבולין.

ל"א אָבֿל בגבולין דאין לה היתר אָכילה: לכאורה לפי לשון זה לא אמרינו דבגבולין
מזון גבוה הוא ואעפ"כ פֿטור מן החלה פֿינן דאין ראוי לאָכילה לא קרינו ביה עריסותיכם
וכן צ"ל שפֿברו התוס' שפֿתבו בקידושין (דנ"ג ע"ב) דר' יהודה פֿשהוא רבנן דהקא ס"ל
דגם בגבולין מזון הקדוש הוא וכן נראה ג"כ דעת הר"ן בסופה (דף ל ע"א) פֿשהניחו
התו"ט בצ"ע וכן דעת הרשב"א בקידושיו ע"ש אָכן לפ"ז צ"ב מאי מקשה ארב חסדא
מעיה"נ וצ"ל כמו דלא מקרי עריסותיכם פֿינן שאסור באָכילה כמו כן לא מקרי מ"ס
בגבולין שְלֵלָה פֿינן שאסור באָכילה ובהנאה והיינו דפריה מעיה"נ אַחלה: שם ד"ה אָלָא
בעיר אַחרת.

לישפֿתרו נמי באָכילה: פֿי ע"י פֿדיון דאי לאו הכי אי אפֿשר לאָכלו בגבולין אָכן לדעת
הרמב"ם דס"ל דקדשי בְדֵק הבית צריכין שְרִיפָה אחר פֿדני' צריה לפרש דהקושיא היא
שפֿיעלה אותו לירושלים ויאכל אותו שם: שם דף קי"ג ע"א בגמרא ר"א אומר כל עיר
שיש בה אפילו מזונה אחת: לר"א צ"ל דלית ליה דרשה דשְלֵלָה למעט שְלֵלָה גבוה ולכן
גם מזונה הוי בכלל שְלֵלָה עיה"נ ובעי עמה שְרִיפָה אָבֿל לדידן דדרשינן שְלֵלָה למעט
שְלֵלָה גבוה לא מעפֿא מזונה שיש בה דין עיה"נ וזה שכ' רש"י ואנן בעינן שְלֵלָה וליפא
דהא שְלֵלָה שמים הוא עכ"ל וא"כ ודאי דקשה מה שהקשה בת"ח לעיל (ע"א) דמ"ט דאין
שורפין מזונה לר"א לייתי עשה ולידחי ל"ת דלא תעשון כן ולכאורה הנה"ל דכיין
דכתיב עשה לאבוד ע"ז דכתיב ואבדתם את שמים א"כ דרשינן שמים ולא שם שמים
וה"ל עשה דלאו הפא מכלל עשה ולכן אינו דוחה ואפילו לדעת הרשב"א הביאו
הש"מ בכתובות (דף מ' ע"א) דלאו הפא מעשה נדחה מפני עשה צ"ל דכשיש לאו אָלו
אינו נדחה כדמוכח מהא דאמרינן ביבמות (דף ק' ע"א) בשלמא מן הנשואין לא אתי
עשה ודחי ל"ת ועשה ע"ש אָכן הא ק"ל מה בכך דלא יכולים לקיים כל שְלֵלָה פֿשיש
מזונה אחת שם אי לא בעינן קרא פֿדכתיב א"כ נימא דקרא דוקא איירי היכא דאיפא
לקיים כל שְלֵלָה פֿשלא יש שם דבר הקדוש אָבֿל פֿשיש שם דבר קדוש באמת לא בעינן
כל שְלֵלָה ונהרי לעיל (דף מ"ה ע"ב) אמרינן דפליגי תנאי אי בעינן קרא פֿדכתיב ור"א
ס"ל שם דלא בעינן קרא פֿדכתיב דס"ל נתן על מקומו ודיו ע"ש ואף דמסוגיות הפוכות
היא ובנזיר ס"ל ר"א אפֿא דבעינן קרא פֿדכתיב מכ"מ קשה מרבי אליעזר דהקא אסוגיא
דלעיל איך אפֿשר לומר דר"א לא ס"ל דבעינן קרא פֿדכתיב וצ"ע.

שוב גלע"ד שְבמה שכ' רש"י ואנן בעינן שְלֵלָה וכו' רצה ליישב קושית הת"ח דהיינו
נדאי אי משום לאו לחוד הוי אמרינן עשה דוחה ל"ת והא דאמר ר"א אין נעשית עיה"נ
היינו טעמא פֿינן דבקרא דלא תעשון גלי קרא שאסור לשורף מזונה א"כ שְלֵלָה שמים
הוא ור"א דריש רק היכא שיש לקיים כל שְלֵלָה שאין בה רק שְלֵלָה אז נעשית עיה"נ
אָבֿל פֿשיש בה גם שְלֵלָה שמים אין נעשית עיה"נ כָלֿל וממילא מתורץ ג"כ מה שהקשינו
לר"א הא לא בעינן קרא פֿדכתיב די"ל דהא דרש כל שְלֵלָה דוקא אם הפל שְלֵלָה וא"כ
מיעט קרא בפ"י: שם מר סבר עוד לכמו שהיתה: פן פסק גם הרמב"ם וק"ל פֿינן דזה

פשוט דטעם דרשעה זו דעווד לא מצרכינן אלא אי אית לן דרבי אבין דאי לית לן דרבי אבין בלא"ה דרשינו אין בפלל אלא מה שבפרט.

והנה במ"ק (דף ג' ע"א) אמרינו אתמר החורש בשביעית ר"י ור"א חד אמר לוקה כו' מ"ד לוקה לית ליה דר' אבין כו' לא דכ"ע לית ליה דר' אבין כו' ע"ש ולפי המבואר שם לא מצרכינן טעמא דמפדי זמירה בכלל זריעה וכו' למאי הלכתא פתבינהו רחמנא אלא למ"ד אין לוקין ואי לית ליה דר' אבין והנה הרמב"ם (ריש ה' שמ"ט) פסק דאין לוקין ובאר הטעם דמדכתיב זמירה ובצירה וא"כ ע"כ פסק פמסקנת הש"ס דכ"ע לית ליה דר' אבין וא"כ למה מצריף הקא טעמא דעווד הא בלא"ה ממעטינו גנות ופרדסים פיון דלית לי דר' אבין א"כ אין בפלל אלא מה שבפרט ועוד ק"ל לפמ"ש רש"י שם דר' אבין לא קאמר אלא דכלל בעשה ופרט בל"ת לא דרשינו במדת פלל ופרט וכלל אלא במדת פלל ופרט דאין בפלל אלא מה שבפרט ונהרי הקא אדרבה אמרינו דמאן דלית לי דר' אבין ס"ל הכי דאין בפלל אלא מה שבפרט ואף דהתם הוי פלל ופרט וכלל והקא לא הוי רק פלל ופרט כש"כ הוא דאי פלל ופרט וכלל דרשינו במדת פלל ופרט למעט הפל כש"כ בכלל ופרט הנה לן למידרש הכי גם יש להבין במאי פליגי ב' לשונות של רש"י הקא למה אמרינו ללשנא קמא דלריה"ג דאית לי דר' אבין מרבינו גנות ופרדסים אפילו לל"ת דדרשינו במדת דבר שהיה בפלל ויצא מן הפלל ללמד וללשנא בתרא לא אמרינו הכי אלא דגנות ופרדסים הם בעשה דוקא ובתים בל"ת.

ונ"ל דהנה התוס' הקשו שם על פי רש"י וגרסו ע"פ הירושלמי אפכא דכ"ע אית להו דר' אבין ומ"ד לוקה שפיר דלא אמרינו אין בפלל אלא מה שבפרט אלא דרשינו במדת דבר שהיה בכלל פן כ' הריטב"א בפי' לדעתם ומ"ד אינו לוקה הטעם משום דיצא זמירה ובצירה והריטב"א הסכים עם פי' רש"י וגירסתו אכן הרמב"ם י"ל דסבר פפירוש התוס' וגרסתם ושפיר פסק כמ"ד דאית לי דר' אבין ואעפ"כ מצריף הטעם דיצא זמירה ובצירה הא דאין לוקין ולכן מצריף גם הקא דרשעה דעווד ובזה י"ל דפליגי ב' לשונות של רש"י הקא דלשנא קמא סבר פשיטת התוס' במ"ק דלר' אבין אין דנין במדת פלל ופרט לומר אין בפלל אלא מה שבפרט אלא במדת דבר שהיה בפלל ולכן ל"ק מה שהקשינו לעיל עליו אבל לישנא בתרא סבר פשיטת רש"י במ"ק דלר' אבין דנין במדת אין בפלל אלא מה שבפרט ולכן לא מרבינו לל"ת אלא מה שבפרט אכל העשה ודאי קיימת דלגב' אין פרט לומר אין בפלל אלא מה שבפרט ולפי שיטה זו מתורץ ג"כ מה שהקשה הראב"ד הביאו הר"ן דלריה"ג ל"ל עוד פיון דבלא עוד ג"כ מרבינו גנות ופרדסים ולפי"ז א"ש דבלא עוד לא הוי מרבינו גנות ופרדסים רק לע' וכמו שפי' רש"י לפי שיטה זו אבל מדרשא דעווד מרבינו גו"פ גם בכלל ל"ת דלא תבנה וכמו שכתב רש"י שלא תבנה לעולם לשם דבר לא לבנין בתים ולא לגנות ופרדסים לא תבנה עוד עכ"ל ולהכי מצרכינן עוד גם לריה"ג וקא ל"ק לפי שיטה זו פיון דלריה"ג אמרינו בהקושא דאית לי דר' אבין ולכן נשאר העשה לחוד לגו"פ והל"ת לבתים וא"כ פי מתרץ דגם ר"ע ס"ל דר"א מה בכך דכתיב ג"כ ל"ת עוד דלכמו שהיתה אינה נבנית הא גבי עשה לא פתיב ואפתי גימא דעווד לא ממעט רק ל"ת בגו"פ אבל לעולם הע' לענין גו"פ פדקאי קאי דז"א דע"כ דעווד דכתיב גבי ל"ת אתי למעט גו"פ מעשה דל"ת לא צריף דמהיכי תיתי לרבות גו"פ בכלל ל"ת פיון דאית לן דר' אבין אכן הראב"ד דהוקשה לו פן צ"ל דס"ל ג"כ פלשנא

קמא דרש"י הקא שהוא שיטת התוס' דמ"ק ולכן הוצרך לגרוס אפכא דכ"ע לית לי דר' אבין וכמש"כ הר"ן ולפי"ז י"ל עוד דהרמב"ם סבר שפיר פגירסת רש"י במ"ק רק שגם הקא גרס פגירסת הרמב"ד ולכן ג"כ לא קשיא עליו מה שהקשינו לעיל וכמובן אלא שזה אינו נ"ל פ"ן דלפי מה שהוכחנו שיטת רש"י שם סבר ע"כ פלישנא בתרא דהקא וגרסת הרמב"ד לא מצרכינן ללישנא זה א"כ אי יסבור הרמב"ם פשיטת רש"י דמ"ק וגרס הקא פגירסת הרמב"ד תפס החבל בשני ראשין לכן נדאי עיקר כמו שפכתנו דהרמב"ם סבר פשיטת התוס' דמ"ק וכלשנא בתרא דהקא.

ובזה א"ש מה דקשה לכאורה עוד על הרמב"ם דכ' דהבונה עיה"נ לוקה מ"ל"ת דלא תבנה עוד ולא כ' ג"כ דעובר אעשה דוהיתה תל עולם פדרפו בכ"מ ונהרי הקא קרי לי הפלל בפ"ע הרי דוהיתה תל עולם עשה הוא ולפ"ז א"ש דדוקא ללישנא בתרא דרש"י אמרינן דהוי ונהיתה תל עולם עשה גמור לענין גו"פ וממילא ג"כ לענין בתים אבל ללישנא קמא דדרשינן במדת דבר שהיה בכלל אמרינן דהל"ת גלי על הפלל שנקתב בלשון עשה שלוקין עליו א"כ הוי ל"ת ולא נשאר עשה כלל וכיין דהרמב"ם פסק פלישנא קמא פדהוכחנו שפיר השמיט הך עשה דוהיתה תל עולם ואף דהרמב"ם פסק דאין לוקין אגנות ופרדסים היינו מדכתיב עוד וכו"ע אבל לעולם עיקר דרשת הקרא ע"כ גם לר"ע פ"ה הוי במדת דבר שהיה בכלל דאל"כ עוד ל"ל ונהריה לזה דגם בריש ה' שמ"ט לא הביא הרמב"ם רק עשה דנשבתה הארץ שבתון ועשה דבחריש ובקציר תשבות והשמיט עשה דשבת שבתון יהיה לארץ דקרי בש"ס לעשה בכלל ולפ"ז א"ש פ"ן דאית לי דר"א דדריש דדבר שהיה בכלל ויצא מן הפלל וכללה העשה בל"ת: שם בריש"י ד"ה פלל בעשה.

ולומר ב"ן בפלל היה ולמה יצא: א"ל הו צריך להוציא ללאו דמוהיתה תל עולם אין לוקין די"ל דלשון ב"ן לא הל"ל אלא הל"ת ג"כ בלשון פלל כמו העשה פגון לא תוקם עוד וכדומה: מה שאמרתי לסיום המסקנתא בק"ק קארלסרוהע יום ד' י' א"ש שנת תקפ"ד לפ"ק: במדרש שה"ש בגבעון נראה ה' אל שלמה בתלום הלילה ויאמר אליהם שאל מה אתן לה אמר שלמה אם אשאל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות הוא נותן לי אלא הרי אני שואל את החכמה והפלל בכלל הה"ד ונתת לעבדך לב שנמע א"ל הקב"ה שלמה חכמה שאלת לה ולא שאלת עושר ונכסים ונפש אויבך ח"י החכמה והמדע נתון לה ועי"כ עושר ונכסים אתן לה מיד ויקח שלמה והנה תלום א"ר יצחק תלום היה עומד על פני חמור נוהק והוא יודע מה נוהק צפור מציץ והוא יודע מה מצוץ מיד ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' וגו' אמר רבי אלעזר מפאן שעושין סעודה לגמרה של תורה א"ר יודן ללמדך שכל מי שמלמד תורה ברבים זוכה ושורה עליו רוח הקודש שכה עשה שלמה שלמד ושרתה עליו רוח"ק ואמר ג' ספרים משלי וקהלת ושה"ש ע"כ.

אמרינן במ"ק (דף כ') בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא והקשו התוס' שם א"כ מאין להם לישראל הא אמרינן דאין מזל לישראל ותירצו דלפעמים ע"י זכות רב נשתנה המזל אכן ע"ז הקשו מר"א בן פדת שהראו לו בתלום שאם ירצה מזונות יצטרך להפוך הקב"ה עולמו לתוהו ובוהו והוא נדאי צדיק גמור הנה ונלענ"ד ליישב קושית התוס' ע"פ מה שהובא בילקוט ראובני פי מן י"ה של שם הני"ה

ב"ה נשפעים בנים ומהו חיי ומקה' מזוני והנה ענין בנים לי"ה נ"ל הוא ע"פ מה דאמרין בסוטה כי כשיש שלום בין איש לאשה הקב"ה מטיל שמו ביניהם דהיינו י' לאיש וה' לאשה וא"ל נוטל שמו ונשאר אש ועיקר תכלית איש ואשה הוא להעמיד תולדות ואם לאו נשאר אש יצר הרע א"כ בנים נשפעים מצד הקדושה דאיש ואשה שהוא י"ה וחיי מו' נ"ל לבאר בזה מה שאמרין בפרקי ר"א נישם ה' לקחו אות שחקק אות ו' על מצחו והמפרשים תמהו למה אות ו' דוקא ולפ"ז א"ש פי הוא הרג להביל ופגם באות ו' של שם הוי' ב"ה אשר ממנו נשפע חיים ולכן נשפח לו הקב"ה חקק אות ו' על מצחו להודיע שפכר תקן את אשר עוות ומזוני הנתלים בה' כפר כתב הילקוט בעצמו שפרומז בפסוק המאכילה מן במדבר ה' מאכילה וא"כ רק להאמות באים בני חיי ומזוני מכת מזל ולא מצד הקדושה של שם הוי' ב"ה אבל ישראל אשר אינם תחת המזל מקבלים השפע מהקב"ה גופא ומשמו הגדול וזה הענין מה דאמרין סוף הענין ג' מפתחות הם בניד הקב"ה ולא נמסרו לשליח של חיי ושל גשמים ושל תחית המתים דשל חיי הוא לפקוד עקרות דהיינו בני ושל תחה"מ הוא חיי ושל גשמים הוא מזוני והם באים משפע שם הקב"ה לישראל בלא אמצעות מזל ושליח אכן זה דוקא בזמן שבהמ"ק קנים וישראל שרויים על אדמתם שאז נשלם ה' במלואו אבל פשאין בהמ"ק קנים ידוע מה דאמרין בגמרא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם ולא נשאר רק י"ה ולכן תמה ר"י כשראה דאיפא סבי בבבל דלמען ירבו ימכם על האדמה פתיב וגם לענין מזונות אמרין בגמ' דכשבהמ"ק קנים ישראל נזונים מהעיקר והאנמות מתמצית ועכשיו הוי איפכא דעתה גם לישראל לא בא רק מכת מזל כיון דאזיל השפע של ו"ה והמזל מתנגד לישראל דע"פ המזל לא יהיו ישראל כשכבר ראה אברהם באצטגנינות ע"פ המזל כי לא יהיו לו בנים ולכן ר"א בן פדת שהיה לאחר החורבן שפיר השיבו לו כי יצטרף הקב"ה להחזיר העולם לתהו ובוהו אולי ישתנה מזלו ומתורץ מה שיקשו התוס'.

ועפ"ז נ"ל לבאר ג"כ גמרא דכתובות (דף ח' ע"ב) ר"ח בר אבא מקרי דרדקי דרשב"ל הוי שכיב ליה ינוקא כו' דור שהאבות מנאצים להקב"ה כו' הכי קאמינא לי' חשיב את לאתפוס אדרא ע"ש ולכאורה איך רמז לי' רשב"ל דלא קאמר ליה רק שמתו בעון הדור ולא בעון עצמו ונ"ל דבגמרא דברכות אמרין דג' דברים מכפרין עונותיו של אדם והא' כשמתו בניו ומייתי ע"ז קרא דמשלם עון אבותם אל חיק בניהם וי"ל למה הכא בכתובות מייתי קרא אחריןא דנירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו ונ"ל דהדבר כך הוא דאם האבות חוטאים באיזה עבירה שיהיו לפעמים מתים בניהם לכפר עליהם כדקאמר קרא דמשלם עון אבותם אבל אם מתים בלא עון אבותם אלא בעון הדור בזה לא נענשים רק אם עון הדור הוא ע"ז או כפירה בהשגחת הקב"ה דזה הוא מדה כנגד מדה דע"ז מסלק הקב"ה השגחתו ואזיל השפע של י"ה שהם בנים ולכן מתים הבנים לא שנענשים על עון אחרים אלא מכת המזל וזהו מקרא דנירא ה' וינאץ דאיירי בזה כדקאמר ותשפח אל מחולקת וגו' הם קנאוני בלא אל וגו' והנה ר"ל רצה לנחם לרחב"א דלא מתו בניו בעונו רק בעון הדור ולכן דייק לו דור שהאבות מנאצים להקב"ה ומייתי לו קרא דנירא ה' וינאץ דאיירי בעון ע"ז ומה שדומה לה מכפירה השגחה פרטית כי זה עיקר עון ע"ז כמו שביאר הרמב"ם ריש ה' ע"ז וזה ג"כ בזמן שאין בהמ"ק קנים כי אז לא נשאר מהשם הוי' ב"ה רק השפע מי"ה שהם בנים ולכן נענש הדור במיתת בנים אבל בזמן שבהמ"ק קנים

שֶׁהַשֵּׁם בְּמִלּוּאוֹ אֵז מִי שְׁעוֹבֵד ע"ז אוֹ כּוֹפֵר בְּהַשְׁגָּחַת הַקַּב"ה פּוֹגֵם בְּכָל הַשֵּׁם וְהוּי עֲוֹנָשׁוֹ בְּכַנֵּי חַיִּי וּמְזוֹנֵי וְלִכְנֵן אַחְזָב וְחִיָּאל שׁוֹשְׁבֵינוֹ וְנַעֲנְשׁוֹ בְּזֶה בְּחַיֵּי דַשְׁנִיָּהֶם מֵתוֹ אַחְזָב בְּמִלְחָמָה וְחִיָּאל אֶצֶל מִזְבַּח הַבַּעַל בְּהַר הַפְּרָמֶל כְּדַאִיתָא בְּמִדְרָשׁ וּבְכַנֵּי חִיָּאל מֵתוֹ וְגַם בְּנֵי אַחְזָב כְּוָלָם נִהְרְגוּ וּמְזוֹנֵי שְׁהִיָּה רָעַב בֵּימֵיהֶם עַל הָאֶרֶץ: וּבְזֶה נִבְּאָר לְבָאָר הַמְּשֻׁף הַמְּאָמְרִים דְּסוּף מְסַכַּת סְנֵהֲדְרִין דְּקִאָמֵר תַּנְיָא לֹא עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ כּו' תַּנְיָא בְּאַבְיָרָם בְּכוּרוֹ לֹא הָיָה לוֹ לְלִמּוּד כּו' מְלַמֵּד שְׁהִיָּה מְקַבֵּר וְהוֹלֵךְ מְאַבְיָרָם וְעַד שְׁגוּב וּכְבָר הַקּוֹשֶׁה לְרַש"י הַמְּשֻׁף הַמְּאָמְרִים עוֹד י"ל דְּקִאָמֵר בְּשָׁגוּב צְעִירוֹ הָיָה לוֹ לְלִמּוּד מָה הָיָה לוֹ לְלִמּוּד עוֹד אַחַר שְׁכַבָּר מֵת וּנ"ל דְּהִנֵּה יְדוּעַ דְּטַעוֹת עוֹבְדֵי ע"ז אִף שְׁחַמְכִים גְּדוּלִים הָיוּ בָּהֶם הִי כְּמוֹ שְׁבִיָּאָר הַרְמַב"ם רִישׁ ה' ע"ז שְׁחַשְׁבוּ שְׁרָצוֹן הַקַּב"ה הוּא ח"ו בְּעַצְמוֹ לַעֲבֹד אֶת הַפְּחוֹת שְׁהַצִּיב לְמִשְׁוֹל בְּעוֹלָם וְשָׁהֶם מְשַׁגְּיחִים עַל כָּל פְּרָטֵי בְּנֵי אָדָם וְלֹא הוּא וְע"כ חֲשָׁבוּ שְׁפָל מַצּוֹת ע"ז שְׁפָתַב בְּתוֹרָה כְּתַב מִשָּׁה לַעֲצָמוֹ ח"ו וְלֹא דִבֵּר כֵּן ה'.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְבָאָר עוֹד מ"ט לֹא יִכְנוּ גַם עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ וּנ"ל דְּבִירוֹשְׁלָמִי פ"ק דְּשַׁבָּת הוּבָא בִּיְלִקוּט קִאָמֵר הַטַּעַם דְּוְהִיתָה תֵּל עוֹלָם דִּירִיחוֹ דַּעִיָּה"נ עֲשָׂאָה פִּי מִפְּנֵי גְּוָדֵל כּוֹחַ הַטְּוִמָאָה דְּכִיְשׁוּף וְע"ז שְׁהִיָּה שֵׁם כְּדִקְאָמֵר וִירִיחוֹ סוּגְרַת וּמְסוּגְרַת וּמְפָרֵשׁ בְּש"ס ע"י כִּיְשׁוּף עֲשָׂאוּהוּ כְּעִיר הַנְּדַחַת וְכִיּוֹן שְׁבַעִיָּה"נ הַקְּפִידָה הַתּוֹרָה שְׁלֵא יִשְׂאָר מְמַנָּה דְּבָר בְּעוֹלָם אֲשֶׁר יִקְרָא שְׁמוֹ עָלָיו כְּדִקְאָמְרִינוּ לְקַמְּוֹ וְלֹא יִדְבַק בְּיָדָהּ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב ה' מִחֶרֶן אִפּוֹ וְכִאֲשֶׁר נִבְּאָר לִכְנֵן גַּם שֵׁם יְרִיחוֹ לֹא יִקְרָא עוֹד אֲכֵן חִיָּאל וְאַחְזָב שְׁכַפְרוּ בְּאַזְהַרַת ע"ז א"כ לִיכָּא דִּין עִיָּה"נ אֶצְלָם וּא"כ לֹא הֶאֱמִינוּ גַם בְּזֶה שְׁהִנְהִיר הַקַּב"ה שְׁלֵא לְבָנוֹת יְרִיחוֹ עַל שֵׁם עִיָּה"נ וְלִכְנֵן תֵּלָה חִיָּאל מִיַּתַּת בְּנָיו בְּמִזְל וְלֹא לַעֲוֹנָשׁ עַל עֲבָרוֹ אֶת מַצּוֹת ה' וְהִיָּנוּ דְּקִאָמֵר תַּנְיָא לֹא יְרִיחוֹ עַל שֵׁם עִיר אַחְרַת וְלֹא עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ וְהִיָּנוּ מִטַּעַם עִיָּה"נ וּא"כ הָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ רָשַׁע לְהוֹכִיחַ ע"י מִיַּתַּת בְּנָיו שֵׁישׁ לְפָרוֹשׁ מֵע"ז וְעַל זֶה קִאָמֵר בְּרִיָּיתָא אַחְרִיתִי בְּאַבְיָרָם בְּכוּרוֹ לֹא הָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ רָשַׁע לְלִמּוּד פִּי לְפָרוֹשׁ מֵע"ז דְּזֶה הָיָה יָכוֹל לְתַלּוֹת בְּטַבַּע אֶבֶל בְּשָׁגוּב צְעִירוֹ אַחַר שְׁמַת גַּם זֶה הָיָה לוֹ לְלִמּוּד שְׁמַת ע"י קַלְלַת יְהוֹשֻׁעַ בְּדַבַּר ה' עַל שְׁכַנָּה עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ וְשֵׁישׁ לָהּ דִּין עִיָּה"נ אֲשֶׁר ע"כ יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּאַזְהַרַת ע"ז וְשָׁפִי ה' דִּבֵּר כֵּן וְאַעֲפ"כ לֹא לְמַד אֲכֵן לְכַאוּרָה עֲדִיין לֹא הָיָה לוֹ לְלִמּוּד דְּהָא גַם מִיַּתַּת שְׁנֵיהֶם הָיָה יָכוֹל לְתַלּוֹת בְּטַבַּע ע"כ מִיָּתִי בְּרִיָּיתָא שְׁלִישִׁית דְּמְלַמֵּד שְׁהִיָּה מְקַבֵּר וְהוֹלֵךְ מְאַבְיָרָם עַד שְׁגוּב פִּי בְּגְדוֹל הַחַל וּבְקַטְוֹן פְּלָה וְלֹא מֵת בְּכָל בְּנָיו הַקְּטָן לְפָנֵי הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ וְכּוֹלֵי הָאֵי וְדַאֵי אֵינן לְתַלּוֹת בְּטַבַּע אֶלָּא וְדַאֵי מֵאַת ה' הִיָּתָה זֹאת וְאַעֲפ"כ נִשְׁתַּרְשׁ בְּחֻטְאוֹ וְלֹא שָׁב: וְלְבָאָר זֶה יוֹמֵר מִיָּתִי מִיִּמְרָא אַחְרִיתִי אַחְזָב שׁוֹשְׁבֵינוֹ הָיוּ כּו' א"ל הַשְׁתָּא לְוֹנוֹתָא דְּמִשָּׁה לֹא מְקַיָּמָא כּו' מִיָּד נִיאָמֵר אֵלֵיהּ הַתְּשֻׁבִי.

וְגַם בְּזֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּקִאָמֵר הַשְׁתָּא לְוֹנוֹתָא דְּמִשָּׁה דַּאִיָּה תַּלְיָא זֶה בְּמָה דַּאֲקָדִים לִיָּה דְּלִמָּא כִּי מִיְלֵט יְהוֹשֻׁעַ הָכִי קְלִיִּיט וְכִי אֵי לֹא מִיְלֵט יְהוֹשֻׁעַ הָכִי לֹא הָיוּ קְשִׁיָּא לִיָּה הַשְׁתָּא לְוֹנוֹתָא דְּמִשָּׁה כּו' שְׁנִית לְמָה נִקְט דְּוִקָא הָךְ קַלְלָה דְּמִשָּׁה וְלֹא כָּל הַנֶּה קַלְלוֹת שְׁכַפְרָשׁת בְּחַקוֹתֵי שְׁלֵא נִתְקַיָּמוּ ג"כ אֵז וְהָרִי הֵם הָיוּ מִפִּי ה'.

וּלְפִי דְּרַכְנוּ י"ל דִּישׁ לִיתָן טַעַם שְׁתַּהֲיָה הָעִיר תֵּל עוֹלָם וְלֹא תִבְנֶה עוֹד אֲכֵן א"ש ע"פ הִירוֹשְׁלָמִי הַנֶּה"ל דְּפְלִיגֵי תַּנְיָא לְמָה דְּהִתְחַרְרִים יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל רְכוּשׁ יְרִיחוֹ לְחַד מ"ד הָא

דעיה"נ עשאה וכמבואר לעיל ולחד מ"ד עשה כן פיון דנלפדה בשבת וקרי מעשה שבת אסור בהנאה ולפי ב' הטעמים שייך ג"כ שלא לבנות עוד דאי עיה"נ עשה קרי מצות עיה"נ היא להיות תל עולם ואי משום דנלפדה בשבת ג"כ יש טעם שלא לבנות עוד דמה שנהרסה ונפלו חומותיה בשבת אין בזה חילול שבת דמקלקל הוא ופטור אכן אמרינו בשבת (פרק במה מדליקין) דהסותר ע"מ לבנות במקומו הוי מתקן וחיוב וא"כ אי יבנו במקומו הוי למפרע ההרוס מתקן ונעשה חילול שבת בידי שמים ולכן נאסר לבנות עוד כי היכי דלקוי מקלקל לעולם אכן הנפקותא בין ב' טעמים אלו הוא לבנות עיר אחרת על שם יריחו דאי משום עיה"נ עשאה איכא איסורא אבל אי משום מעשה שבת לא שייך טעם שפכתנו שלא לבנות אלא בבונה יריחו עצמו מחרבותי ולא בעיר אחרת על שם יריחו וכיון דחייאל נענש על עיר אחרת על שם יריחו מוכח ע"כ פאותו טעם דעיה"נ עשאה א"כ מוכח דלא בדה אותם משה מלבו אלא מפי ה' צוה על אזהרות ודינים: סימן א' יעיין מעלתו בסי' רנ"ב בח"מ בהג"ה ס"ב פל דבר שנקנה במתנת ש"מ אם קדמו היורשים ומכרו המקבל יכול להוציא מיד הלוקח וכו'.

יעיין מעל' מ"ש בעל הסמ"ע וז"ל ונראה דבנותן קרקעו' מייירי וכו' ואמת שב"י ומור"ם תמהו על בעל המישרי הג"ל עי"ש בב"י שנדחק בישובו ע"ש עד סוף הסעי': הנה לענ"ד שפל דבריו תמוהין מ"ש דאיירי בנותן קרקעות קשה האיד שייך לומר מצנה לקנים דברי המת הא בעינו דווקא שהושלש מתחלה לכה וגבי קרקעות לא שייך זה כדאימת בר"ן פ"ק דגיטין ומ"ש דבעל המישרים איירי במטלטלין הנה בב"י כ' דברי המישרים דכתובה ומזונות אינם ניגבים ממתנת בריא וכו' הו שנתנו יתומים אחר מיתת אביהן וכו' ולענ"ד דר"י איירי אפי' במקרקע וכתובה היינו כתוב' בגין דכרין שאינו טורף ממשעבדי ולדבריו דאיירי במטלטלין ואיירי בכתוב' אשה צריף לדחוק דאיירי שכ' בכתובה מטלטלי אגב קרקע דאל"כ בלאו האי טעמא דתקנת השוק אינו טורף מטלטלי.

גם יש לתמוה דהג"ה זו לא איירי פלל בחוב אלא במתנת ש"מ א"כ הוי פאלו מכרו היתומים דבר שאינו שלהם ובזה פשיטא דהיורשים צריכין להחזיר המעות ליד המקבל מתנת ש"מ רק בחפץ עצמו אפשר שייך בו משום תקנת השוק והנה אחר כתבי זה ראיתי בדברי הגהת מרדכי וז"ל ואם אמר תנו חפץ זה לפלוני ומכרו או נתנו לאחרים כו' ואם היה בעין יטלנו ואם אינו בעין יחזיר לו הדמים דהוי פגול ולא נתיאשו הבעלים רצה מזה גובה וכו' עכ"ל.

הנה כב"י דאיירי במטלטלין ודלא כמהרי"ך והנה דברי הגהת מרדכי צ"ע דמה ראיה הביא מגזל ולא נתיאשו הבעלים דשם איירי דלא בא ליד השני בתורת מכירה ואדרבה שלא ברצון הגזלן לקחו אבל הכי בתורת מכירה אתי לידן' ואיכא תקנת השוק וצרי' לדחות דאיירי בהמותר מדמי מכירה אי נמי איירי בשלהוקח ידע שנתנו לאחרי' וליכא תקנת השוק וא"כ גם דברי מהרמ"א צריף לפרש פה גם מה שמדמה תקנת השוק מסי' ס' לתקנת השוק דנ"ד לענ"ד נראה נ"מ לענין דינא דגבי תקנת השוק דטריפת מלנה אינו טורף פלל אפי' יש שם מותר גם אינו מחויב ליתן למלנה גוף החפץ פלל דהמנהג הוא דאינו טורף פלל פאלו לא נכתב מטלטלי אגב קרקע משא"כ בנ"ד המותר של בע"ה גם מחויב ליתן לו לפדותו ומ"ש מהרי"ף גבי מתנה איכא תקנת השוק והביא ראיה דהב"י

פסק פן בסי' ס' לכאורה נראה דיש לחלק בין הא דסי' ס' לנ"ד דאל"כ תיקשי בטור י"ד
סי' קע"ז סעיף ל"ב הביא דברי הרמב"ם פ"ז מהל' שלוחין דאם נתן המתעסק לאחרים
מוציא מידו ע"ש וא"כ הרי בהדיא דליכא תקנת השוק במתנה וע"כ צריך לחלק דהטעם
גבי מתנה דאי לא דעביד לי' נתיח נפשי' ומסתמא לא עביד לי' נתיח נפשי' בשעת המתנה
א"כ הנה פחוב בעלמא וגנב ופרע פחובו ליכא תקנת השוק ואף הרא"ש מודה בזה
משא"כ סי' ס' דאף דגבי מלוג מוקדם ומאוחר ליכא תקנת השוק כמ"ש הב"י בסי' ס'
מ"מ לענין מתנה ומכירה הןשוו מדותיהם דלא מהני למשוועבדים הן מתנה הן מקר אף
שכת' מטלטלי אגב מקרקע אם לא שיהי' ביד הלנה אם לא שנאמ' שקהמב"ם בי"ד איירי
שהמקבל מתנה ידע שהו' של עסק ידוע וכן צ"ל בטח"מ סי' תכ"ה ס"ב בד"א פשהוציא
המקח מיד הלוקח בב"ד של ישראל פגון שהמקח מטלטלין והם גנובים או גזולים צ"ל
דאיירי בגנב מפורסם או שידע מזה וכל מה שפכתתי נראה אצלי לענין דינא אם יסכים
מעל' אגב זה דרף עיון למדתי בסי' שנ"ד ס"ב בהג"ה ואפ"י הגנב אינו צריך להחזיר
דנדאי נתן לשם מתנה וצ"ע דהא קי"ל גמר ונתן לשם פקדון וכן הוא בסי' שע"ג והיותר
תימא על מהרי"ף שכ' שפן פתב הטור סי' שע"ג וזה אינו והמרדכי כ"כ למ"ד גמר ונתן
לשם מתנה ובעל מישרים אינו בידי יושע העשיל תשובה סימן ב' באמת דברי מהרי"ף
תמוהין דנדאי הג"ה זו מיירי אף במטלטלין פדמוכח בהדיא מהגהת מרדכי מקור דין זה
ומ"ש דבמטלטלין אין המקבל מתנה יכול להוציא מידו ונסתייע מר"י לא דמי אהדדי
דר"י מיירי בתקנת הגאונים דכתובה ניגבית ממטלטלין דוקא מב"ח אבל לא ממשעבדי
ואפ"י מקרו היתומים דהבו דלא לוסף עלה ולא עדיפא תקנת הגאונים מנכסים מועטין
דהבנות יזונו כו' וקי"ל אם מקרו מקרו אבל מתנת ש"מ הוא דין הש"ס ונדאי יש להמוכר
פל דין גזילה פעמי' מחזיר בחנם ופעמי' פודה ונותן מעותיו וזה פשוט.

ומ"ש מעל' על מהרי"ף דאי מיירי בקרקע הא גבי קרקע לא שייך שלישות הנה באמת
הי' אפשר ליישב דגם בקרקע שייך שלישות אם החזיקו בקרקע ועוד בעל הג"ה משמע
דלא ס"ל כר"ת דבעי שלישות וכן הביא הר"ן ראי' מתוספתא דאף בקרקע שייך מתנת
ש"מ אף באמת פשיטא דהג"ה זו מיירי אפ"י במטלטלין כמבואר בהג"מ.

ואם שכתב מהרי"ף שב"י ומור"ם נדחקו בדברי המישרים שכ' דבמתנה לא שייך תקנת
השוק והקשה עליהם דגם במתנה שייך תקנת השוק כמבואר סי' ס' מדברי מהרי"ף
משמע דלא הי' קשה לב"י רק אמתנה אבל מוכר נתיח ליה ובאמת קושיו' הב"י שייך אף
במכירה דמקרו שאינו שלהם רק דבמתנה מוציא חנם ובמכיר' נותן דמים ובאמת דברי
הב"י תמוהים ונדברי המישרים פנים והם פנויים על דברי התו' דפ' נערה דגם התו' מיירי
לאחר תקנה כמבואר בדבריהם לא כמו שהבין הב"י דנראה דקודם התקנה מיירי דהא
התו' כ' בהדיא דבריהם לאחר התקנה ואדרבה אני תמה על הטור דלכאן' הם סותרים
דבח"מ סי' ק"ז פתב ג"כ דתקנת הגאונים דוקא בעוד שהוא בידם אבל אם מקרו ונתנו
מוקמינו אדאורייתא משמע דאין לבע"ח דין על הלוקח ולא על היתומים ובטור אה"ע
גבי פתובה פתב דאם מקרו היתומים גובים מהם.

ע"כ צדקו דברי הש"ע שפסק בסוף דבריו שאין לגבות ממטלטלין שמקרו היתומים כמו
שפסק הטור עצמו בח"מ ודא אחרוני' היא. ומ"ש מעלתו דתקנת השוק דסי' ס' לא שייך

לנ"ד ונדאי פדברי מעל' פן הוא נאָתמול דברתי פא"פ ובאמת גם הב"י פבודו במקומו מונח טעה בזה שכ' בסי' ס' שְהַרְשֵׁב"א בסי' שנ"ו חולק על הרא"ש ומה עננו סי' ס' לסי' שנ"ו בנותן באיסור ונדאי לא שייך תקנת השוק וא נאפי' במקר אינו נותן לו רק דמים מכ"ש במתנה ונדאי דברי מכ"ת ברורים ופשוטים דלא עביד לי' נייח נפשי' בשעת מתנה דאל"כ לא יקרא מתנה.

ושאר דברים שכ' מעל' בטי"ד המה פשוטים וגם בסי' רכ"ה בח"מ. ומה שהקשה מעל' על הא דפסק סי' שנ"ד דהנה מתנה יפה הקשה אף דהיה אפשר ליישב דלמה כ' המרדכי דנוקא אליבא דמ"ד דלא קיי"ל פנותי' ע"כ הי' עולה בדעתו לחלק דלקושטא דדינא כ"כ.

ורציתי לדחות וליישב דברי הרמ"א אף האמת יורה דרכו דכוננת המרדכי מאחר דאיפא מ"ד דאפי' הגנב א"צ להחזיר מכ"ש לדין דאין הלוקח צריך לשלם אח"ז מצאתי בב"ח שכ' פדברי מעל' ופי' דברי הטור כמו שפכתתי והוא ברור ושלום ממני אהו' משה: סימן ג הנה לא רציתי להאריך מאחר שמעל' מסכים עמדי גם מ"ש מעל' דהטור סי' ק"ז בח"מ ובא"ע סותרים זא"ז הלא אמר אמתתי למע' וצריך לחלק דגבי פתובה הוא ממש כשלה ולא של היורשי' פלל מאחר שהפרעון חל אחר מותו מיד.

והנה עתה באתי בדבר חדש בח"מ בטור סי' שע"ג בהג"ה ס"ב וי"א הואיל ונדע שאינו שלו הפסיד אפי' ההוצאה והוא מדברי הרא"ש פ"ק דמציעא שכ' בשם התו' פן. ובאמת לענ"ד יש לתמוה מנ"ל מדברי התו' דאפי' ההוצאה אינו משלם ואף דאין ראית הרי"ף ראי' מהא דמכר כל זכות וכו' למה יגרע מיורד שלא ברשות דמשלם ההוצאה וליפא למימר דזה נראה פריבית פינון שאינו נוטל מן הגזלן אלא מן הגזלן דלא כמ"ש מהרי"ף סק"ה דהא בסוף סי' שע"ב פסק דהגזלן עצמו נוטל ההוצא' מן הגזלן והלוקח למה לא יטול ההוצאה.

ואפשר שזה ג"כ פוננת הרי"ף דהביא ראי' דמה מכר ראשון לשני כל זכותו וא"כ פשם שהגזלן עצמו יש לו ההוצאה ה"ה הלוקח מן הגזלן. ולכאורה היה נראה להביא ראי' דאף ההוצאה לא ישלם מטעם קנס שקנסו ללוקח מהא דאי' בגמ' ב"ק דף כ"ה ע"ב לא בלוקח ת"ח דידע כו' והגמרא מייירי אפי' כנגד ההוצאה כמ"ש התו' ד"ה דאתי בעל ארעא וכו' א"כ אפי' ההוצאה אינו משלם אם ידע.

וז"א חדא דלטעמא דקנסא ע"כ מכ"ש דקנסו לגזלן עצמו וכן מוכח בגמרא וא"כ פינון דקי"ל דאפי' גזלן עצמו נותן לו הגזלן ההוצאה א"כ ע"כ דלא קנסוה ועוד ע"כ צ"ל דהגמרא מייירי היכא שקיבל אחריות וכמ"ש התו' ד"ה דילמא בלוקח ת"ח וזהו דעת הג"ה סי' שע"ב וי"א דאם קבל אחריות בהדיא כו' היינו אפי' אם אין לו קרקע פדמוכח מגמרא זו דלא שייך לומר מעות פקדון ואף שמדברי התו' נראה דאפי' בסתם שלא קבל אחריות בפי' הדין פן מ"מ פתב בהדיא דס"ל כהרמ"ה כמ"ש הטור בשמו וזהו דלא כמהרי"ף ס"ק ו' וכן משמע בתשובת הריב"ש וא"כ הרי הרא"ש לא ס"ל פן דאחריות לא מהני אלא ע"כ צ"ל דסוגיא דשמעתין דב"מ לא משמע פהו סוגיא ולכך לא פסקי פסוגיא זו וא"כ קשה דלמה הלוקח מן הגזלן לא יקח ההוצאה מן הגזלן וכי גרע מגזלן עצמו ובל"ז שפכתתי ע"כ צ"ל דסוגיא דב"ק ליתא דא"כ תיקשי להרי"ף דהכי משמע דאם הפיר בה אינו נוטל ההוצאה מן הגזלן אלא ע"כ כמ"ש הוא עיקר וא"כ ע"כ יש

לתמונה למה לא יטול ההוצאה מן הנגזל ואם יסכים מעל עמי יכתוב לי דעתו פה דברי הטורד יושע העשיל: תשובה סי' ד' ראיתי מעל והנה המוכן מדברי מעל שלא על הרמ"א והטור יצא תלונות מעל' כי הנה העתיקו דבריהם מדברי הרא"ש רק על דברי הרא"ש בעצמו תלונות מעל' למה פסק דבהפיר בה אינו נוטל ההוצאה מן הנגזל מה לי הפיר ומה לי לא הפיר בה למה יאכל הנגזל ויחזי ואפי' לגזלן עצמו צריף לשלם ההוצאה ולמה יגרע הלוקח ממנו ובאמת הי' אפשר ליישב דאף בלוקח ההוצא' מן הנגזל מחזי פריבית אע"ג דקי"ל דמותר לומר הילף וזו והלנה מעות לפלוני מכ"ש פאן שאינו נוטל הזיו בחנם רק בשכר ההוצאה עכ"ז מחזי פריבית משא"כ הגזלן גופי' לוקח ההוצאה מן הנגזל פירוד שלא ברשות דאין פאן דררא דריבית אף לע"ד נראה דכבוד הרב בעל הטור במק"מ ולא הבין דברי הרא"ש ז"ל פלל כי מעולם לא עלה על דעת הרא"ש שהנגזל יקח השבח בחנם רק הרא"ש הבין בדברי הרי"ף שחלק בין שבח דממילא ובין שבח דמחמת ההוצאה דבשבח דמחמת ההוצאה נוטל הלוקח אפי' בשבח היותר על ההוצאה כי אין זה ריבית כי מעשיו גרמו לו הרנוח והנגזל מחוייב לשלם לו שבח היותר על ההוצאה ועל זה השיג וכתב כי אין דומה קרקע למטלטלין ובמטלטלין קונה הגזלן והלוקח השבח אבל קרקע דאינה נגזלת לא עביד תקנתו בלוקח דליקננהו.

רק ההוצאה לבד משלם לו פה הוא פנונת הרא"ש והרא"י שפך פנונת הרא"ש דהא מי מייטי בדבריו וכן כתב הר"ן והר"ן ז"ל כ' בהדיא וז"ל אבל אם הפיר בה שאינו שלו ולקחו און לו אלא ההוצאה מהנגזל וכן ראיתי לר"י שידיוע שפל דבריו בנויים ע"ד הרא"ש רבו וכ' להדיא בחלק יו"ד וז"ל מ"מ אפי' הפיר בה נוטל מהנגזל שבח דמחמת ההוצאה וכו' כי פשוטבחה מחמת הוצאה אין חילוק בין הפיר בה ללא הפיר בה וסיים שדבריו לקוחים מהרא"ש פ"ק דמציעא הרי להדיא שהבין בדבריו כמ"ש לא כמ"ש הטור בדברי אביו ובאמת דברי הרי"ף לפנינו פה הוא פגון שלקח שנה באלף וזו והוציאה מאחרים וחרזה ושה אלף וכו' דמשמעות לשון זה דגם הרי"ף לא ביקש שיהיה ללוקח יותר מן ההוצאה אבל הרא"ש לא העתיק לשון זה ולדעתי הוא ט"ס ברי"ף דהאי ראי' שהביא מן מטלטלין קאי אשבח ממש וגם לפי גרסא שלפנינו הי' לו לקצר ולומר דוקא שבח אין לו בין ממילא בין מחמת הוצאה אבל הוצאה יש לו אלא בנדאי פנונת הרי"ף הי' דאף שבח מחמת הוצאה נוטל וע"ז השיג הרא"ש דאין לו שום שבח ומן ההוצאה לא מייירי ואפשר שהגירסא שלפנינו בהרי"ף הוא מהדורא בתרא וחרז בו בסוף ימיו והסכים לדברי הר"ן והרא"ש שאינו משלם רק ההוצא' ומפסיד שבח היותר ההוצאה וכן פ' הרמב"ם וכתב המ"מ שכן הוא בהלכות ויהי' פי' הרי"ף כמו שיהי' פנונת הרא"ש אינו רק כמ"ש נאעידה לי עדים נאמנים הר"ן והר"י דברי אהו' משה: סימן ה' הנה אני רואה שמעל' הסכים עמי לענין דינא דהדין אינו אמת שלא יטול הוצאה מן הנגזל והנה פבר פתבתי למע' שאין פאן משום ריבית ומעל' הסכים עמי אף שכתב מעל' שמחזי פריבית האי מחזי פריבית לא ידענא ואדרבא הא אפי' אם אמר הילף וזו והלנה לפלוני שרי והתם אמ' מתחילה שפפח ההלואה יתן לו וזו מכ"ש הקא דלא נתן לו בשביל ההלואה.

ומ"ש דפי' הרא"ש הוא שהי' מבין מדברי הרי"ף דנוטל כל השבח מן הנגזל אפי' היותר על ההוצאה ונסתייע מעל' מהר"ן והר"י הנה אף שהשם יודע שבתחילת העיון הייתי

סוֹבֵר פֶּן וְדַחֲתִי אוֹתוֹ בְּב' יָדַיִם דָּאִין לוֹ שְׁחַר דְּהָא הָרִי"ף כ' בְּהִדְיָא אַבְל הַפִּיר בְּהַ שְׂאִינוּ
שְׁלוֹ אִין לוֹ אֶלָּא הַהוּצָאָה בְּלִבְד בְּאַמַּת מְצִאתִי בְּבַעַל הַמְּאֹר דַּס"א ע"א שְׁהַבִּין בְּדַבְרֵי
הָרִי"ף כַּמ"ש מַע' וַנ"ל וְהֵיכֵא דַאמ' רְבָא לְעַנְנִין גְּזִילַת מְטַלְטְלִין אִתְּמַר וְכו' ע"ש וְכַבְר
מְחָא לִי אַמּוּחָא הַרְמַב"ן בְּדַף ס"ג דָּאִין פּוֹנוֹת הָרִי"ף פֶּן אֶלָּא כַּמ"ש וַא"כ נִלְע"ד דִּידוּעַ
לְמַע' שְׁהָרָא"ש הִבִּיא בַכ"מ דְּבַרֵי רַמְבַּ"ן וְהֵאִיף לֹא רָאָה בְּכַאֵן דְּבַרֵי אֶלָּא וְדַאי דְּכַנּוּנ'
הָרָא"ש רַק דְּרַז"ה כ' ג"כ דְּהֵיכֵא דְּרַבָּא אֲיִירִי בְּמְטַלְטְלִין וַא"כ אִין רַאֲיִית הָרִי"ף רַאֲיִי
וַא"כ אִפִּי הַהוּצָאָה אִינוּ נוּטֵל גַּם הַרְמַב"ן כ' שְׁזָה קִשְׁיָה לְדַבְרֵי הָרִי"ף וּמְדַבְרֵי ר"י אַע"פ
שְׁלֹא רַאֲיִיתִי עַדִּין דְּבַרֵי הֵלֵא יְדַעִין שְׂאִין לְנוּ לְכַנּוּת עַל דְּבַרֵי יְסוּד גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק
בְּדַבְרֵי שְׁפַתְב דָּאִין חִילּוּק בֵּין הַפִּיר בְּהַ לְלֹא הַפִּיר בְּהַ הֵלֵא אִם לֹא הַפִּיר בְּהַ נוּטֵל
הַהוּצָאָה מִן הַגְּזֵל וְהַשְּׁבַח נוּטֵל מִן הַגְּזֵל וְגַבִּי הַפִּיר בְּהַ אִינוּ נוּטֵל אֶלָּא הַהוּצָאָה בְּלִבְד
מִן הַגְּזֵל.

וַצ"ל דַּה"פ שְׁשִׁנְיָהֶם שְׁנַיִם דָּאִינוּ מְפָסִיד הַשְּׁבַח וְיִהְיֶה מַה שְׁיִהְיֶה הַדִּין שֶׁל הַטוֹה"מ אִינוּ
אֶלָּא נוּטֵל הַהוּצָאָה וְכַמוֹ שְׁהַסְפִּים מַע' עַמִּי יִנְשַׁע הַעֲשִׂיל: סִימָן ו' עֵינִין מַעַל בַּסִּי ר"ט
ס"ד בַּהַג"ה וְאִפִּי לֹא תַפֵּס אֶלָּא כ' לִי שְׁטָר וּמְסָר לִי הַשְּׁטָר כְּמַאֵן דַּתְּפִיס דְּמִי.

מְקוֹר דִּין זֶה הוּא מַת"ה סִי ש"ף שְׁהַבִּיא פֶּן בְּשֵׁם הַגְּהוֹת מִיִּימוֹנֵי וְרַאֲיִיתִי שְׁם שַׁכ' פֶּן
שְׁהוּא מְדַבְרֵי בְּעַל הַעֵיטוֹר. וְהֵיכֵא הַגְּאֹן מַהֲרוּ"ךְ כ' וַנ"ל נִרְאָה דַּחֲסַר שְׁבָא לְעוֹלָם מְסָר
לוֹ הַשְּׁטָר אֲזִי מְהִי הַשְּׁטָר דְּמְסָר לִידוֹ פְּאֵלוּ בָּא לִידוֹ וְכ"כ בְּהַגְּהַת מִיִּימוֹנֵי שְׁם לְהִדְיָא
כו' עכ"ל.

וְהֵיכֵא אֲנִי רוֹאָה שְׁלֹא רָאָה יָפָה מְקוֹר דִּין זֶה שְׁהַרִי בְּעַל הַעֵיטוֹר כ"כ לִיִּישֵׁב הַהוּא דְּפָרַק
מִי שְׁהִי נְשׁוּי הַהוּא גְּבָרָא דְּזַבִּין לְכַתּוּבְתָּה דַּאֲמִיל בְּטוּבַת הַנָּאָה וַא' אִי אֲתִי אִם וּמַעֲרַעְרָה
כו' וְכ"כ ג"כ הַב"י בְּשִׁמוֹ סִי רִי"א ע"ש שְׁדַקְדָּק בְּלִשׁוֹנוֹ שַׁכ' וְהֵאִי גַּמִּי פִּינּוֹן דְּזַבִּין וְכו'
לִי שְׁטָר כְּמַאֵן דַּתְּפִוס דְּמִי הָרִי בְּהִדְיָא דְּלֹא מִיִּירִי מְזָה שְׁמָסָר לוֹ הַשְּׁטָר אַח"כ דְּהָא
הַגְּמָרָא לֹא אֲיִירִי מְזָה אֶלָּא אִפִּי מְסָר לוֹ שְׁטָר קוֹדֵם וַע"כ צְרִיכִין אֲנוּ לְפָרֵשׁ דְּבַעַל
הַעֵיטוֹר לֹא בָּא לְתַרְץ אֶלָּא הָדָּ גַּמ' דַּפ' מִי שְׁהִי נְשׁוּי וְלֹא לְתַרְץ הַקּוֹשֵׁי שְׁהַקְּשׁוּ מַפ' יֵשׁ
נוֹחֲלִין מְהָא דַּאֲנָא מְפַח אַבְנֵה דַּאֲמִיל קַאֲתִינָא דַּאֲל"ה א"כ ס"ל בְּכָל מְקוֹם שְׁנוֹתְנִין שְׁטָר
וּמוֹסְרִין הוּא כְּתַפּוּס תְּקִשִׁי דְּהָא בְּגַמְרָא פ' מִי שְׁמַת דַּקט"ו ע"א בְּעֵי שְׁמוּאֵל דַּאֲקִנִי וְקִנְיָה
מַהוּ וְכו' אֶלָּא כִּי תַבְעֵי לָךְ אֲלִיבָא דְּרַבְּנִין דַּאֲמִירִי א"א מְקַנְהַ דְּבַר שְׁלַבְל"ע וְרַש"י פִּי פֶּן
לְהִדְיָא דַּאֲיִירִי דַּכ' לִי דַּאֲקִנִי וְדוֹחַק לוֹמַר דְּבַהַע"ט מְפָרֵשׁ דְּלֹא כ' דַּאֲקִנִי רַק מְפַח אַחֲרִיּוֹת
ט"ס.

לְכַף נִרְאָה דְּבַהַע"ט אִינוּ מְתַרְץ רַק הַגַּמ' דַּפ' מִי שְׁהִי נְשׁוּי דְּהֵתָם זַבְנָה לְכַתּוּבְתָּה דַּאֲמִיל
בְּכַתּוּבָה וּמְסִירָה וְלְכַף הָוִי כְּתַפּוּס א"כ דִּין זֶה דְּמַהֲרוּ"ךְ לֹא הוֹנְפֵר פְּלָל וְאִם נֹאמַר דַּעכ"פ
הַדִּין שֶׁל מַהֲרוּ"ךְ אַמַּת מְפַח תְּשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁהַבִּיא בַּסִּי ר"ז ס"ק ל"ב מִי שְׁהַרְוִית
מְחַבְרֵי אֶלְפָּה זִוּוּ בְּשַׁחּוּק וְאַח"כ הַקְּנָה לוֹ בְּקִנְיָן חֲלִיפִין שְׁחַיִּיב לוֹ אֶלְפָּה זִוּוּ וְפִי דְּסַחֲיִיב
לְשַׁלֵּם לוֹ וְאִין בּוֹ אִסְמַכְתָּא אִם לֹא שְׁהַנּוֹפֵר שְׁהַקְּנִין בָּא מְהַשְּׁחוּק.

אִינוּ נִרְאָה דְּמַהֲרוּ"ךְ קִיצָר דְּבַתְּשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁם שַׁכ' דְּוּוּקָא שְׂאִינוּ יוֹדַע שְׁהוּא בָּא
מְהַשְּׁחוּק אֶף שְׁלֹא נִזְכָּר בְּתוֹף הַשְּׁטָר אֲמִירִין מְסַתְּמָא מְפַח שְׁחוּק הוּא מְקַנְהַ לוֹ וּמְזָה
מוֹכַח דְּלֹא ס"ל הַסְּבָרָא שֶׁל מַהֲרוּ"ךְ דְּהֵיכֵא כְּנִזְקָף עָלָיו בְּמַלְנָה כְּדַמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן מַהֲרוּ"ךְ

ז"ל וגם אין לומר שהדין אמת מהא דתשובת הריב"ש סי' של"ה דפסק מהא דאמרין בגמרא ישראל שלנה מעות מן הגוי בריבית זקפן עליו במלנה דהנה כמו פרעון וס"ל דבכל דין אסמכתא הדין פו אם פבר תפס ופרע לו הוי מחיל' בטעות קני וכמ"ש מהרמ"א סי' ר"ז סעיף יו"ד והוכרח פה מתשובת הרא"ש שהביא מהרו"ך שם דאם נתן לו במשכון הוי פפרעון ובאמת הרואה יראה שהריב"ש לא ראה מעולם דברי הרא"ש בתשובה דהרא"ש מיירי שנתן המשכון בפרעון לא בתורת משכון כדאימא בהדיא בדברי השואל וגם לישנא דהרא"ש ז"ל שכתב וז"ל ונתן ראובן לשמעון משכון בפרעון כו' פי' שנתן בתורת פרעון ממש וק"ל וזה ברור בדברי הרא"ש בתשובה אף שלכאורה יש לתמוה אהריב"ש ותשובת הרא"ש דמשמע מדבריהם דאם פבר פרע לו תו ליפא גזל וא"כ למאי דס"ד בגמרא דמשחק בקוביא פסול משום דהנה אסמכתא וע"כ משום דהוי גזל וא"כ תיקשי הא אם פבר פרע ליכ' גזל ויש ליישב דנראה מתוך תשובת הרא"ש דאנן קי"ל דאסמכתא קניא אלא שאין יכולין להוציא ממנו עד דאיפא ב"ד חשוב והיינו משום דאימא בגמרא והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו בב"ד חשוב כו' והגמרא דזה בורר איירי למ"ד דלא קניא אסמכתא פלל וא"כ הנה גזל.

ועוד נ"ל דמשחק בקוביא נוטל אפי' בע"כ וא"כ לא הנה מחילה פלל וא"כ נחזור לב"ד דמשום טעם זה דהנה פאלו פרעו אם זקפו עליו במלנה א"כ דינו של מהרו"ך אינו אמת. ודא דא"כ תקשה דאמאי קאמר בשטר א"נ שלא בשטר נמי חייב מפח דזקפו עליו במלנה אם נתחייב בפני עדים.

ועוד דכבר השואל של הריב"ש הקשה עליו אף דהשיב הריב"ש שם וגם לדברי הרא"ש שכ' פ' איזהו נשף דאפי' הוי ריבית דאורייתא שרי משום דיש פח ביז חכמים לעקור דבר מן התורה פשיטא דאין תשובת השואל פלום מ"מ לענין דינא נראה דהתשובת הרא"ש לא ס"ל פה דהא כ' אפי' קבל קנין סתמא לא מהני ואמאי לא נאמר דהוי כזקפו עליו במלנה.

אף די"ל דתשובת הרא"ש ס"ל דסתמא משמע שאין מקבל קנין לחוב רק לפרעון וא"כ אם אינו חייב פלום אינו חייב לפרעו אבל דוחק הוא אחר כתבו זאת ראיתי בב"י סי' ר"ז הקשה ג"כ קושיא זו מהו דמשחק בקוביא פסול ומיישב באופן אחר והנלע"ד פתבתי אם יספיק עמי מע' דברי הטרו' ינשע העשיל: סימן ז' תשובה מה שהקשה מכ"ת על דברי מהרו"ך שפסק דמסיר' השטר לא מהני אלא במסר לו השטר אחר שבא לעולם דבר הנמכר ושכ"כ בהדיא בהגהת מיימוני הגהת באמת צדקו דברי מעל' שלא כ"כ בהדיא פי צריף נגר ובר נגר להולמו פי דין זה לקוח מן ספר העיטור ודבריו קשים להבין ומה שפי' בו מכ"ת דכוננתו לתרץ הגמרא דפ' מי שהי' נשוי דהתם זבנה לכחובה בכתיבה ומסירה לכך הוי כתפוס באמת מן הגמרא נראה דהכתובה לא היתה יד הבן רק ביז האם דהא אמרו בגמרא אי אתי אם ומערער לא מפצינא ואם איתא שהכתובה היתה ביז הבן ומסרה ללוקח מה ערעור שייף אצל האם ודוחק לומר דהיא תטעון שצאבד' הכתובה ממנה דהא קי"ל דא"צ עדים לענין הקנאה.

ועוד לא הבנתי עיקר הענין הלא כל התלמוד מלא דאשה מוכרת כתובה לאחרים בטובת הנאה ומה ענין זה לדבר שלב"לע אלא באמת ודאי מיירי שהבן מכר קרקעות אם תמות

אמו והוא יירש אותה ואין חילוק בין לשון ראשון ללשון אחרון רק ללשון אחרון מייבש
שפכר מת האב ובאמת פרט לשון העיטור הוא דיש לחלק בין מכירה בשטר והשטר ביד
שליש או מכירה בקנין גרידה או בשמכר לו בשטר והשטר הוא בידו של לוקח אחר
שיצאו הפירות בעולם דהנה פאלו מכר לו אותם עתה ודברי מהרו"ך לא הבנתי מי לא
ידע את זאת אם אחר שבאו לעולם מכר לו האילנות בשטר ודאי קנה ואפשר דה"ק אם
השטר נכתב קודם שבאו הפירות לעולם ואחרי שבאו הפירות לעולם מסר לו השטר
מסירת השטר הוי כמסירת הפירות ובאמת אין למהרו"ך ראי' מהעיטור דדברי העיטור
אינם מתפרשים פה וגם פי' מכ"ת אינו מקובל כמ"ש.

והפלה דבריו של העיטור מגומגמים דמה ראי' מביא מן הרי"ף הא זה גמרא ערוכה דאם
שמוט ואכיל לא מפקינן מיני' וקרוב בעיני שיש פאן ט"ס בדבריו אבל דינו של מהרו"ך
מתקבל על הדעת דאחר שמסר לו השטר אה"נ מוכר לו דבר שלא בא לעול' ופשיטא
דמהני ועוד אע"פ בשאר דברי מעל' רק קמא קמא דמטי אשיב דברי אהו' משה: סימן ח
אהובי יע"פ מעל' פי אני רואה שמעל' כ' לפום רהיט' ואף לא ראה מעל' הלא פי' מעל'
פשיט' דאינו כמו שכתבתי מהך גמ' דב"ב ע"ש ופי' שלי אמת וברור דאיידי שמסר לו
הפתו' וא"ל כפי' שהוא לא לקח כתו' מן האם רק שהוא מוכר לו מה שירש מאמו ומודים
זה לזה הלוקח ומוכר רק שאם תבא האם ותבטל המכירה שתהי' בטילה וא"כ דברי מע'
אינם מובנים מה ערעור שייך וכן כל הדברים מ"ש מע' להקשות על זה הפי' ובחנם רצה
מכ"ת לעשות ט"ס בעיטור ומ"ש מע' שאינו מבין מה שייך זה לדבר שלב"לע וכ' מע'
שמכר השדה המיוחד לה ידעתי שגם מע' מתמת דוחק הקו' כ"כ ואין לו יד נרגל בדברי
רש"י וגם למה אמר אם אתי' אם האב נמי יכול לבטלו ובאמת דברי מע' אין מובנים
דודאי אשה עצמה יכולה למפור כתו' בטוב"הג משא"כ בירוש דהוי מה שאירש מאבא
א"כ כל אדם ירנשתו בטובת הנאה דמ"ל אשה ומ"ל יורש אלא ודאי שאני
שהאשה יש לה חוב עת' על בעלה משא"כ יורש.

ומ"ש מכ"ת שדינו של מהרו"ך פשוט לא כן עמדי שאינו פשוט במה לי שהשטר כפר
בידו מ"ל אם נותן לו אח"כ שהרי לא מכר לו מכירה חדשה וזה א"צ לפנים אם מכר
מכירה חדשה דמהני ומזה לא איירי מהרו"ך פלל ואדרבה איפכא מסתברא.

ומ"ש מעל' הלא גמרא ערוכה הלא בעה"ע כ' ג"כ על הרי"ף ומסתייע לי דהא ר' נחמן
אמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ומודינא דאי שמית ואכיל לא מפקינן מני' עי'
בבע"הע מאמ' קנין דף ה' סוף ע"ב רק שהביא ראי' מהרי"ף הטרוד ינשע העשיל: הנה
ראיתי בטור אה"ע סי' ק' שכתב ואם מכרו היתומים אחר מותו גובה מהם וכ' בב"י
הטעם דהנה כמו שמכרו שאינו שלהם.

ואח"ז כתב שלא נהגו לגבות ממטלטלין שמכרו היתומים מתקנת השוק וצ"ע הטרוד
ינשע העשיל: סי' ט' מה שהקשה מעל' בכתב קטן שדברי הש"ע צריכים עיון במ"ש
בא"הע סי' ק' דבתחילה כ' דאם מכרו היתומים אחר מותו גובה מהם ואח"ז כתב שלא
נהגו לגבות ממטלטלי שמכרו היתומים מתקנת השוק הנה ראיתי בב"י שדברים
הראשונים מענותקים מדברי הטור שפסק שאם מכרו היתומים גובה דהנה פאלו מכרו
שאינו שלהם ממילא שנותן ללוקח הדמים כמו בכל גזילה ודברים האחרונים הם עפ"י

דְּבָרֵי הַתּוֹ' פ' נַעֲרָה וְרַבֵּינוּ יְרוּחָם שְׁפָתַי לֹא מִבְּעַיְנֵי נֶתַן הוּא אֵלֶּא אִפִּי נִתְּנוּ הִיתּוּמִּים וְכֹשֶׁם שְׂפָתָן הוּא אֵינוֹ מוֹצִיא לְגַמְרֵי אִפִּי בְּכַתֵּב מִטְּלָטְלִין אֲגַב מִקְרָקַע ה"ה בְּנִתְּנוּ הִיתּוּמִּים וְסִבְרָא נְכוּנָה הִיא דְלֹא הָוֵי גִזְל מִמֶּשׁ רַק שְׁעֵבִיד דְּעַדִּין לֹא גָבַתְהָ הָאִשָּׁה אָף מ"ש בַּהֲג"ה מ"ה צ"ע דְּהֵתָם הָוֵי גִזְל מִמֶּשׁ דְּהָא קָנָה מִדְּרַבָּנָן וְעוֹד אֲעִינָן וְשָׁלוּ' דְּבָרֵי אַהוּ' מִשָּׁה: ס' יו"ד ד' מַכ"ת תְּמוּהֵין דְּהָא הַתּוֹ' לֹא אֲיִירֵי פְלִל מִתְּקַנַּת הַשּׁוּק וּבִדְאֵי אֵי נִכְתּוּב מִטְּלָטְלֵי אֲגַב קְרָקַע גּוֹבָה פְּתוּבְתָהּ מֵהִיו' וְהַתּוֹ' לֹא אֲיִירֵי אֵלֶּא הֵיכָא דְלֹא כ' מִטְּלָטְלֵי אֲגַב קְרָקַע וְכֵן מוֹכַח ג"כ שֶׁהַב"י כ' שֶׁהַטּוֹר הוּא דְלֹא פְּדֻבְרֵי הַתּוֹ' וְהִינּוּ הֵיכָא דְלֹא כ' מִטְּלָטְלֵי אֲג"ק וְא"כ זֶה דַּעַת תּוֹ' וְזוֹ עֵינָר פְּנוּנְתָם וְא"נ מ"ש לְבַסּוּף הוּא דַּעַת הַתּוֹ' א"כ גַּם בְּתַחֲזִילָה לֹא הִי"ל לְסַתְּנוֹם פְּדַעַת הַטּוֹר וְזֶה פְּשׁוּט וְלִדְעַתִּי לֹא עֵינָן מַעַל' הֵיטִיב רַק דְּרַף הַעֲבָרָה וְכַדִּי שְׁלֹא יְהֵא בַּה"מ בְּלֹא חִידוּשׁ אֲמַרְתִּי לְכַתּוּב לַמַּע' מַה שְׁלַמְדַּתִּי הַיּוֹם אָף אֲמַתִּין עַד אֲשֶׁר יִשְׁיבְנֵי עַל דְּבָרֵי הָרֵאשׁוּנִים הַטּוֹר וְיִנְשַׁע הָעַשְׂוִיל: סִימָן י"א א' הִיזָה פְּשׁוּט בְּעֵינֵי מ"ש הַתּוֹ' אֲבָל בְּמִטְּלָטְלֵי דְּמַתְּנַת בְּרֵי דְּהָוֵי דְּאוֹרֵיִיתָא לֹא גַבִּי כְּתוּבְתָהּ הִינּוּ אִפִּי בְּכַתֵּב לָהּ מִטְּלָטְלֵי דַּא"כ פְּשִׁיטָא דְלֹא גַבִּי מִמִּטְּלָטְלֵי.

אָף הָאֲמַת עִם מַכ"ת דַּא"נ דְּכֻנְנַת הַתּוֹ' לְתַקְנַת הַשּׁוּק ג"כ קָשָׁה קוֹשְׁיָא זֹו וּבְאֲמַת הִי פְּשׁוּט בְּעֵינֵי שַׁר' יְרוּחָם שְׁהִיזָה תְּלִמִיד הָרֵא"ש וּבִיחּוּד גַּם הַר"ז ס"ל תְּקַנַּת הַשּׁוּק שְׁל הָרֵא"ש וְא"כ מ"ש ר"י אֲיִירֵי לְפִי תְּקַנַּת הַשּׁוּק אֲבָל בְּאֲמַת לֹא מְצִאתִי בְּדְבָרֵי ר"י תְּקַנַּת הַשּׁוּק שְׁל הָרֵא"ש ז"ל ע"כ פְּשׁוּט שְׁהֵטַעַם שְׁל ר"י שְׁהִגְאוּנֵי לֹא תְּקַנּוּ רַק הֵיכָא שְׁהִי בְּיַד הַיּוֹרְשֵׁי דְלֹא עֲדִיפָא תְּקַנַּת הָגָאוּ' מִנְכֶסֶי מוֹעֲטֵי דַק"ל אִם קְדָמוּ וּמְכָרוּ מַה שְׁעָשׂוּ עָשׂוּ וּמַה שֶׁמַּכ"ת הַקָּשָׁה עָלֵי בְּפִשְׁיטוֹת דְּדְבָרֵי הַתּוֹ' אֲיִירֵי בְּלֹא כְּתַב מִטְּלָטְלִין אֲג"ק וּמִסְתַּיִיעַ מִמַּה שְׁהִבִּיא הַב"י שְׁהַטּוֹר הוּא דְלֹא פְּדֻבְרֵי הַתּוֹ' וְהִינּוּ הֵיכָא דְלֹא כ' מִטְּלָטְלִין וּבְאֲמַת דְּבָרֵי הַטּוֹר מִיִּירֵי אִפִּי בַכ' מִטְּלָטְלֵי אֵינוֹ גּוֹבָה מִמַּתְּנַת בְּרֵי דְהָא כ"כ הַטּוֹר בַּחֲה"מ ס' קי"ג בְּהַדְּיָא בַב"ח וּמַכ"ש בְּכַתְּנָן' וְא"כ יָפָה כ' הַב"י מֵאַחַר דְּדְבָרֵי הַטּוֹ' מִיִּירֵי אִפִּי בַכ' מִטְּלָטְלִין א"כ חוֹלֵק הוּא עַל הַתּוֹ' וְגַם רְאִיתִי בְּכַתֵּב הַשְּׁנֵי מַע' בְּעַצְמוֹ מוֹקִי לְהָא דַר"י אוֹ בְּכַתְּנָן' בַּנ"ד וְקְרָקַע אוֹ בְּסַתְּם כְּתוֹ' וּבַכ' מִטְּלָטְלֵי וְאִפִּי פ' ר"י דְּאֵין גּוֹבָה מִמִּטְּלָטְלִין שְׁמַכְרוּ הִיתּוּמִּי מִשְׁמַע דְּגַם בְּזֶה שְׁיִיף תְּקַהֲשׁוּ' א"כ צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַש"ע שְׁמַתְחִילָה פ' לְדִי פְּדֻבְרֵי הַטּוֹ' דְלֹא שְׁיִיף תְּק' הַש' אֲבָל הַמְּנַהֵג כַּר"י דְּאָף בְּיַתְמֵי שְׁמַכְרוּ שְׁיִיף תְּק' הַש' אֲבָל בְּאֲמַת צְדָקוֹ דְּבָרֵי מַע' דְּהַתּוֹ' וְר"י לֹא אֲיִירֵי פְלִל בַּכְת' מִטְּלָטְלֵי וְלֹא מְצִאתִי בְּשׁוּם פּוֹסֵק דְּשְׁיִיף תְּק' הַש' בַּכ' מַט"א ג"ק רַק הָרֵא"ש וְהַטּוֹר בַּח"מ וְרִיא"ז וְגַם הָרֵא"ש לֹא הִחְלִיט הַדִּין רַק בְּמַקּוֹם שְׁנֵהֲגוּ אֲבָל כָּל הַפּו' הַגַּס מַטל"א ג"ק לְקְרָקַע א"כ נְדָאֵי הַתּוֹ' וְר"י מִיִּירֵי בְּלֹא כְּתַב וּמַש"ה לֹא כְּתַב בְּדִין דַּמַּטל"א ג"ק תְּק' הַש' וּמַה שְׁהַקָּשָׁה מַע' פְּשִׁיטָא דְּאֵינוֹ טוֹרָף הָא ל"ק דְּכֹשֶׁם שְׁתַּקְּנוּ הָגָאוּנֵי לְגַבּוֹת מִן הִיתּוּמִּים ה"ה מִמְּקַבְּלֵי מַתְּנָה מֵאַחַר שְׁאֵין לָהֶם הִיזָק.

וְשָׁלוּם מִנְּאֵי אַהוּ' מִשָּׁה: סִימָן יב יְעִינָן מַכ"ת בְּהַלְכוֹת גְּזִילָה ס' שַׁע"ד בַּהֲג"ה שַׁכ' וְז"ל וְכ"ז לֹא מִיִּירֵי אֵלֶּא בְּשָׁלָא הַפִּיר בָּהּ שְׁהִיא גְּזוּלָה וּקְנָאָה אֲבָל אִם הַפִּיר בָּהּ וּקְנָאָה לֹא קָנָה לוֹקְטָה וְהוּא מִדְּבָרֵי ה' הַמַּגִּיד וְכו'.

וְצ"ע דְּהָא כְּתַבוּ לְפָנַי זֶה בַּסִּי שַׁע"ג הִיזָה הַהוֹצָאָה יְתִירָה עַל הַשְּׁבַח פִּינוֹן שְׁהַפִּיר בָּהּ וְכו' שְׁהַקְּרָן נוֹטֵל מִהַגְזֵלָן מִנְכֶסֶי מִשְׁוֹעֲבָדִים וְהוּא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ט דְּגִזְלָה וּמִשְׁמַע

דקאי אהפיר בה נמי גובה מנכסים משועבדים וא"כ קשה דהא בגמרא פירק אינהו נשף דע"ב ע"ב פריה אלא הא דתניא לשבח קרקעות פיצד וכו' ומשני הכי השתא אי למ"ד ניקחא לי דלא ליקרי גזלנא וכו'.

וא"כ אי בהפיר בה גובה משועבדים א"כ ע"כ צ"ל דשייף למימר ניקחא לי דליקו בהימנותא או דלא ליקרו גזלנא דאלת"ה לא הי' גובה משועבדים וא"כ גם על המ"מ יש לתמוה שכ' סתם על הרמב"ם דהדין הוא דהפיר בה לא קניא וזה דוחק דהרמב"ם לא קאי אלא היכי דלא הפיר בה דלא הנה לי לסתום אלא לפרש ועוד דבהדיא איתא בדברי בעל התרומות שער מ"ז וז"ל וכן מי שמכר שדה לחבירו והפיר בה שאינו שלו בעת שלקחו וטרפוה ממנו הבעלים ונמצא שדמי המקח חזרו הלואה וטורף אותו מן המוכר אף משועבדים דכמלנה בשטר דמי עכ"ל הרי להדיא דס"ל דהפיר בה גובה משועבדים ולא הביא שום חולק עליו מיהו אין ראי' מדברי בעל התרומות דבע"הת ס"ל להדיא סוף השער דלעיל מיני' דהפיר בה וחזר וילקחה מבעלים הראשונים דקנאה הלוקח מן הגזלן ועוד נראה להביא ראי' מגמרא דב"ק דצ"ב ע"ב דרצה לאוקמי הך דשבח קרקעות בלוקח ובהדיא איתא בפרייטא דלוקח גובה מנכסים משועבדים אף דלא ניתן לכתוב פלל ואף שגדחה לפי האמת דאפי' שבח אינו גובה מן הגזלן אם הפיר בה מ"מ מאיזה טעם ס"ל למאי דס"ד שגיבה אף משועבדים ומיהו י"ל דלמאי דכתבו התוס' דכיון דקיבל אחריות גובה אפי' שבח מהגזלן א"ל דאף לענין זה רוצה במכירתו שיהי קבל עליו אחריות מ"מ קשה דאמאי פ' מהרמ"א בלי שום חולק ואין להק' מדברי בעל התרומות שכ' דבן שמכר מה שירש מאבא שגובה ג"כ מנכסים משועבדים אע"ג דקאמר בגמרא דהא לא סמכי דעתה' וא"כ נימא לא ניתן לכתוב י"ל דהטעם הוא כמ"ש הבע"הת דלא בעי בגמ' הני טעמא אלא היכי שאחרים מבטלין המקח משא"כ במוכר קרקע שלו לא עמ"ש.

וא"כ זה מיקרי ג"כ קרקע שלו לאחר מיתת אביו. ואגב זה באתי להקשות שכ' בע"הת דהיא דקניא באסמכתא ג"כ גובה משועבדי ולא ניתן לכתוב משום איסור ריבית פיון דלא בתורת הלואה פתבו ולא קץ לי לית בי' שומא משענת פתיבה.

ועוד דלגבי קרן מיהא ניתן לכתוב הוא עיי"ש. והרשב"א בסי' ע' הביאו ב"י כ' דבכה"ג לא ניתן לכתוב וכן סתם בעל הש"ע ובאמת לכאורה יש להקשות אטעם שני שכ' בע"הת דמ"מ לגבי קרן ניתן לכתוב משמע אף דהוי שומא משענת פתיבה מ"מ לגבי קרן ניתן לכתוב וא"כ קשה הא מ"מ הנה כשטר שיש בו ריבית שאינו מכר שאינו גובה אפי' הקרן מנכסים משועבדים שפא יגבה בו את הריבית.

אבל אין זה קושיא פלל דהכי הוי פניכר הריבית פיון דהתנאי ידוע לעדים א"כ ממילא לא יגבה בו את הריבית ויחזור הפירות שאכל משא"כ אם אינו ניכר הריבית וכן לא בא לומר דהעדים פסולים שחתמו על השטר שיש בו ריבית די"ל דהעדים לא ידעו מזה התנאי שיחזירו לו אם יהיה לו מעות אבל קושיא הראשונה במקומה עומדת.

ועוד יש לי דברים אם יספיק מעל' ולא ישלח לי הפתבים שלי מה ששלחתי למע. 'עד הנה הטרוד ינשע העשיל: תשובה סי' י"ג זה לשון הפעתיק הראשון שהעתיק פתיבי הקודש האלו מגוף הפתב של הגאונים ז"ל תשובה מהרב מ"ז ו"ל ונראין הדברים

מתוך התשובה שנגאבד התשובה הא' וגם מה שהשי' לו שוב הרב מהרי"ה ז"ל אמנם אמרתי להעתי' מה שמצאתי את שאהב' נפשי והחכם יבין אף שאמת כ' מעל' שפתבתי לפום ריהטא מ"מ אין מפל דברי מע' השגה על דברי מ"ש מעל' דהתו' לא ס"ל כהמ"מ כי כ' דבריהם לשמואל מי הגיד זה למע' דשמואל בעי מרב ולא אליבא דרב דהא אדרב' סתמא בעי לי' לדבריו דרב וגם התו' כתבו סתמא משמע דלקושטא דדינא כ"כ גם מ"ש מעל' שפברה רחוקה היא לומר שהפיר בה עדיף דניתן לכתוב בעיני סברא טובה היא דהתם אלו ידע לא קנה והשטר נכתב בטעות אבל פאן ידע וכו' שטר בלשון מכירה כי היכי דנקבל ממנו פקדון.

ומ"ש מעלתו דמאחר דאחריות ט"ס א"כ גבי פקדון נמי נימא ט"ס הלא הרא"ש לא כ"כ בהדיא וגבי פקדון ל"א לא שדי זוזי בכדי וזה ברור ומ"ש דאמרי' שפבר נשתמש במעות גם זה פתבתי והלקוחות יאמרו דלמא לא נשתמש וגם הוא נאמן לומר לא נשתמשתי ודי בזה דרוך כלל אין על המגיד תפיס' דברי אהובו משה: סי' י"ד דברי מע' אינם מובנים על דברי התו' ידעתי גם מעל' יודע שהאמת אתי ועל הסברא אין לפלפל בסברות.

ועל מ"ש מעל' ממעות פקדון דברי מעל' אינם מובנים כלל דנדאי גבי פקדון ל"א אחריות ט"ס משא"כ הכא שבתורת מקר לקחו מידו והוא מסתמא בתורת אחריות קבלו מידו א"כ הוי המעות הלואה ולא פקדון.

והנה ע"ז דאיירי שנשתמש בהן לא רציתי להאריך בה דנדאי אינו נאמן הכא שלא נשתמש בהן וכן מוכח מדברי הרא"ש דהא טעמא דרב דשבח אין לו דהוי כמו ריבית וא"כ ע"כ הטעם פיון דלאשתמושי יתבי ניהל' והויא פהלואה וכמ"ש הרא"ש ופשיטא.

דנשתמש בהן וגרע משולחני וכל הגמרא דקאמר דמעות פקדון כתבו התו' דאיירי בדלא קבל אחריות וכדברי כתבו התו' בהדיא דף י"ד בד"ה שעבוד צריף לאמלוכי דהכי הנה הלואה אח"כ פיון דהמקח נתבטל הוי שטר הלואה על הקרו הרי ברור שדברי פנים ואמיתים ודברי מעל' נראה מהתם שאינם ברורים.

גם נא אהובי יענין מעל' בבע"הת כמזונה שכ' בהדיא שהמעות פקדון דקאמר לא פקדון ממש הוא אלא הלואה עי"ש וא"כ פשיטא דעל בע"הת ל"ק פלום אבל האמת יורה שכל התירוצי' דחוקים והדינים סותרים דאי חזר ולקחה בהפיר בה אין הלוקח זכה בה ואינו גובה ממשעבדי הטרווד ינשע העשיל: סי' ט"ו עתה ראיתי דברי בע"הת.

והנה בע"הת כ' להדיא דלא פהרא"ש דמעות פקדון לאו דוקא וכשואל דמי וכלי' דמי וכו' א"כ נדאי אין עליו תפיסה אף אני תמה מאחר שמעל' ראה דברי בע"הת והוא כ' להדיא תחלת השער על לא הפיר בה נתן טעם דגובה ממשעבדי הטעם האמור בגמרא אי למ"ד גיחא וכו' ואח"כ כ' וכו' מי שמכר שדה לחבירו והפיר בה שאינו שלו וכו' דכמלנה בשטר דמי הרי שנתן טעם להפיר בה משום מלנה בשטר ולא תלה הטעם משום דאף הוא מצפה שתביא הקרקע לידו פשיקחנה הלה דאפתי לא נתברר לו דין זה עד סוף השער עושה מזה שאלה א"ו בלא זה הטעם פשוט בעיניו מאחר ששניהם יודעים שקרקע אין לו וגמר ונתן הלנה המעות לשם הלואה נדאי ניתן לכתוב ואין לה מלנה בשטר יותר מזה וזה דעת המ"מ והנ"י והר"ן.

עוד ראיתי בעל תרומות שכתב אף לשמואל דסבר מעות מתנה היינו אם לבסוף הוציא מידו הקרקע מעות מתנה למר ומעות פקדון למר אבל השתא דרף מקח וממכר נינהו ואם יקנה הלה קרקע מן הנגזל יעמיד הלה בשדה אף לשמואל וזה שלא פדברי מעל' שכ' שהתו' בלא הפיר בה איירי משיטת שמואל ולא משיטת רב וקרי בע"הת משנה אותן וכו' דלדברי המגיד בין לרב בין לשמואל לא שייך למימר ניקח לי כו' ולדברי בעה"ת בין לרב בין לשמואל שייך למימר ניקח לי מ"מ בזה שניהם שנים דשטר ניתן לכתוב ומדעת שניהם כתבוהו דתיקוי לפחות מלנה בשטר וכמו שכתב בע"הת בתחילות דבריו.

ומ"ש מעל' שמדברי התו' דף י"ד משמע להדיא פדבריו לא ביאור מעלתו כמה נסתייע מדברי התו' דהתו' מיירי בלא הפיר בה וקרא לי שטר הלואה מטעם דאמרינן בא"נ או אפי' בהפיר בה וס"ל פדעת בע"הת דאינו מעות פקדון אלא הלואה אבל אני אמרתי לדעת הרא"ש שכתב להדיא אם נגנבה או נאבדה ולא כתב אם נאנסו משמע להדיא דלא הנה רק שומר שקר א"כ אם הלא יטעון הרי לא נשתמשתי מי יוצא מידומיון מכ"ש מן הלקוחות וזה נראה ברור בעיני לדעת הרא"ש אבל באמת שמשמעו שאר הפוסקים פדברי בע"הת פדברי הרי"ף מתי דעמי' עדיין לא ראיתי.

אגב פאתי לכתוב מ"ש זה כמה שנים על דברי הרא"ש שכ' גם יראה שאם בא לתבוע פקדונו וכו' דכוננת הרא"ש הוא אם יתבע הלה הפקדון ואינו רוצה להחזיר הקרקע לבפלי' רק אמר תן לי פקדוני ואני אחזיר הקרקע לכשיבא הנגזל אז יוכל הגזלן לומר אני זכיתי במעות כ"ז שהקרקע תחת ידו אבל אם הלוקח צועק חלילה עוד מלעשות עבירה לאכול פירות שאינה שלי ורוצה להוציא הקרקע מתחת ידו באומר תן לי פקדונו והלואתו הא אין הלה יזקוק אותו לעשות עבירה לאכול פירות של קרקע גזולה יודיעני מכ"ת דעתו הנקיה בזה.

דרף אגב ראיתי פדברי בע"הת שגרס פדברי הרי"ף שהוציא בה הוצאות וכו' (עי"ש ודו"ק) וכמו שגירסא לפנינו משמע שגם הוא היה לו גירסת הר"ן והרא"ש וכמ"ש פבר דברי אהו' משה: סי' ט"ז מה שכתב מעל' דברי בע"הת שכ' הטעם דכמלנה בשטר דמיא במחילה לדעתי אין הפי' פן רק עיקר הדין כ' דכמלנה בשטר דמי דטורף ממשעבדי ולא מלנה ע"פ ולא הוא טעם פלל ומה שכ' מעל' שמה עשה בע"הת שאלה סוף השער אינו פן דזה דבר פשוט הוא בעיני בע"הת שהרי כ' תדע דהא אם חזר ולקחו כו' והשאלה לא הוי אלא על המעות אי הוי פשוט או לא ומה שכ' מעל' דראיתו מהתו' דף י"ד לא ביארתי היטב כמה נסתייע דהתו' מיירי בלא הפיר בה וכו' ע"ש עיל סי' ט"ו עד אבל אני אמרתי לדעת הרא"ש וכו' דעתי שמע' ישיב זה דאיירי בלא באמת דברי פנים דהנה הלואה דקי"ל אחריות ט"ס דאף לשמואל דס"ל דאחריו' לאו ט"ס הנה הלואה אם קבל אחריות א"כ לדין סתמא נמי לא הנה פקדון והתו' כתבו דהגמרא איירי בלא קבל אחריות בפ"א א"כ גם הרא"ש דכ' דהוי פקדון היינו ג"כ פשלא קיבל אחריות בפ"א אבל אם קבל אחריות או סתמא פשיטא דהוי הלואה ולא פקדון וכדמוכח מגמ' דב"ק גם מ"ש מע' שאם יטעון לא נשתמשתי מהני לדעתי לא מהני פינון דניחא לי להשתמש בהם וגרע משולחני כמ"ש בכתבו הראשון ועוד בר מן דין דלדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל דס"ל דגבי

אבידה מתחיל באונסי אפי לא נשתמש בהם משו' דמסתמא משתמש בה א"כ הכא יותר ברור שישתמש ופשוט' דחי באונסים ומ"ש מע' בדברי הרא"ש אינו נראה דאדעת' דהכי קבל שלא יוציאנו מידו ונכה בו הגז' לענין זה ואם רוצה לקדש השם יקדש בשלו ולא יאכל כל הפירות פה דברי הטרווד יושע העשיל סי' י"ז מעשה בא לידי בצורף שקבל פספ משני ב"א לעשות להם כלי' ובאו נכרי' ולקחו כל הפספ באמרם שהוא נגד הקיומים שלהם שיהודי יעשה מלאכה זו ואחר השתדלות הוחרז הפספ אף נחסרו פמה לניט והנה יש לעיין אם ההיזק לאמצע או לכל אחד לפי ערך הפספ שלו או לבעל חלק המרובה לבדו כי נאמר כל דפריש מרובה פריש ואם נאמר דהוי פשוטפין או דההיזק נעשה במקו' קביעות וכל קבוע פמחצה וכו' ההפסד ג"כ לאמצע פנ"ל עוד יש מקום לומר דהנה פאלו האנס חייב להם והנה ג"כ ההפסד לאמצע פדין בעלי חובת פידוע והנה המעיין בבע"ה סי' ש"ד יראה מסקנתו דכל שלא הוברר חלקו של א' בתחילה או אפי' הוברר רק שנתערב לבס' ערוב גמור בלי קפידא אז ההפסד לפי החשבון ואין המוחזק יכול לומר שלף נפסד גם אין תולין ברוב אבל היכא דאי' קפידא קצת פמו גבי טלה אז אמרינו סברות אלו והנה בנ"ד איכא קפי' קצת דא"א שיהי' שנה דמסת' יש בא' סוגי' יותר ואם הי' בעין הנה נוטל כל א' שלו א"כ אם נאבד אמרינו דמרובה פריש ואם נגנב או נגזל מהקבוע חולקין בשנה ואם ספק גניבה או אבידה יכול בעל המרו' לומר לבעל המועט אייתי ראי' דנאבד אני אומר דנגנב ואף ע"ג דבתשובת מהרי"ל בסי' קצ"ח וקצ"ט מיייתי תשו' מהא"ז גבי אתרוגי' שנגזלו דאמרינו דהגוי לקח מן הרוב הא מהרי"ל תמה עליו וכ' דהספק נולד במקום קבוע וכמו שכתב מהר"ם בתשובה: סימן י"ח פסק דין באתי לברר שני שותפין שהטילו לפיס וא' מהן מתעסק במעות אם זה נקרא עסקא וצרי' לשלם שכר טרחה או לא ואם יש חלוק אם הטילו שניהם בשנה או א' יותר מחבירו והנה הרמב"ם פ"ז מהל' שלוחין כ' שפל שהאחד לבדו מתעסק אף שהממון משל שניהם הרי זה נקרא עסקא אף ששניהם הטילו בשנה מ"מ חלקו של בעל המעות הוי פלגא מלנה ופל' פקדון וצרי' לתת לו שכר טרחה נמצא המתעס' נוטל ג' חלקי' ובעל המעות חלק א' והא ודאי אם מתרצה המתעסק לחלוק חלק בשנה הרשות בידו מאחר שהמעות של שניהם בשנה אין פאן הלואה רק שהלה עשה טובה לבעל המעות ונותן לו הריוח מחלק הפקדון שלו ולא אסרו חכמנו ז"ל אלא היכי שיש בו הלואה וכמבואר כ"ז בדברי בע"הת ובדברי הר"ן בתשובה ודברי הרמב"ם אמורים בסתם וכן שהוא משמעות דברי התו' בהיה עובדא דפ' א"נ דס"ט שכ' בפשיטות על הא דקאמר ר"א השתא שותפי אנו והלא גם עתה היתה חלקו של ר"א פלגא מלנה כו' פדעת הרמב"ם שכ' נותן סתם חלק של בעל המעות נקרא פלגא מלנה ופלגא פקדון ותירץ דמייירי שהי' טורח בחלקו של ר"א בחנם משמע להדיא כמ"ש ומ"מ דוקא פשאין למתעסק שום הנאה בדבר אבל אם בעל המעות נותן יותר פגון עד"מ זה נותן ר' וזה נותן ק' אם יחלקו הרנוח בשנה מק"ן של כל אחת נמצא הלנה בעל הר' לבעל הק"ן וא"כ טורח הוא בחלק הפקדון ובשבייל נו"ן שהלנה לו ומה לי הלואה (מרובה) או מועטה וכן משמעות לשון חכמי לוניל שהביא בע"הת והר"ן בתשובה שכת' היכן מצינו הלואה דלית בי' הנאה דלנה פלל וכל דהנאה דמלנה ובעל הממון הא ודאי לאו הלואה היא הא קמן דכל היכי דאיכא קצת הלואה למתעסק אסור לטרוח בחלקו של פקדון אבל הסמ"ג דף קס"ז בשם שערי הרי"ף פתב

ג' שהטילו לפיס זה ק' וזה ר' וזה ש' אף אם נתעסק האחד בממון השכר או הפקת ביניהם בשונה לפי מנינם ולא לפי המעות נמצא בעל הק' לוקח השליש מן הת"ר והני ק' אצלו בהלואה ובשכר זה טורח לאחרים וזה אסור בלא נטילת שכר ובאמת דברים אלו תמוהים אם המתעסק שאין לו שום ממון אסור להתעסק בחלק חבירו משום דמחזי פריבית מה יועיל שנתן לו מחלקו קצת ג"כ סוף סוף נהנה הוא מחבירו ומה לי הלואה מרובה או מועטה והרמב"ם פ"ד כ' להדיא ונתעסקו כול' בממון דא' נתעסקו כול' א"כ בעל הפקדון טורח לעצמו בחלקו ואין בעל המרובה נהנה מן בעל המועט אדרבה לכא' נראה דבעל המועט נהנה ממנו רק שהלה יכול לטעון גם אני הייתי מרויח במועט שלי כמו אתה בחלק מרובה שלך כדאיתא בירושלמי אבל כשהאחד מתעסק וא"כ חבירו נהנה ממנו בעסק שלו ועושה לו הלואה וא"כ נדאי מחזי פריבית שבשכר הלואה הוא טורח בעבורו וכ"כ רבינו ירוחם נ' ל"ו שאף אם נעשה בקרו צריף ליתן לו לפחות שכר מועט ולדעתי משנה שלימה היא אין מושיבין תרנגולין למחצה וכדמפניך בפריביתא אשה שאמר' לחברתה תרנגולת שלי ובצים שלך דהנה ריבית ובנדאי שנה נתינת התרנגולת פרוטה וצריף ליתן לה שכר עמלה ע"כ נראה פשוט שכ"ע מודים לדברי הרמב"ם שכל שהאחד מתעסק אף אם הממון שניהם נוטל שכר טרחו מחלק בעל המעות והא שכ' בשערי הרי"ף אף אם הא' לבדו מתעסק היינו בנותן לו שכר טרחו דאין פאן אסור ריבית רק דלא התנו על החלוקה כיצד תהי' אם לפי המעות או לפי בני אדם ומאסור ריבית לא קמירי ובחנם כ' הב"י והרמ"א שיש פאן מחלוקת בין שערי הרי"ף והרמב"ם.

אחר כתבי זה ראיתי תשובת מהרלב"ח סי' ל"ט שהאריף בזה ולפ"ד גם דעתו שיש מחלוקת בין הרמב"ם ושערי הרי"ף ואם שהרגיש בזה וכ' ג"כ שיש לומר ששערי הרי"ף מירי שנתן לו שכר טרחו דאין פאן אסור ריבית אף שכ' שהוא דוחק מחמת שרש"י ז"ל ס"ל להיפך: סימן יט ע"ד העיפוש ב"א איה' להתנהג עם שכירות הבתים אם כבר נתן כל השכירות או מחצה או לא נתן כלום הנה ראיתי אשר נדפס פס"ד בס' המרדכי בשם חכם א' מהורר מנחם מטיקטין ובאשר לא ישרו דבריו בעיני אכתוב מה שירגני מן השמים ותחלה אכתוב מה שנמצא בדברי פוסקים בדין נפל ונשרף הבית והנה בתשובת מיימוני ב' תשובת דסתי אהדדי בסי' כ"ד פ"א בשם הרשב"א בעל התו' דמסתברא דבנפל ונשרף הבית צריף לשלם השוכר אף מה שלא דר בו דכל דמי שכירות הבית ברשותו ומחוייב ליתן כל השכר אף דלאחר נפילה ושריפה אע"ג דלכאורה דמי לספינה זו ויין סתם דאמרינן התם אם נתן אמאי לא יטול.

דיש לחלק דהתם יפה פח האומר סתם פנין שחבירו פ"א זה. ע"כ האומר סתם ידו על העליונה אבל בנשרף ונפל אמרינן מזל דהשוכר גרם וצריף לשלם הפל.

אבל בסי' מ"ז מביא תשובת מור"ם דמדמי לה ממש לספינה זו ויין סתם והי' מהראוי להחזיר אף השכר שפבר נטל רק דשאני הכא דאמר לי' אילו עד הכי בעית למיזר לא אגרא בעית למיטיב.

והנה למעשה הספימו רוב הפוסקים לדעת מור"ם דבנפל אינו משלם רק מה שדר בו וא"כ ה"ה בנשרף ואם הבית קיים והשוכר מת או נברח מחמת אונס הנה לדעת מור"ם דלעיל דקיי"ל פנותי' בנפל ונשרף דדמי לספינה זו ויין סתם הנה במת השוכר הוא

להיפך דדמי לספינה סתם ויין זה דהמשפיר שהוא כעין בעל הספינה אומר אנה הא קאימנא ונהיה מן הדין דצריף לשלם הפל ואף אם לא נתן יתן מיהו במקדכי מביא תשובת מור"ם דיש לחלק בין ספינה לנדון זה דהת' גבי ספינה גם בעל הספינה אבד ספינתו ע"כ יכול לומר אנה הא קאימנא אבל בבית שמת המוכר שאין בעל הבי' מפסיד רק בטול שכירתו ודמי לאנס שאירע לב"ה ופועל פסידא דפועל מאחר שאין הפועל מפסיד רק בטול הזמן ה"ה הכא פסידא דמשפיר וכן חלקו התו' פ' האומנין בשם ריב"ן ובתשובת הרשב"א כ' בשם הראב"ד סי' אלף כ"ח דהשוכר שמת מחויב לשלם כל השכירות לבע"ה דשכירות ליומין ממכר הוא ולפי טעם זה הי' הדין כן גם בנפל ונשרף הבית וכבר כתבנו דלא קי"ל הכי אלא די"ל דעיקר הטעם הוא דמדמי לי' לספינה סתם ויין זה ואינו מחלק החילוק של מור"ם.

ובב"י רצה להסכים דעת התו' פ' חזקת הבתים דנ"א עם דעת זה מדכתבו התו' דגדול פחו של שוכר דאפי' מת תוף הזמן המקום מושפך ליורשים ואין זה ענין לנ"ד דנדאי אם ירצו היורשים לשלם כל השכירות ירשו הזכות של אביהם אבל אם אין היורשים רוצים מזה לא איירי התו' פלל.

וכל זה באנס שאירע להשוכר או להמשפיר לבד ומן הדין הי' ראוי לומר מזלו גרם כמו בשוכר שדה ואכלה חגב דאמרינו מזלו גרם רק דצריף לחלק דהתם הי' השכירות הן לרנוח הן להפסד וכשם שאם יתברך זרע השדה שהוא של השוכר כן אם אכלה חגב אבל אם מת השוכר ואינו דר בבית ה"ל פסידא דמשפיר לדעת מור"ם דמשפיר הנה כמו פועל המשפיר עצמו ומאחר שאין לשניהם היזק מכיסם א"צ לשלם רק מה שעשה אבל במפת מדינה דמשנה שלימה שנינו דמנפה לו מן חכורו אפי' קבל במעות ואם אירע מפת מדינה להמשפיר פגון שנסרפו כל בתי העיר כבר מבוא' בתשובת מיימוני סי' כ"ז דאפי' למאודס"ל דנשרף הבית הנה פסידא דשוכר וצריף לשלם אף מה שלא דר בה במפת מדינה מודה אם נשרף כל בתי העיר ומכ"ש לדעת מור"ם דאפי' בנשרף ונפל גרידא דהנה פסידא דמשפיר ואצ"ל במפת מדינה דא"צ לשלם רק מה שדר בו אבל במפת מדינה של השוכר פגון אם ברח מחמת עיפוש ב"מ פשוט לדעת מור"ם דס"ל במת השוכר הוא פסידא דמשפיר מכ"ש במפת מדינה דא"צ לשלם רק מה שדר בו אלא אפי' לדעת הראב"ד שהביא הרשב"א בתשובה דבמת השוכר פסידא דשוכר דשכירות ליומין ממכר הוא מודה הוא דבמפת מדינה דליפא למיתלי במזל השוכר דהא גם המשפיר ברח מן העיר ואם רוב העיר ברחו הנה מפת מדינה וא"צ לשלם רק מה שדר בו ואם לא ברחו רוב העיר רק בית א' נתעפש זה תלוי במחלוקת הנ"ל במת השוכר וכמו שהכריע מהרמ"א דהפל תלוי במי שמחזק.

ולדעת מוהר"מ פ"א ח"ה איש הירא ורף הלבב שברא מאימת העיפוש לדידן' הנה כמו אונס ותלוי בפלוג' הנ"ל אכן יש לדקדק אם אחר שעבר זמן העיפוש שהשוכר הדר לביתו ורוצה לנפות לו משו' זמן העיפוש ולדור מכאן ולהבא והמשפיר א"ל אם תשלם במילואו הרי טוב ואם לאו אזי בטל השכירות ואני חוזר מן השכירות ומשפיר לאיש אחר בזה צ"ע הדין עם מי.

והנה דברי מהר"מ פאדוזה מלא ממום הנולד להבא אין השוכר יכול לנפות בע"כ של משפיר כי יאמר לו המשפיר אם רע בעיניך השכירות הנח ודבר זה שייך בנ"ד דמהר"ם פאדוזה שהתנות עדיין הני ראי להלואה רק שנתקלקלה קצת אבל אם נתקלקלה הדבר לגמרי כגון אם נשרפה כל העיר (לא).

כללו של דבר אין לחלק בין הניפוי לתורה פי התורה היא הניפוי כי מיום שנשרף הבתים ופסק מללמוד הנערים השכירות בטל. ודברי הפס"ד מפאן עד סוף הדיבור בלואים לכן לא העתקתי: סימן כ דין בא לפני בא' שהלנה לחבירו עשרה זהובי על שני משפנות כל א' שנה יו"ד זהובי והנה יש להסתפק לדעת ר"י ורא"ש דקי"ל פנותי דהלכה פרבה ואפ"ה כנגד דמי החוב הני פאלו פירש שמקבלו בתורת פירעון אם הפנונה שכל המשפון דווקא מקבל בפירעון לענגן זה שלא יתבע את הלנה אם יאבד פולו אף כ"ז שיש בידו משפון שנה כנגד חובו אף שנאבד ג"כ פדי חובו ואמר מה שנאבד אני ש"ח מה שנשאר אני מקבלו בפירעון או נימא מה שנאבד צריף לקבל בפירעון אף שנשאר בידו הרבה דהא אפי' קתא דמגלא צריף לקבל בת"ק כפו"ה"ה בסתם צריף לקבל מה ששנה האבד' או נימא חלוקה ג' דאם נאבד חצי המשפון אבד חצי החוב דכף היתה ההלואה על הא' ה' וזו ועל הב' ה' זו א"כ יפסיד ה' זו שנאבד חצי המשפון.

והנה דעתי מקור מוציא דין זה צריף לדקדק בדברי התו' והרא"ש ומתוף לשונם נעמד על פנותי והנה מדקדוק לשון הרא"ש דפ' שבועות הדיינים וגם מלשון הרמזים שם שכ' דעל המשפון שפנגד החוב הני ש"ש מדקרי לי' ש"ש ש"מ שדין ש"ש יש לו ומה שנאבד חייב לשלם וכף הוא ריהטא דפשט המשנה הלנהו על המשפון הנה ש"ש ואע"ג דעכ"פ אין המשנה שנוי' בדקדוק דהא מה ששנה יותר א"צ לשלם מביתו צ"ל דמשנה מיידי במשפון ששנה פדי החוב או פחות ובדפירש כמו"ש התו' א"כ אם שנה המשפון כנגד החוב אין צורך לדברי שמואל ש"מ שדין ש"ש יש לו אע"פ שנאבד חצי המשפון והמלנה רוצה להחזיק חצי המשפון עד שישלם לו כל החוב אז עכ"פ צריף לקבל בפירעון מה שנאבד וכן משמע מדברי התו' ד"ה אבל קתא ונסכא שכ' ז"ל נאי אבד קתא לא אבד פלגא אלא מה ששנה וכו' וקשה אחר שהתו' פסקו פרבה למה לא יהי' ש"ח על הקתא ואפי' מה דשנה לא ישלם ואע"פ שיש לדחות שהמשפון אינו שנה פדי החוב וא"כ המלנה תובע את הלנה וע"כ צריף לקבל הקתא בפירעון דמי לא עסקינן נמי דהנסכא שנה יותר מכדי החוב או שהוא של עפו"ם והלנה מוכרח לפדותו וא"כ יאמר המלנה אקתא שנאבדה אני ש"ח והנסכא אני מחזיק עד שישלם לי חובי אלא ודאי פשוט לבעל התו' אפי' תה' הנסכא שנה אלה כפולות מ"מ פדי שווי הקתא הני ש"ש כפשט המשנ' וכמ"ש.

ובר מן דין הלא כלל מסור בידינו להשוות דעת הפוסקים ולמעט המחלוקת בכל מה דאפשר ומאחר דדע' הגאונים דכל מה שנאבד הני ש"ש ולא מצינו מחלוקת מפורש ביניהם רק במה ששנה המשפון יותר על החוב ואנן ניקום ונחלוק את השווי ולעשות ביניהם מחלוקת חדשה אם נאבד חצי המשפון לדברי הגאונים הני ש"ש ולדברי ר"י לא יהי' ש"ש כלל או רק על החצי ואיך השמיט הטור חלוק זה ביניהם והמדקדק בלשון הרא"ש פ' האומנין שכתב לדברי ר"י וכו' ומ"מ מלנה על המשפון הני ש"ש משמע מלשוננו שאף שר"י פוסק פרבה מ"מ לדניא ס"ל פדעת הגאונים וכסת' מתניתין דהנה

ש"ש ואין חילוק ביניהם באבידת המשפון שצריכה לקבל בפירעון וכן יש לדק' מהרמ"א שכ' וי"א דמלן' על המשפון הני ש"ח וכו' שאין המלנה נותן ללנה היתרונן ואם איתא שאף שגאבד מן המשפון כדי חובו אינו מפסיד חובו אם נשאר בידו או אינו מפסיד רק לפי ערך הו"ל לאשמענו שהלנה צריכה לשלם להמלן' כולו או מקצתו וממילא הנה ידענו שאם גאבד כל המש' דפשיטא דאין המלנה משלם מביתו.

ועוד דהא הכרעת מהרמ"א פדברי ר"י הוא ע"פ המר' שכ' דמספיק' לא מפקינו ממונ' ונה שנייה שאינו צריכה לשל' מביתו אף להתפס גוף המש' שאין לו רק שעבוד היאך יתפוס מספיקא בממון חבירו וכבר פ' מהר"י קולן בתשובה סי' צ"ד דלא יוכל התופס לומר קי"ל פהאי פוסק אלא בנדונת חתנים ואף שהמחבר חולק ע"ז מ"מ מהרמ"א לא הכריע ביניהם וגם מסתמ' קי"ל פמהר"י קולן שהי' בתר' נראה דברי המרדכי ופי' דלא פונותי ובפרט שידוע שמהר"י קולן רוב דבריו בנויים על דברי המרדכי אע"ג דמהרי"ק לא החליט הדין רק כ' אפשר דס"ל וכו' מ"מ נראה שדעתו פה הוא.

ועוד דהא כתב הרשב"א בתשובה הביאה מהרמ"א בהג"ה סעיף י"ד דאם המלנה אינו יודע כמה נפרע צריכה להחזיר המשפון דהנה כאלו הוא תובע אע"ג דהתם איניי שהלנה טוען ברי מ"מ נראה דה"ה אם הלנה טוען שפא ג"כ דינא הכי לפי הטעם שכ' דהמלנה הוא המוציא ודמי לא' שתבע לחבירו והשיב ידעתי שחייב הייתי אף איני יודע אם פרעתי והשיב התובע גם אני א"י אם פרעת דנראה דפטור הלנה דאל"ה הו"ל למנקט רבותא דא"י אם פרעתי חייב אפי' בתובע אומר שפא ומסופק בפירעון.

ועוד נראה להוכיח דפטור הלנה בשניהם מסופקים בפירעון דאל"כ לא מקשה גמ' מידי בב"ק דף קי"א ה"ד אילמא דלא קתבע לי' ומוקי לה בבא לצא' ידי שמים ולא מוקי בפשיטות דכמו שהלנה מסופק גם המלנה מסופק ולהכי ברישא חייב ובסיפא פטור אלא ודאי כששניהם מסופקים פטור בדיני אדם אע"ג דגבי שטר בס' פ"ב פסק הטור דאם שניהם מסופקים בפירעון גובה שטרו שפיר יש לחלק בין שטר למשפון ואין להאריך באשר ידעתי שיש לדחות ולחלק בין ספיקא דדינא לספיקא דפוסקים ואפי' מהרי"ק יודה פאן דתפס בהיתר קודם שנוולד הספק ולא כתבתי כ"ז רק לרונחא דמילתא כי האמת יורה דרכו דמהרמ"א לא פסק רק מה שהלנה א"צ לשלם מביתו ולא שיתפוס במשפון וכן נראה מדברי המרדכי שכ' ומשפנו שלא בשעת הלנאה נמי לא הוי ש"ש אלא בכדי מעותיו מדכ' נמי ש"מ שדין א' יש להם וכן סיים בסוף דבריו ובמשפון שלא בשעת הלנאה יהיב טעמא דיכול לקדש בו האשה וא"כ אף אי גאבד חצי משפון הוי ש"ש על כל מה שגאבד ועוד נראה לדחות סברא זו דלא נימא על משפון א' הלנה ה"ז על השני הלנה ה' זוז מאחר דקי"ל דאם הלנה רוצה לפדות חצי המשפון וליתן לו חצי המעות אינו יכול ולא עוד אלא אפי' פי' אוכל משני המשפנו' וכמ"ש הרמב"ן א"כ למה ילקה מדה"ד דיאסז המלנה החבל בב' ראשין אם גאבד המשפון אסז יאמר לא הלוייתי על משפון זה רק לפי ערך ולא אפסיד מחובי כל שווי המשפון ואם ירצה הלנה לפדות וליתן לו כפי ערך יאמר על כל משפון בפ"ע הלוייתי כל המעות ע"כ נראה ברור ופשוט להלכה ולמעשה דאף לר"י מה שגאבד צריכה לקבל בפירעון וצריכה להחזיר הנשאר ללנה ובאשר שמעתי דיני ק"ק בריסק לא פסקו פן רק פסקו לפי ערך שיווי המשפון הנגאבד גם שיווי

הנשאר כף ינפה ד"מ כגון אם הלנה ד' זהובי' על ב' משפנות א' שנה שלשים זהובי' וא' שנה עשרה זהובי' ונאבד המשפון ששנה עשרה זהובי' אינו מנפה לו מן המשפון רק א' זהב כי היתה ההלנה על ערף זה על עשרה זהובי' במשפון הלנה א' זהב ואני הנלע"ד מטעמי הנ"ל כתבתי והאמת יורה דרכו גאום משה: סימן כ"א השנה ממורה אחד ז"ל מקום מנוחתו בק"ק טיקטין יע"א: הנה באתי במגילת ספר פתוב לכ"ת להתנופח עמו ולהשיב על כל דבר על אופני' ומכ"ת יע"ין בעיון מ"ש מכ"ת כי נסתפק במשפון שנה יותר על החוב ונאבד קצת מן המשפון ומקצת נשאר בידי המלנה וספיקא דמכ"ת ב"ג חלוקים אם פוננתו של ר"י דסבר המלנה על המשפון ש"ח אפ"ה נגד דמי הרוב הוי כאלו א' בפ"י שקבלו בפרעון ז"ל ר"י ז"ל ונסתפק מכ"ת אם הפוננה כל המשפון מקבל ואם נאבד מקצתו נאבד מקצת החוב או אפשר דנאבד כל החוב כי כנגד דמי החוב הוי ש"ש על כל המשפון וזהו שנאבד ינפה לו מחובו שאף שלא שעבוד עצמו לשלם מביתו לעומת זה קבל עליו שמירתו של כל המשפון כש"ש להפסיד לו מחובו או שפא דדעת ר"י ורא"ש שלנה שיעבד עצמו שאם יאבד כל המשפון לא יתבע חובו והו' כש"ש אף אם יאבד מקצתו הנשאר יחזיק נגד חובו וזו תורה ספיקות מכ"ת: והנני אומר פ"י דר"י אית לי דשמואל דאמר אבד קתא אבד אלפא זוזי וכגירסת ר"ת ור"א דאפכי שנוי דגמ' פ"ק שבועות הדייני' מה דמתרץ שם מתניתין בדפ"י ושמואל בדלא פירש והם גרס שנוי דגמ' דשמואל בדפ"י ומתניתין בדלא פ"י כמ"ש התו' שם וכמ"ש הטור פ"א והסברא פתבו שם התו' דאין סברא להפסיד למלנה כל חובו בלא פ"י וכנגד החוב אף בלא פ"י הוי כפ"י שקבלו בפרעון והנה מדשמואל נשמע לר"י כשהמשפון שנה יותר מהחוב דסבר ר"י כשנאבד פולו דהוי ש"ש כנגד חובו משום דהנה פאלו פ"י שקבלו בתורת פרעון ואעפ"כ על היתר הוי ש"ח ומדעתו דהכי קבל כל המשפון וא"כ כשנאבד מקצתו ושנה המשפון יתר על החוב אין סברא שיפסיד המלנה כי יאמר המלנה אני קבלתי על המשפון בפרעון שני כחלק המגיע לחובי וא"כ המשפון קנוי' לי להלנואתי דאי לא הנה טעם זה פאלו פרשתי שקבלתי המשפון בתורת פרעון והמשפון קנוי' לי להלנואתי לא הייתי מפסיד כלו' מחובי אפי' כשנאבד כל המשפון והי' צריך הלנה לשל' לי מביתו כל חובי דהא לא פרשתי ולא הייתי ש"ש אפי' מה שפנגד חובו אף משום דאנן סהדי אף כשלא פ"י הוי פאלו פ"י ובאחריותו עומד המשפון מה שפנגד חובו.

והשתא נמי כשנאבד מקצת המשפון יאמר המלנה זה שנשאר קנוי' לו בהלנואתי פי כף קבלתי בתורת פרעון ואני מוחזק וע"כ אחריות שלי עליו. ועל דידך שהוא היתרון אני ש"ח דידך ופטור אני מגניבה ואבידה כד"ן ש"ח מה א"ל שוב למימר הא אין בריה ולא גרשם על המשפון איזה דידי ואיזה דידך על זה וכיוצא בו כ' מהרמ"א בהג"ה דמספיק' לא מפקין ממונא מיד המוחזק דהמלנה הוי מוחזק דמאחר דמה שפנגד החוב קנוי' לו בהלנואתו וכאלו פ"י שקבלו בתורת פרעון דאל"כ לקתה מדה"ד דכשנאבד, והוא כנגד חובו מפסיד המלנה כל החוב מהאי טעמא דאנן סהדי שקבלו בתורת פרעון והמשפון קנוי' לו וע"כ מפסיד המלנה כל החוב וכשנאבד המקצת ונשאר המקצת בידי המלנה לא יהי' נחשב פאלו קבלו בתורת פרעון ולא יהי' המשפון קנוי' לו ולא יהי' נקרא מוחזק לכו נ"ל דהדין עם המלנה ויחזיק הנשאר בידו כנגד חובו זו מ"ש מכת"ר ועל דברי אלה השיב לי כת"ר בזה"ל מעל' פ"י דעתו להרב הגדול מהר"י בן לב ז"ל ואני לא ראיתי

ספריו וכ' כת"ר שגם הוא פתב בספרו שהדין עם המלנה להיות הוא המוןחזק ומה שנשאר יחזיק המלנה נגד חובו אף א' כת' אבל הוא לא כ' שום טעם לדבריו ולא שום ראי' והוכחה ע"כ אין דבריו ברורים בעיני מכ"ת ואין לסמוך עליו ועל טעם והוכחה שלי כ' מעל' לדחות דברי ועל מוכ"ת שכ' בהוכחה שלו שהמלנה הוא מוןחזק כו' קשה דאדרבה אם הוא ספק פאשר כ' מעל' הדין עם המלנה דהא פן כ' בש"ע בהג"ה סעיף י"ד דבכל ספק הנה הלנה מוןחזק והמלנה המוציא כמ"ש בתשובת הרשב"א פי המשכון תמיד בחזקת הלנה ואין למלנה עליו אלא שעבוד ותוכן דברי מכ"ת דאדרבה משם מוכח דהדין עם הלנה להיות הוא מוןחזק והמלנה מחוייב להחזיר המשכון הנשאר כשאבד מקצת להלנה כששנה הנאבד דמי חובו והמלנה אינו יכול לתפסו והאריף מכ"ת בהוכחות עד שנראים לו דבריו להלכה למעשה דהדין עם הלנה להחזיר לו הנשאר ולא פדעת הרב בן לב ולא פדעתי אשר פוננתי לדעתו והנה פפי פרושות השמים בשבח והודי' אשר פוננתי לדבריו ומעי המו עלי ולבי לא רצה להטות מן הדבר אשר דרכתי בו במושלכל ראשון להיות הדין עם המלנה אמרתי הרב בן לב לא הי' מרים ראשו לכתוב נגד כל הפוסקים שהיו לפניו בלי ראי' והוכחה ואם הוכחתי בעיני מכ"ת דחוני' ובעיני הם ראוי' ונכוני' והנני אומר על מה שסמך מכ"ת על הרשב"א בדיני' שהביא בש"ע סעיף י"ד וסעיף כ"ז שאין למלנה על המשכון רק שעבוד אומר אני דהיינו דוקא מ"ש בסעיף ההוא שהמלנה טוען ספק דלא ידע כמה נפרע או הלנה וכן אם לא ידע כמה הלנה לו בזה נדאי דעת הרשב"א וכל הפוסקים עמו דאין למלנה רק שעבוד על המשכון דהא עכ"פ אין המשכון חלוט לו אלא שאם בא לו לפדותו מחוייב ליתן לו לפדות וא"כ כשהלנה בא לפדו' נדאי מחוייב המלנה לידע כמה הלנה לו או כמה נפרע לו על המשכון ולכן בכל זה אינו יכול להחזיק במשכון ואין לו עליו אלא שעבוד ונקרא המלנה המוציא ואין לו להחזיק במקצת ששנה הנאבד והמשכון כפר קנוי לו להלנואתו כאלו פי' שקבלו מה שפנגד החוב בתורת פרעון בנ"ד הוי המלנה מוןחזק ואפי' לדברי הרשב"א ואדרבה מדברי הרשב"א יש לדקדק פמותי שהוא בעצמו כ' בסי' תתקצ"ח וז"ל ונשאל עוד המלנה את חבריו על המשכון מלנה אומר סלע הלוייתיה וזנה אומר לא כי אלא דינר הלוייתני בטענת פרי וסוף דבר והכי אסיקנא דמלנה נשבע ונוטל דלפי שהמשכון קנוי לו להלנואתו עכ"ל.

ומלישנא דקאמר שהמשכון קנוי' לו להלנואתו נשמע דמה שפנגד החוב קנוי' לו וזהו להלנואתו וקנוי' לו להיו' הוא המוןחזק כשטוען פרי פה הלוייתיה וא"כ המלנה קרוי מוןחזק ומה שעכשיו נאבד המקצת ואמר המלנה מה שפנדי קנוי' לי להלנואתי וקבלתי בפרעון חובי ומה שנאבד דינר הוא דהיינו היתרון ואני ש"ח עליו ואני מחזיק במה שקנוי' לי ולפ"ז פתבתי מדשמואל נשמע לר"י דהדין עם המלנה ויחזיק במה שפנדו ואפשר הוא סברת בן לב ולכן לא כ' שום הוכחה פי נשמע מני' ובי'.

ומ"ש מכ"ת דהוא הכרעת מהרמ"א בש"ע בהג"ה ע"פ המרדכי שכ' דמספיק' לא מפקינן ממונא וזה שייך שאין המלנה צריף לשלם מביתו אף להחזיק בגוף המשכון ואין לו עליו אלא שעבוד אף יתפוס במקצת חבריו וכ"כ מהרי"ק בתשובה דלא יוכל לתפוס ולומר קים לי וכו' הנה מכ"ת עצמו כ' שמהרי"ק אינו חולק על המרדכי להדיא אלא משמעות לשון ובשביל שהרמ"א לא הכריע הכריע מעל' לפי סברתו ואני אומר שהרמ"א וז"ל

הכריע פֿדברֿי מהרֿי"ק חֿדא בסי' קע"ה סעי' מ"ה כ' בהג"ה וז"ל וכן בַּמְּקוֹם שֶׁהַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים אִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַלּוֹקֵם הוֹאִיל וְהוּא מוֹחֲזֵק הָרִי הַכָּרִיעַ דוֹנְקָא בַּמּוֹחֲזֵק אִין מוֹצִיאִין וְיָכוֹל לומר קים לי אַבְל אַם תִּפְס וְלֹא הָיִי מוֹחֲזֵק מוֹצִיאִין מִיַּדוֹ דְּאִינוּ יָכוֹל לומר קים לי פֿהאי פּוֹסֵק הָרִי הַכָּרִיעַ לְהַדְיָא פֿדברֿי מהרֿי"ק דְּדוֹנְקָא הַמּוֹחֲזֵק יָכוֹל לטְעוֹן קים לי וְלֹא הַתּוֹפֵס וְאֵעִפ"כּ אִין לִמְכ"ת רְאִיָּה מִמֵּהרֿי"ק פֿי אַף אַם נִתְבַטַּל דַּעַת הַמְּרַדְכִי נִגְדַּ מֵהרֿי"ק דִּמֵּהרֿי"ק בְּתַרְא הֵנָּה צ"ל דִּמֵּהרֿי"ק לֹא קָאָמַר אֲלֵא בְּתוֹפֵס תְּפִיסָה מִמְּקוֹם שֶׁלֹּא הִי מְקַדֵּם מֵע"ז וְע"ע דְּרַף מְשַׁל שְׁאֵם הֵיָה הַלְוָה תּוֹפֵס מְמוֹן הַמְּלִנָּה מִמְּקוֹם אַחַר וְאָמַר קים לי פֿהגְּאוֹנִים דְּמְלָנָה עַל הַמְּשַׁכּוֹן הֵנָּה ש"ש אַף עַל הִיתְרוֹן וְדִלֹא כֹהר"י וּבְנֹדָאֵי בְּזָה וּבְכִינְזָא אִין יָכוֹל לטְעוֹן קי"ל אַבְל הַמְּלִנָּה קוֹדֵם שְׁנֹאָבֵד הִי הַמְּשַׁכּוֹן קְנוֹי לוֹ בְּתַחֲזִיל' הַהַלְוָה נִגְדַּ הַחֹב שְׁלוֹ וְעַתָּה לֹא יֵצֵא מִיַּדוֹ וְהָיִי פְּאֵלוֹ פֿי' שְׁקַבְלוּ בְּתוֹר' פֿרַעוֹן הַשְּׁתֵּא הָיִי הַלְוָה הַמוֹצִיא וְסָבַר מֵהרֿי"ק בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא מוֹחֲזֵק אִין מוֹצִיאִין מִיַּדוֹ בַּמְּקוֹם שֶׁהַפּוֹסְקִים חֹלְקִים.

לְכֵן נ"ל דְּאִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִן הַמְּלִנָּה הַשְּׂאָר שְׁאוֹמַר מֵה שְׁפִינְדֵי קַבְלֵתִי בְּפֿרַעוֹן וְדִידֵךְ נֹאָבֵד פֿנ"ל אַף לִמֵּהרֿי"ק. וּבְזָה מִיְּנֹשֵׁב ג"כ מֵה שֶׁהַפְּלִיג מִכ"ת וז"ל וְבַר מִן דִּין פֿלֵל מְסוֹר בְּיַדְנוּ לְהַשְׁוֹת הַפּוֹסְקִים לְמַעַט הַמְּחַלְקֵת כֹּל מֵה דְּאִפְשָׁר וְכו' גַּם זֶה אִינוּ הוֹכֵחָה דְּמֵאֵי מְחַלְקֵת חִדְשָׁה הִיא זֶה דְּבַר מִמִּילָא נִמְשָׁף לְפִי דְּבַרִי ר"י וְלֹא אָנוּ בְּאִים לְחַלּוֹק רַק ר"י קָם בְּשִׁיטַת' דִּפ' זְכוּת לְמְלָנָה לְהִיּוֹת עַל הִיתְרוֹן ש"ח וְמֵה שְׁנֹאָבֵד הַמְּשַׁכּוֹן אָנוּ סְהַדִּי פְּאֵלוֹ פֿי' שְׁמַקְבְּלוּ בְּפֿרַעוֹן וְע"כ הוּא עָלְיוֹ ש"ש וְגַם הִי עָלְיוֹ ש"ש עֲדִינִן אַם נֹאָבֵד פְּלוֹ שְׁאִין הַלְוָה מְחַנְיָב לְשַׁלֵּם לוֹ חוֹבוֹ אַף פֿיִּן שְׁנֹאָבֵד הַמְּקַצָּת אוֹמַר הַמְּלִנָּה הַמְּשַׁכּוֹן קְנוֹי' לִי נִגְדַּ חוֹבִי וְקַבְלֵתִי בְּפֿרַעוֹן וְהִיתְרוֹן אֲנִי עָלְיוֹ ש"ח אַם יֹאמַר הַלְוָה אִין בְּרִירָה יֹאמַר הַמְּלִנָּה אֲנִי מוֹחֲזֵק וְהַלְוָה הַמוֹצִיא וְאִין מוֹצִיאִין מְמוֹן מְסַפֵּק.

וּמ"ש כ"ת וְכֵן יל"ד מְלִשׁוֹן מֵהַרְמ"א שֶׁכ' בִּהַג"ה וי"א דְּהַמְּלִנָּה עַל הַמְּשַׁכּוֹן הָיִי ש"ח שְׁאִין הַמְּלִנָּה נוֹתֵן לְלָנָה הִיתְרוֹן וְאֵם א"י שְׁאֵף אַם נֹאָבֵד מִן הַמְּשַׁכּוֹן פְּדִי חוֹבוֹ אִינוּ מְפָסִיד חוֹבוֹ אַם נִשְׂאָר בְּיַדוֹ וְיָכוֹל לְהַחֲזִיק הַנִּשְׂאָר וְכו' דַּל"כ עֲדִיפָא ה"ל לְאַשְׁמְעִינּוּ וְכו'.

הַנְּנִי אוֹמַר דְּאִין זֶה קו' עַל הַרְמ"א לְאַשְׁמְעִינּוּ רְבוּתָא דְּהַרְמ"א לֹא בָּא אֲלֵא לְגַלוֹת מֵה שֶׁהַסְּתִיר וְהַשְּׁמִיט בְּעַל הַמְּחַבֵּר ב"י בִּש"ע פֿי בִּש"ע לֹא הַזְכִּיר פֿלֵל הִי"א שֶׁהֵם דְּבַרִי ר"י וְלֹא כְּתִב לְהַלְכָה אֲלֵא מ"ש הַגְּאוֹנִים וְאִין שְׁיִיף לומר שֶׁיִּשְׁמִיעַ לָנוּ רְבוּתָא פֿי הוּא בָּא לְגַלוֹת דְּבַרִי ר"י פֿהַנּוֹיִתָּן וְאִדְרָבָה הַלְכָה פְּמוֹתֵי דְּהָא אִין בֵּין הַגְּאוֹנִים לְדְּבַרִי ר"י מְחַלְקֵת רַק לְעַנְיָן הִיתְרוֹן שְׁלֵדְבַרִי ר"י הָיִי הַמְּלִנָּה עָלְיוֹ ש"ח וְלִהַגְּאוֹנִים ש"ש וְא"כ הַנּוֹצֵרָה לְגַלוֹת דְּבַרִי ר"י עֲצָמוֹ שְׁמַבִּיא הַטּוֹר וְהַמְּחַבֵּר הַשְּׁמִיט וּמִנ"ל לְהַזְכִּיר עַנְיָן אַחַר דְּהַפֵּל מִמִּילָא נִמְשָׁף פֿנ"ל: וְהִנֵּה מִכ"ת כְּתִב ז"ל וְלִדְעַת מְקוֹר דִּין זֶה צְרִיכִין אָנוּ לְעַמּוֹד וְלִדְקַדֵּק בְּדְבַרִי הַתּו' וְהָרֵא"ש וּמֵתוּף לְשׁוֹנֵם נְבוּא אֵל פְּנוּנְתָם וְהִנֵּה מִדְּקָדוּק לְשׁוֹן הָרֵא"ש כ' מְדַקְרִי לִי ש"ש ש"מ שְׁדִין ש"ש יֵשׁ לוֹ וְכו' לֹא יִדְעַתִּי אִיף בְּנָה מִכ"ת יְסוּדוֹ עַל מְשֻׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן הָא אֲלִיבָא דְכ"ע בֵּין לְהַגְּאוֹנִים בֵּין לְר"י בְּזָה הֵם שְׁוִים שְׁאֵם נֹאָנְס הַמְּשַׁכּוֹן שְׁנֹאָבֵד בְּאֹנְס ע"י לְסֻטִים מְזוּיָן אוֹ פֿינְזָא אַף שְׁנֹאָבֵד הַמְּשַׁכּוֹן מְחַנְיָב לְשַׁלֵּם לְמְלָנָה פֿל חוֹבוֹ כִּמ"ש הַטּוֹר וּבְעַל הַש"ע לְהַדְיָא וְא"כ מְוַכְרְחִים לומר לְשׁוֹן ש"ש שְׁאִין חֲזִיב אֲלֵא בְּגִיבָה וְאִבִּידָה לְאַפּוֹקִי שְׁאִין לוֹ דִּין שׁוֹאֵל לְהַתְחַיֵּב בְּאֹנְסִין דְּאֵלוֹ אָמַר שְׁחֲזִיב

בשביל שקבל המשכון בתורת פרעון הייתי אומר שגם באונסין חייב וכן נמי אמרינו פ' אלו מצאו לגבי פלוגתא דרבה ור"י לענין שומר אבידה דלרבה דאמר שומר אבידה הוי ש"ח בהנאת שמושו שהתירו לו לשמש בדמי אבידה נעשה ש"ש ולר' יוסף דאמר דש"ש בהנאת אבידה נעשה שואל וחייב באונסין לכן תפסו לשון ש"ש לאפוקי דלא תחייב באונסין.

ומ"ש מוכ"ת דעיקר יסודו ובנינו על התו' דפ' שבועות הדיינין בד"ה אבל קתא דמגלא ונסכא לא וכו' ונ"ל התו' נאי אבד קתא לא אבד פלגא אלא מה דשנה והקשה מכ"ת מאחר דהם פסקו כרבה למה לא יהי ש"ח על הקתא ואפי' מה דשנה לא ישלם אלא נדאי פשוט לבעלי התו' אף אם הי' שנה הנסכא אלא פפולות מ"מ פדי שיווי המשכון הוא ש"ש עכ"ל מכ"ת והנה אהובי לא ידעתי מה ראה מעל' לבנות יסודו על קו' זו אשר במןשכל הקל יפול כמ"ש מע"ת בעצמו דמייירי שאין הנסכא שנה פדי כל החוב ולכן צריף לשלם הקתא ולקבל בשווי' הא אם הי' הנסכא שנה פדי כל החוב באמת פטור מלשלם הקתא דיכול לומר ש"ח אני על הקתא שהוא היתרון על החוב.

ומכ"ת דחה תי' זה נכתב מי לא עסקינו נמי דהמשכון שנה יותר מפדי החוב כ"ז מסברא דיליה רצה מכ"ת להחזיק קו' בלי הוכחה איזה היפר יש לכ"ת לדחי' זו אדרבה נראה בעיני דמוכח מתוך הסוגיא דמייירי שאין הנסכא שנה פדי כל החוב דהא התו' לא פיינו לשנות הסוגיא רק לפרש דברי ר"נ האומר אבל קתא ונסכא לא דלא פרש"י וכתב אמאי דקאמר ר"נ אבל קתא ונסכא לא ה"ק שלא אבד כל חד וחד לפי שווי' דאם הנסכא שנה עשר קתא אבד נסכא אבד עשר חלקים אבד קתא אבד חלק א' ור"נ קם בשיטתו דשמואל דהא על מירא דשמואל קאי דאמר אבל ב' קתא לא ושמואל איירי בלא שנה דהא זה עיקר מילתא דשמואל דאמר אבד קתא אבד אלפא זוזי וא' ע"ז אבל שני קתות לא וקאמר ר"נ עליו אפי' שני קתות אבל קתא ונסכא לא וכפ' התו' ולמה ידחה מוכ"ת עצמו דנסכא שנה פדי כל החוב ולעולם אם הנה הקתא שנה פדי כל החוב באמת פטור מהנסכא שנהאבד דיאמר המלנה ש"ח אני על היתרון ולכן נ"ל שהדין עם המלן' שיכול להחזיק הנשאר בידו אם המשכון שנה יותר ונאבד המקצת והנה אהו' ידוע כל מחלוקת שהיא לש"ש כמחלוקת הלל ושמאי כו' וצריכין אנו לברר הדין פי הלכה היא ואין להקב"ה אלא ד' אמות כו': והשתא לפנינו ג' חלוקות מכ"ת הכריע דהדין עם הלנה ואני בעניי נ"ל דהדין עם המלנה.

ודייגי ק"ק בריסק הכריעו הכרעה שלישית לפי ערוך וכנ"ל בשמם ומה (נמחק בכאן נכון בעיני דמעל' אין זה כ"א פשר דבר ומדינא יהי הדין או עם הלנה או עם המלנה וצריכין אנו לברר וע"ז נאמר דרכי' דרכי' נועם ונתיבותיה שלום דברי אהו' דוד נתן הרובץ בין המשפתיים.

וכותב בעצלתים: ומה שכ' מכ"ת דא"כ לקתה מדה"ד דהא אם רוצה הלנה לפדות תצי המשכון אינו יכול וכו' י"ל דאין זה לקתה מדה"ד שאם בא הלנה לפדות תצי שפיר יאמר המלנה דלכן הלנותי לה על המשכון ששנה יותר מחובי שאהי' בטוח ביותר ותמרה לפדותו ואם נאבד מקצת המשכון י"ל דעכ"פ דאינו חייב לר"י אלא מה שפנגד חובו ולא יותר לפי שמה שפנגד חובו קנוי לו פאלו אומר בפ' קבלתי אל הפרעון ולא היתרון

דאל"כ יקשה בלא זאת על דברי ר"י דקי"ל פְּנוּמֵי דְפִטוּר על היתרון והנה ש"ח יאמר המלנה יאחו ג"כ המלנה החבל בתרי ראשים שאם הי' שני משפונות ושונים כ"א יותר על החוב ואם בא הלנה לפדות א' שהוא היתרון אין צריף המלנה ליתן לפדות וכשנאבד יהי' פטור על היתרון אלא אין זה לקוי מדה"ד דלכל צד יש טענה בפ"ע אדרבא היכי דילקה מדה"ד מצד אחר פאשר פתבתי לעיל דאם יחייב המלנה להחזיר המקצת יאחו הלנה החבל בשני ראשון דיאמר המלנה פשנאבד המשכון מפלו הפסדתי חובי לפי דאנו סהדי שקבלת בתורת פרעון.

(בכאן נמחק איזו תיבות) והמשכון קנוי' לו להיות באחריותי והשתא דאבדמקצתו לא יהי' קנוי לי להיות מוחזק במה שנשארו בידי ושליו' תננינא: סי' כ"ב תשובה דרף פלל. תמה אני איך מעל' לא יישב הראיות שהבאתי מתו' והחילוק שחולק מעל' בין ספק פירעון או הלנאה פן הוא אלא הי' מכ"ת מביא ראי' לדבריו וכ"ז דאין לנו ראי' למה נחזיק את המלנה במשכון של א' חנם ונאמר דמסתמא פן הי' פכר פתבתי שלא בדעתו תלי' דג"כ יש סברא להיפוף מסתמא דעת הלנה הי' שלא לשלם לו כ"ז שאינו מחזיר לו בשלימות ודי בזה: סימן כ"ג שואב מי ששון.

פנהר פרת ופישון. קנקו חדש מלא ישן.

עולה מן המדבר פתמרות עשן. על פתחי פל מגדים חדש עם ישן.

מאיר פאבני חושן. משויח בשמן שמן ודשן נ"י פ"ה ע"ה פמגדל השון.

פבוד מהורר משה, יצ'. לאיש אשר לו פכה.

מהשם ישא ברכה השקט מנוחה: זכיתי לראות פיתוחי חותם דמר נ"י אשר פתב לאחי היניק וחסים בדיו אין מקבלין עדות בפני קטן ואמרתי להשיב מפני הפבוד. בטור סי' כ"ח כ' וקטן אפי' בפניו פשלא בפניו דמי וכו' גלמוד מעובדא דבי חמו' דר' ירמל' פ' הגוזל בתרא ריש הפ' והנה ב"י וב"ח פראו דברי התו' בזה שלא פדעת ריב"א פמבואר שם ומכ"ת תמה עליהם על זה והשנוה דעת התו' לדעת ריב"א פאשר באמת משמע פף מדברי התו' לכל מעיניו וכן פי' הרב מהרי"ך בסמ"ע סק"י סעיף י"ג.

אמנם קצת יש לתמוה על מהרי"ך שכ' שם ונ"ל והוכיחו שם התו' דהא דמניחים אותו ביז הקטון כו' היינו דווקא בדאיפא פרתמי וכו' ע"ש דמשמע מדבריו דהתו' הוכיחו זה מפח קו' או ראי' ואין זה במשמע פלל דאע"ג דכף גראה לפרש דברי התו' כמש"כ מכ"ת מ"מ אין הוכחה לזה פלל ומי יתן ואפון דעתו והנה מ"מ בזה דבריו נכוחים דיש לפרש דעת התו' פדעת הרב"י ע"כ אמרתי ליישב דעת הרב"י והב"ח פמו שיבואר למטה בטוב טעם ודעת.

מ"ש מכ"ת שנראה שגם הרב ב"י שפפנרש פנונת התו' פדעת ריב"א מדכתב אמנם פ' ריב"א ולא פתב אבל פי' ריב"א תמה אני איך סמוך על דקדוק קל פנה דמרגלא בפנמ' דהרב ב"י לומר פף ובהדיא משמע מדברי הרב"י שפ' דברי התו' שלא פדעת ריב"א מדכתוב בסוף דבריו ולדעת התו' הא דמשמע וכו' וכמו שאפרש אח"כ פנונת הרב"י שהם דברי הגהת אשר"י פי' הגוזל בתרא ודלא כמ"ש מר שלשנו מגומגם בזה.

גם נדחק כת"ר לפרש דברי ר"ת ולהשיג בזה על הב"י וסוף דברי כ"ת וע"כ סיגם בהגהת אשר"י ומיהו לפי רש"ב"א אתי שפיר כלו' שגם מפ"י רש"ב"א שיהביא לפני זה ג"כ אתי שפיר דהא גם הרש"ב"א מודה אלו לא הוציא הקטן את ר' ירמ' לא היו הב"ד מוציאים אותו וא"כ אין ק' מרבה בר שרשום עכ"ל דמר.

אגב חורפ' לא עיין שפיר בהג"א דכן כתוב ומיהו לפי רש"ב"ם אתי שפיר והינינו רש"ב"ם בפ' התלמוד ולא פ' רש"ב"א שיהביא לפני זה פלומר שר"ת מפרש ור' ירמ' לא הי' מוחזק אז בביתו וכו'.

פ' בשעה שהי' ר"י בא לפני הב"ד לא הי' ר"י בבית שהקטן סגר הדלת בפניו וכן דקדוק בלשונו וכתב לא הי' מוחזק אז פי' בשעה שבא לפני ב"ד ע"כ לא הי' מקבלים עדותם אבל אם הי' ר"י אז בשעה שבא לפני ב"ד דר בבית לא פל פמינ' לאפוקי והוא ממש פדעת ריב"א ובהכי יתכן ההיא דרבה בר שרשום דמשמע דאי הוה טען לקוח הוא בדי הי' מקבלין עדותו מפני שרבה ב"ש הי' דר באותו שעה בבית ע"כ דקדק וכו' ה"ז מוחזק בקרקע באותו שעה דהעיקר הוא אם הוא עכשיו בשעה שבא לפני ב"ד מוחזק בבית פדעת ריב"א ואין חלוק בין ר"ת לריב"א אלא בהבאת עדים וכמ"ש הב"י וב"ח משמע מכ"ז לחלק בין עובדא דר"י לרבה ב"ש דהתם הי' רבה ב"ש דר באותו שעה אבל ר' ירמ' לא הי' דר בו באותו שעה לקב' לא הי' מקבלין עדותו.

וע"ז סיגם הגהת אשר"י וכו' ומיהו לפי רש"ב"ם בפירוש התלמוד דפ' על רבה ב"ש דהא אכילתו שני חזקה בחיי אביהו וכו' אתי שפיר בלאו האי חילוק דלעיל ואפ"ה לא קשה מידי מרבה ב"ש דאפשר לומר דאף אי הי' ר' ירמ' דר באותו שעה בבית אפ"ה היו מוציאים מידו פינון דאית לי' לקטן חזק' אבנה פדעת התו' לפי פ' הב"י והב"ח דהא דהיה רבא ב"ש מהימן אי הוה טען לקוח בדי אע"ג דהוה קטנים בני ג' שנים דאכיל שני חזקה בחיי אבנהו ולא משום שהיו' מוחזק באותו שעה פדעת ר"ת וזהו פנונת הגהת אשר"י במ"ש ולפ' רש"ב"ם אתי שפיר ולא כמ"ש מכ"ת דלפ' הרש"ב"א אתי שפיר: והיניק וחספי אחי מכ"ת הליץ בעדו לומר שפא פך מצא בספרו שגילה לי שמוכ"ת רוב לימודו הוא מתוך ששה סדרים דפוס באזליא ולא נחתו ולא שקטי עד שהבאתי אל תוך סדרי ומצאתי הגירסא פך שם והנאני מ"מ האמת יורה דרכו פאשר כתבתי פ' הגהת אשר"י וכדברי הם ממש פ' הרב ב"ח ולדעת התו' הא דמשמע פ' חזקת כו' ומסיים וכן פ' רש"ב"ם פלומר דהרי לר"ת ולריב"א שיהביא לפני זה אתי שפיר הא דאיתא פ' חזקת דרבא הי' מהימן אי טען לקוח אע"ג דקטנים הי' משום שרבא ב"ש הי' מוחזק באותו שעה פשבא לפני ב"ד ור"י לא הי' מוחזק באותו שעה פשבא לפני ב"ד אמנ' לדעת התו' דפ' אף אי הוה ר"י מוחזק באותו שעה כבי' מ"מ הי' מוציאים מידו פינון דהוה לקטן חזקת אבנה א"כ קשה למה הי' רבה ב"ש מהימן גבי קטנים ע"כ פ' לדעת התו' צריך לומר דרבה ב"ש אכל שני חזקה בחיי אבנהו וע"ז כ' וכן פירש רש"ב"ם על עובדה דרבה ב"ש ודברי הב"י הם ממש דברי הגהת אשר"י במה שסיים ולפ' רש"ב"ם א"ש א"כ לשונו של הב"י מיושב ולא מגומגם כמ"ש מכ"ת ולא דק: ואית לן להוכיח מדברי הרב ב"י והב"ח פדפרשו דברי התו' שלא פדעת ריב"א נכונים המה ולא כמ"ש מהרו"ך דברי התו' בזה דהרי הרש"ב"א שיהביא בהגהת אשר"י שם פ' הם דברי התו' וכו' דאפ"ה הי' ר"י בתוך

הבית וכו' ואח"ז הביא דברי ר"ת דר"י לא הי' מוחזק וכתבו שלא פדעת רשפ"א ומסיים ומיהו לפ' רשפ"א אתי שפיר ואי הנה פוננת הרשפ"א ותו' לומר דאפי' הי' ר"י בתוך הבית היינו מתחלה הנה בתוך הבית ועכשיו פשפא לב"ד לא הי' בבית וע"כ לא הי' מקבלין עדותו אבל אי הי' ר"י בפשעה שפא לב"ד בתוך הבית והקטן פא לב"ד להוציא לא הי' מוציאין מידו פדעת הריב"א א"כ למה כ' הגהת אשר"י דלפ' רשפ"א אתי שפיר הלא גם לפ' ריב"א א"ש ה' דרבה ב"ש הי' מהימן לטעון לקוח משום שהי' מוחזק באותו שעה אבל ר"י לא הי' מוחזק פאשר באמת פה הביא מוכ"ת דברי הגהת אשר"י לפי גירסא המוטעת שפונדמנה לכ"ת: ועוד אי הנה דעת התו' ודעת הרשפ"א לחלק בין פשהו עכשיו מוחזק פשפא לב"ד ובין פשהו עכשיו מוחזק א"כ לפי דקדוק לשונו של ר"ת שכ' בתחילה לא הי' מוחזק אז בבית ולכסוף דקדוק מכ"ת שרבה ב"ש הי' מוחזק בקרקע באותו שעה משמע ג"כ לחלק בין פשהו עכשיו מוחזק פשפא לפני ב"ד ובין פשהו עכשיו פמו שפארתי למעלה א"כ אין חילוק פלל בין דעת רשפ"א לדעת ר"ת ולא כן משמע דעת הגהת אשר"י אלא נדאי דעת הרשפ"א ודעת התו' הוא לומר דאפי' ר"י מוחזק פשפא לפני ב"ד מ"מ לא הי' מקבלין עדותו וכן משמע מלשון הרשפ"א שכ' דאפי' הי' ר"י בתוך הבית ולכף דקדוק בתוך הבית ולא כ' מוחזק בבית דומיא דההוא תינוק שבעל השדה עומד בשדה ע"כ והתם הי' מוחזק באותו שעה פשפא לב"ד אע"ג דתקף בעבדיו מ"מ גבי שדה דלא שייך פה לומר שעתה יושב פה דלחרישה וזריעה עומדת מיקרו עכשיו מוחזק הכא נמי ר"י אע"ג דהי' מוחזק עתה מ"מ לא הי' מקבלין עדותו וא"כ חילוק גדול יש בין רשפ"א לר"ת ע"כ כ' לפי דברי ר"ת תנן ההוא ד"פ חזקת הפתים גבי רבה ב"ש וכו' אבל לפי רשפ"א לא יתכן דלדבריו אפי' הי' ר' ירמ' מוחזק באותו שדה לא הי' מהני א"כ קשיא דרבה ב"ש ולכף מסיים מיהו לפרש רשפ"א אתי שפיר דרשפ"א ותו' מפרשים פרשפ"א דרבה ב"ש אכל שני חזקה פסיי אפוקו לקף הוא מהימן: עוד יש להוכיח מדברי התו' עצמם פמו שפי' הב"י והב"ח דאלו לא הי' פוננתו אלא להוכיח דאף אם הי' דר בו מתחילה פינון שעכשיו פא לב"ד ואינו דר בו מוציאין מידו אבל באמת אם פשפא לב"ד הי' ר' ירמ' דר בו עדיין והקטן פא לב"ד להוציא מידו אין מוציאין פדעת ריב"א א"כ למה הוכיחו תו' זה מדלא מפליג התם בעל השדה מוחזק בשדה הכא ר' ירמ' לא הי' מוחזק דהא יש לדחות ולומר המ"ל פדאית' הרבה פעמים בש"ס ולא הוכיחו מפשטא דתלמודא מדמתרץ התם גבי תקף בעבדיו לא הי' חזקת אפנה משמע אי הנה לי' חזקת אפנה לא הי' מוציאין מידו אע"ג שהמחזיק הי' מחזיק מתחילה פדמשמע מלשון שאמר ותקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו דמשמע שהוציא חבירו אפ"ה לא הי' מוציאין מן הקטן פינון שעכשיו הקטן מחזיק בשדה ולא האחר ולמה להתו' להוכיח את זה מדלא מפליג בשנוי' אחרנא א"ו דעת התו' להוכיח דלא תלי' מידי פמוחזק ואף אי הי' ר' ירמ' דר בו באותו שעה אפ"ה הי' מוציאין מידו וזה אינו מוכח מפשטא דתלמודא ותקף בעבדיו והוכיחו מדלא מפליג וכו' ע"כ דקדקו פלשונום וכתבו דלא תלי' בהכי מידי פלומר.

וכן נראה להוכיח מלשון התרצון לפי גרסא שלפנינו מי דמי כו' אבל היכא דאית לי' חזקה דאבוה לא, דגרסי אבל היכא דאית לי' וכו' ולא אבל הכא דאית דאי הנה אמר אבל הכא ה"א דדוקא פי הכא דר' ירמ' לא הנה מוחזק באותו שעה ע"כ לא הי' מקבלין עדותו

אָבֵל אֵי הָיָה דָּר בְּאוֹתוֹ שְׁעָה מִקְבָּלִין עֲדוּתוֹ לְהִכִּי קָאָמַר אָבֵל הִיכָא ר"ל לָאוּ דְנוּקָא בְּעוֹבְדָא דר"י אֵלָא כָּל הִיכִי דא"י לִי חֲזָקַת אַבְנֵה מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחָזֵק בֵּין שְׁהִי דָּר בּוּ בַתְּחִילָה וּבֵין פְּשֵׁהוּא דָּר בּוּ עַכְשָׁיו כְּשָׁפָא לִב"ד דְּלֵא תִּלִּי מִיַּדִּי בְּמוֹחָזֵק אֵלָא בְּחֲזָקַת אַבְנֵה וּמַעֲשֵׂה דר"י כִּף הִי וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת מִלְּשׁוֹן הַב"י שֶׁהִבִּיא הַגִּירָסָא ה"מ הִיכָא דְּלִית לִי חֲזָקָה כּו' אָבֵל הִיכָא דא"ל מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחָזֵק אַע"ג דִּי"ל דֵּהוּא דְּבָרֵי עֲצָמוּ וְשׁוּנָה לְשׁוֹן הַתְּלִמוּד מ"מ אִית לָן לְמִימ' דְּכִף הִיָּתָה הַגִּירָסָא לְפָנָיו אָמְנָם בְּאִשְׁר"י גּוֹרֵס הֵתָם לִית לִי הִכָּא א"ל וְכו' וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּרִיב"א וּר"ת גְּרָסוּ הֵתָם וְהִכָּא וּלְכֹף פִּי דְּוּוּקָא בְּעוֹבְדָא דר"י שְׁלֵא דָּר בּוּ עַכְשָׁיו וְהִתּוּ וְרִשְׁב"א גְּרָסוּ הִיכָא דא"ל וּלְכֹף פִּי דְּלָאוּ דְּוּוּקָא בְּעוֹבְדָא דר"י אֵלָא אִפִּי מוֹחָזֵק עַכְשָׁיו אִין מִקְבָּלִין עֲדוּתוֹ וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּפִסְקֵי תו' שְׂדַעַת הִתּוּ כְּמוֹ שְׁפִי הַב"י וְהַב"ח וְדָלָא כְּמַהֲרוּ"ךְ וְכַמְעַכ"ת עֲתִירַת חַד מִן חֲבָרְיָא.

מְנַחֵם מְעַנְדִּיל בַּהֲר"ר אַבְרָהָם זל"ה: וְמָה שְׁכ' מַכ"ת עַל הַב"ח דא"כ לָא שְׁבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִי דְּכָל מִי שְׁיִלְקַח וְיִמּוֹת הַמוֹכֵר וְיִנְיִחַ בְּנִים קְטָנִים יוֹצִיאֻוּ מִיָּדוֹ הַשְּׂדָה לַק"מ דְּרוּבָא דְּאַנְשִׁים יֵשׁ לְהֵם שְׁטֵר מְקַנְיָם עַל מָה שְׁקָנּוּ וְאִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ כְּמַבְנֹאָר סִי ק"י סְעִי י"א בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרָא"ש: סִי כ"ד תְּשׁוּבָה מוֹרָה עַל גְּכוּנָה.

דִּין אָמַת לְאַמִּיתוֹ עוֹנָה. וְכַמָּה עוֹנָה.

יּוֹם וְלִילָה שׁוּנָה. מִלְּאָף ה' סְבִיב חוּנָה.

ה"ה הָאֵלוּף בְּחֲכָמָה לְקַבֵּל אֶלְפָא חֲמַר שְׁתֵּי יַיִן יִשָּׁן הַמְּשׁוּמֵר בְּעַנּוּיִם שְׂדַעַת זְקָנִים מְמַנּוּ נוֹחָה כְּמָה מְעַנְדִּיל נ"י יצ"ו זֹאת הַבְּרָכָה לְרַגְלֵיךָ וְלְרַגְלֵי הַשְּׁוֹאֲבִים יצ"ו: רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן אֲמָרִי מַעֲלֶתְךָ עִם הַסִּפֵּר שְׁגָרְסָא מְנוּטַעַת גְּזֻדְמָנָה לְפָנָיו בַּהֲגַה"ת אִשְׁר"י וצ"ל לְפִי גְרָסַת רִשְׁב"א אֲתִי שְׁפִיר לָא יִדְעַתִּי אִיסְלִיק מַע' לְעִילָא שְׁטוּעֵן בְּרִי שְׁגָרְסַת רִשְׁב"א הוּא ט"ס וְהַעֲיָקֵר הוּא גִי רִשְׁב"א מְעוֹד שְׁמוּכַח שְׁגִי רִשְׁב"א ט"ס דֵּהִנָּה לְפִי מָה שְׁפִי מַעֲלֶתְךָ דֵּהִא דְּלִגִּירָסַת הַרִשְׁב"א א"ש.

מִשׁוּם דֵּהֲרִשְׁב"א פִּי שְׁאַכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיִּי אַבְוֵהוֹן ע"כ הִנֵּה נֶאֱמַן וְהִנֵּה לָא פִּי בְּדַבְרֵיךָ הָא גַם הִכִּי ר"י הִי טוּעֵן שֶׁהַחֲזִיק בְּחַיִּי אַבְוֵהוֹן הִיָּנּוּ ג' שְׁנַיִם כְּסֻתָּם חֲזָקָה שְׁבָכָל הַש"ס לָא כַּמ"ש הַב"י דְּמִיָּרִי דְּטַעֵן שְׁיֵשׁ לוֹ עֵינֵי קִנְיָן וּא"כ מָה בֵּין ר"י לְרַבָּה ב"ש וְאָף אִם נֹאמַר הַפִּי כַּמ"ש הַב"י שֶׁר"י הִי רוּזָה לְהִבִּיא עֵינֵי קִנְיָן לָא עֵינֵי חֲזָקָה מ"מ מָה בְּכֹף לְמָה קִבְּלוּ עֵינֵי רַבָּה ב"ש יוֹתֵר מִעֵינֵי ר"י וּבְנוֹדָאֵי צָרִיף לְדַחּוּק דְּחַסַּק גְּדוֹל שְׁרַבָּה ב"ש הִנֵּה יוֹדַע לְעוֹלָם וְאֶפְשָׁר שְׁגַם הַב"ד עֲצָמָם הִי יוֹדַעִים שְׁרַבָּה ב"ש אֶסְפֵּי הַפִּירוֹת ג' שְׁנַיִם הַדִּין חֲזָקָה וְלֹא זִוָּה יָדָם שֶׁא"צ לְקַבֵּל עֲדוּת כְּמַבְנֹאָר סִי ק"י בְּמוֹסֵר דְּבָרָיו לִב"ד א"צ קַבֵּל עֲדוּת דָּאָם הַב"ד לָא הִי יוֹדַעִים אָף שְׁהִי יוֹדַע לְרֹב הָעוֹלָם מ"מ צָרִיף קַבֵּל עֲדוּת דְּתַרִּי כְּמָאָה וּא"כ זֶה הִי דְּחַסַּק גְּדוֹל לְאוּקְמֵי רַבָּה ב"ש בְּהִכִּי שְׁהַב"ד הִי יוֹדַעִים וְאִיף יִקְצֹר בְּעַל הַגַּה"א בְּדַבְרֵים קְצָרִים וְאַנְחֵנוּ לָא יִדְעֵנוּ מִפִּי רִשְׁב"א וְאָף אִם הִי פִי רִשְׁב"א מוֹעֲמֵק לְפָנֵינוּ הִי צָרִיף נֶגֶר וְכֵן נֶגֶר לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וְהַחֲלִיבֵן בֵּין ר"י לְרַבָּה ב"ש שְׁשִׁנְיָהֵם הִי לְהֵם עֲדִים וְאִיף לָא בִּיָּאָר וְיוֹתֵר קֶשֶׁה דְּאַדְרַבָּה מִפִּי רִשְׁב"א מִשְׁמַע שְׁרַבָּה ב"ש הַגִּיד לְאַבְיֵי שְׁהִיָּה הַדִּין שְׁאַכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה דֹּא"כ לָא הִנֵּה לְרִשְׁב"א לֹאמַר אַכְלָתִי שְׁנֵי חֲזָקָה אֵלָא אַכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה וּא"כ מִשְׁמַע מְדַבְרֵי רִשְׁב"א שְׁלֵא הִי יוֹדַע לִב"ד אִם לָא שְׁנֹאמַר שְׁהִי ב"ד אַחַר בְּעִיר שְׁהִי יוֹדַע לְהֵם וְכ"ז דְּחַסַּק גְּדוֹל וְאֶפְשָׁר שְׁאָף אִי הִי הַב"ד

עצמם יודעים אין עד נעשה דיין ודווקא גבי צוואה במוסר דבריו לב"ד ביום בפעם
שראו לדין אף לא גבי מלתא אחריתא ומאוד אני תמה מה ביאר רש"ב"ם יותר מפשט
הגמרא אטו בלא רש"ב"א לא ידענא שאכלה ג' שנים בחיי האב דאל"כ איך הי' יכול
לטעון לקוחה היא ע"כ מאוד אני תמה על מעלתה שרצית לפרש דברי הג"א ולחלק
בחלוקים ע"פ אשר אינם לא פדברי הג"ה ולא פדברי רש"ב"ם רק חילוק חצוני בין
עובדא דר"י ועובדא דרבה ב"ש לא היית צריף להג"י רש"ב"ם רק להניח גירסת רש"ב"א
ולפרש ג"כ החילוק בין עובדא דר"י ורבה ב"ש מאחר דהצד השנה שביניהם לא זה ולא
זה יש בהם רמז תי' וחילוק וכבר ידע מעל' כי אפי' אמורא צריף לפרש דבריו כמבואר
ברש"י בגיטין וברש"ב"ם ערבי פסחים ובחולין ובעירובין ובכל הש"ס מכ"ש פוסק
שצריף לפרש פוננתו וכ"ז הייתי סובל אילו הי' חילוק טוב אף לדעתו אין פאן חילוק
נהתי' דחוק גדול.

ועוד לדברי מעל' מה הוכיחו תו' מדלא משגי התם הי' מוחזק הכא לא הי' מוחזק שמ"מ
גם פאן הי' מוחזק אפתי תיקשי החילוק שאנו צריכין לחלק בין עובדא דרבה ב"ש
לעובדא דר"י דהתם לא הי' צריף קבלת עדות דא"כ הכא נמי הכא דאף דהי' לקטן חזקת
אבוהי' פההוא דתקף אפ"ה מוציאין דמייירי דתקף לפנינו וכ"ע יודעים שהי' בחזקת
האחר פמה שנים והי' תקף בחזקה ודאי והוציאו אז מוציאין מידו פינון שהפלל יודעים
שדר בו פמה שנים אלא ודאי במחילת מעל' אין לדבריה עיקר ושורש והיותר תימה
ראה פמה פתה גדול הנה במעט עיון שרמזו לה לפי רש"ב"ם אתי שפיר מיד הבנת וחלקת
חילוק בין ר"י לרבה ב"ש ורבי' שבכה"ג הרא"ש אף שראה דברי הרש"ב"ם פמותה עכ"ז
הקשה קושיא זו בפ' חזקת הבתים ומוכרח לתרץ באריכות ולעשות סמיכת לדבריו
מסברת הלב שכ' דאל"כ לא שבקת חיי הרי בהדיא שלא הבין דברי רש"ב"ם פמותה גם
ידוע שרוב דברי הרא"ש בנויים על דברי התו' וכאן כ' הרא"ש להדיא דאם האחד מוחזק
אין פח בינד הקטן להוציא הפך דברי הרש"ב"א בעל התו' ור"י בעל התירוץ המנוכר
בהגה' מרדכי ולא הזכיר דעת' פלל וכן פסקו הטור בפשיטות סי' קמ"ט סעי' נ"ה ולא
הזכיר דעת התו' גם הב"י שם כ' זה פשוט ולא זכר פלל דברו הטוב אשר דיקר בסי'
כ"ח שהתו' חלוקים ע"ז גם הי' צריף לדחוק ולפרש שטרק גלא לאו דווקא ומעשה שהי'
פה הי' וגם לדברי התו' הי' לר' אבין לומר אף אם לא הי' התינוק עושה אנו ב"ד אפוקהו
של יתומים מחוייבין לפקח בעסקיהו וכן בזה"ז לדברי התו' הי' הב"ד מחוייבי' מיד
פשימות איש ויניח בניים קטנים ליקח פל הקרקעות שמכר אביהם אף אם היתומים
שותקים ואפשר אף במטלטלין פל דאיתא עדים וראה אף שיש לו עדי קנן הי' מוציאין
עד שיגדלו חלילה להעלות פנה על הדעת.

והנה אין מהצורך להשיבה על פרטי שכ' מעל' שרצה להוכיח דלמה כ' הגה"א
דלרש"ב"א אתי שפיר ולא להריב"א הנה תלית הענין בחגורתה ומביא ראי' מדברי עצמו
וכבר פתבתי במה שיש בו די דגירסת הרש"ב"ם אין לה מקום.

ומ"ש מעל' דלפי דקדק לשון ר"ת שכ' לא הי' וכו' משמע שדעתו פדעת הרש"ב"ם פבר
פתבתי שהם מחולקים דלרש"ב"ם ר"י הי' מוחזק והקטן תוקפו ולר"ת מפרש שהקטן לא
תפס פלל והוא לא הנה מוחזק לגמרי ואף שפייים גבי רבה ב"ש הי' מוחזק ולפי דבריו

הל"ל עדיין מוחזק אין זה דקדוק דידוע ומוכן הוא שרפה ב"ש הי' מתחילה מוחזק ועד סוף דקה הקטנים לא תבעו אותו שרק בני המדינה לעזו ממנו: ומה שרצית להוכיח מדברי התו' עצמם דלמה להם להוכיח מדלא מפליג ולא הוכיחו מגוף דההוא דתקף דמשמע אלו הי' קמן חזקת אבנה דתפא עשה שהוציא אותו א"ו דעת התו' להוכיח, אפי' הי' דר ר"י באותו שעה בבית אפ"ה מוציאין מידו וזה מוכח מדלא מפליג וכו'.

מאוד אני תמה על מעל' אשר הגיד לי כי לכה כו' איך טעית ברואה דבשלמא אם ההוא דתקף הי' מעשה שהקטן רוצה ותוקף בדעת ב"ד ודאי הי' התו' מוכיחין שפיר למה לא מפליג שאני התם דבעל השדה עדיין, מוחזק משא"כ נידון דר"י דהתינוק טרק גלי' דר"י הי' המוציא א"ו אין חילוק בין עדיין מוחזק לאינו מוחזק.

אף נ"ד דמייני שהתינוק תפס בעבדיו שלא בידעית ב"ד וכן ג"כ התינוק טרק גלי' והי' מוחזק א"כ מה לו לחלק התם עדיין מוחזק שהקטן יוציא ממנו זו לא עלה על דעת התו' לחלק דשאני הכא דר"י לא היה מוחזק בעולם ולא הוציאו ממנו הקטן כלל רק שלא הניחו ובזה שפיר אמרו התו' דהנה מצי' לחלק וע"ז אמרו דלא תלי' בהכא אפי' היה ר"י ג"כ בתוף הבית כמו התם רק שהקטן תקפו כמו התם מהני אי עביד דינא לנפש' במקום דא"ל חזקה ולדעת ר"ת דג"כ התם לא תקפו רק בחיי האב הו' בעל השדה מוחזק ועכשיו בא הקטן ותקף בעבדיו: סימן כ"ה נשאלתי בא' שתבע לחבירו סך ק"ן והשיב נ' ידענא ונ' לא ידענא ונ' בנדאי איני חייב לה' אם נאמר מאחר דא"י לשבע על נ' דאומר לא ידענא אם ישלם גם ה"נ שאומר ברי שאיני חייב לו וקאמ' ה"ז בעיני מילת' דתמ' מהיכי תיתי לומר דישלם מה שיכול לישבע ורבא לא אמר רק מתוף שאינו יכול לישבע משלם וקרוב בעיני לומר אפי' מה דאמר לא ידענא אם אח"כ אמר נזפרתי וברי לי עתה שאינו חייב נאמן וכמו דגבי שטר פסקו הפוסקים אם בתחלה אמר איני יודע אם הוא פרוע דנאמן לומר אח"כ נזפרתי וכן משמע מהרשב"א בתשובה הביאו ב"י בסי' ס' וכן הוא במרדכי הובא דבריו סי' ע"ה ואף דאפשר לחלק בין שטר לנ"ד מ"מ זה פשוט בעיני על מה שאמר נ' ברי שאיני חייב האיך יעלה על הדעת לחייבו.

והנה עלה בדעתי שדין זה א"צ ראי' אף ראיתי בדין גלגול שבועה יש להסתפק במ"ש הטור בשם הרמ"ה דאם טען על הגלגול איני יודע הני מחוייב לישבע וא"י לישבע ומשלם ואף שגם זה יש לפרש כפשוטו דמשלם מה שאינו יודע דהיינו הגלגול אבל גוף השבועה במק"ע אף משמעות הלשון שכ' לפני זה אין דנין כה' על הגלגול דמשמע שעולה על הדע' מאחר דא"י לישבע על גוף השבועה גם הגלגול צריף לשלם וא"כ היה אפשר לומר דהרמ"ה ס"ל דמשלם הכל אף מה שיכול לישבע וכן ראיתי בסמ"ע סי' ע"ב ס"ק צ"א שכ' ג"כ סברא זו דמגו דאינו יכול לישבע שבועה אחת משלם גם מה שיכול לישבע ובאמת הדברים תמוהים כאשר יראה הרואה בדבריו שם שנדחק בזה ומה מאוד הדברים תמוהים כאשר סיים שם ואם פשע לוי אזי נשבע שמעון עלי' שלא הי' שנה ג' דינרים ומשלם דינר הג' וא"כ לפ"ז קשה למה ישלם הדינר הג' אף אי לא ידענו אם פשע שמעון דממ"נ מה טען ראובן אם פשע לוי אין לו עליו רק שבועה ודינר א' ואם לא פשע פטור מכל.

והנה קודם שאפרש דברי בעה"ת בדין זה אומר דר"ך פלל שא"א להעלות על הדעת ולומר דנ' לא ידענא יהי עדיף מהודא' פיו ושני עדים דא"כ יהי פח לע"א יותר משני עדים דהא הגמרא מדמה נ' לא ידענא לנספא דר"א דהא א' רבא פנותי דר' אבא מסתברא ומייתי ראי' מנ' לא ידענא וא"כ לפי הנ"ל אם חטף ממנו ב' נסכין וע"א מעיד על נספא א' הנה ג"כ הדין דמתוך שא"י ליטבע משלם אף הב' ובעובדא דההוא רעיא מוכח דאף דאיפא ב' עדים דאכל תרי מנייהו הי' נשבע על השאר אם לא שהי' חשוד עוד תימא למה נקט בגמרא נ' ידענא ונ' לא ידענא ולמה לא נקט הך דינא.

ועוד בכל שומר שומר לשומר לא שבקת חיי לכל כו' דהלה ימסור לשומר שנה פרוטה והלה יטעון עליו פל אשר לו ומיהו בזה יש לדחות דכל שטען לא הפקדת ה"ל כטענה אחרת ודון קא בשווי המשכון דהוא גוף א' ועוד למה לא יהפך מה שיכול להפך וישבע מה שיכול ליטבע כמבואר סי' צ"ד גם דעת הרמ"ה אפשר לומר שהגלגול לבדו משלם וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע דיוק שם: סימן כ"ו.

מה שכתב מהר"מ ז"ל בדיני תפיסה ראשון לציון כפר נפסקת הלכה בהלכה בהגהת הרב בטי"ד שט"ו ס"ל דתקפה פהו מוציאין מידו ודלא פהרמב"ם ואף שהרשב"א בתשובה סי' שי"א מראה פנים לדברי' גם במשמרת הבית דף ס"ו בית ג' חלק ג' משמע דס"ל פנותי' מ"מ כפר פתוב מהרי"א בפסקי' ס' קס"ו דק"ל דתקפה מוציאין מידו פן כ' ומפיו אנו חייין פי הוא ראש האחרונים וכן כ' נ"י בריש ב"מ דמסקינן דתקפה פהו מוציאין מידו דשמעין מני' דכל ספקא דממונא אי תקף התובע בפנינו או בפני עדים כו' והאריף שם.

וכבר כתב מהרי"ק ס' צ"ד קס"א בש' רי' ור"ש משני נהסמ"ג שפסקו דכל מתחלת דינו המע"ה אפי' תפס מפקינן מני' וכן פי' בפשיטות בעל ת"ה ס' שכ"א וכו' דאנן קיי"ל פשינוי התו' דלא מהני תפיסה לאחר שנולד הספק וכו' שפן הספים המר' פ' השואל גם הרב מהר"י בן לב חלק א' ס' ס"ז פסק דתפיסה לאחר שנולד הספק לא מהני לפי רוב הפוסקים אפי' שיטעון ברי מכ"ש בנ"ד שא"י לטעון אלא שמה דהלכה פדברי הגאונים או פדברי המאור.

ובנ"ד פל אפי' שוין זולת הרמב"ם וכ"כ עוד הרב הנה ס' ע"ג הפלל אין צריף להאריף בזה זיל קרי ולא רבותא למחשב גברי אף את זה ראיתי להגאון מהר"ש"ל לקח לו דר"ך לעצמו ופ' דכל דבר המסופק ביז התלמוד או ביז הפוסקי' יכול התופס לתפוס דבר המסופק ומהני תפיסה עיין שם פ"ק פיצד הרגל סימן ה' והנה באשר הרב הנה רב מובהק וקבעו התלמידים הלכה לדורות אמרתי לברר הדברים ולהראות כמעט פל הראשונים והאחרונים ס"ל דלא פנות' ובאשר שהרב הנה בעצמו כ' אם הדין מקריע מחמת שרבים חולקי' על היחיד או שמסתבר להדינן כסברת היחיד בראיות ברורות אפי' הרבה חולקי' אין התופס יכול לומר קים לי כאידך אלא הדין מוציא מידו והנה אף שידעתי מיעוט ערפי נגד ערף הרב ז"ל עכ"ז מאחר שהרב נתן רשות להכריע בין הגדולים אמניא מצנה קא עבידנא והנה שני הדרכי' הם פאן שרבי' חולקי' על הרב גם מסתבר טעמי' דרבינו החולקי' עמו והנה לפי דר"ך הרב ישתנו הרבה דינ' אשר פסקו הפוסקים לבעלי ש"ע בפשיטות ולדעת הרב יועיל תפיסה ואציע קצת מהם: הנה בגמרא ב"ב דקל"א איבעיא

לְרַבָּא בְּבָרֵי הַיָּאָדָּה וְשָׁקִיל וְטָרִי לְמַפְשָׁט הַבְּעֵיָא וְכ' הַפּוֹסְקִים דְּהַבְּעֵיָא נִפְשָׁטָה דְאַפִּי דְבָרֵי אָמַר וְכפ' רש"ם אָבֵל הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְרַב הַאִי פְתָבוּ דְהַבְּעֵיָא לֹא נִפְשָׁטָא וְלֹא עֲבָדִינוּ בָּהּ עֲבֹדָא וְהִנֵּה לְפִי דְרַב הָרַב אִם תְּפֹס הַמְקַבֵּל זֹכָה מִב' טַעֲמִים חָדָא דִּיאָמַר דַּס"ל פְּהַרְבָּה פּוֹסְקִים דַּא"ל דְּנִפְשָׁטָה הַבְּעֵיָא וְאַפִּי לְפִי דְבָרֵי הַרְמַב"ם וְהַחֹלְקִים קִים לִי פְסָבְרָא זֹו מֵאַחַר דְּלֹא נֵאָמַר תִּיקוּ.

וּאפ' הָכִי פְסוּק הַרְמַב"ם דַּאִין דְּבָרֵי קְנִימִים מִשְׁמַע לְהַדְיָא דַּאִין הַדְּבָרִים קְנִימִים פְּלִל וְכֹן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַמ"מ וְכֹן פ' בַּנ"י לְהַדְיָא דְלֹא מְהַנִּי תְּפִיסָה פְּלִל וְא"כ הַדְּבָרִים ק"ו אפִּי לְהַרְמַב"ם דַּס"ל דְאַפִּי בְּפָנָיו מְהַנִּי תְּפִיסָה וְכָאן נִכְסֵי בְּחֻזְקָת יוֹרְשִׁים קְנִימִי וְאִיָּהּ פ' הָרַב דִּיוֹעִיל תְּפִיסָה בְּסָפִיקָא דְדִינָא וּבְאַיְבָעִי דְלֹא אִיפְשָׁטָה וְכָאן שְׁנִיָּהּ יַחַד וְלֹא יוֹעִיל תְּפִיסָה וְכֹן גְּבִי פְלִיו שֶׁל מוֹכֵר בְּרִשׁוֹת לּוֹקַח וְכֹן לְהִיפּוּד כ' הָרָא"ש וּבְעֵינָן דְלֹא אִפְשָׁטָא ע"כ קִנְיָה בְּתַרְוּוּהִי וְלַדְעַת הָרַב יֹאמַר הַלּוֹקַח ס"ל פְּסָבְרָא זֹו דְקִנְיָה וְכֹן בַּס' רַמ"ג גְּבִי זְרַק אַרְנָקִי בְּפֶתַח זֶה הוּא אִיבָעִי דְלֹא אִפְשָׁטָא וּפ' הָרָא"ש וּש"ע דְלֹא נִפְקָה מִחֻזְקָת מָרָא קָמָא מוֹצִיאִין מִיַּד הַתּוֹפֵס וְלַדְעַת הָרַב יֹאמַר הַתּוֹפֵס ס"ל פְּסָבְרָא זֹו דַּאִין חֲלוּק בֵּין מִתְגַּלְגַּל לְזוֹרֵק לְמָה לִי לְהַאֲרִיף הִנֵּה הָרַב מְהַרְמ"א הָעֵתִיק דַּעַת הָרָא"ש וְר"י דְבְּסָפִיקָא דְדִינָא לֹא מְהַנִּי תְּפִיסָה וְאִם אֵיתָא פְּדַעַת מְהַרְש"ל אִין נִפְקוּתָא הָא אָנּוּ בְּכָל פְּלֹגְתָא דְרַבְּנוֹתָא קי"ל דַּאִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַתּוֹפֵס וְאִם חֲזוֹר הָרֵאשׁוֹן וְתְּפֹס גַּם לַדְעַת הַרְמַב"ם מְהַנִּי וְכַמ"ש ס' קל"ח: וְאַשְׁיֵב יָדֵי עַל דְּבָרֵי הָרַב מ"ש בְּרֵאשׁ לְחֻלּוֹק בֵּין תִּיקוּ שְׁאָסוּ לְפִשְׁטָה הַבְּעֵיָא דְשָׁם דְּבָרֵי הַתּוֹ עֵיקָר וּבֵין הֵיכָא דְלֹא נִפְשָׁטָה הַבְּעֵיָא הִנֵּה אָנּוּ רוֹאִין לְהִיפּוּד שְׁהַרְמַב"ם וְהַב"י שְׁנַמְשָׁף אַחֲרֵי דְבָרֵי הַרְמַב"ם דְּפָסְקוּ מְהַנִּי תְּפִיסָה וּבְדִין מִתְגַּלְגַּל דְלֹא נִפְשָׁטָה הַבְּעֵיָא פֶּן בְּדִין פְּלִיו שֶׁל לּוֹקַח.

וְכֹן בְּדִין בְּרִי שְׁצוּהָ בְּכּוֹלָם לֹא נִפְשָׁטָה הַבְּעֵיָא וּבְכּוֹלָם פְּסָק דְלֹא יָכוֹל לְתַפְּנֹס וּמוֹצִיאִין מִיַּד הַתּוֹפֵס לְהַזְכָּה גַּם מ"ש אָף מִי שְׁאִין בִּידוֹ לְהַכְרִיעַ וְאַפִּי טַעֲם וּסְבָרָא אִינוּ יָכוֹל לְהַצִּיעַ מ"מ מֵאַחַר שְׁאִם הִי ת"ח מוֹפְלָג וְהִי יָכוֹל לְהַכְרִיעַ מ"מ מְצִי לּוֹמַר קִים לִי פְהָדָּ דִיעָה לְתַפְּנֹס מְסַפֵּק כְּמָה לֹא מְעַלְיָא הָא שְׁמַעְתָּא מִי אִיפָּא מִיָּדִי דַּאֲנִן לֹא יְדַעִינוּ וְהַתּוֹפֵס יֹאמַר ק"ל פְּהָדָּ וְיָמָה שְׁפִי בְּדְבָרֵי הָרָא"ש דְּכָל כְּמָה דְלֹא דְמִי לַס' בְּכוֹר לֹא מְהַנִּי תְּפִיסָה הִנֵּה הָרָא"ש וְכָל מְפָרְשֵׁי דְבָרֵי נִקְטוּ בְּלִשׁוֹנָם טַעֲנַת בְּרִי וְיָמִי הוּא הַנְּבִיא שְׁיַפְרֵשׁ דְטַעֲנַת קִים לִי הָוִי בְּרִי לְמִי הַכְרִיחַ לְחַלֵּק עַל ת"ה בְּחֻזְמִ וּכְבָּר פְּתַב עָלָיו בְּאו"ה שְׁלוֹ שְׁהוּא הַגְּדוֹל שְׁבִאֲחֻרּוֹנִים וְכֹן מְהַרִּי"ן לֵב כַּמ"ש לְעִיל גַּם פֶּל הַפּוֹסְקִים פְּלִלִי דְכָל שְׁתַּחֲלֵת' דִּינוּ הַמַּע"ה אִין פָּאן תְּפִיסָה וְכ"כ הָרִיב"ש ס' ק"ס בַּש' הַרְמַב"ן דַּאִין תְּפִיסָה מוֹעֲלֵת רַק פְּשֶׁהֶסְפֵּק מִחֻזְקָה אָבֵל בְּסָפֵק מִחֻזְקָת הַדִּין פְּגוֹן תִּיקוּ בַּש"ס פִּינוּ שְׁדִינוּ קוֹלָא לְנִתְבָּע כו' וְיָדוּעַ בְּכָל פְּלֹגְתָא דִּינוּ קוֹלָא לְנִתְבָּע: עוֹד כ' הָרַב תַּדַּע דְהָא מְסִיק בְּמַרְדְּכִי בַּשָּׁם ר"ש בַּר בְּרוּךְ וְכו' וְהִנֵּה מְאוֹד אֲנִי תַמָּה עַל הָרַב הִנֵּה אִם דַּעַת רַש"ב"ב הִי בְּכָל הַתְּלִמוּד בְּפְלֹגְתָא דְרַבְּנוֹתָא תוֹעִיל תְּפִיסָה מֵאִי בְּעִי הָכָא וְלְמָה יִשְׁתַּנֵּה הַדִּין פָּאן א"ו דְּוּוּקָא פְּסָק פֶּן וְכַמ"ש מְהַרִּי"ק ז"ל דִּי"ל בְּלֹא"ה פְּרִש"י רַק דְלֹא רָצָה לְהַכְרִיעַ נֶגְדַת ר"ת רַק בְּתַפְּס וְאָף שְׁמַהרִי"ק פ' דְּכֹן אִפְשָׁר נִרְאָה בְּעֵינַי שְׁהוּא פְּשׁוּט וּבַד"מ רְאִיתִי שְׁהַשְׁמִיט תְּיַבַּת אִפְשָׁר וְהִנֵּה הָרַב רָצָה לְהַכְרִיחַ מִדְּבָרֵי הַמְּרַדְּכִי שְׁמַחֲלֵק בֵּין תִּיקוּ לְפְלֹגְתָא דְרַבְּנוֹתָא וְאַדְרַבָּה מִדְּבָרֵי הַמַּר' מוֹכַח לְהַפְּדָּ דְהָא גַּם תְּרִי וְתַרִי ה"ק הַמַּר' לְמָה לֹא תוֹעִיל תְּפִיסָה וְהָא קי"ל תְּקַפּוּ כְּהֵן מוֹצִיאִין מִיָּדוּ וְתִרְצִין לְפִי שְׁהוּא טוֹעֵן בְּרִי שְׁחִיב לִי מִשְׁמַע

להדיא דווקא ברי הא אם מצא שט' בין שטרותיו לא מהני ולדברי מהרש"ל הי' יכול לחלוק דתרי ותרי הוי כעין פלוג' דרבנותא ויכול לומר קי' לי פתרי ואדרבה תרי ותרי עדיף כמבן' בני"י פ"ק דמציע' וכדברי הרשב"א במקום זה כמו שהעתק גם לשאר מקומות מנדונית חתנים המדקדק יראה דווקא בטענת ברי כמו שמסיים בדבריו וא"כ דבר פשוט שיש לקק בלויניא כמה טענות ואמתלאות לטעון טענת ברי רק שמביא דברי רשב"ב לרא' דאפי' בטענה רעוע דקים לי פריש"י יועיל לפרקים תפיסה מכ"ש בטענת ברי ועיקר דבריו סמך על הת' דלהתו' דמהני תפיסה בברי אחר שנולד הספק: גם מ"ש הרב דיפתח בדורו וכו' הנה הריב"ש וכמה גדולים כ' על הראשונים דאם הי' פנביאים אנו פאנשים ולא רצו להכריע והוא חולק על כל הגדולים ורוצה להכריע וכמה פעמים כתב הרמב"ן להרשב"א אף שאין דעתו מסכמת לדברי הראשונים מ"מ אנו כופפים ראשינו לדבריהם וא"כ מי הוא בדור הזה שיכריע מאי דלא הנפשט לראשונים ומכ"ש לבעלי התלמוד ויפה כ' מהרי"ק שיש לחלק בין פלוגתא דקדמאי דנדאי אין בדור הזה שיכרי' בניה' ובין פלוגת' דבתראי דאפשר שז' יש בידינו להכריע ואפי' לחלק עליה' הרשו' בידינו ומעש' בכל יום: נחזור לענין ולתמוה על מה שכ' המרש"ל לומר שכל הספיקו' שגמ' יכול לתפוס מאחר שאפשר להכריע ומכ"ש מחלוקת הגאונים והפוסקים ואני כבר הראיתי לדעת שכל מה שנסתפקו להגאונים מוציאים מיד התופס אפי' תפס בהתר אבל לפרקי' היכא דנסתפק הדבר בידי הדיין ודעתו נוטה לצד ה' אפשר לומר דאי תפס לא מפקינן מני' וגם זה אפשר לומר דווקא דתפס בהיתר וכן מ"ש מהרמ"אבסי ת"ב דמספיקא לא מפקינן ממונא ג"כ מייירי דאף אם תפס הלנה בהיתר מפקינן וכן משמע מדברי המרדכי.

ונראה להביא רא' דהא אבק ריבית אינה יוצאה בדיינים ואע"פ שהלנה תפס המעות אמרינן בגמרא כל סילוק בלא זוזי אפיק הוא ש"מ דאף אם תפס בהתיר אם הי' מוחזק המעות בידו הוי כעין הוצאות ממון: נחזור לעיקר הדין הנה בגמרא איפליגו תנאי אי לוי מיקרי עם ופסק ר"ב מחמת ספק אין מוציאינן והרמב"ם פסק דף הפהן מלוי לא יחזיר ותמה הר"ן דהא קיי"ל דתקפו כהן מוציאינן מידו ומאי קושיא שאני הכא דיכול התופס לומר קים לי כהאי תנא אלא ודאי פשוט לו להר"ן דאין חילוק וכן סתם בלשונו שפך הדין בתופס ממון שהוא מסופק מצד הדין דמוציאינן מידו גם הרשב"א במשמרת הבית לא רצה לחלוק חילוק זה דקים לי כהאי תנא ש"מ דכל הפוסקים לא ס"ל חילוק זה ועוד מצאתי רא' ברורה לקמן ס' קט"ו פסק מהרמ"א בתחלת הסי' דהלכתא תקפו כהן מוציאינן מידו ומונה והולך כמה ספיקות ספק בכור ואנדרוגינס וכ' בב"י דדין זה הוא פלוגתא דרבנותא ולדברי הרב מהרש"ל הי' לו להרמ"א להג' דבספק זה אין מוציאינן מיד התופס דיכול לומר קים לי אלא ודאי דכל שהדין מהסופק לנו גם התופס אינו יכול לומר קים לי וכן משמע מדברי הרב"ח שהחלק ג"כ בי"ד גבי מתנות פהונה שאין מוציאינן מיד הלוי: סימן כ"ז העתק כלל דיני תפיסה מהרב הגאון מהרו"ך ז"ל אשר נשמט מספרו סמ"ע סימן כ"ה פאשר הורה בעצמו עליו סערי קטן י"ז: זה לשון הרא"ש פ"ק דב"מ דף קכ"ח ע"ד דלעולם אימא לך תקפו כהן מספיקא בכור שתקפו כהן מוציאינן אותו מידו פי' דתפיסה לא מהני אלא למ"ד שטען ברי אבל ה הפהן הנה אפי' אחר שתפס אין לו אלא שפא הילקף מפקינן מינ' דמוקמי לי' בחזקת מרא קמא והכי א"ר נחמן גבי

חודש העיבור דאוקמי קרקע בְּחֻזְקַת בְּעָלֵי וּאֵע"ג דְּתַפְס הַשׁוֹכֵר וְלֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָה מְסַפֵּיקָא וכו'.

כְּלָלָא דְּמִילְתָּא לְטַעֲנַת בְּרֵי מְהַנֵּי תְּפִיסָה דְּכִינּוּן שְׂהוּא טוּעֵן בְּרֵי וּמִוְחֻזְקָא בְּהָ אֵין לְנוּ פִּתְּ הַלּוֹצִיא מִיְדוֹ אֲבָל מִי שְׂהוּא מְסַפֵּק בְּדָבָר אִם הוּא שְׂלוֹ אִם לֹא לֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָתוֹ לְאַפּוֹקֵי מְחֻזְקַת מָרָא קַמָּא עכ"ל.

וּבְרִישׁ פִּיצַד הֶרְגַּל כ' וְז"ל וּמִיְהוּ תִּימָא עַל הֶרִי"ף ו' ל' לְמָה לֹא הִבִּיא הֵךְ בְּעֵינָא דְּרַבָּא יֵשׁ הַעֲדָא לְצֻרִוֹת לְרַבֵּיעַ גִּזְק וְסִלְקָא בְּתִיקוּ וְאַפְשָׁר דְּסִבֵּר דְּאֵין נְפִיקוּתָא בְּהֵךְ בְּעֵינָא מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינוּ בְּבָבֶל צֻרִוֹת דְּבִיעוּט הַעֲדָא לְצֻרִוֹת לְרַבֵּיעַ גִּזְק וְסִלְקָא בְּתִיקוּ וְאַפְשָׁר דְּסִבֵּר דְּאֵין נְפִיקוּתָא בְּהֵךְ בְּעֵינָא מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינוּ בְּבָבֶל צֻרִוֹת דְּבִיעוּט הֵנָּה מְשׁוּנָה וּקְנָסָא הוּא אַא"כ תַּפְס וְכִי תַּפְס לֹא מְפָקִינוּ מִיְנֵי עַד דְּמַשְׁלֵם חֲצֵי גִזְק כִּינּוּ דְּעֵלְתָּה בְּתִיקוּ וְהוּא מְוִחֻזְקָא הִילְכֵךְ אֵין נְפִיקוּתָא בְּבְעֵינָא זֹו דְּבִלָּא תְּפִיסָה לֹא דִּינִינוּ וְאֵי תַּפְס גְּוִבָה חֲצֵי גִזְק מִיְהוּ תִּימָא כִּינּוּ דְּסִפִּיקָא דְּדִינָא הוּא מֵאֵי מְהַנֵּי תְּפִיסָה כִּינּוּ דְּלֹא אִיפְשָׁט הַבְּעֵינָא אִוקֵי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת מָרָא וְשְׂלֵא כְּדִין תַּפְס וְדָמִי לְסַפֵּק בְּכוֹר דַּב"ק דַּב"מ דְּאִם תַּפְס מוֹצִיאֵין מִיְדוֹ כִּינּוּ דְּאֵין לוֹ אֲלֵא טַעֲנַת סַפֵּק לֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָה וְכֵן נוֹטָה דַּעַת בַּעַל הַתּוֹס' בַּב"ב דְּכַתְּוִבוֹת הִילְכֵךְ נִרְאָה דְּאִם בְּיַעֲטָה וְהַתִּיזָה אִפִּי אֵי תַּפְס לֹא גַבֵּי רַבֵּיעַ גִּזְק וְאִידָךְ מְפָקִינוּ מִיְנֵי עכ"ל.

מְבוּנָר מְדַבְּרֵי דְּכָל הֵיכָא שְׂאֵין הַסַּפֵּק מְחַמַּת טַעֲנוּתֵיהֶם כְּלוּמַר שְׂאֵין הַתּוֹבַע טוּעֵן בְּרֵי לֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָתוֹ וְלִכְּנָן גַּבֵּי סַפֵּק בְּכוֹר וְכָל פִּיּוּצָא בּוֹ שְׂהַמְתַּפִּיס עַצְמוֹ מְסוּפֵק אִם הִדִּין עַמּוֹ אִם לֹא בְּזָה לֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָה וְכַמ"ש בְּסִמוּךְ וּמ"ש בְּשֵׁם הַתּוֹ הוּא שֵׁם דָּךְ כ' גַּבֵּי שְׁנַיִם חֲתוּמַיִם עַל הַשְּׁטֵר וְאִתּוֹ שְׁנַיִם וְאַמְרוּ יְדַעְנוּ כְּתִב יָדָם הוּא אֲבָל אֲנוּסִים הִי כו' וְכַת"י הֶרְאִשׁוּנִים יוֹצֵא מְמָקוֹם אַחַר וְאִר"נ אִוקֵי תְּרֵי לְהִדֵּי תְּרֵי וְאִוקֵי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת מְרִי ע"ז כְּתִבוּ ו' ל' פ"ה לֹא מְגַבֵּי וְלֹא קְרַעֲבִין לִי וְנ"מ אֵי תַּפְס לֹא מְפָקִינוּ מִיְנֵי וְק' דְּאִמְרֵי בַּב"ב דַּב"מ גַּבֵּי תַּקְפוֹ כִּהֵן מוֹצִיאֵין מִיְדוֹ וִי"ל דְּשְׂאֵי גַבֵּי בְּכוֹר שְׂפִיחָן עַצְמוֹ טוּעֵן סַפֵּק אֲבָל הֵכָא שְׂטוּעֵן בְּרֵי מְהַנֵּי תְּפִיסָתוֹ.

נְעוּד כְּתִב הֶרָא"ש תְּפִיסָה מְהַנֵּי וְהוּא שְׂתַפְס בְּרִשׁוֹת וְכַמ"ש הֶרָא"ש פ"ק דְּבְּכוֹרוֹת וְז"ל אִם תַּקְפוֹ כִּהֵן מוֹצִיאֵין מִיְדוֹ אֲלֵא כְּשִׂתְּקִפוּ אֲבָל נְתַנוּהוּ לוֹ בְּעֵלִים הִדֵּר הֵנִי לְהוּ כִּהֵן בְּעֵלִים וּבְעֵלִים הֵנִי לְהוּ הַמַּמְע"ה כְּדַתְּנֵן וְכו' וְהִכֵּי אִמְרִינוּ בְּכָל סַפִּיקָא גַבֵּי פוֹר בְּלָמ"ד סָאָה בְּסַלְעֵ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן דְּמְסַפֵּקָא לָן אֵי תַּפְס ל' רִאשׁוֹן אֵי תַּפְס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וּמְשׁוּם דְּתַפְס קָנָה וְכֵן בַּב"ה שְׂוֹכֵר אֶת הָאֲנוּמִינוּ הַשׁוֹכֵר סְפִינָה וְטַבְעָה בְּחֻזְקַת דְּרָךְ ר' נְתָן אֹמֵר אִם נְתָן לֹא יִטוּל וְאִם לֹא נְתָן לֹא יִתֵּן מְשׁוּם דְּסַפִּיקָא הוּא וְלֹא מְפָקִינוּ מְמוּנָא מְמָאן דְּתַפְס הוּאִיל וְתַפְס בְּרִשׁוֹת עכ"ל וְז' הַנִּימוּקֵי יוֹסֵף בַּב"ב דַּב"מ דָּךְ ס"ז ע"א בְּשִׂמְעָתָא דְּתַקְפוּ כִּהֵן דָּךְ ו' ע"ב שְׂמַעֲבִינוּ מְהָא דְּכָל סַפֵּק מְמוּנָא דְּקִי"ל דְּהוּא קוֹלָא לְנַתְּבַע וְחוּמְרָא לְתוֹבַע אֵי תַּקְפוּ בְּפִינוּ אוּ בְּפִנֵּי עֵדִים מְפָקִינוּ מִיְנֵי דְּאִוקֵי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת מָרָא קַמָּא וְתִקִּיפָה לֹא מְהַנֵּי וּמִיְהוּ הֵיכָא דְּסַפִּיקָא דְּמְמוּנָא אֲתִי מְחַמַּת טַעֲנוּת שְׂל בְּעָלֵי דְּבָר שְׂהֵם מְכַחֲשִׁין זַא"ז וְלֹא נְתַבְּרַר לְנוּ הָאֲמַת בְּכַה"ג אֵי תַּפְס שְׂלֵא בְּעֵדִים מְהַנֵּי לִי תְּפִיסָה בְּמִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי א' לְהַד"ם אֲבָל הֵיכָא שְׂהַסַּפֵּק מְחַמַּת הִדִּין עַצְמוֹ לֹא מְהַנֵּי תְּפִיסָה אִפִּי שְׂלֵא בְּעֵדִים דְּהָא לִיכָא לְמִימַר מְגוֹ וְהִינּוּ דוּוּקָא הֵיכָא דְּאִיכָא סַפִּיקָא דְּהֵנִי קוֹלָא לְנַתְּבַע

ונחמרא לתובע אבל ספיקא דמונא שאין אחד מהם מוחזק יותר מחבירו אם תפס אחד מהן אין מוציאין מידו והאריה שם בפרטי דינים ולבסוף מסיק וכו' ו"ל אמר המחבר פללא דספיקא הוא כי יש שני מינים הא' היכי שמוחזק א' יותר מחבירו דק"ל קולא לנתבע המין השני שאין א' מהם מוחזק יותר מחבירו במין הא' שא' מוחזק יותר יש ב' חלוקים הא' פשהספק הוא מחמת הדין בעצמו כגון כור בלמ"ד סאה בסלעוספק בכור וכיוצא בהם.

הב' פשהספק מחמת טענותיהם כגון זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא. פשהספק הוא מחמת הדין בעצמו ותובע תפס אי מפקינן מיני' תלוי בד' תנאים במילתא דלא עבידא לגלוי ושללא יהא תרי ותרי ושללא יהא ברשות ושיהי' מטלטלים שאם איכא תרי ותרי לא מפקינן מיני' דבכל תרי מינייהו סמכינן בונדאי ואינו בדין שנוציא ממון מרשות התופס כיון שב' עדים מעידי' כדבריו ומוכח בפ' האשה שנתארמלה דאף בענין איסור הדין פו דלא אוקי תרי להדי תרי ואוקי מילתא אחזקת' וכדמוכח בההוא דינאי המלך בקידושין פ' האומר וכו' נמי עבידא לגלוי לא מפקינן מיני' משום אטרוחי בי דינא וכו' אם הוא ברשות ובמטלטלי לא מפקינן מיני' כי ההוא דלמ"ד סאה בסלע אבל בקרקע אפילו ברשות מפקינן מיני' ובכל אלה אין חילוק בין אי תפס בעדים לתפס שלא בעדים אבל פשהספק מצד טענותיהם יש חילוק בין אי תפס בעדים לתפס שלא בעדים דשללא בפני עדים איכא מגו וכשאין א' מוחזק יותר אלא יש לשניהם בשוה כשנים אוחזין בטלית אם קדם א' ותפס מחבירו והלה צונח מעיקרא מפקינן מיני' שתק ולבסוף צונח לא מפקינן מיני' ואם אין ביד שום אחד מהם אי קדם אחד ותפס בין בעדים בין שלא בעדים לא מפקינן מיני' עכ"ל.

ונראה דאע"פ דגבי תרי ותרי הנ"ל ובפ"ב דכתובות נראין דברי הר"ן (הנ"י) שלא כדברי התו' והרא"ש ו"ל שהרי מפת קושא דתרי ותרי הקשו התו' וחקו בחילוקים אחרים ולא חלקו בין תפיסה דתרי ותרי לתפיסה דגבי שאר ספיקות מיהו בכל הנך שכ' הר"ן (הנ"י) נראין דשונון הו גם כתב הרא"ש זו.

פלל העולה דכל היכא דאיכא מיגו בתפיסתו ודאי מהני תפיסה כדקי"ל בכל התורה דמהני מגו ומאמינין לכל אדם והוא החילוק שבין ספיקא דדינא לספיקא דטענות אי תפס שלא בעדי' יש לו מיגו דהא יכול לומר להד"ם להכי נאמן נמי על מה שטוען ברי לי שזה הוא שלי או שזה חייב לי כף וכף.

וז"ש רבינו בסי' ע"ב גבי משפון זה אומר כף וזה אומר כף הלנוניתך עליו וז"א לא כי אלא פקדון הוא בידיה דנאמן התופס לטעון עליו עד כדי דמיו היכא דליכא עדים או ראו עתה בידו וכ"כ סי' צ' וסי' רצ"ד ע"ש אבל בספיקא דדינא אפילו תפס שלא בעדים ליכא למימר שום מיגו דהא לא טען טענת ברי שהוא אינו יודע מה הוא הדין ולא שייך לומר אי בעי הנה טעון כף ולהכי לא מהני תפיסתו ומעמידין הממון בחזקת מרא קמא והוא מה שכ' הרא"ש ו"ל וכשאין טענתו ברי פלומר בספיקא דדינא ל"מ תפיסתו.

ומעתה נבוא אל הביאור דברי רבינו הטור הנה מ"ש בריש סי' ש"ץ פשפשה באמתה מיבעיא וכו' ור"י פי' פיון דספיקא דדינא הוא לא מהני תפיסה וכן כ' אח"כ גבי ביטעה והתיזה צרורות וכו' ולדעת ר"י שאין מועיל התפיסה כו' אע"פ דלא מצינו בהדיא פתוב

גבי כשפנשה באמת' בשם ר"י דלא מהני תפיסה מ"מ שפיר כ' רבינו ור"י פי' כו' פיון דאביו הרא"ש הביאו על הני דינים דנזיקין הנ"ל דברי הר"י דפ"ב דכתנבות דמוכח מינ' דלא מהני תפיסה בכה"ג וכנ"ל אף מ"ש בסי' שפ"ח גבי זרק פיס לים וטען חבירו שהיא מלא מעות ז"ל וכ' הרמב"ם ואם תפס אח"כ אין מוציאין מידו וא"א ז"ל פתב פיון דספיקא דדינא הוא אין מועיל בה תפיסה ג"כ קשה להבין דלמה הוא ספיקא דדינא נהי נמי שמה שזרק לים ס"ל הי' מסופק אם דרף אינשי ליתן בכיס מעות מ"מ הא זה טוען ברי לי שהי' בכיס מעות והזקתני פה נכה ואמאי לא מהני תפיסתו הא כו' התוס' והרא"ש והר"ן בדין דבספיקא דטענות מהני תפיסה פיון שזה טוען ברי וכן ק' מ"ש אח"כ סעיף ד' בדין מסור דלהרמב"ם אי תפיס נשבע ונוטל ולהרא"ש ל"מ תפיסה פיון דספיקא דדינא הוא למה קראו ספיקא דדינא הלא דין ברור שמסור חייב לשלם מה שהזיק ואין כאן ספק אלא נאמן על טענתו בשבועה שהוא טוען פה נכה הזקתני וזה מקרי ספיקא דטענה.

ולכן נלענ"ד דע"כ איירי בגניזק ומסור דתפוס בעדים דאי לא תפסו בעדים מאי איירא להרמב"ם דמהני תפיסה בגניזק ומסור נהלא ידוע שהזיקו או מסרו רק שמחולקים בכמה ואפי' אין ידוע שמסרו או הזיקו כלל מ"מ נאמן במיגו דלהד"ם או החזרתי כמה שטען שהזיקו א"ו מיירי דתפסו בעדים ולא הנזכר לפירוש דסתם תפיסה פי' פה כשתפסו ממה שהוא ידוע בעדים שהוא של חבירו וכיון דליכא מגו הפמון שתפס ברשות בעליו אלא להרמב"ם ס"ל פיון שזה הזיקו ומסרו בעדים אלא שמחולקים במסור בכמה ובהזיקו אי דרף לאנזחי בסל מעות א"כ נאמן הגניזק בטענותיו ובשבועתו וכיון שתפס ממון המזיק והמסור לידו ויש ספק בדין אי נאמין לו אין מוציאין מידו ונשבע על טענתו ומאמינים לי בשבועתו ולהרא"ש ס"ל פיון שאין כאן אלא ספיקא דדינא לא מחשבין התפיסה לכלום ומ"ש רבינו פן בשם הרא"ש אע"ג דלא מצינו שדבר הרא"ש בו לשון כזה נראה פי' דהפל עולה בקנה אחד דהטעם דלא מהני תפיסה בספיקא דדינא הוא משום דליכא מגו כמ"ש הרא"ש בעצמו והוא הטעם בזה דגם בכאן אינו אלא ספיקא דדינא אם נאמין לו ותייב המזיק והמסור וליכא מיגו ולכך פשוט לרבינו דלדעת הרא"ש ל"מ תפיסתו בכה"ג ונוכל לומר דבכל מקום שהוזכר תפיסה סתם משמעוהו שתפס בעדים ואפי' ס"ל לרמב"ם דמהני תפיסה אפי' לית לי' מגו היכא דאיכא עדים שזה היה שלו או פיוצא בדבר וכמו שנתבאר סי' צ' וסי' קל"ח איהו שלהרא"ש ל"מ תפיסה אי תפס בעדים אפי' בספיקא דטענת בספיקא דדינא אפי' שלא בעדים לא מהני תפיסתו ודו"ק.

ומה שכ' רבינו בסי' שס"ב גבי מכרה גוי לישראל אחר שהשביחו מבע"י השבח למי ולפיכך אי תפס נגזל לא מפקינן מינ' אע"ג דהיאג"כ ספיקא דדינא ואין התובע טוען ברי ר"ל דס"ל לרבינו פיון שעכ"פ צריך להחזיר לנגזל גזילתו דהא מיירי שם דלא אשתיני מחמת שבח וגם מיירי לפני' יאוש ואפי' שבח שעלי' הפל של נגזל דהא ברשותו אשבח וכמ"ש בסי' שנ"ד אלא שמפני תקנת השבים תקנו שיהי' השבח של גזלן וא"כ פיון דעד השתא הי' ביד גוי ולא שייך בי' תקנת השבי' ונמצא שעדיין לא יצאה מרשות הנגזל וברשותו השביחה ועכשיו בא הלוקח מן הגוי זה להוציא ממנו ולית ליה טענת ברי אע"ג דגם לו אין טענת ברי מ"מ תפיסתו מהני וכאלו לא יצאה עדיין מרשותו דמציא ונראה דזה ג"כ הטעם לעיל סי' ק"ן סעיף י"ג גבי בקש למכור שדה במאה והי' מוצא

למפנור במאָה וְלֹא טָרַח וְהֵלֵךְ וּמְכַר בְּמֵאֵתִים אֵיבָעִי לֵן פִּינּוֹן דְּהֵי יָכוֹל לְמַפְנֹר בְּמֵאָה וּמְכַר בְּמֵאֵתִים לֹא נִיחָא לִי קַרְקַע זֹו וְהוּי פְּמוֹכֵר שְׂדֵה מִפְּנֵי רַעְתָּה וְהֵדִין דְּאַפִּי עֵינִיל וְנִפְיָק אַזוּזֵי אֵין א' מְהֵם יָכוֹל לְחַזֹּר וְכוּ' אֹו דִּילְמָא פִּינּוֹן שְׂאִין נִיפְרָר דַּעַת בַּעַל הַשְּׂדֵה ל"א דְּמַכ' מִפְּנֵי רַעְתָּה וּמָה דְּעֵינִיל וְנִפְיָק אַזוּזֵי הוּא וְעֵדִינּוֹן לֹא גָמַר וּמִקְנָה יָכוֹל לְחַזֹּר בּוֹ וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְכוּ' הָרַמְבַּ"ם דְּאֵי תַפְסֵי הַמוֹכֵר בְּמִקְחָא שְׂמִיכָה פְּנִיגָד הַמְעוֹת שְׁנִישְׂאָרוּ בְּיַד הַלּוֹקֵחַ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכוּ' כ' רַבִּינוּ סָתֵם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אַע"ג דְּזֵה נְמִי סְפִיקָא דְּדִינָא וְקִי"ל לְרַבִּינוּ דְּלֹא מְהַנִּי תַפִּיסָה אֲלֵא וְדֵאֵי כַּמ"ש דְּכִינּוֹן דְּקַרְקַע מְוַחֲזָקָת שְׂהִיא שֶׁל הַמוֹכֵר אֲדָּה שְׂמִיכָה וּמְסַפְקָא לָן אֵי פְּכָר גָּמַר וּמִקְנָה אֹו לֹא בְּכָל כַּה"ג פִּינּוֹן דְּלֹא בְּרוּר לָן שְׂלֵא מְרֻשּׁוֹתוֹ וְדֵאֵי מְהַנִּי תַפִּיסָה דְּהַתַּפִּיסָה מְחֻזָּקָת וּמוֹקְמ' לְמִמוֹנ' בְּרֻשּׁוֹתוֹ דְּמַר' קַמָּא דְּוּמְנ' דְּגִזְלָן דְּהֵכִי: וְעוֹד נִרְאָה דְּהַתַּם לַק"מ דְּהָא כ' הָרַמְבַּ"ם וְתַפְסֵי הַמוֹכֵר הַמְקָח שְׂמִיכָה וְכוּ' אֲבָל אֵי תַפְסֵי מִיָּדֵי אַחֲרִינָא לֹא וְתַפִּיסָה בְּמָה שְׂהִיָּתָה שְׁלֹו וְדֵאֵי מְהַנִּי לַכ"ע פִּינּוֹן דְּעֵדִינּוֹן לֹא יֵצֵא הַדְּבָר מְרֻשּׁוֹתוֹ אֲלֵא ע"כ שְׂאִין זֵה דְּקַדּוּק שֵׁא"כ קֶשֶׁה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּס"ל דְּתַפִּיסָה מְהַנִּי בְּכָל מְקוֹם לְמָה כ' דְּתַפְסֵי מִמְקָח שְׂמִיכָה הָא אִפִּי מִיָּדֵי אַחֲרִינָא נְמִי וְצ"ע וּמָה שְׂכ' רַבִּינוּ בְּסִי' ד' גְּבִי פֹּר בַּל' סָאָה וְכוּ' דְּמַבְעִיא וְלֹא אִיפְשָׁטָא בְּתַר אֵיזָה לְשׁוֹן אֲזִלִּינּוֹן וּפ' רַבִּינוּ דְּמְהַנִּי תַפִּיסָת הַלּוֹקֵחַ בְּמָה שְׂבָא לִיָּדוֹ אַע"ג דְּהוּי אִפּוּקֵי מְמוֹנָא מְחֻזָּקָת מְרָא קַמִּי פְּכָר פְּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָר"ן דְּפִשְׁטָא דְּמְהַנִּי תַפִּיסָה פִּינּוֹן שְׂבִירֻשׁוֹת תַפְסֵי שְׂהִרֵי הַמוֹכֵר עֲצָמוֹ מוֹדָה לוֹ בְּזֵה וְתַפִּיסָה בְּרֻשּׁוֹת גְּבִי מְטַלְטְלֵי מְהַנִּי: וּמָה שְׂכַתְב רַבִּינוּ בְּסִי' ר"ב גְּבִי הַקְּנָה קַרְקַעוֹת לְאַחַד וְלִשְׁנֵי מְטַלְטְלֵינּוֹן אַגְבִּי דְּמַבְעִיא וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְכוּ' בַּש' הָרַמְבַּ"ם דְּמְהַנִּי תַפִּיסָה אַחַר שְׂחִזֹּר הַמְקָנָה אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אַע"ג דְּגַם שֵׁם הוּי סְפִיקָא דְּדִינָא וְתַפִּיסָה לְהוֹצִיא קַרְקַע מְחֻזָּקָת בְּעֵלִי לַק"מ דְּהָא זֵה הַמוֹכֵר ע"כ הוּי דַּעַתוֹ מְתַחֲזָקָה שְׂקָנָה זֵה קַרְקַע וְזֵה מְטַלְטְלֵינּוֹן וְהוֹצִיא זֵה מְטַלְטְלֵינּוֹן מְרֻשּׁוֹתוֹ וְלֹא רָצָה בְּהֵם פְּלָל אֵי הִי זֵה הַקּוֹנָה תַפְסֵי אוֹתָם קוֹדֵם שְׂחִזֹּר הַמוֹכֵר בּוֹדֵאֵי פְּשׁוּט הִי שְׂשׁוּב אֵין הַמוֹכֵר יָכוֹל לְחַזֹּר דְּקִנְיֵי לִי זֵה בְּתוֹרַת מְשִׁיכָה אֹו תַפִּיסָה לְרֻשּׁוֹת' לְהֵכִי הַשְּׂתָא נְמִי נְהִי שְׂעַתָּה פְּכָר חִזֹּר הַמְקָנָה מ"מ פִּינּוֹן שְׂדַעַתוֹ מְתַחֲזָקָה הִי לְהַקְנוֹת לְזֵה אַגַּב קַרְקַע אֲלֵא שְׂמְסַפְקָא לָן אֵי קָנָה בְּכַה"ג לְהֵכִי אַהֲנִי לִי תַפִּיסָתוֹ שְׂל זֵה לְהַקְנוֹתוֹ בְּתַפִּיסָה זֹו פְּדִין קְנוּי' מְטַלְטְלֵינּוֹן אֲדָּה פְּכָר חִזֹּר בּוֹ מ"מ הָא אִפְשָׁר דְּאַף אִם רָצָה לְחַזֹּר אֵין יָכוֹל לְחַזֹּר פִּינּוֹן שְׂפְכָר הַקְּנָה לוֹ בְּתוֹרַת אַגַּב: וּמָה שְׂכַתְב רַבִּינוּ בְּסִי' רַמ"ח בְּדִין ש"מ שְׂאָמַר פֶּל נְכָסֵי לְפִלוֹנֵי דְּקָנָה פֶּל הַמְטַלְטְלֵינּוֹן וּמַבְעִי לָן אֵי קָנָה ס"ת אֹו לֹא וְעֵלְתָה בְּתִיקוֹ וְאַפ"ה פ' רַבִּינוּ אֵי תַפְסֵי לֹא מְפָקִינוּ מִיָּנִי לַק"מ דְּהֵכִי פִינּוֹן שְׂזֵה הַש"מ מוֹצִיא פֶּל הַמְטַלְטְלֵינּוֹן מְרֻשּׁוֹתוֹ שְׂנַתְנוּם לְזֵה שְׂזֵה יִתְפֹּס בְּהֵם אֲלֵא שְׂבָאוֹ שְׂאָר הַיּוֹרְשִׁים אֵין זֵה בְּכָלל מְהַנִּי תַפִּיסָתוֹ דְּהָא גַם הַיּוֹרְשִׁים אֵינָם מְוַחֲזָקִים בְּמִמוֹן זֵה וְהוּי פְּאֵלוֹ אֵין שׁוּם אַחַד מְהֵם מְוַחֲזָק בְּדְבָר וְכָל א' אוֹמַר שְׂלִי דְּאַמְרִינּוֹ דְּכָל דְּקָדֵם וְתַפְסֵי מְהַנִּי תַפִּיסָתוֹ, אִפִּי תַפְסֵי בַּעֲדֵי וְכַנ"ל בְּשֵׁם הָר"ן.

אֲדָּה ז"א דְּהָא דִּין זֵה פְּתַבוֹ הַטּוֹר גַּם בְּמִתְנַת בְּרִי בְּקִנְיָן וְהִרֵי הַנּוֹתָן עֲצָמוֹ עוֹמֵד וְאוֹמַר עֵדִינּוֹן לֹא הוֹצִיאִתִּי מְרֻשּׁוֹתֵי. וְצ"ל דְּכִינּוֹן דְּנַתָּן לוֹ הַפֶּל וְהַרְשָׁה לוֹ לְקַחַת וַיֵּשׁ לְהַסְתַּפֵּק אֵי ס"ת בְּכָלל וְהַנּוֹתָן עֲצָמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעוֹן בְּרִי שְׂאֵינּוֹ בְּכָלל נְכָסֵי מִש"ה אֵי קָדִים וְתַפְסֵי הַמְקַבֵּל ה"ל פְּאֵלוֹ תַפִּיסֵי בְּרֻשּׁוֹתוֹ כַּנ"ל גְּבִי פֹּר בַּל' סָאָה בְּסַלְע דְּמְהַנִּי תַפִּיסָתוֹ.

וּמָה שְׂכ' רַבִּינוּ ס"ס שִׁי"ב גְּבִי עֵלִי וְנִפְחַת הַתַּחְתּוֹנָה דְּאַבְעִיא לָן אֵי יָרַד לְדוֹר לְמַטָּה בְּבִית אֹו יְדוֹר בְּעֵלִי וְלֹא אִיפְשָׁטָא. וְכוּ' שֵׁם וְאִם דָּר בְּבִית אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ הַשְּׂכִירוֹת

שָׁל בֵּית הַיְיָנוּ מִשׁוּם דְּהִתָּם לֹא שִׁינָה אֲוִקִי מְמוֹנָא בְּחֻזְקַת מָרָא קִמָּא שְׁהָרִי גַם הַמְשִׁכִּיר
מוֹדָה עַכ"פּ שִׁישׁ לְזָה לְדוֹר בְּבֵיתוֹ אֵלָא שְׁמַחֲוֹלָקִים אִי צָרִיף לְעֵלוֹת לְעֵלִי' עֲלִיוֹנָה לְדוֹר
אוֹ לֹא לְכָף מְהֵנִי הֵתָם תְּפִיסָה תַדַּע לָהּ שְׁבָאוֹתוֹ סִי' עֲצָמוּ פְתַב רַבֵּינוּ גַבֵּי י"ב דִּינָרִים
לְשָׁנָה דִּינָר לְחֻזְדָּשׁ דְּמַסְפָּקָא לָן אִי תְפִיס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אוֹ אַחֲרוֹן וּפְסַק דְּלֹא מְהֵנִי תְפִיסָה
וְצָרִיף לְחֻזְדָּשׁ בְּכָף וְכַמ"ש שְׁם בְּפָנִים ע"ש וְדו"ק וְעֵינֵין בַּת"ה סִי' שְׁכ"א שְׁכ" שְׁם דִּין
תְּפִיסָה בְּסַפִּיקָא דְדִינָא וְהָאֵרִיף לְהַבִּיא שְׁם כְּמָה עֲנִינִים ע"ש: סְלִיק